

NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK 1945/46

REDACTIE:

Mr. J. MILDERS

No. 1.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-GRAVENHAGE, 12 December 1945. (Mrs. van Berckel, Prof. van Oven, Burgersdijk, L.-G. Best en G.-M. Baron van Lawick).

ZAAK MUSSERT.

Beteekenis van vreemde heerschappij in art. 93.

Noch op grond van de geschiedenis van de totstandkoming van het Wetboek van Strafrecht noch op andere gronden is aan te nemen, dat met „onder vreemde heerschappij brengen” in art. 93 iets anders zou bedoeld zijn dan geheel in het algemeen het brengen van het Rijk onder niet-Nederlandsch gezag.

Art. 93 doelt op het brengen onder vreemd gezag, art. 94 heeft eerder betrekking op binnenlandse beroeringen.

De belastegelegde handelingen kunnen niet beschouwd worden als een begin van uitvoering van aanslag; zij zijn echter strafbaar op grond van art. 96 1°.

De gezagsverhouding in den Bond van Germaansche Volken, zooals verdachte zich die voorstelde, kan beschouwd worden als een vreemde heerschappij in art. 93 bedoeld.

Het schriftelijke plan tot benoeming van een regent was gericht op een vernietiging of onwettige verandering van den grondwettelijken regeeringsvorm nu uit niets blijkt, dat verdachte beoogde een tijdelijk regentschap de facto voor den duur van den oorlog gebaseerd op de feitelijke souvereiniteit van den bezetter en verdachte, die de terugkeer van de Koningin noch wenschelijk noch mogelijk achtte, met de macht van een Nationaal Socialistisch Staatshoofd wenschte te worden bekleed, niet door den bezetter maar door een Nederlandsch Regeeringsorgaan.

Verdachte heeft begrepen dat zijn benoeming tot regent in een parlementaire monarchie bij de democratische Nederlandsche staatsinrichting volgens dit plan niet op legale wijze kon geschieden.

Enkele deelen van de dagvaarding nietig verklaard wegens onvoldoende feitelijke omschrijving.

Artt. 93, 94, 96 1°, 4°, en 102 Sr.

Het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft de navolgende sententie gewezen in de zaak van den Procureur-Fiscaal

tegen:

Anton Adriaan Mussert, geboren te Werkendam 11 Mei 1894, van beroep ingenieur, wonende te Utrecht, thans gedetineerd in de

Strafgevangenis te Scheveningen, Cellenbarak, Verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. C. R. C. Wyckerheld Bisdom, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

I. dat hij tusschen Mei 1940 en Mei '45 opzettelijk, terwijl het Nederlandsche Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van het onder nationaal-socialistische leiding staande Duitschland bevond als Leider van de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland (later genaamd: Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden) met het oogmerk om het Koninkrijk der Nederlanden, althans het Rijk in Europa, onder Duitse, in ieder geval onder vreemde heerschappij te brengen en wel meer bepaaldelijk onder de heerschappij van het Duitse Staatshoofd Adolf Hitler, ook wel genaamd Germaansch Führer of Führer aller Germanen:

1e. omstreeks begin September 1940 te 's-Gravenhage, althans in Nederland aan Duitse autoriteiten met bestemming voor Hitler heeft overhandigd of doen toekomen, althans met bestemming voor Hitler heeft verzonden, een brief, waarin verdachte aan hem, Hitler, verzoekt om een Bond van Germaansche Volken te stichten en het Nederlandsche volk als lid daarin op te nemen, welke brief voor bijzonderheden over Nederlands positie en den grondslag van dien Bond verwijst naar een daarbij gevoegde nota waarin hij aan Hitler als zijn, verdachtes, politieke geloofsbelijdenis aanprijst een Bond der Germaansche Volkeren, onder leiding van het krachtigste Germaansche volk, het Duitse, staande onder het oppergezag van Hitler als Germaansch Führer, met een gemeenschappelijke bondsweermacht, waarvan voornoemde Führer „vanzelfsprekend” opperbevelhebber zou zijn, en met een gemeenschappelijke economie, welke denkbeelden later nog in een overeenkomstig de opvattingen van verdachte opgesteld „Ontwerp-Statuut van den Bond van Germaansche Volkeren” nader aldus zijn ontwikkeld, dat van dezen Bond, onder andere omvattende het Groot Duitse Rijk en het Rijk der Nederlanden, de leden, met uitzondering van het Groot Duitse Rijk, hun constituties moesten wijzigen in overeenstemming met het bondsstatuut en geacht werden aan

deze verplichting te hebben voldaan, indien zij zich in hun constituties tot nationaal-socialistische staten verklaarden en zich daarin verbonden met betrekking tot de regeling hunner weermacht en volkshuishouding te handelen in overeenstemming met het Groot Duitsche Rijk, terwijl met inachtneming van de bepalingen van het bondsstatuut de leiding van den Bond zou berusten bij den Führer van het Groot Duitsche Rijk, en de Overzeesche Gebieden, welke zich onder het gezag van een der leden van den Bond bevonden, mede deel van den Bond zouden uitmaken;

2e. omstreeks begin September 1940 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, aan Hitler een telegram heeft gezonden waarin hij verklaart het welzijn van het Nederlandsche volk in diens handen te leggen en zijn bevelen af te wachten, en ongeveer te zelfde tijd ten overstaan van den Rijkscommissaris Seyss Inquart schriftelijk Hitler heeft erkend („anerkant“) als Führer aller Germanen;

3e. op of omstreeks 12 December 1941 te Berlijn ten overstaan van Hitler aan dezen als Germaansch Führer trouw tot in den dood heeft gezwoeren;

4e. op of omstreeks 20 Juni 1942 te Utrecht een eed van trouw van een groot aantal leidende functionarissen der Nationaal-Socialistische Beweging aan hem, Mussert, heeft afgenomen;

5e. in Nederland bij zijn werkzaamheden als Leider der Nationaal-Socialistische Beweging opzettelijk ter bevordering van de verwezenlijking van zijn plan van een Bond van Germaansche Volkeren (ook wel genoemd Germaansche Statenbond) onder leiding van Adolf Hitler.

A. voor dien Germaanschen Statenbond en den Führer aller Germanen Adolf Hitler propaganda heeft gevoerd, als onder meer blijkende uit het navolgende:

a. een door hem in het weekblad „Volk en Vaderland“ tusschen 20 September en 18 October 1940 gepubliceerde reeks van artikelen (later uitgegeven als de brochure „Neerlands Toekomst“);

b. een door hem op 31 Juli 1942 gehouden rede „De Nederlandsche Staat in het Nieuwe Europa“, door hem of met zijn goedvinden uitgegeven in de brochure „De Toekomst van Nederland“;

c. verschillende passages uit redevoeringen van verdachte, hetzij in het openbaar, hetzij in min of meer besloten kring, als volgt of ongeveer als volgt luidende:

1. En wie zijn eerder en wie zijn meer op elkander aangewezen voor deze samenwerking, dan de Germaansche volken in Duitschland, de Nederlanden, Zweden, Noorwegen, Denemarken? En door wie zou die samenwerking beter gesmeed kunnen worden, dan door den man, die voor het geheele Germanendom een gave Gods is, die mischien maar eens in de duizend jaren verschijnt? Adolf Hitler. — Doen wij iets te kort aan ons zelfbewustzijn als Nederlanders, aan onzen trots, aan onze fierheid, als wij

ons inzetten voor eerlijke broederlijke samenwerking tusschen de Germaansche volkeren, die zijn van eenen bloede? Integendeel (14 December 1940, viering van het 9-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

2. Onmiddellijk nadat het begin van den oorlog tegen de bolsjewisten bekeerd geworden was, heb ik Adolf Hitler, dien wij Nederlandsche nationaal-socialisten erkennen als den van God gegeven Germaanschen leider, een telegram van den volgenden inhoud gezonden: „In dit beslissende uur . . . is het mij een voorrecht aan U, Führer aller Germanen, de plechtige gelofte te kunnen afleggen, dat de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland onverpoosd en krachtig haar taak zal voortzetten, het Nederlandsche volk te winnen voor de nationaal-socialistische idee en daarmee voor het nieuwe Europa. Namens mijn duizenden strijdende kameraden meld ik U, dat zij zich in zullen zetten voor de gemeenschappelijke overwinning. God bescherme U en geve aan Uw strijd zijn onmisbaren zegen“. (27 Juni 1941, massabetoeging tegen het bolsjewisme te Amsterdam);

3. als een nieuw Europa gevormd moet worden . . . dat dan de Germaansche volkeren het voorbeeld zullen geven, de volkeren die zijn van een ras, van eenen bloede. Duitschland, Nederland, Zweden, Noorwegen, Denemarken. En zoo dat een levensnoodzakelijkheid is — en dat is het — zullen wij Nederlanders daar straks als het hinkende paard achteraan komen en smeeken om toegelaten te worden tot de Europeesche levensruimte, of reeds nu als eerste ons bekenen tot de Germaansche solidariteit, als grondslag voor een vereenigd en krachtig nieuw Europa? — Ik heb niet gearzeld. Ik gevoel mij verantwoordelijk voor de toekomst van ons volk. De bezetting van Curaçao en Suriname, de onverantwoordelijke, ja waanzinnige oorlogsverklaring aan Japan, hebben de deur dichtgedaan. Ik ben naar den Führer gegaan in Berlijn en heb hem gezegd, niet als particulier, maar als Leider der N.S.B., dus namens U: 1) dat naar mijn meening het welzijn en het voortbestaan van het Nederlandsche volk alleen gewaarborgd kunnen worden in het lotsverbonden samenhouden van alle Germaansche volkeren; 2) dat ik het geloof heb, dat hij, Adolf Hitler, de van God gegeven Germaansche leider is, die tot roeping heeft de Germaansche volkeren uit den nood en de bedreiging van heden te leiden naar een lichtende toekomst; 3) dat ik de onwrikbare overtuiging heb, dat hij, Adolf Hitler, als Germaansch leider nimmer iets zal eischen, dat in strijd zou zijn met de eer, de waardigheid of de belangen van het Nederlandsche volk . . . Afgesneden van zijn koloniën, afgesneden van andere werelddeelen, zou het Nederlandsche volk op zijn kleine grondgebied hier verkwijnen en verkommeren, wanneer het niet werd toegelaten als deelgenoot in het nieuwe Europa. Het wordt toegelaten. Neen kameraden; het is toegelaten, op den twaalfden December, twee dagen geleden dus. En dit feit, dit feit

van toegelaten te zijn, dat, mijne kameraden, is het grootste geschenk, dat de N.S.B., de veelgehoonde en gesmade, op dezen haar tienjarigen gedenktag aan het Nederlandsche volk aanbiedt ter eere van het strijdende en lijdende Deutsche broedervolk waaraan geheel Europa zoo veel verschuldigd is, zingen wij het Deutsche volkslied en daarna het zesde couplet van het Wilhelmus: Mijn schild ende betrouwen zijt Gij o God mijn Heer; (14 December 1941, viering van het 10-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

4. Daarop voortbouwend weten wij ons als Germaansch volk lotsverbonden op leven en dood met de andere Germaansche volkeren en willen wij streven naar den bond van Germaansche staten onder de opperste leiding van den Führer op wiens schouders de grootste verantwoordelijkheid rust voor de redding van Europa.

. Ik aanvaard de verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons volk, voor zoover die in mijn hand ligt of zal komen te liggen, U, mijne kameraden, heb ik door die eedsaflegging in deze mijne verantwoordelijkheid betrokken tevens heb ik door het aanvaarden van dien eed mij verplicht tegenover U tot trouw Trouw aan de Germaansche lotsverbondenheid, trouw aan den bond der Germaansche staten, die levensvoorwaarde is voor de toekomst van Europa en daarmee ook voor ons volk. Trouw aan den Germaanschen Führer, die door God geroepen is om Europa te beschermen tegen overweldiging en knechting, tegen het goddelooze communisme en het gewetenlooze kapitalisme. Zoo zij mijn trouw, zoo waarlijk helpe mij God, van Wien wij allen de kracht en het inzicht moeten ontvangen om onze roeping te volgen en aan Wien wij verantwoordelijk zijn voor al onze daden, aan het einde onzer dagen. (20 Juni 1942, beëdiging van een aantal N.S.B.-functionarissen te Utrecht);

5. (de Führer) die staat daar in zijn eenzaamheid en doet voor ieder volk van Europa al hetgeen mogelijk is om Europa te behouden. Met deze gedachte denken wij dan op dit oogenblik aan den Führer en zeggen: Heil voor den Germaanschen Führer, die waakt voor Europa. (13 December 1942, viering van het 11-jarig bestaan der N.S.B. te Amsterdam);

6. Wees er verzekerd van, mijn Führer, dat wij één in den geest met U zijn. Wij staan met U, wij vallen met U, wij zijn bereid zoo noodig met U te sterven. (29 Januari 1943 te 's-Gravenhage);

7. In de groot-Germaansche samenwerking ligt de toekomst van het Nederlandsche volk. Wat versta ik onder groot-Germaansche samenwerking? De beveiliging en de gemeenschappelijke opbouw in onze gemeenschappelijke leefruimte Binnen de gezamenlijke leefruimte zal nationale veiligheid bestaan en ontwikkeling binnen het groote geheel en wederzijdsch respect. Hoe daaraan staatkundig vorm zal worden gegeven dat zal worden beslist door den Führer, in wien wij vertrouwen kunnen heb-

ben. Hebt ge U wel eens voorgesteld wat dat beteekent om voor God en alle menschen verantwoordelijk te zijn voor het behoud van een werelddeel? Dezen onnoemlijken last draagt hij, de Führer, aan wien ik eens trouw gezworen heb en dien ik trouw zal blijven tot het einde van mijn dagen en waaraan de Beweging verbonden is door mijn persoon. (22 Juni 1943, Demonstratie van trouw aan Mussert te 's-Gravenhage);

8. Om deze Germaansche solidariteit den vasten grondslag te geven die noodig is, heb ik mij bekend tot het begrip Germaansch Führer, hertog, aanvoerder in den strijd, door in December 1941 den eed van trouw af te leggen aan Adolf Hitler als Germaansch Führer. Dit zal voor velen toen nog onbegrijpelijk geweest zijn, nu dringt het meer door, dat Hitler de van God gezondene is. Juist wanneer wij prijs stellen op onze nationale zelfstandigheid is de eenige weg dien wij kunnen gaan de natuurlijke weg naar de solidariteit tusschen natuurlijke bondgenooten Wij moeten komen tot een lotsverbondenheid van Germaansche volkeren in den vorm van een statenbond, een groot Germaansch Rijk of hoe dan ook, die allen omvat van Germaanschen bloede en waardoor aan Europa een enorm krachtcentrum wordt gegeven (14 December 1943, viering van het 12-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

9. Als derde wensch voor het Nederlandsche volk spreek ik uit, dat Kerstmis 1944 het Nederlandsche volk vereenigd zal zien omdat wij ons bekend zullen hebben tot de groote Germaansche en nog groo-tere Europeesche gemeenschap, die de eenige mogelijke waarborg is voor de handhaving van de geestelijke en materiele waarden, die wij behoeven (1 Januari 1944, Nieuwjaarsradiorede);

B. den groei van de Nationaal-Socialistische Beweging en van het nationaal-socialisme heeft bevorderd;

C. actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Deutsche oorlogvoering heeft bevorderd, onder meer door opzettelijk

a. op of omstreeks 14 Februari 1941 een oproep te richten tot de leden der N.S.B., der W.A. en der Nederlandsche S.S., om zich aan te melden voor krijgsdienst in de Waffen-S.S.;

b. in een artikel gepubliceerd in het Weekblad Volk en Vaderland van 11 Juli 1941 de leden der N.S.B. op te roepen, om zich aan te melden voor het Nederlandsche Legioen (om met de Duitschers samen aan het Oostfront te strijden);

c. in Augustus 1941 te bevelen, dat alle mannelijke leden der N.S.B. van 18 tot 40 jaar tot de W.A. moesten toetreden (waardoor de W.A. weer zoo sterk zou worden, dat er vrijwilligers voor de Deutsche oorlogvoering aan konden worden onttrokken), onder bijvoeging: „Het is mijn bedoeling dat binnen afzienbaren tijd drie volledige regimenten Nederlanders aan het Oostfront zullen staan. De eerste Nederlandsche divisie!";

d. op 11 October 1941 te 's-Gravenhage

de plechtigheid van de beëdiging van een voor het Oostfront vertrekkend bataljon van Nederlandsche vrijwilligers als Leider van de N.S.B. op te luisteren, daar een toespraak te houden en aan de troep den eed van trouw aan Hitler af te nemen;

e. ook later meermaalen plechtigheden met Nederlanders, die zich voor strijd aan Duitsche zijde hadden verbonden, als Leider van de N.S.B. op te luisteren, daar toespraken te houden en eeden van trouw aan Hitler af te nemen.

II. dat hij in of omstreeks Juli 1942 te Utrecht, althans in Nederland, opzettelijk met het oogmerk om voor te bereiden of te bevorderen, dat terwijl het Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van den Duitschen vijand bevond, volgens na te noemen plan een aanslag zou worden gepleegd met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm in het Koninkrijk der Nederlanden te vernietigen, althans op onwettige wijze te veranderen, een schriftelijk plan heeft in gereedheid gebracht en onder zich gehad voor de uitvoering van dit misdrijf, welk plan was bestemd om aan den Duitschen Rijkscommissaris in Nederland Seyss Inquart en aan het Duitsche Staatshoofd Adolf Hitler te worden medegeedeeld en aan welk plan het navolgende is ontleend:

De wijze van Regeeringsaanvaarding is eenvoudig en legaal. Door het vertrek der Koningin naar het buitenland is, krachtens art. 46/3 der Grondwet, de Raad van State drager van de Koninklijke macht.

De Rijkscommissaris benoemt in dit College tot leden, diegenen, die mijn volle vertrouwen hebben en herstelt daarna dit College in zijn grondwettelijke bevoegdheden.

De Raad van State roept den Leider der Beweging uit tot Regent, waarna door hem als Hoofd van den Staat een verantwoordelijke Regeering wordt gevormd.

De daartoe noodige handelingen en Staatsstukken worden door den Rijkscommissaris en mij voorbereid.

(Als juiste tijdstip hiervoor wordt Zaterdag 5 September 1942 aanbevolen) (enz.).

Tenslotte moet ik ook uiterlijk als Staatshoofd kunnen optreden en mogelijkheid hebben om mijn staatssecretarie op te bouwen. Daarom verzoek ik den Führer de als „Feindvermögen” in beslag genomen koninklijke bezittingen ter beschikking te willen stellen van het nieuw optredende Staatshoofd.

III. dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 in het door den vijand bezette gebied in Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, door zijn werkzaamheid als Leider van de Nationaal-Socialistische Beweging actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Duitsche oorlogvoering heeft bevorderd en bewerkstelligd, onder meer door de opzettelijke gedragingen, in deze telastelegging hierboven opgesomd sub I, 5e, C, a-e.

O. dat verdachte bij dagvaarding sub I 5e, A-a en b is te laste gelegd:

dat hij in Nederland bij zijn werkzaam-

heden als Leider der Nationaal-Socialistische Beweging opzettelijk ter bevordering van de verwezenlijking van zijn plan van een Bond van Germaansche Volkeren (ook wel genoemd Germaansche Statenbond) onder leiding van Adolf Hitler voor dien Germaanschen Statenbond en den Führer aller Germanen Adolf Hitler propaganda heeft gevoerd, als onder meer blijkende uit het navolgende:

a. een door hem in het weekblad „Volk en Vaderland” tusschen 20 September en 18 October 1940 gepubliceerde reeks artikelen (later uitgegeven als de brochure „Nederlands Toekomst”);

b. een door hem op 31 Juli 1942 gehouden rede „De Nederlandsche Staat in het Nieuwe Europa”, door hem of met zijn goedvinden uitgegeven in de brochure „De Toekomst van Nederland”;

O. dat uit de te laste legging niet blijkt welke de inhoud was van de hier bedoelde reeks artikelen, noch hetgeen verdachte in bedoelde rede zou hebben gezegd, zoodat de dagvaarding niet inhoudt een voldoende opgave als bedoeld in artikel 261 W. v. Sv., van de hier te laste gelegde feiten, en voor het hier vermelde gedeelte behoort te worden nietig verklaard;

O. dat hetzelfde geldt voor het bij dagvaarding sub I 5e B. te laste gelegde, n.l. dat verdachte den groei van de Nationaal Socialistische Beweging en van het Nationaal Socialisme heeft bevorderd, welke woorden geen voldoende feitelijke omschrijving van het te laste gelegde inhouden, zoodat de dagvaarding ook voor dit gedeelte nietig zal behooren te worden verklaard;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, terwijl het Nederlandsche Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van het onder nationaal-socialistische leiding staande Duitschland bevond, als leider van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland, later genaamd: Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden, een politiek heeft gevoerd welke er op gericht was te geraken tot een Bond van Germaansche Volken, te stichten door en daarna staande onder de leiding van Adolf Hitler, het Duitsche Staatshoofd, ook wel genaamd Germaansch Führer of Führer aller Germanen; dat hij zijn denkbeelden omtrent dien Bond, van welker denkbeelden hij de verwezenlijking door het voeren van zijn politiek beoogde, heeft neergelegd in een nota d.d. 27 Augustus 1940 bestemd voor Adolf Hitler; dat een copie van deze nota hem ter terechtzitting is vertoond, en hij deze als juist erkent; dat hij deze nota omstreeks begin September 1940 te 's-Gravenhage aan den Duitschen Rijkscommissaris Seyss Inquart heeft overhandigd met verzoek, dat deze de nota aan Hitler zou doen toekomen, hetgeen deze toezegde; dat hij tevens mede aan den Rijkscommissaris aldaar heeft doen toekomen een brief, gedateerd 29 Augustus 1940, gericht aan Hitler, met verzoek deze eveneens aan Hitler te doen

geworden; dat een copie van dezen brief hem, verdachte, ter terechtzitting is ver-
toond, en hij deze als juist erkent;

O. dat deze aan verdachte ter terechtzitting getoonde copie van een brief luidt als volgt:

Utrecht, den 29. August 1940.

Führer!

Die Entwicklung der Lage in Europa erfordert Entschlüsse, die für die weitere Zukunft unseres Kontinents von grundlegender Bedeutung sein werden. Der Ausgangspunkt kann dabei kein anderer sein, als der des Völkischen Prinzips.

Von dieser Voraussetzung ausgehend erblicke ich auch für mein Volk eine neue Aufgabe im neuen Europa. Somit habe ich die Ehre an Sie, als dem Führer des Gross-Deutschen Reiches, die Bitte zu richten, den Bund Germanischer Völker zu stiften und das Niederländische Volk — auf dem Europäischen Festland das grösste Germanische Volk nach dem Deutschen — als Bundesmitglied darin aufzunehmen. Ich bin überzeugt, dass mein Volk hierin die Gewähr für eine schöne und starke, eigene Völkische Existenz finden wird.

Meine Auffassung über die Position der Niederlande und über die Grundlage des Bundes habe ich in einer Nota mit Anlagen kurz auseinander gesetzt, und erlaube ich mir, Ihnen dieselbe hiermit zu überreichen.

De Leider der Nationaal Socialistische Beweging in Nederland.

*An den Führer
des Gross Deutschen Reichs.*

O. dat een ter terechtzitting aan verdachte getoonde copie van een nota d.d. 27 Augustus 1940 onder meer inhoudt:

So liegt es in dem Entwicklungsgang von Europa, dass auf der Grundlage von National-Sozialismus und Faschismus die Ordnung in dieser Zeit sich in diesem Sinne vollzieht: im Nordlichen Europa entsteht ein Bund der germanischen Völker unter Führung des kräftigsten germanischen Volkes, des deutschen

Die Völker, die für die Bildung dieses Bundes in Frage kommen, sind: das deutsche, das niederländische, das schwedische, das norwegische, das dänische, das schweizerische

Will der Bund kräftig sein und von bleibender Art, so wird ein gemeinschaftliches Fundament da sein müssen, das rein genug und kräftig genug ist, um eine gute Zusammenarbeit bis in die fernste Zukunft zu verbürgen.

Die Grundlage des Bundes sei:

- a. Die Blutsverbundenheit.
- b. Die gemeinsame Weltanschauung (der Nationalsozialismus).
- c. Die gemeinsame Wehrmacht.
- d. Die gemeinsame Wirtschaft (Lebensraum-Wirtschaft).

.....

Es ist mein unerschütterliches Vertrauen zu der Reinheit der nationalsozialistischen Weltanschauung, das mir den Glauben schenkt, dass, wenn es möglich ist, der Führer, infolge seiner Berufung zum Germanischen Führer, auch die Interessen der niederländischen Volkes wahren wird.

Wenn dieser Vorschlag zur Aufnahme des niederländischen Volkes in den Bund der germanischen Völker durch den Führer in einer solchen Form und in einer solchen Fassung angenommen wird, dass darin deutlich zum Ausdruck kommt, dass es nur möglich ist, einer Ueberherrschung oder Einverleibung zu entgehen dank der Tatsache dass es eine N.S.B. gibt, und dank der Tatsache, dass der Führer das Vertrauen hat, dass die N.S.B. unter meiner Führung das niederländische Volk zum National-sozialismus bringen wird, dann wird die N.S.B. vom Verräter von Land und Volk, zu demjenigen, der Land und Volk erlöst und der Führer wird vom deutschen Führer zum germanischen Führer, der auch für das niederländische Volk seine hohe Bedeutung bekommt.

.....
Die Bundes-Wehrmacht wird als ein einziges Ganzes geführt und ausgebildet werden. Dass der Führer als Oberster Befehlshaber der Bundes-Wehrmacht auftreten wird ist selbstverständlich.

.....
Die gemeinsame Wirtschaft:

Weiter ist es natürlich, dass jedes Volk an erster Stelle den Beitrag zu dem allgemeinen Haushalt liefert, der am meisten in seiner Art liegt;

O. dat deze nota besluit met de woorden:

So ist denn das Vorstehende mein politisches Glaubensbekenntnis, das, wie ich hoffe, durch den Führer würdig befunden wird, als Grundlage zu dienen für den Aufbau einer fruchtbaren Zusammenarbeit des niederländischen Volkes mit dem grossen deutschen Brudervolk und darüber hinaus mit den anderen Völkern der germanischen Rasse, die die Mutter von uns allen ist.

O. dat verdachte voorts ter terechtzitting heeft verklaard, dat het hem ter terechtzitting getoonde „Ontwerp-Statuut van den Bond van Germaansche Volkeren” is opgesteld door getuige Carp nadat deze van hem, verdachte, daartoe de noodige aanwijzingen had ontvangen;

O. dat getuige Carp ter terechtzitting heeft verklaard:

dat het hem ter terechtzitting vertoonde Ontwerp-Statuut van den Bond van Germaansche Volkeren, door hem is samengesteld in opdracht van en volgens de hem daartoe door verdachte verstrekte gegevens en aanwijzingen;

O. dat dit Ontwerp-Statuut onder meer inhoudt:

De Regeeringen van het Groot Duitsche Rijk, het Rijk der Nederlanden, het Koninkrijk Zweden, het Noorsche Rijk en het Koninkrijk Denemarken:

Overwegende dat door de zegepraal der wanen van het Groot-Duitsche Rijk de grondslaf is gelegd voor een nieuwe orde der Europeesche Staten, inzonderheid van die Staten, welker gebied aan de Germaansche Volkeren tot levensruimte strekt;

dat als ordenende macht in deze levensruimte het Groot Duitsche Rijk moet worden erkend;

.....

dat de verantwoordelijke Regeeringen der bij de Germaansche levensruimte betrokken Staten het mitsdien als haar eersten en hoogsten plicht beschouwen over te gaan tot de stiching van een Bond van Germaansche Volkeren, welke door het hier volgend statuut wordt geregeld:

Art. 1. De Bond van Germaansche Volkeren heeft ten doel de bescherming en de behartiging van de gemeenschappelijke belangen der Volkeren, zoodaande het verstreken en onderhouden van hun saamhoorheidsbesef.

Art. 2. De bond omvat het groot Duitsche Rijk, het Rijk der Nederlanden, het Koninkrijk Zweden, het Noorsche Rijk en het Koninkrijk Denemarken.

Op hun verzoek kunnen andere Germaansche Staten door het gezag, genoemd in artikel 4, mede als lid van den Bond worden toegelaten.

Art. 3. Het Rijk der Nederlanden, het Koninkrijk Zweden, het Noorsche Rijk en het Koninkrijk Denemarken, wijzigen, zooover noodig, hun constituties in overeenstemming met de beginselen van dit statuut. Zij worden geacht aan deze verplichting te hebben voldaan, indien zij zich in hun constituties tot Nationaal-Socialistische Staten verklaren en zich daarin verbinden met betrekking tot de regeling hunner weermacht en Volkshuishouding te handelen in overeenstemming met het Groot-Duitsche Rijk;

Art. 4. Met inachtneming van de bepalingen van dit statuut berust de leiding van den Bond bij den Führer van het Groot Duitsche Rijk.

Art. 5. Het recht der Regeeringen van de Staten, genoemd in artikel 3, eersten volzin, om naar eigen goedvinden de belangen der betrokken volkeren te behartigen en de daartoe door haar noodig geoordeelde maatregelen te treffen, wordt ten volle erkend, behoudens het bepaalde in het Bondsstatuut en met dien verstande, dat zij zich zullen onthouden van alles, wat de gemeenschappelijke grondslagen, waarop de Bond berust, kan schaden.

Art. 6. De wijze van overleg met betrekking tot de gemeenschappelijke regeling van de aangelegenheden der weermacht en volkshuishouding wordt door den Führer van het Groot-Duitsche Rijk bepaald.

Art. 7. De Overzeesche gebieden, welke zich onder het gezag van een der in artikel 2 genoemde Staten bevinden maken mede deel uit van den Bond.

Indien deze Gebieden als zoodanig tevens tot een andere levensruimte behoren, wor-

den de daaruit voortvloeiende bepalingen en verplichtingen erkend en geëerbiedigd.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij om uitvoering te geven aan bovenvermeld politiek streven op 4 September 1940 te 's-Gravenhage als leider der Nationaal Socialistische Beweging aan Hitler een telegram heeft gezonden, waarvan hem de copie ter terechtzitting is vertoond;

O. dat deze copie luidt als volgt:

Führer

Die Entwicklung der Lage in Europa erfordert Entschlüsse die für die weitere Zukunft unseres Kontinents von grundlegender Bedeutung sein werden. Der Ausgangspunkt kann dabei kein anderer sein als der des Völkischen Prinzips, wie ich das in einer Nota auseinander gesetzt habe.

Im Jahre 1931 habe ich die N.S.B. (Nationalsozialistische Bewegung) gegründet. In mehr als 8 Jahren haben wir gekämpft und gelitten in der felsenfesten Überzeugung, das unser Bekenntnis zum Deutschen Brudervolk im Interesse des Niederländischen Volkes ist.

Tausende sind während dieses Kampfes ihrer Existenz beraubt, vom Staat drangsaliert und von der Kirche verfolgt worden.

Acht meiner Mitarbeiter sind ermordet worden, zwei sind erst vor kurzem an ihren Verletzungen erlegen, 5000 sind während der Kriegstage im Kerker geworfen worden und wurden erst durch deutsche Truppen gerettet und befreit.

Am Vorabend von der groszen Auseinandersetzung zwischen Deutschland und England lege ich Ihnen, Führer, das Wohl des Niederländischen Volkes in die Hand. In dem Bewusstsein dasz alle Ihre Entschlüsse und Befehle letzten Endes auch zum Wohle des Niederländischen Volkes sind, erwarten Wir Ihre Befehle.

Den Haag, den 4 Sept. 1940.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij omstreeks 4 September 1940 te 's-Gravenhage om uitvoering te geven aan bovenvermeld politiek streven, als leider der Nationaal Socialistische Beweging ten overstaan van den Rijkscommissaris Seyss Inquart schriftelijk Hitler heeft erkend (anerkant) als Führer aller Germanen; dat het van die plechtigheid opgemaakte verslag hem ter terechtzitting wordt vertoond en afkomstig is uit het archief der N.S.B.;

O. dat dit verslag onder meer inhoudt:

Dinsdag 3 September 1940 des morgens te 9 uur op het Plein, voorm. Departement van Buitenlandsche Zaken:

De Rijkscommissaris, Rijksminister Seyss Inquart;

de Generaal Commissaris Dr. Schmidt;

de Generaal Commissaris Dr. Wimmer;

de S.S. Brigadeführer Rauter;

en de Leider der N.S.B., C. van Geelkerken en M. M. Rost van Tonningen.

Ontvangst te 8.55 door den Generaal Com-

missaris dr. Schmidt, daarna ontvangst door den Rijkscommissaris, die staande achter zijn tafel den leider en de beide N.S.B.'ers als volgt toespreekt:

Kameraden, Gij zijt hier gekomen om in mijn handen te stellen de verklaring, die gij zoo aanstonds zult teekenen, waarin Gij den Führer „anerkannt" als Führer."

De Leider der N.S.B. zeide deze verklaring te hebben afgelegd in het belang van het Nederlandsche Volk en het Vaderland.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij voorts om uitvoering te geven aan bovenvermeld politiek streven, op 12 December 1941 te Berlijn als leider der Nationaal Socialistische Beweging ten overstaan van Hitler aan dezen als Germaansch Führer trouw tot in den dood heeft gezworen; dat de hem ter terechtzitting getoonde fotocopie van een proces-verbaal van eedsaflegging hierop betrekking heeft;

O. dat de fotocopie van vermeld proces-verbaal vermeldt:

Berlin, den 12 December 1941.

Der Führer

Vor mir, dem Führer des Groszdeutschen Reiches, erschien heute der „Leider" der nationalsozialistischen Bewegung in den Niederlanden Dipl. ing. A. A. Mussert und leistete vor mir in Anwesenheit des Reichsministers und Chefs der Reichskanzlei Dr. Lammers, des Leiters der Partei-Kanzlei Reichsleiters Bormann, des Reichskommissars für die besetzten niederländischen Gebiete Reichsministers Dr. Seyss Inquart und des General Kommissars Schmidt folgenden Eid: Ich schwöre Dir, Adolf Hitler, als germanischen Führer Treue bis in den Tod, so wahr mir Gott helfe".

Die Eidesleistung hat der Erschienenene durch eigene Namensunterschrift bestätigt.

Mussert

Geschehen wie oben

A. Hitler

Dr. Lammers

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij om uitvoering te geven aan bovenvermeld politiek streven op 20 Juni 1942 te Utrecht een eed van trouw van een groot aantal leidende functionarissen der Nationaal Socialistische Beweging aan hem, Mussert, heeft afgenomen;

dat de hem, verdachte, ter terechtzitting getoonde copie van een door hem geschreven nota d.d. 31 Mei 1943 gericht aan Hitler door hem als juist wordt erkend;

O. dat deze nota onder meer zakelijk inhoudt: dat verdachte op 12 December 1941 bovenvermelden eed aan Hitler aflegde, en daarna woordelijk luidt:

Deze eedsaflegging aan U, heb ik in den zomer van 1942 doorgetrokken in de Beweging, door het hoogere leidend kader der N.S.B. (omstreeks 1000 man) op mij te beëdigen;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij in Nederland bij zijn werkzaamheden als Leider der Nationaal Socialistische Beweging, tusschen Mei 1940 en Mei 1945 ter bevordering van de verwezenlijking van zijn plan van een Bond van Germaansche Volkeren (ook wel genoemd Germaansche Statenbond) onder leiding van Adolf Hitler, propaganda heeft gevoerd, voor dien bond en den Führer aller Germanen Adolf Hitler, onder meer op 14 December 1940 bij de viering van het 9-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht, op 27 Juni 1941 bij de massabevoegdiging tegen het bolsjewisme te Amsterdam, op 14 December 1941 bij de viering van het 10-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht, op 20 Juni 1942 bij de beëdiging van een aantal N.S.B.-functionarissen te Utrecht, op 13 December 1942 bij de viering van het 11-jarig bestaan der N.S.B. te Amsterdam, op 29 Januari 1943 te 's-Gravenhage, op 22 Juni 1943 bij de Demonstratie van trouw aan Mussert te 's-Gravenhage, op 14 December 1943 bij de viering van het 12-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht, en op 1 Januari 1944 bij het uitspreken van een Nieuwjaarsradiorede;

dat hij bij het houden dier redevoeringen uitgesproken heeft hetgeen uit ieder dier redevoeringen in de dagvaarding is opgenomen;

O. dat een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoond uitknipsel uit een Nederlandsche Courant voorzien van het opschrift N. R. C. Zondag 15-12-'40, een blad van het dagblad „De Tijd" van Zaterdag 28 Juni 1941, een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoond uitknipsel uit een Nederlandsche courant voorzien van het opschrift A. H. 15-12-'41, een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoond uitknipsel van een fotocopie van een blad van een Nederlandsche courant voorzien van het opschrift N. D. 23-6-'42, een blad van het dagblad „Het Vaderland" van 14 December 1942, een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoonde fotocopie van een blad van het dagblad „Het Vaderland" van Zaterdag 30 Januari 1943, een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoonde fotocopie van een blad van „De Zwarte Soldaat" voorzien van het opschrift Zw. Sold. 24-6-'43, twee aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoonde fotocopies van telkens een blad van het Weekblad Volk en Vaderland van 17 December 1943, en een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoonde stencil voorzien van het Nederlandsche wapen waaronder de woorden „Radio-Oranje-Luisterdienst", respectievelijk inhouden, als gedeelten van door verdachte gehouden redevoeringen, de passages in de dagvaarding respectievelijk vermeld onder: I A. c. 1—9;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij om uitvoering te geven aan bovenvermeld politiek streven opzettelijk in het

door den vijand bezette gebied in Nederland, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland door zijn werkzaamheid als leider der Nationaal Socialistische Beweging de actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Duitsche oorlogvoering heeft bevorderd en bewerkstelligd onder meer doordat hij opzettelijk:

1°. op 14 Februari 1941 bij circulaire een oproep heeft gericht tot de leden der N.S.B., der W.A. en der Nederlandsche S.S. om zich aan te melden voor krijgsdienst in de Waffen S.S., welke circulaire hem ter terechtzitting is vertoond;

2°. in een artikel gepubliceerd in het Weekblad Volk en Vaderland van 11 Juli 1941 de leden der N.S.B. op heeft geroepen, om zich aan te melden voor het Nederlandsche legioen (om met Duitschland samen aan het Oostfront te strijden);

3°. in Augustus 1941 heeft bevolen, dat alle mannelijke leden der N.S.B. van 18 tot 40 jaar tot de W.A. moesten toetreden (waar door de W.A. weer zoo sterk zou worden, dat er vrijwilligers voor de Duitsche oorlogvoering aan konden worden onttrokken), onder bijvoeging: „Het is mijn bedoeling dat binnen afzienbaren tijd drie volledige regimenten Nederlanders aan het Oostfront zullen staan. De eerste Nederlandsche divisie!";

4°. op 11 October 1941 te 's-Gravenhage de plechtigheid van de beëdiging van een voor het Oostfront vertrekkend bataljon van Nederlandsche vrijwilligers als Leider van de N.S.B. heeft opgeluisterd, daar een toespraak heeft gehouden en aan den troep den eed van trouw aan Hitler heeft afgenomen;

5°. ook later meermalen plechtigheden met Nederlanders, die zich voor strijd aan Duitsche zijde hadden verbonden, als Leider van de N.S.B. heeft opgeluisterd, daar toespraken heeft gehouden en eeden van trouw aan Hitler heeft afgenomen;

O. dat een geschrift, gedateerd 14 Februari 1941 en geteekend Mussert, hetwelk ter terechtzitting aan verdachte is vertoond en door hem is erkend als bovenbedoelde circulaire onder meer inhoudt:

Aan de leden der N.S.B.

de leden der W.A. en de leden der Nederlandsche S.S..

Kameraden.

Ons wordt de gelegenheid geboden om een Nederlandsch bataillon te formeeren, dat bestemd zal zijn om als onderdeel van de Duitsche Weermacht in dit jaar mede ten strijde te trekken.

.....

Ik hoop en vertrouw dus, dat vele jonge mannen uit de gelederen der N.S.B. zich zullen opgeven voor dezen militairen dienst, dat zij trouw en eerlijk, moedig en volhardend hun plicht zullen doen, zoodat zij voorbeeldig zullen zijn, en ons volk trotsch op hen zal zijn, wanneer het later zal begrijpen, dat groote Nederlandsche belangen door hen gediend zijn.

O. dat het nummer van 11 Juli 1941 van het Weekblad Volk en Vaderland als „Hoofd-artikel van Mussert" onder meer inhoudt:

Ik verwacht van de leden der Beweging, dat zij zich van nu af niet meer zullen aanmelden voor het N.S.K.K. maar voor het Nederlandsche Legioen. Het is noodzakelijk, dat de W. A. zoo weinig mogelijk wordt verzwakt; daarom moet er voor aanvulling zorg worden gedragen, door daarin op te nemen de leden der Beweging, die, hoewel daartoe geschikt, tot nu toe buiten de W.A. stonden. De jonge leden der Beweging dienen de in de W.A. nu reeds bij duizenden opengevallen plaatsen in te nemen.

O. dat het nummer van 8 Augustus 1941 van het Weekblad Volk en Vaderland onder meer inhoudt onder het hoofd „Mobilisatie der N.S.B." en met het onderschrift „Mussert":

Dientengevolge beveel ik, dat alle mannelijke leden der N.S.B. van 18 tot 40 jaar onverwijld toetreden tot de W.A.

De W.A. moet tot volle sterkte worden opgevoerd en dan kan uit deze groote W.A. een regiment worden samengesteld van Vrijwilligers, dat als W.A. Regiment naar het Oosten zal vertrekken onder de zinspreuk: Alles voor het Vaderland!

.....

Het is mijn bedoeling dat binnen afzienbaren tijd drie volledige Regimenten Nederlanders aan het Oostfront zullen staan! De eerste Nederlandsche Divisie!

O. dat het nummer van 17 October 1941 van het Weekblad Volk en Vaderland onder het hoofd „Vertrek der Vrijwilligers" onder meer inhoudt:

Het bataljon was 's-morgens vroeg uit 's-Hertogenbosch vertrokken naar den Haag

.....

Nadat de Leider op het podium was gekomen sprak hij het bataljon als volgt toe: Kameraden

Vervolgens las de Leider de eedsformule voor

Alle leden van het bataljon herhaalden gezamenlijk de voorgelezen woorden, hiermede hun eed bevestigende.

De eedsformule luidt:

„Ik zweer bij God dezen heiligen eed, dat ik in den strijd tegen het bolsjewisme den opperbevelhebber der Duitsche Weermacht, Adolf Hitler, onvoorwaardelijk zal gehoorzamen en als dapper soldaat bereid zal zijn, te allen tijde voor dezen eed mijn leven in te zetten".

O. dat een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoond uitknipsel van een fotocopie van een Nederlandschen courant voorzien van het opschrift: Tel. 30-3-'42 onder meer inhoudt:

's-Gravenhage 30 September.

Wederom is een groep jonge Nederlanders ten getale van een kleine twee honderd man, vrijwillig naar het Oosten van Europa vertrokken om na een opleiding bij de Duitsche Weermachtsschool te worden ingezet in den strijd voor het Nieuwe Europa

Ir. Mussert vervolgens het woord nemend zeide ongeveer het volgende:.....

O. dat een aan getuige-deskundige van Houten ter terechtzitting getoond uitknipsel van een fotocopie van een Nederlandsche courant voorzien van het opschrift N. D. 18-10-'43 o. m. onder den titel: „De Leider installeert den Ned. Landstorm” inhoudt:

Zeshonderd mannen van den Nederlandschen Landstorm stonden in stramme houding aangetreden op het binnenplein van een kazerne in ons land, waar de beëdigingsplechtigheid van dit nieuwe contingent plaats had in tegenwoordigheid van den Leider

De Leider die hierna het woord nam wees op de belangrijkheid van dezen dag.....

De Leider las daarop de eedsformule voor. Na de beëdiging welke hierna plaats had, werd het woord gevoerd door S.S. Obergruppenführer Rauter.

O. dat een ter terechtzitting aan getuige-deskundige van Houten getoonde fotocopie van een uitknipsel uit een Nederlandsche Courant voorzien van het opschrift „De Tijd” 20-12-'43 onder meer inhoudt onder den titel: „Beëdiging van leden Landstorm Nederland”:

's-Gravenhage 19 December.

Zondagmorgen zijn op het terrein van een kazerne in het Zuiden des lands opnieuw eenige honderden leden van den Landstorm Nederland beëdigd.....

Mussert zette in zijn rede uiteen, dat wij volledig in den strijd ingeschakeld zijn.....

Van de groote Germaansche Weermacht die eens komen moet, zal Nederland een eervol deel uitmaken. Daarna werd de eed op Adolf Hitler afgelegd.

O. dat verdachte voorts ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in Juli 1942 te Utrecht, opzettelijk, terwijl het Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van den Duitschen vijand bevond, het hem ter terechtzitting vertoonde geschrift d.d. 20 Juli 1942 heeft opgesteld en onder zich gehad; dat het zijn bedoeling hierbij was den inhoud van dit geschrift aan den Duitschen Rijkscommissaris Seyss-Inquart en aan het Duitsche Staatshoofd Adolf Hitler mede te deelen en hun de uitvoering daarvan aan te bevelen; dat hij daartoe een onderhoud met Adolf Hitler had aangevraagd bij den Rijkscommissaris, en reeds eerder met dezen laatste de zaak had besproken; dat hij op deze wijze tot een Nationaal Socialistische regeering onder zijn, verdachtes, leiding in Nederland wilde geraken en daarbij, voorzover dit mogelijk was, den legalen weg wilde bewandelen;

O. dat het hiervoren vermelde, aan verdachte ter terechtzitting getoonde geschrift d.d. 20 Juli 1942 onder meer inhoudt:

Utrecht 20 Juli 1942.

Waartoe het onderhoud met den Führer is aangevraagd.

1. Voorstel. Aanvaarding van de ver-

antwoordelijkheid voor het Nederlandsche Volk en den Nederlandschen Staat door mij als Leider en Staatshoofd, zoo spoedig als de oorlogstoestand en de Europeesche constellatie dit toelaten.

.....
3. Doel. Het doel is de verheffing en versterking van het Nederlandsche Volk en de inzet van de noodige krachten van dit Volk voor de uitoefening van zijn aandeel in de Germaansche taak.

De verheffing van het Nederlandsche Volk moet geschieden door het een krachtige Nationaal Socialistische Regeering te geven, die leiding geeft en opbouwt, zoodanig, dat het Nederlandsche Volk tot een eerlijk en betrouwbaar bondgenoot van het Duitsche Volk wordt opgeleid, zoodat op het daartoe door den Führer te bepalen tijdstip de Bond van Germaansche Volkeren gesticht kan worden.

5. Wijze van Regeeringsaanvaarding. De wijze van Regeeringsaanvaarding is eenvoudig en legaal. Door het vertrek der Koningin naar het buitenland, is, krachtens artikel 46/3 der Grondwet, de Raad van State drager van de Koninklijke macht. De Rijkscommissaris benoemt in dit College tot leden, diegenen, die mijn volle vertrouwen hebben, en herstelt daarna dit College in zijn Grondwettige bevoegdheden.

De Raad van State roept den Leider der Beweging uit tot Regent, waarna door hem als Hoofd van Staat een verantwoordelijke Regeering wordt gevormd.

De daartoe noodige handelingen en Staatsstukken worden door den Rijkscommissaris en mij voorbereid.

6. Tijdstip van Regeeringsaanvaarding.

Het juiste tijdstip zou kunnen zijn: Zaterdag 5 September. Een beslissing hieromtrent hangt samen met de militaire situatie in het Westen ten aanzien van invasiemogelijkheid en bombardementen vanuit de lucht. Het is echter gewenscht dit tijdstip van aanvang September alleen dan te verplaatsen naar einde September, wanneer dit, militair gezien, aanzienlijk verstandiger is, want er moet met den tijd gewoekerd worden.

7. Het mogelijk maken van de Regeeringsaanvaarding.

.....
Tenslotte moet ik ook uiterlijk als Staatshoofd kunnen optreden en mogelijkheid hebben om mijn staatssecretarie op te bouwen. Daarom verzoek ik den Führer de als „Feindvermogen” in beslag genomen Koninklijke bezittingen ter beschikking te willen stellen van het nieuwe optredende Staatshoofd.

O. dat ter terechtzitting is verklaard door getuige-deskundige van Houten:

dat hij is hoofd van het Bureau Documentatie bij het Centraal Orgaan op de Zuivering van Overheidspersoneel en tijdens de oorlogsjaren 1940—1945 werkzaam was in Londen aan het Bureau waar documentaire gegevens door de Nederlandsche Regeering verzameld werden; dat bij dit bureau Nederlandsche couranten verzameld werden, daarvan foto-copieën werden gemaakt, en uit-

knipsels uit die couranten en foto-copieën; dat deze uitknipsels door het personeel voorzien werden van den datum van verschijning van de desbetreffende courant, alsmede van eenige letters duidende op den naam van die courant; dat bij de Radio Oranje Luisterdienst te Londen in Nederland uitgesproken radio-redevoeringen op gramofonplaten en langs stenographischen weg werden vastgelegd, en daarvan stencils vervaardigd; dat deze stencils opgelegd werden bij het Bureau, waarbij hij werkzaam was; dat hij alle hem ter terechtzitting vertoonde couranten-uitknipsels, foto-copieën, uitknipsels van foto-copieën en stencils herkent als van zijn bureau afkomstig;

O. dat verdacht raadsman ten opzichte van het bij dagvaarding sub I te laste gelegde heeft aangevoerd, dat artikel 93 Wetboek van Strafrecht slechts zoude doelen op het brengen van het rijk onder feitelijke vreemde heerschappij, terwijl het brengen onder een vreemde heerschappij rechtens niet strafbaar zoude zijn krachtens dit artikel, doch alleen krachtens artikel 94 Wetboek van Strafrecht, dat dit laatste artikel immers strafbaar stelt den aanslag op de grondwettige regeeringsvorm, een aanslag welke noodzakelijkerwijs ligt opgesloten in het brengen van het rijk onder vreemde heerschappij rechtens; dat hieruit zoude volgen, dat artikel 93 W. v. Sr. ten zeve niet toepasselijk is, daar verdachte de hem bij dagvaarding te laste gelegde feiten pleegde, terwijl Nederland zich reeds onder de feitelijke heerschappij van den vijand bevond;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdacht raadsman onder eene heerschappij rechtens in deze materie verstaat een heerschappij, welke, na uit een wederrechtelijken aanslag te zijn ontstaan, naar staatsrechtelijke regelen wordt uitgeoefend;

O. dat de raadsman evenwel bij zijn betoog uit het oog heeft verloren, dat uit de dagvaarding niet is te lezen, en evenmin uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken, dat de Bond van Germaansche Volken slechts voor den duur van den oorlog zou worden opgericht, terwijl hij mede over het hoofd ziet, dat slechts het Rijk in Europa, en niet de andere gebiedsdeelen, zich in de macht van den Duitschen vijand bevonden;

dat verder noch op grond van de geschiedenis van het totstandkomen van het W. v. Sr. noch op andere gronden is aan te nemen, dat met de woorden „onder vreemde heerschappij brengen” in artikel 93 iets anders zou bedoeld zijn, dan geheel in het algemeen het brengen van het rijk onder niet-Nederlandsch gezag, terwijl het verschil in strekking tusschen artikel 93 en artikel 94 hierin is gelegen, dat artikel 93 doelt op het brengen onder vreemd gezag, terwijl artikel 94 eerder op binnenlandsche beroeringen betrekking heeft;

O. dat verdacht raadsman verder heeft aangevoerd, dat het aan twijfel onderhevig is, of de bij dagvaarding sub I re t. en m. 5e te laste gelegde feiten wel als uitvoeringshandelingen en niet veelmeer als voorberei-

dingshandelingen behooren te worden aangemerkt van den bij dagvaarding gestelden aanslag om het rijk onder vreemde heerschappij te brengen, welke aanslag volgens de dagvaarding immers zoude plaats hebben door opname van het rijk in een door het Deutsche Staatshoofd Adolf Hitler nog op te richten Bond van Germaansche Volken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat waar deze Bond nimmer is opgericht, deze feiten inderdaad slechts de strekking konden hebben, en dan ook hadden, om zulk een Bond van Germaansche Volken te bevorderen door Adolf Hitler te bewegen deze op te richten en Nederland, in samenwerking met verdachte als leider der Nationaal-Socialistische Beweging, daarin op te nemen;

dat deze feiten dus niet als een begin van uitvoering van den aanslag kunnen worden beschouwd;

dat zij evenwel ingevolge hun strekking strafbaar zijn op grond van het bepaalde bij artikel 96 sub 1°. W. v. Sr., nu zij pleegd werden met het bij dagvaarding gestelde oogmerk, dat het door dit artikel gevorderde oogmerk mede omvat;

O. dat verdacht raadsman verder heeft aangevoerd, dat het twijfelachtig zoude zijn of het rijk, na opgenomen te zijn in den door verdachte bevorderden Bond van Germaansche Volken, wel geacht zou kunnen worden onder vreemde heerschappij te zijn gebracht in den zin van artikel 93 W. v. Sr.;

O. dat het Hof deze vraag in bevestigenden zin beantwoordt;

O. toch, dat onder heerschappij, als bedoeld in artikel 93 W. v. Sr., zeer zeker valt het gezag, dat Adolf Hitler als Führer aller Germanen over het Koninkrijk der Nederlanden na opnemng in den Statenbond zoude uitoefenen;

dat toch uit de dagvaarding volgt, dat zowel de Statenbond als ieder der aangesloten volken nationaal-socialistisch zou worden bestuurd en de leiders of staatshoofden der bondstaten aan Adolf Hitler ondergeschikt zouden zijn in nationaal socialistischen zin;

dat bovendien uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken, dat ook volgens verdachte eigen voorstelling deze leiders aan Adolf Hitler hiërarchisch ondergeschikt zouden zijn en zijn vertrouwen zouden moeten bezitten op straffe van abdicatie, terwijl hij zich mede voor oogen stelde de mogelijkheid, dat Adolf Hitler de regeering als leider van het Deutsche volk aan een opvolger zoude overlaten, om zelf alleen de „Oberhoheit” uit te oefenen over de leiders van alle bondstaten;

O. dat deze voorstelling van verdachte omtrent de nationaal socialistische gezagsverhouding welke zoude bestaan tusschen den Führer aller Germanen en de leiders of staatshoofden der bondstaten, blijkt uit de aan hem ter terechtzitting vertoonde, en volgens zijn verklaring ter terechtzitting, door hem geschreven, nota's d.d. 10 November 1943, en Weihnachten 1940, zoomede uit de door hem op 31 Juli 1942 gehouden redevoering, later uitgegeven als de brochure

„De Toekomst van Nederland”, welke redevoering volgens verdachtes opgaven ter terechtzitting gelijkkluidend was aan den inhoud dier brochure;

O. dat de nota d.d. 10 November 1943 onder meer inhoudt:

Der Führer hat mir auf die Bitte von 1940 keine direkte Antwort gegeben.

Welche die Ursache hiervon ist, kann ich nur vermuten. Die Wichtigkeit des Bundes ist seiner Aufmerksamkeit sich er nicht entgangen, sodasz dringende Gründe vorgelegen haben müssen und vielleicht noch vorhanden sind, die dies unmöglich gemacht haben oder unerwünscht erscheinen liessen. Wohl ist der erste Schritt getan in dieser Richtung dadurch, dasz ich mich zu Adolf Hitler als Germanischen Führer bekannt, und ihm den Treueid geleistet habe, andererseits dadurch dasz der Führer mich als Leider des Niederländischen Volkes anerkannt hat. Dadurch ist die Hierarchie festgelegt, ohne welche die zusammen-arbeit und die Schicksal-Verbundenheit nicht aufzubauen ist.

.....
Zusammenfassend kann also gesagt werden dasz von meinem Vorschlag an den Führer vom Jahre 1940, insoweit dies von uns abhängt, verwirklicht ist:

Der Germanische Führer als Geistes- und Willensgestalt und als Symbol und Gestalter der Gemeinschaft und Schicksals-verbundenheit der Völker der germanischen Rasse, dem die Leiter jener Völker untergeordnet sind;

O. dat de nota d.d. Weihnachten 1940 onder meer inhoudt:

Vielleicht kommt nach den Sieg der Augenblick dasz der Führer die Regierung des deutschen Volkes einem Nachfolger überträgt und selber über den Leitern der germanischen Völker die Oberhoheit ausübt im Sinne seiner Berufung als germanischer Führer;

O. dat vorengenoemde brochure onder meer inhoudt: De kracht die de Staat zal ontwikkelen, zal hebben voort te komen uit de verantwoordelijkheid van het Staatshoofd, die als Leider der Beweging verankerend is in het Volk. Dit Staatshoofd moet het vertrouwen hebben van den Führer van den Germaanschen Statenbond, als hem dit vertrouwen ontvalt, zal hem niets anders overblijven, dan heen te gaan;

O. dat bovenvermelde citaten een duidelijke voorstelling geven van de gezagsverhouding, welke, volgens verdachte zelf, zoude bestaan in den Bond van Germaansche Volken tusschen den Führer aller Germanen en de Staatshoofden der Bondsstaten; eengezagsverhouding, welke, gelet op het uit den aard der zaak autoritaire Nationaal-Socialistische regeringsstelsel, dat in ieder dier Bondstaten zoude heerschen, niet anders dan als eene heerschappij van den Führer aller Germanen over die Bondstaten kan worden gequalificeerd;

O. dat bovendien alleen reeds het feit, dat alle Bondstaten een gemeenschappelijke weermacht zouden bezitten, die één geheel

zouden vormen en als één geheel zou worden aangevoerd onder het opperbevel van Adolf Hitler, en de z.g. gemeenschappelijke economie, welke vanzelfsprekend een economische wetgeving veronderstelt uitgaande van het Germaansche oppergezag, de Nederlandsche Staat rechtstreeks zoude berooven van een deel harer soevereine rechten;

O. dat verdachtes raadsman verder de vraag heeft opgeworpen, of het bij dagvaarding sub II bedoelde schriftelijke plan, dat verdachte opstelde en onder zich had, wel gericht was op een vernietiging of onwettige verandering van den grondwettelijken regeringsvorm;

dat hij hierbij heeft gewezen op de aan den bezetter door het Volkenrecht toegekende bevoegdheid om ambtenaren te ontslaan en te benoemen; op diens bevoegdheid wellicht de grondwettelijke taak van ministers en Staten Generaal op den Raad van State over te dragen; op het feit, dat een voorloopige regering onder een regent dichter staat bij een grondwettige regeringsvorm dan het bestuur door den bezetter zelf; en tenslotte hierop, dat verdachte als regent zijn rechten slechts van den bezetter zoude hebben afgeleid en al hetgeen deze ter uitoefening van zijn feitelijke soevereiniteit verrichtte nooit geacht kan worden den grondwettigen regeringsvorm aan te tasten en te zijner tijd vanzelf, als gevolg van het jus postliminii te niet ging;

O. dat verdachtes raadsman hierbij echter uit het oog verliest, dat uit niets blijkt, dat verdachte beoogde een tijdelijk regentschap de facto voor den duur van den oorlog, gebaseerd op de feitelijke soevereiniteit van den bezetter; dat het plan, in algemeene beoordingen opgesteld, een dergelijke beperking niet inhoudt, noch spreekt over het verleenen door den Rijkscommissaris van de wetgevende bevoegdheid der Staten-Generaal aan den Raad van State; dat verdachte, die den terugkeer van H. M. de Koningin, noch wenschelijk, noch mogelijk achtte, met de macht van een Nationaal-Socialistische Staatshoofd wenschte te worden bekleed niet door den Duitschen bezetter, doch door een Nederlandsch regeringsorgaan;

dat dit volgt uit den opzet van het plan, verdachtes eigen opgaven ter terechtzitting en het daar voorgelezen artikel van verdachte, geschreven in het weekblad Volk en Vaderland d.d. 5 Juli 1940;

dat in het plan toch wordt gezegd onder verwijzing naar artikel 46 der Grondwet: „De wijze van regeringsaanvaarding is eenvoudig en legaal”, en in aansluiting daaraan niet wordt verlangd een benoeming van den Leider der Beweging als regent door den Rijkscommissaris, doch door den Nederlandschen Raad van State;

dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij door uitvoering van dit plan wilde geraken tot eene nationaal socialistische regering en zulks voor zoover dit mogelijk was op legale wijze;

dat vermeld artikel in het weekblad Volk en Vaderland, hetwelk verdachte ter terecht-

zitting als zijnde van zijn hand heeft erkend, onder meer inhoudt: Zoo gingen wij den oorlog in en op den derden dag van dien oorlog verliet de Koningin het Volk en het Vaderland. Daarmede heeft zij den band doorgesneden, die Volk en Vorstin bond. Velen in den lande, juist zij, die werkelijk van harte Oranjegezind waren, hebben dit diep betreurd. Maar hetgeen gebeurd is, is niet meer ongedaan te maken, dat weten zij beter dan wie dan ook. Wij nationaal-socialisten, zijn ervan overtuigd, dat op 13 Mei 1940 het Oranjehuis als Vorstenhuis heeft opgehouden te bestaan. Dit is voor ons een vaststaand feit en de toekomst zal dit bevestigen. Koningin Wilhelmina was de laatste van de regeerende Oranjes; vele jaren heeft Zij de Kroon van Nederland gedragen; het is aan de geschiedenis om later te beoordeelen het goede en het kwade. Wij, nationaal-socialisten, oordeelen daarover niet; wij zwijgen, want voorbij is voorbij en wie eenmaal de Kroon van Nederland gedragen heeft, kan er zeker van zijn, dat nationaal-socialisten, bezield met liefde voor Volk en Vaderland, uit respect voor Volk en Vaderland iedere beoedeling onvoorwaardelijk afwijzen. Te meer geldt dit, waar de Kroon het laatst door een vrouw werd gedragen.

O. dat een regentschap volgens de Nederlandsche Grondwet zonder medewerking van de Staten-Generaal niet op wettige wijze kan worden tot stand gebracht, zoodat verder buiten beschouwing kan blijven of er ook overigens grondwettige bezwaren tegen de door verdachte voorgestelde wijze van benoeming bestonden;

O. dat verdachtes raadsman ten slotte nog heeft aangevoerd, dat het twijfelachtig zoude zijn of verdachte wel de ongrondwettigheid van zijn plan besefte;

O. dat het Hof dit evenwel bewezen acht; dat immers uit verdachtes opgaven ter terechtzitting volgt, dat hij slechts voor zoover dit mogelijk was, den legalen weg wilde bewandelen, en het Hof van oordeel is, dat verdachte, die reeds jaren lang leider was der Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland en door de uitvoering van dit plan tot een nationaal socialistische regeering wilde geraken, uit dien hoofde begreep, dat zijn benoeming tot regent in eene Parlementaire Monarchie, bij de democratische Nederlandsche Staatsinrichting, volgens dit plan niet op legale wijze kon geschieden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen wordende elk bewijsmiddel gebezigt tot bewijs van het feit, waarop het betrekking heeft, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, enz.

(Volgt bewezenverklaring van telastelegging I 1e—5e, A c 1—9, C a—e, II en III).

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen bij dagvaarding, voor zoover deze niet wordt nietig verklaard, verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan

hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

1°. met het oogmerk om te bevorderen, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om het rijk geheel onder vreemde heerschappij te brengen, een ander trachten te bewegen om het misdrijf mede te plegen; meermalen gepleegd en voor wat betreft de in het bewezen verklaarde sub I 5e. A c en sub I 5e. C d en e vermelde feiten, als voortgezet misdrijf beschouwd;

2°. met het oogmerk om voor te bereiden, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm te vernietigen, plannen voor de uitvoering van het misdrijf, welke bestemd zijn om aan anderen te worden medegedeeld, in gereedheid brengen en onder zich hebben;

3°. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen; meermalen gepleegd en, voor wat betreft de in het bewezen verklaarde sub I 5e C d en e vermelde gedragingen, als voortgezet misdrijf beschouwd,

strafbaar gesteld bij de artt. 96 sub 1° en 4° juncto 93 en 94 en 102 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. ten opzichte van de op te leggen straf: dat verdachte zich heeft schuldig gemaakt aan het bevorderen en voorbereiden van eenige der zwaarste misdrijven tegen de veiligheid van den Staat en zijn regeeringsinstellingen, en een misdadigen vijand heeft gediend in een tijdsperiode, dat Nederland gewikkeld was in een onrechtvaardigen door dien vijand ontketenden oorlog, die zijn voortbestaan bedreigde;

dat deze misdrijven, gepleegd als leider van een volgzaam schare mede-afgedwaalde Nederlanders en onder zulke verzwarende omstandigheden, niet anders dan met den dood kunnen worden gestraft in een land, wiens bewoners de vrijheid lief hebben, en dat eerbied bezit voor zijn regeeringsinstellingen;

dat verdachte er zich weliswaar op beroepen heeft gehandeld te hebben in de overtuiging het Nederlandsche Volk te dienen, doch niets hem het recht gaf eigen overtuiging te stellen boven de bevelen van zijn Koningin en wettige regeering, daarbij te handelen tegen den wil en den geest van nagenoeg het geheele volk en een zoo misdadigen vijand te steunen;

Gezien behalve vorenvermelde wetsartikelen: art. 52 Wetboek van Militair Strafr., artt. 56 en 57 Sr. en artt. 1, 2 en 11 Besluit Buitengewoon Strafr.;

Rechtdoende:

Verklaart de dagvaarding nietig ten opzichte van het sub I 5e A a en b en I 5e B te laste gelegde;

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot de doodstraf;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders bij dagvaarding, (voor zoover deze niet is nietig verklaard) is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verleent hem verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 2.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 25 September 1945. (Mrs. Van Berckel, Prof. van Oven en Burgersdijk, Lt.-Gen. Best en Gen.-Maj. Baron van Lawick).

ZAAK BLOKZIJL.

Het telastegelegde is als voltooid delict strafbaar op grond van art. 102 Sr. j°. art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht.

De woorden „propaganda heeft gevoerd per radio, als blijkende uit de passages, luidende als volgt, uit verschillende van zijn radioredevoeringen” leveren een voldoende feitelijke omschrijving van een telastegelegd feit op.

Wat in vredetijd slechts als onschuldige critiek zou kunnen worden beschouwd kan in tijd van oorlog strafbare propaganda inhouden.

In bezet gebied gevoerde propaganda van het Nationaal Socialisme hield indirect in propaganda voor den Nationaal Socialistisch geregeerden Duitschen Staat.

Op grond van algemeene bekendheid wordt aangenomen, dat verdachte wist, dat hij de telastegelegde feiten pleegde in tijd van oorlog als bedoeld in art. 102 j°. 87 Sr.

Het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft de navolgende sententie gewezen in de zaak van den Proc.-Fiscaal,

tegen:

Marius Hugh Louis Wilhelm Blokzijl, journalist, geboren te Leeuwarden, 20 December 1884, wonende te Wassenaar, thans gedetineerd, verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. A. V. de Lauwere, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied in het openbaar (voor een zeer groot gedeelte per radio) veelvuldig propaganda heeft gevoerd gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand, en ontroing worden van dat volk aan zijn regeering en de gemeenschappelijke geallieerde zaak, als blijkende onder meer uit de passages, luidende als volgt of ongeveer als

volgt, uit verschillende van zijn radioredevoeringen:

1. Ik ben er langzamerhand achtergekomen, dat deze stemming van haat, lichtgevoeligheid en lijdelijk verzet kunstmatig wordt gekweekt door nog altijd machtige groepen van menschen, die om de een of andere, meestal erg kleine en egoistische, reden van het groote, wat er om ons heen gebeurt, niets moeten hebben en nu alles doen wat ze kunnen om het gezond verstand en het nuchtere inzicht van de massa te benevelen. Het is wel aan te nemen, dat het Nederlandsche publiek niet van vandaag of morgen evenzoo tot de ontdekking zal komen, dat het op misdadige wijze om den tuin is geleid. Maar dat inzicht zal toch sneller komen dan men denkt. En dan zal men ontdekken, dat het aantal ziekelijke dreamers of bewuste misleiders en ophitsers veel kleiner is dan men op het oogeblik nog als een axioma, als een vaststaand feit, aanneemt.

2. Ja, de goede, de echte Nederlander is ergens tegen. Den geheelen dag is hij er tegen. Men wil hem nieuwe ideeën, nieuwe overtuigingen brengen, die elders in de wereld onder groote volken nieuwen levensmoed hebben gebracht. Maar hij is er tegen.

3. Neen, zij zijn geen meerderheid, al trachten zij ons dat op gezag van hen, die in het buitenland stoken, ook wijs te maken. Ze zijn een kleine minderheid. Hun aanhang brokkelt af met elken nieuwen dag. Daarentegen wordt het dagelijks duidelijker, dat het Nederlandsche volk in al zijn lagen zich de oogen uitwrijft en de ware verhoudingen gaat zien. Het aantal Nederlanders uit alle klassen onzer bevolking, dat . . . tot de overtuiging komt, dat zeer veel in het nationaal-socialisme voor ons allen wel degelijk aanvaardbaar is, wordt met den dag grooter.

4. Ik ben er even zeker van, dat miljoenen Nederlanders zich gelukkiger zouden voelen als zij maar den moed en het inzicht hadden ongelijk te bekenen en medestrijders te worden in een nieuwe gemeenschap, die niet zonder fouten moge zijn, maar die gedragen wordt een kameraadschap, welke men beleefd moet hebben om te begrijpen, wat men buiten deze gemeenschap ontbeert.

5. Mijn waarde anti-mannetje, kom tot jezelf, overwin je valsche schaamte, wacht niet af totdat je een deel van een steeds slinkende minderheid bent geworden, maar zie in dat elk verder uur uw wachten en lijdelijk-verzetje-spelen een uur verlies voor de toekomst van je volk en je vaderland is.

6. Intusschen is het niet zoo, dat men in Nederland wat de groote meerderheid van ons volk aangaat, hoopt op een zoogenaamde overwinning van Engeland en Amerika, daarop hoopt alleen nog maar een kleine groep onruststokers, die door misdadige ophitsers wordt aangevoerd, wier gelederen den laatsten tijd door evacuatie naar huizen met ijzeren gordijnen en, waar noodig, door een afscheid voor de eeuwigheid, aardig aan het dunnen zijn.

7. De Nieuwe Orde komt ondanks allen tegenstand. Tegen te houden is zij niet, ten

hoogste wat te vertragen. Maar zij komt. De vraag kan alleen gesteld worden, wat het voor nu heeft het onvermijdelijke te willen ophouden?

8. Het nationaal-socialisme zit in de lucht. Deze leer is gekomen op het oogenblik, waarop de menschelijke samenleving er overrijp voor was. Het is de leer van den eerbied voor den arbeid; van het volksche gemeenschapsbewustzijn; (volgt een opsomming van nog een aantal punten) Daarentegen heeft de reactie het volgende, diepzinnige argument in te brengen: „Nieuwe Orde, leege borden” En dan vragen wij ons af: wat willen de heeren en dames, die aan de remmen zitten, die de aarde naar den anderen kant willen laten draaien of de aardas willen verzetten, nu eigenlijk?

9. Een fatale vergissing begaat wie hoopt dat de ontwikkeling toch een andere zal zijn dan die van de nieuwe orde in Europa. Meer dan ooit te voren is de negende November nu de plechtige dag der herdenking van de eerste bloedoffers, waarbij het voor ons, nationaal-socialisten, geen rol speelt of het Deutsche bloedoffers waren. Want Duitsch bloed is Nederlandsch bloed en Nederlandsch bloed is Duitsch bloed. Geleijk alle Germaansch bloed in Europa ons eigen bloed is Wij willen het Germaansche rijk, dat zonder de vrijwillige toetreding van zijn randvolken een torso zou blijven, uit dezen oorlog zien opstaan.

10. Er is nog slechts meewerken aan den opbouw in loyale samenwerking met de staten die Europa's cultuur en onafhankelijkheid met de wapenen verdedigen tegen bolsjewisme en Amerikanisme; of berusten in het onvermijdelijke en zich houden aan het internationale recht. Wie zich tot het eerste niet bereid verklaart of aan inblazingen van ophitsende particulieren het oor leent en op het zoogenaamde teeken van overzee wacht, moge zich inbeelden een patriot te zijn, maar is juist het tegendeel.

11. Zeker, onze landgenooten, die vooral bij den strijd ter zee en in de lucht als soldaten of als bemanning onzer koopvaardij-schepen aan de andere zijde het leven lieten, hebben niet minder moed getoond en ook in de eerlijke overtuiging daarmee een offer op het altaar des vaderlands te brengen. Maar het is mij niet mogelijk deze opoffering in dienst van het internationale kapitalisme en de rijke joden-zonder-vaderland in één adem te noemen met het zelfverloochenende idealisme onzer mannen aan het Oostfront.

12. (De Nederlanders buiten het bezette gebied moeten betalen) om een volkomen nuttelooze „regeering” in Londen en een ophitsende en dwaashedenvoorschrijvende propagandacentrale van weggelooopen menschen met kwade gewetens in staat te stellen hun ondernemend werk nog een tijdje voort te zetten. En er zijn bij ons altijd nog dwazen, die blijven gelooven, dat van daarginds, via de aethergolven, de alleen zaligmakende waarheid komt. Hoe lang nog? Ik geloof: niet lang meer. Want: het daghet in den Oosten.

13. Men vraagt zich af waar de

schuldigen zitten, en dan spreekt het vanzelf, dat men weer even aandacht moet vragen voor het emigrantencomité aan de overzijde van de Noordzee, voor al die ex-ministers van Nederland, en andere bezette Westelijke landen en voor hen, die in die gebieden zelve het zich tot een naar hun opvatting nationaal plicht rekenen, de aanwijzingen van deze emigrantencomités blindelings op te volgen en voor het verdere zorg te dragen. Men behoeft slechts kennis te nemen van de geheime blaadjes, welke deze ophitsende elementen trachten onder onze bevolking te verspreiden, om volkomen te kunnen overzien, hoe onverantwoordelijk dit gedoe is, waarvan ten slotte ons volk als geheel en niet de aanschichters de gevolgen heeft te dragen.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied in het openbaar, terwijl hij wist, dat onderdeelen van het Nederlandsche leger den strijd tegen Duitschland voortzetten, een groot aantal malen propagandistische redevoeringen gehouden heeft, (voor een zeer groot gedeelte per radio) tot het Nederlandsche volk om het Nationaal Socialisme te propageeren; dat deze radiotoespraken door hem werden toegezonden aan Nederlandsche dagbladen ter publicatie; dat het hem ter terechtzitting vertoonde boekje „Brandende kwesies” zakelijk overeenstemt met door hem per radio uitgezonden toespraken;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal van Minse Wampstra, opsporingsambtenaar bij den politieken opsporingsdienst te 's-Gravenhage, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, dd. 22 Augustus 1945 onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van verdachte:

dat het hem getoonde boekje „Brandende Kwesies” woordelijk weergeeft hetgeen hij in de daarin opgenomen radioreden gezegd heeft;

O. dat het ter terechtzitting aan verdachte vertoonde boekje, getiteld „Brandende Kwesies” inhoudt hetgeen in de dagvaarding sub 3, 4, 5, 7, 8, 11 en 12 staat vermeld;

O. dat de nummers van het Nederlandsche dagblad „Het Ochtendblad” van 9 November, 7 Mei en 4 Mei 1943 als inhoud van een door Blokzijl gehouden radiotoespraak, respectievelijk inhoudten hetgeen bij dagvaarding vermeld staat sub 9, 10 en 13;

O. dat uit de veelvuldig door verdachte gehouden radiotoespraken, welke door het Nederlandsche volk werden beluisterd, van algemeene bekendheid is geworden, dat verdachte, met het woord „anti-mannetje” in zijn toespraken pleegde aan te duiden een tegenstander van het Nationaal Socialisme; hij de volgens Nationaal Socialistische principes geordende maatschappij als „de Nieuwe Orde” aanduidde; en de naar Engeland uitgeweken Nederlandsche regeering door verdachte werd aangeduid als het „emigranten-Comité” of de „ex-ministers”;

O. dat mede van algemeene bekendheid is, dat deze regeering het geestelijk verzet

van het Nederlandsche volk tegen den vijand in het bezette Nederlandsche gebied met woord en daad stimuleerde, en opwekte tot trouw aan de gemeenschappelijke geallieerde zaak; alsmede, dat de aanhangers van het Nationaal Socialisme in Nederland gedurende de periode 1941—Mei 1945 op grond van hun politieke beginselen den vijand steunden en hulp verleenden tegen de geallieerden;

O. dat verdachte raadsman heeft aangevoerd; i.e. dat de te laste legging slechts een niet strafbare poging tot het misdrijf bedoeld in art. 102 Sr. zoude inhouden; doch ten onrechte, daar het te laste gelegde als voltooid delict strafbaar is op grond van art. 102 Sr. iuncto het bepaalde in art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2e. dat de woorden „propaganda heeft gevoerd” gebezigd in het te laste gelegde, slechts een qualificatie zouden inhouden en geen voldoende feitelijke omschrijving van een te laste gelegd feit; doch ten onrechte, daar de woorden van de telastlegging „propaganda heeft gevoerd per radio, als blijken- de uit de passages luidend als volgt uit verschillende van zijn radio redevoeringen” voldoende feitelijk aanduiden, dat verdachte in per radio uitgezonden redevoeringen heeft gepoogd zijn toehoorders in de door hem beoogde geestesstemming te brengen.

3e. dat de met 3, 4 en 5 genummerde gedeelten van het te laste gelegde objectief beschouwd geen strafbare propaganda zouden opleveren en in tijd van vrede slechts als onschuldige kritiek zouden behooren te worden aangemerkt, doch dit betoog niet klemmt, daar de telastelegging inhoudt, dat de daar bedoelde redevoeringen uitgesproken werden, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland;

4e. dat eenige der in het te laste gelegde weergegeven citaten uit verdachtes redevoeringen slechts propaganda inhouden voor het Nationaal Socialisme, en zulks niet strafbaar zoude zijn; doch ten onrechte, omdat tijdens den oorlog in bezet gebied gevoerde propaganda voor het Nationaal Socialisme indirect propaganda inhield voor den Nationaal Socialistisch geregeerden Duitschen Staat, aan wien door de Nederlandsche Nationaal Socialisten gedurende de periode 1941—Mei 1945 op grond van hun politieke beginselen hulp werd verleend;

5e. dat eenige der in het te laste weergegeven citaten propaganda inhouden tegen de Nederlandsche regeering te Londen, en verdachte van meening was, dat deze regeering door haar vertrek opgehouden had een Nederlandsche regeering te zijn, zoodat hier het voor een strafbare handeling noodzakelijke opzet zoude ontbreken; doch ten onrechte, omdat de personen, die volgens verdachtes beweerde meening geen leden meer waren van de Nederlandsche regeering, het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk met woord en daad stimuleerde, gelijk verdachte, blijkens de geciteerde plaatsen uit zijn redevoeringen, wist, en zijn propaganda zich dan ook opzettelijk tegen dit verzet richtte;

6e. dat de woorden „geallieerde zaak” in het te laste gelegde onvoldoende duidelijk zijn, nu in het te laste gelegde overigens niet van een gemeenschappelijk gevoerden oorlog wordt gesproken; doch ten onrechte, daar van algemeene bekendheid is, dat Nederland een oorlog in bondgenootschap met andere landen voerde, en deze bondgenooten algemeen „de geallieerden” werden genoemd;

O. dat verdachte ter terechtzitting nog heeft aangevoerd, dat hij steeds in de overtuiging geleefd heeft, dat de oorlog tusschen Nederland en Duitschland op 14 Mei 1940 was geëindigd, doch dit verweer hem niet kan baten;

dat toch van algemeene bekendheid is, dat de militie te land voor den aanvang van den oorlog door de Koningin buitengewoon was bijeengeroepen en deze gedurende de periode Mei 1940—Mei 1945 ten deele buitengewoon onder de wapenen is gebleven om den strijd eerst vanuit Engeland en daarna op het vaste land voort te zetten, en mede van algemeene bekendheid is, dat personen van de ontwikkeling van verdachte zulks tijdens den oorlog wisten, zoodat verdachte geweten heeft, dat hij de te laste gelegde feiten pleegde „in tijd van oorlog”, als bedoeld in art. 102 iuncto art. 87 Sr.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen, gezien in verband met hetgeen hierboven op grond van algemeene bekendheid als vaststaande wordt aangemerkt, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied in het openbaar (voor een zeer groot gedeelte per radio) veelvuldig propaganda heeft gevoerd gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand, en ontrouw worden van dat volk aan de gemeenschappelijke geallieerde zaak, als blijkende uit de passages van zijn radioredevoeringen, luidende als in het te laste gelegde sub 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13 is vermeld;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezen oplevert het voortgezette misdrijf van het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., iuncto art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof meent, hier de zwaarste straf die ons recht kent te moeten opleggen, zoodat welgens de verderfelijheid van de door

verdachte gevoerde propaganda, als wegens de daaruit blijkende misdadige gezindheid. Terwijl de vijand poogde den weerstand van ons volk te breken, eenerzijds door het uitvoeren van een wreedaardige terreur en anderzijds door de zwakkeren onder ons te vleien en van de heilzaamheid der door hem ingevoerde nieuwe orde te overtuigen, heeft verdachte deze laatste pogingen opzettelijk op bekwame en hoogst perfide wijze gesteund door een onafgebroken propaganda, waarin hij poogde, door drogredenen en verkeerde voorstelling van feiten het Nationaal Socialisme ten onzent ingang te doen vinden. Hij heeft daarmede onnoemelijk veel kwaad gedaan, velen op den verkeerden weg gebracht en in het ongeluk gestort. Hij heeft dit gedaan, ofschoon hij wist aan welke gruwelen het door hem gepropageerde stelsel zijn landgenooten blootstelde, louter om het Nationaal Socialisme en daardoor de belangen van den vijand te dienen. De gemeenschap behoort een zoo verderfelijik lid uit te stooten; alleen met het leven kan een reeks van misdaden als deze worden geboet.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en equalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht en artt. 28, 56 en 102 Sr.;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Ontzet den veroordeelde van het recht om te kiezen of gekozen te worden bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht om op eenigerlei wijze het beroep van journalist uit te oefenen of aan een radio-omroep op eenigerlei wijze mede te werken, alles voor den duur van het leven.

Verleent aan verdachte verlof tot het instellen van beroep in cassatie.

Aldus gewezen enz.

No. 3.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
5 December 1945. (Mrs. Haga, Prof. Dr. van Brakel, Dr. Feber en Veegens, Tolle-naar).

ZAAK BLOKZIJL.

Met telastelegging van propaganda voor het nationaal-socialisme gelijk in de dagvaarding omschreven is op voldoende vijandelijke propaganda telastegelegd. Tijdsaan-duiding niet te ruim en voldoende bewezen. In de bewezenverklaring is kennelijk bedoeld ook naar de van algemeene bekendheid geachte feiten te verwijzen. Niet ten onrechte algemeene bekendheid aangeno-men. Opzet ten aanzien van het gegeven zijn van tijd van oorlog kon worden aange-nomen en vereischt geen kennis van art.

87W. v. Sr. De strafmaat mag mede worden bepaald door niet ter zitting gebleken feiten van algemeene bekendheid. B. B. S. verbindend. Telastelegging voldoende feitelijk. Voor het voltooide misdrijf van hulp aan den vijand in den vorm van propaganda niet vereischt dat de vijand is gebaat.

(B.B.S. art. 24; Sr. artt. 87 en 102; Sv. artt. 339, 350, 359; Grondwet artt. 112.)

Op het beroep van Marius Hugh Louis Wilhelm Blokzijl, journalist, geboren te Leeuwarden, 20 December 1884, wonende te Wassenaar, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 25sten September 1945, waarbij hij terzake van „het voortgezette misdrijf van het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen” met toepassing van de artikelen 1, 2, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, 28, 56 en 102 Wetboek van Strafrecht is veroordeeld tot de doodstraf met ontzetting van het recht om te kiezen of gekozen te worden bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht om op eenigerlei wijze het beroep van journalist uit te oefenen of aan een radio-omroep op eenigerlei wijze mede te werken, alles voor den duur van het leven, met vrij-spraak van het niet bewezen deel der aanklacht;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber;

Gelet op de middelen van cassatie namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

I. S. immers v. t. van de artt. 102 W. v. S. juncto art. 22 B.B.S., artt. 350 en 359 W. v. Sv. art. 1 B.B.R. (D 63), doordat het Hof

a. De bewezenverklaarde feiten strafbaar oordeelde en daarin zag overtreding van art. 102 W. v. S., juncto art. 22 B.B.S., ofschoon het ten laste gelegde, voorzover bewezen verklaard, overtreding van deze art. niet oplevert.

b. Het verweer als zoude ten laste legging slechts een niet strafbare poging tot het misdrijf, bedoeld in art. 102 W. v. S., inhouden verwierp op de overweging dat het ten laste gelegde als voltooid delict strafbaar is op grond van artikel 102 W. v. S. juncto het bepaalde in art. 22 B.B.S., daarbij kennelijk deze artikelen speciaal art. 22 B.B.S. onjuist interpreterend.

II. Schending immers verkeerde toepassing van de artt. 258, 261, 350 en 359 Strafv. art. 1 B.B.R., doordat het Hof niet heeft be-raadslaagd op grond der ten laste legging, daar toch deze ten laste legging blijkens haar inhoud hoogstens slechts zou kunnen worden beschouwd als een ten laste legging van het voeren van propaganda voor het Nationaal Socialisme en het Hof ten onrechte en in strijd met de aangehaalde artt. overwoog, „dat tijdens den oorlog in bezet gebied gevoerde propaganda voor het Nationaal Socialisme indirect propaganda inhield voor den Nationaal Socialistisch geregeerden

Duitschen Staat aan wien door de Nederlandsche Nationaal Socialisten gedurende de periode 1941 — (lees: Mei) 1945 op grond van hun politieke beginselen hulp werd verleend”.

ofschoon in de ten laste legging deze omstandigheden en feiten ontbreken en het Hof door het één en ander in zijn onderzoek te betrekken en het desbetreffend gevoerde verweer op die gronden te verwerpen in strijd met de aangehaalde artikelen beraadslaagde en uitspraak deed buiten de ten laste legging om en niet op grond daarvan.

III. S. immers v. t. van art. 162 (lees: 168) Grondwet, 339, 358 en 359 Sv. en art. 1 B.B.R.

a. doordat het Hof bewezen achtte, dat verdachte het ten laste gelegde beging tusschen Mei 1940 en Mei 1945, ofschoon dat noch uit de gebezigde bewijsmiddelen, noch uit de door het Hof op grond van algemeene bekendheid als vaststaand aangenomen feiten kan volgen, immers uit geen enkel bewijsmiddel blijkt in welk jaar telkens de betreffende radioredevoeringen zijn gehouden (verdachte verklaarde slechts „tusschen Mei 1940 en Mei 1945” redevoeringen ter propagering van het Nationaal Socialisme te hebben gehouden), terwijl het Hof wel als vaststaande aanneemt, dat de aanhangers van het Nationaal Socialisme in Nederland gedurende de periode 1941 — Mei 1945 op grond van hun politieke beginselen den vijand steunden en hulp verleenden tegen de Geallieerden, doch zwijgt over de periode Mei 1940—Mei 1945.

Voorzover de redevoeringen derhalve in het tijdvak Mei 1940 tot Mei 1941 zouden zijn gehouden ontbeekt iedere motiveering ter weerlegging van het gevoerde verweer dat de redevoeringen slechts propaganda voor het Nationaal Socialisme inhouden en dit niet strafbaar is, daar de bovengenoemde weerlegging die slechts spreekt over de periode Mei 1941—Mei 1945 daartoe niet kan dienen.

b. daar de feiten en omstandigheden door het Hof als redegevend aangewezen niet als zoodanig kunnen dienen, immers de beslissing niet kunnen dragen.

IV. S. immers v. t. van artt. 338, 339, 350, 359 Sv. en art. 1 B.B.S., doordat het Hof

A. ten onrechte na te noemen feiten heeft beschouwd als van zoodanige algemeene bekendheid, dat zij geen nader bewijs behoeften te weten:

a. dat de aanhangers van het Nationaal Socialisme in Nederland gedurende de periode 1941—Mei 1945 op grond van hun politieke beginselen den vijand steunden en hulp verleenden tegen de Geallieerden;

b. dat personen van de ontwikkeling van verdachte tijdens den oorlog wisten, dat de militie te land voor den aanvang van den oorlog door de Koningin buitengewoon was bijeengeroepen en deze gedurende de periode Mei 1940—Mei 1945 ten deele buitengewoon onder de wapenen is gebleven om den strijd eerst vanuit Engeland en daarna

op het vaste land voort te zetten;

B. In ieder geval ten onrechte aan die feiten het bewijs ontleende, dat bepaaldelijk verdachte geweten heeft, dat hij de ten laste gelegde feiten pleegde „in tijd van oorlog” als bedoeld in art. 102, juncto art. 87 W. v. S.

V. S. immers v. t. der artt. 350 en 359 W. v. Sv. en art. 1 van het B.B.R. (D 63), doordat het Hof ten aanzien van de opgelegde straf onder meer heeft overwogen:

a. „terwijl de vijand poogde den weerstand van ons volk te breken eenerzijds door het uitoefenen van een wreedaardigen terreur en anderzijds door de zwakkeren van (lees: onder) ons te vleien en van de heilzaamheid der door hem ingevoerde (lees: nieuwe) orde te overtuigen;

b. hij heeft daarmede onnoemelijk veel kwaad gedaan, velen op den verkeerden weg gebracht en in het ongeluk gestort”;

ofschoon deze feiten en omstandigheden, die het Hof ter motiveering van de op te leggen straf heeft gebruikt, niet ter rechtzitting zijn gebleken.

VI. S. immers v. t. van art. 16 van het B.B.G. (D 62) juncto artt. 102 W. v. S., 11 en 22 van het B.B.S., doordat het Hof den requirant tot de doodstraf veroordeelde, ofschoon deze straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het bewezenverklarde misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

VII. S. immers v. t. van de artt. 57, 110, 151 Gw. artt. 1, 9, 10, 100 Sr. 5 en 11 Wet Al. Bepp.,

doordat het Hof de veroordeeling van verdachte doet steunen op verschillende bepalingen van het B.B.S. (D 61) zulks ten onrechte, daar speciaallijk de o.m. toegepaste artt. 3, 9, 11 en 22 van dit Besluit op grond van de aangehaalde wetsartikelen niet verbindend zijn te achten.

Gehoord den requirant over zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de conclusie van den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal, strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat ten laste van requirant — met qualificatie en strafplegging als voormeld — van het hem te laste gelegde is bewezen verklaard, dat requirant tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied in het openbaar (voor een zeer groot gedeelte per radio) veelvuldig propaganda heeft gevoerd gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand, en ontrouw worden van dat volk aan de gemeenschappelijke Geallieerde zaak, als blijkende uit de passages van zijn radioredevoeringen, luidende als in het te laste gelegde sub 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13 is vermeld;

O. dat de middelen II, III, IV en V, waarbij achtereenvolgens wordt geklaagd over het niet beraadslagen op den grondslag der ten lastegelegging, over de bewijsvoering in en de motiveering van de bestreden sententie en

over de redengeving voor de opgelegde straf, den vorm betreffende en derhalve in de volgorde, waarin zij zijn voorgesteld, het eerst moeten worden behandeld;

O. ten aanzien van middel II:

dat de bewezenverklaring inhoudt het voeren van propaganda „gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand en ontrouw worden van dat volk aan de gemeenschappelijke Geallieerde zaak”, hoedanige propaganda het Hof terecht als „vijandelijke propaganda” in den zin van artikel 22 B.B.S. heeft beschouwd;

dat de in het middel aangehaalde zinsnede in 's Hof's sententie voorkomt bij de weerlegging van het vierde van de verweren, aangevoerd door requirant's raadsman, dat eenige der in het telastegelegde weergegeven citaten slechts propaganda inhouden voor het nationaal-socialisme en zulks niet strafbaar zoude zijn;

dat het Hof dit verweer met de in het middel aangehaalde overweging heeft weerlegd en daarmede nader heeft aangegeven, dat en waarom propaganda voor het nationaal-socialisme tijdens den oorlog synoniem was met vijandelijke propaganda, hetgeen het Hof kon en mocht doen zonder zich te begeven buiten de grenzen van de telastelegging;

dat het immers in den aard van propaganda ligt, dat zij haar doel niet alleen langs rechtstreekschen, maar ook langs middellijken weg tracht te bereiken, en aan de dagvaarding bezwaarlijk hogere eischen kunnen worden gesteld, dan dat zij de te laste gelegde propaganda woordelijk weergeeft, gelijk in de onderhavige zaak is geschied;

O. ten aanzien van middel III:

dat de klacht onder a tweeledig is, namelijk dat het Hof niet heeft vastgesteld, in welke jaren de radioredevoeringen, waaraan de citaten zijn ontleend, stuk voor stuk zijn gehouden en dat de weerlegging van het reeds genoemde vierde verweer niet met redenen zou zijn omkleed, voor zooveel betreft de betwisting van het vijandelijke karakter der propaganda in het tijdvak Mei 1940 tot Mei 1941;

dat het eerste deel van de klacht faalt, omdat bij een voortgezet misdrijf van een karakter als het onderhavige kan worden volstaan met een ruime tijdsaanduiding en niet valt in te zien, waarom een nadere vaststelling van het tijdstip, waarop iedere radioredevoering is gehouden, in dit geval noodzakelijk zou zijn;

dat het tweede deel van de klacht feitelijkens grondslag mist, eensdeels omdat de in middel II aangehaalde weerlegging betrekking heeft op het tijdvak „1941—Mei 1945”, waarvan dus het geheele jaar 1941 deel uitmaakt, en anderdeels omdat uit de bestreden sententie niet blijkt, dat requirant met betrekking tot citaten uit redevoeringen, welke hij in 't tijdvak van Mei tot en met December 1940 zou hebben gehouden, heeft beweerd, dat zij slechts propaganda voor het nationaal-socialisme zouden inhouden;

dat de klacht onder b blijkens de mondelinge toelichting hierop neerkomt, dat het Hof als redengevend voor zijn bewezenverklaring slechts heeft aangewezen de feiten en omstandigheden, voorkomende in de bewijsmiddelen, en dus niet de feiten, welke het Hof op grond van algemeene bekendheid als vaststaande heeft aangenomen, waarbij immers geen sprake is van een bewijsmiddel;

dat de bewezenverklaring berust op „den inhoud der vorenstaand bewijsmiddelen, gezien in verband met hetgeen hiervoren op grond van algemeene bekendheid als vaststaande wordt aangemerkt”;

dat door deze bewoordingen een zoodanig nauw verband tusschen het een en het ander wordt gelegd, dat de verwijzing in de onmiddellijk daarop volgende alinea naar „de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden” kennelijk mede betrekking heeft op de tevoren uitdrukkelijk als zoodanig genoemde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid, zoodat ook deze klacht niet opgaat;

O. ten aanzien van middel IV:

dat dit middel in onderdeel A onder de letter a er tegen opkomt, dat bij de bestreden sententie als omstandigheid van algemeene bekendheid is aangenomen, dat de aanhangers van het nationaal-socialisme in Nederland gedurende de periode 1941—Mei 1945 op grond van hun politieke beginselen den vijand steun en hulp verleenden tegen de Geallieerden;

dat het Hof de algemeene bekendheid van deze omstandigheid terecht uit eigen wetenschap zonder nadere bewijsvoering als vaststaande heeft aangenomen;

dat hetzelfde geldt voor de omstandigheid, bedoeld in onderdeel A onder de letter b van het middel, dat personen van de ontwikkeling van verdachte tijdens den oorlog wisten, dat de militia te land vóór den aanvang van den oorlog door de Koningin buitengewoon was bijeengeroepen en deze gedurende de periode Mei 1940—Mei 1945 ten deele buitengewoon onder de wapenen is gebleven om den strijd eerst vanuit Engeland en daarna op het vaste land voort te zetten;

dat in onderdeel B van het middel wordt opgekomen tegen de gevolgtrekking, welke het Hof aan de beide zoo juist besproken omstandigheden zou hebben verbonden, dat bepaaldelijk requirant heeft geweten, dat hij de te laste gelegde feiten pleegde „in tijd van oorlog” in den zin der wet;

dat dit onderdeel feitelijkens grondslag mist, voorzoover daarbij wordt beweerd, dat bedoeld bewijs mede zoo zijn afgeleid uit de houding van de aanhangers van het nationaal-socialisme in Nederland, genoemd in onderdeel A, letter a;

dat overigens in dit onderdeel wordt uitgegaan van een onjuiste opvatting omtrent de wettelijke regeling van het bewijs in strafzaken;

dat het oude Wetboek van Strafvordering in de artt. 406 tot en met 408 een regeling inhield omtrent de middellijke bewijsvoering, aangeduid als het bewijs door aanwijzingen, die tot een uitgebreide rechtspraak aanlei-

ding had gegeven;

dat het nieuwe Wetboek van Strafvordering met dit stelsel heeft gebroken, immers in art. 338 den regel vooropstelt, dat de rechter door den inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging moet hebben bekomen, dat de verdachte het hem te laste gelegde feit heeft begaan, doch den rechter voor wat betreft den weg van redeneering, waarlangs hij van die bewijsmiddelen tot zijn overtuiging komt, niet aan banden legt, met name niet wat betreft het aantal en de mate van zekerheid der gevolgtrekkingen die daartoe noodig zijn;

dat dezelfde vrijheid tot het maken van gevolgtrekkingen moet worden aangenomen ten aanzien van de feiten of omstandigheden van algemeene bekendheid, welke art. 339 Sv., tweede lid, als een gelijkwaardige grootheid naast (den inhoud van) de wettige bewijsmiddelen stelt;

dat het Hof mitsdien uit het bestaan van de wetenschap van bepaalde feiten — het onder de wapenen geroepen zijn en blijven van de dienstplichtigen te land — bij een bepaalde groep van personen kon en mocht afleiden, dat requirant — als journalist behoorende tot die groep — die wetenschap eveneens heeft bezeten en de vraag, of het zulks terecht heeft gedaan, als van feitelijken aard in cassatie niet kan worden onderzocht;

dat eindelijk in het door het Hof gevolgde systeem voor het bewijs, dat requirant's opzet mede de omstandigheid omvatte, dat hij in tijd van oorlog handelde, kon worden volstaan met het bewijs van zijn bekendheid met de feitelijke omstandigheden, welke art. 87 van het W. v. Sr. toepasselijk maakten, en het bewijs van zijn bekendheid met den inhoud van dat artikel niet mag worden gevorderd;

dat mitsdien ook dit onderdeel van het middel faalt;

O. ten aanzien van middel V:

dat aan requirant kan worden toegegeven, dat de bijzondere redenen, welke de straf hebben bepaald, in het algemeen moeten steunen op hetgeen ter terechtzitting is gebleken;

dat deze regel evenwel uitzondering lijdt, indien en voorzover bij de bepaling van de straf mede in aanmerking worden genomen feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid;

dat toch het bewijs van het telastegelegde mede mag worden aangenomen op grond van zoodanige feiten en omstandigheden en de wet den rechter bij de bepaling van de straf meer vrijheid heeft gelaten;

dat nu de overweging van het Hof omtrent de middelen, waarmede de vijand poogde den weerstand van ons volk te breken, omstandigheden inhoudt, welke het Hof terecht op grond van hun algemeene bekendheid als vaststaande heeft aangenomen;

dat de uitspraak van het Hof, dat verdachte met zijn propaganda onnoemelijk veel kwaad heeft gedaan, velen op den verkeerden weg heeft gebracht en in het ongeluk heeft gestort, blijkbaar bedoeld is in de-

zen zin, dat de vijandelijke propaganda in het algemeen — en die van requirant als één harer leiders hier te lande in het bijzonder — een aantal Nederlanders heeft gemaakt tot voorstanders van de zoogenaamde „nieuwe orde” en hen heeft gebracht tot daden, waarvan zij, voorzover zij niet in den strijd tegen de eigen wettige Regeering en haar bondgenooten het leven hebben gelaten, thans de gevolgen ondervinden;

dat ook deze overweging, aldus opgevat, niets bevat wat niet van algemeene bekendheid is;

O. ten aanzien van middel VII:

dat bij dit middel de verbindende kracht van eenige artikelen van het Besluit Buitengewoon Strafrecht vruchteloos wordt aangetaast, omdat de Regeering in den noodtoestand, geschapen door de bezetting van het Rijk in Europa, die het grondwettelijk voorgeschreven overleg tusschen de Kroon en de Staten-Generaal volstrekt verhinderde, bevoegd was de door de bijzondere omstandigheden geboden maatregelen van wetgeven den aard bij Koninklijk Besluit te treffen;

dat deze noodtoestand het ter hand nemen van het onderwerp van het Besluit Buitengewoon Strafrecht door de Regeering rechtvaardigde en zij bij het uitvaardigen van de artt. 3, 9, 11 en 22 daarvan, waarop in het middel bijzonderlijk wordt gewezen, haar bevoegdheid niet heeft misbruikt;

dat bij de toelichting van dit middel nog is betoogd, dat art. 100 Sr. onder 2° strafbaar stelt dengene, die, in tijd van oorlog, eenig voorschrift van regeeringswege in het belang der veiligheid van den staat gegeven en bekendgemaakt, opzettelijk overtreedt, en dat deze bepaling een uitputtende regeling van de strafwetgevende bevoegdheid der Regeering in tijd van oorlog zou inhouden;

dat echter nóch uit den tekst van het aangehaalde artikel nóch uit zijn wordingsgeschiedenis blijkt, dat daaraan een zooverre strekking moet worden toegekend, dat het ook voor den noodtoestand, die door de volledige bezetting van het Rijk in Europa is ontstaan, de bevoegdheid van de Regeering tot het uitvaardigen van voorschriften op strafrechtelijk gebied binnen zoo enge grenzen zou hebben gehouden;

O. ten aanzien van middel I:

dat bij de toelichting van onderdeel a van dit middel is beweerd, dat het telastegelegde en bewezenverklaarde voeren van propaganda slechts een qualificatie zou bevatten, doch hierbij wordt voorbijgezien, dat een en ander mede inhoudt:

1°. dat die propaganda gericht was op — d.w.z. tot strekking had — het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand en ontrouw worden van dat volk aan de gemeenschappelijke Geallieerde zaak, waarmede het vijandelijke karakter van die propaganda op alleszins voldoende wijze nader is omschreven;

2°. dat in de woorden „als blikende uit de passages van zijn radioredevoeringen” en de daarop volgende letterlijke aanhalingen van het gesprokene een duidelijke nadere

omschrijving van den feitelijken inhoud van de te laste gelegde uitingen wordt gegeven;

dat dit onderdeel van het middel derhalve ongegrond is;

dat onderdeel b vooreerst de stelling inhoudt, dat het voeren van propaganda voor de vijandelijke zaak slechts zou zijn te beschouwen als een poging tot het misdrijf van art. 102 Sr., doch dat bij dit betoog de beteekenis van art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht wordt miskend;

dat immers blijkens deze bepaling onder „den vijand hulp verleenē” verschillende handelingen medebegrepen worden, hetgeen — in aansluiting bij de terminologie, gebezigd in den negenden titel van het eerste boek van het Wetboek van Strafrecht — beteekeent, dat het begrip hulpverlening bij wege van wetsduiding wordt uitgebreid met de opgesomde handelingen;

dat dientengevolge voor wat die handelingen betreft het anders mogelijke debat over de vraag, of de vijand daardoor werkelijk bij zijn oorlogvoering gebaat is, door den besluitwetgever is afgesneden, zoodat het Hof terecht het verweer, dat slechts een poging — en nog wel een niet-strafbare — tot het misdrijf van art. 102 Sr. zou zijn te laste gelegd, heeft verworpen;

dat nu in art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht wordt genoemd het „bevorderen of verspreiden” van vijandelijke propaganda en onderdeel b van dit middel blijkens de toelichting mede berust op de stelling, dat het telastgelegde en bewezenverklaarde „voeren” van zoodanige propaganda niet daaronder zou vallen;

dat requirant van wie bewezen is verklaard, dat hij vijandelijke propaganda heeft gevoerd op deze wijze, dat hij een aantal radioredevoeringen heeft gehouden, die propaganda heeft verspreid in den zin van het aangehaalde artikel;

dat immers verspreiden niet alleen geschiedt door hem, die eens anders gedachten en gevoelens in ruimeren kring bekend maakt, maar ook door dengene, die aldus handelt met eigen gedachten en gevoelens;

O. ten aanzien van middel VI:

dat het Hof heeft gemeend hier de zwaarste straf, die ons recht kent, te moeten opleggen, zoowel wegens de verderfelijkeit van de door requirant gevoerde propaganda, als wegens de daaruit blijkende misdadige gezindheid;

dat de Raad deze overweging alsmede hetgeen het Hof daaraan ter nadere motiveering van zijn beslissing heeft toegevoegd, overneemt en mitsdien ook onderschrijft de slotsom, waartoe het Hof is gekomen, dat de gemeenschap een zoo verderfelijk lid als requirant behoort uit te stooten, omdat een reeks van misdaden als deze alleen met het leven kan worden geboet;

Verwerpt het beroep.

Gezien art. 11 de Wet van 4 April 1892, Stbl. 55, tot instelling der Orde van Oranje-Nassau en artikel 5 van het K. B. van 19 Februari 1860, Stbl. 24 houdende instelling van een algemeen eereteken voor belang-

rijke krijgsverrichtingen, zooals dit besluit het laatst werd gewijzigd bij het K. B. van 3 Februari 1939, Stbl. 541;

Verstaat, dat requirant het lidmaatschap en versiersel der Orde van Oranje-Nassau, alsmede de bevoegdheid tot 't dragen van het Eereteken voor belangrijke krijgsverrichtingen heeft verloren.

No. 4.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 5 December 1945. (Mrs. Haga, Prof. Dr. van Brakel, Dr. Feber, Veegens, Tollenaar.)

Eischen aan cassatiemiddel van O. M. te stellen. Hoe feiten, die de strafmaat bepalen, moeten zijn gebleken.

Een cassatie-middel van het O. M. moet de gronden aanvoeren waarom de daarin genoemde artikelen geschonden zijn.

De beslissing omtrent soort en mate der op te leggen straffen en maatregelen behoort te berusten op de uitkomsten van het onderzoek ter terechtzitting, behalve voorzover daarbij mede worden in aanmerking genomen feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid.

(Sv. artt. 359, 433.)

Op het beroep van:

1. den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage,
2. Jonkheer Daniel de Blocq van Scheltinga, geboren te Velp (Gld.), gemeente Rheden, 23 November 1903, zonder beroep, wonende te Wassenaar, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen.

Requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 25sten September 1945, waarbij de tweede requirant terzake van „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenē, meermalen gepleegd” met toepassing van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht en 28, 57, 102 Sr. werd veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf met ontzetting van het recht om te kiezen en gekozen te worden bij krachtens wettelijk vooschrift uitgeschreven verkiezingen en het recht om ambten te bekleeden, alles voor den duur van het leven.

Conclusie van den Advocaat-Fiscaal Langemeijer.

Bij sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, d.d. 25 September 1945 is ten laste van requirant tot Cassatie bewezen verklaard: dat hij tijdens de vijandelijke bezetting na begin September 1942 in Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland en een nationaal-socialistisch gericht en aan Duitschland welgezind bestuur in Nederland door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht, het ambt van burgemeester der gemeente

Wassenaar heeft uitgeoefend in overeenstemming met dezen wensch van den vijand, zooals tot uiting komt in zijn navolgende opzettelijke handelingen in zijne hoedanigheid van burgemeester dier gemeente verricht:

1e. het doen in 1942, van een voorstel aan de Deutsche overheid, om de Joden uit Wassenaar te verwijderen;

2e. het doen samenstellen, in Januari 1943, van een lijst van personen uit Wassenaar, die voor arbeidsinzet in Duitschland in aanmerking zouden komen, en ter beschikking stellen van deze lijst aan de Deutsche overheid;

3e. het bewerkstelligen, omstreeks Juni 1943, dat de ambtenaar bij de gemeentebedrijven Langerak in Duitschland werd te werk gesteld, als straf voor het feit, dat hij een in gemeentelijk lokaal hangend portret van Mussert had verwijderd;

4e. het op staan doen voert ontslaan, omstreeks 1943, van den distributie-ambtenaar van der Klaauw terzake dat hij zou hebben gelachen om het opstellen van de begafenisstoc van een N.S.B.-er;

Post alia:

Ik stel voorop, dat in één opzicht mijn persoonlijke overtuiging met die van den Procureur-Fiscaal overeenstemt: deze man verdient de doodstraf. Beslissend op dit stuk is voor mij nog niet zoozeer zijn rol in de leiding van de N.S.B. — waaromtrent het dossier ons wel heel weinig leert — als de ergerlijke gevallen van verraad die uit de stukken naar voren komen. Ik denk aan het geval van Doorn, een jongen van destijds 15 of 16 jaar, die door toedoen van den Burgemeester vier maanden heeft gevangen gezeten, ik denk aan het geval Barneveld, dat niet tot volkomen klaarheid is gekomen, maar waar naar mijn vaste overtuiging de arrestatie, die op den dood van het slachtoffer is uitgelopen, het werk is van den veroordeelde, ik denk tenslotte aan de eerst na de behandeling in eerste aanleg aan het dossier toegevoegde verklaringen van Munt, waaruit blijkt dat de Blocq wel degelijk de leiders van de B.S. te Wassenaar heeft aangebracht en zelfs op maatregelen tegen hen heeft aangedrongen. Het is wel een treffend bewijs van de onergdenkendheid, die ons volk ondanks de ondervindingen van de laatste vijf jaren — gelukkig — heeft behouden, dat deze zelfde menschen uiting hebben gegeven aan hun, achteraf onjuist gebleken overtuiging dat de requirant hetgeen hij van hen wist niet zou hebben aangebracht. Ik denk tenslotte, omdat het het verachtelijke beeld van dezen veroordeelde voltooit aan de geschiedenis van de kolonleverantie, die U in het dossier vindt en die toont in hoever deze verdachte naar de door hem „uitgedragen” beginselen leefde.

Toch meen ik, dat de sententie van het Hof ook wat de strafmaat betreft onveranderd moet blijven, omdat de beginselen, die evenzeer den vorm van strafrechtspleging dien wij hier uitoefenen als elken anderen beheerschen, dat eischen. Uit de inrichting dezer rechtspleging toch volgt ondubbelzinnig

de handhaving van dit beginsel: dat de verdachte gestraft behoort te worden slechts voor en naar evenredigheid van feiten, die in het onderzoek op de terechtzitting behoorlijk zijn komen vast te staan.

Dit is geen noodeloze, omslachtige formaliteit. Wil de bestraffing zijn volle zedelijke waarde voor de gemeenschap hebben, dan moet op deze wijze dat wat de straf bepaalt voor een ieder kenbaar buiten twijfel zijn gesteld.

Zooals ik zeide: door in groote lijnen ons geldend strafproces over te nemen heeft de wetgever getoond dezen eisch ook ten aanzien van oorlogsmisdadigers hoog te willen houden. Een georganiseerde slachting, met enkele schijnvormen omkleed, waarbij men feiten vaststelt, onverschillig welke, mits zij slechts beantwoorden aan een delictomschrijving die de gewenschte strafmaat medebrengt, heeft — gelukkig — niet in zijn bedoeling gelegen.

Het schijnt mij toe, dat de vervolging in deze zaak met deze beginselen niet geheel voldoende rekening heeft gehouden. De werkzaamheid van de Blocq van Scheltinga als partij-functionaris, waarop toch de Heer requirant zijn oordeel over de strafmaat baseert, is in de telastelegging verzwegen en ook ter zitting zoo goed als niet ter sprake gekomen. Van requirants optreden als burgemeester van Wassenaar zijn slechts een viertal uitingen ter sprake gebracht, die, als zij op zich zelf stonden, zeker geen hoogere straf dan de opgelegde zouden rechtvaardigen. Ik heb mij afgevraagd, of deze gevallen wellicht in den gedachtengang der telastelegging beschouwd moesten worden als illustraties van het eigenlijke feit, dat dan in den aanhef zou zijn vervat, doch ik meen dat, indien men de vier bedoelde gevallen wegdenkt, het overblijvende te vaag zou zijn om als een voldoende telastelegging te kunnen gelden. Ik meen dan ook, dat de vier in de dagvaarding genummerde feiten als het eigenlijke telastegelegde zullen moeten gelden.

Het dossier wijst in de richting van veel ernstiger misdragingen van den veroordeelde, maar hoezeer ik van de waarheid dezer reeds door mij vermelde feiten overtuigd ben, geen ervan is ter terechtzitting tot klaarheid gebracht, zooals noodig zou zijn geweest om de strafmaat erop te baseeren en zooals ten aanzien van sommige ook stellig mogelijk zou zijn geweest.

Het voorafgaande geeft m.i. den veroordeelde nog geen reden om zich te verheugen, — indien hij zich daarover verheugen kan — dat hij het leven er af heeft gebracht. Immers, indien Uw Raad mijn opvatting der telastelegging deelt, dan heeft de Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof stellig de bevoegdheid om de Blocq van Scheltinga opnieuw te vervolgen. Die bevoegdheid heeft hij trouwens, geheel afgezien van de uitlegging der onderhavige telastelegging, ter zake van zijn werkzaamheid als N.S.B.-functionaris. Ik veronderstel dat de Procureur-Fiscaal een dergelijke vervolging achterwege

zal laten, omdat hij een dergelijk verloop van zaken, zelfs tegenover een zoo verworpen mensch als deze verdachte te hard zal vinden. En ik zou die meening deelen. Maar onrechtvaardig zou zulk een vervolging niet zijn en werd zij ingesteld, dan zou zij, indien niet alle aanwijzingen mij bedriegen, met de doodstraf moeten eindigen.

Ik concludeer op grond van het voorafgaande tot verwerping van beide beroepen in cassatie.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

O. dat als middelen van cassatie zijn voorgesteld:

a. door den eersten requirant: Verkeerde toepassing en niet-toepassing van de artt. 9, 10, 102 Sr., 1, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, door den verdachte niet tot de doodstraf te veroordeelen.

Toelichting.

Na de Landwachters en de SS-ers blijken nu ook de kopstukken der N.S.B. bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage er zonder de doodstraf af te komen.

In afwachting van een beslissing van Uwen Raad zal ik ook dergelijke zaken verder niet meer aanhangig maken.

b. door den tweeden requirant: Verkeerde toepassing van de artt. 9, 10, 102 Sr., 1, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht door den verdachte tot levenslange gevangenisstraf te veroordeelen.

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van beide beroepen in cassatie.

O. dat volgens art. 433 Sv. het Openbaar Ministerie op straffe van niet-ontvankelijkheid verplicht is, in zijne schriftuur de middelen van cassatie op te geven;

O. dat daaronder mede zijn te verstaan de gronden, waarop naar zijne meening de verkeerde toepassing of schending der wet heeft plaats gehad en als zoodanig niet kan gelden de enkele stelling, dat „nu ook de kopstukken der N.S.B. bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage er zonder de doodstraf (blijken) af te komen”;

dat de Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof blijkbaar hiermede wil te kennen geven, dat naar zijne meening dien kopstukken steeds de doodstraf behoort te worden opgelegd doch dat hij ter ondersteuning van die stelling geen enkelen grond aanvoert, zoodat hij in zijn beroep in cassatie niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

O. ten overvloede, dat ook bij de berechtiging van de misdrijven, waarvan deze Raad en de Bijzondere Gerechtshoven kennis nemen, de beslissing omtrent de soort en de mate der op te leggen straffen en maatregelen behoort te berusten op de uitkomsten van het onderzoek ter terechtzitting, behalve voorzover daarbij mede in aanmerking worden genomen feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid en dat omtrent de rol, welke deze verdachte als kopstuk van de N.S.B. zou hebben gespeeld, in dit geding

geen enkel ter zake dienend feit is gebleken, noch zoodanige feiten van algemeene bekendheid zijn;

O. ten aanzien van het door den tweeden requirant voorgestelde middel:

dat dit gegrond is;

dat zich wel bij de stukken eenige processen-verbaal bevinden, welke, indien de daarin vermelde feiten juist zouden zijn, tot verwerping van het cassatie-beroep zouden moeten leiden, doch dat die feiten niet voldoende vaststaan, daar zij of in eersten aanleg niet verder zijn onderzocht of zijn vermeld in processen-verbaal, welke eerst na de uitspraak der sententie bij de stukken zijn gevoegd, terwijl de juistheid van een en ander bij de behandeling in cassatie door verdachte niet is toegegeven;

O. dat naar 's Raads oordeel na te noemen straf in overeenstemming is met den aard der gepleegde feiten, de omstandigheden, waaronder zij zijn begaan, den persoon van den verdachte en diens persoonlijke omstandigheden, zooals een en ander in eersten aanleg en in cassatie is gebleken;

Verklaart den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage niet-ontvankelijk in zijn beroep;

Op het beroep van den verdachte:

Vernietigt de sententie, waarvan beroep, doch alleen ten aanzien van de daarbij uitgesproken hoofdstraf;

Rechtdoende volgens art. 105 R. O.:

Veroordeelt te dien aanzien den requirant tot een gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 5.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 5 December 1945. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma en Veegens en Vice-admiraal Vos).

Bij de qualificatie moet uit de alternatieven: „staats- of publieke dienst” een keus worden gedaan, zulks in verband met de verschillende gevolgen ten aanzien van het Nederlandschap. De Raad kan ten deze zelf recht doen, nu een onjuiste qualificatie op dit punt tevens schending van art. 24 B. B. S. oplevert en de Raad de noodige gegevens voor zijn beslissing aan de Deutsche wetgeving ontleenen kan. Iemand die door zijn daad het Nederlandschap heeft verloren kan niet meer van het actieve en passieve kiesrecht worden ontzet.

(B.B.S. art. 24, Sr. art. 28).

Op het beroep van Theodorus Lalleman, geboren te Pijnacker, 20 Juli 1909, van beroep bouwvakarbeiders, wonende te Pijnacker, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 19den September 1945, waarbij hij terzake van „het als Nederlander vrijwillig in krijgs-

diens treden bij een buitenlandsche mogendheid wetende, dat deze met Nederland in oorlog is" met toepassing van de artt. 101 j°. 28 van het W. v. Sr. j°. 1, 2, 8, 9, 11 en 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met ontzetting van 't recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven wettelijke verkiezingen voor den duur van het leven;

De Bijzondere Raad van Cassatie enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: S. en/of v. t. der artt. 101 j°. 28 W. v. Sr. j°. 1, 2, 8, 9, 11 en 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht j°. art. 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging, door bij het arrest d.d. 19 September 1945, waarvan beroep in cassatie, aan den veroordeelde op te leggen een gevangenisstraf van tien jaren, kunnende toch deze straf niet geacht worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord de opgaven van den requirant omtrent zijn persoon en persoonlijke omstandigheden, luidende als volgt: „Ik werd tegen mijn wil als arbeider naar Duitschland gezonden. Aangezien ik daar niet genoeg verdiende, heb ik mij vrijwillig bij de Organisation Todt gemeld. Ik droeg de uniform van de Organisation Todt. Ik werd naar Frankrijk gezonden en heb in Parijs met 550 andere Nederlanders in groepsverband, den eed op den Führer afgelegd. Wij konden hier niet aan ontkomen”.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot vernietiging van de bestreden sententie en veroordeeling van requirant tot een gevangenisstraf van vijf jaren met ontzetting van het actieve en passieve kiesrecht voor het leven;

O. dat aan requirant bij inleidende dagvaarding is telastegelegd, dat hij in 1943 in door Duitschland bezet gebied als Nederlander opzettelijk vrijwillig in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Organisation Todt, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie deze telastelegging bevestigen heeft verklaard, met qualificatie en strafoplegging als hiervoren is vermeld;

O. ambtshalve:

dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie niet heeft onderzocht, of de dienst van requirant bij de Organisation Todt is te beschouwen als staats- dan wel als publieke dienst;

dat weliswaar beide soorten van dienst bij den vijand in art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht op één lijn worden gesteld, doch blijkens art. 7, eerste lid onder 4° der Wet van 12 December 1892, Stbl. No. 208, op het Nederlandschap en het ingezetenschap, Nederlandschap wordt verloren door

zonder Koninklijk verlof zich te begeven in vreemden krijgs- of staatsdienst, dus niet in geval de betrokkene in anderen vreemden publieken dienst is getreden;

dat het verlies van de Nederlandsche nationaliteit vèrstrekkende gevolgen heeft, welke bij bepaling van den aan den veroordeelde op te leggen hoofdstraf in aanmerking behooren te worden genomen, en voorts — gelijk hieronder zal worden overwogen — oplegging van de bijkomende straf van ontzetting van het actief en passief kiesrecht onmogelijk maakt;

dat het Bijzondere Gerechtshof derhalve had behooren te onderzoeken, onder welke van beide meergenoemde categorie — en de bewezen verklaarde dienst van requirant bij de Organisation Todt viel;

dat deze Raad dit onderzoek kan verrichten — waar toch aan de woorden „staats- of publieken dienst” in de onderhavige telastelegging blijkbaar geen feitelijke, maar alleen qualificatieve betekenis valt te hechten — indien het karakter van de Organisation Todt uit Deutsche wettelijke voorschriften kan worden vastgesteld;

dat toch art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht behelst een voorschrift van Nederlandsch recht, dat zijn inhoud ontleent aan de buitenlandsche wetgeving betreffende den staats- of publieken dienst en dat dus zelf verkeerd wordt toegepast, indien de rechter de betreffende bepalingen buiten beschouwing laat of onjuist uitlegt;

dat nu blijkens een besluit van het Staatshoofd van het Deutsche rijk van 2 September 1943 (Reichsgesetzblatt 1943, deel I, blz. 530) de Organisation Todt een instelling was tot uitvoering van alle soorten van bouwopdrachten van beslissende betekenis voor de oorlogvoering, aan het hoofd waarvan de Rijksminister voor Bewapening en Munitie stond, die rechtstreeks onder het Staatshoofd was gesteld;

dat een dienstneming bij de Organisation Todt als die van requirant dus oplevert het treden in Duitschen staatsdienst;

dat in deze zaak niet behoeft te worden beslist of elk aangaan van betrekkingen met de Organisation Todt als zoodanig moet worden gequalificeerd;

dat voorts artikel 101 Wetboek van Strafrecht den Nederlander strafbaar stelt, die vrijwillig bij den vijand in krijgsdienst treedt, terwijl in artikel 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht met krijgsdienst onder mee wordt „gelijkgesteld” staatsdienst;

dat echter, waar artikel 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht niet vaststelt de betekenis welke het woord „krijgsdienst” in artikel 101 Wetboek van Strafrecht heeft, doch twee soorten van diensten noemt, welke daarmede worden gelijkgesteld — welke diensten derhalve, naast den krijgsdienst, mede onder de strafbepaling worden gebracht — bij veroordeeling terzake van één daarvan, gelijk hier is geschied, de omschrijving van artikel 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht ook in de qualificatie tot uitdrukking moet komen, zoodat de in de bestreden sententie aan het

bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie onjuist is en behoort te luiden zooals hieronder zal worden vermeld;

O. ten aanzien van het middel:

dat de bij de bestreden sententie aan requirant opgelegde hoofdstraf van gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren te zwaar is in verhouding tot den ernst van het misdrijf, het ter terechtzitting van den Raad geblekene omtrent den persoon en de persoonlijke omstandigheden van requirant en de omstandigheid, dat hij zijn Nederlandschap heeft verloren, zoodat het middel in zoover gegrond is en de duur van de gevangenisstraf behoort te worden verminderd tot vijf jaren;

O. ambtshalve ten aanzien van de bijkomende straf:

dat, gelijk uit het voren overwogene blijkt, requirant door het plegen van het feit het Nederlandschap heeft verloren, waarmede hij — naast andere daaruit voortvloeiende rechten — ook zijn actief en passief kiesrecht van rechtswege heeft verspeeld;

dat het Bijzondere Gerechtshof derhalve door requirant van die rechten te ontzetten, de artikelen 28 Wetboek van Strafrecht, 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht verkeerd heeft toegepast;

Vernietigt de sententie, door het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage op 19 September 1945 in deze zaak gewezen, doch alleen wat betreft de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie, de aanhaling van de artikelen 28 Wetboek van Strafrecht, 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en de oplegging van hoofd- en bijkomende straf;

Rechtdoende ten principale krachtens artikel 105 der Wet op de Regterlijke Organisatie;

Qualificeert het bewezene als: „als Nederlander vrijwillig in eenigen staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wettende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Veroordeelt requirant te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren.

No. 6.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 5 December 1945. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma en Veegens en Vice-admiraal Vos.)

Geen uitzondering op de toepasselijkheid van art. 26 B. B. S. voor vreemdelingen. Algemeene bekendheid van het uit een aangifte voortvloeiende gevaar voor vrijheidsberoving.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 8; Sv. art. 339.)

Op het beroep van Wilhelm Heinrich August Georg Hampe, geboren te Göttingen (Dld), 8 December 1896, onderdaan van het Deutsche Rijk, leeraar aan het Kamerlingh-Onnes-Laboratorium te Leiden, wonende aldaar, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen eene sententie van het Bijzon-

dere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 13den September 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan „het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving vanwege den vijand”, en met toepassing van art. 62 Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf met vrijspraak van wat hem verder te laste was gelegd;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie namens den requirant voorgedragen bij pleidooi, luidende:

I. S., althans v. t. van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht (B.B.S.), art. 1, 2 en 8 Sr. j°. art. 16 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, daar het Hof art. 26 B.B.S. op requirant, die geen Nederlander is, toepasselijk heeft verklaard;

II. S., althans v. t. van de artt. 339, 348, 350, 359 Sv., art. 168 Grondwet j°. art. 99 sub 2 R. O., daar het Hof als van algemeene bekendheid heeft aangenomen de omstandigheid, dat in 1942 de aangifte van een man van 24 jaar als arbeidsplichtige voor Duitschland bij een aan een gewestelijk arbeidsbureau in het bezette Nederlandsche gebied verbonden Duitschen Fachberater voor zoodanig persoon aanzienlijk gevaar opleverde om vanwege den vijand te worden opgespoord en van zijn vrijheid te worden beroofd;

III. S., althans v. t. van art. 26 Besl. B. S. j°. art. 16 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, daar de opgelegde straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, alsmede de persoonlijke omstandigheden van requirant.

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot vernietiging van de sententie van het Bijzondere Gerechtshof, voorzoover de opgelegde straf betreft en tot veroordeeling van den requirant tot eene gevangenisstraf van zes maanden;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, van het aan den requirant te laste gelegde bewezen is verklaard, dat hij „in 1942 te Leiden opzettelijk H. J. Koppier heeft blootgesteld aan opsporing en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers, door opzettelijk bij het Gewestelijk Arbeidsbureau te Leiden Koppier als arbeidsplichtige voor Duitschland aan te geven, begrijpende, dat opsporing en vrijheidsberoving als vorenomschreven hiervan als normaal gevolg kon worden verwacht”;

Wat het eerste middel betreft:

O. dat art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht geheel algemeen luidt en geenlei redelijk aanknooppingspunt biedt voor de stelling, dat, in afwijking van het in art. 2 Sr. gestelde beginsel, de Nederlandsche Strafwet niet toepasselijk zou zijn op den pleger van het in genoemd art. 26 omschreven misdrijf, indien deze is van Deutsche of andere niet-Nederlandsche nationaliteit;

16 Januari 1946 (afl. 10)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 7—11

Redactie **Tribunalen in Nederland** :

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e. a) :

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

TRIBUNAALBESLUIT

- Art. 1 N°. III.
" 1 lid 1 N°. 3.
" 1 lid 1, 2e alinea. N°. 1, 4, 9, 10, 11,
14, 20, 21, 26, 27, 31, 33, 36, 37, 39,
41, 42, 43, 57, 58, 60, 61, 66, 67, 68,
69, 70, 73, 76, 79, 80, 81, 85, 89, 90,
95, 107, 107a, 108.
" 1 lid 1, 3e alinea. N°. 1, 6, 7, 8, 9,
12, 13, 15a, 18, 23, 24, 28, 29, 30,
32, 34, 35, 38, 47, 49, 53, 56, 58, 59,
62, 63, 64, 65, 71, 72, 74, 75, 77, 78,
82, 83, 86, 87, 88, 92, 94, 96, 97,
101, 102, 109, 110.
" 1 lid 1, al. 4. N°. 15, 16, 17, 39, 43,
51, 78, 85, 91, 92, 93.
" 1 lid 1, al. 6. N°. 52.
" 1 lid 2, sub 3. N°. 106.
" 2 N°. 48.
" 2 lid 1. N°. 44.
" 2 lid 2. N°. 2.
" 6 N°. 4, 21.
" 8 lid 2. N°. 106.
" 23 N°. 104.
" 37 lid 4. N°. 84, 103.
" 37 lid 5. N°. 22, 103.
" 58 lid 1. N°. 3.
" 58 lid 4. N°. 19.
" 63 3e lid. N°. 100.
" 64 lid 4. N°. 16, 40, 54, 59.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

Art. 37 en 37a N°. 55.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 259. N°. 105.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

Art. 25 lid 13. N°. 100.

BESLUIT BIJZ. RECHTSPLEGING

Art. 26 N°. 104.

dat requirant derhalve alleen dan op grond van zijn vreemdelingschap aan de werking van art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht zou zijn onttrokken, indien ingevolge art. 8 Sr. te zijnen gunste eene beperking van de toepasselijkheid van art. 2 van dat Wetboek door eenige in het volkenrecht erkende uitzondering zou moeten worden aangenomen;

O. te dien aanzien, dat de Raad zich in deze zaak niet behoeft uit te spreken over de in de bestreden sententie aangenomen mogelijkheid, dat vreemdelingen, die in ambtelijke hoedanigheid tijdens de bezetting van het grondgebied des Rijks bepaalde handelingen van strafbaren aard hebben verricht, uit hoofde van de toepassing van Volkenrechtelijke beginselen niet strafbaar moeten geacht, aangezien in elk geval van een dergelijke volkenrechtelijke uitzondering ten bate van den requirant geen sprake kan zijn;

dat hij immers, gelijk feitelijk vaststaat, weliswaar ambtelijke kwaliteit had, maar alleen uit hoofde van een Nederlandsch en niet van een Duitsch ambt;

dat nu wel namens den requirant een beroep is gedaan op het collectieve karakter van den tegenwoordigen oorlog om eene gelijkstelling van alle vijandelijke onderdanen met in ambtelijke hoedanigheid handelende vijanden te bereiken, maar dat dit argument elken volkenrechtelijken grondslag mist;

dat de jongste ontwikkeling juist gaat in de tegenovergestelde richting van uitschakeling van het beroep op ambtelijke hoedanigheid als grond voor straffeloosheid, zooals o. a. blijkt uit het Statuut behorende bij de overeenkomst van 8 Augustus 1945 betreffende de vervolging en bestraffing van de voornaamste oorlogsmisdadigers der Europeesche As, waartoe ook Nederland is toegetreden;

dat derhalve dit middel faalt;

Wat het tweede middel betreft:

O. dat ingevolge art. 339, lid 2, Sv. feiten of omstandigheden van algemeene bekendheid geen bewijs behoeven;

dat het Bijzondere Gerechtshof in de sententie, waarvan beroep, van algemeene bekendheid heeft geacht, dat aangifte van een 24-jarigen man bij eene Deutsche Arbeidsinstantie hier te lande in 1942 aanzienlijk gevaar voor vrijheidsberooving meebracht; dat het Hof deze omstandigheid uit eigen wetenschap zonder nadere bewijsvoering als vaststaande heeft kunnen aannemen;

dat bij de toelichting van het middel er op is gewezen, dat de eerste Verordening van den Rijkscommissaris omtrent tewerkstelling van ingezetenen ook buiten Nederland (no. 26/1942) van 23 Maart 1942 dateert en dat andere verordeningen over dit onderwerp eerst in 1943 zijn uitgevaardigd, terwijl bij de bestreden sententie niet is vastgesteld, op welk tijdstip in 1942 het te laste gelegde feit is gepleegd;

dat evenwel reeds de voorafgegane maatregelen en de consequente lijn in het Duitse optreden hier te lande en elders de ontwikkeling der gebeurtenissen deden voorzien,

zoodat het Hof terecht van algemeene bekendheid heeft geacht, dat ook reeds in het begin van 1942 het in de sententie aanwezig geachte gevaar heeft bestaan;

Wat het derde middel betreft:

O. dat iemand als de requirant, die zoo vele jaren als vreemdeling de gastvrijheid van ons land had genoten, hier te lande een ambt bekleedde en zich hier te lande wenschte te laten naturaliseeren, eene zeer laakbare daad verrichtte door één zijner Nederlandsche leerlingen aan maatregelen vanwege den vijand bloot te stellen;

dat deze, in drift begane, daad echter bezien moet worden in het licht van het feit, dat — voorzoover ten processe is gebleken — de requirant overigens geen onbehoorlijke gedragingen, waardoor hij Nederlandsche belangen zou hebben geschaad, te zijnen laste heeft;

dat ook met het Bijzondere Gerechtshof in aanmerking mag worden genomen, dat aangifte van jonge mannen in 1942 nog niet zoo ernstige gevolgen dreigde mede te brengen als later tijdens den oorlog;

dat de Raad intusschen de opgelegde straf van één jaar gevangenis, in het licht der gebleken feiten, te zwaar acht in verhouding tot den ernst van het misdrijf en met het oog op de omstandigheden, waaronder het is begaan, en daarbij mede in aanmerking neemt, dat de requirant reeds meer dan vijf maanden in bewaring is gesteld geweest, welke bewaring niet op de gevangenisstraf in mindering kan worden gebracht;

Vernietigt de sententie, door het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage op 13 September 1945 ten laste van den requirant gewezen, doch alleen voorzoover de opgelegde straf betreft;

Rechtdoende ten principale krachtens art. 105 Wet R. O.;

Veroordeelt den requirant tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 7.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 17 October 1945. (Mrs. Scholten, Noyon en Bijdendijk, Kolonels van Voorthuysen en Kwak).

ZAAK VAN GENECHTEN.

Hulpverlening aan den vijand.

Hulpverlening in den vorm van het bevorderen van de door den bezetter alhier gewenschte leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in Nationaal Socialistischen en jegens Duitschland vriendschappelijken zin.

Het door verdachte gemaakte onderscheid tusschen Duitsch Nationaal Socialisme, dat het „ras” op den voorgrond stelde en het Nederlandsch Nationaal Socialisme, dat „volksch” zou zijn, is irrelevant, daar algemeen bekend is dat beide stroomingen, zoo-

wel in Duitschland als in Nederland, aanwysbaar waren en in elkander vloeiden. Hierbij komt nog dat verdachte zelf zich bij zijn propaganda niet vrij van rasonderscheiden heeft gehouden.

De wijze waarop verdachte zijn taak als Procureur-Generaal bij Hof en Vredesrechtshof opvatte moest kennelijk dienen te bevorderen dat de gedragingen van het Nederlandsche volk in zijn geledingen zich zouden voegen naar de nationaal socialistische en aan de Duitschers welgevallige beslissingen, zoodat zijn optreden het karakter had van leiding aan het volk en het bevorderen van de geestelijke ontwikkeling in den boven aangegeven zin. Anti-Semietische propaganda was den Duitschers welgevallig.

Al werden verdachte's redevoeringen voor geestverwanten gehouden, zij hadden toch ten doel het Nederlandsche volk te beïnvloeden, omdat zij werden gepubliceerd in de algemeene pers, hetgeen verdachte had kunnen verhinderen.

Onder „bevorderen” in de telastelegging moet worden verstaan: de ontwikkeling van iets begunstigen; daarvoor is niet noodig dat het streven ook geslaagd is. Daar de tusschen Nederland en Duitschland uitgekomen oorlog niet was geëindigd door een wapenstilstands- of vredesverdrag en er in Mei 1940 slechts capitulatie heeft plaatsgevonden van de in Nederland aanwezige Nederlandsche Strijdkrachten, terwijl van algemeene bekendheid is, dat toen en nadien nog Nederlandsche Strijdkrachten te land, te water en in de lucht den oorlog hebben voortgezet, kan gezegd worden dat beide landen tusschen Mei 1940 en October 1943 met elkaar in oorlog waren.

Art. 102 W. v. S.

Het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft de navolgende sententie gewezen in de zaak van den Proc.-Fiscaal,

tegen:

Robert van Genechten, geboren te Antwerpen, 25 October 1895, zonder beroep, wonende te Voorburg, thans gedetineerd, verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. J. P. A. van den Oever, adv. te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij tusschen Mei 1940 en October 1943 in Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen en jegens Duitschland vriendschappelijken zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, en terwijl hij een vooraanstaande positie in-

nam als vervullende de functie van procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage (later tevens bij het zoogenaamde vrederechtshof), tevens fungerend directeur van politie, als leider van het Opvoedersgilde en vormingsleider der Nationaal-Socialistische Beweging, en later als commissaris van de provincie Zuid-Holland, door zijn werkzaamheid in het algemeen zoodanige leiding heeft gegeven en zoodanige geestelijke ontwikkeling actief heeft bevorderd, als bij voorbeeld tot uiting komt in:

1e. het opzettelijk in de uitoefening van de functies van procureur-generaal en directeur van politie als voormeld, of met gebruikmaking van macht, gelegenheid of middel hem door de bekleeding dier functies geschonken, op kennelijke partijdige wijze, in nationaal-socialistischen zin, ingaan op bij hem, van nationaal-socialistische zijde, ingebrachte klachten, instellen of doen instellen van onderzoeken, en geven van opdrachten aan onder hem staande ambtenaren;

2e. het opzettelijk op kennelijk partijdige wijze, in een geest tegengesteld aan dien van het tegen Duitschland oorlog voerende Nederland, optreden als procureur-generaal bij de behandeling door het vrederechtshof van de strafzaak tegen Bom en Kruihof in verband met den dood van luitenant-kolonel Mussert;

3e. het opzettelijk in het openbaar (per radio) houden van eenige anti-semietische redevoeringen, omstreeks December 1941;

4e. het opzettelijk houden hetzij in het openbaar, hetzij in min of meer besloten kring, van een aantal redevoeringen, geven van persinterviews, die in couranten in Nederland in het openbaar werden verspreid, en het publiceren van artikelen in couranten welke in Nederland in het openbaar werden verspreid, waarin nationaal-socialistische en jegens Duitschland vriendschappelijke denkbeelden werden tot uitdrukking gebracht, zooals:

persinterview, onder den titel „Opvoeding en onderwijs van de Nederlandsche jeugd” weergegeven in Het Volk, 24 Mei 1941;

redevoering te Hengelo (O), onder den titel „De opvoeders en de nieuwe tijd” weergegeven in het Nationale Dagblad, 24 Juni 1941;

redevoering te Zandvoort, onder den titel „Nederlandsche Volksraad” weergegeven in De Telegraaf, 20 Augustus 1941;

redevoering te Utrecht, onder den titel „Nat.-socialistische studenten bijeen” weergegeven in het Algemeen Handelsblad, 16 November 1941;

persinterview, onder den titel „Leiden en de nieuwe geest” weergegeven in het Algemeen Handelsblad, 20 November 1941;

artikel „De Vorming der Beweging” gepubliceerd in Volk en Vaderland, 12 Dec. 1941;

redevoering te 's-Gravenhage, onder den titel „Scholingsdag van N.S.D.A.P. en N.S.B. te 's-Gravenhage” weergegeven in het Nationale Dagblad, 2 Maart 1942;

redevoering te Lunteren, onder den titel „Nat.-soc. vormingschool te Lunteren ge-

opend" weergegeven in De Telegraaf, 27 Juli 1942;

artikelenreeks „Waarom een verenigd Europa", gepubliceerd in het Nationale Dagblad, omstreeks Augustus 1943;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij tusschen Mei 1940 en October 1943, terwijl ons land door de Duitschers bezet was, in Nederland een vooraanstaande positie heeft ingenomen;

dat hij ramelijk in dien tijd aldaar heeft bekleed de ambten van Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, tevens fungerend directeur van politie, en daarna van Commissaris der Provincie Zuid-Holland;

dat hij bovendien in dien tijd aldaar is geweest leider van het Opvoedersgilde en Vormingsleider van de Nationaal-Socialistische Beweging;

dat hij als Procureur-Generaal na de instelling van het zoogenaamde Vrederegerechtshof tevens was Procureur-Generaal bij dat Hof;

dat de Duitschers in dien tijd wenschten dat aan het Nederlandsche volk leiding en geestelijke ontwikkeling zou worden gegeven in nationaal-socialistischen en jegens de Duitschers vriendschappelijken zin, en zoodanige leiding en ontwikkeling ook voor Duitschland nuttig was;

dat hij in dien tijd aldaar, dit alles wetende, door zijn werkzaamheid in het algemeen ernaar gestreefd heeft, dat er in Nederland zou zijn leiding en geestelijke ontwikkeling van het volk in den geest van het nationaal-socialisme in den door hem bedoelden, hieronder te noemen zin en van bereidheid tot samenwerking met Duitschland;

dat hij daartoe in dien tijd onder het Nederlandsche volk propaganda heeft gemaakt voor het nationaal-socialisme;

dat het nationaal-socialisme toen in Duitschland kenmerkend was voor het beleid der Deutsche regering en voor het Deutsche volk in al zijn geleidingen;

dat hij in dien tijd meermalen nadrukkelijk in het openbaar heeft verklaard dat hij en zijn medestanders-N.S.B.ers, waren de vrienden van Duitschland maar niet zijn personeel;

dat hij zich als vriend van Duitschland beschouwde;

dat zijn voornbedoeld algemeene streven onder andere ook daarin tot uiting kwam, dat hij van de functies van procureur-generaal en directeur van politie en de hem als zoodanig ter beschikking staande macht en mogelijkheden gebruik heeft gemaakt op kennelijk in nationaal-socialistischen zin partijdige wijze, zoo bij het ingaan op bij hem van nationaal-socialistische zijde ingebrachte klachten, als door het instellen of doen instellen van onderzoeken en het geven van opdrachten aan onder hem staande ambtenaren;

dat hij omstreeks December 1941 in het openbaar voor de radio eenige redevoeringen

van anti-semietischen inhoud heeft gehouden;

dat hij voorts daartoe vanaf 10 Mei 1940 tot het einde van 1942 verschillende lezingen heeft gehouden in het openbaar en ook in meer besloten kring voor een verschillend publiek ter verspreiding van de nationaal-socialistische gedachte;

dat daartoe behooren de in de telastelegging opgesomde redevoeringen;

dat hij voorts daartoe in dien tijd een aantal persinterviews heeft gegeven, die in couranten in Nederland in het openbaar werden verspreid en ook artikelen in die couranten heeft gepubliceerd;

dat al deze interviews en artikelen overeenkomstig zijn bedoeling tot uitdrukking brachten nationaal-socialistische en jegens Duitschland vriendschappelijke denkbeelden, waarbij hij met name als zoodanig erkent de in de telastelegging opgesomde, van hem afkomstige artikelen;

dat hetzelfde geldt voor den geest, sprekende uit de in de telastelegging genoemde persinterviews, al kan hij zich niet in alle opzichten voor de weergave van die interviews verantwoordelijk stellen;

O. dat ter terechtzitting verklaard hebben de getuigen:

M. C. J. Wooning te 's-Gravenhage:

dat hij vanaf 1 September 1940 tot eind November 1941 als Rijksrechercheur 1e klasse was gesteld ter beschikking van verdachte, toenmaals Procureur-Generaal bij het Haagsche Gerechtshof;

dat hij in dien tijd als zoodanig meermalen van verdachte opdrachten heeft ontvangen tot het instellen van onderzoeken, welke onderzoeken bijna steeds gingen tegen niet-N.S.B.-ers;

dat verdachte meestal verzweeg wie in dergelijke gevallen de klagers waren, en dan wel zei, zulks zelf niet te weten; meestal echter produceerde verdachte dan een of ander papiertje met eenige aantekeningen of wel een vaag — en niet onderteekend — rapport van den centralen inlichtingendienst der N.S.B. en verlangde hij dat daarop een onderzoek zou worden opgebouwd of personen zouden worden ingesloten, ambtenaren zouden worden geschorst of ontslagen dan wel aan de Sicherheitspolizei zouden worden overgeleverd;

dat hij steeds den indruk had, dat verdachte in zijn beleid fel partijdig vóór de nationaal-socialisten was, onder meer op de volgende gronden:

dat hij eens van verdachte opdracht kreeg een onderzoek in te stellen tegen Mr. Schölvinc te Amsterdam, en dezen in hechtenis te nemen, omdat volgens een bij verdachte ingekomen brief Mr. Schölvinc zich zou hebben beziggehouden met het verspreiden van anti-Duitsche circularis; verdachte weigerde evenwel aanvankelijk de naam van zijn zegsman te noemen en noemde later de naam van Marretje Jobs, erbij zeggende dat getuige haar er buiten moest houden;

dat getuige bleek dat Marretje Jobs een

nationaal-socialiste was, die in dienst bij Mr. Schölvincq een brief van haar patroon had gecopieerd;

dat hij in November 1940 in verband met de toen te Delft uitgebroken studentenstaking in opdracht van verdachte ten parkette is begonnen te verhooren een 14-tal Delftsche studenten, doch verdachte, nadat getuige gebleken was dat het allemaal nationaal-socialisten en verraders van hun collega's waren, vóór het eind van het onderzoek hem de zaak uit handen heeft genomen en de studenten heeft verwezen naar de Sicherheitspolizei;

dat op een goeden dag verdachte een klacht opnam inzake beweerde posthume belediging van Peter Ton, welke klacht gedaan werd door diens moeder of zuster;

dat verdachte, er door getuigen op gewezen, dat verdachte daartoe niet bevoegd was, omdat hij geen hulp-officier van justitie was, aan getuige opdracht gaf naar de klaagster toe te gaan teneinde uit te lokken, dat zij opnieuw klacht zoude doen aan getuige, die tot het opnemen wél bevoegd was;

dat getuige dit als in strijd met het recht geweigerd heeft;

dat verdachte hem toen nadrukkelijk nog eens gevraagd heeft: „Er moet dus een klacht zijn van de moeder of de zuster?” en kort daarna aan getuige een getypte en geteekende klacht heeft overhandigd;

dat hij begin Januari 1941 opdracht kreeg van verdachte zekeren Wilking te hooren, die sedert drie dagen op verdachte's last in het politiebureau te Sassenheim was ingesloten, verdacht van Duitschvijandige handelingen;

dat getuige verdachte zeide, dat Wilking wederrechtelijk van zijn vrijheid beroofd was, omdat verdachte tot zulk een last niet bevoegd was;

dat verdachte daarop kortweg zeide wél bevoegd te zijn en getuige oproef van Wilking een bekentenis te forceeren en hem daarna over te leveren aan de Sicherheitspolizei te 's-Gravenhage;

dat bij het onderzoek bleek dat Wilking onschuldig was, waarop hij alleen naar den Haag is gegaan en van de Sicherheitspolizei verkreeg dat Wilking in vrijheid werd gesteld;

dat verdachte zich over dit resultaat verbaasd en geërgerd toonde en zei: „Maar hij heeft toch zeker flink op z'n donder gehad?” en toen getuige dit ontkende: „Enfin, die drie dagen heeft hij alvast te pakken!”;

dat in Mei 1941 ten huize van Rook te Ouderkerk aan den IJssel een groote partij voedingsmiddelen was inbeslaggenomen, waarover in de couranten berichten waren verschenen;

dat verdachte getuige oproef een onderzoek in te stellen, evenwel niet naar de feiten zelf, maar naar de vraag, in hoeverre de politie aan die publicaties medewerking had verleend;

dat Rook een functionaris bij de N.S.B. bleek te zijn;

dat de meeste opdrachten die hij van ver-

dachte kreeg betroffen niet-justitieele gelegenheden en slechts strekten tot het dienen van de nationaal-socialistische belangen en het vervolgen van tegenstanders der N.S.B., W.A., of van den bezetter;

J. C. V. Meischke te Rotterdam;

dat hij is en in en omstreeks October 1941 was substituut-officier van justitie bij de Arr.-Rechtbank te Rotterdam;

dat hij als zoodanig hiërarchiek stond onder verdachte, die toen Procureur-Generaal was bij het Haagsche Gerechtshof;

dat hij in dien tijd van verdachte opdracht kreeg een strafvervolging in te stellen tegen Clasina Hoogendoorn, als verdacht van overtreding van artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht;

dat Hoogendoorn zich in een kraamkamer, waar slechts vier personen tegenwoordig waren op min gunstige wijze had uitgelaten over Mussert en de N.S.B.;

dat verdachte deze opdracht gaf ondanks en nadat getuige hem erop gewezen had, dat hier van een strafbaar feit geen sprake was, omdat men niet kon volhouden, dat Hoogendoorn in het openbaar had gesproken;

dat verdachte bovendien aan getuige oproef om ter terechtzitting een gevangenisstraf te eischen, voor zoover getuige zich dat herinnert van 3 of van 6 weken;

dat het geheel ongebruikelijk is en was dat de Procureur-Generaal behalve een opdracht tot vervolging ook het requisitoir aan den behandelenden Officier dicteert;

J. G. Amiabel te 's-Gravenhage;

dat hij gedurende de geheele ambtsperiode van verdachte als Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage aan dezen was toegevoegd als hoofdbambtenaar voor bijzondere diensten;

dat verdachte in zijn functie voortdurend zijn nationaal-socialistische instelling liet gelden, hetgeen telkens weer tot uiting kwam in gesprekken en in de door getuige behandelde correspondentie;

dat het er bij verdachte in feite kennelijk steeds om ging de nationaal-socialistische beginselen in de practijk te brengen, waarbij hij bij herhaling de Deutsche bezettingsautoriteiten inschakelde;

dat getuige meermalen van verdachte opdrachten ontving waaruit een en ander ten duidelijkste bleek;

dat hij bijvoorbeeld in 1940 van verdachte opdracht kreeg den Haagschen rechercheur de Groot te arresteren, die, op een avond in zijn woning door een aantal W.A.mannen ernstig mishandeld, uit zelfverdediging van zijn vuurwapen had gebruik gemaakt, daarbij een van zijn belagers zwaar verwondend;

dat getuige slechts opdracht kreeg tot de arrestatie van de Groot, niet van diens belagers;

dat verdachte er tenslotte in berustte, dat de arrestatie niet doorging, daarbij zeggende „dat de W.A. ook gek gedaan had”;

dat verdachte hem in Mei 1942 oproef een onderzoek in te stellen tegen een agent van politie te Rotterdam, die blijkens aan-
gifte van een W.A.-man gezegd zou hebben,

toen Engelsche vliegtuigen overvlogen: „Laat ze maar komen, hoe meer hoe liever”;

dat verdachte in dien tijd een veilingvereeniging in het Westland op grond van de Verordening op de Openbare Veiligheid heeft geschorst, daarbij geen andere reden opgevend, dan dat het Bestuur van die vereeniging niet toegankelijk was voor N.S.B.-ers;

dat verdachte in September 1940 f 500 uitloofde voor het aanhouden door de Politie van een aantal te Leidschendam neergekomen Engelsche piloten;

dat verdachte in het stellen van zulke premies heeft volhard, ook nadat getuige hem erop had gewezen, dat zulke dingen niet tot de zaak van de Nederlandsche Politie behoorden;

J. Esmeijer te 's-Gravenhage:

dat hij ten tijde dat verdachte optrad als Procureur-Generaal te Den Haag werkzaam was aldaar ten parkette van den Officier van Justitie als Rijskklerk 2e klasse;

dat hij in dien tijd zekeren Tak tewoord moest staan die kwam informeerden naar den stand van een tegen hem loopende strafzaak;

dat Tak hem bij die gelegenheid zei: „Ik heb voor Europa aan het Oostfront gevochten en ook voor U”, waarop getuige heeft gezegd: „Dat weet ik niet” en verder „Trouwens het interesseert mij heelemaal niet voor wie U vecht”;

dat hij daarop dien dag bij verdachte is ontboden, alwaar Tak ook tegenwoordig was;

dat Tak toen heeft gezegd, dat getuige de Duitsche Weermacht en den Führer had beleedigd, hetgeen getuige daarop zijnerzijds de toedracht der zaak weergevend, heeft ontkend;

dat verdachte daarna uitdrukkelijk zei, dat hij Tak wel, maar getuige niet geloofde;

dat Tak een recidivist was met wel 20 veroordeelingen en lid der N.S.B.;

dat verdachte daarna getuige gedreigd heeft met de woorden: „Zulde Gij nu eindelijk bekennen, anders laat ik je direct einsperren”, en ook nog getracht heeft van hem en van zijn bij het eerste onderhoud met Tak aanwezige collega's — gelijk deze getuige verteld hebben — een verklaring in dien zin te verkrijgen, en wel door aan de collega's te verklaren, dat getuige reeds bekend had, en aan getuige, dat die collega's Tak's verklaringen reeds hadden bevestigd;

dat verdachte bij dit onderhoud een uitvoerige uiteenzetting gaf van de Nationaal-Socialistische beginselen en van de redenen waarom Duitschers en N.S.B.-ers in Rusland vochten;

O. dat door verdachte en zijn raadsman verscheidene weren zijn te berde gebracht, die hierna achtereenvolgens besproken dienen te worden;

O. dat verdachte's raadsman vooreerst heeft aangevoerd, dat de dagvaarding nietig is, vermits zij niet behelst een behoorlijke opgave van hetgeen verdachte is telaste gelegd, doch het Hof van oordeel is, dat de dagvaarding wel aan de wettelijke vereischten voldoet;

O. dat voorts is betoogd, dat in de geincrimineerde periode Nederland en Duitschland niet met elkander in oorlog waren, daar door de capitulatie in Mei 1940 de daadwerkelijke oorlogstoestand hier te lande was geëindigd;

O. dat het Hof dit standpunt niet deelt, aangezien de tusschen Nederland en Duitschland uitgebroken oorlog niet was geëindigd door een wapenstilstands- of vredesverdrag en er in Mei 1940 slechts capitulatie heeft plaatsgevonden van de in Nederland aanwezige Nederlandsche strijdkrachten, terwijl toen en nadien Nederlandsche strijdkrachten — gelijk algemeen bekend en door verdachte niet weersproken als ook hem destijds bekend — te land, te water en in de lucht, zoo in de Europeesche wateren, boven Nederlandsch grondgebied als elders den oorlog tegen Duitschland hebben voortgezet;

O. dat verdachte, toegevend, dat de Duitschers leiding en geestelijke ontwikkeling van ons volk in nationaal-socialistischen zin wenschten, voorts dat het Nationaal-socialisme voor de Duitsche regering en het Duitsche volk kenmerkend was, bovendien dat hij en zijn medestanders N.S.B.-ers waren de vrienden van Duitschland en tenslotte dat hij door zijn werkzaamheid in het algemeen leiding in nationaal-socialistischen zin heeft gegeven en een algemeene ontwikkeling in nationaal-socialistische richting heeft bevorderd, — nochtans heeft ontkend zich aan het hem telastegelegde te hebben schuldig gemaakt, en ook heeft ontkend, dat zijn propaganda voor de Duitschers nuttig is geweest, en dat wel op dien grond, dat het door de Duitschers gewilde nationaal-socialisme was een leer, waarbij het ras op den voorgrond stond, terwijl bij het door verdachte voorgestane nationaal-socialisme het volk op den voorgrond stond;

O. dat het Hof dit verweer verwerpt;

O. dat het door verdachte opgestelde — wellicht theoretisch houdbare — onderscheid in ieder geval geen practisch criterium oplevert in dien zin, dat het nationaal-socialisme „naar ras” Duitsch, — en het andere specifiek niet-Duitsch, respectievelijk Nederlandsch nationaal-socialisme zoude zijn, omdat, gelijk algemeen bekend beide stroomingen zoowel in Duitschland als in Nederland binnen het nationaal-socialisme aanwijsbaar waren en in elkander vloeiden, en het door verdachte gemaakte onderscheid derhalve ten deze irrelevant is;

O. dat dit 's Hof's standpunt al dadelijk door het spraakgebruik wordt gewettigd, dat voor beide theoretische richtingen slechts één naam heeft: nationaal-socialisme;

O. dat deze practische on-onderscheidbaarheid ook duidelijk blijkt uit verdachte's gedragingen, die immers zelve implicite heeft toegegeven, zich bij zijn propaganda niet vrij van rasondercheidingen te hebben gehouden, immers als vriend van Duitschland voor zijn nationaal-socialistische beginselen en voor vriendschap met Duitschland heeft geijverd en daarbij onder andere ook anti-semitische propaganda heeft gevoerd, propaganda, die toch onweersprekelijk uitgaat van

een beweerd rassonderscheid;

O. dat verdachte heeft aangevoerd, dat zijn optreden als Proc.-Gen. bij Hof en Vrederechtshof den Duitschers geen enkel nut heeft gebracht, daartoe aanvoerende, dat hij telkens weer met de Duitse bezettingsautoriteiten in conflict is geraakt;

O. dat dit laatste, wat daar ook van zij, niet afdoet, dat verdachte, zich een vriend van de Duitschers voelende, steeds in alle ter terechtzitting gebleken gedragingen, gelijk uit den aard dier gedragingen zelve blijkt, gehandeld heeft en ook heeft willen handelen in de door de Duitschers gewenschte en voor hen nuttige lijn;

O. dat verdachte's raadsman voorts heeft aangevoerd, dat de in de telastelegging sub 1e genoemde voorbeelden niet opleveren een leiding geven in de in de telastelegging bedoelden zin aan het Nederlandsche volk, maar slechts een leiding geven aan het aan verdachte ter beschikking staande justitieele apparaat;

O. dat zulks niet juist is; dat juist de wijze waarop verdachte zijn taak opvatte kennelijk dienen moest te bevorderen dat de gedragingen van het Nederlandsche volk in zijn gedingen zich zouden voegen naar de nationaal-socialistische en aan de Duitschers welgevallige beginselen en verdachte's optreden als Procureur-Generaal dus wel degelijk het karakter had van leiding aan het volk in den aangegeven zin en van het bevorderen van de door verdachte voorgestane geestelijke ontwikkeling;

O. dat voorts nog is aangevoerd, dat het op kennelijk partijdige wijze handelen, in de telastelegging sub 1e gesteld, geen strafbaar feit oplevert, vermits de daarachter gevoegde woorden „in nationaal-socialistischen zin”, van de voorafgaande als door een komma gescheiden, daarmede klaarblijkelijk niet in verband mogen worden gebracht, waardoor alleen het verwijt van partijdigheid overblijft en het juist de taak van het O. M. is, en dus van verdachte als Proc.-Gen. was, om partijdig te zijn;

O. dat het Hof den raadsman hierin niet kan volgen, waar de woorden „in nationaal-socialistischen zin” slechts dan redelijke beteekenis kunnen hebben wanneer zij zijn een nadere bepaling van „op kennelijk partijdige wijze”, terwijl de komma hier de waarde heeft van „en wel”, „namelijk”;

O. dat 's raadsman's verweer dat het houden van anti-semietische redevoeringen niet noodzakelijk oplevert het geven van leiding en het bevorderen van geestelijke ontwikkeling in de aangegeven zin, voorbij moet worden gegaan, vermits het van algemeene bekendheid is, dat anti-semietische propaganda den Duitschers welgevallig was;

O. dat hetzelfde geldt voor het verweer, dat verdachte de redevoeringen heeft gehouden voor geestverwanten en daarom niet gezegd zoude kunnen worden dat zij ten doel hadden het Nederlandsche volk te beïnvloeden;

O. dat ook dit verweer faalt nu bovendien als onweersproken vaststaat, dat die redevoeringen zijn gepubliceerd in de in de telaste-

legging aangehaalde algemeene pers, iets wat verdachte in zijn positie, ware hem zulks onwelgevallig geweest, zeker zoude hebben kunnen verhinderen en zoude hebben verhin-
derd;

O. dat de raadsman nog heeft aangevoerd dat al wat ter terechtzitting is gebleken slechts kan opleveren een streven om de door de Duitschers gewenschte ontwikkeling te bevorderen, maar dat nergens is komen vast te staan, dat dat streven ook geslaagd is, en dat verdachte dus metterdaad bevorderd heeft, gelijk de telastelegging zegt;

O. dat „bevorderen” beteekent: de ontwikkeling van iets begunstigen en vaststaat, dat verdachte zulks inderdaad gedaan heeft, zoodat ook dit verweer faalt;

O. dat verdachte nog heeft aangevoerd, dat hij, hoezeer ook benoemd tot Commissaris der Provincie Zuid-Holland, deze functie echter metterdaad nooit heeft uitgeoefend, zoodat hij dan ook als zoodanig zich nimmer kan hebben schuldig gemaakt aan de telaste gelegde handelingen;

O. dat deze bewering over het hoofd ziet, dat aan verdachte slechts is telastegelegd, zijn werkzaamheid in het algemeen, terwijl zijn hoedanigheid van Commissaris der Provincie Zuid-Holland slechts in de dagvaarding genoemd is ter adstructie van de stelling, dat verdachte een vooraanstaande positie in den lande, innam;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat niet bewezen is het onder sub 2e vervatte deel der telastelegging;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen;

Gelet op art. 102 Sr. j^o. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en de artt. 1, 2, 3, 8, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, juncto art. 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging en de artt. 28, 29, 31 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat voor het door verdachte, terwijl hij een leidende positie innam zoowel enerzijds als ambtenaar van het Rijk als anderzijds in een landverraderlijke beweging als de nationaal-socialistische, gepleegde misdrijf de eenige passende straf is de doodstraf en van geen omstandigheid is gebleken, die een lichtere straf zoude rechtvaardigen;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot de doodstraf;

Ontzet verdachte van het recht tot het bekleeden van ambten en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, beide voor het leven;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Verleent verdachte verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 8.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 8 November 1945. (Mrs. Onnen, Westerouwen van Meeteren, Schepel, Wilmar en Hoog).

Vrijspraak van de onderhavige belastinglegging, dat verdachte in Januari 1945 als Nederlander in Duitschen krijgsmacht is getreden, omdat is gebleken, dat hij reeds voor 1945 door vrijwillig treden in Duitschen krijgsmacht krachtens art. 7, sub 4 der wet van 12 December 1892 zijn Nederlanderschap had verloren.

Wel werd bovengenoemd wetsvoorschrift bij art. 1 der Tweede Verordening van den Rijksc commissaris 1941 no. 134 tijdens de vijandelijke bezetting beperkt, maar door art. 16 Besluit Bezettingsmaatregelen E. 93 moeten deze bepalingen geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest.

(Art. 101 Sr.)

Bijzonder Gerechtshof tegen Cornelis Hulscher, chauffeur, wonende te Alphen aan den Rijn, thans gedetineerd, verdachte.

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij als Nederlander in of omstreeks Januari 1945 te Zeist, althans in Nederland, opzettelijk vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen krijgsmacht, althans in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Wachabteilung des Chefintendanten bij de W.B.N.;

subsidiair:

dat hij in of omstreeks het tijdvak van 8 Januari 1945 tot 20 April 1945 te Zeist en/of Zaandam, althans in Nederland, opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, den vijand hulp heeft verleend bestaande uit het bewaken van een door den vijand aangewezen gebouw, althans bedrijf;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen aan verdachte primair is ten laste gelegd, bepaaldelijk niet dat verdachte als Nederlander in Duitschen dienst is getreden in of omstreeks Januari 1945;

O. dat immers verdachte blijkens een door hem tegenover den na te noemen opsporingsambtenaar Karman op 6 September 1945 afgelegde verklaring, welke verklaring den Hove niet ongeloofwaardig is voorgekomen,

reeds voor 1945 vrijwillig in Duitschen krijgsmacht is getreden, zoodat aannemelijk is, dat hij dientengevolge in 1945 het Nederlanderschap had verloren in verband met het bepaalde bij art. 7 sub 4 der Wet van 12 December 1892 Stbl. no. 268 op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, zijnde uitgesloten de mogelijkheid dat verdachte de vereischte koninklijke dispensatie zou hebben verkregen;

O. dat weliswaar de werking van dit wetsvoorschrift tijdens de vijandelijke bezetting is beperkt bij art. 1 der Tweede Verordening van den Rijksc commissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied betreffende eenige bepalingen ter zake van het Nederlanderschap (Verordeningen blad 1941 no. 134) doch deze bezettingsregeling geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest ingevolge art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93;

O. dat verdachte mitsdien van het hem primair ten laste gelegde behoort te worden vrijsproken;

O. ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde, enz.;

(Volgt veroordeeling voor het subsidiair belastinglegging tot een jaar gevangenisstraf met ontzetting uit actief en passief kiesrecht voor tien jaar).

No. 9.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 20 November 1945. (Mrs. van Berckel, Prof. van Oven, Burgersdijk, Lt.-Gen. Best en Gen.-Maj. Baron van Lawick).

De organisatie Todt was een Duitse staatsdienst.

O. ontzetting van rechten bedoeld in art. 28 Sr. omvat niet alleen het verlies van de rechten, die de veroordeelde bezit, doch ook van de bevoegdheid om zulke rechten te verkrijgen.

(Artt. 101, 28 Sr.)

Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Marinus van Roon, schipper, wonende te Alphen aan den Rijn, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Scheveningen (cellenbarak).

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij als Nederlander in of omstreeks het najaar van 1943 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, opzettelijk vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de organisatie Todt;

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven: dat hij te 's-Gravenhage in het najaar van 1943 als Nederlander opzettelijk vrijwillig is toegetreden tot de organisatie

Todt; dat hem toen bekend was, dat Nederland met Duitschland in oorlog was;

O. dat ter terechtzitting door den Voorzitter de korte inhoud is medegedeeld van een ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt door C. Karman, rechercheur van den Politieken Opsporingsdienst, tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Alphen aan den Rijn, dd. 28 September 1945, voorzoover zakelijk inhoudende als verklaring van Leonardus de Bruin, dat hij eind 1943 tezamen met verdachte in de organisatie Todt werkzaam was;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij als Nederlander in het najaar van 1943 te 's-Gravenhage opzettelijk vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen staatsdienst is getreden, immers is toegetreden tot de organisatie Todt;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het aldus bewezen oplevert het misdrijf van: als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, strafbaar is gesteld bij art. 101 Sr., juncto at. 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zouden opheffen of uitsluiten;

O. dat de raadsman van verdachte tegen het requisitoir van den Advocaat-Fiscaal heeft aangevoerd, dat ontzetting van het actief en passief kiesrecht ten deze niet mogelijk zoude zijn, omdat verdachte door zonder verlof van den Koning in vreemden krijgs- of staatsdienst te treden, zijn Nederlander-schap heeft verloren en dus van actief en passief kiesrecht te zijnen opzichte geen sprake kan zijn;

O. dat dit betoog faalt;

O. toch, dat de in art. 28 Sr. bedoelde ontzetting niet alleen omvat het verlies van de rechten die de veroordeelde bezit, doch ook van de bevoegdheid om zulke rechten te verkrijgen en de mogelijkheid bestaat, dat verdachte na herkegen Nederlandschap het actief en passief kiesrecht zoude verwerven;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaonder het is begaan, waarbij het Hof er in het bijzonder rekening mede houdt, dat verdachte, toen hij het misdrijf beging, slechts 18 jaar oud was;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en art. 28 Sr.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren.

Ontzet den veroordeelde van de rechten tot het kiezen en de verkiepsbaaheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor de duur van het leven.

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 10.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 14 November 1945. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Dr. Feber en Generaal Winkelman).

Het enkele feit, dat men door een politieambtenaar wordt ondervraagd levert bij het misdrijf van art. 26 B.B.S. noch overmacht noch handelen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift op.

(Sr. artt. 40, 42; B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Johannes Petruc Kunz, geboren te Delft, 9 December 1915, tuinarbeider, wonende te Delft, thans gedetineerd, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 4den September 1945, waarbij requirant terzake van het „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd” werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiepsbaaheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie namens den requirant voorgedragen;

Primair: schending van art. 102 van het W. v. Sr., art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, artt. 358, 359 van het W. v. Sv.; Subsidair: Verkeerde toepassing der Wet, als bedoeld in art. 16 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, met de navolgende toelichting:

iemand, die door de toenmalige Overheid ondervraagd (dus niet ongevraagd), de waarheid mededeelt, kan niet worden gezegd opzettelijk te hebben verraden (het bewezen-verklaarde) en nog minder: opzettelijk den vijand hulp te hebben verleend (het gequalificeerde strafbare feit).

Het verweer van Kunz is steeds geweest: dat hij, opgeroepen en ondervraagd, heeft medegedeeld, dat hij wist, (dus niet zelf gehoord heeft) dat Smitsman naar den Engelsen zender had geluisterd. Hij heeft steeds volgehouden, dat hij het niet zelf gehoord had zoodat Smitsman dan ook is vrijgesproken.

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

O. dat bij de beroepen sententie te laste van verdachte is bewezen verklaard, dat hij tusschen 1940 en 1945 te Delft opzettelijk,

terwijl Nederland in oorlog was met Duitsland ten behoeve van den vijand verraden heeft, dat Pleun Smitsman naar den Engelschen radiozender zou hebben geluisterd en dat bij de fabriek van Spoorijzer koper verborgen zou zijn (een en ander in strijd met de voorschriften van de vijandelijke bezettingsoverheid);

O. omtrent de namens requirant voorgestelde middelen, dat requirant ter terechtzitting van het Hof — zooals in het procesverbaal van de behandeling der zaak op die zitting is gerelateerd — zakelijk heeft verklaard, dat de rechercheur van politie Willemse, van wien hij, requirant, wist, dat hij N.S.B. er was, hem bij zich liet komen om hem vragen te stellen over meisjes, die een W.A.-man beleedigd zouden hebben; dat Willemse hem daarna vroeg of hij ook menschen wist, die naar de Engelsche radio luisterden, waarop hij den naam van Smitsman heeft genoemd;

O. dat derhalve moet worden nagegaan of de beantwoording van een vraag als bovengenoemd, gesteld door een bij die N.S.B. aangesloten politieambtenaar, waarbij de bij die beantwoording gegeven mededeeling op zich zelf een strafbaar feit oplevert, een rechtvaardigingsgrond vindt in de omstandigheid, dat naar waarheid werd geantwoord op een door een overheidspersoon gestelde vraag;

dat de Raad een dergelijken rechtvaardigingsgrond niet aanwezig acht, daar hier toch niets is gebleken of aangevoerd omtrent omstandigheden, welke overmacht zouden opleveren;

dat verdachte er zich evenmin op kan beroepen te hebben gehandeld ter uitvoering van een wettelijk voorschrift — verondersteld, dat het naar waarheid beantwoorden van een vraag gesteld door een politieambtenaar wettelijk zou zijn voorgeschreven — daar immers de strafbaarstelling van hulpverlening aan den vijand in art. 102 van het W. v. Sr. in verband met art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, onder meer de strekking heeft alle mededeelingen aan den vijand, aan de bezettingsoverheid, of aan overheidspersonen, die als hun handlangers moeten worden beschouwd, van feiten of omstandigheden, waarvan deze onkundig moeten blijven, te verbieden, welk verbod uiteraard vrijwel illusoir zou worden gemaakt, indien slechts een enkele vraag door dien vijand, of een met hem samenwerkende instantie, gedaan zou behoeven te worden, om de strafbaarheid op te heffen;

dat derhalve, juist omdat art. 102 van het W. v. Sr. evenals daarmee verwante andere artikelen uit den eersten Titel van het Tweede Boek van het Strafwetboek, zich richt tegen de bezettingsoverheid, gedragingen van die bezettingsoverheid of haar handlangers in deze geen grond kunnen opleveren voor een beroep, te handelen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, zooals dit met betrekking tot de eigen overheid mogelijk ware, en slechts straffeloosheid kunnen medebrengen, indien deze gedragingen een anderen rechtvaardigingsgrond zouden opleveren;

O. dat derhalve requirant, opzettelijk een mededeeling als voormeld doende, in een tijd waarin algemeen bekend was dat van Duitse zijde veel moeite werd gedaan luisteraars naar den Engelschen radiozender op te sporen, den vijand hulp heeft verleend, daarbij in elk geval aanvaardend, dat zijn gedraging den vijand zou helpen en aldus in ieder geval handelend met voorwaardelijke opzet;

O. dat nu er ook geen gronden zijn gevonden waarop de sententie, waarvan beroep, ambtshalve zou behooren te worden geassocieerd, het beroep moet worden verworpen; Verwerpt het beroep.

No. 11.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 24 December 1945. (Mrs. Haga, Prof. Dr. van Brakel, Dr. Feber, Veegens, Tollenaar).

„Begrijpen” bij niet-bewezenverklaring van „weten” van de mogelijkheid van opsporing enz. door den vijand is bestaand en in casu op voldoende gronden als bewezen aangenomen. Het verraden van twee personen levert op twee feiten. Doodstraf opgelegd in afwijking van den eersten rechter.

Op het beroep van

1. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage,

2. Adrianus Leonardus Wilhelmus Steentjes, geboren te Naaldwijk, 17 Februari 1912, van beroep grondwerker, wonende te Zaltbommel, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen,

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 4den October 1945, waarbij de tweede requirant terzake van „het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging of eenige straf door of vanwege den vijand” met toepassing van de artt. 1, 2, 8, 9, 26 en 28 Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven;

Conclusie van den advocaat-fiscaal Lan-gemeijer.

EdelHoogAchtbare Heeren,

Bij sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage d.d. 4 October 1945 is ten laste van requirant tot cassatie bewezen verklaard:

„dat hij in Januari 1942 te 's-Gravenhage opzettelijk aan de politie uit Naaldwijk heeft medegedeeld, dat zekere Lucas, Rijnbeek, Vellekoop en Trompert, alsmede wellicht nog meerdere anderen, schuldig zouden aan in het Westland gepleegde sabotagehande-

lingen, terwijl hij wist en begreep, dat opsporing, vervolging en bestraffing van de betrokkenen of van één of meer hunner door of vanwege den vijand als normaal gevolg van deze mededeeling kon worden verwacht, zijnde dientengevolge H. L. Lucas door een Duitsch gerecht ter dood veroordeeld en geëxecuteerd en Th. F. Trompert, W. M. Meervoort en D. Voskamp tot langdurige vrijheidsstraffen veroordeeld en van hen de beide eerstgenoemden gedurende meer dan drie jaren van hun vrijheid beroofd geweest, terwijl Voskamp als gevolg van de behandeling, die hij als gevangene onderging, is overleden".

Het Hof heeft dit bewezen verklaarde gequalificeerd als: „Het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging of eenige straf door of vanwege den vijand", strafbaar gesteld bij art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht en verdachte veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar, ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven.

Het Hof verleent veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

Van genoemde sententie hebben de Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage en gerequireerde zich tijdig in cassatie voorzien.

De eerste requirant de Heer Procureur-Fiscaal heeft één middel aangevoerd luidende: „V. t. van de artt. 9, 10 Sr., 1, 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht door den verdachte niet tot de doodstraf te veroordeelen".

De tweede requirant, de veroordeelde, heeft de navolgende middelen gesteld:

1. De gebezigde bewijsmiddelen zijn ondeugdelijk; formeel bewijzen zij niets. Het gebruik van het woord sabotage houdt niet in dat verdachte begreep dat sabotage voor den Duitschen Rechter kwam. De mededeeling omtrent de vluchtplannen naar Engeland is niet formeel aangegeven; deze mededeeling komt slechts voor in het verslag van het gesprek tusschen een rechercheur en verdachte. Ook hieruit kan geen enkel vermoeden worden afgeleid omtrent het begrijpen door verdachte, dat deze zaak voor den Duitschen Rechter zou komen. Op beide punten kan de, overigens niet door het Hof aangevoerde, algemeene bekendheid niet baten, nu deze zaak zich afspeelde in Januari 1941.

2. Ten laste gelegd is, dat verdachte wist en begreep, en dus niet dat verdachte wist, althans begreep. Het begrijpen, dat verdachte wordt verweten, is dus niet iets, dat onvereenigbaar zou zijn met weten. Weten echter ziet op het zekerheidsbewustzijn. Begrijpen moet dan ook dat zekerheidsbewustzijn impliciteeren. Immers, nu weten en begrijpen nevengeordend zijn is voor een begrijpen, dat zou slaan op een wijze van kunnen zonder zekerheidsbewustzijn geen plaats.

Begrijpen beteekent hier: weten plus het doorzien van iets in zijn begrijpbaarheid. Het

Hof had dus niet kunnen vrijspreken van het weten en veroordeelen voor het begrijpen.

3. Ook al zou Uw Hof meenen, dat de dagvaarding zou moeten worden gelezen, alsof er stond: wist, althans begreep, en dat dus begrijpen kan worden opgevat als kennen zonder zekerheidsbewustzijn, als veronderstellen, dan nóg had in dit geval vrijspraak voor het weten, vrijspraak voor het begrijpen moeten meebrengen. Immers de inhoud van de kenakt, welke aan verdachte wordt verweten, betreft niet het intreden van het gevolg, doch het kunnen verwachten daarvan. Omtrent een concreet feit (b.v. het intreden van het gevolg) kan men als regel geen weten hebben zonder het feit te hebben waargenomen. Wel echter kan men zonder zulk een waarneming het bestaan of het zullen intreden van een concreet feit begrijpen: dit is: als mogelijk of waarschijnlijk veronderstellen. Volgens de bewezen verklaring echter heeft verdachte een mogelijkheid (n.l. het kunnen verwachten) begrepen, doch deze mogelijkheid niet geweten. Bij een mogelijkheid echter is voor de onderscheiding tusschen weten en begrijpen geen plaats. Een mogelijkheid immers is geen waarneembaar feit. Een mogelijkheid kan men slechts weten door verstandelijk inzicht, dit is dus door begrijpen. Een omgekeerd het begrijpen van een mogelijkheid is tevens het kennen van die mogelijkheid. Dit blijkt ook hieruit dat men voor begrijpen kennen zonder zekerheidsbewustzijn in de plaats kan stellen: kennen als mogelijk, als waarschijnlijk. Vervangt men nu in de bewezen verklaring het woord begrijpen door het woord kennen als mogelijk, dan krijgt men dat verdachte niet wist, dat de mogelijkheid bestond, doch dat hij als mogelijk kende dat de mogelijkheid bestond. Het is duidelijk dat deze laatste formule precies hetzelfde beteekent als de eerste. Een mogelijkheid als mogelijk kennen is hetzelfde als weten dat een mogelijkheid bestaat, als kennen van de mogelijkheid. Vrijspraak van het weten van de mogelijkheid impliceert dus vrijspraak van het begrijpen van de mogelijkheid.

4. Bij de strafmaat is geen rekening gehouden met de uiterst zwakke bewijspositie en met de bewustzijnsvernaauwing aan welke verdachte onderworpen was toen hij in de gevangenis verbleef. Dit is geen typische verraadzaak, doch een zaak welke ook in andere tijden gemakkelijk voorkomt.

Wat het eerste middel van den veroordeelde betreft stel ik voorop dat de zaak niet zooals de raadsman meent zich heeft afgespeeld in 1941, maar in 1942. Voor de vraag, of requirant heeft begrepen, dat met zijn onthulling gevaar van vervolging door den vijand voor de betrokkenen voortvloeide maakt dit reeds aanstonds groot verschil. Trouwens zelfs hiervan afgezien bevatten de bewijsmiddelen voldoende om het bewijs van requirants begrijpen te dragen. Requirants verklaring ter terechtzitting spreekt van sabotage. De verklaring van den Inspecteur Boltje vermeldt dat requirant jegens hem bij zijn verklaringen omtrent die sabotage vol-

hardde „en” (dus klaarblijkelijk in één adem of althans in dat verband) sprak van een poging van de daders dier sabotage om naar Engeland te „ontkomen”. Uit dit verband kon het Hof zeker afleiden dat het hier betrof sabotage van de soort als toen reeds herhaaldelijk door de bezettende macht werd vervolgd. Of het Hof dit bewijs terecht voldoende heeft geacht staat niet aan onze beoordeeling. Ik wil intusschen niet verbergen dat naar mijn meening hier niet de geringste reden tot twijfel aanwezig is.

Het tweede en derde middel hebben een gemeenschappelijken grondslag namelijk een ontleding van het begrip begrijpen, die mij op zichzelf taalkundig en psychologisch volkomen juist voorkomt en waaruit de geachte en geleerde raadsman de slotsom trekt dat de bewijsverklaring die bij te lastelegging van „weten en begrijpen” vrijspreekt van „weten” en „begrijpen” bewezen verklaart met zichzelf in strijd is. Is dus dit bezwaar als theoretische critiek op het arrest juist, het kan m. i. geen grond tot vernietiging opleveren. Het komt mij toch voor dat wij zonder aarzelen mogen aannemen dat het Hof zich onnauwkeurig zal hebben uitgedrukt en niet iets innerlijks tegenstrijdigs heeft willen zeggen. Bedenkt men dit, dan is het ook niet moeilijk te begrijpen wat Procureur-Fiscaal en Hof hier inderdaad hebben bedoeld. Beiden zijn kennelijk uitgegaan van een spraakgebruik, dat aan veel telasteleggingen en bewezenverklaringen ten grondslag ligt en dat mij inderdaad niet gelukkig voorkomt een spraakgebruik namelijk dat onder weten alleen verstaat kennis van wat evident of proefondervindelijk bewezen is en onder begrijpen een overtuiging die op redeneering berust, welke overtuiging dan blijkbaar geacht wordt van lagere orde dan weten, ook dan wanneer zij subjectief volkomen vast en objectief gerechtvaardigd is.

In deze terminologie alleen kan het Hof, zonder een bewuste innerlijke tegenspraak die ik niet kan aannemen, bewezen hebben geacht dat requirant niet heeft „geweten” en toch heeft „begrepen”.

Ook het vierde middel kan ik niet ondersteunen. Integendeel ik vereenig mij in zoover met het eveneens over de strafmaat handelende middel van den Procureur-Fiscaal dat ook ik de strafmaat bepaald zou wenschen te zien om de in eersten aanleg geëischte levenslange gevangenisstraf. Requirant heeft laaghartig het vertrouwen van een medegevangene misbruikt tot eigen voordeel. Twee jonge levens zijn daardoor verloren gegaan. De eenige reden waarom requirant nog aan de doodstraf die hij anders zeker verdiend zou hebben mag ontkomen is de benarde positie waarin hij zich bij het plegen van zijn daad bevond en de bewustzijnsvervalsing waarin hij dientengevolge verkeerd kan hebben.

Ik heb de eer te concluderen dat Uw Raad met vernietiging van de sententie waarvan beroep opnieuw recht zal doen overeenkomstig die sententie doch met oplegging

aan requirant van gevangenisstraf voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord de opgaven van den tweeden requirant omtrent zijn persoon en persoonlijke omstandigheden, luidende als volgt:

„Ik ben op 10 October 1941 door de politie te 's-Gravenzande gearresteerd, doch na korten tijd, in ieder geval vóór 18 October, weer vrijgelaten. Ik ben vervolgens voor den Economischen Rechter gedagvaard, maar heb verstek laten gaan. In November d.a.v. ben ik wederom gearresteerd en ingesloten in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage. In dien tijd leefde ik samen met mijn gezin. Wij waren geabonneerd op het dagblad de Voorwaarts.”

Gehoord den Advocaat-Fiscaal, namens Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, hiertoe strekkende, dat de Raad met vernietiging van de sententie, waarvan beroep, opnieuw recht zal doen overeenkomstig die sententie, doch met oplegging aan (lees: den tweeden) requirant van gevangenisstraf voor het leven;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie van het aan requirant Steentjes te laste gelegde bewezen verklaard (zie conclusie);

O. omtrent het beroep van requirant Steentjes, dat de tweede en derde grief gezamenlijk kunnen worden behandeld;

dat het Hof ten aanzien van het in deze beide grieven bedoelde gedeelte van de telastelegging en de bewezenverklaring heeft overwogen, dat requirant wel degelijk heeft begrepen, dat van de door hem genoemde personen opsporing, vervolging en bestraffing vanwege den vijand konden worden verwacht, daar hij immers tegenover de Naaldwijksche politie uitdrukkelijk het woord „sabotage” heeft gebruikt — een begrip, dat uitsluitend in verband met de oorlogvoering van Duitsche zijde werd gebruikt om bepaalde tegen de Duitsche oorlogvoering gerichte daden aan te duiden — terwijl hij bovendien mededeelingen heeft gedaan over een mislukte poging van de leden der door hem verraden groep om naar Engeland over te steken, een feit, dat de Nederlandsche politie niet kon interesseren, doch dat, naar destijds van algemeene bekendheid was, van Duitsche zijde tijdens de bezetting werd aangemerkt als gericht tegen Duitschland;

dat het Hof derhalve de in de telastelegging gebezigde uitdrukking, dat Steentjes „wist en begreep”, dat opsporing, vervolging en bestraffing van één of meer personen vanwege den vijand als gevolg van zijn mededeelingen aan de politie uit Naaldwijk kon worden verwacht, in dien zin heeft opgevat, dat met het — niet bewezen verklaarde — „wist” werd aangeduid het bewustzijn van de zekerheid, dat zijn aangifte de aangeduide gevaren zou scheppen, en dat met het — bewezen verklaarde — „begreep” werd bedoeld op een zoodanige mate van inzicht in de waarschijnlijkheid van het intreden dier gevaren, dat zij voor de toepasselijkheid van

art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht als opzet moet worden beschouwd;

dat deze uitlegging van de telastelegging, als met haar bewoordingen niet onvereenigbaar, in cassatie behoort te worden geëerd;

dat de stelling van requirant Steentjes, dat vrijspraak voor het weten vrijspraak voor het begrijpen had moeten medebrengen, derhalve onjuist is;

dat hetgeen overigens bij de mondelinge toelichting van deze beide grieven op dit punt tegen de bestreden sententie is ingebracht geheel van feitlijken aard is en derhalve in cassatie niet kan worden onderzocht;

O. omtrent de eerste grief:

dat blijkens de bestreden sententie de be-
wezenverklaring onder meer steunt op de
volgende bewijsmiddelen:

de opgaven van Steentjes ter terechtzitting
van het Hof: „dat hij, na op 10 October 1941
te zijn gearresteerd, in Januari 1942 gedeti-
neerd was in het Huis van Bewaring te
's-Gravenhage terzake van veediefstal en
frauduleus slachten;

dat hij daar gevangen zat te samen met
een zekeren de Wilde uit Rijswijk;

dat deze de Wilde hem uit eigen beweging
allerlei mededeelingen heeft gedaan over sa-
botagehandelingen in het Westland, onder
andere, dat H. L. Lucas van deze handelin-
gen de hoofddader was;

dat hij wist, dat een belooning van f 250
was uitgelooft voor het geven van aanwij-
zingen, welke tot aanhouding van de daders
van deze handelingen konden leiden;

dat hij hoopte door het geven van zoo-
danige aanwijzingen niet alleen deze f 250,
doch ook een vermindering van zijn eigen
eigen straf te verkrijgen;

dat hij aan zijn vrouw, toen deze hem
kwam bezoeken, heeft gezegd, dat zij aan de
politie te Naaldwijk moest gaan vragen of er
niet iemand van die politie bij hem kon kom-
men, daar hij een tip kon geven;

dat daarop eerst de agent Dubbelaar en
later dezelfde met den inspecteur Boltje bij
hem gekomen zijn;

dat hij daarop aan hen heeft verteld het-
geen hij van de Wilde over de bedoelde sa-
botagehandelingen had vernomen en daarbij
de namen van Lucas en Rijnbeek heeft ge-
noemd;

dat hij later f 250 als belooning heeft ont-
vangen; en een ter terechtzitting van het
Hof voorgelezen ambtseedig proces-verbaal
van de onbezoldigde rijksveldwachters A.
Hofman en J. C. Way voorzoover dit onder
meer inhoudt, dat de hierna te noemen per-
sonen zakelijk hebben verklaard hetgeen
volgt:

J. Boltje, inspecteur van politie te Naald-
wijk:

„dat de vrouw van verdachte hem in
Januari 1942 heeft verzocht een politie-man
naar haar man te zenden, die toen in het
Huis van Bewaring te 's-Gravenhage zat;

dat hij den agent Dubbelaar naar ver-
dachte heeft toegezonden, die hem rappor-

teerde, dat verdachte mededeelingen had ge-
daan over de te Naaldwijk gepleegde sabo-
tagehandelingen;

dat hij samen met Dubbelaar verdachte
opnieuw heeft gehoord en daarvan proces-
verbaal heeft opgemaakt;

dat verdachte bij dit verhoor volhardde bij
zijn verklaringen, dat de tramontsporingen te
Naaldwijk en de veilingbranden te Zwart-
dijk en Poeldijk waren veroorzaakt door
Lucas, Trompert, Rijnbeek en Vellekoop, en
dat deze jongens samen met eenige anderen
ook een mislukte poging hadden gedaan om
naar Engeland te ontkomen;”

A. Dubbelaar, agent van politie te Naald-
wijk:

„dat hij in opdracht van inspecteur Boltje
verdachte in het Huis van Bewaring te
's-Gravenhage is gaan hooren;

dat verdachte hem toen vertelde, dat hij
een tip had over de sabotagehandelingen, die
in het Westland waren gepleegd;

dat verdachte hem vroeg, of, wanneer hij,
verdachte, deze tip doorgaf, hij, Dubbelaar,
wilde zorgen dat zijn straf werd verlicht en
dat hij de premie van f 250, die op het aan-
brengen van daders van sabotagehandelingen
stond, ontving;

dat hij daarop antwoordde niets te kunnen
beloven, doch het aan zijn chef te zullen rap-
porteeren;

dat verdachte daarop vertelde, dat door
Lucas, Voskamp en Trompert verschillende
sabotagehandelingen zouden zijn gepleegd;

dat deze jongens met eenige anderen ook
een mislukte poging tot ontvluchting uit het
bezette Nederlandsche gebied hadden ge-
daan;

en dat hij het aan de eene kant jammer
vond voor de ouders van deze jongens, doch
dat hij zelf ook nimmer was gespaard;”

dat het Hof op grond van bovengenoemde
bewijsmiddelen heeft kunnen aannemen, dat
Steentjes heeft begrepen, welke gevolgen zijn
aangifte bij de Naaldwijksche politie voor de
betrokkenen zou hebben;

dat tegen deze beslissing slechts wordt op-
gekomen met feitelijke beweringen, die de
Raad niet kan toetsen;

O. ambtshalve:

dat het Hof het bewezen verklaarde ten
onrechte heeft beschouwd als opleverende
één feit;

dat weliswaar de handeling van Steentjes
zelve, te weten het doen van zekere mede-
deelingen aan de politie, als één materieel
feit is op te vatten;

dat echter het „feit”, zooals deze term in
de artikelen 55 tot en met 58 W. v. Sr. voor-
komt, niet is beperkt tot de zuiver materiele
handeling, doch moet worden beschouwd in
verband met de strafrechtelijke betekenis,
daaraan door de wet toegekend, hier dus het
opzettelijk een ander blootstellen aan (onder
meer) eenige straf vanwege den vijand, ge-
lijktijdig gepleegd ten opzichte van twee per-
sonen, op zich zelf vallende onder art. 26 Be-
sluit Buitengewoon Strafrecht, lid 1, waar-
van de strafbaarheid bovendien krachtens
het vierde en het tweede lid van dat artikel

wordt verhoogd, doordat als gevolg daarvan volgens de bewezenverklaring enerzijds Lucas den dood heeft gevonden en anderzijds Trompert langer dan een maand van zijn vrijheid beroofd is geweest;

dat in de bewezenverklaring weliswaar nog voorkomt, dat ten gevolge van de mededeelingen van Steentjes ook Neervoort en Voskamp tot langdurige vrijheidsstraffen zijn veroordeeld en eerstgenoemde gedurende meer dan drie jaren van zijn vrijheid beroofd is geweest, doch dat aan deze omstandigheid rechtens geen beteekenis toekomt;

dat toch het Hof van het aan Steentjes te laste gelegde slechts bewezen heeft verklaard, dat hij begreep, dat opsporing, vervolging en bestraffing van Lucas en Trompert door of vanwege den vijand als gevolg van zijn mededeelingen aan de politie kon worden verwacht, dus niet — hetgeen mede was te laste gelegd — dat hij tevens begreep, dat hij ook andere, al dan niet door hem met name genoemde, personen aan een soortgelijk optreden blootstelde;

dat, nu het Hof Steentjes van het plegen van het misdrijf van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht, lid 1, ten opzichte van Neervoort en Voskamp heeft vrijgesproken, de gevolgen van het optreden van den vijand tegen hen buiten beschouwing moeten blijven;

dat de bewezenverklaring daarvan in de bestreden sententie een overtolligheid is, welke niet schaaft;

dat uit een en ander volgt, dat het hier bewezenverklaarde oplevert twee feiten, die als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren;

dat dientengevolge de qualificatie moet worden verbeterd, gelijk hieronder zal worden aangegeven;

O. omtrent het middel van cassatie van den Proc.-Fiscaal en de vierde grief van requirant Steentjes, welke als beide betreffende de beslissing over de opgelegde straf te samen kunnen worden behandeld;

dat uit het verhoor van Steentjes door den Raad is gebleken, dat hij weliswaar op 10 October 1941 door de politie is aangehouden, als verdacht van veediefstal en frauduleus slachten, maar kort daarop wederom in vrijheid is gesteld en eerst in de maand November 1941 is ingesloten in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage tot het ondergaan van een gevangenisstraf of van voorloopige hechtenis, hem opgelegd bij vonnis van den Economischen Rechter aldaar;

dat nu bij Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 16 October 1941, no. 195, was bepaald, dat hij, die opzettelijk een ingevolge geldende rechtsvoorschriften strafbaar feit

pleegt, hetwelk tot oogmerk heeft dan wel aanleiding kan geven tot het in gevaar brengen van de openbare orde of van de veiligheid van het openbare leven in het bezette Nederlandsche gebied, als saboteur met den dood wordt gestraft, behalve in uitzonderingsgevallen;

dat het van algemeene bekendheid is, dat deze Verordening na haar afkondiging in het Verordeningenblad van 17 October 1941 in alle dagbladen op in het oog vallende wijze bekend is gemaakt;

dat Steentjes toenmaals op vrije voeten was en blijkens zijn opgaven bij zijn verhoor door den Raad geabonneerd was op het dagblad de Voorwaarts;

dat de Raad niet kan aannemen, dat hij de algemeene strekking van die Verordening niet zou hebben gekend;

dat het voorts van algemeene bekendheid is, dat blijkens berichten in de dagbladen tot en met de maand October 1941 vanwege den vijand ruim dertig Nederlanders ter dood gebracht waren, onder wie verschillende wegens sabotage;

dat de Raad op deze gronden het oordeel van het Hof, dat Steentjes een zóó zware bestraffing van zijn slachtoffers niet zou hebben verwacht, niet kan onderschrijven;

dat voorts het misbruok van vertrouwen jegens zijn medegevangene de Wilde, waaraan Steentjes zich heeft schuldig gemaakt, en de minderwaardige motieven — het verkrijgen van vermindering van straf en van een geldelijke belooning — waaruit hij heeft gehandeld, den Raad aanleiding hebben gegeven de zwaarste straf op te leggen, welke ons recht kent;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de oplegging van de hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie:

Qualificeert het bewezene als:

1°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en eenige straf vanwege den vijand, welk feit den dood ten gevolge heeft gehad”.

2°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en eenige straf vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad”;

Gezien art. 52 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Veroordeelt requirant Steentjes te dier zake tot de doodstraf.

Verwerpt het door hem ingestelde beroep.

20 Februari 1946 (afl. 14)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 12—22

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e. a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

De prijs van het abonnement **TRIBUNALEN IN NEDERLAND** en andere na-oorlogsche rechtspraak is vastgesteld op f 18.—. Ter voorkoming van groote moeilijkheden in onze administratie is voor dit abonnementsgeld een kwitantie afgegeven.

De omvang van ± 50 vel zal met de eerste jaargang zeker bereikt worden nu steeds meer Tribunalen en Bijz. Hoven in werking worden gesteld. Een navordering zal in ieder geval niet worden geheven.

wordt verhoogd, doordat als gevolg daarvan volgens de bewezenverklaring eenerzijds Lucas den dood heeft gevonden en anderzijds Trompert langer dan een maand van zijn vrijheid beroofd is geweest;

dat in de bewezenverklaring weliswaar nog voorkomt, dat ten gevolge van de mededeelingen van Steentjes ook Neervoort en Voskamp tot langdurige vrijheidsstraffen zijn veroordeeld en eerstgenoemde gedurende meer dan drie jaren van zijn vrijheid beroofd is geweest, doch dat aan deze omstandigheid rechtegens geen betekenis toekomt;

dat toch het Hof van het aan Steentjes te laste gelegde slechts bewezen heeft verklaard, dat hij begreep, dat opsporing, vervolging en bestraffing van Lucas en Trompert door of vanwege den vijand als gevolg van zijn mededeelingen aan de politie kon worden verwacht, dus niet — hetgeen mede was te laste gelegd — dat hij tevens begreep, dat hij ook andere, al dan niet door hem met name genoemde, personen aan een soortgelijk optreden blootstelde;

dat, nu het Hof Steentjes van het plegen van het misdrijf van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht, lid 1, ten opzichte van Neervoort en Voskamp heeft vrijgesproken, de gevolgen van het optreden van den vijand tegen hen buiten beschouwing moeten blijven;

dat de bewezenverklaring daarvan in de bestreden sententie een overtolligheid is, welke niet schaadt;

dat uit een en ander volgt, dat het hier bewezenverklaarde oplevert twee feiten, die als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren;

dat dientengevolge de qualificatie moet worden verbeterd, gelijk hieronder zal worden aangegeven;

O. omtrent het middel van cassatie van den Proc.-Fiscaal en de vierde grief van requirant Steentjes, welke als beide betreffende de beslissing over de opgelegde straf te samen kunnen worden behandeld;

dat uit het verhoor van Steentjes door den Raad is gebleken, dat hij weliswaar op 10 October 1941 door de politie is aangehouden, als verdacht van veediefstal en frauduleus slachten, maar kort daarop wederom in vrijheid is gesteld en eerst in de maand November 1941 is ingesloten in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage tot het ondergaan van een gevangenisstraf of van voorloopige hechtenis, hem opgelegd bij vonnis van den Economischen Rechter aldaar;

dat nu bij Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 16 October 1941, no. 195, was bepaald, dat hij, die opzettelijk een ingevolge geldende rechtsvoorschriften strafbaar feit pleegt, hetwelk tot oogmerk heeft dan wel aanleiding kan geven tot het in gevaar brengen van de openbare orde of van de veiligheid van het openbare leven in het bezette Nederlandsche gebied, als saboteur met den dood wordt gestraft, behalve in uitzonderingsgevallen;

dat het van algemeene bekendheid is, dat deze Verordening na haar afkondiging in het Verordeningenblad van 17 October 1941 in alle dagbladen op in het oog vallende wijze bekend is gemaakt;

dat Steentjes toenmaals op vrije voeten was en blijkens zijn opgaven bij zijn verhoor door den Raad geabonneerd was op het dagblad de Voorwaarts;

dat de Raad niet kan aannemen, dat hij de algemeene strekking van die Verordening niet zou hebben gekend;

dat het voorts van algemeene bekendheid is, dat blijkens berichten in de dagbladen tot en met de maand October 1941 vanwege den vijand ruim dertig Nederlanders ter dood gebracht waren, onder wie verschillende wegens sabotage;

dat de Raad op deze gronden het oordeel van het Hof, dat Steentjes een zóó zware bestraffing van zijn slachtoffers niet zou hebben verwacht, niet kan onderschrijven;

dat voorts het misbruik van vertrouwen jegens zijn medegevangene de Wilde, waaraan Steentjes zich heeft schuldig gemaakt, en de minderwaardige motieven — het verkrijgen van vermindering van straf en van een geldelijke belooning — waaruit hij heeft gehandeld, den Raad aanleiding hebben gegeven de zwaarste straf op te leggen, welke ons recht kent;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de oplegging van de hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie:

Qualificeert het bewezene als:

1°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en eenige straf vanwege den vijand, welk feit den dood ten gevolge heeft gehad”;

2°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en eenige straf vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad”;

Gezien art. 52 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Veroordeelt requirant Steentjes te dier zake tot de doodstraf.

Verwerpt het door hem ingestelde beroep.

No. 12.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 7 Febr. 1946. (Jhr. Mr. Calkoen).

Koop van inventaris en winkelvoorraad van een „Joodsche” zaak nietig verklaard, met veroordeeling van gerequesteerde tot schadevergoeding.

(Artt. 23, 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

De Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, Enkelvoudige Kamer, te 's-Gravenhage;

Gezien een verzoekschrift van Simon Suesan, wonende te 's-Gravenhage, dd. 6 Juli 1945 en het daarop ingekomen antwoord van A. J. Sas, eveneens wonende te 's-Gravenhage, d.d. 10 December 1945;

O. dat, in het kort, daaruit blijkt, dat Suesan als Jood door den vijand is verdreven uit de door hem aan de Wagenstraat 114 te 's-Gravenhage gedreven zaak, welke vervolgens onder beheer van een Verwalter is gesteld;

dat hierna de inventaris van de zaak en tevens, gelijk ter zitting is gebleken, de winkel-voorraad geheel of ten deele, aan Sas is verkocht voor den prijs van f 7250, van welke koopovereenkomst Suesan op grond van het bepaalde in art. 23 j° art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer de nietigverklaring heeft verzocht met toekenning van schadevergoeding tot voormeld bedrag;

dat Sas dit verzoek heeft bestreden, daarbij stellende, dat hij ten tijde van den koop niet heeft geweten, dat de goederen Joodsch eigendom waren;

O. dat Sas voor het bewijs van deze stelling twee getuigen heeft doen hooren, waartegenover Suesan drie getuigen heeft voorgebracht, van welke getuigenverklaringen is opgemaakt een proces-verbaal, welks inhoud geacht wordt hier te zijn overgenomen;

O. dat Sas in vorenbedoeld bewijs niet is geslaagd;

O. dat weliswaar de getuige Lenger heeft verklaard, dat Nuyen, die aan Sas aanbod de goederen te koopen, op een desbetreffende vraag heeft ontkend, dat deze goederen van Joodsche herkomst waren, doch daartegenover uit de verklaringen van de getuigen Jacobson, Saltiel en van Zanten is gebleken, dat aan Sas, vóórdat hij de goederen ging bezichtigen en derhalve vóór de koopovereenkomst tot stand kwam, door Jacobson is medegedeeld, dat de goederen behooren tot een Joodsche zaak;

dat bovendien blijkens de verklaring van den getuige Pijpers de verkoop heeft plaats gevonden in voormeld pand aan de Wagenstraat, ten aanzien waarvan, volgens de verklaringen van de laatstgenoemde drie getuigen, in kringen van zakenlieden algemeen bekend was, dat daarin een Joodsche zaak gevestigd was;

O. dat derhalve opgemelde koopovereenkomst behoort te worden nietig verklaard, nu ter zitting is gebleken, dat voormelde transactie plaats vond tijdens de vijandelijke bezetting, en ook overigens de vereischten, genoemd in de hiervoren aangehaalde artikelen van het Besluit herstel rechtsverkeer, aanwezig zijn;

O. dat eveneens aan requestrant eene schadevergoeding behoort te worden toegewezen;

O. dat gerequesteerde voor dit geval heeft verzocht, dat de teruggave van de goederen, voor zoover nog aanwezig, aan requestrant zal worden bevolen, doch dit verzoek niet voor inwilliging in aanmerking

komt, nu de juiste waarde dier goederen niet is komen vast te staan, immers de door gerequesteerde te dien aanzien gedane opgave door requestrant is betwist;

O. dat als schadevergoeding moet worden vast gesteld een bedrag van f 7250, zijnde de waarde, welke de goederen, ook volgens requestrant, ten tijde van den verkoop aan Sas, hadden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de hierbovenbedoelde koopovereenkomst;

Veroordeelt gerequesteerde om aan requestrant tegen behoorlijk bewijs van kwijting als schadevergoeding te betalen een bedrag van f 7250;

Veroordeelt voorts gerequesteerde in de kosten van dit geding, aan zijde van requestrant tot heden begroot op f 100.

No. 13.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 8 Februari 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Ontbinding der vennootschap onder firma nietig verklaard, en deze vennootschap wederom doen herleven vanaf 1 Juni 1945, met nadere bepaling van de opzeggingstermijn, en verplichting tot het doen van rekening en verantwoording van gerequesteerde vanaf bovengenoemde datum.

(Artt. 23, 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het request van E. Alter en het antwoord van A. J. van der Slooten;
Gelet op het getuigenverhoor;
Gehoord partijen en hare raadslieden;

Ten aanzien der feiten:

O. dat partijen in 1938 eene vennootschap onder de firma „Technisch Handelsbedrijf Ed. Alter & Co.” hebben opgericht, waarbij Alter, die van Joodsche afstamming is, een door hem gedreven zaak en Van der Slooten eenig kapitaal inbracht;

dat het boekjaar der vennootschap van 1 Juni tot 31 Mei liep;

dat de vennootschap door elk der vennoten met inachtneming van een termijn van 3 maanden kon worden opgezegd;

dat partijen in de tweede helft van Mei 1940 de vennootschap hebben ontbonden met terugwerkende kracht tot 15 April 1940, overeenkomstig een brief door Alter aan Van der Slooten gericht, geantidateerd op 15 Januari 1940, waarbij Alter de vennootschap tegen 15 April 1940 opzegde;

dat de zaak door Van der Slooten alleen is voortgezet onder de firma „Technisch Handelsbedrijf A. J. van der Slooten” en Van der Slooten in de opgave aan het Handelsregister betreffende de voortzetting der zaak

als datum dier vennootschap 15 Februari 1940 heeft vermeld;

dat Alter aan de zaak is verbonden gebleven, als employé en dit thans nog is;

dat Van der Slooten op 3 Juni 1940 aan „Necoas” heeft geschreven: „Aangezien de heer Alter in den Haag zeer goed ingevoerd was, besloot ik destijds de firma te noemen „Technisch Handelsbedrijf Ed. Alter & Co.”. Om politieke redenen heeft de heer Alter het in het belang van de zaak raadzaam geacht zich als compagnon terug te trekken, doch hij blijft in de zaak even ijverig als te voren werkzaam;”

dat Van der Slooten op den avond der capitulatie 14 Mei 1940, eigenhandig van de ruiten van het kantoor der zaak den naam Alter heeft afgekrabd;

Ten aanzien van het recht:

O. dat uit de hierboven vermelde feiten volgt, dat de ontbinding der vennootschap is geschied onder dwang der Duitsche bezetting, daar het immers van algemeene bekendheid was welke maatregelen de Duitschers in hun land tegen de Joden hadden genomen en soortgelijke maatregelen ook hier te lande moesten worden verwacht, gelijk zij ook inderdaad zijn gevolgd;

dat het achterwege laten van ingrijpen als bedoeld in artikel 23 van het „Besluit herstel rechtsverkeer” in verband met de bijzondere omstandigheden, waaronder men tijdens de bezetting hier te lande leefde, onredelijk zou zijn;

dat de ontbinding der vennootschap dan ook ongedaan behoort te worden gemaakt, doch dit overeenkomstig een door Alter aan Van der Slooten gedaan, door dezen niet aanvaard voorstel kan geschieden, met ingang van 1 Juni 1945;

dat de overeenkomst van vennootschap dus tusschen partijen herleeft, doch in den opzeggingstermijn na te melden wijziging dient te worden gebracht;

Verklaart nietig de ontbinding der vennootschap met ingang van 1 Juni 1945;

Verstaat, dat de overeenkomst van vennootschap van 1 Juni 1945 af ten volle is herleeft, met dien verstande, dat de vennootschap niet eerder door Van der Slooten kan worden opgezegd dan tegen 8 Februari 1947;

Veroordeelt Van der Slooten om aan Alter rekening en verantwoording af te leggen van het door hem sinds 1 Juni 1945 over de zaken der vennootschap gevoerde beheer en aan Alter tegen kwijting af te dragen het winstaandeel, waarop deze zal blijken recht te hebben „Onder verrekening van hetgeen Alter sinds 1 Juni 1945 reeds ten laste der zaak heeft ontvangen”;

Veroordeelt Van der Slooten in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van Alter begroot op f 125;

Ontzegt hetgeen meer of anders is verzocht.

No. 14.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 19 Jan. 1946. (Mr. Haga).

Verzoek tot teruggave van een brandkast afgewezen wegens volledige instemming van requesstrante met het plan tot aankoop dier brandkast door gerequestreerde.

(Artt. 23, 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

In de zaak van:

Anna Berendina Bolte, wonende te Rotterdam, echtgenoot van Louis Slier, gemachtigde Mr. Slijper, adv. te Rotterdam, tegen:

G. J. Baan, handelende onder de firma Van Marle, De Sille en Baan, gemachtigde Mr. A. Blussé van Oud-Alblas, adv. te R'dam; is de volgende beslissing gegeven:

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen in persoon en bij monde van hare gemachtigden;

Wat de feiten betreft:

O. dat requesstrante bij inleidend verzoekschrift heeft gesteld, dat zij door den Militairen Commissaris van Rotterdam is benoemd tot bewindvoester voor haar afwezigen echtgenoot Louis Slier, die gewoonde heeft te Rotterdam aan de Gouvernestraat 88 en aldaar het bedrijf van goud- en zilver-smid heeft uitgeoefend;

dat over de zaak van haar man ingevolge de desbetreffende Duitsche verordeningen de Omnia Treuhandgesellschaft is benoemd tot „Liquidationstreuhander” en dat deze Liquidationstreuhander de zaak van haar man en van verzoekster, die met haar echtgenoot in gemeenschap van goederen was gehuwd, heeft geliquideerd;

dat de firma van Marle, de Sille en Baan te Rotterdam, Gouvernestraat no. 73 op 1 April 1942 de inventaris van de zaak van requesstrant's echtgenoot opgenomen en getaxeerd heeft;

dat zich onder de inventaris o. m. bevond een brandkast, merk Lips, tarief 4 no. 7, welke brandkast door de firma van Marle, de Sille & Baan, is getaxeerd voor f 1200;

dat de firma Van Marle, de Sille & Baan blijkbaar zelf belangstelling heeft gehad voor deze brandkast en den vertegenwoordiger van de Omnia Treuhandgesellschaft te Rotterdam, den heer Heinz Himmelreich heeft verzocht, deze brandkast te mogen koopen voor een bedrag van f 1250;

dat deze „koop” tot stand is gekomen, waarschijnlijk in de maand Juni 1942;

dat aan gerequestreerde wel van het begin af aan duidelijk zal zijn geweest, dat het juridisch karakter van deze koop zeer twijfelachtig was, althans gerequestreerde zeer groot risico op zich nam door een orgaan van een Duitschen bezetter te verzoeken om goederen te mogen koopen uit een Joodschen

boedel en de „koop sloot” wetend, dat de overeenkomst geschiedde niet met de wils-overeenstemming van den eigenaar en dat de eigenaar van de brandkast niet eens de koopsom zelf zou ontvangen;

dat requesrant's echtgenoot op 15 Mei 1942 een kassaldo heeft afgedragen aan de Omnia Treuhandgesellschaft en door de Treuhandgesellschaft waarschijnlijk alle baten van requesrant's zaak zijn afgedragen aan de Firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, te Amsterdam;

dat nog onbekend is of, en welk percentage t.z.t. van het ingeleverde totaalbedrag door Lippmann, Rosenthal & Co., zal kunnen worden terugbetaald;

dat requesrante zoowel als bewindvoester voor haar man als voor zichzelf de zaak van haar afwezigen echtgenoot wil gaan voortzetten en daarvoor dringend de behoefte heeft aan een brandkast;

dat zij zich gerechtigd acht de brandkast, door Van Marle, de Sille & Baan overgenomen van de Omnia Treuhandgesellschaft, van de firma Van Marle, de Sille & Baan als haar eigendom terug te vorderen, zij zich op het standpunt stelt, dat gerequesteerde onrechtmatig in het bezit van deze brandkast is gekomen en dus geen eigenaar is geworden van deze brandkast en zij gerechtigd is deze brandkast te revindiceeren, althans, zou mogen worden aangenomen, dat de firma van Marle, de Sille & Baan eigenares van de brandkast is geworden, de nietigverklaring te vragen van de tusschen de Omnia Treuhandgesellschaft en gerequesteerde tot stand gekomen koopovereenkomst;

dat requesrante aanbiedt t.z.t. aan gerequesteerde te betalen dat gedeelte van het door gerequesteerde aan de Omnia Treuhandgesellschaft betaalde bedrag of het geheele bedrag van f 1250 al naar gelang zij zal ontvangen een percentage van dan wel het geheele bedrag, van hetgeen door de Omnia Treuhandgesellschaft bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co. of elders is ingeleverd;

op welke gronden zij heeft gevorderd, gerequesteerde bij beschikking uitvoerbaar bij voorraad en zoo noodig met den sterken arm te veroordeelen tot onmiddellijke teruggave van voorschreven brandkast aan haar requesrante, zoo q.q. als voor zichzelf als eigenares, subsidiair te willen verklaren voor nietig en ontbonden de tusschen gerequesteerde en de Omnia Treuhandgesellschaft tot stand gekomen gestelde koopovereenkomst, met veroordeeling van gerequesteerde om aan requesrante af te geven de voorschreven brandkast al dan niet onder belofte van betaling, gelijk voorgesteld, met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van deze procedure, waaronder begrepen het salaris van requesrante's raadsman;

O. dat gerequesteerde daarop schriftelijk, voorzoover van belang, het volgende heeft geantwoord:

„In April 1942 is door ons als beëdigde Makelaars-Taxateurs door den heer H. Himmelreich, als vertegenwoordiger der Omnia

Treuhand Gesellschaft te Rotterdam, opgedragen de taxatie van de inventaris- en goederenvoorraad van den heer L. Slier te Rotterdam, gevestigd Gouverneestraat 88 en wonende Westersingel te Rotterdam.

Voordat de taxatie door mij ten huize van den heer Slier plaats vond, heb ik den heer Slier gevraagd of hij zelf interesse had voor inventaris of goederenvoorraad door bemiddeling van relaties terug te koopen, daar ik, zooals mijn gewoonte bij soortgelijke taxaties was, er mede rekening kon houden en de eigenaars door een lage taxatie kon helpen.

De heer Slier deelde mij mede, dat hij voor de voorraad goederen geen interesse had en voor de brandkast op de Westersingel evenmin. Ik heb na afloop van de taxatie van de brandkast nogmaals aan den heer Slier gevraagd, of hij deze kast niet kon gebruiken in zijn winkel Gouverneestraat en zeide hij mij, dat de kast voor de winkel te groot was en hij in geen geval er op reflecteerde. Ik antwoordde hem daarop, dat indien de kast door de Omnia verkocht zou worden, hetzij in publieke veiling of onderhands aan derden, dat ik er dan ook interesse voor zou hebben, aangezien mijn geheele bedrijf, gevestigd aan het Beursplein 14—18 door het bombardement radicaal vernietigd was en ik geen brandkast meer had.

De heer Slier zeide mij daarop, dat het hem genoeg zou doen, te weten, dat zijn kast in mijn bezit kwam en het prettig zou vinden, dat ik er mede geholpen zou kunnen worden en dat zijn kast niet in vreemde en wellicht vijandelijke handen zou overgaan.

Ik heb hem toen nogmaals uitdrukkelijk verzekerd, dat ik ook niet zelfs de indruk wilde wekken, deze kast te willen bezitten, indien hij niet zijn volle toestemming daarvoor zou geven.

De heer Slier antwoordde, dat indien ik de kast zou kunnen koopen, hij gaarne bereid was mij de cijfercombinatie van het slot te demonstreeren op mijn kantoor, aangezien het slot voor vreemden nogal eens moeilijkheden bij het openen opleverde.

Ik heb eenige dagen na taxatie aan den heer Himmelreich gevraagd om, indien de brandkast door hem verkocht zou worden, ook daarop te mogen reflecteeren, wat inderdaad enkele maanden later geschied is.

Deze kast was door mij getaxeed op f 1200 en door mij gekocht voor f 1250.

Toen de kast op mijn kantoor stond, is de heer Slier eenige malen geheel vrijwillig bij mij geweest en heeft mij het openen van de brandkast gedemonstreerd, waarbij hij in het bijzijn van meerdere getuigen zijn voldoening erover uitsprak, dat zijn kast nu in goede handen gekomen was.

Uit het bovenstaande moge dus zeer zeker m. i. blijken dat de door mij gesloten koopovereenkomst is geschied met volle wilsovereenstemming en goedkeuring van den eigenaar, hoewel deze wist, dat hij zelf de koopsom niet zou ontvangen”, zoodat deze koopovereenkomst door mij onder volle goedkeuring van den heer Slier is geschied en door mij geheel wettig en te goeder trouw heeft

plaats gevonden”.

O. dat requestrante bij de mondelinge behandeling nog heeft verklaard, dat Himmereich de kast weer aan Slier te koop heeft aangeboden voor f 2000, maar Slier hierop niet durfde in te gaan, daar hij een valstrik vermoedde, aangezien hij als Jood slechts f 200 mocht bezitten en dat daarop de kast aan gerequesteerde is verkocht, zoodat hij, Slier, deze later kon terugvinden;

O. dat de volgende getuigen hebben verklaard:

Getuige Liëna: „het echtpaar Slier, dat door het bombardement van 14 Mei 1940 dakloos was geworden, is in 1940 bij mij komen wonen en is bij mij gebleven tot zijn wegvoering door de Duitschers. De brandkast, die eerst in 1940 werd aangeschaft, heeft bij mij in huis gestaan, omdat de zaak daarvoor te klein was. De kast is door drie, mij onbekende personen, weggehaald, waarbij Slier opgemerkt heeft, dat hij de kast voor f 2000 kon terugkopen, maar dit niet doen kon, omdat hij niet meer dan f 200 mocht bezitten;”

Getuige Schut: „de kast was in Juni 1942 reeds verkocht; ik was daarvan op de hoogte, maar weet niet, of er een afspraak tusschen Baan en Slier bestond over eventueele teruggave. Volgens mij was Slier van meening, dat Baan de kast later wel zou teruggeven;”

Getuige Bernards meent, „dat er een prijs voor de terugname was genoemd van f 1600 à f 1700 plus 10 %, maar weet dit niet zeker en weet niet, of dit op een afspraak tusschen Baan en Slier berustte;”

Getuige Dietzel: „ik heb geassisteerd bij de taxatie van Slier's zaak door Baan. De verhouding tusschen Slier en Baan was daarbij heel vriendschappelijk en Slier ging dadelijk in op het verzoek van Baan de kast te mogen kopen. Eventueele terugkoop later is daarbij niet ter sprake gekomen. Slier was verheugd, dat de kast tenminste in het land bleef.”

Getuige van der Wolf: „Ik ben in dienst van gerequesteerde en was er bij tegenwoordig toen Slier het zeer ingewikkelde slot, een lettercombinatie, is komen demonstreeren. Dit is gebeurd, kort na de levering, denkkelijk de dag er na en berustte naar Slier mij mededeelde op een afspraak tusschen Slier en Baan. Er is niet over een eventueel terugkopen later gesproken, maar wel heeft Slier gezegd, dat hij blij was de kast bij Baan te weten en niet in handen van de Duitschers;”

Getuige Vroomen. „Deze verklaart als de vorige getuige, behoudens dat hij meent, dat Slier uit eigen beweging kwam, dus zonder voorafgaande afspraak en meent dat de demonstratie plaats vond op de dag van levering zelve.”

Wat het recht betreft:

O. dat requestrante vraagt de teruggave van de brandkast, subsidiair de nietigverklaring van de door gerequesteerde met de Omnia gesloten koopovereenkomst; dat zij daarbij weliswaar uit het oog verliest, dat beide beslissingen, blijkens de artt. 23, 24 en 27 van het Besluit herstel rechtsverkeer Stbl.

E 100, slechts kunnen worden gegeven in verband met de, niet uitdrukkelijk gevraagde, nietigverklaring eener rechtsbetrekking, doch dat de Raad wil aannemen, dat dit laatste eveneens in het verzoek ligt opgesloten;

O. dat echter de voorstelling van zaken, door requestrante in haar inleidend verzoekschrift gegeven, niet bewezen zijn, doch daarentegen de stellingen van gerequesteerde bijna volledig bevestiging vinden in de verklaringen der laatstgenoemde drie getuigen, hierboven sub factis opgenomen;

O. dat het nu dientengevolge aannemelijk is, dat Slier hoewel gedwongen, zijne goederen te verkoopen, niettemin zijne volledige instemming heeft betuigd met gerequesteerde's plan, de brandkast voor zichzelf te verwerven, zonder eenige poging te doen, met dezen, die hem blijkbaar welgezind was, tot overeenstemming te komen omtrent een latere teruggave daarvan, een ingrijpen in de thans in dit opzicht bestaande rechtsverhoudingen naar 's Raads oordeel onredelijk zoude zijn.

Beslissende:

Wijst het verzoek af:

Veroordeelt requestrante in de kosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequesteerde begroot op f 50.

No. 15.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 11 Febr. 1946. (Mr. van Berckel).

Terugvordering van een handelszaak.

Afgewezen op grond van het felt, dat de verkoop door requestrant een vrijwillige is geweest, en niet is komen vast te staan, dat partijen zijn overeengekomen, dat de zaak aan het einde van de bezetting zou worden teruggegeven.

(Art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

De Raad voor Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoek van Emanuel Drielsma, alsmede de daarop gegeven antwoorden van de gerequesteerden, Hendrika Marchina Wouters en Pieter Cornelis Boogaard, allen te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen in hare mondelinge toelichting, waarbij voor requestrant is opgetreden Mr. E. F. Moresco en voor gerequesteerden Mr. E. van Heersma Buma, beiden advocaat te 's-Gravenhage, deze laatste tevens als gemachtigde voor gerequesteerde Bogaard;

Ten aanzien der teiten:

O. dat requestrant heeft gesteld, dat hij is van Nederlandsche Nationaliteit;

dat hij van 1930 af eigenaar was van de boekhandel en leesbibliotheek „De Silverbeek” gevestigd aan de Weimarstraat 117 te 's-Gravenhage;

dat hij — Jood zijnde — in December 1941

op last van den Rijkscommissaris zijn zaak moest liquideeren;

dat tot liquidateur werd aangesteld de Treuhandgesellschaft „Omnia”;

dat de Omnia voornoemd de zaak heeft verkocht aan Mej. M. H. Wouters, thans wonende aan de Weimarstraat 117;

dat hij — uiteraard buiten medeweten van de Omnia — met mej. Wouters als volgt mondeling overeenkwam:

1e. dat hij de koopsom van de zaak, welke f 750 bedroeg, aan mej. Wouters zou leenen, daar zij zelf zonder middelen was;

2e. dat zij — daar zij de zaak dus om niet heeft verkregen — wekelijks een bedrag van f 30 als aandeel in de winst aan hem zou afstaan;

3e. dat zij zoodra de Duitse bezetting ten einde was, de zaak aan hem zou afstaan.

dat mej. Wouters in Maart 1945 de leesbibliotheek verkocht heeft aan den heer van den Bogaard, eigenaar van de leesbibliotheek „De Leeshoek” gevestigd aan de Weimarstraat 174;

Het verzoek nietig te willen verklaren:

1e. de rechtsbetrekking bestaande tusschen Mej. Wouters en de boekhandel-leesbibliotheek „De Silverbeek” en in verband hiermede de koop-overeenkomst tusschen de Omnia Treuhandgesellschaft en Mej. Wouters, welke hieraan ten grondslag ligt;

2e. de verkoop van de leesbibliotheek door Mej. Wouters aan den Heer van den Bogaard en te bevelen de teruggave van deze bibliotheek aan requestrant subsidiair hem hiervoor schadevergoeding te willen toekennen;

O. dat requestrant bij de mondelinge toelichting zijn request heeft aangevuld met de vordering tot veroordeeling der tegenpartij in de kosten;

O. dat gerequesteerden het verzoek schriftelijk hebben bestreden en, nadat namens verzoeker als getuige was gehoord A. J. Varossieau, van wiens verklaring proces-verbaal is opgemaakt, welks inhoud hier als overgenomen is te beschouwen, alsmede de raadslieden van partijen het woord hadden gevoerd, het onderzoek is gesloten en de uitspraak is bepaald op heden;

In rechte:

O. dat partijen het eens zijn hierover, dat requestrant sinds 1930 eigenaar was van de boekhandel en leesbibliotheek „De Silverbeek” aan de Weimarstraat 117 te 's-Gravenhage en hij — Jood zijnde — in December 1941 op last van den Rijkscommissaris zijn zaak moest liquideeren met aanstelling van de Treuhandgesellschaft „Omnia” tot liquidateur, door welke de zaak voor f 750 is verkocht aan gerequesteerde Wouters, die conform afspraak met requestrant als gegadigde voor de zaak en in het bezit van dit door requestrant aan haar tot dat doel ter hand gestelde bedrag zich daartoe had aangemeld;

O. dat Wouters sindsdien de zaak onder den naam „Het Goede Boek” heeft gedreven, terwijl zij in wekelijksche termijnen van aanvankelijk f 35 en later van f 30 heeft afbe-

taald op een tusschen haar en requestrant overeengekomen bedrag van f 4000, welk geheele bedrag zij aldus — op f 125 na, welke zij bereid is alsnog te betalen, — heeft voldaan aan een zekerer I. A. Kwanten, Weimarstr. 119 te 's-Gravenhage, die op 3 Maart 1945 bij het bombardement van 's-Gravenhage is omgekomen;

O. dat deze betalingsregeling voor den vorm haar grondslag vond in een overeenkomst van verbruikleening ad. f 4000, waarvan de ten name van Kwanten staande schuldbekentenis, die Wouters heeft overgelegd, door requestrant zelf, zooals hij erkend heeft, is opgemaakt, zijnde Kwanten een buurman en bevriende, vertrouwde relatie van requestrant;

O. dat in Maart 1945 Wouters de zaak heeft verkocht aan gerequesteerde Boogaard;

O. dat het hoofdpunt in geschil is, dat van de zijde van requestrant wordt beweerd, dat De Silverbeek voor den duur van den oorlog ter exploitatie is gegeven aan Wouters als bedrijfsleidster, die voormelde paymenten als zijn aandeel in de winst via Kwanten aan requestrant moest doen toekomen, zoodat na den oorlog de zaak weer bij den requestrant-eigenaar in eigen beheer zou komen, terwijl Wouters zich op het standpunt stelt, dat requestrant aan haar, Wouters, de zaak voor f 4000 heeft verkocht, welk bedrag in meergemelde termijnen via Kwanten aan requestrant als koopprijs zou ten goede komen;

O. dat, indien niet komt vast te staan, dat requestrant's zienswijze de juiste is, van eenig rechtsherstel in den zin van het K. B. E. 109, waar alsdan is aan te nemen een — zij het onder den drang der omstandigheden — toch vrijwillige verkoop door requestrant van zijn zaak, waarvoor hij f 4000 bedongen en aan zijn gemachtigde Kwanten nagenoeg uitbetaald heeft gekregen, geen sprake kan zijn;

O. dat ten bewijze van zijn standpunt van de zijde van requestrant is voorgebracht de getuige Varossieau, die heeft verklaard, dat Wouters hem, getuige, heeft gezegd, en ua den oorlog Drielsma weer in de zaak terug zou keeren en voorts van die zijde is overgelegd een brief van C. Brouwer, den eigenaar van perceel Weimarstraat 117, waarin deze verklaart, dat hij heeft goedgevonden, dat E. Drielsma het pand onderverhuurde aan Mej. Wouters, terwijl hij later weer op verzoek van Drielsma het pand rechtstreeks aan Mej. Wouters heeft verhuurd, voorts dat bij de machtiging tot onderhuur Wouters gezegd heeft te weten, dat deze geannuleerd zou worden, als ooit Drielsma weer in de gelegenheid zou komen zijn zaak opnieuw aan dit adres te beginnen en zij het huis zou verlaten, opdat Drielsma er zijn zaak weer in zou kunnen beginnen;

O. dat van de zijde van Wouters hierover is opgemerkt, dat inderdaad oorspronkelijk een soort compagnonschap tusschen partijen is besproken voor den duur van den oorlog, doch het achteraf toch veiliger is geacht een koop en verkoop van de zaak vast te stellen,

hetgeen een weerspiegeling vindt in den overgang van onder in rechtstreekschen huur als in voormeld schrijven gerelateerd;

O. dat deze huurovergang in dit verband daarom niet van gewicht ontbloomt schijnt, omdat, wanneer om veiligheidsredenen een al of niet pseudo-compagnonschap minder geraden scheen en derhalve een schijnkoop daarvoor in de plaats ware gesteld — zelfs daarvan wil requestrant kennelijk niet weten — toch geen reden is te zien, waarom dan ook de onderhuur in een rechtstreekschen moest gewijzigd worden, ware het niet, dat zulks voortsproot uit Drielsma's verlangen om op dat oogenblik in elk geval definitief afstand te doen van zijn zaak, die verder onder anderen naam door Wouters gevoerd is geworden;

O. dat voornoemde getuige zich niet kon herinneren, wanneer zijn gesprek met Wouters plaats vond;

O. dat het dus mogelijk is, dat dit zoowel als het gesprek met Brouwer vielen in den tijd, waarin er nog sprake was van compagnonschap en onderhuur;

O. dat voorts t.a.v. het bedrag van f 4000, in de schuldbekentenis genoemd, van de zijde van requestrant is verklaard, dat dit gebaseerd was op een schatting, dat de oorlog toen (15 Maart 1942) nog drie jaar zou duren;

O. dat, daargelaten deze voor dat tijdstip wel opvallend juiste schatting, de daarop becijferde som van f 4000, waar oorspronkelijk blijkens de schuldbekentenis f 35 per week moest betaald worden, onjuist zou zijn, immers 150 maal f 35 niet f 4000 doch meer dan f 5000 is;

O. dat bovendien door Wouters zijn overgelegd eenige exploitatie-gegevens betreffende de eerste maanden, waarin zij de zaak dreef, en daaruit blijken over April 1942 een nadeelig saldo van f 85,30, over Mei een voordeelig saldo van f 60,72, over Juni een dito van f 36,72 en over Juli een nadeelig saldo van f 55,04, in welke cijfers zeker geen steun is te vinden voor requestrants zienswijze, dat de overeengekomen termijnen van f 35 per week zijn te beschouwen als zijn vast aandeel in de winst, welke overigens de bedrijfsleidster te harer honoreering mocht behouden;

O. dat onder voingemelde omstandigheden de Raad geen aanleiding vindt, om C. Brouwer voornoemd, die volgens requestrant ook niet meer kan verklaren dan in zijn brief is gelegateerd, als getuige te hooren;

O. dat op grond van een en ander niet is komen vast te staan de stelling van requestrant, dat Wouters met hem is overeengekomen, dat zij onder een wekelijksche betaling van f 30 als aandeel in de winst bij het einde der Duitsche bezetting hem de zaak zou afstaan, zoodat het verzoek betreffende beide gerequestreerden moet worden afgevozen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt requestrant in de kosten aan zijde van ieder der gerequestreerden begroot op f 75.

No. 16.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 2 Febr. 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Ontruiming gelast van een perceel per 15 Maart 1946 met directe ter beschikking stelling van een kamer voor de inrichting van een kantoor.

(Artt. 23, 25, 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

Aan de Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad van Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Simon Meyer, kaashandelaar, wonende te Gouda aan de Crabethstraat no. 51, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan het Noordeinde no. 35 ten kantore van den advocaat en procureur Mr. G. A. Fijn van Draat, zoomede te Gouda aan de Oosthaven no. 51 ten kantore van de advocaten en procureurs Mrs. de Witt Wynen, Jonker en Rutgers;

dat hij, zijnde Jood, vanaf ongeveer 1 April 1943 is ondergedoken geweest en sinds de bevrijding weer is opgedoken;

dat hij in eigendom had het woonhuis met tuin en erf aan de Krugerlaan no. 35 te Gouda, kadastraal bekend Gemeente Gouda, Sectie A. no. 4090, groot 1 A. 92 cA;

dat hem is gebleken, dat de ANBO hem het huis heeft afgenomen en het thans in het kadaster te Rotterdam op naam staat van Daam Broer, kruidenier te Gouda, wonende Kleiweg 4 aldaar (die momenteel als N.S.B.er in het Interneeringskamp „Duindorp” te Scheveningen is ingesloten), terwijl het wordt bewoond door H. P. Bertels;

dat beheerder van Daam Broer is de Heer F. A. Imholz, wonende Vossenburghkade 25 te Gouda;

dat verzoeker op 6 October 1945 aan den Raad voor Rechtsherstel heeft verzocht het pand wederom op zijn naam te stellen, doch hierop nog geen beschikking is gegeven;

dat echter uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

dat immers verzoeker zelf één kamer heeft in een pension, waar hij alles moet doen en waar hij — die inmiddels is getrouwd — met zijn vrouw moet leven;

dat het litigieuse huis Krugerlaan 35 in 1942 is gevorderd door de Duitschers en later, toen die het niet meer gebruikten, is bewoond door de schoonmoeder van den hierboven reeds genoemden Bertels, welke dame later weer vertrokken is, doch in het huis

heeft achtergelaten haar schoonzoon (Bertels) met vrouw en twee kinderen, die het pand thans nog altijd bewonen;

dat verzoeker het pand zelf dringend en onmiddellijk voor eigen gebruik noodig heeft voor:

a. bewoning voor zich en zijn echtgenoot;

b. kantoor als kaashandelaar;

dat verzoekers voormalige door hem gehuurde kantoor (met pakhuis) hem in 1942 is ontnomen door de Duitschers, die het hebben ontruimd en leeggehaald, zoodat hij momenteel geen kantoorruimte heeft, vermits dit pand na de ontruiming door den eigenaar aan een derde is verhuurd;

dat verzoekers ook nimmer eenige cent huur van het pand Krugerlaan 35 heeft getrokken, noch eenige vergoeding;

Mitsdien het den Raad voor Rechtsherstel behage te beslissen, dat het pand Krugerlaan 35 te Gouda onmiddellijk ter beschikking van verzoeker behoort te komen en bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut, H. P. Bertels, subsidiair Daam Broer c.q. F. A. Imholz, in zijn kwaliteit van beheerder van Daam Broer, worde veroordeeld om onmiddellijk, op het enkel vertoon der minuut van het te wijzen vonnis, voormeld huis met tuin en erf te verlaten en te ontruimen, met alle daarin wonende personen en aanwezige goederen, voorzover deze laatste het eigendom van den verzoeker niet zijn, en met overgifte der sleutels ter vrije beschikking van verzoeker te stellen, met machtiging op verzoeker om die ontruiming zelf te doen uitvoeren met behulp van den sterken arm, en met veroordeeling van Bertels, subs. Daam Broer (c.q. F. A. Imholz in zijn kwaliteit) in de kosten van het geding.

Wij waarnemend Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Gezien vorenstaand rekest;

Gehoord partijen, rekestrant in persoon, bijgestaan door den procureur Mr. C. Jonker, advocaat en procureur te Gouda, gerekestreerde H. P. Bertels in persoon;

O. dat gerekestreerde F. A. Imholz te Gouda in zijne hoedanigheid van beheerder van het vermoeng van Daam Broer, blijkens het door rekestrant overgelegd exploit van den deurwaarder M. van Blokland op 18 Januari 1946, behoorlijk is opgeroepen tegen den door Ons voor de behandeling van het rekest vastgestelden datum 24 Januari 1946, doch zonder eenig bericht niet is verschenen;

O. dat gerekestreerde ter zitting heeft overgelegd de conclusie van antwoord, waarvan geen afschrift aan rekestrant werd gezonden, en welke ter zitting is voorgelezen;

O. dat uit de stukken en de verklaringen van partijen is komen vast te staan dat rekestrant het perceel Krugerlaan 35 te Gouda ongeveer 25 jaar heeft bewoond, totdat hij als Jood door de Duitschers uit zijn huis werd gezet en dat gerekestreerde H. P. Bertels dit perceel, dat hij eerst met zijn schoonmoeder bewoonde, aan wie het huis door het Evacuatie-bureau in Gouda was toegewezen

zonder eenig recht of titel is blijven occuperen, ook nadat, zijne schoonmoeder weder naar haar woonplaats Arnhem was teruggekeerd;

O. dat rekestrant in verband met de in de maand Januari te verwachten bevalling van zijn vrouw verzocht heeft het perceel tot 1 Mei 1946 te mogen blijven bewonen, daar hij ondanks alle moeite geen geschikte andere woning heeft kunnen vinden;

O. dat het aannemelijk voorkomt dat de op 6 October 1945 bij den Raad voor het Rechtsherstel ten principale aanhangig gemaakte zaak tot herstel in den eigendom en vernietiging der plaats gehad hebbende overschrijving van het perceel ten name van Daam Broer aan rekestrant zal kunnen worden toegewezen, aangezien het hier een Joodsch eigendom betreft, waaruit de eigenaar door maatregelen van den Bezetter is uitgewezen, en dat Ons tevens aannemelijk is gemaakt dat er in deze aanleiding bestaat eene voorlopige voorziening te treffen;

O. dat de aanwezige partijen tot overeenstemming zijn gebracht omtrent de volgende regeling:

Beschikkende:

Wijzen de ingestelde vordering ten deele toe;

Gelasten de gerekestreerde H. P. Bertels van het door hem geoccupeerd perceel, Krugerlaan 35 te Gouda aanstonds een kamer voor kantoor ter beschikking te stellen van rekestrant, in afwachting van de geheele ontruiming van het perceel ten behoeve van rekestrant, welke uiterlijk op 15 Maart zal moeten geschieden;

Gelasten, dat de gerekestreerde F. A. Imholz, in zijn hoedanigheid omschreven, deze handelingen zal hebben te gedogen, en zoo noodig zijne medewerking zal hebben te verleenen;

Veroordeelen de gerekestreerden H. P. Bertels en F. A. Imholz in voorschreven hoedanigheid ieder voor de helft in de kosten aan de zijde van rekestrant tot heden begroot op f 55.10;

Ontzeggen het meer gevorderde.

No. 17.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 23 Jan. 1946. (Jhr. Mr. Calkoen).

Beheer van onroerend goed opgedragen aan requestanten, totdat over de nietigverklaring van den koopovereenkomst zal zijn beslist.

(Art. 150a Besluit herstel rechtsverkeer, E 100.)

Aan den Heer Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft te kennen:

Mevrouw Lea Blitz, echtgenoot van den

heer Friedrich Johan Goosmann en ten deze door haar echtgenoot bijgestaan en gemachtigd, wonende te Rotterdam, aldaar te dezer zake domicilie kiezende aan de Voorhaven no. 15 ten kantore van den procureur Mr. F. van Raalte;

1. dat de heer Meyer Samson eigenaar was en na diens overlijden op 24 Februari 1942 zijn weduwe, mevrouw Hendrine Samson-Blitz, eigenares is geweest van het huis met tuin, staande en gelegen aan de Anton Mauvelaan 13 te Bussum, kadastraal bekend gemeente Bussum, sectie B nummer 4140, groot 5 aren 78 centiaeren, totdat dit onroerend goed op 29 April 1943 door de stichting Niederländische Grundstückverwaltung te 's-Gravenhage is verkocht aan Carel Christiaan Willem Burger, koopman, wonende te Bussum, terwijl sindsdien het beheer van dit onroerend goed is opgedragen aan de beheerders van de A.N.B.O. te Utrecht, Drift 11, de gerequesteerden in deze;

2. dat requestrante bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut te Hilversum d.d. 15 September 1945 is benoemd tot bewindvoester over mevrouw Hendrine Samson-Blitz voornoemd;

3. dat requestrante zich inmiddels bij request heeft gewend tot de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage, teneinde opgemeld onroerend goed weder gesteld te krijgen ten name van mevrouw Samson-Blitz voornoemd, doch het zich laat aanzien, dat er nog geruimen tijd overheen zal gaan alvorens op dit request zal zijn beslist;

4. dat requestrante, van oordeel, dat in dien tusschentijd de vruchten van dit onroerend goed niet meer aan gerequesteerden moeten toekomen, doch deze behooren ten goede te komen van mevrouw Hendrina Samson-Blitz, zich te dezer zake heeft gewend tot gerequesteerden, die niet bereid zijn daartoe mede te werken;

5. dat zich derhalve ten deze een geval voordoet als voorzien in alinea 1 van art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

Weshalve requestrante zich wendt tot den heer Voorzitter voornoemd met verzoek bij beschikking, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut:

a. het beheer van opgemeld onroerend goed op te dragen aan requestrante, totdat op het in deze vermelde request bij in kracht van gewijsde gedane uitspraak zal zijn beslist;

b. requestrante onherroepelijk en met uitsluiting van ieder ander te machtigen van de huurders van opgemeld onroerend goed de door deze nog verschuldigde en in de toekomst verschuldigde huurpenningen tegen kwijting in ontvangst te nemen, tot het tijdstip sub a bedoeld;

c. de gerequesteerden te veroordeelen het sub b gestelde te gehengen en te gedoogen met bepaling, dat ieder der gerequesteerden voor elke overtreding hiervan bij wijze van dwangsom aan requestrante verschuldigd zal zijn een bedrag van f 500;

d. de gerequesteerden te veroordeelen in de kosten.

Wij, waarnemend Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

Gezien vorenstaand verzoekschrift;
Gehoord requestrante, verschenen bij Mr. F. van Raalte voornoemd;

O. dat gerequesteerde, hoewel blijkens het overgelegd desbetreffend exploit behoorlijk opgeroepen, niet is verschenen;

O. dat requestrante het ten requeste gestelde heeft aangevuld met de mededeeling, dat de grond voor toepassing van art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer is gelegen in het feit, dat requestrante in hare opgemelde hoedanigheid de huurpenningen voor het aan haar opgedragen bewind dringend noodig heeft;

O. dat de ten requeste gestelde feiten de toepassing van de regeling, vervat in voren-aangehaald Besluit wettigen, en het gedaan verzoek Ons noch onrechtmatig noch ongegrond voorkomt;

O. dat, naar Ons aanvankelijk oordeel, Wij het waarschijnlijk achten, dat het aanhangig zijnde verzoek van requestrante tot nietigverklaring van de koopovereenkomst van 29 April 1943 zal worden ingewilligd, aangezien het geval van art. 32 lid 1 zich hier niet voordoet;

O. dat integendeel het ten tijde, waarop laatstgenoemde overeenkomst werd aangegaan, van algemeene bekendheid was, dat de vijand bezig was de aan Joden toebehorende goederen te liquideeren en derhalve, — zoolang het tegendeel niet blijkt, — koopers van deze goederen geacht moeten worden met de herkomst daarvan, — welke bovendien in de openbare registers kon worden nagespeurd, bekend te zijn geweest en daarmede het risico, verbonden aan een dergelijken koop, welbewust te hebben aanvaard;

O. dat het onderhavige verzoek mitsdien behoort worden toegestaan, zulks in voege als hieronder zal worden vermeld;

Beschikkende:

A. Dragen het beheer van opgemeld goed op aan requestrante in hare voorschreven hoedanigheid, totdat op het verzoek tot nietigverklaring van vorenvermelde koopovereenkomst onherroepelijk zal zijn beslist;

B. Machtigen requestrante onherroepelijk en met uitsluiting van ieder ander, van de huurders van opgemeld onroerend goed de door dezen nog verschuldigde en in de toekomst verschuldigde huurpenningen tegen kwijting in ontvangst te nemen tot het tijdstip sub A bedoelde, eventueel onder verplichting van requestrante alle ter zake van genoemd onroerend goed geheven belastingen, welke te rekenen van het onder A bedoeld tijdstip af opeischbaar zijn of zullen worden, te voldoen.

C. Veroordelen gerequesteerde in hare voormelde hoedanigheid het sub b gestelde te gehengen en gedoogen met bepaling, dat gerequesteerde voor elke overtreding hier-

van bij wijze van dwangsom aan requerrante verschuldigd zal zijn een bedrag van vijf honderd gulden;

Verklaren deze beschikking tot zoo verre uitvoerbaar bij voorraad, zonder zekerheidsstelling, en op de minuut;

Wijzen het meer of anders gevraagde af.

Veroordeelen gerequesteerde qq. in de kosten van dit geding aan zijde van requerrante tot heden begroot op f 50.

No. 18.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 22 Jan. 1946. (Mr. Duyfjes).

Het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) niet toepasselijk verklaard ten aanzien van herstel arbeidsovereenkomst.

De afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, Enkelvoudige Kamer te 's-Gravenhage;

Gelezen het verzoekschrift van Dominiqu Chretien Marie Bauduin, wonende te Amsterdam te dezer zake domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van den advocaat en procureur Mr. B. C. Blaupot ten Cate, ongedagteekend, op 4 October 1945 door den Raad ontvangen; in hoofdzaak inhoudende, dat verzoeker den 15den Maart 1939 in dienst is getreden als hoofdredacteur van het weekblad „De Haagsche Post” tegen een salaris van f 1000 per maand bij de Hollandsche Publiciteits Maatschappij N. V. te 's-Gravenhage, uit welke dienstbetrekking hij op 27 Juli 1942 op aanwijzing van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten is ontslagen, aangezien hij volgens mededeeling van zijn werkgever, de redactioneel leiding van het blad, volgens verklaring van het Departement niet overeenkomstig de hem door of van wege genoemd Departement verstrekte richtlijnen had uitgevoerd;

dat dit ontslag in feite aan verzoeker verleend wegens zijn weigering hand- en spandiensten te verrichten voor de vijandelijke propaganda in billijkheid volgens de daartoe door de Regeering vastgestelde richtlijnen ongedaan gemaakt dient te worden;

dat hij zich derhalve onmiddellijk na de bevrijding op 12 Mei 1945 tot de directie van de Haagsche Post heeft gericht met het verzoek zijn functie zoo spoedig mogelijk weer op te nemen, welk verzoek echter door de Hollandsche Publiciteits Maatschappij werd afgewezen op volgens verzoeker in hooge mate onbillijke gronden, zoodat het achterwege laten van het herstel der verbroken rechtsbetrekking als onredelijk zou moeten worden beschouwd;

redenen waarom hij den Raad verzoekt de arbeidsovereenkomst, tot 30 Juni 1942 tusschen hem en gerequesteerde bestaan hebbende, te herstellen met ingang van dien datum of zoodanigen lateren datum als de

Raad billijk zal oordeelen, met betaling aan verzoeker van het achterstallig salaris, kosten rechtens;

Gelezen het daarop ingediende antwoord van gerequesteerde, ten deze domicilie kiezend ten kantore van den advocaat en procureur Mr. A. F. Visser van IJzendoorn te 's-Gravenhage, van 12 November 1945, houdende dat Bauduin in zijn verzoek niet-ontvankelijk was noch is op grond van art. 23, laatste lid E 100 j°. E 52 (gew. bij E 136 en E 157) resp. j°. F 214, op grond waarvan na enkele summier opmerkingen gericht tegen den feitlijken inhoud van Bauduin's stellingen wordt verzocht Bauduin in zijn verzoek niet-ontvankelijk te verklaren, althans diens verzoek af te wijzen, kosten rechtens, subsidiair bij ontvankelijk verklaring van het verzoek voor de einduitspraak een nadere mondelinge toelichting te gelasten;

Nog gelezen het op 5 December 1945 ontvangen schrijven van den verzoeker, waarbij deze verzoekt ter zake tot het geven van een nadere mondelinge toelichting te worden toegelaten;

O. dat de Kamer in de eerste plaats haar standpunt zal moeten bepalen omtrent de beweerde niet-ontvankelijkheid van het verzoek, ter zake waarvan een mondelinge toelichting overbodig voorkomt;

O. dat in deze de beslissing hiervan afhangt, of bij eenig ander besluit dan het besluit E 100 de herleving van de tusschen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking, in verband met de bijzondere omstandigheden, anders is geregeld dan in art. 23 eerste en tweede lid van dat besluit; daar immers in dat geval de Raad niet bevoegd is die rechtsbetrekking te doen herleven;

O. dat gerequesteerde zulk een regeling van anderen inhoud meent te hebben gevonden in het Besluit E 52 (gewijzigd bij E 136 en E 157) en in het Besluit F 214, bij welks inwerkingtreding op 15 October 1945 het besluit E 52 is vervallen;

O. dat het verzoek is gedaan vóór of op 4 October 1945, toen het besluit E 52, gewijzigd als hooger aangeduid, nog gold, zoodat de beweerde niet-ontvankelijkheid in de eerste plaats met het oog op dit besluit en aan zijn voorschriften moet worden getoetst;

O. hieromtrent:

dat art. 5 van laatstbedoeld besluit den Minister van Sociale Zaken opdraagt richtlijnen te geven aan den Directeur-Generaal van het Rijksarbidsbureau ten einde onder meer te bevorderen, dat de werknemers, wier dienstbetrekking na den 15den Mei 1940 door toedoen van den bezetter anders dan uit vrijen wil is geëindigd, indien zij daartoe den wensch te kennen geven, voor zooveel mogelijk weder in dienst komen bij de werkgevers, waar zij laatstelijk voor de beëindiging der dienstbetrekking werkzaam waren, waaraan is toegevoegd, dat de werkgever gehouden is tot in dienstneming van een werknemer, die dienovereenkomstig door het Rijksarbidsbureau, een Gewestelijk Arbidsbureau of een Bijkantoor wordt aangewezen

om bij hem in dienstbetrekking te worden geplaatst, hoedanige aanwijzing niet wordt gegeven dan na voorafgaand summier onderzoek;

dat voorts in het 4e lid van dat artikel is bepaald, dat de Rijksbemiddelaar een voor partijen bindende beslissing geeft, indien de werkgever het bestaan van een vroegere arbeidsovereenkomst ontkent of de werknemer zich met eenige bepaling van de nieuwe arbeidsovereenkomst niet kan vereenigen;

O. dat hiermede voor de arbeidsovereenkomst in het algemeen, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegaan door toedoen van den bezetter andere dan uit vrijen wil, de wijze van herleving anders is geregeld dan in art. 23 tweede lid van het besluit E 100;

O. dat, zooals verzoeker zelf gesteld heeft, de rechtsbetrekking, waarover het geschil loopt, is een arbeidsovereenkomst, terwijl de bepalingen van het Besluit E 52 geen aanleiding geven om deze soort arbeidsovereenkomst buiten hare toepasselijkheid te sluiten;

dat dit laatste meer klemt, wanneer men die bepalingen vergelijkt met de voorschriften van het besluit F 214, waardoor ze sedert zijn vervangen, welk besluit klaarblijkelijk beoogt de kern der aanvankelijke regeling meer in bijzonderheden uitgewerkt en aan de eischen der praktijk aangepast te doen voortleven;

dat immers de tusschen partijen bestaan hebbende arbeidsovereenkomst zonder twiifel zou vallen onder de bepalingen van het laatstbedoeld besluit, terwijl een dergelijke overeenkomst niet genoemd wordt onder de uitzonderingen, opgesomd in het eerste lid van art. 2 van dat besluit; en ten slotte het 9de lid van art. 4 ten aanzien van herplaatsingen als hier bedoeld het besluit herstel rechtsverkeer (E 100) uitdrukkelijk niet van toepassing verklaart;

O. dat de Kamer echter van oordeel is, dat zij zich op de hiervoren aangegeven gronden krachtens art. 23 van het Besluit E 100 ten deze onbevoegd behoort te verklaren, zoodat de al. of niet-ontvankelijkheid van het verzoek niet aan de orde komt;

Gelet op de aangehaalde wetsbepalingen zoomde op art. 142 E 100;

Rechtsdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het hiervoren bedoelde verzoek;

Verwijst requestrant in de kosten, begroot op f 50.—.

No. 19.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer) 7 Februari 1946. (Jhr. Mr. Calkoen).

Verzoek tot nietigverklaring van een tot stand gekomen dading afgewezen, omdat niet is gesteld, noch gebleken, dat op deze overeenkomst een der gevallen van art. 25 van Besluit E 100 van toepassing is.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Julius Schloss, wonende te Naarden, d.d. 25 September 1945 en de daarop ingekomen antwoorden van Johannes Marinus Smits, wonende te 's-Gravenhage en van Mr. W. F. H. Zegers, eveneens wonende te 's-Gravenhage, beid d.d. 15 November 1945;

O. dat, in het kort, daaruit blijkt, dat op 30 Juli 1940 tusschen requestrant Schloss en gerequesteerde Smits een overeenkomst is aangegaan, waarbij Smits zich verplichtte het zijne te doen ten einde Schloss de Haitiaansche nationaliteit deelachtig te doen worden, waartegenover Schloss op zich nam binnen drie dagen na laatstgenoemden datum f 10,000 te storten ten kantore van gerequesteerde Mr. Zegers, die uit dit depôt de naar zijn oordeel vereischte betalingen kon doen en van welke depôt eene door Mr. Zegers ondertekende acte is opgemaakt blijkens welke acte vorengenoemde som, na aftrek van kosten, weder ter beschikking van Schloss zou worden gesteld, indien binnen een maand na de storting niet uit de overlegging van eene schriftelijke verklaring van een ambtenaar van het Haitiaansche Consulaat in Nederland zou blijken, dat voor Schloss, vrouw en kind een Haitiaansche pas en lettre de naturalisation ter beschikking werd gehouden;

dat voormelde storting door Schloss tijdig is gedaan, doch deze over de vorenbedoelde bescheiden binnen den gestelden termijn niet de beschikking heeft verkregen;

dat omstreeks 17 October 1940 tusschen partijen eene schikking is getroffen, krachtens welke door Smits van vorenbedoelde gelden onder meer een bedrag van f 600, hetwelk Mr. Zegers daartoe aan Smits had ter hand gesteld, ten kantore van den raadsman van requestrant is betaald;

O. dat requestrant thans de nietigheid van vorengenoemde overeenkomst met Smits en van de depôt-overeenkomst met Mr. Zegers als ook van de hierbovenvermelde schikking heeft ingeroepen op grond, dat deze onder dwang, althans bedreiging, althans onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand zouden zijn tot stand gekomen, in ieder geval zonder geoorloofde oorzaak zouden zijn en een onrechtmatige daad zouden opleveren, op grond waarvan hij van gerequesteerden schadevergoeding heeft gevorderd tot een bedrag, na aftrek van vorengenoemde som van f 600, van f 10,246.55, welk bedrag requestrant ter zitting tot f 9246.55 heeft vermindert;

O. dat gerequesteerden deze vordering hebben bestreden, onder meer op grond, dat de Raad onbevoegd zou zijn om hiervan kennis te nemen, vermits zich hier geen geval, als omschreven in het Besluit Herstel Rechtsverkeer, voordoet;

O. dat dit verweer faalt, voorzover het betrekking heeft op de beide eerstgenoemde overeenkomsten, vermits het verlangen van Schloss als Jood om de Haitiaansche nationaliteit te verkrijgen kennelijk verband hield met de voor Joden hier te lande toentertijde

bekende bedreiging van lijf en goed, gegrond op de door den vijand toen in eigen land reeds genomen ernstige maatregelen tegen de Joden, waarvan redelijkerwijs verwacht kon worden, dat zij te eeniger tijd ook hier zouden worden toegepast;

O. dat beide overeenkomsten, welke tijdens de vijandelijke bezetting zijn tot stand gekomen, geacht moeten worden onder bedreiging van den vijand te zijn aangegaan en mitsdien behooren te worden nietigverklaard;

O. dat requestrant ter zake van deze nietigverklaring, en tevens voorzoover hier sprake zou kunnen zijn van een onrechtmatige daad, van gerequesteerden schadevergoeding heeft gevorderd als hierboven omschreven;

O. dat requestrant hierin niet is ontvankelijk, nu hij heeft gesteld, dat tusschen partijen eene schikking is getroffen, welke op de wijze als hierboven is aangegeven, is geëffectueerd;

O. dat requestrant weliswaar van deze overeenkomst — door hem dading genoemd — de nietigverklaring heeft ingeroepen, doch ten onrechte, vermits noch is gesteld noch is gebleken, dat op deze overeenkomst van toepassing is een der gevallen, genoemd in artikel 25 van het Besluit Herstel rechtsverkeer;

O. dat requestrant voorts heeft aangevoerd, dat de getroffen schikking geen definitief karakter had, waartegenover gerequesteerden hebben betoogd, dat de plaats gehad hebbende betaling is geschied tegen finale kwijting;

O. dat het standpunt van requestrant aan den Raad niet aannemelijk voorkomt en moet worden verworpen, nu de op deze betaling betrekking hebbende kwitantie, waarvan een doorslag door requestrant is overgelegd, vermeldt, dat het daarin genoemd bedrag van f 6100 was „verschuldigd aan den heer J. Schloss te Aerdenhout tegen teruggave van depôt contract met Mr. W. F. H. Zegers d.d. 30 Juli 1940, overeenkomst Smits—Schloss en daarbij behoorend exposé d.d. 30 Juli 1940”, welke inhoud geen andere conclusie toelaat dan dat de tusschen partijen bestaande rechtsbetrekkingen volledig werden geliquideerd;

O. dat, ware het anders, deze ten kantore van den advocaat van requestrant opgemaakte kwitantie zeker zou hebben vermeld, dat het betaalde niet het geheele verschuldigde bedrag omvatte, dan wel, dat de betaling geschiedde onder voorbehoud van alle rechten;

O. dat waar derhalve moet worden aangenomen, dat aan gerequesteerden volledige kwijting is verleend, en requestrant mitsdien van gerequesteerden niets meer te vorderen heeft, de door requestrant gevraagde van waarde verklaring van de te dezer zake gelegde beslagen niet voor toewijzing vatbaar is;

O. ten aanzien van de kosten, dat nu uit het hierboven overwogene volgt, dat partijen over en weer ten deele in het ongelijk zijn

gesteld, termen aanwezig zijn, tot compensatie van kosten;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de beide hiervorenvermelde overeenkomsten d.d. 30 Juli 1940;

Wijst het desbetreffend verzoek van requestrant ten aanzien van de dading af;

Verklaart requestrant niet ontvankelijk in hetgen ten requeste onder b is gevraagd;

Wijst het onder c gevraagde af;

Compenseert tusschen partijen de kosten van het geding in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 20.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 8 Febr. 1946. (Mr. van Walssem).

Kort Geding.

Requestrant niet ontvankelijk in zijn vordering tot nietigverklaring van de huurovereenkomst tusschen gerequesteerde en A.N.B.O.

Vordering tot ontruiming toegewezen.

(Artt. 23, 25, 27, 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

*Aan het Bureau voor Rechtsherstel,
Albert Neuhuyskade, 's-Gravenhage.*

O. B. Berets en H. Lange, wonende te Amersfoort, requestranten;

gegen:
Jac. Mourer, wonende te Amersfoort, Lange-
straat 29, gerequesteerde.

Geven eerbiedig te kennen:

Otto Bernhard Berets en Hans Lange, vennooten van de vennootschap onder firma B. & L. te Amersfoort, te dezer zake domicilie kiezende aan de Utrechtschestraat 34, ten kantore van de advocaten en procureurs Mr. J. de Graaf en Mr. J. G. P. Westers, van wie de laatste als hun procureur zal optreden;

dat requestranten het winkelpand nr. 29 aan de Langestraat te Amersfoort indertijd hebben gehuurd van de eigenaars J. en I. van Zuiden te Amersfoort;

dat requestranten in het jaar 1942 onder druk van de bezettingsmacht het winkelpand hebben moeten verlaten, daar zij beide van Joodschen bloede waren;

dat het pand zelve in beslag genomen is door de A.N.B.O., daar ook de verhuurders-eigenaars Joden waren;

dat het pand echter steeds op naam van de oorspronkelijke eigenaars is blijven staan;

dat het bedrijf, uitgeoefend in genoemd perceel, daarna onder beheer heeft gestaan van een verwalter der Wirtschaftsprüfungstelle;

dat in het laatste jaar der bezetting, toen de geallieerde legers in ons land oprukten, gerequesteerde, evacué uit Zierikzee, het perceel voornoemd heeft gehuurd van de

A.N.B.O., zonder toestemming van de huurders, noch van de verhuurders-eigenaars;

dat gerequestreerde wist, dat het pand Joodsch bezit was en dat de rechtmatige huurders eveneens van Joodsche origine waren;

dat, toen gerequestreerde als evacué het pand werd toegewezen door de Kamer van Koophandel, hem uitdrukkelijk gezegd is dat het een Joodsch pand was en de rechtmatige huurders van Nederlandsche nationaliteit waren en dat hij bij terugkeer van deze huurders, het pand weer vrijgeven moest;

dat deze huurovereenkomst niet rechtsgeldig is, daar noch de A.N.B.O., wettelijk bevoegd was als verhuurder op te treden, noch gerequestreerde bevoegd was, de plaats van de rechtmatige huurders te bezetten;

dat de huurovereenkomst tusschen requestranten-huurders en de eigenaars-verhuurders nog niet geëxpireerd is of, zoo deze wel geëxpireerd mocht zijn, hernieuwd is met de erfenamen-eigenaars;

dat requestranten bij hun terugkeer in de maatschappij de zaak door gerequestreerde bezet zagen en geprobeerd hebben langs minnelijken weg een schikking te treffen;

dat meermalen aan gerequestreerde een ander pand is aangeboden of althans getracht is door middel van ruiling tusschen meerdere houders van winkelpanden, een goede oplossing te vinden;

dat echter gerequestreerde steeds geweigerd heeft het onderhavige winkelpand te verlaten, daar hij de stand van het hem aangeboden of middels ruiling toe te wijzen pand, beneden de stand van het onderhavige pand achtte;

dat requestranten zooveel mogelijk hebben getracht te schikken en te plooiën;

dat zij zelf ernstig gedupeerd zijn, wegens de omstandigheid, dat volgens de regeling van de distributie van textiel producten IX („Bijzondere bepalingen”) onder letter D, afleveringen aan handelaren zonder vaste verkoopsruimte of werkplaats tot nader aankondiging is verboden;

dat deze toestand nu al 6 maanden duurt;

dat requestranten onderwijl de huur voor het onderhavige pand betalen aan de eigenaars-erfgenamen van de vorige eigenaars;

dat dus gerequestreerde geen huur betaald heeft sinds eenige eigenaars teruggekeerd zijn, of weer als eigenaars konden optreden;

dat n.b. de in het pand aanwezige opstand en étalage-installaties eigendom zijn van requestranten;

dat n.b. bovendien door requestranten indertijd kosten noch moeite gespaard zijn om het winkelpand, dat voorheen een bakkerij was, geschikt te maken voor een winkelzaak;

dat tenslotte, Last but not least, gerequestreerde sinds eenige tijd zijn eigen zaak in Zierikzee weder geopend heeft;

dat toen requestranten dat hoorden, zij meenden gerechtigd te zijn den minnelijken weg, die zij, omdat ook gerequestreerde gedupeerd was, zoo lang hadden bewandeld, te mogen verlaten en direct ontruiming te kun-

nen vorderen, wegens onverwijlden spoed en de schade die zij lijden bij elken dag langer uitstel van de opening hunner zaak in het oude winkelpand;

Mitsdien het Uwe Commissie moge behagen de huurovereenkomst tusschen gerequestreerde en de A.N.B.O. nietig te verklaren en gerequestreerde te veroordeelen binnen een bij Uwe beschikking te bepalen termijn, genoemd winkelpand aan requestranten op te leveren, alzoo hetzelve te ontruimen en te verlaten met alles wat zich van wege gerequestreerde daarin mocht bevinden en onder overgave der sleutels ter vrije beschikking van requestranten te stellen met machtiging in deze om, indien gerequestreerde daarmede in gebreke mocht blijven, de ontruiming zelf te doen uitvoeren, zoo noodig met behulp van de sterke macht;

wijders met veroordeeling van gerequestreerde om aan requestranten voor elken dag, dat hij in gebreke mocht blijven het winkelpand te ontruimen na den in Uw beschikking te bepalen termijn aan requestrante te betalen de som van honderd gulden (f 100) kosten rechtens.

VOORZIENING BIJ VOORRAAD IN KORT GEDING d.d. 8 Februari 1946.

Wij, Mr. J. J. van Walsem, Lid van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gevestigd te 's-Gravenhage, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van deze Afdeling, krachtens de artikelen 150a en 150b van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (Staatsblad No. E 100), zooals dat is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 (Staatsblad No. E 272), bevoegd tot het treffen van voorzieningen bij voorraad in kort geding;

Gezien vorenstaand verzoekschrift van O. B. Berets en H. Lange, vennoten van de vennootschap onder de firma B. & L., wonende te Amersfoort, zoomede de door partijen bij de mondelinge toelichting overgelegde stukken;

Gehoord partijen, de requestranten bijgestaan door Mr. J. G. P. Westera, den gerequestreerde, Jac. Mourer, bijgestaan door Mr. W. J. B. Versfelt, beiden advocaat te Amersfoort, ter zitting van 3 Januari 1946, te 14.30 uur, en ter zitting van 31 Januari 1946, te 15 uur, in het gebouw van den Raad voor het Rechtsherstel aan de Neuhuyskade no. 94 te 's-Gravenhage, Kamer 13;

Ten aanzien der feiten:

O. dat ten deze allereerst wordt verwezen naar vorenbedoeld verzoekschrift en naar de memorie van antwoord, zoomede naar onzen brief aan partijen van 8 Januari 1946;

O. dat van de in het verzoekschrift gestelde feiten, als in het schriftelijk en mondeling debat erkend of niet voldoende weersproken, in dit kort geding vaststaan;

dat requestranten het winkelpand nr. 29 aan de Langestraat te Amersfoort indertijd hebben gehuurd van de eigenaars J. en I. van Zuiden te Amersfoort;

dat requestranten in het jaar 1942 onder

druk van de bezettingsmacht het winkelpand hebben moeten verlaten, daar zij beide van Joodschen bloede waren;

dat het pand zelve in beslag genomen is door de A.N.B.O., daar ook de verhuurders-eigenaars Joden waren;

dat het pand echter steeds op naam van de oorspronkelijke eigenaars is blijven staan;

dat het bedrijf, door de requestranten uitgeoefend in genoemd perceel, daarna onder beheer heeft gestaan van een Verwalter der Wirtschaftsprüfungstelle;

dat in het laatste jaar der bezetting, toen de geallieerde legers in ons land oprukten, gerequestreerde, evacué uit Zierikzee het perceel voornoemd heeft gehuurd van de A.N.B.O., zonder toestemming van de huurders, noch van de verhuurders-eigenaars;

dat gerequestreerde wist, dat het pand Joodsch bezit was en dat de rechtmatige huurders eveneens van Joodsche origine waren;

dat de huurovereenkomst tusschen requestranten-huurders en de eigenaars-verhuurders nog niet geëxpireerd is of, zoo deze wel geëxpireerd mocht zijn, hernieuwd is met de erfgenamen-eigenaars;

dat requestranten bij hun terugkeer in de maatschappij de zaak door gerequestreerde bezet zagen en geprobeerd hebben langs minnelijken weg een schikking te treffen, doch zulks is mislukt;

dat zij ernstig gedupeerd zijn wegens de omstandigheid, dat volgens de regeling van de distributie van textiel producten IX („Bijzondere bepalingen”) onder letter D, afleveringen aan handelaren zonder vaste verkoopsruimte of werkplaats tot nader aankondiging is verboden;

dat deze toestand nu al 6 maanden duurt;

dat requestranten onderwijl de huur voor het onderhavige pand betalen aan de eigenaars-erfgenamen van de vorige eigenaars;

dat dus gerequestreerde geen huur betaald heeft sinds de oorspronkelijke eigenaars teruggedkeerd zijn of weer als eigenaars konden optreden;

dat de in het pand aanwezig opstand en étalage-installaties eigendom zijn van requestranten;

dat bovendien door requestranten indertijd kosten noch moeite gespaard zijn om het winkelpand, dat voorheen een bakkerij was, geschikt te maken voor een winkelzaak;

O. dat de gerequestreerde ter zitting van 3 Januari 1946 de vordering der requestranten heeft bestreden met een aantal verweren, daarbij ook betoogende, dat hij heeft getracht door ruiling van panden tot een oplossing te geraken, doch dit geen doorgang heeft gevonden, omdat een derde partij niet wenschte of niet kon medewerken, en dat hij is slachtoffer van de evacuatie der gemeente Zierikzee, zoodat het redelijk en billijk is, dat ook met zijn belangen worde rekening gehouden;

O. dat Wij daarop de verdere behandeling der zaak hebben geschorst tot 31 Januari 1946, teneinde partijen gelegenheid te geven, in overleg met het Gemeentebestuur van

Amersfoort, door ruiling van panden het geschil alsnog in der minne te regelen, en hebben getracht zulks te bevorderen door onzen voormelden brief van 8 Januari 1946;

O. dat partijen ter zitting van 31 Januari 1946 hebben verklaard, dat de pogingen om te geraken tot zulk een regeling nog niet ten einde waren, maar goede vorderingen hadden gemaakt, en de verwachting gerechvaardigd was, dat met de hulp van de betrokken instanties binnenkort een oplossing zou worden gevonden;

O. dat bovendien de gerequestreerde heeft te kennen gegeven, dat hij onder deze omstandigheden zich niet langer wilde verzetten tegen toewijzing van de vordering der requestranten;

In rechte:

O. dat het onderhavige winkelpand aan de Langestraat no. 29 te Amersfoort kennelijk krachtens art. 1 van de Verordening No. 154/1941 was Joodsch huizenbezit, dat ingevolge art. 3 dier Verordening moest worden aangegeven en waarover krachtens art. 8 derzelfde Verordening het beheer is opgedragen aan de A.N.B.O. (Algemeen Nederlandsch Beheer van Onroerende Goederen);

O. dat voorts het daarin uitgeoefend bedrijf van de requestranten blijkbaar krachtens artt. 1—4 van de Verordening No. 189/1940 was een Joodsche onderneming, welke eveneens aangegeven diende te worden en waarvoor ingevolge artt. 7 en 8 van de Verordening No. 148/1941 een bewindvoerder („Treuhand”) is aangesteld;

O. dat in het laatste jaar de gerequestreerde, horloger en opticien te Zierikzee, slachtoffer van de evacuatie dier gemeente, zich heeft gevestigd te Amersfoort, en wel in het onderhavige pand aan de Langestraat no. 29, welk pand hij van de A.N.B.O. heeft gehuurd;

O. dat ingevolge art. 16 van het Besluit No. E 93 i.v.m. de daaraan toegevoegde lijst „A” de voornoemde Verordeningen No. 154/1941 en 189/1940 worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel hier van toepassing zijn artt. 23 en volgende van het Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100, en de gerequestreerde niet heeft aannemelijk gemaakt, dat hij het pand te goeder trouw van een derde heeft in huur gekregen, als bedoeld in art. 27, lid 1, van dat Besluit, zoodat een mogelijke vordering van de requestranten tot nietigverklaring der hier bedoelde huurovereenkomst zal worden toegewezen;

O. dat aannemelijk is, dat de requestranten het bewuste pand onverwijld noodig hebben, zoodat hier uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, te meer waar de onderhandelingen tusschen partijen reeds loopen sinds den zomer van 1945;

O. dat de gerequestreerde thans voldoende gelegenheid heeft gehad ook zijnerzijds de noodige maatregelen te nemen en dus ook met zijn belang voldoende is rekening gehouden;

O. dat de requestranten in dit kort geding

niet-ontvankelijk zijn in hun vordering de huurovereenkomst tusschen den gerequesteerde en de A.N.B.O. nietig te verklaren, vermits een beslissing daarover niet zou zijn een voorziening bij voorraad en mitsdien Onze bevoegdheid zou te buiten gaan;

O. dat Wij geen termen vinden voor het toewijzen van een dwangsom naast de mogelijkheid van tenuitvoerlegging met behulp van den sterken arm;

O. dat de gerequesteerde niet heeft verzocht aan een mogelijke toewijzing der vordering een bevel tot zekerheidsstelling te verbinden, en Wij geen termen zien zulk een zekerheidsstelling ambtshalve te gelasten;

Rechtdoende in Kort Geding:

Verklaren de requestanten in dit kort geding niet-ontvankelijk in hun vordering de huurovereenkomst tusschen de gerequesteerde en de A.N.B.O. nietig te verklaren;

Wijzen de vordering tot ontruiming toe;

Gelasten mitsdien den gerequesteerde, Jac. Mourer, uiterlijk op 15 Februari 1946 het winkelpand aan de Langestraat no. 29 te Amersfoort aan de requestanten, O. B. Berets en H. Lange, op te leveren, alzoo hetzelfde te ontruimen en te verlaten met alles wat zich vanwege hem (Jac. Mourer) daarin mocht bevinden en onder overgave der sleutels ter vrije beschikking van de requestanten te stellen, met machtiging op de requestanten om, indien de gerequesteerde daarmee in gebreke zou blijven, de ontruiming zelf te doen uitvoeren, zoo noodig met behulp van den sterken arm;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;

Veroordeelen den gerequesteerde in de kosten van het kort geding, aan de zijde van de requestanten gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 90.

No. 21.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 2 Febr. 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel onbevoegd ten aanzien van effecten, vallende onder de omschrijving van art. 39 van Besluit E 100.

(Artt. 36, 39, 114 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100, gen. F 272.)

1. Julius Lodewijk Wilem Seiffardt, wonende te Amsterdam, Voorzittend Meester der Vrijmetselaarsloge „l'Inséparable"; 2. Herman Hendrik Ponne, wonende te Bergen op Zoom, Secretaris der Vrijmetselaarsloge „l'Inseparable",

tegen:

Mattijs Jacobus de Haan, accountant te Amsterdam.

Wat de feiten betreft:

O. dat requestanten eigenaren zijn ge-

weest van 5 aandelen à f 100, Serie A nos. 6 t/m 10 van de Coöperatieve Centrale Nuts-credietbank U.A. te Breda;

dat op 4 September 1940 deze effecten zijn inbeslaggenomen door den vijandelijken bezetter en in opdracht van Mr. Joan Muller, Sweelinkstraat 39 te 's-Gravenhage, in diens hoedanigheid van liquidateur der Vrijmetselaarsloge zijn overgeschreven op naam van Mattijs Jacobus de Haan, accountant te Amsterdam, Koninginneweg 57, die deze gekocht heeft op de door de Fa. Brand in November 1943 gehouden veiling;

In rechte:

O. dat krachtens art. 114 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100 de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel in eerste instantie uitsluitend is belast met de beslissing der geschillen, voortvloeiende uit het bepaalde in hoofdstuk III van dat Besluit;

dat krachtens art. 36 van dat Besluit zooals dat is gewijzigd bij art. I van het Besluit d.d. 16 November 1945 (F 272) hoofdstuk III niet van toepassing is met betrekking tot effecten, die ingevolge hoofdstuk IV moeten worden geregistreerd, voorzover laatstgenoemd hoofdstuk afwijkende voorschriften geeft;

dat requestanten vorderen nietigverklaring van een gewijzigde rechtsbetrekking ten aanzien van effecten, vallende onder de omschrijving van art. 39 van het Besluit E 100, zooals dit is gewijzigd bij Besluit F 272;

dat hieromtrent hoofdstuk IV voorschriften bevat, afwijkende van die van hoofdstuk III;

dat mitsdien de Afdeeling Rechtspraak van den Raad niet bevoegd is van het verzoek kennis te nemen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd, van het verzoek van requestanten kennis te nemen.

No. 22.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), Februari 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Liquidatie van meubelhandel ongedaan gemaakt, met terugwerkende kracht tot 31 December 1943.

(Artt. 23, 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel,
Neuhuyskade 94, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

M. M. Hes, koopman, wonende te Utrecht, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van den advocaat en procureur Mr. E. Spanjaard te Utrecht aan de Biltstraat 142bis;

dat ondergeteekende door een aanstelling d.d. 21 Augustus 1945 van den Militairen Commissaris van de Provincie Utrecht, voor het Nederlandsch Beheersinstituut den 6den September 1945 bekrachtigd, is benoemd tot bewindvoerder ex artikel 85 E 100 over den afwezige Jacob Wijzenbeek;

dat ondergeteekende voor Jacob Wijzenbeek rechtsherstel wenschte te bewerken en Uwen Raad daartoe het volgende mededeelt; De Meubelhandel,

dat door Jacob Wijzenbeek te Utrecht sinds 1928 aan de Mariastraat 8 en 10 een meubelhandel annex stoffeerderij werd geëxploiteerd, welke meubelhandel als zoogenaamde eenmanszaak gedreven werd onder de handelsnaam J. Wijzenbeek;

dat omstreeks November 1933 een filiaal werd gevestigd te Amersfoort aan de Varkensmarkt 5, hetwelk stond onder eigen beheer van de hoofdzaak;

De gebeurtenissen na 10 Mei 1940.

dat krachtens beschikking van den Commissaris-Generaal van Financiën en Economische Zaken d.d. 6 Maart 1942 de Rijksduitscher Anton Mischoff, toenmaals wonende te Utrecht aan de Mariastraat 34, woonplaats thans onbekend, beheerder

ten aanzien van opgemelde zaak met filiaal is aangesteld als bewindvoerder (Treuhänder) als bedoeld in par. 7 en volgende van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 12 Maart 1941 No. 48;

dat door dezelfde autoriteit op 12 October 1943 deze aanstelling is ingetrokken met gelijktijdige benoeming van den Rijksduitscher Friedrich Siegert, toenmaals wonende te den Haag aan de Bezuidenhoutseweg 51, woonplaats thans onbekend, tot zgn. Liquidations-treuhänder;

dat door dezen Heer het bedrijf inclusief filiaal in de maand December 1943 — en wel volgens het dossier der Kamer van Koophandel per 31 December 1943 — is geliquideerd;

dat ten bewijze van een en ander een afschrift van het dossier van de Kamer van Koophandel te Utrecht wordt overgelegd;

De toestand thans.

dat verzoeker met de eenige aanwezige nakomelingen van Jacob Wijzenbeek, diens dochter Betty Sara Wijzenbeek, verschillende fabrikanten, oude leveranciers van Jacob Wijzenbeek, heeft bezocht;

dat verzoeker er in geslaagd is, het oude pand aan de Mariastraat 8 en 10 weer in te huren en verschillende indertijd aan de Duitse greep onttrokken voorraden heeft achterhaald;

dat verzoeker derhalve in staat ware, het bedrijf op korten termijn op rendabele wijze te heropenen, zulks in het belang van den afwezige;

dat verzoeker daarom Uw Raad verzoekt de liquidatie van de meubelzaak met terugwerkende kracht tot 31 December 1943 ongedaan te maken en hem te vergunnen, de

aanteekening der liquidatie in het handelsregister te doen doorhalen;

dat verzoeker alle verdere rechten van de door hem vertegenwoordigde afwezige uitdrukkelijk voorbehoudt, in het bijzonder die op schadevergoeding voor de geleden financiële nadeelen en het rechtsherstel met betrekking tot andere eigendommen, waarover verzoeker zich nader tot Uwen Raad zal wenden;

met verzoek de liquidatie van de meubelhandel J. Wijzenbeek met terugwerkende kracht tot 31 December 1943 ongedaan te maken, met machtiging op verzoeker, de liquidatie in het Handelsregister te doen doorhalen.

Wij, waarnemend Voorzitter van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage;

Gelezen vorenstaand request;

O. dat noch Mr. M. E. van Nievelt te Utrecht, als beheerder van het vermogen van Anton Mischoff bij het op 3 December 1945 ingediend antwoord, noch de Afdeeling Beheer van den Raad voor het Rechtsherstel als beheerder van het vermogen van den afwezigen F. Siegert bij op 4 December 1945 ingediend antwoord, bezwaren hebben gemaakt tegen het gedaan verzoek om de liquidatie van de handelszaak van den afwezigen Jacob Wijzenbeek ongedaan te maken;

O. dat van de indiening van onderwerpelijks verzoekschrift een speciale regeling is getroffen bij Staatsblad 1945 no. 257 voor de reëvacuatie van klein-bedrijven, doch dat deze regeling het nemen van een beslissing op het gedaan verzoek niet in den weg staat, eensdeels, omdat hier van reëvacuatie niet de rede is, daar requestant zich reeds de beschikking van de vroegere localiteit heeft weten te verzekeren, anderdeels, omdat nu requestant ongetwijfeld belang heeft om een beslissing te krijgen omtrent de in het request genoemde feiten, welke als door gerequesteerde niet ontkend, tusschen partijen zijn komen vast te staan, terwijl het eindelijk onredelijk zou zijn dat door deze nieuwe regeling, welke als hulp voor gevallen als de onderhavige bedoeld zijn, termijnen en rechten verwerkt zouden worden in zaken, die op de destijds voorgeschreven wijze bij den Raad voor het Rechtsherstel aanhangig zijn gemaakt;

Beschikkende:

Wijst het gedaan verzoek toe;

Maakt de liquidatie van den meubelhandel J. Wijzenbeek te Utrecht Mariastraat 8—10 ongedaan met terugwerkende kracht tot 31 December 1943;

Machtigt de verzoeker in voorschreven hoedanigheid de liquidatie in het Handelsregister te Utrecht te doen doorhalen.

27 Febr. 1946 (afl. 15)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 23—35

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VANDERBRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

De prijs van het abonnement **TRIBUNALEN IN NEDERLAND** en andere na-oorlogsche rechtspraak is vastgesteld op f 18.—. Ter voorkoming van groote moeilijkheden in onze administratie is voor dit abonnementsgeld een kwitantie afgegeven.

De omvang van ± 50 vel zal met de eerste jaargang zeker bereikt worden nu steeds meer Tribunalen en Bijz. Hoven in werking worden gesteld. Een navordering zal in ieder geval niet worden gegeven.

No. 28.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 22 Jan. 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Beheer van onroerend goed met inbegrip van de Inning der huren opgedragen aan de A.N.B.O. te Rotterdam, met bepaling, dat het netto provenu aan requestrante wordt uitgekeerd.

(Art. 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100).

Aan den E.A.Heer Voorzitter van de Afd. Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Anna Cohen, wonende te Rotterdam, weduwe van Maurits Harzberger, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van Mr. M. L. Weijl, adv. en proc. te Rotterdam aan het Blankenburgerpark 166 (vm Overschie), die door requestrante wordt gesteld om te dezer zake als gemachtigde op te treden;

dat requestrante eigenares was van het perceel Vrijenbanschestraat 40 te Rotterdam;

dat gedurende de bezetting van Nederland in de jaren 1940—1945 het beheer van dit perceel ingevolge de verordeningen van den Rijksc commissaris is overgegaan op het A.N.B.O. te Rotterdam, die dat perceel op 17 Juni 1943 heeft verkocht en geleverd aan den heer Rijnerus Rijnders te Rotterdam, Pleinweg 20 blijkens overschrijving in de registers van den hypotheekbewaarder te Rotterdam in deel 2697 Nr. 31;

dat Rijnerus Rijnders voornoemd perceel op 10 Augustus 1943 heeft verkocht en geleverd aan André Mathias Vogelij te Schiedam, Noordvest 77 en bij de zelfde akte door Vogelij weer doorverkocht aan Abraham Figuee te Rotterdam, van Maanenstraat 50, blijkens overschrijving in de registers van den hypotheekbewaarder te Rotterdam in deel 2701 Nr. 44;

dat requestrante een verzoekschrift zal indienen bij den Raad voor het Rechtsherstel, ten einde de eigendomsrechten van den heer A. Figuee met betrekking tot dit perceel te laten nietig verklaren, alsmede de daaraan ten grondslag liggende koop en levering en de op dit perceel door Figuee gevestigde zakelijke rechten en haar zelf in haar eigendomsrecht te herstellen, doch "e verwachten is, dat het geruimen tijd zal vorderen alvorens de Raad voor het Rechtsherstel te dezer zake uitspraak zal doen;

dat te verwachten is, dat het verzoek van requestrante door den Raad voor het Rechtsherstel zal worden toegewezen, aangezien partijen zijn ingezetenen van het Koninkrijk, de eigendomsrechten, koop en levering zijn tot stand gekomen op grond van een maatregel van de bezetters ten aanzien waarvan bij Koninklijk Besluit is bepaald, dat hij nimmer van kracht is geweest en gerequesteerde

wist, althans behoorde te weten, dat hij z.g. Joodsch onroerend goed kocht, zoodat het laten bestaan van die eigendomsrechten, enz. in verband met de omstandigheid, dat requestrante de gemelde onroerende goederen wilde verkoopt, nimmer toestemming tot verkoop heeft gegeven en trouwens nooit een koopprijs heeft ontvangen, onredelijk ware;

dat requestrante bovendien zal terugvorderen de gedurende de bezetting ook na den verkoop gederfde huren, doch dat naar mate Figuee meer huur van de huurders van het bedoelde perceel ontvangt, de kans om het door hem geïncasseerde volledig gerestitueerd te krijgen voor requestrante steeds kleiner wordt;

dat er groote kans bestaat, dat het onderhoud van dit perceel, hetwelk in de laatste jaren toch al veronachtzaamd is, niet behoorlijk zal worden uitgevoerd, nu Figuee weet, dat hij den eigendom van het perceel zal verliezen;

dat requestrante geen andere inkomsten heeft dan die uit huizen, waarvan de meeste door het A.N.B.O. zijn verkocht en effecten, welke zich echter bevinden bij de firma Lippmann, Rosenthal en Co;

dat requestrante de inkomsten uit voormeld perceel dringend behoeft ter voorziening in haar noodzakelijk levensonderhoud en een onverwijld voorziening bij voorraad vereischt is;

dat er een achterstand in de huurbetaling is;

Mitsdien A. Figuee worde veroordeeld zich onmiddellijk te onthouden van het beheer van het perceel Vrijenbanschestraat 40 en dit beheer met uitsluiting van ieder ander worde opgedragen aan requestrante, althans aan een onpartijdige derde, als hoedanig requestrante voorstelt het A.N.B.O. te Rotterdam, met bepaling, dat ook de inning der achterstallige huren onder dat beheer vallen en dat gedurende dat beheer niet betaald zullen worden de renten en aflossingen op de thans op het perceel rustende hypotheek ten gunste van de Rotterdamse Hypotheekbank voor Nederland N.V. te Rotterdam, met afdracht van het netto provenu van dat beheer aan requestrante, alles totdat de Raad voor het Rechtsherstel te dezer zake zal hebben beslist en met veroordeeling van A. Figuee in de kosten van dit geding.

Wij, waarnemend Voorzitter van de kamer te 's-Gravenhage der Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen, requestrante bij monde van haren procureur Mr. M. L. Weijl, gerequesteerde in persoon bijgestaan door Mr. H. J. Kreulen, advocaat en procureur te Rotterdam;

O. dat requestrante heeft verzocht gerequesteerde te veroordeelen zich onmiddellijk te onthouden van het beheer van het perceel Vrijenbanschestraat 40 te Rotterdam, en dit beheer op te dragen aan requestrante, subsidiair aan het A.N.B.O. te Rotterdam, met bepaling dat ook de inning der achterstallige

huren onder het beheer vallen, en dat gedurende dat beheer niet betaald zullen worden de renten en aflossingen van de thans op het perceel rustende hypotheek, ten gunste van de Rotterdamsche Hypotheekbank voor Nederland N.V. te Rotterdam, met afdracht van het netto-provenu van dat beheer aan requestrante totdat de Raad voor het Rechtsherstel te dezer zake omtrent de vernietiging der gedane koopen en verkopen zal hebben beslist, en met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding;

O. dat de ten requeste gestelde feiten door den gerequesteerde als juist zijn erkend met dit voorbehoud, dat hij bij den aankoop van dat perceel te goeder trouw is geweest, immers hem door de tusschenpersonen den Makelaar Ceelen en den Notaris Schuur niet is medegedeeld dat het perceel als „joodsch onroerend goed” moest worden beschouwd, en hem zulks ook niet uit anderen hoofde bekend was, en hij dan ook het perceel voor de normale waarde van ± f 12,000 heeft gekocht;

O. dat requestrante heeft medegedeeld, dat zij wil aannemen dat gerequesteerde bij de belegging van zijne spaarpenningen de dupe is geworden van tusschenpersonen, en als kooper te goeder trouw zou kunnen worden aangemerkt, wanneer hij volgens de normen van het Besluit Rechtsherstel in de gegeven omstandigheden niet als te kwader trouw moest worden beschouwd, verklarende requestrante zich onder persistit bij haren eisch bereid met den gerequesteerde een regeling te treffen;

O. dat ten processe de juistheid is erkend van het door requestrante overgelegd: Uittreksel van den perceelsgewijzen kadastralen legger der Gemeente Rotterdam, 9de Afdeeling, Art. 2383. waaruit blijkt dat het perceel sedert 7 December 1926 verbonden was voor een hypothecaire schuld, ten laste van wijlen requestrante's echtgenoot, groot f 8000 rentende 5 %, welke 5 Juli 1943 werd geroeerd, terwijl vervolgens op 10 Augustus 1943 een hypotheek groot f 8500 rentende 4 %, ten laste van gerequesteerde, ten behoeve van de Rotterdamsche Hypotheekbank voor Nederland N.V. te Rotterdam. zonder beding van aflossing werd gevestigd;

O. dat ten processe is komen vast te staan, dat het onderwerpelijke perceel is z.g. „joodsch eigendom”, en dat op grond van de gebleken feiten aannemelijk is, dat de door requestrante bij den Raad voor het Rechtsherstel in te stellen vorderingen tot het herstel in het bezit en den eigendom toewijsbaar zullen zijn;

O. dat requestrante haar belang om het netto-provenu van het onderwerpelijke pand onvervuld te ontvangen aannemelijk heeft gemaakt, doch dat dit doel evenzeer bereikt wordt indien het perceel onder beheer wordt gesteld van een onpartijdige derde, gelijk subsidiair is verzocht;

O. dat requestrante's verzoek om bij voorbaat te gelasten dat ook de hypotheekrenten

en aflossingen niet langer zullen worden voldaan — daargelaten of zulks aan de hand van de bepalingen van het besluit Herstel Rechtsverkeer als redelijk ware aan te merken — zeker niet de toets der billijkheid zou kunnen doorstaan, noch ten aanzien van den gerequesteerde noch tegenover den hypotheekhouder, die als niet in het geding geïnteresseerd belanghebbende derde geen gelegenheid had voor zijne rechten op te komen, noch ook ten opzichte van requestrante zelve, die ten tijde van het verlies van de beschikking over het onderwerpelijke perceel zwaardere lasten had te voldoen aan hypotheekrenten dan thans het geval is;

O. dat ook eene conservatoire maatregel om eventueel verhaal te verzekeren op de tegenwoordige hypotheekhoudster niet noodig schijnt;

O. dat het wenschelijk voorkomt een termijn te bepalen waarbinnen de hoofdzak ahangig dient te worden gemaakt, bijaldien het voornemen van partijen om tot eene minnelijke schikking te geraken niet tot uitvoering mocht komen;

Beschikkende:

Wijzen den subsidiairen eisch ten deele toe;

Gelasten A. Figeo voornoemd zich aansonds te onthouden van het beheer van het perceel Vrijenbanschestraat 40 te Rotterdam, met opdracht van het beheer, met inbegrip van het innen van de achterstallige huren, totdat hieromtrent ten principale zal zijn beslist, aan het A.N.B.O. te Rotterdam;

Bepalen dat het netto-provenu na aftrek der noodzakelijke kosten van onderhoud, lasten en hypotheekrenten worde uitgekeerd aan requestrante;

Bepalen dat deze beschikking vervalt indien de hoofdzak niet binnen een maand na heden bij den Raad voor het Rechtsherstel ahangig is gemaakt;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten op deze beschikking gevallen aan zijde van requestrante begroot op f 51.45;

Ontzeggen het meerder gevorderde.

No. 24.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 2 Febr. 1946. (Mr. Haga).

Verzoeker in zijn verzoek om hersteld te worden in zijn rechten als huurder niet ontvankelijk verklaard, omdat niet is gesteld of gebleken, dat de huuropzegging in eenig verband heeft gestaan met het felt der vijandelijke bezetting.

(Art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100).

In de zaak van Adrianus Breedijk, wonende te Rotterdam, requestrant,
tegen:
Jacobus Cornelis Kraan, gerequesteerde, is de volgende beslissing gegeven:

De Raad voor het Rechtsherstel, enz. ;

Gezien het verzoekschrift van requestrant, het door gerequesteerde ingediende tegenverzoekschrift, alsmede een vonnis van den Kantonrechter te Rotterdam, 13 October 1942, tusschen p.p. gewezen;

Wat de feiten betreft:

O. dat in dit geding tusschen p.p. het volgende vaststaat:

Ongeveer 13 jaar geleden heeft requestrant van den toenmaligen eigenaar Klinge gehuurd twee pakhuizen en een benedenhuis met sousterrain en uitbouw aan de Aelbrechtskade nos. 16, 17 en 18 te Rotterdam tegen f 125 per maand, in welke perceelen requestrant gedurende vele jaren het bedrijf van garagehouder heeft uitgeoefend;

In het voorjaar van 1942 verkocht Klinge de perceelen aan gerequesteerde, die vervolgens tegen 1 Juli 1942 de huur heeft opgezegd, waarna requestrant na tevergeefs een beroep te hebben gedaan op het Huurbeschermingsbesluit 1941 bij voornoemd vonnis van den Kantonrechter te Rotterdam tot ontruiming werd veroordeeld;

Requestrant heeft thans gesteld, dat hij tijdens den loop van gemelde procedure zijn garagebedrijf had stilgelegd omdat hij geen lust had voor den Duitschen bezetter te werken;

dat namelijk destijds de situatie in Rotterdam aldus was, dat de Duitschers alle bedrijven in beslag namen en requestrant voorzag dat ook zijn bedrijf zeker in Duitsche handen zou vallen, indien hij zijn garage op normale wijze bleef exploiteeren;

dat requestrant om gemelde redenen de deuren van zijn garage heeft gesloten en aan de binnenzijde eenige wagens tegen die deuren heeft geplaatst, tengevolge waarvan die deuren met geen mogelijkheid meer te openen waren, terwijl requestrant zelf door een achteruitgang de ruimten heeft verlaten;

dat requestrant het vervolgens wenschelijk heeft geoordeeld onder te duiken en hoewel van Duitsche zijde talloze malen is getracht requestrant in arrest te stellen, dit niet is gelukt;

dat het den Duitschers dan ook onmogelijk is geworden, tengevolge van de vaderlandslievende houding en anti-Duitsche handelingen van requestrant, de garage van requestrant noch hem persoonlijk voor hun diensten te gebruiken;

dat bedoelde nieuwe eigenaar in gemelde procedure heeft naar voren gebracht, dat hij de onderhavige perceelen dringend noodig had om daarin zijn bedrijf van loonconfectiefabrikant uit te oefenen en de Kantonrechter diens belangen zwaarwichtiger heeft geoordeeld dan die van requestrant, omdat requestrant zijn bedrijf van garagehouder toentertijd daarin niet meer uitoefende, terwijl de Kantonrechter bij de persoonlijke bezichtiging van de onderwerpelijke perceelen aan requestrant heeft te kennen gegeven, dat het eigenlijk aan diens vaderlandslievende houding was te wijten, dat hij hem toen tot ontruiming moest veroordeelen;

dat toch ware destijds requestrant met de

exploitatie van zijn bedrijf op normale wijze verder gegaan, het bedrijf van requestrant zeer zeker het noodige gewicht in de schaal zou hebben gelegd, waardoor ongetwijfeld de beslissing van den Kantonrechter een geheel andere zou zijn geweest;

dat requestrant gedurende het verdere verloop van de oorlog steeds illegaal werk heeft verricht, terwijl requestrant thans zeer gaarne weder zijn bedrijf van garagehouder zou willen voortzetten, nu het illegaal werk is afgelopen en hij, met het oog op de levensbehoefte van zich en zijn gezin weder aan den slag moet gaan, temeer nu requestrant nog al zijn klanten heeft, terwijl het grootste gedeelte daarvan weder in het bezit van een auto is;

dat tijdens de behandeling van bovenbedoelde procedure requestrant aan genoemden Kraan nog ruimte in Schiedam heeft aangeboden, voldoende voor diens bedrijf, doch genoemde Kraan dit aanbod heeft van de hand gewezen, omdat de afstand voor zijn personeel te ver was;

dat op den dag, dat requestrant krachtens het gewezen vonnis de als garage ingerichte pakhuizen aan de Aelbrechtskade nos. 16 en 17 ontruimde, de Deutsche Socialistische „Volkswohlfahrt" terstond op die ruimte heeft beslaggelegd en deze 1½ jaar in gebruik heeft gehad, waardoor ook genoemde Kraan verplicht was elders zijn bedrijf onder te brengen en wel aan de Aelbrechtskolk te Rotterdam;

dat eerst na verloop van anderhalf jaar, derhalve omstreeks den zomer van 1944, genoemde Kraan de onderwerpelijke panden in gebruik heeft genomen, echter slechts voor een zeer klein gedeelte daarvan;

dat hij onder meer het pakhuis op no. 16 nimmer in gebruik heeft genomen, doch hij dit aan een ander heeft verhuurd, terwijl hij het pakhuis op no. 17 evenmin in gebruik heeft en slechts het daarachter gelegen werkplaatsje, gebouwd in den vroegeren tuin van de woning aan de Aelbrechtskade no. 18 te Rotterdam door hem voor zijn bedrijf wordt gebruikt en de eigenlijke ruimte van het pakhuis op no. 17 geheel onbenut is;

Op welke gronden hij heeft verzocht, hem in zijn rechten te herstellen en op vorenstaande gronden alsnog zoodanige maatregelen te nemen, waardoor het voor requestrant mogelijk zal zijn zijn bedrijf van garagehouder weder in beide ruimten aan de Aelbrechtskade no. 16 en 17 te Rotterdam op te bouwen;

O. dat gerequesteerde heeft geantwoord, dat requestrant bij zijn request vraagt hersteld te worden in zijn rechten als vroegere huurder van de perceelen Aelbrechtskade 16—17 en 18 te Rotterdam, waarvan de ontruiming was bevolen bij vonnis van den Kantonrechter te Rotterdam;

dat, om dit gewenschte herstel te kunnen verkrijgen, noodig is vernietiging van het vonnis van den Kantonrechter voornoemd;

dat volgens art. 24 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer mogelijk is rechtshandelingen te vernietigen, waardoor rechtsbetrekkingen tenietgaan of gewijzigd zijn;

dat echter een gerechtelijke uitspraak niet als een rechtshandeling te beschouwen is, zoodat het verzoek van requestrant niet ontvankelijk kan worden;

dat gerequesteerde het ten zeerste betreurt, dat requestrant mede door zijn nobele en vaderlandslievende houding tijdens de Duitse bezetting een vonnis tot ontruiming van zijn bedrijfsruimte tegen zich moest hooren uitspreken;

dat echter dit vonnis van den Kantonrechter in de gegeven omstandigheden volkomen gerechtvaardigd was, wat door requestrant trouwens niet ontkend wordt;

dat thans requestrant weer zijn vroegere bedrijfsruimte wil gaan gebruiken, met welk doel hij zijn verzoekschrift indiende;

dat echter de toestand inmiddels dusdanig gewijzigd is, dat gehoorgeven aan dit verzoek tot grove onbillijkheden zou leiden;

dat immers in de onderhavige percelen thans op volle kracht werken het loonconfectiebedrijf van gerequesteerde met een bezetting van 18 man personeel en de vernikkelinrichting van Ph. Meyer;

dat de geheele ruimte der onderhavige percelen derhalve in gebruik is en dus onjuist is de bewering van requestrant als zou het pakhuis op no. 17 leeg staan;

dat gerequesteerde ten behoeve van een juist beeld van de verhouding bovendien nog opmerkt, dat requestrant indertijd de geheele ruimte niet zelf benutte, maar een groot gedeelte daarvan onderverhuurd had aan een zekeren van Wingerden, zooals blijkt uit de betreffende incidenteele conclusie, waarbij van Wingerden zich voegde in de ontruimingsprocedure, zoodat requestrant nu meer ruimte vraagt dan hij oorspronkelijk in gebruik had;

dat de argumenten, die requestrant in zijn verzoekschrift voert, voornamelijk hierop neerkomen, dat hij oorlogsslachtoffer is en als zoodanig geholpen dient te worden;

dat daartegenover gerequesteerde echter met nadruk erop wijst, dat zoowel het bedrijf van gerequesteerde als dat van genoemden Meyer als oorlogsgetroffene zijn aan te merken, zoodat requestrant's verzoek hierop neerkomt: twee oorlogsgetroffenen, onder wie de eigenaar, te verwijderen ten behoeve van één andere;

dat het inwilligen van requestrant's verzoek dus in strijd zou zijn met alle recht, redelijkheid en bijzondere wettelijke bepalingen;

Op welke gronden hij heeft verzocht, requestrant niet ontvankelijk te verklaren althans de vordering te ontzeggen, kosten rechtens;

Wat het recht betreft:

O. dat gerequesteerde's beroep op niet ontvankelijkheid gegrond op de stelling, dat voor de toewijzing van het verzoek vernietiging van het vonnis van den Kantonrechter noodzakelijk is en dit laatste niet eene rechtshandeling vormt, moet worden verworpen, daar, ook al zouden door dat vonnis gelijk gerequesteerde blijkbaar meent, de tusschen p.p. bestaan hebbende rechtsbetrekkingen

inderdaad zijn teniet gegaan, deze omstandigheden blijkens art. 38 van het Besluit herstel rechtsverkeer aan inwilliging van het verzoek niet in den weg zoude staan;

O. echter, dat de huur van de ten requeste bedoelde percelen is geëindigd op 30 Juni 1942 krachtens de op 30 Mei tevoren door gerequesteerde gedane opzegging;

dat nu wel de algemeen luidende bewoording van art. 23 van genoemd Besluit de mogelijkheid schijnt te scheppen, om alle tijdens de bezetting tenietgegane rechtsbetrekkingen te doen herleven, doch dat krachtens doel en systeem van het Besluit die mogelijkheid is beperkt tot die rechtsbetrekkingen, welke inhoud of bestaan is beïnvloed door het feit der vijandelijke bezetting;

O. nu dat niet is gesteld of gebleken, dat de huuropzegging door gerequesteerde tot dat feit in eenig verband stond;

dat weliswaar volgens de stellingen van het request des Kantonrechters weigering, om ten behoeve van requestrant het Huurbeschermingsbesluit 1941 toe te passen, haren grond vindt in omstandigheden, samenhangend met de aanwezigheid van den vijand hier te lande, doch dat, wat hiervan zij, door die beslissing geene rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen, gewijzigd of tenietgegaan, doch slechts is geweigerd, de reeds door de huuropzegging tenietgegane rechtsbetrekking met gebruikmaking van art. 6 van laatstgenoemd Besluit te doen herleven;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat requestrant niet ontvankelijk moet worden verklaard in zijn verzoek;

Beslissende:

Verklaart requestrant niet ontvankelijk in zijn verzoek.

Veroordeelt hem in de kosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequesteerde begroot op f 50.

No. 25.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 7 Febr. 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Kort Geding.

Machtiging verleend, om zich in het feitelijke bezit te stellen van perceel met bepaling van termijn, waarop de hoofzaak moet worden aanhangig gemaakt.

(Artt. 23, 25, 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100).

Aan den E.A.Heer President van den Raad voor het Rechtsherstel.

Geeft eerbiedig te kennen:

Nissim Benezra, wonende te 's-Gravenhage, ten deze woonplaats kiezende te 's-Gravenhage aan de Parkstraat No. 95 ten kantore van den procureur Mr. W. J. M. J. Piët,

die als zodanig zal occuperen en door requestrant wordt gesteld;

dat verzoeker ingezetene is van het Koninkrijk der Nederlanden; ingevolge art. 13 van de wet van 12 Dec. 1892 S. 68, vanaf 1913 woonachtig te 's-Gravenhage, met een onderbreking van Mei 1940—Augustus 1945;

dat verzoeker is erfpachtsgerechtigde tot 31 December 2000 op twee perceelen grond, gelegen te 's-Gravenhage aan het Noordeinde op de kadastrale legger dier gemeente bekend als Sectie D nummers 1508 en 1509 en eigenaar van het op gemelde perceelen gestichte huis, plaatselijk gemerkt aan het Noordeinde 138 en eventueel verder daarop staande opstellen;

dat verzoeker sinds 10 Mei 1940 geacht wordt in het vijandelijk buitenland te verblijven, daar hij in Mei 1940 naar Frankrijk was vertrokken;

dat daarna op den 22 September 1943 bovenomschreven erfpachtsrecht met de opstellen door Arnold Lampe, dipl. ing. thans zonder bekende woon- of verblijfplaats in en buiten het Koninkrijk handelende als Sammelverwalter van onroerende goederen toebehorende aan vijanden in de zin van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen van 24 Juni 1940, als zoodanig benoemd door den commissaris van Financiën en Economische Zaken om niet is overgedragen aan Reinhard Alexander Mumm, gerequesteerde, voor Mei 1945 wonende te 's-Gravenhage, thans voortvluchtig en zonder bekende woon- of verblijfplaats binnen en buiten het Koninkrijk der Nederlanden;

dat deze overdracht plaats vond ten overstaan van den notaris Jhr. C. J. G. Six, ter standplaats 's-Gravenhage;

dat deze rechtsbetrekking derhalve tot voorwerp heeft een recht en een zaak, die zich binnen het Koninkrijk bevindt;

dat de rechtsbetrekking van verzoeker tot het erfpachtsrecht en den eigendom bovenomschreven is te niet gegaan tengevolge van handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa verricht onder dwang vanwege personen door den vijand met macht bekleed en zonder geoorloofde oorzaak en op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan door de wettige Nederlandse Overheid is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

dat het achterwege laten van het ingrijpen bedoeld in artikel 23 van het K. B. E. 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat verzoeker zijn bedrijf van import- en verkoop van tapijten weer in bovenomschreven pand wenst uit te oefenen en daartoe op de kortst mogelijke termijn daarover moet kunnen beschikken;

dat wijders per 1 Januari 1945 de erfpachtscanon is vervallen, terwijl er geen enkele zekerheid bestaat, dat de beheerder van Mumm, Mr. W. Russell, te Amsterdam, Keizersgracht 294, deze canon zal betalen, daar

niet bekend is of deze beheerder over enig vermogen aan Mumm toebehorend, beschikt;

dat de moeilijkheden in dit geval minimaal zijn, omdat het pand is overgedragen om niet, aan een Rijksduitser, zodat voor een z.g. minnelijke regeling geen reden is;

dat verzoeker derhalve onverwijld spoed heeft om een onmiddellijke voorziening bij voorraad te vragen;

Met verzoek

dat het Uwe Raad behage te bepalen, dat het recht van verzoeker tot het erfpachtsrecht en de eigendom boven in den brede omschreven in zijn geheel herleve, met nietigverklaring van de tijdens de bezetting gevestigde betrekkingen ten opzichte van genoemde rechten.

Wij, waarnemend Voorzitter van de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, Enkelv. Kamer te 's-Gravenhage;

Gezien vorenstaand request;

O. dat de behandeling daarvan door Ons is bepaald op 24 Januari 1946;

O. dat requestrant in persoon is verschenen, bijgestaan door Mr. W. J. M. J. Piët, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, doch dat genoemde procureur heeft medegedeeld de oproeping van Mr. J. W. J. Russell, advocaat en procureur te Amsterdam, in zijne hoedanigheid van beheerder over het vermogen van den gerequesteerde R. A. Mumm nog niet van den deurwaarder te hebben terugontvangen;

O. dat requestrant ter zitting van 24 Jan. 1946 zijn verzoekschrift van 9 Jan. 1946 heeft gewijzigd in diër voege, dat Ons verzocht wordt te bepalen, dat requestrant bij wijze van onmiddellijke voorziening in het feitelijk bezit worde gesteld en feitelijk worde hersteld als erfpachtsgerechtigde tot de grond en de perceelen als in het verzoekschrift nader omschreven;

O. dat de zaak is aangehouden tot 1 Febr. 1946 en dat ten dienenden dage door requestrant zijn overgelegd exploiten van betekening, resp. dd. 17 Jan. 1946 en 28 Jan. 1946 van den waarnemend deurwaarder te Amsterdam, K. Geerlings, waarbij afschrift van het verzoekschrift en van de aanvulling daarvan dd. 24 Jan. 1946 zijn uitgereikt aan gerequesteerde en dagvaarding heeft plaats gehad;

O. dat gerequesteerde, hoewel behoorlijk opgeroepen niet ter zitting is verschenen zonder bericht van verhindering;

O. dat Ons aannemelijk is gemaakt dat een door requestrant in te stellen vordering tot vernietiging van de door den Bezetter geforceerde ontruiming en de om niet gedane overdracht van requestrants erfpachtsrechten toewijsbaar zal zijn, terwijl requestrant eveneens zijn belang bij het vragen van eene onmiddellijke voorziening te onzen genoegen heeft aangetoond;

O. dat echter bij de toewijzing een termijn behoort te worden bepaald, waarbinnen de hoofzaak bij den Raad voor het Rechtsher-

stel zal moeten worden voorgebracht;

Beschikkende:

Machtigen requestrant zich bij voorraad in het feitelijk bezit te stellen van het ten requête omschreven erfpachtsperceel Noordeinde 138 te 's-Gravenhage, in afwachting van de in de hoofdzaak te nemen beslissing omtrent de vernietiging der gedane overdracht van het erfpachtsrecht van requestrant van R. A. Mumm;

Gelasten de gerequesteerde hiertoe desgevraagd medewerking te verleenen;

Bepalen dat requestrant zich binnen een maand na heden bij den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage zal wenden met eene vordering omtrent de hoofdzaak op straffe van verval van den bij voorraad getroffen regeling;

Veroordeelen gerequesteerde in hoedanigheid voorschreven in de kosten tot aan de uitspraak bepaald op f 58.

No. 26.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 2 Febr. 1946. (Mr. van Walsem).

Afgifte gelast van door den bewindvoerder van requestranten aan gerequesteerde verkochte machines.

Aan den heer Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

(Artt. 23, 25, 27, 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100).

Geeft eerbiedig te kennen:

de N.V. Metaalwarenfabriek „Vefa”, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam aan de St. Nicolaasstraat 37—43, ten deze domicilie kiezende te Amsterdam aan de Weteringschans 93, ten kantore van den procureur Mr. K. Jansma, en te 's-Gravenhage aan de Parkstraat 109, ten kantore van den procureur Mr. F. M. Westerouen van Mee-teren;

dat door de Deutsche autoriteiten op 17 Maart 1942 zekere R. E. A. Bockoldt, destijds wonende Juliana van Stolberglaan 12 te Bussum, is benoemd tot bewindvoerder-liquidateur over requestrante, die als Joodische N.V. werd beschouwd;

dat genoemde Bockoldt in zijne gemelde qualiteit onder meer de navolgende, aan requestrante toebehoorende goederen heeft verkocht:

1. Stansmachine, 2. Veerenmachine, 3. Dubbele knooppmachine, 4. Veerenmachine, 5. Ringdradenmachine, 6. Nietjesmachine, 1—6 eigen ontwerp en eigen bouw, 7. Trekveerenmachine (Duitsch), merk onbekend, 8. Draaibank (Duitsch), merk onbekend 1 m tusssen de centers, 9. Boormachine (Duitsch), merk onbekend, 10. Tailleveerenmachine (Duitsch), merk onbekend, 11. Knooppmachine voor tailleveeren (Duitsch),

merk onbekend, 4 Heemaf Motoren van 1.5 P.K., 1 Motor E.M.F. van 1.5 P.K., 1 Weerstand Motor A.E.G. 2.5 P.K., een Werkbank met bankschroef en inventaris;

dat requestrante gerechtigd is te vorderen, dat deze verkoop zal worden nietig verklaard;

dat de genoemde goederen zich thans bevinden in het bezit van J. Bleyenbergh, handelende onder de firma S. Bleyenbergh's Kapok- en Matrasfabriek, Apeldoornsche laan 108 te 's-Gravenhage, welke ze van genoemden Bockoldt heeft gekocht, althans ze op andere wijze in zijn bezit heeft verkregen;

dat requestrante gerechtigd is te vorderen, dat voormelde verkoop nietig zal worden verklaard, en bevelen zal worden, dat een en ander aan haar zal worden teruggegeven, doch gerequesteerde weigert hiertoe mede te werken;

dat requestrante voorts gerechtigd is in afwachting van de door Uwen Raad in deze te geven beslissing te vorderen, dat voormelde goederen bij voorraad aan requestrante zullen worden afgegeven;

Redenen waarom requestrante eerbiedig verzoekt voormelden J. Bleyenbergh te gelasten voormelde goederen aan requestrante af te geven, met uitvoerbaar-verklaring van de verzochte beschikking op de minuut, op alle dagen en uren en zoo noodig met den sterken arm, en met veroordeeling van gerequesteerde tot betaling eener dwangsom van honderd gulden voor iederen dag, dat hij in gebreke blijft aan de uitvoering Uwer beschikking mede te werken.

Voorziening bij voorraad in Kort Geding d.d. 2 Februari 1946.

Wij, Mr. J. J. van Walsem, lid van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gevestigd te 's-Gravenhage, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van deze Afdeling, krachtens de artt. 150a en 150b van het Besluit herstel Rechtsverkeer (Staatsblad No. E 100), zooals dat is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 (Staatsblad No. E 272), bevoegd tot het treffen van voorzieningen bij voorraad in kort geding;

Gezien vorenstaand verzoekschrift en de door partijen bij de mondelinge toelichting overgelegde stukken;

Gehoord partijen, de verzoekster bij monde van haar directeur H. Wijnbergen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. K. Jansma, advocaat te Amsterdam, den gerequesteerde, J. Bleyenbergh, bijgestaan door zijn raadsman Mr. A. Mout, advocaat te 's-Gravenhage, ter zitting van 17 Januari 1946, te 15 uur, in het gebouw van den Raad voor het Rechtsherstel aan de Neuhuyskade No. 94 te 's-Gravenhage, Kamer 13;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenstaand verzoekschrift;

O. dat de verzoekster aan het daarin gestelde bij de nadere mondelinge toelichting alsnog heeft toegevoegd: dat haar bedrijf is een fabriek voor het vervaardigen van stoel-

zittingen met spiraalveeren, waaraan in de huidige omstandigheden enorme behoefte is; dat zij orders heeft voor tienduizenden van zulke zittingen, maar niet in staat is die te fabriceren en te leveren zonder hersteld te worden in het bezit van de geroofde machines; dat zij haar cliëntèle zal verliezen, indien haar bedrijf nog langer zou moeten stilstaan en daarom onverwilde teruggave van die machines voor haar een levensbelang is; dat de gerequesteerde heeft geweten, dat de machines toebehoorden aan een Joodsche zaak en van verkrijging te goeder trouw geen sprake kan zijn; op welke gronden de verzoekster, onder overlegging van een aantal door haar ontvangen orders, heeft volhard bij haar eisch;

O. dat de gerequesteerde bij de nadere mondelinge toelichting heeft aangevoerd: dat hij is J. Bleyenbergh zonder meer; dat het verzoekschrift geen enkel feit vermeldt, waaruit zou volgen, dat hier uit hoofde van onverwilden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt; dat dit in feite ook niet het geval is, daar de onderhandelingen tusschen partijen reeds loopen sedert September 1945; dat hij de machines bezwaarlijk nu terstond kan missen, omdat daardoor een einde zou komen aan den arbeid, die 14 arbeiders thans bij hem met de machines verrichten; dat hij niet heeft gekocht en ook niet in zijn bezit heeft gehad twee van de vier Heemaf Motoren van 1.5 P.K. en den Motor E.M.F. van 1.5 P.K., doch dat hij de overige machines inderdaad heeft gekocht van den in het verzoekschrift genoemden R. E. A. Bockoldt voor een prijs van f 8500; dat hij dezen Bockoldt reeds jaren kende en herhaaldelijk met hem zaken had gedaan en niet wist dat deze „Verwalter” over de verzoekster was en de machines van een Joodsche zaak afkomstig waren; dat hij de machines dan ook te goeder trouw en onder bezwarenden titel van een derde heeft verkregen en dus uit hoofde van het bepaalde bij art. 27, lid 1, van het K. B. No. E 100 niet tot teruggave kan worden veroordeeld; om welke redenen de gerequesteerde heeft geconcludeerd tot onbevoegdverklaring, althans ontzegging van den eisch, met veroordeeling van de verzoekster in de kosten;

O. dat de verzoekster heeft gerepliceerd onder meer: dat de machines thans niet te remplacieren zijn en haar bedrijf staat en valt met het al of niet onverwijd terugkrijgen daarvan; dat de gerequesteerde wel ter dege heeft geweten, dat Bockoldt was „Verwalter” van „Vefa” en de machines, afkomstig waren van een Joodsche zaak; dat hij namelijk vóór den koop de machines heeft bezichtigd in de fabriek van „Vefa” te Amsterdam, waarop stond aangegeven „N.V. Metaalwarenfabriek „Vefa”, en hij vervolgens de koopsom heeft gestort bij „Vefa”; dat hij de koopsom van f 8500 heeft betaald niet alleen voor de machines maar ook voor den overigen inventaris en het aanwezige materiaal, al hetgeen te zamen een waarde had van f 35,000, waarvoor het tegen molest was verzekerd, ten bewijze waarvan de ver-

zoekster de polis heeft overgelegd;

O. dat de gerequesteerde, door Ons gevraagd zich uit te laten over deze mededeelingen, heeft geduplicateerd onder meer: dat hij inderdaad vóór den koop de machines heeft bezichtigd in de fabriek van „Vefa” te Amsterdam, in gezelschap van Bockoldt, die te voren te zamen met hem (gerequesteerde) de sleutels van de fabriek had gehaald aan een ander adres te Amsterdam, en dat op de fabriek inderdaad stond aangegeven „N.V. Metaalwarenfabriek „Vefa”; dat hij echter volhoudt niet te hebben geweten, dat Bockoldt de „Verwalter” van „Vefa” was en het hier betrof Joodsch eigendom, doch dat hij wel wist dat Bockoldt was een genaturaliseerde Duitscher, en dat deze Nederlandsch sprak met een Duitsch accent;

In rechte:

O. dat de in het verzoekschrift gestelde feiten als deels erkend, deels niet weersproken, in dit kort geding vaststaan, met deze uitzondering dat de gerequesteerde niet heeft gekocht en niet in zijn bezit heeft twee van de vier Heemaf Motoren van 1.5 P.K. en den Motor E.M.F. van 1.5 P.K.;

O. dat de verzoekster, N.V. Metaalwarenfabriek „Vefa” te Amsterdam, krachtens artt. 1—4 van de Verordening No. 189/1940 was een Joodsche onderneming, welke aangegeven diende te worden en waarvoor ingevolge artt. 7 en 8 van de Verordening No. 48/1941 vanwege den Rijkscommissaris een bewindvoerder („Treuhandler”) is aangesteld, als hoedanig is benoemd R. E. A. Bockoldt te Bussum;

dat deze bewindvoerder op 17 Maart 1942 de machines, met uitzondering van voormelde drie motoren, zoomede den overigen inventaris en de materialen, aanwezig in voornoemde fabriek, heeft verkocht aan den gerequesteerde, J. Bleyenbergh, voor den prijs van f 8500, welke som de gerequesteerde heeft betaald;

dat genoemde bewindvoerder het verkochte heeft geleverd en de gerequesteerde dat heeft ontvangen en de machines nog bezit, doch weigert die aan de verzoekster terug te geven, althans de onderhandelingen tusschen partijen over die teruggave reeds loopen sedert September 1945 en de gerequesteerde de machines nog steeds niet heeft teruggegeven;

O. dat ingevolge art. 16 van het Besluit No. E 93 i.v.m. de daaraan toegevoegde lijst „A” de voormelde Verordeningen No. 189/1940 en No. 48/1941 worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel dit is een standaard-geval, waarvoor gelden artt. 23 en volgende van het Besluit No. E 100, en de gerequesteerde niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij den waren aard van den verkoop niet heeft of had moeten doorzien en in deze heeft gehandeld te goeder trouw, als bedoeld in art. 27, lid 1, van genoemd Besluit No. E 100, integendeel veeleer is gebleken, dat hij dien waren aard wèl heeft doorzien, in ieder geval had moeten doorzien, waarvoor worde verwezen naar zijn

eigen voormelde verklaringen bij zijn dupliek;

O. dat mitsdien naar Ons aanvankelijk oordeel een vordering van den verzoeker tot nietigverklaring van voormelde koopovereenkomst en voormelde levering en tot terug-gave der machines zal worden toegewezen;

O. dat aannemelijk is, dat de bewuste machines thans niet te remplaceeren zijn en het bedrijf van de verzoekster staat en valt met het al of niet onverwijld terugkrijgen daarvan, zoodat hier uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, temeer waar de onderhandelingen tusschen partijen reeds loopen sedert September 1943 en de verzoekster door het gemis der machines nog steeds haar cliëntèle niet bevredigen kan;

O. dat Wij geen termen aanwezig achten voor het toewijzen van een dwangsom naast de mogelijkheid van tenuitvoerlegging met behulp van den sterken arm;

O. dat de gerequesteerde niet heeft verzocht aan een mogelijke toewijzing der vordering een bevel tot zekerheidstelling te verbinden en Wij geen termen zien zulk een zekerheidstelling ambtshalve te gelasten;

Rechtdoende in Kort Geding:

Wijzen de vordering toe, behoudens voor zoover betreft twee van de vier Heemaf Motoren van 1.5 P.K. en den Motor E.M.F. van 1.5 P.K.;

Gelasten mitsdien J. Bleyenbergh de in het verzoekschrift genoemde goederen, met uitzondering van de zoevoen bedoelde drie motoren, aan de verzoekster, N.V. Metaalwarenfabriek „Vefa”, af te geven;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar op de minuut, op alle dagen en uren en, zoo noodig met behulp van den sterken arm;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;

Veroordeelen den gerequesteerde in de kosten van het kort geding, aan de zijde van de verzoekster gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 90.

No. 27.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 2 Febr. 1946. (Mr. Haga).

Scheiding en deeling van de gemeenschappelijke boedel nietig verklaard met wijziging en vaststelling van de rechtsbetrekkingen tusschen de deelgerechtigden.

(Art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Wilhelmina Adriana Jansen, weduwe van Jan Jacobs Mulder, wonende te Noordwolde en anderen;

Gezien de daarbij overgelegde stukken;

Wat de feiten betreft:

O. dat ten deze het volgende vaststaat:

Op 21 Mei 1931 overleed ab intestato te Noordwolde Jan Jacobs Mulder in algeheele

gemeenschap gehuwd met Wilhelmina Adriana Jansen, uit welk huwelijk in leven waren zeven kinderen, n.l.

1e. Johanna Wilhelmina Adriana Mulder, in gemeenschap gehuwd met Dr. Onno Hendrik Dijkstra, patholoog te Haarlem.

2e. Hendrika Everdina Cato Mulder, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met Jan Frederik Gerdes, techniker, beiden wonende te Kaapstad.

3e. Maria Johanna Mulder, leerares, wonende te Rotterdam.

4e. Jacob Adolf Mulder, opzichter bij de Nederlandsche Heide-Maatschappij, wonende te Steenwijk.

5e. Jan Jacobs Mulder, vliegtuigbestuurder, wonende te Heemstede.

6e. Albert Jan Mulder, mijnningenieur, wonende te 's-Gravenhage.

7e. Andries Jan Lambertus Mulder, employé op een cultuuronderneming, wonende te Losboek Pakom, Sumatra's Oostkust.

zoodat in de gemeenschappelijke boedel gerechtigd waren de weduwe voor 9/16 en de kinderen ieder voor 1/16.

De deelgenooten waren voornemens, den boedel onverdeeld te houden, gedurende het leven van de weduwe, doch werden door Mr. O. E. Bauer te Amsterdam als „Verwalter over het door den bezetter als „vijandelijk” beschouwd vermogen van Mevrouw Gerdes-Mulder gedwongen, tot scheiding en deeling over te gaan, welke plaats vond bij acte, verleden voor notaris J. G. Tammen te Oldeberkoop op 1 April 1942 waarbij alle baten (de boedel had geene schulden) werden gescheiden aan de weduwe voor 9/14 en aan de kinderen, hierboven onder 1e, 3e, 4e, 5e en 6e, ieder voor 1/14, onder verplichting, om in dezelfde verhouding aan den deelgenoot, sub 7e genoemd, diens aandeel, ten bedrage van f 2688.43 uit te keeren, terwijl aan Bauer voornoemd een gelijk bedrag werd ter hand gesteld.

De weduwe en de kinderen stellen thans bij het door of namens hen allen onderteekend verzoekschrift, dat bovengenoemde scheiding niet zou zijn geschied, indien niet Mr. Bauer het erfdeel van Mevr. Gerdes zou hebben opgevorderd, op welke gronden zij hebben verzocht, de genoemde, tijdens de vijandelijke bezetting onder dwang gewijzigde rechtsbetrekkingen te wijzigen in dier voege, dat in den onderwerpelijken boedel wederom worden gerechtigd de ondergeteekende sub 1 voor 9/16 deel, en elk harer genoemde kinderen voor 1/16 deel, en in verband daarmee voormelde acte van boedelscheiding geheel nietig te verklaren.

Wat het recht betreft:

O. dat blijkens de overgelegde copie der scheidingsacte, die acte, mede onderteekend namens Mr. Bauer, inhoudt, dat de gerechtigden tot den boedel tot scheiding overgaan „ter voldoening aan het verzoek van Mr. Bauer genoemd”, en daaruit mede in verband met het overige bij het request gestelde, voldoende blijkt, dat de door de scheiding gewijzigde rechtsbetrekkingen vallen onder

die, genoemd in art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer;

O. dat, nu uit een schrijven van notaris Temmens van 26 October 1945 blijkt, dat na 1 April 1942, geene tot den boedel behoorende goederen zijn vervreemd of bezwaard en het verzoek wordt gedaan door alle eigenaren, dit kan worden toegewezen;

Beslissende:

Verklaart nietig de scheiding en deeling van den boedel Mulder-Jansen, welke heeft plaats gevonden bij acte, verleden voor notaris J. G. Tammsens te Oldeberkoop op 1 April 1942;

Wijziget de daarbij tusschen de deelgerechtigden gewijzigde rechtsbetrekkingen in diër voege, dat in den gemeenschappelijken boedel gerechtigd zijn:

Wilhelmina Adriana Jansen, weduwe van Jan Jacobs Mulder voor 9/16; de deelgenooten, hierboven sub 1e—7e genoemd, ieder voor 1/16.

No. 28.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 13 Febr. 1946. (Mr. van Berckel).

Verzoek tot terugstorting van gelden afgewezen, omdat ten deze het Besluit Vijandelijk Vermogen van toepassing is, en requestrant zijn rechten niet kan geldend maken buiten het Nederlandsch Beheersinstituut om.

Aan het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel, Neuhuyskade 94, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mr. Ludovicus Johannes Pieters, adv. en proc., wonende te Rotterdam, aldaar woonplaats kiezende aan den Crooswijkschesingel no. 50, in zijn qualiteit van bestuurder van de vennootschap onder de Firma S. E. Cohen & Co., te Rotterdam, als zoodanig benoemd door den Militairen Commissaris te Rotterdam, op grond van de bepalingen van de Besluiten Herstel Rechtsverkeer en Vijandelijk Vermogen;

dat op 8 Jan. 1945 door een zekeren F. K. Traub in opdracht van den Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft—Wirtschaftsprüfstelle, gevestigd te Almelo, nader adres onbekend (gerequestreerde), het saldo van postrekening no. 56065 van S. E. Cohen & Co., groot f 2686.15 is overgeschreven op rekening van den gerequestreerde bij het Agentschap van de Nederlandsche Bank te Almelo, Wierdenschestraat 27;

dat de Nederlandsche Bank te Amsterdam namens haar Agentschap te Almelo medegedeeld heeft het genoemde bedrag niet ter beschikking te kunnen stellen van den verzoeker, aangezien het valt onder de bepalingen van het Besluit E 133 Vijandelijk Vermogen;

dat de verzoeker in zijn voormelde qualiteit er belang bij heeft, dat het bedrag van de postrekening van S. E. Cohen & Co., dat daarvan op onrechtmatige wijze werd afgeschreven, wederom ter beschikking wordt gesteld van de vennootschap onder de Firma S. E. Cohen & Co.;

Redenen, waarom de verzoeker zich derhalve tot U wendt met het eerbiedig verzoek de gemelde f 2686.16 wederom ter beschikking te doen stellen van de rechtmatige eigenaars de vennootschap onder de firma S. E. Cohen & Co., Rijnhaven Z.Z. 20, te Rotterdam.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand verzoekschrift en het daarop door de bestuurders der Wirtschaftsprüfstelle d.d. 28 November 1945 ingediende antwoord;

O. dat het door requestrant gedaan verzoek, blijkens de in het request kortelijks daaraan gegeven gronden, hierop steunt, dat door een overschrijving gedaan door zekeren F. K. Traub in opdracht van gerequestreerde tijdens de bezetting een vordering groot f 2686.15 van de Firma S. E. Cohen & Co. op de Postchèque- en Girodienst in het bezit geraakt is van de Amsterdamsche Bank, die gerequestreerde voor dit bedrag heeft gecrediteerd;

dat uit het request niet blijkt, in welke functie genoemde Traub bovenbedoelde overschrijving effectueerde, noch of gerequestreerde ten deze optrad als orgaan van de Duitse Overheid, gelijk de bestuurders der Wirtschaftsprüfstelle meenen, doch, wat daar ook van zij, in ieder geval zoowel op de rechtsbetrekking tusschen gerequestreerde en de Amsterdamsche Bank, als op die tusschen gerequestreerde en requirant het Besluit Vijandelijk Vermogen toepasselijk is, en requestrant volgens dit Besluit zijn eventuele rechten niet buiten het Beheersinstituut om kan geldend maken;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

No. 29.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 9 November 1945. (Mrs. Prof. Van Hamel, Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. Van den Bent en Schout bij Nacht Jolles).

Hulpverlening aan den vijand.

Het verrichten van werkzaamheden en leveren van materialen, belangrijk voor de oorlogvoering van Duitschland. Bedoelde werkzaamheden — het aanleggen van vliegvelden in Noord-Frankrijk — hebben ook de Nederlandsche Staat benadeeld, daar zij de belangen van de oorlogvoering van den vijand dienden, die vocht tegen de bondgenooten van Nederland en de Nederlandsche strijdkrachten, die onder meer tot taak hadden ook ons land van den vijand te bevrijden.

Verweren betreffende onverbindbaarheid

van het B.B.S. verworpen op grond van het bepaalde bij artikel II Wet A. B.

(Art. 102 Sr.; art. 11 Wet A. B.).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaeringen, namens den Procureur-Fiscaal, op den 12den October 1945 aan ieder van na te noemen verdachten in persoon uitgereikt;

Gelet op de ter terechtzitting van 26 October 1945 bevolen voeging van de afzonderlijk aangebrachte zaken;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachten, volgens eigen opgaven genaamd:

I. Carel Jan Heinsius, aannemer, wonende te de Bilt, Utrechtschestraatweg no. 322, thans geïnterneerd in het kamp te Nieuwer-sluis.

II. Frederik Leonard Carré, aannemer, wonende te Naarden, Händellaan no. 22, thans geïnterneerd in het kamp te Laren.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake: verdachte sub I: dat hij, Nederlander zijnde, in de jaren 1941, 1942 en 1943, althans gedurende een of meer in een of meerdere dier jaren gelegen perioden, althans gedurende een of meer perioden van den tijd waarin Nederland met Duitschland in den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog gewikkeld was, op één of meer plaatsen in Nederland of buiten het Rijk in Europa door opzettelijk in tijd van genoemden oorlog

1°. als aannemer voor de oorlogvoering van Duitschland belangrijke werkzaamheden te verrichten en te doen verrichten op vliegvelden in Noord-Frankrijk te weten in de omgeving van Laõn en Arras;

2°. te leveren en/of te doen leveren voor de oorlogvoering van Duitschland belangrijke materialen onder meer aan het Beschaffingsamt Brussel, Feldbauamt der Luftwaffe St. Omer, Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankrijk, Bauleitung Doullens, Bauleitung der Luftwaffe Bernaville en Marineboudienststelle Lorient;

3°. te leveren spoorwegmateriaal aan de firma Louwman en Parqui, welk materiaal bestemd was voor den „Höhere SS. und Polizeiführer“ in Polen;

opzettelijk in tijd van genoemden oorlog Duitschland, althans den vijand, hulp heeft verleend en den Nederlandschen Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

verdachte sub II: dat hij, Nederlander zijnde, in het jaar 1941, althans gedurende eenige periode van den tijd waarin Nederland met Duitschland in den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog gewikkeld was, op één of meer plaatsen in Nederland of buiten het Rijk in Europa door opzettelijk in tijd van genoemden oorlog namens den aannemer (C. J. Heinsius) de algemeene leiding uit te oefenen bij werken aan een ten dienste van de

Duitsche oorlogvoering staand vliegveld in de omgeving van Laõn, opzettelijk in tijd van genoemden oorlog Duitschland, althans den vijand, hulp heeft verleend en den Nederlandschen Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat het aan verdachte Heinsius telastgelegde abusievelijk vermeldt sub 2° de benamingen „Beschaffungsamt Brussel“ en „Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankrijk“, hetgeen kennelijk schrijffouten zijnde voor „Beschaffungsamt Brüssel“ en „Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankreich“ door het Hof aldus wordt gelezen, wordende de verdachte Heinsius hierdoor niet in zijne verdediging benadeeld;

O. dat zakelijk onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

getuige Quik:

I. dat hij van begin Maart 1941 tot Maart 1944 als boekhouder in dienst is geweest bij verdachte Heinsius; dat zijn taak bestond in het voeren van de boekhouding en de loonadministratie van Heinsius' Bouw- en Aannemersbedrijf; dat uit een en ander hem bekend is dat in Maart en April 1941 ruim 600 arbeiders voor bedoeld bedrijf naar Noord-Frankrijk zijn gegaan en daar hebben gewerkt; dat in Maart 1941 Heinsius hem heeft verteld dat het werk, dat hij, Heinsius, in Frankrijk voor de Duitse Weermacht deed, onder meer bestond in het aanleggen van startbanen op het vliegveld bij Liesse in de omgeving van Laõn;

dat bij dit werk verdachte Carré namens verdachte Heinsius belast was met de algemeene leiding, bestaande onder meer in het onderbrengen en de verdere verzorging van de arbeiders en de besprekingen aangaande het werk van bedoeld bedrijf met de Bauleitung aldaar;

II. dat Heinsius van 28 Juni 1941 tot 26 Juli 1941 met arbeiders heeft gewerkt op het vliegveld St. Pol bij Arras in Noord-Frankrijk en voor dat werk, dat naar zijn zeggen hoofdzakelijk camouflagewerk was, een verfspuitinstallatie heeft gekocht;

dat hij in de jaren 1941 en 1942 vele boekingheeft verricht betreffende leveranties door Heinsius gedaan aan verschillende Duitse Weermachtsinstanties, zooals het Beschaffungsamt Brüssel, Feldbauamt der Luftwaffe St. Omer, Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankreich, Bauleitung Doullens, Bauleitung der Luftwaffe Bernaville en de Marineboudienststelle Lorient; dat deze leveranties bestonden uit zeer groote hoeveelheden van allerlei voor de oorlogvoering van Duitschland belangrijke materialen;

dat hij in 1943 heeft geboekt leveranties van spoorwegmateriaal aan de firma Louwman en Parqui te den Haag en bestemd voor den „Höheren SS und Polizeiführer“ in Polen; dat deze leveranties waren voor een bedrag van ongeveer f 875,000; dat vóór de verzending van dit materiaal Heinsius de vrachtbrieven kreeg, waarop het Poolse adres van de Duitse Weermacht, waar de goede-

ren heen moesten, vermeld stond, om op die vrachtbrieven dan de wagons voor de verzending van het materiaal te kunnen krijgen; verdachte Heinsius:

dat hij met ingang van omstreeks 14 Maart 1941 gedurende ongeveer 7 weken als aannemer met eenige honderden arbeiders heeft gewerkt voor de Duitse Weermacht op een vliegveld in Noord-Frankrijk in de omgeving van Laõn; dat, toen hij het eerste transport arbeiders op 14 Maart 1941 daarheen leidde, hij wist aldaar voor de Duitse Weermacht te moeten werken; dat zijn werk op bedoeld vliegveld onder meer bestond in het maken van onderkomens voor vliegeniers, het egaliseeren van het terrein en het afgraven van grond voor den aanleg van startbanen; dat hij voorts van 21 Juni 1941 tot 26 Juli 1941 als aannemer voor de Duitse Weermacht heeft gewerkt met 150 arbeiders op een vliegveld in de omgeving van Arras in Noord-Frankrijk; dat de werkzaamheden op dit vliegveld onder denzelfden aard waren als die op het vliegveld bij Laõn en hij hier ook nog camouflagewerk heeft verricht;

dat hij van toen af in de jaren 1941 en 1942 allerlei materialen, bestaande onder meer uit spoor materiaal, zooals locomotieven, kipkarren en meerdere kilometers rails en voorts draadnagels, loodkabel en asfalt papier aan verschillende Duitse Weermachtinstanties heeft geleverd, zooals aan het Beschaffungsamt Brüssel, Feldbauamt der Luftwaffe St. Omer, Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankreich, Bauleitung Doullens, Bauleitung der Luftwaffe Bernaville en Marinebaudienststelle Lorient; dat hij daartoe drie man had, die de orders bij de Duitse Weermachtinstanties opnamen, welke orders hij dan uitvoerde;

dat hij in Maart 1943 een overeenkomst heeft aangegaan met de firma Louwman en Parqui te Den Haag tot levering van spoorwegmateriaal aan deze firma naar door haar op te geven adres; dat hij door de vrachtbrieven behorende bij de verzending van het eerste deel, bemerkte dat het materiaal bestemd was voor den „Höhere SS und Polizeiführer“ in Polen; dat de leveranties alle in 1943 hebben plaats gehad vanuit Utrecht;

dat hij tijdens die werkzaamheden en leveranties wist dat Nederland sedert 10 Mei 1940 met Duitschland in oorlog verkeerde en dat hij door een en ander aan Duitschland hulp verleende en den Nederlandschen Staat benadeelde tegenover den vijand;

dat hij Nederlander is en zulks altijd is geweest;

verdachte Carré:

dat van omstreeks 14 Maart 1941 tot ongeveer 29 April 1941 C. J. Heinsius, directeur van Heinsius' Bouw- en Aannemersbedrijf, als aannemer met dat bedrijf heeft gewerkt voor de Duitse Weermacht aan een vliegveld in de omgeving van Laõn met eenige honderden arbeiders; dat het werk op dat vliegveld onder meer bestond in het bouwen van onderkomens voor vliegeniers van de Duitse Luftwaffe en het planten van boomen voor camouflage van die onderko-

mens en hangars; dat hij verdachte, aldaar gedurende genoemden tijd in dienst van bedoeld bedrijf heeft gewerkt en f 250 per week verdiende; dat bij afwezigheid van Heinsius, hij, verdachte, daar eerstaanwezende was en namens de directie optrad en de opdrachten van de Bauleitung van bedoeld vliegveld doorgaf aan den hoofdvoerder op het werk; dat hij ook had te zorgen voor de legering en de verdere verzorging van de arbeiders van bedoeld bedrijf aldaar; dat hij van het eerste oogenblik af wist, dat het vliegveld, waaraan daar gewerkt werd, ten dienste van de Duitse oorlogvoering stond en dat hij door zijn werk directe hulp verleende aan de Duitse oorlogvoering en daardoor tevens Nederland, dat naar hem bekend was, sedert 10 Mei 1940 met Duitschland in oorlog verkeerde, benadeelde;

dat hij Nederlander is en dat altijd is geweest;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen

op grond van de verklaring van den getuige Quik en die van den verdachte Heinsius: dat verdachte Heinsius, Nederlander zijnde, in de jaren 1941, 1942 en 1943 op meerdere plaatsen in Nederland of buiten het Rijk in Europa door opzettelijk in tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog, waarin Nederland met Duitschland gewikkeld was

1°. als aannemer voor de oorlogvoering van Duitschland belangrijke werkzaamheden te verrichten en te doen verrichten op vliegvelden in Noord-Frankrijk te weten in de omgeving van Laõn en Arras;

2°. te leveren voor de oorlogvoering van Duitschland belangrijke materialen onder meer aan het Beschaffungsamt Brüssel, Feldbauamt der Luftwaffe St. Omer, Verbindungsstab des Luftgaukommando Belgien—N. Frankreich, Bauleitung Doullens, Bauleitung der Luftwaffe Bernaville en Marinebaudienststelle Lorient;

3°. te leveren spoorwegmateriaal aan de firma Louwman en Parqui, welk materiaal bestemd was voor den „Höhere SS und Polizeiführer“ in Polen;

opzettelijk in tijd van genoemden oorlog Duitschland hulp heeft verleend en den Nederlandschen Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

en op grond van de verklaring van den getuige Quik voorzoover vermeld sub I en die van verd. Carré; dat verd. Carré Nederlander zijnde, in het jaar 1941 op een plaats buiten het Rijk in Europa door opzettelijk in tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog, waarin Nederland met Duitschland gewikkeld was, namens den aannemer (C. J. Heinsius) de algemeene leiding uit te oefenen bij werken aan een ten dienste van de Duitse oorlogvoering staand vliegveld in de omgeving van Laõn, opzettelijk in tijd van genoemden oorlog Duitschland hulp heeft verleend en den Nederlandschen Staat tegenover

den vijand heeft benadeeld;

O. dat het Hof de bewezenverklaarde werkzaamheden en materialen belangrijk acht voor de oorlogvoering van Duitschland, en wel voor wat deze werkzaamheden betreft, daar deze ten doele hadden het vervaardigen van vliegvelden voor de Luftwaffe en het beschikken over een voldoende aantal goed aangelegde en ingerichte vliegvelden voor het met succes voeren van een modernen oorlog een der eerste vereischten is, en voor wat de materialen aangaat, daar bij ontbreken van deze de Duitsche oorlogvoering op allerlei gebied ernstige belemmering voor volle krachtontplooiing zou ondervinden;

O. dat deze werkzaamheden, hoewel in Frankrijk geschied, ook den Nederlandschen Staat hebben benadeeld, daar zij dienden de belangen van de oorlogvoering van den vijand, die vocht tegen de bondgenooten van Nederland en de Nederlandsche strijdkrachten, dewelke onder meer tot taak hadden ook ons land van den vijand te bevrijden;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan ieder van de verdachten meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het ten aanzien van ieder van verdachten aldus bewezene volgens de wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat de raadsman van verdachte Heinsius naar aanleiding van de door den Procureur-Fiscaal geëischte doodstraf heeft aangevoerd — bij welk betoog de raadsman van den verdachte Carré heeft verklaard zich aan te sluiten — dat weliswaar art. 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bepaalt dat de schuldige aan een misdrijf, waarop de bepalingen van dit besluit van toepassing zijn — en waartoe het door verdachte gepleegd misdrijf behoort — kan worden veroordeeld tot de doodstraf, en dit besluit is tot stand gekomen met een beroep op de noodzakelijkheid buitengewone bepalingen van strafrecht vast te stellen, doch dat met een beroep op noodrecht een dergelijke maatregel niet is te rechtvaardigen, daar noodrecht, dat moest dienen in tijd van oorlog wel degelijk bestond; dat immers het Wetboek van Militair Strafrecht, vastgesteld bij de wet van 27 April 1903, zooals dit met de sindsdien aangebrachte wijzigingen en aanvullingen luidt, ten tijde van de afkondiging van bedoeld besluit, blijkens art. 6, de doodstraf kende;

dat nu verdachte niet zwaarder mag worden gestraft dan zijn strafwaardigheidsbewustzijn ten tijde van het plegen van zijn strafwaardige handelingen kon gaan en dat dit bewustzijn, toen hij met bedoelde handelingen ophield — en wel vóór 9 December 1943 — gezien art. 102 Sr. en, in verband met den datum van afkondiging van bedoeld besluit, gezien de artt. 1 en 2 van de wet van 15 Mei 1829, Stbl. no. 28, houdende algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk, niet verder kon gaan dan tot gevangenisstraf van hoogstens 15 jaren;

dat bedoeld besluit, hetwelk zonder daartoe bestaande noodzaak in zoo ernstige mate

afwijkt van de bestaande wet, dan ook verbindende kracht mist;

dat ook indien de verbindende kracht van bedoeld besluit wordt aangenomen, verdachte tot geen zwaarder straf dan 15 jaren gevangenisstraf kan worden veroordeeld;

dat art. 3 van bedoeld besluit, waarbij het in art. 1 Sr. bepaalde voor de werking van het besluit buiten toepassing wordt gesteld, hier van geen beteekenis is, daar de handelingen van verdachte reeds bij art. 102 Sr. zijn strafbaar gesteld;

dat verdachte's strafbare handelingen vóór 9 December 1943 zijn geëindigd, zoodat men zich uitsluitend te houden heeft aan de toen bedreigde straf van maximaal 15 jaren gevangenisstraf;

O. dat deze verweren de strekking hebben de volledige verbindende kracht en de toepasselijkheid van de bepalingen in twijfel te trekken van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk Koninklijk Besluit, door Hare Majesteit, op voordracht van Hoogstderzelver gezamenlijke Ministers en gehoord den Buitengewonen Raad van Advies, den 22sten December 1943 te Londen is vastgesteld — en sindsdien onverminderd gehandhaafd — in de overweging, blijkens den considerans, dat de veiligheid van den Staat het dringend noodzakelijk maakte, buitengewone bepalingen van strafrecht vast te stellen voor de berechting van zekere gedurende den tijd van den huidige oorlog begane feiten, in zoo ernstige mate strafwaardig, dat hunne strafbaarheid daarmede in overeenstemming diende te worden gebracht, zonder een beroep op het bepaalde in art. 1 Sr. bij de berechting toe te laten;

dat het Bijzonder Gerechtshof geroepen is de aldus vastgestelde bepalingen toe te passen, niet om derzelver innerlijke waarde of billijkheid te toetsen;

O. dat de verdachten, nu te hunnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken, wegens het door hen begane na te melden misdrijf strafbaar zijn;

O. dat het Hof de door verdachten begane feiten van hoogst ernstigen aard acht, daar verdachten geheel uit vrije wil en uitsluitend uit winstbejag de gelegenheid hebben gezocht om den vijand hunne diensten aan te bieden en hem bij de verrichting van zijn oorlogsmacht behulpzaam te zijn, welke gelegenheid zij hebben gevonden in het gereedmaken van voor de oorlogvoering zoo belangrijke werken als vliegvelden;

de verdachte Heinsius bovendien door het leveren van belangrijke hoeveelheden gewichtig materiaal aan de Duitse Weermacht ten behoeve van den strijd aan de Westelijke en Oostelijke fronten, een en ander ter wille van ruim geldelijk voordeel, zoodat aldus den Duitschers de strijd gemakkelijker werd gemaakt, niet alleen Nederland's bondgenooten, maar ook tegen ons eigen vaderland en de overweldiger in zijn macht jegens Nederland werd versterkt;

dat den verdachte Carré betreft, dat hij weliswaar geen aandeel meer heeft gehad in de leveranties later door verdachte Heinsius

uitgevoerd, doch dat hij voor de werkzaamheden tot den vliegveldbouw aan Heinsius de relaties heeft aangebracht en bovendien, wat voor het doel van de Duitschers van overwegend belang was, in het bijzonder gezorgd heeft voor het bijeenbrengen en aan het werk stellen van honderden arbeiders;

O. dat het Hof derhalve aan beide verdachten een zeer zware vrijheidstraf moet opleggen en van de oplegging van nog zwaarder straf slechts wordt teruggehouden door de overweging wat Heinsius betreft, dat het Hof den indruk heeft dat hij in zijn afkeurenswaardig bedrijf zich stellig niet tot de slechtsten en meest succesvollen heeft betoond, wat Carré betreft omdat niet gebleken is van deelname aan de latere leveranties, waaraan Heinsius zich overgegeven heeft, noch van verdere hulpverlening aan den vijand na het gepleegd feit;

O. dat het op vorenstaande gronden tot het oordeel is gekomen dat aan verdachten de hierna te melden vrijheidstraffen behoeven te worden opgelegd;

Gezien de artt. 28, 31, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 B.B.S.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat ieder van verdachten het bij dagvaarding hem ten laste gelegde heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: ten aanzien van verdachte Heinsius: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen en den Staat tegenover den vijand benadeelen” meermalen gepleegd.

En ten aanzien van verdachte Carré:

„opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen en den Staat tegenover den vijand benadeelen”.

Verklaart het bewezene en verdachten deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachten I. Carel Jan Heinsius tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren.

II. Frederik Leonard Carré tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachten daarvan vrij.

Ontzet beide schuldigen van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en wel Heinsius voor het leven en Carré voor den tijd van twintig jaren.

No. 30.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 30 Januari 1946. (Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Zee Van den Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Aan een ander, van wien men weet, dat hij het vaste voornemen heeft een jood, die zich verstopt had, aan te geven, inlichtingen verstrekken in dien zin, dat hij bij de Nederlandsche Landwacht moet zijn en hem den weg daarheen wijzen: dit levert op het

aan vervolging blootstellen van dien jood als bedoeld in artikel 26 B.B.S. met de wetenschap, dat vrijheidsberoving en de dood van dien jood daarvan het gevolg konden zijn.

(Art. 26 B.B.S.).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Generaal, op den 5den Januari 1946 aan na te noemen noemen verdachte in persoon is uitgekeerd;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd;

Neeltje Hart, echtgenoot van J. Swidde, wonende te Alkmaar, eerder geïnterneerd in het kamp „Westerweg” te Alkmaar en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. Berkhouwer;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat zij te Alkmaar, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks de maand Juli 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van artikel 83 van het Wetboek van Strafrecht opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand — nadat Abraham Trappel haar had mededeeld dat hij bij Koelemeij in Heerhugowaard in de kost was, dat deze Koelemeij woonde schuin tegenover Kout aan den Rustenburgerweg, dat zij dien dag te weten waren gekomen, dat de Jood E. Bing bij Kout was ondergedoken en dat zij dit nu wilden aangeven maar daarvoor niet den weg wisten — aan gemelden Trappel heeft gezegd, dat hij dan bij de Landwacht moest zijn en haar zoon Pieter Swidde heeft geroepen met bedoeling dat gemelde Pieter Swidde Trappel bij bedoelde aangifte behulpzaam zou zijn en aldus 1. Opzettelijk gemelde Bing en Kout, althans een hunner heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving althans vrijheidsbeperving, en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit al of niet tesaamen met andere oorzaken den dood van gemelden Bing tengevolge heeft gehad;

2. Opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven zooveel mogelijk Joden, welke door den vijand op grond van hun ras als Deutsch feindlich werden beschouwd te elimineeren

O. dat de in de tenlastelegging tweemaal voorkomende naam „Koelemeij” telkens verkeerdt is gespeld, dat deze telkens „Koelemeij” behoort te zijn en het Hof de dag-

vaarding in dier voege leest, wordende verdachte daardoor in hare verdediging niet geschaad;

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting hebben verklaard:

als getuigen,

1. Abraham Trappel, dat hij verdachte te Alkmaar in den avond van den 24sten Juli 1944 heeft medegedeeld dat Koelemey, wonende te Heerhugowaard en hii — getuige — dien dag te weten waren gekomen dat de jood E. Bing bij zekeren Kout, woonachtig aan den Rustenburgerweg te Heerhugowaard schuin tegenover genoemden Koelemey, was ondergedoken en dat zij dit nu wilden aangeven, maar dat zij daarvoor den weg niet wisten;

dat verdachte hem — getuige — daarop heeft gezegd dat hij dan bij de Landwacht moest zijn en vervolgens, nadat hij — getuige — haar te kennen had gegeven, dat hij — getuige — niet wist waar de Landwacht gevestigd was, een jongeman heeft geroepen en laatstgenoemde, na hem het doel van zijn — getuiges — komst te hebben medegedeeld, heeft gevraagd of hij niet met hem — getuige — naar het gebouw van de Landwacht mede wilde gaan;

dat hij zich daarop met gemelden jongeman naar bedoeld gebouw heeft begeven en aldaar aan een lid van de Landwacht heeft medegedeeld dat de jood Bing, die reeds door de Duitschers gezocht werd, bij Kout, die aan den Rustenburgerweg te Heerhugowaard woonachtig was, was ondergedoken;

2. N. Kout, dat hij op 24 Juli 1944 den jood E. Bing heeft verborgen in een bij zijn — getuiges — aan den Rustenburgerweg te Heerhugowaard gelegen woning, behorende schuur;

dat den volgenden dag een aantal Duitschers op zijn erf zijn verschenen en hem — getuige — nadat zij begonnen waren in zijn — getuiges — woning een onderzoek in te stellen, toen mededeelden dat zij een „Jude” zochten;

dat zij Bing eenigen tijd daarna in gemelde schuur hebben gevonden en hem daarop hebben gearresteerd;

dat ook hijzelf kort daarop door de Duitschers is gearresteerd en vervolgens met Bing naar de Ortskommandantur te Alkmaar is gebracht;

dat op 25 Juli 1944 Bing en hij onder bewaking van 3 leden van de Nederlandsche Landwacht, waaronder getuige van Kleef, van Alkmaar naar Amsterdam zijn getransporteerd;

dat toen zij in Amsterdam op een tram wachtten, Bing is ontsnapt;

3. M. A. Stor, dat hem op 1 Augustus 1944 in het Binnengasthuis te Amsterdam het lijk is getoond van den hem bekende jood Eliazar Bing, gewoonde hebbende Middenweg G 161 te Heerhugowaard;

dat hij daarbij constateerde dat dat lijk een kwetsuur had aan het achterhoofd, als veroorzaakt door een gewerschot; en

4. H. van Kleef, dat hij op zekeren dag in Juli 1944 als lid van de Nederlandsche Land-

wacht tezamen met eenige andere leden dier organisatie zekeren E. Bing, die, naar hij — getuige — toen wist, jood was, en getuige Kout heeft overgebracht van Alkmaar naar Amsterdam;

dat toen zijn collega's en hij — getuige — met gemelde arrestanten voor het Centraal Station stonden te wachten, Bing op de vlucht is geslagen en in het Openhavenfront te water is gesprongen;

dat hij — getuige — korten tijd daarna en als gevolg van hetgeen Bing zoo juist gedaan had, zijn geweer in den aanslag heeft gebracht en een schot heeft gelost, waarbij hij — getuige — den loop van het geweer min of meer in de richting van Bing heeft gehouden;

dat hij — getuige — onmiddellijk nadat hij dat schot had gelost, zag dat Bing onder water verdween en dat dit ter plaatse, waar zulks gebeurde, een roode kleur aannam;

en verdachte,

dat getuige Trappel zich op een avond in den zomer van 1944 aan haar te Alkmaar gelegen woning heeft vervoegd en haar toen aldaar heeft medegedeeld dat hij bij Koelemey in Heerhugowaard in de kost was, dat deze Koelemey schuin tegenover Kout aan den Rustenburgerweg woonde en dat zij dien dag te weten waren gekomen dat de jood E. Bing bij Kout was ondergedoken;

dat zij daarna haar zoon Pieter Swidde heeft geroepen en dat deze daarop met Trappel is vertrokken na hem te kennen te hebben gegeven dat hij hem — Trappel — den weg naar de Landwacht zou wijzen;

O. dat een door W. F. Eijssens op ambtse-
eed opgemaakt proces-verbaal als verklaring van A. J. E. Rademaker, wonende Middenweg G 161 te Heerhugowaard, zakelijk gerelateerd, inhoudt:

dat haar op 1 Augustus 1944 in het Binnengasthuis te Amsterdam het lijk is getoond van haar man Eliazar Bing;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Alkmaar in de maand Juli 1944 als Nederlander in den zin van artikel 83 van het Wetboek van Strafrecht opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland — nadat Abraham Trappel haar had medegedeeld, dat hij bij Koelemey in Heerhugowaard in de kost was, dat deze Koelemey woonde schuin tegenover Kout aan den Rustenburgerweg, dat zij dien dag te weten waren gekomen, dat de jood E. Bing bij Kout was ondergedoken, en dat zij dit nu wilden aangeven, maar daarvoor niet den weg wisten — aan gemelden Trappel heeft gezegd, dat hij dan bij de Landwacht moest zijn en haar zoon Pieter Swidde heeft geroepen met bedoeling dat gemelde Pieter Swidde Trappel bij bedoelde aangifte behulpzaam zou zijn en aldus opzettelijk gemelden Bing en Kout heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of van-

wege den vijand, welk feit den dood van gemelden Bing tengevolge heeft gehad;

O. dat niet is bewezen, hetgeen aan verdachte meer en anders is tenlastegelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte in zooverre behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het Hof, gelet op het uiterlijk voorkomen van verdachte, aanneemt dat zij tot werken in staat is;

O. dat de raadsman van verdachte heeft aangevoerd dat het bewezenverklaarde geen strafbaar feit zou opleveren, hoogstens als medeplichtigheid daaraan zou kunnen worden beschouwd;

O. dat echter iemand, die een ander, van wien hij wist, dat hij het vaste voornemen had een jood, die zich verstopt had, aan te geven, inlichtingen verstrekte in dien zin, dat hij bij de Nederlandsche Landwacht moest zijn, en hem den weg daarheen deed wijzen, dien jood aan vervolging blootstelde als bedoeld in artikel 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en ook wist dat vrijheidsberoving en de dood van dien jood daarvan het gevolg konden zijn;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof als strafverzwarende omstandigheid in aanmerking neemt dat verdachte gedurende den bezettingstijd lid van de N.S.B. is geweest;

Gezien de artt. 28 van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte Neeltje Hart tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de schuldige vier jaren van deze straf in een rijkswerk-inrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet de schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht tot het bekleeden van ambten, alles voor het leven;

Het Hof verleent veroordeelde ambtshalve verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 31.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, (Zesde Kamer), 27 Dec. 1945. (Mrs. de Boer, Lubbers, van Regteren Altena, Kpt. t. Zee v. d. Wetering de Rooy, Lt. Kol. v. d. Woude.)

Art. 69 Sv. (opheffing voorl. hechtenis) is alleen toepasselijk op rechterlijke bevelen.

Art. 34a Besluit Bijz. Rechtspleging geeft aan het Bijz. Gerechtshof de bevoegdheid ook na de terechtzitting te beslissen, dat niet is gebleken van genoegzame gronden om een verdachte langer in bewaring te houden. Motiveering dezer beslissing.

Het Hof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting in de zaak van W. J., inspecteur, wonende te Utrecht, thans geïnterneerd in het Huis van Bewaring te Utrecht;

Gezien een verzoekschrift van verdachte W. J. d.d. 24 December 1945;

O. dat verdachte op grond van het bepaalde in het Besluit op den bijzonderen staat van beleg in bewaring is gesteld;

O. dat verdachte in zijn verzoekschrift heeft betoogd dat art. 69 Sv. ten aanzien van de politieke delinquenten niet buiten werking zou zijn gesteld en dat hij dus zulks in verband met art. 34a Besluit Buitengewone Rechtspleging ten allen tijde na de behandeling ter terechtzitting zich bij verzoekschrift tot het Bijzonder Gerechtshof kan wenden met het verzoek te beslissen, dat naar het oordeel van het Hof tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden is gebleken om verdachte nog langer in bewaring te houden;

dat wat er ook moge zijn van de gelding van art. 69 Sv. ten aanzien van politieke delinquenten, dit artikel hier in geen geval kan worden toegepast, daar het blijkens den tekst slechts toepasselijk is op bevelen tot voorloopige hechtenis, waaronder blijkens opschrift en inhoud van par. 1 van de tweede afdeling waaronder blijkens opschrift en inhoud van par. 1 van de tweede afdeling van titel IV van het eerste Boek van het Wetb. van Strafv. moeten worden verstaan bevelen, gegeven door rechterlijke autoriteiten en niet bevelen van het Openbaar Ministerie;

dat zulks echter verdachte niet belet gebruik te maken van zijn grondwettelijke recht verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde macht in te dienen;

dat blijkens den tekst van de Grondwet derhalve verdachte alleen dan tot indiening van zijn verzoekschrift bevoegd is, indien het Hof „de bevoegde macht” is om op verzoeken als de onderhavige te beslissen met andere woorden indien het Hof ook na de terechtzitting bevoegd is een beslissing als

bedoeld in art. 34a van het Besluit Buitengewone Rechtspleging te nemen;

dat het Hof de vraag of dit het geval is bevestigend beantwoordt;

dat immers genoemd artikel wel zegt, dat niet van genoegzame gronden om verdachte nog langer in bewaring te houden tijdens de behandeling ter terechtzitting moet zijn gebleken om het artikel toepassing te doen vinden, maar de Wetgever niet vordert, dat zulks op de terechtzitting zelf wordt uitgesproken;

dat de bevoegdheid van het Hof ten deze zoo ruim mogelijk moet worden geïnterpreteerd om de strekking van art. 164 van de Grondwet hetwelk bedoelt de beslissing over de vrijheidsbeneming van de burgers in handen van den Rechter te leggen, zoo dicht mogelijk te benaderen;

dat nu het Hof van oordeel is, dat tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden is gebleken om verdachte nog langer in bewaring te houden;

dat immers niet is gebleken, dat het belang van het onderzoek of eenige reden van maatschappelijke veiligheid afzondering en bewaring van verdachte vereischt;

dat het onderzoek zoals dit naar aanleiding van de behandeling ter terechtzitting is bevolen, geheel buiten den verdachte om zal gaan en de feitelijke omstandigheden reeds tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet toelichten, dat verdachte zich door vlucht aan verdere vervolging zou onttrekken, terwijl ook de toen bestaande vredesomstandigheden herhaling van het telastegelegde of een soortgelijk misdrijf onmogelijk maken en het uitgesloten is, dat verdachtes neiging om soortgelijke misdrijven te plegen, in deze omstandigheden een voedingsbodem zou kunnen vinden of op de samenleving invloed zou kunnen hebben;

Beslist dat tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden is gebleken om verdachte W. J. nog langer in bewaring te houden;

Besluit van deze beslissing onverwijld schriftelijk kennis te geven aan den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam en den verdachte.

No. 32.

HET BIJZONDER GERECHTSHOF TE AMSTERDAM (Eerste Kamer), 14 Dec. 1945. (Mrs. Prof. van Hamel, Lamers, Rohling, G. M. van den Bent en S. b. N. Jolles.)

Voorwaardelijke veroordeeling na dienstneming bij de Waffen S.S. Strafmotiveering.

Het Hof enz.;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte R. K., zonder beroep, geboren te Amsterdam, 4 September 1925 en wonende te Heemstede, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet enz.

O. dat het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte buiten het Rijk in Europa in Duitschland in Maart 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 van het W. v. Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de Waffen S.S., vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was, enz.;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen veroordeeling, dat de zéér strenge straf, die het Hof in het algemeen geboden acht wegens een zóó af te keuren feit als het dienstnemen bij de Waffen S.S. in dit bijzondere geval gematigd moet worden, waar gebleken is, dat deze verdachte zich op den zeer jeugdigen leeftijd van 17 jaar, in een dollen kop, nadat zijn vader hem wegens ontevredenheid over zijn gedragingen de ouderlijke woning had ontzegd, bij de S.S. is gaan aangeven, hoewel hij niets voor de zaak van den vijand gevoelde en integendeel toen reeds aan ondergrondschen arbeid voor de Nederlandsche zaak had meegedaan; dat hij na de toetreding tot den dienst al het mogelijke gedaan heeft om zich eraan te onttrekken, nimmer aan werkelijke krijgsverrichtingen heeft deelgenomen en ten slotte kans heeft gezien tegen de helft van 1944 naar Nederland terug te keeren, aldaar onder te duiken, zijn uniform en wapens met patronen over te geven aan de ondergrondsche beweging en zelf daarin een werkzaam aandeel te nemen, met het extra groote risico, hierin voor hem gelegen;

O. dat uit een en ander, alsmede uit verdere omtrent den verdachte afgelegde verklaringen, valt te beslissen, dat in dit geval voor een langere vrijheidsberoving geen plaats is, ook waar verdachte reeds ruim 7 maanden in bewaring heeft doorgebracht;

O. dat het Hof het vertrouwen koestert, dat verdachte zich in de toekomst een behoorlijk lid der Nederlandsche gemeenschap zal toonen, wanneer de hierna hem op te leggen straf wordt opgeschort onder de voorwaarden daarbij te stellen;

Gezien enz.

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het bij dagvaarding, zoals deze thans luidt, ten laste gelegde feit heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt: „als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is.”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Roelof Koiter tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar.

Beveelt, dat die straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten, op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schul-

dig gemaakt, of na te noemen bijzondere voorwaarden niet heeft nageleefd.

Stelt als bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde zich onverwijld stelle en gedurende den geheelen proeftijd blijve onder toezicht en leiding van de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten, afdeling Haarlem, en zich in ieder opzicht gedrage naar de door hem of namens die Stichting te geven aanwijzingen.

Draagt aan die Stichting op aan veroordeelde te dezer zake hulp en steun te verlenen; enz.

No. 33.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 24 Januari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy, Lt. Kol. Van der Woude).

Het opzet van verdachte, om ten voordeele van Duitschland werkzaam te zijn in de Oekraïne als administratieve kracht bij den Werkdienst Holland van de Nederlandsche Oost Compagnie niet bewezen. Vrij-spraak.

Het verweer van verdachte, dat hij niet wist wat voor organisatie de Oost Compagnie, toen slechts ongeveer drie maanden oud, eigenlijk was, aanvaard, daar het aannemelijk is, dat in 1942 een man van de ontwikkeling van verdachte in de meening verkeerde, dat het werkzaam zijn in de landbouw in de Oekraïne niet strekte ten bate van de Deutsche oorlogvoering.

De Nederlandsche Oost Compagnie was evenwel een ten bate van die oorlogvoering in het leven geroepen organisatie.

Het verweer van verdachte door het Hof aanvaard, dat hij door overmacht gedrongen bij de Landbewirtschaftungsgesellschaft Ukraine is werkzaam geweest; verdachte te dier zake van alle rechtsvervolgving ontslagen.

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 28 December 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgave genaamd:

Adriaan Morren, chauffeur, wonende te Utrecht, Springweg 61 bis, eerder geïnterneerd in het kamp Fort de Bilt te Utrecht, thans in de Strafvangenis Wolvenplein aldaar;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog

voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks het tijdvak September 1942—Augustus 1944 opzettelijk ten voordeele van Duitschland in de Ukraine werkzaam is geweest als administratieve kracht bij den werkdienst Holland van de Nederlandsche Oost Compagnie en bij de Landbewirtschaftungsgesellschaft Ukraine;

O. dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte schuldig is aan hetgeen hem ten aanzien van den werkdienst Holland van de Nederlandsche Oost Compagnie is tenlastegelegd, in het bijzonder niet, dat verdachte het opzet heeft gehad om ten voordeele van Duitschland werkzaam te zijn;

dat verdachte toch heeft aangevoerd, dat hij niet wist wat voor een organisatie de Oost Compagnie eigenlijk was;

dat het Hof dit verweer van verdachte aanvaardt;

dat het toch aannemelijk is, dat in het jaar 1942 een man van de ontwikkeling van verdachte in de meening verkeerde, dat het werkzaam zijn in de landbouw in de Oekraïne ten behoeve en in het kader van de Nederlandsche Oost Compagnie niet strekte ten bate van de Deutsche oorlogvoering, en toen niet doorgronde, dat die Oost Compagnie niet een op zich zelf, los van de Deutsche oorlogvoering, staande organisatie ten behoeve van Nederlandsche kolonisatie was, doch een juist ten bate van de vijandelijke oorlogvoering in het leven geroepen organisatie;

dat toen verdachte in September 1942 in dienst trad de Nederlandsche Oost Compagnie slechts ongeveer drie maanden oud was en nog zoo goed als niet naar buiten was opgetreden, zeker niet tegenover eenvoudige menschen als verdachte;

dat het zakelijk deel dier Compagnie blijkens de statuten formeel bestond in economische activiteit van allerlei aard in de bezette Oostelijke gebieden, een op zich zelf niet ongeoorloofd doel;

O. dat op bovenstaande gronden het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte bij dagvaarding ten aanzien van den werkdienst Holland van de Nederlandsche Oost Compagnie is tenlastegelegd, zoodat verdachte in zooverre van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal d.d. 28 October 1945 van D. Hoffman, rechercheur van den Politieken Opsporingsdienst Utrecht-Stad, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Cornelia Trapman: dat zij omstreeks 1943 den haar welbekenden Adriaan Morren, haar buurman, heeft gezien in een bruin uniform;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk heeft opgegeven:

dat hij in 1943 tot omstreeks Augustus 1944 in de Oekraïne is werkzaam geweest bij de Landbewirtschaftungsgesellschaft Ukraine; dat hij daar toen een bruin uniform heeft gedragen; dat hij wist, dat Duitschland toen

met Nederland in oorlog was, en dat hij door zijn werkzaamheden bij gemelde organisatie den vijand hulp verleende;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden opzettelijk ten voordeele van Duitschland in de Ukraine werkzaam is geweest bij de Landbewirtschaftungsgesellschaft Ukraine;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is;

O. dat verdachte heeft aangevoerd, dat hij onder zoodanige dwang bij gemelde organisatie is werkzaam geweest, dat hij, om zijn leven te sparen, niet heeft kunnen weigeren en dat de Duitschers hem vanuit de gevangenis onder militaire bewaking naar Rusland hebben gebracht;

O. dat het Hof dit verweer van verdachte aanvaardt en aanneemt, dat verdachte bij voormelde organisatie in de Oekraïne werkzaam zijnde, een feit beging waartoe hij door overmacht was gedrongen; dat derhalve verdachte in zoverre van het hem tenlastegelegde behoort te worden ontslagen van alle rechtsvervolging;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen verdachte ten aanzien van den werkdienst Holland bij dagvaarding is tenlastegelegd.

Spreekt hem daarvan vrij.

Ontslaat verdachte voor het overige van alle rechtsvervolging.

No. 34.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 27 December 1945. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kpt. ter zee Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Aangeven van een verspreider van illegale lectuur bij den S.D.

Verdachtes aansluiting bij een landsverraderlijke organisatie als de N.S.B. geldt in casu noch als eenige verontschuldiging noch als strafverzwarende omstandigheid. De beoordeeling van dat laakbare feit is door den Wetgever gelegd in handen van de Tribunaal, die deze zaken zonder eenig verband met de Bijzondere Gerechtshoven behandelen. Een rechtvaardige behandeling laat niet toe met zulk een feit op eenige wijze rekening te houden.

(Art. 26 B.B.S.).

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;
Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op

den 30 November 1945 aan te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd:

Gerrit Lodewijk van Rijn, leeraar, wonende te Utrecht, thans geïnterneerd in het „Fort de Bilt” te Utrecht;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks Mei 1941 te Utrecht, althans elders in Nederland, ten voordeele van Duitschland bij den S.D., althans eenige Deutsche instantie, mededeeling heeft gedaan, dat A. C. Jalink, illegale lectuur verspreide wetende, dat hij verdachte, dusdoende Jalink vernoemd blootstelde aan eenigen maatregel door of vanwege de Deutsche overheid of derzelver helpers, dan wel door een persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van die Overheid.

Als gevolg van vorenbedoelde aangifte is Jalink vernoemd langer dan een maand van zijn vrijheid beroofd geworden;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard:

getuige Jalink: dat hij in den avond van den 24 Mei 1941 te Utrecht de illegale brochure „Ons kind in gevaar” verspreide; dat hij daar toen door een persoon, welke hem later is gebleken genaamd te zijn van Rijn, is opgebracht naar het politiebureau aan het Paardeveld te Utrecht; dat hij daar heeft gehoord dat bedoelde van Rijn den S.D. opbelde; dat hij vervolgens terzake van de verspreiding van genoemde brochure door het Landesgericht is veroordeeld; dat hij uiteindelijk tot negen maanden gevangenisstraf deswege is veroordeeld, welke straf hij heeft ondergaan;

Verdachte: dat hij in den avond van den 24 Mei 1941 in de brievenbus van zijn woning te Utrecht heeft aangetroffen de illegale brochure „Ons kind in gevaar”; dat hij toen direct op zijn fiets is gesprongen om de brenger van deze brochure op te sporen; dat hij daarop in de Frederik Hendriklaan te Utrecht een persoon, welke naar hem later is gebleken genaamd was Jalink, een blaadje in de brievenbus van een woning zag werpen; dat hij toen van dien persoon ook zoo'n blaadje heeft gevraagd en ontvangen; dat de persoon er inmiddels van door ging; dat hij hem is achter na gereden, roepende: „Houdt den dief”; dat bedoelde persoon daarop door iemand is vast gegrepen, waarna hij verdachte, hem heeft gebracht naar het bureau van politie, dat hij daar toen heeft getelefoneerd met den S.D. aan de Maliebaan te Utrecht, daarbij mededeelende, dat hij iemand had gepakt, die illegale lectuur verspreide; dat hij wist, dat hij door zijn aan-

gifte dien persoon blootstelde aan eenigen maatregel door of vanwege de Duitschers;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande dat hij gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in Mei 1941 te Utrecht bij den S.D. mededeeling heeft gedaan, dat A. C. Jalink illegale lectuur verspreide wetende dat hij, verdachte, dusdoende Jalink voornoemd blootstelde aan eenigen maatregel door of vanwege de Duitse overheid; dat als gevolg van vorenbedoelde aangifte Jalink voornoemd langer dan een maand van zijn vrijheid is beroofd geworden;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof het door dezen verdachte gepleegde misdrijf als van hoogst ernstigen aard beschouwt; dat immers verdachte, een man van zekere ontwikkeling en beschaving, niet geschroomd heeft een landgenoot aan een van de meest verfoeilijke organen van den vijand, den S.D., over te leveren; dat het Hof echter ook rekening houdt met den leeftijd en slechte gezondheidstoestand van den verdachte alsmede met den invloed, welke van het milieu, waarin verdachte gedurende de bezettingsjaren verkeerde en waarin men anders placht te denken dan een goed en fatsoenlijk Nederlander paste, op hem uitging;

O. dat de Advocaat-Fiscaal aan het Hof de vraag heeft voorgelegd of niet de omstandigheid, dat verdachte nu eenmaal door zijn aansluiting bij de N.S.B. zekere verplichting op zich had genomen mede te werken aan de bestrijding van door deze beweging niet gewenschte propaganda, tot eenige verontschuldiging voor hem moet strekken, dan wel intenge deel die aansluiting als een strafverzwarende omstandigheid dient te gelden;

dat het Hof deze vraag niet in eerstgemelden zin beantwoordt; dat immers de vrijwillige aansluiting bij eenige organisatie geen enkele Nederlander kan ontheffen van de verplichtingen, welke hij jegens zijn vaderland en zijn medeburgers heeft en het dan ook voor de beoordeling van de schending dezer verplichtingen volkomen onverschillig is of men zich vrijwillig bij de een of andere organisatie heeft aangesloten;

dat het Hof bedoelde vraag evenmin in laatstgemelden zin beantwoordt; dat het toch niet juist zou zijn de op zich zelf zeer te

laken vrijwillige aansluiting bij een landsverraderlijke organisatie als de N.S.B. bij de strafoplegging te doen wegen, ook niet indien deze aansluiting — hetgeen in dit geval niet is gebleken — in verband zou staan met het telastegelegde; dat immers de beoordeling en de bestraffing van dit laakbare feit door den Wetgever in handen is gelegd van de Tribunalen, die deze zaken zonder eenig verband met de Bijzondere Gerechtshoven behandelen;

dat een rechtvaardige behandeling derhalve niet toelaat met zulk een feit op eenige wijze rekening te houden;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt;

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand”, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Gerrit Lodewijk van Rijn tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en zes maanden;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 35.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 23 November 1945. (Mrs. Prof. Van Hamel, Lamers, Rohling, Gen.-Maj. Van den Bent en Schout bij Nacht Jolles).

Vrijwillig in krijgsdienst treden bij de „S.S. Landsturm Niederlande” of „Landstorm Nederland” (vóór 16 October 1943 genaamd „Landwacht Nederland”).

Deze organisatie maakte deel uit van de Duitse Weermacht en was bestemd ook tegen Nederland den strijd van de Duitse Weermacht te voeren.

(Art. 101 Sr.).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 23sten October 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd:

Johannes Cornelis Groot, fabrieksarbeider, wonende te Zaandijk, geïnterneerd in het

kamp te Castricum, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Hamburg, althans buiten het Rijk in Europa in Duitschland, althans in Nederland, in of omstreeks de maand December 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de SS Landsturm Niederlande vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat verdachte zakelijk onder meer ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij eind December 1944 geheel vrijwillig te Hamburg heeft dienst genomen bij de SS 84-ste Stabregiment Landsturm Niederlande voor den geheelen duur van den oorlog en toen daartoe een in de Deutsche taal gesteld stuk heeft geteekend; dat hij toen de groene Deutsche Weermachtuniform heeft aangekregen met zwarte padjes voorzien van SS-teekens op de kraagomslagen; dat hij toen ook een eigen geweer heeft gekregen en geladen handgranaten; dat hij moest deelnemen aan infanterieoefeningen en hem tevens gezegd werd, dat hij werd opgeleid tot pionier; dat zijn commandanten waren Untersturmführer en Unterscharführer; dat hij bij zijn dienstneming wist, dat sedert 10 Mei 1940 Nederland met Duitschland in oorlog verkeerde en dat hij toen Nederlander was; dat hij na de capitulatie van Duitschland met Johannes Antonius van Eijck, die ook bij de SS-Landsturm Niederlande was, naar zijn, verdachte's, schoonouders te Zaandijk is gegaan;

O. dat een door Klaas Kef, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Zaandam, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, op ambtseid opgemaakt proces-verbaal, gesloten 27 September 1945, waarvan de korte inhoud voorzoover ter zake dienende door den Voorzitter ter terechtzitting is medege-deeld, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Johannes Antonius van Eijck: dat hij in December 1944 de Groot heeft leeren kennen te Hoogeveen bij de SS-Landsturm Niederlande; dat de Groot daar dezelfde uniform als hij droeg met geweer; dat hij, nadat hun dienst bij de Weermacht was opgezegd, samen met de Groot naar Zaandijk is gegaan en daar bij diens schoonmoeder ongeveer zes weken kost en inwoning heeft genoten;

O. dat de bij dagvaarding met de Deutsche benaming „SS Landsturm Niederlande” aangeduide organisatie in de Nederlandsche taal den naam „Landstorm Nederland” draagt;

O. dat van algemeene bekendheid was en is, dat deze organisatie een deel uitmaakte

van de Deutsche Weermacht en bestemd was om ook tegen Nederland den strijd van de Deutsche Weermacht te voeren;

O. ten allen overvloedige en zonder dat het Hof zich in zijn beslissingen van de bepalingen van de toenmalige Deutsche verordeningen afhankelijk wil maken of maakt als van algemeene bekendheid valt aan te nemen, dat blijkens de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende den Landstorm Nederland van 16 October 1943, in werking tredende op den dag harer afkondiging en opgenomen in het Verordeningblad 103/1943, met onmiddellijke ingang de naam „Landstorm Nederland” is gegeven in plaats van den naam „Landwacht Nederland” aan de bij verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de Landwacht Nederland, van 11 Maart 1943, opgenomen in het Verordeningblad 24/1943 opgerichte Landwacht Nederland; dat bij art. 1 lid 3 der eerstgenoemde verordening was bepaald, dat de rechten en verplichtingen van de leden van de Landwacht Nederland door deze naamsverandering niet werden aangetast; dat deze Landwacht Nederland blijkens laatstgenoemde verordening (zoals deze gewijzigd is bij de verordening no. 70/1943) ook Landwacht genaamd, was een territoriale organisatie voor de landsverdediging, bestemd voor den afweer van „buitenlandsche of binnenlandsche vijanden” binnen Nederland, opgericht was in overeenstemming met den leider der Nationaal-Socialistische Beweging binnen het kader van de Waffen SS en onder bevel stond van de Hoogeren SS- en Politieleider en de door dezen aangewezen instantie; dat de aanstelling bij de Landwacht geschiedde op grond van een schriftelijke of mondelinge aanmelding bij het Ersatzkommando Niederlande der Waffen SS; dat deze Landwacht beëdigd werd op den Führer Adolf Hitler, onderworpen was aan ter kennis gebrachte bepalingen ten aanzien van de Waffen SS en aan de Bijzondere Rechterlijke Macht voor strafzaken voor leden der SS en voor leden der politieke organisaties met een bijzondere taak; dat derhalve de verdachte door bij genoemde organisatie, met name het 84-ste Stabregiment, in dienst te treden in den krijgsveld bij een buitenlandsche mogendheid is getreden en zich daarvan volkomen bewust is geweest;

O. dat het Hof op grond van voorschreven bewijsmiddelen wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte het hem bij dagvaarding telastgelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij te Hamburg in de maand December 1944 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de SS Landsturm Niederlande vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan eenerzijds rekening houdt met den zeer ernstigen aard van na te melden misdrijf, immers het dienstnemen bij een onderdeel van de Deutsche Weermacht, die het gewapende geweld tegen ons volk uitoefende, en anderzijds met den persoon en de omstandigheden van den verdachte, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Cornelis Groot, tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, waarvan achttien jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den schuldige van de navolgende rechten:

1e. het bekleeden van ambten, 2e. het dienen bij de gewapende macht en 3e. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan eenzijdig rekening houdt met den zeer ernstigen aard van na te melden misdrijf, immers het dienstnemen bij een onderdeel van de Deutsche Weermacht, die het gewapende geweld tegen ons volk uitoefende, en anderzijds met den persoon en de omstandigheden van den verdachte, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Cornelis Groot, tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, waarvan achttien jaren te ondergaan in een Rijks-werkstraf.

Ontzet den schuldige van de navolgende rechten:

1e. het bekleeden van ambten, 2e. het dienen bij de gewapende macht en 3e. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

No. 36.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM, 22 Februari 1946, (Mr. Dr. Baron de Vos van Steenwijk, Mr. Kronenberg, Mr. v. Eck, Kol. G. A. de Brauw, maj. H. J. Strootman).

Zaak Majoor Feenstra.

Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand (hetgeen vrijheidsberoving van langer dan een maand resp. den dood ten gevolge heeft gehad) resp. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen. Motivering der opgelegde doodstraf o.a. i.v.m. het feit, dat verdachte oud-Hoofd Officier van het Nederlandsche Leger is. Voorts ont-neming van beide kiesrechten. (Geen ver-lot cassatie in te stellen).

(Sr. art. 102).

Bijzonder Gerechtshof te Arnhem tegen Jacob Eduard Feenstra, Majoor der Cava-lerie b.d., wonende te Arnhem, thans in voor-

loopige hechtenis in het Bewarings- en Ver-blijfskamp „Avegoor” te Ellecom, Verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof en.;

Gehoord verdachte, bijgestaan door mr. C. G. B. H. Winters, adv. te Arnhem.

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

I. dat hij in of omstreeks de maand Aug. 1943 te Beek, althans te Arnhem, althans elders in het ressort van het Bijzonder Ge-rechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Bernardus Hendrikus Jansen heeft blootge-steld aan vervolging, vrijheidsberoving en/of eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar op-zettelijk genoemden B. H. Jansen als zoo-genaamde onderduiker over te geven of te doen overgeven of ter beschikking te stellen van de Deutsche Sicherheitsdienst, althans van een Deutsche Politie Instantie, terwijl hii, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen dat vervolging, vrijheids-beroving en- of eenige straf of eenigen maatregel als bovenomschreven van dat op-treden van hem, verdachte, als normaal ge-volg kon worden verwacht, zijnde genoemde B. H. Jansen inderdaad dientengevolge om-streeks twee jaren, in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest;

II. dat hij in of omstreeks de maand No-vember 1943 te Putten, althans te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Gerrit Jan van de Haar, heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of eenigen maatregel door of van wege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden G. J. van de Haar, die door of namens hem was gear-resteerd over te geven of te doen overgeven of ter beschikking te stellen van de Deutsche Sicherheitsdienst, althans van een Deutsche Politie Instantie, als zoude genoemde G. J. van de Haar een verboden vuurwapen bij zich hebben gehad, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrij-pen, dat vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of eenigen maatregel als boven-omschreven van dat optreden van hem, ver-dachte, als normaal gevolg kon worden ver-wacht, zijnde genoemde G. J. van de Haar inderdaad dientengevolge in diverse straf-inrichtingen of gevangenissen, t.w.: om-streeks 2½ maand in Arnhem, omstreeks 3½ maand in Vught, omstreeks 4½ maand in Utrecht en vervolgens in Duitschland en Oostenrijk door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest;

III. dat hij in de maand September 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Loek Lansdorp heeft blootgesteld aan vrijheidsbe-rooving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar op-zettelijk aan een persoon, behoorende tot de Deutsche Sicherheitsdienst, althans aan een persoon, behoorende tot een Deutsche Politie Instantie, genoemden L. Lansdorp als gear-resteerde of gevangene en als anti-Duitsch

gezind persoon over te leveren, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vrijheidsberoving en of eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht zijnde genoemde Loek Lansdorp, inderdaad dientengevolge eenigen tijd door of vanwege den vijand van zijn vrijheid en vervolgens van zijn leven — beroofd en dat hij verdachte door te handelen als hiervoren omschreven toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand;

IV. dat hij in de maand September 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Jacob Hemelrijk, heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk aan de Deutsche Sicherheitsdienst, althans aan een Deutsche Politie Instantie, althans aan den Führer van Dienst v. d. S.D., althans aan een persoon behoorende tot de S.D., genoemden J. Hemelrijk als gevangene en als jood en/of onderduiker over te leveren, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vrijheidsberoving en- of straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde Jacob Hemelrijk, inderdaad dientengevolge omstreeks zeven maanden, in ieder geval langer dan een maand, door of vanwege den vijand, van zijn vrijheid beroofd geweest en dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven, toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand.

V. dat hij in de maand Juli 1944 te Hummelo en Keppel, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk een persoon, genaamd Bob Sanders heeft blootgesteld aan vervolging en vrijheidsberoving of straf door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden B. Sanders aan te houden of te doen aanhouden en door, nadat hij, verdachte, te samen met twee andere individuen, genoemden B. Sanders zoodanig had mishandeld en geslagen, dat deze geheel of nagenoeg geheel bewusteloos was, hem als zijnde een jood, over te leveren of over te doen leveren aan de Deutsche Sicherheitsdienst te Arnhem, althans aan een Deutsche Instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging en vrijheidsberoving of straf als bovenomschreven voor genoemden B. Sanders van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde B. Sanders opgemeld inderdaad dientengevolge door de Deutsche Sicherheitsdienst in ieder geval door of vanwege den vijand van zijn vrijheid en van zijn leven beroofd geworden,

subsidiair dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand;

VI. dat hij in de maand December 1943 te Zelhem, althans te Arnhem, in ieder geval in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Gerard Simon Goede, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden G. S. Goede, aan te houden en te arresteren en hem te doen overbrengen naar Arnhem en aldaar dezen G. S. Goede, als zijnde deze een z.g. „onderduiker” te doen overgeven aan de Sicherheitsdienst, althans aan een Deutsche Instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging en vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde Gerard Simon Goede, inderdaad dientengevolge omstreeks drie maanden, in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest, subsidiair dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand;

VII. dat hij in of omstreeks April 1944 te Nunspeet, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Maarten Jurriaan van der Wolf, heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden M. J. van der Wolf te arresteren of te doen arresteren en hem, als zoude deze M. J. van der Wolf een onbetrouwbaar politieambtenaar zijn, althans iemand die onderduikers hielp, ter beschikking te stellen van, althans te doen overgeven aan de Deutsche Sicherheitsdienst, althans aan de Deutsche Sicherheitspolizei, althans aan eenige Deutsche Politie-Instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging, vrijheidsberoving en of eenige straf of maatregel, als bovenomschreven, van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde M. J. van der Wolf inderdaad dientengevolge omstreeks vier maanden, in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest en omstreeks 2 Augustus 1944 door of vanwege den vijand ter dood gebracht.

VIII. dat hij in of omstreeks de maand Mei 1944 te Beesd, althans te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Simon Jacobs heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoo-

ving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden S. Jacobs, na hem eerst mishandeld te hebben, over te leveren of te doen overleveren of ter beschikking te stellen — als zijnde die S. Jacobs een jood — van de Deutsche Sicherheitsdienst, althans van een Deutsche Politie instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde S. Jacobs inderdaad dientengevolge omstreeks een jaar, in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand in diverse concentratiekampen van zijn vrijheid beroofd geweest;

IX. dat hij in of omstreeks de maand Mei 1944 te Beesd, althans te Arnhem, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk de joodsche personen: A. Wiener, I. Kaiser, E. Jacobs, R. Wiener, Mevr. B. Kaiser, Mevr. D. Wiener geb. Frankforter en Mevr. F. Jacobs-Cauveren, althans een of meer hunner heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde personen, als zijnde joden, over te leveren of ter beschikking te stellen van den Deutschen Sicherheitsdienst, althans van een Deutsche Politie Instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde personen, althans een of meer hunner, inderdaad dientengevolge geruimen tijd, in ieder geval langer dan een maand, door of vanwege den vijand in een of meer strafinrichtingen van hun vrijheid beroofd geweest en tenslotte ter dood gebracht, subsidiair dat hij verdachte door te handelen als hiervoren omschreven toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand;

X. dat hij in of omstreeks de maand Mei 1944 te Beesd, althans te Arnhem, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Berend Winters, Maria Eppings en Marcelle Paula John heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde personen als gevangenen of gearresteerden, in ieder geval als verdachten en anti-Duitsch gezinde personen, over te brengen of te doen overbrengen naar of ter beschikking te stellen van den Deutschen Sicherheitsdienst, althans van een Deutsche Politie-instantie, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat ver-

volging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde personen inderdaad dientengevolge eenigen tijd, in ieder geval langer dan een maand, door of vanwege den vijand van hun vrijheid beroofd geweest.

XI. dat hij in of omstreeks de maand Juni 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Hendrikus Winter heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden H. Winter over te leveren aan, althans ter beschikking te stellen van een officier der Deutsche Gendarmerie, althans van een Deutschen politie-ambtenaar, althans van een Deutsche politie-instantie, als zoude genoemde H. Winter zich als een voor Duitschland onbetrouwbaar politie-ambtenaar hebben doen kennen, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde H. Winter inderdaad dientengevolge gearresteerd en omstreeks elf maanden, in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest en dientengevolge op omstreeks 6 Mei 1945 in het kamp Buchenwald Weimar overleden, subsidiair, dat hij verdachte door te handelen als hiervoren omschreven, toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand.

XII. dat hij in of omstreeks de maand Mei 1944 te Apeldoorn, althans te Arnhem, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Antoon Bos en Hendrik Herman J. Olde Hengel heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde A. Bos en H. H. J. Olde Hengel ter beschikking te stellen of te doen stellen van, althans over te leveren of te doen overleveren aan de Deutsche Sicherheitsdienst, althans aan een Deutsche Politie-instantie, als zouden deze personen hebben geluisterd naar de Engelsche Radiozender, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat vervolging, vrijheidsberoving en- of eenige straf of eenigen maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde opgemelde personen inderdaad dientengevolge langer dan een maand door of vanwege den vijand van hun vrijheid beroofd geweest en H. H. J. Olde Hengel opgemeld of op omstreeks 14 Augustus 1944 in een kamp te Minden (Westfalen) overleden, subsidiair, dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven.

toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans een daad heeft verricht ten voordeele van den vijand;

XIII. dat hij in of omstreeks de jaren 1943 en 1944 te Arnhem, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, opzettelijk, terwijl Nederland toen met Duitsland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans daden verricht heeft ten voordeele van den vijand, althans tegen den vijand gerichte maatregelen heeft belemmerd of verijdeld door toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was, als Commandant van de Marechaussee, althans als Commandant van een afdeling of divisie Marechaussee aan onder zijn bevel staande Afdelingscommandanten of Groepscommandanten op te dragen onderduikers, joden en leden van de zgn. illegaliteit op te sporen en te arresteren en over te geven aan de Deutsche Sicherheitsdienst en door toen aldaar opzettelijk ook persoonlijk onderduikers en leden van de zgn. illegale organisaties en joden te arresteren en over te geven of te doen overgeven aan de Deutsche Sicherheitsdienst.

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte sub VI en sub XI is ten laste gelegd, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. voor wat betreft het sub I ten laste gelegde, dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat hij in den avond van 12 Augustus 1943, te Beek, gemeente Bergh, in een gebouw, alwaar alstoen een bruiloft werd gevierd, een manspersoon als zoogenaamd onderduiker heeft gearresteerd en hem heeft overgegeven aan den groepscommandant der Marechaussee te 's Heerenberg; dat, indien deze persoon den volgende dag overgegeven is aan den Deutschen Sicherheitsdienst te Arnhem, zulks op zijn — verdachte's — last is geschied; dat hij ten tijde voormeld wist, dat Nederland met Duitsland in oorlog was, en begreep, dat vrijheidsberoving door of vanwege den vijand ten aanzien van voormelden arrestant, als normaal gevolg van gemeld optreden van hem — verdachte — kon worden verwacht;

Bernardus Hendrikus Jansen, als getuige: „dat hij in den avond van 12 Augustus 1943, terwijl hij zich op de bruiloft van zijn broer bevond, te Beek, gemeente Bergh, door den verdachte als zoogenaamd „onderduiker” is gearresteerd en overgebracht is naar de marechausseekazerne te 's Heerenberg, alwaar hij werd opgesloten; dat hij den volgende dag als „onderduiker” overgegeven is aan den Deutschen Sicherheitsdienst te Arnhem;

„dat hij vervolgens door dien S.D. (eene afkorting, welke hier verder voor Sicherheitsdienst zal worden gebezigd) is overgebracht naar Amersfoort, en na aldaar ongeveer drie maanden gevangen gezeten te hebben is getransporteerd naar Duitsland, alwaar hij in een Arbeitslager te Roswein is tewerkgesteld; dat hij tenslotte, na gedurende omstreeks twee jaren van zijne vrijheid

berooft te zijn geweest, na de capitulatie van Duitsland in den zomer van 1945 is bevrijd en in Juli van dat jaar in de woning zijner ouders te Zeddam is teruggekeerd”;

O. aangaande het sub II ten laste gelegde, dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat hij op een dag in de maand November 1943, terwijl hij wist dat Nederland met Duitsland in oorlog was, den getuige Gerrit Jan van der Haar te Arnhem heeft overgegeven aan den Duitschen S.D., onder mededeeling, dat deze getuige een verboden vuurwapen bij zich had gehad; dat hij daarbij bezreep, dat diens vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, als normaal gevolg van gemeld optreden van hem — verdachte kon worden verwacht;

Gerrit Jan van de Haar, als getuige: „dat hij op 18 November 1943 onder Nijkerk, terwijl hij een pistool geladen met dum-dum patronen bij zich had, door twee politiemannen is aangehouden en overgebracht naar het Politiebureau te Putten; dat eenigen tijd later aldaar de verdachte is verschenen, die hem — getuige — die geboeid was, toen ernstig mishandeld heeft, daarbij o.a. zeggende, dat hij — getuige — „nog maar 5 dagen zou leven”; dat hij vervolgens is overgebracht naar Arnhem en aldaar is overgegeven aan den Duitschen S.D., door welken dienst hij, na eerst ongeveer tien weken te Arnhem gevangen te hebben gezeten, naar een strafkamp te Vught is getransporteerd, alwaar hij ongeveer 3½ maand als gevangene heeft vertoefd; dat hij van Vught naar Utrecht is vervoerd, aldaar ongeveer 4½ maand gevangen heeft gezeten, en dat hij daarna nog geruimen tijd in een tuchthuis in Duitsland en in Oostenrijk van zijn vrijheid beroofd is geweest;

O. voor wat betreft het sub III en sub IV ten laste gelegde: dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat hij in den nacht van 3 op 4 September 1944 aan den Opper Luitenant der marechaussee Lanting telefonisch opdracht heeft gegeven twee arrestanten vanuit Putten naar Arnhem over te brengen en aan hem, verdachte, voor te geleiden;

dat hem daarop in dienzelfden nacht door genoemden Lanting en andere politiemannen, in de marechausseekazerne te Arnhem, twee personen zijn voorgeleid, te weten: de getuige Jacob Hemelrijk en een persoon, waarvan hij nu wel weet, dat deze genaamd was Loek Lansdorp, welke laatste persoon, naar hem door Lanting was medegedeeld, getracht had den jood Hemelrijk uit een cel van de marechausseekazerne te Putten te bevrijden;

„dat zoowel Lansdorp als Hemelrijk toen aldaar zijn mishandeld, ook door hem, verdachte, en vervolgens door hem en Lanting per auto zijn overgebracht naar het gebouw van den Deutschen S.D. te Arnhem; dat hij, verdachte, toen aldaar, terwijl hij wist dat Nederland met Duitsland in oorlog was, beide voornoemde arrestanten aan een per-

soon, behorende tot dien S.D. heeft overgeleverd, en wel Lansdorp als anti-Duitsch gezind persoon en Hemelrijk als jood en onderduiker, en daarbij aan den Führer van Dienst, een Duitscher, mededeelingen omtrent voormelde bevrijdingspogingen heeft gedaan; dat die Duitscher daarop beide arrestanten heeft medegenomen;

„dat hij begreep, dat vrijheidsberoving dezer arrestanten door of vanwege den vijand als normaal gevolg van gemeld optreden van hem — verdachte — kon worden verwacht; dat hij eveneens begreep, dat hij door zijne voormelde handelwijze hulp verleende aan den vijand, wiens streven het was anti-Duitsch gezinden, joden en onderduikers in handen te krijgen;

Jacob Hemelrijk, als getuige: „dat hij, jood zijnde en ondergedoken te Putten, in den nacht van 2 op 3 September 1944 aldaar is gearresteerd door Politie mannen en Landwachters en opgesloten is in de marechausseekazerne „De Pol” te Putten; dat hij den daarop volgende dag met een ander persoon, waarvan hij thans weet, dat deze genaamd was Loek Lansdorp, is overgebracht naar de marechausseekazerne te Arnhem, alwaar zoowel hij — getuige — als die Lansdorp toen ernstig zijn mishandeld, o.a. door verdachte; dat hij vervolgens door verdachte en andere politie mannen is overgebracht naar het gebouw van den Duitschen S.D. te Arnhem, alwaar hij door verdachte, als jood en onderduiker, aan dien S.D. is „overgegeven”; dat hij spoedig daarop door dien S.D. naar Vught is getransporteerd, vandaar na eenigen tijd naar het kamp Oranienburg is overgebracht en later naar het kamp Buchenwalde en tenslotte op 11 April 1945 te Buchenwalde door de oprukkende Geallieerde legers is bevrijd”;

Egbert Otter, als getuige: „dat het hem bekend is, dat de getuige Hemelrijk en een zekere Loek Lansdorp op een nacht in het begin van September 1944 door verdachte en anderen, waaronder de Opper-Luitenant Lanting, per auto zijn overgebracht naar het gebouw van den S.D. te Arnhem;

O. ten aanzien van het sub V ten laste gelegde: dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat de Opper-Luitenant der Marechaussee Lanting en Dijkert hem op 15 Juli 1944 op het Groepsbureau der Marechaussee te Laag Kerpel, een jood hebben voorgeleid, wiens naam, naar hij thans wel weet, Bob Sanders was;

„dat deze jood, nadat deze zich van zijn — verdachte's — pistool meester had weten te maken en hem daarmede bedreigd had, door hem, verdachte, te samen met Lanting en Dijkert voornoemd, is mishandeld, eerst op gemeld Groepsbureau en later, nadat die jood in zijn, verdachte's, auto vervoerd was naar Arnhem, nogmaals in de marechausseekazerne aldaar; dat hij — verdachte — te samen met Lanting en Dijkert dien jood toen zoolang met gummistokken geslagen hebben, totdat deze bewusteloos geraakte; dat die jood vervolgens op zijn last door Lanting en

Dijkert „als jood” is overgeleverd aan den Duitschen S.D. te Arnhem; dat het hem toen bekend was, dat door dien S.D. een beloning placht te worden gegeven voor het aanbrennen van joden; dat hij toen eveneens wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, en begreep, dat vrijheidsberoving van voornoemden jood door of vanwege den vijand als normaal gevolg van voormeld optreden van hem — verdachte — kon worden verwacht”;

Harm Lanting, als getuige: „dat hij, als Opper-Luitenant der marechaussee op of omstreeks 14 Juli 1944 te samen met zijn collega Dijkert te Arnhem, op last van verdachte, een jood, genaamd Bob Sanders, nadat deze door verdachte Dijkert en hem, getuige, was mishandeld, heeft overgeleverd aan den Duitschen S.D. te Arnhem, die dezen jood heeft vastgehouden”;

O. voor wat betreft het sub VII ten laste gelegde: dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat de Opperwachtmeester der Marechaussee, Maarten Jurriaan van der Wolf, Postcommandant te Hulshorst, gemeente Ermelo, op zijn — verdachte's — last, op of omstreeks 7 April 1944 door den Hoofdwachtmeester der marechaussee, Stap, is gearresteerd, en vervolgens spoedig daarop in zijn — verdachte's — opdracht, als onbetrouwbaar politieambtenaar is overgegeven aan den Duitschen S.D. te Arnhem;

„dat hij ten tijde voormeld wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was en begreep, dat vrijheidsberoving en eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, ten aanzien van voornoemden van der Wolf, van voormeld optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht;

„dat hij einde Augustus 1944 van zijn chef, den „gewestelijken Polizei President” bericht heeft ontvangen, dat meergenoemde van der Wolf op 2 Augustus 1944 was gefusilleerd;

Elisabeth Paulina van der Meer, weduwe van M. J. van der Wolf, als getuige „dat haar man op 7 April 1944 in zijne woning te Hulshorst door eenige politie mannen is gearresteerd; dat zij in den zomer van 1944, na vernomen te hebben dat haar man door een Duitsch Kriegsgericht ter dood was veroordeeld en dat hij een gratie-verzoek had ingediend, een bezoek heeft gebracht aan den verdachte en dezen om hulp heeft gevraagd ten behoeve van haar man, hetgeen verdachte weigerde;

„dat zij vervolgens in 1945 van het „Afwikkelingsbureau Concentratiekampen van het Nederlandsche Rode Kruis” een schrijven heeft ontvangen, luidende in hoofdzaak als volgt: „Het doet mij zeer veel leed U te moeten mededeelen, dat volgens de ten dienste van dit bureau staande gegevens Maarten Jurriaan van der Wolf, geboren 28 Januari 1906 te Boskoop, op 2 Augustus 1944 is gefusilleerd”;

O. dat een ter terechtzitting van het Hof voorgelezen uittreksel uit het register van

overlijden der gemeente Ermelo inhoudt, dat op 2 Augustus 1944 in de gemeente Tilburg is overleden: Maarten Jurriaan van der Wolf, Opperwachtmeester der Marechaussee, geboren te Boskoop, wonende te Ermelo, echtgenoot van Elisabeth Paulina van der Meer;

O. ten aanzien van het sub VIII, IX en X ten laste gelegde: dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat in den nacht van 1 op 2 Mei 1944 onder zijne — verdachte's — leiding, een inval is gedaan in den huize Mariënweerd te Beesd; dat aldaar toen door hem dertien personen zijn aangetroffen, waaronder acht joden, wier papieren niet in orde waren;

„dat hij, verdachte, al deze personen op 2 Mei 1944 in een autobus heeft medegenomen naar Arnhem en hen aldaar, wat de 8 joden betreft, als joden en wat de overigen betreft als gearresteerden heeft overgegeven aan den Duitschen S.D.;

„dat hij ten tijde voormeld wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, alsmede dat door dien S.D. een belooning placht te worden gegeven voor het aanbrennen van joden, en begreep dat vrijheidsberoving en/of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand ten aanzien dezer dertien personen, van voormeld optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht;”

Simon Jacobs als getuige: „dat in den nacht van 1 op 2 Mei 1944 door politiemanen en landwachters, onder leiding van verdachte, een inval is gedaan in huize Mariënweerd te Beesd, waar hij, getuige, en zeven andere joden toen ondergedoken waren;

„dat deze zeven andere joden genaamd waren: A. Wiener en diens vrouw, mevr. D. Wiener—Frankforter, R. Wiener Jr., I. Kaiser en diens vrouw, mevr. B. Kaiser, zijn ouders, E. Jacobs, en diens vrouw, mevr. Jacobs—Cauveren;

„dat zoowel hij als die andere 7 hierboven-genoemde joden op 2 Mei 1944 door verdachte te Arnhem als joden zijn overgeleverd aan den Duitschen S.D. aldaar;

„dat hij, getuige, daarop door dien S.D. naar de Strafgewangenis te Arnhem is overgebracht en vandaar naar de concentratiekampen te Westerbork, Auswitz en Oraniënborg;

„dat hij tenslotte uit laatstgenoemd kamp op 5 Mei 1945 door de Amerikanen is vrijd;

„dat hij op 21 Mei 1944 met een groot aantal andere joden, waaronder zijn ouders en het echtpaar Wiener-Frankforter met hun zoon R. Wiener, per trein te Auswitz is aangekomen, komende van Westerbork; dat al deze joden, nadat zij dien trein te Auswitz verlaten hadden, op een gegeven plaats in de nabijheid van dien trein door een Duitschen selectie-officier gesplitst werden in twee groepen, waarvan de eene, in hoofdzaak personen bevattende onder de 15 en boven de 50 jaar rechtsaf moesten gaan in de richting der aldaar aanwezige gaskamers, terwijl de

tweede linksaf moest gaan;

„dat hij toen gezien heeft dat o.a. ook de ongeveer 60-jarige A. Wiener en diens vrouw rechtsaf gedrongen werden, terwijl hij, getuige, met zijn vader en R. Wiener, linksaf, en zijn moeder naar een andere afdeling van het kamp werden gestuurd;

„dat het toen aldaar van algemeene bekendheid was, dat zij, die daar rechtsaf gingen, vergast werden;

dat hij nog dienzelfden dag van R. Wiener Jr. heeft vernomen, dat diens vader en moeder, zijnde genoemd echtpaar Wiener—Frankforter, waren vergast;

„dat hij voorts, na zijne terugkomst in Nederland van een broer van R. Wiener Jr. heeft vernomen, dat laatstgenoemde in Buchenwalde te samen met 1400 anderen, vlak voor de bevrijding, was gefusilleerd; dat hij tot op heden geen enkele der joden, die tege-lijk met hem op Mariënweerd gearresteerd werden, teruggezien heeft, of van hun nog in leven zijn op andere wijze heeft vernomen”;

O. dat een ter 's Hof's terechtzitting voorgelezen ambtseidig proces-verbaal d.d. 13 December 1945, opgemaakt door Willem Nap, Sjoerd Rijkel Post, beiden rechercheurs van politie te Arnhem, en Maarten van der Meyden, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee te Arnhem, inhoudt dat aan de verbalisanten hebben verklaard zakelijk:

Maria Eppinga: „dat in den nacht van 1 op 2 Mei 1944, toen zij geëvacueerd was in huize Mariënweerd te Beesd, een heele bende marechaussees en landwachters, dat huis binnen is gestormd; dat zij toen aldaar is gearresteerd, evenals Barend Winters, Marcelle Paula Jahn en een achttal joden;

„dat zij allen daarop zijn overgegeven aan den Duitschen S.D. te Arnhem; dat zij vervolgens door dien S.D. is overgebracht naar het Huis van Bewaring te Arnhem; en aldaar op 11 Mei 1944 bij een overval op dat Huis van Bewaring is bevrijd”;

Marcelle Paula Jahn: „dat in den nacht van 1 op 2 Mei 1944 een overval door marechaussees en landwachters heeft plaatsgevonden op het rusthuis Mariënweerd te Beesd, waar zij toen als verzorgster werkzaam was; dat zij toen aldaar is gearresteerd en in den morgen van 2 Mei 1944 met nog twaalf andere personen, waaronder Barend Winters, Maria Eppinga en een achttal joden, in een autobus naar het gebouw van den S.D. te Arnhem is overgebracht; dat zij daarop dienzelfden dag door dien S.D. is vervoerd naar het Huis van Bewaring te Arnhem, waaruit zij, na diverse malen verhoord te zijn, op 8 Juni 1944 is ontslagen”;

O. dat een ter 's Hof's terechtzitting voorgelezen ambtseidig proces-verbaal, opgemaakt door Joan Wilhelm Kokkelink, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, post Beesd, Groep Deil, gesloten 4 December 1945, inhoudt, dat aan den verbalisant zakelijk is verklaard door:

Barend Winters, bedrijfsleider van een rusthuis, wonende te Mariënweerd, gemeentete Beesd:

„dat in den nacht van 1 op 2 Mei 1944 in den huize Mariënweerd te Beesd, alwaar hij toen geëvacueerd was, een overval is gepleegd door politiemannen en landwachters, onder leiding van den Politie President Feenstra;

„dat hij vervolgens in den morgen van 2 Mei 1944 met nog twaalf andere personen, waaronder acht joden, vanuit Mariënweerd, in een touringcar, naar het bureau van de Sicherheits Polizei te Arnhem is overgebracht;

„dat hij, na aldaar een kort verhoor te hebben ondergaan, naar de strafgevangenis te Arnhem is overgebracht, en, na een verblijf van vijf weken in die gevangenis, door een Officier der Sicherheits Polizei daaruit is ontslagen”;

O. voor wat betreft het sub XII te laste gelegde: dat ter 's Hofs terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: „dat de marechaussees Antoon Bos en Hendrik Herman Olde Hengel, op een dag in of omstreeks de maand Mei van 1944 op zijn — verdachte's — last zijn gearresteerd, en daarop, mede op zijn last, zijn overgeleverd aan den Duitschen S.D. te Arnhem, onder mededeeling, dat deze personen geluisterd hadden naar den Engelschen radio-zender;

„dat hij ten tijde voormeld wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, en begreep, dat vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, ten aanzien van voormelde arrestanten als normaal gevolg van gemeld optreden van hem, verdachte, kon worden verwacht”;

Antoon Bos, als getuige: „dat hij en zijn collega, Hendrik Herman Olde Hengel, respectievelijk op 9 en 8 Mei 1944 te Apeldoorn zijn gearresteerd, en daarop, als verdacht van het luisteren naar — en het verspreiden van — Engelsche radioberichten, zijn overgeleverd aan den Duitschen S.D. te Arnhem; dat zoowel hij, getuige, als Olde Hengel voornoemd, vervolgens door dien S.D. zijn overgebracht, eerst naar het Kamp te Amersfoort en daarna naar het concentratie-kamp te Laden bij Minden (Duitschland); dat hij tot 8 Augustus 1944 te samen met Olde Hengel in laatstgemeld kamp gevangen heeft gezeten”;

O. betreffende het sub XIII te laste gelegde: dat ter 's Hofs terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte:

„dat hij in de jaren 1943 en 1944 te Arnhem, terwijl hij wist dat Nederland met Duitschland in oorlog was, als Divisie Commandant der Marechaussee, meermalen aan onder zijn bevel staande Afdelingscommandanten heeft opgedragen, onderduikers, joden en leden van de zoogenaamde illegaliteit, op te sporen, te arresteeren en over te geven aan den Duitschen S.D., en dat hij ook persoonlijk in gemeld tijdvak in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, onderduikers, leden van zoogenaamde illegale organisaties en joden heeft gearresteerd en overgegeven of doen overgeven aan den

Duitschen S.D.;

„dat hij, handelende als voorschreven, begreep, dat hij den vijand daardoor hulp verleende, wiens streven het was onderduikers, leden van de zoogenaamde illegaliteit en joden in handen te krijgen”;

Hendrik Jansen van Galen en Herman Jan Lindeboom, als getuigen ieder voor zich, doch eensluidend:

„dat de verdachte in de jaren 1943 en 1944 te Arnhem, in door hem aldaar belegde samenkomsten met de onder zijn bevel staande afdelingscommandanten, meermalen als Divisie-commandant der Marechaussee, hem, getuige, als Afdelingscommandant opdracht heeft gegeven onderduikers, joden en leden van de zoogenaamde illegaliteit, op te sporen, te arresteeren en over te geven aan den Duitschen S.D.;

„dat het hem voorts bekend is, dat verdachte ook persoonlijk in gemeld tijdvak, in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, onderduikers, leden van de zoogenaamde illegale organisaties en joden heeft gearresteerd en overgegeven heeft of doen overgeven aan den Duitschen S.D.”;

O. dat door vorenstaanden inhoud van voormelde bewijsmiddelen, opleverende voor het onderdeel der telastelegging waarbij zij zijn aangehaald, en daartoe redengevende feiten en omstandigheden, het Hof bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte het hem sub I, II, III, IV, V primair, VII, VIII, IX, primair, X, XII primair en XIII te laste gelegde heeft begaan, met dien verstande:

voor wat betreft het sub I te laste gelegde:

„dat hij in de maand Augustus 1943 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Bernardus Hendrikus Jansen heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door toen aldaar opzettelijk genoemden B. H. Jansen als zoogenaamde onderduiker te doen overgeven aan den Duitschen Sicherheitsdienst, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde B. H. Jansen inderdaad dientengevolge omstreeks 2 jaren door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest;

voor wat betreft het sub II te laste gelegde:

„dat hij in de maand November 1943 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Gerrit Jan van de Haar heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden G. J. van de Haar over te geven aan den Duitschen Sicherheitsdienst, als zoude genoemde G. J. van de Haar een verboden vuurwapen bij zich hebben gehad, terwijl hij, verdachte toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde G. J. van de Haar inderdaad dientengevolge in diverse

strafinrichtingen of gevangnissen, t.w.: omstreeks 2½ maand in Arnhem, omstreeks 3½ maand in Vught, omstreeks 4½ maand in Utrecht en vervolgens in Duitschland en Oostenrijk door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest”;

voor wat betreft het sub III te laste gelede:

„dat hij in de maand September 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Loek Lansdorp heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk aan een persoon, behorende tot de Deutsche Sicherheitsdienst, genoemden L. Lansdorp als anti-Duitsch gezind persoon over te leveren, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde Loek Lansdorp, inderdaad dientengevolge eenigen tijd door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd en dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend;”

voor wat betreft het sub IV te laste gelede:

„dat hij in de maand September 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Jacob Hemelrijk heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk aan een persoon behorende tot den Deutschen Sicherheitsdienst, genoemden Jacob Hemelrijk als jood en onderduiker over te leveren, terwijl hij, verdachte toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde Jacob Hemelrijk, inderdaad dientengevolge omstreeks zeven maanden door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest, en dat hij, verdachte, door te handelen als hiervoren omschreven, toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend;”

voor wat betreft het sub V primair te laste gelede:

„dat hij in de maand Juli 1944, elders dan te Hummelo en Keppel in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk een persoon, genaamd Bob Sanders heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door toen aldaar opzettelijk genoemden B. Sanders, nadat hij, verdachte, te samen met twee andere individuen, genoemden B. Sanders zoodanig had mishandeld en geslagen, dat deze geheel bewusteloos was, als zijnde een jood, over te doen leveren aan de Duitse Sicherheitsdienst te Arnhem, terwijl hij, verdachte toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven voor genoemden B. Sanders van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde B. Sanders opgemeld inder-

daad dientengevolge door den Deutschen Sicherheitsdienst van zijn vrijheid beroofd geworden;

voor wat betreft het sub VII te laste gelede:

„dat hij in April 1944 elders dan te Nunspeet, in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Maarten Jurriaan van der Wolf heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving en eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden M. J. van der Wolf, als zoude deze M. J. van der Wolf een onbetrouwbaar politieambtenaar zijn, te doen overgeven aan den Deutschen Sicherheitsdienst, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving en eenige straf of maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde M. J. van der Wolf inderdaad dientengevolge omstreeks vier maanden door of vanwege den vijand van zijn vrijheid beroofd geweest en omstreeks 2 Augustus 1944 door of vanwege den vijand ter dood gebracht;”

voor wat betreft het sub VIII te laste gelede:

„dat hij in de maand Mei 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Simon Jacobs heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemden S. Jacobs over te leveren, als zijnde n.l. die S. Jacobs een jood, aan den Deutschen Sicherheitsdienst, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde S. Jacobs inderdaad dientengevolge omstreeks een jaar door of vanwege den vijand in diverse concentratiekampen van zijn vrijheid beroofd geweest;”

voor wat betreft het sub IX primair te laste gelede:

„dat hij in de maand Mei 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk de joodsche personen: A. Wiener, I. Kaiser, E. Jacobs, R. Wiener, Mevr. B. Kaiser, Mevr. D. Wiener geb. Frankforter en Mevr. F. Jacobs Cauveren heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving en eenige maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde personen, als zijnde joden, over te leveren aan den Deutschen Sicherheitsdienst, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving en eenige maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde A. Wiener en mevr. D. Wiener—Frankforter inderdaad dientengevolge door of vanwege den vijand in een of meer strafinrichtingen van hun vrijheid beroofd geweest en tenslotte ter dood gebracht;”

voor wat betreft het sub X te laste gelede:

„dat hij in de maand Mei 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Barend Winters, Maria Eppinga en Marcella Paula Jahn heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde personen als gearresteerden over te brengen naar den Duitschen Sicherheitsdienst, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde genoemde personen inderdaad dientengevolge eenigen tijd door of vanwege den vijand van hun vrijheid beroofd geweest, Maria Eppinga gedurende eenigen tijd en Barend Winters en Marcelle Paula Jahn gedurende langer dan een maand;”

voor wat betreft het sub XII primair te laste gelegd:

„dat hij in de maand Mei 1944 te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Antoon Bos en Hendrik Herman J. Olde Hengel heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk genoemde A. Bos en H. H. J. Olde Hengel te doen overleveren aan de Deutsche Sicherheitsdienst, als zouden deze personen hebben geluisterd naar de Engelsche radio-zender, terwijl hij, verdachte, toen begreep, dat vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht, zijnde opgemelde personen inderdaad dientengevolge langer dan een maand door of vanwege den vijand van hun vrijheid beroofd geweest;”

voor wat betreft het sub XIII te laste gelegde:

„dat hij in de jaren 1943 en 1944 te Arnhem opzettelijk, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, door toen aldaar opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, als Commandant van een divisie Marechaussee aan onder zijn bevel staande Afdelingscommandanten op te dragen onderduikers, joden en leden van de zgn. illegaliteit op te sporen en te arresteren en over te geven aan den Duitschen Sicherheitsdienst en door toen elders dan in Arnhem, in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem opzettelijk ook persoonlijk onderduikers en leden van de zgn. illegale organisaties en joden te arresteren en over te geven of te doen overgeven aan den Duitschen Sicherheitsdienst;”

O. dat niet bewezen is hetgeen den verdachte sub I, II, III, IV, V primair, VII, VIII, IX primair, X, XII primair en XIII meer of anders is te laste gelegd dan hierboven bewezen is verklaard en in zooverre vrij-spraak dient te volgen;

O. dat het Hof de namen „Eppings” en „John” voorkomende in punt X der telastellegging beschouwt als abusievelijk getypt in de plaats van „Eppinga” en „Jahn”, welke fouten, nu verdachte geacht moet worden daardoor niet in zijne verdediging te zijn geschaad, hierbij worden hersteld;

O. dat het bewezene oplevert straffbare feiten, die moeten worden gequalificeerd als: het sub I, II, VIII en XII bewezen verklaarde, elk als:

„het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad;”

het sub III bewezen verklaarde als:

„a. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand;” en

„b. het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenlen;”

het sub IV bewezen verklaarde als:

„a. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad;” en

„b. het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenlen;”

het sub V bewezen verklaarde als:

„het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand;”

het sub VII bewezen verklaarde als:

„a. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad;” en

„b. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad;”

het sub IX bewezen verklaarde als:

„a. het gedurende den tijd van den huidige oorlog, opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd;” en

„b. het gedurende den tijd van den huidige oorlog, opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad, twee maal gepleegd;”

het sub X bewezen verklaarde als:

„a. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad, tweemaal gepleegd;” en

„b. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand;”

het sub XIII bewezen verklaarde als:

„het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenlen, meermalen gepleegd;”

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde niet gebleken van omstandigheden, welke zijn strafbaarheid zouden uitsluiten;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te

leggen straf, dat het Hof van meening is, hier de zwaarste straf die ons recht kent te moeten opleggen wegens het op zich zelf reeds weerzinwekkend karakter der talrijke door verdachte gepleegde misdrijven, nog verhoogd door de wijze waarop en de omstandigheden waaronder deze misdrijven, naar ter 's Hof's terechtzitting is gebleken, vaak door hem worden begaan en door het feit dat het den verdachte, als oud-Hoofd Officier van het Nederlandsche leger, dubbel zwaar moet worden aangerekend, dat hij, met volkomen negatie van den destijds door hem als Officier afgelegden eed van trouw, zich aan de zijde van den vijand heeft geschaard en den lijdensweg, die zijne landgenooten gedurende den bezettingstijd hebben moeten bewandelen, voor velen hunner willens en wetens heeft verzaard en meerderen van hen in den dood heeft gedreven;

dat een reeks van misdaden als de onderhavige dan ook alleen met het leven kan worden geboet;

Gezien de artt. 1, 2, 5, 8, 9, 11, 14, 23, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, 28, 55, 57, 59 en 102 Sr. en art. 52 van het Wetb. v. Mil. Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven genoemde, bewezen verklaarde en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt hem ter zake der feiten, hierboven sub III, IV, VII, IX en XIII genoemd, tot de doodstraf, met ontzetting van het recht om te kiezen en van verkiesbaarheid, bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, voor den duur van het leven;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte sub VI en XI is te laste gelegd en hetgeen hem overigens (voor wat betreft het sub V, IX en XII te laste gelegd primair) meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen.

Spreekt hem daarvan vrij.

No. 37.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 1 December 1945. (Mrs. De Gaay Fortman, Prof. v. d. Berg, Bolkestein, Schout bij Nacht Meijer en Major De Nij's Bik).

In Maart 1942 vrijwillig dienst nemen bij het N.S.K.K., Brigade Luftwaffe als chauffeur (Staatsdienst).

Van algemeene bekendheid is, dat Nederland zich op 10 Mei 1940 in staat van oorlog met Duitschland bevond, blijkens een verklaring van de Nederlandsche Regeering van dien datum; sindsdien heeft geen enkele gebeurtenis plaats gevonden, welke in dezen toestand verandering heeft gebracht. Het verweer van verdachte, dat hij van meening was, dat Nederland na de capitula-

tie niet meer in oorlog was met Duitschland, mitsdien verworpen.

Zie voorts uitspraak Van Schravendijk.

(artt. 101 Sr. en 24 B.B.S.).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op de 6 November 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd;

Adolf Gustave van Lunzen, slager, wonende te Hilversum, geïnterneerd in het kamp Craillou te Laren, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek der terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Deventer, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa, in België, in of omstreeks Maart 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 van het W. v. Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de N.S.K.K.-Brigade Luftwaffe, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was.

O. dat een ambtseidig proces-verbaal d.d. 13 Juni 1945 van Sytze van der Laan, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Chris Brouwer: dat hij de hem bekende zoon van Van Lunzen op een avond omstreeks 1943 of 1944, gekleed in een Duitsch uniform heeft zien thuiskomen; dat bedoelde Van Lunzen een kepi op had en op diens rug een ransel, een helm van Duitsch model en een geweer droeg en bovendien een koppel om had, waaraan een bajonet;

dat hij, Brouwer, destijds tegenover het huis van Van Lunzen's ouder woonde, en later op bedoelde avond vanuit zijn woning zag, dat Van Lunzen een geweer demonstreerde aan zijn, van Lunzen's, vader;

dat een en ander geschiedde op de eerste verdieping van perceel Achterom 4 in een aan den straatkant gelegen vertrek; dat hij dit vanuit zijn woning precies kon bekijken;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — heeft verklaard:

Verdachte: dat hij in Maart 1942 naar aanleiding van een advertentie in de krant, waarin chauffeurs gevraagd werden, is gegaan naar de Alexander-kazerne te Deventer; dat die kazerne in genoemde advertentie als meldingsbureau aangegeven stond;

dat hij in die kazerne te woord gestaan

werd door een Duitscher in burger; dat hij zich toen aldaar heeft laten aannemen als chauffeur;

dat hij toen op transport gesteld is naar Vilvoorde in België;

dat hij vervolgens te Vilvoorde eenigen tijd daarna een contract heeft geteekend voor het N.S.K.K., Brigade Luftwaffe;

dat hij een Duitsch uniform kreeg in vliegerblauw; dat hij bovendien een geweer, een stalen helm en een bajonet kreeg; dat bedoeld geweer bestemd was ter verdediging tegen overvallen van partizanen; dat het zijn taak was voor de Deutsche weermacht bouwmaterialen, levensmiddelen en munitie te vervoeren naar Zuid-België en Frankrijk; dat hij vanaf Maart 1942 tot Januari 1944 in Duitschen dienst is geweest; dat hij destijds in het bezit van de Nederlandsche nationaliteit is geweest;

O. dat door voormelde inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in België omstreeks Maart 1942, als Nederlander in den zin van art. 83 van het W. v. Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de N.S.K.K. Brigade Luftwaffe vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst;

O. dat verdachte zich erop heeft beroepen, dat hij van meening was, dat Nederland na de capitulatie niet meer in oorlog was met Duitschland, doch dit verweer hem niet kan baten, daar toch van algemeene bekendheid is, dat Nederland zich op 10 Mei 1940 in staat van oorlog bevond met Duitschland, blijkens een verklaring van de Nederlandsche Regeering van dien datum en dat sindsdien geen enkele gebeurtenis plaats gevonden heeft, welke in dezen toestand verandering gebracht heeft;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat voorts het Hof uit eigen waarneming is gebleken, dat de verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 27, 28 en 101 van het W. v. Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt;

„Als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid,

wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie jaar, met bepaling, dat deze straf voor den tijd van twee jaar zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begripende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte met toepassing van art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg (D 60) in bewaring is geweest, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht op dat gedeelte der straf, dat door den veroordeelde zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting;

Ontzet den verdachte voor het leven van het recht om bij de gewapende macht te dienen en voor den tijd van acht jaar van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

Verleent verdachte verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 38.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 7 December 1945. (Mrs. Prof. Van Hamel, Mijnlieff, Rohling, Schout bij Nacht Jolles en Lt. Kol. Boswijk).

Vrijspraak met de toevoeging, dat hetgeen betreffende verdachte mocht zijn naar voren gebracht omtrent in het algemeen houding of gedragingen gedurende den bezettingstijd, mogelijkerwijze punt van onderzoek en beoordeeling kan uitmaken bij een andere instantie, ter zuivering ingesteld, doch niet voor het Bijzondere Gerechtshof, met strafrechtspraak belast.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 12 November 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd;

Pieter Ijtsma, gestaakt Commissaris van Politie te Rotterdam, wonende te Rijswijk, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam (abusievelijk gedagvaard als geboren te Leeuwarderadeel en van beroep Hoofdinspecteur der Rijks Recherchecentrale);

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake, dat hij

I. gedurende den tijd, dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te of nabij Velsen

a. in of omstreeks den aanvang van het jaar 1942 opzettelijk aan den rijksrechercheur te klasse F. C. Gröndel, die toen in Velsen in opdracht van het Sonderkommando van den S.D. in den Haag ter bestrijding van frauden met distributiebescheiden een onderzoek kwam instellen naar te Velsen bij de politie vermoedelijk gepleegde onregelmatigheden met distributiebonnen, heeft medege-deeld, dat de verdachte in deze zaak was de politiebeambte C. N. van der Voort, althans, dat bedoelde van der Voort bij de zaak nauw betrokken was, wetende, dat hij daardoor alstoen aldaar dien van der Voort blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoo-ving of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als be-doeld in art. 21 B.B.S., terwijl dat feit de vrijheidsberoving van dien van der Voort van langer dan een maand tengevolge heeft gehad;

b. op of omstreeks 13 Juli 1942 opzette-lijk zekere W. Ch. Suwerink heeft gearres-teerd en naar den S.D. in Amsterdam heeft doen overbrengen, wetende, dat hij daardoor alstoen aldaar dien Suwerink blootstelde aan vrijheidsberoving of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een per-soon als bedoeld in art. 21 B.B.S., terwijl dat feit de vrijheidsberoving van dien Suwerink van langer dan een maand tengevolge heeft gehad; hebbende hij, verdachte, subsidiair gedurende den tijd, dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde te of na-bij Velsen op of omstreeks 13 Juli 1942 op-zettelijk vorenbedoelde Suwerink wederrecht-lijk van diens vrijheid beroofd, waarbij hij, verdachte gebruik maakte van de hem door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting geboden macht of gelegenheid als waarnemend Commissaris van Politie der gemeente Velsen; zijnde het meer subsidiair gedurende den tijd dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te of nabij Velsen op of omstreeks 13 Juli 1942 aan zijn, verdachte's, grove schuld te wijten geweest, dat alstoen aldaar meerbedoelde Suwerink wederrechtelijk van zijn vrijheid werd beroofd, waarbij hij, verdachte, gebruik maakte van de hem door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting gebo-den macht of gelegenheid als wnd. Commis-saris van Politie der gemeente Velsen; heb-bende hij, verdachte, in geval het gestelde onder I a of I b niet leidt tot veroordeeling van verdachte met oplegging van een straf of maatregel; althans

II. gedurende den tijd, dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevan-gen oorlog tegen het Koninkrijk der Neder-

landen voerde te of nabij Velsen in of om-streeks het jaar 1942 opzettelijk handelende als boven onder I a en/of b omschreven, op-zettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend in diens streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan.

O. dat het onderzoek ter terechtzitting niet heeft opgeleverd het wettig en overtuigend bewijs van een der feiten, welke den ver-dachte bij dagvaarding zijn tenlastegelegd, zoodat hij hieraan niet schuldig kan worden verklaard, terwijl hetgeen afgezien daarvan betreffende hem mocht zijn naar voren ge-bracht omtrent in het algemeen houding of gedragingen gedurende den bezettingstijd, mogelijkerwijze punt van onderzoek en be-oordeeling kan uitmaken bij een andere in-stantie, ter zuivering ingesteld, doch niet voor het Bijzondere Gerechtshof, met straf-rechtspraak belast;

O. derhalve, dat verdachte ten dezen van het hem tenlastegelegde behoort te worden vrijgesproken;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend be-wezen, dat verdachte het hem bij dagvaar-ding tenlastegelegde heeft begaan;

Spreekt verdachte daarvan vrij.

No. 39.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTER-DAM, 22 December 1945. (Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Zee v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

M i s h a n d e l i n g in de concentratie-kampen Amersfoort en Vught (als voorman slaan van gevangenen met een stok en schoppen met geschoeide voet tegen hun hehaam) en zich in die kampen weder-rechtelijk bevoordeelen (als voorman brood, als extra-rantsoen voor zwaren arbeid voor gevangenen bestemd, zich wederrechtelijk toeëigenen), gebruik makend van macht en gelegenheid door vij-and en bezetting geboden.

(Artt. 300 Sr.; 1 aanhef en sub 2°, 27 B.B.S.)

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dag-vaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 28sten November 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen op-gaven genaamd:

Wessel Norder, monteur, wonende te Oost-zaan, Hendrik Soeteboomstraat A 37, ge-interneerd in het Kamp te Castricum, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij in Nederland in de concentratiekampen van Amersfoort en Vught, althans in een van die kampen, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 November 1942 en 1 November 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland

1. opzettelijk mishandelend een of meer aldaar in gevangenschap verkeerende personen gewelddadig met een stok, althans met een hard voorwerp, tegen hun lichaam heeft geslagen en/of met zijn geschoeide voet gewelddadig tegen hun lichaam heeft getrapt, door welke handelingen die personen pijnlijk werden getroffen bij welke handelingen verdachte gebruik heeft gemaakt van de macht en de gelegenheid, welke hem daartoe door den vijand en/of het feit der vijandelijke bezetting was geboden, doordat hij door de Deutsche kampleiding en kampbewaking was aangesteld als voorman over een ploeg gevangenen en/of in het zoogenaamde strafkommando was opgenomen;

2. opzettelijk een hoeveelheid brood, in ieder geval voedsel, welk brood, althans welk voedsel, aan hem, verdachte, als door de Deutsche kampleiding aangestelde voorman over een ploeg gevangenen door die kampleiding was verstrekt om dit als extra rantsoen uit te deelen aan gevangenen welke zware arbeid hadden verricht en welk brood, althans welk voedsel — dat behoorde aan een of meer anderen dan aan hem, verdachte, — hij uit dien hoofde anders dan door misdrijf onder zich had — wederrechtelijk zich heeft toegeëigend en zich daarmee, althans daardoor, wederrechtelijk heeft bevoordeeld en aldus gedurende den tijd van voormelden oorlog opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid, hem door den vijand en/of het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuigen:

1. Antonius Wilhelmus Marie Spaapen: dat hij den tijd vanaf half November 1942 tot begin Januari 1943 in het concentratiekamp te Amersfoort heeft doorgebracht en begin Januari 1943 naar het concentratiekamp te Vught is getransporteerd; dat in het concentratiekamp te Amersfoort een jood door verdachte met een stok is geslagen; dat hij bij medegevangenen blauwe striemen heeft gezien, waarvan deze zeiden, dat zij afkomstig waren van slagen, hun door verdachte toegebracht; dat verdachte in het concentratiekamp te Vught meerdere keeren voedsel ten eigen bate heeft achtergehouden, welk voedsel bestemd was voor de medegevangenen van hem, verdachte;

2. Gerrit Jong: dat hij 4 Januari 1943 in het concentratiekamp te Amersfoort is terechtgekomen; dat verdachte hem aldaar opzettelijk gewelddadig op zijn rug en hoofd drie slagen met zijn stok heeft toegebracht, tengevolge waarvan hij, getuige, enkele dagen pijn heeft gehad; dat verdachte aldaar ook andere menschen heeft geslagen;

3. Cornelis de Wit: dat hij half December

in het concentratiekamp te Amersfoort is gebracht; dat hij aldaar van verdachte een schop tegen zijn knie heeft gehad, waardoor hij, getuige, zijn knie drie dagen niet kon buigen; dat hij daardoor pijn leed; dat verdachte in het concentratiekamp te Amersfoort veel met de bloote hand sloeg en met zijn geschoeide voet schoppen uitdeelde; dat hij later naar het concentratiekamp te Vught is overgebracht en aldaar van medegevangenen heeft vernomen, dat verdachte levensmiddelen, voor hen bestemd, achterhield;

4. Alexander Cornelis Smit: dat hij omstreeks November 1942 in gevangenschap doorbracht in het concentratiekamp Amersfoort; dat verdachte aldaar zijn medegevangenen dagelijks met een stok sloeg indien zij niet werkten; dat hij begin Januari 1943 naar het concentratiekamp Vught is gegaan; dat verdachte zich aldaar ten eigen bate brood toeëigend, hetwelk hem door de kampleiding was verstrekt om als extra rantsoen uit te deelen aan gevangenen welke zwaren arbeid verrichtten;

Verdachte: dat hij op 26 September 1942 te Oostzaan werd gearresteerd, en vervolgens eenige weken in de strafgevangenis in Scheveningen gedetineerd te zijn geweest, op transport werd gesteld naar het concentratiekamp te Amersfoort, alwaar hij na eenige weken door de Deutsche kampleiding en bewaking tot voorman over een ploeg gevangenen werd aangewezen; dat hij later in Vught, waar hij eveneens tot voorman over een ploeg gevangenen door de Deutsche kampleiding en bewaking werd aangesteld, gedreven door den honger, somtijds een brood inplaats van in vier, in vijf stukken heeft verdeeld, welk brood hem door de kampleiding was verstrekt om als extra rantsoen uit te deelen aan gevangenen, welke zwaren arbeid hadden verricht, teneinde zich dan hiervan 1 stuk toe te eigenen; dat het brood, hetwelk hij ter verdeling kreeg, aan hem niet toebehoorde en niemand hem het recht heeft gegeven, zich dat brood toe te eigenen of weg te nemen; dat hij wist ten tijde van zijn gevangenschap in de concentratiekampen Amersfoort en Vught, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal dd. 12 Mei 1945, opgemaakt door Johannes Pieter Brandjes, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee ter standplaats Oostzaan, Commandant der Arrestatieploeg der Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten te Oostzaan, tevens rechercher bij den Politieken Opsporingsdienst, district Waterland, en Willem van de Weerdhof, Hulprechercheur bij den politieken Opsporingsdienst district Waterland en Purmerend, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Gerrit van Heeringen aan voornoemde verbalisanten:

dat verdachte tijdens de werkzaamheden gebruik maakte van een dikke stok en daarmee de gevangenen stokslagen uitdeelde;

dat verdachte met deze stok wel degelijk raak sloeg;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en

omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen: dat hij in Nederland in de concentratiekampen van Amersfoort en Vught, in het tijdvak, gelegen tusschen 1 November 1942 en 1 November 1943

I. opzettelijk mishandelend meer aldaar in gevangenschap verkeerende personen gewelddadig met eene stok tegen hun lichaam heeft geslagen en met zijn geschoeide voet gewelddadig tegen het lichaam heeft geschopt, door welke handelingen die personen pijnlijk werden getroffen, bij welke handelingen verdachte gebruik heeft gemaakt van de macht en de gelegenheid, welke hem daartoe door den vijand was geboden, doordat hij door de kampleiding en kampbewaking was aangesteld als voorman over een ploeg gevangenen;

II. opzettelijk een hoeveelheid brood, welk brood aan hem, verdachte, als door de Deutsche kampleiding aangestelde voorman over een ploeg gevangenen door die kampleiding was verstrekt om dit als extra rantsoen uit te deelen aan gevangenen welke zwaren arbeid hadden verricht en welk brood — dat behoorde aan een of meer anderen dan aan hem, verdachte — hij uit dien hoofde anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend en zich daarmede wederrechtelijk heeft bevoordeeld en aldus gedurende den tijd van voormelden oorlog opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid, hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.”

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven:

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hetgeen als bewezen verklaard is aangenomen;

O. dat het Hof, op grond van het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, de overtuiging heeft, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 300 en 57 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 27 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten, bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „mishandeling, terwijl de schuldige gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden.”

2. „gedurende den tijd van den huidige

oorlog opzettelijk gebruik maken van macht, gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zichzelf wederrechtelijk te bevoordeelen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Wessel Norder tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaar, met bepaling, dat vier jaar van deze straf zal worden ondergaan in een Rijks-werkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den tijd van tien jaar.

Den veroordeelde wordt ambtshalve geen verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 40.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 29 November 1945. (Mrs. De Boer, Dorhout Mees, Lubbers, Kapt. ter Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. v. d. Woude).

Hulpverleening aan den vijand: opzettelijk personeel en outillage van een drukkerij aanwenden tot het doen drukken van prenten, brochures en boekwerken, welke propaganda inhielden ten behoeve van Duitschland en het Nationaal Socialisme.

Van algemeene bekendheid is, dat personen van de ontwikkeling van verdachten reeds in 1940 wisten, dat de N.S.N.A.P. in woord en geschrift propaganda voerde ten behoeve van Duitschland en het Nationaal Socialisme.

Art. 54 Sr. is ten dezen niet toepasselijk; niet is gebleken, dat de gedrukte stukken de naam en woonplaats van verdachten vermeldden, terwijl verdachten niet in hun hoedanigheid van drukker worden verploegd. Art. 54 voormeld is alleen dan toepasselijk, wanneer ter zake van een bepaald door middel van de drukpers gepleegd misdrijf naast den dader en den uitgever ook de drukker in eenige vorm van deelneming aan het misdrijf vervolgbaar is. Hier is echter ten laste gelegd het feit van het aanwenden van personeel en bedrijfsoutillage als hulp aan den vijand, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. juncto 22 B.B.S.

Beroep op moreele overmacht verworpen.

(artt. 102 Sr., 22 B.B.S.).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, onderscheidenlijk op 25 October en op 1 November 1945 aan na te noemen verdachten in persoon uitgereikt;

Geheard de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachten, volgens eigen opgaven genaamd;

1. Cornelis Verweij, boekdrukker, wonende te Mijdrecht;

2. Johannes Verweij, firmant boekdrukkerij, wonende te Mijdrecht, thans geïnterneerd in het kamp te Nieuwersluis.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Geheard de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake:

dat zij, gedurende den tijd, dat — naar hun bekend was — Duitschland oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks de jaren 1940, 1941, 1942, 1943, 1944 en 1945 te Mijdrecht, althans elders in Nederland opzettelijk personeel en outillage van de door hen, verdachten, geleide drukkerij hebben aangewend tot het doen drukken van prenten, brochures en boekwerken, welke propaganda inhielden ten behoeve van Duitschland en het Nationaal-Socialisme en ten nadeele van de Geallieerde zaak, te weten o.m.

1. een mapje met ansichtkaarten (politieke spotprenten) en een oorkonde uitgegeven door of vanwege de N.S.B. ter gelegenheid van de arrestatie hunner leden tijdens de oorlogsdagen in 1940;

2. de brochure „Nederduitsch—Wederduitsch” der N.S.N.A.P., en „Nederland's doodsvijand”;

3. de boekwerken „Moeder, vertel eens wat van Adolf Hitler” door Johanna Haarer en „De Führer” door Erich Beier—Lindhardt;

O. dat een op ambtseed opgemaakt procesverbaal d.d. 8 Juni 1945 van J. de Noo en K. Boltjes, beiden Wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, gedetacheerd bij den politieken opsporingsdienst, Noord-West Utrecht, zakelijk onder meer inhoudt:

dat verbalisanten op 5 Juni 1945 in de kantoorlokaliteiten van de drukkerij van de firma Verweij te Mijdrecht hebben aangehouden en inbeslaggenomen:

1 exemplaar „Nederduitsch—Wederduitsch”, 2 mapjes politieke kaarten, 1 boekje „Nederland's doodsvijand”, 1 boek „Moeder, vertel eens wat van Adolf Hitler”, alsmede 1 omslag van „De Führer”;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard — zakelijk gerelateerd:

getuige Jan Vos: dat hij tijdens de bezettingsjaren tot Juni 1944 als bedrijfsleider werkzaam is geweest in het drukkerijbedrijf van de firma Verweij te Mijdrecht; dat daar toen in de drukkerij verschillende prenten, brochures en boekwerken, welke propaganda inhielden voor Duitschland en het Nationaal-Socialisme, gedrukt zijn;

verdachten, ieder voor zich, doch eensluidend dat hij, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks de jaren 1940 tot en met 1944

te Mijdrecht opzettelijk personeel en outillage van de drukkerij, welke door hem in samenwerking met zijn medeverdachte werd geleid, heeft aangewend tot het doen drukken van prenten, brochures en boekwerken, en wel onder meer de navolgende:

1. in 1943 in opdracht van en voor de uitgeverij „Atlantic” een mapje ansichtkaarten (politieke spotprenten);

2. in 1940 voor de N.S.N.A.P. de brochure „Nederduitsch—Wederduitsch” dier partij; in 1943 in opdracht van en voor „Atlantic” voormeld de brochure „Nederland's doodsvijand”;

3. in 1943 voor de uitgeverij „Westland” het boekwerk „Moeder, vertel eens wat van Adolf Hitler” door Johanna Haarer en het boekwerk „De Führer” door Erich Beier—Lindhardt;

dat hij wist, dat genoemde „Atlantic” en „Westland” nationaal-socialistische uitgeverijen waren en dat hij wel kon nagaan, dat het voor die uitgeverijen door hem gedrukte propaganda bevatte ten behoeve van Duitschland en het Nationaal-Socialisme;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat personen van de ontwikkeling van verdachten reeds in 1940 wisten, dat de N.S.N.A.P. in woord en geschrift propaganda voerde ten behoeve van Duitschland en het Nationaal-Socialisme, zoodat verdachten geweten hebben, dat de brochure „Nederduitsch—Wederduitsch” zoodanige propaganda bevatte;

O. dat de raadsman van verdachten heeft aangevoerd, dat het bij dagvaarding aan verdachten ten laste gelegde, is een misdrijf door middel van de drukpers gepleegd, waarop mede van toepassing is in deze artikel 54 van het Wetboek van Strafrecht; redenen waarom verdachten behooren te worden vrijgesproken;

dat subsidiair, verdachten zullen moeten worden ontslagen van alle rechtsvervolging op grond dat verdachten — gelijk zulks ook blijkt uit de ter terechtzitting afgelegde verklaringen van de getuigen en den deskundige — onder zoodanige dwang hebben gehandeld, dat gesproken kan worden van moerele overmacht;

O. dat het Hof dit verweer van den raadsman verwerpt,

dat — betreffende het primair aangevoerde — dit verweer reeds daarom niet opgaat, wijl aan het Hof in geen enkel opzicht is gebleken, dat de gedrukte stukken de naam en woonplaats van verdachten vermeldden, terwijl hier bovendien niet het geval aanwezig is, dat de verdachten in hun hoedanigheid van drukker worden vervolgd; dat artikel 54 Sr. alleen dan toepasselijk is, wanneer ter zake van een bepaald door middel van de drukpers gepleegd misdrijf naast den dader en den uitgever ook de drukker in eenige vorm van deelneming aan het misdrijf vervolgbaar is, maar niet wanneer, zoals hier, ten laste is gelegd, het feit van het aanwenden van personeel en bedrijfsoutillage als hulp aan den vijand, strafbaar gesteld bij artikel 102 Sr. j°. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

dat — betreffende het subsidiair aangevoerde — weliswaar gesproken kan worden van een zekere drang, welke door den vijand en zijn helpers op de drukkers in het algemeen werd uitgeoefend, doch ten aanzien van deze verdachten in het bijzonder niet van een zoodanige fysieke of psychische dwang is gebleken, dat zij niet anders hebben kunnen en mogen handelen dan zij gedaan hebben; dat integendeel verdachten, blijkens de ter terechtzitting aanwezige correspondentie, steeds vrijwillig hebben verzocht om opdrachten van „foute” uitgeverijen;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen — waarbij de opgave van ieder der verdachten slechts te zijnen aanzien geldt — aangezien in verband met hetgeen hierboven op grond van algemeene bekendheid als vaststaande wordt aangenomen, de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachten het hun bij dagvaarding ten laste gelegde hebben begaan met dien verstande dat zij gedurende den tijd, dat — naar hun bekend was — Duitschland oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks de jaren 1940, 1941, 1942, 1943, 1944 en 1945 te Mijdrecht opzettelijk personeel en outillage van de door hen, verdachten, geleide drukkerij hebben aangewend tot het doen drukken van prenten, brochures en boekwerken, welke propaganda inhielden ten behoeve van Duitschland en het Nationaal-Socialisme, te weten o.m.:

1. een mapje met aanschijfskaarten (politieke spotprenten);
2. de brochures „Nederduitsch—Wederduitsch” der N.S.N.A.P., en „Nederland's doodsvijand”;
3. de boekwerken „Moeder, vertel eens wat van Adolf Hitler” door Johanna Haarer en „De Führer” door Erich Beier—Lindhardt;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan verdachten meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het hierboven bewezen verklaarde volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat ieder der verdachten deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat, ook in aanmerking genomen al hetgeen ter terechtzitting ten gunste van verdachten is aangevoerd, het Hof het door verdachten begane feit als ernstig beschouwt, daar zij uit vrijen wil hun diensten hebben verricht ten behoeve van de satellieten van den vijand, daarbij uitsluitend het oog gevestigd houdende op hun eigen en anderer bijzondere belangen met totale negeering van het algemeen Nederlandsche belang, hetwelk verzet tegen den vijand en zijn helpers gebod;

dat het Hof op grond hiervan tot het oordeel is gekomen, dat aan ieder der verdach-

ten na te melden vrijheidsstraf moet worden opgelegd;

Gezien de artt. 28 en 31, 47, 102, 106 van het W. v. Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachten het feit bij dagvaarding ten laste gelegd hebben begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: ten aanzien van ieder hunner: medeplegen van het „Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenens”;

Verklaart het bewezene en ieder der verdachten deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachten: 1. Cornelis Verweij, 2. Johannes Verweij, ieder tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd. Spreekt verdachten daarvan vrij.

Ontzet ieder der schuldigen van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van tien jaren;

Verleent hen verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 41.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 1 December 1945. (Mrs. De Gaay Fortman, Prof. v. d. Bergh, Bolkestein, Schout bij Nacht Meyer en Majoor De Nijs Bik).

Staatsdienst: Indiensttreding bij den Deutschen Reichsarbeitsdienst (oogstwerkzaamheden verrichten en wegen herstellen achter het Deutsche front).

Op dat gedeelte der gevangenisstraf, dat door den veroordeelde zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting, wordt in mindering gebracht de tijd door dezen vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht.

Onder voorloopige hechtenis begrijpt het Hof ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg, in bewaring is geweest.

(Artt. 27, 101 Sr. en 24 B.B.S.)

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 6 November 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgaven genaamd:

Gerard Johan van Schravendijk, zonder beroep, wonende te Hilversum, Staringlaan 39, geïnterneerd in het kamp Crailoo te La-

ren, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Elst, althans in Nederland, in of omstreeks Maart 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden bij den Deutschen Reichsarbeitsdienst, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 21 Juni 1945 van Adriaan Marinus de Regt, rechercher bij den politieken opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Johanna Maria Gageldonk: dat het haar bekend is, dat G. J. van Schravendijk, die naast haar woonde aan de Streyenlaan 5 te Hilversum, een tijd weg is geweest; dat zij meerdere malen gezien heeft, dat bedoelde van Schravendijk in het openbaar gekleed ging in een bruin-groen uniform en als hoofdedeksel droeg een veldmuts van dezelfde kleur; dat bedoeld uniform niet het uniform van den Nederlandschen Arbeidsdienst geweest is;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleveerd — heeft verklaard:

Verdachte: dat hij in 1942 in een kamp te Steenwijk vrijwillig in dienst getreden is van den Deutschen Reichsarbeitsdienst om mee te gaan naar het Oosten en in bedoeld kamp een geweer kreeg; dat hij daar heeft geoefend in het schieten met losse flodders; dat hem gezegd werd, dat bedoeld geweer gebruikt moest worden voor zelfverdediging tegen partizanen; dat hij bovendien een bruin uniform kreeg met groene epauletten;

dat hij in Juni 1942 naar West-Rusland is gezonden en aldaar, behalve het verrichten van oogstwerkzaamheden, heeft meegeholpen aan het herstel van wegen achter het Duitse front; dat hij, toen hij dienst nam bij den Deutschen Reichsarbeitsdienst, Nederlander was;

O. dat door voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in Nederland in het jaar 1942, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden bij den Deutschen Reichsarbeitsdienst, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. da verdachte zich er op heeft beroepen, dat hij bij zijn indiensttreding bij den Deut-

schen Reichsarbeitsdienst niet wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was, daar hij toen pas 17 à 18 jaar oud was, doch het Hof dit verweer als geheel onaannemelijk verwerpt, daar toch van algemeene bekendheid is, dat Nederland zich op 10 Mei 1940 in staat van oorlog bevond met Duitschland, blijkens een verklaring van de Nederlandsche Regeering van dien datum, en dat sedertdien geen enkele gebeurtenis heeft plaats gevonden, welke in dezen toestand verandering heeft gebracht;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat voorts het Hof uit eigen waarneming is gebleken, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 27, 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 24 B.B.S.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar met bepaling dat deze straf voor den tijd van drie jaar en zes maanden zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting.

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begripende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht op dat gedeelte der straf, dat door den veroordeelde zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting.

Ontzet den verdachte voor het leven van het recht om bij de gewapende macht te dienen en voor den tijd van negen jaar van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

Verleent verdachte verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 42.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM, 14 December 1945. (Mrs. Prof. Van Hamel, Lamers, Rohling, Gen.-Maj. Van den Bent en Schout bij Nacht Jolles).

Als wnd-Burgemeester van Hoogkarspel onderduikers aan den S.D. overleveren en namen van de ergste tegenstanders van Duitschland in de Beemster aan den S.D. opgeven, dood en vrijheidsberoving tot gevolgen hebbende.

Volgens den tekst van art. 26 B.B.S. behoeft, ook bij toepassing van een der leden 2, 3 of 4, het opzet van den dader slechts gericht te zijn op hetgeen in het eerste lid van dit artikel als strafbaar feit wordt omschreven en niet tevens op een der in de leden 2, 3 of 4 genoemde gevolgen.

Verdachte heeft door het opgeven van de namen van bedoelde personen aan den S.D. deze personen opzettelijk blootgesteld aan een door den vijand te nemen maatregel. Verdachte moet, gezien den tijd waarin en de omstandigheden waaronder hij dit feit beging, in zijn bewustzijn mede opgenomen hebben en heeft ook opgenomen het besef van de mogelijkheid, zoo niet van de waarschijnlijkheid, dat door het door hem aanbrengen van bedoelde personen voor die personen den dood tengevolge zou hebben.

Uitgebreide strafmotivering. (Doodstraf zonder verlof tot cassatie).

Verdachte, eenmaal door den vijand tot gezagsdrager benoemd, heeft zich geheel in diens gelederen laten opnemen en is handlangers geweest van den S.D., een der voor het Nederlandsche volk gevaarlijkste organen van den vijand.

(Artt. 102 Sr. en 26 B.B.S.)

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;
Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 19den November 1945 aan na te noemen verdachte in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachte, volgens eigen opgave genaamd:

Meinte van der Kuur, zonder beroep, wonende te Beemster, Middenbeemster 72, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;
Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

I. dat hij te Hoogkarspel, althans in het arrondissement Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks het tijdvak gevormd door de maanden Augustus en September 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van waarnemend Burgemeester van Hoogkarspel,

Abraham Mes heeft aangehouden, althans doen aanhouden, als verdacht van het in zijn bezit hebben en/of gebruiken van een valsch, althans vervalscht, persoonsbewijs, en vervolgens gemelden Abraham Mes als verdacht van het in zijn bezit hebben en/of gebruiken van een valsch, althans vervalscht, persoonsbewijs, ter beschikking heeft gesteld van en heeft overgeleverd, althans doen overleveren aan den Sicherheitsdienst en door gemelde handelingen zoowel:

1. opzettelijk gemelden Abraham Mes heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 B.B.S., te verrichten vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans aan een of meer personen als bedoeld in art. 21 B.B.S., op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel, welk feit een vrijheidsberoving van gemelden Abraham Mes van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

II. ter zake, dat hij in het arrondissement Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks de maand September 1942 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van waarnemend Burgemeester van Hoogkarspel Tiete Stelma, die was ondergedoken en zich verborgen hield, omdat hij zich niet had aangemeld voor, althans zich had onttrokken aan verplichte tewerkstelling in Duitschland, heeft aangehouden, althans staande gehouden, en door een of meer politieambtenaren heeft doen overbrengen naar Hoogkarspel en vervolgens in zijn hoedanigheid van waarnemend Burgemeester van Hoogkarspel gemelden Tiete Stelma als onderduiker en als persoon, die er van verdacht werd betrokken te zijn geweest bij de bevrijding van den wegens het vervalschen van persoonsbewijzen aangehouden illegalen werker Barend Mes, ter beschikking heeft gesteld van en heeft overgeleverd, althans doen overleveren aan den Sicherheitsdienst en door gemelde handelingen zoowel:

1. opzettelijk gemelden Tiete Stelma heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking en/of andere straf of maatregel, ten gevolge van welk feit gemelde Tiete Stelma circa 3 maanden, althans langer dan een maand van zijn vrijheid is beroofd geweest;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven zooveel mogelijk Nederlandsche arbeidskrachten in Duitschland ten behoeve van de „totale oorlogvoering” werkzaam te doen zijn.

III. ter zake, dat hij te Beemster, althans in Nederland, op of omstreeks 2 Augustus 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand aan Maarten Kuiper, Hoofd-rechercheur bij de Staatspolitie en als zoodanig gedetacheerd bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam, Friedrich Christiaan Viebahn, Kriminal Sekretär bij den Sicherheitsdienst en Emil Rühl, Kriminal Sekretär bij den Sicherheitsdienst te A'dam, althans aan een of meer hunner, heeft medegedeeld, dat Dirk Ubbels te Beemster en Jan Ruyter te Beemster de ergste tegenstanders in de Beemster waren van Duitschland, althans van het Deutsche en Nationaal Socialistische bezettingsregiem in Nederland, althans van het Nationaal Socialisme en daardoor zoolow:

1. opzettelijk gemelden Ubbels en Ruyter heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking en/of andere straf of maatregel, welk feit den dood van gemelden Ubbels tengevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleateerd — hebben opgegeven en verklaard:

1. Getuige Johan Stein:

dat hij in 1943 wachtmeester der Marechaussee te Hoogkarspel was; dat hij als zoodanig op 30 Augustus 1943 op verzoek van verdachte met dezen ter assistentie is meegegaan naar de woning van de gebroeders Kraakman te Hoogkarspel; dat hij, aldaar aangekomen, heeft gezien, dat verdachte een in een vertrek van bedoelde woning aanwezigen jongeman naar diens persoonsbewijs heeft gevraagd, hetwelk door dien jongeman aan verdachte werd getoond; dat bedoeld persoonsbewijs op naam stond van Adriaan Mels, doch het hem, Stein, bekend was, dat die jongeman Abraham Mes genaamd en een voor arbeidsinzet ondergedoken landbouwerszoon uit de buurt was; dat verdachte tegen hem, Stein, zeide: „Ik vertrouw het zaakje niet en ik neem hem mee naar het raadhuis”; dat verdachte toen niet heeft gesproken over een bij van Gulik te Hoogkarspel gepleegde tarwediefstal; dat verdachte bedoelden Mes heeft meegenomen naar het Raadhuis te Hoogkarspel; dat hij

Mes later nog naar een cel te Grootebroek heeft overgebracht en verdachte toen meeging;

2. Getuige Abraham Mes:

dat hij in Augustus 1943 ondergedoken was ten huize van de landbouwers gebroeders Kraakman te Hoogkarspel; dat hij nl. niet in Duitschland wilde werken; dat er al meer jongens van zijn leeftijd waren vertrokken naar Duitschland; dat hij reeds vijf à zes weken bij Kraakman was ondergedoken, toen op den morgen van 30 Augustus 1943 getuige Johan Stein en verdachte de deel kwamen oploopen, waar hij, Mes, zich met eenige anderen bevond; dat verdachte op hem kwam toelopen en naar zijn, Mes', persoonsbewijs vroeg, hetgeen hij, Mes, aan verdachte heeft overhandigd; dat verdachte dat persoonsbewijs, hetwelk op naam van Adriaan Mels was gesteld, bekeek en hem, Mes, aankeek; dat verdachte zeide, het niet te vertrouwen en het persoonsbewijs behield; dat verdachte hem te kennen gaf, dat hij, Mes, met hem, verdachte, mee moest gaan; dat verdachte voorts zeide: „dat zullen we wel uitzoeken”; dat hij, Mes, begreep, dat hij als onderduiker gepakt werd; dat verdachte hem naar het Raadhuis heeft overgebracht, waar hij, Mes, werd opgesloten; dat hem aldaar eenige malen een verhoor is afgenomen, eerst door verdachte alleen en daarna in het bijzijn van Opperwachtmeester Laagland; dat verdachte bij het eerste verhoor in het Raadhuis te kennen gaf, dat hij hem, Mes, verdacht van onderduiker te zijn en verdachte naar de reden van dat onderduiken vroeg; dat hij, Mes, als reden heeft opgegeven, dat hij weigerde in Duitschland te werken; dat verdachte daarop antwoordde: „Daar weten we wel andere maatregelen voor en ik zal den Sicherheitsdienst wel telefoneeren”; dat hij op desbetreffende vragen verdachte heeft ontkend, dat bedoeld persoonsbewijs niet in orde was; dat hij, Mes, na dat eerste verhoor wederom is opgesloten; dat verdachte hem niet naar bij van Gulik te Hoogkarspel gepleegde tarwediefstal heeft gevraagd; dat hij des middags wederom door verdachte is verhoord in het bijzijn van Laagland voornoemd; dat hem toen de bekentenis is afgeperst, dat bedoeld persoonsbewijs vervalscht was en die vervalsching door zijn broer, Barend Mes, was gepleegd; dat verdachte zeide, dat de Sicherheitsdienst het wel zou uitzoeken; dat hij, Mes, toen wederom is opgesloten en op den middag van den volgende dag naar Grootebroek overgebracht; dat hij eenige dagen in het Raadhuis aldaar is opgesloten; dat de marechaussee hem toen weer heeft teruggehaald en naar Hoogkarspel teruggebracht; dat hij aldaar wederom in een cel is opgesloten; dat hij vervolgens te Grootebroek door twee leden van den Sicherheitsdienst in het bijzijn van verdachte die de rol van tolk vervulde, gehoord is over het vervalschen van bedoeld persoonsbewijs en het onderduiken; dat hij op Zaterdag 4 September 1943 is overgebracht naar het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam, en aldaar 11 à 12 weken heeft gezeten; dat hij

eenige malen een verhoor heeft ondergaan; dat hij daarna naar het kamp te Amersfoort is overgebracht; dat hij vervolgens na een verblijf van drie maanden vandaar naar Duitschland op transport is gesteld; dat hij in October 1945 wederom is thuisgekomen;

dat hem bij geen enkele der hem afgenomen verhooren door verdachte of een lid van den Sicherheitsdienst vragen zijn gesteld, welke in verband stonden met bedoelde tarwediefstal;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 14 October 1945 van Nanne de Groot, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst, district Leeuwarden, en tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien verbalisant gedane opgave van Tiete Stelma:

dat hij in 1943 was ondergedoken in de gemeente Venhuizen; dat hij wel eens bij Barend Mes te Den Hout kwam, die door Burgemeester van der Kuur was gearresteerd en ingesloten in het gemeentehuis, doch later is bevrijd;

dat hij op 3 September 1943, toen hij zich bij Klaas Mes te Hem bevond, door v. d. Kuur is gearresteerd als verdacht van medeplichtig te zijn geweest aan de bevrijding van bedoelden Barend Mes; dat hem plotseling door v. d. Kuur een pistool in de rug werd geduwd; dat v. d. Kuur hem daarop heeft gebracht naar het café „De Bruine Hengst” en aan eenige aldaar aanwezige meisjes opdracht heeft gegeven de Duitschers te waarschuwen; dat v. d. Kuur, toen de Duitschers niet kwamen, opdracht gaf den veldwachter Harskamp van Wijdenes te waarschuwen; dat hij daarna door eenige politiemannen naar het gemeentehuis te Hoogkarspel is gebracht en in een cel opgesloten;

dat v. d. Kuur hem aldaar tweemaal een verhoor heeft afgenomen; dat hij den volgende dag door den Sicherheitsdienst is overgebracht naar Amsterdam; dat hij verschillende malen aldaar door den Sicherheitsdienst is verhoord en bij die verhooren is mishandeld; dat hij op 17 November 1943 is overgebracht naar Amersfoort; dat hij op 14 Januari 1944 naar huis is gezonden;

O. dat voorts ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

3. Getuige Maarten Kuiper:

dat hij in 1944 hoofdresearcher bij de Staatspolitie was en als zoodanig gedetacheerd bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam; dat op 1 Augustus 1944 een overval op het distributiekantoor te Purmerend had plaats gevonden; dat hij toen van den eveneens aan den Sicherheitsdienst te Amsterdam verbonden Viermann heeft vernomen, dat er represailles genomen zouden worden; dat de eveneens aan den Sicherheitsdienst te Amsterdam verbonden Viebahn, Rühl en hij zich op 2 Augustus 1944 naar het Raadhuis te Beemster hebben begeven, om den Burgemeester, verdachte, te spreken en dezen te vragen naar namen van anti-Duitsche ingestelde personen; dat zij verdachte op het Raadhuis hebben ontmoet; dat hij verdachte reeds tevoren kende, daar hij den verdachte

wel op het Raadhuis te Beemster en meerdere malen op de Dienststelle te Amsterdam had ontmoet; dat Viebahn, Rühl en hij verdachte toen hebben gevraagd hun een paar adressen te geven van anti-Duitsch ingestelde personen; dat verdachte wist, dat hij, Kuiper, bij den Sicherheitsdienst werkzaam was; dat verdachte hun toen heeft gevraagd, waarom zij die namen wilden weten; dat zij verdachte toen geantwoord hebben, dat zulks was om menschen te arresteeren; dat verdachte daarop met hen in de auto is meegereden en onderweg de adressen van Jan Ruyter, wonende in de Beemster en zekeren Ubbels, wonende aan den Oostdijk in Beemster, heeft opgegeven; dat verdachte zeide, dat die personen hun zwaarste tegenstanders waren; dat verdachte met hen langs die adressen is gereden en de woningen van die personen heeft aangewezen; dat zij verdachte naar het Raadhuis hebben gebracht en vervolgens wederom naar Amsterdam zijn teruggereeden;

4. Getuige Emil Rühl:

dat hij in 1944 Kriminal Sekretär bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam was; dat op 1 Augustus 1944 een overval op het distributiekantoor te Purmerend had plaats gevonden; dat Viebahn, Kuiper en hij op 2 Augustus 1944 naar Purmerend en vandaar naar Beemster zijn gegaan; dat Viebahn vertelde opdracht te hebben bij den Burgemeester der gemeente Beemster namen van aldaar woonachtige personen te verkrijgen; dat zij den Burgemeester, dien hij hier ter terechtzitting als verdachte ziet staan, op het Raadhuis te De Beemster hebben aangetroffen; dat hij den verdachte tevoren eens op de Dienststelle te Amsterdam van Viermann vandaan had zien komen; dat Viermann hem, Rühl, toen heeft verteld, dat die persoon de Burgemeester van Beemster was; dat hij verdachte daarna nog eens in de Beethovenstraat of Apollolaan te Amsterdam had zien loopen;

dat Viebahn bij de ontmoeting op het Raadhuis in het bijzijn van Kuiper en hem, Rühl namen van Duitschland-vijandige personen aan verdachte heeft gevraagd; dat verdachte weifelde en vervolgens vroeg, waarvoor Viebahn die namen noodig had; dat Viebahn op die vraag geen antwoord gegeven heeft; dat verdachte toen met hen meegereden is; dat verdachte bij een dijk uit de auto is gestapt en na eenigen tijd is teruggekomen; dat verdachte hun toen de namen heeft opgegeven van Jan Ruyter aan den Middenweg en Ubbels aan den Oostdijk te Beemster; dat zij langs die adressen zijn gereden en verdachte hun toen de woningen dier personen heeft aangewezen; dat verdachte ook de schuur van de boerderij van Ubbels heeft aangeduid; dat Viebahn van een en ander notities heeft gemaakt; dat Viebahn, Kuiper en hij, Rühl, daarop naar Amsterdam zijn teruggereeden, na verdachte bij het Raadhuis te hebben afgezet; dat hij op 4 Augustus 1944 in de Dienststelle te Amsterdam opdracht kreeg met twee personen in burger, die hem later Nederlanders,

behoorende tot de Germaansche S.S., bleken te zijn, naar Beemster te rijden naar bedoelde adressen; dat hij toen van die S.S.-mannen heeft gehoord, dat zij opdracht hadden gekregen Ubbels of Ruiter dood te schieten; dat zij met een auto naar de boerderij van Ubbels zijn gereden; dat de twee S.S.-mannen aldaar den dijk zijn afgeloopen in de richting van de aan de voet van dien dijk staande boerderij; dat hij in de auto is blijven zitten; dat hij daarop menschen heeft hooren spreken en vervolgens schoten uit ten minste twee pistolen afkomstig heeft gehoord; dat het toen tegen den avond was; dat de S.S.-mannen wederom zijn teruggekomen en in de auto gestapt; dat die S.S.-mannen hem op de terugrit naar Amsterdam hebben verteld, dat zij zich aan de boerderij van Ubbels hadden vervoegd en zich tegenover diens echtgenoot voor C.C.D.-ambtenaren hadden uitgegeven, onder vertoon van een C.C.D.-penning, die zij hem, Rühl, lieten zien; dat de echtgenoot van Ubbels toen haar man had gehaald en zij Ubbels hadden doodgeschoten;

5. Getuige Aagje Reijne:

dat op 4 Augustus 1944 in den avond zich twee haar onbekende manspersonen aan haar woning aan den Oostdijk no. 18 te Beemster vervoegden; dat die personen haar vroegen, of Ubbels daar woonde en of hij thuis was; dat zij toen heeft gevraagd, of zij de boodschap niet kon overbrengen; dat zij antwoordden Ubbels zelf te moeten spreken en op barschen toon te kennen gaven, dat zij ambtenaren waren van den C.C.D., terwijl een hunner een ronde penning vertoonde met de inscriptie C.C.D.; dat zij haar man, Dirk Ubbels, is gaan roepen; dat haar man de gang is ingeloopt in de richting van de voordeur en zij naar de keuken is gegaan; dat zij kort daarop, terwijl zij zich in de keuken bevond, een knal en een getik heeft gehoord; dat zij naar buiten is gegaan en haar man hevig bloedend op het wagonpad zag liggen op korten afstand van de woning; dat zij bedoelde twee personen haastig in de richting van den Oostdijk zag vluchten en met een gereedstaande auto vertrekken;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal no. 227 d.d. 8 Augustus 1944 van Maarten de Haan en Teije Reidinga, Opperwachtmeesters, behoorende tot de Marechaussee Gewest Amsterdam, eerstgenoemde tevens onbezoldigd rijksveldwachter zakelijk onder meer inhoudt als opgave dier verbalisanten:

dat zij op 4 Augustus 1944, des namiddags te omstreeks 8.30 uur, naar aanleiding van een binnengekomen telefonische mededeeling, dat de landbouwer D. Ubbels, wonende aan den Oostdijk no. 18 te Beemster op zijn erf bij zijn woning was doodgeschoten, zich hebben begeven naar de plaats des misdrijs; dat zij ter plaatse aangekomen, aldaar op het wagonpad bij den ingang van bedoelde woning het lichaam van Ubbels aantroffen; dat het lijk gestrekt achterover met het hoofd in een plas geronnen bloed lag; dat uit verschillende hoofdwonden nog bloed vloeide; dat zij het lijk in beslag hebben genomen en

hun Groepscommandant van een en ander in kennis hebben gesteld, op wiens last bedoeld lijk denzelfden avond is overgebracht naar het lijkenhuisje op de Algemeene Begraafplaats te Middenbeemster; dat zij een in de onmiddellijke nabijheid van het lijk gevonden patroonhuis in beslag genomen hebben; dat op 5 Augustus 1944 bedoeld lijk op last van den Officier van Justitie te Alkmaar in een met kruisband verzegelde kist is overgebracht naar het Centraal Ziekenhuis te Alkmaar voor sectie-onderzoek; dat het slachtoffer is genaamd Dirk Ubbels, geboren te Ransdorp (Amsterdam), 16 April 1894, landbouwer, wonende te Beemster, Oostdijk no. 18;

O. dat een verslag van Jean Pierre Louis Hulst, arts te Leiden, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, d.d. 10 Augustus 1944, zakelijk o.m. inhoudt:

dat hij, Dr. Hulst, op 7 Augustus 1944 in het sectielokaal van het Centrale Ziekenhuis te Alkmaar de uit- en inwendige schouw heeft verricht van een lijk, hetwelk hem ter hand werd gesteld door Hendrik Groot, Opperwachtmeester der Marechaussee te Middenbeemster;

dat de kist, waarin het lijk zich bevond, was gesloten met schroeven en verzegeld door middel van een ongeschonden kruistouw en een ongeschonden zwart lak, waarop de letters J. M., zijn de initialen van J. Moes, hoofdwachtmeester der Marechaussee te Middenbeemster; dat zich aan het touw een label bevond, waarop de volgende woorden: Stukken van overtuiging zijnde een lijk in beslag genomen op 4 Augustus 1944 genaamd Dirk Ubbels, geboren 16-4-1894, van beroep landbouwer, wonende te Beemster, Oostdijk no. 18, Beemster 5 Augustus 1944. De Hoofdwachtmeester Moes;

dat hij, Dr. Hulst, op grond van het door hem verrichte onderzoek, waarbij hij op het lijk verschillende schotwonden heeft geconstateerd, tot de slotsom is gekomen, dat twee dier schotwonden de oorzaak van den dood van Dirk Ubbels zijn geweest;

Verdachte, ondervraagd, heeft opgegeven:

a. dat hij sedert 1940 lid der N.S.B. is geweest, dat hij in Augustus en September 1943 waarnemend burgemeester der gemeente Hoogkarspel was; dat hij op 30 Augustus 1943 tezamen met den wachtmeester der Marechaussee Johan Stein naar de woning van de Gebroeders Kraakman aldaar is gegaan; dat hij in die woning een jongeman, dien hij hier ter terechtzitting herkent in den getuige Abraham Mes, heeft gevraagd naar diens persoonsbewijs; dat bedoeld persoonsbewijs hem door dien jongeman is getoond en op naam van Adriaan Mels stond; dat hij dien persoon toen heeft aangehouden en in het Raadhuis opgesloten; dat die jongeman bij een der door hem, verdachte, afgenomen verhooren heeft erkend, dat bedoeld persoonsbewijs vervalscht was door diens broer Barend Mes; dat die persoon verklaarde in werkelijkheid Abraham Mes te zijn genaamd; dat hij Abraham Mes in arrest heeft gehouden en later de Sicherheitsdienst is geko-

men; dat hij, verdachte, wist, dat in dien tijd Nederland in oorlog was met Duitschland;

b. dat hij sedert 1940 lid der N.S.B. was; dat in Augustus 1943 een overval heeft plaats gehad op het Raadhuis te Hoogkarspel, waarbij de door hem gearresteerde Barend Mes, die aldaar door hem was ingesloten als verdacht van het vervalschen van persoonsbewijzen, is bevrijd; dat hij op een avond in September 1943 in zijn hoedanigheid van waarnemend burgemeester der gemeente Hoogkarspel met een pistool gewapend is gegaan naar de woning van Klaas Mes te Hoogkarspel; dat hij in die woning een persoon heeft aangetroffen, die later Tiete Stelma bleek te heeten; dat hij die persoon heeft gearresteerd, daar hij dien verdacht schuldig te zijn aan bedoelde overval; dat hij wist, dat Nederland in oorlog was met Duitschland;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 September 1945 van Willem Muis, Hoofd der Recherche van den Politieken Opsporingsdienst, district Waterland tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van verdachte:

dat hij in 1944 Burgemeester der gemeente Beemster en lid van de N.S.B. was; dat op 2 Augustus 1944 drie hem onbekende manspersonen bij hem op het gemeentehuis kwamen om hem te spreken; dat die personen zeiden van den Sicherheitsdienst te zijn; dat twee der mannen Duitschers waren, doch de derde zuiver Hollandsch sprak; dat zij hem vroegen enkele namen en adressen te noemen van de ergste tegenstanders op politiek gebied in de Beemster; dat hij toen is meegereden naar de woning van den groepsleider der N.S.B. Otjes, die niet thuis was; dat hij toen de namen en adressen van Jan Ruyter, wonende aan den Middenweg no. 70 en Dirk Ubbels, wonende aan den Oostdijk, heeft opgegeven; dat hij van die personen wel eens had gehoord, dat zij ondergrondse werkers waren; dat hij op verzoek van die leden van den S.D. met hen in de auto is meegereden en hun de woningen van voornoemde personen heeft aangewezen; dat hij eerst langs de woning van Jan Ruyter is gereden; dat hij heeft uitgelegd, dat achter de woning van Dirk Ubbels een groote schuur stond; dat hij vermoedde, dat Ruyter en Ubbels in gijzeling genomen zouden worden; dat hij heeft gehoord, dat Ubbels twee dagen later is doodgeschoten; dat hij erkent, dat door het opgeven van die namen en adressen Ruyter en Ubbels aan een maatregel der Duitschers werden blootgesteld;

O. dat door voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van de verklaringen der getuigen Johan Stein, Abraham Mes en die van verdachte sub a. tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Hoogkarspel in het tijdvak gevormd door de maanden Augustus en September 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van waarnemend

Burgemeester van Hoogkarspel Abraham Mes heeft aangehouden als verdacht van het in zijn bezit hebben en gebruiken van een vervalscht persoonsbewijs en vervolgens gemelden Abraham Mes als verdacht van het in zijn bezit hebben en gebruiken van een vervalscht persoonsbewijs, ter beschikking heeft gesteld van en heeft overgeleverd aan den Sicherheitsdienst en door gemelde handelingen zoowel opzettelijk gemelden Abraham Mes heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand op te leggen straf of maatregel, welk feit een vrijheidsberoving van gemelden Abraham Mes van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad, als opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken;

en op grond van voormeld proces-verbaal d.d. 14 October 1945, houdende de opgave van Tiete Stelma, zoomede de verklaring van verdachte sub b tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in het arrondissement Alkmaar in de maand September 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van waarnemend burgemeester van Hoogkarspel Tiete Stelma, die was ondergedoken, heeft aangehouden en door politieambtenaren heeft doen overbrengen naar Hoogkarspel en vervolgens in zijn hoedanigheid van waarnemend Burgemeester van Hoogkarspel gemelden Tiete Stelma als onderduiker en als persoon, die er van verdacht werd betrokken te zijn geweest bij de bevrijding van den wegens het vervalschen van persoonsbewijzen aangehouden illegalen werker Barend Mes, ter beschikking heeft gesteld van en heeft overgeleverd aan den Sicherheitsdienst en door gemelde handelingen zoowel opzettelijk gemelden Tiete Stelma heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand op te leggen straf of maatregel, ten gevolge van welk feit gemelde Tiete Stelma circa drie maanden van zijn vrijheid is beroofd geweest, als opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven zooveel mogelijk Nederlandsche arbeidskrachten in Duitschland ten behoeve van de „totale oorlogsvoering” werkzaam te doen zijn;

alsmede op grond van de verklaringen der getuigen Maarten Kuiper, Emil Rühl en Aagje Reijne, den voormelden inhoud van het ambtseedig proces-verbaal no. 227 en het verslag van Dr. Hulst voornoemd, zoomede het voormeld ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 September 1945, houdende de opgave van verdachte, tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, de verdachte te Beemster op 2 Augustus 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan Maarten Kuiper, Hoofdrechercheur bij de Staatspolitie en als zoodanig gedetacheerd bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam,

Friedrich Christiaan Viebahn, Kriminalsekretär bij den Sicherheitsdienst en Emil Rühl, heeft medegedeeld, dat Dirk Ubbels te Beemster en Jan Ruyter te Beemster de eerste tegenstanders in de Beemster waren van Duitschland en daardoor zoowel opzettelijk gemelden Ubbels en Ruyter heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand op te leggen straf of maatregel, welk feit den dood van gemelden Ubbels ten gevolge heeft gehad, als opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken;

O. dat verdachte weliswaar ter terechtzitting op zijn opgave, vermeld in laatstbedoeld ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 September 1945, is teruggekomen, doch het Hof geenerlei termen aanwezig acht, om de juistheid dier opgave in twijfel te trekken, omdat hij geen aannemelijke reden heeft aangevoerd, waarom hij op die opgave is teruggekomen;

O. dat de raadsman van verdachte heeft betoegd, dat voor de toepassing van een der leden 2, 3 of 4 van artikel 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht noodzakelijk is, dat het in lid 1 van dit artikel genoemde opzet niet alleen is gericht op hetgeen in dit lid als strafbaar feit is omschreven, doch ook op een der in de leden 2, 3 of 4 genoemde gevolgen, hetgeen ter terechtzitting niet zou zijn gebleken;

O. dat het Hof dit verweer verwerpt, aangezien volgens den tekst van artikel 26 voornoemd, ook bij toepassing van een der leden 2, 3 of 4, het opzet van den dader slechts gericht behoeft te zijn op hetgeen in het eerste lid van dit artikel als strafbaar feit wordt omschreven en nie tevens op een der in de leden 2, 3 of 4 genoemde gevolgen;

O. ten overvloede, dat verdachte door het opgeven van de namen der bedoelde personen aan den Sicherheitsdienst deze personen opzettelijk blootstelde aan een door den vijand te nemen maatregel en verdachte, gezien den tijd waarin en omstandigheden waaronder hij dit feit beging, in zijn bewustzijn mede moet hebben en ook heeft opgenomen het besef van de mogelijkheid, zoo niet van de waarschijnlijkheid, dat het door hem aanbrengen van bedoelde personen voor die personen den dood ten gevolge zou hebben;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf:

dat, ook in aanmerking genomen, hetgeen ten gunste van verdachte mocht kunnen strekken, het Hof tot geen andere conclusie kan komen, dan dat aan verdachte de zwaarste straf behoort te worden opgelegd, nl. de doodstraf;

dat toch deze verdachte, eenmaal door den vijand tot gezagsdrager benoemd, zich ge-

heel in diens gelederen heeft laten opnemen en zich niet ontzien heeft met gebruikmaking van zijn functie in zijn gemeente een eerzuchtig, ijverig en veelzijdig handlanger van een der voor het Nederlandsche volk gevaarlijkste organen van den vijand, den Sicherheitsdienst, te zijn;

dat verdachte aan dien dienst Nederlanders, die door onder te duiken of op eenige andere wijze het verzet tegen den vijand onderhielden, verraderlijk in handen heeft gespeeld en daarmede op zijn minst een korter of langer verblijf in gevangenis of concentratiekamp met alle daaraan — naar algemeen bekend was — verbonden levensgevaaren hun deel deed worden;

dat verdachte ten slotte zoover is gegaan, dat hij door het opgeven van namen van voor hem als anti-Duitsch bekend staande inwoners zijner gemeente aan leden van dat op willekeur berustend politie-apparaat, die Nederlanders aan de grootste gevaren heeft blootgesteld, zulks in een tijd, waarin, naar algemeen bekend was, bij wege van zoogenaamde repressaillemaatregelen telkens weer Nederlanders door den vijand werden gedood;

Gezien de artt. 28, 55, 57, 102 van het W. v. Sr.;

Gezien de artt. 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den verdachte meer of anders is tenlastegelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

a. Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd;

b. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand”, welk feit den dood ten gevolge heeft gehad;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Meintje van der Kuur tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige voor het leven van:

1. het bekleeden van ambten;
2. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 43.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 13 Februari 1946. (Mrs. Wijers, Abbing, Eras, Gen.-Maj. Baron van Lawick, Gen.-Maj. Mathon).

Verbindend karakter van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Verschaffen van gegevens aan de S.S. ten gevolge waarvan de burgemeesters van Asten en Someren werden gearresteerd en gedood. Art. 26 B.B.S. vordert slechts opzet gericht op het blootstellen aan opsporing enz., niet ook op de strafverzwarende gevolgen (zwaar lich. letsel en dood).

(Art. 26 B.B.S.)

Het Bijzonder Gerechtshof enz., rechtdoende in de zaak van den Procureur-Fiscaal bij dat Hof tegen Johannes Franciscus Petrus van Lieshout, herbergier, wonende te Asten, in voorloopige hechtenis in het Interneeringskamp te Vught.

Gezien de dagvaarding, den verdachte betteekend en inhoudende vermelding van het feit met de omstandigheden hem ten laste gelegd;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van 30 Januari 1946;

Gehoord de mededeeling door den voorzitter van den korten inhoud van:

1. een ambtseedig proces-verbaal d.d. 26 November 1945 opgemaakt door den opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Nicolaas van der Plasse te Asten en den wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Gustave Dhaene te Someren;

2. een ambtseedig proces-verbaal d.d. 27 Juli 1945 opgemaakt door Nicolaas van der Plasse voornoemd en door Johannes Reinerus Mulder, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee te Asten;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal, strekkende tot veroordeeling van den verdachte tot de doodstraf;

Gehoord den verdachte in zijne verdediging, bijgestaan door Mr. W. J. L. M. van der Grinten, advocaat te Eindhoven;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij te Asten, althans te Eindhoven en in ieder geval in de provincie Noord-Brabant in of omstreeks de eerste helft van de maand Augustus van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Wilhelmus Josephus Maria Wijnen, burgemeester van Asten en Petrus Johannes Cornelis Smulders, burgemeester van Someren heeft blootgesteld aan vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers door altoen aldaar opzettelijk aan den bij Standart V van de Germaansche SS te Eindhoven ingedeelden, tevens commandant van de Landwacht in Noord-Brabant zijnden Unterscharführer Gerben Sake van der Ploeg, terwijl

deze hem als zoodanig bekend was, op diens uitdrukkelijk daartoe gedaan verzoek om een lijst op te stellen vermeldende de namen, de woonplaats, de straat- en huisnummers van personen, die in de gemeenten Asten en Someren als terrorist bekend stonden of waarvan bekend stond, dat zij daarmee in aanraking kwamen of in verbinding stonden, nadat hij dezen van der Ploeg daarop had medegedeeld dat hij ervoor zoude zorgdragen, dat de namen van de personen, die op bedoelde lijst zouden voorkomen, uitsluitend zouden zijn namen van personen, die als zeer gevaarlijk bekend stonden en een leidende functie hadden in het verzet tegen de bestaande orde, een lijst te verstrekken vermeldende een aantal personen, waarop als eerste stond vermeld Burgemeester Wijnen van Asten en als tweede Burgemeester Smulders van Someren, begripende hij, verdachte, althans hebbende hij moeten begrijpen, dat vervolging en vrijheidsberoving als voormeld als gevolg hiervan redelijkerwijze kon worden voorzien, zijnde Wijnen en Smulders, voormeld, inderdaad dientengevolge door leden van een Sonderkommando van de Germaansche SS in of omstreeks den nacht van 14 op 15 Augustus 1944 uit hunne woonhuizen te Asten en Someren opgehaald en weggevoerd en daarna dienzelfden nacht door die leden van dat Sonderkommando doodgeschoten;

Gezien enz.;

O. dat van de zijde van den verdachte is aangevoerd, dat het Hof niet bevoegd is van de onderhavige zaak kennis te nemen zulks op grond, dat, al moge moeten worden aangenomen, dat het Besluit Buitengewoon Strafrecht (S. 61) bij den destijds bestaanden noodtoestand rechtsgeldig is tot stand gekomen, dit besluit niet meer verbindend is nu het niet is gelegaliseerd of bekrachtigd nadat de gewone wetgever zijne taak weder had hervat;

O. dat bij dit verweer kennelijk wordt uitgegaan van de gedachte, dat de krachtens staatsnoodrecht op andere dan de gewone wijze van wetgeving tot stand gekomen wettelijke regelingen slechts hare gelding behouden zoolang de noodtoestand, die hare ongewone wijze van totstandkoming rechtvaardigde, voortduurt of althans totdat de normale wetgever in de gelegenheid is geweest omtrent het onderwerp dier regelingen voorzieningen te treffen;

dat echter deze opvatting is onjuist, daar, eenmaal aangenomen, dat die wettelijke regelingen op rechtsgeldige wijze zijn tot stand gekomen, zij kracht van wet hebben en ook daarvoor geldt, dat zij alleen krachtens een latere wet — of wat in tijden van nood daarmee kan worden gelijk gesteld — hare kracht kunnen verliezen;

O. dat voorts van de zijde van den verdachte is betoogd, dat in het Wetboek van Militair Strafrecht reeds een regeling werd gegeven omtrent bestraffing van in tijd van oorlog bedreven misdrijven en daarom het in het leven roepen van een nadere regeling dienaangaande niet noodig was, zoodat de

regering niet krachtens staatsnoodrecht bevoegd was deze materie ter hand te nemen en bij Koninklijk Besluit maatregelen van wetgevendend aard op dit gebied te treffen;

O. dienaangaande, dat het bestaan van wettelijke strafbepalingen voor in bepaalde omstandigheden gepleegde feiten niet medebrengt, dat de wetgever daarnaast niet zou kunnen in het leven roepen strafbepalingen voor andere in diezelfde omstandigheden gepleegde feiten, terwijl evenmin den wetgever kan worden ontzegd de bevoegdheid om de voor reeds strafbaar gestelde feiten bedreigende straffen te verhoogen of omtrent de berechting dier feiten andere voorzieningen te treffen;

O. dat derhalve de bepalingen van het Wetboek van Militair Strafrecht geen beletsel kunnen vormen voor de verbindbaarheid van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, indien mag worden aangenomen, dat de regering te Londen in de destijds bestaande omstandigheden krachtens Staatsnoodrecht tot het vaststellen van wettelijke maatregelen als daarin vervat bevoegd was;

dat dit naar 's Hof's oordeel inderdaad het geval was, daar door den langdurigen oorlog en de bezetting van ons land toestanden en omstandigheden waren geschapen, die bijzondere voorzieningen omtrent in dien tijd gepleegde misdrijven wenschelijk en noodzakelijk konden maken;

O. enz.;

O. dat in Augustus 1944 van algemeene bekendheid was, dat door de Duitschers en door lieden, die met hen samenwerkten, waartoe ook de leden der Germaansche SS en der Landwacht behoorden, regelmatig werden aangehouden personen, die deelnamen aan het ondergrondsche verzet of daarvan verdacht werden, en dat die personen dan meestal na aanhouding hetzij naar een concentratiekamp werden gevoerd hetzij na ter dood veroordeeld werden gefusilleerd of ook zonder vorm van proces werden doodgeschoten;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde en de hierboven als van algemeene bekendheid aangenomen feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachte in de provincie Noord-Brabant in de eerste helft van de maand Augustus van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk aan den bij Standart V van de Germaansche SS te Eindhoven ingedeelden, tevens commandant van de Landwacht in Noord-Brabant zijnden Unterscharführer Gerben Sake van der Ploeg, terwijl deze hem als zoodanig bekend was, op diens uitdrukkelijk daartoe gedaan verzoek om een lijst op te stellen vermeldende de namen, de woonplaats, de straat- en huisnummers van personen, die in de gemeenten Asten en Someren als terrorist bekend stonden of waarvan bekend stond, dat zij daarmede in aanraking kwa-

men of in verbinding stonden, een lijst heeft verstrekt vermeldende een aantal personen, waarop als eerste stond vermeld Burgemeester Wijnen van Asten en als tweede Burgemeester Smulders van Someren, begrijpende hij, verdachte, dat vervolging en vrijheidsberoving door of van wege den vijand of diens helpers als gevolg hiervan redelijkerwijze kon worden voorzien, zijnde Wijnen en Smulders, voormeld, inderdaad dientengevolge door leden van een Sonderkommando van de Germaansche SS in of omstreeks den nacht van 14 op 15 Augustus 1944 uit hunne woonhuizen te Asten en Someren opgehaald en weggevoerd en daarna dienzelfden nacht door die leden van dat „Sonderkommando” doodgeschoten;

O. dat aan verdachte, die ter terechtzitting verklaarde, dat hij in contact stond met de Germaansche SS en de Landwacht in Noord-Brabant, en die herhaaldelijk tegenover derden dreigementen uitte omtrent aanhouding en andere maatregelen, niet onbekend kan zijn geweest met wat hierboven omtrent het opreden van den Duitschen vijand en diens helpers tegen leden van het verzet tegen dien vijand als toen van algemeene bekendheid is aangenomen;

O. dat het Hof daarom als mede bewezen heeft aangenomen, dat verdachte toen hij aan den getuige van der Ploeg op diens verzoek een aantal namen en adressen opgaf in voege als in de bewezenverklaring is vermeld, heeft begrepen, dat hij daardoor de opgegeven personen blootstelde aan vervolging vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers, waartoe, gelijk van algemeene bekendheid is, de leden van de Germaansche SS en de Landwacht toen behoorden;

O. dat verdachtes raadsman heeft aangevoerd, dat de in de leden 2, 3 en 4 van art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht genoemde strafverzwarende omstandigheden alleen dan kunnen worden aanwezig geacht, indien de dader de daar genoemde gevolgen van zijn daad heeft gewild, voorzien of moeten voorzien, in verband waarmede hij be-toogd heeft, dat, indien moet worden aangenomen, dat verdachte de in de telastelegging bedoelde lijst heeft verstrekt, toch niet vaststaat, dat hij heeft geweten, voorzien of moeten voorzien, dat aan een of meer der door hem op die lijst vermelde personen te wachten stond wat met twee hunner is geschied;

O. dienaangaande, dat voor het in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht omschreven strafbaar feit slechts opzet gevorderd wordt voor wat betreft het blootstellen van een ander aan hetgeen daarbij verder omschreven wordt, terwijl in de leden 2, 3 en 4 een zwaardere straf wordt bedreigd voor het geval de daad bepaalde gevolgen heeft, zonder dat gevorderd wordt, dat de dader wist, voorzag of moest voorzien, dat die gevolgen zouden intreden of kunnen intreden;

O. dat verdachtes raadsman bij zijn be-toog heeft in het licht gesteld, dat het kan voorkomen, dat iemand, die met de bedoe-

ling en dier gevolgen te doen intreden een ander aan opsporing enzoovoort door of vanwege den vijand blootstelt, indien dat gevolg niet intreedt, slechts met een gevangenisstraf van vijf jaren kan worden gestraft, terwijl iemand, die dit doet zonder daarbij eenig ernstig gevaar voor den aan opsporing enzoovoort blootgestelde te voorzien, tot de doodstraf zou kunnen worden veroordeeld, indien zijn daad den dood van het slachtoffer zou ten gevolge hebben;

O. dat de aangegeven mogelijkheden niet kunnen leiden tot een andere dan de hierboven als juist aanvaarde opvatting omtrent de strekking van het in het besproken artikel bepaalde, daar in ons strafrecht gelijk uit meerdere strafbepalingen (bij voorbeeld: art. 300 Sr.) blijkt, meermaalen een zwaardere straf bedreigd wordt voor het geval een strafbare gedraging bepaalde gevolgen heeft, zonder dat daarbij als voorwaarde gesteld wordt of geldt, dat de dader die bepaalde gevolgen ook moet hebben gewild of voorzien, terwijl voorts de genoemde bepaling ook niet behoeft te leiden tot aan de schuld niet evenredige straffen, daar door het algemeen strafminimum den rechter de gelegenheid wordt geboden om, indien de schuld gering is, ook bij ernstige gevolgen een lichte straf op te leggen;

O. dat het Hof bewezen acht, dat het door verdachte blootstellen van de beide genoemde burgemeesters aan vervolging en vrijheidsberoving door of van wege den vijand of diens helpers hun dood heeft tengevolge gehad, daar immers de vermelding van hunne namen op de door verdachte ingediende lijst veroorzaakte dat zij werden uitgekozen als slachtoffer van de moorden, welke door degenen, voor wie die lijst bestemd was, waren beaamd;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert:

Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers terwijl dit feit den dood tengevolge heeft gehad, meermaalen gepleegd, strafbaar krachtens art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Verklaart den verdachte schuldig aan voorschreven feit en deswege strafbaar, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van het feit of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft:

dat het Hof aanneemt, dat de verdachte begrepen heeft, dat den door hem op de ingediende lijst vermelde personen ernstig leed te wachten stond;

dat immers, hoewel niet bewezen is, dat verdachte op de hoogte was van de moordplannen ten aanzien van door hem op de ingediende lijst vermelde personen, niettemin uit wat ter terechtzitting gebleken is en hierboven als van algemeene bekendheid is aangenomen moet worden afgeleid, dat verdachte heeft begrepen niet alleen, dat een of meer der door hem op die lijst vermelde personen zouden worden vervolgd en van hunne vrijheid beroofd, doch ook, dat aan de aan te

houden personen van de zijde van den wreeden vijand veel erger dingen, namelijk de dood of opsluiting in een concentratiekamp of gevangenis, zouden te wachten staan en zelfs op grond van hetgeen ter terechtzitting omtrent verdachtes gedrag gedurende den oorlog is gebleken mag worden aangenomen, dat hij er niet het minste bezwaar tegen had, dat het een of het ander den aangewezen slachtoffers zou overkomen;

dat dan ook naar 's Hof's oordeel in volle zwaarte den verdachte moet worden aangezekend, dat zijn optreden als verrader mede oorzaak was van het op zoo afgrijselijke wijze vermoorden van de burgemeesters van Asten en Someren;

dat het Hof daarom meent, dat de verdachte met de zwaarste mogelijke straf behoort te worden bestraft; en dat hij voorts voor den duur van het leven moet worden ontzet van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen; enz.

Rechtdoende:

Veroordeelt den verdachte tot de doodstraf.

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen.

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 44.

RAAD RECHTSHERSTEL, afd. rechtspraak, AMSTERDAM, 4 Januari 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kollewijn, Jhr. van der Does de Willebois).

Gedwongen verkoop van dollar- en ponden bankbiljetten, ingevolge het Devezelenbesluit 1941. Noch t. a. v. dit besluit, noch t. a. v. de verordening Vijandelijk Vermogen 1940 is bepaald, dat zij nimmer van kracht zijn geweest. Overnemingskoers niet onredelijk laag. Verzoek om rechtsherstel afgevoerd.

Art. 25 Besluit herstel rechtsverkeer, E. 100.

De Raad enz.;

Gezien het verzoekschrift, met bijlagen van: 1. James Philip Benjamin Parker Brady, wonende te Heenstede, zoo voor zich als tot bijstand en machtiging van zijn buiten gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot, 2. Angelique Pauline van Eck Duymaer van Twist, gemachtigde Mr. K. A. F. J. Pliester;

Gezien het verweerschrift, met een bijlage, van de Nederlandsche Bank N.V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. H. Worst; Gehoord partijen;

O. dat requestanten de vernietiging, althans de wijziging verzoeken van den op 4

December 1941 tot stand gekomen verkoop van de in het request omschreven dollar- en ponden bankbiljetten, welke deels toebehooren aan requestrant sub 1, deels aan requestrante sub 2, door de algemeen gemachtigde van requestranten aan de Nederlandsche Bank;

O. dat deze verkoop heeft plaats gehad op last van de „Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft”, vervat in het als bijlage bij het verzoekschrift overgelegd schrijven dezer instelling van 1 November 1941;

O. dat requestranten bij het verzoekschrift hun verzoek daarop gronden, dat deze verkoop uitvoeris is geweest van de regelingen van den bezetter tot verkoopswang en liquidatie van vijandelijk vermogen, speciaal dus de verordening Vijandelijk Vermogen van 24 Juni 1940 No. 26, en zich hier voordoet een geval als bedoeld in art. 25 sub c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (K. B. E. 100);

O. dat de Nederlandsche Bank in dezen koop en verkoop heeft gezien een handeling ter uitvoering van de deviezenvoorschriften zijnde op 4 December 1941 echter niet de in het verweerschrift genoemde Deviezenverordening 1940, doch het Deviezenbesluit 1941 No. 63 van toepassing;

O. dat, gezien de eerste alinea van voormeld schrijven van de Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft waarin de te verkoopen bankbiljetten worden aangeduid als „nach den Niederländischen Devisevorschriften anmeldepflichtige Werte”, de Raad het door de Nederlandsche Bank ten deze ingenomen standpunt het juiste acht;

O. dat, hoe dit zij, noch het Deviezenbesluit 1941 No. 63 noch de verordening Vijandelijk Vermogen 1940 No. 26 is een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, beide daarentegen zijn geplaatst op lijst B, zoodat het beroep op art. 25 sub c van het K. B. E. 100 faalt;

O. dat de gemachtigde van requestranten bij de mondelinge behandeling wel heeft betoogd, dat de onderwerpelijke transactie valt buiten het kader van voornoemd Besluit, resp. Verordening en een volstrekt willekeurige handeling is geweest, doch hij den raad niet van de juistheid van dat standpunt heeft vermogen te overtuigen;

O. dat thans resteert de vraag, of de koersen waarvoor de bij het request bedoelde bankbiljetten zijn verkocht, te weten de zeer lage koers van f 3.10 voor het pond en van f 1.86½ voor de dollar, het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zouden doen zijn, doch requestranten teneenemale in gebreke zijn gebleven aan te toonen, dat op 4 December 1941 elders in Nederland soortgelijke transacties tegen hoogere koersen voor pond en dollar zijn afgesloten of de Nederlandsche Bank eenige winst, laat staan onredelijke winst op de transactie heeft gemaakt;

O. dat, waar de Nederlandsche Bank in de gegeven omstandigheden en onder de toen heerschende bepalingen verplicht was tot aankoop der haar aangeboden „deviezen”

over te gaan, althans niet wel anders kon handelen dan zij deed en zeker niet in minder scherpe dwangpositie verkeerde bij den koop dier deviezen dan de gemachtigde van requestranten bij den verkoop daarvan, de Raad geen reden ziet tot vernietiging of wijziging der door requestranten gewraakte transactie en van de als gevolg daarvan tot stand gekomen rechtsbetrekking.

Rechtdoende:

Weigert het gedane verzoek.

Veroordeelt requestranten in de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 50.

No. 45.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
27 Februari 1946. (Mr. v. Nievelt, Mr. Eling Visser, Jhr. Mr. Mollerus, Maj. A. C. Houtman, Maj. C. A. v. Beek).

Toetreding tot de evacuatiecolonne (van het N.S.K.K.). — Herroeping ter zitting van tijdens het vooronderzoek afgelegde verklaring. — Strafmaat (2 jaar gevangenisstraf in R.W.I. met aftrek van bewaringstijdvak, en ontneming gedurende 7 jaar van beide kiesrechten i.v.m. zijn jeugdigen leeftijd, t.w. 21 jaar).

(Sr. artt. 32 en 101; Sv. art. 341.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen P. J. Janssen, loopknecht, wonende te Nijmegen, Hatertscheweg 237, thans in bewaring in het Bewarings- en Verblijfskamp „Tuchtschool” te Nijmegen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Mr. Falkena, te Arnhem;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: „dat hij in of omstreeks het jaar 1944 te Nijmegen, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgs-, staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk heeft opgegeven: dat hij eind Dec. 1943 na zijn ontslag uit den Arbeidsdienst op raad van zekeren Arntz te Nijmegen opzettelijk vrijwillig, terwijl hij Nederlander was, te Nijmegen zich heeft gemeld bij- en is toegetreden tot de evacuatiecolonne; dat hij daarvoor nu en dan dienst moest doen, welke dienst bestond uit onderricht in motoren en auto's, alsmede schietonderricht; dat hij op 12 Aug. 1944 in dienst moest treden bij den verkeerscontroledienst, in verband waarmee hij op eigen verzoek uit zijn betrekking bij de Wasscherij „De Valk” te Ubbergen ontslagen werd; dat hij een uniform, voorzien van Duitse distinctieven droeg en met een pistool bewapend was;

O. dat een ambtseidig proces-verbaal d.d.

14 Febr. 1945, opgemaakt door J. H. van der Haar, agent-rechercheur van politie der gemeente Nijmegen, zakelijk inhoudt als verklaring van verdachte: dat na zijn ontslag uit den Arbeidsdienst op 15 Dec. 1943 een zekere Arntz te Nijmegen hem aanried bij de transportactie van het N.S.K.K. te gaan; dat hij zich daarvoor toen gemeld heeft en daarvoor zoo nu en dan dienst moest doen; dat hij op 12 Aug. 1944 in dienst moest treden bij den verkeerscontrole-dienst van het N.S.K.K.; dat hij in December 1943 lid is geworden van de N.S.B., daar dit bij het N.S.K.K. vereischt werd;

O. dat een schrijven d.d. 16 Aug. 1944 van de Stoomwasscherij „De Valk” te Ubbergen bij Nijmegen zakelijk inhoudt: dat P. J. Jansen, wonende Hatertscheweg 237 te Nijmegen tot 12-8-1944 bij genoemde wasscherij werkzaam geweest is; dat het ontslag volgde op eigen verzoek en in verband staat met de indiensttreding van genoemd persoon bij de N.S.K.K.;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat in of omstreeks het jaar 1944 hier te lande normaal ontwikkelde lieden — waartoe naar 's Hofs ter terechtzitting bekomen indruk ook verdachte gerekend moet worden — wisten, dat Duitschland met Nederland in oorlog was en dat het N.S.K.K. een rechtstreeks aan de Duitse oorlogvoering dienstbare, een militair karakter dragende formatie was;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen, gezien in verband met hetgeen hierboven als van algemeene bekendheid is aangemerkt, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij omstreeks het jaar 1944 te Nijmegen, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgsdienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K., wetende dat Duitschland met Nederland toen in oorlog was;

O. dat verdachte weliswaar ter terechtzitting heeft beweerd niet geweten te hebben, dat bedoelde evacuatiecolonne (of transportactie, welke benaming hij bij zijn verhoor door de Politie bezigde) en bedoelde verkeerscontroledienst behoorden tot het N.S.K.K., daarmede terugkomende op zijn bovenvermelde blijkens het ambtseedig procesverbaal bij de Politie afgelegde verklaring, doch dat hij desondanks aan die verklaring moet worden gehouden en het Hof die verklaring mede tot het bewijs bezigt, nu hij geen enkele aannemelijke reden voor zijn daarop terugkomen heeft aangevoerd en o.a. het ook ter terechtzitting erkende, voor toetreding vereischte lidmaatschap der N.S.B. en bovenvermeld schrijven van de wasscherij „De Valk”, de reden van het op eigen verzoek gegeven ontslag vermeldende, veeleer er op wijzen, dat zijn voor de Politie afgelegde verklaring juist is en dat hij zulks wel degelijk geweten heeft;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende

de feiten en omstandigheden, alsmede voormelde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „Als Nederlander vrijwillig in Krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, strafbaar gesteld bij art. 101 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straffen zijn in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan, alsmede den jeugdigen leeftijd van den verdachte;

O. dat verdachte zijn Nederlandschap niet heeft verloren, nu hij minderjarig was, zoowel toen hij zich zonder verlof van H. M. de Koningin in vreemden krijgsdienst begaf als toen deze krijgsdienst voor hem een einde nam (blijkens voormeld ambtseedig procesverbaal bij zijn arrestatie te Nijmegen op 21 September 1944), zoodat hij van het actieve en passieve kiesrecht kan worden ontzet;

O. dat het Hof den indruk heeft bekomen, dat verdachte tot werken in staat is;

Mede gezien artt. 27, 28 Sr., artt. 7, 8, 9, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt, dat veroordeelde de straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan; Bepaalt, dat de tijd door veroordeelde sinds 6 Dec. 1944 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard; Spreekt hem daarvan vrij;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van zeven jaren.

No. 46.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 13 December 1945. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt.-Kol. De Vries en Off. Adm. 1e kl. Mr. Franken).

Het vrijwillig in dienst treden bij het N.S.K.K. leverde in 1944 in ieder geval het treden in Duitschen, derhalve vreemden krijgsdienst, op.

Volgens art. 1 der Verord. van 25 Juli

1941 no. 135/41 j° art. 1 der Verordening van 24 April 1942 no. 407/42 levert het verrichten van diensten door Nederlanders, o. a. bij het N.S.K.K., niet op o. m. het feit, omschreven in art. 101 Sr. Bedoelde bepalingen, welke bij art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen van 17 Sept. 1944 (E 93) zijn verklaard nimmer van kracht te zijn geweest, gingen er kennelijk van uit, dat het in dienst treden bij het N.S.K.K. naar geldend Nederlandsch recht viel onder de strafbepaling van art. 101 Sr.

(Art. 101 Sr.).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Arend Arnaud de Callavon, meterhersteller bij het Gemeentelijk Waterleiding Bedrijf te Haarlem, wonende aldaar, eerder geïnterneerd in het kamp „Koudenhorn” te Haarlem, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat, naar hij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in of omstreeks September 1944 te of nabij Haarlem, althans in Nederland, vrijwillig is getreden in Duitschen krijgsmacht, althans in Duitschen Staats- of publieken dienst, te weten bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.).

O. dat de verdachte ter terechtzitting zakkelijk heeft verklaard:

dat hij lid was van de motor W.A.; dat in het begin van het jaar 1944 de naam motor W.A. is veranderd in N.S.M.K. (Nationaal Socialistisch Motor Korps); dat in September 1944 het N.S.M.K. is overgegaan in het N.S.K.K. (Nazional-Sozialistische Kraftfahrer Korps); dat dit hem bekend was; dat hij toen eenige weken als chauffeur te Haarlem deel heeft uitgemaakt van het N.S.K.K.; dat hij wist dat in September 1944 Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde; dat hij, vóórdat het N.S.M.K. in het N.S.K.K. overging Nederlander was; dat hij tot werken in staat is;

O. dat getuige Drupsteen ter terechtzitting heeft verklaard:

dat de verdachte in de maanden Juni, September en October van het jaar 1944 in twee perioden dienst heeft gedaan bij het N.S.K.K.;

O. dat het in dienst treden bij het N.S.K.K. in ieder geval in 1944 opleverde het in dienst treden in Duitschen, derhalve vreemden krijgsmacht; dat immers volgens art. 1 der Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied van 25 Juli 1941 no. 135/41 j° art. 1 der Verordening van denzelfden Rijkscommissaris van 24 April 1942 no. 45/42 het verrichten van diensten door Nederlanders o.a. bij het N.S.K.K. niet oplevert o.m. het feit, om-

schreven in art. 101 Sr.; dat bedoelde bepalingen, welke bij art. 16 van het „Besluit Bezettingsmaatregelen” van 17 September 1944 (Stbl. E 93) verklaart zijn nimmer van kracht te zijn geweest, er kennelijk van uitgingen, dat het in dienst treden bij het N.S.K.K. naar geldend Nederlandsch recht viel onder de strafbepaling van art. 101 Sr.;

O. dat door den inhoud van voornoemde bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat de verdachte het hem bij dagvaarding tenlastegelegde heeft begaan in diervoege, dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat, naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in September 1944, te Haarlem vrijwillig is getreden in Duitschen krijgsmacht, te weten bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.);

O. enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Arend Arnaud de Callavon tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren met bepaling dat verdachte vier jaren van deze straf in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan.

No. 47.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 26 Febr. 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Drion, mil. raadsh. Mathon en Dalinghaus).

Verdachte heeft vrijwillig dienstgenomen bij het legioen Nederland, heeft aan het oostfront gevochten, maar is tijdens zijn verlof in Nederland in 1943 ondergedoken. Nadien heeft hij als K.P.er en bij de Stoottroepen zich voor het vaderland verdienstelijk gemaakt. Strafmotivering. Mogelijkheid van gratie.

(Art. 101 Sr.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Johannes Henricus Goossens, verkooper, wonende te 's-Hertogenbosch, in voorloopige hechtenis in het Interneringskamp te Vught.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien enz.;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij in of omstreeks de tweede helft van

het jaar 1941, althans de eerste helft van het jaar 1942 te Graz, althans in Duitschland, althans in Nederland, als Nederlander opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgsdienst is getreden, immers is toegetreten tot het Vrijwilligerslegioen Nederland, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was;

O. enz.;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de verdachte: Ik ben in Nederland uit Nederlandsche ouders geboren. Eind 1941 of begin 1942 heb ik mij vrijwillig opgegeven voor dienstneming bij het Vrijwilligerslegioen Nederland. Nadat ik kort daarop te 's-Hertogenbosch gekeurd was, ben ik opgeroepen om mij te melden te 's-Gravenhage, hetgeen ik gedaan heb. Vandaar ben ik enkele dagen daarna met anderen vervoerd naar Graz in Oostenrijk, waar ik door S.S.-officieren ben afgericht, in uniform gekleed en bewapend. Vervolgens heb ik gedurende ruim een jaar aan het Oostfront met het Deutsche leger tegen de Russen gevochten. Toen ik bij genoemd vrijwilligerskorps in dienst trad wist ik, dat Nederland met Duitschland in oorlog was en dat dit korps deel uitmaakte van de Deutsche legermacht.

De getuige Antonissen: In 1942 of 1943 heb ik den mij bekenden verdachte te 's-Hertogenbosch gezien gekleed in een uniform van het Deutsche leger. Ik was in genoemde jaren als ambtenaar werkzaam op het distributiekantoor. Ik heb toen daar herhaaldelijk aan den vader of de moeder van den verdachte bonnen uitgereikt, die werden verstrekt aan familie van frontsoldaten;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat het zoogenaamde Vrijwilligers-Legioen Nederland deel uitmaakte van de Deutsche Legermacht;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde en de hierboven als algemeen bekend aangenomen feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzoovele redengende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachte in of omstreeks de eerste helft van het jaar 1942 in Nederland als Nederlander vrijwillig is toegetreten tot het Vrijwilligerslegioen Nederland, wetende, dat Nederland met Duitschland in oorlog was;

O. dat dit feit is gepleegd gedurende den huidige oorlog, immers den in de jaren 1940—1945 tusschen Nederland en Duitschland gevoerden oorlog;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert: Als Nederlander vrijwillig in Krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is; strafbaar krachtens art. 101 Sr.;

Verklaart den verdachte schuldig aan voorschreven feit en deswege strafbaar, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van het feit of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft:

dat ter terechtzitting gebleken is, dat verdachte na gedurende eenigen tijd aan het

Oostfront te hebben gevochten omstreeks Juni 1943, toen hij met verlof was, is ondergedoken in 's-Hertogenbosch en omgeving en vervolgens is gegaan naar Limburg, waar hij zich aangesloten heeft bij het ondergrondsch verzet en deel heeft uitgemaakt van een K.P., bij welke hij zich zeer moedig heeft gedragen en zeer verdienstelijk werk voor de goede zaak heeft gedaan; dat hij vervolgens in November 1944 is opgenomen in een onderdeel van de Stoottroepen der N.B.S., dat werd ingedeeld bij het Engelsche leger; dat hij zich ook in dezen dienst heeft onderscheiden door moedig gedrag en door zich beschikbaar te stellen voor en met succes uit te voeren gewichtige en zeer gevaarlijke opdrachten; dat ten slotte volgens het oordeel van personen, die in den tijd van zijn werken als K.P.-er en van zijn dienst bij de Stoottroepen met hem in aanraking kwamen, verdachte, nadat hij tot inkeer was gekomen, volgens eerlijke overtuiging heeft gediend de zaak van het vaderland, mede om uit te wisschen en goed te maken wat hij jegens het vaderland misdreven had;

O. dat het misdrijf, waaraan de verdachte is schuldig bevonden, is van zeer ernstigen aard;

dat immers verdachte als man van 25 jaar, na, gelijk hij ter terechtzitting heeft opgegeven, eerst lid der N.S.B. te zijn geworden en vrijwillig in Duitschland te zijn gaan werken, zich voor het legioen Nederland heeft opgegeven zonder dat blijkt van op hem uitgeoefende dwang of van andere omstandigheden, die een verontschuldiging voor zijne daad zouden kunnen opleveren, behoudens dat, zooals het Hof aannemelijk acht, hij handelde gedreven door een helaas in verkeerde banen geleid idealisme;

O. dat derhalve, ware daarna niet voorgevallen hetgeen hierboven is vermeld, den verdachte een zeer zware straf zou moeten worden opgelegd;

O. dat nu moet worden overwogen en beslist, welke rol bij het bepalen der aan verdachte op te leggen straf kunnen spelen zijn inkeer en zijn streven om goed te maken wat hij misdeed;

O. dat het Hof niet kan schouwen in verdachte's binnenste en niet kan weten of en in hoeverre verdachte's inkeer inderdaad gevolg was van het inzicht verkeerd te hebben gehandeld dan wel veroorzaakt werd door de toen keerende kansen, doch, op grond van wat ter terechtzitting omtrent zijn gedrag en zijn karakter gebleken is, meent er van te moeten uitgaan, dat verdachte inderdaad nadat hij den dienst van den vijand verliet uit oprechte overtuiging zijn vaderland heeft willen dienen en op zeer verdienstelijke wijze gediend heeft;

O. dat daarmede zeker voor een belangrijk deel is weggevallen reden om te vergelden wat hij te voren misdeed, omdat hij zelf daardoor reeds ten deele hersteld heeft de verstoring der rechtsorde, door zijn vroegere wandaad tweewegebracht;

dat echter herstel van onrecht door den bedrijver van een zoo ernstig misdrijf als het

onderhavige niet kan leiden tot het opleggen van een straf, die in het geheel niet meer zou zijn in evenredigheid met den ernst van het gepleegde feit;

O. dat er wellicht aanleiding bestaat hier genade voor recht te laten gelden;

dat daartoe echter niet kan worden geraakt bij rechterlijke uitspraak, doch zou moeten worden gevolgd de weg van een verzoek om gratie, en de verdachte, indien hij dien weg zal volgen, op de medewerking van het Hof zal kunnen rekenen;

O. enz.;

Rechtdoende:

Veroordeelt den verdachte tot een gevangenisstraf van twee jaar met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 48.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 13 December 1945. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy, Lt.-Kol. Van der Woude).

Vrijspraak. Het Hof verklaart zich op grond van het bepaalde bij art. 84 a Besluit Buitengewone Rechtspleging, onbevoegd het verzoek van den raadsman tot verdachte onmiddellijke invrijheidsstelling toe te wijzen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Johannes Gijsbertus Leonardus Papendorp, expediteur, wonende te Utrecht, Willem van Noortstraat 36, thans geïnterneerd in het kamp „Fort de Bilt” te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

Gelet enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, te Utrecht en elders in Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks het jaar 1943 den vijand (Duitschland) hulp heeft verleend bij het vervoeren van door of vanwege de Deutsche overheid in beslaggenomen goederen;

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig en overtuigend is gebleken, dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan, dat immers niet is komen vast te staan, dat verdachte opzettelijk door of vanwege de Deutsche overheid in beslaggenomen goederen heeft vervoerd;

O. dat verdachte derhalve van het hem

ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. dat de raadsman het verzoek heeft gedaan verdachte onmiddellijk in vrijheid te stellen;

O. dienaangaande, dat blijkens de stukken verdachte in bewaring is gesteld en zich op het oogenblik nog in bewaring bevindt op grond van het bepaalde in het Besluit op den bijzonderen staat van beleg, en niet op grond van het bepaalde in het Wetboek van Strafvordering;

dat ingevolge art. 26 van het Besluit politieke delinquenten 1945 aan het Besluit Buitengewone Rechtspleging is toegevoegd een nieuw art. 34a, bepaling, dat het Hof, indien naar zijn oordeel tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden staat van beleg, en niet op grond van het bepaalde in het Wetboek van Strafvordering;

dat ingevolge art. 26 van het Besluit politieke delinquenten 1945 aan het Besluit Buitengewone Rechtspleging is toegevoegd een nieuw art. 34a, bepaling, dat het Hof, indien naar zijn oordeel tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden staat van beleg, en niet op grond van het bepaalde in het Wetboek van Strafvordering;

dat ingevolge art. 26 van het Besluit politieke delinquenten 1945 aan het Besluit Buitengewone Rechtspleging is toegevoegd een nieuw art. 34a, bepaling, dat het Hof, indien naar zijn oordeel tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden staat van beleg, en niet op grond van het bepaalde in het Wetboek van Strafvordering;

Verklaart niet wettig en overtuigend bezwezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart zich onbevoegd om het verzoek van den raadsman tot onmiddellijke invrijheidsstelling van verdachte toe te wijzen.

No. 49.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM, 27 Februari 1946. (Mr. v. Nievelt, Mr. Eling Visser, Jhr. Mr. Mollerus, Maj. A. C. Houtman, Maj. C. A. v. Beek).

Toetreding tot het N.S.K.K. — Felten van algemeene bekendheid. — De N.S.K.K. vormde een hulpkorps en onderdeel van de Deutsche Krijgsmacht. Strafmaterie (6 jaar gevangenisstraf, waarvan de laatste 3 jaren in een R.W.I.). Aftrek van tijd, waarin veroordeelde in een strafgevangenis verbleven heeft.

(Sr. artt. 27, 32 en 101; Sv. art. 339.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Th. W. J. Stapper, slager, wonende te Nijmegen, Voorstadslaan 177, thans in bewaring in het Bewarings- en Verblijfskamp „Tuchtschool” te Nijmegen.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Mr. J. Waller, adv. te Arnhem;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: „dat hij in of omstreeks het jaar 1942 te Nijmegen, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Deutschen Krijgs-, staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

O. dat verdachte ter terechtzitting zake-

lijk heeft opgegeven: dat hij op 16 Juli 1942 te 's-Gravenhage, terwijl hij Nederlander was en wist dat het N.S.K.K. het Duitsche leger hielp, opzettelijk vrijwillig is toetreden tot het N.S.K.K. en daarbij tot April 1945 in dienst gebleven is; dat hij het uniform van het N.S.K.K. droeg en den rang van Obersturmmann bekleedde; dat hij in dien tijd tweemaal in uniform gekleed met verlof in zijn woning te Nijmegen geweest is;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 17 Sept. 1945 opgemaakt door M. J. M. van Trienen, onbezoldigd rijksveldwachter, werkzaam bij de Algemeene Politie, Provincie Gelderland, Afd. Politieke Dienst, te Nijmegen, zakelijk inhoudt als verklaring van Aloysia Mouton, wonende te Nijmegen, Voorstadslaan 179: dat zij verdachte Stapper heel goed kent; dat zij hem tweemaal in uniform van het N.S.K.K. gezien heeft;

O. dat het in het jaar 1942 van algemeene bekendheid was, dat de Nederlandsche Regering in de Meidagen van 1940 naar Engeland was uitgeweken en vandaar uit in samenwerking met hare bondgenooten de oorlogvoering tegen Duitschland voortzette, met daadwerkelijke steun van Nederlandsche strijdkrachten te land, ter zee en in de lucht;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen, gezien in verband met hetgeen hiervoor als van algemeene bekendheid is aangemerkt, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij in het jaar 1942 in het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgsdienst is getreden, immers is toetreden tot het N.S.K.K., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat verdachte's verweer, dat hij meende, dat met de capitulatie op 14 Mei 1940 de oorlog tusschen Duitschland en Nederland beëindigd was, wordt afgeleid uit voormelde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid;

O. voorts, dat het verweer van den raadsman, dat het N.S.K.K. geen krijgsdienst inhield, moet worden verworpen; dat immers het N.S.K.K. een hulpkorps en onderdeel van de Duitsche krijgsmacht vormde en het militaire karakter van deze formatie reeds blijkt uit de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied no. 135/1941, gelijk deze is aangevuld bij diens Verordening no. 45/1942, alsmede uit diens Verordening no. 137/1942, zooals aangevuld bij diens Verordening no. 11/1943;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden, alsmede voormelde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „Als Nederlander vrijwillig in

krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, strafbaar gesteld bij art. 101 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan, waar bij het Hof in aanmerking neemt, dat verdachte ingevolge art. 7 eerste lid onder 4e der Wet van 12 Dec. 1892 S. no. 268 door het plegen van het bewezen verklaarde feit het Nederlanderschap heeft verloren;

O. dat het Hof den indruk heeft bekomen, dat verdachte tot werken in staat is;

Mede gezien art. 27 Sr., artt. 7 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar; Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren;

Bepaalt dat een gedeelte van de aan verdachte opgelegde straf, t.w. de laatste drie jaren in een rijkswerkinrichting zal worden ondergaan; Bepaalt dat de tijd door veroordeelde sinds 17 Sept. 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, en wel op het in een strafgevangenis te ondergaan gedeelte; Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard; Spreekt hem daarvan vrij.

No. 50.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 22 Dec. 1945. (Mrs. De Gaay Fortman, Bolkestein, Schölvinck, Schout bij Nacht Meyer en Major De Nijs Bik).

De Landstorm Nederland, bij welke verdachte in November 1943 in dienst trad, vormde blijkens de daarop betrekking hebbende verordeningen van de bezettende macht, een onderdeel van de Deutsche krijgsmacht.

Art. 101 Sr.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Douwe Ebbeling, wonende te Hilversum, Eemnesserweg 220, geïnterneerd in het kamp Oude Molen te Naarden, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te 's-Gravenhage, althans in Nederland, in of omstreeks November 1943, in

ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden van de Waffen S.S., althans bij de Landstorm Nederland, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende dat Duitschland in oorlog was met Nederland;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 17 Juli 1945 van Sytze van der Laan, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst in het district Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Albertus Johannes Rake: dat hij den hem bekende Douwe Ebbeling ongeveer een week vóór de capitulatie van Duitschland in 1945 heeft zien thuis komen in een Duitsch uniform, op welks kraagspiegels zich het S.S.-teeken bevond; dat bedoelde Ebbeling bij genoemde gelegenheid een geweer bij zich droeg; dat hij, Rake, tijdens den oorlog meermalen gezien heeft, dat Ebbeling een geweer droeg;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gere-lateerd — heeft verklaard:

Verdachte: dat hij zich in November 1943 in den Haag vrijwillig heeft gemeld voor de keuring voor de Landstorm Nederland; dat hij bij deze keuring werd goedgekeurd en geplaatst bij de tweede compagnie Pantserjagers der Landstorm Nederland; dat hij vanaf omstreeks Februari 1945 achter het front in Overijssel en Gelderland voor de Deutsche troepen munitie heeft vervoerd en etenswaren rondgebracht;

dat hij tijdens zijn diensttijd bij de Landstorm Nederland een uniform gedragen heeft, waarop zich S.S.-teekens bevonden;

dat hij, toen hij dienst nam bij de Landstorm Nederland, van Nederlandsche nationaliteit was;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te 's-Gravenhage in November 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden bij de Landstorm Nederland, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, wetende, dat Duitschland in oorlog was met Nederland;

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij meende, dat de oorlog tusschen Duitschland en Nederland op 15 Mei 1940 beëindigd was, doch het Hof dit verweer als geheel onaannemelijk verwerpt, daar toch van algemeene bekendheid is, dat Nederland zich op 10 Mei 1940 in staat van oorlog bevond met Duitschland, blijkens een verklaring van de Nederlandsche Regeering van dien datum, en dat sindsdien tot 5 Mei 1945 geen enkele gebeurtenis heeft plaats gevonden, welke in dezen toestand verandering gebracht heeft;

O. dat de Landstorm Nederland, bij welke

verdachte in November 1943 in dienst trad, blijkens de daarop betrekking hebbende verordeningen van de bezettende macht, een onderdeel vormde van de Deutsche Krijgsmacht;

O. enz.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaar, met bepaling dat deze straf door den verdachte voor den tijd van dertien jaar zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den verdachte voor het leven van het recht van het bekleeden van ambten.

Verleent den verdachte verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 51.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 26 Febr. 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Drion, mil. raadsh. Dalinghaus en Mathon).

Agent van politie arresteert twee personen, waarvan één onderduiker was, en levert hen over aan de S.D. Belde gearresteerden vonden dientengevolge den dood.

Verbindende kracht van het Besluit Buitengewoon Strafrecht. Beroep op ambtelijk bevel verworpen. Doodstraf.

(Artt. 43 Sr.; 26 B.B.S.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Petrus Johannes Gerrits, agent van politie, wonende te Tilburg, in voorloopige hechtenis in het Verblijfs- en Bewaringskamp te Vught.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien enz.;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake, dat hij te Tilburg, althans in Nederland

I. in of omstreeks de maand April van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Josef Marie van de Mortel heeft blootgesteld aan vervolging, althans aan vrijheidsberoving of beperking, althans aan eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, althans diens helpers door alstoen aldaar opzettelijk te samen en in vereeniging met een of meer anderen, althans voor zich, dezen van de Mortel te arresteeren, over te brengen naar het gevangenkamp

te Haaren en hem aldaar over te geven aan den Duitschen Sicherheitsdienst tengevolge waarvan deze van de Mortel eenigen tijd daarna door een Duitse instantie is ter dood veroordeeld en gefusileerd;

II. op of omstreeks 12 Mei van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Franciscus Theodor Pieter Maria van Spaendonck heeft blootgesteld aan vervolging, althans aan vrijheidsberoving of beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, althans diens helpers door alstoen aldaar opzettelijk te samen en in vereeniging met een of meer anderen, althans voor zich, dezen van Spaendonck aan het adres Broekhovenscheweg no. 317 aldaar, zijnde een adres waar deze van Spaendonck alstoen was ondergedoken, te arresteren en hem vervolgens over te brengen naar de Sicherheitspolizei te 's-Hertogenbosch, tengevolge waarvan deze van Spaendonck naar een concentratiekamp in Duitschland is weggevoerd en aldaar is overleden;

O. dat van de zijde van den verdachte is aangevoerd, dat het Hof niet bevoegd is van de onderhavige zaak kennis te nemen zulks op grond, dat, al moge moeten worden aangenomen, dat het Besluit Buitengewoon Strafrecht (S. 61) bij den destijds bestaanden noodtoestand rechtsgeldig is tot stand gekomen, dit besluit niet meer verbindend is nu het niet is gelegaliseerd of bekrachtigd nadat de gewone wetgever zijne taak weder had hervat;

O. dat bij dit verweer kennelijk wordt uitgegaan van de gedachte, dat de krachtens staatsnoodrecht op andere dan de gewone wijze van wetgeving tot stand gekomen wettelijke regelingen slechts hare gelding behouden zoolang de noodtoestand, die hare ongewone wijze van totstandkoming rechtvaardigde, voortduurt of althans totdat de normale wetgever in de gelegenheid is geweest omtrent het onderwerp dier regelingen voorzieningen te treffen;

dat echter deze opvatting is onjuist, daar, eenmaal aangenomen, dat die wettelijke regelingen op rechtsgeldige wijze zijn tot stand gekomen, zij kracht van wet hebben en ook daarvoor geldt, dat zij alleen krachtens een latere wet — of wat in tijden van nood daarmede kan worden gelijk gesteld — hare kracht kunnen verliezen;

O. dat voorts van de zijde van den verdachte is betoogd, dat in het Wetboek van Militair Strafrecht reeds een regeling werd gegeven omtrent bestraffing van in tijd van oorlog bedreven misdrijven en daarom het in het leven roepen van een nadere regeling dienaangaande niet noodig was, zoodat de regering niet krachtens staatsnoodrecht bevoegd was deze materie ter hand te nemen en bij Koninklijk Besluit maatregelen van wetgevenden aard op dit gebied te treffen;

O. dienaangaande, dat het bestaan van wettelijke strafbepalingen voor in bepaalde omstandigheden gepleegde feiten niet medebrengt, dat de wetgever daarnaast niet zou kunnen in het leven roepen strafbepalingen

voor andere in diezelfde omstandigheden gepleegde feiten, terwijl evenmin den wetgever kan worden ontzegd de bevoegdheid om de voor reeds strafbaar gestelde feiten bedreigde straffen te verhoogen of omtrent de berechting dier feiten andere voorzieningen te treffen;

O. dat derhalve de bepalingen van het Wetboek van Militair Strafrecht geen beletsel kunnen vormen voor de verbindbaarheid van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, indien mag worden aangenomen, dat de Regering te Londen in de destijds bestaande omstandigheden krachtens Staatsnoodrecht tot het vaststellen van wettelijke maatregelen als daarin vervat bevoegd was;

dat dit naar 's Hof's oordeel inderdaad het geval was, daar door den langdurigen oorlog en de bezetting van ons land toestanden en omstandigheden waren geschapen, die bijzondere voorzieningen omtrent in dien tijd gepleegde misdrijven wenschelijk en noodzakelijk konden maken;

O. dat voormeld uittreksel uit het register van overlijden inhoudt:

dat op 10 Augustus 1944 in de gemeente 's-Hertogenbosch is overleden Josef Marie van de Mortel, oud 25 jaren;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de verdachte: In de eerste maanden van 1944 hebben leden van den Sicherheitsdienst te 's-Hertogenbosch, genaamd Godschalk en Aben, waarmede ik regelmatig in contact stond, mij verzocht aan te houden en aan hen over te leveren Joost van de Mortel en Frans van Spaendonck, beiden wonende te Tilburg. Er werd bij gezegd, dat die personen op zoodanige wijze moesten worden aangehouden, dat niemand er kennis van droeg en aldus vermoed zou worden, dat zij waren ondergedoken. Eenigen tijd daarna, in April 1944, heb ik met den getuige Thijssen in de Tuinstraat te Tilburg een persoon gearresteerd, die volgens Thijssen Joost van de Mortel was en die ook opgef aldus te heeten. Dezen van de Mortel hebben Thijssen en ik overgebracht naar Haaren, waar wij hem aan tot den Sicherheitsdienst behoorende personen hebben overgegeven.

Den jongen van Spaendonck, dien ik kende en die woonde aan de Bredascheweg te Tilburg, heb ik enkele malen vergeefs in zijne woning gezocht. Telkens als ik mij daar vervoegde bleek hij niet thuis te zijn, waaruit ik afleidde, dat hij was ondergedoken, hetgeen ik aan Godschalk mededeelde. Kort daarop, op 12 Mei 1944, heeft Godschalk mij per telefoon medegedeeld, dat volgens een bij hem ingekomen anoniem schrijven van Spaendonck zich zou ophouden in het perceel Broekhovenscheweg 317 te Tilburg.

Met getuige Thijssen en nog een ander heb ik mij dien zelfden dag naar dat adres begeven, waar ik Frans van Spaendonck aantrof. Ik heb hem toen aangehouden en met Thijssen hem terstond overgebracht naar 's-Hertogenbosch, waar ik hem heb overgegeven aan tot de Sicherheitspolizei behoorende personen.

Ik heb in de jaren 1942—1944 een groot

aantal personen gearresteerd en aan den Sicherheitsdienst en/of de Sicherheitspolizei overgeleverd.

Ik werkte nauw met die instanties samen en stond regelmatig met haar in contact. Toen ik de in de telastelegging genoemde jongelieden arresteerde had ik te voren wel eens in de courant gelezen mededeelingen van Duitse zijde, dat Nederlanders wegens sabotage of ander illegaal werk waren ter dood veroordeeld en gefusileerd. Mij was voorts bekend, dat vele door mij aan genoemde Duitse instanties overgeleverde personen niet waren teruggekeerd. Ik begreep, dat zij door de Duitschers werden gevangen gehouden. Ook had ik wel verhalen gehoord over het wegvoeren van Nederlanders naar concentratiekampen.

De getuigen:

Thijssen: In de eerste maanden van 1944 hebben in mijn bijzijn twee leden van den Sicherheitsdienst te 's-Hertogenbosch, genaamd Godschalk en Aben, aan verdachte opgedragen Joost van de Mortel en Frans van Spaendonck, wonende te Tilburg, jonge mannen, die ik kende, aan te houden. Zij zeiden er bij, dat deze personen op zoodanige wijze moesten worden gearresteerd, dat niemand er kennis van zou dragen en aldus vermoed zou worden, dat zij waren ondergedoken.

Na eenige vergeefsche pogingen om deze personen te arresteeren hebben verdachte en ik in de Tuinstraat te Tilburg Joost van de Mortel aangehouden; wij hebben hem overgebracht naar Haaren, waar wij hem hebben overgegeven aan tot den Duitschen Sicherheitsdienst behorende personen. Dat was in April 1944.

Op een dag in Mei 1944 deelde verdachte mij mede, dat hij van Godschalk telefonisch bericht had ontvangen, dat Frans van Spaendonck, die woonde aan den Bredascheweg, zou verblijven in een perceel aan den Broekhovenscheweg No. 317.

Dienzelfden dag ben ik met verdachte en nog een ander naar dit perceel gegaan, waar wij Frans van Spaendonck aantroffen.

Verdachte heeft hem toen gearresteerd en verdachte en ik hebben hem daarna overgebracht naar 's-Hertogenbosch, waar wij hem hebben overgegeven aan tot de Sicherheitspolizei behorende personen.

Van de Mortel: In April 1944 werd mij medegedeeld, dat mijn zoon Josef Marie door verdachte was gearresteerd.

Deze zoon werd steeds Joost genoemd. In Augustus 1944 heb ik in de courant gelezen een bericht, blijkens aan het hoofd daarvan staande mededeeling afkomstig van officiële Duitse zijde, waarin werd medegedeeld, dat mijn genoemde zoon met nog enkele anderen door een Duitsch gerecht ter dood was veroordeeld en dat het vonnis door den kogel was voltrokken.

Diepen: In het begin van 1944 woonde ik met mijn echtgenoot Franciscus Theodor Pieter Marie van Spaendonck, die Frans genoemd werd, aan de Bredascheweg te Tilburg. In April 1944 is de verdachte enkele

malen in onze woning geweest, zeggende, dat hij mijn man zocht. Deze was destijds nooit thuis; hij was ondergedoken en verbleef in een huis aan den Broekhovenscheweg No. 317 te Tilburg. In Mei 1944 werd mij medegedeeld, dat mijn man door Gerrits was gearresteerd en eenigen tijd daarna vernam ik, dat hij naar een concentratiekamp in Duitschland was gevoerd.

In Juli 1945 ontving ik bericht van den ambtenaar van den burgerlijken stand te Tilburg, dat mijn echtgenoot op 4 Maart 1945 in het kamp Buchenwalde was overleden. Kort daarna heb ik gesproken met zekeren Piet de Vriend, die mij mededeelde, dat hij in het kamp Buchenwalde was tegenwoordig geweest bij het overlijden van mijn man.

O. dat van algemeene bekendheid is:

dat de in de bezettingsjaren hier te lande werkzame Sicherheitsdienst en Sicherheitspolizei deel uitmaakten van de oorlogsorganisaties van den Duitschen vijand;

dat een ieder, die in 1944 na door een der genoemde instanties te zijn gezocht in hare handen viel gevaar liep te worden vervolgd of voor korteren of langeren tijd van zijn vrijheid te worden beroofd;

dat de behandeling van hen, die in Duitse concentratiekampen waren opgesloten, zoo slecht was, dat een groot deel van hen dientengevolge is overleden;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde en de hierboven als algemeen bekend aangenomen feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachte in Nederland

I. in de maand April van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Josef Marie van de Mortel heeft blootgesteld aan vervolging door of vanwege den vijand door alstoen aldaar opzettelijk te samen en in vereniging met een ander dezen van de Mortel te arresteeren, over te brengen naar het gevangenkamp te Haaren en hem aldaar over te geven aan den Duitschen Sicherheitsdienst tengevolge waarvan deze van de Mortel eenigen tijd daarna door een Duitse instantie is ter dood veroordeeld en gefusileerd;

II. omstreeks 12 Mei van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Franciscus Theodor Pieter Marie van Spaendonck heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door alstoen aldaar opzettelijk dezen van Spaendonck aan het adres Broekhovenscheweg no. 317 aldaar, zijnde een adres waar deze van Spaendonck alstoen was ondergedoken, te arresteeren en hem vervolgens over te brengen naar de Sicherheitspolizei te 's-Hertogenbosch, tengevolge waarvan deze van Spaendonck naar een concentratiekamp in Duitschland is weggevoerd en aldaar is overleden;

O. dat, gelijk hierboven als algemeen be-

kend is aangenomen, een ieder, die in 1944 na door den Sicherheitsdienst of de Sicherheitspolizei te zijn gezocht in hunne handen viel, gevaar liep te worden vervolgd of voor korteren of langeren tijd van zijne vrijheid te worden beroofd;

dat dit den verdachte, die gedurende jaren in nauw contact stond met genoemde diensten en vele personen aan hen uitleverde, niet onbekend kan zijn geweest;

dat trouwens verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat toen hij van de Mortel en van Spaendonck aan een der genoemde Deutsche diensten uitleverde hem bekend was, dat vele door hem gearresteerde en aan de Duitschers overgeleverde personen niet waren teruggekeerd, dat hij in de courant had gelezen, dat Nederlanders wegens sabotage en ander illegaal werk door Deutsche instanties waren ter dood veroordeeld en gefusilleerd en dat hij verhalen had gehoord over het wegvoeren van Nederlanders naar Deutsche concentratiekampen;

O. dat het Hof op grond van een en ander dan ook mede heeft bewezen geacht, dat verdachte, toen hij van de Mortel en van Spaendonck onderscheidenlijk aan Sicherheitsdienst en Sicherheitspolizei overleverde, opzettelijk hen blootstelde aan vervolging of vrijheidsberoving door of van wege den vijand;

O. dat verdachte heeft betwist, dat dit zou bewezen zijn, daarbij aanvoerende, dat hem was medegedeeld, dat de te arresteeren personen slechts gezocht werden om als getuigen op te treden in de zaak tegen een ander;

O. dat, indien inderdaad deze mededeeling aan den verdachte zou zijn gedaan, er voor hem alle aanleiding bestond om aan de juistheid daarvan te twijfelen, daar hem, gelijk ter terechtzitting is gebleken, bij de opdracht om die personen te arresteeren was gezegd, dat de arrestaties onopvallend moesten geschieden, zoodat het den schijn zou hebben, dat zij waren ondergedoken, wat geen zin zou hebben gehad, indien zij slechts als getuigen zouden moeten optreden;

dat voorts de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat omdat de families van de Morel en van Spaendonck reeds zoo zwaar getroffen waren, hij slechts noode tot de arrestatie van de in de tenlastelegging genoemde personen is overgegaan en die zoo lang mogelijk heeft uitgesteld, wat slechts begrijpelijk is, indien inderdaad ook de verdachte zelf begreep, dat hun gevaar dreigde;

O. dat bovendien verdachte, gezien zijn nauwe samenwerking met Sicherheitsdienst en Sicherheitspolizei, moet hebben geweten, althans begrepen, dat ook het optreden als getuige in eene zaak, — die deze instanties in behandeling hadden, — welk optreden als getuige immers kon wijzen op een betrokken zijn in die zaak, — voor den getuige het gevaar medebracht om hetzij voor het onderzoek hetzij als verdacht persoon te worden gevangen gehouden en/of vervolgd, zulks te meer omdat, gelijk algemeen bekend is en ook destijds was, in den bezettingstijd en zeker op het einde daarvan, velen, die in de

klauwen van genoemde diensten geraakten aan soms met martelingen gepaard gaande, ondragelijk zware verhooren werden onderworpen;

O. dat het Hof mede heeft bewezen geacht, dat de dood van de in de bewezenverklaring genoemde personen gevolg was van het blootstellen dier personen door verdachte aan onderscheidenlijk vervolging en vrijheidsberoving door den vijand;

dat dit voor wat van de Mortel betreft uit de bewezenverklaring zonder meer voortvloeit, daar diens blootstelling aan vervolging door den vijand heeft geleid tot zijne berechting en ter dood veroordeeling door een Deutsche instantie;

dat hierboven als van algemeene bekendheid is aangenomen, dat de behandeling van in Deutsche concentratiekampen opgesloten zóó slecht was, dat een groot deel hunner dientengevolge is overleden, en op grond daarvan mag worden bewezen geacht, dat het overlijden van een jongen man als van Spaendonck in het beruchte concentratiekamp Buchenwalde gevolg was van zijne opsluiting in dat kamp, dus van de vrijheidsberoving, waaraan verdachte hem blootstelde;

O. dat van de zijde van den verdachte nog is aangevoerd, dat volgens de tenlastelegging de aan den verdachte ten laste gelegde feiten zouden zijn gepleegd gedurende den huidige oorlog, terwijl er geen huidige oorlog meer is, daar die immers reeds in 1945 is geëindigd;

dat echter in de tenlastelegging en in de bewezenverklaring onder „huidige oorlog” moet worden verstaan de oorlog, die in de jaren 1940—1945 werd gevoerd tusschen Nederland en zijne toenmalige vijanden, waaronder Duitschland;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert:

1. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging door of van wege den vijand, terwijl dit feit den dood heeft tengevolge gehad;
2. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of van wege den vijand, terwijl dit feit den dood heeft tengevolge gehad;

strafbaar krachtens art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de verdachte heeft aangevoerd, dat hij als politieagent in dienst der gemeente Tilburg had op te volgen de bevelen van zijn chef, den commissaris van politie en dat deze, de als getuige gehoorde Boersma, had verordend, dat zij, die behoorden tot de afdeling, waarvan hij, verdachte, deel uitmaakte (de zogenaamde preventieve politie), verplicht waren uit te voeren de hun door den Sicherheitsdienst en de Sicherheitspolizei te geven bevelen, zoodat hij krachtens ambtelijk bevel verplicht was de hem opgedragen arrestaties van van de Mortel en van Spaendonck te verrichten;

O. dat geen nader betoog behoef, dat een door een commissaris van politie aan onder hem gestelden gegeven algemeen bevel om aan van den vijand (hier de genoemde in-

stanties) afkomstige opdrachten te voldoen niet kan gelden als een bevoegdelijk gegeven ambtelijk bevel, waaraan zou moeten worden voldaan, en de verdachte dergelijk bevel ook niet te goeder trouw als bevoegdelijk gegeven heeft kunnen beschouwen;

Verklaart den verdachte schuldig aan voorschreven feiten en deswege strafbaar, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van de feiten of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft:

dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij was lid van een groepsleider bij de N.S.B., dat hij in den loop der jaren 1942, 1943 en 1944 in opdracht van zijn toenmaligen chef, den N.S.B.-commissaris van politie Boersma, een groot aantal personen, dat wel meer dan 100 kan bedragen, heeft gearresteerd en een aanzienlijk deel daarvan aan de Deutsche Sicherheitspolizei of Sicherheitsdienst heeft overgeleverd en dat hij regelmatig in contact stond met leden van den Sicherheitsdienst en met hen samenwerkte;

dat voorts uit de verklaringen van de ter terechtzitting gehoorde getuigen Boersma, Hanessen en Thijssen blijkt, dat verdachte ook zelfstandig, zonder bevel daartoe van zijn chefs, personen arresteerde en aan den Sicherheitsdienst overgaf, dat hij bij zijn werk voor den Sicherheitsdienst een zeer groote activiteit aan den dag legde, dat herhaaldelijk klachten binnen kwamen omtrent onbetamelijk gedrag van verdachte ten opzichte van vrouwelijke arrestanten en vrouwen van gearresteerde mannen en dat zijn fanatiek optreden ten behoeve van den vijand en de omtrent hem binnengekomen klachten genoemden N.S.B.-commissaris van politie aanleiding gaven aan Deutsche instanties te verzoeken den verdachte uit Tilburg te verwijderen;

O. dat de verdachte heeft aangevoerd, dat hij ook vele menschen heeft geholpen en aan vervolging onttrokken en in vele gevallen, waarin aanleiding bestond tot arrestatie, daartoe niet is overgegaan, welke gevallen hij opsomt in een aan het Hof overgelegd geschrift;

dat echter, ook al zou dat waar zijn, dit niet zou kunnen afdoen aan den ernst van de ten laste van den verdachte bewezen verklaarde feiten en van zijne hierboven beschreven verdere gedragingen, die bij het vaststellen van de den verdachte op te leggen straf mede in aanmerking behooren te worden genomen, daar zij in het licht stellen, dat de bewezen verklaarde feiten niet waren op zich zelf staande misstappen, doch slechts enkele tragische voorbeelden van de vele handlangersdiensten, die de verdachte als fanatiek en toegewijd trawant van den vijand aan dezen heeft bewezen, waardoor hij groot en vaak onherstelbaar leed heeft gebracht over vele gezinnen in de stad zijner inwoning;

O. dat op grond van een en ander het Hof van oordeel is, dat hier de zwaarst mogelijke straf moet worden opgelegd, terwijl voorts termen aanwezig zijn, den verdachte te onttrekken van het recht tot het kiezen en de ver-

kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

O. dat niet bewezen is hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het Hof termen aanwezig acht aan den verdachte verlof te verlenen om beroep in cassatie in te stellen;

Gezien enz.;

Rechtdoende:

Veroordeelt den verdachte tot de doorstraf;

: Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 52.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 17 December 1945. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Loeff, Bolkestein, Gen.-Maj. Baron Van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee Van der Sande Lacoste).

Verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan twee feiten in strafrechtelijken zin (artt. 26 B.B.S. en 102 Sr.).

Gesteld art. 55 Sr. ware toepasselijk, dan zoude nog voor toepassing van art. 55 lid 2 Sr. vereischt zijn, dat art. 26 B.B.S. alle elementen van art. 102 lid 1 Sr. bevat en daarenboven nog een of meer andere. Dit is niet het geval, immers niet elke blootstelling aan opsporing enz., als omschreven in art. 26 lid 1 B.B.S. levert steeds op hulpverleening aan den vijand of benadeeling van den Staat tegenover den vijand als bedoeld in art. 102 lid 1 Sr.

Toe te passen is in casu art. 57 Sr.

(Artt. 26 B.B.S., 55, 57, 102 Sr.).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem Frederik Maatman, caféhouder, wonende te Utrecht, geïnterneerd in het verblijfskamp Plomporetorengracht te Utrecht, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, op of omstreeks 7 Juni 1943, althans in den tijd, waarin Nederland met Duitschland in den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog gewikkeld was, te Utrecht, althans in Nederland, door opzettelijk aan den „Befehlshaber der Sipo und des S.D." te Utrecht aangifte te doen, dat W. L. Lamoine „een van de eerste stakers was tijdens de staking in Mei j.l. (d.i.

1943) en zich toen ten eerste ingespannen heeft deze te doen doorzetten; terwijl hij (d.i. Lamoine) verder voortdurend blijkt geeft van een zeer anti-Duitsche en anti-Nat. Soc. houding", met verzoek aan den Befehlshaber „dat hier goed ingegrepen wordt”;

1°. opzettelijk genoemden Lamoine heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2°. opzettelijk den vijand heeft gediend als verspieder, althans hulp verleend in zijn streven het verzet in Nederland te breken en de valide mannen aan Nederland te onttrekken en naar Duitschland af te voeren;

O. dat door den Voorzitter ter terechtzitting de korte inhoud is medegedeeld van een brief, gericht aan den Sicherheitsdienst, Maliebaan 74, Utrecht en dragende het stempel van den „Befehlshaber der Sipo und des S.D.", gedateerd 7 Juni 1943, luidende deze brief als volgt:

Utrecht, 5-6-1943.

„Ondergeteekende Willem Frederik Maatman, wonende Croeselaan 91 te Utrecht, vervoegde zich op Vrijdag 4 dezer op het bureau der SD, Maliebaan 74 te Utrecht teneinde eenige klachten op te geven. Hier werd hem medegedeeld een en ander schriftelijk in te dienen, hetgeen hieronder volgt:

De kwestie heeft zich als volgt toegedragen: De bewoner van perceel Croeselaan 91 bis, wonende boven ondergeteekende, had op een of andere manier kennis gegeven, dat hij sintelcokes te koop had. De geheele dag meldde zich nu kooplustigen aan, die echter aldoor bij ondergeteekende aanschelden om verdere inlichtingen, daar de naam van den verkooper schijnbaar niet vermeld was. Toen nu ondergeteekende aan de dochter der bovenbewoners op zeer discrete en beleefde wijze kennis werd gegeven van deze last, werd hij door deze en den zoon op zeldzaam onbeschofte wijze te woord gestaan, waarbij de Nat.-Soc. beginselen van ondergeteekende op zeer vulgaire manier werden bejegend. Uitdrukkingen als „schooier; schoften”; als de dag komt, kom je te hangen enz., werden gebezigd. Ondergeteekende heeft ze toen op zeer behoorlijke wijze van repliek gediend. In aanmerking genomen dient te worden, dat de zoon sinds korten tijd werkzaam is bij de N.V. Ned. Spoorwegen, teneinde tewerkstelling in Duitschland te ontloopen, en een van de eerste stakers was tijdens de staking in Mei j.l. en zich toen ten eerste ingespannen heeft deze te doen doorzetten; terwijl hij verder voortdurend blijkt geeft van een zeer anti-Duitsche en anti-Nat. Soc. houding.

Het is werkelijk hard noodig, dat hier goed ingegrepen wordt, om deze menschen eens flink te wijzen op hun wangedrag. Vertrouwende zeer spoedig iets te mogen vernemen op het bovenstaande, verblijft hij

Met Nationaal-Socialistische groet

HOU ZEE!

en ondertekend „W. F. Maatman”.

O. dat verdachte, nadat hem door den Voorzitter deze brief was getoond, zakelijk onder meer ter terechtzitting heeft verklaard: dat hij Nederlander is en altijd is geweest; dat hij in Juni 1943 woonde te Utrecht aan de Croeselaan 91; dat hij op een dag in het begin van die maand ruzie heeft gekregen met zijn bovenbuurman, zekeren Lamoine; dat hij na een daarop volgende ruzie met den zoon W. L. Lamoine, driftig is geworden en zijn, verdachte's schoonzoon toen den hem, verdachte, ter terechtzitting getoonden brief heeft opgesteld en hij, verdachte, dezen brief heeft ondertekend; dat hij een paar dagen later te Utrecht dezen brief heeft verstuurd aan den „Befehlshaber der Sipo und des SD" te Utrecht; dat W. L. Lamoine een valide man was;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte, Nederlander zijnde, op of omstreeks 7 Juni 1943 te Utrecht door opzettelijk aan den „Befehlshaber der Sipo und des SD" te Utrecht aangifte te doen, dat W. L. Lamoine „een van de eerste stakers was tijdens de staking in Mei j.l. (d.i. 1943) en zich toen ten eerste ingespannen heeft deze te doen doorzetten; terwijl hij (d.i. Lamoine) verder voortdurend blijkt geeft van een zeer anti-Duitsche en anti-Nat. Soc. houding”, met verzoek aan den Befehlshaber „dat hier goed ingegrepen wordt”;

1°. opzettelijk genoemden Lamoine heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2°. opzettelijk den vijand hulp heeft verleend in zijn streven het verzet in Nederland te breken en de valide mannen aan Nederland te onttrekken;

O. dat niet bewezen is hetgeen meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard, zoodat verdachte daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat de raadsman van verdachte weliswaar ter terechtzitting heeft betoogd, dat in verband met art. 55 lid 2 Sr. op het door verdachte gepleegd feit slechts van toepassing is art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, zijnde dit een species van het delict omschreven in art. 102 lid 1 Sr.;

O. dat dit betoog echter faalt reeds hierom, omdat verdachte zich heeft schuldig gemaakt aan twee feiten in strafrechtelijken zin, dat, gesteld art. 55 Sr. ware toepasselijk, dan nog voor toepassing van art. 55 lid 2 Sr. vereischt zoude zijn dat art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht alle elementen van art. 102 lid 1 Sr. bevat en daarenboven nog een of meer andere, hetgeen niet het geval is, immers niet iedere blootstelling aan opsporing enz. als omschreven in art. 26 lid 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht te-

vens steeds oplevert hulpverlening aan den vijand of benadeeling van den Staat tegenover den vijand als bedoeld in art. 102 lid 1 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten opleverende een landsverraderlijk optreden van verdachte en aanwijzen van een medeburger ter uitlevering aan den vijand, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of vrijheidsbeperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld.”

2. „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Willem Frederik Maatman tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Beveelt in zoverre de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis.

Ontzet de schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

No. 53.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 13 December 1945.
(Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt.-Kol. De Vries en Off. Adm. 1e kl. Mr. Franken).

Art. 26 B.B.S. stelt strafbaar elk opzettelijk handelen, waardoor een ander, ongeacht de bedoelingen van den handelenden persoon, de kans loopt van opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 B.B.S. bedoeld.

(Artt. 21, 26 B.B.S.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Richard Cornelis Hendrik

Johannes van Duin, gemeente-ambtenaar, wonende te Haarlem, Thompsonlaan 54, eerder geïnterneerd in het kamp Koudenhorn te Haarlem en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam; enz.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien enz.;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door zijn raadsman Mr. A. Bruch, adv. te Haarlem;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij gedurende den tijd dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in den zomer van het jaar 1943 of 1944, althans in voormeld tijdvak, te of nabij Haarlem opzettelijk aan het lid van de N.S.B. E. F. Albstmeijer heeft medegedeeld, dat zekere weduwe G. C. J. Hirs, geboren Luijendijk, palen van de Deutsche Weermacht had stuk gezaagd en dat zij op een blinde muur in die gemeente, doelende op den Leider der N.S.B. Ir. A. A. Mussert, met groote kalkletters had geschreven: „Wie op raszuiverheid let, gaat met zijn bloedeigen tante naar bed”; en dien Albstmeijer voorts heeft verzocht deze feiten ter kennis van de Deutsche politie, althans van eenige Deutsche instantie, te brengen, wetende dat hij daardoor die weduwe Hirs blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking althans aan eenige straf of eenige maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; hebbende verdachte althans, opzettelijk handelende als bovenvermeld, alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend (in) zijn streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan;

O. dat ter terechtzitting als getuige zake-lijk heeft verklaard Ernst Frederik Albstmeijer:

dat op een dag in den zomer of den herfst van het jaar 1943 te Haarlem, terwijl hij op de fiets reed, een man naast hem is komen rijden, in wien hij den thans ter terechtzitting aanwezigen verdachte herkent;

dat verdachte hem toen opmerkzaam heeft gemaakt op een hoeveelheid palen langs den weg en hij (getuige) op een desbetreffende vraag van verdachte heeft te kennen gegeven, dat deze palen van de Deutsche Weermacht waren;

dat verdachte hem toen heeft medegedeeld, dat zekere Mevrouw Hirs, wonende in de Kamerlingh Onnesstraat te Haarlem, een hoeveelheid van deze palen had stuk gezaagd en vervolgens de stukken mee naar huis had genomen;

dat verdachte daarop zijn wensch te kennen heeft gegeven, dat hij (getuige) deze feiten zou aanbrengen en dezen wensch eenige dagen later, toen hem bleek, dat hij (getuige) er nog geen werk van had gemaakt, heeft herhaald;

dat hij in de jaren 1943 en 1944 lid was van de N.S.B.;

O. dat verdachte ter terechtzitting zake-
lijk heeft opgegeven:

dat hij in Juli of Augustus van het jaar
1944 te Haarlem aan getuige Albstmeijer,
dien hij slechts oppervlakkig kende en van
wien hij wist, dat hij N.S.B.-er was, heeft
medegedeeld, dat de Wed. G. C. J. Hirs, ge-
boren Luijendijk, wonende Kamerlingh On-
nesstraat te Haarlem, palen van de Duitse
Weermacht had stuk gezaagd en vervolgens
de stukken mee naar huis had genomen;

dat hij getuige Albstmeijer toen heeft ver-
zocht van deze feiten aangifte te doen en
hem na eenigen tijd heeft gevraagd of hij er
al werk van had gemaakt;

dat hij tot werken in staat is;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat
Duitschland in de jaren 1943 en 1944 den op
10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het
Koninkrijk der Nederlanden voerde;

O. dat het Hof door voorschreven bewijs-
middelen wettig bewezen acht en de over-
tuiging heeft bekomen, dat verdachte in den
tijd dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aan-
gevangen oorlog tegen het Koninkrijk der
Nederlanden voerde, in den zomer van het
jaar 1943 of 1944, te Haarlem opzettelijk aan
het lid van de N.S.B. E. F. Albstmeijer heeft
medegedeeld, dat zekere Weduwe G. C. J.
Hirs, geboren Luijendijk, palen van de Duit-
sche Weermacht had stukgezaagd, wetende
dat hij daardoor die Weduwe Hirs blootstel-
de aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoo-
ving of -beperking, eenige straf of eenigen
maatregel door of vanwege den vijand;

O. dat de raadsman van verdachte tot diens
verdediging heeft aangevoerd, dat niet ge-
bleken is van eenige bedoeling van verdachte
om zijn voormelde mededeeling ter kennis te
doen komen van eenige Duitse instantie;

dat deze bedoeling immers niet kan wor-
den afgeleid uit het enkele feit, dat verdachte
zijn mededeeling deed aan den N.S.B.-er,
getuige Albstmeijer, nu een N.S.B.-er als zoo-
danig niet zonder meer als een helper van
den vijand kan worden aangemerkt en van
eenige relatie tusschen getuige Albstmeijer
en den vijand niet is gebleken, terwijl ge-
tuige Albstmeijer al evenmin is een persoon
als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buiten-
gewoon Strafrecht;

O. dat dit verweer niet opgaat;

dat immers art. 26 B.B.S. strafbaar stelt
elk opzettelijk handelen, waardoor een ander,
ongeacht de bedoelingen van den handelende
persoon, de kans loopt van opsporing,
vervolging en vrijheidsberooving of -beper-
king, eenige straf of eenigen maatregel door
of vanwege den vijand, diens helpers of een
persoon, als in art. 21 bedoeld;

dat verdachte Mevrouw Hirs deze kans
zeker heeft doen loopen en zulks ook kon en
behoorde te weten, door zijn voormelde me-
dedeeling betreffende feiten, die door de
Duitse instanties zeer ernstig werden op-
gevat en zwaar werden gestraft, te doen aan
een N.S.B.-er, dien hij slechts oppervlakkig
kende, en nog wel met het doel dat eenige,
niet nader tusschen verdachte en Albstmeijer
besproken of aangeduide maatregel tegen
Mevrouw Hirs zou worden getroffen;

O. dat niet is bewezen, hetgeen verdachte
meer of anders is ten laste gelegd dan hier-
boven als bewezen is aangenomen, zoodat hij
daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. enz.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als
overwogen wettig en overtuigend bewezen
dat verdachte het feit bij dagvaarding pri-
mair ten laste gelegd heeft begaan, en dat
het aldus bewezene uitmaakt: Gedurende
den tijd van den huidige oorlog opzettelijk
een ander blootstellen aan opsporing, ver-
volging, vrijheidsberooving of -beperking,
eenige straf of eenigen maatregel door of
vanwege den vijand.

Verklaart het bewezene en verdachte des-
wege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Ri-
chard Cornelis Hendrik Johannes van Duin
tot gevangenisstraf voor den tijd van twee
jaren, met bepaling, dat veroordeelde een
jaar van deze straf in een rijkswerkinrichting
zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of
anders is tenlaste gelegd. Spreekt verdachte
daarvan vrij.

No. 54.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 19 December 1945.
(Mrs. Ruys, Vlieger, Rohling, Kap. t. Zee v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Uit het feit, dat het Vrijwilligerslegioen Nederland ressorteerde onder de Waffen S.S. en op het uniform van die vrijwilligers het „Wehrmachthoheitsabzeichen" werd gedragen, volgt, dat dit legioen in Duitschen krijgdsdienst was. Motiveering van de doodstraf.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Karel Gouda, handels-corresp., wonende te Purmerend, Nieuwstraat 15, gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te 's-Gravenhage, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa in Duitschland, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 December 1941 en 15 Januari 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij het Vrijwilligers Legioen Nederland vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgdsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

althans, dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa in Duitschland, in of omstreeks Januari 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de Kriegsmarine vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgdsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — heeft opgegeven en verklaard:

Verdachte: dat hij zich in Nederland in December 1941 vrijwillig heeft aangemeld voor dienstneming bij het Vrijwilligers Legioen Nederland; dat hij daarop een oproep ontving en voor den dienst werd goedgekeurd; dat hij onmiddellijk daarop naar Graz in Duitschland is vertrokken, alwaar hij een militaire opleiding ontving en gewapend was met een karabijn met exercitiepatronen; dat hij gekleed was in de uniform van de Duitse Weermacht en een veldpostadres had; dat hij op het oogenblik, waarop hij het dienstverband aanging, de Nederlandsche nationaliteit bezat; dat hij op zijn uniform bij het legioen het Wehrmachthoheitsabzeichen droeg;

O. dat het aan verdachte ter terechtzitting getoonde „Gestellungsbefehl" Nederland d.d. 17 December 1941 inhoudt de oproeping van verdachte om zich op 6 Januari 1942 te Den Haag te melden en dat op dezen oproep het stempel van de Waffen S.S. Ergänzungsstelle Nordwest voorkomt;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte in Nederland in het tijdvak, gelegen tusschen 1 December 1941 en 15 Januari 1942 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij het Vrijwilligerslegioen Nederland vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgdsdienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat immers uit het feit, dat het Vrijwilligerslegioen Nederland ressorteerde onder de Waffen S.S. en dat op het uniform, dat degenen, die bij het legioen in dienst waren getreden, droegen, het „Wehrmachthoheitsabzeichen" werd gedragen volgt, dat dit legioen in Duitschen krijgdsdienst was;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf:

dat verdachte uit volle overtuiging zich tijdens den oorlog van Duitschland met Nederland aan de zijde van den vijand heeft geschaard, zooals niet alleen volgt uit zijn groote activiteit tijdens den oorlog voor de N.S.B. en de door hem daarin waargenomen functies, maar zooals ook blijkt uit zijn latere houding, toen hij bij de Kriegsmarine in dienst getreden, zeer actief aan den strijd tegen Rusland, de bondgenoot van Nederland, heeft deelgenomen;

dat noch verdachte, noch zijn raadsman eenige verzachtende omstandigheid voor deze houding heeft kunnen aanvoeren;

dat onder die omstandigheden geen andere dan de zwaarste straf aan verdachte behoort te worden opgelegd;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artt. 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 16 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het bij dagvaarding ten laste gelegde feit heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„als Nederlander vrijwillig in krijgdsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is".

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Karel Gouda tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den duur van het leven.

No. 55.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 16 Januari 1946.
(Mrs. Ruys, Vlieger, Rohling, Kap. t. Zee v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Krijgsdienst: in dienst treden bij N.S.K.K.
De door verdachte ondertekende „Freiwillige Verpflichtung zur Dienstleistung bei der N.S.K.K.-Staffel des W. Bfh. Ndl.” mede als bewijsmiddel gebezigd.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Klaas Dekker, landarbeider, wonende te Warmenhuizen, Fuik 18, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te 's-Gravenhage, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa in Duitsland, in of omstreeks Maart 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de N.S.K.K. vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitsland is getreden in krijgsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

althans dat hij in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Maart 1944 en 5 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordeele van den vijand motorrijtuigen voor de Deutsche Weermacht heeft hersteld en bestuurd en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft opgegeven en verklaard:

Verdachte: dat hij zich op 13 Maart 1944 vrijwillig in 's-Gravenhage heeft gemeld voor dienstneming bij het N.S.K.K.; dat hij gedurende zeven weken in Rijndale een technische opleiding heeft gekregen en aldaar het uniform van het N.S.K.K. ontving; dat hij

in Baarn driemaal een geweer van een zijner collega's heeft gedragen; dat hij Nederlander was op het moment, dat hij voor dienstneming bij het N.S.K.K. teekende; dat hij zich ervan bewust was, dat Nederland, ten tijde van zijn dienstneming bij het N.S.K.K., nog met Duitsland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt d.d. 9 November 1945 door Johannes Cornelis Jonker en Joannes Petrus Groenland, beiden hulprechercheurs bij den Politieken Opsporingsdienst te Alkmaar, eerstgenoemde tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Johanna Catharina Dekker aan voornoemde verbalisanten:

dat haar broer Nico Dekker met Kerstmis van het jaar 1944 voor twee dagen met verlof thuis is geweest; dat hij toen gekleed was in de uniform van het N.S.K.K.;

dat haar broer, toen zijn verlof om was, wederom naar Gouda is vertrokken, alwaar hij weer als chauffeur vrijwillig in dienst is gegaan bij het N.S.K.K.

O. dat de ter terechtzitting voorgelezen door verdachte ondertekende „Freiwillige Verpflichtung zur Dienstleistung bei der N.S.K.K.-Staffel des W.Bfh.Ndl”, zakelijk onder meer inhoudt:

dat verdachte zich verplichtte, ter beveiliging van zijn eigen persoon en van het hem toevertrouwde goed, met het wapen in de hand te strijden en de voor het gebruik en den omgang met het wapen noodige vooropleiding door te maken;

dat verdachte zich door zijn dienstneming verplichtte, den eed van trouw op den Führer Adolf Hitler af te leggen;

dat verdachte zich uitdrukkelijk verplichtte tot den inzet bij het N.S.K.K. in Nederland voor den duur van den oorlog.

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte te 's-Gravenhage in Maart 1944 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij het N.S.K.K. vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitsland is getreden in krijgsdienst, wetende, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 en 101 Sr;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is.”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Klaas Dekker tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaar, met bepaling, dat van deze straf vier jaar zal worden ondergaan in een Rijks-werkinrichting.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

No. 56.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 5 December 1945. (Mrs. Ruys, Plug, Rohling, Kap. t. Zee v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Opgeven van personen als ondergrondse werkers en communisten zoomede de aanwezigheid van een radiotoestel verraden.

Het bewezene maakt uit de misdrijven van artikel 26 B.B.S. en artikel 102 Sr., telkens meermalen gepleegd. Op laatstgemeld misdrijf is de zwaarste hoofdstraf gesteld, zoodat alleen artikel 102 Sr. wordt toegepast.

(Sr. artt. 55, 102; B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Jan Johan Westmijze, kruidenier, wonende te Purmerend, Kaasmarkt 7, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Purmerend, althans in Nederland, in of omstreeks het tijdvak, gelegen tusschen 1 Februari 1945 en 1 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand eerst in of omstreeks Februari 1945 aan H. Th. A. C. Ladwig, echtgenoot of weduwe van H. A. van Baak, en later in of omstreeks April 1945 nog eens aan een of meer ambtenaren van de Deutsche Grenzpolizei, heeft medegedeeld, dat Muusses en Brand ondergrondse werkers en communisten waren en dat Grool in strijd met de door of op last van de Deutsche bezettingsautoriteiten uitgevaardigde voorschriften een radiotoestel had, dat

was opgeborgen in een grijs kistje en waarmede hij naar een Engelsche zender placht te luisteren, zulks terwyl verdachte, toen hij gemelde mededeeling aan gemelde Ladwig deed, begreep, dat Ladwig die mededeelingen zou doorgeven aan den Sicherheitsdienst, en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelde Muusses, Brand en Grool, althans een of meer hunner, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel, als

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

O. dat in bovenvermelde dagvaarding voorkomt het woord „weer”, staande tusschen de woorden „dat en „opgeborgen”;

O. dat dit moet worden gelezen, alsof was opgenomen het woord „was”, waardoor de verdachte niet in zijn verdediging wordt geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard:

De getuige: Hertha Thekla Anna Camilla Ladwig; weduwe van H. A. van Baak:

dat zij op 5 Februari 1945 in haar woning te Purmerend verdachte heeft medegedeeld, dat haar was gevraagd naar namen van illegalen, en zij hem daarbij heeft verzocht, haar verschillende namen van illegalen te noemen; dat verdachte daarop heeft medegedeeld, dat Muusses en Brand communisten waren en dat Grool een radiotoestel had, hetwelk was opgeborgen in een grijs kistje en dat Grool daarmede naar de Engelsche zender placht te luisteren; dat zij den dag daarop hetgeen haar door verdachte was medegedeeld, heeft opgegeven aan den KriminalSekretär van den Sicherheitsdienst Viermann; dat omstreeks April 1945 verdachte op haar verzoek in haar woning is tegenwoordig geweest bij een onderhoud met enkele ambtenaren van de Deutsche Grenzpolizei, bij welk onderhoud verdachte op verzoek van laatstgenoemden heeft medegedeeld, dat Muusses en Brand communisten waren en dat Grool een radio-ontvangtoestel, gemonteerd in een grijs kistje, had verborgen, waarmede hij naar een Engelsche zender luisterde;

Verdachte: dat hij omstreeks begin Febr. 1945 op verzoek van Mevrouw van Baak aan haar heeft medegedeeld, dat Muusses, vader en zoon, en Brand communisten waren en dat Grool een radio-ontvangtoestel in zijn bezit had, hetwelk door hem niet was ingeleverd; dat later omstreeks April 1945 hij aan twee Duitschers in uniform heeft medege-

deeld, dat Muusses en Brand communisten waren en Grool een radiotoestel, gemonteerd in een grijs kistje, verborgen hield; dat hij begreep, dat men, als men in het bezit van een niet-ingeleverde radio werd gesnapt, naar een concentratiekamp werd gezonden en dat hetzelfde eveneens gebeurde met menschen, van wie men wist, dat zij communisten waren;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal dd. 14 Juni 1945, opgemaakt door Jacob Heyndijk, agent van gemeente-politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, en W. v. d. Weerdhof, hulp-rechercheur, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van verdachte aan voornoemde verbalisanten:

dat Mevrouw van Baak hem vroeg naar verschillende personen, welke bij de ondergrondse waren en tevens naar de adressen van die personen, waaraan zij toevoegde, dat zij die namen noodig had, omdat de Sicherheitsdienst haar erom had gevraagd; dat hij daarop de namen Muusses en Brand heeft genoemd en nog verschillende andere en daarbij heeft gezegd, dat deze personen communisten waren en bij de ondergrondse;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen: dat hij te Purmerend, in of omstreeks het tijdvak, gelegen tusschen 1 Februari 1945 en 1 Mei 1945, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand eerst in of omstreeks Februari 1945 aan H. Th. A. C. Ladwig, echtgenoot van weduwe van H. A. van Baak, en later in of omstreeks April 1945 nog eens aan (een of) meer ambtenaren van de Deutsche Grenzpolizei, heeft medege-deeld, dat Muusses en Brand ondergrondse werkers en communisten waren en dat Grool in strijd met de door of op last van de Duitse bezettingsautoriteiten uitgevaardigde voorschriften een radiotoestel had, dat was opgeborgen in een grijs kistje en waarmede hij naar een Engelsche zender placht te luisteren, zulks terwijl verdachte, toen hij gemelde mededeeling aan gemelde Ladwig deed, begreep, dat Ladwig die mededeelingen zou doorgeven aan den Sicherheitsdienst, en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelde Muusses, Brand en Grool heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel,

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem ge-

richte verzet in het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

O. dat naar 's Hof's oordeel verdachte zich bewust moet zijn geweest van den hulp, dien hij den vijand verleende doordat hij den vijand te hulp riep tegenover de illegalen;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat het Hof ondanks de door den raadsman van verdachte overgelegde verklaring van den arts C. S. de Moor, op grond van het gedrag van verdachte ter terechtzitting en den indruk door hem gemaakt, geen aanleiding heeft gevonden, een psychiatrisch onderzoek ten aanzien van verdachte te gelasten;

O. dat het Hof echter wel rekening wil houden met het feit, dat verdachte sterk den indruk heeft gemaakt, een nerveuze persoonlijkheid te zijn;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

O. dat naar 's Hof's oordeel verdachte blijkens zijn uiterlijk tot werken in staat is;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 55, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de bij dagvaarding ten laste gelegde feiten heeft begaan, en dat het aldus bewezen uitmaakt:

1. „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsbeneming of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”, meermalen gepleegd;

2. „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”, meermalen gepleegd;

O. dat daar op laatstgemeld misdrijf de zwaarste hoofdstraf is gesteld, in dezen alleen art. 102 Sr. wordt toegepast.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Jan Johan Westmijze tot gevangenisstraf voor den tijd van 15 jaar, met bepaling, dat 14 jaar van deze straf zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige J. J. Westmijze van

het recht tot kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 57.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 13 December 1945. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Off. v. Adm. 1e kl. Mr. Franken).

Het in dienst treden bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.) stond in ieder geval in 1944 gelijk met het in dienst treden in Duitschen, dus vreemden krijgsdienst.

Verdachtos verweer, dat hij zou zijn gedwongen tot het feitelijk bij het N.S.K.K. in dienst treden, verworpen. Verdachte had reeds voordien een zgn. Einberufungsbehl N.S.K.K. (tot het volgen van een cursus) opgevolgd. Het in dienst treden bij het N.S.K.K. was mitsdien de feitelijke uitvoering van een reeds eerder vrijwillig daartoe door hem genomen besluit.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Baltus Ambagtsheer, chauffeur, wonende te Haarlem, eerder geïnterneerd in het Kamp Koudenhorn te Haarlem en thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij, als Nederlander gedurende den tijd, dat — naar hij wist — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te of nabij Haarlem, althans in Nederland, op of omstreeks 1 September 1944 vrijwillig is getreden in Duitschen krijgsdienst, althans in Duitse en staats- of publieke dienst, te weten bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.);

O. dat een zich onder de gedingstukken bevindende witte kaart, waarvan de Voorzitter ter terechtzitting den korten inhoud heeft medegedeeld, onder meer vermeldt den naam Ambagtsheer, den voornaam Baltus, den geboortedatum 18.5.13, de geboorteplaats Ter Aar, de woonplaats Haarlem en het bedrijfsnummer 1517 en voorts onder de rubriek „Bijzonder Verlof” de navolgende aanduidingen bevat:

O. dat verdachte ter terechtzitting zake-lijk heeft verklaard:

dat hij na 1944 werkzaam is geweest bij de Holland Nautic fabriek te Haarlem;

dat op bovenbedoelde kaart zijn naam, voornaam, geboorteplaats, geboortedatum en woonplaats alsmede zijn bedrijfsnummer 1517 bij de Holland Nautic voorkomen;

dat het juist is, dat hij op 31 Januari 1944 bijzonder verlof heeft gehad bij de fabriek in verband met een oproep voor een cursus van vier dagen bij de verkeerscontroledienst, welke dienst — zooals verdachte mede verklaarde — ressorteerde onder het N.S.K.K.;

dat hij gemelde cursus van vier dagen heeft gevolgd;

dat eveneens juist is hetgeen onder eerstbedoelde gegevens omtrent bijzonder verlof op die kaart is vermeld, t.w.: 1944, onbestimmt, wegens N.S.K.K. Luftwaffe;

dat hij gedurende een week op Schiphol na 4 September 1944 en vervolgens in Havelte in dienst van Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.) is geweest;

dat hij omstreeks 1 September 1944 Nederlander was en toen wist, dat Duitschland alstoen den 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden;

dat hij tot werken in staat is;

O. dat het in dienst treden bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.) in ieder geval in 1944 gelijk stond met het in dienst treden in Duitschen, dus vreemden krijgsdienst;

dat immers volgens art. 1 der verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 25 Juli 1941 no. 135/41 j°. art. 1 der verordening van denzelfden Rijkscommissaris van 24 April 1942 no. 45/42 het verrichten van diensten door Nederlanders o.a. bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps niet oplevert o.m. het feit omschreven in art. 101 Sr.;

dat bedoelde bepalingen, welke bij art. 16 van het „Besluit Bezettingsmaatregelen” van 17 September 1944 (Stbl. E 93) verklaard zijn nimmer van kracht te zijn geweest, en kennelijk van uitgingen, dat het in dienst treden bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps naar geldend Nederlandsch recht viel onder de strafbepaling van art. 101 Sr.;

O. dat het Hof door voorschreven bewijsmiddelen wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte als Nederlander gedurende den tijd, dat — naar hij wist — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, nabij Haarlem, omstreeks 1 September 1944 vrijwillig is getre-

jaar	van	tot	arb.dagen	R e d e n	B	o
1944	31/1	4/2	4	Einberufungsbehl	B	
1944	onbestimmt			N. S. K. K.		
				N. S. K. K.	Luftw.	

den in Duitschen krijgsmacht, te weten bij het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps (N.S.K.K.);

O. dat verdachte wel heeft aangevoerd, dat hij omstrecks begin September 1944 tot het feitelijk in dienst treden bij het N.S.K.K. zou zijn gedwongen, doch het Hof dit verweer voorbijgaat, daar verdachte blijkens de gegevens vermeld op bovenbedoelde witte kaart en zijn eigen verklaringen reeds in begin 1944 een zoogenaamd Einberufungsbehl N.S.K.K. — blijkbaar tot het volgen van een cursus — heeft ontvangen en opgevolgd en mitsdien moet worden aangenomen, dat het in dienst treden van verdachte bij het N.S.K.K. omstrecks 1 September 1944 was de feitelijke uitvoering van een reeds eerder vrijwillig daartoe door hem genomen besluit;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien art. 101 Sr.;

Gezien de artt. 7 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezen uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Baltus Ambagtsheer tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met bepaling dat verdachte van deze straf twee jaren in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan.

No. 58.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
20 Februari 1946. (Mrs. Haga, Prof. Dr. van Brakel, Prof. Kranenburg en Dr. Feber, Kolonel Mr. Tollenaar).

Dienstneming bij de Landwacht.

De aanduiding „Landwacht” in de telastelegging omvat zowel de beroepsdienst als de hulpdienst dier organisatie.

Telastelegging van het opzet bij hulpverlening aan den vijand. Zoodanige hulp behoeft niet effectief te zijn geweest.

Motivering der strafverlaging.

(Sr. art. 102; Sv. art. 359; Besluit Buitengewone Gerechtshoven D 63, art. 16.)

Op het beroep van Martinus Kievid, distributieambtenaar, wonende te Rotterdam (Hillegersberg), thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van 22 October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen” en met toepassing van de artt. 9, 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Tollenaar;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende: (in nieuwe spelling, Red.);

I. S. althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j° art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), de artt. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), de artt. 102, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzondere Gerechtshof een hoofdstraf en bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, en de persoon of de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde. Met name is niet voldoende rekening gehouden daarmede, dat requirant geen hulp heeft verleend doordat het patrouilleloopen bestond in het roken van cigaretten op een verlaten caféterras des nachts in Rotterdam, dat hij nooit huiszoekingen e.d. heeft verricht, geen fietsen gevorderd, kortom geen dier daden heeft begaan die de Landwacht bij het Nederlandse publiek zo gehaat heeft gemaakt; dat requirant helemaal niet heeft behoord tot de Landwacht van de Verordening van 12 November 1943 no. 110 (Nederlandse Landwacht; uitmonstering: zwarte broek met veldgrijze tuniek en lange Franse of Italiaanse geweren, naderhand de korte karabijn;) en natuurlijk evenmin tot de Landwacht Nederland, later Landstorm Nederland van de Verordening van 11 Maart 1943 no. 24; requirant was daarentegen de hulplandwachter conform de Verordening no. 57/1942 gewijzigd bij nr. 67/1942 (geen uitmonstering; alleen de rode armband met opdruk „Landwacht” bewapening: jachtgeweer; benaming in de volksmond „Jan Hagel”).

Vergeten is ook in aanmerking te nemen de gezindheid van requirant blijkende daaruit, dat hij voor een ondergedoken Joodse Nederlander (Verstraten) een radio verborgen heeft gehouden, dat hij op de hoogte was met de schuilplaats in Zeist van een andere Joodse landgenoot: J. Kreisberg, Kruiskade

42 te Rotterdam, dat hij een jachtgeweer voor de metselaar v. d. Meer in Schiedam heeft verborgen gehouden en na de oorlog heeft teruggegeven; tenslotte is vergeten rekening te houden met het feit, dat uit het lidmaatschap der N.S.B. als vanzelf het lidmaatschap der Hulplandwacht voortvloeide, terwijl meer speciaal de toenmalige burgemeester te Rotterdam requirant als zijn ondergeschikte gem. distributieambtenaar dwong om in opleiding te gaan bij die Hulplandwacht;

II. S. althans v. t. van de artt. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), 261, 348, 349, 350, 351, 358 en 359 Sv., 102 Sr., 1, 2, 3 en 22 van het Besluit Buitengewone Strafrecht (D 61) doordien het Bijzondere Gerechtshof ten onrechte:

a. heeft nagelaten de inleidende dagvaarding nietig te verklaren, nu daarin geen onderscheid is gemaakt tussen Nederlandse Landwacht van de Verordening 1943 no. 110 j^o. nr. 57/1942 en de zgn. Hulplandwacht van de Verordening no. 57/1942 en er zonder meer gesproken wordt van Landwacht, zodat geen voldoende duidelijke omschrijving van het telastegelegde feit is gegeven; (De Landwacht Nederland volgens verordening no. 24/1943 kan buiten beschouwing blijven, nu de telastegging speelt in 1944, toen de naam van deze organisatie met ingang van 16 October 1943 reeds was veranderd in Landstorm Nederland);

b. het telastegelegde strafbaar heeft geoordeeld, nu duidelijk is dat:

1. patrouilleren zonder meer geen hulpverlening aan de vijand betekent, en zelfs niet eens hulpverlening;

2. patrouilleren zonder meer door de Landwacht, Hulplandwacht dan wel Nederlandse Landwacht, al evenmin hulpverlening, aan den vijand dan wel anderen, betekent; het is niets anders dan een — onvolledige — definitie van de politietoek der Landwacht; in dit verband moge erop worden gewezen dat een andere opvatting meebrengt dat alle Nederlandse politieambtenaren wegens hulpverlening aan de vijand terecht zouden moeten staan, zulks vanwege art. 5 lid 1 Verordening 3/1940 in verband met de Ordnungsschutzverordnung 1/1943 (daarvoor de Verordeningen nrs. 195/1941, 55/1941, 138/1941, 55/1942 en 75/1942) en de Duitse rechtsopvattingen die alles onder het bewaren van openbare rust, orde en veiligheid brachten;

In deze opmerking ligt ook de weerlegging van de bewering van het Hof, dat het van algemene bekendheid zou zijn, dat het patrouille lopen door leden van de Landwacht geschiedde ten voordele van Duitsland, even daargelaten het gesignaleerde gebrek aan onderscheiden tussen de soorten Landwacht en even opvallende de geciteerde overweging van het Hof niet als bewijsoverweging, doch als juridieke motivering van de strafbaarheid van het telastegelegde;

3. in de telastegging het woord „opzettelijk”, anders dan in de wettelijke omschrijving van art. 102 Sr., niet taalkundig beheerst het bestanddeel: „terwijl Nederland

met Duitsland in oorlog was”.

III. S. althans v. t. van de artt. 338 t/m 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), 1, 2, 3 en 22 van het Besluit Buitengewone Strafrecht (D 61) en art. 102 Sr., doordat het bewezenverklaarde niet uit de in de sententie opgenomen bewijsmiddelen noch uit de als van algemene bekendheid aangenomen omstandigheid kan worden afgeleid, meer speciaal o. m. niet het bewijs van het gedeelte: „opzettelijk ten voordele van den vijand in dienst bij de Landwacht”, doordien:

a. niet bewezen is dat het opzet van requirant was gericht op helpen;

b. niet bewezen is dat het opzet van requirant was gericht op het den vijand helpen;

c. niet bewezen is dat de hulp effectief is geweest;

d. niet bewezen is dat requirant bij de Nederlandsche Landwacht is geweest, zijnde in tegendeel uit de stukken duidelijk, dat hij daarbij juist niet is geweest, doch slechts bij de Hulplandwacht;

e. de overweging van het Hof dat het van algemene bekendheid is dat het patrouille lopen door leden van de Landwacht geschiedde ten voordele van Duitsland, slechts beteekenis zou kunnen hebben voor de vraag of er — los van schuld — hulpverlening aan Duitsland is gegeven (welke overweging overigens ook dan nog niet houdbaar is), doch volkomen niets zegt ten aanzien van het opzet ten aanzien van die hulpverlening bij een bepaald persoon;

ander voorbeeld: men kan veilig aannemen dat het van algemene bekendheid was en is, dat Nederland met Duitsland in oorlog was gedurende de bezettingsjaren; dit beteekent echter geenszins dat nu ook iedereen dus opzet ten aanzien van deze oorlogstoestand heeft gehad; de praktijk heeft bewezen, dat talloze Nederlanders (vooral onontwikkelden en jongeren, mede onder invloed der Duitse propaganda) hieromtrent een volkomen scheve voorstelling hadden; het is dus nooit van algemene bekendheid, dat zekere persoon A opzet had ten aanzien van die oorlogstoestand, doch het is hoogstens van algemene bekendheid, dat — objectief en losgedacht van opzet bij een bepaald persoon — die oorlogstoestand bestond. Deze verwarring tusschen bewijsvoering van een bestanddeel met bewijsvoering van opzet of onachtzaamheid ten aanzien van een bepaald bestanddeel vindt men slag op slag in de rechtspraak, als deze gaat opereeren met bewijsvoering door middel van algemene bekendheid.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijne conclusie, dat de Raad, rechtdoende volgens art. 105 R. O., de inleidende dagvaarding zal nietig verklaren.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 1 Februari en 1 September 1944 te Rotterdam, althans in Nederland, terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was, opzette-

lijk ten voordeele van den vijand in dienst bij de Landwacht, gewapend met een geweer, patrouilles heeft gelooopen;

O. ten aanzien van de voorgestelde middelen, welke hierna in logische volgorde zullen worden behandeld:

dat de dagvaarding niet, zooals in middel IIa wordt betoogd, nietig had moeten worden verklaard, daar er in het tijdvak, in de telastelegging genoemd, slechts één Landwacht hier te lande bestond, namelijk de Landwacht geregeld bij de Verordening van 12 November 1943 (No. 110), als regel genaamd De Nederlandsche Landwacht, ook wel: Landwacht Nederland, voor welke Landwacht, overeenkomstig art. 2 van genoemde Verordening, de dato 19 November 1943 nadere regelingen zijn getroffen door den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en Hooger en SS- en Politieleider betreffende taak, organisatie, bevoegdheden, bezoldiging enz.; dat deze nadere regelingen onder meer inhielden een onderscheiding van de Landwachters in een Beroepsdienst en een Hulpdienst (Hauptberufliche en nebenberufliche Diensttätigkeit);

dat derhalve de aanduiding Landwacht in de telastelegging beide onderdeelen van deze organisatie omvat en het verschil tusschen deze onderdeelen niet van dien aard is, dat het in de telastelegging tot uitdrukking behoefde te komen; dat deze Hulpdienst ook werd aangeduid als Hulplandwacht, welke laatste dus niet, zooals de schriftuur vermeldt, is geregeld in de Verordening No. 57/1942 betreffende de Vrijwillige Hulppolitie;

O. ten aanzien van middel IIb onder 3, dat inderdaad het woord, opzettelijk in de telastelegging niet beheerscht de woorden „terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was”, welk gebrek echter wordt ondervangen, doordat door het woord, opzettelijk wel wordt beheerscht, dat requirant „ten voordeele van den vijand in dienst bij de Landwacht, gewapend met een geweer, patrouilles heeft gelooopen”, welke vijand in het zinsverband van de telastelegging geen andere kan zijn dan een land (met name Duitschland) waarmede Nederland in oorlog was;

dat het bewezen verklaarde opzet, den „vijand” omvattend, derhalve ook den oorlogstoestand bestrijkt;

O. ten aanzien van het middel IIb onder 1 en 2:

dat genoemde Nederlandsche Landwacht, zooals van algemeene bekendheid is en zooals ook reeds uit de bovenaangehaalde regelingen kon worden verwacht, zich heeft doen kennen als een bij uitstek landsverraderlijke, Duitschgezinde en aan de Duitsche oogmerken beantwoordende organisatie; dat het dienst-doen in een derhalve versterken van deze organisatie derhalve als zoodanig reeds hulpverleening aan den Duitschen vijand inhoudt;

O. ten aanzien van het derde middel: dat 's Hof's overweging, dat het van algemeene bekendheid is, dat het patrouille loopen door leden van de Landwacht geschiedde

ten voordeele van Duitschland (welke beknopte overweging de Raad leest in het licht van het zoo juist overwogene omtrent het karakter van de Landwacht) insluit, dat ook requirant dit wist, terwijl het niet voor de strafbaarheid noodzakelijk is en dus ook niet bewezen behoeft te worden, dat de hulp effectief is geweest, d.w.z. direct aantoonbaar resultaat heeft gehad, zijnde overigens in het onderhavige geval het zijdelingsch resultaat, gelegen in het versterken van een door den vijand gewenschte organisatie zeer zeker aanwezig;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat hierin terecht gewag wordt gemaakt van daden, welke de Landwacht bij het Nederlandsche publiek zoo gehaat hebben gemaakt; dat het behooren tot en het aldus zich solidair verklaren met een organisatie welke het Nederlandsche volk in de laatste en moeilijkste oorlogsjaren in zoo sterke mate heeft opgejaagd en onderdrukt, op zich zelve reeds een zware schuld op requirant laadt; dat voor een zeer groot deel van de ongerechtigheden, door Landwachters bedreven, door den aard van hun optreden achteraf helaas nooit de schuldigen zullen kunnen worden aangewezen; dat aldus de bewering, dat requirant als Landwachter slechts geheel onschuldige diensten verrichtte, slechts onder groot voorbehoud ontlastend mag worden geacht; dat de Raad echter het middel in zooverre gegrond acht, dat hij, alle omstandigheden in aanmerking nemend, een hoofdstraf van acht jaren gevangenisstraf in deze juist oordeelt;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt requirant tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 59.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Jan. 1946.
(Mrs. Verdam, Boll en Jhr. van der Does de Willebois.)

Nietigverklaring van op 1 October 1942 gesloten huurovereenkomst met bevel tot ontruiming.. Dwangsom. Uitspraak aangehouden ten aanzien van de gevorderde schadevergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Metaalindustrie „Bondor”, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. D. W. O. A. Schut, gedateerd 8 Augustus 1945;

Gezien het verweerschrift van de N.V. „Chemifa” gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. H. H. Steneker, gedateerd 24 December 1945;

Gezien het wijzigingsrequest van de N.V. Metaalindustrie „Bondor”, gedateerd 3 Jan. 1946;

Geheard partijen ter zitting van den Raad van Vrijdag 11 Januari 1945 en gezien de van weerszijden in geding gebrachte stukken;

O. dat requetrante rechtsherstel ten aanzien van het haar in eigendom toebehoorend fabrieksgebouw, gelegen aan de Bauduinlaan 28 te Haarlemmerliede en Spaarnwoude, daartoe stellend, dat zij in 1942 door den vijand (Rüstungs-Inspektion) tot ontruiming van dat fabriekspand en tot verhuuring daarvan aan gerequesteerde gedwongen is;

O. dat de huurovereenkomst is aangegaan voor den tijd van twee jaren, ingaande op 1 October 1942, en overigens onder de voorwaarden en bedingen, vervat in de van die overeenkomst opgemaakte onderhandsche akte van 1 October 1942, welke is in geding gebracht en omtrent welks inhoud tusschen partijen geen geschil bestaat;

O. dat requetrante, overeenkomstig het bepaalde in art. 1 van der partijen contract, bij schrijven van 27 September 1944 de huur heeft opgezegd, zulks tegen 1 October 1945, onder mededeeling dat het haar zeer welkom zal zijn indien gerequesteerde reeds tusschentijds tot oplevering van het gehuurde zal overgaan;

dat gerequesteerde weigerachtig is het gehuurde te ontruimen;

O. dat requetrante ter fine van het rechtsherstel in de eerste plaats vordert de nietigverklaring van voormelde huurovereenkomst en van alle daaruit voortvloeiende rechtsbetrekkingen en veroordeeling van gerequesteerde om het gehuurde te ontruimen en ter beschikking van requetrante te stellen, met bepaling van een dwangsom als nader in het wijzigingsrequest omschreven;

O. dat gerequesteerde den Raad niet bevoegd acht, omdat nietigverklaring der op 1 October 1945 geëindigde huurovereenkomst geen zin heeft en de Kantonrechter aan den hand van het Huurbeschermingsbesluit de vraag zal hebben te beantwoorden, of Chemifa gehouden is het fabriekspand te ontruimen, doch ten onrechte;

dat toch de huurbetrekking tusschen partijen tijdens de vijandelijke bezetting is tot stand gekomen en het zonder meer duidelijk is, dat nietigverklaring van de huurovereenkomst, ook al is de huur tegen 1 October 1945 opgezegd, voor requetrante van het grootste belang is omdat alsdan beslist wordt, dat gerequesteerde zonder recht of titel de fabriek occupeerd en gebruikt en geen beroep kan doen op den huurder beschermende wetsbepalingen;

O. dat gerequesteerde verder betwist, dat de huurovereenkomst onder dwang van den bezetter is tot stand gekomen en aanvoert, met beroep speciaal op een ongeteekend schrijven van 19 Augustus 1942, — hetwelk afkomstig zou zijn van den toenmaligen plaatsvervanger van den Deutschen Verwalter van Chemifa Dr. Karnittschnigg en gericht is aan laatstgenoemden —, dat de di-

recteur van requetrante, de Heer Dasselaar, juist gaarne aan gerequesteerde wilde verluhen;

O. hieromtrent dat, daargelaten dat voormeld schrijven weinig of niets voor gerequesteerde's standpunt bewijst, de Raad slechts van ondergeschikt belang acht, welke houding requetrante ten opzichte van het huurcontract heeft ingenomen;

dat van primair belang is, of requetrante door den bezetter gedwongen is haar fabriek te ontruimen, gerequesteerde dit eigenlijk niet weersproken heeft en requetrante dit overtuigend heeft aangetoond met de door haar raadsman overgelegde brieven van de „Rüstungsinspekteur” van 23 Juli, 4 en 18 Augustus, 17 en 18 September 1942;

dat al zou nu verder requetrante, gegeven de noodzaak om haar fabriek te ontruimen, aan de verhuuring daarvan aan Chemifa zonder bezwaren te maken hebben meegewerkt, dit niet weg zou nemen dat de huurovereenkomst nochtans geacht moet worden onder dwang en bedreiging van den vijand tot stand te zijn gekomen;

O. dat gerequesteerde in dit verband ook beweert, dat genoemde Dasselaar zeer sterk Pro-Duitsch georiënteerd zou zijn, en daartoe overlegt twee afschriften van brieven van Dasselaar aan Rauter van 14 Mei 1943, doch — daargelaten dat deze brieven inderdaad karakterloos zijn en een rechtgeaard Nederlander zich schamen zou onder welke omstandigheden ook dergelijke brieven te schrijven — daaruit niet valt af te leiden een pro-Duitsche georiënteerdheid en een uit dien hoofde bestaande bereidheid van Dasselaar om gevolg te geven aan van Duitsche zijde geuite wenschen zoodat van vrijwilligheid in stede van dwang zou zijn te spreken;

dat de politieke georiënteerdheid van Dasselaar voor het overige buiten geding dient te blijven, te meer nu de door gerequesteerde's beheerder (directeur) Land op dit punt tegen hem ingediende klacht door de desbevoegde instanties ongegrond is bevonden, terwijl bovendien requetrante en Dasselaar niet met elkaar vereenzelvigd kunnen worden;

dat de Raad echter niet mag verzwijgen, dat de wijze waarop gerequesteerde's beheerder (directeur) Land, — zelf van geboorte Duitscher, thans volgens zijn zeggen statenloos en naar den Raad gebleken is ternauwernood in staat zich in de Nederlandsche taal uit te drukken — heeft getracht zijn doel ten aanzien van de fabriek te bereiken door met hoogst eenzijdige voorlichting Dasselaar politiek verdacht te maken, de scherpste afkeuring verdient;

O. mitsdien, dat op grond van het bepaalde in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (K. B. E. 100) aan requetrante het gevraagde rechtsherstel verleend moet worden, tenzij buitengewone omstandigheden zoodanig ingrijpen ongewenscht zouden maken;

O. hieromtrent: dat naar ten processe vaststaat Chemifa voor den oorlog was een klein bedrijf, hetwelk werd uitgeoefend in het, ook

thans nog aan gerequesteerde toebehoorend en bij haar in gebruik zijnde gebouw Geldersche kade 92 te Amsterdam; dat dit bedrijf, nadat het als Joodsch bedrijf onder Duitsch beheer was gesteld van den Verwalter Kar-nittschnigg, door dezen met behulp van de Duitsche machthebbers sterk is uitgebreid zoodat het gebouw Geldersche kade 92 te Amsterdam, te klein werd, hetgeen verplaatsing naar een grootere fabrieksruimte noodig maakte; dat deze gevonden is in de fabriek van requestrante, waar met aanwending van meer of mindere belangrijke kosten een volgens beweren van gerequesteerde zeer modern en goed geoutilleerd bedrijf is ingericht; dat de kosten van aankoop der machinerieën en van inrichting van het nieuwe bedrijf volledig uit de gemaakte winsten bestreden zijn; dat gerequesteerde, die trouwens slechts huurster was, zich dus moeilijk beklagen kan, als men de zaak beziet van uit het oogpunt van haar rechtmatige belangen, indien zij moet terugkeeren naar het perceel, waar zij haar bedrijf uitoefende vóór de vijand er zijn belang in zag haar bedrijf uit te breiden;

O. dat gerequesteerde dit dan ook niet doet, doch zich erop beroept, dat de gedwongen ontruiming door haar van requestrante's fabriek te Halfweg de vernietiging zou beteekenen van een geïnvesteerd kapitaal van f 200,000 en zij niet in staat zou zijn haar bedrijf elders weer op te bouwen, terwijl haar bedrijf een grooter Nederlandsch belang zou vertegenwoordigen dan het maken van ledikanten en bedden, die ook in andere fabrieken vervaardigd kunnen worden;

dat naar het oordeel van den Raad onjuist is dat — al moge een en ander met onkosten en verliezen gepaard gaan — het geheele geïnvesteerde kapitaal, dat naar gerequesteerde beweert rond f 200,000 is geweest, door de ontruiming verloren zou gaan, daar immers de machinerieën, die in de fabriek zijn aangebracht, daaruit kunnen worden weggevoerd, en, zoo zij niet onmiddellijk elders kunnen worden aangewend, kunnen worden opgeslagen;

dat evenmin juist is, dat gerequesteerde's bedrijf te gronde wordt gericht, daar het op zijn minst genomen in denzelfden omvang als vóór den oorlog in het nog bij gerequesteerde in gebruik zijnde perceel Gelderschede 92 te Amsterdam kan worden uitgeoefend;

dat wat het belang der Nederlandsche Volksgemeenschap betreft, dit naar het den Raad voorkomt in het huidige tijdsgewricht zeker evenzeer gediend is door productie van een zoo groot mogelijke hoeveelheid bedden en ledikanten als van geneesmiddelen en de van weerszijden overgelegde verklaringen van officieele en semi-officieele instanties, dan ook overwegend wijzen in de richting, dat een zoo spoedig mogelijke en zoo krachtig mogelijke hervatting van requestrantes bedrijf dringend geboden is ter voorziening in den nood der geteisterde gebieden;

dat nu wel mogelijk is, hoewel geenszins bewezen, dat requestrante gemakkelijker elders een haar passende fabrieksruimte zou

kunnen vinden dan Chemifa voor haar bedrijf en dat de ontruiming der fabriek te Halfweg door gerequesteerde en de eventuele herinrichting van haar bedrijf elders veel verloren arbeid en geld — en materiaalverlies beteekent, doch dit — nu gerequesteerde niet een ook maar eenigszins concreet en onmiddellijk te realiseren voorstel voor de vestiging van requestrante's bedrijf elders heeft kunnen doen — niet kan opwegen tegen requestrante's recht en belang om de beschikking over haar eigen fabriek te herkrijgen;

O. mitsdien, dat het hierboven genoemde eerste gedeelte van Bondor's vordering voor onmiddellijke toewijzing vatbaar is, ook wat betreft de toewijzing vaneen dwangsom, alles in voege als hieronder zal worden bepaald;

dat de Raad zich bevoegd acht een veroordeeling tot een dwangsom uit te spreken, daar deze niet anders is dan een sequel van de dwangmaatregelen, tot het nemen waarvan de Raad is ingesteld;

dat de door requestrante gevorderde dwangsom van f 500 per dag den Raad in de gegeven omstandigheden te hoog en een van f 250 per dag voldoende voorkomt;

O. dat requestrante voorts vordert de veroordeeling van gerequesteerde om haar te vergoeden de schade, terzake van de gedwongen ontruiming en het gemis van haar fabriekscomplex sinds 1942 geleden, nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet;

dat niet gebleken is dat de ontruiming der fabriek door Chemifa veroorzaakt is, nog daargelaten dat niet aannemelijk is dat requestrante in de oorlogsjaren met haar bedrijf, tenzij zij in belangrijke mate voor Duitschland had kunnen en willen werken, meer winst had kunnen maken dan de door haar genoten huurvergoeding van f 9000 per jaar ;

dat dit laatste wellicht anders werd na de beëindiging van den oorlog, doch de Raad een aanspraak op schadevergoeding voor de onmiddellijk daarop volgende maanden tot 1 October 1945 niet redelijk acht;

dat de Raad de schadevordering in beginsel dus slechts toewijsbaar acht vanaf 1 Oct. 1945, op welke datum redelijkerwijze van gerequesteerde geëischt had mogen worden, dat zij de ontruiming der fabriek voleindigd hadde, nu partijen kennelijk over een andere oplossing niet tot overeenstemming konden komen;

dat een schadestaatprocedure niet ligt in de lijn van de procesvoering voor dezen Raad, doch de Raad in een over ruim drie maanden te houden zitting partijen in de gelegenheid zal stellen om, indien zij onverhoopt ter zake niet tot overeenstemming zijn gekomen van weerszijden gegevens te verstrekken aan de hand waarvan de Raad kan vaststellen of en zoo ja hoeveel schadevergoeding aan requestrante toekomt boven de in ieder geval door gerequesteerde te betalen vergoeding van f 750 per maand vanaf 1 October 1945 tot op den dag dat het omstreden fabriekscomplex geheel ontruimd ter beschikking van reques-

trante zal zijn gesteld;

O. op al deze gronden, dat behoort te worden rechtgedaan als volgt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig het litigieuse, op 1 Oct. 1942 tusschen partijen gesloten huurcontract betreffende requester's fabrieksgebouw, gelegen aan de Bauduinlaan 28 te Haarlemmerliede en Spaarnwoude;

Veroordeelt gerequesteerde om binnen vier weken na de beteekening van deze uitspraak genoemde fabriek te ontruimen en in behoorlijken staat geheel ontruimd ter beschikking te stellen van requester;

Veroordeelt gerequesteerde tot betaling van een dwangsom van f 250 voor elken dag, dat zij na het verstrijken van voorzegde termijn in gebreke blijft de bevolen ontruiming en ter beschikking stelling te bewerkstelligen;

Houdt voor het overige de uitspraak aan tot de zitting van Maandag 13 Mei 1946 des voormiddags te 10 uur;

Beveelt partijen alsdan ter zitting te verschijnen ten einde nadere gegevens te verstrekken omtrent de door requester gevorderde schadevergoeding.

No. 60.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Jan. 1946.

(Mrs. Verdam, Prof. Kollewijn en Jhr. van der Does de Willebois.)

Schenking aan minderjarige kinderen van verzoekers nietig verklaard met uitzondering van de in de schenking begrepen effecten. Ten aanzien daarvan de zaak verwezen naar de Afd. Effectenregistratie.

Wat betreft de betaalde schenkingsrechten vordering ontzegd met de suggestie zich te dien aanzien te wenden tot den Hoofdinspecteur der Successierechten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien het verzoekschrift met bijlagen van Jacob Schaap, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. Sprenger; alsmede de verweerschriften van den toeziend voogd over Betty Schaap, J. A. F. Renardel de Lavalette en van den Inspecteur der Successie en Registratie te Amsterdam;

O. dat nu de minderjarige Betty Schaap, geb. 21 November 1928 onder voogdij staat van verzoeker, zij ten deze vertegenwoordigd wordt door haar toeziend voogd boven genoemd;

O. dat in een geding als het onderhavige artikelen 461 en 462 B. W. van overeenkomstige toepassing zijn, in dier voege dat in plaats van den Kantonrechter de Raad, met name de Kamer die de zaak behandelt, tot de machtiging bevoegd is;

O. dat nu de gehoorde familieleden eensluidend hebben verklaard dat er tegen berus-

ting van den toeziend voogd in deze procedure geen bezwaar bestaat, de Raad hem tot berusting machtigt;

O. dat zoowel de toeziend voogd als de bewindvoerder hebben verklaard zich met de ingestelde vordering te kunnen vereenigen, terwijl na te melden Levensverzekeringmaatschappijen, ieder voor wat betreft de bij haar afgesloten polissen hebben bericht geen bezwaar tegen de vordering te hebben;

O. dat de Inspecteur der Successie en Registratie verweer heeft gevoerd doch alleen voor wat betreft de teruggave van schenkingsrechten, op welk verweer voorzover noodig hieronder wordt teruggekomen;

O. dat — naar voldoende is komen vast te staan — op verzoeker als jood de desbetreffende tegen joden gerichte vorderingen van den Rijkscommissaris van toepassing waren, in verband waarmede als Liquidationstreuhänder over zijn handelszaak is benoemd Omnia Treuhand Gesellschaft m.b.H. te Arnhem en zijn overige vermogen was ingeleverd bij de firma Lippmann Rosenthal & Co te Amsterdam, alsmede dat de onderhavige schenkingen zijn verricht op de daartoe door Lippmann Rosenthal & Co gestelde voorwaarden en verzoeker hiertoe is overgegaan als eenig redmiddel om aldus een deel van het vermogen buiten den greep van den bezetter te brengen;

O. dat derhalve art. 25 van het K.B. E 100 van toepassing is;

O. dat derhalve aan verzoeker rechtsherstel behoort verleend te worden en zijn vordering kan worden toegewezen met dien verstande, dat zulks niet het geval is voor wat betreft de schenkingsrechten en de in de schenking begrepen effecten;

O. namelijk, dat de vordering ten aanzien der effecten behoort tot de bevoegdheid der Afdeling effectenregistratie en naar deze Afdeling behoort te worden verwezen;

O. voorts ten aanzien van de schenkingsrechten, dat deze niet betaald zijn door verzoeker voor Betty Schaap, zoodat het recht op terugontvangst niet toekomt aan hem doch aan haar, terwijl blijkens voormeld verzoekschrift van den Inspecteur zij haar doel op eenvoudige wijze kan bereiken door zich daartoe te wenden tot den Hoofdinspecteur;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de schenkingen door verzoeker ten behoeve van Betty Schaap gedaan bij akten van 22 October 1943 en 29 November 1943 verleden resp. voor de notarissen G. H. C. Hooghwinkel en A. A. Rambonnet beiden te Amsterdam, doch met uitzondering voor zoover de in laatst gemelde akte vervatte schenking betrekking heeft op de in die akte genoemde fondsen te weten twee certificaten van tien shares Republic Steel en vijf certificaten van tien shares Wilson & Co.;

Verwijst de zaak voor wat betreft de in de vorige alinea vermelde fondsen naar de Afdeling Effectenregistratie van den Raad voor het Rechtsherstel;

Bepaalt dat de aan Betty Schaap geschonken handelszaak aan verzoeker terugvalt in den toestand waarin zij volgens de balans per 1 Juli 1943, als gehecht aan voormelde akte van 22 October 1943, verkeerde, met in achneming van de sedert 1 Juli 1943 plaats gehad hebbende mutaties in activa en passiva, vermeerderd met de sedert dien gekweekte winst, onder aftrek van de bij die akte aan de bewindvoerster toegekende belooning en verminderd met de sedert dien geleden verliezen, met het recht op het voeren van den handelsnaam J. Schaap;

Bepaalt dat de aan Betty Schaap bij voormelde akte van 29 November 1943 geschonken vorderingen en rechten (gelijk bovenvermeld met uitzondering van bovenvermelde fondsen) aan verzoeker in eigendom terugkeeren, met inachtneming van rechten, die derden daarop te goeder trouw mochten hebben verkregen, vermeerderd met de sedert 29 November 1943 vervallen rechten en onder aftrek van sedert dien voldane schulden en lasten en in dier voege dat voorzover terugkeer mogelijk mocht zijn geworden de door de wettelijke vertegenwoordigers van Betty Schaap ontvangen tegenwaarden daarvoor in de plaats treden;

Gelast den toezienend voogd J. A. F. Renardel de Lavalette, de bewindvoerster Mevrouw Wilhelmina Cornelia Schaap geboren Groen, de Nederlandsche sociëteit van Levensverzekeringen N.V. gevestigd te Amsterdam, de N.V. Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekeringen gevestigd te Amsterdam, een en ander te gehengen en te gedoo-gen, en ieder voor wat hem (haar) betreft zijne (hare) medewerking te verleenen, met name gemelde Levensverzekeringsmaatschappijen, om de polissen te herstellen in den toestand waarin zij verkeerden vlak vóór de schenking van 29 November 1943;

Wijst het meer of anders gevorderde af.

No. 61.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 21 Jan. 1946. (Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen.)

Wijziging van de huurovereenkomst door vervanging van den huurder door requestrant, met bepaling, dat deze wijziging ingaat op 1 April 1946.

Ludwig Cohn, wonende te Velp, gemeente Rheden,

tegen:

A. A. Stramrood, wonende te Utrecht en Mevr. D. H. Jutte-Mars, wonende te Amsterdam.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift met bijlagen, gedateerd 3 October 1945, gericht aan de Commissie voor Rechtsherstel en Beheer te Utrecht, van Ludwig Cohn, Nederlander, wonende te Velp, Arnheemschestraat no. 10, adv. Mr. C. L. Wieringa te Utrecht, waarin

deze verzoekt: te vernietigen de huurovereenkomst thans bestaande tusschen A. A. Stramrood, in Mei 1945 gevangengenomen en Mevr. D. H. Jutte-Mars, wonende te Amsterdam, Keizersgracht 514, betreffende het perceel Choorstraat 9 te Utrecht en te verstaan, dat de huur van dit perceel tusschen requestrant en genoemde Mevr. Jutte-Mars zal herleven onder al zoodanige voorwaarden als die vigeerde tusschen partijen in November 1941, op gronden waarop, voorzover noodig hieronder wordt teruggekomen;

O. dat afschrift der stukken zijn gezonden aan beide gerequestreerden, A. A. Stramrood en Mevr. Jutte-Mars;

O. dat Mevr. Jutte-Mars zich bij haar antwoord van 12 November 1945 refereert aan het oordeel terzake van den Raad;

O. dat Mr. H. C. A. van Benthem, procureur te Utrecht, kantoorhoudende aan de Oude Gracht 216bis aldaar, als gemachtigde van Willem van Benthem, te Utrecht, beheerder over het vermogen van A. A. Stramrood, gewoonde hebbende te Utrecht, thans gedetineerd, heeft geantwoord bij schrijven van 7 November 1945 en geconcludeerd op gronden, waarop, voor zoover van belang, hieronder nader zal worden teruggekomen, requestrant in zijn vordering niet-ontvankelijk te verklaren, althans hem die vordering te ontzeggen, met veroordeeling van hem in de kosten van dit geding;

O. dat de feiten, waarover dit geding loopt, als volgt kunnen worden samengevat:

Ludwig Cohn, de requestrant, Jood en Nederlander, had van voormelde Mevr. Jutte, geboren Mars gehuurd het perceel Choorstraat 9 te Utrecht vanaf 1 Februari 1941 tot en met 31 Januari 1944, onder bepaling, dat voor of op 1 Juni 1943 partijen zich schriftelijk omtrent verlenging of beëindiging van de huur zouden verklaren. In dit perceel werd door requestrant gevestigd een zaak in damesstoffen. De zaak werd daarna gedreven of medegedreven door een neef van requestrant, Werner Cohn, Jood en Duitscher. In November 1941 werd de zaak door de Duitschers gesloten op grond van het Jood zijn van de beide of een der beide Cohns. Op verzoek van requestrant is toen het huurcontract ontbonden, ingaande 1 Februari 1942. Daarna is het perceel verhuurd vanaf 1 Febr. 1942 tot 31 Januari 1944 aan A. A. Stramrood, een soortgelijke zaak drijvend als Cohn; vervolgens is tusschen dezen en Mevr. Jutte-Mars een nieuwe huurovereenkomst gesloten voor het tijdvak vanaf 1 Februari 1944 tot 31 Januari 1947. Stramrood is in Mei 1945 van zijn vrijheid beroofd geworden en zijn privé vermogen en zijn zaak zijn onder beheer gesteld;

O. dat van de zijde van den beheerder over het vermogen van Stramrood een aantal bezwaren tegen het door requestrant gestelde zijn naar voren gebracht, die, voorzover van belang hier volgen:

1°. acht gerequesteerde den requestrant niet-ontvankelijk omdat het inleidend request is ondertekend door Mr. C. L. Wieringa, adv. te Utrecht, die nalaat te stellen dat hij

is procureur, dat hij gemachtigd is of een volmacht overlegt, doch dit middel in ieder geval is gedeekt door de verschijning van requestrant met Mr. Wieringa op de voor de mondelinge toelichting bepaalde zitting van den Raad, waar o. m. door beiden bij het ingediende request is volhard;

2°. zou volgens gerequesteerde requestrant niet-ontvankelijk zijn omdat geen gerequesteerde zou zijn genoemd en ook geen woon- of verblijfplaats van dezen, doch naar 's Raads oordeel de gerequesteerden voldoende zijn aangegeven en beide gerequesteerden dan ook door den Griffier zijn bereikt en beide van antwoord hebben gediend;

3°. zou Ludwig Cohn niet voor Werner Cohn kunnen optreden, omdat deze is „vijand” in den zin van het K. B. E 133, niet is „ontvijand” en dan ook een beheerder heeft, namelijk Mr. J. Rombach te Utrecht; dat, daargelaten of dat bezwaar niet is ondervangen door de overgelegde machtiging van Mr. Rombach voornoemd op Ludwig Cohn, niet is gebleken dat Werner Cohn eenig recht kan doen gelden op de huur van het litigieuze pand, zoodat Ludwig Cohn als optredende voor Werner Cohn toch niet-ontvankelijk zal moeten worden verklaard in zijn verzoek;

4°. zou niet A. A. Stramrood moeten zijn aangesproken, doch de beheerder; dat, zooover de beheerder al niet geacht mag worden automatisch in de plaats te treden van dengene wiens vermogen hij beheert, nu die beheerder is opgeroepen en verschenen, de te geven beslissing ook tegen dezen kan worden ingeroepen;

O. dat gerequesteerde omtrent de feiten aanvoert, dat de op 1 Februari 1942 tenietgegane huurovereenkomst tusschen Ludwig Cohn en Mevr. Jutte-Mars nimmer in 1945 zal kunnen herleven, aangezien de oorspronkelijk gesloten overeenkomst op een datum in 1944 zou eindigen, doch naar het oordeel van den Raad gerequesteerde hierbij echter over het hoofd ziet, dat de oorspronkelijke overeenkomst een clause bevatte, dat partijen zich uiterlijk op 1 Juni 1945 over een eventuele verlenging dezer overeenkomst zouden verstaan;

O. dat gerequesteerde voorts aanvoert met een beroep op door hem overgelegde afschriften van het Handelsregister, dat het onwaar is, dat requestrant met Werner Cohn een handel heeft gedreven in damesstoffen onder den naam W.E.B.E., doch dat hij nadat hij op 20 Januari 1937 die zaak had opgericht en in het door hem gehuurde perceel Choorstraat 9 gevestigd, reeds op 28 Januari d.a.v. dat geheele bedrijf heeft overgedaan aan zijn neef Werner Cohn (Duitscher) die sedertdien tot op heden als eigenaar voor eigen rekening en risico die zaak drijft, waaruit dus blijkt dat requestrant die in 1937 gedurende 8 dagen als strooman optrad, thans wederom ten tooneele wordt gevoerd ter ontduiking van de „ontvijdingsbepalingen”;

O. daaromtrent, dat in het Handelsregister staat vermeld wat gerequesteerde stelt, en door requestrant ook bij de mondelinge toelichting is erkend dat die opgave

door hem en Werner Cohn is gedaan, maar hij zich daarnaast beroept op een door hem en Werner Cohn op 6 Februari 1937 gesloten overeenkomst van maatschap, welke hij overlegt, geregistreerd te Arnhem 10 Maart 1937 deel 16 folio 68 no. 711 een blad, geen renvooi, krachtens welke Werner Cohn dat bedrijf uitoefent doch hij, Ludwig, de zaak financiert, waar voor hij 5% rente ontvangt over het in de zaak gestoken kapitaal, en de resteerende winst door hem en Werner Cohn ieder voor de helft wordt genoten; dat deze overeenkomst van maatschap niet door gerequesteerde is onwaar gemaakt, en daaruit volgt dat Ludwig Cohn belang heeft dat het door hem gehuurde pand weder door de zaak in gebruik genomen kan worden;

O. dat tenslotte nog door gerequesteerde is aangevoerd, dat de zaak is gesloten op grond van het Jood zijn van Werner Cohn, den eenigen eigenaar en geliquideerd werd de firma W.E.B.E. (Werner Cohn) en dat het pand in quaestie door Stramrood rechtstreeks is gehuurd van den gemachtigde van Mevrouw D. M. Mars, zoodat van politieke pressie geen sprake is geweest; dat het waar mag zijn, dat de zaak gesloten is op grond van het Jood zijn niet van Ludwig Cohn, maar van Werner Cohn, en dat de huur niet van Ludwig Cohn is overgenomen, maar deze daarvan afstand heeft gedaan, doch een en ander niet wegneemt dat verband tusschen de opheffing der zaak en het ontbonden worden der huur niet kan geloofend worden, daar requestrant, zelf Jood, in het begin van 1942 toen de verordening van den Rijkscommissaris 48/1941 reeds was uitgevaardigd, natuurlijk geen kans meer zag in het bewuste pand enige zaak te drijven daargelaten of toen de zaak W.E.B.E. reeds gesloten was of dat zulks eerst geschied is op 27 April 1942, zooals gerequesteerde beweeft, toen blijkens de opgaven in het Handelsregister de liquidatie daarvan bevolen is, zoodat al valt dit geval niet rechtstreeks onder art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, het naar het oordeel van den Raad desnietemin, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk ware ingrijpen op grond van art. 23 van dat Besluit achterwege te laten en de Raad op grond daarvan van oordeel is dat het verzoek van requestrant om in de huur te worden hersteld voor inwilliging vatbaar is, echter in dier voege, dat de thans loopende huur, ten name van Stramrood, wordt gesteld ten name van Cohn;

O. dat door gerequesteerde nog is gesteld dat de zaak W.E.B.E. thans gehuisvest is aan het Oud Kerkhof 27bis te Utrecht en over verkoopruimte beschikt aan de Oude Gracht 144 aldaar, doch door requestrant bij de mondelinge toelichting is medegeedeeld. dat de zaak daar bij een andere zaak in, zeer gebrekkig is ondergebracht, welke toestand ook slechts tijdelijk van aard is, zoodat dan ook geen ruimte voor een ander vrijkomt als de W.E.B.E. daaruit trekt;

O. dat waar het voor gerequesteerde hoogst moeilijk zal zijn een ander pand te vinden en requestrant voor het oogenblik,

hoe gebrekkig dan ook, toch geholpen is, aan gerequesteerde een redelijke termijn moet worden gelaten om het pand te ontruimen, zoodat de datum der huurovername moet worden gesteld als in het dictum te vermelden;

Op voorschreven gronden uitspraak doen-de:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn verzoek voorzoover hij optreedt namens Werner Cohn.

Bepaalt, dat waar in het huurcontract, betreffende den huur en verhuur van het perceel Choorstraat 9 te Utrecht, vanaf 1 Febr. 1944 tot 31 Januari 1947 tusschen A. A. Stramrood en Mevr. D. M. Jutte-geb. Mars, A. A. Stramrood of diens woonadres wordt vermeld, wordt gelezen Ludwig Cohn of diens adres.

Beslist verder, dat deze wijziging der huurovereenkomst zal ingaan op 1 April 1946.

Ontzegt het meerder gevorderde.

No. 62.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Jan. 1946. (Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen.)

Ontslag verleend wegens slapte in het bedrijf, en niet onder de destijds bestaan hebbende bijzondere omstandigheden. Requestrant niet ontvankelijk verklaard, en overli-gens verwezen naar den gewonen rechter.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

W. M. de Jongh, gem. M. Bijl de Vroe,
tegen:

A. Kleintjes, beheerder der N. V. Tricotagefabriek „Charma” te Tilburg.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift met bijlagen van 11 Augustus 1945, gericht aan het Militair Commissariaat van het Rechtsherstel te 's-Gravenhage van W. M. de Jongh, wonende te Arnhem, Handelstraat 18, gemachtigde Mr. G. S. D. Bijl de Vroe te Arnhem;

inhoudende, dat requestrant bij schrijven van 12 Februari 1938 in vasten dienst werd genomen als vertegenwoordiger bij de N. V. Tricotagefabriek „Charma” te Tilburg, voorloopig voor den tijd van een jaar (t.m. 31 Maart 1939) tegen een jaarlijksche vergoeding van f 5200, plus eventueele provisie; dat dit dienstverband steeds stilzwijgend verlengd werd, totdat in 1944 moeilijkheden rezen, doordat requestrant in aanmerking werd genomen voor het verrichten van werkzaamheden in Duitsland; dat hij, in verband hiermede een slechten gezondheidstoestand simuleerde om aan uitzending te ontkomen; dat requestrant daarop een schrijven der N. V. ontving van 12 Juni 1944, waarin hem tegen 31 Juli 1944 ontslag werd gegeven; dat requestrant toen een onderhoud heeft gehad met den directeur der N. V., waarop

deze bij brief van 17 Augustus 1944, welken requestrant overgelegd heeft, heeft bericht ondanks de verbreking van het dienstverband op finantieel gebied aan requestrant te willen tegemoetkomen door hem maandelijks vanaf 1 Augustus 1944 tot en met 31 December 1944 tot en met 31 December 1944 een vergoeding van f 200 bruto te geven, terwijl in uitzicht werd gesteld ook na dien tijd hulp te verleenen, als de vennootschap daartoe in staat was, zonder in deze echter een bindende toezegging te doen; dat in October 1944 Tilburg werd bevrijd, de directeur der vennootschap naar het Oosten vluchtte en het Militair Gezag een beheerder over de vennootschap heeft aangesteld;

met conclusie: te willen bepalen, dat de dienstbetrekking van requestrant als vertegenwoordiger bij de N.V. „Charma” onverbroken voortduurt, terwijl hij aanspraak maakt op een wachtgeld sedert 1 Jan. 1945, zoolang van zijn diensten nog geen gebruik kan worden gemaakt;

O. dat gerequesteerde, Antonius Kleintjes, beheerder van de N. V. Tricotagefabriek „Charma”, bij schrijven van 15 November 1945 met bijlagen dit verzoek heeft bestreden op gronden, waarop zoo noodig hieronder zal worden teruggekomen en heeft verzocht requestrant te verklaren niet ontvankelijk in het door hem gedane verzoek, althans dat verzoek te wijzen van de hand en hem te veroordeelen in de kosten;

O. dat de bevoegdheden van het Militair Gezag in dezen zijn overgegaan op den Raad voor het Rechtsherstel, afdeling Rechtspraak, welke de zaak naar deze kamer heeft verwezen;

O. dat gerequesteerde ontkent, dat het ontslag is gegeven onder invloed van den vijand, althans van de destijds bestaan hebbende bijzondere omstandigheden, aangezien de reden van het ontslag is geweest het feit, dat requestrant reeds twee jaren lang overbodig was;

O. dat in den door requestrant geproduceerden brief van de „Charma” d.d. 12 Juni 1944 aan hem, requestrant, o. m. werd geschreven: „Wij hebben U eenige maanden tijd gegeven om een andere betrekking te zoeken daar U voor onze firma nu reeds meer dan twee jaar geen enkele bezigheid hebt en wij ook geen vooruitzicht hebben U in de naaste toekomst te werk te kunnen stellen. Het zou ons daarom zeer aangenaam zijn geweest als U in de afgelopen twee jaren zelf stappen had ondernomen om werk te vinden, zoodat het niet noodig geweest was U zoo lang door onze firma te ondersteunen”, terwijl in een schrijven d.d. 17-8-1944, mede door requestrant overgelegd, de „Charma” aan requestrant schreef dat zij met genoegen vernomen hadden dat requestrant een betrekking had gevonden met ingang van 15-7-1944, dat zij afschoon zij de dienstbetrekking verbroken hadden, gedurende den tijd van 1-8 tot 31-12-1944 hem op finantieel gebied tegemoet wilden komen door hem gedurende dien tijd maandelijks een vergoeding van f 200 bruto te geven, en daaraan toevoegden

dat zij requestant in uitzicht hebben gesteld ook na dien tijd hem in een of anderen vorm hulp te willen verlenen als zij daartoe in staat zijn, maar daaromtrent geen bindende toezegging kunnen doen;

O. dat uit dezen gang van zaken die door requestant niet is ontkend, naar 's Raads oordeel in ieder geval voldoende is gebleken dat het ontslag niet aan requestant is verleend onder zoodanige bijzondere omstandigheden dat, in verband daarmee het achterwege laten van ingrijpen op grond van het Besluit Herstel Rechtsverkeer onredelijk ware, omdat daaruit blijkt dat de „Charma” op 1 Januari 1945, met ingang van welken datum aan requestant eindelijk verdere financiële steun is onthouden, den requestant reeds pl.m. 2½ jaar gesalarieerd resp. ondersteund had zonder dat hij productieven arbeid had verricht, zoodat is aan te nemen dat inderdaad slapte in het bedrijf de reden van het ontslag is geweest, en requestant, als hij meent dat dit ontslag onrechtmatig is geweest, en hem ten deze schadevergoeding toekomt, zich tot den gewonen rechter zal hebben te wenden;

Op voorschreven gronden beschikkende:
Verklaart requestant niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

No. 63.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Jan. 1946.
(Mr. Verdam.)

Kort Geding.

Vordering tot afgifte van goederen in kort geding gedeeltelijk af- en gedeeltelijk toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Wij Voorzitter, enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift gedagteekend 19 December 1945 van Regina Klara Geisel, weduwe van A. Bonnist, wonende te Amsterdam, aan ons ingediend door Mr. L. Wichers Hoeth, die als gemachtigde voor verzoekster occupeert;

Gehoord partijen te Onzer terechtzitting van 15 Januari 1946;

O. dat wij geen termen aanwezig achten de gevraagde voorziening te treffen tegen de gerequesteerden Hueber, Duif en Lensen, waarbij wij in aanmerking nemen dat Hueber en Lensen de goederen kochten in den winkel van gerequesteerde Lodder en dat Duif de goederen (vloerbedekking en gordijnen) overnam van dengene dien hij als bewoner opvolgde;

O. dat wij vooralsnog aannemelijk achten dat verzoekster recht op rechtsherstel heeft tegen de gerequesteerden Ziekenoppasser, Blankenzee en Lodder, alsmede dat zij de desbetreffende goederen dringend behoeft;

O. dat wij derhalve termen aanwezig achten voor de volgende voorziening:

Rechtdoende:

Wijzen de ingestelde vordering af zooover betreft de gerequesteerden Hueber, Duif en Lensen; veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding zooover die gerequesteerden betreft, aan de zijde van elk dier gerequesteerden tot heden bedragende f 15;

Veroordeelen de gerequesteerden Ziekenoppasser, Blankenzee en Lodder elk voorwat treft de in het verzoekschrift te zijnen name vermelde goederen (te weten Ziekenoppasser die sub a, Blankenzee die sub b en Lodder die sub c) om binnen twee dagen na betekening van deze beschikking die goederen aan verzoekster af te geven, met veroordeeling van elk van hen van een dwangsom à f 25 per dag voor iederen dag dat hij in gebreke mocht blijven aan de tegen hem uitgesproken veroordeeling te voldoen; verklaren deze beschikking voor wat de gerequesteerden Ziekenoppasser, Blankenzee en Lodder betreft tot zooover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen de gerequesteerden Ziekenoppasser, Blankenzee en Lodder in de kosten van het geding, ieder zooover het tegen hem gevoerd is, en tot heden aan de zijde van verzoekster voor ieder van hen bedragende f 25;

Wijzen af hetgeen meer of anders tegen de gerequesteerden Ziekenoppasser, Blankenzee en Lodder is gevorderd.

No. 64.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Febr. 1946.
(Mr. Verdam.)

Kort Geding.

Gevraagde voorziening gewelgerd wegens onduidelijke positie van de opgevorderde auto.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 27 en 150a.)

Wij, Voorzitter enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift van Henricus van de Vall, aan Ons ingediend door Mr. C. L. v. Mourik, advocaat en procureur te Amsterdam;

Gehoord partijen;

O. dat gerequesteerde ons onbevoegd acht om van de vordering kennis te nemen, daartoe aanvoerd dat het hier betreft een gewoon eigendomsgeschil het welk behoort tot de competentie van den gewonen rechter, doch wij hem hierin niet kunnen volgen daar de vordering zooals zij is ingesteld niet dit karakter vertoont;

O. dat het hier betreft een auto die 3 Juni 1944 door de Deutsche Weermacht is opgevorderd en thans in het bezit is van gerequesteerde, die haar heeft gekocht van een zekeren van Veen;

O. dat van Veen heeft verklaard, dat naar hem gebleken is, Nederlanders in Duitse uniform de wagen hebben verkocht aan een collega van hem (van Veen) waarna ze via verschillende anderen verkocht is aan een zekeren van Leer, van wien hij (van Veen) ze heeft gekocht;

O. dat volgens gerequesteerde van Veen hem bij den verkoop heeft medegedeeld, dat de auto gedurende den geheelen oorlog was ondergedoken geweest, welke mededeeling van van Veen kennelijk gelogen is;

O. dat de auto vermoedelijk gestolen is, doch hoe dit zij, de positie van de auto zoo onduidelijk is dat voor ons geen termen aanwezig zijn voor een voorziening onzerzijds;

Rechtdoende:

Weigeren de gevraagde voorziening;

Veroordeelen requestrant in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 20.

No. 65.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Januari 1946.
(Mrs. J. Verdam, Prof. R. D. Kolléwijn en Jhr. J. van der Does de Willebois).

Afgifte van roerende goederen, eigendom van verzoekster, en bij gerequesteerde aangetroffen, bevolen. Dwangsom. Schadevergoeding voor het geval gerequesteerde zich in de onmogelijkheid heeft gesteld, de goederen terug te geven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23—27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift van Dora Wesel, echtgenoot van Lucas Blitz, wonende te Amsterdam, procureur Mr. I. Coopman.

Gezien het verweerschrift van Michael Huber G. J. Klinkum, wonende te Amsterdam, procureur Mr. Dr. H. Visser.

Gehoord requestrante, terwijl gerequesteerde ofschoon behoorlijk opgeroepen niet is verschenen.

O. dat requestrante rechtsherstel verzoekt ten aanzien van de in het request omschreven meubels, huishoudelijke goederen en andere roerende goederen, waaromtrent zij stelt: dat zij deze op 3 Januari 1943 in haar woning te Amsterdam, Hortusplantsoen 14³ heeft moeten achterlaten, toen zij met haar man is moeten vluchten wegens het dreigend gevaar als Joden door den vijand te worden weggevoerd; dat zij in Amsterdam teruggekeerd genoemde goederen heeft aangetroffen in de woning van gerequesteerde, haar toenmaligen buurman, Hortusplantsoen 15³; dat gerequesteerde op onrechtmatige wijze in het bezit is gekomen van die goederen, daar hij wist dat het bezit daarvan voor requestrante verloren was gegaan onder bedreiging van den vijand;

O. dat gerequesteerde bij zijn verweer-

schrift een verward verhaal doet, waaruit blijkt dat hij de litigieuze goederen inderdaad in zijn woning had, toen requestrante te Amsterdam terugkeerde en met behulp van de B.S. een onderzoek in zijn woning instelde, stellende hij daaromtrent dat hij deze goederen zou hebben gekocht van zekeren E. J. J. Cohen Rodriguez, die door requestrante zou zijn gemachtigd voor haar op te treden;

O. dat requestrante de door gerequesteerde gedane beweringen heeft ontkend, speciaal ook heeft ontkend dat zij aan E. J. J. Cohen Rodriguez, die naar haar zeggen door de Duitschers is weggevoerd en niet teruggekeerd, volmacht tot verkoop heeft gegeven;

O. dat gerequesteerde den Raad in geen enkel opzicht aannemelijk heeft gemaakt, dat hij de goederen te goeder trouw onder bezwarenden titel van een derde heeft verkregen, geenerlei bewijsaanbod heeft gedaan en niet noodig heeft gevonden voor den Raad te verschijnen;

O. ten allen overvloede, dat in sterke mate tegen gerequesteerde pleit, dat hij naar requestrante ter compartie mededeelde de goederen van zijn woning heeft doen weghalen;

O. dat op deze gronden moet worden recht gedaan als volgt:

dat in verband met het bepaalde in art. 18 derde lid K. B. E 100 een uitdrukkelijke uitvoerbaarverklaring bij voorraad niet noodig is;

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequesteerde Mich. H. G. J. Klinkum om de bij het request omschreven goederen aan verzoekster af en over te geven.

Veroordeelt gerequesteerde om, indien hij binnen vijf dagen na de beteekening van deze uitspraak daaraan niet mocht hebben voldaan, aan requestrante een dwangsom van f 50 (vijftig gulden) te betalen voor elken dag dat hij gedurende een termijn van twintig dagen aan het vonnis tot afgifte niet mocht hebben voldaan.

Veroordeelt voorts gerequesteerde om, indien hij binnen 25 dagen na de beteekening van deze uitspraak daaraan niet mocht hebben voldaan, boven en behalve de dwangsom van f 50 per dag over 25 dagen aan requestrante te betalen f 3000 (zegge drie duizend gulden), zulks ter vergoeding van de door requestrante geleden schade als gevolg van gerequesteerde's alsdan genoegzaam gebleken onwil om aan requestrante haar eigendom terug te geven, stellende de Raad hiermede gelijk de eventuele onmogelijkheid waarin gerequesteerde zich na requestrante's terugkeer mocht hebben gesteld om de litigieuze goederen aan requestrante terug te geven.

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante begroot op f 50.

No. 66.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Jan. 1946.
(Mr. Lubbers.)

Kort Geding.

Voorziening bij voorraad in kort geding betreffende het beheer van onroerend goed door gedelegeerde van den voorzitter van de Afd. Rechtspraak.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 113d.)

*Aan den Voorzitter van de Afdeling
Rechtspraak voor den Raad van het
Rechtsherstel, Amsterdam.*

Geven eerbiedig te kennen:

1. Elisabeth Cohen, weduwe van Ph. E. Tas, 2. Eva Tas, en 3. Abram Tas, wonende te Amsterdam, adv. en proc. Mr. M. M. G. Th. de Kort te Amsterdam;

dat de erfplater van verzoekers, Ph. E. Tas, op 10 Mei 1940 eigenaar was van de perceelen aan den Muiderslotweg 153/155/157 te Schoten;

dat door het overlijden van Ph. E. Tas, op 23 Juli 1942 den eigendom dezer perceelen op verzoekers is overgegaan;

dat de perceelen op 30 October 1942 door de Nederlândische Grundstücksverwaltung zijn verkocht aan P. Oor, voor de somma van f 16,000, waarbij de koper er derhalve van op de hoogte was, dat de panden uit Joodsch bezit afkomstig waren;

dat voornoemde Oor deze panden heeft doorverkocht en geleverd aan A. J. Postma, wonende te Bloemendaal aan de Iepenlaan No. 25, waarbij genoemde Postma wist, althans had behooren te weten, dat de perceelen uit Joodsch bezit afkomstig waren;

dat verzoekers bij den Raad voor het Rechtsherstel aanhangig hebben gemaakt een verzoek tot nietig-verklaring van de voornoemde koopovereenkomsten en de daarop gevolgde leveringen cum annexis;

dat echter te verwachten is, dat het nog geruimen tijd zal duren alvorens een uitspraak van voornoemden Raad zal zijn verkregen;

Aangezien anderszijds verzoekers dringend om de inkomsten van voornoemde perceelen verlegen zijn en het billijk is, dat verzoekers in afwachting van voornoemde uitspraak met het beheer van de panden worden belast;

dat deze aangelegenheid een spoedeischend karakter heeft;

Met verzoek in kort geding te bepalen bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, gerequesteerde zal worden bevolen om zich te onthouden van beheersdaden ten aanzien van de voornoemde perceelen met bepaling, dat het geheele beheer zal toekomen aan verzoekers, daaronder begrepen de incasso der huren, totdat de Raad voor het Rechtsherstel uitspraak zal hebben gedaan, onder voorwaarde, dat verzoekers de kosten en vaste

lasten aan deze perceelen verbonden, zullen dragen, met uitzondering van de rente en aflossing van de eventueel door den gerequesteerde of door Oor hierop gevestigde hypotheek; alles met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van dit kort geding.

Wij, Gedelegeerde enz.;

Gezien bovenstaand verzoekschrift;

O. dat de afdoening daarvan door den heer Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak in onze handen is gesteld en wij krachtens de ons verleende vertegenwoordigingsbevoegdheid tot die afdoening bevoegd zijn;

Gehoord partijen;

In rechte:

O. dat inwilliging van het verzoek geheel ligt in de lijn van de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, terwijl door die inwilliging geen enkel redelijk belang van den gerequesteerde wordt geschaad;

O. dat wij de zaak inderdaad spoedeischend achten, al ware het slechts daarom dat verzoekers afgezien van hun financiële positie er belang bij hebben reeds dadelijk voor het onderhoud der betrokken perceelen te kunnen zorgdragen;

O. dat wij derhalve het verzoek voor toewijzing vatbaar achten behoudens zoodanige wijzigingen als wij hierna in onze uitspraak zullen vastleggen;

Rechtdoende:

Veroordeelen gerequesteerde om te gehengen en te gedoogen dat het beheer van de gemelde perceelen met ingang van heden zal worden gevoerd door verzoekers met inachtneming van zoodanige gebuiken als ten aanzien van perceelen als de onderhavigen ter plaatse gangbaar zijn met dien verstande, dat verzoekers uit de te ontvangen huurpennningen de vaste lasten en de kosten van onderhoud, assurantie en administratie zullen moeten betalen, terwijl verzoekers gehouden zijn van het gevoerde beheer summiere verantwoording te doen aan gerequesteerde; voor het eerst per 1 April 1946 over het alsdan sinds heden verlopen tijdvak en verder kwartaalsgewijze.

Verklaren deze uitspraak tot zoover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut.

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten tot aan deze uitspraak door ons begroot op f 25.

No. 67.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Jan. 1946. (Mr. Suringar.)

Kort Geding.

Onbevoegdverklaring ten aanzien van de gevorderde nietigverklaring van de koopovereenkomst. Toewijzing van de vordering tot overdracht van het beheer.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Ludwig Cohn, wonende te Velp, gemeente Rheden, advocaat Mr. C. de Kempnaer te Arnhem,

tegen:

Joan Venema, confectiefabrikant, wonende te Almelo.

Wij, Voorzitter enz.;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat bij het introductief request is gesteld, dat verzoeker eigenaar was van het perceel kadastraal bekend Arnhem Sectie O no. 6055, gelegen aan de Ketelstraat te Arnhem, welk perceel, dat verhuurd is aan de N. V. Handelmaatschappij Rijnveld buiten den wil en tegen den wensch van verzoeker door den bezetter ten deze handelende door bemiddeling van de A.N.B.O. bij acte van transport verleden voor den candidaat-notaris B. G. ten Kate, waarnemende het kantoor van Notaris Roscam Abbing te Arnhem, d.d. 20 Januari 1943, overgeschreven ten hypotheekkantore te Arnhem 20 Januari 1943 in deel 2313 no. 120, is verkocht en geleverd aan Joan Venema, confectiefabrikant, wonende te Almelo, die kocht en accepteerde voor een koopsom van f 54,000, waarvoor kwitantie in de acte; dat gerequesteerde, hoewel hij op grond van het bepaalde in het K. B. E 100 ook zelf moet weten en begrijpen, dat de door hun met den bezetter gesloten koop niet zal worden erkend maar nietig verklaard, toch eischt dat de huurder hem, gerequesteerde, de huur betaalt, zooals blijkt uit de overgelegde brieven en de huurder met rechtmaatregelen dreigt, zoodat requestant het grootste belang heeft bij een voorziening bij voorraad om dit, voorziening bij voorraad om dit, indien gerequesteerde de huur int, het voor verzoeker een actie zal kosten om de huur terug te krijgen en de mogelijkheid bestaat dat verzoeker die huur niet van gerequesteerde, die ernstige verliezen zal lijden door de vernietiging van dezen koop en mogelijk nog andere in samenwerking met den bezetter gedane transacties, kan terugontvangen;

op grond waarvan is verzocht, dat het Ons moge behagen bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad te vernietigen de voormelde koop en verkoop, waardoor gerequesteerde den eigendom van het perceel kadastraal bekend Arnhem O 6055 verkreeg, met verklaring, dat verzoeker daarvan de eenige eigenaar is, met machtiging op verzoeker de door U HoogEdelGestrenge gegeven beslissing in te schrijven in de openbare registers ten hypotheekkantore met doorhaling der voormelde acte van overdracht, met veroordeeling van gerequesteerde om de sedert de verkrijging door gerequesteerde geïnde huur tot een gezamenlijk bedrag van f 14,000 aan verzoeker terug te betalen; subsidiair in afwachting der beslissing in de hoofdzaak omtrent de vernietiging der overeenkomst, waardoor gerequesteerde den eigendom verkreeg van het voormelde perceel, den gerequesteerde te veroordeelen, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad geen huur te innen van den huurder

van genoemd perceel, met machtiging op verzoeker in afwachting van de beslissing in de hoofdzaak de huur te innen en daarvoor te kwiteeren, met veroordeeling van gerequesteerde, zoo hij niet aan de door U HoogEdelGestrenge te geven beslissing mocht voldoen, tot betaling van een dwangsom van f 5000 voor iedere overtreding, kosten rechtens;

O. dat bij de mondelinge behandeling ter zitting van 28 December 1945, waartegen partijen bij aangeeteekend schrijven van den Griffier d.d. 20 December 1945 waren opgeroepen, verzoeker is verschenen bij diens gemachtigde Mr. C. de Kempnaer en de beheerder over het vermogen van Joan Venema, Ir. B. ter Brugge, wethouder en leeraar R.H. B.S. te Almelo, bij zijn gemachtigde Mr. Waller, advocaat te Arnhem; dat verzoeker heeft volhard bij zijn request onder toevoeging, dat verzoeker is Jood in de betekenissen daaraan door den bezetter gehecht en dat het de bedoeling van zijn subsidiair verzoek is om o. m. te worden gemachtigd te kwiteeren bevrijdend voor den huurder; dat de gemachtigde van den beheerder Ir. ter Brugge heeft aangevoerd, dat de vordering is niet-ontvankelijk, immers tegen den beheerder had moeten zijn ingesteld; dat de beheerder volledig bereid is mede te werken tot rechtsherstel en geen bezwaar heeft dat de huur reeds thans aan Cohn wordt betaald mits deze ook de lasten van het gebouw voor zijn rekening neemt; dat zulks op 19 December jl. aan Mr. de Kempnaer is medegedeeld, zoodathet kort geding overbodig is en de wederpartij derhalve in de kosten moet worden veroordeeld; dat Mr. de Kempnaer heeft medegedeeld dat voorstel eerst heden te hebben ontvangen, wat door Mr. Wallis niet wordt bestreden; dat hij bereid is de lasten van het perceel voor zijn rekening te nemen;

O. dat Wij de uitspraak hebben bepaald op heden, waar partijen geen prijs stelden op een vroegere beslissing;

O. dat het middel van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen omdat de vordering tegen Joan Venema zelf kan worden ingesteld al is zijn vermogen ook onder beheer gesteld; dat daargelaten of niet automatisch de beheerder geacht moet worden de plaats in te nemen van den persoon wiens vermogen onder zijn beheer is gesteld, nu deze beheerder in rechte is opgekomen voor den gerequesteerde, de te geven beslissing in ieder geval ook tegen hem kan worden ingeroepen;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel de voorwaarden ingevolge art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer vereischt voor het ingrijpen van den Raad aanwezig zijn, zoodat de eigendomsoverdracht voormeld aan Joan Venema waarschijnlijk op een daartoe gedaan verzoek zal worden nietig verklaard;

O. dat deze nietigverklaring echter het karakter van een voorziening bij voorraad als thans van Ons gevraagd wordt zou te buiten gaan als behelzende een definitieve beslissing, zoodat Wij ons ten aanzien van het pri-

mair daartoe strekkend verzoek c.s. onbevoegd moeten verklaren;

O. dat waar de gestelde eigendomsoverdracht bevestigd door de geproduceerde kadastrale extracten niet is tegengesproken en uit de gestelde evenmin tegengesproken omstandigheden blijkt, dat een onmiddellijke voorziening bij voorraad werd vereischt, het subsidiaire verzoek in voege als na te melden voor toewijzing vatbaar is, echter met deze beperking, dat deze beslissing niet langer kan gelden dan tot op de hoofdzaak zal zijn beslist en mits deze binnen vier weken na heden bij den Raad zal zijn aangebracht ter behandeling door de afdeling Onroerende Goederen van den Raad; dat waar niet is tegengesproken dat de vordering is ingesteld alvorens de verzoeker de bereidverklaring van den beheerder had bereikt, de vordering terecht is ingesteld en er geen redenen bestaan waarom de verzoeker in de kosten zou moeten worden veroordeeld;

Op voorschreven gronden;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren Ons onbevoegd kennis te nemen van de primaire vordering;

en wat de subsidiaire vordering betreft:

Veroordeelen gerequesteerde in afwachting van de beslissing op de hoofdzaak omtrent den eigendom van het perceel, geen huur te innen van den huurder van gemeld perceel kadastraal bekend Arnhem Sectie O no. 6055;

Machtigen verzoeker om die huur te innen en te kwiteeren, bevrijdend voor den huurder, mits verzoeker ook de lasten van het perceel voor zijn rekening neemt.

Veroordeelen gerequesteerde zoo hij niet aan deze beslissing mocht voldoen tot betaling van een dwangsom van f 3000 voor elke overtreding.

Verstaat dat deze beslissing slechts van kracht blijft tot de beslissing op de hoofdzaak in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, welke moet worden aangebracht bij den Raad ter kennis van de afdeling Onroerende Goederen binnen vier weken na heden.

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Verwijzen gerequesteerde Venema in de kosten, met inbegrip van de uit te geven grosse dezer beschikking, aan zijde van requestrant tot heden begroot op f 85.

No. 68.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Jan. 1946. (Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen.)

Beschikkingen van Militair Commissariaat en het Nederlandsch Beheersinstituut, waarbij een aan een Duitscher in September 1944 verleende hypotheek is nietig verklaard, bevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
Artt. 15 en 43.)

De Raad voor Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request van Huijbregt de Haas van Dorsser, tuinder, wonende te Nijmegen, Kwakkenbergweg No. 309, gemachtigde Mr. P. C. J. Terheggen te Nijmegen, houdende hooger beroep van een beschikking dd. 25 October 1945 van het Nederlandsche Beheersinstituut, waarbij hem is medegedeeld dat dat Instituut geen termen aanwezig acht om de beschikking dd. 9 Juni 1945 van het Militaire Commissariaat voor het Rechtsherstel, waarbij een hem door W. Kallinich verleende hypotheek is nietig verklaard, te wijzigen of in te trekken en verzoeker op grond van die beschikking dd. 25 October 1945 binnen een maand in beroep kan komen bij de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat dit appelschrift tijdig, immers op 23 November 1945 ter Griffie van den Raad is ingekomen;

O. dat uit de overgelegde stukken blijkt dat appellant, Nederlander, bij akte dd. 13 September 1944, verleden voor Notaris Nieuwenhuis te Nijmegen, aan Walter Kallinich, Rijksduitscher, destijds wonende te Nijmegen, ter leen heeft verstrekt f 10,000 onder verband van eerste hypotheek op het landhuis met garage, erf en tuin aan den Louiseweg no. 1 te Nijmegen, in eigendom toebehoorend aan genoemden Kallinich, welke hypotheek in de openbare registers van het Kadaster te Nijmegen is ingeschreven op 15 September 1944 in deel 421 No. 1; dat het Militaire Commissariaat destijds de bevoegdheden van het Beheersinstituut kon uitoefenen en het Militaire Commissariaat voor het Rechtsherstel bij zijn voormelde beschikking uit overweging dat die hypotheekverleening een rechtshandeling is voor het in werking treden van het Besluit Vijandelijk Vermogen verricht in Nederland door een vijandelijk onderdaan met een ander persoon en hem summier is gebleken dat partijen tot die rechtshandeling het oogmerk hadden om maatregelen in den geest als bedoeld in genoemd Besluit te verijdelen of te bemoeilijken, althans dat een der partijen, tot die rechtshandeling, te weten Walter Kallinich, zoodanig oogmerk had en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijs bekend had behooren te zijn, die rechtshandeling heeft nietig verklaard;

O. dat tegen die door het Nederlandsche Beheersinstituut bekrachtigde en gehandhaafde beschikking door appellant is aangevoerd dat hij geenszins het oogmerk had om maatregelen in den geest als in bedoeld Besluit bedoeld te verijdelen of te bemoeilijken en dat appellant ook niet kan aannemen dat Kallinich zoodanig oogmerk had, laat staan dat dit oogmerk aan appellant bekend was of redelijkerwijs bekend had behooren te zijn, terwijl hij zich afvraagt welke maatregelen in den geest als voormeld partijen of een van haar het oogmerk had te verijdelen of te bemoeilijken, daar hem dit volkomen onduidelijk is en hem ook door niemand is medegedeeld;

O. dat deze bezwaren kennelijk ongegrond

zijn, daar appellant zelf in zijn appèlschrift stelt dat genoemde Kallinich naar Duitschland wilde vertrekken en daarom de beschikking over geld wenschte te hebben; dat immers de maatregel welke Kallinich wenschte te verijdelen was de overgang van vermogen van een vijandelijk onderdaan aan den Staat en uit appellant's eigen opgave blijkt dat Kallinich een deel van zijn vermogen daaraan wilde onttrekken door dit mede te nemen naar Duitschland en appellant zeker in September 1944 met dat oogmerk althans op de hoogte geacht moet worden geweest te zijn als hij al niet voornemens was dit in de hand te werken;

O. dat appellant zich niet kan disculpeeren met een beroep op den slechten gezondheids-toestand van zijn dochter, waardoor het voor hem noodzakelijk zou zijn de beschikking te verkrijgen over een huis als dat van Kallinich, welke beschikking hij niet anders kon verkrijgen dan onder voorwaarde dat hij aan Kallinich f 10,000 zou leenen onder hypotheek, daar deze omstandigheden voor hem geen overmacht opleveren; dat appellant voorts zegt het immoreel te achten wanneer door nietigverklaring der hypotheek aan hem het kapitaal zou worden ontnomen dat hij door zijn arbeid heeft verdiend en dat bestemd is voor de verzorging van zijn ouden dag en van zijn dochter, doch ten onrechte, in de eerste plaats al omdat hem door de aangevallen nietigverklaring niet zijn verdediging op Kallinich is ontnomen, maar bovendien en vooral omdat door die nietigverklaring niet anders geschiedt dan het herstellen van zijn eigen onverantwoord handelen, bestaande in het redden voor den vijand van door dezen in Nederland verworven vermogen;

O. dat de beschikkingen van het Militaire Commissariaat voor het Rechtsherstel en van het Nederlandsche Beheersinstituut derhalve terecht zijn genomen zoodat er geen termen kunnen worden gevonden die te vernietigen;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende in hooger beroep:

Bevestigt de beschikking, waarvan beroep.

No. 69.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 December 1945. (Mr. van Berckel).

Verzoeker bij voorraad gerechtigd verklaard, zijn winkelpanden wederom te betrekken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 150a.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Simon van Gelderen, koopman, wonende, althans tijdelijk verblijfhoudende te Utrecht,

Nobelstraat No. 2, te dezer zake woonplaats kiezende te 's-Gravenhage aan de Koninginnegracht No. 1c, ten kantore van den advocaat en procureur Mr. I. E. Hes Bzn.,

dat verzoeker sedert Juli 1934 van Notaris J. C. H. Zondag en vervolgens na diens overlijden van diens echtgenoot Mevrouw J. Schilte, ten deze gerequesteerde, thans wonende te Noorden (bij Woerden), in huur heeft bezeten de perceelen aan de Vlamingstraat No. 40 en de Groote Marktstraat No. 28 te 's-Gravenhage, bestaande uit woning en winkel- en pakhuysruimte voor een huurprijs van f 5000 per jaar;

dat deze huurovereenkomst oorspronkelijk alleen werd aangegaan voor het pand Vlamingstraat No. 40 voor f 3500 per jaar, maandelijks bij vooruitbetaling te voldoen en wel voor den tijd van twee jaar, waarvan een schriftelijke overeenkomst werd opgemaakt, doch dat in 1935 het pand Groote Marktstraat No. 28 door verzoeker erbij werd gehuurd, hetwelk eveneens aan gerequesteerde toebehoort, terwijl voor de twee panden gezamenlijk f 5000 huur per jaar werd betaald en de oorspronkelijke overeenkomst werd geënvooerd en wel wederom voor twee jaar dat deze huurovereenkomst is blijven voortbestaan in ongewijzigden vorm en laatstelijk een schriftelijke huurovereenkomst is gesloten in 1939 wederom voor twee jaar;

dat tenslotte gedurende den oorlog de overeenkomst stilzwijgend is verlengd en verzoeker huurder is gebleven totdat hij omstreeks Juli 1942 gedwongen werd de wijk te nemen naar het buitenland tengevolge van de door de bezettende macht tegen de Joden beënde raamde en te verwachten maatregelen;

dat de zaak van verzoeker toen is voortgezet door een destijds benoemden Verwalter A. Arnheim, waarop gemelde zaak begin 1945, na het vertrek van den Verwalter door een zekeren Otto Hase is geliquideerd;

dat vervolgens gemelde perceelen in gebruik zijn genomen door gerequesteerde voor opslag van meubelen van evacués;

dat verzoeker onlangs uit het buitenland is teruggekeerd en zijn zaken op den ouden voet wil hervatten;

dat verzoeker zich terstond heeft gewend tot gerequesteerde met het verzoek hem opnieuw gemelde woon- en winkelhuizen in huur te willen afstaan;

dat gerequesteerde zich hiertoe bereid heeft verklaard en zulks schriftelijk aan verzoeker heeft bevestigd;

dat verzoeker zich met deze verklaring tot de Kamer van Koophandel heeft gewend, van welke instantie hij toestemming heeft verkregen om zich per 1 October 1945 in gemelde perceelen te vestigen;

dat gerequesteerde echter weigerachtig is meergemelde perceelen ter beschikking van verzoeker te stellen, voorgevond, dat zij daaruit allereerst de daarin momenteel opgeslagen inboedel moet verwijderen en die huizen moet laten opknappen;

dat echter recht en billijkheid medebrengt, dat gerequesteerde betreffende panden

thans onmiddellijk ter beschikking van verzoeker stelt;

dat bovendien verzoeker er geen bezwaar tegen heeft, dat de in de perceelen aanwezige meubelen tijdelijk aldaar verblijven en hij de zorg voor de bewaring op zich wil nemen, terwijl hij omtrent het opknappen geen eischen heeft gesteld;

dat, voorzover door Uw Raad mocht worden aangenomen, dat de vroegere bestaande huurovereenkomst tusschen partijen niet is blijven voortbestaan, doch teniet is gegaan, verzoeker recht en belang heeft te vorderen dat Uw Raad deze huurovereenkomst weder doet herleven, zijnde deze huurovereenkomst een rechtsbetrekking gesloten tusschen personen, die allen ten tijde van het teniet gaan dier rechtsbetrekking ingezetenen van het Koninkrijk waren en de rechtsbetrekking tot voorwerp had zaken welke zich binnen het Koninkrijk bevonden, terwijl tevens het teniet gaan van de tusschen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking geschied is zonder geoorloofden oorzaak of op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan door den wetgever is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zoodat het achterwege laten van een beslissing als ten deze verzocht, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, immers tengevolge van het feit, dat verzoeker als Jood zijn rechten en verplichtingen uit de huurovereenkomst voortvloeiende niet langer kon uitvoeren, hij het pand destijds moest verlaten;

dat verzoeker ten overvloede wil opmerken, dat gerequesteerde geen enkel redelijk belang heeft om verzoeker niet langer als huurder te accepteren, waar hij steeds zijn verplichtingen stipt is nagekomen;

dat verzoeker door de tegenwerking van gerequesteerde groote schade lijdt, nu hij zijn zaken niet kan beginnen, terwijl gerequesteerde thans tracht een anderen huurder voor het pand te vinden;

dat deze schade is te begrooten op grond van een door verzoekers accountant opgemaakte berekening op tenminste f 620.32 per maand;

dat, indien gerequesteerde dadelijk had medegewerkt, verzoeker reeds 1 September 1945 zijn zaak had kunnen openen, en derhalve thans reeds drie maanden schade lijdt, zoodat zijn schade tot 1 December bedraagt f 1860.96;

dat verzoeker er vooral den nadruk op wil vestigen, dat hij juist in de afgelopen maanden, nu de goederen-toewijzingen weer ruimer gaan vloeien, extra schade lijdt, doordat hij bij zijn vakgenooten achterop is geraakt;

Met verzoek te geven een onmiddellijke voorziening bij voorraad en mitsdien:

primair te verklaren dat de oorspronkelijke tusschen partijen bestaande huurovereenkomst, gelijk hiervoren omschreven, nog steeds ongewijzigd voortbestaat en verzoeker gerechtigd is, de perceelen terstond te betrekken en

subsidiar te doen herleven de teniet gegane huurovereenkomst tusschen partijen gelijk oorspronkelijk bestaande, tevens met veroordeeling van gerequesteerde tot betaling van schadevergoeding terzake van het nalaten om tijdig het pand aan verzoeker ter beschikking te stellen, een bedrag van f 1860.96, zijnde gedurende de maanden September tot en met November door verzoeker gedorven winst, teven met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding, en met verzoek tot mondelinge behandeling.

Wij, lid enz.;

Gezien voorgesteld verzoek van Simon van Gelderen zooals dit ter zitting onweersproken hiermede is aangevuld, dat requestant bereids bij den Raad een verzoek tot herstel der rechtsbetrekking heeft ingediend, doch de uitspraak daarover niet spoedig is te verwachten;

Gehoord partijen en hare raadslieden, voor den verzoeker diens procureur en voor gerequesteerde Mr. K. van Rijkevorsel te 's-Gravenhage;

Ten aanzien der feiten:

O. dat vooreerst hiervoor verwezen wordt naar den inhoud van het verzoek;

O. voorts, dat vaststaat, dat verzoeker sedert Juli 1934 resp. 1935 de in het request vermelde perceelen van gerequesteerde in huur heeft gehad en nog had, toen hij omstreeks Juli 1942 gedwongen werd de wijk naar het buitenland te nemen, waarna de door hem in de perceelen gedreven zaak onder een Verwalter is gekomen en in 1945 is geliquideerd;

O. dat gerequesteerde, eigenares der perceelen, thans na verzoeker's terugkeer weigerachtig is dezen daarin toe te laten;

In rechte:

O. dat namens gerequesteerde is betoogd, dat van 15 September 1940 af, toen zij verzoeker na beëindiging der schriftelijke huurovereenkomst in de perceelen liet, een mondelinge huur zou zijn ontstaan bij de maand opzegbaar, hetwelk op zichzelf niet juist en in elk geval in dezen van geen belang voorkomt;

O. dat voorts beroep is gedaan op de loopende bewaargevingcontracten en op de omstandigheid, dat het meubilair en de andere aldaar opgeslagen goederen een gebruik bij een ander dan gerequesteerde, die daarvoor aansprakelijk is, niet verantwoord maken, doch vergeefs, nu gerequesteerde heeft medegedeeld, dat zij van plan is zoo spoedig mogelijk de perceelen aan een derde te verhuren en bovendien geen wantrouwen te dien aanzien jegens verzoeker koestert;

O. dat in kort geding bij den President der Rechtbank alhier een eisch van verzoeker betreffende de onderhavige perceelen is afgewezen, doch deze eisch niet was gegrond op een te verwachten herstel der vroegere rechtsbetrekking tusschen pp. maar op de tot stand koming eener nieuwe huurovereenkomst na verzoeker's terugkeer in 1945;

O. dat de klacht, dat verzoeker de panden

indertijd slecht heeft gebruikt, afstuit op gerequesteerde's aanvankelijke bewillinging om — zij het mogelijk tegen een hooger prijs — een nieuwen huur met verzoeker aan te gaan;

O. dat de vrees, dat bij verzoeker, in wien gerequesteerde zegt geen vertrouwen te hebben, de huurprijs niet gewaarborgd is, niet met voldoende feitelijke gronden wordt geadstrueerd, terwijl deze vrees evenals die voor haar finantieel bestaan, hetwelk zij met verzoeker en met dezen huurprijs bedreigd acht, in de hieronder volgende uitspraak geen voedsel zal vinden;

O. dat Wij van oordeel zijn, in de overtuiging, dat de Raad op gronden van redelijkheid en billijkheid de hoofdvordering zal toewijzen, het primaire verzoek, hetwelk onbetwist aanspraak maakt op een onmiddellijke voorziening bij voorraad, te moeten inwilligen, doch alleen voorzoover daarbij gevorderd is den verzoeker gerechtigd te verklaren de perceelen terstond te betrekken, terwijl Wij Ons voor het overige, mede wat betreft den eisch tot schadevergoeding, niet bevoegd verklaren;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren den verzoeker gerechtigd de perceelen Vlamingstr. 40 en Grootte Marktstraat 28 te 's-Gravenhage terstond te betrekken en betrokken te houden, totdat zij in kracht van gewijsde gegane uitspraak zal zijn beslist in het bodemgeschil;

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Verklaren Ons voor het overige niet bevoegd;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten van dit geding, aan zijde van verzoeker tot deze uitspraak begroot op f 50.

No. 70.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK' s-GRAVENHAGE, 19 December 1945. (Mr. van Berckel).

Vordering in kort geding om bij voorraad het beheer te mogen voeren over Joodsch onroerend goed, tijdens de bezetting verkocht, toegewezen, met bevel op den eigenaar, om zich van ieder beheer te onthouden, op verbeurte eener dwangsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 150a.)

Aan den Raad van Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft te kennen:

Philip Emanuel Leuvenberg, wonende te Leiden, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Fronica Rintel, weduwe van Isaac Leuvenberg, te 's-Gravenhage, daartoe benoemd bij beschikking dd. 8 Augustus 1945

van den Militairen Commissaris voor de provincie Zuid-Holland, adv. en proc. Mr. G. A. Fijn van Draat te 's-Gravenhage;

1. dat Fronica Rintel, weduwe van Isaac Leuvenberg, op 10 Mei 1940 was eigenares van de panden Bergschelaan no. 137 en 139 te Rotterdam, kadastraal bekend Gemeente Rotterdam Sectie Y nummers 2877 en 2878 en van de panden Bergschelaan nos. 157 en 159, 161 en 163 te Rotterdam, kadastraal bekend gemeente Rotterdam Sectie M, nummers 2581, 2582, 2583 en 2584;

2. dat zij zulks nog was op het oogenblik, toen het bezit daarvan voor haar verloren ging tengevolge van na te melden rechtshandelingen, waarvan de nietigverklaring hierna wordt gevorderd;

3. dat Fronica Rintel is Jodin en gemelde panden dientengevolge tijdens de bezetting zijn gesteld onder beheer van de Nederlandsche Grundstückverwaltung, zulks tegen den zin van Rintel voornoemd, doch op grond van de toen uitgevaardigde Verordening no. 154;

4. dat niet alleen deze onderbeheerstelling volkomen onrechtmatig was, doch bovendien nog deze z.g.n. beheerster zonder opdracht of goedkeuring van F. Rintel de opgemelde panden bij acte verleden dd. 12 Juni 1942 ten overstaan van notaris E. J. M. Kat te Rotterdam heeft verkocht en getransporteerd voor de somma van f 102,000 aan Gijsje Anna Geertruida Hekking, weduwe van Thomas Mac Farlane, wonende te Rotterdam, aan de Jacob Catsstraat no. 101, zijnde deze acte overgeschreven ten hypotheekkantore te Rotterdam dd. 12 Juni 1942 in deel 309 nummer 1503;

5. dat vervolgens de koopster G. A. G. Hekking op haar beurt bij acte dd. 12 Juni 1942 verleden ten overstaan van genoemden notaris:

a. deze panden Bergschelaan nos. 137 en 139 heeft verkocht en getransporteerd voor den prijs van f 30,000 aan Gerhardus Philipus Wielenga, wonende te Wassenaar aan de Buurtweg no. 95, en

b. de panden Bergschelaan nos. 157, 159, 161 en 163 voor den prijs van f 81,500 aan Anna Christina Charlotte Niete, weduwe van Arie van Vliet Wzn, toentertijd wonende te Scheveningen, doch sedert dien overleden, hebbende hare erfenamen als hun gemachtigde ten deze aangesteld notaris Mr. A. Mijs te Rotterdam, kantoorhoudende aldaar aan de Schiedamschesingel no. 171;

6. dat deze acte is overgeschreven ten hypotheekkantore te Rotterdam dd. 12 Juni 1942 in deel 309 nummer 1504;

7. dat G. Ph. Wielenga voornoemd bij acte dd. 11 Juni 1943 ten overstaan van notaris Arend Hoek te Schiedam opgemelde panden Bergschelaan nos. 137 en 139 heeft verkocht en getransporteerd voor den prijs van f 33,000 aan Cornelis Timmer, wonende te Hillegersberg-Rotterdam aan de Straatweg no. 61, zijnde deze acte overgeschreven ten hypotheekkantore te Rotterdam dd. 11 Juni 1943 in deel 313 no. 825;

8. dat alle voormelde koopsters en kopers de eigendom niet te goeder trouw verkregen hebben, immers wisten, althans hadden moeten en kunnen weten, dat het hier z.g.n. Joodsch bezit betrof en de Nederlândische Grundstückverwaltung niet bevoegd en gemachtigd was de eigendom van F. Rintel te vervreemden;

9. dat koopers niet bereid zijn in der minne een en ander ongedaan te maken;

10. dat opgemelde verkopen en overdrachten en inschrijvingen dus nietig zijn, althans nietig moeten worden verklaard daar het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

11. dat requestrant de daartoe strekkende verzoeken reeds bij Uw Raad heeft ingediend doch een uitspraak nog niet binnenkort is te verwachten;

12. dat sedert 12 Juni 1942 de huuropbrengst van pand no. 157 is geweest f 105, van pand 159 f 105 per maand, van pand 161 f 105 per maand en van pand 163 f 105 per maand;

13. dat Fronica Rintel sedert 12 Juni 1942 geen huur heeft ontvangen uitgezonderd dat na de bevrijding tot en met heden door één der huurders van het pand 139 is betaald f 109.50;

14. dat tot heden toe aan Fronica Rintel uit de opbrengst bij den verkoop op 12 Juni 1942 niets ten goede is gekomen;

15. dat de opeenvolgende koopers hebben nagelaten het op den eigenaar-verhuurder drukkende onderhoud, alzoo de opgemelde panden aanmerkelijk in waarde zijn achteruitgegaan en thans groote kosten van herstel vergen, een en ander voor de panden Bergschelaan 137/139 f 2000 bedragende en voor de panden Bergschelaan 157/163 zekerlijk f 4000 bedragende;

16. dat het dringend noodzakelijk is in dit onderhoud te voorzien;

17. dat aan Rintel de huuropbrengst moet worden ter beschikking gesteld, in het bijzonder om de herstelkosten te betalen;

18. dat het dus noodzakelijk is dat de huizen onder beheer komen van requestrant in zijn voormelde hoedanigheid;

19. dat A. C. C. Niete weduwe van A. van Vliet Wzn. d.d. 26 Januari 1943 te Zeist is overleden;

Weshalve gevorderd wordt dat bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad gerequestreerden de erfgenamen van wijlen A. C. C. Niete veroordeeld worden toe te staan dat — totdat bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak zal zijn beschikt op het opgemelde request tot nietig verklaring van de opgemelde verkopen en overdrachten van de panden Bergschelaan 157 t/m 163 te Rotterdam — het beheer over deze panden Bergschelaan 157 t/m 163 te Rotterdam gevoerd wordt door requestrant, meer in het bijzonder dat hij de huren gerekend vanaf 1 December 1945 invordert en het aan de huizen noodige onderhoud voor rekening van Rintel voornoemd doet geschieden, met bevel om zich van elke inmening, welke dit beheer en deze infor-

dering belemmert te onthouden op verbeurte eener dwangsom groot f 4000 voor elke erfgenaam die het verbod overtreedt; kosten rechtens.

't Welk doende enz.

Wij, lid van den Raad voor het Rechts-herstel, enz.;

Gezien vorgesteld verzoek van Philip Emanuel Leuvenberg;

Gehoord de raadslieden van partijen bij monde van Mr. G. A. Fijn van Draat, advocaat te 's-Gravenhage voor verzoeker en Mr. P. Bouman, advocaat te Rotterdam voor gerequestreerden;

Ten aanzien der feiten:

O. dat vooreerst hiervoor verwezen wordt naar den inhoud van het verzoek;

O. dat voorts vaststaat, dat de panden Bergschelaan nos. 157 t/m 163 te Rotterdam, waarover het ten dezen gaat, op 10 Mei 1940 in eigendom en beheer waren bij Fronica Rintel weduwe van Isaac Leuvenberg, over wie verzoeker bewindvoerder is; dat tijdens de bezetting dezelve onder beheer zijn gekomen van de Nederlândische Grundstückverwaltung, waarna ze zijn overgedragen aan de weduwe Thomas Mac Farlane, die ze heeft verkocht en getransporteerd aan de weduwe Arie van Vliet, inmiddels overleden, zoodat de panden thans in handen zijn van hare erfgenamen, de gerequestreerden; — dat deze laatsten het beheer en onderhoud ervan hebben toevertrouwd aan de beheerders der A.N.B.O. te Rotterdam; — dat de huurders weigeren de huurpenningen aan deze instelling evenals aan de erven te betalen;

In rechte:

O. dat namens gerequestreerden vooreerst een beroep is gedaan op de goede trouw van de weduwe van Vliet bij hare verkrijging van de panden, doch Wij niet aannemelijk achten, dat op de enkelen daartoe aangevoerden grond, nl. dat de erfllaatster niet geweten heeft Joodsch bezit te kopen, waarbij zij is afgegaan op de mededeeling van den verkoper en het stilzwijgen van den notaris, de Raad, oordeelende ten gronde, de goede trouw zal bewezen achten;

O. dat namens gerequestreerden vervolgens erop is gewezen, dat niet alleen het onderhoud der panden niets te wenschen overlaat maar ook het beheer erover bij de A.N.B.O. in goede handen is;

O. dat deze bewering weersproken wordt door den als getuige gehoorde huurder Hartmann, volgens wien zijn huis meerdere lekkende plafonds heeft en de huurders weigeren de huurpenningen te betalen;

O. dat de ter zitting aanwezige erfgenaam van Vliet heeft verklaard, dat de erven geen bepaalde bezwaren tegen den persoon van verzoeker hebben en het voorts te verwachten is met het oog op de door verzoeker ten gronde nagestreefde belangen van Fronica Rintel, dat het onderhoud bij hem in goede handen zal zijn, zoodat, waar bovendien volgens getuige Hartmann de huurders wel bereid zijn geregeld de huren aan verzoeker te betalen, op grond van de bepalingen van het

K.B. E 100 aan de inwilliging van het verzoek niets in den weg staat, behalve dat de gevorderde dwangsom te hoog voorkomt en verzoeker zal moeten volstaan met het hieronder te bepalen bedrag;

Rechtdoende in Kort Geding:

Veroordeelen de erfgenamen van wijlen A. C. C. Miète weduwe van Arie van Vliet toe te staan, dat — totdat bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak zal zijn beschikt op het bij den Raad ingediende request tot nietigverklaring van de bij het verzoek vermelde verkoopen en overdrachten van de panden Bergschelaan 157 t/m 163 te Rotterdam — het beheer over deze panden gevoerd wordt door requestrant, meer in het bijzonder dat hij de huren gerekend van 1 December 1945 af invordert en het aan de huizen noodige onderhoud voor rekening van Rintel voornoemd doet geschieden;

Bevelen, dat de erfgenamen zich van elke inmenging, welke dit beheer en deze invordering belemmert, onthouden op verbeurte eener dwangsom groot f 500 voor elke erfgenaam, die het verbod overtreedt;

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen gerequestreerden in de kosten van het geding aan zijde van verzoeker tot deze uitspraak begroot op f 50;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde.

No. 71.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 December 1945. (Mr. Haga).

Vordering in kort geding tot het linnen van huren van Joodsch onroerend goed, tijdens de bezetting verkocht, en ten aanzien waarvan een eis tot rechtsherstel is ingediend, afgewezen wegens de sterke financiële positie van den bezitter, waardoor voldoende verhaalsmogelijkheid bestaat.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Kamer Den Haag der Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel.

Geeft eerbiedig te kennen:

Jhr. Mr. Willem Frederik Carel van Lidth de Jeude, adv. en proc., wonende te 's-Gravenhage, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van de afwezige erfgenamen, rechthebbende in de nalatenschap van wijlen Anthonie Cohen Azn.;

dat tot het vermogen van wijlen Anthonie Cohen Azn. blijkens uittreksel van den percelsgewijzen kadastralen legger der gemeente 's-Gravenhage hebben behoord o.m. 3 perceelen, kadastraal bekend Sectie F no. 1715, huis en erf groot 1 Are 85 c.A., Sectie D no. 387, huis en erf groot 57 c.A. en Sectie D no. 389, huis en erf groot 1 Are, plaatselijk be-

kend Hoogstraat no. 9 en 9A en Hoogstraat no. 4 en 8;

dat door manipulaties van de bezettende overheid deze onroerende goederen thans staan ten name van de N.V. Centrale Arbeiders Levensverzekering Maatschappij te 's-Gravenhage;

dat requestrant ten aanzien van deze onroerende goederen rechtsherstel zal aanvragen, doch het thans reeds voor hem van het grootste belang is, dat maatregelen worden getroffen, ten einde te voorkomen, dat de huurpenningen van deze panden worden geïnd door den onrechtmatigen eigenaar, te wiens name deze panden thans beschreven staan;

dat de huurbedragen van deze panden per maand betaald worden, zoodat op den eersten December wederom de huurders van deze panden hun huurbedragen zullen moeten betalen;

dat derhalve ten deze onverwijld voorziening bij voorraad gewenscht en noodzakelijk is;

Redenen waarom requestrant zich tot U E.A. wendt met het eerbiedig en dringend verzoek te bepalen, dat deze huurders de per 1 December 1945 en in den vervolge te betalen huurbedragen uitsluitend rechtsgeldig zullen mogen voldoen aan den bewindvoerder over het vermogen van de erven A. Cohen Azn. (Jhr. Mr. W. F. C. van Lidth de Jeude), tegen door hem af te geven en te teekenen quitantie, met bepaling, dat betaling aan anderen niet rechtsgeldig en van onwaarde zal zijn, een en ander met uitvoerbaarverklaring van de op dit verzoekschrift te geven beschikking bij voorraad en op de minuut.

De wnd. Voorzitter enz.;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord den verzoeker q.q., alsmede de gerequesteerde bij monde van haar gemachtigde, Mr. O. B. W. de Kat, advocaat te 's-Gravenhage;

Wat de feiten betreft:

O. dat bij de behandeling is gebleken, dat de aan requestranten toebehoord hebbende onroerende goederen, ten requeste vermeld, krachtens door den bezetter uitgevaardigde, nietige maatregelen zijn verkocht aan gerequesteerde, welke ten tijde der transactie stond onder hoofddirectie van den N.S.B.'er Jhr. J. A. H. v. d. Does, die als zoodanig was benoemd, niet door de algemeene vergadering van aandeelhouders, doch door Mr. M. M. Rost van Tonningen, terwijl de koop-som o.a. werd besteed tot aflossing van op het verkochte rustende hypotheeken ten beloope van ongeveer f 122,000;

O. dat requestrant heeft te kennen gegeven, dat hij de huurpenningen dringend noodig heeft, daar hij ten behoeve van de erven Cohen verschillende uitgaven heeft te doen, waartegen gerequesteerde heeft opgemerkt, dat hij zich daartoe heeft te wenden tot Lippmann, Rosenthal en Co of een andere instelling, tot welker terrein het verschaffen van

credieten in dergelijke gevallen behoort, terwijl zij overigens op verschillende gronden het verzoek heeft tegengesproken en heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijk verklaring van requestrant of ontzegging van de vordering, met zijne veroordeeling in de kosten;

Wat het recht betreft:

O. dat, indien de Raad op requestrant's verzoek tot rechtsherstel de destijds tot stand gekomen koop nietig zoude verklaren en in verband daarmee tevens de teruggave der door gerequestreerde genoten vruchten aan requestrant zoude gelasten, het waarschijnlijk lijkt, dat dan toch ten laste van requestrant zullen worden gebracht de kosten, besteed om het genot dier vruchten mogelijk te maken, zooals kosten van onderhoud en op de perceelen drukkende lasten, zoodat er geen aanleiding is, thans aan requestrant de beschikking te geven over het volle bedrag der huren, terwijl de lasten door gerequestreerde zouden moeten worden betaald zonder dat daartegenover eenige uit die goederen getrokken inkomsten zouden staan en die lasten dus zouden moeten worden voldaan uit baten, haar uit anderen hoofde opkomende;

O. bovendien, dat, zooals door gerequestreerde is beweerd en uit de door haar bij de behandeling overgelegde balans per 31 December 1944 is gebleken, zij in een behoorlijk sterke financiële positie verkeert met een reserve van ruim f 3,750,000, zoodat, indien zij zoude worden veroordeeld tot teruggave der genoten vruchten, requestrant geen risico loopt, dat daaraan niet zou kunnen worden voldaan;

O. dat gerequestreerde zich bij de behandeling der zaak wel desnoods bereid heeft verklaard, de voortaan te ontvangen huren te storten op een afzonderlijke bankrekening ten name van haren gemachtigde en requestrant, doch dat dit onnodig voorkomt, nu, zooals hierboven is overwogen, zij voldoende verhaalsmogelijkheid biedt;

Beschikkende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op heden aan zijde van gerequestreerde begroot op f 50.

No. 72.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Januari 1946.
(Mrs. Boll, Schreuder en van der Loos).

Veroordeeling tot afgifte van auto aan requestrant tegen betaling van f 3000 van gerequestreerde (auto was verkocht voor f 5500).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het 27 Augustus 1945 gedagteekenen.

de verzoekschrift bij den Raad ingediend door den procureur Mr. Is. Coopman te Amsterdam, als gemachtigde van:

1. Meyer Mok, wonende te Amsterdam;
2. Joseph Koekoek, wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift op 20 November 1945 bij den Raad ingediend door den procureur Mr. J. Nolen te Amsterdam, als gemachtigde van Gerrit Schot, wonende te Oudorp (N.-H.);

Gehoord partijen, ter zitting van den Raad van 21 Januari 1946;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat requestranten zijn de eenige vennooten van de Handelsvennootschap onder de firma Meyer Mok en Co., gevestigd te Amsterdam, over welke firma op 17 Januari 1941 eene Verwalterin is benoemd, die in 1943 eene aan de genoemde firma in eigendom toebehoorende vrachtauto, merk D.K.W. Diamond, chassisnummer 4045402, motornummer 929860 heeft verkocht en geleverd aan gerequestreerde voor den prijs van f 5500, welk geldbedrag — gelijk bij de mondelinge behandeling is gebleken — in de boeken van de firma is verantwoord en door haar is ontvangen;

O. dat verzoekers op de in het verzoekschrift aangevoerde gronden thans vorderen primair teruggave van voornoemde vrachtauto, subsidiair eene schadevergoeding van f 3000 of zooveel minder als de Raad zal billijk oordeelen;

O. dat in het onderhavige geval sprake is van eene rechtsbetrekking, welke tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa voor requestranten is teniet gegaan en welke rechtsbetrekking tot voorwerp had een zaak, te weten hun eigendomsrecht op de genoemde vrachtauto, die zich binnen het Koninkrijk bevindt en ook ten tijde van het tenietgaan van de rechtsbetrekking binnen het Koninkrijk bevond;

O. dat deze rechtsbetrekking is teniet gegaan door rechtshandelingen, te weten de gestelde koopovereenkomst van de daarop gevolgde levering, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan in het Besluit bezettingsmaatregelen dd. 17 September 1944 is bepaald dat zij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, immers op grond van de Verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, dd. 12 Maart 1941, berustende toch de benoeming van de Verwalterin over de firma Meyer Mok en Co en de door haar verrichte rechtshandelingen op die Verordening;

O. dat derhalve, behoudens blijk van het tegendeel, waarvan ten deze niet is gebleken, moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, als bedoeld in art. 23 van het Besluit herstel rechtsverkeer, in verband met de bijzondere omtandigheden onredelijk ware;

O. dat de Raad van oordeel is, dat de voor requestranten teniet gegane rechtsbetrekking behoort te herleven en in verband daarmee de tusschen de Verwalterin en gerequestreer-

de gesloten overeenkomst van koop en verkoop en daarop gevolgde levering, welke het tenietgaan van deze rechtsbetrekking hebben veroorzaakt, moeten worden vernietigd met bevel tot teruggave van de vrachtauto, waarvan het bezit door die rechtshandelingen voor requestranten is verloren gegaan, een en ander zooals dit door hen primair is verzocht;

O. dat gerequesteerde van oordeel is, dat requestranten in dit verzoek niet kunnen worden ontvangen, omdat de requestrant Koekoek, als vennoot van de firma, aan de verkoop moet hebben medegewerkt, althans daarvoor mede verantwoordelijk is, doch dit verweer moet worden verworpen, daar bij mondelinge behandeling is gebleken, dat requestrant in dien tijd in Engeland verblijft hield en mitsdien niet aan dezen verkoop heeft medegewerkt en evenmin daarvoor verantwoordelijk is, terwijl bovendien zijne bevoegdheid als firmant, krachtens art. 8 der Verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven dd. 12 Maart 1941, te dien tijde waren opgeschort;

O. dat gerequesteerde voorts een beroep heeft gedaan op zijn goede trouw, doch de Raad deze niet kan aannemen nu hij bij mondelinge behandeling heeft toegegeven, dat hij wist, dat over de firma Meyer Mok en Co als Joodsch bedrijf eene Verwalterin was aangesteld en hij van deze de vrachtauto heeft gekocht;

O. dat de Raad, in aanmerking nemende eenerzijds dat de firma Meyer Mok en Co voor de vrachtauto een koopsom van f 5500 heeft ontvangen, doch anderzijds dat deze auto door het gebruik sedert 1943 tot nu toe in waarde moet zijn verminderd, naar redelijkheid en billijkheid van oordeel is, dat de teruggave daarvan behoort te geschieden onder de voorwaarde, dat requestranten aan gerequesteerde een gedeelte van de door hen ontvangen koopsom, te weten een bedrag van f 3000 hebben terugbetaald;

O. dat gerequesteerde nog heeft betoogd, dat hij zeer hooge kosten heeft gemaakt voor onderhoud, reparatie en vernieuwing van de auto, in totaal voor een bedrag van f 3500 doch de Raad dit bedrag ruimschoots gecompenseerd acht met het geldelijke voordeel, dat gerequesteerde van het gebruik van de auto heeft gehad, althans heeft kunnen hebben;

O. dat het vorenstaande leidt tot de navolgende beslissing:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de verkoop en levering van bovengenoemde vrachtauto aan gerequesteerde door de Verwalterin van de firma Meyer Mok en Co;

Beveelt aan gerequesteerde om voormelde vrachtauto aan requestranten af. en over te geven binnen acht dagen na den dag, waarop deze beslissing aan gerequesteerde zal zijn betekend, onder voorwaarde dat requestranten aan hem hebben terugbetaald een bedrag van f 3000;

Veroordeelt gerequesteerde tot betaling aan requestranten van een dwangsom van

f 50 (vijftig gulden) voor elken dag, dat gerequesteerde na bovengenoemden termijn van acht dagen met de af- en overgifte van meergenoemde vrachtauto in gebreke mocht blijven;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten dezer procedure, tot op heden aan de zijde van requestranten begroot op f 25.

No. 73.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Januari 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kolléwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Requestrant verklaard tot elgenaar en rechthebbende op de handelsnaam, met last tot wijziging van de inschrijving in het Handelsregister. K. B. E 100 kent geen procedure tot rekening en verantwoording. Partijen in de gelegenheid gesteld om den Raad gegevens te verstrekken tot het vaststellen van het verschuldigde saldo.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 26.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift gelijk dit is gewijzigd ter terechtzitting van 28 December 1945, van Johan Reinhard Levy, wonende te Amsterdam, procureur Mr. F. W. Goudsmit, alsmede het verweerschrift van gerequesteerde, Cornelis Bierman, wonende te Amsterdam, procureur Mr. M. J. C. Vrij;

Gehoord partijen;

O. dat voor den oorlog en gedurende de eerste jaren der bezetting requestrant te Amsterdam een zaak dreef in reparaties en onderhoud van kantoorschrijfmachines en op 1 November 1941 bij het Handelsregister aldaar als enig eigenaar van zijn zaak stond ingeschreven waarbij als zijn bedrijf werd vermeld, import van kantoortijdschriften, levering van drukwerk, onderhoud van kantoormachines;

O. dat hij voor die reparaties en dat onderhoud zich bediende van gerequesteerde, met wien hij wekelijks de werkzaamheden afrekende en waarbij hij regelmatig de ten deze door gerequesteerde verschuldigde loonbetaling inhiel;

O. dat dit aldus heeft geduurd tot omstreeks November 1941;

O. dat volgens gerequesteerde hij zelfstandig uitoefende het bedrijf van onderhoud van kantoormachines en als zoodanig werkte voor requestrant en voor anderen, doch de Raad hem hierin niet kan volgen;

O. immers dat uit het inhouden van loonbelasting voldoende blijkt dat partijen hun onderlinge rechtsbetrekking beschouwden als een dienstverhouding, terwijl blijkens de door gerequesteerde overgelegde duplicaatfacturen de door hem beweerde voor anderen verrichte werkzaamheden zich beperkten tot bedragen van enkele gulden per maand en in

het niet zonken bij de voor requestrant ver-richte werkzaamheden;

O. dat, zooals bij de mondelinge behan-deling is komen vast te staan, omstreeks No- vember 1941 het wenschelijk geacht werd, dat de zaak van requestrant (die Jood is) in het vervolg niet gedreven werd door hem of onder zijn naam doch door gerequesteerde onder een anderen naam, en toen tusschen partijen is besproken, dat gerequesteerde zulks zou doen onder den toen daartoe door gerequesteerde bedachte naam Kamareon;

O. dat zulks aldus is geschied en de finan- tieele verrekening tusschen partijen gedu- rende geruimen tijd, ongeveer een paar jaren, tot requestrant moest onderduiken, heeft plaats gehad op dezelfde wijze als voor No- vember 1941 geschiedde;

O. dat gerequesteerde voorts tot heden onder dien naam heeft gearbeid en in Aug. 1944 zich heeft doen inschrijven bij het Han- delsregister te Amsterdam als eenig eigenaar van de handelszaak: „Kantoomachinehan- del Kamareon”, waarbij als zijn bedrijf werd vermeld: kantoomachinehandel, tevens re- paratie en onderhoudsbedrijf;

O. dat in die omstandigheden voormelde handelszaak, al werd en wordt ze gedreven door gerequesteerde, alsmede de handels- naam Kamareon geacht moet worden toe te behooren aan requestrant, waaraan niet af- doet dat die naam bedacht is door gere- questeerde;

O. dat derhalve de Raad het achterwege laten van ingrijpen onredelijk acht en termen aanwezig acht voor wijziging van de tusschen partijen bestaande rechtsbetrekking;

O. dat derhalve requestrants vordering voorzoover betreft zijn recht op voormelde handelszaak, op den handelsnaam Kamareon, op de kasboeken en bescheiden, de inschrij- ving in het Handelsregister en de doorhaling van gerequesteerdes inschrijving voor toe- wijzing vatbaar is in voege als hieronder te vermelden;

O. dat wat betreft de vordering tot reke- ning en verantwoording en afdracht van het saldo in aanmerking dient genomen te wor- den, dat het K. B. E 100 een voor den Raad te voeren procedure tot rekening en verant- woording niet kent, doch de Raad partijen in de gelegenheid wil stellen gegevens te ver- schaffen, welke kunnen leiden tot vaststel- ling van het eventueel door gerequesteerde af te dragen saldo;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing.

Rechtdoende:

Verklaart dat requestrant is eigenaar van de handelszaak Kamareon, zulks voorzoover betreft reparatie en onderhoud van kantoor- schrijfmachines; alsmede van de daartoe be- hoorende kasboeken en bescheiden;

Verklaart dat requestrant is de rechtheb- bende op den handelsnaam Kamareon;

Gelast ten aanzien van de in het Hande- lregister te Amsterdam van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Hol- land onder nr. 61073 voorkomende inschrij- ving der handelszaak, „kantoomachinehan-

del Kamareon”, dat deze inschrijving gewij- zigd worde in dier voege dat vermeld worde (zulks met doorhaling van het te dien aan- zien thans ingeschrevene):

a. als naam Kamareon;

b. als plaats van vestiging: Amsterdam Michel Angelostraat 12;

c. als enig eigenaar requestrant Johan Reinhard Levy;

d. als bedrijf: kantoomachinehandel te- vens reparaties en onderhoudsbedrijf;

Beveelt partijen om te verschijnen ter te- rechtzitting van den Raad op Vrijdag 22 Fe- bruari 1946, des voormiddags te 10 uur, ten einde ieder voor zich aan den Raad gegevens te verschaffen tot vaststelling van een even- tueel door gerequesteerde terzake van het door hem gevoerd beheer aan requestrant af te dragen saldo;

Houdt iedere verdere uitspraak aan.

No. 74.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT- SPRAAK ARNHEM, 10 Dec. 1945. (Mrs. Suringar, Haga en Pannenburg.)

Verzoekers niet ontvankelijk verklaard in hun verzoek om ontslag uit dienstbetrek- king, per 1 April 1942 gegeven, in dier voege te wijzigen, dat dit ontslag wordt geacht te zijn ingegaan per 17 September 1944.

J. M. J. Karel, J. A. H. Karel, J. V. Met- trop en W. Vlijming, allen te Eindhoven, tegen:

N.V. Drukkerij „de Meijerij” te Eindhoven.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat verzoekers hebben gesteld:

dat zij allen in Maart 1942 in dienst waren van de „N.V. Drukkerij de Meijerij”, geves- tigd en kantoorhoudende te Eindhoven aan de Groote Berg no. 5, welke dienstbetrekking voor onbepaalden tijd gold en tegen een sala- ris voor wat betreft verzoeker sub 1 van f 240, sub 2 f 100, sub 3 f 311 en sub 4 f 65 per maand, resp. als Chef advertentie-afdeeling, correctrice, vertegenwoordiger en redacteur; dat de N.V. Drukkerij de Meijerij een dag- blad exploiteerde onder den naam „Dagblad van het Zuiden”, terwijl alle verzoekers func- ties hadden uitsluitend in verband met de exploitatie en/of redactie van dit blad;

dat de N.V. de Meijerij per 1 April 1942 de exploitatie van dit dagblad heeft overgedaan aan den heer Hub Vervoort te Eindhoven, terwijl vanaf dien dag het blad in nationaal- socialistischen geest zou geredigeerd worden;

dat per schrijven d.d. 24 Maart de N.V. Drukkerij de Meijerij aan verzoekers mede- deelde dat vanaf 1 April 1942 de uitgave zou geschieden door en voor rekening van den heer H. Vervoort en voorts dat in verband daarmee de N.V., zich verplicht achtte ver- zoekers uit haren dienst te ontslaan per 1 April 1942, voorts mededeelde dat zij onmid- dellijk in dienst zouden kunnen treden van Dagblad van het Zuiden;

dat verzoekers dit laatste om principiele redenen geweigerd hebben en toen door de N.V. de Meijerij ontslagen zijn, niet per 1 April gelijk aangekondigd, doch per 1 Mei; dat verzoekers meenen dat het rechtelijk is dat de rechtshandeling te weten het geven van ontslag aan verzoekers gewijzigd dient te worden vastgesteld, des dat het ontslag eerst geacht worde te zijn ingegaan per 17 Sept. 1944, den dag waarop het Dagblad van het Zuiden ophield te verschijnen;

dat toch tusschen de N.V. Drukkerij de Meijerij en den heer H. Vervoort een dergelijke regeling getroffen was dat de uitgave van het Dagblad wel op naam en voor rekening van den heer H. Vervoort geschiedde, doch de persoonlijke verhouding tusschen beiden zoo geregeld was dat 85 % van de exploitatie-winst ten deel viel aan de N.V. Drukkerij de Meijerij, welke dan ook groote winsten gemaakt heeft uit de exploitatie van voormeld dagblad;

dat verzoekers zich thans, behalve de verzoeker sub 3, wel een nieuwe positie hebben geschapen doch allen, zonder uitzondering, een uiterst moeilijken tijd hebben doorgemaakt;

Op welke gronden zij hebben verzocht, dat het den Raad behage, de rechtshandeling bestaande in het ontslaan van verzoekers uit den dienst van de N.V. de Meijerij per 1 Mei 1942, des te wijzigen dat dit ontslag geacht wordt eerst te zijn ingegaan per 17 September 1944;

te bepalen voorts dat de dienstbetrekking tusschen de N.V. Drukkerij en verzoekers eerst per 17 September 1944 geëindigd is en dat verzoekers tot op dien datum recht hebben op salaris, gelijk door hen geënoten voor 1 Mei 1942;

O. dat gerequesteerde dit verzoek heeft bestreden op gronden, waarop zoo noodig hieronder zal worden teruggekomen en heeft verzocht het verzoek af te wijzen als nietig, niet ontvankelijk, ongegrond of anderszins met veroordeeling van verzoekers in de kosten;

O. dat het Besluit herstel Rechtsverkeer S. E. 100, voor zoover hier toepasselijk is, tot doel heeft, de mogelijkheid te openen, de in art. 23 genoemde rechtsbetrekkingen nietig te verklaren, gewijzigd vast te stellen, of te doen herleven, alsmede, om, in verband daarmee, rechtshandelingen, welke die rechtsbetrekkingen hebben veroorzaakt, nietig te verklaren of te wijzigen;

O. dat, in dit licht bezien, het request dus blijkbaar behelst het verzoek, om de per 1 April 1942 geëindigde rechtsbetrekkingen tusschen requestanten en gerequesteerde te doen herleven tot 17 September 1944 en als gevolg daarvan te constateeren, dat requestanten tot op dien dag recht kunnen doen gelden op hun salaris;

O. echter, dat die rechtsbetrekkingen vormen volmaakt wederkeerige overeenkomsten en de toewijzing van het verzoek zoude medebrengen dat gerequesteerde verplicht zoude worden, hare praestatie alsnog te vervullen, zonder daartegenover eenige wederpraes-

tatie te kunnen ontvangen, hetgeen tot niet ontvankelijkheid van requestanten zal moeten leiden;

O. dat verzoekers overigens blijkbaar slechts bedoelen schadevergoeding te vorderen wegens beweerd onrechtmatig verleend ontslag, doch dat zij daartoe den gewonen weg zullen moeten volgen;

Beschikkende:

Verklaart verzoekers niet ontvankelijk in hun verzoek.

Veroordeelt hen, ieder voor $\frac{1}{4}$ in de kosten van dit geding, aan zijde van gerequesteerden tot op deze beschikking gesteld op f 100.

No. 75.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM (Enk. Kamer),
29 Jan. 1946. (Mr. Verdam.)

Rechtsbetrekking tusschen accountant en „Verwalter” gewijzigd in diër voege, dat salaris van f 575 wordt teruggebracht op f 75 met veroordeeling tot terugbetaling van f 500 met rente.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 24 en 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift op 21 September 1945 bij den Raad ingediend door Mevrouw Mr. Petronella Geertruida Martha van Heynsbergen—Versteeg in haar hoedanigheid van bewindvoerster over Tobias Citroen, alsmede de op resp. 8 en 21 November 1945 bij den Raad ingekomen verweerschriften van de gerequesteerden Mr. R. Korthals Altes in zijne hoedanigheid van beheerder over Hans Wilhelm Nagel, en A. F. Schut benevens hetdaarna door laatst genoemde ingezonden accountantsrapport;

Gehoord partijen ter zitting van den Raad van 14 Januari 1946;

O. dat Tobias Citroen alleen eigenaar was van de zaak welke te Amsterdam gedreven werd onder de firma Klisser & Citroen, gevestigd aldaar Keizersgracht 265; dat Tobias Citroen jood was volgens de verordening betreffende joodsch vermogen, en op dien grond door den bezetter een Verwalter over die zaak is benoemd; dat die Verwalter aan gerequesteerde opdracht heeft verstrekt een accountantsrapport omtrent die zaak op te maken, aan welke opdracht gerequesteerde door voormeld rapport dd. 28 April 1945 heeft voldaan, en dat hij als belooning voor die werkzaamheid van den Verwalter uit de kas der firma heeft ontvangen f 575;

O. dat de opdracht strekte om te controleeren de per 15 Februari 1945 door de firma ingediende balans en om den Verwalter gegevens te verschaffen voor het beoordeelen van een door zekeren van Vuurden bij hem ingediend verzoek tot gedeeltelijke overname van de activa en passiva diër zaak;

O. dat gemelde verordening behoort tot

die waaromtrent bij K.B. E 93 is bepaald dat zij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve, nu het tegendeel niet is gebleken, aangenomen moet worden dat het achterwege laten van ingrijpen bedoeld in art. 23 van het K.B. E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat de Raad met verzoekster van oordeel is dat zij recht heeft om te vragen vernietiging van de opdracht en terugbetaling van het geheele bedrag waarbij de Raad in aanmerking neemt dat de opdracht strekte om den Verwalter gegevens te verschaffen om de activa der zaak weg te maken;

O. dat in die omstandigheden gerequesteerde er zich niet over kan beklagen dat verzoekster vordert wijziging van de rechtsbetrekking en teruggave van f 500;

O. dat derhalve de vordering toewijsbaar is in voege als hieronder te vermelden, waarbij de Raad in aanmerking neemt dat renten slechts verschuldigd zijn vanaf den datum van het verzoekschrift, alsmede dat in verband met art. 18 van het K.B. E 100 een uitdrukkelijke beslissing omtrent uitvoerbaarheid bij voorraad niet noodig is, en de Raad borgtocht of zekerheidsstelling niet noodig acht;

Rechtdoende:

Wijzigd te tusschen gerequesteerde en den Verwalter van Tobias Citroen tot stand gekomen rechtsbetrekking in diervoege dat het salaris van gerequesteerde wordt bepaald op f 75;

Veroordeelt gerequesteerde om aan verzoekster tegen kwijting te betalen een bedrag van f 500 met de rente daarvan ad 5 % 's jaars vanaf 21 September 1945 tot de voltooing;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding aan de zijde van verzoekster tot heden bedragende f 30;

Wijst hetgeen meer aan rente is gevorderd af.

No. 76.

**RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTS-
SPRAAK ARNHEM, 25 Jan. 1946. (Mrs.
Suringar, Van der Grinten en Maassen.)**

Wijziging van de huurovereenkomst door vervanging van den huurder door requestrant.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 11 September 1945 van de Vennootschap onder de firma J. Velleman en Co, gevestigd te Deventer, strekkende tot het doen herleven van een tusschen requestrante en Hendrik Broens, wonende te Wilp, bestaan hebbende huurovereenkomst, alsmede het schriftelijk antwoord van genoemden Broens dd. 3 Januari

1946, zijnde van H. A. Steenbeke, die als huurder in de plaats van requestrante is gekomen, geen antwoord ingekomen;

O. dat requestrante in het kort heeft gesteld, dat zijn sinds 1 Mei 1935 doorlopend van Hendrik Broens in huur had het winkelpand aan de Lange Bisschopstraat No. 70 te Deventer en deze huur op 15 December 1942 blijkens overgelegde huurovereenkomst met ingang van 1 Mei 1943 weer opnieuw gesloten is met beding, dat deze overeenkomst op 1 Mei 1945 stilzwijgend zou afloopen, behoudens verlenging vóór of op 1 November 1944; dat over requestrante, wier leden Joden zijn, een duitsche Verwalter is aangesteld, die de zaak tegen 1 Augustus 1944 liquideerde, waarna de eigenaar van het pand, voornoemde Broens, dit met ingang van 1 Aug. 1944 verhuurd heeft aan H. A. Steenbeke; dat de leden van requestrante als Joden waren ondergedoken of in duitsche gevangenschap verbleven en requestrante daardoor verhinderd was tijdig over de verlenging der huur met den verhuurder overleg te plegen, welke verlenging onder gewone omstandigheden zonder twijfel zou zijn tot stand gekomen, zoodat zonder de vijandelijke bezetting de huurovereenkomst niet zou zijn te niet gegaan, op welke gronden requestrante, tevens stellende, dat alle partijen in deze ingezetenen van het Koninkrijk zijn, verzoekt het te niet gegane huurcontract te doen herleven;

O. dat gerequesteerde Broens hierop zakelijk heeft geantwoord dat vóór of op 1 November 1944 geen verlenging der huurovereenkomst is tot stand gekomen en daarmede het einde der huurovereenkomst op 30 April 1945 vaststaat en derhalve van een na dien datum verlengde huurovereenkomst geen sprake is, zoodat ook niet van het doen herleven van een niet meer bestaande huurovereenkomst kan worden gesproken; dat, zou de tot 30 April 1945 bestaan hebbende huurovereenkomst herleven, requestrante alsnog de huur over dit tijdsverloop zou moeten betalen, terwijl Steenbeke dit bedrag terug zou moeten krijgen;

O. dat als onbetwist vaststaat, dat de rechtsbetrekking, waarover in deze geschil bestaat, bestaan heeft tusschen ingezetenen van het Koninkrijk;

O. dat de verhuurder Broens niet heeft aangevoerd, dat hij, indien er geen vijandelijke bezetting hier te lande geweest ware, de huurovereenkomst met requestrante na 30 April 1945 niet zou hebben verlengd, indien dat door requestrant vóór of op 1 November 1944 ware gevraagd;

O. dat de Raad aannemelijk acht, dat requestrante, wier leden Joden waren, tijdens de vijandelijke bezetting niet in de gelegenheid was tijdig voor deze huurverlenging zorg te dragen, waardoor de bestaande rechtsbetrekking tijdens de bezetting is te niet gegaan;

O. dat de verhuurder hiertoe overigens zelf heeft medegewerkt door reeds op 1 Aug. 1944 het pand aan Steenbeke te verhuren, van welke daad beide partijen, nu het hier

een bij een Joodsche firma in huur zijnd pand betrof, de gevolgen konden voorzien;

O. dat de Raad onder deze omstandigheden een niet ingrijpen onredelijk zou achten voorzover dit niet reeds op grond van art. 25c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer moet worden aangenomen, en op bovenstaande gronden termen aanwezig acht de tusschen requestante en den verhuurder bestaande hebbende en tijdens de bezetting te niet gegane huurovereenkomst te doen herleven, op de wijze als in het dictum van deze beslissing aangegeven;

O. dat de tegenwoordige huurder Steenbeke, die vanaf 1 Augustus 1944 het genot en gebruik van het pand heeft gehad, de huur vanaf dien datum tot dien, waarop de huur van requestante herleeft, zal moeten betalen, waarna deze verplichting op requestante zal gaan rusten, zoodat voor verrekening van huurgelden geen termen aanwezig zijn;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende op het verzoek:

Wijzigt de tusschen den verhuurder Broens en den huurder Steenbeke gesloten huurovereenkomst in dien zin, dat in deze overeenkomst in plaats van den huurder Steenbeke zal worden gelezen als huurster de firma Velleman en Co. voornoemd;

Bepaalt dat deze wijziging zal ingaan op 1 Mei 1946, tenzij partijen eerder vrijwillig aan deze wijziging hebben voldaan.

No. 77.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 13 Nov. 1945. (Mrs. Suringar, Haga en Pennenborg.)

In hooger beroep aan requestanten de „no-enemy” verklaring verleend, welk verzoek door het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel was geweigerd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34 sub f, 43 en 48.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de verzoeken, gedateerd 31 Augustus 1945 van 1. Theodorus Bernardus Schulte, antiquair, wonende te Roermond; 2. Antoon Schulte, leerling-fotograaf wonende te Roermond; 3. Johan Schulte, monteur, wonende te Roermond, waarbij zij hooger beroep instellen tegen een beschikking no. 4677 van het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel uitofende de bevoegdheden van het Beheersinstituut bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen d.d. 1 Augustus 1945, waarbij op grond dat de gronden waarop het verzoek rust, het stellen van een uitzondering op genoemd Besluit niet rechtvaardigen afwijzend is beschikt op hun verzoekschrift d.d. 28 Juni 1945, houdende verzoek verschoond te mogen blijven 1. van de toepassing van het Besluit Vijandelijk Vermogen en 2. van eventueele andere gevolgen uit hun nationaliteit voortvloeiende, ter ad-

structie van welk appel zij stellen dat zij door de 23 bijlagen bij hun request bewijzen kunnen dat zij van harte waren en zijn Nederlanders en zich ook in hun Duitschen militairen diensttijd steeds anti-Duitsch hebben gedragen en den vijand hebben gesaboteerd zooveel zij konden;

O. dat de Raad de gezamenlijke behandeling van de drie verzoekschriften heeft gelast;

O. dat waar thans het Beheersinstituut in functie is, dit Instituut de bevoegdheden krachtens art. 48 van het Besluit Vijandelijk Vermogen door het Militair Gezag uitgeoefend, weer heeft overgenomen;

O. dat overeenkomstig art. 137 Besluit Herstel Rechtsverkeer de stukken in handen zijn gesteld van de afdeling Beheer met verzoek om inlichtingen, doch ter voldoening aan dat verzoek het Beheersinstituut niet anders heeft gedaan dan ten aanzien van iederen appellandt afzonderlijk op 18 October 1945 een beschikking te nemen waarbij het verzoek van appellandten om afgifte van een verklaring als bedoeld in art. 34 sub f Besluit Vijandelijk Vermogen, uit overweging dat de gronden waarop het verzoek rust, het gevraagde niet rechtvaardigen, en gezien de beschikking d.d. 1 Augustus 1945 van het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel, wordt afgewezen;

O. dat deze beschikking geheel in de lucht hangt; dat immers de Raad aan de Afdeling Beheer slechts inlichtingen heeft gevraagd omtrent de door haar voorganger, het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel op 1 Augustus 1945 genomen beschikking en er uit den aard der zaak in dezen stand van het geding nu dit in hooger beroep hangt voor de Afdeling Rechtspraak geen plaats is voor een nieuwe beschikking van de Afdeling Beheer;

O. dat deze beschikkingen d.d. 19 October 1945 dan ook moeten worden geacht niet te bestaan;

O. dat de Raad evenwel van oordeel is dat uit de vele overgelegde stukken genoegzaam blijkt dat appellandten, die van hun geboorte, uit het huwelijk van een Duitschen sinds 1895 in Nederland wonenden vader en een Hollandsche moeder af steeds in Nederland gewoond hebben en een Nederlandsche school bezocht hebben, weliswaar gedwongen, in Duitschen militairen dienst zijn gegaan, doch tevoren, gedurende hun dienstverband en ook daarna zoodanige blijken hebben gegeven van anti-duitsche, ja Nederlandsche gezindheid en zich daarnaar hebben gedragen; dat er termen bestaan het bovenvermeld sub 1 gedaan verzoek van het oorspronkelijk verzoekschrift van 28 Juni 1945 in te willigen, doch dat het buiten de bevoegdheid van den Raad valt te beslissen over eventueele andere gevolgen uit de nationaliteit van appellandten voortvloeiende;

O. dat derhalve de beslissing, waarvan beroep, dient te worden vernietigd;

Op voorschreven gronden rechtdoende: Vernietigt de beslissing, waarvan appel;

Verstaat dat de voormelde beschikkingen van het Beheersinstituut d.d. 18 October j.l. geacht worden niet te bestaan;

En opnieuw rechtdoende in hooger beroep:

Verklaart, dat voornoemde Theodorus Bernardus Schulte, Antoon Schulte en Johan Schulte zijn vrijgesteld van de bepalingen bij of krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen op heden gesteld, voor zoover deze op vijandelijke onderdanen betrekking hebben;

Verklaart verzoekers voor het overige niet-onvankelijk;

Gelast den Griffier een grosse van deze beslissing te zenden aan het Nederlandsche Beheersinstituut.

No. 79.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Januari 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kolléwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Raad wel bevoegd verklaard. Verzoek afgewezen. Art. 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 niet van toepassing, en ook overigens het achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk geacht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23—25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift gelijk dit is gewijzigd ter terechtzitting van 28 December 1945, van de N.V. Gebr. van der Woude's Vleeschhouwerijen, gevestigd te Amsterdam, procureur Mr. J. H. Voûte Jr.;

Gezien de verweerschriften van Ph. H. van Veen, wonende te Amsterdam, procureur Mr. W. H. F. Loggere en van C. P. Leene, wonende te Tilburg, gemachtigde C. Huygen;

Gehoord partijen in hun mondelinge toelichting;

O. dat bij de mondelinge behandeling de vraag is geopperd of de Raad in dezen wel bevoegd is resp. of een beslissing van den Raad ten deze wel eenige betekenis heeft, zulks in verband met het d.d. 22 November 1945 uitgegeven K. B. F 257;

O. te dien aanzien dat volgens dat K. B. (voorzoover hier van belang) requestrante om te Amsterdam haar bedrijf ten aanzien van het publiek opnieuw aan te vangen, de goedkeuring behoeft van de aldaar gevestigde Kamer van Koophandel en Fabrieken, zulks om het opnieuw aan te vangen, in voormeld perceel, dan wel — zoo die inrichting naar het oordeel dier Kamer niet meer geschikt of beschikbaar is — elders; terwijl gerequestreerde van Veen (resp. diens zoon die thans in dat perceel het bedrijf uitoefent) gelijke goedkeuring behoeft voor de voortzetting in dat perceel;

O. dat de bij dat K. B. aan de Kamer van Koophandel en Fabrieken verleende bevoegdheid niet derogeert aan de bij K. B. E 100 aan den Raad verleende bevoegdheid

tot vernietigen, wijzigen of doen herleven van rechtsbetrekkingen, resp. het vaststellen van derzelve inhoud en dan ook verwacht mag worden dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken bij het vormen van haar oordeel omtrent de vraag of ten aanzien van gemeld perceel de inrichting nog geschikt en beschikbaar is, rekening zal houden met de beslissing van den Raad ten aanzien van dat perceel;

O. dat de Raad derhalve ten deze bevoegd is;

O. dat de huur van het onderhavige perceel in October 1942 tusschen requestrante en gerequesteerde Leene op minnelijke wijze is beëindigd, zij het ook omdat in verband met door de bezettingsautoriteiten tegenover Joodsche slagerijen genomen maatregelen requestrante niet in staat was den huurprijs te betalen;

O. dat requestrante in diezelfde maand het perceel heeft verlaten, waarna het eenigen tijd heeft leeggestaan en per 1 Januari 1943 is betrokken door een zekeren Burgers, die het als huurder heeft gebruikt tot omstreeks Juli 1943, waarna het weer eenigen tijd heeft leeggestaan en door gerequesteerde van Veen is gehuurd voor een tijdvak van drie jaren met ingang van 1 December 1943;

O. dat in den tijd vallende tusschen October 1942 en 1 December 1943 de inventaris uit de slagerij is geroofd;

O. dat gerequesteerde van Veen er eveneens een slagerij in gevestigd heeft, het perceel heeft voorzien van inventaris en aan verdere verbouwingen in elk geval een bedrag van f 12,000 heeft besteed;

O. nog dat den Raad bekend is, dat requestrante binnenkort weer de beschikking zal hebben over in ieder geval een der andere vroeger door haar als slagerij geëxploiteerde perceelen;

O. dat in die omstandigheden art. 25 van het K. B. E 100 niet van toepassing is en ook overigens naar 's Raads oordeel het achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af; veroordeelt requestrante in de kosten van het geding tot heden begroot op f 30 aan de zijde van gerequesteerde van Veen en op f 15 aan de zijde van gerequesteerde Leene.

No. 80.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Febr. 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en de Gaay Fortman.)

Notariële schenking aan minderjarige kinderen nietig verklaard.

De zaak voor wat betreft de effecten verwezen naar de Afd. Effectenregistratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. Augustus.

1945 met bijlagen van Charlotte Sophie Polak en Dr. André Houwink, laatstgenoemde tot bijstand zijner eergenoemde echtgenoot, beiden wonende te Amsterdam, gemachtigde Notaris L. Volkers, alsmede het verweerschrift d.d. 27 December 1945 van H. Bruins, candidaat-notaris te Steenwijk, als bijzonder curator van de minderjarige kinderen van verzoekers Else en Bernard Houwink;

O. dat de bijzondere curator heeft verklaard geen redenen aanwezig te achten om zich tegen het verzoek te verzetten;

O. dat voldoende is komen vast te staan, dat op verzoekster als Jood de desbetreffende tegen de Joden gerichte verordeningen van den rijkscommissaris van toepassing waren, in verband waarmee zij overeenkomstig de verordeningen 1941/48 en 1942/158 het beheer en de beschikking over de in die verordeningen genoemde vermogensbestanddeelen heeft verloren en die heeft aangegeven bij Lippmann, Rosenthal & Co te Amsterdam, en verzoekster de in haar verzoekschrift genoemde schenkingen heeft gedaan als eenig redmiddel om aldus een deel van haar vermogen aan den bezetter te onthouden;

O. dat dus art. 25 van het K.B. E 100 van toepassing is;

O. dat derhalve aan verzoekers rechtsherstel moet worden verleend en hun vordering moet worden toegewezen, met uitzondering voor zoover het verzoek betreft de in de schenking begrepen effecten, waarvoor zij naar de Afdeeling Effectenregistratie behoren te worden verwezen, als behorende tot haar bevoegdheid;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door verzoekers bij acte, op 6 Augustus 1943 voor notaris J. H. Krom te Amsterdam verleden, aan hun minderjarige kinderen Else en Bernard Houwink gedane schenkingen met uitzondering van de in die acte onder III nrs. 1—103 genoemde effecten;

Verwijst de zaak voor wat betreft deze fondsen naar de Afdeeling Effectenregistratie van den Raad voor het Rechtsherstel.

No. 81.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Jan. 1946.
(Mr. Verdam.)

Kort Geding.

Verzoeker voorloopig gerechtigd verklaard om zich als eigenaar van een handelszaak te gedragen, en zich daarvan in het bezit te stellen. Referte.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 150a.)

Wij, Voorzitter enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift van Hendrik Johannes Harting, ten deze handelende in zijn hoedanigheid van lasthebber van Jacob Kiek;

Gehoord verzoeker en den beheerder van

J. A. Bode, den heer J. P. Loots die verklaard heeft tegen de gevraagde voorziening geen bezwaar te hebben, met name niet tegen een bevel onzerzijds op hem om zich van daden van beheer van bovenbedoelde handelszaak te onthouden en met bepaling dat verzoeker zich in het bezit stelle van de handelszaak waaronder ook van den inventaris;

O. dat wij hier termen voor een voorziening onzerzijds aanwezig achten;

Rechtdoende:

Bepalen dat voorloopig verzoeker gerechtigd zal zijn zich te gedragen als eigenaar van de onder firma H. Kiek en Zoon te Amsterdam gedreven handelszaak en om zich in het bezit te stellen van den tot die handelszaak behoorenden inventaris, met bevel op gerequesteerde om zich te onthouden van iederen daad van beheer van die handelszaak;

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut.

No. 82.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Febr. 1946.
(Mr. Verdam.)

Kort Geding.

Voorziening geweigerd in verband met de ligging van het perceel.

Hooger beroep aanhangig.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Wij, Voorzitter enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 22 Januari 1946 van Salomon Leeuwin, aan Ons ingediend door den adv. en proc. Mr. I. S. de Vries;

Gehoord partijen ter zitting van 13 Febr. 1946;

O. dat gerequesteerde de exceptie van onbevoegdheid heeft opgeworpen zulks op grond dat het hier betreft een perceel te Leiden, doch ten onrechte daar de plaats waar het perceel gelegen is, geen invloed heeft op onze bevoegdheid;

O. dat wij het echter niet gewenscht achten betrokken te worden in geschillen, betreffende een te Leiden gelegen perceel, daar wij niet bekend zijn met de plaatselijke toestanden te Leiden, en de behandeling hiervan veel meer ligt op den weg van de Kamer te 's-Gravenhage eventueel van voor Leiden bevoegde gedelegeerden der Afdeeling Onroerende Goederen;

O. dat wij derhalve geen termen aanwezig achten voor ingrijpen onzerzijds;

Rechtdoende:

Weigeren de gevraagde voorziening;

Veroordeelen requestant in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde tot heden begroot op f 20..

No. 88.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (6e Kamer), 17 Januari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy, Lt. Kol. Van der Woude).

Indiensttreding bij de Waffen S.S. (krijgsdienst). Beroep op overmacht verworpen. Levenslange gevangenisstraf. Uitgebreide strafmotivering. Verdachte heeft in S.S.-verband bij Ede en Wolfhezen meegevochten en mitsdien daadwerkelijk en rechtstreeks deelgenomen aan de oorlogshandelingen aan de zijde van den vijand in de uiterst dramatische omstandigheden, waaronder de gevechten in de omgeving van Arnhem werden geleverd.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Jan Dirk de With, slager, wonende te Lopik, Lopikerweg Oost n°. 36, eerder geïnterneerd in het kamp te Nieuwerhuis, thans in de strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof enz. ;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks April 1941 te Maarsseveen, althans elders in Nederland, in of omstreeks December 1942 te 's-Gravenhage, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland, vrijwillig in Duitschen krijgsmacht, althans publieken dienst, is getreden bij de Waffen SS;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

Getuige van den Heuvel: dat hij in of omstreeks de jaren 1941 tot 1945 meermalen heeft gezien, dat de hem bekende verdachte gekleed was in het uniform van de Waffen SS en bewapend was met een geweer;

Getuige den Oudsten: dat hij omstreeks het tijdvak April 1943 tot September 1943 heeft waargenomen, dat verdachte als SS-bewaker dienst deed bij de bewaking van het buitenkommando Moerdijk van het Concentratiekamp te Vught;

Verdachte: dat hij in December 1942 van het Bureau der Waffen SS te 's-Gravenhage, een oproep heeft ontvangen om te verschijnen; dat hij aan die oproep gevolg heeft gegeven; dat hij daar toen besloten heeft om bij de Waffen SS in dienst te treden; dat hij zich vervolgens in den Bosch heeft laten keuren voor de Waffen SS en dat hij daarna, nog in December 1942, te Amersfoort geteekend heeft en daar toen is in dienst getreden bij de Waffen SS, naar hem bekend was, een onderdeel van de Deutsche krijgsmacht; dat hij in Maart 1943 den eed van trouw aan den Führer heeft afgelegd; dat het hem op voormelde tijdstippen bekend was, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Ko-

ninkrijk der Nederlanden; dat hij Nederlander door geboorte is;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan met dien verstande, dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks December 1942 in Nederland opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsmacht is getreden bij de Waffen SS;

O. dat verdachte heeft betoogd, dat hij niet vrijwillig in dienst is getreden bij de Waffen SS, doch daartoe gedwongen is, doordat men hem op het Bureau van de Waffen SS bedreigd heeft met opsluiting in een strafkamp der Waffen SS;

O. dat het Hof dit verweer van verdachte verwierpt; dat toch, toen verdachte een oproep van bedoeld bureau der Waffen SS ontving, hij zonder meer aan die oproep gevolg heeft gegeven; dat hij daar wellicht onder persie heeft besloten tot indiensttreding, doch volgens zijn eigen verklaring vandaar weer naar huis kon terugkeeren zonder bewaakt te worden; dat hij zich vervolgens eveneens zonder bewaking heeft begeven naar de keuring te 's-Hertogenbosch en daarna naar Amersfoort; dat indien verdachte gewild had, er dan ook ruimschoots gelegenheid voor hem geweest was zich aan in dienst treding te onttrekken; dat nu verdachte zulks niet gedaan heeft, aangenomen kan en moet worden, dat hij vrijwillig immers zonder eenige verplichting of dwang, is in dienst getreden bij de Waffen SS;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan in aanmerking neemt, dat het door verdachte gepleegde feit van zeer ernstigen aard is en dat een mogelijke twijfel of verdachte de betekenis van zijn verbintenis bij de Waffen SS volkomen heeft voorzien, wordt opgeheven door het feit, dat hij de consequenties van zijn daad tot het einde heeft gedragen — immers in SS-verband bij Ede en Wolfhezen heeft meegevochten — en alleen door een van zijn wil onafhankelijk ongeval van verdere gevechtshandelingen is weerhouden; dat het Hof van oordeel is, dat de gevolgen van het gepleegde feit, welke verdachte vrijwillig heeft aanvaard, en die bestaan in het daadwerkelijk en rechtstreeks deelnemen aan de oorlogshandelingen aan de zijde van den vijand in de uiterst dramatische omstandigheden, waaronder de gevechten in de omgeving van Arnhem werden geleverd, het feit bijzonder ernstig doen zijn; dat het Hof evenwel de niet zeer hooge trap van ontwikkeling van verdachte doet gelden als reden om hem niet de zwaarste straf op te

leggen; dat het evenwel zaak is personen, die zich op deze ernstige wijze aan het Vaderland hebben vergrepen, van verdere deelneming aan de samenleving uit te sluiten;

Gezien de artt. 55, 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandse mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Jan Dirk de With tot levenslange gevangenisstraf; Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Verleent verdachte ambtshalve het recht beroep in cassatie in te stellen tegen deze sententie.

No. 84.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (6e Kamer), 17 Januari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy, Lt. Kol. Van der Woude).

Hulpverlening aan den vijand: Als lid van de Nederlandsche Landwacht in April 1944 deelnemen aan het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van militaire objecten; zulks ten voordeele van Duitschland, aangezien deze maatregelen beoogden de doorvoering van door Duitschland in verband met zijn oorlogvoering gewenschte maatregelen.

Hoe men ook over de dienstverrichting bij de Nederlandsche Landwacht moge denken, in ieder geval is niet gebleken, dat de dienstneming daarbij ten voordeele van Duitschland strekte. De Nederlandsche Landwacht is blijkens hare organisatie niet te beschouwen als een Duitse dienst en mitsdien levert het in dienst treden daarbij niet op het strafbare feit van art. 101 Sr.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Arie Stigter, veehouder, wonende te Linschoten, Heeswijk 59, eerder geïnterneerd in het kamp te Nieuwersluis, thans in de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden

I. in of omstreeks December 1943 te Utrecht, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitsch publieken dienst is getreden bij het „Duitsche Dienstpostamt”;

II. in of omstreeks April 1944 te Utrecht althans te Linschoten, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsdienst, althans publieken dienst, is getreden bij de Nederlandsche Landwacht, en in de uitoefening van dien dienst heeft deelgenomen aan het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van militaire objecten;

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig is bewezen hetgeen aan verdachte bij dagvaarding sub I is ten laste gelegd; dat weliswaar verdachte heeft erkend dat hij vrijwillig bij het „Duitsche Dienstpostamt” is in dienst getreden, doch zulks van elders geen enkele bevestiging heeft gevonden; dat, nu art. 341, laatste lid, Sv. uitdrukkelijk verbiedt uitsluitend op de opgave van den verdachte aan te nemen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, verdachte derhalve in zoverre van het hem telastegelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. dat een op amtseed opgemaakt procesverbaal dd. 17 Augustus 1945 van A. Hofman, ambtenaar bij den politieken opsporingsdienst Utrecht-Stad, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt:

dat verbalisant onder de bij de afdeling Documentatie van den politieken opsporingsdienst Utrecht-Stad berustende bescheiden van de voormalige N.S.B. onder nummer 121 heeft aangetroffen een ledenlijst met het hoofd

„Landwacht Nederland; gewest II-btl. 111-9^e Cie”;

dat die lijst bevat den naam:

A. Stigter, Geboortedam en Plaats: 8-8-1913, Willeskop; Soldbuch n^o.: 2440; Rang: Lw.er, Stormman; Plaats van inzet: Inf. kazerne, Patrouillediensten;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk heeft opgegeven:

dat hij in April 1944 te Utrecht vrijwillig is in dienst getreden bij de Nederlandsche Landwacht en alstoen en daarna in 1944 in de uitoefening van dien dienst heeft deelgenomen aan het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van militaire objecten; dat hij toen wist, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden;

O. dat het van algemene bekendheid is, dat de Nederlandsche Landwacht onder meer tot taak had — en die taak ook volvoerde — het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van voor de Duitse oorlogvoering belangrijke objecten;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — gezien in verband met hetgeen hierboven op grond van algemene bekendheid als vaststaande wordt aangemerkt — de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft

bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden in April 1944 te Utrecht opzettelijk vrijwillig in dienst is getreden bij de Nederlandsche Landwacht en opzettelijk en voordeele van Duitschland in de uitoefening van dien dienst heeft deelgenomen aan het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van militaire objecten;

O. dat — hoe men ook over de dienstverrichting bij de Nederlandsche Landwacht moge denken — in ieder geval niet is gebleken, dat de dienstneming daarbij ten voordeele van Duitschland strekt: dat evenwel het controleren van persoonsbewijzen en het bewaken van militaire objecten wel ten voordeele van Duitschland strekte, aangezien deze maatregelen beoogden de doorvoering van door Duitschland in verband met zijn oorlogvoering gewenschte maatregelen en iemand met zeer matige ontwikkeling zulks in April 1944 kon begrijpen;

O. dat de Nederlandsche Landwacht bijkens hare organisatie niet is te beschouwen als een Deutsche dienst; dat dan ook het in dienst treden daarbij niet oplevert het strafbare feit omschreven in art. 101 Sr. en ook niet oplevert eenig ander strafbaar feit, zoodat verdachte te dier zake van alle rechtsvervolgving moet worden ontslagen;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte bij dagvaarding sub II meer of anders is telaste gelegd, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene met uitzondering van voormelde indiensttreding volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 102, 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan verdachte bij dagvaarding sub I is telastegelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Ontslaet verdachte terzake van de hem bij dagvaarding sub II telastegelegde indiensttreding bij de Nederlandsche Landwacht van alle rechtsvervolgving;

Verklaart in voege en met uitzondering als overvogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding sub II ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand, hulp verleenen”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Arie

Stigter tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, van het dienen bij de gewapende macht en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 85.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 17 Januari 1946.
(Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zec Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Publieke dienst en Hulpverlening aan den vijand.

Indiensttreding bij het Reichsverkehrsministerium en daarna bij de Deutsche Reichsbahn. Behulpzaam zijn bij het laden en lossen van kolen in laatstgenoemden dienst.

In December 1944 strekte dienstneming bij de Deutsche Reichsbahn en het in dien dienst verrichten van laad- en loswerkzaamheden zeker ten voordeele van Duitschland. De Deutsche oorlogvoering werd destijds door de Nederlandsche spoorwegstaking zwaar belemmerd; iemand met de geringste ontwikkeling moest een en ander begrijpen, daar de spoorwegstaking een in alle kringen veel besproken verzetsactie was.

(Sr. artt. 101 en 102; B.B.S. art. 24.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Jacob Jan van der Sluijs, chauffeur, wonende te Utrecht, Adr. van Bergenstraat 161, eerder geïnterneerd in het Kamp te Amersfoort, thans in de Strafgedangenis te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

I. dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks October 1942 te Deventer, althans althans opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsveld, althans publieken dienst, is getreden bij het N.S.K.K., althans bij het Reichsverkehrsministerium,

II. dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks December 1944 te Utrecht, althans elders, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsveld, althans publieken dienst, is getreden bij de Deutsche Reichs-

bahn en behulpzaam is geweest bij het laden en lossen van kolen.

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

Getuige Janssen: dat in December 1942 verdachte hem heeft medegedeeld, dat hij, verdachte, in Duitsland gewerkt had; dat hij, getuige, hem toen gevraagd heeft of hij daar bij het N.S.K.K. of bij de Duitse Weermacht werkzaam was geweest; dat verdachte daarop toen bevestigend heeft geantwoord;

Verdachte: dat hij in of omstreeks October 1942 in Deventer opgeleid is tot chauffeur op houtgasauto's; dat hij vervolgens een oproep van het Gewestelijke Arbeidsbureau heeft ontvangen voor tewerkstelling in Duitsland; dat hij aan die oproep gehoor heeft gegeven en naar Duitsland is vertrokken, alwaar hij — omstreeks October 1942 — in Duitschen dienst is getreden als chauffeur bij het Reichsverkehrsministerium;

dat hij omstreeks December 1944 vrijwillig in dienst is getreden te Utrecht bij de „Deutsche Reichsbahn”; dat hij in dienst van die Reichsbahn behulpzaam is geweest bij het laden en lossen van kolen; dat het hem op gemelde tijdstippen bekend was, dat Duitsland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden; dat hij Nederlander is door geboorte;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 18 October 1945 van Jan Groenen, rechercheur van den politieken opsporingsdienst te Utrecht-Stad, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van

Johanna Tukker-Blijenberg: dat zij eind 1942, nadat de haar welbekende van der Sluijs uit Duitsland was teruggekeerd, met dezen heeft gesproken; dat hij haar toen vertelde, dat hij bij het N.S.K.K. was gegaan om een vonnis te ontloopen;

dat zij in 1944 heeft vernomen, dat bedoelde van der Sluijs na de spoorwegstaking nog bij de spoorwegen heeft gewerkt; dat hij veel brandstoffen verkocht;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte het hem bij dagvaarding tenlastegelegde heeft begaan met dien verstande, dat — betreffende sub I — hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, omstreeks October 1942 in Duitsland vrijwillig in Duitschen publieken dienst is getreden bij het Reichsverkehrsministerium; betreffende sub II — hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, omstreeks December 1944 te Utrecht vrijwillig in Duitschen publieken dienst is getreden bij de Deutsche Reichsbahn, en opzettelijk ten voordeele van Duitsland behulpzaam is geweest bij het laden en lossen van kolen;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft aangevoerd, dat hij niet vrijwillig, doch onder dwang in dienst getreden bij het Reichsverkehrsministerium;

O. dat het Hof dit verweer van den verdachte verwerpt; dat immers uit niets is gebleken van eenige op verdachte uitgeoefende dwang; dat hij weliswaar een oproep van het Gewestelijke Arbeidsbureau heeft ontvangen, doch zonder meer aan die oproep heeft gevolg gegeven en naar Duitsland is vertrokken als chauffeur, terwijl hij kort tevoren een opleiding tot chauffeur vrijwillig had gevolgd; dat het bovendien uit de verklaring van Johanna Tukker-Blijenberg aan de politie blijkt, dat verdachte volgens zijn eigen mededeeling aan haar naar Duitsland is vertrokken om een vonnis te ontloopen;

O. dat de dienstneming bij de Deutsche Reichsbahn en het in dien dienst verrichten van laad- en loswerkzaamheden in December 1944, toen de Duitse oorlogvoering door de Nederlandsche spoorwegstaking zwaar werd belemmerd, zeker ten voordeele van Duitsland strekte en iemand met de geringste ontwikkeling dit bij een zoo in alle kringen veelbesproken verzetsactie, als die Spoorwegstaking was, moest begrijpen;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat het Hof het door verdachte gepleegde feit van ernstigen aard acht, maar rekening houdt met de uiterst moeilijke geldelijke omstandigheden, waardoor verdachte naar zijn zeggen mede tot zijn daad is gekomen, hetgeen het Hof aannemelijk voorkomt;

Gezien de artt. 57, 101, 102, 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 22, 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de feiten, bij dagvaarding sub I en II ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt;

„Als Nederlander vrijwillig in eenige publieke dienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”, twee maal gepleegd;

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Jacob Jan van der Sluijs, tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten en van het kiezen en de kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 86.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 15 Januari 1946. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Off. v. Adm. 1e kl. Mr. Franken).

Schenking van geldsbedragen aan:

I. Het Duitsche Roode Kruis. II. Nederlandsche Volksdienst.

I. Het Duitsche Roode Kruis was onderworpen aan de Duitsche militaire wetten en de reglementen van het Duitsche leger. Het personeel van het Duitsche Roode Kruis maakte deel uit van het Duitsche leger. De organisatie „Het Duitsche Roode Kruis” vormde mitsdien een onderdeel van dat leger. (Beroep op de artt. 9 en 10 van het Verdrag van Genève van 27 Juli 1929).

Het schenken van eenig geldsbedrag aan het Duitsche Roode Kruis levert mitsdien op hulpverlening aan den vijand.

II. Het schenken van eenig geldsbedrag aan den Nederlandschen Volksdienst is niet strafbaar. De N.V.D. was een organisatie bestemd tot hulpverlening aan het Nederlandsche volk of een deel daarvan. Het schenken van een bedrag aan geld aan den N.V.D. sluit mitsdien op zichzelf genomen niet in zich hulpverlening aan den vijand. Verdachte te dier zake ontslagen van alle rechtsvervolging.

(Sr. art.. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Karel Hendrik Tusenius, directeur N. V., wonende te Bloemendaal Ieperlaan 51, geïnterneerd te IJmuiden, thans verblijvende in de Maria Stichting te Haarlem;

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, gedurende den tijd dat — naar hij wist — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te of nabij Velsen, althans in Nederland:

I. als directeur van de Verenigde Koelhuizen en IJsfabrieken N.V. te IJmuiden, althans als fabrieksdirecteur,

a. in of omstreeks het najaar van 1944 opzettelijk aan het lid van de N.S.B. Tjeerd van der Weide, toen burgemeester der gemeente Velsen, een lijst heeft verschaft van op zijn, verdachte's bedrijf overtollig personeel, en voorts

b. op verschillende tijdstippen in de jaren 1943 en 1944 opzettelijk aan het lid van de N.S.B. Op ter Heide, toen directeur van het Arbeidsbureau te Velsen, telkens er mededeeling van heeft gedaan, wanneer op zijn, verdachte's, bedrijf een arbeider was ontslagen,

zulkas terwijl hij verdachte wist, dat de Duitsche bezettende macht in dien tijd met inschakeling van verschillende overheidsdiensten zooals gemeentebesturen en arbeidsbureaux zooveel mogelijk Nederlanders naar Duitschland trachtte weg te voeren ten be-

hoeve van de zoo genaamde arbeidsinzet aldaar,

hebbende hij, verdachte, derhalve aldus alstoen aldaar opzettelijk

1. de op sub a bedoelde lijst vermelde personen en de sub b bedoelde arbeiders blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, althans aan eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en

2. in tijd van oorlog den vijand hulp verleend in zijn streven om zooveel mogelijk Nederlanders naar Duitschland weg te voeren ten behoeve van de zogenaamde arbeidsinzet aldaar,

II. in of omstreeks 1942 als president-commissaris van de N. V. Visscherijmaatschappij „De Daad” opzettelijk uit de kas van die N. V. tweehonderdvijftig gulden, althans eenig geldsbedrag, aan het Duitsche „Winterhulswerk”, althans aan het Duitsche Roode Kruis, althans aan een Duitsche overheidsinstelling, en duizend gulden, althans eenig geldsbedrag, aan de Nederlandsche Volksdienst heeft geschonken, en voorts

in of omstreeks Maart 1942 opzettelijk in een vergadering van de Reedersvereniging IJmuiden er bij de aanwezige reeders onder bedreiging, dat anders hun trawlers door de Duitschers zouden worden inbeslaggenomen of gevorderd, ten zeerste op heeft aangedrongen, 2 % althans 1 % van hun trawler-opbrengsten, althans eenig geldsbedrag naar evenredigheid hunner besommingen, af te dragen aan de instelling Winterhulp Nederland,

hebbende hij, verdachte, aldus alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, geld ter beschikking van den vijand gesteld en daden ten voordeele van den vijand verricht;

III. als commissaris, voornaamste financieel belanghebbende en in feite verantwoordelijk leider van de N. V. Reparatie-inrichting „Erenst en Weimar”

a. in of omstreeks het tijdvak van ongeveer einde 1940 tot medio 1941 opzettelijk door die N. V. voor Duitsche rekening diverse herstelwerkzaamheden aan schepen van de zogenaamde Nederlandsche Zeereddingsdienst of Seenotdienst heeft doen verrichten, en

b. in of omstreeks het tijdvak van 1 Mei 1943 tot 1 Januari 1944, althans in het jaar 1943, opzettelijk door die N. V. voor Duitsche rekening diverse herstelwerkzaamheden aan schepen van de Duitsche Kriegsmarine te IJmuiden heeft doen verrichten,

hebbende hij, verdachte, aldus alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend ten behoeve van diens oorlogvoering ter zee en in de lucht en daden verricht ten voordeele van den vijand.

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

Verdachte, dat hij gedurende het jaar 1942 President-Commissaris was van de N. V. Visscherijmaatschappij „De Daad” en als zoodanig op alle uitgaven dier N. V. een preventieve controle uitoefende;

dat de directeur van bedoelde N. V., getuige Erenst, hem op zekeren dag in ge-

noemd jaar mededeelde, dat zekere Jan Vader hem — getuige — verzocht had om een bijdrage voor het Duitsche Roode Kruis en hij — getuige — hem — verdachte — vroeg of deze kon worden gegeven;

dat Erenst en hij daarop te Velsen besloten hebben, dat uit de kas der N. V. „De Daad” ten behoeve van het Duitsche Roode Kruis aan gemelden Vader een bedrag van f 250.— zou worden afgedragen;

dat tezelfdertijd zekere van den Berg, die werkte voor den Nederlandschen Volksdienst, hem — verdachte — heeft verzocht om een door de N. V. „De Daad” aan dien dienst te geven bijdrage;

dat hij — verdachte — daarop met getuige Erenst heeft afgesproken uit de middelen van bedoelde N. V. een bepaald bedrag aan den Nederlandschen Volksdienst af te staan;

dat hij gedurende het jaar 1942 wist, dat Deutschland alstoen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde;

en als getuige F. J. F. Erenst, dat hij gedurende de bezetting directeur was van de N. V. Visscherijmaatschappij „De Daad”;

dat op zekeren dag omstreeks April 1942 de boekhouder dier vennootschap, Jimmink, hem heeft medegedeeld, dat de Heer K. H. Tussenius, president-commissaris van gemelde vennootschap hem — Jimmink — had opgedragen aan zekeren Jan Vader een bedrag van f 250.— af te dragen en dat hij — Jimmink — vlak daarop aan iemand, genaamd Vader, een bedrag van f 250.— uit de kas der N. V. „De Daad” betaald heeft;

dat verdachte hem — getuige — van zijn voornemen om bedoeld bedrag uit te doen betalen, niet in kennis heeft gesteld;

dat verdachte hem — getuige — omstreeks April 1942 heeft medegedeeld het voornemen te hebben door de N. V. „De Daad” een bedrag van f 1000.— aan den Nederlandschen Volksdienst te doen betalen;

dat verdachte even later te Velsen in zijn — getuiges — tegenwoordigheid een chèque, waarop een bedrag van f 1000.— was ingevuld, die van verdachtes handteekening was voorzien en die op de rekening van gemelde N. V. bij de Twentsche Bank was getrokken, aan zekeren van den Berg heeft ter hand gesteld;

dat hem — getuige — bekend was, dat deze van den Berg propagandist was van den Nederlandschen Volksdienst;

dat verdachte van den Berg te kennen gaf, dat gemelde bijdrage voor dien Volksdienst was bestemd;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, genummerd 12 en gedateerd 11 September 1945, zakelijk gerelateerd inhoudt als verklaring van G. W. Jimmink, aan de verbalisanten ten Haak en de Jong afgelegd,

dat K. H. Tussenius, wonende te Bloemendaal, Iepenlaan 51, hem op 28 Maart 1942 heeft opgedragen aan J. Vader een bedrag van f 250.— ter hand te stellen;

dat hij aan die opdracht heeft voldaan;

O. dat in een door het Hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis aan den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam gericht schrijven een aantal passages zijn opgenomen van een door

het Comité International de la Croix-Rouge aan dat Roode Kruis gezonden brief, waarin onder meer tot uitdrukking wordt gebracht na te melden standpunt van gemeld Comité omtrent het in artikel 10 van het op 27 Juli 1929 te Genève gesloten Verdrag voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde, bedoelde personeel, welk standpunt als volgt is weergegeven:

„Il est cependant certain que le personnel visé aux articles 9 et 10 de la Convention de Genève fait partie de l'armée”;

O. dat in bedoeld artikel 10 (Ned. vertaling) ¹⁰ artikel 9 van gemeld verdrag, bedoeld personeel wordt aangeduid als het personeel der behoorlijk door hare Regering erkende en bevoegd verklaarde vrijwillige vereenigingen tot hulpbetoon, dat uitsluitend tot het weghalen, het vervoeren en het behandelen der gewonden en zieken, alsmede voor het beheer der geneeskundige formaties en inrichtingen wordt gebruikt en hetwelk tevens aan de militaire wetten en reglementen is onderworpen;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat het personeel van het Duitsche Roode Kruis was onderworpen aan de Duitsche militaire wetten en de reglementen van het Duitsche leger en dat mitsdien, gelet op het hierboven weergegeven standpunt van voormeld Comité, het Hof als vaststaand aanneemt, dat het personeel van het Duitsche Roode Kruis deel uitmaakte van het Duitsche leger, hetgeen met zich brengt, dat ook de organisatie „Het Duitsche Roode Kruis” een onderdeel vormde van dat leger;

O. dat door bovencomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden zijn komen vast te staan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte gedurende den tijd dat — naar hij wist — Deutschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Velsen in 1942 als president-commissaris van de N. V. Visscherijmaatschappij „De Daad” opzettelijk in de eerste plaats,

uit de kas van die N. V. tweehonderdvijftig gulden aan het Duitsche Roode Kruis heeft geschonken, hebbende hij verdachte aldus alstoen aldaar opzettelijk in tijd van oorlog geld ter beschikking van den vijand gesteld en een daad ten voordeele van den vijand verricht, en in de tweede plaats duizend gulden aan den Nederlandschen Volksdienst heeft geschonken;

O. dat niet is bewezen, hetgeen aan verdachte meer en anders is telaste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het in de tweede plaats bewezen-verklaarde volgens de Wet niet strafbaar is, nu het schenken van eenig geldsbedrag aan den Nederlandschen Volksdienst, een organisatie bestemd tot hulpverleening aan het Nederlandsche volk, althans aan een deel daarvan, op zichzelf genomen niet in zich sluit hulpverleening aan den vijand;

O. dat het in de eerste plaats bewezen-verklaarde volgens de Wet strafbaar is, om-

dat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken houdende het Hof in het bijzonder rekening met het feit, dat verdachte sedert 9 Mei 1945, met een onderbreking van omstreeks vier weken, is geïnterneerd;

Gezien art. 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de eerste twee feiten, bij dagvaarding sub II ten laste gelegd heeft begaan, en dat het in de eerste plaats aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”;

Verklaart het in de eerste plaats bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Karel Hendrik Tusenius tot gevangenisstraf voor den tijd van één week.

Verklaart niet strafbaar het in de tweede plaats bewezene.

Ontslaat verdachte te dier zake van alle rechtsvervolgving.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkieszingen voor den tijd van tien jaren.

Gelast de afgifte van na te melden bescheiden, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, aan den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, t. w. de op een zevental mappen vermelde bescheiden, 29 opdrachten van en 22 afschriften van nota's aan de Kriegsmarine met bijbehorend stuk, alsmede 95 afschriften van nota's met bijbehorend overzicht, aan de Nederlandsche Zeeredddienst te 's-Gravenhage, een afschrift van een op 30 November 1945 gedateerd accountantsrapport met bijlage en van een drietal ter terechtzitting overgelegde, door den Griffier gewaarmerkte bescheiden.

No. 87.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (2e Kamer), 19 Januari 1946. (Mrs. De Gaay Fortman, Prof. v. d. Berg, Bolkestein, Schout bij Nacht Meyer en Majoor De Nijls Bik).

Hulpverlening van den vijand: In uniform administratief werkzaam zijn bij den Wehrmachtcommandant en daarna bij de Schutzgruppe Hilversum.

Het Hof heeft bij de strafbepaling geen rekening gehouden met verdachtes lidmaatschap van N.S.B. en W.A., nu de Procureur-

Fiscaal ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat hij den verdachte ook voor een Tribunaal wil doen terechtstaan, teneinde te verkrijgen, dat ook maatregelen tegen diens vermogen genomen worden.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Johannes Cornelis van Donselaar, procuratiehouder, wonende te Hilversum, Noolscheweg 13b, geïnterneerd in het kamp te Laren, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de jaren 1942, 1943, 1944 en 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand tot September 1944 als Rechnungsführer is werkzaam geweest voor de transportactie, een aanvankelijk zelfstandige, later van de N.S.K.K. deeluitmakende Organisatie ter bevordering van een snelle evacuatie van Nederlandsch gebied in geval van een geallieerde invasie, en vanaf September 1944, in werkelijken dienst geroepen zijnde, in de uniform van Unterführer der Schutzgruppe als betaalmeeester werkzaam is geweest tot Januari 1945 bij de Wehrmacht-commandant te Hilversum, en vanaf dezen laatsten datum bij de Schutzgruppe Hilversum en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat in de telastelegging, op vordering van den Procureur-Fiscaal, ter terechtzitting de woorden: „als Rechnungsführer” zijn geschrapt en de woorden „in de uniform van Unterführer der Schutzgruppe als betaalmeeester” zijn gewijzigd in: „in uniform administratief”;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 20 Augustus 1945 van Johan Hols, Wachtmeester der Koninklijke Marechaussee te Blaricum, werkzaam bij den Politieken Opsporingsdienst in het district Hilversum, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Cornelis Sneeuw: dat het hem bekend is, dat de hem wel bekende J. C. van Donselaar in September 1944 werkzaam was op het bureau van den Weermachtcommandant te Hilversum; dat van Donselaar toen een Duitsch uniform aan had;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

Getuige Johanne de Waal: dat zij in de maanden Maart en April 1945 gewerkt heeft op het bureau van den Ortskommandant, ook wel genaamd Wehrmachtsskommandant, te Hilversum, op welk bureau ook verdachte werkzaam was; dat verdachte toen administratieve werkzaamheden verrichtte;

Verdachte: dat hij in September 1944 in werkelijken dienst is geroepen; dat hij toen

salaris uitbetaald kreeg door het N.S.K.K. en belast werd met de registratie van gezinnen van N.S.K.K.-chauffeurs, die in het Gooi woonachtig waren; dat hij deze arbeid tot eind 1944 verricht heeft; dat hij in Januari 1945 geplaats is bij de Schutzgruppe te Hilversum in de rang van Unterführer; dat hij in deze functie, en ook reeds tevoren, een uniform droeg en bewapend was met een bajonet;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte, vanaf September 1944, in werkelijken dienst geroepen zijnde, in uniform administratief werkzaam is geweest tot Januari 1945 bij den Weermacht-Commandant te Hilversum, en vanaf dezen laatsten datum bij de Schutzgruppe Hilversum en aldus opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het Hof bij het bepalen van na te melden straf geen rekening gehouden heeft met de omstandigheid, dat verdachte tijdens den oorlog lid is geweest van de N.S.B. en de W.A., daar de Procureur-Fiscaal ter terechtzitting medegedeeld heeft, dat hij den verdachte ook voor een Tribunaal wil doen terechtstaan, teneinde te verkrijgen, dat ook maatregelen tegen diens vermogen genomen worden;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen den verdachte meer of anders ten laste gelegd is dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien de artt. 28, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding, zooals deze na wijziging ter terechtzitting luidt, ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaar, met bepaling, dat de schuldige deze straf voor den tijd van twee jaar en zes maanden zal ondergaan in een rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte voor het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 88.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (4e Kamer), 16 Januari 1946. (Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Zee Van den Berg en Lt. Kol. Boswijk).

N.S.K.K.: Publieke dienst.

In 1941 vormde het National Sozialistisches Kraftfahrer Korps een onderdeel van de Deutsche Nationaal-Socialistische Partij en moet derhalve toendertijd als een onderdeel van den Staat (dus als een Duitsch publiekrechtelijk lichaam) worden aangemerkt.

(Sr. art. 101, B.B.S. art. 24.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam, tegen Gerard Cornelis Vergay, chauffeur, wonende te Purmerend, Achterdijk 64, geïnterneerd in het kamp te Castricum, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa in Duitschland, in of omstreeks het jaar 1941, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij de N.S.K.K. vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

althans dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, althans buiten het Rijk in Europa in Duitschland, in of omstreeks September 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden bij de Bezirksverwaltung vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

althans dat hij in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 5 September 1944 en 5 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand uitrustingsstukken en andere goederen voor de Deutsche Weermacht heeft vervoerd en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voor-

melden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd heeft opgegeven en verklaard:

Verdachte: dat hij in het jaar 1941 vrijwillig in dienst is getreden bij het N.S.K.K. en hij daarvoor een contract heeft geteekend te Amsterdam; dat hij Nederlander was op het tijdstip, waarop hij zich voor dienstneming bij het N.S.K.K. verbond; dat hij zich ervan bewust was, dat er op het tijdstip van zijn indiensttreding bij het N.S.K.K., nog geen vrede tusschen Nederland en Duitsland was gesloten;

O. dat het ter terechtzitting voorgelezen Bewijs van Nederlanderschap, afgegeven dd. 16 November 1945 door den Burgemeester der Gemeente Purmerend, inhoudt, dat verdachte van Nederlandsche nationaliteit is;

O. dat het ter terechtzitting voorgelezen afschrift van een verklaring dd. 31 Januari van den waarnemend burgemeester van Purmerend inhoudt het verzoek, Vergay Sr, in aanmerking te doen komen voor toewijzing van aardappelen, aangezien verdachte in dienst is van de Deutsche Weermacht (onderdeel N.S.K.K.);

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekommen:

dat verdachte te Amsterdam in het jaar 1941 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig dienst te nemen bij het N.S.K.K. vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitsland is getreden in publieken dienst, wetende, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

O. dat het aan het Hof uit eigen wetenschap bekend is, dat het Nazional Socialistische Kraftfahrer Korps in 1941 een onderdeel van de Duitsche nationaal-socialistische partij vormde en derhalve toentertijd als een onderdeel van den Staat en dus als een Duitsch publiek-rechtelijk lichaam moet worden aangemerkt;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat niet bewezen is hetgeen aan den verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hier boven is bewezen, verklaard:

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken; en het Hof als strafverzwarende omstandigheid wil laten gelden het feit, dat verdachte van het jaar 1940 tot aan de capitulatie van Duitsland lid is geweest van de N.S.B.;

O. dat het Hof, op grond van het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting van meening is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat die met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Gerard Cornelis Vergay tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaar, met bepaling dat van deze straf vier jaar zal worden ondergaan in eene Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

Den veroordeelde wordt ambtshalve geen verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 89.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-GRAVENHAGE, 19 Maart 1946. (Mrs. van Berckel, Prof. v. Oven, Burgersdijk, Lt.-Gen. Best en Kapt. t. Zee Hoog).

Zaak Carp.

Opzettelijke hulpverlening aan den vijand.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Dr. Johan Herman Carp, zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Scheveningen, afd. Cellenbarakken.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Jhr. Mr. J. M. M. van Asch van Wijck, adv. te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in 1941 en 1942 te 's-Gravenhage opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Duitsland en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitsland nuttig was, te zamen en in vereniging met een of meer anderen, althans voor zich, zoodanige leiding heeft gegeven en zoodanige geestelijke ontwikkeling heeft bevorderd door middel van de rechtspraak van het vrede-

gerechtshof, waarvan hij, verdachte, als president deel uitmaakte en waaraan hij als zoodanig leiding gaf, welke rechtspraak (waaraan door middel van de pers ruime publiciteit placht te worden gegeven) in haar algemeene strekking tot doel had het verlenen van steun door de rechterlijke macht in den strijd om de (nationaal-socialistische) nieuwe orde, en om bij het volk in het algemeen een nieuw besef van recht en onrecht te wekken in nationaal-socialistische geest, waarbij de justitie optrad als vormend orgaan voor de voorbereiding van den nieuwen (nationaal-socialistischen) tijdgeest met een opvoedende taak, bestaande in het bijbrengen aan het volk van begrip voor een gewijzigde (nationaal-socialistische) rechtswaardering, onder meer tot uitdrukking komende in zware bestraffing van hen uit wier optreden een gezindheid sprak, die op ontbinding der wordende (nationaal-socialistische) gemeenschap was gericht, een en ander als nader in bijzonderheden beschreven in het door verdachte geschreven boek getiteld „½ jaar Vrederegerechtshof”, waarvan een exemplaar bij deze dagvaarding is gevoegd;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat Nederland en Duitschland gedurende de jaren 1941 en 1942 in oorlog waren, Duitschland alstoen Nationaal-Socialistisch werd geregeerd en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in Nationaal-Socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, alsmede dat personen van de geestelijke ontwikkeling van verdachte in Nederland zulks alstoen wisten;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in 1940 is toegetreden tot de N.S.B., in 1941 en 1942 een overtuigd Nationaal-Socialist was en sedert October 1941 Hoofd van de Afdeling Bestuurszaken der N.S.B.;

dat hij in Augustus 1941 tot President van het Vrederegerechtshof is benoemd en daarna als zoodanig gedurende de jaren 1941 en 1942 te 's-Gravenhage deel van dit College heeft uitgemaakt, aan de rechtspraak van dit College heeft deelgenomen en daaraan leiding heeft gegeven;

dat hij het hem bij de beteekening der dagvaarding overhandigde boek, getiteld „½ jaar Vrederegerechtshof” heeft geschreven;

dat dit boek de nationaal-socialistische doelstellingen van de rechtspraak van het Vrederegerechtshof in theorie weergeeft;

dat door het Vrederegerechtshof geregeld ter publicatie aan de Pers afschriften werden verstrekt van de door dit Hof gewezen arresten;

O. dat vermeld boek, waarvan het Hof ter terechtzitting heeft kennis genomen en waarvan de verkorte inhoud, voorzoover voor de sententie van belang, den verdachte ter terechtzitting door den President is medege-deeld, in hoofdstuk II onder het opschrift „Het doel der vrederechtspraak” onder meer inhoudt:

Uit de dringende behoefte in den strijd om de nieuwe orde op den steun en de mede-

werking der rechterlijke macht te kunnen rekenen en over een rechterlijk orgaan te beschikken, dat uitdrukking geeft aan de vernieuwing van het rechtsgevoel in onzen tijd, is de vrederechtspraak voortgekomen. (blz. 14).

De nieuwe rechtspraak heeft een opvoedende taak in het Volk te vervullen, onze Volksgenooten begrip bijbrengend voor een gewijzigde rechtswaardering. Met het oog daarop is het wenschelijk de uitspraken in een zoodanigen vorm te kleeden, dat zij de belangstelling van het publiek trekken. Het Vrederegerechtshof heeft deze gedragslijn gevolgd zoolow door de wijze, waarop het zijn principieele uitspraken heeft gemotiveerd, als door er voor zorg te dragen, dat deze uitspraken letterlijk en van passende opschriften voorzien in de pers werden opgenomen. Maatregelen, welke strekking is onze Volksgenooten van de verandering in de rechtswaardering, die zich voltrekt, te doordringen. (bladz. 16).

De Nieuwe strafrechtspraak moet gemeenschaps-vormend zijn. Zij doet dit door zware bestraffing van hen, uit wier optreden een gezindheid spreekt, welke op ontbinding der echte,wordende gemeenschap is gericht.” (blz. 17).

O. dat getuige Tuinstra ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij vanaf het najaar 1941 als griffier bij het Vrederegerechtshof in functie is geweest;

dat verdachte de arresten, door het Vrederegerechtshof te wijzen, zelf pleegde te concipieren, voorzoover deze van principieelen aard waren;

O. dat getuige Quast ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij gedurende de oorlogsjaren als journalist verbonden was aan de Haagsche Courant en zich gedurende die jaren als zoodanig onder meer met de rechtspraak van het Vrederegerechtshof heeft geoccupeerd;

dat aan deze rechtspraak in het algemeen door middel van de pers zeer ruime publicatie pleegde te worden gegeven;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft aangevoerd, dat de beschouwingen door hem opgenomen in hoofdstuk II van het hierboven vermelde boek, hoewel de doelstellingen van de Vrederechtspraak weergevende, naar zijn toenmalige overtuiging niet geschikt waren om reeds aanstands in practijk te worden gebracht en dan ook inderdaad niet in practijk zijn gebracht;

dat het Hof evenwel van oordeel is, dat uit den geheelen opzet en inhoud van het boek, waarin zulk een reserve niet gemaakt wordt, het tegendeel blijkt;

dat toch in de inleiding wordt gezegd, dat het boek bevat: „een samenvattende beschouwing, waarin de werkzaamheid van het Vrederegerechtshof in kort bestek wordt weergegeven” en op de in hoofdstuk II gegeven theoretische beschouwingen volgt een hoofdstuk onder het opschrift: „De Rechtspraak van het Vrederegerechtshof”;

dat in dit hoofdstuk gedeelten van een

twintigtal arresten van dat College zijn opgenomen, kennelijk als voorbeelden van de toepassing van de in hoofdstuk II voorgedragen beginselen, en ingeleid met de woorden: „De keuze van deze arresten is bepaald door de overweging, dat zij gevallen betreffen, welke voor de rechtspraak van het Vrederechtshof kenmerkend zijn”;

dat onder deze voor de rechtspraak van het Vrederechtshof kenmerkende arresten onder meer zijn opgenomen:

1°. onder het opschrift: „Het Volksvergif der Landverraad-beleediging”: het arrest van 9 October 1941, waarvan het opgenomen gedeelte onder meer luidt: (blz. 27)

„Het bezigen van het woord „landverrader” door den eenen Nederlandschen volksgenoot tegen den anderen, waaraan vroeger niet gedacht werd, heeft in de huidige tijdsomstandigheden een uitgesproken bedoeling, welke voor de politieke rust van het Nederlandsche volk in hooge mate schadelijk is, omdat daarmee een scheiding tusschen Nederlanders wordt beoogd en in de hand gewerkt, die in wezen niet bestaat.

Heeft het woord „landverrader” als beleedigende uitdrukking in het algemeen reeds een grievender beteekenis dan veelal aan beleedigingen wordt toegekend — en het veelvuldig gebruik van het woord behoort het besef daarvan zeker niet te verzwakken —, gebezigd in de huidige omstandigheden bepaaldelijk tegenover leden van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland heeft het een bijzonder kwetsenden zin gekregen, omdat er mede bedoeld wordt hen, die zeker niet minder vaderlandslievend zijn dan de beste Nederlanders, in de oogen van een zeker gedeelte van het Nederlandsche volk te vernederen en buiten de volksgemeenschap te sluiten.

Het Hof acht het bezigen van het woord „landverrader” tegenover een Nederlander, bepaaldelijk omdat hij tot de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland behoort, gelijk verdachte heeft gedaan, dan ook een hoogst ernstig vergrijp, waarmede de bij het vonnis, waarvan hooger beroep, opgelegde straf in geen redelijke verhouding staat. Het Hof is derhalve van oordeel, dat een aanmerkelijke strafverzwaring, bestaande in een vrijheidsstraf, meer in overeenstemming met den ernst van het strafbare feit is.” Verdachte werd door het Vrederechtshof veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van een week.

2°. onder de rubriek „Evolutioneele Wetsinterpretatie” aan welke wijze van Wetsinterpretatie in hoofdstuk II beschouwingen zijn gewijd, het arrest van 5 Maart 1942 waarvan het opgenomen gedeelte onder meer luidt: (blz. 40)

„Ten aanzien van het aan verdachte telaste gelegde en bewezen verklaarde feit overweegt het Hof, dat van de zijde van verdachte terecht een beroep op noodweer en noodweer-exces is gedaan. Immers verdachte heeft zich tegenover een volksmenigte te weergesteld, uit welker optreden een gezindheid en houding bleek, die zich kennelijk

richtte tegen de waardigheid van verdachte als drager van beginselen, die slechts het welzijn van het Vaderland beoogen, en in zoverre als vertegenwoordiger van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland. Verdachte heeft zich onder deze omstandigheden met recht in zijn eer, die mede gelegen is in de eer deel uit te maken van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland, aangetast en diep gekrenkt gevoeld, zoodat zijn recht van noodzakelijke verdediging tegen de oogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding van dit hoogste goed door het Hof wordt erkend. Voorzover verdachte daarbij, een wellicht onschuldige persoon trefvend, de grenzen van noodzakelijke verdediging overschreden heeft, aanvaardt het Hof het beroep van de zijde van verdachte op noodweer-exces.”

3°. eveneens onder de rubriek „Evolutioneele Wetsinterpretatie” het arrest van 9 April 1942, waarvan het opgenomen gedeelte onder meer luidt: (blz. 51)

„Het Hof is van oordeel, dat de in de telastelegging bedoelde uitbetaling van het oorlogsgeweld op een zoodanige wijze, dat een duidelijk en voor ieder sprekend verband tusschen den oorlog en het streven van het internationale jodendom wordt gelegd, niet het karakter van een in de strafwet bedoelde beleediging kan dragen, vermits het openen van de oogen van het Nederlandsche volk voor een zijn bestaan bedreigend gevaar redelijkerwijs bij de strafwet niet verboden kan worden geacht te zijn.”

Verdachte werd door het Vrederechtshof vrijgesproken.

Wordende deze tekst van het arrest in het boek gevolgd door de opmerking:

„Deze uitspraak betreft de toepasselijkheid van art. 137d Sr., dat mede gericht is tegen beleedigend optreden ten aanzien van een groep der bevolking of een ten deele tot de bevolking behoorende groep van personen.

Aan de beslissing van het Hof, dat zij, die deel uitmaken van het internationale jodendom (waaronder derhalve in het algemeen alle joden begrepen moeten worden), buiten de bescherming van deze strafbepaling vallen, ligt in de eerste plaats de opvatting ten grondslag, dat de wetgever van heden, krachtens wiens gezag de bepaling geldt, niet bedoeld kan hebben het internationale jodendom de bescherming der genoemde wetsbepaling deelachtig te doen zijn.

Eveneens ligt in deze uitspraak opgesloten, dat de eer, als aan de menselijke persoonlijkheid verbonden rechtswaarde, — waartegen het misdrijf van beleediging gericht is — niet erkend kan worden waar het hen betreft, die tot het internationale jodendom behooren.

Ten slotte kan in deze uitspraak een erkenning van overmacht (art. 40 Sr.) worden gezien, voorzover het aan de zaak stellen van het oogmerk van het internationale jodendom, gericht op het ontketenen van den oorlog tegen de volkeren, die naar een rechtvaardige sociale orde streven, een zoo groot belang beteekent, dat redelijkerwijs niet ge-

vorderd kan worden, dat men zich door eenige straffebepaling van het dienen van dit belang zou laten weerhouden."

4°. Eveneens onder de rubriek „Evolutioneële Wetsinterpretatie" het arrest van 19 Februari 1942 waarvan het opgenomen gedeelte onder meer luidt: (blz. 43 en v.)

Het Hof acht uit de hiervoren aangehaalde bewijsmiddelen het wettig en overtuigend bewijs geleverd, dat aan de schuld van verdachte, die immers op zeer korten afstand vóór een volksmenigte op de straatsteenen schoot zonder zich van de uitwerking daarvan rekenschap te geven, te wijten is, dat Roelof Kievit, die zich onder die menigte bevond, door een uit het pistool van verdachte afkomstigen kogel daarbij werd getroffen zoals hiervoren als bewezen aanvaard.

Het Hof kan het van de zijde van verdachte en zijn verdediger gedaan beroep op noodweer (noodweer-exces) niet aanvaarden. In verband hiermede overweegt het Hof het volgende.

Het Hof geeft zich rekenschap van het onloochenbare feit dat zich in Nederland een revolutie in nationaal-socialistischen zin voltrekt, zij het ook onder bijzondere omstandigheden. Dit brengt mede de erkenning van de noodzakelijkheid veelal andere maatstaven aan te leggen dan in normale omstandigheden gebruikelijk en geboden, waar het geldt de beoordeling van gedragingen van den kant van hen, die zich voor de doorwerking van de revolutionnairen geest hebben ingezet. Bij een revolutie, ook gelijk zich in Nederland onder de huidige omstandigheden voltrekt, kunnen nu eenmaal de beginselen van orde en geleidelijkheid niet steeds in dezelfde mate als voorheen in acht worden genomen. Dit is bepaaldelijk ook het geval wanneer de revolutionnaire spanning zich in zoodanige feitelijkheden openbaart, die in normale tijdsomstandigheden als ordeverstoring zouden moeten worden aangemerkt, waartegenover een dienovereenkomstig optreden door de openbare organen, belast met de handhaving der orde, gerechtvaardigd zou zijn geweest. Feitelijke botsingen als hier bedoeld kunnen echter, naar het oordeel van het Hof, in de huidige omstandigheden niet zonder meer als ordeverstoringen worden beschouwd en een ingrijpen daarbij van de zijde der politie, in het algemeen belast met de handhaving der openbare orde, acht het Hof hier slechts in beperkte mate gerechtvaardigd, voorzover de algemeene voorwaarden voor de erkenning van het bestaan van ordeverstoring, zoomede van de noodzakelijkheid van bescherming van personen en goederen — als grondslag voor bevoegdelijk politieel optreden — principieel gewijzigd zijn.

Het ligt naar het oordeel van het Hof met name niet op den weg der politie onder alle omstandigheden in dergelijke conflicten, ook indien zij op den openbaren weg plaats vinden, op zoodanige wijze in te grijpen als in normale omstandigheden geboden zou zijn geweest ter bescherming van de veiligheid van personen en goed. Aan de revolution-

naire spanning moet binnen zekere, met begrip te trekken grenzen haar loop worden gelaten, zonder dat de openbare organen der ordehandhaving daarbij als voorheen behoeven in te grijpen.

Het Hof is in verband met vorenstaande overweging van oordeel, dat in het onderhavige conflict door verdachte niet op de wijze, waarop hij zulks heeft gedaan — dreigende met een pistool — ingegrepen had behoeven te worden toen een aantal tot de W.A. behoorende personen handgemeen was geraakt met een klaarblijkelijken tegenstander, ook al trof dezen laatste in de oogen van verdachte geenerlei schuld en achtte hij diens veiligheid ernstig bedreigd.

Het Hof kan onder omstandigheden als hier bedoeld de wederrechtelijkheid der persoonsaanranding — welke toch alleen voor verdachte aanleiding kon zijn geweest tot in grijpen, gelijk hij deed, — niet langer als vanzelfsprekend en vaststaand aanvaarden op de wijze, waarop dit onder normale omstandigheden het geval zou zijn geweest. In zooverre is het Hof van oordeel, dat verdachte, optredende ter verdediging van bovenbedoelden persoon en in verband daarmee de aanwezige leden der W.A. dreigende met een pistool en schietende gelijk hij deed, niet geacht kan worden bevoegdlijk te zijn opgetreden, terwijl bepaaldelijk door verdachte geen beroep kan worden gedaan op noodweer ten behoeve van bedoelden persoon, van wien het Hof, naar ten overvloedige wordt opgemerkt, overigens niet gebleken is, dat hij eenig ernstig letsel heeft bekomen in het meergenoemd handgemeen. . . .

Met betrekking tot de aan den verdachte op te leggen straf overweegt het Hof het volgende:

Verdachte heeft verklaard, dat hij op 13 Februari 1941 uitdrukkelijk de opdracht had gekregen van zijn meerderen volksoploopen en ongeregelheden tegen te gaan, aan welke opdracht hij gemeend heeft te moeten voldoen door zoo mogelijk nog krachtiger op te treden dan anders.

Uit de desbetreffende verklaring van verdachte is aan het Hof gebleken, dat de leidende politie-instansies, die voor deze opdracht verantwoordelijk zijn, daarbij niet of althans onvoldoende op de gewijzigde omstandigheden, welke het aanleggen van andere beoordeelingsmaatstaven vorderen, hebben gewezen, hetgeen toch naar het oordeel van het Hof de plicht der politieleiding ware geweest, die zich er van had te overtuigen, dat op plaatsen, waar ongeregelheden als de onderhavige te duchten waren, slechts agenten met voldoende begrip voor de nieuwe verhoudingen optraden.

Het Hof neemt aan, dat bij verdachte mede tengevolge van bedoelde opdracht geen juist begrip heeft bestaan omtrent zijn taak als agent van politie onder de gegeven — van de normale sterk afwijkende — omstandigheden, al onthefte dit misverstand verdachte niet geheel van zijn eigen verantwoordelijkheid.

Verdachte werd door het Vrederechtshof veroordeeld tot hechtenis voor den tijd van veertien dagen."

5°. eveneens onder de rubriek „Evolutioneële Wetsinterpretatie" het arrest van 21 Mei 1942, waarvan het opgenomen gedeelte onder meer luidt (blz. 61):

„De raadsman van verdachten heeft zich als grond ter opheffing hunner strafbaarheid mede beroepen op de omstandigheid, dat krachtens de bevelsverhouding, welke de organisatie der W.A. kenmerkt, verdachten verplicht waren den door hun meerdere (den Vendelcommandant) gegeven last om een opdringende volksmenigte met gebruikmaking der koppelriemen tegen te houden en te verspreiden, uit te voeren, met dien verstande, dat het voldoen aan dezen last de strafbaarheid van verdachten zou uitsluiten.

Het Hof stelt in verband hiermede vast, dat bedoelde bevelsverhouding met de daaraan door de wet in het algemeen verbonden gevolgen inderdaad geacht moet worden aanwezig te zijn sedert de W.A. hetzij stilzwijgend hetzij uitdrukkelijk als Weerkorps erkend werd door het bevoegd gezag in Nederland, welke erkenning in de gegeven omstandigheden alleen reeds uit het feit van haar toegelaten bestaan en optreden als Weerkorps blijkt.

Voorzover bedoelde last bij de gegeven verhoudingen een door de omstandigheden geboden maatregel betrof — immers de strekking had de W.A. als Weerkorps der Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland te doen eerbiedigen — is het Hof van oordeel dat deze last, zijnde als zoodanig een ambtelijk bevel, als bevoegd gegeven behoort te worden aangemerkt."

Het Vrederechtshof heeft het vorenstaande niet overvloede overwogen, voorzover verdachten reeds op grond van noodweer (c.q. noodweer-exces) van rechtsvervolgving werden ontslagen."

O. dat verdachte verder in de eerste plaats heeft aangevoerd, dat hij de oorlogsgebeurtenissen welke in de jaren Mei 1940—Mei 1945 in Nederland plaats grepen, slechts heeft beschouwd als gevolgen van een internationale revolutie, welke hier te lande moest worden opgevangen, waarbij slechts in secundaire zin van oorlog zou kunnen worden gesproken en waarbij het Deutsche volk niet met het woord vijand zou kunnen worden aangeduid;

O. dat het Hof — ongeacht het feit, dat het vóór den Duitschen inval geen verschijnselen heeft waargenomen, welke op eene revolutie hier te lande wezen — van oordeel is, dat een oorlog, veroorzaakt door een internationale revolutie, desalniettemin een oorlog is, terwijl de tegenstander in een oorlog in de Nederlandsche taal met het woord „vijand" pleegt te worden aangeduid, welke waarheden een man van de geestelijke ontwikkeling van verdachte moet hebben beseft;

O. dat verdachte voorts heeft betwist, dat de leiding en de geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in Nederlandsch Nationaal Socialistischen zin, gelijk door ver-

dachte en de N.S.B. werd voorgestaan, door de vijandelijke bezettende macht zou zijn gewenscht en voor Duitschland nuttig zou zijn geweest;

O. dat verdachte evenwel zelf toegeeft, dat zoodanige leiding en ontwikkeling wel door het Deutsche staatshoofd Hitler werd gewenscht, terwijl het van algemeene bekendheid is dat het Nederlandsch Nationaal Socialisme ook door hen, die de eigenlijke bezettende macht uitmaakten, werd gewenscht, en voor Duitschland nuttig was; dat Nederlandsche functionarissen in het Binnenlandsche Bestuur dan ook in grooten getale vanwege den bezetter door leden der N.S.B. werden vervangen, de Deutsche Rijkscommissaris en andere hooge functionarissen van de bezettende macht bijeenkomsten der N.S.B. ter opluistering bijwoonden en daar redevoeringen hielden, en de N.S.B. door den bezetter als enige geoorloofde politieke partij werd erkend; dat het weliswaar waarschijnlijk is, dat de bezettende macht of sommige van haar organen, aan de z.g. S.S. stroomingen den voorkeur gaven boven het door verdachte en de leiding der N.S.B. beleden Nederlandsche Nationaal Socialisme, doch dit niet wegneemt, dat de bezetter dit Nederlandsche Nationaal Socialisme blijkens het hiervoren overwogene mede wenschelijk achtte, en daarvan, zooals hieronder nog nader zal worden overwogen, ook daadwerkelijk profijt trok;

O. dat verdachte en zijn raadsman verder in den breede hebben betoegd, dat verdachte nimmer het opzet zoude gehad hebben Duitse belangen te dienen en zijn houding op politiek terrein tijdens den oorlog uitsluitend werd ingegeven door hetgeen hij zich voorstelde het Nederlandsche belang te zijn;

O. dat het Hof evenwel van oordeel is, dat verdachte, aangenomen al, dat hij gemeend heeft het Nederlandsche belang te dienen, hetgeen den Hove niet onaannemelijk voorkomt, desalniettemin desbewust den vijand hulp heeft verleend;

dat hij toch, door leiding te geven en deel te nemen aan de rechtspraak van het Vrederechtshof, de geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in Nationaal Socialistischen zin desbewust heeft bevorderd, terwijl het Hof moet aannemen, dat verdachte, die sedert 1940 lid was van de N.S.B. en sedert October 1941 Hoofd van de Afdeeling Bestuurszaken van deze Beweging, uit dien hoofde wist, dat het Nederlandsch Nationaal Socialisme, zooals dat door hem en de N.S.B. werd voorgestaan, een samengaan met Duitschland — zij het dan ook binnen zekere perken — daadwerkelijk bevorderde; onder meer, doordat de leiding der N.S.B. met aandrang hare leden aanspoorde toe te treden tot de Deutsche Weermacht en haar hulporganisaties; de N.S.B.functionarissen in het Nederlandsche Binnenlandsch Bestuur ijverig medewerkten aan den z.g. arbeidsinzet en de N.S. B. een propaganda voerde, welke er op gericht was den geest van verzet van het Nederlandsche volk te verzwakken;

O. dat verdacht er zich verder op beroe-

pen heeft, dat hij op rechtsgeleidige wijze tot rechterlijk ambtenaar is benoemd en het in strijd zoude zijn met de vrijheid van den rechter om naar eigen inzicht en geweten te oordeelen indien hij strafrechtelijk voor zijn ambtsverrichtingen zou kunnen worden aansprakelijk gesteld;

O. dat van de door verdachte bedoelde vrijheid des rechters, waaruit hij het niet bestaan van hunne strafrechtelijke aansprakelijkheid voor ambtsverrichtingen afleidt, geen sprake kan zijn in dien zin, dat de rechter geen verantwoording schuldig zoude zijn aan het na den bezettingstijd teruggekeerd wettig gezag betreffende ambtelijke handelingen gedurende den bezettingstijd verricht;

dat het toch onredelijk ware deze op het beginsel der scheiding van machten berustende vrijheid aanwezig te achten t.o.v. handelingen gepleegd gedurende een tijdsperiode waarin dit beginsel, door de uitschakeling van de normale machtsuitoefening der wettige Nederlandsche regeering, uit den aard der zaak reeds geen toepassing kon vinden en waarin de rechterlijke macht geheel afhankelijk van den bezetter en onder diens druk zijn ambt had uit te oefenen;

dat bovendien het beginsel van de vrijheid des rechters beoogt een zuivere rechtspraak te waarborgen, enkel door redenen van recht ingegeven, en de verwezenlijking van dit oogmerk niet zoude worden bevorderd door eene verantwoordelijkheid a posteriori tegenover het teruggekeerd wettig gezag uit te sluiten;

dat verdachte bovendien er geen rekening mede houdt, dat verordening 156-1941, waarbij het Vrederechtshof werd ingesteld, krachtens art. 16 van het Besluit Bezettings-Maatregelen, wordt geacht nimmer van kracht te zijn geweest, kennelijk omdat de strekking van deze verordening in strijd was met de Nederlandsche Openbare Orde en/of goede zeden;

O. dat verdachte tenslotte heeft aangevoerd, dat hij, levende in de overtuiging van het Nederlandsche volk te moeten dienen naar het inzicht hetwelk hij van de politieke en militaire situatie had, niet anders had kunnen en mogen handelen dan hij deed;

O. dat het Hof evenwel van oordeel is, dat verdachte het recht niet had, eigen inzicht te stellen boven zijn in tijd van oorlog meer dan ooit geldende verplichting tot gehoorzaamheid aan de Nederlandsche Regeering en de geldende wetgeving en door verdachte niets wordt aangevoerd, waaruit zou kunnen blijken, dat hier van een psychischen onweersaanbaren drang zou kunnen worden gesproken;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der hiervoren vermelde bewijsmiddelen, gezien in verband met hetgeen het Hof op grond van algemeene bekendheid als vaststaande heeft aangenomen, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij in 1941 en 1942 te 's-Gravenhage opzettelijk, ter-

wijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Duitschland en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, te zamen en in vereeniging met meer anderen, zoodanige geestelijke ontwikkeling heeft bevorderd door middel van de rechtspraak van het vrederechtshof, waarvan hij, verdachte, als president deel uitmaakte en waaraan hij als zoodanig leiding gaf, welke rechtspraak waaraan door middel van de pers ruime publiciteit placht te worden gegeven) in haar algemeene strekking tot doel had het verlenen van steun door de rechterlijke macht in den strijd om de (nationaal-socialistische) nieuwe orde, en om bij het volk in het algemeen een nieuw besef van recht en onrecht te wekken in nationaal-socialistischen geest, waarbij de justitie optrad als vormend orgaan voor de voorbereiding van den nieuwen (nationaal-socialistischen) tijdgeest met een opvoedende taak, bestaande in het bijbrengen aan het volk van begrip voor een gewijzigde (nationaal-socialistische) rechtswaardeering, onder meer tot uitdrukking komende in zware bestraffing van hen uit wier optreden een gezindheid sprak, die op ontbinding der wordende (nationaal-socialistische) gemeenschap was gericht, een en ander in bijzonderheden beschreven in het door verdachte geschreven boek getiteld: „ $\frac{1}{2}$ jaar vrederechtshof”, waarvan een exemplaar bij deze dagvaarding is gevoegd;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden alsmede de feiten en omstandigheden welke het Hof op grond van algemeene bekendheid als vaststaand heeft aangenomen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen,

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van het gepleegde misdrijf en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan, waarbij het Hof er zich rekenschap van heeft gegeven, dat niet is gebleken, dat verdachte, eenmaal op de dwaalwegen van het Nationaal Socialisme geraakt zijnde, niet gemeend zoude hebben het Nederlandsche belang te dienen, terwijl uit de door zijn raadsman voorgelezen brieven blijkt, dat hij eenige malen de Nederlandsche zaak daadwerkelijk heeft voorgestaan, door eenige personen tegen maatregelen van den vijand te beschermen;

dat het Hof er bovendien rekening mede wil houden, dat het door verdachte gepresideerde Vrederegrechtshof, ofschoon misdadige oogmerken nastrevende, bij zijn partijrechtspraak in het algemeen voor wat de strafmaat betreft, tegenover zijn politieke tegenstanders een zekere matiging heeft betracht;

dat het Hof evenwel anderzijds in overweging heeft genomen, dat ter terechtzitting mede is gebleken, dat verdachte den leider der Nationaal Socialistische Beweging in belangrijke mate behulpzaam is geweest bij den opbouw van diens plan om met medewerking van den vijand tot de macht te geraken;

Gezien bovendien artt. 28 en 106 Sr. en 1, 2, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde midrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van 18 jaren;

Ontzet hem van het recht om ambten te bekleeden en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen een en ander voor het leven;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verleent aan den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 90.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 15 Februari 1946. (Mrs. Prof. Van Hamel, Mijnlieff, Rohling, Kapt. t. Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. Boswijk).

ZAAK GEBR. GORT.

Hulpverlening aan den vijand: verschaffen van camouflage-materiaal voor startbanen van vliegvelden, om deze uit de lucht voor grasland te doen aanzien.

Beroep op overmacht (bij weigering zouden inbeslagname van machines, sluiting van het bedrijf en uitzending der arbeiders naar Duitschland gevolgd zijn) verworpen; de op verdachte uitgeoefende dwang niet in die mate reël geacht, dat verdachte er aan moest toegeven, terwijl bovendien niet is gebleken van eenige tegenwerking doch eer het tegendeel.

Zeer uitgebreide strafmotivering:

Het verlenen door collaborateurs van steun aan de illegaliteit is in het algemeen geen strafverminderende omstandigheid, daar het van algemeene bekendheid is, dat collaborateurs zich veelal op die wijze naar twee zijden hebben willen dekken.

Het camoufleren van vliegvelden is een ernstige vorm van collaboratie.

Veroordeeling tot geldboeten en voorwaardelijke gevangenisstraffen.

Teneinde het gedrag der verdachten in gunstigen zin te beïnvloeden in die opzichten, waarin zij tekort zijn geschoten, als bijzondere voorwaarden gesteld, dat ieder der verdachten elke drie maanden persoonlijk een bedrag in geld zal storten ten behoeve van het Nationaal Luchtvaartfonds voor de doeleinden ten dienste van de Nederlandsche Luchtvaart.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen I. Cornelis Gort, koopman en landbouwer, wonende te Nieuw-Vennep, Sloterweg 1229; II. Roelof Gort, landbouwer, wonende te Nieuw-Vennep, Sloterweg 1261, beiden thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 17den Januari 1946 aan ieder der te noemen verdachten in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake: dat zij in de gemeente Haarlemmeer, althans daar en elders in Nederland, als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de jaren 1940 en 1941 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, tezamen en in vereeniging, althans ieder voor zich, als firmanten van de vennootschap onder firma Gebrs. Gort in een door die firma, althans door hen gezamenlijk, geëxploiteerd bedrijf ten voordeele van den vijand houtwol of houtkrullen hebben verwerkt of doen verwerken tot camouflagemateriaal voor het camoufleren van de startbanen van bij de Deutsche Weermacht in gebruik zijnde vliegvelden, en daarvoor hakselmachines hebben aangeschaft en houtwol of houtkrullen hebben ingekocht of doen inkoop en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp hebben verleend, althans den staat tegenover den vijand hebben benadeeld.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerefereerd — hebben opgegeven en verklaard:

1. Getuige Elias Hendrik Chardon:

dat hij van Juli 1940 tot Juli 1945 als boekhouder bij verdachten in dienstbetrekking is geweest; dat verdachten in 1940 bij zijn indiensttreding een grasdroogbedrijf, „Veevita” genaamd, te Badhoevedorp in aanbouw hadden; dat het hoofdbedrijf van verdachten was het drogen van gras, afkomstig van Schiphol; dat hij in de jaren 1940 en 1941 op het terrein van „Veevita” houtwol heeft

zien hakselen; dat in Augustus 1940 de eerste partij houtwol is gehakseld met behulp van de hakselmachine, welke bij de installatie van „Veevita” behoorde, en van boeren uit de omtrek in bruikleen overgenomen of gehuurde kleine machines; dat bedoelde houtwol werd betrokken van Simons' emballagefabrieken en Houthandel N.V. te Oosterhout; dat de eerste vrachten houtwol per auto naar het terrein van „Veevita” werden aangevoerd; dat het gehakseld product naar het vliegveld Schiphol werd vervoerd, aanvankelijk door de Duitse Weermacht doch later ook wel op eigen wagens van „Veevita”; dat hij wel heeft gehoord, dat het haksel voor de Startbanen van Schiphol bestemd was; dat hij met de Bauleitung heeft gecorrespondeerd over het vervoer en de aflevering van houtwol; dat de firmanten Gort enkele malen per week op kantoor kwamen; dat Cornelis Gort aldaar met den bedrijfsleider van „Veevita”, Den Engelschen, over het hakselbedrijf sprak;

2. Getuige Gerardus Johannes Adrianus Zoet:

dat hij in Juni 1940 als los arbeider bij „Veevita” te Badhoevedorp in dienst is gekomen, toen dat bedrijf aan het proefdraaien was; dat bedoeld bedrijf ingericht was voor het drogen van gras; dat in 1940 met het hakselen van houtwol, hetwelk uit Oosterhout werd betrokken, werd begonnen; dat het hakselen geschiedde met behulp van van de boeren uit de omgeving aangeschafte stroohakselmachines, welke door een kleine benzinemotor werden aangedreven; dat hij in totaal vier van die machines heeft zien aankomen in de fabriek; dat die hakselmachines stonden opgesteld langs den oprit van het terrein van „Veevita” en aldaar de houtwol werd gehakseld; dat de houtwol op het terrein van „Veevita” met wagens van de Wegenbouw Utrecht aannemer van de Duitse Weermacht, werd aangevoerd; dat hij in 1940 gedurende acht weken voor het vliegveld Valkenburg, bij de Duitse Weermacht in gebruik, in een garage in de nabijheid van bedoeld vliegveld, ook houtwol heeft gehakseld, zulks in opdracht van den bedrijfsleider Kroon; dat hij daartoe in een auto van de Wegenbouw een kleine hakselmachine en benzinemotor had meegenomen en 3 à 4 ton houtwol per dag had te verwerken; dat het gehakseld product met trailers van de Wegenbouw naar het vliegveld Valkenburg werd gebracht; dat hij op dat vliegveld heeft waargenomen, dat de gehakselde houtwol over de startbanen werd gestrooid, met teer vastgekleefd en grasgroen gespoten; dat hij toen aldaar 35 à 40 ton gehakseld houtwol heeft afgeleverd; dat aldaar de houtwol ook met trailers door de Wegenbouw Utrecht werd aangevoerd; dat verdachten op het terrein van de „Veevita” wel naar het werk kwamen kijken;

3. Getuige Leonhart Philippus Kruys:

dat hij van Augustus 1940 tot Juni 1945 bij het aan verdachten toebehoorende grasdroogbedrijf „Veevita” te Badhoevedorp aanvankelijk als chef van het kantoorperso-

neel en later als procuratiehouder in dienst is geweest; dat hij wel heeft gezien, dat op het terrein van het droogbedrijf en de daar tegenover liggende boerderij van Uithol houtwol werd gehakseld; dat er voor dat hakselen hakselmachines gebezigd werden; dat de houtwol werd ingekocht bij Siemons te Oosterhout voor f 34 per 1000 Kg en door de Firma Gort verkocht aan de Duitse Weermacht voor f 60 per 1000 Kg; dat hij later heeft gehoord, dat de houtwol bestemd was voor de startbanen van vliegvelden; dat Cornelis Gort wel drie maal per week op het bedrijf kwam en dan inzage nam van de stukken; dat Roelof Gort heel weinig op het bedrijf kwam; dat het bedrijf van verdachten in de eerste plaats een grasdroogbedrijf was;

4. Getuige Hendrik Verbrugge:

dat hij in Mei 1941 bij de Firma Gort in dienst is getreden als los arbeider; dat hij in 1941 ter vervanging van Zoet op het terrein van de boerderij van Uithol tegenover het terrein van het aan verdachten toebehoorende grasdroogbedrijf „Veevita” te Badhoevedorp, houtwol heeft gehakseld; dat de houtwol toen per schip werd aangevoerd; dat er toen 100 balen houtwol per dag werden verwerkt; dat er toen 1 hakselmachine in bedrijf was; dat het haksel per auto werd afgevoerd; dat hij het haksel later op de startbanen van Schiphol zag liggen;

5. Getuige Wouter den Engelschen:

dat hij in Mei 1940 bij verdachten op het grasdroogbedrijf „Veevita” te Badhoevedorp in dienst is getreden; dat hij in 1940 op het terrein van „Veevita” te Badhoevedorp Cornelis Gort zelf met een hakselmachine in tegenwoordigheid van eenige Duitschers en leden van het personeel een paar pakken houtwol heeft zien hakselen; dat Gort hem naderhand vertelde, dat het een proef was geweest; dat Gort hem toen bovendien heeft gezegd, dat hij, Gort, een mooie opdracht voor het hakselen van houtwol van de Duitschers kon krijgen; dat hij, Den Engelschen, wist, dat de gehakselde houtwol voor de camouflaage van startbanen der vliegvelden bestemd was; dat hij heeft gezien, dat de gehakselde houtwol op de startbanen van Schiphol gelijmd en groen bespoten werd;

6. Verdachte Cornelis Gort:

dat hij firmant is van de vennootschap onder firma Gebroeders Gort; dat hij in het door die firma geëxploiteerd grasdroogbedrijf „Veevita” te Badhoevedorp, gemeente Haarlemmermeer, in de jaren 1940 en 1941 houtkrullen heeft doen hakselen; dat het gehakseld product werd gebezigd voor het camoufleren van de bij de Duitse Weermacht in gebruik zijnde vliegvelden Schiphol en Valkenburg; dat daartoe hakselmachines bij de boeren uit de omgeving zijn geleend; dat hij de houtwol heeft doen inkoop en bij Simons' Emballagefabrieken en Houthandel N.V. te Oosterhout; dat de Duitschers aanvankelijk de houtwol aanbrachten; dat hij in 1941 in Oosterhout bij de N.V. Simons is geweest, om de houtwolleveranties te stimuleren; dat hij Nederlander is en altijd is geweest; dat hij wist, dat in de jaren 1940 en 1941 Neder-

land oorlog voerde tegen Duitschland;

7. Verdachte Roelof Gort:

dat hij firmant is van de vennootschap onder firma Gebroeders Gort; dat hij wist, dat in het door die firma geëxploiteerde grasdroogbedrijf „Veevita” te Badhoevedorp, gemeente Haarlemmermeer, in de jaren 1940 en 1941 houtkrullen werden gehakseld; dat het hem eveneens bekend was, dat het gehakseld product werd gebezigd voor het camoufleren van bij de Duitse Weermacht in gebruik zijnde vliegvelden, zooals Schiphol; dat hij Nederlander is en altijd is geweest; dat hij wist, dat in de jaren 1940 en 1941 Nederland oorlog voerde tegen Duitschland;

O. dat door voormelden in houd van vorrenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof — dat de opgave van ieder der verdachten voor het bewijs slechts gebruikt ten aanzien van hem, die die opgave heeft gedaan — op grond van die feiten en omstandigheden tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachten in de gemeente Haarlemmermeer en elders in Nederland, als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr., in de jaren 1940 en 1941 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, tezamen en in vereniging als firmanten van de vennootschap onder firma Gebroeders Gort in een door die firma geëxploiteerd bedrijf ten voordeele van den vijand houtwol of houtkrullen hebben doen verwerken tot camouflagemateriaal voor het camoufleren van de startbanen van bij de Duitse Weermacht in gebruik zijnde vliegvelden en daarvoor hakselmachines hebben aangeschaft en houtwol of houtkrullen hebben ingekocht en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp hebben verleend, althans den Staat tegenover den vijand hebben benadeeld;

O. dat verdachte Cornelis Gort heeft aangevoerd, dat hij tot het hakselen van de houtwol gedwongen zou zijn, daar bij weigering zijn machines in beslag genomen, zijn bedrijf gesloten en zijn arbeiders voor uitzending naar Duitschland in aanmerking gekomen zouden zijn;

O. dienaangaande, dat voor het Hof door het onderzoek ter terechtzitting niet aannemelijk is geworden, dat de door de Duitschers op verdachte uitgeoefende dwang de omstandigheden in de bezettingsjaren 1940 en 1941 in aanmerking genomen, in die mate reëel was, dat verdachte er aan moest toegeven en daardoor den vijand een middel moest bieden tot het bevorderen van diens oorlogsvoering; dat bovendien aan het Hof niet is gebleken van enige tegenwerking met betrekking tot den vijand door verdachte doch eer het tegendeel, daar is komen vast te staan, dat verdachte in eigen persoon voor de Duitschers de proef heeft genomen met het hakselen van de houtwol en in 1941 naar Oosterhout is gegaan, teneinde bij den leverancier van houtwol de leveranties daarvan te stimuleeren;

O. dat het beroep op overmacht behoort te worden verworpen;

O. wat het door Mr. Muller Massis gevoerde verweer aangaat, dat voor het Hof evenmin aannemelijk is geworden dat verdachte Cornelis Gort reeds bij het opzetten van het hakselbedrijf de bedoeling zou hebben gehad dit te doen strekken tot camouflage van zijn aan de illegaliteit te bewijzen diensten, zoodat ook dit verweer behoort te worden verworpen;

O. dat tenslotte het Hof ook niet kan meegaan met de door Mr. van Wijk ten aanzien van verdachte Roelof Gort gevoerde verweren, daar deze verdachte als persoonlijk lid der firma Gebroeders Gort van het bestaan van het hakselbedrijf geweten heeft en op het kantoor van „Veevita” kwam; dat deze verdachte destijds door zijn houding in ieder geval stilzwijgend de ten gunste van de oorlogsvoering van den vijand in het bedrijf der firma waarvan verdachte lid was verrichte handelingen heeft goedgekeurd, zijnde van eenig protest zijnerzijds daartegen niet gebleken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het ten aanzien van de verdachte oplevert na te melden misdrijf;

O. dat iedere verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat vooropgesteld dient te worden, dat het Hof de omstandigheid, dat collaborateurs gedurende den tijd der bezetting ook welbewust handelingen hebben verricht, welke ten nadeele van den vijand strekten of ten voordeele van het vaderland, zooals bijv. het deelnemen aan of steunen van illegale acties, in het algemeen geenszins als strafverminderde omstandigheid wensch aan te merken, daar het immers van algemeene bekendheid is, dat collaborateurs veelal getracht hebben zich op bovenomschreven wijze naar twee zijden te dekken en derhalve hun zoogenaamde illegale werkzaamheden of steun aan illegale acties veelal louter uit weloverwogen eigenbelang hebben verricht of gegeven;

O. dat wanneer het Hof ten aanzien van de verdachten met den door hen aan de illegaliteit verleenden belangrijken steun bij de bepaling van de strafmaat rekening wil houden, zulks berust op de overweging, dat het Hof op grond van het onderzoek ter terechtzitting aannemelijk acht, dat verdachten ook ten tijde, dat zij het hun bij dagvaarding tenlastegelegde hebben begaan, in politiek opzicht ook actief reeds niet aan de zijde van den vijand stonden en de belangrijke financiële en moreele steun door verdachten in de jaren 1942 tot 1945 aan illegale acties verleend, alsmede de door verdachten in die jaren te dier zake vrijwillig gelooopen persoonlijke risico's, als uitvloeisel van hunne van den beginne af goede vaderlandsche gezindheid kunnen worden beschouwd;

O. anderzijds, dat het Hof het den verdachten ernstig aanrekent, dat zij zonder dringende noodzaak noch bukkend voor

No. 91.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 10 Dec. 1945. (Mrs. Suringa, Haga en Pannenburg.)

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard in zijn verzoek om de doorhaling van een hypotheek ten hypotheekkantore nietig te verklaren, daar de debiteur door betaling aan derden rechtsgeldig is gekweten en bevrijd blijft. Voor toepassing van art. 33 lid 3 Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)) is geen reden aanwezig.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33 lid 3 en 34.)

Bernard Blomhoff, te Eindhoven, tegen:

1. N.V. Wischmeijer's Consumptiehandel te Rotterdam, 2. A. P. A. Hoyncck van Papendrecht, arts te Bergeyk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift met bijlagen van 3 September 1945 van Bernard Blomhoff, wonende te Eindhoven, advocaat Mr. G. H. de Jongh, te Eindhoven, waarbij wordt verzocht:

1. nietig te verklaren de aflossing van de hypothecaire vordering, door requestrant ten laste van de N.V. Wischmeijer's Consumptiehandel te Rotterdam verkregen bij acte van 11 Januari 1938, verleden voor notaris H. J. P. Hoffmann te Eindhoven, dienselfden dag ten hypotheekkantore aldaar ingeschreven, groot f 4000, met recht van hypotheek op een woonhuis met fabriek en terrein, gelegen aan de Tongelresche straat no. 36 en 36a te Eindhoven, kadastraal bekend gemeente Stratum, Sectie E no. 231, groot 4.76 are, in eigendom toebehoorende aan genoemde N.V.;

2. nietig te verklaren de doorhaling van deze hypotheek ten hypotheekkantore te Eindhoven op 9 Juli 1942 en de acte van doorhaling, verleden voor notaris Hoffmann op 25 Juni 1942;

subsidiair: zoodanige beschikkingen te geven, regelingen te treffen, daaronder begrepen eventueele toepassing van het bepaalde in art. 34 van het Besluit herstel rechtsverkeer, als de Raad zal vermeenen te behooren.

Alles met veroordeeling van gerequestreerden in de kosten van het geding.

O. dat afschriften der stukken zijn gezonden aan de gerequestreerden, genoemde N.V. Wischmeijer's Consumptiehandel en aan A. P. A. Hoyncck van Papendrecht, arts, wonende te Bergeyk, wier gemachtigden, resp. Mr. S. de Waard, advocaat en procureur te Rotterdam, van Vollenhovenstraat 21b en Mr. Th. J. J. M. de Kroon te Eindhoven, Wilhelminalplein 20, in hun antwoorden van 24 October en 3 November 1945 concludeeren tot niet-ontvankelijkheid van het verzoek en veroordeeling van verzoeker in de kosten van het geding;

O. ten aanzien van de feiten:

De genoemde N.V. Wischmeijer's Consumptiehandel is in 1942 geliquideerd. Zij had een schuld van f 4000 aan requestrant, ter verzekering van welke schuld door de N.V. ten behoeve van requestrant het bovenvermelde aan de N.V. toebehoorende perceel aan de Tongelresche straat te Eindhoven hypothecair was verbonden. Met het oog op de liquidatie is dit perceel bij acte d.d. 21 Mei 1942, verleden voor notaris Hoffmann te Eindhoven, ingeschreven ten hypotheekkantore te Eindhoven 2 Juni 1942, verkocht voor f 12000 aan den gerequestreerde Hoyncck van Papendrecht. Uit de kooppenningen is de schuld van f 4000 afgelost; het bedrag is gestort in handen van notaris Hofman. Deze aflossing is, aangezien requestrant Jood was, in verband met de tijdens den verkoop bestaande voorschriften door den notaris moeten worden gestort bij de N.V. Bank voor Nederlandschen Arbeid te Amsterdam, Keizersgracht 452, ten gunste van de Vermogensverwaltungs- und Renteanstalt te Amsterdam, terwijl de hypotheek ten hypotheekkantore is doorgehaald;

O. ten aanzien van het recht:

O. dat de N.V. Wischmeijer's Consumptiehandel, als gevolg van hare liquidatie, de bedoelde schuld van f 4000 aflossende aan een ander dan requestrant, voldeed aan een toendertijd bestaande verplichting en daardoor, waar de Raad geen bijzondere reden als bedoeld in artikel 33, lid 3, Besluit herstel rechtsverkeer aanwezig acht, als schuldenaar bevrijd blijft;

O. dat waar deze schuld der N.V. door de aflossing is te niet gegaan, er geen reden is de doorhaling der door de vennootschap voor deze schuld gestelde hypotheek nietig te verklaren, aangezien de hypotheek zonder deze schuldvordering niet kan blijven bestaan;

O. dat met het oog hierop artikel 24 Besluit herstel rechtsverkeer buiten toepassing blijft en derhalve ook van toepassing van artikel 34 van dit besluit geen sprake kan zijn;

Op voorschreven gronden Rechtdoende;

Verklaart requestrant niet ontvankelijk in zijn vorderingen;

Veroordeelt hem in de kosten, aan de behandeling van dit geding verbonden, aan de zijde der twee gerequestreerden tot aan de uitspraak dezer beslissing voor ieder begroot op f 100.

No. 92.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, Jan. 1946. (Mr. Haga).

President in kort geding zich onbevoegd verklaard, omdat de gevraagde voorziening een beslissing ten principale zoude inhouden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Aan den Voorzitter der afdeling Rechtspraak van den Raad voor Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mr. Willem Bernard Henri Albert Heskes, advocaat en procureur te Leiden, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder, krachtens benoeming van het Nederlandsch Beheersinstituut dd. 7 September 1945, over de afwezige Antje Mossel, weduwe van Hendrik Versteege, laatstelijk gewoond hebbende te 's-Gravenhage aan de van der Woerdstraat no. 43, alsmede in zijne hoedanigheid van procureur van: 1. Willem Frederik Heskes, echtgenoot van Henriëtte Emilie Mossel; 2. Cornelis de Graaf, echtgenoot van Gretel Bertha Mossel; 3. Mevrouw de Weduwe Atie Mossel, weduwe van Henri Emiel Mossel, met hare beide kinderen Jeanetje Mossel en Hans Robert Mossel, eventuele erfgenamen van Antje Mossel voornoemd, te dezer zake domicilie kiezende te Leiden aan het Rapenburg no. 11, ten kantore, alsmede te 's-Gravenhage aan de Laan van Meerdervoort no. 1a, zijnde, het gekozen domicilie van den advocaat en procureur voornoemd;

dat, daar het huwelijk met Hendrik Versteege kinderloos was, de afwezige Antje Mossel eenige erfgename is van haar in Maart 1941 overleden echtgenoot Hendrik Versteege;

dat Antje Mossel voornoemd, of bij haar overlijden haar opgemelde eventuele erfgenamen, deelgerechtigd zijn in de N. V. Pianohandel Mossel en Versteege te 's-Gravenhage opgericht en gevestigd te 's-Gravenhage op 1 November 1939;

dat krachtens art. 4 der Statuten der voormelde vennootschap het kapitaal der vennootschap bedraagt f 8000 verdeeld in 32 aandelen op naam, elk groot f 250 nominaal, welke alle zijn geplaatst en volgestort;

dat krachtens art. 29 sub a der Statuten der voormelde N.V. de heer Hendrik Versteege in het geplaatste en volgestorte aandelenkapitaal der N.V. 20 aandelen op naam had à f 250 per aandeel, zijnde f 5000 nominaal;

dat krachtens art. 29 sub a 1, voormelde Hendrik Versteege in de obligatieleening ten laste van voormelde vennootschap 71 obligatiën van f 500 had, ter waarde van f 35,876.72;

dat zowel Antje Mossel als Hendrik Versteege Joden waren in den zin zooals de vijfde het uitlegde (art. 4 Verordening „aangeven van ondernemingen” verordening no. 189 Verordeningenblad 1940);

dat krachtens verordening „aangeven van ondernemingen” verordening no. 189 Verordeningenblad 1940, art. 2 (1) 3b, een onderneming werd beschouwd als Joodsch, indien meer dan $\frac{1}{4}$ van het kapitaal aan Joden toebehoorde;

dat, teneinde te voorkomen, dat voormelde N.V. zou moeten worden aangegeven als Joodsche onderneming, met alle gevolgen van dien, voormelde Hendrik Versteege bij

zijn overlijden in Maart 1941 12 aandelen, nominaal f 3000 als schijnlegaat gelegateerd heeft aan den heer Willem Johannes Grol (krachtens art. 11 der voormelde Statuten) directeur der N.V. Pianohandel Mossel en Versteege, zoodat de heer Hendrik Versteege en zijn rechtverkrijgenden niet meer dan voor $\frac{1}{4}$ gerechtigd was in voormelde vennootschap, immers niet meer dan acht aandelen à f 250, nominaal f 2000 overhield;

dat voormelde Hendrik Versteege ten tijde van de making van het legaat zoodanig ernstig ziek was, dat elk oogenblik het einde kon worden verwacht;

dat na het overlijden van haar echtgenoot Antje Mossel als eenig universeel erfgename in voormelde naamlooze vennootschap overhield acht aandelen à f 250 per aandeel, zijnde f 2000 nominaal;

dat Antje Mossel voormelde acht aandelen, geërfd van haar echtgenoot, heeft moeten inleveren bij Lippmann, Rosenthal & Co te Amsterdam;

dat, teneinde te vermijden, dat deze aandelen door Lippmann & Rosenthal aan derden buitenstaanders zouden worden verkocht, deze aandelen zijn opgekocht door voormelde Willem Johannes Grol en Arie Kammeraat, met dien verstande, dat Willem Johannes Grol vier aandelen à f 250 per aandeel inkoopte en Arie Kammeraat eveneens vier aandelen à f 250 per aandeel inkoopte;

dat voormelde Arie Kammeraat onmiddellijk voormelde vier aandelen door hem van Lippmann & Rosenthal gekregen, afkomstig van Antje Mossel, aan den bewindvoerder van Antje Mossel heeft ter hand gesteld;

dat echter de weduwe Mevrouw E. Grol-de Jonge, wonende te 's-Gravenhage aan de Valkenboschlaan no. 313, als eenige erfgename van haar in Juli 1944 overleden echtgenoot Willem Johannes Grol, na deugdelijk te zijn gesommeerd, in gebreke is gebleven om de door haar, krachtens van Lippmann & Rosenthal & Co. verkregen vier aandelen in opgemelde vennootschap à f 250 per aandeel, afkomstig van inlevering bij Lippmann & Rosenthal & Co. door Antje Mossel voornoemd, aan den bewindvoerder van Antje Mossel te restitueeren;

dat voormelde Mevrouw E. Grol-de Jonge, die behalve de twaalf aandelen uit schijnlegaat aan haar opgekomen in voormelde vennootschap en de 4 door haar van Lippmann & Rosenthal verkregen aandelen afkomstig van Antje Mossel, die deze als Jodin bij Lippmann & Rosenthal had moeten inleveren, ook nog twee aandelen in voormelde vennootschap heeft verkregen uit aankoop door haar overleden echtgenoot, van Mevrouw Wilhelmina Henriëtte Bully, geboren Lampe, zoodat Mevrouw E. Grol-de Jonge thans 18 aandelen bezit in het aandelenkapitaal van voormelde vennootschap, dat in 32 aandelen verdeeld is, weshalve zij thans de meerderheid heeft;

dat het restant van het aandelenkapitaal in voormelde vennootschap als volgt is verdeeld:

10 aandelen bij Arie Kammeraat, te weten:

4 aandelen vanaf de oprichting;

2 aandelen door koop verkregen van Mevrouw Bully—Lampe; voornoemd;

terwijl 4 aandelen in eigendom toebehooren aan Mevrouw Jacoba Henriëtte Taubald, geboren Bekker, die buitenslands vertoef en derhalve aan Arie Kammeraat algeheele volmacht heeft gegeven;

dat de resteerende 4 aandelen in het kapitaal der voormelde vennootschap door Arie Kammeraat van Lippmann & Rosenthal verkregen, door hen aan den bewindvoerder van Antje Mossel zijn afgegeven;

dat derhalve Mevrouw E. Grol—de Jonge met haar 18 aandelen de meerderheid heeft, tenzij de 4 door haar van Lippmann & Rosenthal ingekochte aandelen, in eigendom toebehoorend aan Antje Mossel, onmiddellijk aan den bewindvoerder van Antje Mossel zullen worden teruggegeven;

dat in de obligatieleening ten laste van voormelde vennootschap ter hoogte van f 144,418.60 wordt deelgenomen door:

1. Hendrik Verstege voor f 25,876.72;

2. Mevrouw Wilhelmina Henriëtte Bully geboren Lampe f 33,613.22;

3. Den heer Arie Kammeraat f 16,035.33;

4. Mevrouw Jacoba Henriëtte Bekker, weduwe van Hans Victor Robert Taubald f 30,231.56;

dat derhalve Mevrouw E. Grol—de Jonge geen obligaties heeft ten laste van voormelde vennootschap, maar alleen de meerderheid heeft in het aandelenkapitaal als bovengemeld;

dat de houding van Mevrouw E. Grol—de Jonge voornoemd geen waarborgen biedt voor het behartigen der belangen der afwezige Antje Mossel, gezien het feit, dat zij de door haar onrechtmatig verkregen 16 aandelen als bovengemeld in voornoemde vennootschap weigert terug te geven aan den bewindvoerder van Antje Mossel en gezien het feit, dat zij eveneens onrechtmatig heeft verkregen het huis van Antje Mossel, gelegen te 's-Gravenhage aan de van der Woerdstraat no. 43;

dat vanaf de oprichting, als accountant aan voormelde vennootschap was verbonden het Accountantskantoor van Tal en Ringeling, gevestigd te 's-Gravenhage aan de Stationsweg no. 143;

dat voormelde accountant zich heeft verzet tegen plannen van Mevrouw E. Grol—de Jonge om groote winst-uitkeeringen op de aandelen te doen geschieden, zoodat voormelde N.V. dreigt te worden uitgehoud;

dat thans door den dood van den heer Grol voornoemd, aangestelde directeur van de N.V. Pianohandel Mossel en Verstege, de heer D. J. van der Wallen op aanwijzing van Mevrouw E. Grol—de Jonge, die de meerderheid van het aandelenkapitaal thans in feite heeft, voornoemden accountant heeft ontslagen, zoodat thans een nieuwe accountant door van der Wallen met mevrouw E. Grol—de Jonge zal worden aangesteld, die waarschijnlijk niet in die mate de belangen

van de afwezige zal voorstaan;

dat krachtens de statuten van voormelde N.V. artikel 19 derde lid, directeur en commissaris zich kunnen laten bijstaan door een accountant;

dat krachtens artikel 15 der Statuten tweede lid, als eenig commissaris wordt benoemd de heer Hendrik Verstege;

dat krachtens artikel 18 der Statuten Antje Mossel, echtgenoot van Hendrik Verstege, bij overlijden of ontstentenis van Hendrik Verstege, als commissaris optreedt;

dat deze functie thans is over gegaan op den bewindvoerder van Antje Mossel;

dat zoowel Arie Kammeraat, vertegenwoordigende 10 aandelen in het kapitaal der vennootschap, als de bewindvoerder van Antje Mossel, vertegenwoordigende 4 aandelen in het kapitaal der vennootschap, van meening zijn, dat zeer ernstig te vreezen valt, dat thans besluiten zullen worden genomen in het nadeel van de afwezige;

dat het Beheersinstituut dan ook geweigerd heeft aan Mevrouw E. Grol—de Jonge om een aandeelhoudersvergadering te houden, waarin zij haar bovengemelde meerderheid in het aandelenkapitaal zou kunnen misbruiken;

dat dit vermoeden ten zeerste wordt versterkt door het hierboven vermelde ontslag van den accountant Tal en Ringeling;

weshalve voormelde bewindvoerder tot U het dringend verzoek richt om uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad te treffen, inhoudende bevel tot afgifte van de 4 door Mevrouw E. Grol—de Jonge, wonende te 's-Gravenhage aan de Valkenboschlaan no. 313, door aankoop van Lippmann en Rosenthal & Co. verkregen aandelen in voormelde vennootschap afkomstig van inlevering bij voormelde bankinstelling, door Antje Mossel voornoemd aan den bewindvoerder van Antje Mossel, zoodat Mevrouw Grol voornoemd niet langer de meerderheid heeft in het aandelenkapitaal der N.V. Mossel en Verstege, met het verzoek deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad te verklaren zonder zekerheidsstelling en op de minuut, kosten rechtens.

Wij, waarnemend Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen, requestant in persoon, gerequesteerde bij monde van Mr. W. R. G. C. van Solinge, adv. en proc. te 's-Gravenhage;

O. dat gerequesteerde heeft betoogd, dat Wij onbevoegd zouden zijn van de vordering kennis te nemen op grond dat:

1. requestant dezelfde vordering op dezelfde gronden bij den Raad voor het Rechtsherstel heeft aanhangig gemaakt;

2. het hier geen voorziening bij voorraad betreft, daar immers een beslissing wordt gevraagd omtrent het eigendomsrecht op de aandelen;

3. de vordering niet spoedeischend is,

daar het Beheersinstituut reeds heeft geweigerd, toestemming te verlenen tot het houden eener algemeene vergadering van aandeelhouders;

O, dat Onze bevoegdheid is beperkt tot voorzieningen bij voorraad, waaronder zijn te verstaan de zoodanige, welke feitelijke toestanden, welke met het oog op de tusschen partijen bestaande rechts- of feitelijke verhouding onjuist voorkomen, verbeteren;

dat bij de beslissing daarvoor wel rekening moet worden gehouden met wat omtrent de tusschen partijen bestaande rechtsverhouding aanvankelijk aannemelijk voorkomt, doch dat daaromtrent, voor zoover zij voorwerp van onderzoek in de hoofdzaak is, geen beslissing mag worden gegeven, daar dit laatste tot de taak van den gewonen rechter behoort;

O, nu, dat in het onderhavige geval, zoolwel in kort geding als in de hoofdzaak afgifte wordt gevorderd van aandeelen in een N.V. met het doel, een einde te maken aan de meerderheidsrechten, welke gerequesteerde thans op de algemeene vergadering dier N.V. kan uitoefenen, zoodat, waar het stemrecht op die vergadering verbonden is aan den eigendom dier aandeelen, eene beslissing omtrent dien eigendom wordt gevraagd, waartoe Wij, blijkens het hiervoor overwogene, niet bevoegd zijn;

Beschikken:

Verklaren Ons onbevoegd, van de verder kennis te nemen.

No. 93.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 Januari 1946. (Mr. van Walsem).

Beheer van onroerend goed in kort geding toegewezen aan oorspronkelijken eigenaar tegen borgstelling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Simon Simons, wonende te New-York, procureur Mr. H. N. Nauta en advocaat Mr. A. Schadee;

dat hij eigenaar was van het pand aan de Vierambachtstraat 111 te Rotterdam, kadastraal bekend gemeente Delfshaven sectie I nr. 1909;

dat H. A. Dressen, als centraal beheerder voor het district Rotterdam, aangesteld door den Commissaris-Generaal voor financiën en economische zaken, op grond van verordening 26/1940, dit pand bij akten van voorloopen en definitieven afslag op 6 en 13 Januari 1943 verleden door notaris I. van der Waal te Rotterdam, heeft verkocht aan W. Zuydeweg te Rotterdam, die dit pand heeft

ingebracht in een burgerlijke maatschap tusschen W. Zuydeweg, J. Riksmans, J. Klauke, M. G. A. Zuydeweg, J. M. J. Zuydeweg en M. J. Zuydeweg, gezamenlijk domicilie houdend bij R. Zuydeweg, Wildbaan 45 te Rotterdam;

dat deze verkoop is geschied door of vanwege den vijand tegen den wil en het belang van den eigenaar en het aannemelijk is, dat de Raad voor het Rechtsherstel dezen verkoop nietig zal verklaren, daar het achterwege laten van zoodanig ingrijpen onredelijk zou zijn;

dat verzoeker doende is met het tot stand brengen eener minnelijke regeling omtrent de teruggaaf van dit en andere hem door den bezetter ontnomen onroerende goederen in Nederland;

dat hiermede en met de procedure, welke zal volgen, indien die regeling niet tot stand komt, uit den aard der zaak geruime tijd gemoed zal zijn;

dat inmiddels genoemde Zuydeweg o. a. doorgaan de huren van gemeld onroerend goed te innen en te vreezen is, dat bij teruggaaf van het onroerend goed, Zuydeweg c.s. niet in staat zullen zijn die huren aan verzoeker terug te geven;

dat hier uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt geëischt;

Weshalve verzoeker U verzoekt te bepalen, dat voorhands verzoeker gerechtigd zal zijn gemeld onroerend goed in beheer te nemen, met veroordeeling van gerequesteerden in de kosten op de behandeling van dit verzoekschrift vallend.

Wij, Mr. J. J. van Walsem, lid van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gevestigd te 's-Gravenhage, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van deze Afdeling, krachtens de artt. 150a en 150b van het Besluit herstel Rechtsverkeer (S. E 100), zooals dat is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 (S. E 272), bevoegd tot het treffen van voorzieningen bij voorraad in kort geding;

Gezien vorenstaand verzoekschrift;

Gehoord partijen, den verzoeker vertegenwoordigd door zijn gemachtigde, Mr. A. Schadee, advocaat te Rotterdam, ter zitting van 3 Januari 1946, te 15.15 uur, in het gebouw van den Raad voor het Rechtsherstel aan de Neuhuyskade No. 94 te 's-Gravenhage, Kamer 13;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenstaand verzoekschrift;

O, dat de gemachtigde van den verzoeker het verzoekschrift nader mondeling heeft toegelicht en daaraan heeft toegevoegd de subsidiaire vordering, dat het onderhavige onroerend goed voorhands zal worden gesteld onder beheer van een door Ons aan te wijzen derde, met veroordeeling van de gerequesteerden in de kosten van dat beheer en van het kort geding;

O, dat de gerequesteerden hebben erkend, dat het betrokken onroerend goed is ver-

kocht vanwege den Duitschen bezetter aan den gerequesteerde W. Zuydeweg, die dat heeft ingebracht in de burgerlijke maatschap tusschen dezen en zijn medegerequesteerden, een en ander in voege als in het verzoekschrift vermeld, zoomede dat zij (gerequesteerden) doorgaan de huren van het onroerend goed te innen en dat zij niet in staat zijn behoorlijke zekerheid te verschaffen voor het geval zij bij teruggaaf van het goed aan den verzoeker verplicht zouden zijn die huren aan den verzoeker af te dragen;

O. dat de gerequesteerden echter hebben betoogd, dat zij het onroerend goed te goeder trouw hebben verkregen, omdat de verkoop is geschied in publieke veiling en zij voor alle zekerheid te voren den betrokken notaris hadden gevraagd, of zij het goed zonder bezwaar konden kopen, waarop de notaris bevestigend had geantwoord;

O. dat de gerequesteerden om die redenen als hun oordeel hebben te kennen gegeven, dat de Raad voor het Rechtsherstel dezen verkoop niet zal nietig verklaren en het onroerend goed niet aan den verzoeker zal teruggeven, en hebben verzocht de vordering af te wijzen met veroordeeling van den verzoeker in de kosten van het kort geding;

In rechte:

O. dat door de bekentenis van de gerequesteerden de verkoop van het onroerend goed en de inbreng daarvan in de maatschap van de gerequesteerden vaststaan, zoomede dat de gerequesteerden doorgaan de huren van het onroerend goed te innen en dat zij niet in staat zijn behoorlijke zekerheid te verschaffen voor het geval zij bij teruggaaf van het goed aan den verzoeker verplicht zouden zijn die huren aan den verzoeker af te dragen;

O. dat de onderhavige verkoop vanwege den Duitschen vijandelijken bezetter kennelijk was een verkoop van den bijzonderen eigendom van een Joodschen Nederlander Simon Simons, die tijdig voor den vijand was uitgeweken naar New-York, en in waarheid ten doel had dien eigenaar te treffen, omdat hij Jood was, en de opbrengst van deszelfs eigendom zich toe te eigenen;

dat men klaarblijkelijk aan een en ander heeft willen geven een formeelen schijn van rechtmatigheid door het goed te doen verkoopen op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen van 24 Juni 1940 (No. 26/1940), aangevuld o.a. bij de Verordening van 24 April 1942 (No. 44/1942) — schoon ook van eenige deugdelijke reden voor zulk een verkoop niet is gebleken —, maar in werkelijkheid heeft gehandeld in strijd met het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land van 18 October 1907 (Staatsblad 1910 No. 73), het Landoorlogreglement, hetwelk in de artikelen 46 en 47 den vijandelijken bezetter voorschrijft, dat de bijzondere eigendom alsmede de godsdienstige overtuiging moeten worden geëerbiedigd en plundering uitdrukkelijk is verboden;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel dit is

een standaard-geval, waarvoor geldt onder meer art. 23 van het Besluit herstel Rechtsverkeer (Staatsblad No. E 100), en de gerequesteerden voorshands niet voldoende aannemelijk hebben gemaakt, dat zij den waren aard van den verkoop niet hebben doorzien of hadden moeten doorzien en in deze hebben gehandeld te goeder trouw, in welk geval art. 27 van genoemd Besluit toepasselijk zou zijn;

O. dat hier uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, nu vaststaat, dat de gerequesteerden doorgaan de huren van het onroerend goed te innen, en niet is gebleken, dat zij bij teruggaaf van het onroerend goed in staat zullen zijn die huren aan den verzoeker terug te geven;

O. tenslotte, dat de verzoeker woont te New-York en te zijnen aanzien niet is gebleken, dat op hem in Nederland voldoende verhaal zal zijn te vinden, indien hij in de hoofdzaak zou worden in het ongelijk gesteld;

Rechtdoende in kort geding:

Wijzen de primaire vordering toe;

Bepalen mitsdien, dat de verzoeker voorshands gerechtigd zal zijn het in het verzoekschrift vermelde onroerend goed in beheer te nemen, zulks tegen borgstelling door een te goeder naam bekend staande bankinstelling in Nederland, tenzij de gerequesteerden zulk een borgstelling niet zouden verlangen;

Veroordeelen de gerequesteerden in de kosten van het kort geding, aan de zijde van den verzoeker gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 65.

No. 94.

RAAD RECHTHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 24 December 1945. (Mr. van Berckel).

Voorziening bij voorraad tot herstel van de vroegere huurovereenkomst afgewezen. Niet spoedeischend, en belangen van gerequesteerden, om de beschikking over het pand te behouden, grooter, dan van requestrant om in de huur daarvan te worden hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 150a.)

*Aan den Voorzitter van de Afdeling
Rechtspraak van den Raad voor het
Rechtsherstel
te 's-Gravenhage.*

Geeft eerbiedig te kennen:

Nicolaas Dirk de Oude, provinciaal secretaris van de Bedrijfsgroep Detailhandel, wonende te Rotterdam, advocaat Mr. H. J. F. Heyman Jr.

dat requestrant door den Militairen Commissaris voor Rotterdam is benoemd tot bewindvoerder over den afwezigen Salomon

van der Veen, gewoond hebbende te Rotterdam;

dat S. v. d. Veen in het pand Tierendstraat 1—3 te Rotterdam een winkel in manufacturen en bedden heeft gedreven onder den naam „Magazijn de Ster”;

dat S. v. d. Veen den winkel had gehuurd van de Weduwe de Slegte (1e gerequestreerde), wonende te Rotterdam, Lefèvre de Montignylaan 65, voor f 75 per week, loopende deze huurovereenkomst van week tot week;

dat S. v. d. Veen tijdens de bezetting als Jood uit zijn winkel is gezet en deze verder is gedreven door een Verwalter;

dat de Verwalter, toen hij zag aankomen, dat de Duitschers binnenkort zouden verdwijnen, op 25 Januari 1945 de huur heeft opgezegd tegen 31 Maart 1945;

dat gerequestreerde de Slegte daarop per 1 April 1945 het winkelhuis heeft verhuurd aan J. G. A. de Rie, Beyerlandschelaan 183, Rotterdam en A. J. C. Munninghof, Coolshstraat 103, Rotterdam (2e en 3e gerequestreerden), voor 5 jaar, eveneens voor f 75 per week;

dat de gerequestreerden de Rie en Munninghof, die vroeger geen winkel in manufacturen en/of bedden hebben geëxploiteerd, thans in dezen winkel een soortgelijk bedrijf als dat van S. v. d. Veen uitoefenen;

dat het de taak van requestrant als bewindvoerder is om het vermogen en het bedrijf van S. v. d. Veen zoo goed en zoo snel mogelijk te herstellen in den toestand waarin het verkeerde, toen S. v. d. Veen daarover nog de vrije beschikking had, zulks ten behoeve van S. v. d. Veen of diens erfgename; dat tot deze erfgename in ieder geval behoort zijn broeder Bernard van der Veen, die voor de bezetting in Rotterdam een soortgelijk bedrijf als dat van S. v. d. Veen heeft uitgeoefend;

dat B. v. d. Veen thans in Amerika vertoeft en reeds aan requestrant heeft medegedeeld, dat hij in Januari 1946 in Nederland zal terugkeeren;

dat inmiddels door requestrant de beschikking is verkregen over handelsgoederen en hij in staat is om de winkelzaak van S. v. d. Veen te gaan exploiteeren, zoodra hij weer de beschikking heeft over het winkelpand Tierendstraat 1—3;

dat de gerequestreerden de Rie en Munninghof ondanks minnelijke aanmaning in gebreke blijven dit winkelpand ten behoeve van requestrant q.q. te ontruimen;

dat requestrant aan den Raad voor het Rechtsherstel zal verzoeken de huropzegging door den Verwalter en de nieuwe huurovereenkomst tusschen gerequestreerde de Slegte en de gerequestreerden de Rie en Munninghof nietig te verklaren;

dat inmiddels echter een tijdelijke regeling dient te worden getroffen waardoor requestrant in staat wordt gesteld het bedrijf van S. v. d. Veen weer uit te oefenen in het pand Tierendstraat 1—3, zoolang nog geen definitieve uitspraak van den Raad voor het

Rechtsherstel is verkregen;

dat requestrant derhalve recht en belang heeft een onmiddellijke voorziening bij voorraad te vragen;

Redenen waarom requestrant zich wendt tot UEdelgestrenge met eerbiedig verzoek bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad de gerequestreerden J. G. A. de Rie en A. J. C. M. Munninghof te veroordeelen om binnen acht dagen na de beteekening van het vonnis het winkelpand te ontruimen en de sleutels daarvan ter beschikking te stellen van requestrant q.q., althans van gerequestreerde de Slegte, voorts de gerequestreerde de Slegte te veroordeelen om met ingang van den dag waarop de gerequestreerden J. G. A. de Rie en A. J. C. M. Munninghof het winkelpand hebben ontruimd dit ter beschikking te stellen van requestrant q.q. op dezelfde voorwaarden waarop S. v. d. Veen dit pand voorheen in huur heeft gehad, totdat de Raad voor het Rechtsherstel bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak ten principale recht zal hebben gedaan, met bepaling, dat de gerequestreerden J. G. A. de Rie, A. J. C. M. Munninghof en de Slegte ieder een dwangsom van f 100 ten behoeve van requestrant q.q. zullen verbeuren voor iederen dag waarop zij in gebreke blijven aan het vonnis te voldoen, met veroordeeling van de gerequestreerden J. G. A. de Rie en A. J. C. M. Munninghof in de proceskosten.

't Welk doende enz.

Wij, lid van den Raad voor het Rechtsherstel, vervangend den Voorzitter der Afdeling Rechtspraak van dien Raad;

Gezien vorenstaand verzoek van Nicolaas Dirk de Oude te Rotterdam, door den Militairen Commissaris voor Rotterdam benoemd tot bewindvoerder over den afwezigen Salomon van der Veen, gewoon hebbende aldaar, alsmede een schriftuur van antwoord van de zijde van de gerequestreerden, J. G. A. de Rie, A. J. C. M. Munninghof en Mejuffrouw J. H. de Slegte, allen te Rotterdam;

Gehoord de raadslieden van partijen, bij monde van Mr. H. J. F. Heyman Jr. voor verzoeker en Mr. W. Noordijk voor gerequestreerden, beiden advocaat te Rotterdam;

In feite:

O, dat vooreerst hiervoor verwezen wordt naar den inhoud van het verzoek;

O, dat vaststaat, dat het pand Tierendstraat 1—3 te Rotterdam, een winkel, tijdens de bezetting in huur was bij S. v. d. Veen en toen deze als Jood uit het land was gezet, gedreven is door een Verwalter, die de huur tegen 31 Maart 1945 heeft opgezegd, waarna per 1 April d.a.v. de derde gerequestreerde den winkel aan gerequestreerden 1 en 2 heeft verhuurd; — voorts dat het onbekend is, waar S. v. d. Veen vertoeft en diens eenige als in leven zijnd bekende erfgenaam is zijn broer, B. van der Veen, die in Amerika is;

In rechte:

O, dat de vordering tot ontruiming Ons voorkomt niet spoedeischend te zijn;

O. dat vooreerst S. v. d. Veen, de oorspronkelijke huurder, onvindbaar is en voorts omtrent de plannen van zijn broer, B. van der Veen, die sinds 1937 en thans nog in Amerika vertoeft, niets vaststaat, hebbende Mr. Heyman te dien aanzien ter zitting volstaan met te verklaren, dat, als de broer terugkeert en dan de zaak ten bate van den huurder door verzoeker geregeld vindt, er een groote kans bestaat, dat hij zich blijvend in het pand zou vestigen;

O. dat Wij onder deze omstandigheden tot een onmiddellijke voorziening bij voorraad, als gevorderd, geen enkele aanleiding vinden, te minder waar tegenover de onvoldoend gebleken belangen van verzoeker staan aanmerkelijk groote belangen van de gerequesteerden sub 1 en 2 bij een dus wellicht nimmer bedreigd wordend behoud van den winkel en welke, bestaande o.m. in reeds uitgelegde hooge bedragen aan kosten van verbouwing en bevoorradings, niet mogelijk doelbaar in de waagschaal mogen worden gesteld;

O. dat Ons oordeel geen enkel verband houdt met de voorhands zeker niet bevestigende te beantwoorden vraag, of in een eventueel bodemgeschil, hetwelk verzoeker overigens nog niet eens heeft willen aanhangig maken, de door gerequesteerden beweerde goede trouw bij de huur en verhuur zou moeten worden aangenomen;

Rechtdoende in Kort Geding:

Wijzen het verzoek af;

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding, aan zijde van gerequesteerden tot deze uitspraak begroot op vijftig gulden.

No. 95.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Januari 1946. (Mr. Houwing).

Ontruiming van winkelpand bevolen met achterlating van alle installaties, machines en inventarisgoederen. Geen dwangsom in verband met de mogelijkheid, het vonnis te executeeren met behulp van den sterken arm.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 150a.)

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Hartog Cohen, wonende te Wassenaar, zoo in privé als in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over zijn broeder David Cohen, als zoodanig benoemd bij beschikking van het Militair Gezag, d.d. 18 Juni 1945, proc. Mr. J. Hollander.

dat verzoeker een ontruimingsvordering wenscht in te stellen tegen P. Noteboom,

kaashandelaar, wonende te Voorburg aan de Heerenstraat No. 54;

dat toch verzoeker tezamen met zijn broeder D. Cohen vóór den oorlog eigenaar was en thans nog is van het winkelpand gelegen aan de Thomsonlaan no. 75a te 's-Gravenhage;

dat dit pand, na overeenkomstig de desbetreffende Duitsche bepalingen als Joodsch onroerend goed te zijn aangemeld bij de Niederländische Grundstücksverwaltung, door deze instelling onder het feitelijk beheer is ingesteld van de C.V. Administratiekantoor „Nobiscum” te 's-Gravenhage;

dat H. en D. Cohen vóór en tijdens de eerste jaren van den oorlog tezamen te 's-Gravenhage onder meer in het pand Thomsonlaan no. 75a, het slagerijbedrijf uitoefenden onder de firma Mussert & Co., welk bedrijf, na eerst door de Duitschers onder „Verwaltung” te zijn gesteld van een zekeren Albert Pippirs, voorts door dezen „Verwalter” van de z.g. „N.A.G.U.” is „gekocht” tegen een koopprijs van f 64.000 welk bedrag door Pippirs met het geld van de firma Mussert & Co. is betaald aan de Vermogensverwaltung en Rentenanstalt;

dat Pippirs het bedrijf onder de naam Albert Pippirs slagerijen v.h. fa. Mussert & Co. heeft voortgezet onder meer in voornoemd pand aan de Thomsonlaan 75a;

dat Pippirs, na eerst zeer veel in het bedrijf te hebben verdiend en het vervolgens te hebben leeg geplunderd door wegvoering naar Duitschland van talrijke machines, gereedschappen en installaties, begin 1945 verdwenen is;

dat verzoeker voorts bij beschikking van het Militair Gezag van 16 Juni 1945 benoemd is tot beheerder over Albert Pippirs Slagerijen v.h. fa. Mussert & Co.;

dat nu P. Noteboom — verder te noemen gerequesteerde — nadat dit pand door het vertrek van Pippirs was leeg gekomen, zich niet ontzien heeft met ingang van 15 April 1945 — dus met de bevrijding voor de deur — het aan de Thomsonlaan 75a gelegen winkelpand te huren van „Nobiscum” en wel voor den tijd van twee jaar;

dat hij bovendien de huur tot September 1945 aan „Nobiscum” vooruitbetaalde en gerequesteerde daarenboven ten geheelen aan verzoeker in eigendom toebehoorende inventaris gratis in gebruik kreeg, althans nam, waaronder de eenige koelmachine, die van verzoekers bedrijf nog intact aanwezig was;

dat gerequesteerde, die handel drijft onder den naam „De Goudsche Kaasboertjes”, te Voorburg en 's-Gravenhage eenige filialen exploiteert en hij door het sluiten van deze huurovereenkomst met een handlangster van den vijand zijn filiaal aan de Noorderbeekdwarsstraat verplaatste naar de Thomsonlaan;

dat verzoeker terstond na de bevrijding pogingen in het werk gesteld heeft om voor zijn bedrijf over dit pand weer de beschikking te krijgen, hetgeen echter afstuitte op de

weigering van gerequesteerde om het te ontruimen;

dat in het door gerequesteerde en „Nobiscum” gesloten huurcontract de navolgende clausule was opgenomen, welk bedoelde een recht te geven aan Albert Pippir's Slagerijen:

„Indien de vroegere huursters van het pand hierin wederom een slagersbedrijf wenschen te heropenen, dan heeft verhuurster het recht deze overeenkomst met een opzeggingstermijn van één maand te beëindigen”;

dat verzoeker daarop, daartoe geadviseerd, aan gerequesteerde de huur heeft opgezegd en bij den Kantonrechter een ontruimingsvordering heeft ingesteld, waarin hij echter bij vonnis van 12 December 1945 niet-ontvankelijk is verklaard op overweging, dat verzoeker niet is de verhuurder van het pand en hem derhalve niet de vordering met ontruiming wegens geëindigde huur toekomt;

dat verzoeker thans op grond van de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) nietigverklaring van voormelde huurovereenkomst zal vorderen, doch daar hij het pand met zijn inventaris en installaties dringend voor zijn bedrijf behoeft en elken dag dat hij daarover niet kan beschikken groote schade lijdt, recht en belang heeft om — in afwachting van de beslissing in de hoofdzaak — in kort geding bij voorraad ontruiming van dit pand te vorderen;

dat verzoeker tijdens den oorlog lijdelijk heeft moeten toezien hoe zijn bloeiend bedrijf werd leeg geplunderd, doch er voor hem thans geen aanleiding meer is om zich langer onrecht te laten welgevalven;

dat verzoeker, doordat gerequesteerde, profiteerende van de omstandigheden, dit pand bezet heeft en houdt, reeds aanzienlijke schade geleden heeft, tot de vergoeding waarvan hij gerequesteerde in rechten zal aanspreken;

Weshalve verzoeker zich wendt tot UEdelachtbare met het eerbiedig verzoek bij vonnis, voor zoover wettelijk geoorloofd uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut:

a. den gerequesteerde te gelasten om binnen twee dagen na het te wijzen vonnis met al het zijne het winkelpand, gelegen aan de Thomsonlaan 75a te 's-Gravenhage te ontruimen onder afgifte van de sleutels van genoemd pand aan verzoeker en achterlating van alle installaties, machines en inventarisgoederen, welke aan verzoeker in eigendom toebehooren, zulks met bepaling van een dwangsom van f 100 voor elken dag, dat gerequesteerde in gebreke mocht blijven aan dit vonnis te voldoen;

b. verzoeker te machtigen om desnoods met behulp van den sterken arm het te wijzen vonnis ten uitvoer te doen leggen;

c. den gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van het geding.

Wij, waarnemend Voorzitter van de Kamer 's-Gravenhage van de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel

vervangende den voorzitter van deze afdeling;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenvermeld request;

O. dat gerequesteerde onder erkenning van de door requestant gestelde huurovereenkomst requestant's vordering heeft bevestigd op gronden, waarop hieronder nader wordt terug gekomen;

en in rechte:

O. dat gerequesteerde drieërlei verweren heeft gevoerd:

1. requestant heeft door de huur krachtens een bepaling uit het ten requeste bedoelde huurcontract op te zeggen en door vervolgens voor den kantonrechter ontruiming wegens geëindigde huur te vorderen het door „Nobiscum” gesloten huurcontract als hem bindend beschouwd en daarmede zijn recht verwerkt, nietigverklaring daarvan te vorderen;

2. het Besluit herstel Rechtsverkeer is op de rechtsbetrekking tusschen partijen niet toepasselijk;

3. requestant heeft het ten requeste genoemde pand niet dringend noodig, hetgeen reeds blijkt uit het feit dat hij andere hem in eigendom toebehoorende percelen aan anderen heeft verhuurd, terwijl daarentegen gerequesteerde het pand dringend behoeft;

O. ad 1:

dat indien al door rechtsverwerking het recht van nietigverklaring krachtens het Besluit herstel Rechtsverkeer te vorderen, verloren zou kunnen worden, rechtverwerking in ieder geval slechts dan zoude plaats vinden, indien uit requestant's gedragingen een prijs geven van dat recht zoude blijken;

dat echter uit het door gerequesteerde gestelde hoogstens kan blijken requestant's wil, om he huurcontract, hoewel niet door hem gesloten, als hem bindend te beschouwen, doch geenszins om prijs te geven zijn recht op nietigverklaring van het al dan niet hem bindend huurcontract krachtens Besluit herstel Rechtsverkeer;

O. ad 2.:

dat niet is in te zien, waarom de uit een huurovereenkomst voortvloeiende rechtsbetrekking er niet eene zou zijn, als bedoeld in art. 23 Besluit herstel Rechtsverkeer en gerequesteerde ook in gebreke is gebleven, eenig argument voor zijn verweer op dit punt aan te voeren;

O. ad 3.:

dat requestant aannemelijk heeft gemaakt dat de door gerequesteerde genoemde percelen door hun ligging, inrichting of grootte niet geschikt waren voor het doel, waarvoor hij het ten processe bedoelde perceel behoeft;

dat Wij, in aanmerking nemende dat het waarschijnlijk is, dat in de hoofdzaak op requestant's vordering de huurbetrekking zal worden vernietigd en tegen elkander afgewende de belangen van partijen ten dezen, van oordeel zijn, dat requestant's vordering moet worden toegewezen, met dien verstan-

de, dat gerequesteerde een iets ruimere termijn tot ontruiming moet worden gelaten, terwijl Wij voor een dwangsom naast de mogelijkheid van ten uitvoerlegging met behulp van den sterken arm geen termen aanwezig achten;

Rechtdoende in kort geding:

Veroordeelen gerequesteerde om binnen 30 dagen na heden met al het zijne het winkelpand gelegen aan de Thomsonlaan 75a te 's-Gravenhage te ontruimen onder afgifte van de sleutels van dit pand aan requestrant en achterlating van alle installaties, machines en inventarisgoederen, welke aan requestrant in eigendom toebehoren;

Machtigen requestrant om desnoods met behulp van den sterken arm deze veroordeeling ten uitvoer te doen leggen;

Verklaren deze beschikking in zooverre uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten van het geding aan zijde van requestrant tot deze uitspraak begroot op f 50;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde.

No. 96.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK LEEUWARDEN, 13 Februari 1946. (Mr. Haan).

Toewijzing van de vordering tot inning van huurtermijnen totdat over de eigendom bij onherroepelijk gewijsde zal zijn beslist.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Rechtdoende in kort geding:

Benjamin Cohen, wonende te Leeuwarden, requestrant,

tegen:

Gerardus Hoeben en Lubertus Johannes Hoeben, beiden koopman, wonende te Leeuwarden, gerequesteerden.

Wij, Mr. Antoni Wilhelmus Haan, voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, Kamer voor Friesland;

Gezien het introductief request;

Gehoord partijen, bijgestaan door hun raadslieden, respectievelijk Mr. C. H. Beekhuis en Mr. J. Th. H. Buiël, beiden advocaten en procureurs te Leeuwarden, eerstgenoemde optredende voor requestrant, laatstgenoemde voor gerequesteerden;

Gehoord als getuige Jan Ahrens, ingenieur, wonende te Leeuwarden, die, na den eed als getuige te hebben afgelegd, een verklaring heeft afgelegd, als hierna te vermelden;

O. wat de feiten betreft;

Requestrant stelt in het introductief request, dat hij vóór Mei 1940 eigenaar was van eenige pakhuizen aan de Noordersingel en de Singelstraat te Leeuwarden, thans kadastraal

bekend Gemeente Leeuwarden, Sectie E nummers 3896 en 1133 (voor een gedeelte);

dat requestrant een gedeelte van deze pakhuizen sinds 1936 had verhuurd aan de N.V. Handelsmaatschappij R. S. Stokvis en Zonen, gevestigd te Rotterdam, zulks voor een jaarlijksche huurprijs van f 1925, welke huur tot 15 October zal voortduren;

dat de „Niederländische Grundstückverwaltung“ te 's-Gravenhage gemelde onroerende goederen heeft verkocht en geleverd aan gerequesteerden blijkens akte den 23 Juni 1943 verleden voor den notaris Mr. A. W. Koch te Leeuwarden, waarom requestrant zich tot den Raad voor het Rechtsherstel heeft gewend, Afdeling Onroerende goederen, verzockende de toepassing van de artt. 113b en 113c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat requestrant, zoolang over zijn verzoekschrift niet is beslist, de huurpenningen mist, die hij, waar hij geen inkomsten heeft, dringend noodig heeft;

Requestrant vraagt daarom van den voorzitter van de Afdeling Onroerende goederen van den Raad voor het Rechtsherstel op grond van art. 113d van het Besluit Herstel rechtsverkeer een onmiddellijke voorziening bij voorraad te geven in dezen zin, dat de komende huurtermijnen, voor het eerste die, welke op 15 Januari 1946 vervalt, aan requestrant moet worden betaald.

Dit request is aan ons gezonden ter behandeling.

De behandeling daarvan is bepaald op Onze zitting van Vrijdag 8 Februari 1946, te houden in een der zalen van het Provinciehuis te Leeuwarden.

De gerequesteerden zijn bij deurwaarders-exploit d.d. 30 Januari 1946 tegen deze zitting opgeroepen, bij welk exploit tevens het inleidend verzoekschrift is beteeënd;

Gerequesteerden hebben ter zitting geantwoord, dat zij de betrokken panden hebben aangekocht in overleg met en met goedkeuring van requestrant, zulks voor den prijs van f 30.000. Requestrant was toen nog niet ondergedoken. Gerequesteerden waren ook belast met het beheer van requestrants zaken, een lomp- en metalenhandel. Hun benoeming tot „Verwalters“ was ook in overleg met en onder goedkeuring van requestrant, aan wien een voordracht was voorgelegd van enkele personen, uit wie hij mocht kiezen. Gerequesteerden achtten zich daarom te goeder trouw en meenden alleen in 't belang van requestrant te hebben gehandeld.

Namens gerequesteerden werd voorts Onze bevoegdheid betwist, welke betwisting echter niet werd staande gehouden, nadat op de desbetreffende artikelen, regelend de bevoegdheid in kort geding was gewezen. Voorts werd een exceptie van niet-ontvanke-lijkheid opgeworpen, omdat de weg van art. 113d Besluit Herstel Rechtsverkeer had moeten zijn gevolgd.

Requestrant ontkende, dat hij zou hebben goedgekeurd of goedgevonden, dat gerequesteerden zijn panden kochten. Hij was sinds

eind 1942 ondergedoken geweest en had tijdens deze onderduiking meermalen contact gehad met Jan Ahrens, hiervoren genoemd, die hem eens, namens gerequestreerden, had gevraagd, wat er met zijn panden moest gebeuren, waar ze zouden verkocht worden. Requestrant had toen gezegd, dat zij hun vingers van zijn panden moesten afhouden. Dit gesprek bleek echter na de litigieuze overdracht plaats gehad te hebben.

Intusschen was het voor ons aanleiding dezen Jan Ahrens, die in Leeuwarden woonachtig was, als getuige te hooren. Van zijn verklaring is proces-verbaal opgemaakt, dat als volgt luidt:

Op Vrijdag 8 Februari 1946 is voor Ons, Mr. A. W. Haan, President van de Kamer Leeuwarden van de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, bijgestaan door den substituut-Griffier Mr. B. P. van der Veen, in de zittingszaal van den Raad in het Provinciehuis te Leeuwarden verschenen Jan George Ahrens oud 42 jaar, wonende te Leeuwarden aan de Engelsche straat, van beroep ingenieur, teneinde gehoord te worden als getuige in het geding van Benjamin Cohen te Leeuwarden ca. Gebr. Hoeben aldaar. Na te hebben medegedeeld in geen familiebetrekking tot een der partijen te staan, en na de eed te hebben afgelegd van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen heeft de getuige verklaard als volgt:

„Regelmatig kwam ik bij Benjamin Cohen, die in Warga zat. We hebben in 't algemeen wel over zijn zaken gesproken. Ik had wel contact met de heeren Hoeben. Ik bracht over en weer wel eens berichten over. De heer Hoeben heeft wel eens tegen mij gezegd: de zaak is mij te koop aangeboden, wat moet ik doen. Hij noemde geen bepaald pand. Ik heb dit overgebracht aan Cohen, die tegen mij zeide: daar moeten ze niet aan komen, ze moeten er met hun vingers afbliven. Ik weet niet meer, wanneer dat gesprek geweest is, het kan in 1943 geweest zijn, maar ook wel in 1944. Ik heb dat zoo ook wel aan den heer Hoeben overgebracht. Er is in het algemeen over de zaak gesproken, niet over bepaalde dingen. De heer Cohen heeft mij nimmer gesproken over het feit, dat het litigieuze pand al verkocht zou zijn. De heeren Hoeben hebben mij hierover ook niet gesproken.”

Na voorlezing verklaart de heer Ahrens zich met de inhoud van deze verklaring accoord.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal gedagteekend te Leeuwarden den 8 Februari 1946.

Uit het verder debat tusschen partijen kwam niet vast te staan, of requestrant de litigieuze overdracht heeft gewild of goedgevonden.

O. ten aanzien van het recht;

Wat aangaat de exceptie van niet-ontvankelijkheid, zijn Wij van meening, dat het verzoekschrift ontvankelijk is. Het verzoek-

schrift is weliswaar gericht aan den Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Onroerende goederen, maar requestrant moet geacht worden volkomen te hebben ingestemd met de behandeling van zijn verzoek door Ons; immers hij heeft daartegen geen enkel bezwaar ingediend, maar integendeel er con amore aan medegewerkt, dat de zaak zoo goed en volledig mogelijk door Ons werd behandeld, blijkende dit onder meer uit zijn uitvoerige schriftelijke en mondelinge toelichting en uit het feit, dat zijn raadsman op Ons verzoek ook requestrant zelve ter terechtzitting deed verschijnen. Het komt Ons voor, dat alléén met het standpunt van requestrant in dezen te rekenen is. Gerequestreerden immers hebben voorbij gezien zien het bepaalde van art. 150d Besluit Herstel Rechtsverkeer, waarin Onze bevoegdheid ten aanzien van voorzieningen bij voorraad in kort geding wordt vastgelegd betreffende de zaken, welke de werkzaamheid van den Raad betreffen, terwijl in het 3e lid van dat artikel nadrukkelijk wordt bepaald, dat het verzoek ontvankelijk is, ook al zou het tevens op grond van art. 113d kunnen zijn gedaan. Wij achten dus op grond van requestrant's houding het verzoek als aan Ons gericht, waartegen gerequestreerden niet met vrucht kunnen opkomen.

Het komt Ons voor, dat een onmiddellijke voorziening bij voorraad terecht gevraagd wordt. Het is aannemelijk te achten, dat requestrant groote behoefte heeft aan bedrijfskapitaal. De aard van zijn bedrijf, waarbij de inkoop en contant plegen te geschieden, brengt mede, dat requestrant over eenig kapitaal moet kunnen beschikken en het is aannemelijk, dat hij geen contenten van eenige beteekenis heeft. Hierbij komt, dat er op 15 Januari 1946 een huurtermijn is vervallen, die door de huurster, op verzoek van requestrant, nog niet is betaald, maar met welke betaling zij toch niet al te lang kan wachten.

Naar Ons aanvankelijk oordeel zal requestrant in den eigendom van het litigieuze onroerend goed worden hersteld. Vast staat, dat de pakhuizen op 10 Mei 1940 zijn eigendom waren, dat ze door de „Niederländische Grundstückverwaltung” te 's-Gravenhage in 1943 aan gerequestreerden zijn overgedragen bij notariële acte en dat gerequestreerden er dus volkomen mee op de hoogte waren, dat zij een „jodenbezit” kochten van een vijandige instantie, die dat bezit zonder geoorloofde oorzaak — om het zacht uit te drukken — had verkregen. Vast staat ook, dat de koopprijs, voorzover zij niet gestrekt heeft tot afdoening van de op het goed rustende hypotheek, in „verkeerde handen” is gekomen, wat gerequestreerden hebben geweten althans kunnen weten. Niet bewezen is, dat requestrant de gerequestreerden tot deze handelingen heeft gemachtigd. Evenmin is komen vast te staan, dat requestrant aan gerequestreerden zou hebben verklaard, dat zij maar moesten doen, wat hun het beste voorkwam. Overigens ligt hier ook niet de goede

trouw, waarvan in art. 32 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer sprake is.

Op bovenstaande gronden zijn er termen het verzoek van requestrant toe te wijzen met veroordeeling van gerequestreerden in de kosten.

Rechtdoende enz.;

Verklaren requestrant in zijn verzoek ontvankelijk.

Wijzen dit verzoek toe. Verstaan, dat de huurtermijnen, verschuldigd door de N.V. Handelsmaatschappij R. S. Stokvis en Zonen gevestigd te Rotterdam, krachtens het huurcontract d.d. 17 Januari 1936 gesloten met den requestrant, Benjamin Cohen, wonende te Leeuwarden, voorzoover die termijnen nog niet zijn betaald, moeten worden voldaan aan den vermelden requestrant, zulks totdat op het door requestrant ingediend verzoek betreffende de toepassing van de artt. 113 b en c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer bij onherroepelijk gewijsde zal zijn beslist en deze beslissing aan de voormelde huurster op wettige wijze is bekend gemaakt, zullende zoolang de huurster slechts gekweten zijn door betalingen aan requestrant.

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad.

Veroordeelen gerequestreerden hoofdelijk, des dat de een betalende de ander zal zijn gekweten in de kosten van het geding aan zijde van requestrant, welke worden vastgesteld op f 85,50, gespecificeerd als volgt: voor exploit van oproeping f 10,50, voor grosse f 25 en voor salaris van den gemachtigde f 50.

No. 97.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 Januari 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Afgifte van machines bevolen tegen betaling aan gerequestreerde van de kosten, besteed aan reparatie dier machines.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 27.)

Aan den Edelachtbaren Heer Voorzitter van de Raad van Rechtsherstel.

Geeft eerbiedig te kennen;

Isaac Rabbie, wonende te Haarlem, advocaat en procureur Mr. M. D. Proper.

dat de Treuhandgesellschaft Omnia in opdracht van de Deutsche bezettende macht omstreeks Juni 1943 tegen de wil van verzoeker heeft geliquideerd de Haarlemsche Cartonage Fabriek I. Rabbie, gevestigd te Haarlem in de Korte Houtstraat nr. 8, waarvan verzoeker de eigenaar was en welke zaak als Joodsch bedrijf werd beschouwd;

dat dit lichaam een deel van de machine-riën heeft verkocht aan de firma Springer en Möller te Amsterdam, welke firma naar in

zakenkringen algemeen bekend was door nationaal socialisten werd gedreven en zich bijna uitsluitend bezig hield met de verkoop van goederen afkomstig uit door Duitsche dwangmaatregelen geliquideerde zaken;

dat de firma Springer & Möller in of omstreeks Augustus 1944, althans in het jaar 1944 een viertal machines te weten:

1. een buigmachine met motor van een P.K., waarop een slitsmes gemonteerd was, ter waarde van f 475;

2. een hoekenverbindingsmachine met voetbeweging, merk Jegerberg ter waarde van f 500;

3. een gaatjesmachine, ter waarde van f 90;

4. een slitsmachine met voetbeweging, ter waarde van f 150;

heeft verkocht en geleverd aan de Cartonage Fabriek Jac. Molenaar (eigenaar Jacob Molenaar, wonende te Zaandam), gevestigd te Zaandam aan de Piet Pauwlaan nr. 1;

dat deze machines afkomstig waren uit voormeld bedrijf van verzoeker en dat verzoeker de eigenaar van deze machines was ten tijde van de liquidatie van zijn gemeld bedrijf;

dat gerequestreerde weten of vermoeden kon dat voormelde machines afkomstig waren uit een door de Duitschers geliquideerd bedrijf;

dat verzoeker verschillende machinerieën, welke hij noodig heeft voor het weder in werking stellen van zijn bedrijf van diverse koopers heeft teruggekregen;

dat verzoeker zijn bedrijf, hetwelk de eenige bron van inkomsten voor verzoeker is, niet in werking kan stellen indien hij niet beschikt over voormelde machines, die gerequestreerde van Springer & Möller heeft gekocht en in de plaats waarvan thans geen andere machines te krijgen zijn;

dat verzoeker zeer dringend belang heeft bij de onverwijld afgifte van voormelde goederen aan verzoeker;

dat verzoeker op gemelde gronden heeft verzocht aan den Raad van Rechtsherstel de nietigverklaring van voormelde rechtshandelingen c.a. uit te spreken;

Weshalve verzoeker aan Uw Edelachtbaren Heer Voorzitter van de Raad van Rechtsherstel eerbiedig verzoekt te bevelen, dat voormelde machines aan verzoeker zullen worden afgegeven door gerequestreerde of door diegene die deze zaken voor hem onder zich mocht houden;

met machtiging op verzoeker, indien gerequestreerde of diegene, die voor hem de goederen onder zich mocht hebben, drie dagen na de te wijzen beschikking nalatig of weigerachtig mocht blijken aan dit bevel te voldoen, voormelde goederen op vertoon der minuut door den deurwaarder, aan wien de executie van het vonnis zal worden opgedragen, in beslag te doen nemen op zoodanige plaats, alwaar zij zich bevinden en deze op kosten van gerequestreerde te doen overbrengen naar de plaats, die verzoeker zal opgeven;

met bepaling dat in geval van feitelijke weerstand, de gemelde deurwaarder de hulp van de sterke arm van politie en justitie zal kunnen inroepen.

Kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en antwoord van gerequesteerde;

Gehoord partijen en hare raadslieden ter zitting van 11 Januari 1946;

O. dat hetgeen Rabbie omtrent de liquidatie zijner fabriek, den verkoop zijner ten requeste omschreven machines aan de Firma Springer en Möller en den verkoop dier machines door die firma aan gerequesteerde heeft gesteld, niet, althans niet in den vereischten vorm, is bestreden, mitsdien tusschen partijen vaststaat;

O. dat gerequesteerde betoogt, dat hem niet bekend was, dat de firma Springer & Möller door nationaal socialisten werd gedreven en zich bijna uitsluitend bezig hield met den verkoop van goederen, afkomstig uit door Deutsche dwangmaatregelen geliquideerde zaken;

O. dat gerequesteerde, die erkent reeds tevoren een machine van de firma Springer & Möller te hebben gekocht, zoodat gerequesteerde met het bestaan dier firma reeds langer bekend was, toen hij wederom machines van haar kocht en dit maal zóó belangrijke en kostbare machines als die door Rabbie in zijn request vermeld, onder de toen heerschende omstandigheden zich van het doen en laten dier firma op de hoogte had behooren te stellen, alvorens een zoo belangrijke koopovereenkomst, als die ten processe vaststaat, met die firma te sluiten;

dat gerequesteerde niet beweert een dergelijke, voor de hand liggende, informatie te hebben ingewonnen en hij door dit na te laten een ernstige, in den zomer van 1944 zóó groote onvoorzichtigheid heeft begaan, dat hij daardoor het recht verspeelde zich op onbekendheid met de firma Springer & Möller te beroepen en zijn goede trouw bij den aankoop der onderhavige machines in dit geding dan ook niet is bewezen;

O. dat gerequesteerde meent, dat er rekening mede moet worden gehouden, dat zijn belang bij de onderhavige machines grooter is dan dat van requestrant;

dat vast is komen te staan, dat de zaak van gerequesteerde, mede doordat hij over de onderhavige machines kon beschikken, tot grooten bloei is geraakt en de zaak van requestrant, doordat hij zijne machines verloor, te gronde is gegaan;

dat het in strijd zoude zijn met redelijkheid en billijkheid, indien gerequesteerde profiteert van gevolgen der Deutsche bezetting, welke requestrant noodlottig worden;

O. dat het request van Rabbie dan ook dient te worden ingewilligd, doch gerequesteerde voor het reviseeren en herstellen van twee der machines een bedrag van f 521.66 heeft uitgegeven en requestrant zich bereid heeft verklaard dit bedrag aan gerequesteerde te vergoeden.

Rechtdoende enz.;

Beveelt, dat de ten requeste vermelde machines aan requestrant zullen worden afgegeven door gerequesteerde of door diegene, die deze zaken onder zich houdt, tegen betaling door requestrant aan gerequesteerde van voormeld bedrag van f 521.66;

Machtigt requestant, indien gerequesteerde, of diegene, die voor hem de goederen onder zich houdt, drie dagen na deze beschikking nalatig of weigerachtig mocht blijken aan dit bevel te voldoen, voormelde goederen op vertoon der minuut door den deurwaarder, aan wien de executie dezer beschikking zal worden opgedragen, in beslag te doen nemen op zoodanige plaats, alwaar zij zich bevinden en deze op kosten van gerequesteerde te doen overbrengen naar de plaats, welke requestant zal opgeven;

Bepaalt dat in geval van feitelijken weerstand, de gemelde deurwaarder de hulp van den sterken arm van politie en justitie zal kunnen inroepen;

Veroordeelt den gerequesteerde in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestant begroot op f 65.

No. 98.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE Enkelv. Kamer), 15 Januari 1946. (Mr. Zijlstra).

Koopovereenkomst, waarbij de Nagu aan gerequesteerde heeft verkocht het bedrijf van requestrante, nietig verklaard met bevel tot teruggave van het verkochte aan requestrante.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N.V. Algemeene Kolen Compagnie te Rotterdam tegen M. Stromeys Handel- en Scheepvaart Maatschappij N.V. dd. 27 Juli 1945 met bijlagen;

Gezien het antwoord van M. Stromeys Handel- en Scheepvaart Maatschappij dd. 31 October 1945;

O. dat verzoekster heeft verzocht nietig te verklaren de overeenkomst, op 20 Mei 1944 gesloten tusschen de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen, N.V. Nederlandsche Maatschappij voor afwikkeling voor ondernemingen, destijds gevestigd te Arnhem en hierna te noemen de „Nagu” als „veräußerungstreuhänderin”, en M. Stromeys Handel- en Scheepvaart Maatschappij N.V. gevestigd te Rotterdam en aldaar kantoorhoudende aan de Westerstraat No. 42, die te dezer zake als gerequesteerde moet worden beschouwd, waarbij het bedrijf van verzoekster, t.w. „den Geschäftsbetrieb als solchen mit allen Aktiven und Passiven und allen Kontingenten und quoten, Zuteilungsrechten, Anrechten und Beteiligungen an gruppenmässig durch-

geführten Geschäften, Anrechten auf Provisionen, Entschädigungen oder sonstigen Vergütungen", door de Nagu aan Stromeyer is verkocht voor de som van f 89,300, zulks met bevel tot teruggave van het verkochte aan verzoekster;

O. dat de wederpartij op 31 October 1945 schriftelijk heeft verklaard de ten requeste gestelde feiten te erkennen en zich niet te willen verzetten tegen inwilliging van het gedaan verzoek;

O., dat alzoo het verzoek kan worden toegewezen, terwijl er geene aanleiding bestaat tot eene kostenveroordeeling;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op 20 Mei 1944 tusschen de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen — N.V. Nederlandsche Maatschappij voor afwikkeling van ondernemingen — destijds gevestigd te Arnhem (die Nagu) en M. Stromeyer's Handel- en Scheepvaart Maatschappij N.V., gevestigd te Rotterdam, Westersstraat 42 gesloten overeenkomst, waarbij het bedrijf van verzoekster, de N.V. Algemeene Kolen Compagnie, gevestigd te Rotterdam, door de Nagu aan Stromeyer werd verkocht voor een som van f 89,300;

Beveelt, dat het verkochte aan requestrante zal worden teruggegeven.

No. 99.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 25 Februari 1946. (Mr. van Hinlopen Labberton, wnd.).

Requestrant heeft een handelszaak vrijwillig voor hoogen prijs verkocht, en is zelf voor het Duitsche Concern werkzaam gebleven. Geen reden tot vernietiging van de transactie. Vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
Art. 23.)

*Aan den Raad voor het Rechtsherstel
p/a Ned. Beheersinstituut
te Rotterdam.*

Geven eerbiedig te kennen:

1°. de N. V. Hollandsche Apparaten Fabriek N.V., te Rotterdam, verder te noemen H.A.F., 2°. Pieter v. d. Kulk, te Rotterdam, verder te noemen v. d. Kulk, adv. en proc.. Mr. P. Groeneboom;

dat de H.A.F., destijds werkende met ca. 125 man personeel, bij onderhandsche akte dd. 25 Mei 1941 heeft moeten verkoopen en overdragen aan de N. V. Maatschappij Kandem N.V., gevestigd te 's-Gravenhage, Noordeinde 20, verder te noemen Kandem;

1°. de zich in het fabrieksgebouw, gelegen aan de Honingerdijk no. 9 te Rotterdam, bevindende machines en verdere bij bedoelde akte omschreven zaken, voor een prijs van f 5000;

2°. de goodwill der afdeling verlichtings-

armaturen en waterdichte aansluitdoozen voor scheepsinstallaties voor een prijs van f 10,000,

wordende bedoelde akte hierbij in afschrift overgelegd;

dat v. d. Kulk bij onderhandsche akte van denzelfden datum zijn persoonlijke goodwill, als hierboven sub 2° bedoeld, mede aan Kandem heeft moeten overdragen voor een prijs van f 50,000, zulks blijkens mede in afschrift overgelegde akte;

dat voorschreven transacties zijn tot stand gekomen onder onredelijken invloed van den vijand, daar Kandem tot directeur had zekeen Duitscher R. F. Schiltz en zij een dochtermaatschappij was van de firma Körting und Mathiesen te Leipzig;

dat immers aan de H.A.F. is medegedeeld, dat haar bedrijf te gronde zou worden gericht door boycot van grondstoffen en het onthouden van toewijzingen, indien zij zich niet door Kandem wilde laten overnemen;

dat bovendien aan de H.A.F. werd medegedeeld, dat indien zij de samenwerking met Kandem afwees, er toch een fabriek in Nederland zou komen, welke in alle opzichten aan de eischen van Kandem zou voldoen, waardoor de H.A.F. tot ondergang zou zijn gedoemd;

dat de H.A.F. tengevolge van meerbedoelde transacties zeer groote schade heeft geleden, omdat, volgens gegevens van den bedrijfsaccountant, de winstderving, gebaseerd op een omzet van f 2500 per week, f 10,000 per jaar heeft bedragen, zijnde in totaal tot heden meer dan f 45,000;

dat verzoekers bereid zijn bij nietig-verklaring der plaats gevonden hebbende transacties een redelijke vergoeding te betalen aan de instantie, welke dit zal blijken aan te gaan en bij den Beheerder een normaal bod in te dienen;

dat de H.A.F. met een spoedige beslissing zeer gebaat zou zijn, daar zij uiterlijk 15 Januari 1946 moet aanvangen met de uitvoering van een urgentie-programma, waartoe zij de ten requeste bedoelde zaken dringend behoeft;

Redenen waarom requestranten zich wenden tot Uwen Raad, met verzoek hun akte te verleen en van hun voorschreven bereidverklaring en nietig te verklaren, althans te vernietigen de rechtshandelingen, ten requeste omschreven, en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, zulks met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten.

Wij waarnemend Voorzitter, enz.;

Gezien vorenstaand rekest;

Gehoord partijen, rekestranten bijgestaan door den advocaat en procureur Mr. Groeneboom, gerekestreerde door den advocaat en procureur Mr. F. A. M. Cavadino;

O. dat in de gehouden zittingen op 24 Jan. en 14 Februari 1946, de zaak door partijen uitvoerig is toegelicht, onder overlegging van verschillende bescheiden, en ten verzoeken van partijen getuigen zijn gehoord;

O., dat het verweer van gerekestreerde in hoofdzaak erop neerkomt, dat rekestrant van

der Kulk, tevens eigenaar van alle aandelen der N.V. Hollandsche Apparaten Fabriek, zijn fabrieksgebouw, een deel der machine-riën en de goodwill van een afdeling der Hollandsche Apparaten Fabriek voor een hoogen prijs aan de Deutsche N.V. Kandem volkomen vrijwillig heeft verkocht en gedurende de Deutsche bezetting tegen een goed salaris voor het Deutsche Concern heeft gewerkt als bedrijfsleider en daarnaast zijn eigen zaken heeft kunnen behartigen waarin ook voor den Deutschen bezetter werd gewerkt;

O. dat de ten processe gehoorde getuige van 't Zelfde wel heeft verklaard, dat er dreigend zou zijn met of althans zou zijn gezinspeeld op dwangmaatregelen bij de eerste besprekingen met Kandem, doch dat de kracht van deze verklaring te niet wordt gedaan door de inhoud der geproduceerde contracten, de volgens de getuigen Knitel, Kuiper en Husinga door rekestrant aangenomen houding, terwijl rekestrant Van der Kulk zelf heeft toegegeven bij den verkoop der zaak een zeer voordeelige transactie te hebben gedaan met Kandem;

O. dat rekestranten er derhalve niet in geslaagd zijn aannemelijk te maken dat zich hier een geval voordoet als bedoeld in Staatsblad 1944 E 100, zoodat er geen reden aanwezig is tot vernietiging der transactie over te gaan, en zulks te minder waar gebleken is, dat rekestrant Van der Kulk reeds in de gelegenheid werd gesteld door het Beheersinstituut te Rotterdam op gelijken voet als anderen een bod te doen op de Deutsche Fabriek Kandem, waarin sedert de overname door Kandem 16 à 17 mille werd verbouwd, terwijl de installatie voor een bedrag van 37 mille werd uitgebreid, en op deze wijze desgewenscht het overeengekomen concurrentie-beding en de andere gevolgen der overeenkomsten teniet zal kunnen doen;

Rechtdoende:

Ontzegt de gedane vorderingen;

Veroordeelt rekestranten in de kosten op deze beschikking gevallen door Ons tot heden begroot op f 60.

No. 100.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Januari 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Ontruiming van een woning bevolen. Requestrante gerechtigd, het perceel als huurster te betrekken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 150a.)

Aan den Heer Voorzitter der Kamer van den Raad voor het Rechts-herstel, Neuhuyskade 94 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Anna Cohen, weduwe van Louis Polak,

wonende te 's-Gravenhage, advocaat Mr. P. J. Mackenbach;

dat wijlen haar echtgenoot in 1943 van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „Leerdam” te 's-Gravenhage in huur had het perceel Soestdijkschekade no. 309 te 's-Gravenhage;

dat in het voorjaar van 1943 haar echtgenoot genoodzaakt was, teneinde aan deportatie door de Duitschers te ontkomen, met zijn gezin onder te duiken;

dat bedoelde woning vervolgens zonder goedkeuring of medeweten van de verhuurders is betrokken door een zekeren M. H. Kamerbeek;

dat de verhuurders zich daartegen hebben verzet, welk verzet evenwel niet baatte, daar voornoemde Kamerbeek een bewijs toonde, ondertekend door een Deutsche instantie, waarbij de woning aan hem was toegewezen;

dat haar echtgenoot is overleden en requestrante er niet in geslaagd is voor zich en haar zoon een andere passende woning te vinden;

dat requestrante bij request dd. 19 December 1945 aan de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage heeft verzocht, de tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen rechtsbetrekking tusschen M. H. Kamerbeek voornoemd en de N.V. Mij. tot Exploitatie van Onroerende Goederen „Leerdam” voornoemd betreffende het perceel Soestdijkschekade no. 309 te 's-Gravenhage te willen nietig verklaren, en te verstaan, dat requestrante gerechtigd is als huursters dat perceel metterwoon te betrekken;

dat een onverwijld voorziening bij voorbaat noodzakelijk is, daar de zoon van requestrante thans in het geheel geen onderdak heeft;

met verzoek bij voorbaat te willen bepalen, dat M. H. Kamerbeek voornoemd, thans wonende in het perceel Soestdijkschekade no. 309 te 's-Gravenhage, dat perceel zal hebben te ontruimen en dat requestrante gerechtigd is het perceel als huurster metterwoon te betrekken.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Rechtdoende in Kort Geding:

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen en den raadsman van requestrante ter zitting van 11 Januari 1946;

O. dat de posita van het request door gerequesteerde zijn erkend;

O. dat gerequesteerde echter heeft verzocht, dat hem eenig uitstel voor de ontruiming van het ten requeste vermelde pand zal worden verleend, welk verzoek kan worden ingewilligd, voor zooverre de ter zitting gebleken omstandigheden, waarin requestrante verkeert, dit toelaten;

Bepaalt bij voorraad, dat gerequesteerde het perceel Soestdijkschekade No. 309 te 's-Gravenhage binnen veertien dagen na deze beschikking zal ontruimen en dat requestrante gerechtigd is het perceel als huurster metterwoon te betrekken.

No. 101.

HET HOOG COLLEGE v. d. RECHTERLIJKE MACHT, 16 Maart 1946. (Mrs. van Schaik, Prof. Scholten, Kirberger, Verdam, Th. L. van Berckel).

Zuiveringsuitspraak.

Het Hooge College voor de Rechterlijke Macht ontslaat, in afwijking van het advies der Gewestelijke Zuiveringscommissie, een vóór 10 Mei 1940 benoemden rechter op grond van een daad van ontrouw aan de zaak van het Koninkrijk (Kringleiderschap van Nationaal Front).

Regeling der financieele gevolgen en herplaatsing als griffier aanbevolen.

(Besluit Zuivering Rechterlijke Macht, F 242, artt. 2, 6.)

Het Hooge College enz.;

Gezien een rapport dd. 4 Mei 1945, opgemaakt door de Zuiveringscommissie voor de Rechterlijke Macht in het ressort van het Gerechtshof te B betreffende Mr. X, vóór 10 Mei 1940 benoemd tot Rechter in de Arr.-Rechtbank te A, hiertoe strekkende, dat naar het inzicht van de Commissie geen maatregelen te zijnen opzichte behoeven te worden genomen, maar dat het wellicht gewenscht ware, wanneer Mr. X in overeenkomstige functie in een andere Rechtbank van dezelfde klasse wordt herbenoemd, zulks met het oog op de beoordeeling door de bevolking van zijn werkzaamheid voor het Nationaal Front, mede in zijn eigen belang;

Gehoord Mr. X voornoemd;

O. dat het Hooge College op voorstel van den Minister van Justitie dd. 12 Januari 1946 een onderzoek heeft ingesteld, bedoeld bij art. 9 van het Zuiveringsbesluit Rechterlijke Macht;

O. dat Mr. X aan het Hooge College heeft verklaard, dat hij, na voor Mei 1940 op geenlei wijze politieke aspiraties te hebben gehad, hoewel hij reeds in dien tijd reeds abonnee was van het tijdschrift „De Waag”, in de nazomer van 1940 na een bezoek o.a. van Arnold Meijer den leider van Nationaal Front, eerst lid en kort daarop voorzitter van den kring A van deze politieke beweging is geworden;

O. dat hij zich toentertijd ook heeft geabonneerd op „De Weg” en „Het Nederlandsche Dagblad”;

O. dat Mr. X tot een en ander is overgegaan ondanks het feit, dat — zooals uit deze bladen bij meerdere gelegenheden is gebleken — Arnold Meijer en zijne beweging in de toekomst een politiek van samengaan met den toenmaligen vijand voorstond en propageerde, gelijk o.m. „De Weg” van 22 Juni 1940 het uitdrukt: dat Groot Nederland het aangaan van een lotgemeenschap met Duitsland wenscht, waarbij het zal „beminnen wat Duitsland bemint en haten wat Duitsland haat”;

O. dat verschillende grepen uit publicaties in het op 8 Juli 1940 opgerichte „Neder-

landsche Dagblad” door Arnold Meijer genoemd: „het eigen blad voor onze beweging” onmiskenbaar aantoonen, dat Nationaal Front, gebaseerd op het beginsel van het Leiderschap, en met sterk fascistische inslag, naar vriendschap met — en de gunst van den lafhartig ons land binnengedrongen nationaal-socialistischen vijand te dingen scheen;

O. dat het in het eerste hoofdstuk o.m. heet: „Indien ons recht wordt gedaan, zullen wij zeer zeker door een gemeenschappelijk belang ons verbonden gevoelen aan die macht (Duitsland) die ons dit recht zal helpen doen wedervaren” voorts in het artikel „Duitsland en Nederland”, editie van 19 Juli 1940. „Men weet hoe ons een toekomstige vriendschappelijke verhouding tusschen ons land en Duitsland ter harte gaat en wij hebben onze kracht te bewijzen, heden door een spoedige hechte geestelijke eenheid, morgen door een in vriendschap met Duitsland verbonden krachtigen onafhankelijken Groot-Nederlandschen Staat”, alsmede in het artikel „nogmaals op den driesprong” van 2 Augustus 1940: Wij behooren zeker niet tot degenen, die de N.S.B. van den aanvang af verworpen hebben en haar als een soort landsverradelijk instituut meenden te moeten brandmerken Waarom wij dan toch de N.S.B. in haar tegenwoordige gedaante niet kunnen aanvaarden. Omdat zij in haar geheele optreden den aard enz. van ons volk uit het oog verliest. Omdat zij in haar uitingen geen maat houden en (niet inziert, dat een deel van het volk) doorlopend te grieven. Omdat zij ook bij haar bewondering voor Duitsland en het Duitse systeem een zoo onstellig gemis aan critisch vermogen aan den dag legt, dat het zelfs den meest overtuigden voorstanders van een Duitsch-Nederlandsche samenwerking vaak te machtig wordt.” Terwijl het stuk eindigt: „wij ontkennen geen moment, dat in de doelstellingen van Nationaal Front een sterk fascistische en Nationaal-Socialistische inslag te vinden is, maar wij gelooven, dat daarbij aan het evenwicht tusschen hetgeen voor onzen Nederlandschen volksaard aanvaardbaar is en hetgeen aan positieve elementen in de verwante buitenlandsche bewegingen schuilt, niet te kort wordt gedaan.”

O. dat hetgeen Mr. X in zijn request aan den Min. van Justitie van 13 Juli 1945 stelt, namelijk, dat Nationaal Front niets gemeen zou hebben met de N.S.B., in elk geval in zoverre niet juist is, dat Arnold Meijer zich blijkens vorenvermelde citaten niet ontziet zijn toen nog machtigen Duitschen toeverlaat naar de oogen te zien, evenmin als hij zijn verwantschap met de beginselen van diens sateliet hier te lande verloochent, terwijl, waar Meijer ten aanzien van de N.S.B. critiek oefent, deze meer haar optreden dan haar principen betreft;

O. dat het in een hoofdstuk over de Nederlandsche Wetenschap in de editie van 3 October 1940 luidt: „Als de Nederlandsche

Kultuurkring" dit bevordert (n.l. de zelfstandigheid der wetenschap en kultuur, welke een waarborg is voor de vriendschap tuschen Duitschland en Nederland) verricht zij zoowel voor het Nederlandsche als voor het Deutsche volk prachtig werk".

O. dat een artikel van het nummer van 7 October 1940 over de kleinmoedige N.S.B. ten grondslag voor een in „Mein Kampf" beschreven internationale politiek, grotendeels zegt te vinden in de totstandkoming van Groot-Nederland, ons aandeel in de nieuwe orde van Europa... „het aandeel, wat ons in een gelijkvormige positie brengt met het derde rijk vooral tegenover opkomende anti-nieuwe-orde machten".

O. dat op 9 October 1940 in „Nederlandsch Indië in de Maalstroom" wordt geschreven: „slechts Duitschland dus . . . kan redding brengen. Wanneer Berlijn zich tot beschermheer van het Nederlandsche Rijk in zijn geheel zou willen verklaren, wanneer Tokio wist, dat een raken aan onze Oost gelijk zou staan met een raken aan de levensruimte van de as, dan alleen zouden wij ons niet meer bezorgd behoeven te maken over de toekomst van ons rijk over zee."

O. dat nu na dit alles ook nog blijkt, dat, toen Arnold Meijer in Juni 1941, nadat Duitschland Rusland had aangevallen, opwekte tot het samenstellen van een Nederlandsch legioen, hetwelk met onze Duitschen vijand tezamen het Bolsjewistisch Rusland moest gaan bestrijden, Mr. X zelfs daarin nog geen aanleiding heeft gevonden om onverwijld het Nationaal Front vaarwel te zeggen, doch in tegendeel het contact met den persoon van Arnold Meijer heeft bestendigd, de onvaderlandsche houding van Mr. X toch wel al te duidelijk in het oog springt;

O. dat de omstandigheid, dat zelfs thans nog, zooals Mr. X heeft erkend, hij met Arnold Meijer in contact staat, terwijl deze blijkens de door Mr. X overgelegde stukken na de bevrijding in het Kamp te Vught ingesloten daaruit wederom ontvlucht is, wel bijzonder zijn met dezen fascistische leider en diens beweging aangeknoopte betrekkingen in het licht stelt;

O. dat Mr. X zich weliswaar erop heeft beroepen, dat Nationaal Front een groep was, welke de Nationale onafhankelijkheid voorstond, doch heeft erkend, zooals trouwens uit het vorenoverwogene volgt dat deze beweging ervan uit ging, dat Duitschland, den oorlog winnende economisch en cultureel een noodige en gewenschte bondgenoot voor Nederland zou zijn, mede in verband met het streven van Nationaal Front om het land der Vlamingen, zij het met hun instemming, van België los te maken en bij Nederland te trekken;

O. — dat daargelaten dergelijke aspiraties in het algemeen — een actief deelnemen aan het bereiken van deze doeleinden gedurende den tijd, toen het Vaderland overrompeld en bezet was door den Duitschen vijand, niet anders is te beschouwen dan als een daad van ontrouw aan de zaak van het Koninkrijk;

O. dat zulks te meer klemmt, waar Mr. X bekleed met het verantwoordelijk rechtersambt, niet geschroomd heeft een vooraanstaande positie blijkende uit het kringvoorzitterschap en zijne kennelijk hechte en nog steeds bestaende relatie met Arnold Meijer en diens beweging in te nemen;

O. dat mitsdien het Hooge College van oordeel is, dat Mr. X niet gehandhaafd kan worden als rechter, noch in A, noch elders in het land, weshalve hij ontslagen dient te worden uit het rechtersambt;

O. dat het College echter van oordeel is, mede op grond van het feit, dat Mr. X tijdens de bezetting eene houding heeft aangenomen, welke zoo zeer het misnoegen van den bezetter heeft opgewekt dat hij in gevangenschap is geraakt en uit zijn ambt is ontslagen, dat ten aanzien van de financieele gevolgen van het ontslag eene regeling ware te treffen, terwijl het Hooge College geen bezwaar zou hebben indien, voorzoover Mr. X zulks verkieslijk zou vinden hem in plaats van deze regeling het ambt van griffier bij eenig rechterlijk College zou worden opgedragen;

O. dat het Hooge College, overeenkomstig artikel 6 van het Zuiveringsbesluit Rechterlijke Macht aan Hare Majesteit de Koningin omtrent deze regeling in dezen zin zal adviseeren;

Verleent, met ingang van heden, ontslag aan Mr. X uit zijn ambt van rechter in de Arrondissements-Rechtbank te A.

No. 102.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 12 Maart 1946. (Jhr. Mr. Dr. Th. N. C. Calkoen).

Nietigverklaring van een aan gerequesteerde gedane schenking. Gerequesteerde veroordeeld tot terugbetaling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel en Beheer, Koninginnegracht 98, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen: Johan Drilmsa, wonende te 's-Gravenhage te dezer zake woonplaats kiezende aldaar aan de Zeestraat n°. 1 ten kantore van Mr. M. J. Broekhuijsen Jr., Adv. en Proc., die voor en namens hem dit verzoekschrift ondertekent;

dat verzoeker bij beschikking van den Militairen Commissaris voor Zuid-Holland van den 8sten Augustus 1945 werd benoemd tot bewindvoerder over Adam Drilmsa, gewoonde hebbende te 's-Gravenhage aan de Laan van Nieuw-Oost-Indië 118;

dat bij het onderzoek naar de vermogensbestanddeelen van Adam Drilmsa aan ver-

zoeker gebleken is, dat deze kort voor zijn vertrek aan Johannes Alfenaar, wonende te 's-Gravenhage (Scheveningen) aan de Westduinweg n°. 53, heeft ter hand gesteld in contanten een bedrag van f 2500.—;

dat Johannes Alfenaar voornoemd afgifte van dit bedrag aan verzoeker weigert met de mededeeling, dat dit bedrag hem van hand tot hand zou zijn geschonken, zonder dat daarbij overigens bewijzen van deze schenking zouden zijn opgemaakt;

dat verzoeker van oordeel is, dat deze schenking in ieder geval geschied is onder de drang van bijzondere gebeurtenissen en het onbillijk en onredelijk zou zijn, wanneer deze schenking in stand zou blijven, aangezien immers de rechtmatige erfgename van Adam Drilmsa, die nog aanwezig zijn, meer rechten kunnen doen gelden op dit bedrag dan Johannes Alfenaar, die geen enkele tegenprestatie heeft geleverd;

dat dan ook verzoeker in het belang van de boedel, waarvan hij bewindvoerder is, U verzoekt tot rechtsherstel over te gaan;

Weshalve verzoeker Uw Raad eerbiedig verzoekt te willen nietig verklaren de schenking, gedaan door Adam Drilmsa aan Johannes Alfenaar van een bedrag van f 2500.— en Johannes Alfenaar te veroordeelen dit bedrag aan verzoeker te betalen, met veroordeeling van hem in de kosten van dit geding.

't Welk doende enz.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift van Johan Drilmsa, wonende te 's-Gravenhage en het daarop ingekomen antwoord dd. 7 Januari 1946 van Johannes Alfenaar, eveneens wonende te 's-Gravenhage;

O. dat gerequesteerde heeft erkend het ten requeste genoemd bedrag tijdens de vijandelijke bezetting van Adam Drilmsa te hebben ontvangen, welk bedrag hem is geschonken onder de voorwaarde, dat indien genoemde Drilmsa tengevolge van de te verwachten maatregelen ten aanzien van Joodsch bezit tot armoede zou vervallen, gerequesteerde hem levensonderhoud zou verschaffen en eveneens zich met de zorg over diens kleinkinderen zou belasten;

O. dat requestant nog heeft aangevoerd, — en niet is weersproken door gerequesteerde — dat Adam Drilmsa ongeveer ter zelfder tijd als waarop voormelde schenking plaats vond, deelen van zijn vermogen ook anderen heeft gebracht;

O. dat op grond hiervan aannemelijk is, dat Adam Drilmsa, als Jood ontrust door de te verwachten maatregelen van den vijand tegen de Joden en hunne eigendommen, tot voorschreven handelingen is gebracht, en aldus heeft getracht zijn vermogen, althans een gedeelte daarvan, tijdelijk veilig te stellen;

O. dat in dit licht ook de ten requeste omschreven handeling van Adam Drilmsa moet worden gezien en derhalve moet worden aangenomen, dat zoodanige schenking, — zelfs bij het bestaan van de door gerequesteerde gestelde bijzondere verhouding tusschen hem en Adam Drilmsa, — achterwege zou zijn gebleven indien vorenbedoelde bedreiging niet zou hebben bestaan;

O. dat onder deze omstandigheden de ge-

dane schenking niet in stand behoort te blijven;

Beschikkende:

Verklaart nietig de ten requeste omschreven schenking ten bedrage van f 2500.—;

Veroordeelt gerequesteerde dit bedrag tegen behoorlijke kwijting aan requestant in zijne ten requeste vermelde hoedanigheid uit te keeren;

Veroordeelt voorts gerequesteerde in de kosten van dit geding, aan zijde van requestant qq. tot heden begroot op f 50.—.

No. 103.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 22 Febr. 1946. (Jhr. Mr. P. G. M. van Meeuwen).

Huurovereenkomst, tusschen partijen bestaande, nietig verklaard met bevel tot ontruiming. Het geregeld aannemen van de huursom staat toepassing van art. 23 van E 100 niet in den weg.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

dat verzoeker aan gerequesteerde P. Jonkers, wonende te Tilburg aan de J. P. Coenstraat 22 heeft verhuurd en in huur en gebruik heeft afgestaan het woonhuis gelegen te Tilburg aan de J. P. Coenstraat no. 22, dit tegen een huurprijs van f 35.— per maand, welke huurovereenkomst werd aangegaan tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa;

dat verzoeker deze overeenkomst niet vrijwillig met gerequesteerde is aangegaan, doch onder onbehoorlijke invloed van of vanwege personen en/of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, speciaal onder druk van de zijde van een zekeren Lomar, lid van de N.S.D.A.P., die dit huis vorderde ten behoeve van Duitsche evacué's en vervolgens geheel zonder voorkennis of goedvinden van verzoeker ter beschikking stelde van den gerequesteerde;

dat Uw Raad bevoegd is voormelde rechtsbetrekking bestaande tusschen personen, waarvan minstens één ingezetene van het Koninkrijk was en is, nietig te verklaren, dit nu het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn, verzoeker nimmer vrijwillig met gerequesteerde eenige overeenkomst gesloten zou hebben, integendeel verzoeker bedoeld pand kocht om daarin personeel van zijn fabriek te laten wonen;

Met eerbiedig verzoek op voormelde gronden nietig te willen verklaren de huurovereenkomst tusschen partijen als bovenvermeld bestaande, al dan niet met nietigverklaring der rechtshandeling waaruit deze rechtsbetrekking is ontstaan, voorts met veroordeeling van gerequesteerde om binnen 8 dagen na het wijzen van de hier gevraagde beslissing, bovengemeld perceel te verlaten en te

ontruimen, met al wie en al wat zich daarin vanwege den gerequesteerde mocht bevinden en met overgave van sleutels ter beschikking van verzoeker te stellen, voorts met machtiging op verzoeker om indien gerequesteerde met deze ontruiming nalatig mocht blijven, deze zelf te doen uitvoeren, desnoods met behulp van den sterken arm en al wat zich daarin bevindt, te doen brengen naar de openbare straat;

alles met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding;

O. dat gerequesteerde daartegen aanvoerde:

dat hij het niet eens is met het door den heer Jurgens te berde gebrachte feit dat deze huurovereenkomst onwettig zou zijn, aangezien alle bepalingen, door welke een overeenkomst van huur en verhuur ingevolge het Burgerlijk Wetboek beheerscht dient te worden, door beide partijen tot één Mei negentien honderd vijf en veertig steeds nauwkeurig en volledig werden uitgevoerd en dat pas vanaf dezen datum genoemden heer Jurgens geen huur meer wenscht te ontvangen;

dat ondergeteekende bovenvermeld huis inderdaad door tusschenkomst van een zekeren Lomar heeft gekregen, aangezien ondergeteekende's huurwoning te Hulten, D 42B door een bombardement onbewoonbaar was geworden en hij aldus oorlogse-troffene en dakloos was en dat hij dan ook geheel te goeder trouw aangenomen heeft dat deze Lomar ook de beschikking over dit huis had, te meer daar het huis oorspronkelijk door een Duitscher, een zekeren Richter bewoond werd, welke naar elders verhuisde;

dat ondergeteekende eerst later echter gebleken is, dat de reeds eerder genoemde heer Jurgens in onderhandeling was over den verhuur van deze woning met een zekeren heer Wiegerink, en niet zooals thans uit het request valt af te leiden met personeel van zijn fabriek;

dat bovengenoemde adspirant-huurder, de heer Wiegerink, zich na de bevrijding in October van het vorig jaar zich tot ondergeteekende heeft gewend en voor ondergeteekende's moeilijkheden dan ook volledig begrip toonde en afzag van alle rechten, welke hij eventueel zou kunnen doen gelden, van welk feit ook de heer Jurgens door ondergeteekende op de hoogte werd gesteld en met welke oplossing genoemde heer Jurgens zich aanvankelijk geheel accoord verklaarde;

dat ondergeteekende, Uw Commissariaat daarom beleefd verzoekt, de tusschen hem en den heer Jurgens bestaande huurovereenkomst niet nietig te willen verklaren, temeer daar ondergeteekende de eerste verdieping in onderverhuur heeft afgestaan aan een gezin bestaande uit man, vrouw en twee kinderen en ondergeteekende tevens nog evacuee's bij zich gehuisvest heeft, zoodat door een eventueele nietigverklaring van deze huurovereenkomst niet één, doch drie gezinnen dakloos zouden worden;

O. dat, nu gerequesteerde toegeeft dat de huurovereenkomst die tijdens de Deutsche bezetting van het Rijk in Europa is gesloten tusschen hem en verzoeker, is tot stand gekomen door tusschenkomst van den Duitscher Lomar, en niet betwist dat verzoeker die huurovereenkomst niet vrijwillig met hem

heeft aangegaan doch onder onbehoorlijken invloed van of vanwege personen of instanties door of vanwege den vijand met macht bekleed, art. 25 van het Besluit Rechtsverkeer van toepassing is;

O. dat waar verder tusschen partijen vaststaat dat de gehuurde zaak zich in Nederland bevindt, de Raad bevoegd is en termen aanwezig acht om de rechtsbetrekking die tusschen partijen is tot stand gekomen, nietig te verklaren;

O. dat daaraan niet afdoet, dat verzoeker gedurende de bezetting geregeld de huursom heeft aangenomen, omdat mag worden aangenomen dat voormelde onbehoorlijke invloed toen nog voortduurde en onder die standigheden uit het aannemen der huur niet mag worden afgeleid, dat verzoeker de huurovereenkomst — aangenomen dat dit mogelijk is — heeft bekrachtigd;

O. dat verder daaraan evenmin afdoet, dat een zekere Wiegerink, aan wien verzoeker het pand volgens gerequesteerde zou hebben willen verhuren, zich zou hebben teruggetrokken omdat hij begrip toonde voor de moeilijkheden van gerequesteerde waarmede verzoeker accoord zou zijn gegaan, daar uit deze omstandigheid — aangenomen dat zij zou zijn bewezen — evenmin kan worden afgeleid dat verzoeker zijn rechten om rechtsherstel te vragen heeft willen prijsgeven;

O. dat het niet noodig lijkt de rechshandeling, waaruit de rechtsbetrekking tusschen partijen is ontstaan, nietig te verklaren omdat verzoeker daarbij geen belang heeft;

Beslissende:

Verklaart nietig de huurovereenkomst tusschen partijen bestaande;

Veroordeelt gerequesteerde om binnen 8 dagen na betekening dezer beschikking het perceel te verlaten en te ontruimen met al wie en al wat zich daarin vanwege den gerequesteerde mocht bevinden en met overgave der sleutels ter beschikking van verzoeker te stellen;

Machtigt verzoeker om bij gebreke van dien, de ontruiming zelf te doen uitvoeren desnoods met behulp van den sterken arm;

Veroordeelen den gerequesteerde in de proceskosten tot op deze uitspraak aan de zijde van verzoeker begroot op f 25.—.

No. 104.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Maart 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Wilbois en v. d. Loos).

Requestant is van Deutsche nationaliteit, en mitsdien vijandelijk onderdaan.

Niet ontvankelijk verklaard in zijn verzoek.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 2 sub 2, 3, 10, 11.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het op 22 October 1945 bij den Raad door den advocaat Mr. J. R. Voûte Jr. als gemachtigde van S. Hergershausen, wo-

nende te Amsterdam, ingediend verzoekschrift tegen:

1. Willem Adriaan Blokker, wonende te Bussum, gerequesteerde sub 1;

2. Jacobus van Leeuwen, wonende te Amstelveen, gemeente Nieuwer Amstel, gerequesteerde sub 2;

Gezien het op 28 December 1945 bij den Raad door den advocaat Mr. F. W. van Dijk als gemachtigde van gerequesteerde sub 2 ingediend verweerschrift;

Gehoord ter zitting van den Raad op 22 Februari 1946 den requestrant, bijgestaan door Mr. W. A. de Koe, ten deze vervangende Mr. J. R. Voûte Jr., voornoemd, alsmede gerequesteerde sub 2, bijgestaan door Mr. F. W. van Dijk, voornoemd;

O. dat requestrant op de in het verzoekschrift nader omschreven gronden aan den Raad heeft verzocht:

1. nietig te verklaren het huurcontract van het winkelhuis, Beethovenstraat 47 *e Amsterdam, gesloten tusschen gerequesteerde sub 1 als verhuurder en den gerequesteerde sub 2 als huurder;

2. te gelasten het herleven van het huurcontract tusschen requestrant en gerequesteerde sub 1 op den achtsten dag na de terzake door den Raad te geven beschikking of zooveel eerder als gerequesteerde sub 2 het winkelhuis mocht hebben ontruimd onder bepaling, dat de huur zal bedragen f 1500 per jaar en het contract geacht wordt gesloten ten zijn voor den tijd van 1 jaar met stilzwijgende verlenging telkens van 1 jaar;

3. den gerequesteerde sub 2 te gelasten het winkelhuis te ontruimen en met de daarin door hem in Februari 1944 aangetroffen inventaris en slagersbenodigdheden ter vrije beschikking van requestrant te stellen binnen acht dagen na de door den Raad te geven beschikking, uitvoerbaar bij voorraad, zoo noodig met behulp van den sterken arm, onder verbeurte van een dwangsom van f 20 per dag voor iederen dag dat gerequesteerde sub 2 in gebreke mocht blijven aan deze veroordeeling te voldoen;

4. den gerequesteerde sub 2 te veroordeelen in de kosten dezer procedure, daaronder begrepen die van den rechtsbijstand van requestrant's advocaat;

O. dat gerequesteerde sub 1 daartegen geen verweer heeft gevoerd;

O. dat de gemachtigde van gerequesteerde sub 2 ter zitting heeft betoogd, dat requestrant is van Deutsche nationaliteit en mitsdien vijandelijk onderdaan in den zin van art. 2 sub 2 j^o. art. 1 sub 5 van het Besluit van 20 October 1944 houdende vaststelling van het Besluit Vijandelijk Vermogen (nr. E. 133);

O. dat ten bewijze daarvan door hem is overgelegd een uittreksel uit het Handelsregister te Amsterdam van de Kamer van Koophandel en Fabrieken van Noord-Holland dd. 28 Januari 1946, waaruit blijkt, dat op 8 September 1937 werd ingeschreven de vennootschap onder firma „Hergo”, waarbij als vennoot onder andere werd opgegeven requestrant wonende te Amsterdam, geboren te Unna (Duitschland) den 17 Januari 1882, nationaliteit Duitsche;

O. dat daarop door den gemachtigde van

requestrant is overgelegd een uittreksel uit genoemd Handelsregister dd. 19 November 1945, waaruit blijkt, dat op 9 Mei 1940 als eenig eigenaar van genoemde zaak stond ingeschreven requestrant en waarin deze eveneens staat vermeld als te zijn van Deutsche nationaliteit;

O. dat door den gemachtigde van requestrant bovendien is overgelegd een doorslag van een schrijven dd. 17 October 1945 door laatstgenoemde gericht aan Mr. Boudewijnse, van wien aan den Raad uit eigen wetenschap bekend is, dat hij toendertijd van juridisch adviseur van het Beheersinstituut, waarin requestrant verzoekt hem eene verklaring te willen geven, dat hij als niet-vijandelijk worat beschouwd;

O. dat door den requestrant ter zitting is bekend, dat hij deze verklaring niet, althans nog niet heeft ontvangen;

O. dat door deze producties en erkenenis de Raad aannemelijk acht gemaakt en mitsdien als vaststaand aanneemt, dat requestrant is van Deutsche nationaliteit, zoodat hij moet worden aangemerkt als vijandelijk onderdaan in den zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat volgens art. 3 van genoemd Besluit het Vermogen, toebehoorende aan een vijandelijken onderdaan met het inwerking treden van dat Besluit van rechtswege in eigendom is overgegaan op den Staat, evenals het vermogen, hetwelk na het inwerking treden van dat Besluit aan een vijandelijken onderdaan opkomt, alsdan van rechtswege in eigendom op den Staat overgaat;

O. dat volgens art. 1 sub 8 van meergevoerd Besluit onder vermogen wordt verstaan alle vermogensrechtelijke rechten en bevoegdheden in den ruimsten zin, die bestanddeelen van vermogen kunnen vormen, waaronder begrepen alle verbintenisrechtelijke rechten en aanspraken, onder meer die zich binnen het gebied van het Koninkrijk bevinden of binnen het Koninkrijk kunnen worden geldend gemaakt;

O. dat blijkens art. 10 van voormeld Besluit een vermogen — behoudens hier niet ter zake doende uitzonderingen — ten behoeve van den Staat wordt beheerd door het Beheersinstituut, welk beheer volgens art. 11, zoodals dit is gewijzigd bij besluit van 15 November 1945 tot wijziging van het Besluit Vijandelijk Vermogen (no. F. 272) onder meer omvat het uitoefenen van alle rechten, voortvloeiende uit zoodanig vermogen;

O. dat, nu moet worden aangenomen, dat het vermogen van requestrant van rechtswege op den Staat in eigendom is overgegaan en het Beheersinstituut alle rechten, voortvloeiende uit zoodanig vermogen uitoefent, waaronder moet worden begrepen, het instellen van rechtsvorderingen, welke zoodanige rechten tot voorwerp hebben, de Raad van oordeel is, dat requestrant het onderhavige verzoek niet kan doen;

O. dat requestrant na de mondelinge behandeling nog wel heeft ingezonden een schrijven dd. 23 Februari 1946 van het Beheersinstituut Bureau Amsterdam, waarin dit Bureau, in aanmerking nemende dat zich hier een geval voordoet van onverwijlden spoed verklaart, overeenkomstig art. 37 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aan

requestrant toestemming te verleen en tot het instellen van de onderhavige vordering zulks met terugwerkende kracht tot 19 October 1945 — doch dit requestrant niet baat, reeds hierom niet omdat voormeld art. 37 lid 2 kennelijk betreft gevallen, waarin de behandeling zelve niet het uitsstel kan lijden hetwelk met het verkrijgen van toestemming van het Beheersinstituut zou gemoeid zijn, waarvan echter hier geen sprake is, nu de handelingen reeds lang geleden verricht zijn, en de toestemming achteraf gewenscht wordt;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant niet ontvankelijk in zijn verzoek;

Veroordeelt hem in de kosten dezer procedure tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequesteerde sub I begroot op nihil en aan de zijde van gerequesteerde sub 2 op f 25.—.

No. 105.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Maart 1946. (Mrs. Prof. Cleveringa, Prof. Kollewijn en Prof. Duyfjes).

Beschikkingen van het Beheersinstituut in hooger beroep vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 13, 15 en 43.)

De Raad voor Rechtsherstel, enz.;

Gezien de verzoekschriften van Hendrik du Buisson van 22 October en 20 November 1945, waarbij gerequestrant in beide zaken domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van den procureur Mr. H. Sanders zich tot den Raad wendt met het verzoek om te vernietigen de beschikkingen van Het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, onderscheidenlijk van 29 September 1945 en 2 November 1945, zijnde bij de eerste beschikking nietig verklaard de op 22 December 1944 gesloten overeenkomst tusschen de commanditaire vennootschap Transportmaatschappij Koch & Co. te Rotterdam en requestrant, bij welke overeenkomst eerstgenoemde aan laatstgenoemde heeft verkocht het kantoormeubilair voor een bedrag van f 1350.—; en bij de tweede de in het najaar 1944 tusschen R. Koch en P. Lamers eenerzijds en requestrant anderzijds gesloten overeenkomst, waarbij eerstgenoemde aan requestrant hebben geschonken elk voor zich een bedrag van f 7500.—;

O. dat de Kamer de gezamenlijke behandeling van deze zaken gelast heeft, zoodat bij één beslissing uitspraak kan worden gedaan;

O. dat requestrant tegen de aangevallen beschikking van 29 September 1945 een drietal grieven heeft aangevoerd, waarvan de eerste en de tweede onderscheidenlijk inhouden, dat het Beheersinstituut den termijn van artikel 15 E 133 heeft overschreden en

dat het met de aangevallen beschikking zijn bevoegdheid heeft overschreden, aangezien artikel 15 voormeld, krachtens hetwelk die beschikking genomen is, alleen toepasselijk is voor handelingen, verricht vóór het inwerkingtreden van het Besluit E 133, wat in casu niet het geval is; terwijl de derde grief zich richt tegen den inhoud dier beschikking, evenals de bezwaren tegen de aangevallen beschikking van 2 November 1945 uitsluitend op feitelijke gronden berusten en niet van exceptieven aard zijn;

O. dat het Beheersinstituut deze grieven en bezwaren schriftelijk heeft bestreden en zich daarbij wat de eerste grief tegen de beschikking van 29 September 1945 betreft subsidiair beroepen heeft op de wijziging, welke bij het Besluit F 272 in de desbetreffende bepalingen van het Besluit E 133 is gebracht, waartegen de raadsman van requestrant bij de door raad gelaste mondelinge toelichting der beide zaken als verweer heeft opgeworpen, dat dit wijzigingsbesluit rechtskracht zou missen;

O. dat het den Raad onnoodig voorkomt, zijn standpunt ten aanzien van deze beide buiten de hoofdzaak omgaande grieven te bepalen, aangezien, ook al zouden zij verworpen worden en derhalve de hoofdzaak ter beschikking komen, die beslissing ten gunste van requestrant zou moeten uitvallen;

O. toch, dat de door het Beheersinstituut in beide zaken uitgesproken nietigverklaring gegrond is op artikel 15 E 133, welk artikel daarvoor den eisch stelt, dat summierlijk gebleken zij, dat partijen tot de rechtshandeling het oogmerk hadden om maatregelen in den geest als bedoeld in dat Besluit te verijdelen of te bemoeilijken, althans dat één der partijen zoodanig oogmerk had en dit de wederpartij bekend was of had behooren te zijn;

dat nu ten deze in beide zaken ten hoogste gebleken is van een rechtshandeling als bedoeld in artikel 13 van gemeld Besluit, verricht met een vijandelijk onderdaan en betrekking hebbende op diens vermogen, maar dat, ook niet summierlijk, aannemelijk gemaakt is, dat daarbij het oogmerk bestaan heeft om bijzondere voorzieningen zooals dat Besluit omtrent het vermogen van vijandelijke personen en omtrent het beheer daarvan heeft getroffen, te verijdelen of te bemoeilijken;

dat namens het Beheersinstituut door zijn gemachtigde Mevr. Mr. H. M. de Kat bij de mondelinge toelichting en wel de nadruk opgelegd is, dat tot de nietigverklaring vooral aanleiding heeft gegeven de overtuiging, dat zoowel bij de overdracht van het meubilair als bij de schenking de bedoeling heeft voorgezet, om de in Duitsche handen tot stand gekomen en door Duitschers gevoerde onderneming Koch & Co in wezen als Duitschen onderneming in stand te houden, die tijdelijk in schijn door requestrant zou worden geleid, totdat na eenige jaren de eigenlijken belanghebbenden het Duitsche hoofd hier te lande weder zouden kunnen opsteken, doch dat voor deze stelling geen steunende feiten zijn bijgebracht;

dat integendeel de namens requestrant gegeven voorstelling van zaken, als zouden de

heeren Koch & Lumers bij de door hen als aanstaande voorziene liquidatie van hun bedrijf hier te lande requestrant, die jaren lang bij hen werkzaam geweest was in dat bedrijf, in staat hebben willen stellen voor eigen rekening zaken te gaan drijven teneinde hem voor zijn langdurige diensten te beloonen, den Raad aannemelijk voorkomt en ook namens gerequesteerde bij de mondelinge behandeling, wat de feiten betreft, niet weersproken is;

dat het feit, dat de gelden voor de schenking gebruikt, zooals requestrant bij de mondelinge toelichting zonder tegenspraak van de wederpartij heeft aangetoond uit een Duitsch crediet van de schenkers bij hun Bank in Dusseldorf naar Nederland zijn overgebracht, er mede op wijst, dat de schenkers niet het oogmerk hebben gehad om althans dit vermogensbestanddeel, dat zij in Duitschland veilig konden wanen voor mogelijke maatregelen van Nederlandsche zijde, ter ontduiking van zulke maatregelen aan een Nederlander over te dragen;

O. dat op deze gronden de aangevallen beschikkingen niet kunnen worden gehandhaafd;

Gelet op artikel 43 E 133 en op artikel 142 E 100;

Beschikkende:

Verklaart nietig de beschikkingen van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving van 29 September en 2 November 1945, waarbij nietig verklaard zijn onderscheidenlijk de op 22 December 1944 gesloten overeenkomst tusschen de commanditaire vennootschap transportmaatschappij Koch & Co. te Rotterdam en H. du Buisson te Rotterdam, waarbij eerstgenoemde aan laatstgenoemde heeft verkocht het kantoormeubilair voor een bedrag van f 1350.—, en de tusschen R. Koch en P. Lumers enerzijds en H. du Buisson anderzijds op 22 December 1944 gesloten overeenkomst van schenking, voorzover elk der schenkers betreft ten bedrage van f 7500.—.

No. 106.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 5 Maart 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kollwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Huurovereenkomst betreffende winkel en woning tusschen gerequesteerde (huurder) en medegerequesteerde (eigenares) nietig verklaard. Herleving van huurovereenkomst tusschen requestrante en eigenares bevolen.

Ontneming binnen één maand nadat requestrant aan gerequesteerde zal hebben betaald f 1200 als schadevergoeding voor kosten van verhuizing. Dwangsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 26.)

De Raad voor Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift van 23 Augustus

1945 van de N.V. Gebr. v. d. Woude's Vleeschhouwerijen gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. R. Voûte Jr.;

Gezien de verweerschriften van J. Liscaljet, wonende te Bussum, gemachtigde Mr. Dr. E. W. Catz en van de Coöperatieve Bouwvereniging „Rochdale” gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Dr. E. W. Catz, beiden gedateerd 2 November 1945;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter zitting van 17 December 1945 en de sedert dien nog ingekomen stukken;

O. dat ten processe is komen vast te staan: dat requestrante vanaf 1927 tot 25 November 1942 van Rochdale (tweede verweerster) in huur heeft gehad het winkelhuis met achterwoning gelegen aan de Cornelis Krusemanstraat 55 te Amsterdam, alwaar zij een slagerij exploiteerde; dat op 25 November 1942 requestrante's bedrijf als zijnde een Joodsch bedrijf, door de Duitschers is in beslag genomen en de geheele winkelinventaris is verkocht; dat bedoeld perceel nadien gedurende ruim een jaar heeft leeggestaan en vervolgens per 1 December 1943 van Rochdale is gehuurd door J. Liscaljet (eersten verweerder), die daarin thans een slagerij exploiteert, doch nog heeft aangehouden de huur van het perceel aan de Adelaarsweg 110 te Amsterdam, waar hij vroeger een slagerij exploiteerde;

O. dat onder deze omstandigheden, op grond van het bepaalde in de artt. 23 en 25 van K. B. E. 100 het door Liscaljet aangegane huurcontract behoort te worden nietig verklaard en de herleving van het tusschen requestrante en Rochdale bestaan hebbend huurcontract behoort te worden bevolen; een en ander zooals gevorderd sub 1 en 4 van het request, doch in voege als hieronder zal worden bepaald;

dat dit impliceert, dat eveneens voor toewijzing vatbaar is, wederom in voege als hieronder zal worden bepaald, de sub 2 in het request ingestelde vordering tot ontroofing;

O. echter, dat de Raad geen reden ziet om verweerder Liscaljet tot eenige schadevergoeding aan requestrante te veroordeelen, als gevorderd sub 3 van het request;

dat de Raad daarentegen van oordeel is, dat requestrante aan Liscaljet zal hebben te vergoeden de kosten van verhuizing der slagerij-inventaris van den Adelaarsweg naar de Cornelis Krusemanstraat, de verhuiskosten terug en de kosten van de herinrichting van het winkelpand Adelaarsweg 11 voor zijn slagerijbedrijf; dat deze kosten, op grond van hetgeen daaromtrent is gesteld in een schrijven van Mr. Dr. E. W. Catz, den gemachtigde van Liscaljet, d.d. 22 Januari 1946, welk schrijven ter kennis van requestrante is gebracht, door den Raad ex aequo et bono worden vastgesteld op f 1200.—;

O. dat, waar partijen over en weer op eenige punten in het ongelijk zijn gesteld, de Raad de kosten zal compenseeren;

Rechtdoende:

Verklaart nietig het huurcontract van de winkel met achterwoning, gelegen aan de Cornelis Krusemanstraat 55 te Amsterdam, gesloten tusschen gerequesteerde „Roch-

dale" als verhuurster en gerequesteerde Liscaljet als huurder;

Gelast de herleving van het op 25 November 1942 beëindigde huurcontract tusschen gerequesteerde Rochdale als verhuurster en requerrante als huurster, ingaande zoodra gerequesteerde Liscaljet het pand zal hebben verlaten, met bepaling dat de huur zal bedragen f 107.— per maand en dat het contract wordt geacht te zijn aangegaan voor den tijd van één jaar;

Beveel gerequesteerde Liscaljet het litigieuse winkelpand met achterwoning te ontruimen binnen één maand, nadat de onderwerpelijke uitspraak te zijner kennis zal zijn gebracht asmede requerrante hem het hierboven genoemde bedrag van f 1200.— zal hebben betaald; zulks met bepaling, dat de bevolen ontruiming zoo noodig zal kunnen worden ten uitvoer gelegd met behulp van den sterken arm en dat gerequesteerde Liscaljet een dwangsom van f 20.— per dag zal verbeuren, voor iederen dag dat hij in gebreke mocht blijven aan deze veroordeeling te voldoen;

Beveelt de gerequesteerde „Rochdale" het litigieuse winkelpand met woning, onmiddellijk na de ontruiming daarvan, door gerequesteerde Liscaljet, ter beschikking te stellen van requerrante;

Consenseert de kosten tot op den dag der uitspraak in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten drage, met veroordeeling van gerequesteerden en eventueel door hen veroorzaakte executiekosten.

No. 107.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 30 October 1945. (Mrs. Suringar, Haga en Pannenberg).

Schenking van een handelszaak met fabrieksgebouw aan minderjarige kinderen nietig verklaard. Schenking had uitsluitend ten doel, het bedrijf voor den Joodschen requestrant te redden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 25 en 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Wat de feiten betreft :

O. dat bij acte, verleden voor notaris Mr. K. J. H. M. Weve te Nijmegen op 20 Mei 1943, verzoeker aan zijn toen en ook thans nog minderjarige kinderen, 1. Hans Leopold, 2. Robert Ludwig Ernst, Maria, 3. Heinz Rudolf Erwin Maria, welke kinderen werden vertegenwoordigd door Mr. H. P. A. Achterbergh te Nijmegen als bijzonderen curator, als zoodanig op 19 Mei 1943 benoemd door den kantonrechter aldaar, heeft geschonken:

„de door hem gedreven handelszaak, bestaande in een ververij en chemische wasscherij onder den handelsnaam „De Pauw", met alle daartoe behorende baten, waartoe onder meer behoort het fabrieksgebouw met erf en grond, gelegen aan den Wolfkuilscheweg nummers 27 en 29 te Nijmegen, kadastraal

bekend gemeente Neerbosch sectie B nummer 3035, groot twaalf are, vijf en tachtig centiare, een en ander zooals vermeld in de laatstgoedgekeurden balans, opgemaakt den een en dertigsten December negentienhonderd twee en veertig', waarvan een afschrift aan deze akte is vastgehecht, met inbegrip van de vestigingsvergunning en al hetgeen tot die handelszaak mocht behooren,

zulks onder den last om voor hunne rekening te nemen alle schulden en lasten tot de handelszaak behorende, zooals op aangehechten balans vermeld", welke schenking door den bijzonderen curator met machtiging van den Kantonrechter was aangenomen, terwijl de geschonken goederen onder beheer werden gesteld van Wilhelmus van Kempen, industrieel te Nijmegen;

O. dat verzoeker nu heeft gesteld, dat hij Duitse Jood, doch sedert 1930 Nederlandsch ingezetene, en leider der te Nijmegen gevestigde ververij en chemische wasscherij „De Pauw", in 1941 van de Duitse Nationaliteit is vervallen verklaard; dat over zijn bovengenoemde onderneming door den Duitse Besetter een „Verwalter" werd aangesteld, die al spoedig op alle wijzen trachtte de onderneming aan een derde te verkoopen;

dat aan hem, om dit te voorkomen, het advies werd gegeven om zijn onderneming over te dragen aan zijn drie minderjarige kinderen uit zijn huwelijk met Hendrina Petronella van Kempen die immers uit een gemengd huwelijk waren voortgekomen;

dat hij gemeend heeft dit advies te moeten opvolgen en om die reden de onderneming aan zijn kinderen heeft geschonken;

dat die schenking alleen bedoelde, het bedrijf voor hem en zijn gezin te redden en thans geen doel meer heeft;

Op welken grond hij heeft verzocht, die schenking nietig te verklaren;

O. dat Mr. Achterbergh v.n.d. als bijzondere curator over de kinderen vervolgens schriftelijk heeft verklaard, dat hij zich met den inhoud van het verzoekschrift volkomen kan vereenigen en hij hetzelfde steunt;

Wat het recht betreft :

O. dat naar het oordeel van den Raad, met het oog op de bijzondere omstandigheden, hier boven omschreven, het achterwege laten van 's Raads ingrijpen onredelijk ware en het verzoek mitsdien moet worden toegevozen;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de schenking, bij acte van 20 Mei 1943, verleden voor notaris Weve te Nijmegen, door verzoeker gedaan aan zijn genoemde minderjarige kinderen.

No. 108.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM (Enk. Kamer), 10 December 1945. (Mrs. Verdam, Prof. Kolléwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Terugvordering van een loods, tijdens de bezetting door „Verwalter" verkocht, toegewezen. Beroep op goede trouw verworpen.

Geen terugbetaling van koopprijs noch van onderhoudskosten. Dwangsom.

Revindicator beslag van waarde verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 25, 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift met bijlagen, aan den Raad ingediend door de procureur Mej. Mr. Lija W. van den Dries te Amsterdam, als gemachtigde van André Gotlieb, wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van den gerequesteerde A. Dijkman, wonende te Amsterdam;

O. dat verzoeker in Mei 1940 eigenaar was van een uitneembaar plaatijzeren loods met houten vloeren en glas van boven, welke loods zich bevond in den tuin van het perceel Admiraal de Ruijterweg 189 te Amsterdam;

O. dat over de eigendommen van verzoeker, die van joodschen bloed is, gedurende den oorlog een beheerder is aangesteld en deze buiten verzoeker om de loods heeft verkocht en overgedragen aan gerequesteerde;

O. dat derhalve deze koop en overdracht is tot stand gekomen op grond van een maatregel van den Bezetter ten aanzien waarvan bij K. B. E. 93 is bepaald dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve behoudens blijk van het tegendeel aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van het ingrijpen bedoeld in art. 23 K. B. E. 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat gerequesteerde beweert te goeder trouw te hebben gehandeld, doch de Raad die beweerde goede trouw niet aanneemt;

O. immers, dat gerequesteerde, die destijds eigenaar was van het perceel in welks tuin de loods stond, wist — gelijk hij zelf toegeeft, — dat zijn koop de loods van requestrant betrof, dat dit joodsch bezit was en hij ze kocht van een door den bezetter aangestelden beheerder;

O. dat hij nu wel beweert, niet te hebben geweten, dat hij joodsch bezit niet mocht kopen, doch deze bewering — wat van haar zij — niet een beroep op goede trouw in den zin van K. B. E. 100 behelst, nu hij had moeten begrijpen dat hij in dezen zich van koop had te onthouden;

O. dat derhalve verzoekers vordering tot nietigverklaring van de overdracht en tot afgifte van de loods voor toewijzing vatbaar is, en gerequesteerde's verweer dat de afgifte slechts dient te geschieden tegen betaling van den koopprijs à f 750.— moet worden verworpen;

O. dat gerequesteerde voorts aanvoert, dat hem in elk geval vergoed moet worden een bedrag van f 200.— wegens onderhoud, doch de Raad ook dit verweer verwerpt;

O. dat het hier blijkbaar gewoon onderhoud betreft, en gerequesteerde, die het genot van de loods heeft gehad, eventuele kosten van zulk onderhoud wel in mindering kan brengen op een eventuele vordering van requestrant tot vergoeding van het gemiste genot, doch niet terzake van zulke kosten een vordering op verzoeker kan doen gelden;

O. voorts dat de Raad hier een dwangsom als gevraagd op haar plaats acht en zich tot bepaling daarvan bevoegd acht, nu zulks geacht kan worden een sequel te zijn van de veroordeeling tot afgifte;

O. wat betreft de gevraagde vanwaardeverklaring van het revindicator beslag, dat het beslag gelegd is bij exploit van 12 September 1945 en het verzoekschrift tot vanwaardeverklaring geacht kan worden tijdig te zijn ingediend, nu het gedateerd is 19 September 1945;

O. dat hieraan niet afdoet, dat het op dit verzoekschrift voorkomend stempel van den Raad 27 September 1945 vermeldt, omdat niet onnaamelijk is, dat in verband met de destijds bij den Raad heerschende ongewone drukte deze datum niet dezelfde is als die van aankomst van het request;

O. dat het vorenstaande leidt tot de volgende beslissing;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overdracht van bovenvermelde loods aan gerequesteerde door den beheerder van verzoeker;

Beveelt gerequesteerde om voormelde loods aan verzoeker af te geven binnen veertien dagen na den dag waarop deze beslissing aan verzoeker zal zijn betekend;

Veroordeelt gerequesteerde om aan verzoeker als dwangsom te betalen een bedrag van f 25.— voor iederen dag dat hij in gebreke mocht blijven aan dit bevel te voldoen;

Verklaart van waarde het ten deze bij exploit van den deurwaarder W. F. Eijsten te Amsterdam d.d. 12 September 1945 gelegd revindicator beslag;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding, met inbegrip van de kosten van beslag en bewaarloon, tot heden aan de zijde van verzoeker bedragende f 68.—.

No. 109.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 20 Maart 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Drion, Gen.-Maj. Baron van Lawick, Gen.-Maj. Mathon).

Dienstneming door een 17-jarige bij het N.S.K.K. Strafmotivering.

De tijd, in bewaring doorgebracht, kan ook voor politieke veroordeelden worden afgetrokken.

(Sr. artt. 27, 101.)

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

De Proc.-Fiscaal tegen Wilhelmus Andreas van Rysingen, geboren te Eindhoven op 2 Maart 1926, van beroep electro-techniker wonende te Eindhoven, in voorloopige hechtenis in het Bewaringskamp te Vught.

Gezien, enz.;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

„dat hij in of omstreeks het einde der maand Januari van het jaar 1944 te Eindhoven, althans in Nederland, als Nederlander opzettelijk vrijwillig, wetende dat Neder-

land met Duitschland in oorlog was, in Duitschen Krijgsdienst, althans in Duitschen Staatsdienst of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K.”;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard:

De verdachte: In het begin van Februari 1944 heb ik mij te Eindhoven vrijwillig gemeld voor dienstneming bij het N.S.K.K. Ik werd aangenomen en trad kort daarop in dienst. Ik werd in een Duitsch uniform gekleed.

Ik ben in Nederland uit Nederlandsche ouders geboren. Toen ik mij voor dienstneming bij het N.S.K.K. meldde wist ik, dat Nederland met Duitschland in oorlog was. Aanleiding tot mijne aanmelding was een oproep, waarbij de Befehlshaber der Duit-sche Weermacht om chauffeurs vroeg.

Ik ben ongehuwd en ook nimmer gehuwd geweest.

Ik ben tot werken in staat;

de getuige Gerardus van Asperdt: In het jaar 1944 heb ik den mij bekenden verdachte te Eindhoven gezien gekleed in een Duitsch uniform en bewapend met een geweer;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat het N.S.K.K. (National Sozialistisches Kraft-fahrerkorps) een onderdeel vormde van de Duit-sche krijgsmacht;

O. dat dit ook blijkt uit de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsch gebied d.d. 24 April 1942 (45/1942) in verband met diens verordening van 25 Juli 1941 (135/1941);

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzoo vele redenevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachte omstreeks het einde der maand Januari van het jaar 1944 te Eindhoven als Nederlander vrijwillig, wetende, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, is toegetreden tot het N.S.K.K.;

O. dat dit feit is gepleegd gedurende den huidige oorlog, immers den in de jaren 1940—1945 tusschen Nederland en Duitschland gevoerden oorlog;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert: Als Nederlander vrijwillig in Krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is;

strafbaar krachtens de artikelen 101 van het Wetboek van Strafrecht, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de verdachte deswege strafbaar is, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van het feit of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft, dat de verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven, dat hij bij het N.S.K.K. in dienst is getreden omdat hij veel gevoelde voor technisch werk, dat hij echter geen werk kon vinden en daarom zijn toevlucht zocht bij het N.S.K.K. en dat hij er zich niet van bewust is geweest, dat hij dit doende de oorlogsmacht van een vijand hielp vergrooten;

O. dat enerzijds den verdachte zwaar moet worden aangerekend, dat hij nog in het begin van 1944, toen aan iedereen toch bekend was hoe wreed een vijand Duitschland

voor ons volk was, zich heeft gemeld om bij dien vijand in dienst te treden;

dat anderzijds niet onaannemelijk is, dat de verdachte, die toen nog geen 18 jaren oud was, het verkeerde van wat hij deed niet volledig heeft ingezien en verlost door de mogelijkheid van hem passend werk in jeugdige onbezonnenheid te licht over de daaraan verbonden moreele bezwaren is heen-gestapt;

O. dat het Hof, een en ander in aanmerking nemende, de hierna te noemen straf in over-eenstemming acht met den ernst van het feit en de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd;

O. dat de verdachte zich reeds sedert 31 Mei 1945 in bewaring bevindt in een inter-neeringskamp en het Hof van oordeel is, dat de tijd in die bewaring doorgebracht zou behooren te worden in mindering gebracht bij de ten uitvoerlegging der hem op te leggen gevangenisstraf, doch aan twijfel onderhevig acht, of de mogelijkheid daartoe bestaat;

dat immers volgens art. 27 Sr., dat ten deze zou moeten worden toegepast, in mindering kan worden gebracht de tijd in „voor-loopige hechtenis” doorgebracht, waarmede, gelet ook op de wijziging in dit artikel aangebracht bij de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, kennelijk bedoeld is voorloopige hechtenis als omschreven in art. 133 van dit wetboek, namelijk vrijheidsberoving ingevolge eenig bevel van bewaring, gevangenneming of gevangenhouding als in dit wetboek, in het bijzonder in de artt. 63 en volgende, geregeld;

O. dat echter, indien de bepaling van art. 27 Sr. bij andere dan de gewone rechtspleging wordt toepasselijk verklaard en bij die andere rechtspleging gewone voorloopige hechtenis in voorschreven beteekenis niet of nauwelijks voorkomt, een redelijke wetstoepassing medebrengt, dat alsdan op de te leggen vrijheidsstraffen zal kunnen worden in mindering gebracht de tijd gedurende welken de veraachte ter zake van het feit, waarvoor hij terecht staat, te voren van zijne vrijheid is beroofd geweest, ook al is die vrijheids-beroving niet tot stand gekomen en ondergaan op de wijze, bij de gewone rechtspleging voor de „voorloopige hechtenis” voorgeschreven;

O. dat zoo ook, door de toepasselijkverklaring in het Wetboek van Militair Strafrecht van de bepalingen van het gemeene strafrecht, bij de militaire strafrechtspleging de tijd door een beklagde in verzekerde bewaring doorgebracht krachtens art. 27 Sr. van de hem opgelegde gevangenisstraf kan worden afgetrokken, — zooals voor zooveel noodig blijkt uit art. 33 van het Wetboek van Militair Strafrecht, — terwijl het in verzekerde bewaring stellen en houden van aan de militaire rechtspraak onderworpenen in de wet Regtspleging bij de Landmacht op geheel andere wijze is geregeld dan in het Wetboek van Strafvordering;

O. dat het Hof dan ook van oordeel is, dat op grond van het ook bij de bijzondere rechtspleging voor het Hof toepasselijke art. 27 Sr. kan worden bepaald, dat de tijd, door een verdachte in bewaring doorgebracht krachtens inbewaringstelling ingevolge art. 16 van het Besluit op den bijzonderen staat van

beleg en krachtens verlenging daarvan of inbewaringstelling door den procureur-fiscaal overeenkomstig het bepaalde in het Besluit politieke delinquenten 1945, bij de tenuitvoerlegging van op te leggen vrijheidsstraf zal worden in mindering gebracht;

O. dat tegen het hierboven als juist aangevoerde standpunt zou kunnen worden aangevoerd, dat bij het Besluit Buitengewone Rechtspleging (artt. 1, 10 en 15) er van wordt uitgegaan, dat ook bij de berechting der aan de rechtsmacht van de Bijzondere Gerechtshoven onderworpen misdrijven geldt de in de artt. 63 v.v. Sv. gegeven regeling en van toepassing is de bepaling van art. 133 van dat Wetboek, — wat dan zou moeten medebrengen, dat ook bij de berechting van de bovenbedoelde misdrijven de toepassing van art. 27 Sr. beperkt moet blijven tot de voorloopige hechtenis omschreven in art. 133 Sv.;

dat echter kennelijk bij het totstandkomen van het Besluit B. R. niet is voorzien, dat in feite nagenoeg alle van die misdrijven verdachten op andere dan de in de artt. 63 v.v. Sv. voorgescreven wijze in verzekerde bewaring zouden worden gesteld en gehouden; dat bovendien door het Besluit politieke delinquenten 1945 voor wat die verdachten betreft de regeling van de genoemde wetsartikelen is ter zijde gesteld en omtrent het in bewaring stellen en houden van die verdachten gedurende een aan hunne berechting voorafgaanden tijd een bijzondere regeling is in het leven geroepen;

dat daaruit mag worden afgeleid, dat bij het vaststellen van laatstgenoemd besluit er van werd uitgegaan, dat de daarin genoemde bewaring met voorloopige hechtenis moet worden gelijk gesteld, ook voor wat betreft de toepassing van art. 27 Sr.;

O. dat deze laatste gevolgtrekking vooreerst steun vindt in het ontbreken van iedere andere regeling dienaangaande, daar, indien een zoodanige toepassing van genoemd art. 27 bij de bijzondere rechtspleging niet in de bedoeling zou liggen, een dergelijke regeling toch zeker zou zijn gegeven, waar toen bekend was, dat het aantal politieke delinquenten groot is en dat velen hunner geruimen tijd op berechting zullen hebben te wachten, welke omstandigheid het dringend noodig maakt, dat aftrek van aan de veroordeeling voorafgaande vrijheidsberoving mogelijk zal zijn;

dat immers te verwachten is, dat meermalen zal worden bevonden, dat een verdachte door die vrijheidsberoving de hem toekomende straf reeds geheel of voor een belangrijk deel heeft uitgeboet, terwijl, als de mogelijkheid van in mindering brengen van den tijd van die vrijheidsberoving op de op te leggen straf zou ontbreken, de rechter voor de moeilijkheid kan komen te staan, dat hij straf zou moeten opleggen, terwijl hij meent, dat de ondergane vrijheidsberoving voldoende bestraffing vormt, of een straf zou moeten opleggen, die ofwel te zamen met den tijd in voor-arrest doorgebracht te boven gaat wat den verdachte toekomst ofwel (wegens het rekening houden met het voor-arrest) niet voldoende tot uitdrukking brengt den ernst van het gepleegde feit;

O. dat voorts uit de bepaling van art. 15 aanhef en 3^e van het B.P.D. 1945 blijkt, dat als vanzelfsprekend verondersteld wordt, dat bepaald kan worden, dat de tijd, gedurende welken een bewaarde in bewaring geweest is, bij de tenuitvoerlegging der hem op te leggen straf zal worden in mindering gebracht;

O. dat nog de vraag kan worden gesteld of niet onderscheid moet worden gemaakt tusschen de bewaring, door den procureur-fiscaal bevolen, en de inbewaringstelling door het militair gezag krachtens art. 16 B.B.S.B. en de eerste, als door een rechterlijk ambtenaar bevolen, wel, de tweede, als door een niet bij de rechterlijke macht betrokkene in het leven geroepen, niet voor aftrek in aanmerking zou kunnen worden gebracht;

O. dat voor het maken van dit onderscheid geen aanleiding bestaat, daar vóór de bij het Besluit P. D. 1945 gegeven regeling het militair gezag, in bewaring stellende degenen, die die voor berechting door de Bijzondere Gerechtshoven in aanmerking komen, daarbij mede waarnam de taak, welke vervulling was toegedacht aan rechterlijke ambtenaren en colleges;

O. dat dan ook het Besluit P. D. 1945 beide inbewaringstellingen op één lijn stelt, immers naast de door den procureur-fiscaal te bevelen bewaring noemt de inbewaringstelling door het militair gezag (art. 12 en 36) en in art. 33 bepaalt, dat een bewaring, op het tijdstip van inwerkingtreding van het besluit van kracht, geacht wordt door of vanwege den procureur-fiscaal met ingang van dat tijdstip voor een termijn van drie maanden te zijn verlengd, terwijl ten slotte ook in voormeld art. 15 geen onderscheid tusschen beide wijzen van inbewaringstelling gemaakt wordt;

O. dat de verdachte door in vreemden krijgsveld te treden zijn Nederlandschap niet heeft verloren, daar hij immers bij zijne indiensttreding en gedurende den geheelen duur van zijn dienstverband, dat volgens zijne opgave in April 1945 eindigde, nog minderjarig was;

O. dat niet bewezen is hetgeen den verdachte meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien, enz.

Rechtdoende:

Verklaart den verdachte schuldig aan voorgescreven feit en deswege strafbaar;

Veroordeelt den verdachte tot een gevangenisstraf van twee jaren en drie maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie, sedert 31 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt, dat — de schuldige tot werken in staat zijnde —, de opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zulks voor den tijd van acht jaren;

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen.

No. 116.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 30 October 1945.
(Mrs. Suringar, Haga en Pannenberg).

Nietigverklaring van een arrest van het Gerechtshof te Arnhem d.d. 14 Januari 1942, alsmede de daaruit voortgesproten rechtsbetrekking van schuldeischeres (gerequestreerde) en schuldenares (requestrante).

Gerequestreerde veroordeeld tot betaling aan requestrante van de ingevolge voormeld arrest ontvangen bedragen met rente en kosten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Wat de feiten betreft:

O. dat tusschen partijen het volgende vaststaat:

M. A. C. Passtoors, in gemeenschap van goederen gehuwd met Th. A. Hendriksen, was eenige erfgename van de wed. Peel, geb. Passtoors, overleden 19 April 1933, onder bepaling, dat de erfstelling niet zoude vallen in de tusschen de echtelieden Hendriksen-Passtoors bestaande gemeenschap;

Op grond, dat de erflaatster aan de St. Dominicusstichting gedurende haar leven verschillende schenkingen zoude hebben gedaan, welke ongeldig zouden zijn, vorderde de erfgename, met machtiging en bijstand van haren echtgenoot voor de Arr.-Rechtbank te Arnhem veroordeeling van de Stichting tot betaling van het totaal bedrag dier schenkingen ad f 78500.— met renten en kosten, welke vordering bij vonnis van 16 Februari 1941 werd ontzegd, waarop Passtoors in hooger beroep ging. Hangende dit hooger beroep werd Mr. L. A. J. Beekman aangesteld tot gemachtigde van den Commissaris voor de niet-commercieele vereenigen en stichtingen voor thans verzoekster. Deze Beekman onthief oen in het loopende proces voor de Stichting fungerenden raadsman van zijn functie en zag voor het Hof van verder verweer af, waarop het Hof bij arrest van 14 Januari 1942 het vonnis van de Rechtbank vernietigde en de Stichting veroordeelde tot betaling aan Passtoors van f 78500.— met rente en kosten.

Hoewel de Stichting vervolgens een actie uit desaveu instelde, welke nog hangende is, liet Passtoors executoriaal derden beslag leggen onder de Nederlandsche Bank, waartegen de Stichting verzet deed. Daarop hief Passtoors het beslag op, doch legde het opnieuw, dit echter betekenend aan Beekman, niet aan de Stichting, zoodat deze daartegen niet opkwam, het beslag van waarde werd verklaard, de Nederlandsche Bank verklaard deed en op 11 Mei 1943 veroordeeld

werd tot afgifte der bij haar berustende fondsen ter executie van genoemd arrest van 14 Januari 1942. Tegen dit vonnis deed de Stichting derden-verzet, welk geding nog hangende is. Op 17 Mei 1943 werd vervolgens door den Commissaris voor de niet-commercieele vereenigen het Bestuur der Stichting van zijn functie ontheven en Beekman tot eenig bestuurder aangesteld.

Deze droeg vervolgens aan de Nederlandsche Bank op, de volgende overschrijvingen te doen:

op 31 Mei 1943 ten behoeve van Mr. Jansma te Arnhem f 50000.—; op 31 Mei 1943 ten behoeve van Mr. Beekman te Tiel f 1000.—; op 2 Juli 1943 ten behoeve van de Incassobank te Arnhem f 29479.60; op 29 Juli 1943 ten behoeve van de Rott. Bank te Tiel f 1500.—.

Hiervan stellen de eerste en derde post voor overmakingen ter voldoening aan genoemd arrest, de tweede en vierde honorarium van Mr. Beekman.

Op 9 September 1943 eindelijk werd het Bestuur der Stichting weder in zijn functie hersteld.

O. dat verzoekster nu in haar tot het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage gericht verzoekschrift heeft gesteld, dat allereerst genoemd arrest van het Hof te Arnhem, dat immers de verplichting van verzoekster tot betaling van 78500.— met renten en kosten vaststelt en verzoekster daartoe veroordeelt, moet worden herroepen;

dat het nauwelijks betoog behoeft, dat hiertoe alle aanleiding bestaat, daar de heer Mr. L. A. J. Beekman voor de verklaring door hem ter zitting van het Hof van 3 December 1941 afgelegd vanzelfsprekend geen opdracht of machtiging had van verzoekster en ook geen bevoegdheid, weshalve de op deze verklaring berustende uitspraak van het Hof ook niet in stand kan blijven;

dat wat de ingevolge opdracht van Mr. Beekman aan gerequestreerden, immers aan hun advocaat, en aan Mr. Beekman zelf geremitteerde gelden betreft, gerequestreerden voor de restitutie dier gelden met renten en kosten jegens verzoekster gehouden zijn en wel hoofdelijk;

dat nu de meergemelde gelden door deze gerequestreerde zijn gevorderd als haar toekomend wegens de zoeven bedoelde nalatenschap, allereerst dus deze gerequestreerde gehouden is tot restitutie der haar ten onrechte opgekomen gelden en tot vergoeding van alle aan verzoekster veroorzaakte kosten, schaden en interessen;

dat echter ook de gerequestreerde Th. A. Hendriksen tot gelijke restitutie en vergoeding jegens verzoekster gehouden is op grond dat hij het is geweest, die door zijn lidmaatschap van en zijn functie in de N. S. B. het Commissariaat voor niet-commercieele Vereenigen en Stichtingen heeft weten te bewegen om ten deze in te grijpen, gelijk het in deze gedaan heeft;

dat dus in casu gerequestreerden inderdaad hoofdelijk jegens verzoekster aansprakelijk zijn;

dat verzoekster recht heeft op terugbetaling resp. vergoeding van:

a. f 50000.— met compensatoire interest naar 4 % per jaar sedert 31 Mei 1943;

b. f 1000.— met dezelfde interest sedert aenzelfden datum;

c. f 29479,60 met dezelfde interest sedert 2 Juli 1943;

d. f 1500.— met dezelfde interest sedert 29 Juli 1943;

e. f 6250.— wegens door haar betaalde en nog te betalen declaratie van honorarium en verschotten van haren advocaat Mr. J. H. van Maarseveen te Utrecht over het tijdvak 27 Januari 1942 tot 31 Mei 1945;

f. f 4500.— wegens door haar nog te betalen declaratie van honorarium en verschotten van haren advocaat Mr. F. A. M. Cavadino over het tijdvak Januari 1942 tot Augustus 1945;

op welke gronden hij heeft gevorderd:

a. het arrest van het Gerechtshof te Arnhem d.d. 14 Januari 1942 tusschen Mr. A. C. Passtoors, echtgenoot van Th. A. Hendriksen als appellante en verzoekster als geïntimeerde gewezen nietig te verklaren althans te vernietigen, althans te herroepen;

b. gerequesteerden te veroordeelen en wel hoofdelijk, des dat de een betalende de ander zal zijn bevrijd, om tegen kwijting aan verzoekster te betalen de bedragen hierboven in het voorlaatste „dat” vermeld, met de daarachter gestelde interessen.

O. dat de beheerder over de vermogens der gerequesteerden daarop heeft geantwoord, dat hij zich met het verzoek kan verenigen behalve ten aanzien van:

a. de hoofdelijke veroordeeling van het echtpaar, daar de bedragen van f 50000.— en f 29479,60 alleen zijn uitgekeerd aan de vrouw;

b. de veroordeeling tot teruggave van de bedragen onder b, d, e en f genoemd;

Wat het recht betreft:

O. dat de bevoegdheid van het Militair Gezag in deze als overgegaan op den Raad voor het Rechtsherstel, afd. Rechtspraak, welke deze zaak naar de Kamer te Arnhem heeft verwezen;

O. dat verzoekster in haar verzoekschrift vooropstelt, dat de in Mei en Juli 1943 door de Nederlandsche Bank gedane overmakingen zijn geschied tot voldoening aan het genoemd arrest en het verzoekschrift nu weliswaar later wel vermeldt, dat die betalingen daarin niet haren grond vonden, doch dat dit blijkbaar op een schrijffout berust, ook blijkende uit de omstandigheid, dat volgens haar juist dat arrest behoort te worden nietig verklaard;

O. dat zij in het petitum sub a weliswaar alleen de nietigverklaring van dat arrest met zooveel woorden vordert, doch uit den geheelen inhoud van het verweerschrift voldoende duidelijk blijkt, dat zij mede heeft bedoeld de nietigverklaring te vragen van de rechtsbetrekkingen zelve, op grond waarvan de overmakingen hebben plaats gehad;

O. nu, dat de vereichte, welke art. 23 van het Besluit E 100 stelt voor het ingrijpen van den Raad, hier aanwezig zijn, daar de rechtsbetrekking tusschen verzoekster als debitrice en Passtoors als creditrice haren grond vindt in genoemd arrest en, hoewel dit nog niet in kracht van gewijsde was ge-

gaan, de betalingen zijn geschied ter voldoening daaraan, terwijl dit was tot stand gekomen met gebruikmaking van zoodanige hierboven sub factis vermelde middelen, dat het achterwege laten van 's Raads ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat dus zoowel die rechtsbetrekking, als haar bron, het arrest, moeten worden vernietigd en dit medebrengt, dat de uit verzoeksters vermogen aan Passtoors gedane betalingen moeten worden gerestitueerd;

O. echter, dat verzoekster voor het overige in haar verzoek niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

O. toch, wat betreft de aan Beekman ten goede gekomen betalingen, dat, voor het geval deze haar oorsprong vonden in het arrest, de bevoordeelde tot teruggave verplicht zoude zijn, doch dat niet is in te zien, op welke grond Passtoors een bedrag zoude moeten restitueeren, dat door Beekman uit verzoeksters vermogen aan zich zelf werd betaald

O. dat verzoekster verder vergoeding vraagt van de door haar aan hare raadslieden betaalde declaraties over het tijdvak van Januari 1942 tot Augustus 1945;

O. te dien aanzien, dat de diensten, waarop die declaraties betrekking hebben, uit den aard der zaak niet in verband staan met het thans nietig te verklaren arrest, doch blijkbaar noodig zijn geweest tengevolge van de daarna door Beekman gepleegde handelingen; dat nu wel de mogelijkheid bestaat, dat ook Passtoors daarvoor aansprakelijk moet worden gesteld, doch voor een actie uit dezen hoofde in de onderhavige procedure geen plaats is;

O. dat hetzelfde geldt voor de vorderingen tegen partij Hendriksen; dat toch niet is gesteld of gebleken, dat de te vernietigen rechtsbetrekking hem eenige bate heeft aangebracht en zijn aansprakelijkheid alleen wordt gegrond op een beweerde door hem gepleegde uitlokking tot het door Beekman begaan van de hierboven beschreven handelingen;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekking van schuldeischeres en schuldenares tusschen gerequesteerde Passtoors en verzoekster veroorzaakt door het arrest van het Hof te Arnhem van 14 Januari 1942;

Verklaart mede nietig voormeld arrest, tusschen gerequesteerde Passtoors als appellante en verzoekster als geïntimeerde gewezen;

Veroordeelt gerequesteerde Passtoors, om aan verzoekster te betalen een bedrag van f 79479,60 met de rente à 4 % per jaar over f 50000.— vanaf 31 Mei 1943 en over f 29479,60 vanaf 2 Juli 1943, beide tot aan den dag der voldoening;

Verklaart verzoekster voor het overige niet-ontvankelijk.

No. 111.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 10 Dec. 1945.
(Mrs. Verdam, Prof. Kolléwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Testament, waarbij een zich in het buitenland bevindende zoon was onterfd, uitsluitend ten einde te voorkomen, dat de nalatenschap gedeeltelijk „vijandelijk vermogen” zou worden, gewijzigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift met bijlagen,
bij den Raad ingediend door:

1. Florus Johannes van Oldenborgh, zonder beroep, wonende te Amsterdam, Michelangelostraat 65 II, ten deze handelende:
 - a. voor zich
 - b. als lasthebber van den heer Florus Johannes van Oldenborgh, directeur van het Bijkantoor der Twentsche Overseas Trading Company te Daressalaam P. O. Box 44, Tanganyika Territory East Africa, blijkens akte 30 October 1933 voor notaris L. J. de Kup te Amsterdam verleden;
2. Robert van Oldenborgh, commissie-nair in effecten, wonende te Laren (Noordholland) Grintbank 9;
3. Jacques van Oldenborgh, koopman, wonende te Amsterdam, Courbetstraat 11 III ten deze domicilie kiezende ten kantore van notaris E. Bennink Bolt te Amsterdam, Keizersgracht 622.

O. dat op 1 October 1941 te Amsterdam is overleden Mevrouw Jennij Alberta Gerarda van der Mandele, echtgenoot van Florus Johannes van Oldenborgh, wonende te Amsterdam, verzoeker sub 1;

O. dat haar bij de wet geroepen erfgenenamen waren haar echtgenoot voornoemd en haar drie uit het huwelijk met dezen geboren zoons;

O. dat de overledene bij haar op 16 September 1941 voor notaris E. Bennink Bolt te Amsterdam verleden testament, heeft verklaard onder den last van een daarbij vermeld legaat te benoemen tot haar eenige, ieder ander uitsluitende erfgenenamen haar zoons Robert van Oldenborgh en Jacques van Oldenborgh, zijnde verzoekers sub 2 en 3, en daarbij tevens voorzien heeft in het geval dat een van hen voor haar kwam te overlijden welk geval zich echter hier niet voordoet;

O. dat zij daarmede heeft onterfd haar zoon Floris Johannes van Oldenborgh, zijnde den lastgever van verzoeker sub 1;

O. dat het verzoek strekt tot wijziging van voormeld testament in dier voege dat in de erfstelling de woorden „haar zoons Robert van Oldenborgh en Jacques van Oldenborgh” worden gelezen als: „haar drie zoons Robert van Oldenborgh, Jacques van Oldenborgh en Florus Johannes van Oldenborgh”;

O. dat dit verzoek behelst een wijziging van de rechtsbetrekking welke door het overlijden van Mevrouw van der Mandele

voornoemd in verband met voormeld testament is ontstaan tusschen haar zoon Florus Johannes van Oldenborgh en diens broers Robert en Jacques, en de Raad tot zoodanige wijziging bevoegd is, indien naar zijn oordeel het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat dit laatste het geval is, nu tusschen verzoekers (die gezamenlijk vormen alle bij deze nalatenschap betrokken belanghebbenden) vaststaat, dat de onterving van haar zoon Florus Johannes van Oldenborgh door erfaatster verricht is uitsluitend met de bedoeling, dat indien zij tijdens de Deutsche bezetting zou overlijden, haar nalatenschap niet gedeeltelijk „vijandelijk vermogen” zou worden, alsmede dat er overigens voor haar geen enkele reden was om één van haar zoons te onterven;

O. dat derhalve het verzoek voor inwilliging vatbaar is;

Rechtdoende:

wijziget het op 16 September 1941 voor notaris E. Bennink Bolt te Amsterdam verleden testament van Mevrouw Jennij Alberta Gerarda van der Mandele, echtgenoot van Florus Johannes van Oldenborgh, in dier voege, dat in de daarin voorkomende zinsnede luidende: „te benoemen tot haar eenige, ieder ander uitsluitende erfgenenamen, onder den last van bovengemeld legaat, haar zoons Robert van Oldenborgh en Jacques van Oldenborgh en bij vooroverlijden van een dezer erfgenenamen, diens wettelijke nakomelingen, welke nakomelingen onderling zullen verdeelen staatsgewijze met inachtname van de regelen van plaatsvervulling zooals die bij een eropvolging bij versterf gelden”;

de woorden: „haar zoons Robert van Oldenborgh en Jacques van Oldenborgh” worden gelezen als: „haar drie zoons Robert van Oldenborgh, Jacques van Oldenborgh en Florus Johannes van Oldenborgh”.

No. 112.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Januari 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kolléwijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Verzoek tot vernietiging van op 4 December 1941 tot stand gekomen verkoopovereenkomst van dollar en ponden bankbiljetten aan de Nederlandsche Bank gevegerd.

Devezelen Besluit 1941 No. 63 op lijst B van K. B. E 93. Beroep op art. 25 sub c van K. B. E 100 faalt.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift, met bijlagen van:

1°. James Philip Benjamin Parker Brady, wonende te Heemstede, zoo voor zich als tot bijstand en machtiging van zijn buiten gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot,

2°. Angélique Pauline van Eck Duymaer van Twist, echtgenoot van J. Ph. B. Parker

Brady, wonende te Heemstede, te dezen bijgestaan en gemachtigd door haar voornoemen echtgenoot, gemachtigde Mr. K. A. F. J. Pliester;

Gezien het verweerschrift met een bijlage van de Nederlandsche Bank N. V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. H. Worst; Gehoord partijen;

O. dat requestanten de vernietiging, althans de wijziging verzoeken van den op 4 December 1941 tot stand gekomen verkoop van de in het request omschreven dollar- en ponden bankbiljetten, welke deels toebehooren aan requestant sub 1°, deels aan requestante sub 2°, door de algemeen gemachtigde van requestanten aan de Nederlandsche Bank;

O. dat deze verkoop heeft plaats gehad op last van de „Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft”, vervat in het als bijlage bij het verzoekschrift overgelegd schrijven dezer instelling van 1 November 1941;

O. dat requestanten bij het verzoekschrift hun verzoek daarop gronden, dat deze verkoop uitvoerbaar is geweest van de regelingen van den bezetter tot verkoopswang en liquidatie van vijandelijk vermogen, speciaal dus de Verordening Vijandelijk Vermogen van 24 Juni 1940, N°. 26, en zich hier voor doet een geval als bedoeld in art. 25 sub c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (K. B. E. 100);

O. dat de Nederlandsche Bank in dezen koop en verkoop heeft gezien een handeling ter uitvoering van de deviezenvoorschriften, zijnde op 4 December 1941 echter niet de in het verweerschrift genoemde Deviezenverordening 1940, doch het Deviezenbesluit 1941 n°. 63 van toepassing;

O. dat, gezien de eerste alinea van voormeld schrijven van de Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft, waarin de te verkoopen bankbiljetten worden aangeduid als „nach den Niederländischen Divisionsvorschriften anmeldepflichtige Werte”, de Raad het door de Nederlandsche Bank ten deze ingenomen standpunt het juiste acht;

O. dat, hoe dit zij, noch het Deviezen Besluit 1941 N°. 63, noch de Verordening Vijandelijk Vermogen 1940 N°. 26 is een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, beide daarentegen zijn gepaast op lijst B, behorende bij het Besluit Bezettingsmaatregelen (K. B. E. 93), zoodat het beroep op art. 25 sub c van het K. B. E. 100 faalt;

O. dat d. gemachtigde van requestanten bij de mondelinge behandeling wel heeft betoegd, dat de onderwerpelijke transactie valt buiten het kader van voornoemd Besluit, resp. Verordening en een volstrekt willekeurige handeling is geweest, doch hij den Raad niet van de juistheid van dat standpunt heeft vermogen te overtuigen;

O. dat thans resteert de vraag, of de koersen waarvoor de bij het request bedoelde bankbiljetten zijn verkocht, te weten de zeer lage koers van f 3.10 voor het pond en van f 1.86½ voor de dollar, het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zouden doen zijn,

doch requestanten ten eenenmale in gebreke zijn gebleven aan te toonen, dat op 4 December 1941 elders in Nederland soortgelijke transacties tegen hogere koersen voor pond en dollar zijn afgesloten of de Nederlandsche Bank eenige winst, laat staan onredelijke winst op de transactie heeft gemaakt;

O. dat, waar de Nederlandsche Bank in de gegeven omstandigheden en onder de toen heerschende bepalingen verplicht was tot aankoop der haar aangeboden „deviezen” over te gaan, althans niet wel anders kon handelen dan zij deed en zeker niet in minder scherpe dwangpositie verkeerde bij den koop dier deviezen dan de gemachtigde van requestanten bij den verkoop daarvan, de Raad geen reden ziet tot vernietiging of wijziging der door requestanten gewraakte transactie en van de als gevolg daarvan tot stand gekomen rechtsbetrekking.

Rechtdoende:

Weigert het gedaan verzoek.

Veroordeelt requestanten in de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 50.—.

No. 113.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Januari 1946.
(Mrs. Verdam, Prof. Kollewijn en Jhr. van der Does de Willebois).

Onbevoegd verklaard, kennis te nemen van een verzoek, waarbij teruggave, subs. schadevergoeding wordt gevraagd ter zake van in bewaring gegeven goederen.

Verzoekster naar den gewonen rechter verwezen.

Art. 23 van E 100 geen toepassing.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.:

Gezien een verzoekschrift van Schoontje Koopman, weduwe van Abraham Pais, wonende te Amsterdam, procureur Mr. Dr. I. Coopman;

Gezien een antidotaal request van den gerequesteerde J. Lap, wonende te Wassenaar, gemachtigde Mr. A. E. J. Nysingh;

O. dat verzoeksters posita zakelijk hierop neerkomen:

dat haar echtgenoot Abraham Pais, Jood zijnde, tijdens de bezetting alvorens met zijn gezin naar het buitenland te vluchten, eenige waardevolle voorwerpen, nader in het verzoekschrift vermeld, aan gerequesteerde heeft in bewaring gegeven met opdracht om deze uitsluitend terug te geven aan verzoekster, haar echtgenoot, of hun uit hun huwelijk geboren kinderen;

dat zij na de bevrijding teruggekeerd zijnde, van gerequesteerde teruggave gevraagd heeft, doch deze zulks weigert, terwijl gebleken is dat hij ze heeft afgegeven aan een onbevoegde, op welke gronden zij vordert zijn veroordeeling tot afgifte subsidiair tot schadevergoeding;

O. dat gerequesteerde verzoeksters posita ontkennende en aanvoerende dat zijn echt-

genoot enkele voorwerpen heeft in bewaring genomen die zij overeenkomstig de bij de bewaargeving gegeven opdracht weder heeft afgegeven, de onbevoegdheid van den Raad heeft opgeworpen;

O. dat deze exceptie den Raad gegrond voorkomt daar het verzoek niet strekt tot vernietiging of wijziging of doen herleven van rechtsbetrekkingen, noch tot bepaling van den inhoud van rechtsbetrekkingen, doch behelst een vordering uit een overeenkomst tot bewaargeving als geregeld in de artikelen 1731 e. v. juncto 1271 e. v. B. W. waaruit volgt:

dat deze zaak niet behoort bij den Raad voor het Rechtsherstel, doch bij den gewonen rechter;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om van dit verzoek kennis te nemen;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 25.—.

No. 114.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT (Enk. Kamer), 8 Febr. 1946. (Mr. M. H. de Boer).

Verzoek tot wijziging van de inschrijving in het Handelsregister.
Onbevoegd verklaring.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 114.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Salomon Nihom, manufacturier te Nijkerk, dd. 21 Nov. 1945 tot wijziging van de inschrijving in het Handelsregister, welke op verzoek van den „Verwalter" van de hem toebehoorende zaak in manufacturen onder de firma Joseph Nihom ten aanzien van deze zaak in 1944 is geschied;

Gezien het verzoek van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Gelderland om aan het verzoek wel te willen voldoen;

O. dat de behandeling der zaak is gesloten en de uitspraak op heden bepaald;

O. dat de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingevolge art. 114 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer belast is met de beslissing van geschillen, voortvloeiende uit het bepaalde in Hoofdstuk III van dit besluit, voor zoover deze taak niet uitdrukkelijk aan een andere afdeling is opgedragen, en met de behandeling van het hooger beroep van beslissingen van andere afdelingen van den raad;

O. dat hier blijkens het antwoord van gerequesteerde geen geschil aanwezig is;

O. ten overvloede, dat genoemd hoofdstuk III handelt over nietigverklaring, wijziging, vaststelling en herleving van rechtsbetrekkingen en nietigverklaring of gewijzigde vaststelling van rechtshandelingen, onder welk eerstgenoemd begrip blijkens art. 1 onder 2 slechts vermogensrechtelijke betrekkingen

worden verstaan, terwijl blijkens art. 24 rechtshandelingen slechts kunnen worden nietig verklaard of gewijzigd vastgesteld in verband met eenige beslissing aangaande rechtsbetrekkingen;

O. dat de inschrijving in het Handelsregister niet eenige vermogensrechtelijke betrekkingen tusschen den belanghebbende en de Kamer van Koophandel en Fabrieken schept, maar deze een administratiefrechtelijke handeling is, die beheerscht wordt door de regelen daaromtrent door de Handelsregisterwet 1918, Staatsblad no. 493 gesteld.

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoekschrift kennis te nemen.

No. 115.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 22 Febr. 1946. (Jhr. Mr. P. G. M. van Meeuwen).

Schelding en deeling, tot stand gekomen na echtscheiding, nietig verklaard. Reques-trante is Jodin, en had tijdens de bezetting maatregelen tegen haar vermogen te vreezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Verwijzende naar het dossier;

O. dat, nu gerequesteerde geen bezwaren heeft ingebracht tegen het verzoek en zich aan het oordeel van den Raad heeft gerefereerd, moet worden aangenomen, dat tusschen partijen vaststaat, dat de gestelde scheiding en deeling aan verzoekster, die als Jodin tijdens de bezetting maatregelen tegen haar vermogen had te vreezen, is afgeperst;

O. dat in verband met deze bijzondere omstandigheid het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn;

O. dat waar verder partijen ingezetenen zijn van het Koninkrijk, de overeenkomst van scheiding en deeling behoort te worden nietig verklaard;

O. dat het gevolg daarvan zal zijn, dat partijen opnieuw tot scheiding en deeling zullen moeten overgaan en dat dan de vraag onder het oog kan worden gezien of aan verzoekster de helft der gemeenschap zal moeten worden toebedeeld, dan wel haar een uitkeering zal worden toegekend;

Verklaart nietig de in het verzoekschrift nader omschreven overeenkomst van scheiding en deeling;

Wijst het meer gevorderde af.

No. 116.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 Maart 1946. (Mr. W. Lunsingh Tonckens).

Kort geding.

Requestant in zijn vordering tot ont-ruiming van een winkelpand, door gerequesteerde van A.N.B.O. gehuurd, niet onverklaard verklaard.

Zelfde verzoek toegewezen aan requestant in zijn kwaliteit van bewindvoerder over zijn vader, eigenaar van het bedoelde pand.

(President Rechtbank had zich onbevoegd verklaard).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mozes Dessaur, wonende te Scheveningen, Stevinstraat 344, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor zijn vader Pinas Dessaur, zoowel als voor zichzelf, adv. en proc. Mr. I. Hes Bzn. te 's-Gravenhage;

dat verzoeker bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, van 11 September 1945 is benoemd tot bewindvoerder voor zijn vader Pinas Dessaur en zijn moeder Naatje Dessaur-Logcher, laatstelijk gewoond hebbende Paviljoensgracht 35—35a te 's-Gravenhage, die door de Duitschers naar Polen zijn gedeporteerd;

dat eischers vader eigenaar was en is van het perceel Paviljoensgracht 35—35a te 's-Gravenhage, in welk perceel hij tot zijn gedwongen vertrek op 5 October 1942, heeft uitgeoefend een rijwielhandel en herstelrichting, terwijl eischer zelf in het pand had gevestigd een fabriek en grossierderij van lampen, kronen en kleinmeubelen;

dat op 1 Januari 1943 het pand Paviljoensgracht n°. 35—35a is betrokken door Ernst van der Bel, ten deze gerequesteerde en thans nog woonachtig in genoemd pand doch voorheen Renbaanstraat te 's-Gravenhage;

dat gerequesteerde het pand Paviljoensgracht 35—35a heeft gehuurd van het A. N. B. O., dat krachtens de bepalingen van den bezetter het huis in beheer had, daar de eigenaar als Jood werd aangemerkt;

dat noch de eigenaar, noch verzoeker ooit eenige overeenkomst met gerequesteerde hebben aangegaan en gerequesteerde dus zonder recht of titel genoemd pand bewoont en gebruikt;

dat bovendien zich in genoemd pand bevinden machines en installaties, eigendom van verzoekers vader;

dat verzoeker gerechtigd is in afwachting van een definitieve beslissing omtrent rechtsherstel, een vordering in kort geding aanhangig te maken teneinde een onmiddellijke beslissing bij voorraad te verkrijgen op grond,

dat onverwijld spoed is vereischt en verzoekers belang deze voorziening vereischt, dat gerequesteerde worde veroordeeld bij beslissing uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut desnoods met behulp van den sterken arm, om het perceel Paviljoensgracht 35—35a terstond te ontruimen met al de zijnen en hetzijne met overgifte der sleutels van verzoeker;

dat toch verzoeker sinds de bevrijding doende is om weder zijn zaken te beginnen, doch tengevolge van het feit, dat gerequesteerde het pand Paviljoensgracht 35—35a bezet houdt, daarmede niet kan beginnen;

dat gerequesteerde nota bene, gelijk blijkt uit een schrijven van de commissie voor toewijzing van bedrijfsruimten van de Kamer van Koophandel voor Zuid-Holland, de beschikking heeft over het vroeger door hem gebruikte pand, dat nog in bewoonbare toestand verkeert;

dat dit geschil betreft een geschil ten aanzien van onroerend goed;

dat de Raad voor het Rechtsherstel hier bevoegd is, daar tusschen gerequesteerde en het A. N. B. O., de toenmalige beheerder van het eigendom van verzoeker een rechtsbetrekking is tot stand gekomen en de Raad bevoegd is deze rechtsbetrekking nietig te verklaren, daar zij tot stand is gekomen tusschen personen, beiden ingezetenen van het Koninkrijk en de Rechtsbetrekking tot voorwerp had een zaak zich binnen het Koninkrijk bevindende, terwijl het achterwege laten van een ingrijpen van den Raad onredelijk ware in verband met de bijzondere omstandigheden gelijk hierboven vermeld, onder meer hierin bestaande, dat verzoekers vader en ook hij zelf tengevolge der onwettige maatregelen der bezetters genoodzaakt waren het pand en hun bedrijf in de steek te laten, verzoeker omdat hij moest onderduiken om zijn leven te redden en verzoekers vader, om door de Duitschers uit zijn woning gehaald, in den dood gevoerd te worden;

dat bedoelde rechtsbetrekking zonder geoorloofde oorzaak is en op grond van maatregelen door den bezetter genomen, ten aanzien waarvan geacht wordt dat zij nimmer van kracht zijn geweest;

dat gerequesteerde zeer wel wist, dat hij een pand, hetgeen door den Joodschen eigenaar moest worden verlaten, in gebruik kreeg en daarvan dan ook maar het risico moet dragen; terwijl het oorspronkelijk door hem bewoonde pand nog geheel ter beschikking is;

dat in ieder geval recht en billijkheid medebrengen, dat verzoeker die met toestemming van zijn vader zijn eigen bedrijf in diens pand uitoefende, gelegenheid krijgt, zijn bedrijf daar weder uit te oefenen op den ouden voet, terwijl hij als bewindvoerder voor zijn afwezigen vader, en diens rechten vertegenwoordigende, eveneens recht en belang heeft om het bedrijf van zijn vader in genoemd pand weder uit te oefenen;

Met verzoek, in afwachting van een beslissing op een in te dienen verzoek tot rechtsherstel ten aanzien van genoemd onroerend goed, te bepalen in kort geding, bij beslissing, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut, zonder borgtocht, desnoods met behulp van den sterken arm:

dat gerequesteerde het pand Paviljoensgracht 35—35a terstond zal hebben te ontruimen met al het zijne en de zijnen, met overgifte der sleutels aan verzoeker, tevens met bepaling, dat gerequesteerde voor elken dag gedurende welke hij in verzuim zal zijn, aan gemelde beslissing gevolg te geven, aan verzoeker zal betalen een bedrag van f 25.— tevens met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding.

De Voorzitter, enz.;

Gezien vorenstaand request en het antwoord van gerequesteerde;

Gehoord partijen en hare raadslieden;

Ten aanzien der feiten:

O. dat ten processe vaststaat:

dat Mozes Dessaur, de requestrant, bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut van 11 September 1945 is benoemd tot bewindvoerder voor Pinas Dessaur;

dat Pinas Dessaur, een Jood, eigenaar is van het pand Paviljoensgracht 35—35a te 's-Gravenhage;

dat het A. N. B. O. dat pand tijdens de bezetting in beheer had;

dat het A. N. B. O. het pand heeft verhuurd aan E. van der Bel, den gerequesteerde, die het pand sinds 1 Januari 1943 bewoont;

O. dat requestrant op grond, dat E. van der Bel het pand zonder recht of titel bewoont, verzoekt, dat aan E. van der Bel zal worden bevolen het pand te ontruimen;

Ten aanzien van het Recht:

O. dat Mozes Dessaur aan zijn verzoek ten grondslag leggende, dat Pinas Dessaur eigenaar van dat pand is, in zijn verzoek voorzoverre het hem, Mozes Dessaur zelve, dus niet in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Pinas Dessaur, betreft, in het verzoek niet kan worden ontvangen;

O. ten aanzien van het verzoek voorzoverre het door Mozes Dessaur als bewindvoerder voor Pinas Dessaur wordt gedaan: dat E. van der Bel zich niet met vrucht op zijne huurovereenkomst met het A. N. B. O. kan beroepen, omdat het A. N. B. O., naar onbetwist is, als eene Duitsche instantie, althans als volkomen onder Duitschen invloed staande, moet worden beschouwd;

dat E. van der Bel dan ook gaecht moet worden zonder recht of titel het pand te bewonen en deze bewoning als uitsluitend gevolg der Duitsche bezetting onrechtmatig is;

dat een algemeene regel, welke onrechtmatige ontneming van eigendom door den Duitschen bezetter bestrijkt, in het Besluit herstel rechtsverkeer ontbreekt;

dat echter uit strekking en opzet van het Besluit volgt, dat onrechtmatige ontneming van eigendom tijdens de bezetting door het Besluit wordt getroffen;

dat, indien dit anders ware, Pinas Dessaur, over wiens eigendom alleen omdat hij Jood is, door den Duitschen bezetter werd beschikt, rechteloos zoude zijn tegenover de inbreuk op zijn eigendom gemaakt, van welke inbreuk E. van der Bel, zoude profiteren, welke rechteloosheid voor Pinas Dessaur wordt geopenbaard, doordat de President der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage, onder verwijzing naar het Besluit herstel rechtsverkeer, bij vonnis in kort-geding van 21 Februari

1946, zich onbevoegd heeft verklaard van eene voor Pinas Dessaur gedane vordering tot ontruiming van het onderhavige pand kennis te nemen;

O. dat ook overigens de vereischten voor toewijzing van het voor Pinas Dessaur in het thans aanhangig kort-geding gedaan verzoek aanwezig zijn;

Rechtdoende in Kort-Geding:

Verklaart Mozes Dessaur niet ontvankelijk in het voor hem zelven gedane verzoek;

Veroordeelt Mozes Dessaur in de kosten op dit verzoek gevallen, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequesteerde E. van der Bel begroot op f 25.—;

Beveelt den gerequesteerde E. van der Bel het pand Paviljoensgracht 35—35a te 's-Gravenhage terstond te ontruimen met al het zijne en de zijnen, met overgifte der sleutels aan Mozes Dessaur als bewindvoerder voor Pinas Dessaur;

Bepaalt, dat gerequesteerde E. van der Bel voor elken dag, gedurende welken hij 'n verzuim zal zijn aan voormeld bevel te voldoen, aan requestrant Mozes Dessaur als bewindvoerder voor Pinas Dessaur zal betalen een bedrag van f 25.—;

Verklaart deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad, op de minuut, zonder borgtocht, desnoods met behulp van den sterken arm;

Veroordeelt den gerequesteerde E. van der Bel in de kosten voorzoverre op het verzoek van Mozes Dessaur als bewindvoerder voor Pinas Dessaur gevallen, tot op deze uitspraak aan diens zijde begroot op f 25.—.

No. 117.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 Febr. 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, van Hinlopen Labberton en Haga).

Verzoek tot vernietiging van een beschikking van het Beheersinstituut betreffende de benoeming van een bestuurder eener N.V. geweigerd, op grond van het feit, dat directeur en bestuurder gezamenlijk de Directie der N.V. vormen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

Aan de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft met verschuldigten verbied te kennen:

Herman Kruthoffer, wonende te Wassenaar, directeur der N.V. In- en Verkoopkantoor Henkel, te Rotterdam, advocaat en procureur Mr. P. H. M. Hoogenbergh, te Rotterdam.

dat op 1 Februari 1946 aan verzoeker door den heer L. W. E. Rauwenhoff, wonende aan de Vijverlaan 15 te Rotterdam, is uitgereikt een niet ondertekend, doch alleen afgestempeld schriftuur van Het Nederlandsche Be-

heersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, gedateerd 4 Januari 1946, waarbij het Nederlandsche Beheersinstituut, gelet op het bepaalde in art. 99 van E 100 en gehoord de „Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer te Rotterdam”, den heer L. W. E. Rauwenhoff voornoemd met ingang van 4 Januari 1946 benoemt tot bestuurder van In- en Verkoopkantoor Henkel, Feijenoordstraat 27, Rotterdam;

dat verzoeker tegen deze benoeming zeer ernstige bezwaren heeft;

dat immers het In- en Verkoopkantoor Henkel geheel onder leiding van verzoeker als directeur staat en er geen enkele reden is, waarom inmenging van derden noodzakelijk zou zijn;

dat deze vennootschap ten doel heeft den in- en verkoop en in het algemeen den handel in grondstoffen en in de praktijk de zaken zich in de eerste jaren der oprichting (23 Juni 1928) uitsluitend hebben beperkt tot den inkoop van diverse grondstoffen voor de zeepfabricage, zooals palmolie, palmpitten, beendervet, etc.;

dat de voornaamste afneemster van deze goederen was Henkel & Cie G.m.b.H. te Dusseldorf, die in haar fabriek deze grondstoffen bewerkte tot zeepoeder;

dat tot 1935 de heer Henri Kruthoffer, ook van verzoeker, directeur was met een Duitse mede-directeur, Dr. Otto Bartz te Dusseldorf, en een Duitse Commissaris Commissaris Dr. Fritz Henkel te Dusseldorf, doch deze Duitse heeren respectievelijk in 1935 en 1934 uitgetreden en overleden zijn, waarna geen enkele Duitse directeur of commissaris meer in de vennootschap opgenomen is geweest;

dat na het overlijden in 1935 van den heer Henri Kruthoffer de vader van verzoeker, de heer Jan Kruthoffer, tot directeur is benoemd, terwijl eind 1939 verzoeker na den dood van zijn vader diens functie overnam;

dat de Duitse commissaris werd opgevolgd door den heer Alfred Böckli, wonende te Binningen bij Bazil (Zwitserland), Zwitser van nationaliteit;

dat er in 1942 sprake van is geweest dat wederom een Duitse directeur en commissaris in de vennootschap zouden worden opgenomen, doch dit categorisch door verzoeker is geweigerd;

dat dit dan ook niet is doorgestaan;

dat gedurende den geheelen bezettingstijd verzoeker er voor gewaakt heeft dat geen enkele zaak meer met de Duitschers werd gedaan, hetgeen ook tot uiting komt op de balansen;

dat op 29 Augustus 1944 Henkel-Dusseldorf nog het verzoek heeft gedaan aan de N. V. In- en Verkoopkantoor Henkel-Rotterdam om een bedrag van f 500.000.— over te maken, doch verzoeker categorisch geweigerd heeft aan dit verzoek te voldoen;

dat uit dit alles blijkt dat verzoeker deze vennootschap tijdens de bezetting heeft beheerd zooals een goed Nederlander betaamt en, niettegenstaande de nauwe zakenrelaties met Henkel-Dusseldorf voor den oorlog, tijdens de bezetting met laatstgenoemde geen zaken zijn gedaan;

dat het aandeelkapitaal, voorzoover verzoeker bekend, voor verreweg de grootste

meerderheid (83 %) in Zwitsersche handen is;

dat er dus geen enkele aanleiding bestaat over deze N. V. een bestuurder te benoemen en verzoeker zelf mans genoeg is om deze N. V. te besturen;

dat verzoeker er belang bij heeft dat de vennootschap weer zoo spoedig mogelijk zaken kan gaan doen, zulks in verband met het feit dat verzoekers expeditiefirma Kruthoffer & Doll van al deze transporten de expeditie verzorgt;

dat verzoeker op 3 Maart 1946 naar Amerika vertrekt en van plan was de hervatting van den import van deze goederen in Amerika te bespreken, al hetwelk echter geen zin heeft, indien gehandhaafd blijft de benoeming van den bestuurder en verzoeker niet van plan is voor een zaak, waarin hij zelf niets te vertellen heeft, verder zaken te gaan doen;

dat op grond van art. 43 Besluit E 133 verzoeker in beroep komt, met verzoek aan Uw Raad deze zaak met den grootsten spoed te willen behandelen, opdat voor verzoekers vertrek naar Amerika worde vastgesteld of de bestuurder al dan niet wordt gehandhaafd;

Redenen waarom verzoeker zich wendt tot Uw Raad, met eerbiedig verzoek de beschikking van Het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, d.d. 4 Januari 1946, waarbij de heer L. W. E. Rauwenhoff te Rotterdam met ingang van dienzelfden datum is benoemd tot bestuurder van In- en Verkoopkantoor Henkel te Rotterdam, te vernietigen, kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak;

Gezien vorenstaand request en het antidoetaal request van gerequesteerde;

Gehoord partijen ter terechtzitting van heden;

Ten aanzien der feiten :

Verwijzende naar hetgeen daaromtrent in voormelde requesten voorkomt;

Ten aanzien van het recht :

O. dat tusschen partijen is komen vast te staan, dat de Naamlooze Vennootschap In- en Verkoopkantoor Henkel, te Rotterdam, alleen door requestrant Herman Kruthoffer, directeur dier vennootschap en door L. W. E. Rauwenhoff, benoemd tot bestuurder dier vennootschap, tezamen verbonden kan worden;

dat er dan ook geen grond is de beschikking waarbij L. W. E. Rauwenhoff tot bestuurder werd benoemd, te vernietigen;

Weigert de verzochte vernietiging dier beschikking;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 40.—.

No. 118.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 22 Febr. 1946. (Jhr. M. P. G. M. van Meeuwen).

Verzoek tot nietigverklaring van een koopovereenkomst betreffende baren goud met de Nederlandsche Bank afgewezen. Geen ongeoorloofde dwang aanwezig, bij voldoening aan de Deviezenverordening 1940. voorkomende op lijst B van E 93.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25.)

De Raad voor he Rechtsherstel, enz.;

Verwijzende naar de stukken die door beide partijen aan den Raad voor het Rechtsherstel werden ingezonden;

O. dat tusschen partijen vaststaat dat verzoeker in den zomer van 1940, daartoe genoopt door de voorschriften van de Deviezenverordening 1940, aan de gerequesteerde te koop heeft aangeboden en verkocht voor den prijs van f 101.863,68 eenige baren goud tot een gezamenlijk gewicht van 50.703.674 k.g.;

O. dat verzoeker stellende o. m.

dat bovengenoemde rechtshandeling en de daaruit voortgesproten rechtsbetrekkingen dienen nietig verklaard te worden ingevolge art. 23 K. B. 17 Sept. 1944, E 100;

Verzoekt:

nietig te verklaren de tusschen verzoeker en de Nederlandsche Bank tot stand gekomen rechtshandeling, waarbij de in het request genoemde baren goud door de Nederlandsche Bank werden overgenomen;

voorts nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen tusschen verzoeker enerzijds en de Nederlandsche Bank anderzijds op grond van voormelde rechtshandeling ontstaan;

met bepaling, dat aan verzoeker gemelde baren goud, of baren goud met een gehalte van kg 50.703.674 aan fijn goud zullen worden teruggegeven, tegen terugbetaling van het door verzoeker ontvangen geldsbedrag;

O. dat gerequesteerde daartegen voorzoo- ver van belang heeft aangevoerd:

dat de omstandigheden, dat iemand voldoet aan een wettelijke verplichting niet medebrengt, dat hij handelt onder dwang in dien zin, dat hij krachtens het Besluit herstel rechtsverkeer er recht op heeft, dat de op die wijze tot stand gekomen rechtsbetrekking vernietigd wordt;

dat de Deviezenverordening 1940 een verordening is, uitgevaardigd en ondertekend door de hoofden van vijf Departementen;

dat deze verordening, die haar voorlooper heeft in den Deviezenmaatregel, vastgesteld bij K. B. van 10 Mei 1940, S. 484, door den ingetreden oorlogstoestand noodzakelijk geworden was in het Nederlandsch belang en haar geldigheid noch uit staatsrechtelijk noch uit volkenrechtelijk oogpunt aan twijfel onderhevig is;

dat er dan ook geen enkele reden is aan te nemen, dat degenen, die aan de voorschriften van deze verordening voldaan hebben, ge-

handeld hebben onder ongeoorloofden dwang;

dat de omstandigheid, dat achteraf de bezetter zich meester heeft gemaakt van het ingeleverde goud, hierin geen verandering brengt;

dat bij de vraag of ingrijpen redelijk is, ook rekening gehouden dient te worden met het belang van de gerequesteerde;

dat gerequesteerde in het onderhavige geval niet anders heeft gedaan dan het uitvoeren van een publiekrechtelijke taak haar bij een wettelijk voorschrift opgedragen en het tegenover gerequesteerde onredelijk en onbillijk zoude zijn, indien zij, zooals de verzoeker verlangt, de voor de betrokkenen nadeelige gevolgen van wettelijke voorschriften, waarvan zij zelf geen enkel voordeel heeft gehad, zou moeten vergoeden;

dat het duidelijk is, dat de gevolgen van toewijzing van een eisch als door den verzoeker ingesteld voor de gerequesteerde niet te overzien zouden zijn daar soortgelijke opvoedingen door haar voor zeer aanzienlijke bedragen zijn gedaan;

dat gerequesteerde tenslotte nog opmerkt, dat art. 8 van de Deviezenverordening 1940 inhoudt, dat voorzoo- ver niet anders is bepaald, maatregelen, genomen op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, geen aanspraak geven op schadevergoeding;

met verzoek den verzoeker in zijn vorderingen niet ontvankelijk te verklaren, althans hem dit te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat artt. 23 en 24 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd verklaren rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen nietig te verklaren wanneer o. m. naar het oordeel van den Raad het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat art. 25 van dit Besluit bepaalt dat dit geval behoudens blijk van het tegendeel zich, voor zoover hier van belang, voordoet, wanneer de rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen op grond van een maatregel van den bezetter ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

dat daaruit valt af te leiden, dat rechtsbetrekkingen die zijn tot stand gekomen op grond van maatregelen van den bezetter die buiten werking traden naar gelang het grondgebied van het Rijk in Europa door den vijand werd ontruimd of die voorloopig werden gehandhaafd (dat zijn de bezettingsregelingen voorkomende op de lijsten A. en B. toegevoegd aan het Besluit Bezettingsmaatregelen Stbl. E 93), in het algemeen niet in aanmerking komen om door ingrijpen van den Raad voor het Rechtsherstel te worden getroffen, tenzij bijzondere feiten of omstandigheden een andere beslissing zouden vergen;

O. dat de Deviezenverordening 1940 voorkomt op lijst B toegevoegd aan het Besluit Bezettingsmaatregelen zoodat er geen aanleiding is om de rechtsbetrekking die op grond van deze verordening tusschen partijen is ontstaan nietig te verklaren, nu geen bijzondere feiten of omstandigheden zijn gebleken, die een andere beslissing wettigen;

O. dat bovendien noch de redelijkheid noch de billijkheid nietigverklaring vergen;

O. dat nog de vraag kan worden gesteld of verzoeker, die door deze verordening werd genoopt het goud te koop aan te bieden en te verkoopen aan de gerequesteerde, zich kan beroepen op dwang in den zin van art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer, doch dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, omdat onder dwang in dat artikel is te verstaan feitelijke dwang en niet de verplichting die voortvloeit uit een wettelijke maatregel van den bezetter;

O. dat uit een en ander volgt, dat het verzoek van de hand moet worden gewezen;

Wijst het verzoek van de hand;

Verwijst verzoeker in de proces-kosten, aan de zijde van gerequesteerde tot op deze uitspraak begroot op f 25.—.

No. 119.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Febr. 1946. (Mr. H. G. P. Duyfjes).

Onbevoegdverklaring op grond van K. B. F 214.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 3.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van Johannes Michael Augustinus Klaasen, zonder dagtekening, ontvangen bij den Raad op 26 September 1945, waarbij requestrant ten deze domicilie stellende te Rotterdam ten kantore van den advocaat en procureur Mr. J. van Duyvendijk, verzoekt met terugwerkende kracht te doen herleven de tusschen hem als werknemer en de N. V. Handel- en Scheepvaartmaatschappij „Wega” gerequesteerde als werkgeefster, bestaan hebbende arbeids-overeenkomst met veroordeeling van gerequesteerde om aan requestrant te betalen het achterstallige loon en de ten requeste berekende vergoedingen ten bedrage van f 4183.12, een en ander verminderd met oer oer dít bedrag verschuldigde loonbelasting;

Nog gelezen het daarop door de gerequesteerde op 5 December 1945 ingediende antwoord, daartoe strekkende, dat het door verzoeker gedane verzoek zal worden gewezen van de hand;

O. dat requestrant zijn verzoek hierop grondt, dat hem wegens zijn weigering werkzaamheden in dienst van gerequesteerde ten gunste van de bezettende macht te verrichten per 30 September 1944 door den Duitschen directeur van gerequesteerde ontslag uit haren dienst is verleend;

O. dat gerequesteerde, het verleende ontslag erkennende, de beweringen van requestrant omtrent de redenen voor dit ontslag heeft weersproken, daartegenover stellende, dat requestrant ontslagen is, omdat hij weigerde zijn verplichtingen als werknemer verder na te komen;

O. dat requestrant derhalve feitelijk stelt, dat de arbeidsverhouding tusschen hem en

gerequesteerde na 9 Mei 1940 in verband met de onder de bezetting heerschende omstandigheden anders dan uit vrijen wil is geëindigd;

O. dat in zoodanig geval voorzien is bij artikel 4 lid 1 van het Besluit in Staatsblad F 214, in werking getreden op 15 October 1945, en wel in dezen zin, dat de werkgever verplicht wordt tot herplaatsing van den werknemer van Nederlandsche nationaliteit onder voorbehoud dat deze zich daartoe tijdig weder heeft aangemeld, terwijl in het negende lid van het aangehaalde artikel uitdrukkelijk is voorgeschreven, dat ten aanzien van deze herplaatsing het Besluit herstel rechtsverkeer niet van toepassing is;

O. dat de Raad voor het Rechtsherstel derhalve sinds de inwerkingtreding van het aangehaalde Besluit de bevoegdheid mist tot het nemen van een beslissing als door requestrant verzocht, waaraan niet afdoet, dat het verzoek voor die inwerkingtreding is ingediend, aangezien de uitdrukkelijke buiten-toepassing-stelling van het Besluit herstel rechtsverkeer blijkbaar de strekking heeft om voortaan elke toepassing van het Besluit in het hier behandelde geval uit te sluiten en in zooverre het bepaalde bij artikel 23,3 van laatstbedoeld Besluit uit te breiden en te verscherpen;

dat requestrant alzoo, indien hij meent dat daarvoor termen bestaan, in deze gelegenheid den weg zal kunnen volgen aangewezen in meergemeld Staatsblad F 214, dan wel tot herstel van zijn grieven den gewonen weg van rechten zal kunnen volgen, maar dat hij op de hooger aangegeven gronden met zijn verzoek aan den Raad voor het Rechtsherstel op een onbevoegdverklaring van dit college moet stuiten;

O., dat geen van beide partijen een uitspraak omtrent de kosten verzocht heeft, zoodat het onnoodig voorkomt een veroordeeling daarin uit te spreken;

Gelet op artikel 142 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

Beschikkende:

Verklaart zich onbevoegd van het onderwerpelijke verzoek kennis te nemen.

No. 120.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 26 Febr. 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Willebois en de Gaay Fortman).

Verzoek, strekkende tot ongedaan maken van een gegeven ontslag en herstel van de dienstbetrekking, met schadeloosstelling, afgewezen.

(Vaststelling Buiteng. Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (F 214))

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift gedateerd 1 November 1945 van Wolf Bed te Amsterdam daartoe strekkende, dat deze Raad zal vaststellen, dat de dienstbetrekking, op 1 April 1938 ontstaan tusschen verzoeker en de

N.V. Tricotagefabriek Charma te Tilburg, nog steeds in stand is, en dat verzoeker mitsdien recht heeft op f 110.— per week van 1 Januari 1942 af tot den dag van hervatting van zijn arbeid, met machtiging, onderscheidenlijk opdracht aan den bestuurder der N.V. Charma, A. Kleintjes, om dit bedrag onverwijld aan verzoeker te voldoen;

Gezien het verweerschrift dd. 14 December 1945 van A. Kleintjes te Tilburg als beheerder der N.V. Charma, strekkende tot onbevoegdverklaring door den Raad, althans niet-ontvankelijkverklaring van verzoeker, althans van-de-hand-wijzing van het verzoek en verzoekers veroordeeling in de kosten;

O. dat verzoeker zijn verzoek hierop doet steunen:

dat hij bij brief van Charma van 28 November 1941 tegen 31 December 1941 uit zijn betrekking als vertegenwoordiger is ontslagen;

dat de verordening van den rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de regeling van het uitoefenen van een beroep door Joden, verschenen in het Verordeningenblad van 24 October 1941, waarop dit ontslag is gegrond door het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat de N.V. Charma de gestelde dienstbetrekking en het ontslag heeft erkend, maar tegen inwilliging van het verzoek heeft aangevoerd:

dat blijkens het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, S. F. 214 de arbeidsverhouding door dit ontslag is geëindigd en aan den werknemer slechts recht op herplaatsing wordt toegekend, en geschillen ten aanzien van de herplaatsing uitgesloten zijn van toepassing van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat in dit Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 niet geen woord wordt gesproken van toekenning van schadeloosstelling aan den ontslagen werknemer;

O. dat de Raad met verweerster, van oordeel is, dat het verzoek moet worden afgewezen;

dat toch het verzoek wil doen vaststellen, dat de dienstbetrekking, waaruit verzoeker ontslagen is nog steeds bestaat;

dat echter het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 in een geval als dit den werknemer een aanspraak op herplaatsing geeft bij den werkgever, met wien de arbeidsverhouding is geëindigd;

dat daarmee niet vereenigbaar is een uitspraak die hierop neerkomt, dat de dienstbetrekking steeds in stand is gebleven;

dat het verzoek dus moet worden afgewezen, ook wat betreft de betaling van het gevorderde geldsbedrag, neerkomende op het loon, tusschen werkgever en werknemer over den tijd, waarin de dienstbetrekking zou zijn in stand gebleven;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt* verzoeker in de kosten, aan de zijde van de N.V. Charma begroot op f 25.—.

No. 121.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 15 Febr. 1946. (Mr. A. L. M. van Berckel).

Verwerping van een nalatenschap nietig verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

Aan het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel, Neuhuyskade 94, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Philip Charles Hartogs, koopman, wonende te Rotterdam aan de Westersingel no. 27, te dezer zake domicilie kiezende te Rotterdam aan het Ungerplein no. 13a ten kantore van den advocaat en procureur Mr. S. J. Polak;

dat de vader van verzoeker, Salomon Hartogs, laatst gewoond hebbende Rijnzichtweg 11 te Oegstgeest, op 4 Augustus 1941 te Leiden is gestorven en blijkens hierbij overgelegde verklaring van erfrecht (prod.) afgegeven door den te Rotterdam resideerden notaris Mr. L. J. Hioolen, als erfgenamen van zijn belangrijke erfenis heeft nagelaten zijn vrouw voor 5/9 gedeelte en ieder van zijn beide kinderen voor 2/9 gedeelte;

dat verzoeker, welke dus voor 2/9 gedeelte in deze erfenis gerechtigd is, deze erfenis verworpen heeft, blijkens op 2 Mei 1942 ter griffie van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage afgelegde verklaring;

dat verzoeker deze verwerping gaarne nietig verklaard wenschte te zien;

dat verzoeker, welke Nederlander van joodschen bloede is, teneinde zich te redden van de door den bezetter destijds tegen de joden te nemen maatregelen, met instemming van zijn moeder en zuster verklaard heeft, dat hij een onecht kind was en Salomon Hartogs zijn vader niet was, zoodat hij slechts twee joodsche grootouders bezat;

dat de bezettende overheid deze mededeeling voor waarheid geaccepteerd heeft, doch verzoeker bij het overlijden van zijn vader gedwongen was om de erfenis te verwerpen, daar hij zich immers op het standpunt had gesteld, dat zijn vader zijn vader niet was;

dat verzoeker echter in de registers van den Burgerlijken Stand als zoon van Salomon Hartogs nog staat ingeschreven;

dat de verwerping van de erfenis een rechtshandeling geweest is, die zijn oorzaak vond in maatregelen van den bezetter tegen de joden, welke maatregelen geacht moeten worden nimmer te hebben bestaan en verzoeker met toestemming van zijn familie voornoemd de nietigverklaring van deze verwerping gaarne uitgesproken wenschte te zien;

Redenen waarom verzoeker zich wendt tot Uw Commissariaat met het verzoek de verwerping voornoemd, in verband met de artikelen 23 e. v. Verordening E. 100, nietig te verklaren.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift en het

daarop ingediende antwoord der gerequestreerden, waarbij zij zich bij het gedaan verzoek hebben aangesloten;

O. dat het gedaan verzoek, als steunende op het Besluit Herstel Rechtsverkeer en niet weersproken, behoort te worden ingewilligd;

Rechtdoende :

Verklaart nietig de verwerping door requestrant van de nalatenschap van Salomon Hartogs, gestorven te Leiden op 4 Augustus 1941, laatst gewoond hebbende te Oegstgeest, bij ter griffie der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage op 2 Mei 1942 afgelegde verklaring.

No. 122.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 18 Febr. 1946. (Mr. Cleveringa).

Vordering gesplitst. Onbevoegd verklaring ten aanzien van de gevraagde nietigverklaring van de koopovereenkomst onroerende goederen betreffende, de vordering ten aanzien van roerende goederen toegewezen.

(Wijziging Besluit Herstel Rechtsverkeer en Vijandelijk Vermogen (F 272) art. XXI; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van 12 October 1945 van de N.V. van Oss & Co's Bank te 's-Gravenhage, hierna te noemen verzoekster;

Verder gezien een antwoord hierop van de N.V. Hollandsche Publiciteits Maatschappij te 's-Gravenhage van 11 December 1945, hierna te noemen gerequestreerde;

O. dat verzoekster, zakelijk in kort samengevat, heeft gesteld: dat op 18 Maart 1944 zekere Reinier van Houten als haar „Liquidationstreuhandner", als zodanig benoemd krachtens de nietige verordeningen 48/1941 en 189/1942, zekere nader omschreven onroerende goederen, aan haar toebehoorende, heeft verkocht en geleverd aan gerequestreerde voor f 150,000.—, alsmede een aantal nader omschreven roerende goederen voor f 20,607.73;

dat de genoemde koopprijzen namens verzoekster aan gerequestreerde, die haar dochteronderneming is, zijn betaald; op welke gronden zij heeft verzocht, herstel van recht, nietigverklaring van de gestelde rechtshandelingen met teruggave van het bezit der genoemde goederen tegen terugbetaling harerzijds van gerequestreerde van de genoemde bedragen;

O. dat gerequestreerde heeft verklaard zich met het verzoek te kunnen vereenigen, doch te verwachten, dat het verzoek omtrent het onroerend goed zal worden afgesplitst en verwezen naar de afdeling onroerende goederen;

O. dat door de inwerkingtreding van het K. B. van 16 November 1945, Stbl. F. 272, de afdeling Rechtspraak onbevoegd is geworden kennis te nemen van het gedane

verzoek, voorzover het betrekking heeft op onroerende goederen, en haar griffier gebonden is geworden krachtens art. XXI daarvan de stukken te verzenden aan de afdeling onroerende goederen van den Raad, waardoor het desbetreffende geschil ter kennis dezer afdeling wordt gebracht;

O. dat de afdeling Rechtspraak wel verstond uitspraak kan doen voor zoover het verzoek roerende goederen betreft, en het dus raadzaam is de aanhangig gemaakte zaak te splitsen;

O. dat het verzoek in zoover voor inwilliging vatbaar is;

Rechtdoende:

Splitst de aanhangig gemaakte zaak in voege als hierboven vermeld;

Verklaart zich onbevoegd tot kennisneming van het verzoek, voor zoover het onroerende goederen betreft;

Verklaart nietig den verkoop en de levering van den in het ingediende verzoekschrift genoemden kantoorinventaris met schildereien op 18 Maart 1944 alsmede de betaling van den daarvoor bedongen koopprijs van f 20,607.73;

Herstelt verzoekster in haar rechten op deze goederen;

Beveelt gerequestreerde het bezit ervan aan verzoekster terug te geven;

Bepaalt, dat verzoekster hiertegenover aan gerequestreerde zal betalen de som van f 20,607.73.

No. 123.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 17 December 1945. (Mrs. Suringar, Haga en Pannenburg).

Verzoek tot nietigverklaring van de opzegging eener arbeidsovereenkomst en herleving van de dienstbetrekking, tusschen partijen bestaan hebbende, met veroordeeling van gerequestreerde tot betaling van achterstallig loon afgewezen.

Verzoeker vijandelijk onderdaan volgens E 133.

(Vaststelling Buiteng. Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 art. 4.)

Walter Hugo Russ, wonende te Oosterwijk, Burgemeester Canterlaan D. 255, bedrijfsleider, advocaat en procureur Mr. G. Budde-mijer te Tilburg,

tegen:

de N.V. Vedeha Schoenfabrieken v/h Van Huiden & Van der Heyden, gevestigd te Oosterwijk aan den Gemullenweg, advocaat en procureur Mr. L. G. Kortenhorst te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat verzoeker, onder overlegging van het arbeidscontract van 2 Juni 1940 heeft gesteld:

dat hij vanaf 1938 en vervolgens wederom ingaande 1 Juli 1940 in dienst is getreden als bedrijfsleider bij gerequestreerde de Naamlooze Vennootschap Vedeha Schoenfabrieken

v/h Van Huiden & Van der Heyden, gevestigd en kantoorhoudende te Oisterwijk, aan de Gemullenhoekenweg, dit ingaande 1 Juli 1940 tegen een salaris van f 3000.— per jaar, te betalen in wekelijksche termijnen van f 57.69, terwijl deze dienstbetrekking was aangegaan voor onbepaalden tijd, met dien verstande, dat deze voor elk van partijen met inachtneming van een opzeggingstermijn van 3 maanden kon worden opgezegd;

dat per 30 September 1942 de ex Verordening N°. 48 1941 over gerequesteerde aangestelde beheerder termen heeft kunnen vinden deze dienstbetrekking tegen 31 October 1942 op te zeggen;

dat deze dienstbetrekking toen alleen daarom werd beëindigd omdat verzoeker een jood was, terwijl verzoeker tegen dit ontslag niet kon opponeeren, zonder zich aan represaille maatregelen bloot te stellen;

op welke gronden hij heeft verzocht:

a. te willen doen herleven de dienstbetrekking tusschen partijen bestaan hebbende, dit in den vorm als tusschen partijen bij contract van 2 Juni 1940 was overeengekomen, althans in gewijzigden vorm;

b. nietig te verklaren de gedane opzegging d.d. 30 September 1942;

c. gerequesteerde te veroordeelen om aan verzoeker tegen kwijting te betalen als achterstallig loon, althans als schadevergoeding een bedrag groot f 57.69 per week vanaf 31 October 1942 tot aan den dag van het te wijzen vonnis in deze, althans zooveel minder als Uw Raad in goede justitie zal arbitreeren;

dit met de wettelijke verhooging althans met de wettelijke rente naar 5 % 's jaars, alles met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding;

O. dat gerequesteerde dit verzoek heeft betreden op gronden, waarop zoo noodig hieronder zal worden teruggekomen en heeft verzocht, dat het den Raad moge behagen zichzelf te dezer zake onbevoegd te verklaren, althans het verzoek af te wijzen door niet-ontvankelijkverklaring dan wel door

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat requestrant in Mei 1940 was van Deutsche nationaliteit en dat hij als jood in Juli 1940 statenloos werd verklaard;

O. dat gerequesteerde van oordeel is, dat met betrekking tot gevallen, waarin de dienstbetrekking van werknemers na 15 Mei 1940 door toedoen van den bezetter anders dan uit vrijen wil is geëindigd, niet het Besluit herstel rechtsverkeer van toepassing is, doch het Besluit van 17 Juli 1944, houdende vaststelling van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (E 52), met name artikel 6 van laatstgenoemd besluit en dat den Raad mitsdien te dezer zake geen bevoegdheid toekomt;

O. te dezen aanzien, dat dit besluit, gewijzigd bij Besluit van 29 December 1944, Staatsblad E 157, inmiddels is vervallen en vervangen door het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (F 214), hetwelk in art. 4 alinea 9 weliswaar ten opzichte van de herplaatsingen van werknemers in hun vroegere arbeidsverhouding onder de aldaar genoemde omstandigheden het Besluit herstel rechtsverkeer niet van toepassing verklaart, doch dat deze herplaatsingen alleen betrekking hebben op werknemers van Nederlandse nationaliteit, welke requestrant niet bezit, zoodat op dezen grond den Raad geen onbevoegdheid kan worden voorgeworpen;

O. verder dat de tusschen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking is te niet gegaan tengevolge van een handeling, als bedoeld in art. 25 sub c van het Besluit herstel rechtsverkeer Staatsblad E 100, doch de Raad niettemin van oordeel is zich van ingrijpen te moeten onthouden reeds op dezen grond, dat verzoeker vijandelijk onderdaan is in den zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

Beschikkende:

Wijst het verzoek af.

No. 124.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
20 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. Dr. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Dr. Feber, Majoor Mr. van Driest).

ZAAK MUSSERT.

Op het beroep van Anton Adriaan Mussert, geboren te Werkendam, 11 Mei 1894, van beroep ingenieur, wonende te Utrecht, thans in bewaring gesteld in de Strafvangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 12den December 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan het misdrijf van:

1e. met het oogmerk om te bevorderen, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om het rijk geheel onder vreemde heerschappij te brengen, een ander trachten te bewegen om het misdrijf mede te plegen; meermalen gepleegd en, voor wat betreft de in het bewezen verklaarde sub I 5e A c en sub I 5e C d en e vermelde feiten, als voortgezet misdrijf beschouwd;

2e. met het oogmerk om voor te bereiden, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm te vernietigen, plannen voor de uitvoering van het misdrijf, welke bestemd zijn om aan anderen te worden medegegeeld, in gereedheid brengen en onder zich hebben;

3e. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen; meermalen gepleegd en, voor wat betreft de in het bewezen verklaarde sub I 5e C d en e vermelde gedragingen, als voortgezet misdrijf beschouwd,

en met toepassing van de artikelen 56, 57, 96 sub 1e en 4e (juncto 93 en 94), en 102 Sr., 52 Mil. Sr. en 1, 2 en 11 B.B.S. werd veroordeeld tot de doodstraf;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Kranenburg;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van de artikelen 93 en 96 Sr., i. v. m. de artt. 47 Sr., 350 Sv., 1, 2 van het Besluit Bijzonder Strafrecht (D 61), 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), door de onder I bewezen verklaarde feiten te qualificeeren als „met het oogmerk om te bevorderen, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om het rijk geheel onder vreemde heerschappij te brengen, een ander trachten te bewegen om het misdrijf mede te plegen; meermalen gepleegd en voor wat betreft de in het bewezen verklaarde sub I 5e A c en sub I 5e C d en e vermelde feiten, als voortgezet misdrijf beschouwd” en verdachte deswege strafbaar te oordeelen ofschoon

a. de te laste gelegde en bewezen ver-

klaarde feiten, en met name die vermeld onder I. 4e en 5e A en C, niet opleveren het trachten een ander, namelijk Adolf Hitler, te bewegen eenig misdrijf mede te plegen,

b. het te laste gelegde en bewezen verklaarde oogmerk om het Koninkrijk der Nederlanden, althans het Rijk in Europa, onder Duitsche, in ieder geval onder vreemde heerschappij te brengen en wel meer bepaaldelijk onder de heerschappij van het Deutsche Staatshoofd Adolf Hitler, ook wel genaamd Germaansch Führer of Führer aller Germanen, niet omvat het oogmerk om te bevorderen dat het in art. 93 Sr. omschreven misdrijf door een ander zou worden medegepleegd,

c. de te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten niet inhouden dat de ander, dien verdachte zou hebben trachten te bewegen het misdrijf mede te plegen, het daartoe vereischte oogmerk het Rijk geheel onder vreemde heerschappij te brengen, bezat.

II. S. en/of v. t. van de artt. 93 en 96 Sr., i. v. m. de artt. 1 en 2 van het Besluit Bijzonder Strafrecht (D 61) door op de in de sententie vermelde gronden te beslissen, dat het Rijk, na opgenomen te zijn in den door verdachte bevorderden Bond van Germaansche Volken, geacht zou kunnen worden onder vreemde heerschappij te zijn gebracht in den zin van art. 93 Sr., waarbij het Hof in het bijzonder uit het oog heeft verloren, dat, ook al zou in den Bond der Germaansche Volken tusschen den Führer aller Germanen en de Staatshoofden der Bondsstaten een gezagsverhouding bestaan, en al zou de Nederlandsche Staat rechtstreeks beroofd worden van een deel harer — naar het Hof formuleert — soevereine rechten, daaruit de slotsom, — er aldus van vreemde heerschappij in den zin van art. 93 Sr. sprake zou zijn, niet mag worden getrokken.

III. S. en/of v. t. van de artt. 93 en 96 Sr., i. v. m. de artt. 1 en 2 van het Besluit Bijzonder Strafrecht (D 61), door te oordeelen, dat op de te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten de bepaling van art. 93 Sr. — zij het slechts in dien zin, dat de verdachte een ander heeft trachten te bewegen dit misdrijf mede te plegen — van toepassing is, ofschoon art. 93 Sr. alleen doelt op het brengen van het Rijk onder feitelijke vreemde heerschappij, waarvan, blijkens deze zelfde feiten, in dit verband niet kan worden gesproken.

IV. S. en/of v. t. van de artt. 38, 39, 40, 43, 46 der Grondwet, 94 en 96 Sr., i. v. m. de artt. 38, 39, 40, 43, 46 der Grondwet, 1 en 2 van het Besluit Bijzonder Strafrecht (D 61), door, op de in de sententie vermelde overwegingen, en in het bijzonder op de overweging „dat een regentschap volgens de Nederlandsche Grondwet zonder medewerking van de Staten-Generaal niet op wettige wijze kan worden tot stand gebracht, zoodat verder buiten beschouwing blijven kan of er ook overigens grondwettige bezwaren tegen de door verdachte voorgestelde wijze van benoeming bestonden”

de onder II te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten te kwalificeeren als „met het oogmerk om voor te bereiden, dat een aanslag wordt ondernomen met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm te vernietigen, plannen voor de uitvoering van het misdrijf, welke bestemd zijn om aan anderen te worden medegedeeld, in gereedheid brengen en onder zich hebben” en verdachte deswege strafbaar te oordeelen, of-schoon

a. op het tijdstip, waarop volgens de plannen een regentschap zou worden tot stand gebracht, de feitelijke onmogelijkheid zou bestaan van medewerking van de Staten-Generaal, nu deze niet bijeen konden komen, en dientengevolge een noodtoestand ontstaan zou zijn, die een afwijking van de grondwettelijke bepalingen ten deze zou kunnen rechtvaardigen,

b. ook al zou de benoeming van den regent plaats vinden op een wijze, die niet met de Grondwet strookte, daarin nog niet een vernietiging van den grondwettelijken regeeringsvorm kan worden gezien.

V. S., althans v. t. van de artt. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging, 350, 358 en 359 Sv., artt. 1, 2 en 22 Besluit Bijzonder Strafrecht, 102 Sr. en s. door n.-t. van art. 40 Sr., doordat het Hof geen gemotiveerde beslissing heeft gegeven op het door den veroordeelde uitdrukkelijk voorgedragen verweer, dat hij gedurende den tijd der vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa niet anders kon en mocht handelen dan hij deed, althans naar eigen eerlijke overtuiging steeds en uitsluitend het belang van Nederland en het Nederlandsche volk heeft gediend, welk verweer, indien het juist ware bevonden, de strafbaarheid van den veroordeelde zou opheffen of uitsluiten.

VI. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 Besluit Bijzonder Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van de den veroordeelde ten laste gelegde misdrijven, de omstandigheden, waaronder de veroordeelde heeft gehandeld en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijne conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard:

I. dat verdachte tusschen Mei 1940 en Mei 1945 opzettelijk, terwijl het Nederlandsche Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van het onder nationaal-socialistische leiding staande Duitsland bevond als Leider van de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland (later genaamd: Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden) met het oogmerk om het Koninkrijk der Nederlanden, onder vreemde heerschappij te brengen en wel meer bepaaldelijk onder de heerschappij van het Deutsche Staats-hoofd Adolf Hitler, ook wel genaamd Ger-

maansch Führer of Führer aller Germanen.

1e. omstreeks begin September 1940 te 's-Gravenhage aan Duitsche autoriteiten met bestemming voor Hitler heeft doen toekomen een brief, waarin verdachte aan hem, Hitler, verzoekt om een Bond van Germaansche Volken te stichten en het Nederlandsche volk als lid daarin op te nemen, welke brief voor bijzonderheden over Nederlands positie en den grondslag van dien Bond verwijst naar een daarbij gevoegde nota, waarin hij aan Hitler als zijn, verdachtes, politieke geloofsbelijdenis aanprijst een Bond der Germaansche Volkeren onder leiding van het krachtigste Germaansche volk, het Deutsche, staande onder het opperzeg van Hitler als Germaansch Führer, met een gemeenschappelijke bondsweermacht, waarvan voornoemde Führer „vanzelfsprekend” opperbevelhebber zou zijn, en met een gemeenschappelijke economie, welke denkbeelden later nog in een overeenkomstig de opvattingen van verdachte opgesteld „Ontwerp-Statuut van den Bond van Germaansche Volkeren” nader aldus zijn ontwikkeld, dat van dezen Bond, onder andere omvattende het Groot Deutsche Rijk en het Rijk der Nederlanden, de leden, met uitzondering van het Groot Deutsche Rijk, hun constituties moesten wijzigen in overeenstemming met het bondsstatuut en geacht worden aan deze verplichting te hebben voldaan, indien zij zich in hun constituties tot nationaal-socialistische staten verklaarden en zich daarin verbonden met betrekking tot de regeling hunner weermacht en volkshuishouding te handelen in overeenstemming met het Groot Deutsche Rijk, terwijl met inachtneming van de bepalingen van het bondsstatuut de leiding van den Bond zou berusten bij den Führer van het Groot Deutsche Rijk, en de Overzeesche Gebieden, welke zich onder het gezag van een der leden van den Bond bevonden, mede deel van den Bond zouden uitmaken;

2e. omstreeks begin September 1940 te 's-Gravenhage aan Hitler een telegram heeft gezonden waarin hij verklaart het welzijn van het Nederlandsche volk in diens handen te leggen en zijn bevelen af te wachten, en ongeveer te zelfder tijd ten overstaan van den Rijkscommissaris Seyss Inquart schriftelijk Hitler heeft erkend („anerkant”) als Führer aller Germanen;

3e. op 12 December 1941 te Berlijn ten overstaan van Hitler aan dezen als Germaansch Führer trouw tot in den dood heeft gezworen;

4e. op 20 Juni 1942 te Utrecht een eed van trouw van een groot aantal leidende functionarissen der Nationaal-Socialistische Beweging aan hem, Mussert, heeft afgenomen;

5e. in Nederland bij zijn werkzaamheden als Leider der Nationaal-Socialistische Beweging opzettelijk ter bevordering van de verwezenlijking van zijn plan van een Bond van Germaansche Volkeren (ook wel genoemd Germaansche Statenbond) onder leiding van Adolf Hitler;

A. voor dien Germaanschen Statenbond en den Führer aller Germanen Adolf Hitler propaganda heeft gevoerd, als onder meer blijkende uit:

c. verschillende passages uit redevoeringen van verdachte, hetzij in het openbaar, hetzij in min of meer besloten kring, als volgt luidende:

1. En wie zijn eerder, en wie zijn meer op elkander aangewezen voor deze samenwerking, dan de Germaansche volken in Duitschland, de Nederlanden, Zweden, Noorwegen, Denemarken? En door wie zou die samenwerking beter gesmeed kunnen worden, dan door den man, die voor het geheele Germanendom een gave Gods is, die misschien maar eens in de duizend jaren verschijnt? Adolf Hitler. Doen wij iets te kort aan ons zelfbewustzijn als Nederlanders, aan onze trots, aan onze fierheid, als wij ons inzetten voor eerlijke broederlijke samenwerking tusschen de Germaansche volkeren, die zijn van eenen bloede? Integendeel (14 December 1940, viering van het 9-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

2. Onmiddellijk nadat het begin van den oorlog tegen de bolsjewisten bekend geworden was, heb ik Adolf Hitler, dien wij Nederlandsche nationaal-socialisten erkennen als den van God gegeven Germaanschen leider, een telegram van den volgenden inhoud gezonden:

„In dit beslissende uur . . . is het mij een voorrecht aan U, Führer aller Germanen, de plechtige gelofte te kunnen afleggen, dat de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland onverpoosd en krachtig haar taak zal voortzetten, het Nederlandsche volk te winnen voor de nationaal-socialistische idee en daarmee voor het nieuwe Europa. Namens mijn duizenden strijdende kameraden meld ik U, dat zij zich in zullen zetten voor de gemeenschappelijke overwinning. God bescherm U en geve aan Uw strijd zijn onmisbaren zegen”. (27 Juni 1941, Massabetooging tegen het bolsjewisme te Amsterdam);

3. (als een nieuw Europa gevormd moet worden) . . . dat dan de Germaansche volkeren het voorbeeld zullen geven, de volkeren die zijn van een ras, van eenen bloede. Duitschland, Nederland, Zweden, Noorwegen, Denemarken. En zoo dat een levensnoodzakelijkheid is — en dat is het — zullen wij Nederlanders daar straks als het hinkende paard achteraan komen en smeecken om toegelaten te worden tot de Europeesche levensruimte, of reeds nu als eerste ons bekennen tot de Germaansche solidariteit, als grondslag voor een vereenigd en krachtig nieuw Europa? Ik heb niet geaarzeld. Ik gevoel mij verantwoordelijk voor de toekomst van ons volk. De bezetting van Curaçao en Suriname, de onverantwoordelijke, ja waanzinnige oorlogsverklaring aan Japan, hebben de deur dichtgedaan. Ik ben naar den Führer gegaan in Berlijn en heb hem gezegd, niet als particulier, maar als Leider der N.S.B., dus namens U: 1. dat naar mijn meening het welzijn en het voort-

bestaan van het Nederlandsche volk alleen gewaarborgd kunnen worden in het lotsverbonden samenhouden van alle Germaansche volkeren; 2. dat ik het geloof heb, dat hij, Adolf Hitler, de van God gegeven Germaansche leider is, die tot roeping heeft de Germaansche volkeren uit den nood en de bedreiging van heden te leiden naar een lichtende toekomst; 3. dat ik de onwrikbare overtuiging heb, dat hij, Adolf Hitler, als Germaansch leider nimmer iets zal eischen, dat in strijd zou zijn met de eer, de waardigheid of de belangen van het Nederlandsche volk . . . Afsneden van zijn koloniën, afsneden van andere werelddeelen, zou het Nederlandsche volk op zijn kleine grondgebied hier verkwijnen en verkommeren, wanneer het niet werd toegelaten als deelgenoot in het nieuwe Europa. Het wordt toegelaten. Neen kameraden; het is toegelaten, op den 12den December twee dagen geleden dus. En dit feit, dit feit van toegelaten te zijn, dat, mijne kameraden, is het grootsche geschenk, dat de N.S.B., de veelgehoonde en gesmaede op dezen haar 10-jarigen gedenkdag aan het Nederlandsche volk aanbiedt . . . ter eere van het strijdende en lijdende Duitsche broedervolk waaraan heel Europa zooveel verschuldigd is, zingen wij het Duitsche volkslied, en daarna het zesde couplet van het Wilhelmus: Mijn schild ende betrouwen zijt Gij o God mijn Heer; (14 December 1941, viering van het 10-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

4. Daarop voortbouwend weten wij ons als Germaansch volk lotsverbonden op leven en dood met de andere Germaansche volkeren en willen wij streven naar den bond van Germaansche staten onder de opperste leiding van den Führer, op wiens schouders de grootste verantwoordelijkheid rust voor de redding van Europa.

. . . Ik aanvaard de verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons volk, voor zoover die in mijn hand ligt of zal komen te liggen. U, mijne kameraden, heb ik door die eedsaflegging in deze mijne verantwoordelijkheid betrokken . . . tevens heb ik door het aanvaarden van dien eed mij verplicht tegenover U tot trouw . . . Trouw aan de Germaansche lotsverbondenheid, trouw aan den bond der Germaansche staten, die levensvoorwaarde is voor de toekomst van Europa en daarmee ook voor ons volk. Trouw aan den Germaanschen Führer, die door God geroepen is om Europa te beschermen tegen overweldiging en knechting, tegen het goddelooze communisme en het gewetenlooze kapitalisme. Zoo zij mijn trouw, zoo waarlijk helpe mij God, van Wien wij allen de kracht en het inzicht moeten ontvangen om onze roeping te volgen en aan Wien wij verantwoordelijk zijn voor al onze daden, aan het einde onzer dagen. (20 Juni 1942, beëdiging van een aantal N.S.B.-functionarissen te Utrecht);

5. (de Führer) die staat daar in zijn eenzaamheid en doet voor ieder volk van Europa al hetgeen mogelijk is om Europa te behouden. Met deze gedachte denken wij dan

op dit oogenblik aan den Führer en zeggen: Heil voor den Germaanschen Führer, die waakt voor Europa. (13 December 1942, viering van 11-jarig bestaan der N.S.B. te Amsterdam);

6. Wees er verzekerd van, mijn Führer, dat wij één in den geest met U zijn. Wij staan met U, wij vallen met U, wij zijn bereid zoo noodig met U te sterven. (29 Januari 1943 te 's-Gravenhage);

7. In de groot-Germaansche samenwerking ligt de toekomst van het Nederlandsche volk. Wat versta ik onder groot-Germaansche samenwerking? De beveiliging en de gemeenschappelijke opbouw in onze gemeenschappelijke leefruimte . . . Binnen de gezamenlijke leefruimte zal nationale veiligheid bestaan en ontwikkeling binnen het groote geheel en wederzijdsch respect. Hoe daaraan staatkundig vorm zal worden gegeven dat zal worden beslist door den Führer, in wien wij vertrouwen kunnen hebben . . . Hebt ge U wel eens voorgesteld wat dat beteekent om voor God en alle menschen verantwoordelijk te zijn voor het behoud van een werelddeel? Dezen onnoemelijke last draagt hij, de Führer, aan wien ik eens trouw gezworen heb en dien ik trouw zal blijven tot het einde van mijn dagen en waaraan de Beweging verbonden is door mijn persoon. (22 Juni 1943, Demonstratie van trouw aan Mussert te 's-Gravenhage);

8. Om deze Germaansche solidariteit den vasten grondslag te geven die noodig is, heb ik mij bekend tot het begrip Germaansch Führer, hertog, aanvoerder in den strijd, door in December 1941 den eed van trouw af te leggen aan Adolf Hitler als Germaansch Führer. Dit zal voor velen toen nog onbegrijpelijk geweest zijn, nu dringt het meer door, dat Hitler de van God gezondene is . . . Juist wanneer vrij prijs stellen op onze nationale zelfstandigheid is de eenige weg dien wij kunnen gaan de natuurlijke weg naar de solidariteit tusschen natuurlijke bondgenooten . . . Wij moeten komen tot een lotsverbondenheid van Germaansche volkeren in den vorm van een statenbond, een groot Germaansch rijk of hoe dan ook, die allen omvat van Germaanschen bloede en waardoor aan Europa een enorm krachtcentrum wordt gegeven (14 December 1943, viering van het 12-jarig bestaan der N.S.B. te Utrecht);

9. Als derde wensch voor het Nederlandsche volk spreek ik uit, dat Kerstmis 1944 het Nederlandsche volk vereenigd zal zien . . . omdat wij ons bekend zullen hebben tot de groote Germaansche en nog grootere Europeesche gemeenschap, die de eenige mogelijke waarborg is voor de handhaving van de geestelijke en materiele waarden, die wij behoeven (1 Januari 1944, Nieuwjaarsradiorede);

C. actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Duitsche oorlogvoering heeft bevorderd, onder meer door opzettelijk

a. op 14 Februari 1941 een oproep te richten tot de leden der N.S.B., der W.A.

en der Nederlandsche S.S., om zich aan te melden voor krijgsdienst in de Waffens-S.S.;

b. in een artikel gepubliceerd in het weekblad Volk en Vaderland van 11 Juli 1941 de leden der N.S.B. op te roepen, om zich aan te melden voor het Nederlandsche Legioen (om met de Duitschers samen aan het Oostfront te strijden);

c. in Augustus 1941 te bevelen, dat alle mannelijke leden der N.S.B. van 18 tot 40 jaar tot de W.A. moesten toetreden (waardoor de W.A. weer zoo sterk zou worden, dat er vrijwilligers voor de Duitsche oorlogvoering aan konden worden onttrokken), onder bijvoeging: „Het is mijn bedoeling dat binnen afzienbaren tijd drie volledige regimenten Nederlanders aan het Oostfront zullen staan. De eerste Nederlandsche divisie!";

d. op 11 October 1941 te 's-Gravenhage de plechtigheid van de beëdiging van een voor het Oostfront vertrekkend bataljon van Nederlandsche vrijwilligers als Leider van de N.S.B. op te luisteren, daar een toespraak te houden en aan de troep den eed van trouw aan Hitler af te nemen;

e. ook later meermalen plechtigheden met Nederlanders, die zich voor strijd aan Duitsche zijde hadden verbonden, als Leider van de N.S.B. op te luisteren, daar toespraken te houden en eeden van trouw aan Hitler af te nemen.

II. dat hij in Juli 1942 te Utrecht opzettelijk met het oogmerk om voor te bereiden, dat terwijl het Rijk in Europa zich in de feitelijke macht van den Duitschen vijand bevond, volgens na te noemen plan een aanslag zou worden gepleegd met het oogmerk om den grondwettigen regeeringsvorm in het Koninkrijk der Nederlanden te vernietigen, een schriftelijk plan heeft in gereedheid gebracht en onder zich gehad voor de uitvoering van dit misdrijf, welk plan was bestemd om aan den Duitschen Rijkscommissaris in Nederland Seyss Inquart en aan het Duitse staatshoofd Adolf Hitler te worden medegedeeld en aan welk plan het navolgende is ontleend:

De wijze van Regeeringsaanvaarding is eenvoudig en legaal. Door het vertrek der Koningin naar het buitenland is, krachtens art. 46/3 der Grondwet, de Raad van State drager van de Koninklijke macht. De Rijkscommissaris benoemt in dit College tot leden, diegenen, die mijn volle vertrouwen hebben en herstelt daarna dit College in zijn grondwettelijke bevoegdheden.

De Raad van State roept den Leider der Beweging uit tot Regent, waarna door hem als Hoofd van den Staat een verantwoordelijke Regeering wordt gevormd.

De daartoe noodige handelingen en Staatsstukken worden door den Rijkscommissaris en mij voorbereid.

(Als juiste tijdstip hiervoor wordt Zaterdag 5 September 1942 aanbevolen).

Tenslotte moet ik ook uiterlijk als Staatshoofd kunnen optreden en mogelijkheid hebben om mijn staatssecretarie op te bouwen. Daarom verzoek ik den Führer de als

„Feindvermögen” in beslag genomen koninklijke bezittingen ter beschikking te willen stellen van het nieuwe optredende Staatshoofd.

III. dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 in het door den vijand bezette gebied in Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, door zijn werkzaamheid als Leider van de Nationaal-Socialistische Beweging actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Duitse oorlogvoering heeft bevorderd en bewerkstelligd, onder meer door de opzettelijke gedragingen, hierboven opgesomd sub I. 5e, C. a—e;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat het in dit middel onder a genoemde betwist, dat de bewezen verklaarde feiten, bestaande in het door requirant afnemen van een eed van trouw van een groot aantal leidende N.S.B.-functionarissen, de bij tal van gelegenheden door requirant gevoerde propaganda voor den Germaanschen Statenbond en den Führer aller Germanen Adolf Hitler, en zijn herhaald bevorderen van de actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Duitse oorlogvoering, zouden opleveren het trachten een ander, namelijk Adolf Hitler, te bewegen het misdrijf van den aanslag ondernomen met het oogmerk het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen, mede te plegen;

dat echter deze betwisting niet houdbaar is, daar toch alle bewezen verklaarde gedragingen van requirant, waardoor hij heeft getracht Hitler te bewegen genoemd misdrijf mede te plegen, in onderlingen samenhang moeten worden beschouwd;

dat alsdan niet slechts die handelingen, waarbij requirant rechtstreeks Hitler voor dat misdrijf trachtte te winnen, zooals te laste gelegd en bewezen verklaard onder I. re, 2e en 3e, daaronder vallen, doch ook de te dezer zake verder bewezen verklaarde handelingen, welke geëigend waren langs indirecten weg Hitler voor genoemd misdrijf te winnen;

dat immers de omstandigheden, a. dat requirant, die zelf trouw zwoer aan Hitler, op zijn beurt zijn eigen leidende medewerkers door een eed van trouw aan zich verbond, b. dat het plan van den Germaanschen Statenbond onder leiding van Hitler bij het Nederlandsche volk ingang zou vinden, en c. dat Duitschland dank zij de actie van requirant, uit het Nederlandsche volk daadwerkelijk steun kreeg in zijn oorlogvoering, evenzoo vele beweegredenen konden vormen voor Hitler, om Nederland als lid van dien Germaanschen Statenbond te aanvaarden en in verband daarmee uiteindelijk het misdrijf van den aanslag, beoogende het Rijk onder de vreemde heerschappij van het hoofd van dien Statenbond te brengen, mede te plegen;

dat dit middel onder b betoogt, dat het te laste gelegde oogmerk, het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen — zijnde het oogmerk van art. 93 Sr. — niet omvat

het oogmerk om te bevorderen dat het in dat artikel omschreven misdrijf door een ander wordt medegepleegd, zoodat het Hof ten onrechte dit laatste oogmerk bewezen heeft geacht op den enkelen grond, dat het in het eerstgenoemde zou zijn begrepen;

dat naar 's Raads oordeel dit bezwaar niet juist is, daar toch het te laste gelegde en bewezen verklaarde oogmerk weliswaar in den aanhef van de dagvaarding zich beperkt tot dat, genoemd in art. 93 Sr., doch de nadien feitelijk te laste gelegde handelingen, welke met het in den aanhef genoemde oogmerk zijn verricht, in het bijzonder die genoemd onder I. re, duidelijk er op wijzen, dat requirant's streven er op was gericht voor zijn eigen genoemd oogmerk de medewerking van Hitler te verkrijgen;

dat bovendien genoemd oogmerk van art. 93 Sr. ook reeds in zich sluit het oogmerk te bevorderen dat een ander aan het plegen van genoemd misdrijf medewerkt, daar dat artikel een geval betreft van zoogenaamde noodzakelijke deelneming, aangezien het brengen van het Rijk onder vreemde heerschappij slechts mogelijk is indien een vreemde heerscher deze heerschappij aanvaardt;

dat dienovereenkomstig het Hof het te laste gelegde, dat requirant handelde met het in den aanvang genoemde oogmerk door middel van het nadien genoemde verzoek aan Hitler een Bond van Germaansche Volken te stichten en het Nederlandsche volk als lid daarin op te nemen, kon opvatten en blijkbaar ook heeft opgevat in dien zin, dat daarin ligt opgesloten het oogmerk om te bevorderen dat het in art. 93 Sr. omschreven misdrijf door Hitler zou worden medegepleegd;

dat het in dit middel onder c betoogde, genomen in den letterlijken zin, er van uitgaat, dat de telastelegging zou moeten inhouden, dat de ander, namelijk Hitler, dien requirant zou hebben trachten te bewegen het meer genoemde misdrijf mede te plegen, ook het vereischte oogmerk van dat misdrijf, namelijk het Rijk geheel onder vreemde heerschappij te brengen, bezat, echter geheel ten onrechte, daar toch het trachten een ander te bewegen dat misdrijf mede te plegen, kan plaats vinden zonder dat deze andere ook maar in het minst de bedoeling heeft daartoe zijn medewerking te verleenen, in welk geval de dader dan wel tracht, doch niet er in slaagt, dien ander te bewegen;

dat, indien men aan dit onderdeel van het middel een meer zinvolle strekking zou geven, in dier voege, dat niet is te laste gelegd of bewezen of zelfs niet zou kunnen worden bewezen, dat requirant's opzet mede omvatte dat ook Hitler, evenals hij zelf, het oogmerk zou hebben het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen, ook dan het middel onjuist zou zijn, daar, vooropstellende dat in de telastelegging ligt opgesloten dat requirant het oogmerk had te bevorderen dat Hitler het misdrijf van art. 93 Sr. zou medeplegen, zooals reeds hierboven werd over-

wogen, dit vanzelf medebrengt dat het bij Hitler vereischte oogmerk in het aan requirant te laste gelegde oogmerk is opgenomen, aangezien het trachten te bewegen van een ander aan het eigen oogmerk mede te werken veronderstelt dat die ander met dit eigen oogmerk instemt;

dat daarbij het in dit onderdeel van het middel vermoedelijk bedoelde bezwaar, dat die ander, met name Hitler, niet volledig het oogmerk kon hebben het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen, daar die heerschappij voor hem geen vreemde, doch de eigen heerschappij was, geen steek houdt, omdat iemand een strafbaar feit kan „medeplegen”, ook al ontbreekt bij zijn handeling een objectief of subjectief element hetwelk voor het alleen-daderschap vereischt zou zijn;

dat dit laatste in het onderhavige geval nog te duidelijker spreekt, daar bij een tegenovergestelde opvatting de strafbaarstelling in art. 96 onder 1e Sr. slechts zou treffen dengene, die elk ander zou trachten te betrekken in zijn landverraderlijken aanslag van het voorafgaande art. 93, doch juist niet dengene, die den vreemden heerscher zelf zou trachten te bewegen aan de verwerkelijking van dien aanslag rechtstreeks mede te werken, zijnde dit laatste juist de beslissende handeling;

O. dat het tweede middel er ten onrechte van uitgaat, dat het Rijk, na opgenomen te zijn in den betreffenden Bond van Germaansche Volken, daarom nog niet geacht zou kunnen worden onder vreemde heerschappij te zijn gebracht;

dat toch de Raad zich geheel vereenigt met de uitvoerige motiveering, welke het Hof gaf voor het tegenovergestelde standpunt, dat het gezag, door den Führer aller Germanen over ons Rijk na deszelfs opening in dien Statenbond uit te oefenen, is te beschouwen als genoemde vreemde heerschappij;

dat dit vooral duidelijk uitkomt hierin, dat in een Statenbond, uitgaande van de nationaal-socialistische gedachte, welke als zoodanig subordinatie medebrengt, de zelfstandigheid van een afzonderlijk lid van dien Statenbond dienovereenkomstig geringer zal zijn, hetgeen dan ook uit requirant's eigen, door het Hof aangehaalde, uiteenzettingen blijkt;

dat hieraan kan worden toegevoegd, dat aan deze autocratische heerschappij van buiten af zou beantwoorden een daarbij te verwachten gelijksoortig binnenlandsch regime, in zijn opzet geëigend om de bevelen van buitenaf intern te doen doorwerken op een wijze, welke tegen den geest van ons volk, gewend aan grondwettelijke rechten, lijnrecht zou ingaan;

dat dan ook de door requirant bevorderde Germaansche Statenbond valt onder het begrip vreemde heerschappij, zooals genoemd in art. 93 Sr.;

dat de tegenwerping, bij de mondelinge toelichting, ook reeds tegenover het Hof, ge-

maakt, dat alsdan iedere Statenbond of federalistische ordening van staten onderling een zoodanige vreemde heerschappij zouden medebrengen, reeds hierom onjuist is, daar een volkenrechtelijke overeenkomst, door de daartoe grondwettelijk bevoegde instanties gesloten, welke medebrengt een vrijwillige zelfbeperking in de uitoefening der soevereiniteitsrechten, niet geacht zou kunnen worden het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen, aangezien immers het zich zelf stellen van het Rijk onder eenige ordening met federalistisch karakter iets van geheel anderen aard is dan het brengen van het Rijk onder de heerschappij van zoodanige ordening, door een persoonlijk handelenden, en dus niet namens het Rijk optredenden, dader;

O. dat het derde middel betoogt, dat art. 93 Sr., waarop requirant's strafbaarheid mede berust, alleen doelt op het brengen van het Rijk onder feitelijke vreemde heerschappij, en dat het brengen onder een vreemde heerschappij rechtens, hetgeen zich hier uitsluitend zou voordoen, zou vallen onder het volgende art. 94;

O. dat dit middel faalt, daar, in tegenstelling met de regeling in den Franschen Code Pénal, welke alleen een artikel soortgelijk als art. 94 Sr kent, dit laatste Wetboek daarnaast nog art. 93 heeft ingevoerd, waarbij, noch in de bewoordenen, noch in de geschiedenis van laatstgenoemd artikel, eenige beperking als in het middel genoemd is te vinden;

dat het, zoekend naar een verschil in strekking in deze beide artikelen van ons Strafwetboek, voor de hand ligt onder art. 94 slechts te brengen misdrijven tegen de inwendige veiligheid van den Staat — zijnde dit bepaaldelijk de rubricering waaronder het met dit artikel corresponderend artikel 87 van den Code Pénal valt — en onder art. 93 misdrijven tegen de uitwendige veiligheid van den Staat, waarbij het brengen van het Rijk onder een vreemde heerschappij rechtens gebracht moet worden onder het artikel, dat de veiligheid van den Staat naar buiten toe beschermt;

dat het ook onredelijk zou zijn indien hij, die een aanslag onderneemt tot het brengen van het Rijk onder feitelijke vreemde heerschappij, volgens de strafpositie van ons Strafwetboek met levenslange gevangenisstraf zou kunnen worden gestraft, doch degene, die een onwettige feitelijke vreemde overheersching rechtens bezegelt en daarmee zijn land definitief aan den vreemden heerscher overlevert, slechts met een gevangenisstraf van vijftien jaren ware te straffen;

O. dat het vierde middel onder a ten onrechte betoogt, dat requirant, nu op het tijdstip, waarop volgens zijn plan een regentschap tot stand zou worden gebracht, de feitelijke onmogelijkheid bestond dat de Staten-Generaal daartoe medewerkten, zich ter zijner rechtvaardiging op een noodtoestand zou kunnen beroepen;

O. dat, nu uit het proces-verbaal der te-

rechtzitting in eersten aanleg niet blijkt, dat dit beroep voor het Hof is gedaan, het middel de sententie vruchteloos aanvult, terwijl, ware het anders, dit den requirant toch niet zou baten, daar immers, zoolang er nog een wettige overheid is, een beroep op staatsnoodrecht in het algemeen slechts toekomt aan staatsorganen, en in ieder geval zoodanig beroep niet met recht kan worden gedaan om op te treden zooals requirant deed blijkens de door het Hof bewezen verklaarde feiten, waarbij hij noch eenige hoedanigheid, noch eenige al of niet uitdrukkelijke opdracht van overheidswege, en, gelijk van algemeene bekendheid is, allermint het vertrouwen van het Nederlandsche volk bezat;

O. dat dit middel onder *b* betwist, dat in de betreffende benoeming van een regent een vernietiging van den grondwettelijken regeeringsvorm kan worden gezien, echter ten onrechte;

dat toch het betreffende regentschap niets gemeen had met het regentschap zooals de Grondwet dit kent, en evenmin kon gelden als waarneming van het Koninklijk gezag, daar het immers requirant's opvatting was, zooals het Hof uit een schriftuur van hem aanhaalde, dat het Oranjehuis als Vorstenhuis had opgehouden te bestaan en dat Koningin Wilhelmina was de laatste van de regeerende Oranjes;

dat het door requirant's beraamde regentschap niet uitmaakte een ondergeschikte verandering in onzen grondwettigen regeeringsvorm, doch het plan daartoe in gereedheid werd gebracht in een tijd waarin deze regeeringsvorm, zoolwels wat betreft de regeering als wat de volksvertegenwoordiging en beider onderlinge samenwerking voor ons land geheel was ter zijde gesteld, waardoor dit regentschap, welks drager, zooals werd bewezen verklaard, daarnaast het oogmerk had het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen, moet worden gezien als een bevestiging van een toestand, waarin de geheele grondwettelijke functioneering van ons staatsbestel was ongedaan gemaakt;

O. met betrekking tot het vijfde middel, dat er over klaagt dat het Hof geen gemotiveerde beslissing gaf op het door requirant uitdrukkelijk voorgedragen verweer, dat hij niet anders kon en mocht handelen dan hij deed, althans naar eigen eerlijke overtuiging steeds en uitsluitend het belang van Nederland en het Nederlandsche volk heeft geëend;

dat ter beoordeeling van dit middel moet worden nagegaan of en in hoeverre bij de behandeling voor het Hof op zoodanigen rechtvaardigingsgrond een beroep is gedaan;

dat requirant's raadsman, blijkens diens overgelegde pleitnota, voor het Hof dit juridisch verweer in het geheel niet heeft gevoerd;

dat requirant zelf, blijkens zijn uitvoerige in geschrift overgelegde verdediging voor het Hof deze vraag meermalen heeft naar voren gebracht, doch op een wijze, welke, en naar de stof en naar de strekking plaats voor twij-

fel openliet;

dat toch requirant in genoemde verdediging zijn geheele beleid heeft besproken en geenszins de hem te laste gelegde feiten, waardoor verschillende uitlatingen, waarin een beroep op zoodanigen rechtvaardigingsgrond zou kunnen worden gezien, geen rechtstreeksch verband bezitten met hetgeen hem is te laste gelegd;

dat requirant echter, met betrekking tot de feiten der telastelegging, in die verdediging heeft aangevoerd (op pagina 4), dat de actieve deelneming van leden der N.S.B. aan de Deutsche oorlogvoering tegen de Sovjets is bevorderd, doch uitsluitend met het oogmerk om daardoor de hoogste Nederlandse volksbelangen te behartigen, hetgeen hij, requirant, tot plicht had te doen, en met name om de inlijving van Nederland bij Duitschland en het ontnemen van de ziel aan ons volk te voorkomen;

dat in het hoofdstuk van zijn verdediging „Nood breekt wet” waarin allerlei buiten de telastelegging vallende onderwerpen door requirant werden besproken, ook (op pagina 79) voorkomt een passage, welke doelt op het sub II te laste gelegde, welke luidt: Wanneer deze poging om te komen tot een Nederlandse Regeering dus inderdaad juridisch niet conform de wetgeving zou zijn, zal toch niemand kunnen of willen ontkennen dat in dit geval gezegd kan worden, dat het doel de middelen heiligt en dat hier van pas was het „Nood breekt wet”;

dat tot slot in die verdediging (op pagina 89) nog eens wordt herhaald, dat de bevordering van actieve deelneming van Nederlandsche zijde aan de Deutsche oorlogvoering geschiedde om der wille van het Vaderland, in de heilige overtuiging daarmede het Vaderland te dienen;

dat dit de eenige passages zijn uit requirant's verdediging, waarin de Raad een formulering van het beroep op een rechtvaardigingsgrond zou kunnen veronderstellen;

dat echter de strekking van deze, op zich zelve reeds niet zeer evidente uitlatingen, niet wel als een beroep op een rechtvaardigingsgrond kon worden opgevat, doordat requirant in zijn verdediging voor het Hof nergens aanvoerde dat zijn verweer hem strafeloos zou maken, doch in zijn conclusie aan dit verweer een wending gaf in de morele sfeer, door (op pagina 60, 61, 101) een beroep er op te doen dat hij, al moge hij dan juridisch schuldig worden bevonden, moreel vrij uit gaat, en door herhaaldelijk te wijzen op zijn goede gezindheid, in het licht waarvan zijn daden moeten worden beoordeeld (pagina 26, 102, 103);

dat op grond van het hiervoren overwogene requirant's verweer, ook al zou men daarin een beroep op een juridischen rechtvaardigingsgrond kunnen zien, door het Hof mocht worden opgevat als een beroep op een verzachtende omstandigheid, zoodat het Hof dan ook geen vorm schond toen het dit verweer behandelde in een overweging betreffende de strafmaat;

O. tot slot ten aanzien van het zesde middel, opkomend tegen de opgelegde straf;

dat de Raad hierbij nog de vraag wil bespreken, welke de tweede raadsman bij het vorige middel behandeld had willen zien;

dat het Hof te dien aanzien heeft overwogen, dat verdachte er zich weliswaar op beroepen heeft gehandeld te hebben in de overtuiging het Nederlandsche volk te dienen, doch niets hem het recht gaf eigen overtuiging te stellen boven de bevelen van zijn Koningin en wettige regeering, daarbij te handelen tegen den wil en den geest van nagenoeg het geheele volk en een zoo misdadigen vijand te steunen;

dat deze overweging een weerlegging inhoudt van requirant's verweer en dat ook naar 's Raads oordeel het persoonlijk inzicht van requirant geen maatstaf kan zijn voor hetgeen volgens de rechtsorde of de moreele orde gerechtvaardigd is te achten, wil men niet iedere objectieve orde in de samenleving voor elk afwijkend gevoelen aantastbaar maken;

dat, zooals het Hof reeds overwoog, de misdrijven, waaraan requirant zich schuldig maakte, behooren tot de zwaarste welke ons Strafwetboek kent, terwijl zij werden gepleegd in een tijd waarin ons land om zijn voortbestaan streed;

dat daarbij requirant de verantwoordelijkheid draagt voor de daden van hen die zijn leiding volgden, zooals hij ook heeft verklaard te aanvaarden, zoodat de vergripen bij die leiding in hun gevolgen in buitengewone mate worden verzaard;

dat daarbij, gelijk reeds gezegd, niet beslissend kan zijn het gevoelen van requirant, dat hij mocht en moest handelen gelijk hij deed, doch hem in tegendeel het verwijt treft dat hij tot zoodanig gevoelen is kunnen komen;

dat requirant hiertoe slechts is kunnen komen, doordat hij, de oogen sluitend voor de verwerpelijkheid van het regime van den bezetter en den weerzin daartegen van het Nederlandsche volk, eigengerechtigd een rol heeft willen vervullen welke hem maakte tot een valsch, doch voor velen verleidelijk symbool van toenadering en zelfs vriendschap met den vijand, terwijl hij deze rol nog is blijven vervullen in een tijd, toen de door den bezetter begane gruwelen iedere zoodanige toenadering zelfs voor hem onaanvaardbaar moesten maken;

dat al hetgeen requirant, zij het ook wellicht zonder laaghartige gezindheid, tegen het Koninkrijk en het Nederlandsche volk heeft misdaan, dan ook de doodstraf volkomen rechtvaardigt;

Verwerpt het beroep.

No. 125.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 1 April 1946. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Loeff, Houthoff, Gen.-Maj. Baron Van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee Van de Sande Lacoste).

ZAAK GEBR. DE VILDER,

Directeuren der N.V. Amsterdamsche Ballast-Maatschappij.

Hulpverlening aan den vijand:

I. Materialen doen leveren en werkzaamheden doen uitvoeren voor de vlieghaven Schellingwoude en de vliegvelden Schiphol, Valkenburg, Deelen en Twenthe, welke werden gebruikt voor den strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland.

Het op 14 Juni 1940 door den Secretaris-Generaal van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Dr. Hirschfeld, gegeven advies.

Art. 52 van het Landoorlogsreglement.

Deze werkzaamheden voor den vijand dienden niet de belangen van de eigen burgerbevolking maar die van het bezettingsleger en steunden daarnaast nog de krijgsverrichtingen van den vijand. Het verrichten van deze werkzaamheden nam derhalve onmiddellijk het karakter van ongeoorloofde hulpverlening aan den vijand aan en verdachten moeten zulks ingezien en gevoeld hebben.

Principiele weigering was, ongeacht de gevolgen, plicht geweest.

II. Arbeidskrachten in dienst bij de N.V. beschikbaar stellen en laten werken voor de bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van de militaire werken van de Deutsche kustverdediging van Nederland.

Verdachten te dier zake niet strafbaar en van alle rechtsvervolgung ontslagen.

Het voordeel voor den vijand in dit geval gelegen in het afstaan van werkvolk, hetwelk de opdracht had de machines te sparen en langzaam te werken, was voor den vijand veel geringer dan het voordeel van met eigen personeel arbeidend veel meer werk te kunnen verzetten.

Uitvoerige strafmotiveering.

Bijkomende straf van ontzetting van het recht om eenig beroep of functie in het grond- of bouwbedrijf uit te oefenen voor den duur van het leven.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen I. Alphonsus Franciscus de Vilder, directeur van de N.V. Amsterdamsche Ballast-Maatschappij, wonende te Amsterdam, Oranje Nassaulaan 40; II. Cornelis Franciscus de Vilder, directeur van de N.V. Amsterdamsche Ballast-Maatschappij, wonende te Huizen (N.H.), Sterrebooschlaan 6, beide eerder geïnterneerd in het kamp Crailoo te Laren, thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;
Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 5en Maart 1946 aan verdachten in persoon uitgereikt;

Gehoord de aanklacht van den Procureur-Fiscaal tegen verdachten;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van den 18den en 19den Maart 1946;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake: dat zij in Nederland, als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 24 Juni 1940 en 1 Januari 1943 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als directeuren-bestuurders der Naamlooze Vennootschap Amsterdamsche Ballast-Maatschappij tezamen en in vereeniging, althans ieder voor zich, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

1. door die N.V. materialen hebben doen leveren voor en werkzaamheden — onder andere het aanleggen van betonnen startbanen — hebben doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage, en de verhooging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden, van de vlieghaven Schellingwoude en de vliegvelden Schiphol, Valkenburg bij Katwijk, Deelen, Twenthe en Oldenzaal — welke vlieghaven en vliegvelden uitsluitend, althans nagenoeg uitsluitend, door de Duitse militaire luchtmacht werden gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering en meer in het bijzonder werden gebruikt voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland;

2. arbeidskrachten, welke in dienst waren bij gemelde N.V., beschikbaar hebben gesteld voor en hebben laten werken voor de bediening van machines, welke werken aan en ten behoeve van militaire werken van de Duitse kustverdediging in Nederland

en aldus op de wijzen als hierboven sub 1 en 2 vermeld, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp hebben verleend, althans den staat tegenover den vijand hebben benadeeld;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

Verdachten, ieder voor zich, doch eensluidend:

dat hij is en gedurende de bezettingsjaren was Directeur van de N.V. Amsterdamsche Ballastmij. te Amsterdam; dat hij tezamen met zijn medeverdachte de directie van deze N.V. vormde en daarvan de leiding had; dat zijn medeverdachte en hij als directeuren-bestuurders in het tijdvak van den oorlog in Nederland in onderling overleg aan het personeel van gemelde N.V. op-

dracht hebben gegeven materiaal te leveren voor en werkzaamheden uit te voeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage en de verhooging van de bruikbaarheid van de vlieghaven Schellingwoude en de vliegvelden Schiphol, Valkenburg bij Katwijk, Deelen en Twenthe; dat in opdracht van hem en zijn medeverdachte op deze vliegvelden en vlieghaven door gemelde N.V. grondwerk en betonwerk is uitgevoerd; dat het hem bekend was, dat van genoemde vliegvelden en vlieghaven geregeld Duitse oorlogsvliegtuigen opstegen en landden en dat deze velden en haven gebruikt werden voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland;

dat bedoeld grondwerk en betonwerk in hun opdracht met bijlevering van het benodigde materiaal is uitgevoerd onder leiding van verschillende ingenieurs en uitvoerders der voormelde N.V.;

dat zijn medeverdachte en hij uit hoofde van hun voormelde functie in voormeld tijdvak arbeiders, welke in dienst der N.V. waren, beschikbaar hebben gesteld voor en hebben laten werken voor de bediening van machines, welke de Duitschers van de N.V. gevorderd hadden en welke werken aan en ten behoeve van militaire werken van de Duitse kustverdediging in Nederland;

dat hij toen wist, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was en dat Engeland toen een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken strijd tegen Duitschland was;

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren;

de getuige Hof's:

dat hij gedurende de bezettingsjaren in opdracht van en in overleg met de directie van de N.V. Amsterdamsche Ballastmij., bij welke N.V. hij, getuige, toen als hoofdvoerder in dienst was, de leiding heeft gehad bij het uitvoeren door genoemde N.V. van Duitse weermachtswerken;

dat na de capitulatie in Mei 1940 door de Ballastmij. onder meer zand is geleverd voor de egalisatie van het vliegveld Schiphol; dat toen op de vlieghaven Schellingwoude eveneens door de Ballastmij. rioleeringen, wegen, houten vlotten en verschillende andere werken zijn uitgevoerd; dat ook op de vliegvelden Valkenburg bij Katwijk, Twenthe en Deelen door deze Maatschappij werken zijn uitgevoerd; dat op Valkenburg en op Twenthe deze werken zijn verricht onder leiding van den uitvoerder Huijsmans en op Deelen onder leiding van getuige Vooijs;

dat het hem bekend was, dat de vliegvelden Schiphol, Valkenburg en Twenthe een uitbreiding ondergingen;

dat hij steeds met de directie der Ballastmij. overleg heeft gepleegd over de uitvoering van al deze werken;

getuige Vooijs:

dat hij als uitvoerend ingenieur in dienst der N.V. Amsterdamsche Ballastmij. in opdracht vande directie dier N.V. de leiding heeft gehad bij de uitvoering van betonwerken gedurende de bezettingsjaren op de

vliegvelden Schiphol en Deelen en op de vlieghaven Schellingwoude;

dat op Schiphol onder meer betonwerk is gemaakt voor barakken; dat op Deelen een betonnen roiereing naast de startbanen alsmede de onderbouw voor deze startbanen is gemaakt;

dat de algemeene lijn dezer werkzaamheden door de directie van genoemde N.V. werd aangegeven;

getuige van Helden:

dat hij is en gedurende de bezettingsjaren was in dienst van de N.V. Amsterdamsche Ballastmij, als chef van den technischen dienst;

dat het hem als zoodanig bekend is, dat in of omstreeks het jaar 1942 in opdracht der directie in totaal ongeveer 25 man van het personeel der voornoemde N.V. ter beschikking is gesteld voor en dat deze arbeiders gewerkt hebben voor de bediening van door de Duitschers gevorderde machines der N.V. en dat deze machines door de Duitschers gevorderd waren ten behoeve van werken van de Deutsche kustverdediging in Nederland;

O. dat een op ambtseid opgemaakt proces-verbaal dd. 26 Juli 1945 van Antonius Matheus Gerardus Rouwhorst en Herman Heinrich Schweitz, beiden rechercheur eerste klasse der Staatsrecherche, zakelijk o. m. inhoudt als verklaring van:

Bernard Karel Huijsmans:

dat hij sedert Mei 1937 als uitvoerder is verbonden aan de N.V. Amsterdamsche Ballastmij, te Amsterdam;

dat hij in het jaar 1940 van zijn chef, Hofs, hoofduitvoerder van voormelde N.V., de opdracht heeft ontvangen om het vliegveld Valkenburg bij Katwijk te egaliseeren;

dat dit een werk was voor de Deutsche bouwleiding;

dat hij na ongeveer 3 maanden op dit vliegveld gewerkt te hebben vandaar is vertrokken naar het vliegveld Twenthe; dat het vliegveld Twenthe toen werd uitgebreid;

dat 80 % der werkzaamheden op Twenthe bestond uit het egaliseeren van het terrein; dat hij ook op dit vliegveld werkzaam is geweest in opdracht van voornoemden Hofs en wel tot midden 1942;

O. dat een op ambtseid opgemaakt proces-verbaal dd. 8 Februari 1946 van Antonie Johan Gerhard Lemmers en Salvador Hertog, eerstgenoemde hoofdrechercheur, laatstgenoemde rechercheur aan de Provinciale Afdeling Noord-Holland van het Bureau Nationale Veiligheid (Amsterdam), zakelijk o. m. inhoudt als verklaring van:

Friedrich Christian Christiansen:

dat hij op 29 Mei 1940 werd aangesteld tot Wehrmachtsofficier in Nederland; dat hij dus alleen te maken had met de territoriale opdrachten en niet met de „militärische Einsatz“; dat het hem natuurlijk bekend was, dat de zich in Nederland bevindende vliegvelden voor de „militärische Einsatz“ werden gebruikt; dat hij zoo weet, dat van de vliegvelden Schiphol, Schelling-

woude, Valkenburg bij Katwijk, Deelen bij Arnhem en Twenthe vliegtuigen zijn opgestegen, welke deel namen aan aanvallen op Engeland in het tijdvak liggende tusschen 24 Juni 1940 en 1 Juli 1942; dat deze vliegvelden uitsluitend zijn gebruikt voor militaire doeleinden; dat de aanleg van deze vliegvelden heeft plaats gevonden met behulp van Nederlandsche arbeidskrachten;

O. dat het sedert omstreeks eind Juni 1940 algemeen bekend was, dat de vlieghaven Schellingwoude en de Nederlandsche vliegvelden nagenoeg uitsluitend gebruikt werden voor den strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland, waar sindsdien van dezen vlieghaven en deze vliegvelden geregeld oorlogsvliegtuigen — waaronder bombardementsvliegtuigen en jagers — opstegen, en toen de bondgenooten deze vlieghaven en vliegvelden herhaaldelijk bombardeerden, terwijl het overigens een ieder duidelijk was, dat de bezetting van Nederland door Duitschland onder meer geschied was om deze haven en velden voor den aanvalsvan verdedigingsstrijd tegen Engeland in handen te krijgen;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — waarbij de opgave van ieder der verdachten slechts te zijnen aanzien heeft gegolden — gezien in verband met hetgeen hierboven als van algemeene bekendheid is aangenomen, de in die bewijsmiddelen genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat

verdachten in Nederland als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr. gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als directeuren-bestuurders der N.V. Amsterdamsche Ballastmaatschappij tezamen en in vereniging opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

1. door die N.V. materialen hebben doen ieveren voor en werkzaamheden hebben doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage en de verhooging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden, van de vlieghaven Schellingwoude en de vliegvelden Schiphol, Valkenburg bij Katwijk, Deelen en Twenthe — welke vlieghaven en vliegvelden nagenoeg uitsluitend door de Deutsche militaire luchtmacht werden gebruikt ten behoeve van de Deutsche oorlogsvloering en meer in het bijzonder werden gebruikt voor den strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijke oorlog tegen Duitschland;

2. arbeidskrachten, welke in dienst waren bij gemelde N.V. beschikbaar hebben gesteld voor en hebben laten werken voor de bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van militaire werken van de Deutsche kustverdediging in Nederland;

en aldus op de wijzen als hierboven sub

1 en 2 vermeld, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp hebben verleend;

O. dat niet wettig en overtuigend is be-
wezen hetgeen aan verdachten meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als be-
wezen is aangenomen;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is, omdat het oplevert na te melden mis-
drijven;

O. omtrent de strafbaarheid van verdach-
ten in verband met het hierboven sub 1 be-
wezen verklaarde;

O. dat de raadsman van verdachten hem
niet strafbaar acht en meent, dat zij van alle
rechtsvervolgung ontslagen moeten worden:

A. omdat elke wederrechtelijkheid c.q.
schuld bij hen ontbreekt en

B. omdat zij in noodtoestand gehandeld
hebben;

Ad A. O. dat de raadsman bij pleidooi
heeft aangevoerd, dat verdachten mochten
afgaan en zijn afgegaan op het door de Fe-
deratie van Werkgevers in het Bouwbedrijf
gevraagd en op 14 Juni 1940 door den Se-
cretaris-Generaal van Handel, Nijverheid en
Scheepvaart, getuige Dr. Hirschfeld, gegeven
advies;

dat de verdediger daarbij van meening is,
dat in het opvolgen van bedoeld advies een
rechtvaardigingsgrond voor verdachten is ge-
legen, zoowel wanneer de inhoud van dat
advies juist is te achten als in het tegen-
overgestelde geval als, wanneer zij, afgaand
op een advies afkomstig van een zoo voor-
aanstaand en met het vertrouwen van de
toen naar Engeland uitgeweken Nederland-
sche Regeering bekleed persoon als Dr.
Hirschfeld toen was, geheel te goeder trouw
waren en in verschoonbare dwaling omtrent
de waarde van het advies verkeerden;

O. dat den raadsman kan worden toege-
geven, dat in casu in beide gevallen de wer-
king van het advies gelijkelijk beoordeeld
moet worden;

O. dat nu bedoeld advies, hetwelk Dr.
Hirschfeld aan het Bestuur van voormelde
Federatie, waaronder verdachte A. F. de
Vilder, persoonlijk mondeling uitbracht, naar
ter terechtzitting is komen vast te staan, op
het volgende neerkomt:

dat het leveren van materialen voor en
het verrichten van werkzaamheden aan
vliegvelden, hoewel dit een netelige kwestie
bleef, toelaatbaar geacht moest worden,
wanneer zulks geschiedde ten dienste van
het bezettingsleger en bleef binnen de gren-
zen op dit stuk door het Landoorlogsregle-
ment (artikel 52) getrokken, mits te dier
zake door een bevoegde Deutsche instantie
een strikt bevel, waaraan niet te ontkomen
viel, gegeven was;

dat vliegvelden op één lijn gesteld kon-
den worden met spoorwegstations en spoor-
wegemplacements; dat het graven van
tankgrachten en het bouwen van bunkers
nimmer mocht geschieden; dat echter ieders
aansprakelijkheid in verband met artikel
102 Sr. onverzwakt bleef bestaan; dat, waar
een protest van Nederlandsche ambtelijke

zijde onlangs in een meer geprononceerd ge-
val tot de Deutsche Overheid gericht, zon-
der succes was gebleven, een herhaald pro-
test ter zake van het onderhavige geval geen
zin zou hebben;

O. dat het advies, ook volgens de weer-
gave daarvan in de samenvatting van ge-
tuige Mr. Bouwman (bijlage VI bij produc-
tie 10), de geoorloofde werkzaamheden uit-
drukkelijk beperkt tot die ten behoeve van
het verschaffen van onderdak aan het be-
zettingsleger, een en ander binnen het ka-
der van het bij het Landoorlogsreglement
bepaalde;

O. dat het Hof niet wil nalaten er hier op
te wijzen, dat de vraag of door den bezetter
bevolen werkzaamheden, welke binnen voor-
melde limites lagen, uitgevoerd mochten
worden, er eene is, welke niet in principe
bevestigend beantwoord mag worden, doch
welke telkens afzonderlijk in het licht van
de feitelijke omstandigheden bezien zal die-
nen te worden, waarbij nog zij opgemerkt,
dat hierbij niet uit het oog verloren mag
worden, dat het Landoorlogsreglement, naar
uit de préambule duidelijk blijkt slechts re-
gelingen geeft met het doel om de macht
van den bezetter te beknotten, doch niet
om hetzij den bezetter rechten te geven,
hetzij de onderdanen van het bezette land
verplichtingen op te leggen;

O. met betrekking tot het onderhavige
geval, dat getuige Hirschfeld bij zijn voren-
bedoeld advies het werken aan vliegvelden,
ook binnen het kader van het Landoorlog-
regiment een netelige kwestie heeft ge-
noemd, heeft gewezen op ieders aansprake-
lijkheid volgens artikel 102 Sr. en heeft la-
ten uitkomen, dat er wellicht reden tot pro-
testeeren tegen het opdragen van de liti-
gieuse werkzaamheden zou zijn geweest,
ware het niet, dat zulk een protest thans
geen zin had, daar kort tevoren in een ster-
ker staande aangelegenheid een protest was
afgewezen, moet worden geconstateerd, dat
verdachten in redelijkheid en goede trouw
aan dit advies in het algemeen weinig of
geen steun voor de door hen aan te nemen
houding ten aanzien van werkzaamheden
aan vliegvelden konden ontleenen;

dat echter het advies wel heel duidelijk
deed uitkomen en niet was mis te verstaan,
dat verdachten in geen geval voor den vij-
and werkzaamheden mochten verrichten,
welke een rechtstreeks deelnemen aan of
ondersteunen van diens krijgsverrichtingen
betekenden;

O. dat het Hof echter de overtuiging heeft
bekomen, dat verdachten wel verre van de
uiterste voorzichtigheid bij het aanvaarden
en doen uitvoeren van Deutsche opdrachten
te betrachten, in strijd met bedoeld advies
werkzaamheden ten dienste van den bezet-
ter hebben laten verrichten, in vele gevallen
onder bijlevering van de daartoe benodigde
materialen, aan vliegvelden en zelfs aan een
vlieghaven, welke werkzaamheden uitslui-
tend of bijna uitsluitend wel degelijk recht-
streeks ten dienste van de Deutsche krijgs-
verrichtingen strekten en dus een recht-

streeksche deelname aan die krijgsverrichtingen vormden; dat in dit verband speciaal zij gewezen op het feit, dat aan de Vlieg-haven Schellingwoude voor verscheidene honderdduizenden guldens aan zuiver strategische werken is uitgevoerd, gelijk uit rapport VI bijlage 9a blijkt;

O. dat de raadsman met betrekking tot het uitvoeren van dergelijke werkzaamheden als zijn meening te kennen heeft gegeven, dat eerst wanneer zou vaststaan, dat een vliegveld uitsluitend voor krijgsverrichtingen moest dienen (en dus niet ook voor de voorziening in de behoefte van het bezettingsleger) het advies Hirschfeld niet langer bruikbaar zou zijn, en ook eerst dan de vergelijking van vliegvelden met spoorwegstations geen steek meer zou houden;

dat evenwel het advies, wanneer het al de door den raadsman bedoelde strekking gehad zou hebben — quod non — zoo zeer in strijd gekomen zijn met het verbod om den vijand hulp te verlenen, dat het verdachten naar redelijk inzicht duidelijk had moeten zijn, dat zij zulk een advies, ondanks zijn herkomst niet mochten opvolgen op straffe van in strijd te geraken met de bestaande strafwetgeving in hun land;

dat een dergelijke interpretatie van het advies immers lijnrecht ingaat tegen de bevoordingen van artikel 52 van het Landoorlogreglement en, waar het advies-Hirschfeld juist bij dit artikel wilde aansluiten, ook nimmer de strekking daarvan aldus geweest kan zijn;

dat het Landoorlogreglement in artikel 52 toch de beperking maakt, dat de diensten, welke de bezetter van de inwoners van het bezette gebied vordert, strekken ter voorziening in de behoefte van het bezettingsleger en niet de strekking hebben, dat de inwoners daardoor rechtstreeks deelnemen aan de krijgsverrichtingen tegen hun eigen land;

dat aangenomen moet worden, dat tijdens den duur van een gemeenschappelijken oorlog het land van een bondgenoot ten deze met het eigen land gelijkgesteld dient te worden;

dat het onder omstandigheden geoorloofd kan zijn diensten voor den vijand te blijven verrichten, ook wanneer de krijgsverrichtingen van den vijand tegen het eigen land daardoor worden gediend, namelijk in het geval, dat wezenlijke belangen van de eigen burgerbevolking met de voortzetting van de werkzaamheden gemoed zijn, in welk geval de grens ook dan nog deze is, dat medewerking geweigerd moet worden, wanneer het belang van de werkzaamheden voor de krijgsverrichtingen van den vijand gaat overheerschen en in ieder geval wanneer deze werkzaamheden een nagenoeg uitsluitend strategisch-militaire beteekenis verkrijgen;

dat echter in het geval, dat de werkzaamheden voor den vijand niet de belangen van de eigen burgerbevolking, maar die van het bezettingsleger dienen en daarnaast nog de krijgsverrichtingen van den vijand steunen, het verrichten van deze werkzaamheden on-

middelrijk het karakter van ongeoorloofde hulpverlening aan den vijand aanneemt, en verdachten zulks ingezien en gevoeld moeten hebben;

dat in casu de vliegvelden in Nederland, en a fortiori de vlieghaven Schellingwoude gedurende de bezettingsperiode zooals blijkt uit de verklaring van den Generaal der Vliegers Friedrich Christian Christiansen, gereleerd in voormeld proces-verbaal dd. 8 Februari 1946, gelijk ook van algemeene bekendheid was, uitsluitend of nagenoeg uitsluitend dienden voor de Duitse krijgsverrichtingen, en als bases fungeerden voor de uit Duitschland komende vliegtuigen tijdens hun, bijzonderlijk tegen Engeland gerichte, vluchten;

dat namelijk de Generaal der Vliegers Christiansen, hoewel Duitsch territoriaal bevelhebber van Nederland in de bezettingsperiode en hoofd van het bezettingsleger, blijkens zijn vorenbedoelde verklaring geen zeggenschap had over de Nederlandsche vliegvelden, waaruit moet volgen, dat deze vliegvelden niet ten dienste van het bezettingsleger strekten, in welk verband zijn mededeeling, dat de vliegvelden uitsluitend militaire beteekenis hadden, mede in aanmerking genomen, dat hij in zijn verklaring te voren spreekt van „militärische Einsatz”, niet anders kan beteekenen dan dat zij uitsluitend of nagenoeg uitsluitend strekten ten dienste van de krijgsverrichtingen en niet van de behoeftevoorziening van het bezettingsleger;

O. dat zulks verdachten nog niet duidelijk behoeft te zijn geweest op het tijdstip, waarop het bewuste advies werd verstrekt, doch het Hof van oordeel is, dat verdachten, gelijk iedere Nederlander, den werkelijken toestand, zooals deze in de voorgaande alinea's is weergegeven, al zeer spoedig volkomen moeten hebben begrepen en verdachten dan ook verklaard hebben het speciaal strategisch-militair karakter van deze vliegvelden en van de vlieghaven Schellingwoude al spoedig doorzien te hebben;

dat verdachten bij de werkzaamheden en materiaalleveranties, welke zij ten behoeve van den bezetter hebben doen verrichten, dan ook niet gebleven zijn noch te goeder trouw gemeend kunnen hebben te blijven binnen de grenzen door het Landoorlogreglement getrokken;

ad. B. O. dat de raadsman en verdachten zich er voorts hebben op beroepen, dat, eenmaal op Schiphol aan het werk gegaan zijnde, een eventueele weigering om de bewuste Duitse opdrachten te doen uitvoeren ten aanzien van een onderneming van den omvang en de importantie als de Amsterdamsche Ballastmij., ongetwijfeld zulke krachtige en ingrijpende maatregelen van Duitse zijde tengevolge gehad zou hebben, dat weigering redelijkerwijze van hen niet te vergen was;

O. dat het Hof voor de mogelijkheid van ingrijpen door de Duitschers niet blind is, maar toch van oordeel is, dat — daargelaten

dat, van een krachtige principiele weigering niets gebleken is — waar van een dusdanig in de bouwnijverheid vooraanstaande onderneming als waarover verdachten zeggenschap hadden, een zoo uitgesproken hulp aan den vijand werd gevorderd in een tijdsgericht waarin de militaire situatie voor de Geallieerden critiek was, een principiele weigering plicht was geweest, ongeacht de gevolgen;

dat het Hof geen wezenlijk verschil vermag te zien tusschen de ernstige hulpverlening aan den vijand, waartoe de werkzaamheden aan de vliegvelden zich al zeer spoedig na het begin van de bezetting ontwikkelden, en de in of omstreeks begin 1943 gevorderde werkzaamheden aan de kustverdediging, met betrekking tot welke laatste verdachten inderdaad verantwoordelijkheid hebben gevoeld en medewerking geweigerd hebben, zonder dat zulks, hoewel de Duitschers toen veel driester dan in de eerste oorlogsjaren optraden, tot zeer ernstige gevolgen voor hen of de Amsterdamsche Ballastmij. aanleiding heeft gegeven;

O. dat uit al het vorenstaande volgt, dat verdachten terzake van het hun in verband met het sub 1 telastgelegde en hierboven bewezen verklaarde strafbaar zijn;

O. alsnu ten aanzien van het in verband met het sub 2 ten laste gelegde, dat de raadsman van verdachten en ook zijzelve hebben betoogd, dat hier geen hulpverlening aan den vijand heeft plaats gehad, omdat de arbeiders van de Amsterdamsche Ballastmij. niet daartoe ter beschikking van de Deutsche Bouwleiding werden gesteld, doch om een belang van de Amsterdamsche Ballastmij. te behartigen namelijk om na te gaan waar de toen reeds gevorderde machines bleven en om, zoozoover mogelijk, die machines te sparen;

O. echter, dat verdachten, toen zij de arbeiders der N.V. met de machines mee lieten gaan, wisten, dat deze voor de Duitschers arbeid gingen verrichten, hetgeen deze ook gedaan hebben, en hierin een zekere hulpverlening aan den vijand is gelegen;

O. evenwel, dat toen verdachten voor de keuze stonden arbeiders van de Amsterdamsche Ballastmij. op te dragen met de machines te gaan werken of zulk een opdracht na te laten, de voor het werk benodigde machines reeds in beslag waren genomen en — naar de verdediger terecht heeft opgeworpen — gezien de reeds gebleken Deutsche methodes als zeker kon worden aangenomen en door verdachten is aangenomen, dat de vijand het uiterste uit deze machines zou halen, waardoor weliswaar derzelve levensduur ten zeerste bekort zou worden, doch dan ongetwijfeld nieuwe requisities zouden plaats vinden, welke de Amsterdamsche Ballastmij., die haar enorme materiaalarsenaal niet kon wegwerken, niet zou kunnen voorkomen;

dat in dit geval het voordeel voor den vijand gelegen in het afstaan van werkvolk — in totaal slechts 25 man — hetwelk de op-

dracht had de machines te sparen en langzaam te werken, voor den vijand veel geringer was dan het voordeel van met eigen personeel arbeidend veel meer werk te kunnen verzetten;

O. dat op grond van het vorenstaande verdachten in dit opzicht geacht moeten worden vrijuit te gaan;

O. ten aanzien van de aan verdachten terzake van het bewezen verklaarde — zooover ze daarvoor strafbaar zijn verklaard — op te leggen straffen, welke, waar zij als directeurs der Amsterdamsche Ballastmij. in onderling overleg zijn opgetreden voor beiden dezelfde moeten zijn;

dat uit het onderzoek ter terechtzitting wel is gebleken, dat verdachten niet behooften tot die collaborateurs, die zichzelf op een of andere wijze aan den vijand hebben aangeboden, om voor hem te werken en/of te leveren;

dat verdachten met namen, volgens verschillende getuigen, de bewezen verklaarde handelingen hebben verricht, telkens onder een zekere druk van Deutsche zijde, waaraan zij vanwege de belangrijkheid der Amsterdamsche Ballastmij. meer dan bestuurders van kleinere soortgelijke maatschappijen blootstonden, terwijl voorts het uitgebracht accountantsrapport uitwijst, dat het bedrag door de Amsterdamsche Ballastmij. aan zoggenaamde Deutsche werken besteed, hoewel op zichzelf aanzienlijk, niet meer dan ongeveer $\frac{1}{4}$ gedeelte van de voor Nederlandsche rekening uitgevoerde opdrachten heeft bedragen;

dat het Hof ook ten voordeele van verdachten wil laten wegen, dat zij niet van pro-Deutsche gezindheid blijk hebben gegeven, immers zij, naar eenige getuigen hebben verklaard, herhaaldelijk opdracht hebben gegeven om met de uitvoering der Deutsche werken te traineeren, terwijl ook wel is komen vast te staan, dat verdachten met risico voor hun persoon ten behoeve van de Nederlandsche belangen goed werk hebben gedaan;

dat het Hof het everwel verdachten zeer zwaar aanreken, dat zij zich schuldig gemaakt hebben aan een ernstige benadeeling van de Geallieerde zaak, welke de onze was, door aanzienlijke directe steun aan de Deutsche oorlogvoering te verlenen en zij zoodoende ver beneden de redelijke eischen, welke aan hen als Nederlandsche staatsburgers gesteld konden worden zijn gebleven;

dat dit te meer klemt waar verdachten als directeurs van een in de bouwwereld toonaangevend lichaam een voorbeeld hadden te geven, terwijl overigens niet is te loochenen, dat zij ook zelf van hun handelwijze voordeel hebben gehad, doordat zij mede uit de winst op de Deutsche werken salarissen en tantièmes hebben genoten;

dat het Hof op grond van een en ander van oordeel is dat aan verdachten, rekening houdend met de reeds door hen onder moeilijke omstandigheden ondergane verzekerde bewaring, na te melden gevangenisstraffen moeten worden opgelegd;

dat het Hof het bovendien noodzakelijk acht, dat verdachten, waar zij de in het algemeen belang vereischte waardigheid en betrouwbareheid missen om in hun tot dusver uitgeoefend beroep of een soortgelijk beroep of functie in de bouwwereld werkzaam te zijn, worden veroordeeld tot de navolgende onder a. te noemen bijkomende straffen, welke naar het Hof zich niet verheelt hen zoowel moreel als materieel, zwaar zullen treffen;

O. dat verdachten blijkens hun ter terechtzitting gedane opgaven tot werken in staat zijn;

Gezien de artt. 28, 31, 56, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachten de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd hebben begaan en dat het aldus bewezene ten aanzien van ieder hunner uitmaakt:

1e. Het voortgezet misdrijf van „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen“;

2e. Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen.

Verklaart het bewezen verklaarde strafbaar;

Verklaart met betrekking tot het in verband met het bij dagvaarding onder 2 ten laste gelegde verdachten niet strafbaar;

Ontslaat ieder der verdachten terzake van alle rechtsvervolging;

Verklaart met betrekking tot het in verband met het bij dagvaarding onder 1 ten laste gelegde ieder der verdachten strafbaar;

Veroordeelt te dezer zake voornoemde verdachten

I. Alphonsus Franciscus de Vilder en II. Cornelis Franciscus de Vilder ieder tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

Bepaalt, dat ieder der verdachten deze straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachten daarvan vrij.

Ontzet ieder der schuldigen:

a. van het recht om eenig beroep of functie in het grond- en bouwbedrijf, beide bedrijven in den ruimsten zin des woords genomen, uit te oefenen, alsmede

b. van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alles voor den duur van het leven.

Verleent verdachten ambtshalve verlof beroep in cassatie in te stellen tegen deze sententie.

No. 126.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 15 Maart 1946. (Mrs. Prof. Van Hamel, Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. bij N. Jolles).

Aan een Duitscher mededeelen, dat een zekere Rot te Haarlem door jongelui sabotagedaden tegen de Duitschers liet plegen en hun vuurwapenen ter hand stelde, ten einde daarmede Duitschers uit den weg te ruimen.

Verdachte moet door het doen van voormelde mededeelingen in zijn bewustzijn hebben opgenomen het besef van de mogelijkheid, zoo niet de waarschijnlijkheid, dat hij voormelden Rot de kans deed loopen van eenige straf of maatregel van de zijde van den vijand en heeft Mitsdlen Rot opzettelijk daaraan blootgesteld.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Rudolf Hendrik Oldeman, Ned. Herv. Predikant, wonende te Santpoort, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet op het onderzoek te terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij gedurende den tijd, dat, naar hij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde;

1. in of omstreeks het eerste kwartaal van 1943, althans in of omstreeks 1943, te Amsterdam, althans in Nederland opzettelijk aan zekeren Gerigs, die, naar hij wist, Duitscher was, en/of aan een of meer personen, die tot den Sicherheitsdienst behoorden heeft mededeeld, dat zekere Rot in Haarlem door jongelui sabotagedaden tegen de Duitschers liet plegen en aan hun vuurwapenen ter hand stelde, ten einde daarmede Duitschers uit den weg te ruimen, en vervolgens omstreeks veertien dagen later te Haarlem opzettelijk in een bureau van de Deutsche overheidsorganen aan het Kenau-park aldaar tegenover bedoelden Gerigs de voormelde mededeelingen heeft herhaald en aan dien Gerigs heeft gevraagd, of hij van deze „zaak Rot“ al werk had gemaakt, en aldus

a. opzettelijk dien Rot heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, althans aan eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en

b. opzettelijk gedurende den tijd van bedoelden oorlog den vijand hulp heeft ver-

leend in zijn streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan;

2. in den loop van 1943 en/of '44 althans gedurende den tijd van voormelden oorlog, te Santpoort en/of te Leiden, althans in Nederland, opzettelijk aan den Leidschen politie-beambte Van de Broek, van wien hij, verdachte, wist, dat deze lid was van de N.S.B. en tot de S.S. behoorde, heeft medegedeeld, dat zekere Ir. J. G. Smitt hem, verdachte, het leven onmogelijk maakte en dat deze Smitt in politiek opzicht voor de bezettende Duitse macht niet betrouwbaar was, en heeft gevraagd of hij, Van den Broek, daaraan iets kon doen, en voorts aan dien Van den Broek een door dien Smitt eigenhandig geschreven stuk heeft overhandigd, waarin deze Smitt zijn gedachten over het wetenschappelijk en economisch leven na den oorlog had weergegeven, en aan dien Van den Broek heeft medegedeeld, dat, naar de meening van hem, verdachte, daarin op politiek gebied wel iets zat, en aan hem heeft verzocht daarvan werk te maken en dien Smitt als verdachte te dier zake te hooren of te doen hooren en aldus

a. opzettelijk dien Smitt heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperkings, althans aan eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en

b. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in zijn streven om de anti-Duitse elementen uit de Nederlandsche samenleving te arresteren en gevangen te zetten of te interneren, althans te elimineeren en om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gere-lateerd — hebben verklaard:

1. getuige Wopke Talsma:

dat hij Herman Rot, wonende te Haarlem, goed heeft gekend; dat Rot hem in het na-jaar van 1942 in zijn, Talsma's woning heeft verteld, dat verdachte bij den Sicherheitsdienst een aanklacht tegen hem, Rot, had ingediend, en hij, Rot, die aanklacht, welke was binnengekomen bij den S.D., aldaar had kunnen opvangen; dat Rot geregeld in contact met den S.D. stond; dat Rot hem als zijn, Rot's contactpunten bij den S.D. geregeld de namen van Walter Bonhagen en Bobi Lantzenstiel heeft genoemd;

dat Rot van den inhoud van bedoelde aanklacht heeft verteld, dat hij, Rot, daarin werd beschuldigd van verstreking van wapens aan jongelui, die daarmede Duitschers moesten overvallen; dat Rot hem later heeft verteld, dat Walter Bonhagen het stuk naar Haarlem heeft gebracht en hij, Rot, het in huis had; dat hij uit de mededeelingen van Rot heeft begrepen, dat de aangeifte in het Kenaupark te Haarlem was gedaan;

2. getuige Johan Pieter Vincent:

dat verdachte in 1943 te Santpoort tegen hem heeft gezegd: „Pieter, het spijt mij,

maar ik heb Rot moeten ophangen aan den hoogsten boom”; dat verdachte vervolgens twee vingers in de hoogte stak en herhaalde: „Aan den hoogsten boom”; dat verdachte tenslotte nog zeide: „Het spijt mij, dat ik dit heb moeten doen, maar ik heb dit gedaan om mijn kinderen te redden;

3. getuige Benjamin Wilhelmus Stomps:

dat hij in begin Juli 1944 op verzoek van Rot tezamen met Mr. Hoog naar Rots woning te Haarlem is gegaan; dat hij aldaar op het terras een S.D.-er zag zitten; dat die S.D.-er Walter Bonhagen was, wiens naam hij, Stomps, van Rot kende; dat Rot aan Mr. Hoog aan hem toen een document heeft overhandigd, hetwelk aan den S.D., Euterterpestraat te Amsterdam, was gericht; dat in de linkerbovenhoek een gedrukt briefhoofd was; dat er voorts enkele gedrukte regels op stonden met „stippeltjes” er achter; dat in de linkerbovenhoek twee ponsgaatjes zaten;

dat de inhoud van het stuk ongeveer als volgt was:

„Heden verscheen (lees:) voor mij de Heer Oldeman, predikant te Santpoort in gezelschap van Logger(s), die verklaarde, dat Herman Rot was de man, die aan terroristische organisaties van jongelui wapenen verstrekte”;

4. getuige Mr. Lambertus Vincentius Hoog:

dat hij in begin Juli 1943 tezamen met zijn collega Stomps in de woning van Rot te Haarlem heeft kennis genomen van een document, hetwelk Rot in zijn bezit had; dat bedoeld document aan den Sicherheitsdienst te Amsterdam was gericht en naar Rots woning meegebracht; dat bedoeld stuk was opgemaakt door een Duitse politieautoriteit te Haarlem; dat het inhield, dat Rot jonge jongens zou opzetten tot verzet en hun wapens leverde voor het plegen van sabotagehandelingen tegen de Duitschers; dat het stuk dateerde uit 1943; dat het stuk een aanklacht van verdachte bij de Duitschers inhield;

5. getuige Hubertus Joannes Maria Tonino:

dat hij in het voorjaar van 1943 tezamen met verdachte bij den Duitscher Gerigs in het Kenaupark te Haarlem is geweest; dat het nummer van het perceel in dat park, waarin Gerigs zich bevond, was 15 of 17 of 19; dat verdachte hem, Tonino, had verteld, dat Gerigs zetelde in een reisbureau in de Kalverstraat te Amsterdam; dat de strekking van het toen tusschen Gerigs en verdachte gevoerde gesprek was, dat verdachte Gerigs trachtte over te halen iets te doen, waardoor Rot met diens handelwijze op-hield; dat hij, Tonino, later eerst is te weten gekomen, dat verdachte toen voor de tweede maal — nl. eenige weken tevoren voor de eerste maal — bij Gerigs over Rot kwam spreken;

6. getuige Willem Hendrik Max Nienhuis—Ruijs:

dat hij omstreeks 1941 met den Duitscher

Gerisch in contact is gekomen; dat hij Gerisch heeft ontmoet op een Deutsche bijeenkomst, waar Duitschers en N.S.B.-ers redevoeringen hielden betreffende het Nationaal Socialisme; dat Gerisch Ortsgruppenleiter der N.S.D.A.P. te Haarlem, d.w.z. plaatselijk leider van een Deutsche groep Nationaal-Socialisten, was; dat Gerisch de partij-uniform van de N.S.D.A.P. droeg; kahki-kleurig met een band met Hakenkruis op de mouw; dat Gerisch hem indertijd heeft gezegd, dat, als hij, Nienhuis—Ruijs, hem, Gerisch, wilde spreken, hij, Gerisch, twee maal per week zitting had op diens bureau aan het Kenaupark te Haarlem, nummer 21 of 22; dat Gerisch volgens diens zeggen de overige dagen in Amsterdam was; dat hij, Nienhuis—Ruijs, wel heeft gehoord, dat Gerisch aldaar met een reisebureau in de Kalverstraat in contact stond;

7. Getuige Walter Bonhagen:

dat hij gedurende den bezettingstijd de functie van administrateur bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam heeft vervuld; dat de geheele post bij hem binnenkwam en hij belast was met de administratie van alle in- en uitgaande stukken; dat hij Herman Rot $2\frac{1}{2}$ jaar vóór de capitulatie van Duitschland heeft gekend; dat het hem bekend is, dat tegen dien Herman Rot indertijd een aangifte is ingediend, dat hij jongemensen tot sabotage aanzette; dat die aangifte afkomstig was van een predikant en in het persoonsdossier betreffende Rot lag, dat bij den S.D. te Amsterdam berustte; dat die aanklacht was gericht aan den Ortsgruppenleiter der N.S.D.A.P. te Haarlem, Kenaupark; dat die klacht was doorgezonden naar Amsterdam; dat hij bij Rot in zijn woning te Haarlem is geweest — het was toen begin of zomer 1944 — om hem aldaar bedoelde aangifte te toonen; dat document was gericht aan den S.D. te Amsterdam, Euterpestraat; dat in de linkerbovenhoek een gedrukt briefhoofd was, terwijl er voorts enkele gedrukte regels op stonden met „stippeltjes” er achter; dat in de linkerbovenhoek twee ponsgaatjes zaten; dat de inhoud van het stuk ongeveer als volgt was: „Heden verscheen voor mij de Heer Oldeman, predikant te Santpoort in gezelschap van Logger(s), die verklaarde, dat Herman Rot was de man, die aan terroristische organisaties van jongelui wapenen verstrekte”;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal dd. 7 Januari 1946 van Gerardus Antonius Witeman en Martinus Hubertus Jacobs, beiden recherché van den P.O.D., afdeling Haarlem-Centrum, eerstgenoemde tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk inhoudt als opgave dier verbalisanten;

dat blijkers door hen, verbalisanten, ingesteld onderzoek de navolgende bureaux tijdens de bezettingsjaren in het Kenaupark te Haarlem gevestigd waren:

Kenaupark nr. 15, Sicherheitsdienst, S.S., Jeugdverzorging;

Kenaupark nr. 17, Feldwirtschaftskommando;

Kenaupark nr. 19, Bureau Rijkscommissaris en Politie-officieren;

Kenaupark nr. 21, Bureau Rijkscommissaris;

Kenaupark nr. 23, N.S.V.O.;

Kenaupark nr. 25—27 Deutsche Reichsbahn;

Kenaupark nr. 29—31 Wehrmachtsbezirkverwaltung Nebestelle;

Kenaupark nr. 4 t/m 24 (even nummers) Deutsche Kriegsmarine;

Kenaupark nr. 26—28 Woonhuizen van de officieren, die werkzaam waren op de Bezirksverwaltung;

Kenaupark nr. 30 Deutsche Dienst- und Feldpost;

O. dat voorts ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte: dat hij in 1943 met getuige Vincent op straat in Santpoort heeft loopen praten en toen in den loop van dat gesprek heeft gezegd: „Pieter, ik heb Rot opgehangen aan den hoogsten boom”; dat hij in Februari 1943, bezoek heeft gehad van zijn neef Lang, die hem vertelde, dat hij, Lang, voor Rot wapens verzamelde; dat hij, verdachte, na te voren overleg gepleegd te hebben met Loggers, die zeide een Duitscher Gerigs te kennen, met Loggers naar een verkeersbureau in de Kalverstraat te Amsterdam is gegaan, waar Gerigs zich bevond; dat hij aan Gerigs heeft gezegd, dat Rot tot sabotagedaden tegen de Duitschers aanzette; dat Gerigs, nadat hij, verdachte, de zaak Rot had uiteengezet, heeft gezegd, dat hij de zaak zou onderzoeken; dat hij, verdachte, een paar weken later met Tonino naar Gerigs in het Kenaupark te Haarlem is gegaan; dat hij, toen hij bij Gerigs in het Kenaupark was, den indruk kreeg, dat aldaar een Deutsche instantie was gevestigd;

dat hij wist, dat destijds Duitschland met Nederland in oorlog was; dat hij wist, dat Gerigs Duitscher was;

dat hij, toen hij de tweede maal bij Gerigs, in Haarlem, kwam, aan Gerigs heeft gevraagd, of hij, Gerigs, al bij Rot was geweest, om dien te waarschuwen;

O. dat voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte gedurende den tijd, dat, naar hij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in 1943 te Amsterdam opzettelijk aan zekeren Gerigs, die, naar hij wist, Duitscher was, heeft medegedeeld, dat zekere Rot in Haarlem door jongelui sabotagedaden tegen de Duitschers liet plegen en aan hen vuurwapenen ter hand stelde, teneinde daarmede Duitschers uit den weg te ruimen, en vervolgens omstreeks veertien dagen later te Haarlem opzettelijk in een bureau van de Deutsche overheidsorganen aan het Kenaupark aldaar tegenover bedoelden Gerigs de voormelde mededelingen heeft herhaald en aan dien Gerigs heeft gevraagd, of hij van

deze „zaak Rot” al werk had gemaakt, en aldus opzettelijk dien Rot heeft blootgesteld aan eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand;

O. dat het Hof in strijd met het te dien aanzien door verdachte's raadsman gevoerd verweer aanneemt, dat verdachte door het doen van voormelde mededeelingen betreffende Rot aan den Duitscher Gerigs, gezien den tijd, waarin en de omstandigheden waaronder hij dat feit beging, in zijn bewustzijn mede moet hebben opgenomen en ook heeft opgenomen het besef van de mogelijkheid, zoo niet de waarschijnlijkheid, dat hij Rot de kans deed loopen van eenige straf of maatregel van de zijde van den vijand en mitsdien Rot opzettelijk daaraan heeft blootgesteld;

O. dat het Hof het beroep van verdachte's raadsman op het laatste lid van art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht verwerpt, daar door het onderzoek ter terechtzitting niet is gebleken, dat verdachte door het plegen van het onderhavige feit het algemeen belang heeft gediend, noch daartoe het oogmerk heeft gehad;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof in het bijzonder rekening houdt met de maatschappelijke ontwikkeling en positie van den verdachte, die niet geoorzeld heeft uit persoonlijke wraakmotieven een goed Nederlander bij den vijand aan te brengen; voorts met de hardnekkig voortgezette onoprechte houding van verdachte bij het politieonderzoek en ter terechtzitting;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien art. 29 Sr.;

Gezien de artt. 8, 9, 26 B.B.S.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand.”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Rudolf Hendrik Oldeman tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
 2. het dienen bij de gewapende macht;
 3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;
- zulks voor den duur van het leven.

No. 127.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 8 Januari 1946. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Luit.-Kol. De Vries en Off. v. Adm. te kl. Mr. Franken).

Opzettelijke belediging der Koningin aangedaan.

(Sr. artt. III en II4.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Martinus Tjepkema, bureelchef ter Griffie van het Kantongerecht te Haarlem, wonende te Haarlem, eerder geïnterneerd in het Kamp Koudenhorn te Haarlem en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof enz;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. B. H. G. J. Randag, adv. te Amsterdam;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij gedurende den tijd dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem op de griffie van het Kantongerecht aldaar:

1. in of omstreeks Juni 1940, althans in of omstreeks Augustus 1940, in ieder geval in den zomer van dat jaar, opzettelijk, toen het portret van H.M. Koningin Wilhelmina op last van den vijand uit het lokaal van die Griffie werd verwijderd, ten aanhoore van verschillende daar werkzame ambtenaren heeft gezegd:

„Eindelijk, dat rotwijf, ik kan wel op haar spuwen”, althans alstoen aldaar opzettelijk woorden van dergelijke voor H. M. de Koningin beledigende inhoud en strekking heeft bezeugd, en

2. in of omstreeks Juni 1940, althans in den zomer van dat jaar, in het openbaar ten aanhoore van verschillende daar werkzame ambtenaren, sprekende over het Nederlandsche leger, opzettelijk heeft gezegd:

„Die Hollandsche soldaten zijn allemaal ploerten, dan moet je zien hoe correct de Duitschers zich gedragen”,

althans alstoen aldaar in het openbaar zich opzettelijk in woorden van dergelijke beledigende inhoud en strekking over het Nederlandsche leger heeft uitgelaten;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard:

1. Verdachte,

dat hij mede in het jaar 1940 bureelchef was ter Griffie van het Kantongerecht te Haarlem;

dat hij tijdens de bezetting en in ieder geval gedurende genoemd jaar pro-duitsch was georiënteerd, terwijl het overige personeel op gemelde Griffie ten tijde dat Duitschland in Nederland de macht in handen had anti-duitsch was ingesteld;

dat als gevolg daarvan tijdens de bezetting geregeld politieke twistgesprekken tusschen gemeld personeel en hemzelve zijn ontstaan;

dat hij niet wil ontkennen dat hij erbij tegenwoordig is geweest dat in den zomer van 1940 het portret van Hare Majesteit de Koningin uit gemelde Griffie werd verwijderd en dat hij toen ten aanhoore van verschillende op die griffie werkzame ambtenaren heeft gezegd: „Eindelijk, dat rotwijf, ik kan wel op haar spuwen”;

dat hij gedurende den zomer van 1940 wist, dat Duitschland alstoen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde;

2. als getuigen,

W. Visser,

dat in den zomer van het jaar 1940 op het Kantongerecht te Haarlem, terwijl hij alstoen aldaar als ambtenaar ter griffie werkzaam was, een circulaire van het Departement van Justitie is binnengekomen, waarin bepaald werd dat op last van den bezetter portretten van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina onder meer in ten dienst van de Justitie staande gebouwen van de wand moesten worden genomen;

dat hij in verband hiermede in dienzelfden zomer heeft geassisteerd bij het verwijderen van een der muren dier Griffie van zoodanig portret;

dat hij alstoen den bureelchef Tjepkema, die er bij tegenwoordig was toen dat portret van de wand werd gehaald en dien hij thans als verdachte ter terechtzitting aanwezig ziet, de woorden heeft hooren bezigen: „Eindelijk, dat rotwijf, ik kan wel op haar spuwen”;

dat verdachte deze woorden ten aanhoore van ongeveer 6 te dier griffie werkzame ambtenaren die alstoen in een groepje bij elkaar stonden, goed verstaanbaar heeft uitgesproken, dat toen dit gebeurde de griffie voor het publiek geopend was;

en B. J. Nel,

dat hij mede omstreeks den zomer van het jaar 1940 ambtenaar was ter griffie van het Kantongerecht te Haarlem;

dat hij er in dien zomer bij tegenwoordig is geweest dat het portret van Hare Majesteit de Koningin uit gemelde griffie werd verwijderd;

dat de bureelchef Tjepkema dien hij thans als verdachte ter terechtzitting aanwezig ziet, daarbij ook aanwezig was;

dat hij verdachte, toen gemeld portret van

de wand werd genomen, heeft hooren zeggen: „Eindelijk, dat rotwijf” ik kan wel op haar spuwen”;

O. dat door den inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte het hem bij dagvaarding sub 1 telaste gelegde heeft begaan, in dier voege dat hij gedurende den tijd dat, naar hij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem op de griffie van het Kantongerecht aldaar:

in den zomer van het jaar 1940 opzettelijk, toen het portret van H.M. Koningin Wilhelmina op last van den vijand uit het lokaal van die Griffie werd verwijderd, ten aanhoore van verschillende daar werkzame ambtenaren heeft gezegd: „Eindelijk, dat rotwijf, ik kan wel op haar spuwen”;

O. dat het Hof den inhoud van de zinsnede „eindelijk, dat rotwijf, ik kan wel op haar spuwen” in het verband, waarin deze werd geuit, beschouwt als te zijn beledigend;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen verdachte in de dagvaarding sub 2 is telaste gelegd, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, houdende het Hof er in het bijzonder rekening mede dat verdachte, thans 64 jaren oud, sedert 26 Juni 1945 is geïnterneerd alsmede dat verdachte, die volgens eigen opgave, aan de juistheid waarvan het Hof niet twijfelt, als rijksambtenaar reeds gedurende bijna 45 jaren in 's lands dienst werkzaam is geweest, ingevolge de tegen hem uit te spreken veroordeeling, iedere aanspraak op pensioen verliest;

Gezien de artt. 28, 111 en 114 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2 en 3 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Verklaarnde:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding sub 1 ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijke belediging der Koningin aangedaan”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Martinus Tjepkema, tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van zes jaren.

No. 128.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 15 Maart 1946. (Mrs. Prof. Van Hamel, Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. bij N. Jolles).

Aan ondergedoken joodsche personen valsche persoonsbewijzen en distributiebonkaarten verkoopen voor geldsbedragen aanmerkelijk hooger liggende dan de aanschaffingsprijs en het voordeelige verschil gedeeltelijk ten eigen bate aanwenden.

Motiveering van de wederrechtelijkheid der bevoordeeling.

Het felt der vijandelijke bezetting, waarvan art. 27 B.B.S. spreekt, richt zich krachtens zijn aard nimmer rechtstreeks en bepaaldelijk tot één bepaald persoon, doch tot een ieder, die onder dat feit der vijandelijke bezetting valt.

(B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Rudolf Hendrik Oldeman, predikant, wonende te Santpoort, Burgemeester Enschedélaan 48, gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te of nabij Velsen, althans in Nederland, in of omstreeks de jaren 1942, 1943 en 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid, althans van een middel, hem door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting geboden — te weten de omstandigheid, dat toen de vijandelijke bezetting tal van personen, waaronder de joden in Nederland, althans een groot deel hunner, opspoorde, vervolgde, interneerde en buiten Nederland voerde, en velen toen in verband met de door hen van Duitsche zijde gevreesde maatregelen onderdoken, althans wenschten of trachtten onder te duiken, en de joden onder hen in verband daarmee tevens wenschten of trachtten hunne persoonsbewijzen in dien zin gewijzigd te krijgen, dat daaruit niet langer meer zou blijken, althans dat daaruit op het eerste gezicht niet meer zou blijken, dat zij niet zuiver „Arisch” waren in den zin der Duitsche bepalingen, of

wel andere persoonsbewijzen wenschten of trachtten te verkrijgen, waaruit niet, althans niet op het eerste gezicht, zou blijken, dat zij niet zuiver „Arisch” waren in den zin der Duitsche bepalingen, en tenslotte, dat toen in verband met die omstandigheden die ondergedoken personen niet langer op normale wijze hunne distributiebescheiden konden verkrijgen, doch gedwongen waren te trachten daarin op clandestiene wijze te voorzien, om zichzelf wederrechtelijk te bevoordeelen, immers alstoen aldaar opzettelijk onder voormelde omstandigheden A. aan verschillende ondergedoken joodsche personen, althans aan den jood G. Roos, aan het joodsche echtpaar Bonnet-Fresco, aan het joodsche echtpaar Prins-Gossels en aan de joodsche familie Blik valsche of vervalschte persoonsbewijzen, die hij, verdachte, van een zeker P. Visser voor geldsbedragen varieerende van vijftig tot vijfenzeventig gulden, althans voor minder dan honderd gulden, verkreeg, heeft verschafte voor geldsbedragen varieerende van zevenhonderdvijftig tot duizend of elfhonderd gulden, althans voor zeer aanmerkelijk grootere geldsbedragen dan honderd gulden, en het door hem, verdachte, zodoende verkregen voordeelige verschil, na aftrek van een door hem aan dien P. Visser uitgekeerd aandeel geheel, althans voor een groot deel, ten eigen bate heeft aangewend en voorts B. aan verscheidene ondergedoken personen distributiebonkaarten, die hij, verdachte, verkreeg voor geldsbedragen varieerende van twee tot zeven en een halve gulden, heeft verkocht voor geldsbedragen varieerende van twintig tot vijf en veertig gulden, althans voor aanmerkelijk grootere geldsbedragen dan zeven en een halve gulden, en het door hem, verdachte, zodoende verkregen voordeelige verschil, geheel, althans voor een groot deel, ten eigen bate heeft aangewend;

O. dat ter terechtzitting de telastelegging is gewijzigd in diër voege, dat de woorden „echtpaar Bonnet-Fresco” zijn veranderd in „echtpaar Bonnewit-Fresco”;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

dat hij jood is; dat hij op 17 Juli 1942 in verband met de Duitsche maatregelen tegen de joden is ondergedoken en wel ten huize van verdachte Oldeman te Santpoort; dat hij daar toen drie dagen heeft vertoefd; dat op een dezer dagen verdachte hem gevraagd heeft of hij ook een nieuw persoonsbewijs wilde hebben; dat verdachte toen ook zei, dat een nieuw persoonsbewijs duizend gulden kostte; dat hij daarop met verdachte heeft afgesproken, dat verdachte hem, getuige, een nieuw persoonsbewijs zou verschaffen voor den prijs van duizend gulden; dat hij verdachte verzocht heeft dit bedrag van duizend gulden te halen bij zeker Domhof; dat deze Domhof hem na de bevrijding heeft gezegd, dat Ds. Oldeman een bedrag van duizend gulden bij hem had gehaald; dat hij omstreeks eind Augustus 1942 een persoons-

bewijs, hetwelk ten name van Cornelis Korthouwer was gesteld, heeft ontvangen;
getuige Meijer:

dat hij in het jaar 1942 telkens met eenige reken tusschenruimte aan den hem bekenden Piet Visser heeft verkocht voor den prijs van vijf en zeventig gulden per stuk drie persoonsbewijzen; dat hij een van deze drie persoonsbewijzen had gekocht van zekeren Cornelis Korthouwer;

getuige Blik:

dat hij jood is; dat hij in het jaar 1942 met zijn gezin uit vrees voor de Deutsche maatregelen tegen de joden is ondergedoken; dat hij toen in contact is gekomen met verdachte door bemiddeling van de hem bekende familie Frericksen; dat hij toen met verdachte heeft afgesproken, dat verdachte aan hem, Blik, acht persoonsbewijzen zou verschaffen voor hem en zijn familie tegen den prijs van f 1000 per persoonsbewijs; dat hij na verloop van eenigen tijd te Haarlem van de hem bekenden heer Frericksen drie persoonsbewijzen heeft in ontvangst genomen; dat Frericksen hem toen zei, dat hij van Ds. Oldeman kwam en dat deze hem gezegd had, dat de prijs per persoonsbewijs twaalf honderd en vijftig gulden bedroeg; dat hij toen aan dien Frericksen ter betaling aan Ds. Oldeman heeft meegegeven een bedrag van zeven en dertig honderd en vijftig gulden; dat hij toen eveneens aan Frericksen heeft meegegeven ter afdraging aan verdachte Oldeman een bedrag van zes duizend gulden voor de levering van de vijf andere persoonsbewijzen; dat hij deze persoonsbewijzen evenwel nimmer heeft ontvangen;

verdachte:

dat hij omstreeks den zomer van het jaar 1942 te of nabij Velsen aan den getuige G. Roos, die toen ondergedoken was als jood, een persoonsbewijs heeft verschaft voor den prijs van duizend gulden; dat hij dit geldsbedrag van zekeren Dommhof heeft in ontvangst genomen; dat bedoeld persoonsbewijs was gesteld ten name van Cornelis Korthouwer;

dat hij eveneens in het jaar 1942 te of nabij Velsen aan den getuige Blik via den hem bekenden Frericksen heeft verschaft drie persoonsbewijzen voor den prijs van twaalf honderd en vijftig gulden per stuk;

dat hij alle voormelde persoonsbewijzen had verkregen van den hem welbekenden Piet Visser voor den prijs van vijf en zeventig gulden per stuk; dat hij al deze persoonsbewijzen, voordat hij ze afleverde aan voornoemden Roos en Blik, zelf had vervalscht; dat hij van voornoemden Frericksen een bedrag van zeven en dertig honderd en vijftig gulden heeft ontvangen alsmede een bedrag van zes duizend gulden;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 31 Januari 1946 van H. Th. Collignon en Chr. J. Verduin, beiden Wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, thans werkzaam bij den politieken opsporingsdienst in het district Haarlem, afdeling Velsen, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring

van verdachte Rudolf Hendrik Oldeman:

dat hij in of omstreeks het jaar 1942 van den hem bekenden Piet Visser in totaal acht persoonsbewijzen heeft ontvangen; dat Visser hem verteld had, dat hij deze persoonsbewijzen voor vijf en zeventig gulden had gekocht; dat hij vervolgens met dien Piet Visser is overeengekomen bedoelde persoonsbewijzen voor zeven honderd en vijftig gulden tot duizend gulden per stuk te verkopen aan ondergedoken joden;

dat hij zeven van deze persoonsbewijzen elk voor zeven honderd en vijftig gulden heeft verkocht aan ondergedoken joden en een aan Roos voor duizend gulden;

dat hij de foto's van de joden plakte op de persoonsbewijzen die voor hen waren bestemd, na eerst de andere foto er te hebben afgehaald, en dat hij daarna het stempel bijwerkte, waarna hij de persoonsbewijzen afleverde;

dat hij een deel van de winst aan voornoemden Visser heeft afgedragen en een deel van zijn eigen aandeel in die winst heeft besteed om clandestien levensmiddelen te kopen;

O. dat voorts hebben verklaard ter terechtzitting:

getuige Prins:

dat hij en zijn echtgenoot, wier meisjesnaam is Gossels, joden zijn; dat zijn echtgenoot en hij in September 1942 uit vrees voor de Deutsche maatregelen tegen de joden zijn ondergedoken en wel aanvankelijk ten huize van van Dijke te Santpoort; dat zij van omstreeks September 1942 tot omstreeks Januari 1943 te Santpoort via voornoemden van Dijke en verdachte Ds. Oldeman distributiebonkaarten hebben ontvangen voor den prijs van dertig of vijf en dertig gulden per bonkaart; dat hij het geld voor die bonkaarten telkens aan van Dijke betaalde; dat van Dijke hem verteld heeft, dat hij, van Dijke, het geld steeds weer aan Ds. Oldeman afroeg;

getuige Blik voornoemd:

dat hij door bemiddeling van den heer Frericksen gedurende eenigen tijd aan verdachte heeft betaald een bedrag, hetwelk aanvankelijk vijf en veertig gulden bedroeg, doch later is gestegen tot vijf en zestig gulden, per maand voor de levering door verdachte van distributiebonkaarten aan zijn zuster Saartje Blik;

getuige de Meze:

dat hij in de jaren 1942 en 1943 aan verdachte vrij regelmatig distributiebonkaarten heeft verstrekt en wel op één enkele uitzondering na, voor den prijs van twee gulden of twee en een halve gulden per bonkaart;

getuige van den Berg:

dat hij vanaf Juli 1943 tot Februari 1944 aan verdachte ongeveer vier distributiebonkaarten heeft verstrekt voor den prijs van zeven en een halve gulden per bonkaart; dat hij nadien tot Mei 1944 twee en dertig en na Mei 1944 zes en twintig distributiebonkaarten per maand aan verdachte heeft verstrekt steeds voor den prijs van twee en een

halve gulden per bonkaart;
verdachte;

dat hij gedurende vijf maanden te of nabij Velsen aan het ondergedoken joodsche echt-paar Prins-Gossels maandelijks twee distributiebonkaarten heeft verschaft voor den prijs van dertig gulden per stuk; dat hij deze bonkaarten zelf had gekocht voor zeven en een halve gulden per bonkaart;

dat hij ook aan Saartje Blik via Frericksen gedurende eenigen tijd omstreeks het jaar 1942/1943 maandelijks een distributiebonkaart heeft verkocht voor vijf en veertig gulden per stuk; dat hij deze bonkaarten zelf gekocht had voor twee en een halve gulden per stuk;

dat hij de winst, welke hij door de verkoop aan ondergedoken personen van persoonsbewijzen en distributiebonkaarten als voormeld maakte, na aftrek van een door hem aan den hem bekenden Piet Visser uitgekeerd aandeel van achttien honderd gulden, gedeeltelijk in zijn huishouden ten eigen bate heeft aangewend;

dat hij wist, dat in de jaren 1942, 1943 en 1944 Nederland door de Deutsche krijgsmacht was bezet en dat in die jaren der vijandelijke bezetting tal van personen, waaronder een groot aantal joodsche Nederlanders, door den vijand werden opgespoord, vervolgd en geïnterneerd en buiten Nederland gevoerd en dat in verband daarmee velen onderdoken of probeerden of wenschten onder te duiken en dat heel veel joden tevens trachtten hun persoonsbewijzen zoodanig veranderd te krijgen, dat daaruit niet langer meer, althans niet op het eerste gezicht, zou blijken, dat zij niet zuiver „Arisch” waren in den zin der Deutsche bepalingen; dat het hem ook bekend was, dat onderduikers gedwongen waren, daar zij niet langer op normale wijze hun distributiebescheiden konden verkrijgen, te trachten daarin op clandestiene wijze te voorzien;

dat hij Nederlander door geboorte is;

dat hij erkent, dat de prijzen, voor welke hij, als voormeld, persoonsbewijzen en distributiebonkaarten heeft verkocht aan ondergedokenen, niet te rechtvaardigen hoog zijn geweest;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte te of nabij Velsen in of omstreeks de jaren 1942, 1943 en 1944 als Nederlander in den zin van artikel 83 Sr. opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden — te weten de omstandigheid, dat toen de vijandelijke bezetting tal van personen, waaronder een groot deel van de joden in Nederland, opspoorde, vervolgde, internerde en buiten Nederland voerde, en velen toen in verband met de door hen van Deutsche zijde gevreesde maatregelen onderdoken, althans wenschten of trachtten onder te duiken, en de joden onder hen in verband

daarmede tevens wenschten of trachtten hunne persoonsbewijzen in dien zin gewijzigd te krijgen, dat daaruit op het eerste gezicht niet meer zou blijken, dat zij niet zuiver „Arisch” waren in den zin der Deutsche bepalingen, of wel andere persoonsbewijzen wenschten of trachtten te verkrijgen, waaruit niet op het eerste gezicht zou blijken, da zij niet zuiver „Arisch” waren in den zin der Deutsche bepalingen en tenslotte, dat, toen in verband met die omstandigheden die ondergedoken personen niet langer op normale wijze hunne distributiebescheiden konden verkrijgen, doch gedwongen waren te trachten daarin op clandestiene wijze te voorzien — om zichzelf wederrechtelijk te voordeel, immers alstoen aldaar opzettelijk onder voormelde omstandigheden;

A. aan verschillende ondergedoken joodsche personen valsche of vervalschte persoonsbewijzen, die hij, verdachte, van een zekeren P. Visser voor minder dan honderd gulden verkreeg, heeft verschaft voor geldsbedragen varieerende van zeven honderd vijftig tot duizend gulden, en het door hem, verdachte, zoodoende verkregen voordeelige verschil, na aftrek van een door hem aan dien P. Visser uitgekeerd aandeel voor een deel ten eigen bate heeft aangewend en voorts

B. aan verscheidene ondergedoken personen distributiebonkaarten, die hij, verdachte, verkreeg voor geldsbedragen varieerende van twee tot zeven en een halve gulden, heeft verkocht voor aanmerkelijk grootere geldsbedragen dan zeven en een halve gulden, en het door hem, verdachte, zoodoende verkregen voordeelige verschil voor een deel ten eigen bate heeft aangewend;

O. dat het Hof de bewezen verklaarde bevoordeeling wederrechtelijk acht op grond, dat verdachte dit voordeel genoten heeft zonder door eenig eigen recht daarop aanspraak te kunnen maken en integendeel in strijd met elk recht en met name in strijd met het ook in het Nederlandsche recht gehuldigde beginsel, dat het ongeoorloofd en onwettig is, misbruik makende van de noodtoestand van de wederpartij, een praestatie te bedingen, die exorbitant hoog is en in geen enkele evenredigheid staat met de diensten, waarvoor zij als belooning moet gelden, het voordeel genoten heeft;

O. dat de raadsman heeft betoogd, dat, hoewel de telastlegging kennelijk doelt op artikel 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, de feiten, zooals deze zijn telastgelegd niet onder dit artikel kunnen vallen; dat immers de macht, gelegenheid of middel niet rechtstreeks en bepaaldelijk aan den dader, in casu verdachte Ds. Oldeman, door den vijand of het feit der vijandelijke bezetting is geboden, zooals toch artikel 27 eischt; dat hetgeen aan verdachte telastgelegd is slechts kan vallen onder het bereik van artikel 1 van het Tribunaalbesluit; dat dan ook de Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk verklaard zal moeten worden in zijn vordering;

O. dat het Hof dit verweer verwerpt; dat toch de uitlegging, welke de raadsman van art. 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht geeft geen steun vindt in de woorden van het artikel en wel reeds hierom, dat het feit der vijandelijke bezetting, waarover artikel 27 spreekt, zich krachtens haar aard nimmer rechtstreeks en bepaaldelijk richt tot één bepaald persoon, doch tot een ieder die onder dat feit der vijandelijke bezetting valt;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof het door dezen verdachte gepleegde misdrijf van ernstigen aard acht;

dat toch verdachte, zijnde een man van ontwikkeling en beschaving, niet gearzeld heeft om personen, die tengevolge van de Duitsche maatregelen gedwongen waren onder te duiken en die voortdurend gevaar liepen van hun leven of vrijheid beroofd te worden, niet te rechtvaardigen hoge prijzen, die geen enkel verband meer hielden met den kostprijs, te doen betalen voor de levering door hem, verdachte, aan hen van persoonsbewijzen en distributiebescheiden, terwijl hij een deel van de aldus door hem gemaakte winst heeft aangewend ter bekostiging van zijn huishouding;

dat het Hof anderzijds in aanmerking neemt, dat verdachte een ander deel van voormelde winst heeft besteed om andere onderduikers te helpen, alsmede, dat verdachte bij sententie van dit Hof en deze Kamer van heden terzake van „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand” is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artt. 28, 31, 57, 63 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 27, 28 B.B.S.;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de feiten, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, meermalen gepleegd;”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Rudolf Hendrik Oldeman tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, van het dienen bij de gewapende macht en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alles voor den duur van het leven.

No. 129.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 19 Februari 1946.
(Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen).

Verzoek tot herstel van de pachtovereenkomst niet ontvankelijk verklaard, nu de pachtverhouding was tot stand gekomen door een mondelinge pacht, die ingevolge de Pachtwet nietig is, zoodat een pacht-recht, waarin verzoeker hersteld zou kunnen worden, nimmer heeft bestaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23; Pachtwet art. 6.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, gedateerd 1 September 1945, waarbij David Salomon v. Gelder, paardenhandelaar, wonende te Hengelo (O.), handelende als bewindvoerder over zijn afwezigen vader Alex van Gelder, gewoonde hebbende te Hengelo (O.),

ten deze domicilie kiezende te Enschede ten kantore van notaris A. Zonneville, welk domicilie later gewijzigd wordt in het kantoor van Mr. M. A. Cohen, adv. en proc. te Hengelo (O.), verzocht heeft te doen herleven een pachtovereenkomst, ten requeste gesteld, van 1 November 1940, tusschen Alex van Gelder als pachter en Philippus Johannes Gelderman als verpachter (wiens rechtverkrigende ten aanzien van het aangaan van pachtovereenkomsten is diens weduwe Everdina Hendrika Benjamina Bartelink, wonende te Losser) voorts nietig te verklaren de pachtovereenkomst gesloten tusschen genoemden Gelderman en G. Peterinck, subsidiair laatstgemelde pachtovereenkomst te vernietigen, kosten rechtens;

Mede gezien een nadere toelichting „van dit verzoekschrift” waarbij in plaats van D. S. v. Gelder als bewindvoerder over A. v. Gelder optreedt J. H. Boswinkel, boekhouder te Hengelo (O.), voorts D. S. v. Gelder verklaart in deze procedure partij te blijven daar hij als firmant in de firma A. van Gelder & Zn. rechtstreeks belanghebbende is en zich in het geding als partij voegt Samuel van Gelder, medefirmant in de firma A. van Gelder;

Voorts gelet op hetgeen tegen het verzoekschrift namens verweerder G. Peterinck is te berde gebracht en op de verklaring van E. H. B. Bartelink, weduwe van P. J. Gelderman, dat zij zich met inwilliging van het verzoek kan vereenigen, met dien verstande, dat te haren laste geen kosten zullen worden gebracht;

O. dat in het verzoekschrift verzocht wordt te doen herleven een op 1 November 1940 aangevangen mondelinge pachtvereenkomst betreffende eenige perceelen weide aan den straatweg van Oldenzaal naar Hengelo, welke mondelinge pachtvereenkomst was tot stand gekomen tusschen P. J. Gelderman als verpachter en A. van Gelder als pachter, doch een einde moest nemen op 1 November 1941 tengevolge van het bepaalde bij de verordening van den Rijkscommissaris betreffende de aangifte en de behandeling van landbouwgronden in joodsche handen van 27 Mei 1941, waarna in of omstreeks het jaar 1942 het onroerend goed in mondelinge pacht is gegeven aan G. Peterinck te Enschede;

O. dat, wil van rechtsherstel voor verzoeker A. van Gelder sprake kunnen zijn, een recht, waarin hij hersteld zou kunnen worden, aanwezig moet zijn geweest; dat dit echter, gelijk ook gerequesteerde Peterinck heeft beoogd, niet het geval is;

dat toch de mondelinge pacht, waarvan verzoeker melding maakt, werd aangegaan tijdens de werking der Pachtwet, krachtens welke wet mondelinge pachtvereenkomsten tijdens haar duur aangegaan, nietig waren; dat de nietigheid dier mondelinge pachtvereenkomst sindsdien niet opgeheven werd en mitsdien op 1 November 1941, toen Van Gelder de gronden moest verlaten, niet een einde werd gemaakt aan eenig pachtrecht van dezen, doch slechts aan een feitelijke pachtverhouding;

O. dat op dien grond het gedane verzoek niet ontvankelijk dient te worden verklaard; Op voorschreven gronden:

Verklaart het gedane verzoek niet ontvankelijk;

Veroordeelt verzoeker D. S. van Gelder in de kosten in dit geding aan de zijde van verweerder G. Peterinck gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 100.

No. 130.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 16 Maart 1946.

(Mrs. Suringar, Van der Grinten, Maassen).

Betaling van de schuld, bestaande tusschen de N.V. (verzoekster) en haar directeur, aan Lippman Rosenthal en Co. nietig verklaard.

De schuld van verzoekster tegenover haar directeur doen herleven.

Onbevoegd verklaring om vordering tegenover Lippman, Rosenthal en Co. vast te stellen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E100) artt. 23, 25; Besluit Vijandelijk Vermogen (E133) artt. 18, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, gedateerd 15 Mei 1945 van de Naamlooze Vennootschap

de Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, voorheen C. A. Vieweg en Zoon, gevestigd en kantoorhoudende te Nijmegen, ten deze ingevolge hare statuten vertegenwoordigd door haren Directeur David Manassen, wonende te Nijmegen, adv. en proc. Mr. A. K. H. S. Haitzma Mulier te Nijmegen;

Mede gezien een conclusie van antwoord op 15 Februari 1946 ingediend door de bestuurders met bevoegdheid van beheerders, Mr. Th. P. J. Masthoff en J. D. J. Roos, ten deze vertegenwoordigende de onder beheer gestelde vennootschap Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat te Amsterdam;

O. dat verzoekster heeft gesteld, dat zij seder 1 Januari 1942 een bedrag van f 14200.08, benevens 3½ % rente ter zake van een geldleening schuldig was aan haar eenigen aandeelhouder David Manassen, welk bedrag door de Firma Pothoff, aan wie tijdens de bezetting van Nederland het bedrijf van verzoekster werd overgedragen, bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co is gestort, welk bedrag in de kas van verzoekster behoort terug te keeren, omdat de firma Lippmann, Rosenthal & Co geen kwijting voor deze aan David Manassen bestaande schuld kon geven,

vorderende verzoekster, dat worde nietig verklaard de betaling van f 14200.08 aan de firma Lippmann, Rosenthal & Co te Amsterdam en verzoekster mitsdien een claim krijgt tot dit bedrag, vermeerderd met 3½ % rente 's jaars vanaf 1 Januari 1942 op deze bankiersfirma;

O. dat voormelde bestuurders van Lippmann, Rosenthal & Co. bij hun antwoord hebben medegedeeld dat verzoekster inderdaad ten gunste van D. Manassen bij de thans door hen beheerde instelling in den tijd der bezetting bedragen heeft gestort, te weten in totaal f 14759.50;

O. dat bestuurders het verweer hebben gevoerd dat D. Manassen voor het bedrag van zijn credit-saldo crediteur is van Lippmann, Rosenthal & Co, terwijl verzoekster krachtens het bepaalde in art. 33, 1e lid van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E. 100) tegenover D. Manassen bevrijd is terzake van de door haar aan Lippmann, Rosenthal & Co te zijnen gunste gedane betalingen en verzoeksters vordering dan ook niet voor toewijzing vatbaar is, waar D. Manassen zelf crediteur is voor de door verzoekster te zijnen gunste gestorte bedragen;

O. dat dit verweer echter moet worden verworpen, daar weliswaar inderdaad verzoekster zich tegenover een door D. Manassen tegen haar ingestelde vordering op art. 33 zou kunnen beroepen, doch dit art. niet uitsluit dat verzoekster zelf een vordering tegen dengene aan wien zij betaald heeft instelt, teneinde die bepaling ongedaan te maken;

O. dat bestuurders voorts de meening zijn toegedaan, dat de vordering nietontvankelijk is, op deze gronden dat Lippmann, Rosenthal & Co moet worden aangemerkt als vij-

andelijk onderdaan, waaruit volgt, dat verzoekster volgens art. 18 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E. 133) ten aanzien van het vermogen van Lippmann, Rosenthal & Co geenerlei rechten of aanspraken kan verkrijgen of uitoefenen zonder toestemming van het Beheersinstituut welke toestemming zij niet heeft en zij voorzoover Lippmann Rosenthal & Co betreft, ten deze niet den weg had moeten volgen, bedoeld in het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E. 100) maar dien van art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E. 133); dat — ware het anders — in ieder geval Lippmann, Rosenthal & Co niet kan worden veroordeeld tot betaling van eenig bedrag, daar zij niet bij machte zal zijn aan haar crediteuren hun vorderingen ten volle te betalen en dus hoogstens erkenning als creditrice voor het verschuldigde bedrag zal kunnen plaats hebben;

O. dat het betoog, dat geen veroordeeling tot betaling kan volgen buiten de ingestelde vordering omgaat, aangezien daarbij geen betaling wordt gevraagd;

O. dat het juist is, dat, nu Lippmann, Rosenthal & Co moet worden aangemerkt als vijandelijk onderdaan, rechten of aanspraken jegens haar of op haar vermogen slechts binnen den daartoe in het Besluit Vijandelijk Vermogen gestelden termijn kunnen worden geldend gemaakt door indiening bij het Beheersinstituut van een met redenen omkleed en met bewijsstukken gestaafd verzoekschrift tot erkenning dier rechten of aanspraken (art. 25 van het Besluit) en derden ten aanzien van het vermogen van een vijandelijk onderdaan geen rechten kunnen verkrijgen of uitoefenen zonder toestemming van het Beheersinstituut (art. 18 van het Besluit), doch noch deze bepalingen noch een andere bepaling op grond van het feit dat de vordering wordt ingesteld tegen een vijandelijk onderdaan in den weg staan aan de aan den Raad voor het Rechtsherstel gevraagde nietigverklaring der door verzoekster aan Lippmann, Rosenthal & Co gedane betaling, welke vordering niet onder vermelde artikelen 18 en 25 is begrepen;

O. dat, nu de rechtsbetrekking bestaan hebbende tusschen verzoekster en D. Manassen is tenietgegaan in voege als in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer omschreven en verzoekster en Manassen ingezetenen zijn van het Koninkrijk, aanleiding bestaat deze tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegane rechtsbetrekking op vordering van verzoekster, partij bij de rechtshandeling, te weten de betaling aan Lippmann, Rosenthal & Co, die het teniet gaan der rechtsbetrekking heeft veroorzaakt, te doen herleven — verzoekster vordert niet met zoovele woorden die herleving, maar die vordering is uit haar petitum af te leiden — en genoemde rechtshandeling nietig te verklaren, nu geenszins gebleken is dat het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van genoemd Besluit in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn, integendeel zoodoende de ten onrechte

te niet gegane rechtsband wordt hersteld, zonder onbillijkheid tegenover anderen;

O. dat de Raad echter onbevoegd is te beslissen omtrent de vordering, voorzoover verzoekster daarbij wil vastgesteld zien dat zij een claim krijgt tot het door haar genoemde bedrag op de firma Lippmann, Rosenthal & Co, aangezien uit art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen blijkt, dat het Beheersinstituut de autoriteit is, die rechten of aanspraken jegens of op het vermogen van een vijandelijken onderdaan al dan niet heeft te erkennen;

O. dat nu slechts de rechtsband tusschen verzoekster en D. Manassen zal worden hersteld en de betaling aan Lippmann, Rosenthal & Co zal worden nietig verklaard, het beroep van bestuurders dier vennootschap op betalingen, die zij aan of voor D. Manassen heeft gedaan, buiten beschouwing moet blijven; dat weliswaar de te niet gegane rechtsbetrekking gedeeltelijk zou kunnen worden hersteld en de rechtshandeling, de betaling aan Lippmann, Rosenthal & Co gedeeltelijk zou kunnen worden nietigverklaard, een en ander op grond van aan of voor D. Manassen gedane betalingen, doch de Raad voor beperking van het Herstel en van de nietigverklaring geen termen aanwezig acht, nu verzoekster zich over die betalingen niet heeft uitgelaten, zijnde zij ten processe niet meer aan het woord geweest en verweerster er niet door benadeeld wordt, indien die betalingen eerst later een rol zullen spelen;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de betaling van f 14200.08 aan de firma Lippmann, Rosenthal & Co te Amsterdam.

Doet herleven de schuld van verzoekster aan D. Manassen, door verzoekster ten processe genoemd.

Verklaart zich onbevoegd van de vordering kennis te nemen, voorzoover daarbij verzocht wordt vast te stellen, dat verzoekster een claim krijgt tot een bedrag van f 14200.08 vermeerderd met 3½ % rente 's jaars vanaf 1 Januari 1942 op de firma Lippmann, Rosenthal & Co.

No. 131.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 19 Februari 1946.
(Mrs. Suringar, Van der Grinten, Maassen).

Verzoekers in hunne vroegere pachtrechten hersteld met ingang van 11 November 1946.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien:

1. een verzoekschrift, gedateerd 7 September 1945, van Jozef Meyer en Louis

Meyer, veehandelaren, wonende te Borculo;

2. een verzoekschrift, gedateerd 7 September 1945, van Wolf Hartog, veekoopman, wonende te Borculo;

welke beide verzoekschriften zijn ingediend door Mr. Th. Dijkstra, procureur te Zutphen.

Mede gezien het naar aanleiding van deze verzoekschriften bij den Raad ingekomen antwoord van W. H. Bitter, rentmeester, namens M. A. M. A. Gravin van Aldenburg Bentinck, Douairière Dr. R. F. Baron van Heeckeren van Wassenaar, te Twickel, gemeente Ambt Delden, en de nader door dezen heer Bitter verstrekte inlichtingen, zoodat het antwoord van respectievelijk J. W. Warfman en G. H. Geerdink en van G. J. Semmelink en B. Timmerije;

O. dat in het eerste verzoekschrift wordt gesteld dat verzoekers van de Douairière van Heeckeren in haar hebben gehad een weiland genaamd „Het Grasbroek”, gelegen onder Borculo, en in het tweede verzoekschrift dat verzoeker van genoemde Douairière in huur heeft gehad a. een weiland, genaamd „Het Wildbaanbosch”, groot plm. 2 ha en b. een weiland, genaamd „De Hagen”, groot plm. 2,30 ha, beide gelegen onder Borculo;

O. dat in ieder der verzoekschriften wordt gesteld dat de pacht (in de verzoekschriften huur genoemd) reeds van jaren her dateert en nog loopende was toen volgens de verordening No. 102/1941, die op 27 Mei 1941 in werking is getreden, alle Joden in den loop van dat jaar uit hun pachtrechten werden gestooten en deze rechten door die verordening werden te niet gedaan; dat verzoekers zijn Joden; dat de verpachtster de pacht heeft overgedaan aan J. W. Wurffman (lees Warfman) en H. J. Geerling (lees G. H. Geerdink) respectievelijk aan G. (lees G. J.) Semmelink en B. Timmerije, zij het onder conditie dat de pacht automatisch zou zijn beëindigd, indien en zoodra verzoekers terugkwamen, mits die terugkomst geschiedde binnen drie jaren na het sluiten der nieuwe pachtvereenkomsten, althans nadat genoemde pachters gedurende drie jaren in het genot van het gepachte waren geweest; dat verzoekers eerst in het voorjaar 1945 in de maatschappij zijn teruggekomen en de nieuwe pachters ongenegen vinden hunne rechten te hunnen behoeve prijs te geven, terwijl de verpachtster een beslissing door de bevoegde autoriteit wil afwachten;

met verzoek dat de Raad de gewijzigde rechtsbetrekkingen hierboven nader omschreven zal nietig verklaren en verzoekers in hun rechten zal herstellen;

O. dat naar het oordeel van den Raad het hier betreft rechtsbetrekkingen als bedoeld in artikel 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, tot stand gekomen, respectievelijk te niet gegaan door en tengevolge van handelingen, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel van den bezetter ten aanzien waarvan bij Koninklijk Besluit is bepaald, dat hij geacht

wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zoodat behoudens blijk van het tegendeel aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in artikel 23 voornoemd, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat de nieuwe pachters in hun verzoekschrift te kennen geven, dat het redelijk zou zijn, indien ingrijpen in dit geval achterwege zou blijven, waarvoor zij zich beroepen op de met hen door verpachtster gemaakte conditie omtrent automatische beëindiging der pacht, hierboven vermeld, met name de daarin gestelde termijn van 3 jaren, die in November 1944 verstreken was, deendelede zij voorts mede, dat die conditie in onderling overleg van hen, den rentmeester van verpachtster en verzoekers is geschapen en zij nadat die 3 jaren verstreken waren hun bedrijf hebben ingesteld in overeenstemming met de bij hen in gebruik zijnde gronden, om welke redenen zij niet genegen zijn van hun pachtrechten afstand te doen;

O. dat de rentmeester, uitgenoodigd tot het verstrekken van nadere inlichtingen schriftelijk heeft medegedeeld, bij het sluiten der nieuwe pachtvereenkomsten in 1941 met het oog op een mogelijke spoedige bevrijding de nieuwe pachters te hebben voorgesteld weder afstand te doen van de pacht ten behoeve van de oude pachters, wanneer deze weder terug zouden komen, doch denkende aan de mogelijkheid, dat dat tijdstip nog lang op zich zou kunnen laten wachten en de nieuwe pachters intusschen den omvang van hun bedrijfsinventaris zouden hebben ingesteld op den grooteren omvang van hun boerderij en ook moeite en kosten aan den nieuw gepachten grond zouden kunnen hebben besteed, het wenschelijk te hebben geacht anderzijds een limiet vast te stellen, waarna de oude pachters hun aanspraken niet meer zouden kunnen doen gelden, deendelede de rentmeester voorts mede, dat de oorspronkelijke pachters geheel buiten deze afspraak stonden;

O. dat de Raad het onredelijk zou achten, indien aan de oude pachters, die het land jaren lang in pacht hebben gehad en die buiten de met de nieuwe pachters gemaakte afspraak stonden, voor de toekomst het land zou worden onthouden, waarbij komt dat de nieuwe pachters, al werd met hen bedoelde afspraak door de verpachtster gemaakt, hebben moeten beseffen, dat hun pachtrechten onzeker waren, hebbende zij namelijk land gepacht, waarvan het gebruik aan Joden door maatregelen van den bezetter was ontnomen; dat het evenwel onbillijk zou zijn indien de nieuwe pachters het land reeds dit pachtjaar zouden moeten missen, nu zij na 4 jaren gebruik van het land, hun bedrijf daarop hebben ingesteld;

O. dat mitsdien verzoekers met ingang van 11 November 1946, op welken datum een nieuw pachtjaar ingaat, in hun pachtrechten behooren te worden hersteld;

Op voorschreven gronden rechtdoende: Herstelt verzoekers in hunne pachtrechten, met gedeeltelijke wijziging van de tus-

schen verpachtster en de nieuwe pachters tot stand gekomen pachtvereenkomsten in dier voege, dat met ingang van 11 November 1946

I. in de pachtvereenkomsten, waarbij verpachtster op 5 Januari 1942 voor den tijd van zes jaren, ingegaan 11 November 1941, aan G. H. Geerdink, respectievelijk J. W. Warfman heeft verpacht perceelen weiland, gelegen in het Grasbroek, kadastraal bekend gemeente Borculo, sectie A No. 3924 C 1, respectievelijk C 2, groot 2.05 ha respectievelijk 2.81 ha, telkens in plaats van Geerdink respectievelijk Warfman voornoemd, wordt gelezen Jozef Meyer en Louis Meyer te Borculo, zoodat dus deze beide Meyers tezamen in ieder der pachtvereenkomsten met ingang van gemelden dag als de pachters beschouwd worden;

II. in de pachtvereenkomsten, waarbij verpachtster op 5 Januari 1942 voor den tijd van zes jaren, ingegaan 11 November 1941, aan G. J. Semmelink respectievelijk B. J. Timmerij heeft verpacht perceelen weiland, gelegen te Borculo, in het Achterste Wildbaansbosch, respectievelijk in den Hagen, kadastraal bekend gemeente Borculo, sectie A No. 3923 I respectievelijk A No. 3946 G, groot 1.95 ha, respectievelijk 2.17 ha, telkens in plaats van Semmelink, respectievelijk Timmerij voornoemd, wordt gelezen Wolf Hartog te Borculo.

No. 132.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK MIDDELBURG, 20 Maart 1946.
(Mr. Bloemers).

Verkoop van roerende goederen, tot stand gekomen tijdens de bezetting, en op grond van een maatregel van den bezetter, nietig verklaard. Gerequestreerde veroordeeld tot schadevergoeding van duizend gulden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
De vereniging „De Gouden Poorte”, gevestigd te Middelburg,
tegen:

Jan Dekker, wonende te Goes, Stationsweg 2, thans geïnterneerd in het bewaringskamp Ellewoutsdijk.

Gezien de stukken;

Hoord partijen, requetrante bij monde van haar secretaris L. A. Bouman en haar gemachtigde Mr. J. Mannoury, juridisch adviseur bij het N.V.V. te Amsterdam, en gerequestreerde in persoon;

O. dat requetrante bij inleidend verzoekschrift heeft gesteld:

dat zij op 7 September 1942 was eigenaresse van stoelen, tafels, buffet met toebehooren, lampen enz. enz., welke goederen door A. J. Klooté te Goes, die ten deze handelde op grond van de Verordening van den

Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 28 Februari 1941, wordende deze Verordening krachtens art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht nimmer van kracht te zijn geweest, op of omstreeks 28 November 1942 zijn verkocht en geleverd aan gerequestreerde, die wist of behoorde te weten, dat het bezit dier goederen voor verzoekster verloren was gegaan door de bovenomschreven verkoop en levering en dat deze plaats vond op grond van voormelde Verordening;

dat voormelde goederen thans teniet gegaan, althans onvindbaar zijn;

met verzoek deze verkoop en levering nietig te verklaren en aan verzoekster toe te wijzen een schadevergoeding ten bedrage van de waarde dezer goederen van duizend gulden (f 1000) ten laste van gerequestreerde, die deze goederen in zijn bezit heeft gehad;

O. dat gerequestreerde schriftelijk antwoord zakelijk inhoudt:

dat hij, na taxatie door twee beëdigde deskundigen heeft aangekocht het pand in de Wagenaarstraat te Middelburg, eigendom van verzoekster;

dat hij het pand voor den aankoop eenmaal heeft gezien, doch het niet ter beschikking heeft gekregen, doordat de Ortskommandant daarop beslag legde;

dat een aankoop van de door verzoekster aangeduide, doch niet nader genoemde roerende goederen hem niet bekend is en levering daarvan in ieder geval niet heeft plaats gehad daar het pand nimmer te zijner beschikking is geweest;

O. dat bij de mondelinge toelichting verzoekster haar verzoekschrift heeft aangevuld met een lijst van bovengenoemde goederen, die zich ten tijde van den verkoop en koop in November 1942 bevonden in het Volksgedebouw „De Gouden Poorte”, Wagenaarstraat Middelburg, welke lijst aan gerequestreerde ter inzage is verstrekt, en met het verzoek den gerequestreerde te veroordeelen in de kosten van het geding, welke wijzigingen door de Kamer zijn toegelaten;

O. dat namens verzoekster voorts is overgelegd:

1e. een brief d.d. 8 September 1942, afd. 3 no. 341014 van den Commissaris voor niet-commercieele Vereenigingen en Stichtingen aan verzoekster, waarin deze Commissaris mededeelt, dat op grond der Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 28 Februari 1941 no. 41 verzoekster is onthouden met ingang van 8 September 1942, dat tot liquidateur is benoemd A. J. Klooté, Koningsstraat 4 te Goes en het vermogen wordt in beslaggenomen en onder aftrek van tien procent administratiekosten wordt aangewend voor bijzondere Nederlandsche doeleinden;

2e. een uittreksel uit het Register van de woordelijke overschrijving der akten van eigendomsovergang enz. ten kantore van de bewaring van de hypotheeken enz. te Middelburg, waaruit o. m. blijkt: dat in deel

1120 no. 112 op 1 December 1942 is overgeschreven een akte d.d. 28 November 1942 van M. van Vollenhoven, notaris te Terneuzen, waarin de comparant A. J. Klooté, ten deze handelende in zijn hoedanigheid van liquidateur der vereniging Volksgebouw „De Gouden Poorte” der Moderne Arbeidersbeweging te Middelburg verklaarde te hebben verkocht en in eigendom te zullen overdragen aan den comparant Jan Dekker, die verklaarde te hebben gekocht en in eigendom te zullen aanvaarden:

A. Het huis en tuin, gelegen te Middelburg, aan de Wagenaarstraat, kadastraal bekend in gemeente Middelburg, sectie A. no. 1178 bij de maand verhuurd voor een huurprijs van f 150 per maand;

B. den inboedel in gemeld pand, eigendom van genoemde Vereeniging, wat betreft het onroerend goed voor een prijs van elf duizend vijf honderd gulden; en wat betreft den inboedel voor een prijs van vier honderd gulden, welke bedragen de comparant sub I verklaarde op heden van den koper te hebben ontvangen en daarvoor kwitantie te verlenen,

alsmede dat onder de hierbij gemaakte bedingen voorkomt onder 4: „dat de koper van 1 November 1942 af in alle rechten en verplichtingen is getreden van verkooper als verhuurder van het verkochte en zal daarvoor de overdracht van het verkochte in het bezit van koper zijn geschied”;

O. dat hieruit blijkt, dat zoowel genoemd onroerend goed als de ten requeste bedoelde roerende goederen zijn verkocht en geleverd aan gerequesteerde;

O. dat gerequesteerde, nadat hem bij de mondelinge toelichting dit uittreksel ter inzage was gegeven, erkend heeft, dat hij het pand „De Gouden Poorte” met inventaris heeft gekocht met de bedoeling het te gebruiken als kringhuis van de N.S.B. en hij voorts heeft toegegeven, dat de levering is geschied;

O. dat gerequesteerde voorts heeft erkend, dat hij ten tijde van koop en levering wist, dat zijn wederpartij A. J. Klooté, destijds zijn „adjutant”, niet was de eigenaar, doch optrad krachtens aanwijzing van den door de bezettende macht aangewezen Commissaris voor niet-commercieele verenigingen en stichtingen;

O. dat hiermede vaststaat, dat de verkoop en levering der ten requeste bedoelde roerende goederen tot stand is gekomen tijdens de vijandelijke bezetting zonder geoorloofde oorzaak en op grond van een maatregel van den bezetter, t.w. de verordening 41/1941 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, welke ingevolge art. 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen (E 93) geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat op grond hiervan deze rechtsbetrekking met toepassing der artt. 23 en 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer (E 100) geheel nietig moet worden verklaard, aangezien ten deze niet is gebleken, dat dit

ingrijpen in eenig opzicht als onredelijk zou kunnen worden aangemerkt;

O. dat het in de gegeven omstandigheden als redelijk en billijk moet worden beschouwd, dat aan requestrante een schadevergoeding wordt toegekend voor het verlies dezer goederen;

O. dat blijkens de bij de mondelinge toelichting namens requestrante overgelegde gespecificeerde staat deze goederen door haar in 1933 zijn aangeschaft voor omstreeks f 1500 en een waardeering daarvan op f 1000 in November 1942 zeker niet te hoog is, hetgeen gerequesteerde ook heeft ingezien door, na eerst een andere houding te hebben aangenomen, zich ten slotte bereid te verklaren tot betaling der gevorderde schadevergoeding;

O. dat gerequesteerde deze bereidverklaring echter heeft uitgesproken, nadat op zijn verzoek van de zijde van requestrante uitdrukkelijk was verklaard, dat zij in het geval, dat er van de onderwerpelijke goederen nog iets mocht worden teruggevonden, van ieder recht daarop afstand doet en de Raad met het oog hierop aanneemt, dat requestrante haar eisch heeft verminderd met de vordering tot nietigverklaring der levering;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de hierboven bedoelde overeenkomst van koop en verkoop;

Veroordeelt gerequesteerde om aan requestrante tegen kwijting te betalen een schadevergoeding van f 1000;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding en begroot deze tot aan de uitspraak van deze beslissing op f 100.

No. 133.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 5 Maart 1946. (Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen).

Interlocutoir vonnis. Deskundigenrapport gevraagd tot vaststelling van de winst, die een zaak heeft opgeleverd, nadat verzoeker daarover de beschikking heeft verloren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 30.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 6 November 1945, door Salomon van Essen, grossier in manufacturen, wonende te Arnhem aan de Rosendaalschestraat No. 502, door middel van zijn gemachtigde Mr. Z. Heymens Visser bij den Raad ingediend;

Mede gezien de memorie van antwoord op 18 Januari 1946 door Mr. J. H. J. Zuidema namens P. de Waal, wonende te Nijmegen, in diens hoedanigheid va beheerder over het vermogen van J. Th. A. Scheepers, handel drijvende onder de firma Scheepers van Hussen te Nijmegen aan den Raad ingezonden, zoomede de verder overgelegde stukken;

Gelet op de mondelinge toelichting dezer zaak ter zitting dezer Kamer;

O. dat verzoeker bij zijn inleidend verzoekschrift in het kort heeft gesteld, dat hij sedert 1 Maart 1934 te Arnhem een grossierszaak in manufacturen heeft gedreven en ingevolge de tegen de Joden door den Bezetter genomen maatregelen, zijnde verzoeker Jood, omstreeks het einde van het jaar 1941 in opdracht van de Wirtschaftsprüfstelle zijn zaak in eigendom heeft moeten overdragen aan J. Th. A. Scheepers, nl. de voorraad goederen en debiteuren- en crediteurenlijsten, waarvoor verzoeker, als tegenpraestatie voor deze overdracht, slechts ontving de factuurwaarde der overgedragen goederen, vermeerderd met 20 %;

dat niets vergoed werd voor den „good will” der zaak, hoewel Scheepers daarvan profiteerde door een circulaire aan de cliëntèle van verzoeker te zenden, waarin hij van de overname kennis gaf en mededeelde, dat hij de zaak voortzette en door inderdaad aan die cliëntèle te leveren en Scheepers ook de textieltoewijzingen van verzoeker heeft genoten;

dat de overdracht moet worden nietig verklaard en verzoeker in zijn rechten moet worden hersteld en hem de vruchten van zijn zaak moeten worden teruggegeven;

dat van de overgedragen goederen niets meer aanwezig is en verzoeker overlegt een lijst van debiteuren (cliënten) ten tijde van de overdracht der zaak en een lijst van crediteuren (leveranciers);

dat hij in zijn zaak vóór de overdracht een normale netto-winst maakte van pl.m. f 10,000 per jaar en er geen reden is aan te nemen, dat Scheepers minder winst gemaakt heeft, zoodat hem behoort te worden vergoed een bedrag gelijkstaande aan de netto-winst van tenminste vier jaren, derhalve $4 \times f 10,000$ of f 40,000, terwijl aan Scheepers het recht moet worden ontzegd om van verzoekers textieltoewijzingen gebruik te maken en aan verzoekers cliënten te leveren op verbeurte van een boete van f 500 voor iedere overtreding van deze verboden;

dat de beheerder over het vermogen van Scheepers, P. de Waal, de zaken van Scheepers voortzet en ook voortgaat met levering aan de cliënten van verzoeker en ontvangen van goederen op verzoekers textieltoewijzingen;

Redenen waarom verzoeker een op deze gestelde feiten gegronde vordering tot rechtsherstel heeft ingesteld;

O. dat het door P. de Waal in zijn voornoemde hoedanigheid gevoerde verweer in het kort hierop neerkomt:

dat niet de grossierszaak van verzoeker is overgedragen, doch slechts goederen uit de geliquideerde zaak door Scheepers zijn overgenomen, zoodme een complex van quotum-rechten en -verplichtingen ten aanzien van distributiegoederen;

dat de winst, die Scheepers uit het persoonlijk door hem uitgeoefende bedrijf gemaakt heeft, niet gelijk te stellen is met

„vruchten” als bedoeld in art. 30 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat die winst overigens lang niet het door verzoeker genoemde bedrag beloopt en als gevolg van de overneming van de quotum-rechten en -verplichtingen een netto winst in die jaren gemaakt is van f 3000, welk bedrag nog zal moeten verminderd worden met een bedrag voor den persoonlijken arbeid van den exploitant der zaak;

dat ten aanzien van vrije goederen geen klantenbinding bestond, zoodat de op die goederen gemaakte winst geheel buiten deze zaak staat;

dat de groote schade die verzoeker heeft geleden niet een gevolg is van de overneming van den goederenvoorraad door Scheepers, maar van het feit dat het bedrijf van verzoeker gesloten was door de Duitsche instanties;

dat verweerder bezwaar heeft tegen de vordering van Van Essen betreffende het verbod aan diens cliëntèle te leveren, daar in den textielhandel geen klantenbinding bestaat, zoodat voorzoover de afnemers aanspraken hebben op levering van gequoteerde goederen zij zich vanzelf tot verzoeker zullen wenden, terwijl voorzoover het vrije goederen betreft, iedere leverancier vrij is aan iederen klant te leveren;

O. omtrent het een en ander, dat Scheepers niet alleen den goederenvoorraad doch ook de quotum-rechten en -verplichtingen van Van Essen heeft overgenomen, waardoor hij, voorts beschikkende over crediteuren- en debiteurenlijsten, de zaak van Van Essen kon voortzetten, zoodat de facto Scheepers de zaak van Van Essen heeft overgenomen, hetgeen ook hierin bevestiging vindt dat zooals verweerder niet heeft tegen-gesproken, Scheepers door middel van een circulaire aan de cliëntèle van verzoeker de voortzetting der zaak door hem, Scheepers, heeft bekend gemaakt en ook inderdaad de zaak heeft voortgezet door niet alleen gebruik te maken van de textieltoewijzingen, doch ook aan de vrije klanten van Van Essen te leveren;

dat de zienswijze, dat de door van Essen geleden schade het gevolg is van het feit dat de Duitschers zijn zaak hebben gesloten en niet van het feit dat Scheepers den goederenvoorraad lees: de zaak heeft overgenomen, aan den Raad niet juist voorkomt, aangezien de door of vanwege de Duitschers tegen Van Essen ondernomen maatregel bestond in de ontname van de zaak aan Van Essen en overdracht ter verdere exploitatie van deze zaak aan een ander, welke maatregel één vooropgezet plan vormde, door welke handelwijze, die dus één geheel uitmaakt de schade is ontstaan;

dat voorts, gezien de ruime strekking van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, de winsten, die de zaak heeft opgeleverd moeten beschouwd worden als vruchten, in den zin van art. 30 van voornoemd Besluit;

dat ook de winsten, gemaakt door levering aan vrije klanten van verzoeker tot de vruchten van diens zaak gerekend moeten

worden, voor zoover niet door verweerder wordt aangetoond, dat hij zekere opbrengst — hij stelt dat sommige van verzoekers klanten ook de zijne waren — ook zou hebben genoten, indien de zaak hem niet was overgedragen;

O. dat de Raad het wenschelijk acht, alvorens omtrent deze zaak en het verdere verweer in de memorie van antwoord vermeld, definitief te beslissen, een deskundigenbericht in te winnen betreffende de vraag, hoeveel de netto winst van de zaak van Van Essen sedert dat deze in andere handen is overgegaan, heeft bedragen en later kan worden beslist, welk bedrag naar redelijkheid aan dengene die de zaak gedreven heeft sedert Van Essen deze verloor, wegens zijn arbeid tot verkrijging van de vruchten der zaak kan worden toegekend;

Op voorschreven gronden;

Alvorens verder te beslissen:

Bepaalt dat door den deskundige, den accountant J. M. E. Engelen te Nijmegen een rapport zal worden opgemaakt ter vaststelling van de winst die de zaak van Van Essen sedert deze de beschikking daarover verloren heeft, heeft opgeleverd;

Bepaalt dat deze deskundige zal worden beëdigd ter zitting dezer Kamer, gehouden in het tijdelijk gebouw van het Gerechtshof, Velperweg 61 te Arnhem, op Dinsdag 12 Maart 1946, des voormiddags te 10 uur;

Verstaat dat van een en ander aan den benoemden deskundige door den Griffier per aangeteekenden brief zal worden kennis gegeven.

No. 134.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 19 Februari 1946.
(Mrs. Suringar, Maassen en Rink).

Verzoeker q.q. niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek tot rechtsherstel jegens de Deutsche Revisions und Treuhand A.G.

E 100 niet-toepasselijk, daar de weg, aangewezen in E 133, dient te worden gevolgd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 21 Augustus 1945 van Jakob Rudolf Pater, candidaat-notaris, wonende te Rosendaal (G), ten deze handelende als lasthebber van Aaltje Fischer, zonder beroep en Willem van den Bosch, koopman, echtelieden, samen wonende te Des Plaines, Illinois (U.S.A.) 1310 Keeney Ave, ten deze domicilie kiezende ten kantore van Notaris F. H. Kooyman te Velp (G);

waarin wordt gesteld dat aan Mevrouw van den Bosch-Fischer voornoemd, uit een nalatenschap werd toegescheiden een bedrag in contanten van f 1577, welk bedrag we-

gens oorlogsomstandigheden niet kon worden overgemaakt en op 16 September 1942, in gevolge de desbetreffende verordening (26/1940) via de Nederlandsche Handel Maatschappij kantoor Velp is overgemaakt aan de Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage ten gunste van „Ander-Konto” der Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft te 's-Gravenhage, Alexanderstraat 22, onder aftrek van kosten ad f 5.25; dat genoemde echtelieden in hunne rechten dienen te worden hersteld;

op welke gronden rechtsherstel wordt verzocht van het als voormeld aan de Deutsche Revisions- und Treuhand Aktiengesellschaft betaald bedrag van f 1571.75 en vergunning tot overmaking van dit bedrag aan genoemde echtelieden;

O. dat de beheerders van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. Geschäftsstelle te 's-Gravenhage daarop hebben geantwoord dat deze instelling is een vijandelijk rechtspersoon in den zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) en de in het verzoekschrift gestelde storting op een bankrekening van gemelde A.G. tengevolge heeft, dat verzoeker met een vordering kan opkomen in haar liquidatie; dat voor de indiening van zoodanige vordering de weg wordt aangewezen door het Besluit E 133, met name artt. 25 e.v. daarvan en het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) te dien aanzien buiten beschouwing blijft;

O. dat dit verweer aan den Raad geheel gegrond is voorgekomen, zoodat verzoeker in zijn vordering niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn vordering.

No. 135.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Maart 1946.
(Mrs. Sluis, Raedt en Wiarda).

Nietigverklaring van eigendomsrecht van gerequesteerde op goederen, die door een Joodsche huurster in het huis waren achtergelaten, zonder toekenning van schadevergoeding.

Van waarde verklaring van het gelegde conservatoir beslag geweigerd, nu de elsch hiertoe niet binnen 8 dagen na het beslag is gedaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 150; Rv. art. 732.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 30 September 1945 bij den raad ingediend door Heinrich Wilhelm Grote Jr., wonende te Naarden, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder van de afwezige Betje Morpurgo, weduwe van Abraham Staal, laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam, adv. en proc. Mr. R. Korthals Altes;

Gezien het verweerschrift van gerequesteerde Ditmeijer dd. 19 December 1945;

Gezien het afschrift van een proces-verbaal van in beslagneming der in het verzoekschrift vermelde goederen door de deurwaarder van Wijngaarden dd. 4 September 1945 en het proces-verbaal van de verklaring der getuigen ter zitting van den Raad van 21 Februari 1946 afgelegd;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen;

O. dat requestrant stelt dat gerequesteerde korten tijd nadat Mevr. Staal—Morpurgo op last van de Duitse autoriteiten werd weggevoerd, haar woning aan de Apollolaan 55 te A'dam heeft betrokken en toen volgens zijn eigen mededeeling de in het inleidend request genoemde goederen toebehoorende aan Mevr. Staal heeft gekocht van den expediteur A. Puls, althans van diens personeel, die zooals van algemeene bekendheid was en is, zich bezig hield met het wegvoeren van inboedels van gedeporteerde Joden uit de door deze bewoonde perceelen, terwijl gerequesteerde wist, althans moest weten, dat voormelde goederen niet het eigendom van Puls of zijn personeel waren, maar van den vroegeren joodschen bewoner van het perceel en derhalve was te kwader trouw, op welke gronden requestrant verzoekt dat de Raad zal bevelen, dat bedoelde goederen aan hem in zijne voormelde hoedanigheid zullen worden teruggegeven met nietigverklaring van het eigendomsrecht van gerequesteerde op voormelde goederen en de overeenkomsten afgesloten tusschen gerequesteerde en A. Puls of zijn personeel, waarbij gerequesteerde voormelde goederen kocht, terwijl requestrant voorts vordert van waarde verklaring van het op 4 September 1945 gelegde conservatoir beslag;

O. dat niet is gebleken dat gerequesteerde bedoelde goederen heeft gekocht van den expediteur A. Puls of diens personeel zoodat requestrant zijn verzoek op dien grond niet kan volgen;

O. dat echter naar 's Raads oordeel wel termen bestaan het eigendomsrecht van gerequesteerde op voormelde goederen met uitzondering zooals hierna te melden met inachtneming van art. 23 van het besluit van 17 September 1944 No. E 100 nietig te verklaren;

O. toch, dat in het huis Apollolaan 55 Mevr. Staal—Morpurgo, die van Joodsche bloede was, had gewoond en gerequesteerde die toen hij het huis betrok zulks behoorde te weten althans een onderzoek daarnaar had moeten instellen daar normaliter uit een huurhuis vertrekkende bewoners daarin geen goederen plegen achter te laten, en er rekening mede moest houden, dat zich in dat perceel bevindende goederen het eigendom van genoemde Mevr. Staal konden zijn, zijnde door de getuige Selmeijer Sr. verklaard, dat zulks het geval was;

O. dat gerequesteerde nu wel heeft aangevoerd, dat volgens verklaring van Selmeijer Sr. gegeven in tegenwoordigheid van

drie getuigen, Mevr. Dekker, Helgering en de werkster de weduwe Faber, die goederen aan hem Selmeijer toebehoorde, doch dit door Selmeijer Jr. blijkens diens verklaring, zooals deze in het proces-verbaal van diens verhoor is opgenomen, wordt ontkend en zulks evenmin door de anders genoemde getuigen wordt bevestigd, zijnde echter blijkens verklaring van Selmeijer Jr. het stel rolluiken eigendom van de Naamlooze Venootschap Selmeijer's Bouwmaatschappij;

O. dat, evenmin in het getuigenverhoor is gebleken, dat gerequesteerde bedoelde goederen voor f 3500 van twee heeren die uit naam van Selmeijer kwamen, heeft gekocht, zijnde door Selmeijer Jr. verklaard dat hij nimmer opdracht heeft gegeven die goederen te verkoopen, zoodat er geen termen bestaan gerequesteerde te dezer zake een schadevergoeding toe te kennen;

O. dat het gelegde conservatoir beslag niet van waarde kan worden verklaard nu de eisch hiertoe niet binnen acht dagen na het beslag is gedaan;

O. dat een en ander leidt tot de navolgende beslissing;

Verklaart nietig het eigendomsrecht van gerequesteerde op de in het inleidend request genoemde goederen;

Beveelt dat gerequesteerde die goederen aan requestrant zal teruggeven met uitzondering van het stel ijzeren rolluiken aan de voorkamer;

Weigert de van waarde verklaring van het op 4 September 1945 gelegde conservatoir beslag;

Wijst voor het overige requestrants verzoek af.

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van dit rechtsgeding aan zijde van requestrant begroot op f 50.

No. 136.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Maart 1946.
(Mrs. Sluis, De Gaay Fortman, Raedt).

Dading, tot stand gekomen onder bedreiging der S.D., vernietigd. Verzoekster hersteld in den eigendom van het paard „Edeldame”. Terugbetaling van het door verzoekster ontvangen bedrag en bovendien f 1000 voor het onderhoud van „Edeldame” aan gerequesteerde sub 2, van wien de goede trouw wordt aangenomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 38.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 29 Augustus 1945 met bijlagen aan den Raad ingediend door den procureur Mr. J. E. A. Vollaers te 's-Gravenhage, als gemachtigde van:

1. Louise Wilhelmina Bolderdijk, wonende te Soestdijk, met uitsluiting van iedere gemeenschap van goederen gehuwd

met en ten deze bijstaan en gemachtigd door George Martinus Gelauff;

2. George Martinus Gelauff voornoemd, wonende te Soestdijk, tot bijstand en machtiging zijner voornoemde echtgenooten;

Gezien de verweerschriften respectievelijk dd. 19 en 26 November 1945 van na te noemen gerequesteerden:

1. Jan Hendrik Janssen, wonende te Bentveld, gemeente Zandvoort, Teunisbloemlaan 2, procureur Mr. Dr. A. F. H. Schreurs;

2. J. H. Verdonk, wonende te Enggwormer, procureur Mr. James S. H. Perrin;

In aanmerking nemende, dat de gerequesteerde D. Tel te Zaandam geen verweerschrift heeft ingediend;

Gehoord requestante en de gerequesteerden Janssen en Verdonk;

O. dat tusschen partijen vaststaat:

1. dat blijkens overgelegd afschrift van het vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem dd. 11 Januari 1944 gerequesteerde Janssen is veroordeeld tot afgifte van het harddraverspaard „Edeldame” aan requestante Bolderdijk en van waarde is verklaard het ten verzoeken van deze requestante gelegde revindicatoire beslag, met veroordeling van Janssen voornoemd in de proceskosten;

2. dat dit paard door de Sicherheitspolizei tevoren aan requestant was ontnomen en aan Janssen verkocht;

3. dat op Zaterdag 12 Februari 1944 Mr. Dr. Schreurs, de procureur van Janssen, aan Mr. van Rijckevorsel, den toenmaligen procureur van requestante, heeft medegedeeld, dat in een bespreking van Mr. Schreurs met den Obersturmführer Bialluch, deze laatste heftig te keer was getrokken tegen Janssen, Mr. van Rijckevorsel en de in de zaak betrokken rechters te Haarlem en dat hij gedreigd had hen allen te zullen laten oppakken;

4. dat op 4 Mei 1944 daarop tusschen requestante en gerequesteerde Janssen een dading is tot stand gekomen, zakelijk inhoudende, dat Janssen aan requestante f 5500 zou betalen tegen finale kwijting, waarna Janssen gerechtigd zou zijn zich geheel als eigenaar van genoemd harddraverspaard „Edeldame” te beschouwen;

5. dat Janssen daarna het paard heeft verkocht aan gerequesteerde D. Tel en aan zekeren P. van Leeuwen, van wie laatstgenoemde zijn aandeel heeft verkocht aan gerequesteerde J. H. Verdonk, van wien kan worden aangenomen, dat hij te goeder trouw is geweest;

O. dat thans verzoeker op de in het verzoekschrift aangevoerde gronden vordert nietig verklaring van de voormelde dading, alsmede nietig verklaring van de daaruit ontstane rechtsbetrekking van eigendom van Janssen voornoemd en de daaruit weer gevolgde eigendom van de gerequesteerden Verdonk en Tel op het litigieuse paard „Edeldame”, herstel van requestante in den eigendom van het harddraverspaard „Edel-

dame” met bepaling aan wie requestante de door haar bij het aangaan der dading ontvangen som van f 5500 zal hebben terug te betalen, wijders van waarde verklaring van het door requestante ten deze gelegde conservatoire beslag op het paard „Edeldame” met veroordeling van de gerequesteerden hoofdelijk in de proceskosten;

O. dat door de verklaringen der getuigen, Mr. Rijckevorsel, Hubeek en Mr. Schreurs in verband met de hierboven als vaststaande aangenomen feiten, voldoende is komen vast te staan, dat de dading, waarvan requestante de vernietiging vordert, niet zou zijn tot stand gekomen, indien requestante zich niet ernstig bedreigd had geacht door de Sicherheitspolizei;

O. dat in het onderhavige geval sprake is van een tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegane rechtsbetrekking, welke tot voorwerp heeft gehad een zaak, het harddraverspaard „Edeldame”, welke zich binnen het Koninkrijk bevindt en zich ten tijde van het tenietgaan van de rechtsbetrekking binnen het Koninkrijk bevond;

O. dat deze rechtsbetrekking is tenietgegaan door een rechtshandeling, de voormelde dading, welke is verricht onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed vanwege den vijand, nl. den Obersturmführer Bialluch, zoodat krachtens art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer moet worden aangenomen, nu het tegendeel niet is gebleken, dat het achterwege laten van het ingrijpen als bedoeld in art. 23 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat derhalve de dading dd. 4 Mei 1944 tusschen requestante en gerequesteerde Janssen nietig dient te worden verklaard en dat requestante dient te worden hersteld in den eigendom van het harddraverspaard „Edeldame”;

O. dat de gerequesteerde Tel zich niet op goede trouw heeft beroepen noch deze aannemelijk heeft gemaakt, doch dat den Raad voldoende is gebleken, hetgeen trouwens door de requestante ook niet is betwist, dat de gerequesteerde Verdonk te goeder trouw den eigendom van „Edeldame” heeft verkregen;

O. dat gerequesteerde Verdonk zich tegen de teruggave van het paard aan requestante niet heeft verzet, mits hem zijn onkosten worden vergoed en dat derhalve door den Raad niet behoeft te worden onderzocht of het paard „Edeldame” voor requestante een aanmerkelijk grootere waarde heeft dan voor dien gerequesteerde;

O. dat de Raad voldoende aannemelijk acht, dat de gerequesteerde Verdonk f 1000 onkosten aan het paard heeft besteed, terwijl niet is aangetoond, dat hij, sedert hij in September 1944 den mede-eigendom van dit paard verkreeg daarmede prijzen heeft behaald of op andere wijze daaruit verdienen heeft getrokken;

O. dat na nietig-verklaring der dading re-

questrante het bedrag van f 5500 zal moeten terugbetalen, zoodat nog moet worden onderzocht aan wie die terugbetaling moet geschieden;

O. dat, waar de gerequesteerde Tel te kwader trouw is, krachtens art. 27 lid 3 aan hem geen schadevergoeding behoort te worden toegekend, doch dat krachtens het 4e lid van genoemd artikel requestrante aan den gerequesteerde Verdonk zal moeten betalen de door den Raad vast te stellen waarde van het paard voor dien bezitter;

O. dat de Raad die waarde bepaalt op f 4500, voor wat betreft het aandeel in het paard van genoemden gerequesteerde, terwijl deze tevens recht heeft op vergoeding van het voormelde bedrag van f 1000;

O. nog wat de proceskosten betreft, dat er geen termen zijn om den gerequesteerde Verdonk, wiens goede trouw ten processe vaststaat in die kosten te veroordeelen;

O. dat de kosten zullen moeten worden gedragen door den gerequesteerde Janssen; Rechtdoende:

Verklaart nietig de onder dwang van de Duitschers tusschen requestrante en gerequesteerde Jan Hendrik Janssen aangegane overeenkomst van dading dd. 4 Mei 1944 betreffende het harddravspaard „Edeldame”;

Verklaart tevens nietig de daaruit ontstane rechtsbetrekking van eigendom van Janssen voornoemd en de daaruit weer gevolgde eigendom van de gerequesteerden Tel en Verdonk op het litigieuze paard „Edeldame”;

Herstelt requestrante in den eigendom van het harddravspaard „Edeldame”;

Bepaalt, dat requestrante van het door haar bij het aangaan der dading ontvangen bedrag van f 5500 zal hebben terug te betalen f 1000 aan gerequesteerde Janssen en f 4500 aan den gerequesteerde Verdonk;

Bepaalt tevens dat requestrante aan gerequesteerde Verdonk zal betalen f 1000 als vergoeding voor zijn onkosten ter zake van het onderhoud van meergenoemd paard;

Verklaart van waarde het door requestrante ten deze gelegde conservatoire beslag op het paard „Edeldame”;

Veroordeelt gerequesteerde Janssen in de proceskosten, daaronder begrepen die van het conservatoire beslag, aan de zijde van requestrante met inbegrip van bedoelde kosten en van het salaris van haar procureur begroot op f 250 en aan de zijde van gerequesteerde Verdonk op f 25.

No. 137.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Maart 1946.
(Mr. Verdam).

Verzoeker bij vonnis in kort geding in zijne functie van Directeur eener N.V. hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a; Vaststelling Buiteng. Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (F 214) art. 4.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van J. Th. Feige, aan Ons ingediend door den proc. Mr. M. M. G. Th. de Kort;

Gehoord de mondelinge toelichting van verzoeker en zijn raadsman te Onzer terechtzitting van 5 Maart 1946;

O. dat gerequesteerde, hoewel behoorlijk opgeroepen niet is verschenen;

O. dat verzoeker heeft gesteld:

a. dat hij, directeur zijnde van gerequesteerde, als niet-ariër door de bezettende autoriteiten genoodzaakt is tot aftreden, waarna een Verwalter is benoemd en een Liquidationstreuhänder, die tot liquidatie is overgegaan;

b. dat hij na de bevrijding herstel heeft verzocht en het Gewestelijk Arbeidsbureau gerequesteerde gelast heeft hem als directeur weer aan te nemen;

c. dat gerequesteerde hieraan niet voldoet omdat de overgebleven Directeur Vroom zich op het standpunt plaatst dat hij geen directeur meer is en de zaak geliquideerd is;

d. dat vernietiging van de liquidatie is aangevraagd;

O. dat het sub *b* gestelde Ons aannemelijk is gemaakt daar het overgelegd schrijven van gemeld bureau, hetwelk weliswaar het voorbehoud maakt, dat de in dat schrijven vermelde stellingen juist zijn, doch wij de juistheid daarvan aannemen nu van de zijde van gerequesteerde niet blijkt van eenige reactie, en de raadsman van requestrant heeft meegedeeld herhaaldelijk getracht te hebben gerequesteerde te bereiken doch tevergeefs;

O. dat wij in die omstandigheden termen aanwezig achten tot toewijzing van het verzoek met dien verstande dat wij vooralsnog geen reden zien om wijziging te brengen in de statutaire bevoegdheden;

Rechtdoende:

Bepalen bij voorraad dat verzoeker de bevoegdheden van Directeur van gerequesteerde zal mogen uitoefenen;

Ontzegt het meer gevorderde.

17 April 1946 (af. 22)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 138—146

Redactie Tribunaal in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 138.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Maart 1946.
(Mr. J. Verdam).

Verzoek in kort-geding afgewezen, omdat voor de vaststelling van de tusschen partijen bestemde verhouding een getuigenverhoor noodig zoude zijn.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 15 Januari 1946 van David Reich, aan Ons ingediend door den procureur Mr. M. N. G. Th. de Kort;

Gehoord partijen te Onzer zitting van 29 Januari 1946 en 5 Maart 1946;

O. dat verzoekers posita zijn weersproken door gerequesteerde, zoodat tot vaststelling van de tusschen partijen bestaande verhouding een getuigenverhoor zal noodig zijn;

O. dat wij in die omstandigheden deze zaak niet vatbaar achten voor kort geding;

Rechtdoende:

Wijzen het verzoek af.

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde tot heden begroot op f 25.

No. 139.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Maart 1946.
(Mrs. Verdam.)

Beklag over een beheerder dient te worden gericht tot het Nederlandsch Beheersinstituut. Gevraagde voorziening in kort geding geweigerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 19 Februari 1946, van de Venn. onder Firma M. Walg & Zn., aan Ons ingediend door den procureur Mr. G. Polak;

Gehoord partijen te Onzer zitting van 26 Februari 1946;

O. dat het verzoek in hoofdzaak hiertoe strekt dat bepaalde gelden welke door den Verwalter van N. Walg (als wiens rechtsopvolger verzoekster optreedt) gestort zijn in de GROCO I, uitbetaald moeten worden rechtstreeks aan verzoekster en niet aan den beheerder van voormelden Verwalter;

O. dat dit verzoek betreft de wijze waarop de beheerder van dien Verwalter zijn beheer uitoefent in verband met eventueel aan verzoeker toekomende rechten;

O. dat, indien verzoeker zich over de handwijze van den beheerder meent te moeten

beklagen, hij een beslissing kan uitlokken van het Nederlandsch Beheersinstituut en indien hij eventueel zich met die beslissing niet kan vereenigen in hooger beroep kan komen bij de Afdeling Rechtspraak, maar hij hierop vooruitlopende of zonder van zulk een beslissing in hooger beroep niet van Ons kan vorderen een voorziening, waarbij wij aan den beheerder richtlijnen zouden voorschrijven voor zijn beheer;

O. dat wij ook overigens geen termen aanwezig achten voor voorziening onzerzijds.

Rechtdoende:

Weigeren de gevraagde voorziening.

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding tot heden aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 25.

No. 140.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 28 Maart 1946. (Jhr. Mr. Dr. Th. W. C. Calkoen.)

Uitkoopsom gewijzigd vastgesteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift van J. M. Strömbom en van haren echtgenoot S. R. Miranda, beiden wonende te Rotterdam, dd. 28 Augustus 1945 en het daarop ingekomen antwoord van Dr. C. J. F. Böttcher, E. Woldijk, H. Verhey en A. Verhey, allen eveneens wonende te Rotterdam, d.d. 14 December 1945;

Gehoord den requestant Miranda, bijgestaan door zijn raadsman Mr. H. de Bie Jr., zomede gerequesteerden Böttcher, E. Woldijk en A. Verhey, bijgestaan door hun raadsman Mr. W. Nolen;

O. dat uit voormelde bescheiden, in het kort blijkt, dat requestant Miranda omstreeks October 1940 eene vennootschap onder de firma Rofaba, ten doel hebbende onder meer de vervaardiging en het in den handel brengen van een licithine-preparaat tot verbetering van het brood, heeft aangegaan met de gerequesteerden zomede met D. J. W. Kreulen, welke laatstgenoemde echter reeds per 3 December 1940 uit de vennootschap is getreden;

dat na dit uitreden eene nieuwe regeling is gemaakt ten aanzien van het aandeel van ieder der vennoten in de lusten en lasten der vennootschap, waarbij het aandeel van gerequesteerde Böttcher op 30 % en dat van ieder der overige vennoten op 17 % is vastgesteld;

dat reeds spoedig na oprichting der vennootschap de wenschelijkheid bleek, dat geen Jood deelgenoot in de vennootschap was, en requestante Strömbom toen de plaats van haren echtgenoot als venoot heeft ingenomen;

dat requestant Miranda toen in dienstbe-

trekking der vennootschap is getreden;

dat in het voorjaar van 1941 ook requestrante Strömbom als vennootte is uitgetreden en daarbij krachtens eene tusschen partijen aangegane overeenkomst d.d. 20 Maart 1941 heeft ontvangen bij wege van uitkoop een bedrag van f 22,500;

dat ter zelfder tijd de dienstbetrekking van requestrant Miranda is beëindigd bij eene overeenkomst van gelijken datum;

O. dat requestranten stellen, dat gerequestreerden, misbruik makende van den wanhopigen toestand, waarin requestranten tengevolge van de barbaarsche maatregelen van den bezetter waren gebracht, zich door vorenbedoelde overeenkomsten grovelijk hebben bevoordeeld, op grond waarvan zij verzoeken, beide overeenkomsten ten deele nietig te verklaren ten deele gewijzigd vast te stellen in voege als hieronder zal worden vermeld;

O. dat gerequestreerden dit verzoek hebben bestreden op de gronden in het hierboven aangehaald antwoord omschreven;

O. dat requestranten de eerstgenoemde overeenkomst willen zien gewijzigd in dien zin, dat aan gerequestreerden de verplichting zal worden opgelegd te betalen aan requestranten een bedrag, overeenkomstig met het verschil tusschen de waarde van het aandeel van requestrante Strömbom in de vennootschap en derzelver goodwill ten tijde der uittreding en het ontvangen bedrag ad f 22,500 vast te stellen door deskundigen en vermeerderd met inmiddels verschuldigd geworden rente ad 5 % 's jaars;

O. dat requestranten dienaangaande hebben gesteld, dat vorenbedoeld aandeel vele malen grooter was dan het aan requestrante uitbetaald bedrag en op ten minste f 75,000 moet worden geschat, doch deze stelling hare weerlegging vindt in den door requestranten overgelegden brief van hun toenmaligen raadsman Mr. de Grooth d.d. 21 Maart 1941, die dit aandeel waardeert op ongeveer f 10,000 boven het ontvangen bedrag;

O. dat echter ook deze taxatie geacht moet worden te hoog te zijn, gezien het aanbod, hetwelk voornoemde raadsman bij schrijven van 7 Maart 1941 namens requestrant Miranda aan den raadsman van gerequestreerden deed en waarbij requestrant zich bereid verklaarde van zijne geheele positie, met inbegrip van deelname, goodwill en winst, dus bij wijze van afkoopsom, afstand te doen tegen betaling van een bedrag van f 25,000 in contanten;

O. dat requestrant Miranda te dien aanzien nog heeft doen aanvoeren, dat hij dit aanbod deed teneinde van zijne deelgenooten, die hij wantrouwde, spoedig af te komen, doch dit voorstel blijkens dien brief niet het eenige was, dat door dezen requestrant werd gedaan en het daarbij ook niet aannemelijk is, dat requestrant als koopman op grond van deze beweegreden een belangrijk deel van zijne financieele aanspraken zou hebben willen prijsgeven;

O. dat bovendien in twijfel kan worden

getrokken, of voor dit beweerde wantrouwen eenige grond bestond, nu uit datzelfde schrijven van Mr. de Grooth blijkt, dat de vennoten bereid zijn geweest volle winst op gelijke basis te blijven uitkeeren, met inbegrip van het salaris, ondanks het feit, dat requestrant Miranda zijn werk zou neerleggen;

O. dat mede in aanmerking nemende, het door requestranten niet weersproken feit, dat gerequestreerde Böttcher tijdens de onderhandelingen over de vast te stellen schadevergoeding zijn eigen aandeel als hierboven vermeld, tevergeefs beschikbaar heeft gesteld voor een bedrag van f 45,000, aangenomen moet worden, dat ook naar het oordeel destijds van requestranten, het in den brief van 7 Maart 1941 genoemd bedrag van f 25,000, een naar redelijken maatstaf voldoende vergoeding vormde voor de door hen prijsgegeven belangen in de vennootschap;

O. dat, gezien het feit, dat hoewel requestrant Miranda tenslotte ook genoegten had genomen met een aanbod van gerequestreerden ad f 23,800, dit aanbod door hem is ingetrokken en hun aanbod is teruggebracht op f 20,500, een en ander op een tijdstip, waarop maatregelen door den vijand tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven waren genomen of in de naaste toekomst konden worden verwacht, het niet onaannemelijk is, dat dit laatste deel der reeds eenige tijd hangende onderhandelingen, waarbij ten besluite het uit te betalen bedrag werd vastgesteld op f 22,500, heeft plaats gevonden onder den druk dier maatregelen;

O. dat hierin aanleiding is gelegen vorenbedoelde overeenkomst op dit punt te wijzigen en laatstgenoemd bedrag alsnog te stellen op f 25,000;

O. dat requestrant Miranda ten aanzien van de overeenkomst tot beëindiging der dienstbetrekking heeft verzocht daarvan nietig te verklaren de artt. 2, 3, 4 en 5, zoodmede te wijzigen art. 1 in dier voege dat het einde der dienstbetrekking worde gesteld op 30 April 1941 en aan gerequestreerden de verplichting worde opgelegd aan requestrant alsnog te betalen een bedrag van f 1200 met de wettelijke rente daarvan ad 5 % 's jaars;

O. dat naar redelijkheid voor het inwilligen van dit verzoek geen grond aanwezig is;

O. toch, dat blijkens het overgelegd desbetreffend contract de artt. 2, 3 en 4 slechts inhouden de bij liquidatie van dergelijke verhoudingen gebruikelijke regelingen ter voorkoming van concurrentie, en voor nietigverklaring van art. 5 en wijziging van art. 1 evenmin grond bestaat, aangezien partijen in gemeen overleg de bestaande dienstbetrekking hebben beëindigd op 20 Maart 1941 en derhalve van het niet in acht nemen van een opzeggingstermijn geen sprake kan zijn;

O. dat reeds uit dien hoofde de beweerde salaris-aanspraken moeten worden afgewezen;

O. wat de proceskosten betreft, dat uit het hierbovenoverwogene volgt, dat ieder der partijen ten deele in het ongelijk is gesteld,

weshalve termen aanwezig zijn tot compensatie dier kosten als hieronder zal worden aangegeven;

Beschikkende:

Wijziget de tusschen partijen op 20 Maart 1941 aangegane overeenkomst, waarbij requestrante Strömbom uit de Vennootschap onder de firma Rofaba is getreden, in dier voege, dat het bedrag dat daarin als schadevergoeding is toegekend, wordt gesteld op f 25.000, te vermeerderen met de rente ad 5 % 's jaars over f 2500 van 23 Augustus 1945 af tot den dag der betaling van laatstgenoemd bedrag door gerequestreerden;

Wijst het meer of anders gevraagde af;

Compenseert tusschen partijen de kosten van dit geding, des dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 141.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Maart 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, Scholten en Haga).

Afdeeling Rechtspraak onbevoegd om van de vordering kennis te nemen. Firmanten van gerequestreerde firma zijn vijandelijk onderdaan. Gerequestreerde „Peamill” staat onder beheer van den Dienst van het Sequester (Belgisch Beheersinstituut), weshalve de Nederlandsche rechter niet bevoegd is, over dat vermogen eenige beschikking te geven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 3; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 2, 18, 25.)

*Aan den Raad voor het Rechtsherstel,
's-Gravenhage.*

Geeft eerbiedig te kennen:

Hendrik Neleman, wonende te 's-Gravenhage, proc. Mr. D. A. van der Linde;

in zijn hoedanigheid van:

a. beheerend vennoot van H. Jacobs' Industrie- en Handelsmaatschappij C.V.;

b. bestuurder van gemelde maatschappij, als zoodanig benoemd bij beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut;

c. bewindvoerder van Simon Jacobs, koopman, verblijvende in de Vereenigde Staten van Amerika, van Alfred S. Kats, koopman, verblijvende in de Vereenigde Staten van Amerika en Mozes Kats, koopman, wonende in de Vereenigde Staten van Amerika, als zoodanig benoemd bij beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut, en tevens gevolmachtigde van Simon Jacobs voornoemd;

dat verzoeker de navolgende feiten stelt omtrent H. Jacobs' Industrie- en Handelsmaatschappij C.V.:

Vóór het uitbreken van den oorlog op 10 Mei 1940 was te Schiedam gevestigd de Naamlooze Vennootschap H. Jacobs' Indu-

strie- en Handelsmaatschappij, waarvan directeuren waren Simon Jacobs en Alfred S. Kats, beiden hierboven sub c genoemd, en beiden ingezetenen Nederlanders en Joden. Het aandeelenkapitaal bestond uit 100 geplaatste en volgestorte aandeelen van nominaal f 500, waarvan 50 aandeelen toebehoorden aan S. Jacobs voornoemd, 16 aandeelen aan Alfred S. Kats voornoemd en 34 aandeelen aan Mozes Kats, eveneens een Nederlander en een Jood, die reeds vóór het uitbreken van den oorlog naar de Vereenigde Staten van Amerika was uitgeweken.

Gemelde vennootschap voerde als bedrijf de groothandel in- en de import en export van peulvruchten en gedroogde zuidvruchten, alsmede het be- en verwerken van peulvruchten, granen en zaden. Als zoodanig bekleedde de vennootschap een vooraanstaande plaats in Nederland. Het bedrijf bloeide en leverde ruime baten op en onder normale omstandigheden zou er voor de eigenaren geen enkele reden zijn geweest dit bedrijf te verkoopen.

In of omstreeks Juli 1940 voorzagen beide directeuren der N.V. echter maatregelen van de Duitsche autoriteiten tegen de Joden, waarom zij als directeuren zijn afgetreden, en verzoeker, die adjunct-directeur was, in overleg met deze beide afgetreden directeuren in hun plaats tot directeur benoemd is. Daar zoowel S. Jacobs als Alfred S. Kats de toestand voor de Joden zeer somber inzagen, besloten zij een poging aan te wenden om naar het buitenland te komen en hebben toen het plan opgevat de aandeelen van de N.V., d.w.z. hun zaak, te verkoopen onder voorwaarde, dat hun dan tevens een pas verstrekt zou worden om naar het buitenland te vertrekken.

Gemelde heeren zijn toen in aanraking gekomen met de firma Arnold Otto Meyer, gevestigd te Amsterdam aan de Heerengracht nr. 256, hierna te noemen AOM, een Duitsche firma, die thans onder beheer is gesteld van een beheerder, een zekeren H. Koffieberg, die kantoor houdt aan laatstgenoemd adres.

Tijdens het voeren van de onderhandelingen over den verkoop der aandeelen aan AOM, is door AOM aan genoemde twee aandeelhouders toegezegd, dat door haar invloed de Duitsche autoriteiten voor een reisvergunning en een pas zouden zorgen zoowel voor hen als voor enkele van hun familieleden, daar AOM het in haar macht had een dergelijke vergunning en pas te kunnen verkrijgen, omdat zij een Duitsche firma was en zeer grooten invloed bij de Duitsche autoriteiten had. Verzoeker legt hierbij over een afschrift van een foto-copie van een schrijven van AOM aan de Ein- und Ausreisestelle te Rotterdam, waaruit blijkt, dat gemelde firma inlichtingen gaf aan deze Duitsche instantie, opdat aan genoemde twee aandeelhouders een reisvergunning zou worden afgegeven.

Tijdens de verdere onderhandelingen bleek echter, dat de reisvergunning en pas in

geen geval zouden worden uitgereikt dan na verkoop en overdracht van alle aandelen van bovengenoemde N.V., terwijl AOM als koopsom slechts wenschte te betalen $\frac{1}{3}$ van de waarde van de aandelen (het bedrijf der N.V.). Genoemde aandeelhouders hadden overeenkomstig de waarheid als waarde van het bedrijf opgegeven een bedrag van plus minus f 520,000, een bedrag dat hooger was dan de oorspronkelijke waarde van de N.V. vóór den oorlog, omdat beide aandeelhouders hun privévermogens hadden gestort in gemelde N.V. om het vermogen in het bedrijf zoo groot mogelijk te maken, opdat zij door de overdracht der aandelen aan AOM de beschikking zouden krijgen over zooveel mogelijk contante middelen voor hun vertrek naar het buitenland.

AOM bleek echter niet bereid meer dan $\frac{1}{3}$ van de waarde van het bedrijf te betalen, welke waarde zij wilde doen bepalen door een accountantsrapport, samen te stellen door de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (nagu). Daar het samenstellen van dit accountantsrapport nog langen tijd op zich zou kunnen doen wachten, bepaalde AOM de waarde van het bedrijf eigenmachtig voorloopig op f 450,000 en bood zij een betaling van f 150,000 aan als koopsom onder voorbehoud van verrekening na het uitbrengen van het accountantsrapport.

AOM maakte op schandelijke wijze misbruik van de dwangpositie, waarin gemelde aandeelhouders geraakten, omdat AOM de onderhandelingen steeds traineerde, terwijl de Duitsche bezetter inmiddels steeds scherpere maatregelen tegen de Joden nam, welke geen twijfel lieten, dat deze op den duur het bestaan en het leven der Joden zou aantasten; AOM wees bij de onderhandelingen voortdurend op de reeds afgekondigde maatregelen en op de nog te wachten maatregelen met de aanmaning, dat gemelde aandeelhouders bij het niet sluiten van de koopovereenkomst kwade gevolgen van den bezetter zouden ondervinden, daar zij dan genoopt zouden zijn in Nederland te blijven.

Door genoemde dwangpositie waren tenslotte gemelde aandeelhouders gedwongen het aanbod van AOM te aanvaarden, waarop alle aandelen van genoemde N.V. zijn overgedragen aan AOM. De transactie is vastgelegd bij twee contracten van 18 December 1940 en 17 April 1941, hierbij in afschrift overgelegd. Het bedrag van circa f 150,000 werd in Sperrdollars uitbetaald, welke tot heden niet vrijgemaakt konden worden, zoodat beide aandeelhouders vrijwel zonder middelen in Amerika zijn aangekomen.

Van Duitsche zijde was bovenomschreven uitbuiting blijkbaar nog niet voldoende: Op 17 Juni 1941 verkreeg AOM van den Rijkscommissaris vergunning voor het overnemen van de aandelen, welke vergunning hierbij in afschrift wordt overgelegd, doch waaruit bleek, dat — wanneer het accountantsrapport hierboven genoemd zou uitwijzen, dat

de waarde van het bedrijf hooger zou zijn dan f 450,000 — $\frac{1}{3}$ van deze meerdere waarde moest worden uitbetaald in 100 gelijke kwartaaltermijnen, welke gestort moesten worden bij Duitschgezinde banken.

Door een listige manipulatie heeft AOM de tegenwaarde van de koopsom in Sperrdollars geput uit de kas van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V.; gemelde N.V. werd opgedragen een brief te schrijven, die gedateerd moest worden op 24 April 1941, gericht aan AOM, waarbij de N.V. aan AOM een leening verstrekte van f 150,000, ten laste waarvan het bedrag van f 149,230.02 voor de Sperrdollars gebracht moest worden, gelijk blijkt uit de hierbij in afschrift overgelegde brieven van deze N.V. respectievelijk aan de Incassobank te Rotterdam van 23 April 1941 en aan AOM van 24 April 1941. AOM heeft later dit geleende bedrag weer terugbetaald, doch intusschen aan de N.V. last gegeven de privérekening van de drie Joodsche aandeelhouders bij de N.V. ten bedrage van circa f 155,000 over te boeken in het credit van AOM, welke bedrag ook inderdaad successievelijk door AOM aan het bedrijf werd onttrokken.

Na de eigendomsverklaring der aandelen is de N.V. volgens het Liquidatiebesluit omgezet in een Commanditaire Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij C.V., waarvan verzoeker als voormalig directeur der N.V. beheerend vennoot werd en AOM commanditair vennoote, waarbij het commanditaire kapitaal de waarde van het geheele bedrijf vertegenwoordigde. Verzoeker werd beheerend vennoot van deze Commanditaire Vennootschap, daar AOM bij de overdracht der aandelen als voorwaarde had gesteld, dat verzoeker directeur van het bedrijf zou blijven, terwijl verzoeker bovendien ook na het vertrek van de Joodsche aandeelhouders naar het buitenland op hun uitdrukkelijk verlangen directeur is gebleven om het bedrijf zoo goed mogelijk in tact te houden, opdat gemelde Joodsche aandeelhouders na den oorlog hun bedrijf zouden terug krijgen.

Omstreeks Augustus 1944 gaf AOM aan verzoeker opdracht een bedrag van f 125,000 van de Commanditaire Vennootschap over te maken aan de AOM, daar AOM dit bedrag weer moest overmaken naar haar kantoor te Hamburg. Verzoeker heeft zich verzet tegen deze overmaking, overwegende, dat hierdoor het bedrijf van de Joodsche aandeelhouders zou worden aangetast, terwijl bovendien de betaling van een dergelijk bedrag een aantasting zou vormen van het commanditair kapitaal. Tenslotte ging AOM er mede accoord, dat het bedrag teruggebracht werd tot f 75,000. Verzoeker heeft tot November 1944 deze overmaking zooveel mogelijk gesaboteerd, maar in November 1944 was er geen uitweg meer om aan den eisch van AOM te ontkomen, waarna het bedrag van f 75,000 via de Incasso Bank aan AOM is overgemaakt, welke bedrag door medewerking van de Incasso Bank eerst in den loop

van Januari 1945 in het bezit van AOM is gekomen.

Doordat AOM de rekening van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij voor de in deze vennootschap gemaakte winsten belastte, heeft de vennootschap hierdoor een schade geleden van f 80,000, welk bedrag moet worden vermeerderd met tal van kosten, die veroorzaakt zijn door de transactie tusschen de Joodsche aandeelhouders en AOM, waarmede AOM de rekening van de vennootschap belastte zooals o.a. de kosten van bovenvermeld accountantsrapport, hetwelk later is uitgebracht en zeer partijdig bleek te zijn en een bedrag van f 7084.20 kostte. De totale schade van de vennootschap bedraagt f 130,000.

H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V. was eigenares van alle aandelen van de onderneming S. A. „Peamill”, gevestigd te Antwerpen (opgericht 1 Juli 1936, Staatsblad nr. 11611—11612 van 19/7 1936 met een aandelenkapitaal van Belgische francs 300,000, verdeeld in 300 aandelen van Belgische francs 1000, geplaatst en volgestort). De waarde van deze aandelen was begrepen in bovenvermelde waarde van f 520,000 van het bedrijf van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V.

AOM heeft na de verkrijging van de aandelen van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V. de 300 aandelen „Peamill” uit die N.V. genomen en zich als eigenares van die aandelen in België voorgedaan, waarna zij de S. A. „Peamill” heeft omgezet in een Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid op 11 Maart 1942 (Staatsblad nr. 3125—3126 van 29/3 1942);

dat uit bovenstaande feiten volgt, dat de overdracht van aandelen aan AOM door den Raad zal moeten worden vernietigd op grond van artikel 23 en 25 E 100, omdat de overdracht tot stand is gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, althans van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed of met meer macht bekleed dan hun vóór de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa toekwam;

dat verzoeker ingezet en Nederlander is en Simon Jacobs, Alfred S. Kats en Mozes Kats Nederlander zijn en tot hun vertrek naar het buitenland ingezetenen waren;

dat verzoeker, respectievelijk bovengenoemde aandeelhouders van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V. in België zullen pogen eveneens rechtsherstel ten aanzien van S. A. „Peamill” te verkrijgen; dat de waarde van het bedrijf van de S. A. „Peamill” is Belgische francs 3,000,000;

dat voor het geval om eenige reden dit rechtsherstel in België niet mocht gelukken — verzoeker in hoedanigheid een schade lijdt van Belgische francs 3,000,000 — naar den koers van heden;

dat — voor het geval dit rechtsherstel in België gelukt — het bedrijf van de S. A.

„Peamill” een schade heeft geleden van Belgische francs 1,200,000 naar den koers van heden;

dat verzoeker de hierboven genoemde schadebedragen kan staven;

dat verzoeker echter verzoekt, dat allereerst rechtsherstel zal plaats vinden gelijk hieronder gevorderd sub 1 en 2, opdat dit rechtsherstel niet zal worden vertraagd door een onderzoek in verband met het hieronder sub 3 en 4 gevorderde;

dat verzoeker Mitsdien concludeert:

1. voor recht te verklaren, dat bovengenoemde overdracht van aandelen in de Naamlooze Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V. nietig is, althans deze overdracht nietig te verklaren;

2. voor recht te verklaren:

a. dat S. Jacobs voornoemd eigenaar is van 50 aandelen, Alfred S. Kats eigenaar is van 16 aandelen en Mozes Kats eigenaar is van 34 aandelen in genoemde Naamlooze Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij, althans die personen in het commanditair kapitaal van H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij C.V. gerechtigd zijn in gelijke verhouding als hun oorspronkelijke verhouding in aandelenbezit in voornoemde Naamlooze Vennootschap;

b. dat de aandelen in de S. A. „Peamill”, gevestigd te Antwerpen (opgericht 1 Juli 1936 Staatsblad nr. 11611—11612 van 19/7 1936, met een aandelenkapitaal van Belgische francs 300,000, verdeeld in 300 aandelen van Belgische francs 1000, geplaatst en volgestort) eigendom zijn van de Naamlooze Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V., althans van de commanditaire Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij C.V. en dat derhalve de Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid „Peamill” (opgericht op 11 Maart 1942, Staatsblad Nr. 3125—3126 van 29/3 1942) volledig in eigendom toebehoort aan de Naamlooze Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij N.V., althans aan de Commanditaire Vennootschap H. Jacobs' Industrie- en Handelmaatschappij C.V.;

3. den beheerder van de Firma Arnold Otto Meyer te gelasten rekening en verantwoording te doen van alle door deze firma uit gemelde Naamlooze Vennootschap respectievelijk Commanditaire Vennootschap genoten vruchten en degen beheerder te veroordeelen in zijn hoedanigheid het batig saldo dezer rekening en verantwoording, alsmede een bedrag van f 130,000 (eenhonderd dertigduizend gulden) als schadevergoeding terzake voorschreven aan verzoeker in zijn hoedanigheid te betalen en alle verdere schaden, geleden en nog te lijden door gemelde overdracht van aandelen te vergoeden aan verzoeker in zijn hoedanigheid;

4. bovendien: — voor het geval in België geen rechtsherstel ten aanzien van de S. A. „Peamill” is te verkrijgen — den beheerder van de Firma Arnold Otto Meyer in zijn hoedanigheid te veroordeelen om aan ver-

zoeker in zijn hoedanigheid te betalen een bedrag van Belgische francs 3,000,000 (drie miljoen) of een bedrag in Nederlandsche courant omgerekend naar den koers van 3 December 1945, óf, voor het geval in België wel rechtsherstel ten aanzien van de S.A. „Peamill” is te verkrijgen — den beheerder van de Firma Arnold Meyer in zijn hoedanigheid te veroordeelen om aan verzoeker in zijn hoedanigheid te betalen een bedrag van Belgische francs 1,200,000 (één miljoen tweehonderdduizend) of een bedrag in Nederlandsche courant omgerekend naar den koers van 3 December 1945.

† Welk doende, enz.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;
Gezien vorenstaand request, alsmede de antidotale requesten ingediend door:

a. H. Koffieberg te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van beheerder van de te Amsterdam gevestigde firma Arnold Otto Meyer

b. Mr. H. van Oekel, advocaat te Antwerpen, als gemachtigde van de Belgische N.V. Peamill.

Gehoord verzoeker bij monde van Mr. D. A. van der Linde, advocaat te Rotterdam en gerequesteerde Koffieberg bij monde van Mr. E. J. Dommering, advocaat te Amsterdam, welke laatste t.t. heeft verklaard, tevens te occupeeren voor het Nederlandsche Beheersinstituut en namens deze instelling zich te beroepen op de onbevoegdheid van den Raad, van de vordering kennis te nemen op grond, dat het vermogen van de gerequesteerde firma vijandelijk vermogen is;

O. dat Mr. v. Oekel in zijn verweerschrift eveneens de onbevoegdheid van den Raad heeft betoogd op grond, dat, voorzoover Peamill betreft, alleen de Belgische rechter competent zoude zijn;

O. dat bijkens de verweer- en verzoekschriften, de daarbij gegeven toelichtingen en de overgelegde bescheiden het volgende vaststaat:

Na op 31 October 1940 geopende onderhandelingen tusschen de N.V. Jacobs en de N.V. A. O. Meyer kocht deze laatste alle aandelen van eerstgenoemde. Tot de activa daarvan behoorden o.a. alle aandelen van de te Antwerpen gevestigde Belgische N.V. Peamill. Om fiscale redenen traden zoowel de N.V.-en Jacobs als Meyer in liquidatie. Laatstgenoemde droeg haar vermogen over aan de firma A. O. Meyer, eveneens gevestigd te Amsterdam, de N.V. Jacobs werd bij acte van 10 Juli 1942 ontbonden en op dienzelfden dag omgezet in de Commanditaire Vennootschap onder denzelfden naam. Uit de vennootschapsacte blijkt, dat van de 100 aandelen der N.V. Jacobs er toen 99 toebehoorden aan de te Amsterdam gevestigde firma A. O. Meyer en 1 aan den Directeur, requestrant Neleman, terwijl die acte bepaalt, dat in het vermogen der C.V. genoemde firma en Neleman in diezelfde verhouding gerechtigd zijn;

Op 11 Maart 1942 werd voor Notaris Cols te Antwerpen een acte gepasseerd, waarbij

compareerden Willy Kellinghusen en Adolf Schönberg (de beide firmanten der firma A. O. Meyer), die daarbij verklaarden, elk 150 aandelen te bezitten van de 300 aandelen der Soc. Anonyme Peamill en bij die acte overgingen tot de omzetting dier S.A. in een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, in welke kapitaal hun weder 150 aandelen à frs. 1000 werd toegekend, gezamenlijk vormend het geheele kapitaal. Deze vennootschap staat thans onder beheer van den Belgischen Dienst van het Sequester, en van dezen dienst heeft volgens het verweerschrift van Mr. van Oekel de door hem vertegenwoordigde N.V. Peamill, welke is opgericht bij acte van 27 Maart 1945, verschillende „Bepaalde actieve elementen” der Personenvennootschap gekocht;

O. dat blijkens het bovenstaande de firma A. O. Meyer eigenaresse was van alle aandelen in de Personenvennootschap Peamill en van 99 % van de activa en passiva van de C.V. Jacobs, terwijl in dit geding vaststaat, dat de firmanten dier firma Duitschers zijn en dus vijandelijk onderdaan in den zin van het K. B. 20 October 1944 S, E 133;

O. dat artikel 25 van dat Besluit bepaalt, dat vermogens-rechtelijken aanspraken jegens een vijandelijk onderdaan behooren te worden geldend gemaakt door middel van een bij het Beheersinstituut in te dienen aanvraag, zoodat volgens art. 23 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer van 17 September 1944 S, E 100 de Raad onbevoegd is van de vordering kennis te nemen;

dat dit niet alleen geldt van het gevorderde sub 1, doch eveneens voor dat sub 2, 3, 4, daar toch al deze vorderingen tot doel hebben de aantasting van het vijandelijk vermogen der firma A. O. Meyer;

O. dat daarbij nog komt in het bijzonder ten aanzien van het vermogen van de vroegere Société Anonyme Peamill, later personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, dat dit thans staat onder beheer van den Dienst van het Sequester, een orgaan van den Belgischen Staat van gelijksoortigen aard als het Nederlandsche Beheersinstituut, zoodat ook uit dezen hoofde de Nederlandsche rechter niet bevoegd is, met betrekking tot den eigendom van dat vermogen eenige beschikking te geven;

O. dat de Raad hieraan nog, zij het ten overvloede, wil toevoegen met betrekking tot het sub 3 gevorderde, dat het niet duidelijk is, op welken grond de firma A. O. Meyer, de commanditaire vennoot in de C.V. Jacobs, rekening en verantwoording zoude moeten doen aan requestrant van de door haar als zoodanig genoten vruchten, daar immers requestrant zelf als beheerend vennoot over de daartoe van belang zijnde gegevens beschikt en uit het request wel blijkt, dat genoemde firma ten aanzien van het beheer verschillende opdrachten aan de beheerende vennoot zoude hebben verstrekt, doch niet, dat zij zelve daadwerkelijk beheer heeft gevoerd;

Beschikkende:

Verklaart zich onbevoegd van de voorde-
re kennis te nemen;

Veroordeelt requesrant in de kosten, tot
aan deze uitspraak aan zijde van gereques-
treerde Koffieberg begroot op f 200 en aan
zijde van gerequesteerde Peamill op f 50.

No. 142.

**RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-
SPRAAK 's-GRAVENHAGE, 29 Maart
1946. (Prof. Mr. Houwing).**

Koopovereenkomst van een zaak, tijdens
de bezetting gesloten, gehandhaafd. Desal-
niettemin zal gerequesteerde de zaak aan
requestranten moeten teruggeven, zooals
hij deze heeft ontvangen, met verplichting,
de vruchten te restitueeren vanaf den dag
van het inleidend request.

Comparitie van partijen bevolen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 24, 27, 30.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Joanna Ce-
lina Schönberg-Horn, wonende te 's-Gra-
venhage, d.d. 11 September 1945, aange-
vuld op 29 September 1945 en op 8 October
1945;

Gezien het hierop ingekomen antwoord
van Pieter Bernardus Mazurel, wonende te
's-Gravenhage, d.d. 13 November 1945;

Gelet op de door — van beide zijden
naar voren gebrachte — getuigen afgelegde
verklaringen op 9 Februari en 19 Februari
1946;

Gehoord de mondelinge toelichting van
partijen op 12 Maart 1946, requestrante bij
monde van haar procureur Mr. I. J. H. M.
Nijgh, gerequesteerde bij monde van zijn
procureur Mr. W. J. van Es;

Voor zoover de feiten betreft verwijzende
naar Ons interlocutoir vonnis d.d. 23 Ja-
nuari 1946;

O. dat Wij door de verklaringen der ge-
tuigen van Bommel Suyck, Robeling, Ter-
steeg, van Riemsdijk en Horn bewezen ach-
ten, dat requestrante tot verkoop van haar
zaak en van den voorraad is overgegaan
onder den druk der omstandigheden, waarin
ten gevolge van de Deutsche bezetting, Ne-
derland, en in het bijzonder het Joodsche
gedeelte van de bevolking, ook reeds in het
najaar van 1940 waren komen te verkeeren
en dat, indien deze omstandigheden zich
niet hadden voorgedaan, de verkoop niet,
althans niet op de thans overeengekomen
voorwaarden zou hebben plaats gevonden;

dat de uitlatingen van partij Schönberg,
dat hij de zaak wilde verkoopen omdat hij
meende in Engeland betere kansen te heb-
ben, hiermede geenszins in strijd is, nog
daargelaten, dat hij zeer wel reden kan heb-
ben gehad, zijn werkelijke motieven niet aan
iedereen kenbaar te maken;

dat Wij voorts bewezen achten, dat re-

questrant haar zaak niet slechts inschijn,
doch wel degelijk in werkelijkheid heeft
overgedragen aan gerequesteerde;

dat wel getuige van Bommel Suyck ver-
klaart, dat de transactie niet als een wer-
kelijke verkoop werd beschouwd, doch wij
zijn verklaring meenen aldus te moeten op-
vatten, dat het niet de bedoeling was, dat
gerequesteerde blijvend eigenaar van de
zaak zou worden, omdat zij anders in strijd
zou zijn met de verklaringen der andere ge-
tuigen, met name die van getuige Horn en
zij dan in ieder geval, geheel op zich zelf
staande, het bewijs, dat de verkoop slechts
fictief was, niet zou vermogen te leveren;

dat van de voorwaarden van den verkoop
slechts dit is komen vast te staan:

1e. dat gerequesteerde het grootste deel
van den goederenvoorraad aanstonds voor
f 22,000 heeft doorverkocht aan getuige
Overwijn en de van dezen ontvangen koop-
prijs terstond heeft doorgegeven aan re-
questrante als koopprijs voor de door hem
gekochte geheele zaak;

2e. dat getuige Overwijn behalve dit be-
drag van f 22,000, nog een bedrag van eenige
duizenden guldens aan gerequesteerde heeft
betaald, hetwelk deze als bedrijfskapitaal
heeft mogen behouden;

3e. dat gerequesteerde alle verplichtin-
gen, met name die betreffende het perso-
neel, heeft overgenomen;

dat hetgeen getuige van Gelder verder
nog heeft verklaard omtrent door gereques-
treerde voor de overneming van enige in-
ventarisgoederen betaalde bedragen te vaag,
onbegrijpelijk en innerlijk tegenstrijdig is,
om op grond daarvan te kunnen aannemen,
dat door gerequesteerde boven de van
Overwijn ontvangen f 22,000 nog iets aan
requestrante zou zijn betaald;

dat mitsdien vaststaat, dat gerequesteer-
de de geheele zaak met inbegrip van den
voorraad die zich daarin na de levering aan
Overwijn nog bevond — uitgezonderd de
door dezen geweigerde goederen — zonder
betaling heeft ontvangen en zelfs nog een
zeker bedrag toe heeft ontvangen van ge-
tuige Overwijn, waartegenover slechts kwam
te staan zijn verplichting om het personeel
in dienst te houden;

O. dat Wij voorts wel op grond der ver-
klaringen van de getuigen van Bommel
Suyck en Horn aannemen, dat partijen bij
het sluiten van den koop de bedoeling heb-
ben gehad, dat te zijner tijd, wanneer re-
questrante weder in de gelegenheid zou zijn
zelf de zaak te drijven, deze weer aan re-
questrante zou worden overgedragen doch
niet, dat zij omtrent deze overdracht en de
voorwaarde, waaronder deze zou geschie-
den, een definitieve overeenkomst zoude
hebben gesloten;

dat Wij evenmin bewezen kunnen achten,
dat partijen omtrent een over den tusschen-
tijd door gerequesteerde aan requestrante
uit te keeren vergoeding of winstaandeel
iets definitiefs zouden zijn overeengekomen;
dat de hieromtrent door requestrante's
broeder, getuige Horn, afgelegde verklaring

geheel alleen staat en min of meer in strijd is met de verklaring van getuige van Bemmel Suyck, dat de Heer Schönberg zich over dit punt bij de besprekingen nogal vaag uitliet en dat er iets nauwkeurigs niet werd overeengekomen;

O. dat Wij mitsdien, er van uitgaande, dat een werkelijke verkoop heeft plaats gevonden en dat noch over een teruggave, noch over een door gerequesteerde aan requestrante te betalen vergoeding iets is overeengekomen, op den grondslag der artikelen 23 en 22 van het Besluit E 100 hebben te beslissen of onveranderde handhaving van de koopovereenkomst en van de daaruit tusschen partijen ontstane rechtsbetrekking onredelijk ware;

O. nu, dat naar Onze meening geen aanleiding bestaat, de gesloten koopovereenkomst nietig te verklaren;

dat Wij evenmin aanleiding kunnen vinden den inhoud ervan of van de rechtsbetrekking tusschen partijen in dien zin te wijzigen „dat gerequesteerde gedurende den tijd, dat requestrante zelve de zaak niet heeft kunnen drijven, aan haar een vergoeding zou behooren te geven”;

dat wel gerequesteerde de zaak voor niets heeft gekregen, doch hij dan ook alle verplichtingen overnam, zulks terwijl vrijwel de geheele voorraad door de transactie met Overwijn uit de zaak verdween;

dat gerequesteerde mitsdien een groot risico op zich nam en het geenszins onredelijk is, dat hem, nu de zaak gunstig gelopen is, ook de winst ten goede komt;

O. dat evenwel naar Onze meening de omstandigheden, waaronder, en de voorwaarden, waarop, de koopovereenkomst tusschen partijen tot stand is gekomen, alleszins rechtvaardigen, dat gerequesteerde de zaak zooals hij die van requestrante heeft ontvangen, weder aan haar teruggeve;

dat Wij aannemen, dat gerequesteerde's verplichting bestond van den dag af, waarop requestrante zelf weer tot exploitatie in staat kon worden geacht, als welken dag Wij aan willen nemen den dag van het inleidend request 11 September 1945 en hij mitsdien verplicht moet worden geacht van dien dag af de vruchten der zaak aan requestrante af te dragen;

dat gerequesteerde mitsdien zal moeten worden veroordeeld om aan requestrante te leveren alle bestanddeelen van de zaak, zooals deze op 4 November 1940 werd verkocht, voorzover op 11 September 1945 nog aanwezig, voorts om al datgene te verrichten en na te laten, wat noodig zal zijn om requestrante de mogelijkheid te verschaffen, zelve weder de zaak te drijven en tenslotte om aan requestrante de vruchten der zaak sinds 11 September 1945 af te dragen, onder aftrek van een redelijke beloning voor de door hem sindsdien verrichte werkzaamheden;

dat Wij zoo noodig bij tusschenvonnissen zoodanige uitspraak zullen doen als noodig is om requestrante terstond weder in het bezit der zaak te stellen;

dat Wij echter partijen in overweging willen geven om ter vermindering van een langdurige en uitvoerige verdere procedure, onderling tot overeenstemming te komen omtrent de door gerequesteerde af te dragen goederen, te verlenen medewerking en te betalen bedragen;

dat Wij in afwachting daarvan eene comparitie van partijen zullen gelasten tot het verstrekken van inlichtingen omtrent vorenstaande punten;

Rechtdoende:

Gelasten partijen, vergezeld van hunne raadslieden voor Ons te verschijnen op Vrijdag 3 Mei 1946, des voormiddags te 10.00 uur, in het gebouw Koninginnegracht no. 24 te 's-Gravenhage.

Houden iedere verdere beslissing aan.

No. 143.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 19 Maart 1946.
(Prof. Beekhuis).

Requestranten niet-ontvankelijk verklaard in hun vordering in kort geding tot restitutie van huurpenningen ingevolge een na de bevrijding gesloten huurovereenkomst.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Henriëtte Godschalk, weduwe van Levie Barnstijn, wonende te Groningen, requestrante in kort geding bij verzoekschrift dd. Februari 1946, gemachtigde Mr. N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen,

tegen:

1. T. van Streun, wonende te Groningen,
2. De erven Jan Wagenmakers, zonder bekende woon- of verblijfplaats,
3. M. J. H. Luiks, wonende te Groningen, gerequesteerden bij voormeld verzoekschrift.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord req. in persoon en bij monde van haar gemachtigde Mr. N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen, geref. sub 1, wettelijk vertegenwoordigd door zijn ingevolge het Besluit Vijandelijk Vermogen (S. E 133) benoemden beheerder H. A. Keverling Buisman, notaris te Groningen, voor wien Mr. N. J. Polak voornoemd als gemachtigde compareerde, en geref. sub 3 in persoon, terwijl de gerequesteerden sub 2, alhoewel behoorlijk opgeroepen zijnde, niet voor Ons zijn verschenen zonder bericht van verhinderdheid aan Ons te hebben doen toekomen;

Ten aanzien der feiten:

O. dat req. eenige feiten heeft gesteld, die zakelijk in het kort weergegeven neerkomen op het volgende:

Req. was tijdens de bezetting eigenares van het navolgende onroerend goed:

Eene winkelbehuizing met erf, staande en

gelegen aan de Brugstraat No. 3 te Groningen, kadastraal bekend gemeente Groningen sectie K. nummer 3337.

Op 16 April 1942 is dit onroerend goed door de te 's-Gravenhage gevestigde „Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H.” ingevolge art. 8 der verordening No. 48/1941 verkocht aan Tobias van Streun, gereq. sub 1 en Jan Wagenmakers, rechtsvoorganger van gereq. sub 2, beide wonende te Groningen, voor een koopprijs van f 22700.

Na de bevrijding heeft req. voormeld perceel weer voor zichzelf en haar dochter in gebruik genomen, en daarna een gedeelte van het perceel verhuurd aan M. J. H. Luiks, gereq. sub 3, om te worden gebruikt als winkel en magazijnruimte voor bijouerieën, zulks voor een jaarlijksche huurprijs van f 1560, te betalen in maandelijksche gelijke termijnen ieder groot f 130.

Req. heeft nu een verzoek om rechtsherstel met betrekking tot bovenvermelde verkoop gedaan, maar wenscht hangende deze procedure een uitspraak in kort geding, waarin haar rechten op het perceel voorloopig erkend worden.

O. dat req. mitsdien zich tot Ons heeft ge-
weerd met het verzoek bij beschikking:

1. te bepalen, dat de huurpenningen, door den heer M. J. H. Luiks verschuldigd ter zake van het gebruik van opgemeld perceelsgedeelte, in de toekomst aan req. zullen worden betaald en mitsdien gemelden heer Luiks te veroordeelen om ter zake hierboven omschreven tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan req. te betalen de huurpenningen ad f 130 per maand met bepaling voor zooveel noodig, dat de heer Luiks in zooverre tegenover den heer H. A. Keverling Buisman voornoemd in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van van Streun en tegenover de erven Wagenmakers is bevrijd;

2. Den heer H. A. Keverling Buisman in zijn voormelde hoedanigheid en de erven Wagenmakers te veroordeelen om bovenstaande veroordeeling te gehengen en te gedoogen en voor zoover noodig den heer H. A. Keverling Buisman q.q. en de erven Wagenmakers te veroordeelen om ter zake van de inning van voormelde huurpenningen zich te onthouden van alle daden van beheer en inning;

3. te bepalen, dat req. en haar gezin voormeld perceel voor zoover niet verhuurd zonder eenige vergoeding kunnen gebruiken en bewonen;

4. te bepalen, dat req. uit de gemelde door haar te innen huurpenningen zal moeten voldoen alle onderhoudskosten en andere lasten, welke normaliter ten laste van een verhuurster en eigenares komen;

5. deze beschikking in zooverre uitvoerbaar te verklaren bij voorraad niettegenstaande eenige daartegen gerichte voorziening en op de minuut;

6. voor zooveel de heer Voorzitter dit noodig mocht achten te bepalen, dat deze beschikking haar kracht zal verliezen, zoodra op het door verzoekster ingediende ver-

zoek tot rechtsherstel bij gewijsde is beslist dan wel bij minnelijke regeling is geregeld;

7. gereq.n. dan wel één hunner te veroordeelen in de kosten dezer procedure;

alles met zoodanige verdere beschikkingen als de heer Voorzitter naar redelijkheid en billijkheid zal vermeenen te behooren.

O. dat req. en haar gemachtigde ter zitting hebben gepersisterd bij het door haar ingediende verzoekschrift, terwijl gereq. sub 1 en 3 te kennen hebben gegeven tegen inwilliging van het verzoek geen bezwaar te hebben;

Ten aanzien van het recht:

O. dat Wij kennis hebben genomen van het door req. dd. 17 Augustus 1945 aan het Militaire Commissariaat voor het Rechtsherstel gerichte verzoekschrift tot rechtsherstel, betrekking hebbende op het thans in het geding zijnde perceel;

O. dat de inhoud van dit verzoekschrift, mede in aanmerking nemende de in dit geding door gereq. aangenomen houding, voor Ons aanleiding is om als Ons voorloopig oordeel te kennen te geven dat t.z.t. ten aanzien van het in het geding zijnde onroerend goed rechtsherstel zal plaats vinden;

O. immers, dat dit onroerend goed ingevolge de bepalingen van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 12 Maart 1941 No. 48/1941 door de „Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H.” is verkocht en in eigendom overgedragen aan de gereq. sub 1 en aan den rechtsvoorganger van gereq.n. sub 2;

O. dat voormelde verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied ingevolge het bepaalde in het Besluit Bezettingsmaatregelen (S. E 93) geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve ingevolge art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) moet worden aangenomen dat, behoudens blijk van het tegendeel, het achterwege laten van het ingrijpen als door req. in haar verzoekschrift dd. 17 Augustus 1945 verzocht, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat nu req. het perceel zonder titel weer tot zich genomen heeft en zich als eigenares ervan gedraagt, er aanleiding bestaat deze toestand voorloopig te legaliseeren, zoodat een voorziening bij voorraad in deze op haar plaats is;

O. dat de vordering sub 3 mitsdien voor toewijzing vatbaar is, met dien verstande echter, dat req. voor haar rekening neemt alle lasten, sedert het tijdstip waarop zij dit perceel heeft betrokken, verschuldigd of betaald terzake van genoemd perceel, uitgezonderd verschuldigde hypotheekrenten;

O. dat req. in het sub 1 en 2 gevorderde niet ontvankelijk moet worden verklaard omdat deze vordering betreffen een door req. zelf na de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa met den gereq. sub 3 aangegane huurovereenkomst en de Raad voor het Rechtsherstel niet bevoegd is met betrek-

king tot deze huurovereenkomst eenige uitspraak te geven;

O. verder, dat ons niet is gebleken van een zoo onverwilden spoed, dat de door Ons bij voorraad te geven beschikking uitvoerbaar verklaard zou moeten worden op de minuut;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren req. in het sub 1 en sub 2 gevorderde niet ontvankelijk; verklaren dat req. voorloopig, totdat in de hoofdzaak zal zijn beslist of op andere wijze rechtsherstel zal hebben plaats gevonden, zonder eenige vergoeding gerechtigd is tot het gebruik en de bewoning van het perceel Brugstraat 3 te Groningen, onder voorwaarde dat zij voor haar rekening neemt alle lasten sedert het tijdstip, waarop zij dit perceel in gebruik heeft genomen en bewoond, verschuldigd of betaald terzake van het eigendomsrecht op gemeld perceel, uitgezonderd echter verschuldigde hypotheekrenten;

Verklaren deze beschikking in zooverre uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande eenige daartegen gerichte voorziening;

Weigeren de uitvoerbaarverklaring dezer beschikking op de minuut;

Bepalen dat deze beschikking slechts dan zal gelden, indien binnen veertien dagen na dagteekening dezer beschikking een verzoek wordt gericht aan den Voorzitter van de afdeeling onroerende goederen, ter nadere regeling van de in geschil zijnde betrekking;

Veroordeelen de reqn. sub 1 en 2 in de kosten van dit geding, aan de zijde van req. toe heden begroot op f 13.25 aan verschotten en op f 75 aan salaris van den gemachtigde.

No. 144.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 Maart 1946. (Mr. van Walsem).

Het beheer van onroerende goederen opgedragen aan verzoeker q.q. met de verplichting tot betaling aan gerequesteerde van de hypotheekrente, berekend over het bedrag, waarmede de perceelen ten tijde van de verkoop waren belast.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27 lid 5.)

H. van Lier q.q., requestant, advocaat
Mr. L. N. Pieters,

tegen:

Stichting Pensioenfonds C. van der Burg & Zn, gerequesteerde, advocaat Mr. J. M. v. Kinderen.

Voorziening bij voorraad in kort geding d.d. 18 Maart 1946.

Wij, Mr. J. J. van Walsem, Lid van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gevestigd te 's-Gravenhage, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van deze Afdeling, krachtens

art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100, zooals dit is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 No. F 272, bevoegd tot het treffen van voorzieningen bij voorraad in kort geding;

Gezien vorenstaand verzoekschrift en de door partijen overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenstaand verzoekschrift;

O. dat de requestant het verzoekschrift nader mondeling heeft toegelicht en daarbij heeft verklaard, dat de onderhavige panden zijn gelegen aan de Baljuwstraat nos. 14 t/m 40 (niet, zooals bij vergissing in het verzoekschrift is vermeld, 1 t/m 7), en dat ten tijde van den verkoop in de openbare registers was aangeteekend, dat het „Anbogoed” was;

O. dat de gerequesteerde heeft geantwoord onder meer, dat zij niet weet, of juist is de stelling van den requestant: 1°. dat de A.N.B.O. te Rotterdam de onderhavige panden heeft verkocht en geleverd aan een zekeren Rijnders en dat deze oorspronkelijk toebehoorden aan Mevrouw Croiset-van Dijk; 2°. dat de requestant op 10 October een verzoekschrift heeft ingediend bij den Raad voor het Rechtsherstel teneinde de eigendomsrechten van de gerequesteerde op deze perceelen te laten nietig verklaren; 3°. dat de rechthebbenden op den boedel van Mevrouw Croiset-van Dijk zijn eenige joodsche weezen en krachtens welken titel zij eenig recht hebben; en 4°. dat deze weezen geen andere inkomsten hebben dan die uit den boedel;

dat niet juist zijn de stellingen van den requestant: 1°. dat de kans om de door de gerequesteerde geïncasseerde huren volledig gerestitueerd te krijgen voor den requestant steeds kleiner wordt; 2°. dat een groote kans bestaat, dat het onderhoud van deze perceelen niet behoorlijk zal worden uitgevoerd; en dat er achterstand in de huurbetaling is;

dat zij (gerequesteerde), wat de hoofdvordering betreft, van meening is, dat zij niet is tekort geschoten in de noodige zorg, welke bij aankoop van panden van haar verwacht kon worden; dat zij heeft aangenomen, dat een te goeder naam en faam bekend staand notaris-kantoor als dat der notarissen Schoenmaeckers en Schuurs te Rotterdam voldoende waarborg bood, dat hier geen sprake was van onroerend goed van Joden, zoodat gerequesteerde's goede trouw vaststaat en de hoofdvordering niet zal worden toegewezen (art. 27, lid 1, Besluit E 100);

dat bovendien niet juist is, dat geen koop-som is ontvangen, aangezien op de panden rustte een hypotheek ten laste van Mevrouw Croiset-van Dijk voor een schuld, groot f 18,600, rentende 5% 's jaars, welke schuld op 9 December 1942, den dag van aankoop der panden, uit de kooppenningen ten bedrage van f 51,000 is afgelost, waardoor de requestant is bevoordeeld met een bedrag

van f 18,600 en het belang, dat gerequestreerde heeft bij de huren, vaststaat;

O. dat de gerequestreerde op grond van het voorgaande heeft geconcludeerd: primair, dat de hoofdvordering niet zal worden toegewezen, weshalve de vordering in kort geding moet worden afgewezen; subsidiair: dat er geen reden is een onverwijlde voorziening te treffen;

O. dat de requestrant, door Ons onderzocht, als juist heeft erkend hetgeen de gerequestreerde heeft aangevoerd nopens de hypothecaire schuld ten laste van Mevrouw Croiset-van Dijk;

In rechte:

O. dat door het gevoerde debat en de overgelegde stukken de volgende feiten voorshands vaststaan:

dat de requestrant, Heyman van Lier, bij beschikking van den Militairen Commissaris te Rotterdam van 20 Juli 1945 is benoemd tot bewindvoerder over het vermogen van Mevrouw Alida Croiset-van Dijk;

dat deze laatste, als van Joodschen bloede, in het jaar 1942 door de Duitschers is weggevoerd naar Polen en kennelijk aldaar is omgekomen, welk lot ook haar broeders en zuster heeft getroffen;

dat krachtens haar testament van 20 October 1940 tot haar nalatenschap gerechtigd zijn de verzoeker, haar neef, en eenige andere neven en nichten;

dat Mevrouw Croiset-van Dijk was eigenares van het blok panden aan de Baljuwstraat nos. 14 t'm 40, waarop rustte een hypotheek te haren laste voor een schuld, groot f 18,600, rentende 5 percent 's jaars; dat bedoelde panden krachtens art. 1 van de Verordening No. 154/1941 waren Joodsch huizenbezit, dat ingevolge art. 3 dier Verordening moest worden aangegeven en waarover krachtens art. 8 derzelfde Verordening het beheer was opgedragen aan de A.N.B.O.;

dat deze panden in het jaar 1942 door de A.N.B.O. zijn verkocht en geleverd aan zekeren Rijnders te Rotterdam (waarschijnlijk Rijnerus Rijnders, Pleinweg 20, genoemd in de uitspraak van den Raad dd. 22 Januari 1946, Na-oorlogsche Rechtspraak 1946, No. 23) en door deze, kennelijk met winst, zijn doorverkocht en geleverd aan de gerequestreerde;

dat bij deze doorverkoop uit de kooppeningen ten bedrage van f 51,000 de hypothecaire schuld van Mevrouw Croiset-van Dijk, groot f 18,600, is afgelost, waarna de hypothecaire inschrijving ten hypotheekkantore is doorgedaald en geen nieuwe hypotheek is gevestigd;

dat de requestrant een verzoekschrift heeft ingediend aan den Raad voor het Rechtsherstel teneinde de eigendomsrechten van de gerequestreerde op deze panden te doen nietig verklaren, zoodeme den daaraan ten grondslag liggenden koop en levering, en Mevrouw Croiset-van Dijk in haar eigendomsrechten te doen herstellen;

O. dat ingevolge art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen No. E 93 i. v. m. de daaraan toegevoegde lijst „A” de voornoem-

de Verordeningen No. 154/1941 en 189/1940 worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest en naar Ons aanvankelijk oordeel hier van toepassing zijn artt. 23 en volgende en artt. 113a en volgende van het Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100, terwijl de gerequestreerde niet heeft aannemelijk gemaakt, dat zij de panden te goeder trouw van een derde heeft verkregen, als bedoeld in art. 27, lid 1 van dat Besluit;

O. dat de gerequestreerde weliswaar, naar zij beweert, heeft aangenomen, dat een te goeder naam en faam bekend staand notaris-kantoor als dat der notarissen Schoenmaeckers en Schuurs te Rotterdam voldoende waarborg bood, dat hier geen sprake was van onroerend goed van Joden, doch de gerequestreerde in de toenmalige omstandigheden met die enkele veronderstelling niet had mogen volstaan, maar door een eenvoudig onderzoek in de openbare registers zich zekerheid had kunnen en moeten verschaffen;

O. dat dan ook naar Ons aanvankelijk oordeel de vordering van den requestrant tot teruggave der panden zal worden toegewezen, maar daarbij zal worden rekening gehouden met voormelde aflossing der hypothecaire schuld en de doorhaling der hypotheek, vermits teruggave der panden zonder enige tegenprestatie tot gevolg zou hebben ongegronde verrijking van de rechthebbenden ten nadeele van de gerequestreerde, in strijd met de redelijkheid en de billijkheid, krachtens art. 22 van het Besluit No. E 100 te betrachten;

O. dat mitsdien waarschijnlijk is, dat een minnelijke regeling tusschen belanghebbenden of een beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel zal leiden onder meer tot dit resultaat dat de panden worden teruggave aan de rechthebbenden, maar dat die teruggave zal geschieden onder de voorwaarde, dat de rechthebbenden hetzij aan de gerequestreerde betalen het bedrag der afgeloste hypothecaire schuld, hetzij jegens de gerequestreerde aangaan een soortgelijke hypothecaire schuld als is afgelost tegen de thans geldende hypotheekrente van 4 % 's jaars, een en ander overeenkomstig art. 27, lid 5, van het Besluit No. E 100, zoodat dat is gewijzigd bij art. 20 van het Besluit No. F 272;

O. dat voorts aannemelijk is, dat de requestrant en de overige rechthebbenden op de nalatenschap van Mevrouw Croiset-van Dijk, allen van Joodschen bloede, tijdens de vijandelijke bezetting grootendeels zijn beroofd van hun bezittingen en de opbrengst van de panden dringend noodig hebben, terwijl op grond van Ons voormeld aanvankelijk oordeel inderdaad de kans bestaat, dat de gerequestreerde aan de panden niet meer de noodige zorg zal besteden, zoodat hier uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

Rechtdoende in kort geding:

Wijzen de vordering toe, in voege als hierna vermeld;

Gelasten mitsdien de gerequestreerde, de

„Stichting Pensioenfonds van het personeel van de Vennootschap van Koophandel onder de firma G. van der Burg & Zonen” gevestigd te Vlaardingen, zich met ingang van 1 April 1946 te onthouden van het beheer over de perceelen Baljuwstraat nos. 14 t/m 40 te Vlaardingen;

Belasten met dit beheer met uitsluiting van ieder ander den requestrant als bewindvoerder over Mevrouw A. Croiset-van Dijk, met bepaling, dat ook de inning der achterstallige huren onder dat beheer valt;

Bepalen, dat de requestrant van de opbrengst der panden aan de gerequesteerde zal afdragen 4 % (vier percent) van f 18,600 (achttien duizend zes honderd gulden), te voldoen in driemaandelijksche termijnen, zulks totdat de verzoeker hetzij aan de gerequesteerde zal hebben betaald het bedrag der afgeloste hypothecaire schuld, groot f 18,600, hetzij jegens de gerequesteerde zal hebben aangegaan een soortgelijke hypothecaire schuld als is afgelost tegen een rente van 4 % 's jaars;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;

Veroordeelen de gerequesteerde in de kosten van het kort geding, aan de zijde van den verzoeker gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 75 (vijf en zeventig gulden).

No. 145.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 8 Maart 1946.
(Mrs. Prof. van der Pot, Prof. Beekhuis, Dorhout).

De bevoegdheid van den Raad moet worden beoordeeld aan de hand van de stellingen in het verzoekschrift.

Vrijwillig aangegane ruilovereenkomst ten aanzien van een gevorderd schip, waarmede kolen uit Duitschland naar Nederland moesten worden vervoerd. Feitelijke levering vond plaats; juridische levering bleef achterwege. Teruggave van het schip aan verzoeker onredelijk geoordeeld. Vordering ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 25.)

Johannes Harm Buining, wonende te Hoogezand, requestrant bij verzoekschrift dd. 8 October 1945, adv. en proc. Mr. N. J. Polak, tegen:

Willem Hogenbirk, wonende te Zwartemeer, gerequesteerde bij opgemeld verzoekschrift, adv. en proc. Mr. R. Steinmetz.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gehoord partijen in persoon en bij monde van hun gemachtigde ter terechtzitting van 23 Januari 1946;

Gezien de stukken;

Ten aanzien der feiten, voor zoover van belang:

O. dat req. bij verzoekschrift dd. 8 October 1945 heeft gesteld:

dat req. eigenaar was van het zeilaarschip „De Zwaluw” met 1 mast, laadruimte, roef aan de achterzijde en een kleine roef aan de voorzijde, gemerkt 1484 B. Gron. 1931, metende 86.732 ton en teboek gesteld ten kantore van de Scheepsbewijzen te Groningen, den 11 Juni 1931, nummer 1484, Rubriek B;

dat req. in December 1944 door de Duitschers gedwongen werd om naar Duitschland te varen;

dat req. dit weigerde en ten einde aan de pressie der Duitschers te ontkomen, met den gerequesteerde aldus is overeengekomen dat deze het schip „De Zwaluw” van gene zou krijgen en gene het schip „Hendrik” van gereq., waarbij gereq. aan req. zou toebetalen f 5000 en twee harmonica's, die gereq. terug zou ontvangen wanneer de f 5000, geheel was afbetaald;

dat ter uitvoering dezer overeenkomst, partijen de schepen hebben geruild en req. van gereq. heeft ontvangen twee harmonica's;

dat req. bovendien reeds f 1000 heeft ontvangen van gereq. en deze reeds één harmonica van req. heeft terugontvangen;

dat van een en ander nimmer een officieele acte is opgemaakt en het schip „De Zwaluw” dan ook nog steeds teboek staat ten name van req.;

dat het bezit van voormeld schip door of tengevolge van voormelde rechtshandelingen voor req. is verloren gegaan;

dat voormelde rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen respectievelijk teniet gegaan door of tengevolge van handelingen, verricht onder omstandigheden als bedoeld in art. 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer; met verzoek onder meer om geheel nietig te verklaren boven omschreven tusschen partijen aangegane transactie, alsmede alle rechtsbetrekkingen ten aanzien van gereq. en tot voorwerp hebbende het schip „De Zwaluw”; geheel te doen herleven de rechtsbetrekkingen van rechten van bezit en houderschap met als bezitter en houder req. en tot voorwerp hebbende voormeld schip „De Zwaluw”; te bevelen, dat voormeld schip met al datgene wat daartoe behoort in den ruimsten zin aan req. wordt teruggegeven en de onderhavige beslissing uitvoerbaar te verklaren bij voorraad met veroordeeling van gereq. in de kosten van dit geding, daaronder begrepen het salaris van req.'s gemachtigde;

O. dat gereq. bij verweerschrift dd. 22 Januari 1946, heeft gesteld:

dat in December 1944 inderdaad req. met het toen aan hem in eigendom toebehoorende zeil-aakschip „De Zwaluw” verplicht was naar Duitschland te varen;

dat req. in verband met den toen nog woevenden oorlog het risico van deze reis voor schip en eigen leven zeer groot achtte en dit risico niet durfde aanvaarden;

dat ten gevolge hiervan de req. met gereq., die voormeld risico wel aandurfde, bovengemelde overeenkomst heeft aangegaan, ten

bewijze waarvan gereq. een door partijen op 7 December 1944 opgemaakt en ondertekend stuk in het geding brengt;

dat tevens werd overeengekomen dat voormelde overeenkomst bij notarieele acte zou worden vastgelegd, zoodra gereq. van de reis uit Duitschland zou zijn teruggekeerd, waarna aanteekening in de desbetreffende scheepsregisters zou geschieden;

dat echter, toen gereq. inderdaad behouden met het schip „De Zwaluw” uit Duitschland terugkeerde omstreeks begin Februari 1945, aanlegger de notarieele vastlegging van bedoelde overeenkomst steeds heeft weten uit te stellen;

dat in casu de ten processe bedoelde rechtsbetrekkingen niet zijn tot stand gekomen resp. teniet gegaan door of tengevolge van handelingen, verricht onder omstandigheden als bedoeld in art. 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer, met verzoek dat het den Raad behage zich onbevoegd te verklaren van de door req. gedane vordering kennis te nemen, althans req. in zijn vordering niet ontvankelijk te verklaren althans hem die te ontzeggen, kosten rechtens;

O. dat vervolgens bij de door partijen en hun gemachtigden gegeven mondelinge toelichting is gebleken, dat aan boord van req.'s schip „De Zwaluw” een Deutsche Feldwebel is verschenen met de mededeeling dat req.'s schip gevorderd was en dat req. daarmede naar Duitschland moest varen;

dat, nadat partijen met elkaar in contact waren gekomen en gereq. mededeelde dat hij wel met het schip voor zijn risico naar Duitschland wilde varen, req. toen bij de bevoegde Deutsche instantie heeft geïnformeerd, of er bezwaren tegen bestonden dat gereq. het schip kreeg en dat deze dan met dit schip naar Duitschland zou varen in plaats van req.;

dat hiertegen geen bezwaar bestond en dat partijen vervolgens de bovengemelde overeenkomst hebben aangegaan en geëffectueerd;

In rechte:

O. dat gereq. van meening is dat de Raad onbevoegd zoude zijn van het door req. ingediende verzoek kennis te nemen, zulks op grond dat het achterwege laten van een ingrijpen als door req. verzocht in verband met de bijzondere omstandigheden niet onredelijk zou zijn;

O. dat deze meening onjuist is, omdat de bevoegdheid van den Raad beoordeeld moet worden aan de hand van de posita, zooals deze door req. in zijn verzoekschrift zijn gesteld;

O. dat deze door req. gestelde posita de kennismaking door den Raad van het door requestant ingediende verzoekschrift wettigen;

O. derhalve dat de door gereq. opgeworpen exceptie van onbevoegdheid moet worden verworpen;

O. dat als door req. gesteld en door gereq. niet weersproken en voorzoo veel nodig door in het geding gebrachte bescheiden be-

wezen tusschen partijen vaststaat dat op of omstreeks 7 December 1944 door partijen werd aangegaan een overeenkomst van ruiling, waarbij de prestatie aan de zijde van req. bestond uit de eigendomsoverdracht van het schip „De Zwaluw” en aan de zijde van gereq. uit de eigendomsoverdracht van het schip „Hendrik” en ter verrekening van het verschil in waarde tusschen de beide schepen werd overeengekomen dat gereq. f 5000 aan req. zou toebetalen;

dat gereq. tot zekerheid van de voldoening van zijn schuld van f 5000, waarvan hij slechts f 1000 contant kon betalen, aan req. heeft ter hand gesteld twee harmonica's, die eerst door req. behoefden te worden teruggegeven wanneer de schuld geheel was afbetaald;

dat de feitelijke levering der schepen onmiddellijk heeft plaats gevonden, maar de juridische levering, ondanks aandrang van de zijde van gereq., nog niet is geschied;

O. dat thans in de eerste plaats moet worden nagegaan, of juist is het positum van req. dat voormelde rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen door of tengevolge van handelingen, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in door den vijand bezet gebied verricht onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, althans onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed of met meer macht bekleed dan hun voor de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa toekwam, althans zonder geoorloofde oorzaak;

O. dienaangaande dat de tusschen partijen gesloten overeenkomst van ruil met de daaruit ontsproten rechtsbetrekkingen, ongetwijfeld zijn ontstaan te danken heeft aan het feit dat het schip „De Zwaluw” door Deutsche instanties was gevorderd voor het halen van een zekere hoeveelheid kolen, die vanuit Duitschland naar Nederland vervoerd moest worden;

dat evenwel deze omstandigheid niet, gelijk req. meent, tengevolge heeft dat de tusschen partijen gesloten ruilovereenkomst geacht kan worden onder evengenoemden dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed te zijn tot stand gekomen;

O. dat daarvoor immers noodig zou zijn dat deze dwang of bedreiging ook gericht was op het tot stand komen van de ruilovereenkomst, hetgeen kennelijk niet het geval is geweest, terwijl van onbehoorlijken invloed niet kan worden gesproken nu niet gebleken is, dat gereq. misbruik gemaakt heeft van de moeilijke omstandigheden, waarin req. op het oogenblik van het sluiten der ruilovereenkomst verkeerde;

O. immers dat door req. volmondig is erkend, dat hij eigener beweging, zelf aan de Deutsche instantie toestemming heeft gevraagd om zijn schip te mogen ruilen om op die wijze te worden vrijgesteld van de tocht naar Duitschland, zijnde het schip „De Zwa-

luw" door de Duitschers gevorderd „met bemanning”;

O. dat evenmin feiten of omstandigheden zijn gesteld of naar voren gekomen, die de conclusie rechtvaardigen dat de ruilvereenkomst zonder goorloofde oorzaak zou zijn tot stand gekomen;

O. dat Ons derhalve niet is gebleken van dwang noch van eenige andere omstandigheid als genoemd in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, meebrengende dat het achterwege laten van het door req. verzochte ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat thans nog moet worden nagegaan of er andere gronden zijn die zouden medebrengen dat het achterwege laten van het door req. verzochte ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn ;

O. dienaangaande dat daaromtrent door req. in het inleidend request niets is gesteld, maar door req.'s raadsman ter terechtzitting is aangevoerd, dat de wederzijdsche prestaties niet tegen elkaar opwegen, daar de meerwaarde van het schip „De Zwaluw” boven de „Hendrik” veel meer zou bedragen dan f 5000;

O. dat, daargelaten of dit positum wel als juist kan worden aanvaard — gereq. heeft ter terechtzitting betoogd en door req. is niet tegengesproken dat partijen in onderling overleg zonder loven en bieden de vooroorlogse prijzen van beide schepen hebben vastgesteld en de meerwaarde van „De Zwaluw” hebben bepaald op f 5000, — dit positum toch niet meebrengt dat het onredelijk zou zijn om de ruilvereenkomst in stand te laten;

dat immers het schip „De Zwaluw”, toen het was gevorderd om een, met het oog op bombardementen op de vaarwegen in Duitschland gevaarlijke reis te ondernemen en zoowel in verband met deze reis als in verband met de vordering met bijzondere risico's was belast, in vergelijking met de „Hendrik”, die niet voor vordering in aanmerking kwam, een weinig aantrekkelijk vermogensbestanddeel vormde, zoodat de toenmalige werkelijke waarde van de wederzijdsche praestaties moeilijk te vergelijken valt en er geen termen zijn om req. niet gebonden te achten aan het contract, dat hij onder de toenmalige omstandigheden naar eigen waardeering zelf mede heeft tot stand gebracht;

dat het niet redelijk zou zijn om thans, nu het risico met gunstigen afloop is doorstaan, te bepalen dat „De Zwaluw” aan req. moet worden teruggegeven;

dat het ook daarom niet redelijk zou zijn te bepalen dat „De Zwaluw” aan req. moet worden teruggegeven, omdat tusschen partijen over retro-ruiling niet is gesproken en ook niet aan retro-ruiling stilzwijgend zal zijn gedacht, waar req., gelijk ten processe is komen vast te staan, zijn eigendomsbewijzen van het schip „De Zwaluw” aan gereq. heeft overgedragen;

O. dat req. vordering hem mitsdien moet worden ontzegd;

O. dat req. nog wel bewijs van zijne positie heeft aangeboden, maar dit aanbod dient te worden gepasseerd, nu de aan deze beslissing ten grondslag liggende feiten als tusschen partijen vaststaande moeten worden aangenomen en de door req. te bewijzen aangeboden feiten tot geen andere beslissing zouden kunnen leiden;

Rechtdoende:

Verwerpt de exceptie van onbevoegdheid;

Ontzegt den req. de door hem ingestelde vordering;

Veroordeelt req. tot betaling der proceskosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van gereq. begroot op f 125.

No. 146.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
19 Maart 1946. (Mrs. v. d. Kun, Wilkens, Jhr. v. Nispen tot Sevenaer, Kolonel de Brauw, Maj. v. Beek).

Strafzaak ex-„Burgemeester” van Dalfsen. Toetreding tot de Germaansche S.S. beteekent: in Duitschen publieken dienst treden. De term: „(als) verrader (optreden)” moet i.c. uitgelegd worden als: (optreden) ten voordeele en ten behoeve van den vijand, dus niet in den zin van het Militair Strafrecht. Strafmaat: 15 jaar gevangenisstraf, waaronder 10 jaar Rijkswerkinrichting, en „kiesrecht”-ontneming levenslang.

(Sr. artt. 101 en 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Frederik Hendrik Umbgrove, zonder beroep, wonende te Dalfsen, thans gedetineerd in het Bewarings- en Verblijfkamp te Ommen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord verdachte; bijgestaan door Mr. J. P. Hogerzeil, adv. te Zwolle;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij

I. in of omstreeks de jaren 1944 en 1945 te Dalfsen, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, opzettelijk, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand als verrader is opgetreden, daarbij aan een zekeren de Noo en Dirk Eijkelboom, resp. Commandant en Onderstormleider van de Landwacht, alzoo aan handlangers van den vijand, verradende, dat er zich in Sterrenbosch en op het Bellingerveerd te Dalfsen onderduikers ophielden en aan den Luitenant de Jong en den „Lagerführer” Diepgrond van het kamp „Erica” te Ommen, eveneens handlangers van den vijand, veradende, dat er onderduikers zaten in bootjes in de omgeving van de buurtschap Emmen, gemeente Dalfsen en aan een S.D.-

beambte verradende waar onderduikers zaten en aan den hiervorengenoemde Luitenant de Jong verradende, dat een zekere Baarsma, een Christelijk onderwijzer, illegaal werkzaam was ;

II. in of omstreeks de jaren 1944 en 1945 te Dalfsen, althans elders in of buiten het Rijk in Europa opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, in zijn hoedanigheid van Burgemeester der gemeente Dalfsen inwoners van zijn gemeente heeft gevorderd, althans aangewezend, teneinde werkzaamheden voor de Organisation Todt te gaan verrichten;

III. in of omstreeks 1943 te Utrecht, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgs-, staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Germaansche S.S., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat de navolgende stukken, waarvan de Voorzitter ter terechtzitting den korten inhoud heeft medegedeeld, zakelijk inhouden:

a. een ambtseedig proces-verbaal opge maakt door Gerrit Jan Toorn, onbezoldigd rijksveldwachter d.d. 23 Juni 1945, voorzover inhoudende dat verdachte aan den relatable heeft verklaard: Tegen Luitenant de Jong en den Lagerführer Diepgrond van het kamp Erica te Ommen, heb ik wel eens gezegd, dat er onderduikers in bootjes zaten in de omgeving van de buurtschap Emmen, gemeente Dalfsen;

b. een kaart, doorkruist met een roode streep;

2° S.S. standard S.S. onderdeel, naam en voornamen: Umbgrove, Frederik Hendrik, geboren op: 23-1-1893 te Arnhem, nationaliteit Nederlander, Godsdienst, Ned. Herv., beroep: Burgemeester van Dalfsen, woonplaats Dalfsen, politieke partij: N.S.B. met in de rechter bovenhoek: B.L. no. 1862, Insigne no. 10150, toetreding 2-3-1943;

c. een schriftelijk stuk:

Ich ernenne Herrn F. H. Umbgrove zum Bürgermeister in Dalfsen. Diese Urkunde vollziehe ich in der Erwartung, dass der Ernante getreu seinem Diensteide seine Amtspflichten gewissenhaft erfüllt und das Vertrauen rechtfertigt, das ihm durch diese Ernennung bewiesen wird. Den Haag, den 30. April 1944. Der Reichskommissar für die besetzten niederländischen Gebiete. Der Generalkommissar für Verwaltung und Justiz, get. Wimmer.

d. een idem: Proclamatie aan de bevolking van Dalfsen. Het is gebleken, dat veel te weinig werkrachten aan het graven bij Zwolle uit deze gemeente zijn opgekomen. Ik kan niet genoeg wijzen op den ernst van den toestand en het gevaar van tegenmaatregelen van de zijde der bezettende autoriteiten. Voor het laatst vorder ik thans alle mannelijke ingezetenen dezer gemeente tusschen 17 en 50 jaar zich uiterlijk op 12 Oct. a.s. te Zwolle te melden. In verband hiermede zijn alle door mij gegeven vrijstellin-

gen met ingang van heden vervallen, uitgezonderd die, welke zijn verleend aan zieken. Alle andere personen, die een door mij verleende vrijstelling in hun bezit hebben, dienen zich onder overlegging van deze vrijstelling op 11 Oct. a.s. ten gemeentehuize te vervoegen tusschen 14 en 18 uur. Dalfsen 10 Oct. 1944. De Burgemeester van Dalfsen, w.g. F. H. Umbgrove.

e. een schrijven d.d. 8 Lentemaand 1943: F. H. Umbgrove, Noorder Amstellaan 182, Amsterdam-Zuid: „Mijn lieve jongen. Dan zal het je interesseeren, dat ik lid ben geworden van de Germaansche S.S. in Nederland. Ik ben er voor naar Utrecht opgeroepen en heb daar gesproken met een Standartenoberjunker, aan wien ik, nadat ik het ook al schriftelijk had gedaan, uitleg heb gegeven over mijn lidmaatschap van vroegere ordes, geteekend, Hou Zee, Paps.

f. een idem d.d. 20 Lentemaand 1943, F. H. Umbgrove, Noorder Amstellaan 182, Amsterdam Zuid: Het vleeschrantsoen in Nederland is nu weer verlaagd, maar voor de zware arbeiders (dus ook voor ons met de extra bonnen van de S.S.) hebben ze het rantsoen evenveel verlaagd als het gewone rantsoen verlaagd is, geteekend Hou Zee, Paps. P.S. Ik schreef je meen ik al, dat ik lid van de S.S. ben geworden.

g. een idem d.d. Dalfsen 13 Jan. 1945, gemeente Dalfsen. Onderwerp Arbeitseinsatz für O.T.-Ijsselbauvorhaben. Im Bezug auf Ihr Schreiben Gei/Be vom 5.1.1945, stelle ich fest, dass ich unter den ersten Bürgermeistern war, die ihnen die gefragte Liste eingereicht haben. Diese Aufforderung habe ich, Ihren Entwurf gemäß, den Wegleitern von meiner Polizei persönlich ansagen lassen, also noch dringlicher als mittels der Post. Ich bitte Sie möglichst bald die notwendigen Repräsentationen einzuleiten, Heil Hitler (get. U.).

h. een geschrift: Dalfsen 19 Febr. 1945, Vorderingsbevel. De Burgemeester van Dalfsen, deelt hierbij mede aan wonende te Dalfsen, dat hij te beginnen 20 Febr. 1945 elken dag voor de O.T. met paard en wagen hout of leem moet rijden. U moet zich morgenvroeg om 8 uur met een lange houtwagen melden bij den huize „Den Berg” alhier, om hout te rijden.

Aan Gebr. Klumper Oosterstraat 1, F. J. Lindeboom G 84, H. Visscher Hessum, D. W. Lindeboom I 18. De Burgemeester van Dalfsen, get. U.

i. een lidmaatschapkaart: Nationaal Socialistische Beweging in Nederland. Lidmaatschapkaart 1942, nummer 120814, ingeschreven 15-12-40 den Heer F. H. Umbgrove, v. d. Heinstraat 8, den Haag.

O. dat ter terechtzitting hebben opgegeven:

Verdachte:

dat hij in 1940 lid is geworden van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland en nimmer voor dat lidmaatschap heeft bedankt of daarvan is geroyeerd, dat hij in het jaar 1944 door of vanwege den toenmaligen Rijkscommissaris voor de be-

zette Nederlandsche gebieden, derhalve door den vijand, is benoemd tot burgemeester der gemeente Dalfsen; dat hij wist, dat ook in de jaren 1944 en 1945 Nederland met Duitschland in oorlog was; dat hij in de herfst van eerstgenoemd jaar te Dalfsen aan den Luitenant de Jong en den Lagerführer Diepgrond van het kamp „Erica” te Ommen opzettelijk heeft verraden, dat er onderduikers zaten in bootjes onder de gemeente Dalfsen; dat hij wist, dat de met name genoemde personen handlangers van den vijand waren en ook dat die mededeeling strekte ten voordeele en ten behoeve van den vijand; dat hij wijders in genoemde jaren eveneens te Dalfsen, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk ten voordeele en ten behoeve van den vijand, in zijn hoedanigheid van Burgemeester der gemeente Dalfsen, inwoners van zijn gemeente heeft gevorderd, teneinde werkzaamheden van de Organisation Todt te gaan verrichten; dat hij toen wist, dat genoemde Organisation belast was met het vervaardigen van verdedigingswerken ten dienste van de Deutsche Weermacht; dat hij in het jaar 1943 te Utrecht, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in relatie is getreden met de Germaansche S.S., wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

Getuige G. J. Toorn:

dat hij in deze zaak een proces-verbaal heeft opgemaakt, waarvan hij den korten inhoud hier heeft hooren mededeelen;

dat hij daarbij geheel blijft volharden en dat verdachte hem heeft opgegeven, zooals in genoemd proces-verbaal gerelateerd; dat de verklaring van verdachte in volkomen vrijheid is afgelegd zonder dat er door hem, getuige, eenig geweld is gebruikt;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte:

1°. in het jaar 1944 te Dalfsen opzettelijk, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, als verrader is opgetreden, daarbij aan den Luitenant de Jong en den Lagerführer Diepgrond van het Kamp „Erica” te Ommen, handlangers van den vijand, verradende, dat er onderduikers zaten in bootjes in de gemeente Dalfsen;

2°. in de jaren 1944 en 1945 te Dalfsen, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, in zijne hoedanigheid van burgemeester der gemeente Dalfsen inwoners van zijn gemeente heeft gevorderd, teneinde werkzaamheden voor de Organisation Todt te gaan verrichten;

3°. in 1943 te Utrecht, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Germaansche S.S., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomen-

de feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat de bewering van verdachte, dat hij slechts als donateur van de Germaansche S.S. is opgetreden, wordt weerlegd door diens eigen opgave, bij de politie gedaan, zoomede door de hierboven sub e en f genoemde brieven en de sub i genoemde lidmaatschappij;

O. dat door de toetreding van verdachte tot de Germaansche S.S. is bewezen, dat deze in Duitschen publieken dienst is getreden, vermits deze organisatie is ingesteld door de Deutsche Overheid en het van algemeene bekendheid is, dat elke Organisatie ingesteld van Deutsche zijde, destijds van publiekrechtelijken aard was en er geen andere werd geduld dan die, welke ten behoeve van den Staat werkzaam was; dat zulks te meer geldt voor een organisatie, die een titel draagt waarin de letters S.S. voorkomen, hebbende immers de z.g. S.S. in zijn verschillende verschijningsvormen het openbaar leven zoowel in Duitschland als in de door deze bezette gebieden vrijwel geheel beheerscht;

O. ten aanzien van het door verdachte's raadsman gevoerde verweer, dat het plegen van verraad behalve in het Militair Strafrecht in onze strafwetgeving nergens strafbaar is gesteld; dat, daargelaten de juistheid hiervan, het Hof het woord „verrader”, voorkomende in de dagvaarding, aldus opvat, dat daarmee een samenvatting wordt gegeven van de door verdachte begane handelingen, waardoor deze ten voordeele en ten behoeve van den vijand is opgetreden en in verband daarmee het woord „verraderende” geen andere beteekenis kan hebben dan „in kennis stellende met” of „op de hoogte brengen van”;

O. dat derhalve genoemd verweer dient te worden verworpen;

O. dat het aldus bewezene oplevert:

1°. twee misdrijven van: opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen;

2°. het misdrijf van: Nederlander zijnde, vrijwillig in publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, strafbaar gesteld bij de artikelen 101 en 102 Sr., artikel 24 Besluit Buitengewoon Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder het is begaan;

O. dat naar het oordeel van het Hof, gezien den verdachte, deze tot werken in staat is;

Gezien, behalve de hierboven genoemde, de artt. 10, 57 Sr. en de artt. 1, 7, 8, 9, 14 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, met bepaling dat de schuldige de straf voor den tijd van tien jaren zal ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij;

Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens de wet voorgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven.

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, met bepaling dat de schuldige de straf voor den tijd van tien jaren zal ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij;

Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens de wet voorgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven.

No. 147.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 19 Maart 1946.
(Prof. Beekhuis).

De Voorzitter in kort geding is bevoegd voorloopig te oordeelen over het al dan niet bestaan van goede of kwade trouw.

Gerequesteerde koopt onroerend goed (joodsch bezit) van de Omnia Treuhand zonder behoorlijke informaties naar de herkomst. Beroep op goede trouw verworpen. Perceel ter beschikking gesteld van de rechtverkrijgenden van den voormaligen eigenaar met last tot ontruiming. Reservering der na de ontruiming verschuldigde hypotheekrente.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 25, 27, 150a.)

Klaas de Haan, wonende te Groningen, bewindvoerder voor Herman Isidoor de Vries, gewoonde hebbende te Groningen, in voormelde hoedanigheid requestant in kort geding bij verzoekschrift dd. 9 Februari 1946, adv. en proc. Mr. T. Bout,

tegen:

Jan Ewolds, wonende te Groningen, gerequesteerde bij voormeld verzoekschrift, adv. en proc. Mr. F. K. v. Ommen Kloeke.

Gezien de stukken;

Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

O. dat req. eenige feiten heeft gesteld, die, zakkelijk in het kort weergegeven, hierop neerkomen:

De afwezige H. I. de Vries was op 9 Mei 1940 eigenaar van het perceel kadastraal bekend Gemeente Groningen Sectie I No. 2622, bestaande uit huis en erf, gelegen Coehoornsingel 61 te Groningen. Dit perceel is op 16 April 1942 te Groningen in het openbaar verkocht ten verzoeken van Dr. Karl Weihrauch, Treuhänder te Groningen als vertegenwoordiger van de „Omnia Treuhand G.m.b.H.” te 's-Gravenhage, die door

den Rijkscmissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied belast was met de liquidatie van de onderneming van H. I. de Vries voornoemd en als bewindvoerder overeenkomstig art. 8 van de Verordening van den Rijkscmissaris voornoemd d.d. 12 Maart 1941 No. 48/1941, en aangekocht door Tobias van Streun en Jan Wagenmakers, beide wonende te Groningen. Deze hebben vervolgens het perceel op 27 April 1942 verkocht aan de gereq., die het alstoen heeft gekocht en het thans met zijn gezin bewoont;

O. dat req. verder gesteld heeft, dat voormelde koopovereenkomsten nietig moeten worden verklaard op grond van het bepaalde in het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100), en dat hij het perceel thans dringend noodig heeft voor het voortzetten van de grossierderij in touw- en stoffeerdersmateriaal van H. I. de Vries voornoemd, en voor huisvesting van diens echtgenoot en zijn beide kinderen;

O. dat req. op grond van deze feiten verzoekt heeft om een beschikking in kort geding, waarbij gereq. zal worden veroordeeld bij voorraad, om binnen twee dagen na de beteekening van de door Ons te geven beschikking het perceel Coehoornsingel 61 te Groningen te verlaten en te ontruimen en met overgave der sleutels ter beschikking van verzoeker te stellen op verbeurte van een dwangsom van f 100 voor elken dag dat gereq. nalaat aan deze beschikking te voldoen en met machtiging aan den verzoeker om dit vonnis zoo noodig zelf te doen ten uitvoer leggen met behulp van de sterke arm, alles zonder eenige beslissing ten gronde, en met veroordeeling van den gereq. in de kosten van dit geding, daaronder begrepen die van den gemachtigde van den verzoeker;

O. dat req. ter terechtzitting nog heeft betoogd, dat gereq. wist althans kon weten, dat hij een pand kocht dat aan een Jood had toebehoord en als gevolg van Duitsche maatregelen was verkocht;

O. dat de gemachtigde van gereq. ter terechtzitting geantwoord:

dat gereq. niet wist dat de door hem gekochte woning van een Jood afkomstig was, aangezien hij de woning kocht van T. van Streun en J. Wagenmakers, die geen Joden waren en zulks door bemiddeling van den hem onbekenden makelaar Hamminga te Groningen, en dat, nu het punt der goede of kwade trouw van gereq. in het geding wordt gebracht, het geschil uit dien hoofde door de volledige Kamer en niet door den President of dengene, die hem vervangt, in kort geding moet worden behandeld, en verder nog heeft aangevoerd dat ontruiming van het litigieuze perceel niet van hem kan worden geëischt, omdat hij voor zich, zijn echtgenoot en zijn vier kinderen niet de beschikking over een andere woning kan krijgen en zeer zeker niet over een perceel waar hij ook ruimte heeft om zijn beroep van meubelmaker in uit te oefenen;

O. dat Mevr. de Vries ter terechtzitting

nog heeft verklaard, dat gereq. voor de aankoop van het perceel bij haar in huis is geweest, en hem toen is meegedeeld, dat het huis tegen den zin van de Vries door de Duitschers verkocht was;

O. dat gereq. het laatste wel heeft ontkend, maar heeft toegegeven, dat hij, toen hij informeerde of er iets met het huis was, naar notaris Gouverne is verwezen en dat hij nagelaten heeft daar informaties in te winnen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat Wij het verweer van gereq., dat niet Wij doch uitsluitend de volledige Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd zou zijn van het tusschen partijen bestaande en door requestrant aan Ons oordeel onderworpen geschil kennis te nemen, onjuist achten omdat in de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) nergens aan den President in kort geding wordt verboden, zijn, zij het voorloopig, oordeel te geven over het al of niet bestaan van goede of kwade trouw;

O. dat Wij op grond van de vaststaande feiten en het verklaarde ter terechtzitting als Ons oordeel te kennen geven, dat het Ons waarschijnlijk voorkomt, dat t.z.t. ten aanzien van het in het geding zijnde perceel rechtsherstel zal plaats vinden;

O. immers dat dit onroerend goed ingevolge de bepalingen van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied dd. 12 Maart 1941 No. 48/1941 door althans namens de „Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H.” is verkocht en in eigendom is overgedragen aan de rechtsvoorgangers van gereq.;

O. dat voormelde verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied ingevolge het bepaalde in het Besluit Bezettingsmaatregelen (S. E 93) geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve ingevolge art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) moet worden aangenomen dat, behoudens blijk van het tegendeel, het achterwege laten van het ingrijpen strekkende tot het verkrijgen van rechtsherstel, als door req. bij nader in te dienen verzoekschrift zal worden verzocht, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat Wij verder verwachten, dat dit voor den Raad aanleiding zal zijn ingevolge art. 27 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) teruggave van het perceel aan req. te bevelen, nu dit zich bevindt in het bezit van een persoon die niet aanneemelijk kan maken, dat hij het goed te goeder trouw heeft verkregen;

O. toch, dat gereq. in het bewijs van dit laatste niet is geslaagd, nu hij nagelaten heeft ondanks de waarschuwing die hij ontvangen had, informaties omtrent de herkomst van het perceel bij notaris Gouverne in te winnen, nog geheel daargelaten de vraag of niet op ieder die tijdens de bezetting overging tot aankoop van onroerend

goed, de verplichting rustte, zich ervan te vergewissen, dat het goed niet van Joodsche herkomst was;

O. dat het litigieuze perceel op het oogeblik toen het onder beheer werd gesteld van de „Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H.” bezwaard was met een recht van hypotheek voor een hoofdsom groot f 9000, rentende 4 % 's jaars, welk recht van hypotheek na voormeld tijdstip ten gevolge van aflossing door de toenmalige bezitters is teniet gegaan;

O. dat de moeilijke omstandigheden waarin de echtgenoot van den afwezige en haar kinderen zich bevinden — welke omstandigheden in het door req. ingediende verzoekschrift uitvoerig staan vermeld en die Ons niet onwaarschijnlijk voorkomen en die door gereq. niet zijn weersproken — alsmede de noodzakelijkheid om de aan den afwezige toebehoorende grossierderij voort te zetten teneinde de voor het onderhoud van diens gezin benodigde inkomsten te verkrijgen, voor Ons aanleiding zijn om reeds thans in kort geding te bepalen dat het litigieuze perceel aan req. ter beschikking wordt gesteld teneinde het te doen gebruiken en bewonen door Mevr. S. de Vries-van Gelder en haar beide kinderen, met dien verstande echter dat hij een bedrag, gelijk staande met de rente verschuldigd op bovengenoemde hypothecaire schuld zal moeten reservereën ten behoeve van gereq. op in het dictum omschreven wijze;

O. dat req. immers, indien voormeld perceel niet voor de door hem vertegenwoordigde afwezige verloren was gegaan, ook deze rente zou hebben moeten betalen, en het niet de strekking van de ten deze toepasselijke bepalingen is om req. in een betere positie te brengen dan hij verkeerd zou hebben, indien de omstreden rechtshandelingen niet hadden plaats gehad;

O. dat het Ons verder redelijk voorkomt dat req., zoodra hij de vrije beschikking zal hebben over voormeld perceel, daartegenover ook de in het dictum genoemde lasten voor zijn rekening zal nemen;

O. dat gereq. nog heeft aangevoerd dat van hem geen ontruiming kan worden geëischt omdat hij geen andere voor hem passende woning ter beschikking kan krijgen, doch dat dit voor Ons geen reden is anders te beslissen, aangezien gereq. kon weten dat het door hem gekochte pand een Jodenpand was en hij het risico van zijn eigen handelingen heeft te dragen;

O. dat Wij in verband met de groote schaarschte aan woningen de door req. gestelde termijn om binnen twee dagen na de bettekening van de beschikking het litigieuze perceel te ontruimen, te kort achten en deze termijn op drie weken zullen stellen;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren Ons bevoegd van de vordering van req. kennis te nemen;

Gelasten den gereq. J. Ewolds om binnen drie weken na de bettekening dezer beschikking het perceel Coehooringingel 61 te

ontruimen en te verlaten met overgave van de sleutels aan req., zulks op straffe van een dwangsom van f 100 voor elken dag, dat gereq. nalaat aan deze beschikking te voldoen en met machtiging van req. om deze beschikking zoo noodig zelf te doen ten uitvoerleggen met behulp van den sterken arm.

Bepalen verder, dat vanaf den dag van de ontruiming voor rekening van req. zullen komen,

a. alle lasten sedert dit tijdstip verschuldigd terzake van de eigendomsrechten op genoemde perceelen, met uitzondering echter van verschuldigde hypotheekrenten;

b. de rente ad 4% van een hoofdsom groot f 9000, welke rente gestort dient te worden op de bij de Amsterdamsche Bank te Groningen aangehouden rekening van den Substituut-Griffier van de te Groningen gevestigde Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

Bepalen ten slotte, dat deze beschikking slechts dan zal gelden, indien binnen veertien dagen na dagteekening dezer beschikking een verzoek wordt gericht aan den Voorzitter van de Afdeeling onroerende goederen, ter nadere regeling van de in geschil zijnde beteekening;

Veroordeelen gereq. in de kosten van dit geding, aan de zijde van req. tot heden begroot f 75.

No. 148.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 25 Febr. 1946.
(Prof. van der Pot).

In kort geding req. voorloopig gerechtigd verklaard tot de huurpenningen voor perceelen, ten aanzien waarvan zijn rechtsherstel waarschijnlijk is. Uit deze huurpenningen moet ten behoeve van gerequesteerden de verschuldigde hypotheekrente worden gereserveerd, in afwachting van de beslissing ten principale.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Uitspraak in zake:

Salomon Muller, wonende te Brussel, requestant in kort geding bij verzoekschrift dd. 2 Januari 1946, gemachtigde Mr. J. Koster, adv. en proc. te Groningen,
tegen:

1. Roelf de Vries, wonende te Groningen;
2. Tijmen Dijkstra, wonende te Groningen;
3. Theodoricus Faber, wonende te Groningen; gerequesteerden bij opgemeld verzoekschrift.

Wij, Voorzitter enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, enz.;

Ten aanzien der feiten:

O. dat req. bij verzoekschrift dd. 2 Januari

1946 heeft gesteld: dat hij bij verzoekschrift dd. September 1945 heeft verzocht rechtsherstel in zijn eigendom o.a. van:

1. het huis met erf, gelegen te Groningen aan de Nw. Ebbingestraat No. 106, 106a en 106b, kadastraal bekend Gemeente Groningen, Sectie F. No. 2679;

2. de perceelen Heymanslaan No. 38, 38a en 40, kadastraal bekend Gemeente Groningen Sectie A. No. 5460;

3. de perceelen Reigerstraat No. 17, 17a en 19, kadastraal bekend Gemeente Groningen Sectie A No. 5459;

dat het eigendomsrecht van voormelde perceelen voor req. is verloren gegaan op de wijze, als in voormeld verzoekschrift dd. September 1945 uitvoerig is omschreven; dat van het sub 1 genoemde huis met erf thans eigenaar is R. de Vries, wonende te Groningen aan de Meeuwerderweg 72; dat van de perceelen Heymanslaan No. 38, 38a en 40 en van het perceel Reigerstraat No. 19 thans eigenaar is Tijmen Dijkstra, wonende te Groningen aan de Westerhavenstraat No. 2 1b; dat van de perceelen Reigerstraat No. 7 en 17a thans eigenaar is Th. Faber, wonende te Groningen aan de Anna Paulownastr. No. 6;

dat de req. thans zonder inkomsten is en voor zijn onderhoud dringend de beschikking noodig heeft over de huren van opgemelde perceelen, terwijl door hem leeningen zijn afgesloten om in zijn onderhoud te kunnen voorzien en hij thans deze leeningen wederom zal moeten aflossen;

met verzoek:

te willen bepalen dat req. over de huren van bovenbedoelde perceelen, zoowel de toekomstige als die welke vervallen zijn vanaf 1 Mei 1945, zelf zal kunnen beschikken en deze huren in ontvangst zal kunnen nemen;

O. dat gereq. daarop hebben geantwoord resp. hebben doen antwoorden, dat zij tegen inwilliging van req. verzoek geen bezwaren hebben, mits req. vanaf 1 Mei 1945 ook de ter zake van voornoemde perceelen verschuldigde lasten draagt en betaalt;

Ten aanzien van het recht:

O. dat Wij kennis hebben genomen van het door req. dd. September 1945 bij den Raad voor het Rechtsherstel ingediende verzoekschrift tot rechtsherstel, betrekking hebbende onder meer op de thans in het geding zijnde perceelen;

O. dat de inhoud van dit verzoekschrift, mede in aanmerking nemende de in dit geding door gereq. aangenomen houding, voor Ons aanleiding is om als Ons voorloopig oordeel te kennen te geven dat t.z.t. ten aanzien van de in het geding zijnde onroerende goederen rechtsherstel zal plaats vinden;

O. immers dat deze onroerende goederen na ingevolge de bepalingen van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied dd. 11 Augustus 1941 No. 154/1941 onder beheer te zijn gesteld van de te 's-Gravenhage gevestigde stichting Nederlandsche Grundstücksverwaltung, ook genaamd Nederlandsche Admi-

nistratie van Onroerende Goederen, door deze Stichting zijn verkocht en in eigendom zijn overgedragen, deels rechtstreeks aan de tegenwoordige eigenaren, deels aan personen, die als hunne rechtsvoorgangers moeten worden beschouwd;

O. dat voormelde verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied ingevolge het bepaalde in het Besluit Bezettingsmaatregelen (S. E 93) geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve ingevolge art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer (S. E 100), behoudens blijk van het tegendeel, het achterwege laten van het ingrijpen als door req. in zijn verzoekschrift dd. September 1945 verzocht, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat bovengenoemde sub 1 en 2 genoemde litigieuze percelen op het oogenblik, toen zij onder beheer werden gesteld van de 's-Gravenhage gevestigde stichting Niederländische Grundstücksverwaltung, bezwaard waren met de navolgende rechten van hypotheek voor hoofdsommen, groot als hieronder te vermelden:

1. de percelen Nieuwe Ebbingestraat No. 106, 106a en 106b, f 10500, rentende $4\frac{1}{8}$ % 's jaars;

2. de percelen Heymanslaan No. 38, 38a en 40 en Reigerstraat 19 voor f 14500, rentende $4\frac{1}{2}$ % 's jaars,

welke rechten van hypotheek na voormeld tijdstip ten gevolge van aflossing door de toenmalige bezitters zijn teniet gegaan;

O. dat de moeilijke financiële omstandigheden, waarin requestrant zich bevindt — omstandigheden die Ons niet onwaarschijnlijk voorkomen en die door gerequesteerden niet zijn weersproken — voor Ons aanleiding zijn om reeds thans in kort geding te bepalen dat de burgerlijke vruchten uit voormelde onroerende goederen van 1 Mei 1945 af voorloopig aan req. worden toegewezen, met dien verstande echter, dat hij een bedrag, gelijk staande met de rente verschuldigd op bovengenoemde hypothecaire schulden, zal moeten reserveeren ten behoeve van gereqn. op in het dictum omschreven wijze;

O. dat req. immers, indien voormelde percelen niet voor hem verloren waren gegaan, ook deze rente zou hebben moeten betalen, en het niet de strekking van de ten deze toepasselijke bepalingen is om req. in een betere positie te brengen dan hij op voormeld tijdstip is geweest;

O. dat het Ons tevens redelijk voorkomt dat req. nu hij reeds thans de huren der in het geding zijnde onroerende goederen zal mogen innen, daartegenover ook de hieronder sub 1 nader genoemde lasten voor zijn rekening neemt;

Rechtdoende in kort geding:

Bepalen dat req. voorloopig, totdat in de hoofdzaak zal zijn beslist of op andere wijze rechtsherstel zal hebben plaats gevonden, gerechtigd is de huurpenningen van de percelen Nieuwe Ebbingestraat No. 106, 106a en

106b, Heymanslaan No.'s 38, 38a en 40 en Reigerstraat No. 17, 17a en 19, van 1 Mei 1945 af te innen en wel, voor zoover deze huren reeds aan de beheerders van gereqn. zijn betaald, van deze beheerders en overigen van de huurders, onder voorwaarde dat hij

1. alle lasten, sedert 1 Mei 1945 verschuldigd of betaald ter zake van de eigendomsrechten op genoemde percelen, voor zijn rekening neemt uitgezonderd echter verschuldigde hypotheekrenten;

2. uit deze huurpenningen reserveert de navolgende bedragen:

a. de rente verschuldigd sedert 1 Mei 1945 over de hypothecaire leening, groot f 10500, rentende $4\frac{1}{8}$ % 's jaars, gerust hebbende op de percelen Nieuwe Ebbingestraat No. 106, 106a en 106b te Groningen, kadastraal bekend Gemeente Groningen Sectie F No. 2679;

b. de rente verschuldigd sedert 1 Mei 1945 over de hypothecaire leening, groot f 14500, rentende $4\frac{1}{2}$ % 's jaars, gerust hebbende op de percelen Heymanslaan No. 38, 38a en 40 te Groningen en Reigerstraat No. 19, kadastraal bekend Gemeente Groningen Sectie A. No. 5460 en Sectie A. No. 5459, door deze bedragen te storten in handen van Mr. J. Koster, Advocaat en Procureur te Groningen, die zich bereid verklaard heeft, zulks met goedvinden van alle partijen, om bedoelde bedragen onder zich te houden totdat deze zaak ten principale zal zijn beslist.

No. 149.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 29 Maart 1946. (Mrs. Zijlstra, Prof. Eggens en Jhr. van Meeuwen).

Beschikking van Beheersinstituut, waarbij als bewindvoester is benoemd de Commissie van Advies en Beheer, en niet degene, die door de afwezige was gemachtigd om hare belangen te behartigen, vernietigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 85, 18 lid 5, 114.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien den brief van Mevrouw Mr. L. H. P. Sonneveld-Neysel, advocate te Rotterdam, d.d. 15 November 1945, waarbij deze op hieronder te noemen gronden in hooger beroep komt van de beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, d.d. 20 September 1945, waarbij tot bewindvoester over de afwezige Mej. Hendrika Polak, gewoonde hebbende te Rotterdam, Spoorringel 74b, werd benoemd de Commissie van Advies en Beheer voor Afwezigen;

Gehoord partijen, en wel appellante in persoon en Mevrouw de Kat-Presser voor het Beheersinstituut;

O. dat appellante als grief tegen voormelde benoeming aanvoert, dat zij, appellante, reeds in 1942 van Mej. Polak een volmacht verkreeg tot het waarnemen van haar belangen en dat waar aldus bleek, dat naar het oordeel van Mej. Polak haar belangen het beste zouden worden behartigd door appellante, zij, appellante, tot bewindvoester moet worden benoemd;

O. dat uit de overgelegde stukken blijkt, dat het Beheersinstituut tot de benoeming als bewindvoester van de Commissie van Advies en Beheer voor Afwezigheid is gekomen, op grond, dat het in gevallen als het onderhavige pleegt te benoemen naaste familieleden van de afwezige en zoo die ontbreken, tot benoeming van genoemde Commissie overgaat, terwijl het in den regel met gegeven volmachten geen rekening houdt, daar deze veelal in abnormale omstandigheden werden verstrekt;

In rechte:

O. dat het Beheersinstituut het appèl niet-ontvankelijk acht, omdat hier sprake zou zijn van een administratieve maatregel, waartegen als zoodanig geen hooger beroep open staat;

O. dat dit betoog faalt;

dat toch in art. 18 onder 5 van Besluit E No. 100 geheel algemeen hooger beroep wordt mogelijk gemaakt van de besluiten van de Afdeling van den Raad, terwijl voorts bij onder beheer stellen van zoo groot belang is, door welke persoon dat beheer zal worden gevoerd, dat eene benoeming tot bewindvoerder bezwaarlijk als slechts eene administratiemaatregel kan worden aangemerkt;

O. dat verder nog bezwaren tegen de persoon van appellante zijn geopperd, in hoofdzaak hierop neerkomende, dat appellante destijds door den Raad van Toezicht van de Orde van Advocaten zoude zijn berispt en als advocate eene associatie zoude hebben gehad met een advocaat met nationaal-socialistische sympathieën;

O. dat appellante zich hiertegen heeft verweerd, bedoelde berisping nader heeft toegelicht en wat de associatie betreft er op heeft gewezen, dat hier slechts sprake was van een kantoor-associatie, die slechts kort heeft geduurd, terwijl zij in den beginne in het geheel niet op de hoogte was van de gezindheid van bedoelden advocaat; dat zij in tegendeel steeds een goed vaderlander is geweest;

O. dat de Kamer na dit verweer van oordeel is, dat de geopperde bezwaren geenszins ernstige twijfel doen rijzen aan de gezindheid van appellante en aan haar bekwaamheid om een beheer als in kwestie op juiste wijze te voeren, terwijl het in het algemeen wenschelijk is dat eene volmacht, door een later afwezig-gewordene gegeven, wordt gehandhaafd, indien niet van redenen voor het tegendeel blijkt;

O. dat dus de door Mej. Polak gegeven volmacht moet worden gehandhaafd;

Rechtdoende in hooger beroep:

Vernietigt de beslissing, waarvan appèl;

Benoemt Mevrouw Mr. L. H. P. Sonneveld-Neyssel, advocate en procureur te Rotterdam tot bewindvoester voor de afwezige Mej. Hendrika Polak, gewoonde hebbende te Rotterdam, Spoorweg 74b;

Veroordeelt het Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving in de proceskosten, welke aan zijde van appellante tot aan deze uitspraak worden begroot op f 40.

No. 150.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 5 December 1945. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber en Gen. Winkelman).

Staatsnoodrecht. Toetsingsrecht.

Wanneer, indien de regelmatige werkzaamheid der wetgevende macht onmogelijk is geworden, de noodzakelijkheid blijft bestaan dat voor den Nederlandschen Staat of één zijner deelen maatregelen van wetgevenden aard worden vastgesteld, dan is de wettige Regeering daartoe bevoegd.

Nu gemeen overleg tusschen Koning en Staten-Generaal feitelijk onmogelijk was geworden, was een noodtoestand ontstaan, die uitoefening van de wetgevende macht door den Koning-alleen rechtvaardigde.

Hierbij heeft de rechter niet te treden in de beoordeeling van de doelmatigheid der tot stand gebrachte regelingen, maar heeft hij zich te beperken tot het onderzoek van de vraag of het ter hand nemen van de materie door den noodtoestand werd gerechtvaardigd.

Bij de Koninklijke Besluiten D. 61 en D. 62 is de Regeering haar bevoegdheid niet te buiten gegaan, zoodat art. 3 van het Besluit D. 61 als rechtsgeldig moet worden beschouwd.

(Besluit Buitengewoon Strafrecht art. 3.)

Op het beroep van Jacobus Breedveld, geboren te Delft, 18 Juni 1906, zonder beroep, wonende te Delft, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 4den September 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd” en met toepassing van de artt. 102 Sr. juncto artt. 22, 11, 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en artt. 28 en 57 Sr. werd veroordeeld tot de doodstraf en van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven werd ontzet;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald:

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van de artt. 57, 74, 112 en 124 der Grondwet, 1, 4, 5 en 11 der Wet van 15 Mei 1829 (Stbl. No. 28) zooals deze later is gewijzigd, houdende Algemeene Bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk, 1, 28, 57 en 102 Sr., 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, j^o. art. 12 van het Besluit op de Bijzondere Gerechts-hoven en art. 99 der Wet van 18 April 1827 (Stbl. 20) op de samenstelling der Regterlijke Macht en het Beleid der Justitie, doordat het Hof den verdachte terzake van de telaste gelegde feiten heeft veroordeeld tot de doodstraf, daarbij toepassende de bepalingen van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, ten onrechte,

aangezien de telastegelegde feiten gepleegd waren voordat genoemd Besluit hier te lande was afgekondigd of bekend kon zijn, althans — voorzoover het sub 1 telaste gelegde feit betreft — voordat het Besluit in het Staatsblad was gepubliceerd en in werking was getreden, zoodat het Hof in strijd handelde met de bepaling van art. 1 Sr., 4 en 5 A. B.,

(zijnde immers genoemd Besluit geen wet) door de telaste gelegde feiten niet uitsluitend te toetsen aan de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht.

II. V. t. van de artt. 58 en 102 Sr., 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, juncto art. 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechts-hoven omdat de terzake van de bewezenverklarde feiten opgelegde doodstraf niet kan worden geacht te beantwoorden aan den ernst van de misdrijven, de omstandigheden, waaronder zij zijn begaan, en den persoon en persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, hebbende het Hof onvoldoende rekening gehouden met den lagen graad van intelligentie van den veroordeelde, zoodat niet van zijn geestelijke onvolwaardigheid, welke medebrengen, dat de misdrijven hem niet ten volle kunnen worden toegerekend, daar immers het besef van den ernst der misdrijven bij den veroordeelde ontbrak, althans in geringere mate aanwezig was dan bij een normaal persoon;

Gehoord den Procureur-Fiscaal in zijne conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant bewezen is verklaard, dat hij „in en na 1942 in Nederland, opzettelijk terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, ten behoeve van den vijand als verrader is opgetreden, daarbij opzettelijk:

1. in 1942 aan den Sicherheitsdienst een aantal Joden, en personen, die Joden verborgen hadden, verradende,
2. in 1944 te Delft aan een handlanger van den vijand zekeren van Gangelen verradende, van wien hij meende, dat hij een radiotoestel zonder verlof van den vijand voorhanden had,
3. in 1944 aan den politie te Delft zekeren de Kat aangevende als een persoon, bij wien gouden tientjes te vinden zouden zijn”;

Wat het eerste middel betreft:

O. dat voor verdachte door zijn raadsman ook bij pleidooi is aangevoerd, dat de Koninklijke Besluiten van 22 December 1943 Stbl. Nos. D 61 en D 62 rechtsgeldigheid missen, voorzoover daaraan terugwerkende kracht is toegekend en dat het tot de taak van dezen Raad behoort de verbindendheid dier Besluiten te toetsen;

O. daaromtrent:

dat de taak des rechters bestaat in toepassing van het recht in concrete gevallen;

dat de rechter alzoo gelding als recht der toe te passen normen heeft te onderzoeken en hij dus ook de verhouding der normen onderling heeft vast te stellen, tenzij hem deze bevoegdheid wordt ontzegd, gelijk in art. 124 lid 2 der Grondwet, artt. 193 lid 2 en 220 laatste lid der Gemeentewet is geschied;

dat de bovengenoemde Koninklijke Besluiten bepalingen inhouden, welke vaststelling in normale omstandigheden behoort tot de bevoegdheid van den gewonen wetgever;

dat echter in omstandigheden, waarin de regelmatige werkzaamheid der wetgevende macht onmogelijk is geworden, de noodzakelijkheid kan blijven bestaan, dat voor den Nederlandschen Staat of één zijner deelen maatregelen van wetgevend aard worden vastgesteld;

dat, wanneer in dergelijke omstandigheden de wettige Regeering in staat is deze normen vast te stellen, zij daartoe bevoegd moet worden geacht;

dat tijdens de vaststelling der bovengenoemde Koninklijke Besluiten als gevolg van de bezetting van het Rijk in Europa en de verplaatsing van den zetel der Regeering de feitelijke onmogelijkheid bestond van gemeen overleg tusschen Koning en Staten-Generaal en dientengevolge een noodtoestand was ontstaan, die uitoefening van de wetgevende macht door den Koning — aléén rechtvaardigde, nu ook de Staten-Generaal niet bijeen konden komen;

dat met betrekking tot de uitoefening van deze regelende macht door de Regeering in noodtoestand de rechter niet heeft te treden in de beoordeeling van de doelmatigheid der tot stand gebrachte regelingen, maar hij zich heeft te bepalen tot het onderzoek van de vraag, of de noodtoestand het ter hand nemen van de materie door de Regeering rechtvaardigt, en zij alzoo geen misbruik van haar gezag heeft gemaakt;

dat de Raad van oordeel is, dat de Regeering bij het tot stand brengen der bovengenoemde Koninklijke Besluiten haar bevoegdheid niet is te buiten gegaan; dat toch in verband met de door den gewonen wetgever niet voorzienbare gebeurtenissen en gedragingen bij en gedurende de bezetting en de daardoor bij de bevolking gewekte verbittering in verband ook met den bijzonderen aard en het groote aantal der toen gepleegde strafwaardige handelingen in het belang der openbare orde, rust en veiligheid moest worden voorzien in een

snelle en goede berechting, waarvan de materie der eventueele uitbreiding en verscherping der strafmaatregelen een onderdeel vormt;

dat tot deze materie ook behoort art. 3 van het Koninklijk Besluit van 22 December 1943 S. D 61, door verdachte's verdediger speciaal genoemd als niet rechtsgeldig, omdat het art. 1 Sr. voor de werking van dit Besluit buiten toepassing verklaart;

dat toch art. 1 Sr. wel een belangrijk — maar niet een onder alle omstandigheden onaantastbaar beginsel inhoudt en hetzelfde geldt voor de in het cassatiemiddel genoemde artt. 4 en 5 A. B., welke artikelen in het Besluit Buitengewoon Strafrecht weliswaar niet met zoovele woorden, maar toch met terdaad op onduidelzinnige wijze worden terzijdegesteld;

dat die artikelen weliswaar een waarborg vormen voor de vrijheid der staatsburgers in de regeling van hun gedrag binnen de grenzen van het recht, maar geen vrijbrief kunnen scheppen voor het in abnormale tijden plegen van handelingen, die ieder normaal burger kan begrijpen als ongeoorloofd en misdadig, daar zij de veiligheid, zelfs het bestaan van den Staat aantasten, of het recht, de veiligheid, zelfs het leven van medeburgers in gevaar brengen;

dat om deze reden ook de omstandigheid, dat de afkondiging van de Besluiten niet op de normale wijze heeft plaats gehad, geen onoverkomelijk bezwaar oplevert voor de rechtsgeldigheid van een norm;

dat toch in een noodtoestand uiteraard de gewone afkondiging onmogelijk wordt, en het ter beoordeeling der Regeering staat telkens de meest doelmatige wijze van bekendmaking te kiezen;

O. dat dus het eerste middel faalt;

O. ten aanzien van het tweede middel enz.

No. 151.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 24 Dec. 1945. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Feber, Veegens en Tollenaar).

Het N.S.K.K. vormde een hulpkorps en onderdeel van de Deutsche krijgsmacht, zoodat requirant geacht moet worden in Duitschen krijgsmacht te zijn getreden.

Daar requirant door het plegen van dit feit ingevolge art. 7 eerste lid onder 4° der Wet van 12 December 1892 Stbl. no. 268 het Nederlandschap heeft verloren, waarmee hij zijn actief en passief kiesrecht heeft verspeeld, heeft het Hof ten onrechte requirant uit deze rechten ontzet.

(Sr. artt. 28, 101; Wet op het Nederlander-schap art. 7.)

Op het beroep van Marinus Martinus Engelbertus Dingler, geboren te Delft, 3 Fe-

bruari 1916, vischhandelaar, wonende te Nootdorp, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 10en October 1945, waarbij hij is schuldig verklaard aan het misdrijf: „als Nederlander vrijwillig in staats- of publieken dienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101 W. v. Sr. j°. 24, 1, 2, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en de artt. 10, 28 en 31 W. v. Sr., art. 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Veegens;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie, namens requirant voorgedragen, luidende:

Oplegging van een straf of maatregel, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, ten deze gelijkgesteld met verkeerde toepassing der wet, ingevolge art. 16 lid 1 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven j°. art. 99 lid 1 der Wet op de Rechterlijke Organisatie;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie ten laste van requirant heeft bewezen verklaard, dat hij als Nederlander op of omstreeks 2 Februari 1944 te Nootdorp opzettelijk vrijwillig in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K., wetende, dat Nederland in oorlog was met Duitschland;

O. ambtshalve:

dat de bewezen verklaring in de bestreden sententie onder meer berust op de door het Hof als van algemeene bekendheid beschouwde omstandigheid, dat het N.S.K.K. een Deutsche staats- of publieke dienst zou zijn geweest, doch dat het Hof zulks ten onrechte heeft aangenomen, omdat het N.S.K.K. een hulpkorps en onderdeel vormde van de Deutsche krijgsmacht;

dat het militaire karakter van deze formatie bevestigd wordt door de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied No. 135/1941, gelijk deze is aangevuld bij diens Verordening No. 45/1942, krachtens welke het verrichten van diensten door Nederlanders bij de Deutsche Weermacht, de „Waffen SS”, het Vrijwilligerslegioen Nederland, den (Duitschen) Rijksarbeidsdienst en het Nationalsozialistische Kraftfahrkorps niet zou opleveren een

der feiten, omschreven in de artt. 101 tot en met 103 van het W. v. Sr., als ook door de Verordening van dien Rijkscommissaris No. 137/1942, zooals aangevuld bij diens Verordening No. 11/1943, waarbij werd bepaald, dat onder „oorlogsdienst” wordt verstaan de dienst, door een persoon die op het tijdstip van zijn oproeping zijn woonplaats in Nederland had, na 31 Augustus 1939 verricht onder andere in een transporteenheid van het „Nationalsozialistische Kraftfahrkorps”, welke binnen het kader van de Deutsche Weermacht wordt of is ingezet;

dat de Verordeningen, waarin de betreffende bepalingen waren opgenomen, weliswaar voorkomen op lijst A, behorende bij het Besluit Bezettingsmaatregelen, Stbl. E 93, zooals die lijst is aangevuld bij Koninklijk Besluit van 30 Maart 1945, Stbl. F 41, en mitsdien ingevolge artikel 16 van eerstgenoemd Besluit geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, maar dat dit den Rechter niet belet zijn kennis omtrent den aard der daaringenoemde diensten mede aan die Verordeningen te ontleenen;

dat de onjuistheid van 's Hof's beschouwing niet medebrengt, dat de sententie, als mede berustende op onwettig bewijs, niet naar den eisch der wet met redenen is omkleed, omdat het karakter van den onderhavigen dienst niet op grond van een vaststelling van feiten, maar op grond van een juridische waardeering van vaststaande feiten kan worden bepaald;

dat uit het vorenstaande volgt, dat alleen de benaming, in de bestreden sententie gegeven aan het bewezen verklaarde feit, behoort te worden gewijzigd, gelijk hieronder zal worden vermeld;

dat weliswaar de woorden „in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden” ook in de telastelegging en de bewezenverklaring worden gevonden, doch dat daarmede blijkens het zinsverband, waarin die bewoordingen worden gebezigd, slechts een — onjuiste — qualificatie wordt gegeven aan de feitelijke telastegelegde en bewezen verklaarde toetreding van requirant tot het N.S.K.K.;

O. ten aanzien van het middel:

dat naar 's Raads oordeel voor requirant, die, weliswaar om zijn geldelijke positie te verbeteren van Februari 1944 tot Mei 1945 vrijwillig bij het N.S.K.K. dienst deed, ook overigens zich voor anti-Nederlandsche organisaties opgaf en de Nederlandsche overheid in moeilijkheden bracht, toen deze zijn politiek ingrijpen afwees, doch die overigens bij de politie gunstig bekend stond, een gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren juist is te achten;

O. ambtshalve ten aanzien van de bijkomende straf:

dat requirant ingevolge art. 7 eerste lid onder 4° der Wet van 12 December 1892 Stbl. No. 268, door het plegen van het feit het Nederlanderschap heeft verloren, waarmede hij — naast andere daaruit voortvloeiende rechten — ook zijn actief en passief kiesrecht van rechtswege heeft verpleeld;

dat het Hof derhalve, door requirant van die rechten te onzetten, de art. 28 W. v. Sr., 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht verkeerd heeft toegepast;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie, de aanhaling van de artt. 28 W. v. Sr., 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en de oplegging van de hoofd- en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens artikel 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie;

Qualificeert het bewezene als: „als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

Veroordeelt requirant te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren.

No. 152.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 14 Januari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens en Vice-Admiraal Vos).

Requirant is in vreemden krijgsmacht getreden door toe te treden tot het NSKK.

Door dit feit verloor hij, nu hij op dat oogenblik minderjarig was, zijn Nederlanderschap niet, omdat het rechtsbeginsel van de onbekwaamheid van minderjarigen om rechtshandelingen te verrichten ook op het gebied van de verkrijging en het verlies van de Nederlandsche nationaliteit toepasselijk is, hetgeen blijkt uit art. 3, 4e lid onder 1° van de Wet op het Nederlanderschap.

De ontzetting van rechten ingevolge art. 28 Sr. strekt zich mede uit tot zoodanige bevoegdheden, die de schuldige ten tijde van de uitspraak nog niet bezit, doch die hij door het enkel verloop van tijd in de toekomst kan verwerven, zooals het actief en passief kiesrecht. Een minderjarige kan dus wel degelijk uit deze rechten worden ontzet.

Straf verminderd i.v.m. jeugdigen leeftijd.

(Sr. art. 28 en 101; Wet op het Nederlanderschap artt. 3, 7.)

Op het beroep van Jacobus Langendoen, geboren te 's-Gravenhage 4 Mei 1925, van beroep visscher, wonende te Delft, thans in bewaring gesteld in de strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 5den October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in eenigen publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101 Sr., j^o art. 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en de artt. 10 en 28 Sr., 1, 2, 8, 9, 11 van het Besluit Buitenge-

woon Strafrecht en werd veroordeeld tot twee jaren gevangenisstraf en ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld, luidende:

1. de s. en n.-t. of v. t. van de artt. 9, 10, 28 sub 3 en 101 Sr., de artt. 1, 11, 24 lid 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, de artt. 83 en 87 van de Grondwet met overeenkomstige artikelen der Kieswet, doordien het Bijzondere Gerechtshof, 's-Gravenhage, in casu heeft opgelegd de straf van ontzetting uit het actief- en passief kiesrecht, zulks aan den verdachte die naar de Kieswet deze rechten nog niet bezit.

2. de s. en n.-t., althans de v. t. van de in het eerste middel genoemde artikelen, doordien het Bijzonder Gerechtshof genoemde straf heeft opgelegd aan een verdachte, die ten tijde van het plegen van het strafbaar feit, terzake waarvan deze straf hem is opgelegd, nog niet de politieke volwaardigheid bezat, die blijkens de Kieswet eerst op bepaalde door hem nog niet en ook niet ten tijde van het plegen van het feit bereikte leeftijd mag worden aanwezig geacht.

3. de s. en n.-t., althans v. t. van de in de in het eerste nummer genoemde artikelen, doordien het Bijzonder Gerechtshof den verdachte veroordeelde tot een gevangenisstraf van 2 jaar met ontzegging van het actief en passief kiesrecht voor het leven, welke straffen niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf en de omstandigheden, waaronder het werd begaan, meer speciaal niet beantwoorden aan den jeugdigen leeftijd, welke den verdachte bij het plegen van zijn daad bezat.

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van 's Hof's sententie met qualificatie van het bewezen verklaarde als: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid wetende dat deze met Nederland in oorlog is en met bepaling van de gevangenisstraf op een jaar”;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij als Nederlander in de maand December 1943 te Hilvarenbeek opzettelijk vrijwillig in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot het N.S.K.K. wetende dat Nederland in oorlog was met Duitsland;

O. ambtshalve:

dat ten laste van requirant bewezen is verklaarde dat hij tot het N.S.K.K. is toegetreden;

dat dit korps, naar van algemeene bekend-

heid is, een steunkorps en onderafdeeling van de Duitse krijgsmacht vormde en requirant dan ook blijkens de bestreden sententie in uniform gekleed en met de bajonet bewapend was;

dat het bewezen verklaarde dientengevolge krachtens art. 101 Sr. als „krijgsdienst” moet worden gequalificeerd, zooals hieronder zal worden aangegeven:

O. wat het eerste middel betreft:

dat in gevolge art. 7 eerste lid onder 4°, der Wet van 12 December 1892, Stbl. no. 268, Nederlandschap — en daarmee onder meer het actieve en passieve kiesrecht in het algemeen wordt verloren door zonder Koninklijk verlof zich te begeven in vreemden krijgs- of staatsdienst;

dat de klacht van requirant over zijn ontzetting uit het actief en passief kiesrecht dus reeds op dezen door hem niet aangevoerden grond juist zou zijn — maar dan in dien zin, dat een veroordeelde niet kan worden ontzet van een recht, dat hij door het verlies van zijn Nederlandschap reeds van rechtswege heeft verloren — tenzij het bestaan van een uitzondering in deze zou moeten worden aangenomen;

dat dit inderdaad het geval is;

dat toch requirant is geboren op 4 Mei 1925, ongehuwd is en derhalve ten tijde van het plegen van het feit, in December 1943, nog minderjarig was;

dat nu het rechtsbeginsel van de onbekwaamheid van minderjarigen om rechtshandelingen te verrichten ook op het gebied van de verkrijging en het verlies van de Nederlandsche nationaliteit toepasselijk is;

dat dit blijkt uit art. 3, vierde lid onder 1°, der aangehaalde wet, waarin als vereischte voor de verkrijging van Nederlandschap door naturalisatie wordt gesteld de overlegging van een bewijs van meerderjarigheid, zulks, blijkens de Memorie van Toelichting, omdat „zoolang iemand, als zijnde minderjarig, niet rechtshandelingen bevoegd is en niet in staat geacht wordt over zijne eigen belangen te oordeelen, het hem ook ontzegd moet zijn over eene verandering zijner nationaliteit eene beslissing te nemen”;

dat dit beginsel mede geldt voor de gevolgen ten aanzien van het Nederlandschap, voortvloeiende uit het in vreemden krijgs- of staatsdienst treden door een minderjarige;

dat het middel derhalve behoort te worden onderzocht;

dat de omstandigheid, dat requirant slechts uit dezen hoofde het actief en passief kiesrecht bezit, dat hij den daarvoor vereischten leeftijd nog niet heeft bereikt, geen beletsel vormt om hem daaruit te ontzetten;

dat toch de in art. 28 W. v. S. vervatte regeling o.a. de mogelijkheid opent den schuldig te ontzetten van de rechten welke ambten ook te bekleeden of bij de gewapende macht te dienen, ongeacht of hij ten tijde van de uitspraak ambtenaar onderscheidenlijk militair is;

dat dezelfde figuur zich voordoet bij de door art. 8 lid 2 B.B.S. ingevoerde uitbrei-

ding van deze straf tot de ontzetting van het recht bepaalde groepen van beroepen uit te oefenen of bepaalde groepen van functies te bekleeden;

dat ten slotte in het vierde lid art. 39 septies W. v. S. de oplegging van de bijkomende straf van ontzetting van bepaalde rechten aan minderjarigen, die den leeftijd van 18 jaren nog niet hebben bereikt, wordt uitgesloten, doch het vijfde lid van dat artikel den rechter toestaat ten opzichte van minderjarigen, die den leeftijd van 16 jaren wel, doch die van 18 jaren nog niet hebben bereikt, recht te doen naar de bepalingen ten opzichte van strafrechtelijk meerderjarigen geldende, waaronder dus begrepen zijn die betreffende de ontzetting van bepaalde rechten;

dat uit een en ander volgt, dat de ontzetting van rechten ingevolge artt. 28 en 29 Sr. 8 en 9 B.B.S. zich mede uitstrekt tot zoodanige bevoegdheden, die de schuldige weliswaar ten tijde van de uitspraak nog niet bezit, doch die hij bij overigens gelijk blijvende omstandigheden door het enkel verloop van tijd in de toekomst zal verwerven, zooals het actieve en passieve kiesrecht;

dat de termijn, waarvoor deze straf wordt opgelegd, ingevolge het tweede lid van art. 31 Sr. ingaat op den dag, waarop de sententie of het arrest ingevolge de bepalingen van de art. 557 t.m. 561 Sv. i.v.m. art. 1 B.B.G. kan worden tenuitvoergelegd;

dat het eerste middel dus ongegrond is;

O. dat hetzelfde het geval is met het tweede middel: dat toch de omstandigheid, dat requirant ten tijde, dat hij het feit pleegde geen politieke volwaardigheid bezat, geen beletsel vormt hem het kiesrecht voor de toekomst te ontnemen, indien uit het gepleegde feit valt af te leiden, dat hij zich dat hem als Nederlandsch staatsburger te zijner tijd toekomstende recht onwaardig heeft getoond;

O. wat het derde middel betreft;

dat de Raad dit middel gegrond acht;

dat toch requirant ten tijde, dat hij het feit pleegde, eerst 18 jaar was en dit hem daarom minder ernstig moet worden aangerekend;

dat onder deze omstandigheden de Raad termen aanwezig acht de aan requirant op te leggen hoofdstraf terug te brengen tot een gevangenisstraf van een jaar en de ontzetting uit het kiesrecht te beperken tot een termijn van acht jaren;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover de aan het feit gegeven qualificatie en de opgelegde hoofd- en bijkomende straf betreft;

Rechtdoende ten principale krachtens artikel 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie;

Qualificeert het bewezenverklaarde als: als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar;

Ontzet hem van het recht tot het kiezen

en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van acht jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 153.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 14 Januari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens en Vice-Admiraal Vos).

Requirant, tijdens zijn minderjarigheid toegetreden tot het NSKK, verloor, toen hij na het bereiken van den meerderjarigen leeftijd zijn dienstverband voortzette, het Nederlandschap, zoodat het Hof in dit geval ten onrechte requirant uit actief en passief kiesrecht heeft ontzet.

(Sr. art. 28; Wet op het Nederlandschap art. 7.)

Op het beroep van Willem Blokland, geboren te Rotterdam 18 November 1922, van beroep kantoorbediende, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgewoone te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 8sten October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101, 10 en 28 Sr., 1, 8, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren met ontzetting van het recht tot kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald:

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgedragen, luidende:

„dat het Bijzondere Gerechtshof de artt. 101 Sr. en 1 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) heeft geschonden en/of verkeerd toegepast door requirant ter zake van het misdrijf, omschreven als „als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” te veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den duur van 10 jaren, daar deze straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van requirant.”

Gehoord de opgaven van den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden, luidende:

„Ik ben in 1942 bij het NSKK gekomen. Men behoefde toen nog niet den eed op den Führer af te leggen; deze verplichting kwam

eerst in 1944. Ook zij, die reeds lang bij het NSKK waren en niet beëdigd waren, kregen last bedoelden eed af te leggen. Wij kregen bevel aan te treden en legden in groepsverband den eed af. Ik was toen meerderjarig. Ik heb bij het NSKK promotie gemaakt en heb den rang van Rottenführer bereikt. Meegevochten heb ik niet. Toen het Duitsche leger in Frankrijk terugtrok, werd ik chauffeur bij den Compagniescommandant. Hetgeen ik tijdens mijn dienst in Frankrijk door oneerlijkheid verkreeg, heb ik ten goede laten komen aan mijn Hollandsche kameraden in het NSKK die niet gekregen hadden waarop zij recht hadden.¹⁷

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant bewezen is verklaard, dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1942 te 's-Gravenhage, terwijl, gelijk hij wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij het NSKK;

Wat het middel betreft:

O. dat ten gunste van requirant, die zich vrijwillig, op aanraden van zekeren Stuifzand, bij het NSKK voor tewerkstelling in Frankrijk heeft gemeld, kan gelden, dat hij ten tijde, dat hij het feit pleegde, nog slechts 19 jaar oud was, terwijl voorts zijn dienst bestond in kantoorwerkzaamheden en niet is gebleken, dat hij de wapenen heeft opgenomen tegen zijn vaderland, of deszelfs bondgenooten, en ten slotte dat hij in Juni 1944 is gedeserteerd;

dat op grond van een en ander de Raad termen aanwezig acht de aan requirant opgelegde straf terug te brengen tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

O. ambtshalve:

dat requirant is geboren op 18 November 1922, ongehuwd is en derhalve ten tijde van het plegen van het feit, in Augustus 1942 nog minderjarig was;

dat hij dientengevolge niet ingevolge art. 7, eerste lid onder 4°, der Wet van 12 Dec. 1892, Stbl. No. 268, het Nederlandschap heeft verloren;

dat echter de omstandigheid, dat requirant zijn dienstverband bij het NSKK na zijn meerderjarigheid heeft voortgezet, een bekrachtiging daarvan oplevert, behalve in geval van bijzondere omstandigheden, die daaraan het karakter van vrijwilligheid zouden ontnemen, doch van welker aanwezigheid in dit geval niet is gebleken;

dat, nu requirant door het voortzetten van zijn vreemden krijgsveld, na het bereiken van de meerderjarigheid het Nederlandschap heeft verloren, hij daarmede ook zijn actief en passief kiesrecht van rechtswege heeft verspeeld;

dat het Hof derhalve, door requirant van die rechten te ontzetten de artt. 28 Sr. en 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht verkeerd heeft toegepast;

Vernietigt de bestreden sententie, doch

alleen voorzoover betreft de opgelegde hoofd- en bijkomende straf en de aanhaling van de artt. 28 Sr. en 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt den requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren.

No. 154.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 4 Februari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Veegens en Vice Admiraal A. Vos).

De Organisation Todt was een Duitsehe Staatsdienst.

Voor het bewijs dat requirant's opzet mede omvatte de omstandigheid, dat hij in vreemden staatsdienst trad, kan worden volstaan met het bewijs van zijn wetenschap van de feitelijke omstandigheden, vereischt voor de toepasselijkheid van art. 101 Sr. j°. art. 24 BBS; het bewijs van zijn bekendheid met het rechtskarakter van de O.T. mag niet worden gevorderd.

Standaardgeval. Straf teruggebracht van zeven op vijf jaren, geheel te ondergaan in een rijkswerkinstelling.

Geen ontzetting uit actief en passief kiesrecht mogelijk nu requirant door zijn indiensttreding zijn Nederlandschap had verloren. Deze straf kan niet worden opgelegd aan vreemdelingen, omdat zij die rechten slechts als gevolg van de verkrijging van de Nederlandsche nationaliteit kunnen verwerven, en het met het wezen van deze straf niet te rijmen is haar op te leggen, indien zij slechts gevolg kan hebben na het intreden van een dergelijke onzekere toekomstige gebeurtenis. De vergelijking met de ontzetting van het recht om ambten te bekleeden en de verwijzing naar het kiesrecht voor de Kamers van Koophandel zijn niet juist.

(Sr. artt. 28, 101 j°. 24 B.B.S.)

Op het beroep van Cornelis Breedveld, geboren te Bergambacht, 13 Augustus 1910, van beroep varkenskoop, wonende te Lekkerkerk, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 21sten November 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan „als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij eene buitenlandse mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101 Sr., j°. 24 sub 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en 10, 28 en 31 Sr., alsmede de artt. 1, 2, 3, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, artt. 35 en 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaar met ontzetting van het recht tot het kiezen en de

verkiezbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Geheard het verslag van den Raadsheer Prof. Pompe;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging, 350, 351, 358, 359, 415, 422, 423 Sv. door bewezen te verklaren, dat verdachte opzettelijk in Duitschen Staats- of publieken dienst is getreden, zonder dat uit eenig bewijsmiddel blijkt, dat de organisatie Todt, een dergelijke dienst was, veel minder dat verdachte opzettelijk in een dergelijke dienst is getreden.

II. S. althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 24, 26, 27, artt. 1, Besluit Buitengewone Rechtspleging, 350, 351, 358, 359, 415, 422, 423 Sv., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Geheard den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Geheard den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijne conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant bewezen is verklaard, „dat hij als Nederlander in of omstreeks Februari 1942 te Rotterdam, althans in Nederland, opzettelijk vrijwillig, wetende dat Nederland in oorlog was met Duitschland, in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de organisatie Todt;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit middel twee grieven bevat, namelijk dat niet uit eenig in de bestreden sententie opgenomen bewijsmiddel zou blijken, dat de Organisation Todt een Deutsche staats- of publieke dienst was, en dat in die sententie evenmin bewijs zou zijn te vinden, dat het opzet van requirant mede op deze hoedanigheid van genoemde organisatie gericht zou zijn;

dat de eerste grief feitelijk gegrond is, doch dat dit requirant niet kan baten;

dat toch in de telastelegging voorkomende woorden „in Duitschen staats- of publieken dienst is getreden” blijkens het zinsverband, waarin zij worden gebezigd, niet een feitelijk bestanddeel van het te laste gelegde feit uitmaken, dat naar den eisch der wet behoort te worden bewezen, maar slechts een juridische qualificatie van de toetreding van requirant tot de Organisation Todt;

dat het Hof derhalve zijn beslissing op dit punt niet op wettige bewijsmiddelen behoefde te doen steunen en er mede kon volstaan het rechtskarakter van de Organisation Todt ten tijde van de toetreding van requirant op grond van eigen wetenschap vast te stellen;

dat de bestreden sententie echter op dit

punt niet volledig is, waarop hieronder zal worden teruggekomen;

dat de tweede grief van het middel deels feitelijk den grondslag mist, deels onjuist is;

dat de bestreden sententie toch als opgave van requirant ter terechtzitting van het Hof inhoudt: „dat hij, Nederlander zijnde en wetende, dat Nederland met Duitschland in in oorlog was, in de maand Februari 1942 vrijwillig en uit eigen beweging is toegetreden tot de Organisation Todt om in dienst van die organisatie arbeid te verrichten in Rusland”;

dat voor het bewijs, dat requirant's opzet mede de omstandigheid omvatte dat hij in vreemden staatsdienst dan wel in anderen vreemden publieken dienst trad, kon worden volstaan met het — in de aangehaalde opgave opgesloten liggende — bewijs van zijn wetenschap van de feitelijke omstandigheden, vereischt voor de toepasselijkheid van art. 101 Sr. in verband met artikel 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht, en het bewijs van zijn bekendheid met het rechtskarakter van de Organisation Todt niet mag worden gevorderd;

O. ambtshalve:

dat het Hof in de bestreden sententie ten onrechte niet heeft onderzocht, of de dienst van requirant bij de Organisation Todt is te beschouwen als staats- dan wel als andere publieke dienst;

dat het van algemeene bekendheid is, dat genoemde organisatie van haar oprichting af, belast was met de uitvoering van alle soorten van bouwwerken, van belang voor de Deutsche oorlogvoering, en met het daarvoor noodzakelijke vervoer, derhalve met een Staatstaak, en dat de achterevolgende Deutsche Rijksministers voor Bewapening en Munitie, Todt en Speer, aan het hoofd daarvan hebben gestaan;

dat een dienstneming bij de Organisation Todt als die van requirant — ook al viel zij in den tijd, vóórdat de rechtspositie dier organisatie schriftelijk was geregeld in het Besluit van het Staatshoofd van het Deutsche Rijk van 2 September 1943 (Reichsgesetzblatt 1943, deel I, blz. 530) — dus oplevert het treden in Duitschen Staatsdienst;

dat de in de bestreden sententie aan het bewezenverklaarde feit gegeven qualificatie onjuist is en behoort te luiden, zooals hieronder zal worden vermeld;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat requirant ten gevolge van de crisis in den landbouw in 1936 op 26-jarigen leeftijd tot de N.S.B. is toegetreden en zich ter terechtzitting van het Bijzondere Gerechtshof een „volbloed nationaal-socialist” heeft genoemd;

dat hij op grond van die overtuiging van Februari 1942 tot zijn gevangenneming door de Geallieerde troepen in den zomer van 1944 als chauffeur bij de Organisation Todt heeft gediend;

dat eenerzijds niet is gebleken, dat hij aan den strijd met de wapenen tegen de eigen wettige Regering of haar bondgenooten

heeft deelgenomen of in eenigerlei opzicht agressief tegen Nederlanders is opgetreden, doch dat anderzijds door of namens hem geen beroep is gedaan op bijzondere omstandigheden, welke tot vermindering van de op te leggen straf aanleiding zou kunnen geven, zooals handelingen in het algemeen Nederlandsch belang of hulpverlening aan Nederlanders, die ten gevolge van de bezetting in moeilijkheden verkeerden;

dat de zaak van requirant mitsdien, in vergelijking met andere soortgelijke zaken, als een standaardgeval kan gelden;

dat de Raad de opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren in het licht der bovenomschreven feiten te zwaar acht en van oordeel is, dat de duur daarvan behoort te worden teruggebracht tot vijf jaren;

dat requirant blijkens het verhoor ter terechtzitting tot werken in staat is en de Raad termen heeft gevonden te zijnen aanzien artikel 7 Besluit Buitengewoon Strafrecht toe te passen;

O. ambshalve ten aanzien van de bijkomende straf:

dat requirant ingevolge art. 7, eerste lid onder 4°, der Wet van 12 December 1892, Stbl. No. 268, door het plegen van het feit het Nederlanderschap heeft verloren, waarmede hij — naast andere daaruit voortvloeiende rechten — ook zijn actief en passief kiesrecht van rechtswege heeft verpeeld;

dat de straf van ontzetting van deze rechten niet aan vreemdelingen kan worden opgelegd, omdat zij die rechten slechts als gevolg van de verkrijging van de Nederlandse nationaliteit kunnen verwerven;

dat het niet te rijmen valt, met het wezen van deze straf haar ook op te leggen ingevalen, waarin zij slechts gevolg kan hebben na het intreden van een dergelijke onzekere toekomstige gebeurtenis;

dat de vergelijking met de ontzetting van het recht ambten te bekleeden, gemaakt in de conclusie van den Adv.-Fiscaal, niet opgaat, aangezien iedere Nederlander dit recht bezit krachtens art. 5 van de Grondwet;

dat ook de verwijzing naar het kiesrecht voor de Kamers van Koophandel — daargelaten dat niet blijkt, dat requirant eigenaar zou zijn van een in eenig handelsregister ingeschreven handelszaak — niet juist is, omdat krachtens het Besluit op de Kamers van Koophandel en Fabrieken (Verord.bl. No. 223/1941), voorkomende op lijst C, behorende bij het Besluit Bezettingsmaatregelen, Stbl. E 93, en derhalve voorloopig gehandhaafd, de voorzitters en de leden van de raden van bijstand dier Kamers niet worden gekozen, maar benoemd;

dat het Hof derhalve, door requirant van het actieve en passieve kiesrecht te ontzetten, de artt. 28 en 31 Sr., 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht verkeerd heeft toegepast;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie de aanha-

ling van de zoo juist genoemde artikelen en de oplegging van hoofd- en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens artikel 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie:

Qualificeert het bewezene als: „Als Nederlander vrijwillig in eenigen staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

Veroordeelt requirant te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt — gezien art. 7 Besluit Buitengewoon Strafrecht — dat requirant deze straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

No. 155.

HET BIJZONDER GERECHTSHOF TE 'S-GRAVENHAGE, 4 September 1945.
(Mrs. van Berckel, van Oven, Burgersdijk, Best; Baron van Lawick).

De Nederlandsche Landwacht was een Duitse dienst. (Zie het hierachter opgenomen arrest).

(Sr. art. 101.)

Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Dirk van Wijk, fabrikant, wonende te Pijnacker, thans in bewaring gesteld in de strafgevangenis te Scheveningen; Verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. A. Niessen, Advocaat te Rotterdam;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd, dat hij omstreeks begin 1944 in Nederland als Nederlander, terwijl — gelijk hij wist — Nederland in oorlog was met Duitschland, opzettelijk, vrijwillig in Duitschen krijgsmacht is getreden, immers is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht;

O. dat het ten laste gelegde ter terechtzitting aldus is gewijzigd, dat daarin achter het woord krijgsmacht worden ingevoegd de woorden „althans staats- of publieke dienst”;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij omstreeks begin 1944 als Nederlander op een vergadering van de N.S.B. te 's-Gravenhage is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht, daarbij als lid van de N.S.B. gehoor gevende aan het bevel van den leider dier beweging; dat de Nederlandsche Landwacht onder meer tot taak had het uitoefenen van gewapende politiedienst en het optreden tegen anti-Duitse lectuur;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal van Cornelis Lagendijk, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee te Rodenrijs d.d. 10 Juli 1945 onder meer zakelijk inhoudt:

dat verbalisant in het jaar 1944 verdachte meermaals gekleed in het uniform van de Landwacht op den weg heeft waargenomen;

O. dat een verklaring van den Burgemeester van Pijnacker, d.d. 11 Juli 1945 inhoudt, dat Dirk van Wijk, geboren te Rotterdam op 29 Augustus 1907 is Nederlander van geboorte;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat in de jaren 1940 tot en met 1943 door onderdeelen van het Nederlandsche leger en de Nederlandsche marine oorlogshandelingen gepleegd werden tegen Duitschland op bevel van de Nederlandsche regering en omgekeerd; en mede, dat de in het publiek verkeerende Nederlanders van den leeftijd en de ontwikkeling van verdachte zulks omstreeks begin 1944 wisten;

O. dat door een publicatie in het Verordeningenblad ter algemeene bekendheid gebrachte Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 12 November 1943 onder meer is bepaald, dat de Nederlandsche Landwacht van den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en Hoogeren SS en Politieleider politiebevoegdheden verkrijgt, door hem bewapend wordt en onder zijn bevel staat, alsmede dat hare leden onderworpen zijn aan een door hem uitgevaardigd tuchtreglement en aan den Bijzonderen Rechtspraak in Strafzaken van leden van de S.S. en leden van politicorganisaties met een bijzondere taak;

O. dat gedaagdes raadsman ter terechtzitting het navolgende heeft aangevoerd en verzocht heeft dat het Hof dienaangaande zich uitdrukkelijk zoude willen uitspreken:

1. dat de Nederlandsche Nationaal Socialisten, waaronder verdachte, na de capitulatie van het Nederlandsche leger in 1940 van meening waren, dat de oorlog tusschen Nederland en Duitschland hierdoor was beëindigd;

2. dat verdachte niet vrijwillig is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht, daar hij zulks deed ingevolge hem als nationaal socialist door den leider der beweging gegeven bevel;

3. dat verdachte niet geweten heeft, dat de Nederlandsche Landwacht een Deutsche dienst was en hij van meening was, dat deze organisatie een Nederlandsche Nationaal Socialistische organisatie was;

O. ten opzichte van het hierboven sub 1 vermeld verweer:

dat, waar verdachte wist, dat in de jaren 1940 tot en met 1943 door onderdeelen van het Nederlandsche leger en de Nederlandsche marine op last van de Nederlandsche regering oorlogshandelingen tegen Duitschland plaats hadden en omgekeerd, het niet ter zake doet, of verdachte van meening was, dat de oorlog rechtens geëindigd was, daar art. 101 van het W. v. S. uitsluitend de wetenschap eischt van het feitelijk in oorlog zijn;

O. ten opzichte van het hiervoren sub 2 vermelde verweer:

dat niet is in te zien dat verdachte de ver-

plichting zoude gehad hebben het bevel van den leider van een in tijd van oorlog ageerende landsverraderlijke organisatie op te volgen, en het woord „vrijwillig” in art. 101 van het W. v. S. blijkens de memorie van toelichting bij de tot stand koming van het W. v. S. dan ook geheel andere betekenis en strekking heeft, nl.: te voorkomen, dat buitenlanders, die krachtens de wetten van hun land tot krijgsdienst tegen Nederland verplicht waren, doch op wie ingevolge art. 83 ze lid van het W. v. S. naar de destijds geldende wettelijke bepalingen, het W. v. S. toch toepasselijk was, strafbaar zouden zijn krachtens art. 101;

O. ten slotte omtrent het hiervoren sub 3 vermeld verweer:

dat de Nederlandsche Landwacht blijkens den inhoud der desbetreffende in het Verordeningenblad ter algemeene bekendheid gebrachte Verordening, was een Deutsche dienst;

dat het Hof voorts bewezen acht, dat verdachte als actief Nationaal Socialist zich bewust geweest is van de mogelijkheid, dat eene in 1943 opgerichte organisatie tot het verrichten van gewapende politiedienst ten behoeve van den vijand, een Deutsche dienst was, en uit het feit, dat hij op bevel van den leider der N.S.B. als lid toetrad afleidt, dat verdachte ook indien hij geweten had, dat de Nederlandsche Landwacht een Deutsche dienst was, desalniettemin zou zijn toegetreden;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen gezien in verband met hetgeen hiervoren als zijnde van algemeene bekendheid als vaststaande wordt aangenomen, bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte omstreeks begin 1944 in Nederland als Nederlander, terwijl, gelijk hij wist, Nederland in oorlog was met Duitschland, vrijwillig in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden welke het Hof als vermeld van algemeene bekendheid acht;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van als Nederlander vrijwillig in eenigen publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is;

strafbaar gesteld bij art. 101 van het W. v. S. juncto artikelen 24, 11, 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en art. 28 van het W. v. S.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde

feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, dat verdachte in de uitoefening van zijn dienst als Landwacht zich niet heeft ontzien mede te werken aan de door den vijand georganiseerde systematische vrijheidsberoving van Nederlandsche burgers en daarbij een zijner medeburgers door een gewerschot heeft verwond;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar;

Ontzet hem van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarbij vrij;

Verleent den verdachte verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 156.

DE BIJZONDERE RAAD v. CASSATIE,
14 November 1945. (Mrs. Haga, v. Brakel, Kranenburg, Feber; Gen. Winkelman).

De Nederlandsche Landwacht was niet een Deutsche dienst. De hiervoor onder no. 155 opgenomen sententie ambtshalve gecasseerd. Verdachte van rechtsvervolging ontslagen.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Dirk van Wijk, fabrikant in bouwmaterialen, wonende te Pijnacker, thans gedetineerd, alsmede van Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 4den September 1945, waarbij Dirk van Wijk voornoemd werd schuldig verklaard aan het misdrijf: als Nederlander vrijwillig in eenigen publieken dienst treden bij een buitenlandse mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is en werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Mr. Dr. Feber;

Gezien de aanzegging van den verdachte vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie, door laatstgenoemden requirant voorgedragen: s., immers v. t. van de artt. 9, 10 en 101 Sr. en 1, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafr., door den schuldigen niet tot de doodstraf te veroordeelen;

Gehoord den Proc.-Fiscaal in zijn concluderende tot vernietiging van de sententie, waarvan beroep, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde gevstraf en in de plaats daarvan oplegging van de doodstraf;

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van verdachte is bewezen verklaard, dat hij omstreeks begin 1944 in Nederland als Nederlander, terwijl, gelijk hij wist, Nederland in oorlog was met Duitschland, vrijwillig in Duitsche publieken dienst is getreden, immers is togetreden tot de Nederlandsche Landwacht;

O. dat namens verdachte geen middelen van cassatie bij schriftuur zijn voorgesteld;

O. ambtshalve, dat het Bijzondere Gerechtshof in de sententie, waarvan beroep, overwoog, dat een door publicatie in het Verordeningenblad ter algemeene bekendheid gebrachte verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 12 November 1943 onder meer bepaalt, dat de Nederlandsche Landwacht van den Commissaris-Generaal voor den Openbare Veiligheid en Hoogeren S.S. en Politieleider politiebevoegdheden verkrijgt, door hem bewapend wordt en onder zijn bevel staat, alsmede, dat hare leden onderworpen zijn aan een door hem uitgevaardigd tuchtreglement en aan de Bijzondere Rechtspraak in Strafzaken voor leden van de S.S. en leden van Politie-organisaties met een Bijzondere taak, en in vervolge hiervan overwoog, dat de Nederlandsche Landwacht blijkens den inhoud dier verordening was een Deutsche dienst;

O. dat echter, blijkens art. 1 van genoemde verordening van 12 November 1943, de Nederlandsche Landwacht was een door den Leider der Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden uit haar leden en de leden der nevenorganisaties gevormd beschermingskorps hetwelk — zooals het heette — werd ingezet tot handhaving van de openbare orde en tot bescherming van leven en goed van de ordeliëvende bevolking, terwijl aan het hoofd stond een Inspecteur-Generaal, aan wie twee inspecteurs werden toegevoegd, welke drie functionarissen Nederlanders waren;

dat weliswaar blijkens art. 2 dier verordening deze Nederlandsche landwacht tijdens haar optreden stond onder bevel van den Commissaris-Generaal voor Openbare Veiligheid en Hoogeren S.S. en Politieleider, en hierbij aansluitend werd bepaald, dat deze Commissaris-Generaal nadere regelingen trof betreffende organisatie, het optreden en het dekken der kosten der Nederlandsche Landwacht, alsmede betreffende de bezoldiging, verzekering en verzorging van de leden en hun gezinsleden en andere aangelegenheden, den dienst betreffende — waarop dan echter volgt, dat de bepalingen der Verordening no. 57/1942 betreffende de instelling van een vrijwillige hulptoolitie, zooals gewijzigd bij Verordening No. 67/1942, van overeenkomstige toepassing zijn, tenzij genoemde Commissaris-Generaal anders bepaalt:

dat deze vrijwillige hulppolitie, blijkens de betreffende aangehaalde verordeningen, in haar taak, organisatie, bevelvoering en bekostiging was een Nederlandsche politiedienst (ondergebracht bij de gewone Nederlandsche politie), hetgeen echter niet belette, dat in art. 16 lid 1 van genoemde verordening No. 57 van 23 Mei 1942 werd bepaald: de Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en Hoogere Leider der S.S. en Politie vaardigt de voor de uitvoering van deze verordening noodzakelijke voorschriften uit, gelijk ook overigens reeds bij Decreet van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 3 Juni 1940 werd bepaald, dat de Hoogere SS en Politieleider het toezicht heeft over de Nederlandsche rijks- en gemeentepolitie en haar de noodige bevelen geeft;

dat in het licht hiervan de omstandigheid, dat de Nederlandsche Landwacht stond onder bevel van dien Commissaris-Generaal, door hem werd bewapend en van hem politiebevoegdheden ontving, niet beslissend is voor het Duitsch karakter van dit corps;

dat de regeling gegeven in art. 4 van genoemde verordening betreffende de Nederlandsche Landwacht, dat hare leden, zoolang zij daarvan deel uitmaken, wat betreft de door hen tijdens of in verband met den dienst begane dienstvergrepen en strafbare feiten, staan onder een bijzonder door genoemden Commissaris-Generaal uitgevaardigd tuchtreglement en onder de aan hen bekend gemaakte bepalingen over de Bijzondere Rechtbank voor Strafzaken voor leden der SS en voor leden der Politieorganisaties met een bijzondere taak, weliswaar wijst op een gemengd karakter van dit corps, en overeenstemt met de regeling, gegeven in art. 5 van de Verordening van 11 Maart 1943 (24/1943) betreffende de Duitsch-militaire organisatie van de „Landwacht Nederland” (later genoemd: Landstorm Nederland), waarin wordt bepaald, dat ook de leden van die organisatie zijn onderworpen aan die bijzondere rechtspraak;

dat echter de verklaring door de leden van de Nederlandsche Landwacht af te leggen, in tegenstelling met de leden van genoemde militaire organisatie „Landwacht Nederland” (Landstorm), die den eed op „Adolf Hitler, Germaansch Führer” moesten afleggen, slechts inhoudt, dat zij de opgelegde plichten zoolang de oorlog duurt getrouw, dapper en onomkoopbaar zullen vervullen, hun superieuren gehoorzaam zullen zijn en over dienstaangelegenheden ten strengste het stilzwijgen zullen bewaren;

O. dat uit de hierboven het eerst weergegeven bepalingen naar 's Raads oordeel volgt, dat de Nederlandsche Landwacht, welke werd opgericht bij de Verordening van 12 November 1943 No. 110, in tegenstelling met de „Landwacht (later Landstorm) Nederland”, opgericht bij Verordening van 11 Maart 1943, No. 2 niet was een Duitsche dienst, in welk oordeel de Raad nog wordt versterkt door de inhoud van de verklaring voor haar leden af te leggen, deze gezien in

tegenstelling met den eed, door de leden van de „Landwacht (Landstorm) Nederland” af te leggen;

dat die Nederlandsche Landwacht weliswaar, zooals van algemeene bekendheid is, den vijand op velerlei wijze hulp heeft verleend, doch dat dit den verdachte bij dagvaarding niet is ten laste gelegd;

O. dat derhalve het feitelijk bestanddeel van de bewezenverklaring, dat verdachte omstreeks begin 1944 in Nederland als Nederlander, terwijl hij wist, Nederland in oorlog was met Duitschland, vrijwillig is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht, niet oplevert het strafbare feit omschreven in art. 101 Sr., en het boven weergegeven bewezen verklaarde ook niet oplevert eenig ander strafbaar feit, zoodat verdachte, met vernietiging van de sententie, waarvan beroep, te dier zake van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen;

Vernietigt de sententie, waarvan beroep;

Rechtdoende volgens art. 105 Wet R. O.:

Ontslaat verdachte terzake van het hem ten laste gelegde van alle rechtsvervolging.

No. 157.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 14 Januari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens en Vice Admiraal A. Vos).

Motiveering van de straf (doodstraf).

Verbeurdverklaring van de door het misdrijf verkregen goederen.

(B.B.S. art. 27.)

Op het beroep van Cornelis Kooiman, geboren te Oudewater 9 April 1895, van beroep onderwijzer, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 8sten October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

1. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, hem door het feit van de vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoorreeën;

2. het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en aan eenigen maatregel door den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad; en met toepassing van de artt. 1, 5, 8, 9, 14, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, 3, 28, 55, 58, 59 Sr. en art. 52 van het Wetboek van Militair Strafrecht werd veroordeeld tot de doodstraf, met ontzetting van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie, namens requirant aangevoerd bij pleidooi, hierop neerkomende, dat de bij de bestreden sententie aan requirant opgelegde doodstraf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van requirant;

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat verdachte omstreeks het tijdvak tusschen 1 Januari 1943 en 1 April 1945 te Rotterdam, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was en Nederland door dien vijand was bezet, opzettelijk gebruik makende van gelegenheid, hem door het feit dier vijandelijke bezetting geboden, hoeveelheden distributiebonkaarten, welke hij als zoogenaamd ondercontact (zijnde iemand, die in een bepaald rayon onderduikers verzorgde), van de illegale, Landelijke Organisatie tot hulp aan onderduikers had ontvangen, doordat hij opzettelijk wederrechtelijk, listiglijk en bedriegelijk bij voormelde Organisatie meer distributiebonkaarten had aangevraagd, dan hij noodig had om aan onderduikers, die daarvoor in aanmerking kwamen, af te geven, wederrechtelijk aan Jacobus Kuyl, die niet in aanmerking kwam om als onderduiker een of meer distributiebonkaarten te ontvangen, voor geld heeft verkocht en dat geld voor zichzelf in ontvangst heeft genomen; dat verdachte op 8 Maart 1945 te Rotterdam, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk een oproep tot een op 8 Maart 1945 om 14.30 uur in het perceel Hoekschestraat 33a, te Rotterdam te houden vergadering, van een aantal medewerkers van de illegale, Landelijke Organisatie tot hulp aan onderduikers heeft afgegeven aan de Deutsche Sicherheitspolizei, waardoor Deutsche politie, in den namiddag van dien 8 Maart 1945 in voormeld perceel, alwaar alstoen Jan Hendrik Matthijs de Bolster, Johannes Leendert Post, Antonie Kranenburg, Jantje van Dam en Dirk Hendrik Valstar heeft gearresteerd, terwijl voormeld door verdachte gepleegd strafbaar feit tengevolge heeft gehad, dat Jan Hendrik Matthijs de Bolster op 8 Maart 1945 te Rotterdam is doodgeschoten;

O. ten aanzien van het middel:

dat bij de toelichting daarvan is aangevoerd, dat zich in requirant door aanleg en omstandigheden een sterke begeerte naar bezit heeft ontwikkeld, waardoor hij er toe is gekomen talrijke distributiebonkaarten, welke hij als verbindingsman in een ondergrondse organisatie ten behoeve van onderduikers ontving, ten eigen bate te ver-

koopen, en dat hij vervolgens eenige leden van die organisatie aan de Sicherheitspolizei heeft verraden, teneinde aan het afleggen van verantwoording waarvan hij voor zich zelf funeste gevolgen vreesde te ontkomen; dat dit betoog wel verklaart, hoe requirant tot het plegen van zijn verraad is gekomen, maar zijn schuld niet verlicht;

dat met name het beroep op de ongetwijfeld benarde positie, waarin hij begin Maart 1945 verkeerde, hem niet kan baten, omdat hij alleen door eigen toedoen daarin was geraakt;

dat niet valt aan te nemen, dat iemand van de ervaring en ontwikkeling van dezen 50-jarigen onderwijzer de gevaren, waaraan hij zijn kameraden in het ondergrondse werk blootstelde door een aangifte van een hunner bijeenkomsten bij de Sicherheitspolizei, niet zou hebben beseft;

dat verder door en namens requirant een beroep is gedaan op het berouw, dat hij thans zou gevoelen, en de wensch is geuit aan de nagelaten betrekkingen van de slachtoffers iets te kunnen goedmaken, doch dat de Raad daaraan in dit geval geen betekenis kan hechten;

dat requirant toch, nadat de Bolster was doodgeschoten en Post, Kranenburg, de weduwe Post-van Dam en Valstar waren gearresteerd — van wie Post en Kranenburg een paar dagen later als represaille zijn gefusileerd — de gevolgen van zijn daad heeft kunnen overzien en, in het bezit zijnde van een belangrijke geldsom, in de mogelijkheid verkeerde deze gevolgen voor de weduwe van de Bolster althans eenigszins te verzachten;

dat requirant dit niet alleen heeft nagelaten, maar zich zelfs niet heeft ontzien gelden, die hem door een derde te haren behoeve waren ter hand gesteld, ten eigen bate aan te wenden;

dat de omstandigheid, dat requirant veel ondergrondsch werk heeft verricht en daarbij persoonlijke risico's heeft gelopen, tegenover deze hoogst bezwarende feiten niet voldoende gewicht in de schaal legt, te minder daar requirant mede uit persoonlijk winstbejag aan dit werk is blijven deelnemen;

dat het middel derhalve ongegrond is;

O. ambtshalve:

dat de qualificatie van het bewezen verklaarde moet worden verbeterd, gelijk hieronder zal worden aangegeven, en onder de aangehaalde artikelen art. 55 W. v. S. moet vervallen;

dat het vermogensvoordeel, hetwelk requirant wederrechtelijk heeft verkregen door middel van het misdrijf van art. 27 B.B.S. in de bestreden sententie genoemd onder 1° voor zoover het is kunnen worden achterhaald, bestaat uit twee bedragen in geld van f 4800 en f 510, benevens een verzameling postzegels;

dat de Raad termen heeft gevonden deze voorwerpen ingevolge art. 33 W. v. S. verbeurd te verklaren;

Vernietigt de bestreden sententie, doch

alleen wat betreft de aan het tweede gedeelte van de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie, en de aanhaling van art. 55 Sr.;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Qualificeert het tweede gedeelte van het bewezen verklaarde als: 2°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing vanwege den vijand, welk feit den dood ten gevolge heeft gehad”.

3°. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving vanwege den vijand, meermalen gepleegd”;

Gezien art. 33 W. v. S.;

Verklaart verbeurd de bedragen in geld van f 4800 en f 510 benevens de verzameling postzegels, bij requirant in beslag genomen blijkens proces-verbaal van den opperwachmeester der marechaussee C. Ph. Rey d.d. 11 Juli 1945;

Verwerpt overigens het beroep.

No. 158.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 14 Januari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens en Vice Admiraal A. Vos).

Requirant, die zich verbonden had bij de SS, deserteerde in September 1944 en trad toe tot de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten. Motiveering van de strafmaat. Straf teruggebracht van twintig op tien jaren gevangenisstraf.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van 1. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, 2. Arnoldus Gerhardus Scholten, geboren te Steenwijk 25 Februari 1912, van beroep metselaar, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 8sten October 1945, waarbij de tweede requirant terzake van „Het als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandse mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” met toepassing van art. 101 Sr., artt. 1, 8, 9, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht en met de artt. 10 en 28 Sr., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren met ontzetting van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den tweeden requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld: „verkeerde toepassing en niet-toepassing van de artt. 9, 10, 101 W. v. S., 1, 11 B.B.S., door den verdachte niet tot de doodstraf te veroordeelen”.

Gelet op de middelen van cassatie, door den tweeden requirant voorgesteld: „dat het Bijzondere Gerechtshof bij de bepaling van den straf geen rekening heeft gehouden met de volgende feiten:

a. dat verdachte toegetreden is tot de S.S. toen hij uit Frankrijk terugkeerde, en bemerkte dat zijn vrouw hem in den steek had gelaten;

b. dat verdachte in September 1944 gedeserteerd is en toegetreden is tot de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten, waarbij hij de toezegging kreeg, dat hij mocht rekenen op een mildere bestraffing na de bevrijding;

c. dat verdachte in opdracht van N.B.S. verschillende opdrachten heeft uitgevoerd, zooals het vervoeren van munitie en wapens; Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal, namens de Procureur-Fiscaal, in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en voor het overige overeenkomstig die sententie recht doende de gevangenisstraf zal bepalen op 10 jaren;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweede requirant is bewezen verklaard, dat hij in de maand October 1942 te Amersfoort, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij de Duitse Wapen S.S.;

O. dat de door beide requiranten aangevoerde middelen, als beide betreffende de soort en de mate van de op te leggen hoofdstraf, te zamen kunnen worden behandeld;

dat de bij de bestreden sententie aan den tweeden requirant opgelegde hoofdstraf den Raad te zwaar is voorgekomen;

dat eenzijdig tegen requirant pleit, dat hij van October 1942 tot Augustus 1944 heeft gediend bij de Wapen S.S. en dat hij in November 1943 op brute wijze is opgetreden tegen een landgenoot, met wien hij geschil had;

dat anderzijds voor requirant pleit, dat hij, na in Augustus 1944 uit de Wapen S. S. te zijn gedeserteerd, zich heeft aangesloten bij een onderdeel van N.B.S., daarbij tot tevredenheid van zijn commandanten dienst heeft gedaan tot Mei 1945 en bij verschillende gelegenheden — soms met gevaar voor zich zelf — landgenooten tegenover den vijand heeft geholpen;

dat laatstgenoemde gedragingen echter minder gewicht in de schaal leggen, omdat zij vallen in het laatste stadium van den oorlog, toen de afloop daarvan niet twijfelachtig meer was;

dat mitsdien een gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren een juiste correctie voor dezen requirant vormt;

dat uit deze beslissing volgt, dat het mid-

del van den eersten requirant ongegrond is;

O. ambtshalve ten aanzien van de bijkomende straf;

dat de tweede requirant krachtens art. 7, eerste lid, onder 4, der Wet van 12 December 1892, Stbl. No. 268, door het plegen van het feit het Nederlandschap heeft verloren waarmede hij — naast andere daaruit voortvloeiende rechten — ook zijn actief en passief kiesrecht van rechtswege heeft verpeeld;

dat het Bijzondere Gerechtshof derhalve, door requirant van die rechten te ontzetten, de artt. 28 Sr., 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht verkeerd heeft toegepast;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aanhaling van de zoo juist genoemde artikelen en de oplegging van hoofd- en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt den tweeden requirant ter zake van het bewezen verklaarde feit tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren;

Verwerpt het beroep van den eersten requirant.

No. 159.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 14 Januari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens en Vice Admiraal Vos).

De in het gedrukte formulier van de sententie van het Hof voorkomende formule betreffende de strafmaat verspreidt geen licht over de redenen, die in deze zaak tot deze straf (acht jaren gevangenisstraf) hebben geleid.

Deze formule is nauwelijks verenigbaar te achten met art. 359 lid 4 Sv., al wil de Raad voorloopig nog rekening houden met de gevestigde rechtspraak van den Hoogen Raad op dit punt en de sententie niet vernietigen.

De Raad vraagt aan het Hof berichten en informatien omtrent de redenen, die tot het opleggen der straf in deze zaak hebben geleid.

(Sv. art. 359, lid 4; Wet R. O. art. 107.)

Op het beroep van Jan van den Berg, geboren te Rotterdam, 2 Januari 1916, van beroep kok, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 8sten October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101, 10 en 28 van het Wetboek van Strafrecht en 1, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren met ontzetting van het recht tot kiezen en

verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld luidende:

„S. immers v. t. toepassing der artt. 101 j°. 10 en 28 Sr., 1, 8, 9, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht doordat de door het Bijzondere Gerechtshof opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van 8 jaar niet beantwoordt aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;”

Gehoord den verdachte omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Generaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij in het jaar 1943 te Zeist, terwijl gelijk verdachte wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen als wachtsman bij de Deutsche Weermacht;

O. dat het Hof requirant te dier zake heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf van 8 jaar, waarbij het Hof als bijzondere redenen voor deze straf heeft opgegeven, dat zij in overeenstemming zou zijn met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder het is begaan;

O. ten aanzien van het middel en ambtshalve:

dat deze in het gedrukte formulier van de sententie voorkomende formule in feite geen licht verspreidt over de redenen, die in deze zaak tot deze straf hebben geleid;

dat dit temeer klem, daar noch in de sententie, noch in het proces-verbaal der terechtzitting van eenige omstandigheid is melding gemaakt buiten het enkelen te laste gelegde en bewezen verklaarde feit;

dat de Raad, voor het oogenblik nog rekening houdende met de gevestigde rechtspraak van den Hoogen Raad met betrekking tot de draagwijdte van het voorschrift van artikel 359 lid 4 Sv., geen aanleiding vindt om deswege thans tot vernietiging van de sententie over te gaan, ofschoon de daarin met betrekking tot de strafmaat gevestigde formule, in verband met het ontbreken van nadere gegevens, nauwelijks met het aangehaalde voorschrift, bij art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging toepasselijk verklaard, verenigbaar is te achten;

dat echter de Raad krachtens art. 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven de bestreden sententien mede moet vernietigen ingeval een straf is opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstan-

digheden waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

dat de Raad daarom de redenen voor de toemeting der straf moet kunnen beoordeelen, hetgeen bij de bestreden sententie niet mogelijk is, omdat daarbij wordt verwezen naar omstandigheden, waarvan de Raad noch uit de sententie, noch uit het proces-verbaal, noch in voldoende mate uit andere stukken van het dossier kennis kan krijgen;

dat de raadsman van requirant ter terechtzitting van den Raad heeft aangevoerd, dat requirant een infantiel individu zou zijn, die het feit zou hebben gepleegd onder den invloed van zijn armoedige omstandigheden;

Vindt in het bovenstaande reden om, met toepassing van art. 107 der Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie, welke artikel in het 2de lid van art. 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechthoven van overeenkomstige toepassing is verklaard, aan het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage berichten en informatien te vragen omtrent de redenen, welke het Hof tot het opleggen der straf in deze zaak hebben geleid;

Stelt te dien einde de stukken in handen van genoemd Hof;

Houdt alle verdere uitspraak aan.

No. 160.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE (Vijfde Kamer), 8 Maart 1946. (Mrs. van Vollenhoven, Bink, Masingk, Kols. van Voorthuysen en van Leeuwen).

Mishandeling door exercitiecommandant in het kamp te Amersfoort.

Daar niet is gebleken, dat verdachte het opzet had te handelen ten voordeele en ten behoeve van den vijand, worden de feiten gequalificeerd als mishandeling, waarbij de dader gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel hem door den vijand geboden en niet als hulpverlening aan den vijand.

De woorden in de dagvaarding „heeft geslagen of op andere wijze mishandeld” leveren een voldoende feitelijke omschrijving op, terwijl in „mishandelen” opzet op het toebrengen van leed ligt opgesloten.

Een deel der ter terechtzitting gebleken feitelikheden kunnen niet onder mishandeling worden gebracht omdat zij kunnen hebben gestrekt tot een redelijk doel n.l. het onderling handhaven van de orde en den dagelijkse dienst in het kamp, welker verstoring tot ernstige gevolgen door ingrijpen van de SS had kunnen leiden.

Beroep op noodtoestand verworpen.

(Sr. art. 300.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Arie van de Waal, vischhandelaar, wonende te Rotterdam,

hans gedetineerd in het Huis van Bewaring te Rotterdam, verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting van 25 Januari 1946 en 22 Februari 1946 gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. J. W. Bos, advocaat te Rotterdam;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks het tijdvak van 1 Maart 1944 tot 12 April 1944 te Amersfoort, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand in een Duitsch kamp, waar Nederlanders gedetineerd waren en waar hij, verdachte, door of vanwege de kampleiding was aangesteld als exercitiecommandant, verschillende zijner mede-gedetineerden met een tot zijn uitrusting behorende stok (knuppel) heeft geslagen en op andere wijze heeft mishandeld;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard de getuigen:

1. Karl Jens Karlsson, 48 jaar oud, beëdigd weger van beroep, wonende te Rotterdam;

dat hij zich van 3 Maart 1944 tot 26 Mei 1945 als gevangene heeft bevonden in het Duitsche concentratiekamp te Amersfoort, alwaar hij ook den hem bekenden verdachte heeft aangetroffen, die daar de betrekking van exercitiecommandant vervulde en daartoe kenbaar was aan een zwarte band om zijn rechterarm, waarop dat woord met witte letters stond;

dat verdachte gewapend was met een stok; dat hij verdachte meermalen met de knuppel gevangenen heeft zien slaan, onder andere op het hoofd;

dat hij van Waal alleen bij het exerceeren heeft zien slaan;

dat er in dat kamp toen uitsluitend Nederlanders gevangen zaten;

2. Cornelis de Jong, 21 jaar oud, monteur-chauffeur van beroep, wonende te Rotterdam;

dat hij vanaf 30 Maart tot 20 April 1944 als gevangene is geweest in het concentratiekamp te Amersfoort, alwaar hij ook heeft aangetroffen den verdachte, die daar rondliep met om de rechterarm een band waarop het woord „Exercitiecommandant”;

dat hij in dien tijd aldaar gezien heeft, dat verdachte, die gewapend was met een stok, een aantal in dat kamp ingesloten Nederlandsche gevangenen liet exerceeren, waarbij hij Duitsche commando's gaf;

dat hij bij die gelegenheid gezien heeft dat verdachte gevangenen, die bij dat oefenen een fout maakten, met zijn stok sloeg, hen in gebukte houding liet staan, en hen dan flink schopte terwijl hij dan ook nog zijn stok gebruikte;

dat hij zijn medegevangenen dan duidelijk hoorde kermen en schreeuwen;

dat hij in dien tijd ook gezien heeft, dat een jonge Nederlander, die, naar hij ver-

nam, verraden was, dat hij jood was, in de rozentuin — een door prikkeldraad afgerasterd gedeelte van het kamp — op gruwelijke wijze mishandeld werd;

dat ook verdachte naar hij gezien heeft aan die mishandeling heeft deelgenomen, door die jongen samen met de bewakers te slaan en te schoppen;

dat hij toen 40 of 50 m van de rozentuin afstond;

dat hij bepaaldelijk gezien heeft, dat van de Waal die jongen dermate mishandelde dat hij in elkaar zakte;

dat er terwijl van de Waal zoo bezig was, uit de kring der andere gevangenen bedreigingen aan het adres van van de Waal zijn geroepen, en kort daarna de bewoners van twee blokken moesten aantreden die daarop door een S.S.man werden ondervraagd, wie van de Waal had bedreigd;

dat er, toen niemand op die vraag antwoordde, door 2000 gevangenen ongeveer 3 uur achtereen geëxerceerd moest worden, welke exercitie bestond in het z.g. robben; dat bij die exercitie verdachte als knuppelaar optrad, en de menschen die fouten maakten met zijn knuppel sloeg;

dat hij, getuige, gezien heeft dat verdachte toen met zijn knuppel zekeren de Korte op het hoofd sloeg;

dat hij verdachte ook heeft zien slaan en schoppen in dat kamp, wanneer er geen Duitschers in de buurt waren;

dat hij verdachte reeds van vroeger kende, toen hij met een vischwagen door de stad reed;

3. Jacob de Korte, kellner van beroep, 31 jaar oud, wonende te 's-Gravenhage:

dat hij van 30 Maart tot 20 April 1944 als gevangene is geweest in het concentratiekamp te Amersfoort, alwaar hij verdachte heeft ontmoet, die daar rondliep met een knuppel en met om de rechterarm een zwarte band, waarop met witte letters stond: „exercitiecommandant”;

dat hij verdachte daar in dat kamp heeft leeren kennen als knuppelaar, en hij meermalen gezien heeft dat verdachte medegevangenen krachtig met zijn knuppel sloeg waar hij ze maar raken kon, en ook, dat verdachte medegevangenen gebukt liet staan en ze daarna met zijn geschoeide voet krachtig tegen het achterwerk schopte;

dat hij op een dag in April 1944 gezien heeft dat een man, die naar hij vernam verraden was dat hij een jood was, in de rozentuin — een door prikkeldraad afgezet gedeelte van het kamp — door SS-mannen en bewakers ernstig mishandeld werd; dat hij toen ook gezien heeft dat verdachte die man overeind hielp — hij lag uitgeput op de grond — en hem vervolgens met de vuist weer neer sloeg;

dat hij toen hij dat zag ongeveer 80 à 90 m. van de rozentuin verwijderd was;

dat er toen dat gebeurde, uit de kring van de andere gevangenen bedreigingen aan het adres van verdachte zijn geroepen, waarop de bevolking van twee blokken — ongeveer 2000 man — kort daarop moest aan-

treden en door een SS-man werd ondervraagd, wie deze bedreigingen had geuit, waarop niemand zich meldde;

dat de aangetreden vervolgens gedurende 3 uur moesten exerceren, welke exercitie bestond in het zoogenaamde robben;

dat verdachte daarbij optrad als knuppelaar, en hij, getuige, toen meerdere malen gezien heeft, dat verdachte gevangenen die bij dat exerceren fouten maakten, met de knuppel sloeg;

dat hij zelf ook mee moest exerceren, en, toen hij op zeker oogenblik zijn hoofd te veel had opgeheven, van verdachte met diens knuppel een krachtigen slag op het achterhoofd kreeg, waarvan hij veel pijn ondervond, en waardoor een buil op de getroffen plaats opkwam;

dat hij verdachte voor hij hem in het kamp ontmoette, reeds kende uit Rotterdam, omdat hij hem daar meermalen met een vischwagentje heeft zien loopen;

4. Huibrecht Leendert van den Berg, 37 jaar oud, melkhandelaar van beroep, wonende te Rotterdam;

dat hij vanaf 3 Maart tot 26 Mei 1944 is opgesloten geweest in het concentratiekamp te Amersfoort, alwaar hij verdachte, dien hij heel goed kent, heeft gezien, die daar de functie had van exercitiecommandant, en rondliep met een knuppel;

dat hij meermalen gezien heeft dat verdachte medegevangenen met die knuppel heeft geslagen;

dat dit meestal gebeurde bij exercities; dat hij wel gehoord heeft dat een gevangene schreeuwde, wanneer hij door verdachte met de knuppel of met de vuisten werd mishandeld;

O., dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat het geval met de jood in de rozentuin op een vergissing berust; dat er echter op een keer in de rozentuin een jongen door SS-mannen mishandeld werd, die een baan over het hoofd geknipt had, gelijk dat in het kamp gebeurde met lieden, die zich meermalen aan diefstallen hadden schuldig gemaakt;

dat die SS-mannen toen tegen hem geroepen hadden: „Frans, kom eens hier” — Frans was de naam, waarmede iedereen door de SS werd aangesproken —;

dat hij er toen dus bij is moeten komen, waarop die jongen tegen hem, verdachte, gezegd heeft, dat hij hem toch ook moest slaan, omdat er dan kans was dat die SS-mannen, die bezig waren hem te vermoorden, hem aan verdachte zouden overlaten, waarop hij er misschien nog levend af zou komen;

dat hij toen ook aan die jongen een paar klappen gegeven heeft;

dat de gevangenen, toen zij hem, verdachte, bedreigden, naar hem opdrongen, waardoor een volksoploop ontstond, waarop een SS-man kwam toegelopen, die hem, verd., vroeg, wat er aan de hand was, waarop hij eerst heeft gezegd van niets, maar later heeft moeten bekennen, wat er tusschen

hem en de andere gevangenen is voorgevalen, waarna er is geëxerceerd;

dat er echter slechts met 480 man en gedurende een half uur is geëxerceerd;

dat hij voordat hij in Amersfoort kwam, in Ommen is geweest, en Frans van de Laar in Amersfoort bij zijn, verdachte's aankomst aldaar tegen verdachte heeft gezegd, dat hij exercitiec commandant moest worden;

dat hij aanvankelijk, toen hij in Amersfoort aankwam, geen werkcommando had, hetgeen hij vervelend vond, omdat dat betekende, dat hij steeds moest exerceren in het kamp, en hij er daarom toe gekomen is te vragen, of er geen werk voor hem was, waarop hij dan, zooals gezegd, door de kampleiding is aangewezen als exercitiec commandant; dat hij echter een buitencommando had willen hebben;

dat hij in den tijd, in de dagvaarding bedoeld in het kamp te Amersfoort verbleven heeft als exercitiec commandant, Nederlander was en wist dat Nederland met Duitschland in oorlog was;

dat hij wel in het kamp met een band om de arm en met een hem als exercitiec commandant uitgereikte knuppel heeft geloopt;

dat hij wel eens bij het exerceren, wanneer er fouten gemaakt werden, een gevangene met de knuppel op het achterwerk geslagen heeft;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte in of omstreeks het tijdvak van 1 Maart 1944 tot 12 April 1944 te Amersfoort, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, in een Duitsch kamp, waar Nederlanders gedetineerd waren en waar hij, verdachte, door of vanwege de kampleiding was aangesteld als exercitiec commandant, verschillende zijner mede-gedetineerden met een tot zijn uitrusting behorende stok (knuppel) heeft geslagen en op andere wijze heeft mishandeld;

O., dat tot deze beslissing reden geven op in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O., dat niet bewezen is, dat verdachte het opzet had te handelen ten voordeele en ten behoeve van den vijand, zoodat hij in zoverre van het hem telastegelegde moet worden vrijgesproken;

O., dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van mishandeling, waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel hem door den vijand geboden, meermalen gepleegd;

O. dat telaste is gelegd en bewezen verklaard, dat verdachte zijn medegedetineerden „heeft geslagen en op andere wijze heeft mishandeld” en deze woorden, in onderling verband gezien, een feitelijke omschrijving van de aan verdachte verweten handelingen geven, terwijl in de term „mishandelen” ligt gesloten het opzet, gericht op het toebrengen van leed;

O. dat verdachte's raadsman heeft aangevoerd, dat de door verdachte gepleegde han-

delingen opleveren mishandelingen, dat verdachte echter niet strafbaar is, vermits hij in noodtoestand heeft gehandeld;

O. dat het Hof den raadsman hierin niet volgen kan;

O. dat het Hof aanneemt dat een deel der terechtzitting gebleken feitelijkheden gestrekt kunnen hebben tot een redelijk doel; dat immers het toebrengen van lichamelijk leed vaak het eenige strafmiddel was, dat ten dienste stond aan de in Duitsche concentratiekampen gedetineerden, die, gelijk algemeen bekend, individueel en collectief door de Duitschers aansprakelijk werden gehouden voor het onderling handhaven van de orde en den dagelijkschen dienst in het kamp, welke verstoring kon leiden tot afschuwelijke gevolgen door ingrijpen van de Duitsche SS.;

da dergelijke handelingen dan ook niet opleveren mishandeling in den zin van art. 300 Sr.;

O. dat evenwel wat betreft andere door verdachte gepleegde feitelijkheden — met name in het geval in de „rozentuin” en de slag, toegediend op het hoofd van getuige de Korte — niet blijkt van eenig redelijk doel, zoodat die wél vallen onder art. 300 Sr.;

dat des raadsmans beroep op noodtoestand in deze gevallen faalt, vermits niet blijkt en het Hof derhalve niet aanneemt, dat omstandigheden of anderszins verdachte tot zulk een ernstige wijze van mishandelen noopten;

O. dat de door verdachte gepleegde misdrijven strafbaar gesteld zijn bij de artt. 10, 57, 300 Sr., en 1 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van enige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren.

No. 161.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE 15 Januari 1946. (Mr. A. L. M. van Berckel).

Beschikking op verzet tegen voorwaardelijke buitenvervolginstelling.

Slechts dringende redenen behooren te leiden tot afwijking van de in art. 11 Besluit Politieke Delinquenten 1945 gestelden algemeenen regel.

In casu zoodanige dringende redenen niet aanwezig.

(Besluit Politieke Delinquenten 1945 artt. 11, 32.)

Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage tegen Jelger Bernard Joseph Frederik de L'Orme, ambtenaar Sociale Zaken, wonende te Pijnacker, waarbij deze voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet op de schriftelijke mededeeling van genoemden Procureur-Fiscaal, dat de buiten vervolging gestelde tijd in verzet is gekomen tegen vermelde beslissing, doch alleen voorzoover betreft de daarbij opgelegde ontzetting uit de rechten, bedoeld in art. 11 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945;

Gezien de stukken, waaronder een door opposant's raadsman ingediend request in oppositie met bijlagen;

Gelet op het in raadkamer gehouden onderzoek, waarbij opposant en zijn raadsman zijn gehoord;

Gehoord het requisitoir van den Procureur-Fiscaal, strekkende tot bekrachtiging der genomen beslissing;

O. dat slechts dringende redenen tot afwijking van den in art. 11 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 gestelden algemeenen regel behooren te leiden en het bestaan van dusdanige redenen bij het onderzoek niet is gebleken;

dat toch gebleken is, dat opposant tijdens den oorlog, in den zomer van 1941 is toegetreden tot de N.S.B. alleen om zijn maatschappelijke positie, waarover hij zich overigens niet had te beklagen, te kunnen verbeteren, dit toetreden geheim gehouden heeft en in November of December 1941 wederom als lid bedankt heeft, toen van hem diensten verlangd werden, welke hij niet wenschte te praesteeren;

dat opposant zich daarna wellicht als een behoorlijk of zelfs goed vaderlander in en buiten zijn ambt heeft gedragen, zooals uit de door zijn raadsman overgelegde verklaringen zoude kunnen worden afgeleid, doch dit niet wegneemt, dat hij door zijn verholen toetreden tot een landsverraderlijke organisatie louter om redenen van klein eigenbelang tijdens een oorlog, welke Nederland met ondergang bedreigde, heeft blijk gegeven van een zoodanig gemis aan beginselvastheid omtrent datgene wat van een goed Nederlander en een goed ambtenaar moet worden verlangd, dat te zijnen opzichte van afwijking van de bij art. 11 gestelde algemeene regelen geen termen aanwezig kunnen worden geacht;

dat opposant weliswaar heeft aangevoerd, dat hij door ontslag als ambtenaar broedeeloos zoude worden en hij zich door ontzetting uit het actief en passief kiesrecht in zijn gevoel van eer voelt aangetast, doch zijn ontslag als ambtenaar voor hem niet noodzakelijk medebrengt, dat hij den dienst der Gemeente Pijnacker heeft te verlaten, indien het bestuur dier gemeente van oordeel is, dat er redenen bestaan hem als arbeidscontractant in dienst te stellen, terwijl de door opposant in 1941 aangenomen onvaderlandsche houding een ontzetting uit actief en passief

kiesrecht voor den tijd van 10 jaar zeker rechtvaardigt;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing, waartegen verzet.

No. 162.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 4 April 1946. (President Mr. A. L. M. van Berckel).

In wezen bestaat geen verschil tusschen het algemeen verzet en het zgn. „beperkt verzet”, zoodat wanneer in het algemeen verzet is gedaan, dit het aanteekenen van beperkt verzet mede insluit. Beperkt opposant dus zijn verzet na afloop van den in art. 21 genoemden termijn, dan brengt dit geen niet-ontvankelijkheid mede.

(Besluit Politieke Delinquenten 1945 artt. 21, 25, 32.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen A, wonende te B, waarbij opposant voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op de schriftelijke mededeeling van voornoemden Procureur-Fiscaal, dat de voorwaardelijk buiten vervolging gestelde in verzet is gekomen tegen de krachtens art. 21 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 van rechtswege geldende ontzetting van de daar bedoelde rechten;

Gezien de stukken;

Gelet op het in raadkamer gehouden onderzoek, waarbij opposant en zijn raadsman zijn gehoord;

Gehoord het requisitoir van den Procureur-Fiscaal, strekkende tot niet-ontvankelijkverklaring van opposant;

O. dat opposant op 23 Januari 1946, dus tempore utili, in het algemeen verzet heeft aangeteekend tegen zijn voorwaardelijke buiten vervolging stelling, en op 19 Februari 1946 dit verzet heeft beperkt tot de ontzetting van de in art. 21 van dat Besluit bedoelde rechten;

O. dat de Procureur-Fiscaal van oordeel is, dat het algemeen verzet tegen een voorwaardelijke buitenvervolginstelling een ander rechtsmiddel is als het z.g. beperkt verzet, dat in art. 32 van het besluit nader wordt geregeld, en opposant dus in dat „beperkt verzet”, als zijnde tardief ingesteld, niet ontvankelijk zoude zijn;

O. dat deze meening naar Ons oordeel geen steun vindt in het Besluit;

dat toch in art. 25 lid 1 in algemeenen zin van verzet wordt gesproken, en in art. 25 lid 2 wordt bepaald, dat het verzet kan worden beperkt tot de ontzetting uit de in art. 21 genoemde rechten;

dat daarna in de artt. 26, 27 en 28 en 30 weer in algemeenen zin van verzet wordt gesproken, en de daar gegeven algemeene voorschriften kennelijk ook toepasselijk zijn, indien de opposant zijn verzet beperkt heeft

tot de ontzetting van de in art. 21 genoemde rechten;

dat alleen art. 32 iuncto 29 een anderen rechter aanwijst voor het geval het verzet is beperkt, en uit den aard van de zaak dien rechter die na summiere kennisneming der stukken oordeelt, enkel de bevoegdheid geeft een nieuwe beslissing te geven binnen de grenzen, waar binnen het verzet door den opposant is beperkt;

dat, waar het in algemeenen zin gedaan verzet mede insluit verzet tegen de ontzetting van de in art. 21 bedoelde rechten uit het vorenoverwogene moet worden afgeleid, dat als rechtsmiddel in wezen geen verschil bestaat tusschen algemeen verzet en het z.g. beperkt verzet, zoodat wanneer in het algemeen verzet gedaan is, dit het aanteekenen van z.g. „beperkt verzet” mede insluit;

dat hieruit volgt, dat beperking van het gedaan verzet na afloop van den in art. 21 voorgeschreven termijn geen niet-ontvankelijkheid van den opposant medebrengt, mits in het algemeen het verzet, gelijk in casu het geval is, tijdig is gedaan;

O. dat het gehouden onderzoek voorts heeft geleid tot de volgende beslissing:

Vernietigt de beslissing door den Procureur-Fiscaal bij het Gerechtshof op 9 Jan. 1946 t. o. v. opposant genomen voorzoover opposant daarbij van rechtswege is ontzet van de bij art. 21 sub 1 Besluit Politieke Delinquenten genoemde rechten.

No. 163.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 4 April 1946. (President Mr. A. L. M. van Berckel).

In casu is er reden om de beslissing van ontzetting uit het recht om ambten te bekleeden te vernietigen, daar anders in den kring, waarin opposant werkzaam is geweest, door verschillende wijze van beoordeeling wanverhoudingen zouden ontstaan.

(Besluit Politieke Delinquenten 1945 art. 21.)

Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage tegen:

X, wonende te Y, waarbij opposant voorwaardelijk buiten vervolging is gesteld.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op de schriftelijke mededeeling van voornoemden Proc.-Fiscaal, dat de voorwaardelijk buiten vervolging gestelde tijdig in verzet is gekomen tegen de krachtens art. 21 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 van rechtswege geldende ontzetting van de daar bedoelde rechten;

Gezien de stukken;

Gelet op het in raadkamer gehouden onderzoek, waarbij opposant en zijn raadsman zijn gehoord;

Gehoord het requisitoir van den Proc.-

Fiscaal, strekkende tot vernietiging van de gegeven beslissing, voorzoover opposant daarbij van rechtswege is ontzet van de in art. 21 sub 1 Besluit Politieke Delinquenten genoemde rechten;

O. dat van algemeen standpunt bezien een ontzetting van het recht om ambten te bekleeden gedurende 10 jaren, ten deze gerechtvaardigd mag heeten, doch Wij van oordeel zijn, dat Wij er t.o.v. opposant rekening mede moeten houden, dat de ontzetting, bedoeld in art. 21, 1 sub 1e van het Besluit Politieke Delinquenten in wezen een zuiveringsmaatregel is, en Wij, hoewel het blijkt, dat t.o.v. de zuivering geenszins door alle daarmede belaste organen dezelfde normen tot gelding worden gebracht, er voor hebben te waken, dat ten minste in engeren kring door een verschillende wijze van beoordeeling geen wanverhoudingen ontstaan;

O. dat bij Ons onderzoek is gebleken, dat opposant, die een goed ambtenaar was van lageren rang, uit misplaatst opportunisme en meenende daardoor het vaderland te dienen, in Februari 1941 lid is geworden van de N.S.B. en zonder daarin eenige misdadige activiteit aan den dag te leggen, lid is gebleven tot December 1941, en toen, volgens de verklaringen van meerdere getuigen, op zijn dwalingen is terug gekomen;

dat Ons bekend is, dat het College (en eenige zijner leden) waarbij opposant als schrijver te klasse werkzaam was, en dat met een maatschappelijk zeer verantwoordelijke taak was belast, gedurende den oorlog verschillende malen een principieel niet te verantwoorden houding heeft aangenomen, welke naar Ons oordeel (ten deele) slechts uit opportunisme is te verklaren, en daarin zóó ver gegaan is, dat het de benoeming van een lid der N.S.B. tot een hoogst verantwoordelijke functie opzettelijk heeft bevorderd;

dat de leden van dit college door de tot beoordeeling aangewezen autoriteiten geen enkel verwijt is gemaakt van de door hen aangenomen houding en het Ons niet rechtvaardig voorkomt opposant met een anderen maatstaf te meten; dat hieruit volgt, dat Wij opposant, die tot de N.S.B. toetrad ongeveer in dezelfde tijdsperiode, dat vorenbedoeld College zich op het standpunt plaatste, dat het lidmaatschap der N.S.B. geen beletsel was een maatschappelijk zeer verantwoordelijk ambt te vervullen, niet mogen beletten zijn zooveel minder verantwoordelijke functie uit te oefenen en zulks des te minder, waar opposant reeds door een detentie van 9 maanden is gestraft en pensioenaanspraken van een ruim 30-jarigen ambtelijken loopbaan bezit;

Rechtdoende:

Vernietigt de beslissing door den Proc.-Fiscaal bij dit Gerechtshof op 26 Januari 1946 t.o.v. opposant genomen, voorzoover opposant daarbij van rechtswege is ontzet van het recht tot het bekleeden ambten.

Bekrachtigt die beslissing voor het overige.

1 Mei

1946 (af. 24)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 164—177

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 164.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 2 April 1946. (Mrs. Prof. Houwing, Dr. Zijlstra, Prof. Eggens).

Onbevoegdverklaring om de gevraagde voorziening te geven, nu van het bestaan van bijzondere omstandigheden als bedoeld in art. 1 lid 7 van E 100 niets is gebleken. Bovendien is het vonnis, waarvan de vernietiging was gevraagd, na de bevrijding gewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 artt. 23, 38.)

De Raad enz.;

Gezien het verzoekschrift van Mr. J. F. Hijmans, notaris H. C. Schalijs en L. van Eesteren, in hun hoedanigheid van beheerders over D. H. de Vries, onder meer handelende onder de naam Algemeen Nederlandsche Assuratiekantoor A.N.A.K., d.d. 9 November 1945;

Gezien het hierop ingekomen antwoord van J. H. C. Swagemakers d.d. 2 Jan. 1946;

Gehoord partijen, requestanten bij monde van Mr. J. F. Hijmans en gerequesteerde bij monde van zijn procureur Mr. W. L. M. Kmitel te 's-Hertogenbosch;

O. dat door requestanten aan den Raad is verzocht de tusschen de Vries en Swagemakers tot stand gekomen rechtsbetrekking, zooals deze is gebleken bij vonnis van den Kantonrechter te 's-Hertogenbosch d.d. 2 Augustus 1945, nader vast te stellen en den inhoud daarvan te bepalen, en tevens uit te spreken, dat genoemd vonnis niet had behoeven te worden geveld, aangezien krachtens art. 17 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (Staatsblad E 133) rechtsgedingen, met betrekking tot het vermogen van een vijandelijk staat, van een vijandelijk onderdaan of van een persoon, als bedoeld in art. 6, lid 1 van dat Besluit, van rechtswege zouden zijn geschorst;

O. dat noch door requestanten zijn gesteld, noch ook van elders zijn gebleken feiten, op grond waarvan de Raad in casu tot eenigerlei voorziening zou zijn bevoegd;

O. dat immers volgens art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (Staatsblad E 100) de Raad slechts bevoegd is van een rechtsbetrekking den inhoud te bepalen in zoverre als zij onbepaald is — hetgeen met de onderhavige geenszins het geval is, onverschillig of zij reeds in een voor partijen bindend vonnis is vastgelegd — en daartoe verder vereischt is, evenals voor het wijzigen eener rechtsbetrekking, dat het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met bijzondere omstandigheden, als gespecificeerd in art. 1 lid 7, onredelijk ware;

O. dat van bijzondere omstandigheden niet is gebleken;

O. dat er geen sprake is van een bevoegdheid van den Raad daarnevens, gegrond op

het enkele feit, dat een rechtsbetrekking in een vonnis is vastgelegd, immers het daartoe door requestanten ingeroepen art. 38 van het Besluit E 100 niets anders behelst, dan dat een door art. 23 van E 100 gerechtvaardigde voorziening op de vastlegging van de rechtsbetrekking in een tijdens de bezetting gewezen vonnis niet zal afstuiten;

dat trouwens het onderhavige vonnis van den Kantonrechter na de bevrijding is gewezen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd ten deze een voorziening te geven.

No. 165.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 30 Maart 1946. (Mrs. Suringar, van der Grinten, Rink).

N.S.B. burgemeester van Ede heeft de termijn tot overname van de waterleiding van de N.V. Edesche Waterleiding Mij. laten voorbijgaan, zonder daarvan gebruik te maken. Redelijk geacht, dat het Gemeentebestuur alsnog de gelegenheid krijgt, zich over de overname uit te spreken.

Overeenkomst tusschen partijen gewijzigd ten aanzien van de daarbij gestelde termijn.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 28 Augustus 1945 van B. en W. der Gemeente Ede, waarin zij stellen:

1. dat de Gemeente Ede in Maart 1935 met de N.V. Edesche Waterleiding Maatschappij, gerequesteerde, een overeenkomst heeft aangegaan, waarbij de aan gerequesteerde verleende concessies tot exploitatie van waterleidingbedrijven in de kadastrale Gemeenten Ede, Bennekom, Lunteren en Geldersch Veenendaal, werden verlengd tot en met 31 December 1945 en in artikel 4 dezer overeenkomst o.m. werd bepaald dat de Gemeente tenminste twee jaar voor het eindigen dezer overeenkomst, derhalve vóór 1 Januari 1944, aan gerequesteerde zou moeten verklaren of zij van de haar verleende bevoegdheid tot overneming van de bedrijven gebruik wilde maken, bij gebreke waarvan de gerequesteerde de bevoegdheid zou hebben de concessies te behouden, mits van den wil daartoe kennis gevende aan de Gemeente binnen 1 maand na 1 Januari 1944;

2. dat de toenmalige N.S.B.-Burgemeester Th. C. van Dierendonk, waarnemende de taak van den Gemeenteraad op grond van artikel 3 der 8ste verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied (No. 152/1941), heeft na-

gelaten vóór 1 Januari 1944 van de bevoegdheid tot overname gebruik te maken;

en vorderen, dat de betreffende bepaling van artikel 4 alsnog zoodanig gelezen wordt, dat de Gemeente Ede het recht behoudt om van haar voormelde bevoegdheid gebruik te maken tot een nader te bepalen datum;

Gezien het tijdig door gerequesteerde ingediende schriftelijk verweer, inhoudende dat de gemeente Ede rechtsgeldig door haar Burgemeester is vertegenwoordigd geweest van 11 Augustus (lees: 1 September) 1941 tot den dag der bevrijding, zijnde voor Ede 17 April 1945, zoodat die Gemeente gebonden is aan het door dien Burgemeester laten verstrijken van den datum 1 Januari 1944 zonder gebruik te maken van de overnamebevoegdheid; dat gerequesteerde binnen een maand na 1 Januari 1944 de vereichte kennisgeving heeft gedaan, zoodat de overeenkomst rechtsgeldig is verlengd tot en met 31 December 1955;

O. in rechte:

dat door het door den Burgemeester laten voorbijgaan van den gestelden termijn zonder van de bevoegdheid tot overname gebruik te maken, gevolgd door de voormelde kennisgeving van gerequesteerde, tusschen partijen, ingezetenen van het Koninkrijk, een rechtsbetrekking is tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, als omschreven in art. 23 1ste lid sub a van het Besluit E 100;

dat derhalve de Raad bevoegd is deze rechtsbetrekking, ook als des Burgemeester's nalaten rechtsgeldig moet worden geacht, nietig te verklaren, dan wel gewijzigd vast te stellen, mits de Raad tevens van oordeel is dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn;

dat deze onredelijkheid voortvloeit uit de bijzondere omstandigheden, waaronder de verlenging der overeenkomst tot stand is gekomen en de Raad dan ook van oordeel is dat het redelijk moet worden geacht dat het na de bevrijding krachtens van vreemde smetten vrije wettelijke bepalingen in functie getreden Gemeentebestuur alsnog de gelegenheid krijgt om zich over de overname uit te spreken;

Rechtdoende:

Wijzig de in den aanvang van het jaar 1945 tot stand gekomen verlenging der tusschen partijen bestaande overeenkomst van Maart 1935 in dezer voege dat die overeenkomst met behoud overigens van alle andere bepalingen zal voortduren tot en met 31 December 1948, zoodat de Gemeente Ede vóór 1 Januari 1947 zal moeten verklaren of zij van haar bevoegdheid tot overname zal gebruik maken.

No. 166.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 22 Dec. 1945. (Mrs. De Gaay Fortman, Bolkestein, Schölvinck, Sch. b. N. Meyer en Majoor De Nijs Bik).

Aan iemand, die in contact stond met den Sicherheitsdienst, mededeelingen doen over het illegale werk van een inwoner te Hilversum. Aan de Feldgendarmerie te Hilversum mededeelen, dat die persoon door de illegaliteit wordt ondersteund. Een bezorger van illegale blaadjes verraden.

(B.B.S. art.26 en Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Anna Pieterella Johanna Entink, telefoniste, wonende te Rotterdam, Stationssingel 55, tijdelijk wonende te Hilversum, Heerenstraat 22, gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat zij

A. te Zwartsluis, althans in Nederland, in of omstreeks 1942, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan haar tante te Rotterdam, die in contact stond met den „Sicherheitsdienst" van den vijand, heeft medegedeeld, dat B. van der Berg te Zwartsluis illegaal werkzaam was, onder meer den door den Sicherheitsdienst gezochten Gemeente-secretaris van Zwartsluis over het Zwarte Water had helpen ontvluchten;

B. daarna te Bussum en vanaf October 1943 te Hilversum, althans in Nederland, gedurende den tijd van voormelden oorlog als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan haar voornoemde tante heeft medegedeeld dat voornoemde B. van der Berg, toen wonende te Bussum en vanaf October 1943 te Hilversum, aan zijn radiotoestel luisterde naar een verboden zender, althans mededeeling heeft gedaan over het illegale werk van dezen;

C. te Hilversum, althans in Nederland in den aanvang van 1945, althans gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmerie te Hilversum, althans aan een Duitsche instantie heeft medegedeeld, dat voornoemden van der Berg door de illegaliteit met geld werd ondersteund, een beschrijving heeft gegeven van J. Jansen te Hilversum, die dit geld placht te brengen met mededeeling van data en uren, waarop dit gemeenlijk geschiedde en later na diens arrestatie hetzelfde ten aanzien van het meisje, die dit geld in diens plaats bracht, heeft medegedeeld, dat voornoemden van der Berg een schuilplaats had in den kelder van zijn buurman, heeft medegedeeld, dat Jan Scholte te Hilversum il-

legale blaadjes bij voornoemden van der Berg bezorgde, een foto van van der Berg heeft afgegeven, en aldus zoowel

1. opzettelijk B. van der Berg, J. Jansen, het meisje en Jan Scholte allen voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, welke feiten ten gevolge hebben gehad, dat B. van der Berg voornoemd door den vijand eerst omstreeks 1942 werd gearresteerd en gedurende twee maanden van zijn vrijheid beroofd en vervolgens omstreeks October 1943 werd gearresteerd en gedurende vier maanden van zijn vrijheid beroofd;

dat J. Jansen door den vijand omstreeks den aanvang van 1945 werd gearresteerd en vervolgens gefusileerd;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

getuige Berend van der Berg:

dat hij in October 1943 met zijn vrouw en de verdachte in Hilversum is gaan wonen; dat hij, toen hij drie weken in Hilversum woonde, is gearresteerd door de Feldgendarmerie en daarna gedurende vijf maanden in Deutsche gevangenschap heeft verbleven;

dat hij vanaf September 1944 door de illegaliteit met geld werd gesteund, welk geld hem op geregelde tijden door J. Jansen thuis gebracht werd; dat het hem bekend is, dat genoemde Jansen door de Duitschers is gearresteerd geworden en doodgeschoten;

dat hem ook de geldelijke ondersteuning van de illegaliteit geregeld werd thuis gebracht door een meisje;

dat gedurende den oorlog Jan Scholte te Hilversum hem vaak illegale blaadjes bracht;

Verdachte:

dat zij in October 1943 met de familie van der Berg in Hilversum is gaan wonen, dat het haar bekend is, dat de Heer van der Berg korten tijd daarna door de Feldgendarmerie gearresteerd is en vier maanden weg is geweest; dat zij vóór de arrestatie van van der Berg mededeeling gedaan heeft omtrent diens illegale werk aan haar tante te Rotterdam, die, naar haar bekend was, in contact stond met den S.D.;

dat zij in het begin van 1945 drie bezoeken aan de Feldgendarmerie te Hilversum gebracht heeft; dat zij bij haar eerste bezoek bij genoemde Feldgendarmerie mededeeling gedaan heeft, dat van der Berg geldelijke ondersteuning van de illegaliteit genoot en tevens een beschrijving gegeven heeft van den persoon, die deze ondersteuning aan van der Berg kwam brengen en vermeld heeft op welke dagen en uren genoemde persoon dit geld meestal bracht;

dat zij bij haar tweede bezoek bij genoemde Feldgendarmerie mededeeling heeft,

dat een meisje de ondersteuning van de illegaliteit bij van der Berg kwam brengen en van dit meisje een signalement gegeven heeft en bovendien verteld heeft, dat een zekere Jan Scholte, wonende Schoutenlaan te Hilversum, illegale blaadjes bij van der Berg bracht;

dat zij bij haar derde bezoek bij genoemde Feldgendarmerie een foto van van der Berg afgegeven heeft;

dat zij gedurende den oorlog van Nederlandsche nationaliteit was;

O. dat door voormelden inhoud van vorrenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte vanaf October 1943 te Hilversum, gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan haar tante te Rotterdam, die in contact stond met den „Sicherheidsdienst” van den vijand, mededeelingen heeft gedaan over het illegale werk van B. van der Berg, toen wonende te Hilversum; dat zij te Hilversum in den aanvang van 1945 als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmerie te Hilversum heeft medegedeeld, dat voornoemde van der Berg door de illegaliteit met geld werd ondersteund, een beschrijving heeft gegeven van J. Jansen te Hilversum, die dit geld placht te brengen met mededeeling van data en uren, waarop dit gemeenlijk geschiedde en hetzelfde ten aanzien van het meisje, dat dit geld in diens plaats bracht, heeft medegedeeld, dat Jan Scholte te Hilversum illegale blaadjes bij voornoemden van der Berg bezorgde, een foto van van der Berg heeft afgegeven, en aldus zoowel

1. opzettelijk B. van der Berg, J. Jansen, het meisje en Jan Scholte, allen voornoemd, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, welke feiten ten gevolge hebben gehad:

dat B. van der Berg omstreeks October 1943 werd gearresteerd en gedurende vier maanden van zijn vrijheid beroofd;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat niet bewezen is hetgeen de verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is; enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld;” en

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen.”;

Verklaart het bewezene en verdachte strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte tot een gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar met bepaling, dat de schuldige deze straf voor den tijd van vijftien jaar zal ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Beveelt in zoverre de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis;

Ontzet de verdachte voor het leven van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Verleent de verdachte verlov tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 167.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT (Enk. Kamer), 29 Maart 1946. (Mr. de Boer).

Verzoekschrift aangevuld o.a. door invoeging van „Schouwink” als gerequesteerde, en door het petitum, waarbij een beslissing wordt gevraagd „in kort geding” te veranderen in een verzoek om een beslissing ten principale op korten termijn.

Kosten voor transport, pakhuisuur, verzekering, enz. niet ten laste van verzoeker gebracht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 artt. 27, lid 3 en 127.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 25 Januari 1946 van E. van Huiden te Zwolle, strekkende om hem rechtsherstel te verleen in den eigendom van een aantal goederen in dat verzoekschrift omschreven, welke zich thans bevinden onderscheidenlijk onder de fa. „De Wolkam” te Utrecht, de N.V. Machinehandel C. en H. Verbeek en de N.V. „Glaro” te Amsterdam.

O. dat ter terechtzitting zijn verschenen de gerequesteerde in persoon bijgestaan door Mr. G. Benthem, advocaat en procureur te Zwolle, alsmede de gerequesteerde Fa. „De Wolkam” te Utrecht vertegenwoordigd door haar beheerder de heer A. Radstaak te Utrecht en de gerequesteerde N.V. „Glaro” te Amsterdam vertegenwoordigd door haar beheerder Mr. J. Oppenoorth te Hilversum, terwijl de gerequesteerde N.V. Machinehandel C. en H. Verbeek te Amsterdam behoorlijk opgeroepen niet verschenen is;

O. dat het verzoek gegrond is op het feit, dat verzoeker, die Jood is, destijds eigenaar was van bedoelde goederen, welke behoorden tot de inventaris van zijn fabriek;

dat deze goederen tijdens de vijandelijke bezetting onder „Verwaltung” zijn geplaatst en door den „Verwalter” zijn vervreemd;

O. dat de verweerders tegen inwilliging van het verzoek op zichzelf geen bezwaar hebben gemaakt, behoudens, dat de verweerders „Verbeek” en „Glaro” hebben aangevoerd, zooals hieronder is omschreven:

„Verbeek”:

dat zij de van haar opgevorderde goederen in opslag heeft genomen op verzoek van de Centrale Textiel Inspectie van het Rijksbureau voor Textiel en daarop verschotten heeft moeten doen voor loonen en verblijfkosten der monteurs en vervoerders, voor huur van vrachtauto's, voor taxatiekosten, voor pakhuisuur, voor verzekeringen enz. ten bedrage van f 221.26, waarom zij dit bedrag bij de uitlevering der goederen wenscht terug te ontvangen; dat zij verzoekt bij de uitspraak te bepalen, dat deze verweerder van alle verantwoordelijkheid ter zake zal zijn ontheven, indien zij op bevel van den Raad goederen moet uitleveren;

„Glaro”:

dat zij de opgevorderde goederen niet heeft verkregen, aangezien haar bedrijf tijdens de bezetting door G. H. Schouwink is gekocht en de machines zich onder diens bedrijf bevinden;

dat voornoemde Schouwink de goederen voor f 2750 heeft gekocht en een deel der schade, aangezien deze bij de bestaande insolventie van Schouwink ten laste van de „Glaro” zal komen, in billijkheid voor een deel door verzoeker moet worden gedragen;

O. dat de beheerder van de „Glaro”, die tevens beheerder van voormelden Schouwink is, heeft verklaard in beide qualiteiten op te komen en er geen bezwaar tegen heeft ook in laatstgenoemde qualiteit als verweerder te worden beschouwd, waarop verzoeker zijn verzoekschrift dienovereenkomstig heeft gewijzigd en verder nog een wijziging in de omschrijving van een der opgevorderde machines heeft aangebracht, terwijl hij mede heeft verklaard zijn petitum, waarbij hij vraagt „in kort geding” een beslissing te geven, op te vatten als een verzoek om een beslissing ten principale op korten termijn;

O. ten aanzien van het betoog van Verbeek, dat haar verzoek niet voor inwilliging vatbaar is; dat immers, nu gesteld wordt,

dat de goederen door de Centrale Textiel Inspectie van het Rijksbureau voor Textiel in opslag zijn gegeven, de aan dezen opslag verbonden kosten ten laste van deze Inspectie zullen moeten komen, althans niet ten laste van verzoeker zoolang niet beweerde wordt en blijkt, dat de opslag door genoemde inspectie voor of namens verzoekers is geschied;

dat verder een verklaring, houdende ontheffing van elke verantwoordelijkheid van deze verweerster jegens de genoemde inspectie geen zin heeft, daar het vanzelf spreekt, dat deze verweerster niet onrechtmatig handelt, wanneer zij aan de beslissing van den Raad voldoet en dus ter zake daarvan geen aanspraken van welke zijde ook heeft te duchten;

O. ten aanzien van het betoef van de „Glaro” en Schouwink, dat eerstgenoemde, zooals thans tusschen partijen vaststaat, aan de overbrenging van de teruggevorderde goederen in het aan haar door laatstgenoemde afhandig gemaakte bedrijf „part noch deel” had en de vordering, voor zoover tegen haar gericht, dus moet worden afgewezen;

dat zij wellicht tengevolge van de insolventie van Schouwink schade zal moeten dragen, die zij anders op dezen had kunnen afwentelen, maar het niet redelijk is deze schade door verzoeker te doen dragen, waar deze met de betrekking tusschen deze beide verweerders niets te maken heeft;

dat het den Raad evenmin redelijk voorkomt verzoeker te veroordeelen een deel van deze schade aan den verweerder Schouwink te vergoeden, waar Schouwink zelf de goederen heeft gekocht en dus moet hebben geweten, dat ze verzoeker tegen diens wil werden ontnomen, zoodat hij te kwader trouw handelde en schade, welke hij ten gevolge van deze transactie heeft opgelopen, zelf zal moeten dragen;

O. dat de Raad het petitum, dat zeer summier om rechtsherstel vraagt, vooral na de toelichting welke partijen ter terechtzitting hebben gegeven, niettemin duidelijk acht en dit in dien zin opvat, dat nietigverklaring wordt gevorderd van de rechtsbetrekkingen welke tusschen de verweerders en de opgevorderde goederen bestaan, en van de overeenkomsten, waarbij deze goederen uit het vermogen van verzoeker zijn verkocht, met regeling van de gevolgen;

O. dat nu de „Glaro” en Schouwink beide hebben gevraagd de kosten dezer procedure „in elk geval” ten laste van laatstgenoemde te brengen, dit verzoek in overweging zal moeten worden genomen;

dat de Raad het verzoek aldus opvat, dat het de bedoeling van deze verweerders is geweest een kostenveroordeeling jegens verzoeker niet ten laste van de „Glaro” te brengen, maar deze geheel voor rekening van Schouwink te brengen;

dat, nu verzoeker geen kostenveroordeeling heeft gevraagd, de Raad geen termen aanwezig acht deze uit te spreken en daarmee aan het verzoek van de „Glaro” en Schouwink de grondslag is ontvallen, zoodat

daarover geen beslissing behoeft te worden genomen.

Recht doende in naam der Koningin:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, welke bestaan tusschen de verweerders en de hieronder achter hun naam vermelde goederen:

„De Wolkam”, Jutphaasscheweg 24 A te Utrecht: 1 motorbreimachine Stoll, klasse 10, 130 cm no. 21048, 1 motorbreimachine Stoll, klasse 12, 139 cm no. 21433;

De N.V. Machinehandel C. en H. Verbeek, Kloveniersburgwal 77, Amsterdam: 1 links/links mach. Stoll, klasse 10, 100 cm. no. 7551 enz.;

G. H. Schouwink te Enschede: 1 tricootnaaimachine (überwendung) Köhler enz.;

alsmede de overeenkomsten, waarbij deze goederen uit het vermogen van verzoeker door zijn „Verwalter” zijn verkocht;

Bepaalt, dat deze goederen uiterlijk acht dagen na de ten deze gegeven beslissing ter beschikking van verzoeker moeten worden gesteld.

Wijst de vordering tegen de N.V. „Glaro” af.

No. 168.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 15 Februari 1946. (Mrs. Prof. van Hamel, Mijnlieff, Rohling, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Boswijk).

Hulpverlening aan den vijand: Op een scheepswerf kotters voor de Deutsche Kriegsmarine bouwen en daaraan leveren.

Beroep op overmacht en het ongemeeld laten van vakgenooten, die zich aan ernstiger vormen van collaboratie hebben schuldig gemaakt, verworpen.

Uitvoerige strafmotivering.

Veroordeeling tot voorwaardelijke gevangenisstraffen zomede betaling van geldboeten.

Als bijzondere voorwaarde gesteld, dat verdachten op de hun toebehorende werf voor eigen rekening een motorreddingvlot (exclusief levering en inbouwen van motor) bouwen ten dienste van de Zuid-Hollandsche Maatschappij tot Redding van Schipbreukelingen, zulks ter vervanging van het op het station dier Maatschappij te Cadzand door Duitse oorlogshandelingen vernielde reddingvlot.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen 1. Wilem Jacobus Baerveldt, jachtbouwer, wonende te Zaandam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam; 2. Gerrit Stapel, jachtbouwer, wonende te Zaandam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam; enz.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte Baerveldt is gedagvaard ter zake:

dat hij tezamen en in vereeniging met

Gerrit Stapel ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, althans alleen te Zaandam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1942 en 1 Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand op een door hem, verdachte, en gemelden Stapel voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters voor de Deutsche Kriegsmarine en/of kotters, althans vaartuigen, voor de Deutsche Kriegsmarine heeft omgebouwd tot oorlogsvaartuigen en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat verdachte Stapel is gedagvaard ter zake:

dat hij tezamen en in vereeniging met Willem Jacobus Baerveldt ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, althans alleen, te Zaandam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1942 en 1 Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand op een door hem verdachte en gemelden Baerveldt voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters voor de Deutsche Kriegsmarine en/of kotters, althans vaartuigen, voor de Deutsche Kriegsmarine heeft omgebouwd tot oorlogsvaartuigen en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuige Hendrikus Dirk Benjamin Pommerel:

dat hij vanaf 1939 op de werf van verdachten te Zaandam werkzaam is geweest en daar ook thans nog werkt; dat verdachten omstreeks Mei/Juni 1942 begonnen zijn met den bouw van een nieuwe scheepswerf, welke diende om opdrachten uit te voeren voor de Deutsche Kriegsmarine, bestaande in het bouwen van kotters; dat deze werf in het voorjaar 1943 klaar gekomen is en van dien tijd af tot omstreeks September 1944 verschillende kotters voor de Deutsche Kriegsmarine op de door verdachten geëxploiteerde scheepswerf zijn gebouwd en afgeleverd;

Verdachte Baerveldt:

dat hij tezamen en in vereeniging met zijn compagnon Gerrit Stapel in het tijdvak, gelegen tusschen Juni 1943 en Januari 1945 op de door hem en Stapel voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters heeft gebouwd voor en geleverd heeft aan de

Duitsche Kriegsmarine; dat door hem aanvankelijk geweigerd is schepen voor de Duitse Kriegsmarine te bouwen, doch hij nadien in gemeen overleg met zijn compagnon Gerrit Stapel het voornemen heeft opgevat, toch daartoe over te gaan; dat hij Nederlander is en dit ook altijd is geweest; dat hij wist ten tijde dat hij de schepen voor de Kriegsmarine bouwde en afleverde, dat Duitschland nog met Nederland in oorlog verkeerde;

Verdachte Stapel:

dat hij tezamen en in vereeniging met zijn compagnon Willem Jacobus Baerveldt in het tijdvak, gelegen tusschen Juni 1943 en Januari 1945 op de door hem en Baerveldt voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters heeft gebouwd voor en geleverd heeft aan de Deutsche Kriegsmarine; dat door hem aanvankelijk geweigerd is schepen voor de Deutsche Kriegsmarine te bouwen, doch hij nadien in gemeen overleg met zijn compagnon Willem Jacobus Baerveldt het voornemen heeft opgevat, toch daartoe over te gaan; dat hij Nederlander is en dit ook altijd is geweest; dat hij wist ten tijde dat hij de schepen voor de Deutsche Kriegsmarine bouwde en afleverde, dat Duitschland nog met Nederland in oorlog verkeerde;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte Baerveldt tezamen en in vereeniging met Gerrit Stapel ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, te Zaandam als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak, gelegen tusschen 1 Januari 1942 en 1 Januari 1945, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand op een door hem, verdachte, en gemelden Stapel voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters voor de Deutsche Kriegsmarine heeft gebouwd en deze heeft geleverd aan de Deutsche Kriegsmarine en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend" en

dat verdachte Stapel tezamen en in vereeniging met Willem Jacobus Baerveldt ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, te Zaandam als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak, gelegen tusschen 1 Januari 1942 en 1 Januari 1945, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand op een door hem, verdachte, en gemelden Baerveldt voor gezamenlijke rekening geëxploiteerde scheepswerf kotters voor de Deutsche Kriegsmarine heeft gebouwd en deze heeft geleverd aan de Deutsche Kriegsmarine en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het beroep op overmacht behoort te worden verworpen, daar het Hof van mee-

ning is, dat niet een zoodanige pressie van de zijde van den vijand op verdachten is uitgeoefend, dat het hun onmogelijk zou zijn geweest de hun verstrekte opdrachten te ontloopen;

O. dat verdachten zich beroepen hebben op de omstandigheid, dat zij van alle scheepswerven in het Noorderkwartier het laatst voor den aandrang om voor de Deutsche Weermacht te bouwen zijn gezwicht en hun productie voor die Weermacht ver gebleven is onder die van bedoelde vakgenooten, terwijl dezen na de bevrijding geheel ongemoeid zijn gelaten; dat dit beroep niet kan opgaan, omdat, indien anderen zich aan ernstiger vormen van collaboratie hebben schuldig gemaakt, het Hof meent te mogen verwachten en vertrouwen, dat dezen deswege zullen worden vervolgd en hun gerechte en strenge bestraffing niet zullen ontgaan;

O. enz.;

O. ten aanzien van de op te leggen straf: dat voorop gesteld dient te worden, dat het Hof de omstandigheid, dat collaborateurs gedurende den tijd der bezetting ook welbewust handelingen hebben verricht, welke ten nadeele van den vijand strekken of ten voordeele van het vaderland, zooals in dit geval het op groote schaal opnemen in het bedrijf van arbeiders, die anders naar Duitschland zouden zijn uitgezonden, in het algemeen geenszins als strafverminderende omstandigheid wensch aan te merken, daar het immers van algemeene bekendheid is, dat collaborateurs veelal getracht hebben, zich op bovenomschreven wijze naar twee kanten te dekken en derhalve hun zgn. illegale werkzaamheden of steun aan illegale acties veelal louter uit weloverwogen eigenbelang hebben verricht of gegeven;

O. dat wanneer het Hof ten aanzien van de verdachten met den door hen aan de illegaliteit verleenden steun bij de bepaling van de strafmaat rekening wil houden, zulks berust op de overweging, dat het Hof op grond van het onderzoek ter terechtzitting aanneemelijk acht, dat verdachten ook ten tijde dat zij het hun bij dagvaarding ten laste gelegde hebben begaan, in politiek opzicht ook actief reeds niet aan de zijde van den vijand stonden en de steun, door verdachten in de jaren van 1942 tot 1945 aan illegale acties verleend, als uitvloeisel van hun vaderlandsche gezindheid kan worden beschouwd;

dat het Hof in dit verband wil aanmerken, dat verdachten, blijkens verklaringen van enkele ter terechtzitting gehoorde geuigen, op het moment waarop zij een aanvang hebben gemaakt met de opdrachten voor de Deutsche Kriegsmarine, hun arbeiders in de gelegenheid hebben gesteld, zich uit te spreken over hun wensch, daaraan niet mede te werken, doch eventueel ontslag te nemen;

O. anderzijds, dat het Hof het den verdachten ernstig aanrekent, dat zij zonder dringende noodzaak, noch bukkend voor overmacht, den vijand hulp hebben verleend, door het bouwen van kotters, hebbende het Hof uit al hetgeen ter terechtzitting hier-

omtrent is gebleken, de overtuiging bekomen, dat verdachten geenszins afkeerig waren van de gelegenheid, hun door dit werk geboden, om zodoende de beschikking over een nieuwe werf te krijgen; dat weliswaar verdachten niet onmiddellijk de opdrachten, hun door den vijand gegeven, hebben aanvaard, maar niet van een dusdanige pressie is gebleken, dat niet zonder groot persoonlijk risico de opgedragen werkzaamheden konden worden geweigerd; dat verdachten met de levering van kotters zijn voortgegaan in feite tot aan het einde van den oorlog;

dat tegen de houding van verdachten in het geheel genomen des te nadrukkelijker stelling genomen moet worden, waar onder groote kringen van het volk te allen tijde de verkeerde opvatting heerscht, dat men een voortreffelijk vaderlander kan zijn en blijven en tevens aan den vijand geld verdienen door zaken met hem te doen, die voor zijn oorlogsvoering dienstig zijn;

O. dat ten aanzien van beide verdachten in rekening moet worden gebracht, dat zij reeds een tijd van ruim 8 maanden van hun vrijheid zijn beroofd geweest, terwijl er reden is in de strafbepaling een onderscheid te maken tusschen verdachte Baerveldt en verdachte Stapel, daar laatstgenoemde althans in den beginne heeft blijk gegeven van zijn weigering, de opdrachten voor den vijand te aanvaarden;

O. dat, waar verdachten door hun, door wettige bewijsmiddelen verklaarde handelingen, blijk hebben gegeven van een tekort aan begrip voor de houding, welke burgers als zij behoorden aan te nemen jegens het vaderland, in het bijzonder in verband met het scheepsbouwbedrijf en de scheepvaart, er reden is, bij de hun op te leggen voorwaardelijke straffen eene bijzondere voorwaarde te stellen waardoor hun gedrag in dit opzicht in gunstigen zin beïnvloed kan worden;

Gezien enz.

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat ieder verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: ten aanzien van iedere verdachte: Het medeplegen van „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen of den staat tegenover den vijand benadeelen”.

Verklaart het bewezene en iederen verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Willem Jacobus Baerveldt tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, zoomede tot betaling van eene geldboete van éénuizend gulden;

Veroordeelt voornoemden verdachte Gerit Stapel tot gevangenisstraf voor den tijd van tien maanden, zoomede tot betaling van een geldboete ten bedrage van zeshonderd gulden;

Bepaalt, dat voor beide verdachten de ge-

vangenisstraf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten, op grond dat de veroordeelden zich voor het einde van een proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of gedurende dien proeftijd de navolgende bijzondere voorwaarde niet heeft nagelêefd;

Stelt als bijzondere voorwaarde voor verdedachten, dat zij op de hun toebehoorende werf voor eigen rekening bouwen een aan alle eischen van deugdelijkheid voldoende motor-reddingvlet (exclusief levering en inbouwen van motor) ten dienste van de Zuid-Hollandsche Maatschappij tot Redding van Schipbreukelingen, zulks ter vervanging van en in overeenstemming met de reddingvlet dier maatschappij op haar station te Cadzand, welke door Deutsche oorlogshandelingen is vernield geworden — welke boot zoo spoedig mogelijk zal moeten worden afgeleverd, uiterlijk één jaar voor het verstrijken van den proeftijd van drie jaren, en gedurende den verderen duur van dien proeftijd bij verdachten op normale wijze in onderhoud blijven zal; wordende de heer Procureur-Fiscaal aangezocht bij het toezicht op de naleving der voorwaarde, in nadere bijzonderheden met het Bestuur van voornoemde Maatschappij te rade te gaan, en de behoorlijke aflevering der genoemde vlet mede door dit Bestuur te doen aanteekenen op na te melden afschrift der sententie.

Bepaalt, dat een gewaarmerkt afschrift van het gedeelte dezer sententie, hetwelk de straftoemeting betreft, aan ieder der verdachten zal worden uitgereikt;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachten meer of anders is ten laste gelegd, dan als bewezen verklaard is aangenomen.

Spreekt verdachten daarvan vrij.

No. 169.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 22 Dec. 1945. (Mrs. de Gaay Fortman, Bolkestein, Schölvinck, Sch. b. N. Meyer en Maj. De Nijs Bik.)

1. Bij een N.S.B.-burgemeester schriftelijk het luisteren naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender aangeven.

2. Werkzaam zijn voor den Nederlandschen Volksdienst en Winterhulp Nederland resp. als buurtshapshoofd, plaatselijk leider en kringleider.

(Artt. 26 B.B.S. en 102 W. v. Sr.).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Gerrit Herman Willem Nout, psychometrist, wonende te Hilversum, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam, enz.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

A. dat hij te Hilversum, althans in Nederland, op of omstreeks 12 Mei 1942 althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den oorlog bij den toenmaligen Nationaal-Socialistischen Burgemeester te Hilversum schriftelijk heeft aangegeven dat ter gemeente-secretarie, afdeling „Bevolking” te Hilversum het personeel zich schuldig maakte aan het luisteren naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender en dat dit speciaal deed de ambtenaar H. M. Woudman te Hilversum, die, teneinde die nieuwsberichten te kunnen beluisteren met stilzwijgende toestemming van zijn superieuren te laat ter secretarie verscheen om bij zijn komst ter secretarie van het beluisterde mededeeling te kunnen doen en aldus zoowel

1. opzettelijk het personeel ter gemeente-secretarie, afdeling „Bevolking” en in het bijzonder H. M. Woudman voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers, of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat hij te Hilversum, althans in Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland is werkzaam geweest voor den Nederlandschen Volksdienst en voor Winterhulp Nederland en wel belangeloos als buurtshapshoofd vanaf omstreeks October 1943 tot omstreeks September 1944 en gesalarieerd eerst als plaatselijk leider en vervolgens als kringleider vanaf omstreeks September 1944 tot aan de capitulatie van den vijand en aldus den vijand hulp heeft verleend.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

Getuige Hendrik Jan Meerman:

dat hij in 1942 opdracht ontvangen heeft van den commissaris van politie te Hilversum een onderzoek in te stellen naar aanleiding van een brief, welken de burgemeester van Hilversum ontvangen had van verdachte; dat hij, Meerman, dezen brief gelezen heeft; dat in dezen brief stond vermeld, dat personeel van de gemeente-secretarie te Hilversum zich schuldig maakte aan het luisteren naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender, en dat de ambtenaar Woudman met goedvinden van zijn superieuren te laat op kantoor kwam, teneinde gelegenheid te hebben naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender te luisteren, waarna Woudman bij zijn komst op de afdeling deze nieuwsberichten aan meerdere leden van het secretarie-personeel mededeelde;

dat hij, Meerman, bedoeld onderzoek ingesteld heeft en wel in den tijd, dat over-

trekkingen van het verbod om naar den Engelschen zender te luisteren door de Duitschers berecht werden;

dat het hem, Meerman, bekend is, dat verdachte tegen het einde van den oorlog werkzaam was voor den Nederlandschen Volksdienst;

Verdachte:

dat hij op 12 Mei 1942 een brief geschreven heeft aan den toenmaligen Nationaal Socialistischen burgemeester van Hilversum, waarin hij, verdachte, mededeelde, dat op de afdeeling bevolking van de gemeente-secretarie te Hilversum de heer Woudman zich schuldig maakte aan het luisteren naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender, evenals andere leden van het personeel, en dat het genoemden Woudman door diens superieuren stilzwijgend werd toegestaan te laat ter secretarie te verschijnen om bij zijn komst ter secretarie mededeeling van de door hem beluisterde Engelsche berichten te doen;

dat hij in Hilversum tijdens den oorlog werkzaam is geweest voor den Nederlandschen Volksdienst en voor Winterhulp Nederland en wel belangeloos als buurtschapshoofd vanaf omstreeks October 1943 tot omstreeks September 1944, en gesalarieerd, eerst als plaatselijk leider en vervolgens als kringleider, vanaf omstreeks September 1944 tot aan de capitulatie van Duitschland;

dat hij altijd van Nederlandsche nationaliteit is geweest;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan, en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Hilversum op 12 Mei 1942 als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Nederland tegen Duitschland bij den toenmaligen Nationaal-Socialistischen burgemeester te Hilversum schriftelijk heeft aangegeven, dat ter gemeente-secretarie, afdeeling „Bevolking”, te Hilversum, het personeel zich schuldig maakte aan het luisteren naar de nieuwsberichten van den Engelschen zender, en dat dit speciaal deed de ambtenaar H. M. Woudman te Hilversum, die, teneinde die nieuwsberichten te kunnen beluisteren, te laat ter secretarie verscheen om bij zijn komst ter secretarie van het beluisterde mededeeling te doen en aldus zowel

1. opzettelijk het personeel ter gemeente-secretarie, afdeeling „Bevolking” en in het bijzonder H. M. Woudman voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

dat verdachte te Hilversum opzettelijk

gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland is werkzaam geweest voor den Nederlandschen Volksdienst en voor Winterhulp Nederland en wel belangeloos als buurtschapshoofd vanaf omstreeks October 1943 tot omstreeks September 1944, en gesalarieerd eerst als plaatselijk leider en vervolgens als kringleider vanaf omstreeks September 1944 tot aan de capitulatie van den vijand en aldus den vijand hulp heeft verleend.

O. enz.;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is; enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld”, en „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”;;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte tot een gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaar, met bepaling dat de schuldige deze straf voor den tijd van vijf jaar zal ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, wat verdachte meer of anders is te laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Ontzet den verdachte voor het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 170.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 20 November 1945. (Mrs. van Berckel, Prof. van Oven, Burgersdijk, Luit.-Gen. Best, Gen.-Maj. Baron van Lawick).

De Nederlandsche Landwacht.

Nu bij art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen is bepaald, dat de verordening van den Rijkscommissaris dd. 12 November 1943 no. 110, waarbij de Nederlandsche

Landwacht werd gereguleerd, geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, kan dit instituut niet naar haar karakter rechtens, doch slechts naar haar feitelijk karakter worden beoordeeld; in het bijzonder kan hierbij niet worden gelet op de in bovengenoemde verordening neergelegde doelstelling, welke onwaarsachtig was en in strijd met de feiten.

Wel kan daarbij gelet worden op deze verordening als feitelijk gegeven voorzover daaruit kan worden gelezen hoe de organisatie en bevelvoering was; hieruit blijkt dat de Landwacht een feitelijk Duitsch karakter droeg.

Verdachte, die tijdens zijn toetreden in Januari 1945 wist, dat de Landwacht gekleed was in Duitsche uniformen, bewapend was met Duitsche wapens en onderworpen aan het Duitsche tuchtrecht, had diensgevolge een voldoende inzicht in het wezenlijke karakter van dezen dienst.

(Sr. art. 101.)

(Men vergelijke het hierop volgend arrest van den Bijzonderen Raad van Cassatie.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Karel Peter Scheps, pianostemmer, wonende te Leiden, thans gedetineerd in de Strafgewangenis te Scheveningen (Cellenbarak), verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. J. W. M. Aarts, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij als Nederlander op of omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden, althans in Nederland, opzettelijk vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen krijgsdienst, althans in Duitschen staatsdienst of publieken dienst is getreden immers is togetreden tot de Nederlandsche Landwacht, althans de Landwacht Nederland;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij, Nederlander zijnde, omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden is togetreden tot de Nederlandsche Landwacht; dat het hem toen bekend was, dat de Nederlandsche regering te Londen den oorlog met Duitschland voortzette en Nederlandsche strijdkrachten onder haar bevel oorlogshandelingen tegen Duitschland verrichtten;

dat hij togetreden is tot de Landwacht na besprekingen dienaangaande met getuige Kolk, en zich aan deze als lid heeft opgegeven; dat hem toen bekend was, dat de Nederlandsche Landwacht een publieke dienst was en bewakings- en politiediensten verrichtte gekleed in Duitsche uniform en

bewapend met Duitsche wapenen en de Nederlandsche Landwacht onderworpen was aan een Duitsch Tuchtreglement;

O. dat ter terechtzitting is verklaard door getuige Kolk:

dat hij in Januari 1945 commandant was van de Nederlandsche Landwacht Sectie Leiden; dat verdachte zich toen aan hem na dienaangaande met hem gevoerde besprekingen als lid van de Nederlandsche Landwacht heeft opgegeven, zonder dat eenige pressie of bedreiging op hem is uitgeoefend;

O. dat uit de geschiedenis van het instituut der Nederlandsche Landwacht blijkt, dat dit een politie-organisatie was, waarin uitsluitend leden van de N.S.B. en nevenorganisaties werden opgenomen, door den leider der N.S.B. in het leven geroepen om de leden dier beweging te beschermen en daarna door den Rijkscommissaris gereguleerd bij verordening d.d. 12 November 1943 no. 110;

dat de Rijkscommissaris in zijn kwaliteit van drager de facto van het gezag der Nederlandsche regering in het bezet gebied, de bevoegdheid miste een politie-organisatie van aard en strekking als de Nederlandsche Landmacht wettelijk te reglementeeren, en art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen dan ook bepaalt, dat bovengenoemde verordening moet worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest;

dat hieruit volgt, dat de Nederlandsche Landwacht geen wettig Nederlandsch politie-organisaan was, en de vraag of zij desalniettemin de facto, na het feitelijk in werking treden van Verordening 110-1943, een Nederlandsch, of wel een Duitsch karakter bezat, slechts na een onderzoek naar haar feitelijke doelstellingen, haar organisatie en haar bevelvoering zal kunnen worden beantwoord;

O. dat de Nederlandsche Landwacht werd opgericht uit, en ter bescherming van, een landsverraderlijke groep Nederlanders, die den vijand hulp verleende, en na door den Rijkscommissaris te zijn gereguleerd, door den vijand, geheel in strijd met de onwaarsachtige omschrijving van haar taak in Verordening 110-1943 als „handhaving van de openbare orde en bescherming van leven en goed van de ordelievende bevolking”, werd gebezigd om rechtstreeks zijn belangen te dienen, onder meer door het opsporen van radiotoestellen, wapenen z.g. illegale lectuur en ondergedoken personen, en aldus een taak verrichtte, welke krachtens paragraaf 5 van Verordening 3-1940 van den Rijkscommissaris uitdrukkelijk aan de Duitsche, in tegenstelling met de Nederlandsche, politie, was toegewezen;

O. dat Verordening No. 110-1943, waaruit kan worden afgelezen hoe in feite haar organisatie en bevelvoering was, voorts bepaalt, dat de Nederlandsche Landwacht van den Commissaris-Generaal voor Openbare Veiligheid en Hoogeren S.S. en Politieleider politiebevoegdheden verkreeg, door hem bewapend werd, onder zijn bevel stond en door hem nader zou worden georganiseerd, voor

wat betreft het dekken der kosten, de bezoldiging der leden en andere aangelegenheden van dienst, zoomede dat hare leden onderworpen waren aan een door hem uitgevaardigd tuchtreglement en aan de bijzondere rechtspraak in strafzaken voor leden van de S.S. en leden van de Politie-organisaties met een bijzondere taak;

dat uit deze regelingen het Deutsche karakter van de Nederlandsche Landwacht sterk naar voren treedt, vooral wanneer men deze leest in verband met paragraaf 5 van het decreet d.d. 3 Juni 1940 van den Rijkscommissaris betreffende den organisatorischen opbouw van de dienstbureaux van den Rijkscommissaris waarin wordt bepaald, dat de Hoogere S.S. en Politieleider het bevel heeft over de Deutsche politie-eenheden in tegenstelling met de Nederlandsche politie, welke slechts onder zijn toezicht wordt geplaatst en van hem de noodige bevelen ontvangt;

dat regelingen, als die van Verordening 110-1943 betreffende de Nederlandsche Landwacht dan ook wat vorm en inhoud betreft in de Deutsche Verordeningen met betrekking tot Nederlandsche politie-organen nergens worden aangetroffen;

dat Verordening No. 110-1943 weliswaar nog bepaalde, dat Verordeningen nos. 57-1942 en 67-1942 betreffende de vrijwillige hulppolitie op de Nederlandsche Landwacht van overeenkomstige toepassing waren, terwijl de Nederlandsche hulppolitie blijkens laatstgenoemde verordeningen wellicht een Nederlandsche politiedienst was, doch hieraan geen argument kan worden ontleend om de Nederlandsche Landwacht te dien opzichte met de Nederlandsche hulppolitie gelijk te stellen;

dat toch bij Verordening no. 110-1943 de toepasselijkheid van Verordeningen nos. 57 en 67 1942 afhankelijk is gesteld van den wil van den over de Nederlandsche Landwacht bevelvoerende Deutschen Hoogeren S.S. en Politieleider, waardoor het gezag over dien dienst uiteindelijk geheel in zijn handen lag, van welk gezag door hem dan ook een ruim gebruik is gemaakt, door de Nederlandsche Landwacht, deels geheel los van de Nederlandsche politie-organen, rechtstreeks hulpdiensten voor den vijand te doen verrichten, en zelfs tenslotte onderdeelen daarvan daadwerkelijk aan den gewapenden strijd tegen Nederland's bondgenooten te doen deelnemen;

dat bovendien de Nederlandsche politie-organen hun politionele bevoegdheden ontleenden aan desbetreffende wetten of verordeningen, terwijl de Nederlandsche Landwacht deze blijkens Verordening no. 110-1943 had te ontvangen rechtstreeks uit handen van den Hoogeren S.S. en Politieleider, aan wien de leden van de Nederlandsche Landwacht, die de verklaring aflegden van gehoorzaamheid aan hun superieuren, zich bovendien door die verklaring rechtstreeks verbonden;

dat de Nederlandsche Landwacht dus blijkbaar bedoeld was als een zelfstandig

politie-orgaan, dat in het Nederlandsche politie-apparaat slechts in zooverre werd ingeschakeld, als de Deutsche Hoogere S.S. en Politieleider dit wenschte en blijkens haar feitelijke doelstellingen, organisatie en bevelvoering was een Deutsche dienst;

O. dat verdachte ter terechtzitting er zich op beroepen heeft, niet geweten te hebben, dat de Nederlandsche Landwacht een Deutsche dienst was, doch dit verweer hem niet kan baten;

O. toch, dat het Hof door de opgaven van verdachte ter terechtzitting, dat hij gedurende den oorlog in verschillende functies zeer actief voor de N.S.B. werkzaam was en wist, dat de Nederlandsche Landwacht op het tijdstip van zijn toetreden gekleed was in Deutsche uniformen en bewapend was met Deutsche wapenen en onderworpen aan een Duitsch tuchtreglement, bezwezen acht, dat hij voldoende inzicht bezat in het wezenlijke karakter van dezen dienst en niet ter zake dienende is of zijn inzicht wellicht niet zoover reikte, dat hij bepaaldelijk wist, dat deze dienst als een Deutsche behoort te worden gequalificeerd, zijnde dat een vraag welke slechts door ter zake deskundigen op oordeelkundige wijze kan worden beantwoord;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij als Nederlander omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is togetreden tot de Nederlandsche Landwacht;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: als Nederlander vrijwillig in publieken dienst treden bij eene buitenslandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, strafbaar gesteld bij art. 101 Sr., juncto art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan, waarbij het Hof in het bijzonder gelet heeft op het feit, dat verdachte gedurende den oorlog in verschillende hoedanigheden op zeer actieve wijze aan de acties der landsverraaderlijke Nationaal Socialistische Beweging heeft deelgenomen;

Gezien bovendien artt. 1, 2, 8, 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en art. 28 Sr.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Verleent veroordeelde verlof beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

No. 171.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
20 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Dr. Feber, Maj. Mr. van Driest).

De Nederlandsche Landwacht.

Ten onrechte heeft het Hof de gevolgtrekking gemaakt dat i. v. m. art. 16 Besluit Bezettingsmaatregelen ter bepaling van het karakter van de Nederlandsche Landwacht niet op de verordening van 12 November 1943 nr. 110 zou mogen worden gelet.

Een onderzoek naar het feitelijk karakter van het optreden der Landwacht en van haar feitelijke organisatie leidt wel tot de conclusie dat deze groep personen feitelijk den vijand hulp hebben verleend, maar hieruit kan niet volgen dat zij een onderdeel was van den Duitschen openbaren dienst.

(Sr. art. 101.)

(Men vergelijke de hiervoor staande sententie a quo).

Op het beroep van Karel Peter Scheps, pianostemmer, wonende te Leiden, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van casatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 20sten November 1945 waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in publieken dienst treden bij eene buitenlandse mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 28, 101 Sr., 1, 2, 8, 9 en 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. immers v. t. van de artt. 19 en 101 Sr. alsmede 1 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, omdat het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage bij hare sententie de dato 20 November 1945 bewezen heeft geacht, dat requirant van cassatie als Nederlander op of omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden, althans in Nederland, opzettelijk vrijwillig, wetende, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is getreden tot de Nederlandsche Landwacht, en hem deswege heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf van zeven jaren, zulks ten onrechte, omdat de Nederlandsche Landwacht niet was een Duitsche organisatie, doch een Nederlandsche instelling met politiebevoegdheden ingezet tot handhaving van de openbare orde en tot bescherming van leven en goed van de ordeliëvende bevolking, waaraan niet ardoet de omstandigheid, dat de Nederlandsche Landwacht tijdens zijn optreden stond onder bevel van den Commissaris-Generaal voor de openbare veiligheid en hooger SS en politieleader en zijn leden onderworpen waren aan een bijzonder door den Commissaris-Generaal voor de openbare veiligheid en hooger SS en politieleader uitgevaardigd tuchtreglement en mitsdien het toetreden tot de Nederlandsche Landwacht niet geacht kan worden het treden in Duitschen publieken dienst.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij als Nederlander omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, in Duitschen publieken dienst is getreden, immers is getreden tot de Nederlandsche Landwacht;

O. ten aanzien van het door requirant voorgestelde middel:

dat het Hof uit artikel 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen, hetwelk bepaalt dat onder meer de verordening van den Rijkscommissaris van 12 November 1943 No. 110 geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, afleidt dat de vraag, of de bij die verordening geregelenteerde Nederlandsche Landwacht een Nederlandsch dan wel een Duitsch karakter bezat, slechts na een onderzoek naar haar feitelijke doelstellingen, haar organisatie en haar bevelvoering zal kunnen worden beantwoord, hetgeen dus klaarblijkelijk wil zeggen, dat het karakter van die Landwacht niet uit de verordening zelve of uit daarmee samenhangende voorschriften mag worden afgeleid;

dat het Hof ten onrechte deze gevolgtrek-

king maakte, daar uit genoemd artikel 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen wel volgt, dat de bij de Verordening geregelde Landwacht niet was een wettig staatsorgaan en dat een handeling, op grond van die Verordening verricht, nimmer door die verordening tot een wettige handeling kon worden gestempeld, doch niet dat men, ter bepaling van het karakter van die Landwacht, in het bijzonder bij de beantwoording van de vraag of zij al dan niet een onderdeel van den Duitschen openbaren dienst was, niet op deze verordening zou mogen letten, gelijk het Hof dan ook, in afwijking van zijn aanvankelijk ingenomen standpunt, in de bestreden sententie later zelf doet;

dat hetzelfde geldt ten aanzien van de door het Hof gemaakte opmerking, welke het Hof overigens niet verder uitwerkt, dat de Rijkscommissaris in zijn kwaliteit van drager de facto van het gezag der Nederlandsche regeering in het bezet gebied, de bevoegdheid miste een politie-organisatie van aard en strekking der Nederlandsche Landwacht wettelijk te reglementeeren;

dat bovendien een onderzoek naar het feitelijk karakter van het optreden der Landwacht en van haar feitelijke organisatie wel tot de conclusie kan leiden, dat deze groep personen feitelijk den vijand hulp heeft verleend en dat dit ook de bedoeling van haar leiders was, doch dat daaruit nimmer kan volgen, dat zij een onderdeel van den Duitschen openbaren dienst heeft uitgemaakt;

dat de overwegingen van het Hof betreffende het feitelijk optreden der Landwacht dus ook niet de conclusie kunnen dragen, dat de ten aanzien van dezen requirant bewezen verklaarde feiten opleveren het treden in Duitsche publieken dienst;

dat het ook hierom onjuist is, alleen de feitelijke omstandigheden als grondslag voor de beoordeling te nemen, daar het feitelijk optreden en de bevelvoering van de Landwacht in den loop van haar bestaan niet steeds dezelfde zijn gebleven, met name deze Landwacht in den aanvang als Hulppolitie-orgaan werd ingeschakeld en aan de Nederlandsche Politie-Commandeurs over haar gezagsbevoegdheid werd gegeven, terwijl nadien deze Politie-Commandeurs weer werden uitgeschakeld, waarna de Landwacht feitelijk meer en meer een instrument in Duitsche handen werd;

dat het dan ook juist is, in het bijzonder waar het betreft de strafbaarheid van het toetreden tot deze Landwacht, deze te beoordeelen naar haar officieel aangegeven doelstelling en taak;

dat de deels militaire taak, in de laatste phase van het bestaan van de Landwacht van Duitsche zijde aan haar opgedragen — op grond waarvan ook vele leden uit de Landwacht deserteerden — dan ook niet zonder meer beslissend kan zijn voor haar karakter ten tijde van de toetreding door de individuele leden;

dat de Raad derhalve zelfstandig zal moeten nagaan of hetgeen feitelijk ten laste van

requirant is bewezen verklaard een strafbaar feit oplevert en dat daartoe allereerst zal moeten worden onderzocht of uit de voorschriften, welke opzet en doel van deze Landwacht omschrijven — waaronder in de eerste plaats de verordening van 12 November 1943 no. 110 — volgt, dat deze Landwacht deel uitmaakt van den Duitschen openbaren dienst;

dat de Raad deze vraag ontkennend beantwoordt, daar toch, zooals de Raad reeds eerder besliste, blijkens artikel 1 van laatstgenoemde verordening, de Nederlandsche Landwacht was een door den Leider der Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden uit haar leden en de leden der nevenorganisaties gevormd beschermingscorps, aan het Hoofd waarvan stond een Inspecteur-Generaal, aan wien twee inspecteurs werden toegevoegd, welke drie functionarissen Nederlanders waren;

dat weliswaar blijkens artikel 2 dier verordening deze Landwacht tijdens haar optreden stond onder bevel van den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en Hoogeren SS- en Politieleider, en hierbij aansluitend werd bepaald dat deze Commissaris-Generaal nadere regelingen trof betreffende de organisatie, het optreden en het dekken der kosten der Nederlandsche Landwacht, alsmede betreffende de bezoldiging, verzekering en verzorging van de leden en hun gezinsleden en andere aangelegenheden den dienst betreffende, — waarop dan echter volgt, dat de bepalingen der verordening betreffende de instelling van een Vrijwillige Hulppolitie van overeenkomstige toepassing zijn, tenzij genoemde Commissaris-Generaal anders bepaalt;

dat deze Vrijwillige Hulppolitie, blijkens de betreffende verordeningen, in haar taak, organisatie, bevelvoering en bekostiging was een Nederlandsche politiedienst, ondergebracht bij den gewonen politiedienst, aan welk karakter van deze Hulppolitie niet werd afgedaan, doordat ook voor haar genoemde Commissaris-Generaal de noodzakelijke uitvoeringsvoorschriften had uit te vaardigen;

dat dan ook de omstandigheid, dat de Nederlandsche Landwacht stond onder bevel van dien Commissaris-Generaal — die overigens ook het toezicht had over de Nederlandsche rijks- en gemeentepolitie en haar de noodige bevelen gaf — door hem werd bewapend en van hem politiebevoegdheden ontving, niet beslissend is voor het Duitsche karakter van dit corps;

dat in overeenstemming met genoemde verordening van 12 November 1943 de daarin genoemde nadere regelingen van den Commissaris-Generaal als taak van deze Landwacht aangeven, dat zij is een nationaal-socialistische-zelfbeschermingsorganisatie, ter bescherming van de nationaal-socialistische en van de ordeliëvende bevolking in de Nederlanden, ter bestrijding van politieke moordenaars en saboteurs, ter beveiliging van de voedselvoorziening van de Neder-

landsche bevolking welke door staats- en volksvrijandige elementen en saboteurs in gevaar wordt gebracht, weshalve zij bovendien beschermt de distributiekantoren, de bevolkingsregisters en de voor de voedselvoorziening van de bevolking in aanmerking komende gemeentelijke organen;

dat genoemde nadere regelingen voorts inhouden, dat de leden van de Landwacht-politiebevoegdheden bezitten alleen voor het volbrengen van deze taak, welke taak door dien Commissaris-Generaal uitgebreid kan worden, terwijl de uitvoering van deze taak in handen werd gelegd van de Politie-Commandeurs, die in overleg met de Commandanten van de Landwacht werkzaam moesten zijn;

dat in deze nadere regelingen aan den (Nederlandschen) Directeur-Generaal van Politie werd opgedragen allerlei verdere uitvoeringsbepalingen te maken, terwijl daarin werd voorgeschreven dat de Landwacht betaald zou worden door de betalingsinstanties van de Nederlandsche politie;

dat de hierboven aangegeven taak van de Landwacht op soortgelijke wijze werd omschreven in het zakboekje van de Landwacht waardoor deze taak derhalve meer in het bijzonder ter kennis van de individuele Landwachters werd gebracht, zulks met deze bevoordingen: De taak van de Landwacht Nederland is het voorkomen van aanvallen op leven en eigendom van de nationaal-socialistische en ordelievende bevolking in Nederland en van overvallen op distributiekantoren, arbeidsbureaux, bevolkingsregisters en andere openbare instellingen en op transporten van distributiebescheiden;

dat de in artikel 4 van genoemde verordening van 12 November 1943 gegeven regeling, dat de leden van de Landwacht voor dienstvergrepen en strafbare feiten terecht staan voor een Bijzondere Rechtbank, onder meer bestemd voor leden der SS, weliswaar wijst op een gemengd karakter van het Landwacht-instituut, doch daartegenover de verklaring, door de leden van deze Landwacht af te leggen, slechts inhoudt, dat zij de hun opgelegde plichten zoolang de oorlog duurt getrouw, dapper en onomkoopbaar zullen vervullen, hun superieuren gehoorzaam zullen zijn en over de dienststaangelegenheden ten strengste het stilzwijgen zullen bewaren;

O dat uit het voorgaande naar 's Raads oordeel volgt, dat de Nederlandsche Landwacht, welke werd geregeld bij verordening van 12 November 1943 no. 110, niet was een Deutsche dienst;

dat die Landwacht weliswaar zooals van algemeene bekendheid is, den vijand op velelei wijze hulp heeft verleend, doch dit aan requirant niet is te laste gelegd;

O. dat deze beslissing geenszins medebrengt, dat de leden der Landwacht zich ter verontschuldiging hunner gedragingen zouden kunnen beroepen op de hun te dier zake door hun superieuren gegeven bevelen, daar in het algemeen bezettingsverordeningen, geïnspireerd door de doelstellingen van den

vijand, geen rechtvaardigingsgronden vermogen op te leveren met betrekking tot strafbepalingen, welk juist hulpverlening aan dien vijand en daarmee gelijk te stellen handelingen strafbaar stellen, weshalve het dienst verrichten bij de Nederlandsche Landwacht in het algemeen als hulpverlening aan den vijand worden gestraft;

O. dat derhalve het feitelijke bestanddeel van de bewezenverklaring, dat requirant als Nederlander omstreeks 12 Januari 1945 te Leiden vrijwillig, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht, niet oplevert het strafbare feit omschreven in artikel 101 Sr., en dit bewezen verklaarde ook niet oplevert eenig ander strafbaar feit, zoodat requirant, met vernietiging van de bestreden sententie, te dier zake van alle rechtsvervolgung moet worden ontslagen;

Vernietigt de sententie waarvan beroep;

Rechdoende krachtens art. 105 R. O.;

Ontslaat requirant ter zake van het te lastegelegde en bewezen verklaarde van alle rechtsvervolgung.

No. 172.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 30 Maart 1946.
(Mrs. Suringar, van der Grinten, Rink).

Requetrant niet ontvankelijk verklaard op grond van art. 25 E 133, alsmede art. 126 lid 4.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 22 Augustus 1945 van Salomon Andriess, koopman, wonende te Eindhoven, waarbij hij verzoekt:

Primaair: om de Omnia Treuhand G.m.b.H. te Arnhem te veroordeelen

1. tot het doen van rekening en verantwoording van de aan haar door requetrant afgedragen en nader omschreven activa;
2. tot betaling aan requetrant van het saldo dezer rekening en verantwoording;

Subsidiair: om zoodanige beschikkingen en regelingen te treffen, daaronder begrepen eventueele toepassing van art. 34 Besluit E 100, als de Raad zal vermeenen te behooren;

zulks op grond dat zijn grossierderij in veen en vleesch met toepassing van art. 12 der Verordening 48/1941 door gerequesteerde is geliquideerd, welke liquidatie onder dwang is geschied en op grond waarvan op last van gerequesteerde eenige effecten zijn verkocht aan de N.V. Bank voor Nederlandschen Arbeid, een levensverzekeringpolis van „De Nederlanden van 1845” ad f 2000 is te gelde gemaakt en enkele vorderingen tot een bedrag van f 101.58 zijn geind en door gerequesteerde afgedragen aan de Fa. Lippmann, Rosenthal en Co., van alle welke activa requetrant nimmer rekening en verantwoording, noch de opbrengst heeft ontvangen;

Gezien het tijdig door gerequesteerde ingediende schriftelijk verweer, waarbij zij de gestelde feiten ontkent en in hoofdzaak stelt dat zij geen beheer voor requestrant heeft gevoerd en derhalve niet rekenplichtig aan dezen kan zijn;

O. in rechte:

dat, daargelaten dat

a. de primaire vordering sub 1 niet-ontvankelijk is omdat van iemand, die geen beheer heeft gevoerd, geen rekening en verantwoording kan worden gevraagd;

b. een rekening en verantwoording geen zin heeft, als de te verantwoorden bedragen, gelijk hier, vaststaan;

c. in elk geval deze Raad onbevoegd zou zijn om een beslissing te nemen ten aanzien van die activa, welke effecten zijn in den zin van artikel 39 Besluit E 100;

de primaire vordering in haar geheel niet-ontvankelijk moet worden verklaard, omdat de gerequesteerde is een vijandelijk onderdaan in den zin van art. 2 Besluit E 133, zoodat op grond van art. 25 van dat Besluit rechten of aanspraken op gerequesteerde niet buiten het Beheersinstituut geldend gemaakt kunnen worden;

dat de subsidiaire vordering het lot der primaire moet deelen, doch deze vordering bovendien in strijd met het 4e lid van art. 126 Besluit E 100 in zoodanig algemeene en vage bewoordingen is gesteld, dat daarop geen recht gedaan zou kunnen worden;

Rechtdoende:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn primaire en subsidiaire vorderingen.

No. 173.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 April 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Wilbois, Tabingh Suermond).

Wijziging van de inschrijving in het Handelsregister bevolen in verband met teruggave van de handelszaak. Ontruiming van het door gerequesteerde gehuurde winkelhuis gelast met afgifte van de inventaris aan requestrant tegen betaling van de kostprijs aan gerequesteerde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 22 October 1945 van Mozes Wessels, wonende te Amsterdam, gemachtigden Mrs. B. v. d. Waerden en D. Barmes, waarin verzoeker vraagt nietigverklaring van den verkoop van verzoekers sigarenzaak door de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H. aan W. H. v. Gulik en veroordeeling van van Gulik om met achterlating van de oorspronkelijk aan verzoeker in eigendom toebehoorende inventaris het pand Reguliersbreestraat 38 te Amsterdam te ontruimen en om aan verzoeker te vergoeden alle winsten door van Gulik in

die zaak gemaakt van 23 November 1941 tot heden, op te maken bij staat, kosten rechtens;

Gezien de daarop bij den Raad ingekomen schriftelijke antwoorden van de Omnia Treuhandgesellschaft en van Gulik voornoemd en de verdere overgelegde bescheiden;

O. dat de N.V. Luxe Brood- en Banketbakkerij v/h H. F. C. Maass, eigenaresse van voormeld perceel, geen schriftelijk antwoord heeft ingezonden;

Gehoord ter terechtzitting van 18 Maart 1946 Mozes Wessels en zijn gemachtigde Mr. D. Barmes, W. H. v. Gulik en zijn gemachtigde, Mr. O. G. Veenstra, en Mr. J. R. H. v. Schaik, bestuurder van de Omnia Treuhandgesellschaft voornoemd;

Gelet op de niet-verschijning van de N.V. v/h H. F. C. Maass voornoemd, hoewel behoorlijk opgeroepen om op die terechtzitting aanwezig te zijn;

O. dat de Omnia Treuhandgesellschaft bij schriftelijk antwoord en ter terechtzitting voornoemd heeft aangevoerd, dat de gestelde verkoop van de sigarenzaak heeft plaats gehad als gevolg van de bepalingen van de Verordening No. 48/1941 tot Verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, dat ingevolge de bepalingen van art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen (E 93) genoemde verordening geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, dat dientengevolge de gestelde verkoop van rechtswege nietig is, zoodat de Omnia geacht moet worden noch rechtshandelingen te hebben verricht noch wijzigingen in rechtsbetrekkingen te hebben gebracht en derhalve de artt. 23 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) in dit geval niet toepasselijk zijn;

O. dat Omnia daaraan heeft toegevoegd, dat indien art. 30 van het Besluit E 93 hier toepasselijk moet worden geacht, ook dan het verzoek van M. Wessels niet-ontvankelijk is, daar art. 30 bepaalt, dat geen rechten kunnen worden ontleend aan de bepaling, dat bezettingsregelingen geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, zoolang geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan, en een zoodanige voorziening tot heden niet is getroffen;

O. ten aanzien van het door Omnia gevoerd verweer, dat in aanmerking moet worden genomen dat het hier betreft niet een gewoon rechtsgeding doch een procedure bedoeld in Hoofdstuk III van K. B. E 100 en derhalve de ingestelde vordering beoordeeld moet worden naar het in dat K. B. bepaalde;

O. dat Omnia terecht aanvoert, dat krachtens art. 16 van K. B. E 93 voormelde verordening Nr. 48/1941 geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, doch dit niet medebrengt dat de Raad den gestelden verkoop — al rust die op die verordening — zou mogen beschouwen als van rechtswege nietig;

O. namelijk dat krachtens art. 30 van K. B. E 93 aan het in art. 16 bepaalde geen rechten kunnen worden ontleend, zoolang

geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen der nietigheid van zulk een verordening en derhalve de beslissing omtrent de geldigheid van den gestelden verkoop afhangt van den inhoud dier voorziening;

O. dat volgens Omnia die voorziening nog niet getroffen is, doch de Raad haar hierin niet kan volgen;

O. immers dat — voorzoover hier van belang — het K. B. E 100 in Hoofdstuk III regelingen treft ten aanzien van rechtsbetrekkingen welke tijdens de vijandelijke bezetting zijn ontstaan, gewijzigd of tenietgegaan, met name ook — gelijk uit art. 25 duidelijk blijkt — wanneer zij haar ontstaan, wijziging of tenietgaan danken aan handelingen verricht op grond van een maatregel, die — gelijk voormelde verordening No. 48/1941 — krachtens art. 16 K. B. E 93 geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat derhalve — voorwat deze zaak betreft — K. B. E 100 behelst de bijzondere voorziening bedoeld in art. 30 van K. B. E 93;

O. dat de gestelde verkoop en de aldus ontstane, gewijzigde en tenietgegangene rechtsbetrekkingen vallen onder de omschrijving van voormeld art. 25 K. B. E 100; en nu dat K. B. ten aanzien van de in dat artikel bedoelde rechtsbetrekkingen niet kent nietigheid van rechtswege doch de Raad de bevoegdheid verleent van ze nietig te verklaren, gewijzigd vast te stellen te doen herleven of den inhoud te bepalen, de Raad den gestelden verkoop niet als nietig mag beschouwen, doch wel mag ingaan op de vordering tot nietigverklaring;

O. dat derhalve het verweer van Omnia in beide onderdeelen faalt;

O. dat verzoeker bij de mondelinge behandeling heeft verklaard dat, indien niet kan worden aangenomen, dat de zaak aan van Gulik is verkocht, het verzoek in dien zin wordt gewijzigd, dat slechts wordt verzocht de zaak wederom op naam van Wessels te stellen, en dat voorts het verzoek aldus wordt gewijzigd, dat ingetrokken wordt het verzoek tot veroordeeling van van Gulik om aan verzoeker gemaakte winsten te vergoeden, en dat teruggave van de winkel-inventaris slechts wordt gevraagd tegen kwijtschelding aan van Gulik van diens schuld uit geldleening groot f 600 en tegen betaling bovendien van een bedrag van f 275;

O. dat blijkens overgelegd uittreksel uit het Handelsregister, daarin op 27 Januari 1942 is ingeschreven dat Mozes Wessels is uitgetreden uit het onderhavige bedrijf en dat de zaak voortgezet is onder den naam W. H. van Gulik, waarbij werd opgegeven als eenig eigenaar Willem Huybertus van Gulik en als tijdstip van voortzetting der zaak door den nieuwen eigenaar 14 Januari 1942;

O. dat van de zijde van de Omnia is verklaard dat over deze zaak geen inlichtingen kunnen worden verstrekt;

O. dat gerequesteerde van Gulik heeft ontkend, dat hij van de Omnia de zaak van requestrant heeft gekocht en gesteld, dat hij (van Gulik) met instemming van verzoeker en diens vader omstreeks Januari 1942 de winkel-inventaris van den winkel Reguliersbreestraat 38 voor f 875 van de Omnia heeft gekocht en in dat perceel een eigen sigarenzaak is begonnen; dat hij (van Gulik) om voormeld bedrag van f 875 te kunnen betalen f 600 van den vader van verzoeker heeft geleend;

O. dat verzoeker de betaling van het bedrag van f 875 en de geldleening van f 600 niet heeft ontkend;

O. dat de door verzoeker gestelde verkoop van de handelszaak als geheel niet bewezen is, doch wel voldoende gebleken is, dat ten aanzien van die zaak gerequesteerde met behulp van Omnia en in verband met den koop van den inventaris in de plaats van verzoeker is gesteld en in het Handelsregister is ingeschreven;

O. dat de Raad het verzoek, zooals dit bij mondelinge behandeling is gewijzigd en verminderd, redelijk acht, en van oordeel is, dat ingrijpen niet achterwege behoort te worden gelaten, waaraan niet afdoen de door van Gulik aangevoerde omstandigheden; dat verzoeker en diens vader met de handelingen van van Gulik hebben ingestemd en daaraan hebben medegewerkt, dat van Gulik een geheel ander soort van sigarenzaak heeft opgezet dan die van verzoeker, dat de zaak van verzoeker practisch geen goodwill had, waarvan van Gulik zou hebben kunnen profiteren, en dat verzoeker opzettelijk 5 maanden heeft gewacht alvorens zijn verzoek om rechtsherstel in te dienen;

O. dat Mr. Barmes heeft medegedeeld van de verhuurster van perceel Reguliersbreestraat 38 vernomen te hebben, dat deze bereid is na toewijzing van het verzoek tot rechtsherstel haar medewerking te verleenen, dat de huur van dat perceel wederom op naam van Wessels wordt gezet;

Rechtdoende:

Verklaart vervallen de vermelding in het Handelsregister te Amsterdam, van Willem Huybertus van Gulik als eigenaar van de zaak gevestigd te Amsterdam C, Reguliersbreestraat 38, ingeschreven onder No. 53913;

Beveelt, dat op vertoon van deze uitspraak als eigenaar van die zaak wederom in het Handelsregister zal worden vermeld: Mozes Wessels, geboren te Amsterdam, 12 October 1907;

Beveelt W. H. v. Gulik voornoemd het pand aan de Reguliersbreestraat 38 te Amsterdam te ontruimen, uiterlijk drie weken na de beteekening van deze uitspraak;

Verklaart nietig de omstreeks Januari 1942 plaats gehad hebbende verkoop van de winkel-inventaris zich toen bevindend in gemeld pand door de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H. aan W. H. v. Gulik;

Veroordeelt W. H. v. Gulik die winkel-inventaris aan verzoeker af te geven tegen betaling van f 875;

Bepaalt dat deze betaling tot een bedrag van f 600 zal kunnen geschieden door kwijtschelding aan van Gulik voornoemd van zijn schuld uit hoofde van geldleening aan Jacob Wessels door de(n) rechthebbende(n) op die schuldvordering;

Compenseert de kosten in diër voege, dat iedere partij hare eigen kosten zal dragen.

No. 174.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 3 April 1946. (Mr. Dr. Zijlstra).

Gerequesteerde veroordeeld tot teruggave van het motorjacht aan requestrant. De voorganger in het bezit van het jacht ambtshalve als procespartij in het geding opgeroepen en veroordeeld tot betaling van f 1500 aan gerequesteerde, blijvende voor rekening van gerequesteerde een schade van f 1000 op grond van zijn laakbare onvoorzichtigheid.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 artt. 23, 27, 132.)

*Aan den Raad voor het Rechtsherstel
Afdeling Rechtspraak
's-Gravenhage.*

Geeft eerbiedig te kennen:

Adriaan Eduard van Duyn, wonende te Rotterdam, aldaar domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr. Chr. A. de Ruyter de Zeeuw, van Vollenhovestr. 35;

dat hij einde 1936 eigenaar is van een motorjacht, genaamd „Snip”, welk motorjacht op 5 October 1944 door de Duitsche bezettingsautoriteiten in beslag is genomen;

dat hij omstreeks begin Juni 1945 door middel van de Watersportvereniging te Vlaardingen zijn eigendom heeft teruggevonden, doch het schip toen in bezit was van H. Hoogwerf (ten deze gerequesteerde), wonende te Vlaardingen, Arnold Hoogvlietstraat 11;

dat genoemd schip, toen het ontdekt werd door leden van de Watersportvereniging te Vlaardingen, ontdaan was van den geheelen inventaris, terwijl het boven de waterlijn was overgeschilderd in een donkergrijze kleur;

dat het schip ten tijde van de inbeslag-neming door de Duitschers boven de waterlijn beige van kleur was;

dat requestrant door bescheiden en getuigen afdoende kon aantoonen dat het schip hem in eigendom toebehoorde, en de Commissie Teruggaven Vaartuigen te Rotterdam dan ook een verklaring heeft afgegeven, dat requestrant in gemoede het bewijs geleverd had, dat het vaartuig hem in eigendom toebehoort, zoodat het schip werd vrijgegeven;

dat de bezitter H. Hoogwerf (gerequesteerde) ook te kennen gaf, dat hij wel aan-

nam, dat requestrant de rechtmatige eigenaar was van het vaartuig, doch desniettegenstaande niet bereid was het schip aan requestrant af te geven;

dat gerequesteerde zeide het vaartuig gekocht te hebben van een zekeren Kurver te Schiedam;

dat gerequesteerde het vaartuig zelfs van de plaats waar het ontdekt was, nl. in de Spoorhaven te Vlaardingen, liet verslepen naar een plaats in de stad, ver van bevaarbaar water;

dat het Adviesbureau voor Rechtsherstel te Rotterdam pogingen heeft gedaan de zaak tot oplossing te brengen, doch deze pogingen zijn mislukt;

dat genoemde Kurver eerst in het geheel niet verscheen, en bij een tweede oproep een vertegenwoordiger zond, die beweerde, dat Kurver het vaartuig weer gekocht had van een zekeren Meyer, die onvindbaar was;

dat gerequesteerde zeide f 2500 aan Kurver betaald te hebben;

dat het volgende voorstel aan partijen in overweging werd gegeven;

alle betrokkenen moesten deelen in de schade door de Duitschers veroorzaakt. Requestrant had echter ruim voldoende schade geleden door de ontredder staat waarin hij zijn eigendom terugvond. Gerequesteerde zou dan f 1000 schade moeten lijden, en genoemde Kurver f 1500. Gerequesteerde zou f 1500 van Kurver ontvangen, en requestrant zou zijn eigendom van gerequesteerde terugontvangen in den toestand waarin het zich op dat oogenblik bevond;

dat dit voorstel door gerequesteerde is afgewezen;

dat requestrant thans genoodzaakt is langs dezen weg teruggave van zijn eigendom te verzoeken;

dat gerequesteerde niet geacht kan worden in deze te goeder trouw geweest te zijn;

dat het immers alom bekend was, dat de Duitschers zich op groote schaal schuldig maakten aan diefstal van dergelijke motorjachten, en men dan ook verplicht geacht kon worden, alvorens tot koop van een dergelijk motorjacht over te gaan, eens terdege naar de herkomst te informeren;

dat de verkooper Kurver dan had moeten verwijzen naar den onbekenden en onvindbaren Meyer, zoodat het dan al duidelijk had moeten zijn, dat het schip hoogstwaarschijnlijk van diefstal, althans misdrijf afkomstig was;

dat dit te meer klemt, daar het schip boven de waterlijn donkergrijs, althans zeer donker van kleur was, voorts beroofd van vitale motoronderdeelen en verderen inventaris, zoodat het zelfs voor een leek duidelijk moest zijn, dat dit schip geen onschuldig plezier vaartuig was, maar voor militaire doeleinden gebruikt was, en dus voor iederen Nederlander van verdachte herkomst, daar de Duitschers immers geen pleziermotorjachten meebrachten uit Duitschland, maar deze, wanneer zij ze noodig hadden van de Nederlanders afnamen;

dat iedereen, die een dergelijke boot

kocht, verplicht geacht moest worden, grondig naar de herkomst te informeeren, en dit zeker voor gerequesteerde gold, die niet voor het eerst een boot kocht, en er verstand van had, zoodat hij zeer zeker had kunnen vermoeden, dat er wat met die boot aan de hand was;

dat gerequesteerde dus redelijkerwijs had behooren te vermoeden, dat het recht van den eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 E 100;

dat gerequesteerde, wanneer hij zich op zijn goede trouw wil beroepen, deze aannemelijk zal moeten maken, ingevolge art. 32 E 100;

dat requestrant zich alle rechten voorbehoudt ten aanzien van de schade welke aan zijn eigendom is toegebracht;

Weshalve requestrant Uw Raad eerbiedig verzoekt te bevelen, dat het hem in eigendom toebehoorende motorjacht „Snip”, dat thans in bezit is van gerequesteerde, aan requestrant zal worden teruggegeven, ter plaatse waar het eerst is ontdekt, nl. in de Spoorhaven te Vlaardingen, zonder dat requestrant tot eenige vergoeding gehouden zal zijn, en met veroordeeling van gerequesteerde in de eventueele kosten van dit geding.

De Afdeling Rechtspraak enz.;

Gezien vorenstaand request met bijlagen;
Gehoord partijen;

O. dat van Duyn heeft gesteld, dat een hem in eigendom toebehoorende motorjacht „Snip” op 5 October 1944 door den vijand is gevorderd;

dat dit vaartuig in Juni 1945 door hem is teruggevonden in het bezit van H. Hoogwerf;

dat hij, van Duyn, thans verzoekt, dat dit motorvaartuig hem zal worden teruggegeven in de Spoorhaven te Vlaardingen, zonder dat hij tot eenige vergoeding van kosten gehouden zal zijn en met veroordeeling der tegenpartij in de kosten;

O. dat Hoogwerf heeft geantwoord, dat hij bedoeld vaartuig geheel te goeder trouw voor f 2500 heeft gekocht van zekeren De Kurver te Schiedam, zoodat hij niet tot teruggave verplicht kan worden, terwijl hij subsidiair heeft verzocht, dat genoemde De Kurver in vrijwaring zal worden geroepen om den tusschen hem, Hoogwerf, en De Kurver gesloten koop te hooren nietig verklaren met veroordeeling van De Kurver tot schadevergoeding en kosten;

O. dat bij de mondelinge behandeling Hoogwerf den eigendom van Van Duyn heeft erkend en zich bereid heeft verklaard het vaartuig aan Van Duyn af te staan, maar heeft volhard bij zijne vordering tot schadevergoeding tegen De Kurver;

O. dat daarna De Kurver door Ons in het geding is geroepen, waarop deze ook zijnerzijds heeft betoogd te goeder trouw te zijn geweest en zich op dien grond tegen eene veroordeeling tot betaling van schadevergoeding heeft verzet;

In rechte: (inzake Van Duyn-Hoogwerf):

O. dat Hoogwerf heeft toegegeven, dat het vaartuig aan Van Duyn in eigendom toebehoorde, voordat het door den vijand aan dezen ontnomen werd, en zich verder bereid heeft verklaard het vaartuig terug te geven;

O. dat ook uit de stukken voldoende blijkt, dat het thans door Van Duyn opgevorderde vaartuig vroeger zijn eigendom is geweest;

O. dat dus de vordering van Van Duyn kan worden toegewezen, behalve, dat Wij geen reden vinden om Hoogwerf te veroordeelen om het vaartuig naar de Spoorhaven te Vlaardingen terug te brengen en Hoogwerf kan volstaan met dit ter beschikking van Van Duyn te stellen, als deze het komt halen;

inzake Hoogwerf-De Kurver:

O. dat door een overgelegde kwitantie bewezen is, dat Hoogwerf het vaartuig voor f 2500 van De Kurver heeft gekocht;

O. dat de vordering tot vernietiging van deze overeenkomst moet worden toegewezen, daar De Kurver niet geslaagd is zijn goede trouw bij de verkrijging zijnerzijds van het vaartuig voldoende aannemelijk te maken;

dat immers De Kurver slechts stelt, dat hij het vaartuig kocht op de schippersbeurs te Rotterdam van een zekeren Meyer uit Den Haag, hem verder onbekend, in desolaten toestand, d.w.z. zonder machines en motor, terwijl het vaartuig donker was geverfd en voldoende aannemelijk is gemaakt, dat bij eenig nader onderzoek gemakkelijk te constateeren was geweest, dat het vaartuig was overgeverfd en dat de oorspronkelijke kleur licht was geweest;

dat dus bij nader, zelfs oppervlakkig onderzoek, hetgeen hij vóór den koop had moeten instellen, hem uit den uiterlijken toestand van het vaartuig had kunnen blijken, dat dit vaartuig in handen van den vijand was geweest en daarmee was gehandeld op een wijze als herhaaldelijk door den vijand werd toegepast in het tijdvak van den koop met soortgelijke vaartuigen in de omgeving van Rotterdam;

dat De Kurver er niet in geslaagd is zijn voorman te ontdekken, wat ook reeds op het ongeregelde van den koop wijst;

dat de bewijsaanbieding, die De Kurver heeft gedaan, moet worden voorbijgegaan, daar dit niet ter zake dienende is, nu uit zijn eigen stellingen blijkt, dat hij zijn verkoper niet kan vinden, waar het juist op aankomt;

dat ook niet beslissend is, dat De Kurver het vaartuig open en bloot in de haven heeft laten liggen, voordat het van vele kenmerkende eigenschappen was ontdaan;

O. dat de vernietiging der koopovereenkomst tengevolge heeft, dat Hoogwerf, die het vaartuig moet afstaan aan Van Duyn, wiens vroegere eigendom voldoende is aangetoond, recht heeft op schadevergoeding;

O. dat Wij echter van oordeel zijn, dat deze schadevergoeding minder moet zijn, dan den door Hoogwerf betaalden koop prijs;

dat toch Hoogwerf zijnerzijds zeer onvoorzichtig heeft gehandeld door in het bewuste tijdvak een vaartuig te koopen, dat verkeerde in een toestand als het onderhavige; dat al kan de goede trouw van Hoogwerf worden aangenomen, zijn bedoelde onvoorzichtigheid toch zeer laakbaar is, daar het juist door zulk soort onvoorzichtigheid mogelijk wordt, dat gestolen goederen van hand tot hand gaan;

O. dat dus Hoogwerf een deel der schade aan zijn onvoorzichtigheid heeft te wijten en Wij dit deel bepalen op f 1000, zoodat De Kurver tot een schadevergoeding moet worden veroordeeld van f 1500, nu Hoogwerf aan dezen als koopprijs f 2500 heeft betaald;

Rechtdoende:

inzake Van Duyn-Hoogwerf:

Verstaan, dat Van Duyn eigenaar is van het ten processe bedoelde motorjacht „Snip”;

Veroordeelen Hoogwerf tot afgifte van dit vaartuig aan Van Duyn, wanneer dit door dezen wordt afgehaald;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde; Compenseert de proceskosten, des dat elke partij haar eigen kosten drage;

inzake Hoogwerf-De Kurver:

Verklaren nietig de tusschen partijen betreffende meergenoemd vaartuig gesloten koopovereenkomst;

Veroordeelen De Kurver om te dezer zake aan Hoogwerf als schadevergoeding tegen bewijs van kwijting te betalen de som van f 1500, met de rente, berekend naar 5 % 's jaars, ingaande één maand na de uitspraak van dit vonnis;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;

Veroordeelen De Kurver in de proceskosten, welke aan zijde van Hoogwerf tot aan deze uitspraak worden bepaald op f 40.

No. 175.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Maart 1946. (Prof. Kollewijn).

Requestrant in kort geding toegestaan, zich bij voorraad te gedragen als eigenaars van aandelen, in voege als nader in het vonnis omschreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 art. 150a.)

S. N. Menco, pro se en q.q. c.s.,
contra:

E. R. S. Krudop, in zijn kwaliteit van beheerder over Hermann Windel G.m.b.H. en de Bielefeld A. G. für mechanische Weberei; gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gehoord partijen, requestanten vertegenwoordigd door Mr. K. J. Edersheim, adv. te Amsterdam, het Nederlandsche Beheers-

instituut vertegenwoordigd door Mr. J. H. A. M. Lampe, alsmede den heer E. R. S. Krudop in persoon;

Ten aanzien van het recht:

O. dat requestanten hebben gesteld en aannemelijk gemaakt, dat zij er belang bij hebben om onverwijld hun rechten als aandeelhouders in N. J. Menko N.V. en de N.V. Spinnerij Roombeek in zooverre te kunnen uitoefenen, dat vergaderingen van aandeelhouders door hen kunnen worden bijeengeroepen en dat een definitief herstel van requestanten in den eigendom der aandelen van genoemde vennootschappen, waartoe het verzoek volgens mondelinge mededeeling van de gemachtigde van requestanten bereids bij de afdeling Effectenregistratie van dezen Raad werd ingediend, geruimen tijd zal vorderen;

O. dat Wij Ons daarom bevoegd achten een onmiddellijke voorziening bij voorraad te treffen;

O. dat requestanten gesteld hebben, dat de leden van het ten requeste bedoelde consortium volledig zijn voldaan en geen rechten op de meergenoemde aandelen pretendeeren, welke stelling door de overgelegde produkten 9 (opstelling namen der uiteindelijke aandeelhouders van het consortium, met de nominale bedragen, waarvoor deze in de Naamlooze Vennootschappen N. J. Menko N.V. en de N.V. Spinnerij Roombeek tezamen hebben geparticipeerd, alsmede de bedragen, welke zij terugontvangen hebben) en 17 (schrijven van Mr. D. te Winkel d.d. 11 Maart 1946) in verband met de ter rechtzitting afgelegde verklaringen van Mr. Edersheim en den heer Krudop genoegzaam is bewezen;

O. dat Dr. Franz Reible, de derde koper van de blijkens contract van 21 September 1943 (prod. 1e) verkochte aandelen N. J. Menko N.V., blijkens mondelinge verklaring van den heer Krudop als beheerder van Hermann Windel G.m.b.H. en de Bielefelder A.G.; heeft medegedeeld, dat hij zijn aandelen heeft moeten overdragen aan H. Windel, zoodat wel vaststaat, dat alle aandelen, gelijk ten requeste gesteld, in handen zijn gekomen van Hermann Windel G.m.b.H. en de Bielefelder A.G.;

O. dat de heer J. H. A. M. Lampe namens het Nederlandsche Beheersinstituut en de heer E. D. S. Krudop als beheerder van Hermann Windel G.m.b.H. en de de Bielefelder A.G. hebben verklaard met het verzoek van requestanten — de eerste met de beperking door Ons hieronder aangebracht — in te stemmen;

O. dat op grond van het bovenstaande bij Ons geen bezwaar bestaat de gevraagde voorziening te treffen voor zoover deze noodig is om de door requestanten in hun verzoek sub 3 en 4 gespecificeerde maatregelen in het belang van meergenoemde vennootschappen te kunnen nemen, doch geen grond aanwezig is om requestanten toe te staan zich overigens, uitsluitend in hun eigen belang, als eigenares van de genoemde aandelen te gedragen;

Rechtdoende:

Wijzen het verzoek ten deele toe;

Bepalen, dat, in afwachting van een beslissing over de definitieve nietigverklaring van den verkoop der aandelen N. J. Menko N.V. aan Hermann Windel G.m.b.H en de Bielefelder A.G. für mechanische Weberei, alsmede van de aandelen in de N.V. Spinnerij Roombeek aan N. J. Menko N.V., en in afwachting van het definitieve herstel van de oorspronkelijke eigenaren in hun rechten, de requestanten Sigmund Nathan Menko, Alfred Henri Menko, Arthur Menko, Mr. Karel Jozef Edersheim, als bewindvoerder over Ernst Menko, wat betreft de aandelen in N. J. Menko N.V.;

en de requestanten Sigmund Nathan Menko, Alfred Henri Menko, Arthur Menko, Mr. Karel Jozef Edersheim als bewindvoerder over Ernst Menko en E. Hombrink en Mr. K. J. Edersheim, als bewindvoerders over Hugo Hademan, wat betreft de aandelen in de N.V. Spinnerij Roombeek, zich in voege als hieronder nader bepaald zullen mogen gedragen als eigenaren en mitsdien de aan het bezit van de voornoemde aandelen krachtens wet en statuten verbonden bevoegdheden zullen mogen uitoefenen tot het bijeenroepen van, het deelnemen aan en het uitoefenen van stemrecht op vergaderingen van aandeelhouders, met dien verstande, dat de bijeen te roepen algemeene vergaderingen van aandeelhouders meer speciaal zullen kunnen overgaan tot de verkiezing van directeuren in de N.V. N. J. Menko en de N.V. Spinnerij Roombeek, alsmede dat de op deze vergaderingen te verkiezen personen alle rechten en bevoegdheden zullen mogen uitoefenen, welke door de statuten aan de directeuren dezer vennootschappen worden toegekend;

Ontzeggen het meer verzochte;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen den gerequesteerde E. R. S. Krudop in zijn kwaliteit van beheerder over Herman Windel G.m.b.H. en de Bielefelder A.G. für mechanische Weberei, in diervoege, dat beide vennootschappen daarin de helft zullen dragen, in de kosten van dit geding, tot op deze uitspraak van dit vonnis begroot op f 50.

No. 176.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 25 Februari 1946.
(Voorzitter Mr. J. W. Suringar).

President in kort geding zich onbevoegd verklaard, gevraagde ingrijpende beslissing te geven, en requestant naar een beslissing ten principale verwezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer, E 100 art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Adolf Davidson, koopman, wonende te Zwolle, Veenestraat no. 3, in zijn kwaliteit van bewindvoerder voor Daniel Jacobs en Salomon Boektje, destijds handelaren in sportartikelen, sportkleding, elektrische apparaten en verlichtingsartikelen, gewoonde hebbende respectievelijk te Zwolle, Groote Markt no. 18, en te Kampen, Oudestraat 139, te dezer zake woonplaats kiezende te Zwolle ten kantore van Mrs. J. A. en S. Willinge Gratama, advocaten en procureurs aldaar, van wie laatstgenoemde ten deze voor verzoeker als gemachtigde optreedt en als zoodanig dit verzoekschrift onderteekent;

dat Daniel Jacobs, winkelier, in Mei 1940 in huur had van Peter Hubert Peeters, sigarenwinkelier te Zwolle, thans wonende aan de Stationsweg nr. 1 aldaar, een winkelhuus met pakhuis, kelder, bovenwoning en erf, gelegen aan de Groote Markt te Zwolle, aldaar kadastraal bekend in sectie F no. 5803, groot 1 are, 54 centiares;

dat Jacobs in dit pand heeft gevestigd zijn te Zwolle alom en van ouds bekende zaak in sportartikelen, sportkleding, elektrische apparaten en verlichtingsinstrumenten, terwijl Boektje in Kampen een soortgelijke zaak dreef;

dat tusschen Jacobs en Boektje tot 1 Februari 1940 een vennootschap onder firma heeft bestaan, doch deze op genoemde datum is ontbonden, waarna ieder voor zijn eigen rekening zijn zaken heeft voortgezet, Jacobs te Zwolle en Boektje te Kampen, ingevolge waarvan de huur van het pand aan de Groote Markt no. 18 te Zwolle door Jacobs alleen is voortgezet;

dat Jacobs van plan was genoemd pand reeds in 1932 te koop, doch omdat daarvoor toen nog niet voldoende geld beschikbaar was, met genoemde Peeters de gestelde huurovereenkomst is gesloten;

dat deze huur is aangegaan voor den, op zich zelf abnormaal langen tijd van 15 jaren, doch dit is gedaan, omdat Jacobs, met goedvinden van Peeters, bedoeld pand toch van plan was te koop en meende daartoe binnen 15 jaren in staat te zijn, ten bewijze waarvan art. 8 van het huurcontract luidt:

„Tijdens den duur dezer overeenkomst hebben de huurders het recht het gehuurde te koop voor een koopprijs van f 40,000”;

dat door of van wege den bezetter over de zaak van Jacobs aan de Groote Markt no. 18 te Zwolle als „Verwalter” is aangesteld een zekere Töge, later vervangen door een zekere Ortman;

dat laatstgenoemde op last van de bezettende macht deze zaak in den zomer van 1943 heeft geliquideerd;

dat het hierbedoelde pand vervolgens door den eigenaar, genoemden Peeters, is verhuurd aan Mevrouw Tolboom, koopvrouw, handelende onder de naam H. C. Kleinschmidt, mantelhuus „De Ster”, en R.

J. M. Draper, procuratiehouder, echtelieden die dit pand hebben verbonden met hun daarnaast gelegen woning en winkels;

dat verzoekers gehuwd is met de eenige in Nederland aanwezige dochter van Jacobs voornoemd, terwijl laatstgenoemde zijn echtgenoot en diens andere dochter — zoons heeft Jacobs nimmer gehad — hoogstwaarschijnlijk in Polen of Duitschland zijn omgekomen;

dat verzoeker door den Vertegenwoordiger van het Nederlandsche Beheersinstituut te Zwolle op 11 October 1945 is benoemd tot bewindvoerder voor Jacobs en Boektje voornoemd;

dat verzoeker de vroeger alom bekende zaak van Jacobs aan de Grootte Markt no. 18 te Zwolle wil voortzetten, doch daartoe geen medewerking kan verkrijgen van den eigenaar van dit pand, P. H. Peeters, voornoemd, noch van de hierboven sub 8 genoemde tegenwoordige gebruikers;

dat de rechtsbetrekkingen betreffende het pand Grootte Markt 18 te Zwolle tusschen den genoemden eigenaar en deze tegenwoordige gebruikers tijdens de bezetting zijn tot stand gekomen, terwijl de rechtsbetrekkingen betreffende dit pand tusschen Jacobs en den genoemden eigenaar tijdens de Vijandelijke bezetting door dwang althans onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand of wel vanwege personen en instantie's door of vanwege den vijand met macht bekleed zonder geoorloofde oorzaak en op grond van een maatregel van den bezetter die geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zijn te niet gegaan;

dat het gebruik van het hierbedoelde pand voor verzoeker in ieder geval van grootere waarde is, dan voor den tegenwoordige gebruikers, daar laatstgenoemden voor den oorlog en in het begin daarvan hun zaak dreven in het naastgelegen pand en dit nog steeds door hen wordt gebruikt, zoodat zij na afstand van het perceel Grootte Markt 18, weer in hun oude, normale positie worden teruggebracht, terwijl verzoeker van een bevriende relatie tijdelijk met een ander klein winkeltje aan de Nieuwe Haven te Zwolle is voortgeholpen en mitsdien moet trachten ten spoedigste de beschikking terug te krijgen over het perceel aan de Grootte Markt 18, waarheen bovendien de loop van het publiek is gericht, wanneer het zich wenden wil tot de zaak Jacobs;

dat dit beteekent, dat verzoeker zonder het gebruik van het pand Grootte Markt 18 de zaak van Jacobs niet blijvend kan voortzetten, te meer daar geen andere panden verkrijgbaar zijn, terwijl de tegenwoordige gebruikers zonder dit pand hun zaak op de oude, vooroorlogische voet kunnen voortzetten;

dat verzoeker het mitsdien op prijs zou stellen indien door Uwen Raad de tijdens de bezetting ontstane rechtsbetrekkingen betreffende het pand, gelegen aan de Grootte Markt no. 18 te Zwolle tusschen den eigenaar P. H. Peeters en de hierboven sub 8 genoemde tegenwoordige gebruikers geheel

nietig zouden worden verklaard en de te niet gegane rechtsbetrekkingen tusschen dezen eigenaar en Jacobs voornoemd geheel zouden worden hersteld;

dat hiervoor te meer reden is, omdat Jacobs voornoemd, zooals hierboven sub 4 en sub 5 gesteld van plan was het hier bedoelde pand te koopen en daartoe op eigen kosten reeds aanzienlijke verbouwingen aan dit pand heeft doen verrichten;

dat het onrechtvaardig is, dat anderen van de hierdoor ontstane verbeteringen profiteren;

dat de tegenwoordige gebruikers van het hier bedoelde pand bij de hiervoren sub 7 genoemde liquidatie rechtstreeks van den Verwalter goederen hebben gekocht, die het eigendom waren van Jacobs voornoemd, te weten: een kleedingrek, kachel, spiegels, wandlampen en schijnwerpers;

dat verzoeker zich in October j.l. heeft gewend tot den President der Arr.-Rechtbank te Zwolle in kort geding, teneinde de hierboven genoemde Mevrouw A. A. E. M. Tolboom en R. J. M. Draper het pand Grootte Markt 18 te doen ontruimen en ter beschikking van verzoeker te stellen;

dat genoemde President zich bij vonnis dd. 10 October 1945 onbevoegd heeft verklaard van de ingestelde vordering kennis te nemen, van welk vonnis hierbij een afschrift wordt overgelegd;

dat verzoeker van dit vonnis in hooger beroep is gekomen bij het Gerechtshof te Arnhem, doch voortzetting dezer procedure thans geen zin meer heeft in verband met het bepaalde in art. 19 van het besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100), zooals dat is gewijzigd krachtens het bepaalde in het besluit F 272, art. VI, waarbij de president in kort geding onbevoegd is verklaard voorzieningen bij voorraad te treffen in zaken die tot de bevoegdheid van de Raad voor het Rechtsherstel behooren;

dat verzoeker echter het sub 13 genoemde winkeltje aan de Nieuwe Haven ten spoedigste weer moet afstaan aan den eigenaar, die het hem slechts om hem voor korten tijd te helpen beschikbaar heeft gesteld;

dat verzoeker bovendien is opgeroepen voor den militairen dienst en slechts met zeer veel moeite, in verband met zijn bijzondere omstandigheden hiervan uitstel heeft gekregen tot eind Mei 1946;

dat hij er mitsdien het grootste belang bij heeft dat de zaak van Daniel Jacobs op zeer korten termijn wederom in het pand Grootte Markt no. 18 te Zwolle kan worden gedreven;

dat het hier mitsdien een zaak betreft van onverwijlden spoed;

Reden waarom verzoeker zich tot U wendt met het eerbiedig verzoek Mevrouw A. Tolboom en R. J. M. Draper voornoemd bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande verzet of hogere voorziening, behalve ten aanzien van de proceskosten en op de minuut:

A. te veroordeelen om onmiddellijk, althans binnen een dag na betekening van

het in deze te wijzen vonnis, het perceel aan de Grootte Markt te Zwolle, aldaar kadastraal bekend in sectie F no. 5803, hiervoren nader omschreven, met het zijne en de zijnen te ontruimen, te verlaten en ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

B. te bepalen, dat door Mevrouw Tolboom en den heer Draper voornoemd ten behoeve van verzoeker zal zijn verbeurd een dwangsom van f 100 voor iederen dag, dat zij in gebreke mochten blijven aan de onder A uit te spreken veroordeeling te voldoen;

C. de verzoeker te machtigen om, indien door Mevrouw Tolboom en den heer Draper voornoemd aan de onder A uit te spreken veroordeeling niet wordt voldaan, de ontruiming van voorschreven perceel te doen bewerkstelligen door een deurwaarder, bijgestaan door getuigen, zoo noodig met behulp van den sterken arm der politie en op hun kosten;

D. Mevrouw Tolboom en den heer Draper voornoemd te veroordeelen in de kosten van dit geding;

Hetwelk doende enz.

Wij, Voorzitter van de Arnhemsche Kamer van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, beschikkende in kort geding;

Gezien vorenstaand request en de overgelegde stukken;

Gelet op de mondelinge behandeling;

Gehoord partijen in persoon, respectievelijk bijgestaan door haar raadslieden, voor verzoeker Mr. Willinge Gratama, advocaat te Zwolle, en voor gerequesteerden Mr. Nysingh, eveneens advocaat te Zwolle;

Gehoord de verklaringen der beide door requestrant medegebrachte getuigen, waarvan proces-verbaal is opgemaakt;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoeker heeft volhard bij zijn verzoek, daaraan nog toevoegende dat Daniël Jacobs is Jood; dat hij optreedt in qualiteit van bewindvoerder alleen voor dien Jacobs en niet voor Boektje;

O. dat gerequesteerden hebben erkend het bewuste pand en ook de ten requeste genoemde goederen te hebben gekocht respectievelijk van den eigenaar Peeters en den Verwalter over de zaak van Jacobs; dat toen Peeters hun het pand aanbood, zij daarin eerst niet veel zin hadden, omdat er een Joodsche zaak in gevestigd was geweest; dat Peeters hun toen mededeelde dat Jacobs hem had gezegd dat hij het pand prijs gaf, en zij op die uitdrukkelijke verzekering ter staving waarvan zij overleggen een door genoemden Peeters afgegeven verklaring en waaraan zij geen reden hadden te twifelen omdat Peeters ook wel andere aspirant-koopers had, het pand hebben gekocht; dat zij dat pand noodig hadden voor uitbreiding hunner zaken, in verband met de uitbreiding van hun gezin, en het pand thans gebruiken zoowel als woonruimte als ook voor hun zaak; dat zij niet zouden weten hoe zich te redden, als zij het pand zou-

den moeten missen; dat zij wel begrepen met het koopen der overige goederen iets verkeerd te hebben gedaan, maar die zaken uitgebrouwen zouden worden als zij die niet hadden overgenomen; dat zij dan ook dadelijk bereid zijn geweest die zaken weder aan requestrant terug te geven;

Ten aanzien van het recht:

O. dat deze zaak betreft de werkzaamheden van den Raad, zoodat wij uit hoofde van het onderwerp des geschils tot kennisneming daarvan bevoegd zijn;

O. dat, wat evenwel de voorwaarden voor een voorziening in kort geding betreft, blijkens, het ons door requestrant overgelegde afschrift van een vonnis in kort geding van den President der Arr.-Rechtbank te Zwolle dd. 10 October 1945, destijds deze zelfde zaak is aangebracht bij dien Rechter en requestrant heeft verklaard van die beslissing wel te hebben geappelleerd, maar de zaak nog niet ten principale bij den Raad voor het Rechtsherstel te hebben aanhangig gemaakt; dat requestrant naar onze meening, ware hij daartoe overgegaan, zeker reeds de beslissing zou hebben gekregen; dat requestrant voorts heeft aangevoerd, dat hij thans een klein pand ten gebuike heeft gekregen waarin hij de zaak van Jacobs drijft maar moet trachten weer het eigen pand van Jacobs ter beschikking te krijgen, omdat Troostwijk, de eigenaar van het ten gebuike gegeven pand, daarvoor een andere bestemming heeft, terwijl bovendien dat pand lang niet voldoende ruimte biedt voor de zich reeds uitbreidende en zich herstellende zaak van Jacobs en tenslotte hij in Mei a.s. in militaire dienst moet opkomen, zoodat hij voordien gaarne de beschikking zou hebben over het eigen pand, waarin zijn vrouw, de eenig overgebleven dochter van Jacobs met personeel de zaak zal kunnen voortzetten;

O. dat de door requestrant opgegeven redenen ons niet voldoende zwaarwichtig voorkomen om te concludeeren dat een beslissing ten principale niet kan worden afgewacht en uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad dient te worden getroffen, terwijl de voorgeschiedenis van deze actie in kort geding ons in dat gevoelen heeft versterkt, zoodat wij uit dien hoofde ons niet bevoegd achten in kort geding de gevraagde ingrijpende beslissing te geven.

Beschikkende in kort geding:

Verklaren ons onbevoegd van het ingediende verzoek kennis te nemen.

No. 177.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 2 April 1946. (Mrs. van Berckel, Burgersdijk, Pannenberg, Luit.-Gen. Best en Kapt. t. Zee Hoog).

ZAAK SCHRIEKE.

Uit de parlementaire geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht blijkt, dat al-

leen reeds de wetenschap van hulpverleening aan den vijand, ook zonder een daartoe strekkend oogmerk, voor bovengenoemd artikel voldoende werd geacht.

Onder de in de dagvaarding voorkomende woorden: „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie” moet niet anders worden verstaan dan Secretaris-Generaal in feite waarnemend hoofd van het Departement van Justitie, terwijl ook de woorden: „College van Secretarissen-Generaal van de verschillende departementen” niet behoort te worden gelezen in de beteekenis van het bij het reglement van 1902 of 1903 geregelenteerde College van Secretarissen-Generaal maar louter als „Secretarissen-Generaal in vereeniging optredend of te samen vergaderd zijnde.”

De in de dagvaarding sub 1°—6° genoemde feiten hadden in wezen de strekking de leiding van het Nederlandsch bestuursapparaat in Nationaal-Socialistischen en Duitschgezinden geest te bevorderen, daar zij deels strekten tot rechtstreeksche hulpverleening aan de Deutsche oorlogvoering, deels tot vervulling van of tegemoetkoming aan Nationaal-Socialistische en Deutsche wenschen t.o.v. het Civiele Bestuur hier te lande, deels om dit bestuur door een tegemoetkomende houding te vergemakkelijken. Bovendien blijkt het karakter van het door verdachte gevoerd beleid mede uit vele andere omstandigheden, zoo als deze ter terechtzitting zijn gebleken.

Het beroep van verdachte op overmacht wordt verworpen, evenals zijn beroep op den algemeenen rechtvaardigingsgrond, dat het aanvaarden en vervullen door verdachte van zijn functie, naar de wijze van het door hem gevolgd beleid, rechtmatig en plichtmatig was, omdat zij geschieden met het oogmerk land en volk te behoeden voor anarchie, daar hierbij naar het oordeel van het Hof o.a. uit het oog wordt verloren, dat niet verdachtes Nationaal-Socialistisch en Duitschgezinnd bestuur ons land voor September 1944 voor rampspoed in vollen omvang heeft behoed, maar de politiek van den bezetter, die eerst getracht heeft ons volk door een régime van een schijnbaar welwillend en op het recht stoeiend bestuur te winnen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Professor Mr. Jacobus Johannes Schrieke, zonder beroep, wonende te Apeldoorn, thans gedetineerd in de Strafgewangenis te Scheveningen, Afd. Cellenbarak.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door

Mr. C. B. Reinhold, advocaat te 's-Gravenhage;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij tusschen 1 Juli 1941 en April 1945 in bezet Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Duitschland en leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in nationaal-socialistischen en Duitschgezinden geest door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, de functie van Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie, in dien geest heeft vervuld, als bijvoorbeeld tot uiting komt in zijn navolgende opzettelijke gedragingen in voormelde hoedanigheid:

1e. het verlenen van medewerking en ondersteuning aan de verwezenlijking van een van de zijde van Duitsche autoriteiten naar voren gebracht plan, om de Nederlandsche marechaussee aan of achter het Deutsche front tegen Rusland krijgs- of politiedienst te laten doen, door in een bijeenkomst van officieren van dit Wapen een toespraak te houden waarin tot een vrijwillig aanvaarden van zoodanige diensten werd aangespoord, althans te kennen gegeven dat tegen een vrijwillig aanvaarden van zulke diensten geen bezwaar bestond, en in een vergadering van het College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid te bepleiten (Juli 1941);

2e. het uitvaardigen van een van Duitsche zijde gewenscht en voorbereid besluit no. 156/1941 waarbij, binnen het kader van de Nederlandsche Rechterlijke Macht, het vrederegerechtshof en de vrederechters werden ingesteld, ten einde te geraken tot een aan Duitschers en nationaal-socialisten welgevallige rechtspraak in strafzaken met een voor hen belangrijk politiek element (Augustus 1941);

3e. het medewerken aan de door den Duitschen bezetter gewenschte tenuitvoerlegging van strafvonnissen van den Nederlandschen rechter in een kamp te Ommen, over welk kamp met uitsluiting van de Nederlandsche autoriteiten slechts Deutsche autoriteiten zeggenschap hadden, door dit kamp aan te wijzen als plaats, waar door den Nederlandschen rechter opgelegde gevangenisstraf kon worden ondergaan (Juni 1942);

4e. het spreken met hem bezoekende sollicitanten over hun standpunt tegenover de (nationaal-socialistische) nieuwe orde op een wijze waaruit bleek dat het voor hun kansen gunstig zoude zijn, indien hij hen voor die nieuwe orde sympathie bestond;

5e. het ter gelegenheid van een den Duitschen bezetter onwelgevallige ontslag-aanvraag van Mr. J. Donner als lid van den Hoogen Raad der Nederlanden bij de Deutsche desbetreffende autoriteiten aandringen op diens evacuatie uit het gebied rondom 's-Gravenhage, dat gesloten was voor hen die aan het arbeidsproces niet deelnamen, onder toevoeging dat, indien hem het ont-

slag al te licht werd gemaakt, ongetwijfeld meerdere verzoeken van dezelfde strekking uit den Hoogen Raad en het rechtscorps in het algemeen te verwachten waren (Februari 1944);

6e. het in de vergadering van het College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen

a. in September 1941 tegengaan van de verzending van een brief van het College, waarin den Duitschen Rijkscommissaris zou worden medegedeeld, dat de inbeslagneming van het vermogen van de levende leden van het Huis van Oranje-Nassau de verhouding tusschen het Nederlandsche volk en de Deutsche bezetting zeer zou verslechteren;

b. in October 1941 tegengaan van een collectieven stap van het College bij de Deutsche autoriteiten ten gunste van de door den vijand vervolgte Nederlandsche Joden;

c. in Januari 1942 uitspreken van misnoegen over het achterwege blijven van een gelukwensch van het College aan den Duitschen Rijkscommissaris ter gelegenheid van de jaarwisseling en aandringen op zoodanigen gelukwensch;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij tusschen 1 Juli 1941 en 6 Mei 1945 in bezet Nederland, terwijl Nederland met het Nationaal-Socialistisch bestuurde Duitschland in oorlog was, de functie van Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie heeft vervuld;

dat hij toen nationaal-socialist was en sedert October 1941 adviseur van den leider der N.S.B.;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat de leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in Nationaal-Socialistischen en Duitschgezinden geest tijdens den oorlog door de bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, en personen van de geestelijke ontwikkeling van verdachte hier te lande zulks toen wisten;

O. dat getuige Eusman ter terechtzitting heeft verklaard:

dat zij in de tidsperiode van 1 Juli 1941 tot 6 Mei 1945 Secretaresse was van het hoofd van het Departement van Justitie en die functie thans nog bekleedt;

dat het ter terechtzitting haar getoonde „Rapport Prof. Schrieke” is een gestencild afschrift van een door haar samengesteld rapport en gelijkkluidend met het origineel;

dat zij dit door haar met „M. F. van Rossen” geteekend rapport heeft samengesteld op grond van zelf ervaren feiten en een door haar gemaakte studie van gegevens uit het archief van het Departement van Justitie, waaronder: notulen van gehouden vergaderingen, door verdachte als Secretaris-Generaal ontvangen brieven, concepten van door verdachte te houden toespraken, en concepten en afschriften van van verdachte uitgegane brieven;

dat zij den tekst dezer schrifturen, voorzover deze geheel of gedeeltelijk in het rapport zijn opgenomen, woordelijk heeft gecopieerd;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat de Deutsche autoriteiten in den zomer van 1941 het plan naar voren brachten om de Nederlandsche Marechaussee achter het Deutsche front tegen Rusland politiedienst te doen verrichten;

dat hij alstoen in zijn functie van Secretaris-Generaal in een bijeenkomst van officieren van dat corps een toespraak heeft gehouden, waarin tot een vrijwillig aanvaarden van zoodanige diensten werd aangespoord en in een bijeenkomst van de Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen de samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid heeft besproken;

O. dat vermeld rapport van getuige Eusman onder meer inhoudt als deel van de notulen eener op 4 Juli 1941 gehouden vergadering der Secretarissen-Generaal: „Aan de orde wordt thans weer gesteld de quaestie van het verrichten van politiediensten door de Marechaussee in Rusland. Woensdag 2 Juli heeft de Secretaris-Generaal van Justitie over deze aangelegenheid een bespreking gehad met den Gruppenführer Rauter, in tegenwoordigheid van den Generaal Schumann.

De Secretaris-Generaal heeft toen als zijn standpunt uiteengezet, dat de gedwongen detachering allerlei bezwaren zou opleveren. Een vrijwillig gaan van de Marechaussee in Nederlandsch groepsverband, zij het in Deutsche uniformen op eenigerlei wijze onderscheiden met Nederlandsche kenmerken, zou niet bezwaarlijk zijn. De Gruppenführer Rauter heeft de bedoelingen ten aanzien van de Marechaussee in een bijeenkomst van de officieren van dit corps in aanwezigheid van den Overste Croiset van Uchelen en Boellaard uiteengezet. De Overste Boellaard had de Marechaussee reeds zelf op Dinsdag 1 Juli toegesproken. Na den Gruppenführer Rauter heeft de Secretaris-Generaal van Justitie gesproken. Daarbij heeft hij de volgende quaesties behandeld: de verhouding Duitschland-Nederland, den eed van trouw, de verhouding Nederland en Indië en den strijd tegen het Bolsjewisme. Daarna heeft de Gruppenführer Rauter opnieuw het woord gevoerd en gevraagd wie van de heeren zich wilde beschikbaar stellen.

De Secretaris-Generaal van Justitie zou bij het bepalen van zijn standpunt het verleden willen laten rusten. Er is een conflict van plichten. Volhouden bij het oude betekent ondergang en samenwerking met de bezettende macht is de toekomst en dan is er geen uitweg. Terwille van de toekomst gaat hij den nieuwen weg.

Hij bepleit nogmaals samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid met het oog op de toekomst.

De Secretaris-Generaal van Justitie merkt naar aanleiding van hetgeen de Secretaris-Generaal van Binnenlandsche zaken heeft

gezegd op: indien alle Secretarissen-Generaal als hun mening te kennen geven, dat deelneming aan den door Duitschland gevoerden strijd tegen het bolsjewisme thans noodig is, ook het volk van oordeel zal zijn, dat thans ook voor hen het oogenblik is gekomen om hun richting opnieuw te bepalen."

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in Augustus 1941 heeft uitgevaardigd een door de Duitse autoriteiten voorbereid besluit no. 156-1941, waarbij, binnen het kader van de Nederlandsche rechterlijke macht, het Vrederechtshof en de Vrederechters werden ingesteld;

dat de redenen, welke leidden tot deze instelling waren:

1°. dat de leden der N.S.B. ontevreden waren over de lichte straffen welke de Nederlandsche rechterlijke macht oplegde terzake van tegen hen gericht beledigingen en jegens hen gepleegde mishandelingen door politieke tegenstanders;

2°. dat de Duitse legerautoriteiten de afhandeling wenschten van de militaire strafzaken aanhangig gemaakt tegen leden van het Nederlandsche leger terzake van in Mei 1940 gepleegde feiten en deze strafzaken, vanwege hun politiek karakter, niet wilden toevertrouwen aan den daartoe competenten Nederlandschen rechter;

dat hij, verdachte, vanzelfsprekend tot de functies van vrederechter en tot leden van het Vrederechtshof personen benoemde, die het vertrouwen hadden van de N.S.B. en de Duitse autoriteiten;

O. dat bovenvermeld rapport van getuige Eusman inhoudt de copie van een brief d.d. 17 November 1941 van verdachte als antwoord op een tot hem gericht adres van een aantal leden der Nederlandsche rechterlijke macht, in welken brief onder meer, betreffende de z.g. Vrederechtspraak zakelijk gezegd wordt:

dat zich gevallen voordoen, waarin de waardeering der menselijke gedraging op den grondslag der afstervende ordening niet meer bevredigt, en de mogelijkheid moet worden geopend tot een beoordeeling, die de beteekenis dier gedraging kan en wil afmeten naar haar waarde voor en in de nieuwe orde, die doorbreekt;

O. dat een ter terechtzitting voorgelezen afschrift eener beschikking d.d. 19 Juni 1942 van den Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie luidt: Op grond van par. 1 der verordening No. 23-1940 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied wordt bepaald:

Art. 1. In het kamp Erika te Ommen (voormaig Sterkamp) wordt een gevangenis voor mannelijke personen gevestigd, alwaar gevangenisstraf kan worden ondergaan.

Art. 2. Deze beschikking treedt in werking op 22 Juni 1942.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij deze beschikking heeft gegeven;

dat de Duitse bezetter de tenuitvoerlegging van strafvonnissen van den Neder-

landschen rechter in het kamp te Ommen, waarvan met uitsluiting van de Nederlandsche slechts Duitse autoriteiten zeggenschap hadden, wenschte;

O. dat verdachte ter terechtzitting voorts heeft opgegeven:

dat hij tijdens zijn ambtsperiode als Secretaris-Generaal met de hem bezoekende sollicitanten pleegde te spreken over hun standpunt tegenover de z.g. nieuwe orde;

dat hij hun daarbij wel mededeelde, dat hij voor hunne benoeming de toestemming van de Duitse overheid noodig had;

O. dat vorenvermeld verslag van getuige Eusman zakelijk inhoudt:

dat verdachte in de vergadering van de Secretarissen-Generaal d.d. 26 Augustus 1941 mededeelde, dat hij jongelieden, die zich als sollicitant bij hem aanmeldden, erop wees, dat zij zich erop moesten instellen, dat zij hun toekomst moesten vinden in en onder het nationaal-socialisme;

O. dat de copie van een brief d.d. 16 Februari 1944 gericht aan: den heer Rijkscommissaris van het bezette Nederlandsche gebied (dt. van den heer Ministerialrat Dr. Karl Krugl, en ondertekend Schrieke (Generalsekretär im M.f.J.) onder meer inhoudt:

„Van Dr. J. Donner, lid van den Hoogen Raad, ontvang ik het bijgaand tot den heer Rijkscommissaris gericht request om ontslag uit dit ambt:

Afgezien van de juridische kwaliteiten van Mr. Donner, moet worden verklaard, dat van hem in het Hooge College een invloed is uitgegaan, wars van de beginselen der samenwerking en blind voor de eischen van dezen tijd; in zijn meer enge plichten als rechter is hij niet tekort geschoten. Ik moge daarom in overweging geven het gedaan verzoek in te willigen en het gevraagde ontslag eervol te verleen.

Tenslotte teken ik nog aan, dat de betrokkene woonachtig is te Voorburg, Prinses Mariannelaan 109, derhalve in het rondom den Haag gelegen gebied, dat voor hen, die aan het arbeidsproces niet meer deel nemen, gesloten is. Wordt hij uit zijn ambt ontslagen en van de hoogerbedoelde functies ontheven, dan zal hij als gevolg daarvan, het hoogerbedoelde gebied hebben te verlaten. Hierop ware eventueel de aandacht der met de evacuatie belaste autoriteiten te vestigen. Mocht een en ander misschien den indruk wekken tegenover belanghebbende te onwelwillenden geest te ademen, zoo zij er op gewezen, dat indien hem dit ontslag al te licht wordt gemaakt, ongetwijfeld meerdere verzoeken van dezelfde strekking uit den Hoogen Raad en het rechtercorps in het algemeen te wachten zijn.

Ik moge den heer Rijkscommissaris derhalve eerbiedig in overweging geven overeenkomstig het vorenstaande te willen beslissen."

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven dezen brief te hebben geschreven en doen verzenden;

dat de Deutsche autoriteiten de ontslag-aanvraag van Mr. Donner als sabotage beschouwden:

O. dat het verslag van getuige Eusman inhoudt:

a. Na inbeslagname van het vermogen van de levende leden van het Huis van Oranje-Nassau, is door den voorzitter van het College van Secretarissen-Generaal een ontwerp-schrijven opgesteld, waarin den Rijkscommissaris wordt medegedeeld, dat deze maatregel de verhouding van de Deutsche bezetting tegenover het Nederlandsche volk zeer zal verslechteren.

Prof. Schrieke merkt naar aanleiding hiervan op:

„De Secretaris-Generaal van Justitie ziet geen aanleiding den brief te ondertekenen. Op zichzelf zal deze inbeslagname trouwens niet zooveel gevolgen hebben, aangezien zij zich practisch wel zal beperken tot een villa en eenige andere onroerende goederen. Ook hij is van meening, dat hier wel degelijk critiek wordt uitgeoefend, ook al spreekt de Voorzitter slechts van zorg. Men mag in geen geval uit het oog verliezen, dat deze maatregel is uitgelokt door redevoeringen en scheldpartijen van de overzijde van het Kanaal”.

„De Secretaris-Generaal van Justitie blijft dezen brief zeer inopportuun achten. De Secretarissen-Generaal hebben in dezen geen oordeelende taak te vervullen; indien men wil protesteeren, laat men dan bij het begin beginnen en protesteeren tegen de ophitsing door Radio-Oranje, waarvoor spreker geen woorden heeft. Men kan het een van het ander niet scheiden.”

(Notulen vergadering van Secretarissen-Generaal d.d. 30 September 1941, blz. 3).

b. Bij de besprekingen in het College van Secretarissen-Generaal omtrent stappen, ten gunste van Joden bij de Deutsche autoriteiten te ondernemen, zegt Prof. Schrieke:

„De Secretaris-Generaal van Justitie vraagt zich af, of ten deze wel een taak van het College dan wel van de Secretarissen-Generaal individueel is weggelegd. Het gaat hier om een onderdeel der worsteling van Duitschland met zijn vijanden. Hij ziet voor het College dan wel voor de Secretarissen-Generaal geen taak zich daarin te mengen. Ziet men voor de Secretarissen-Generaal toch zulk een algemeene taak weggelegd, dan vraagt hij of de Secretarissen-Generaal wel eens eraan hebben gedacht woorden van protest te laten hooren over het feit, dat Nederlanders nog altijd door de Engelschen gebruikt worden om tegen Duitschland te vechten. Zonder daartoe een voorstel te doen, wijst hij erop, dat zulks mogelijk zou zijn door middel van de radio.

Gehoord de discussies, deelt de Voorzitter mede, dat hij over deze aangelegenheid met den Rijkscommissaris, resp. met Dr. Wimmer zal spreken, mede namens zijn Collega's met uitzondering van de Secretarissen-Ge-

neraal voor Bijzondere Economische Aangelegenheden, van Justitie en van Volksvoorlichting en Kunsten.”

(Notulen vergadering Secretarissen-Generaal d.d. 21 October 1941 blz. 3).

c. Bij de jaarwisseling 1941/1942 heeft Professor Schrieke tegenover den Voorzitter van het College van Secretarissen-Generaal zijn misnoegen uitgesproken wegens het achterwege blijven van eenigen gelukwensch zijdens het College voor den Rijkscommissaris. In de daarover gehouden bespreking is genoteerd:

„De Secretaris-Generaal heeft aan zijn voorstel weinig toe te voegen. Hij heeft slechts tot uiting willen brengen dat beleefdheidsbetoon, als door hem wordt voorgesteld, behoort tot de internationale gebruiken, die altijd in acht genomen worden”.

Voorts:

„De Secretaris-Generaal van Justitie is van meening, dat bij de beoordeeling van onze verhouding tot de bezettende overheid de neiging valt waar te nemen, dat men te veel achter zich wil kijken.

Men volge niet het Staatsrecht der onwerkelijkheid. Sinds de vestiging van de Deutsche bezetting h.t.l. valt een voortgang in de ontwikkeling waar te nemen.”

(Notulen vergadering Secretarissen-Generaal d.d. 22 Januari 1942, blz. 4.)

Het eindresultaat van de besprekingen is, dat ieder naar eigen goeddunken zal handelen. Prof. Schrieke stelt daarbij nog de vraag of het dan bijv. ook niet in de bedoeling ligt bij den val van Moskou geluk te wenschen bij den Rijkscommissaris.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

a. dat in een vergadering van de Secretarissen-Generaal door den Voorzitter is voorgesteld namens hen een brief te zenden aan den Rijks-Commissaris mededeelende, dat de inbeslagname van het vermogen van de levende leden van het Huis van Oranje-Nassau de verhouding tusschen het Nederlandsche volk en de Deutsche bezetting zou verslechteren;

dat hij geweigerd heeft dien brief te tekenen;

b. dat in een vergadering van Secretarissen-Generaal besproken is een collectieven stap te ondernemen ten gunste van de door den bezetter vervolgd Nederlandsche Joden;

dat hij toen tegen het doen van dien stap bezwaar heeft gemaakt;

c. dat hij in Januari 1942 in een vergadering van de Secretarissen-Generaal heeft voorgesteld den Rijks-Commissaris een gelukwensch te zenden bij de jaarwisseling 1941/1942.

O. dat verdachtes raadsman ter terechtzitting in de eerste plaats heeft aangevoerd:

dat art. 102 Sr. voor de strafbaarheid van den dader niet alleen zoude eischen diens opzet, doch ook zijn oogmerk om den vijand hulp te verlenen;

O. dat echter uit de parlementaire ge-

schiedenis van de totstandkoming van het Wetboek van Strafrecht het tegendeel blijkt;

dat toch in het oorspronkelijk ontwerp het door verdachttes raadsman bedoelde oogmerk als eisch voor de strafbaarheid in deze bepaling was opgenomen, doch na de hierover gevoerde parlementaire discussies de tegenwoordige redactie van art. 102 is aanvaard, en uit de gevoerde discussies volgt, dat daarbij de bedoeling voorzat, dat alleen reeds de wetenschap aan den vijand hulp te verleenen, ook zonder een daartoe strekkend oogmerk, voor de strafbaarheid zoude volstaan;

O. dat verdachttes raadsman, en ook verdachte, verder hebben aangevoerd, dat de bezetter, op verdachte's vóór zijn benoeming geuit verlangen, hem niet benoemd heeft tot „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie”, doch uitsluitend tot Secretaris-Generaal van dat Departement; dat het ambt van „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement”, een door den bezetter in het leven geroepen, in de Nederlandsche administratie tot dien niet bekend ambt, was, geheel verschillend van dat van Secretaris-Generaal;

dat toch de „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement”, een politiek verantwoordelijke regeringsfunctie uitoefende, terwijl de Secretaris-Generaal slechts was een gesubordineerd ambtenaar ten departemente;

O. dienaangaande dat van het instellen of bestaan van de functie „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van een Departement”, uit de verordeningen en decreten van den Rijks-Commissaris niet blijkt;

dat de in de desbetreffende verordeningen enkel als „Secretaris-Generaal van de Departementen van Algemeen Bestuur” betitelde ambtenaren door den bezetter werden bekleed met zuivere regeringsbevoegdheden als nader omschreven in de verordeningen van den Rijkscommissaris 3-1940, 23-1940, 108-1940 en 193-1940, welke bevoegdheden geheel lagen buiten de vooroorlogische werkzaamheden van een aan den minister gesubordineerd Secretaris-Generaal;

dat verdachte, die met deze bevoegdheden bekleed werd, en deze daadwerkelijk uitoefende, dan ook als het in feite waarnemend hoofd van het Departement van Justitie moest worden aangemerkt, terwijl door verdachte, noch door zijn raadsman is medegedeeld, waarin in feite zijn bevoegdheden of verantwoordelijkheid verschilden van die van de, volgens verdachte, door den bezetter formeel tot Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie, benoemde ambtenaren;

dat het Hof dan ook van oordeel is, dat er geen aanleiding bestaat onder de woorden: „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie” in de dagvaarding iets anders te verstaan, dan Secretaris-Generaal, in feite waarnemend hoofd van het Departement van Justitie;

dat ook de woorden: College van Secreta-

rissen-Generaal van de verschillende Departementen, in de dagvaarding niet behoren te worden gelezen in de beteekenis van het bij het reglement van 1902 of 1903 gereglementeerde College van Secretarissen-Generaal, waarover verdachte en zijn raadsman gesproken hebben;

dat toch deze ambtenaren zooals uit het vorenoverwogene blijkt, tijdens dezen oorlog met geheel andere bevoegdheden en werkzaamheden waren belast dan in dat reglement konden zijn voorzien en de door verdachte weergegeven inhoud moeijlijk op hen toepasselijk kon worden geacht;

dat, wanneer zij zichzelf, tijdens den oorlog in vereniging handelend of vergaderend, desalniettemin „College van Secretarissen-Generaal” noemen, gelijk uit de notulen hunner vergaderingen blijkt, aan die woorden dan ook niet de beteekenis gehecht behoeft te worden, van te doelen op het bij dit reglement bedoelde College, doch even zoo goed verstaan kunnen worden als: Secretarissen-Generaal in vereniging optredend of te samen vergaderd zijnde;

dat de dagvaarding ook in dien zin moet worden verstaan, terwijl het volstrekt niet ter zake dienend is of verdachte, die deze vergaderingen in zijn functie van Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie bijwoonde, zulks deed vrijwillig, niet krachtens ambtsplicht, en in strijd met de wenschen van de bezettende macht, gelijk door zijn raadsman werd aangevoerd;

O. dat verdachttes raadsman voorts heeft bestreden, dat de bij dagvaarding sub 1°—6° vermelde feiten zouden kunnen beschouwd worden als kenmerkend voor een in Nationaal-Socialistischen en Duitschgezinden geest gevoerd beleid als Secretaris-Generaal;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat de Nederlandsche Nationaal-Socialisten en de Deutsche Machthebbers een Nationaal-Socialistisch geordend en door Duitschland onder den een of anderen staatrechtlijken vorm geheel of gedeeltelijk geleid Europa wenschten en, teneinde dit doel te bereiken, een samengaan van Nederland met Duitschland gedurende den oorlog voorstonden;

dat de woorden van de dagvaarding: Leiding in Nationaal-Socialistischen en Duitschgezinden geest, dan ook in dien zin moeten worden verstaan, n.l. een leiding welke erop gericht was deze doelstellingen te verwezenlijken;

dat alle bij dagvaarding sub 1°—6° genoemde feiten deze strekking hadden, daar zij strekten, ofwel tot rechtstreeksche hulpverlening aan de Deutsche oorlogsvoering (het feit sub 1°), ofwel tot vervulling van of tegemoetkoming aan Nationaal-Socialistische en Deutsche wenschen t. o. v. het Civiële bestuur hier te lande (de feiten sub 2°, 3°, 4° en 5°) ofwel om dit bestuur door een tegemoetkomende houding te vergemakkelijken (de feiten sub 6°);

O. dat verdachte en zijn raadsman nu wel in den breede betoogd hebben, dat deze feiten uitingen waren van een geheel ander streven, doch dit niet wegneemt dat zij in

wezen bovenbedoelde strekking hadden terwijl de oogmerken welke verdachte beweert bij deze handelingen voor oogen gehad te hebben van ieder bewijs zijn ontbloom;

dat bovendien het door het Hof aan die feiten toegekende kenmerkend karakter voor den Nationaal-Socialistischen en Duitschgezinden geest van het door verdachte gevoerd beleid mede aangetroffen wordt bij zijn hier volgende ter terechtzitting gebleken gedragingen:

A. Verdachte hield tijdens zijn ambtsvervulling als Secretaris-Generaal een aantal toespraken tot Duitse autoriteiten, waarin de volgende passages voorkwamen, een en ander volgens het te dien opzichte door verdachte ter terechtzitting als juist erkende rapport van getuige Eusman, dat dienaangaande inhoudt:

1. Als passages uit een tot den Reichsführer Himmler gehouden toespraak:

Hochverehrter Herr Reichsführer!

Es gereicht mir zu grossen Ehre und Freude, Sie hier, auch im Namen meiner Mitarbeiter begrüssen zu dürfen.

Nun ich heute das Vorrecht habe, an Sie das Wort richten zu dürfen, stehe ich bei der Wahl meiner Worte unter dem Bann eines alles beherrschenden Gedankens. Sehen Sie, es verhält sich doch so, dass Sie den Mittelpunkt engerer und weiterer Kreis von Mitarbeitern bilden, die Sie sich selbst allmählich gebaut haben.

Diese Mitarbeiter richten ihre Blicke auf Sie und erhalten von Ihnen ihren Antrieb. Das ist die grosse Zentripetalkraft. Und wenn diese Zahllosen in einem grossen Teil Europas ihre Blicke auf Sie gerichtet halten, sieht jeder für sich in den vielen Facetten Ihrer Persönlichkeit ein kleines Stück von sich selbst widerspiegelt.

Das sind die Gefühle, die Sie bei ihnen geweckt oder aktiviert haben, auf deren Besitz sie stolz sind und die sie sich als Richtlinie ihrer Taten zu eigen gemacht haben. Und wenn ich auch im äussersten Kreise stehe, so geht es mir doch wie den vielen, die ich soeben erwähnte.

Gestatten Sie mir, Hochverehrter Herr Reichsführer mit allen anwesenden Kameraden zu trinken auf den Geist der Zusammenarbeit, auf diesen Geist und dessen künftige Früchte."

2. Als toespraak tot den Generaal der Ordnungspolizei Wunneberg:

Sehr Geehrter Herr General!

Ich bezweifle nicht dass Sie bei Ihrem Kommen in die Niederlande und Ihrem Aufenthalt hier mehrmals in mancherlei Weise begrüsst worden sind, aber ich bin nicht sicher, ob dabei auch schon eine niederländische Stimme geklungen hat und gewiss werden die niederländischen Stimmen, wenn sie überhaupt vorhanden waren, nicht zahlreich gewesen sein.

Gestatten Sie denn, dass ich als Niederländer Sie, auch im Ramen meiner Mitarbeiter, hier willkommen heisse als Vertre-

ter des grossen Deutschen Brudervolkes auf dem oder beim Höhepunkt seines Ringens um die eigene Zukunft, die Europas und die von uns.

Wie lange und wie oft schon haben die Gegner nicht gehofft, dass es ihnen gelingen möchte, im Jahre 1943 oder 1944 ein neues 1918 heraufzubeschwören. Jedesmal wieder zeigte es sich, dass solche Versuche den Gipfel der Torheit darstellten. Die Bedeutung von 1918 klingt düster und schwer in den bekannten Verszeilen:

„Zur Heimat fliehn, die keine Heimat haben, zur grauen Zukunft zieht das graue Meer."

Das war 1918: für die Deutschen selbst keine Heimat keine Zukunft. Und jetzt, in heutigen Völkerringen, jetzt sind die Geschlagenen von damals, nachdem sie eine neue Heimat und eine neue Zukunft aufgebaut haben, mit unwiderstehlicher Kraft ausgezogen, um Bruder und Nachbarn aus Not zu befreien und ihnen dasselbe zu bringen: eine neue Heimat, eine neue Zukunft! Und während ich dieses ausspreche, kommt mir ein zweiter, damit verwandter Gedanke.

Das Deutsche Reich wurde der Hüter Europas und erweckt Gedanken an das alte Rom, das wachte über das alte Weltmeer und an Britannien, das die Meere beherrschte. Rom und Britannien hielten die Waffengewalt ausserhalb ihren Machtgebieten; dat war das Gute, dat sie brachten, aber sie machten anderseits dieses Machtgebiet zum eigenen Jagdgelände. Was sie brachten hiess die Pax Romana, die Pax Britannienn, der Friede mit einem Beigeschmack.

Deutschland ist jetzt ausgezogen um mehr als solch einen Frieden zu bringen, denn, wohin es kommt, dort bringt es durch sein Beispiel zugleich die nationalsozialistische Gemeinschaftsordnung, die schliesslich Segen bedeuten wird, auch, oder gerade für den Aermsten der Volksgenossen.

Was Deutschland bringt, kann denn auch nicht mit dem alten Wort Pax Germanica bezeichnet werden, dafür kann nur das Wort mit seinem Zauberklang voll Ideale und gegenseitiger Verbundenheit dienen: das Reich.

Gestatten Sie, hochgeehrter Herr General, mit Ihnen als Vertreter des Reichs und mit allen anwesenden Kameraden zu trinken auf das Kommen und die Blüte des Reiches.

3. Als passage uit een tot den Generaal der Ordnungspolizei Mascus gehouden toespraak:

Sehr geehrter Herr General!

Es ist mir als wahrnehmenden Generaldirektor der Niederländischen Polizei eine Ehre und eine Freude, Sie hier im Gebäude des Generaldirektorats willkommen zu heissen: in noch allgemeineren Sinne tue ich dies im schwierigen Amt eines Befehlshabers der Ordnungspolizei, das Sie vor kurzen angetreten haben.

Ich verwendete das Wort ein schwieriges Amt.

Ich übersehe natürlich nicht, dass das-

jenige, was das Deutsche Volk während der letzten dreissig Jahre erlitt en leistete, nicht zu vergelijken ist mit dem, was hierzulande erlebt wurde en dass Sie also mit eiem anderen Blick en eiem anderen Bewusstsein den politischen Unruhen hierzulande tegenüberstehen en den sich daraus ergebenden Schwierigkeiten. Allein als einfach werden auch Sie die Verhältnisse hierzulande nicht bezeichnen. Nur mit vereinten Kräften werden verwickelde Fragen zur Lösung gebracht werden können.

Mit vereinten Kräften.

Daher ist es mir eie Freude, hier mit Dankbarkeit die grosse Unterstützung te erwähnen, die wir von Ihren beiden geschätzten Amtsvorgängern, den Generälen Schumann en Lankenau haben erfahren dürfen.

In Dankbarkeit gedenke ich auch der persönlichen Freundschaft die in der Arbeit zwischen ihnen en mir entstanden ist.

So entstand eie feste Grondlage für die unentbehrliche Zusammenwerking.

Ich gebe der Hoffnung en dem Vertrauen Ausdruck, dass diese auch in Zukunft vorhanden bleiben wird en gebe Ihnen, auch in Namen meiner Mitarbeiter die Versicherung, dass onserseits deren Fortdauer en Vertiefung mit allen Kräften angestrebt werden wird, auch weil wir darin unseren bescheidenen Beitrag zum Endsieg der guten Sache erblicken.

B. Verdachte schreef volgens zijn opgaven ter terechtzitting een brief aan den General Kommissar Rauter, welke brief, volgens het ten deze door verdachte ter terechtzitting als juist erkende rapport van getuige Eusman, luidde als volgt:

Herrn Generalkommissar für das Sicherheitswesen, General der Waffen SS en der Polizei, SS-Obergruppenführer Hanns Rauter.

Sehr geehrten Herr Generalkommissar.

Lieber Kamerad Rauter.

„Mit innigster Entrüsting en tiefsten persönlichen Schmerz erfuhr ich das Misgeschick von dem Sie betroffen worden sind. Ich traure über Ihre neben Ihnen gefallenen Männer, doch bin im tiefsten Herzen glücklich dass Ihr wertee Leben nicht abgeschnitten wurde. Mögen Sie für Ihre Arbeit en Ihre Freunde erhalten bleiben!

Sobald Ihnen das Empfangen von Besuch erlaubt wird, hoffe ich Ihnen die Hand drücken te dürfen.“

Es lebe das Reich!

Mit Heil Hitler!

Ihr sehr ergebener,

(get.) Schrieke.“

C. Verdachte bracht gedurende zijn ambtsperiode en ook bij zijn ambtsvervulling aan Deutsche autoriteiten den Nationaal-Socialistischen groet door het opsteken van de rechterhand en de woorden „Heil Hitler“, volgens zijn eigen opgaven ter terechtzitting en het verslag van getuige Eusman, dat zulks zakelijk vermeldt;

D. Volgens de verklaring van getuige Eusman ter terechtzitting afegelegd, was in

verdachtte werkkamer in het Departement van Justitie te 's-Gravenhage, waar verdachte diegenen, die hem spreken wilden, ontving, achter zijn zitplaats een opschrift aangebracht inhoudende een slagzin uit een door den Rijkscommissaris in Juni 1940 in Nederland gehouden redevoering, ongeveer luidende als volgt:

„Onze huidige bijeenkomst is het begin van een Nationaal Socialistisch Nederland.“

E. Volgens verdachtte opgaven ter terechtzitting werd met verdachtte toestemming door den bezetter in het najaar van 1943 uitgegeven en hier te lande verspreid een aan verdachte ter terechtzitting getoonde brochure, welke als opschrift draagt de woorden: Bezet Nederland en het Haagsche Landoorlogsreglement van 1907, door Mr. J. J. Schrieke, Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie.

Deze brochure hield onder meer in:

En tenslotte kunnen requisitiën in natura en persoonlijke diensten van de gemeenten of de bewoners niet worden geëischt dan ter voorziening in de behoeften van het bezettingsleger, waarbij zij in verhouding moeten staan tot de hulpmiddelen van het land en van dien aard zijn, dat zij voor de bevolkingen niet de verplichting medebrengen om aan de krijgsverrichtingen tegen haar vaderland deel te nemen.

Hier stult de aandachtige lezer. Want wat kunnen krijgsverrichtingen tegen haar vaderland voor de Nederlandsche bevolking anders zijn dan de verrichtingen der beruchte Engelsche en Amerikaansche bommenwerpers, die niet ophouden haar steden en dorpen te teisteren en onder haar tallooze slachtoffers te maken, dan het bezoek van parachutisten, alsook de dreigende inval, die vindt zij plaats — wat God verhoede! — het halve land tot een woesteni j dreigt te maken; dan de aansporingen van overzee of sabotage en dienstweigering om de gunstige sfeer voor zulk een inval te scheppen?

En het Landoorlogsreglement zou het noodig vinden, den bezetter te verbieden om de bevolking te dwingen daaraan mede te doen?

Het klinkt als in strijd met het gezonde verstand. Zóózeer hebben de feiten van heden de lijnen der oude teekening uitgewischt!

In dit wereldconflict splitst de mensheid zich in enkele groote deelen, die staan en vallen met hun wereld- en levensbeschouwing en ieder volk vind t, zij het alleen maar door zijn ligging — geopolitisch! — de partij aangewezen, waarbij hij zich aansluiten moet.

In dezen oorlog richten de slagen zich ten gevolge van de tevoren onvoorziene snelle ontwikkeling der oorlogstechniek met zijn krachtwagens, pantsers, en vliegtuigen door den massalen uitbouw der volkslegers, tegen de geheele bevolking, met of zonder uniform.

Bij deze allesomvattende oorlogsvoering worden niet alleen alle beschikbare economische hulpbronnen aangesproken, doch ook de geheele volkskracht der worstelende we-

reldruimten, zoo al niet strijdend dan toch werkend, aan het totale front ingezet.

En binnen deze ruimten, verflauwen de nationale grenzen, omdat verdediging noch aanval der giganten strijders zich daardoor laten stuiten, omdat het voortbestaan der volken binnen de strijdende werelddelen een allenomvattende doeltreffende ordening en spreiding, alsmede een zuinig en overdacht gebruik van de daarvoor overgebleven arbeidskracht, grondstoffen en productiemiddelen onvermijdelijk maakt.

Door de macht dezer feiten alleen staat Nederland reeds heden ten dage, met zijn bevolking en zijn ambtenaren, hoe anders velen het ook mochten wenschen, met Duitschland en Noord-Italië in één Europeesch front tegen Bolsjewisme en Amerikaansch imperialisme, met alle gevolgen van dien.

Hiertegenover staat de juridische pleitbezorger met zijn Landoorlogsreglement uitgepraat.

Niet aldus de bezettende macht. Aan het slot van de vorige paragraaf kwam reeds ter sprake, dat zij door woord en daad, voor zover de oorlogsomstandigheden het toelaten, den weg naar een betere toekomst wijst.

Er zijn ongetwijfeld velen, die de ideëele zijde van Duitschlands strijd in deze dagen niet vermogen te zien. Het zij zoo, mits zij althans een oog krijgen voor het gemeenschappelijk belang, dat uit de verbondenheid op leven en dood, waarin het lot Duitschland en Nederland heeft geworpen, tusschen de beide volken is ontstaan. Dat dit laatste de grootst mogelijke bijdrage tot de overwinning levert, is het voor de hand liggende Duitsche belang, doch de bezettende macht ziet zich daardoor tevens verplicht, de Nederlandsche volkskracht en haar voortbrengingsvermogen niet slechts in stand te houden, doch op te voeren, ook met het oog op de taak, die na den vrede in het nieuwe Europa wacht. Is dit niet het beste, wat deze moeilijke jaren ons brengen kunnen? De mogelijkheid daartoe is echter eerst gegeven, wanneer door wilsovereenstemming een hartelijke samenwerking is gegroeid.

Zij, die volhardend in hun „attentisme" eerst het einde van den oorlog willen afwachten, zien over het hoofd, dat onze staatsinrichting en maatschappelijke ordening van vóór Mei 1940 door de verschuivingen, die overal plaats vinden, waardeloos zijn geworden en dat wij ons, hoe eer hoe beter, moeten voorbereiden op het groote werk van den opbouw, dat ons, onder nieuwe verhoudingen, na den oorlog wacht en ten deele thans reeds roept. We mogen het gevaar niet loopen, dat wij, na de jaren van bittere verarming, die wij doorleven en waarvan er nog meer zullen volgen, nogmaals zouden ondervinden hopeloos achter te zijn.

Want het historisch proces, dat zich heden als onder onze oogen afspeelt, is zoo ingrijpend, zoo vernietigend, zoo revolutionnair, dat het zijn rechtvaardiging, zijn waarde

slechts kan ontleenen aan de toekomst, die het voorbereidt.

De zon is onder de kim gezonken, er is een dag voorbij. Bezinnen wij ons op den dag van morgen!"

O, dat mede kenschetsend is voor den geest waarin verdachte zijn ambt waarnam, de waardeering welke van Duitsche zijde getoond werd voor verdachtes persoon en de wijze waarop hij zijn ambt vervulde, welke waardeering blijkt uit de volgende ter terechtzitting door hem opgegeven feiten:

a. Verdachte dreigde tegenover de Duitsche autoriteiten gedurende zijn ambtsperiode negen maal met ontslagname ten einde hun op deze wijze zijn wil op te leggen en bereikte telkenmale het door hem beoogde resultaat;

b. Op verzoek van den Rijkscommissaris woonde verdachte te Berlijn de oprichting bij van de Internationale Academie voor Staats- en administratief Recht, ontving van Duitsche autoriteiten verschillende uitnodigingen om lezingen in Duitschland te houden en een serie invitaties van Duitsche zijde voor het bijwonen van concerten, openingen van tentoonstellingen, diners, lunches, enz.;

c. In den loop van 1943 gelastten de Duitsche autoriteiten, dat verdachtes huis en kantoor te zijner beveiliging tegen de actie van de z.g. illegalen, onder politiebewaking zou worden gesteld;

d. Omstreeks Kerstmis 1944 ontving verdachte van den General Kommissar Rauter als Kerstgeschenk een boek, vergezeld van een brief met Kerstwenschen eindigende met de woorden:

In herzlichen Kameradschaft
und Heil Hitler,
Ihr Rauter.

O, dat bovendien kenschetsend zijn voor den geest van het door verdachte gevoerde beleid, de navolgende sub a, b en c vermelde feiten, hebbende verdachte het sub c vermelde feit ter terechtzitting opgegeven en blijkende het sub a en b vermelde uit het te dien aanzien door verdachte ter terechtzitting als juist erkend rapport van getuige Eusman, hetwelk dienaangaande zakelijk inhoudt:

a. Op de door verdachte gepresideerde vergadering van de Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven d.d. 17 Juli 1941 deelde verdachte mede, dat de Duitsche voorschriften niet streng genoeg kunnen worden gehandhaafd;

b. Na het ontvangen van een anoniemen brief betreffende de aanwezigheid van radiotoestellen in het tijdelijke Rijksopvoedingsgesticht te Nieuwersluis gaf verdachte aan den Politie-President te Amsterdam opdracht een onderzoek daarnaar in te stellen, waarna één of meer radiotoestellen ter plaatse werden gevonden en drie leden van het personeel dier inrichting werden gearresteerd.

c. In den loop van 1943 verlangde de Duitsche Overheid van verdachte de opgave

van de Joodsche in Nederlandsche gestichten gedetineerden.

Verdachte heeft de directies dier gestichten opgedragen hem die gegevens te verschaffen, en deze aan de Duitschers doorgegeven;

O. dat verdachte zijn beleid weliswaar, in tegenstelling met het boven-overwogene kenmerk wil zien door een aantal door hem ter terechtzitting opgesomde ambtelijke verrichtingen, welke de Nederlandsche bevolking zouden zijn ten goede gekomen, doch niet is in te zien, dat daaruit iets anders zoude blijken, dan dat een Nationaal-Socialistisch en Duitschgezind bestuur van het Departement van Justitie tijdens den oorlog met het welzijn van het Nederlandsche volk in sommige aangelegenheden was in overeenstemming te brengen; zij het dan ook ten koste van andere hoogere belangen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen gezien in verband met hetgeen het Hof als van algemeene bekendheid heeft beschouwd bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem tenlaste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat het Hof t. o. v. het sub 1° bij dagvaarding vermelde feit alleen bewezen acht: het verlenen van medewerking en ondersteuning aan de verwezenlijking van een van de zijde van Deutsche autoriteiten naar voren gebracht plan, om de Nederlandsche marechaussee achter het Deutsche front tegen Rusland politiedienst te laten doen, door in een bijeenkomst van officieren van dit wapen een toespraak te houden waarin tot een vrijwillig aanvaarden van zoodanige diensten werd aangespoord, en in een vergadering van het College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid te bepleiten (Juli 1941);

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden, gezien in verband met hetgeen het Hof als van algemeene bekendheid heeft beschouwd;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Opzettelijk, in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen,

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., juncto art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat door verdachte en zijn raadsman t. o. v. het uitvaardigen van het besluit 156-1941 een beroep is gedaan op overmacht of noodtoestand daartoe aanvoerende, dat een uitblijven van het besluit geleid zoude hebben tot de instelling van Deutsche zijde van een geheel of meerendeels uit Deutsche rechters bestaand strafrechtcollege en tot orde-looze vergeldingsmaatregelen van de W.A. en dergelijke organisaties;

O. dat door verdachte evenwel geen enkel bewijs is bijgebracht voor het bestaan van zulk een Duitsch voornemen, noch aannemelijk is gemaakt, dat verdachte door het uitvaardigen van besluit 156-1941 werkelijk slechts beoogde de instelling van zulk een Duitsch College en represailles van Nationaal-Socialistische organisaties te voorkomen;

dat bovendien het pretenselijk door verdachte gevreesde gevaar betrof rechtsbelangen van aanzienlijk lagere orde, dan die welke werden geschonden door de instelling van een Nederlandsche rechtspraak, welke aan de Nationaal-Socialistische politiek werd dienstbaar gemaakt;

O. dat verdachte en zijn raadsman eenzelfde beroep op overmacht of noodtoestand hebben gedaan t. o. v. de door verdachte verleende medewerking aan de executie van door den Nederlandschen rechter opgelegde straffen in het kamp te Ommen, daarbij stellende dat verdachte zijn medewerking uitsluitend verleende om te vermijden, dat het Nederlandsche gevangeniswezen in zijn geheel onder leiding van een Duitscher zou worden gesteld;

O. dat ook dit beroep moet worden verworpen;

dat toch door verdachte niet is aangevoerd dat hij op eenigerlei andere wijze (b.v. door bedreiging met ontslagname), dan door toe te geven aan de Deutsche wenschen, heeft getracht de door hem pretenselijk aanwezig geachte bedreiging af te wenden, nadat deze was geuit, terwijl verdachte, volgens eigen opgaven ter terechtzitting, de barbaarschheid van het Deutsche gevangenisstelsel kende en wist, dat over het gevangenkamp te Ommen slechts Deutsche autoriteiten zeggenschap zouden hebben;

dat verdachte dus, door te handelen gelijk hij deed, de zekerheid verkoos van een groot aantal Nederlanders over te leveren aan den willekeur van den vijand, en diens barbaarsch gevangenisstelsel, boven de mogelijkheid van de benoeming van een Duitscher tot hoofd van het Nederlandsche gevangeniswezen, een maatregel waarvan de gevolgen uit den aard der zaak niet met eenige zekerheid van te voren waren vast te stellen;

dat mitsdien niet gebleken is van een redelijke afweging van het gevaar voor twee rechtsbelangen, welke het toegeven aan den Duitschen eisch t. o. v. het kamp te Ommen zou kunnen rechtvaardigen;

O. dat verdachte tenslotte als algemeene rechtvaardigingsgrond zich erop beroepen heeft, dat het aanvaarden en vervullen van zijn functie, naar de wijze van het door hem gevolgd beleid, rechtmatig en plichtmatig was, omdat zij geschiedden met het oogmerk land en volk te behoeden voor den ramp van anarchie;

O. dat ook dezen rechtvaardigingsgrond moet worden verworpen;

dat toch het Hof bewezen acht, dat verdachtes ambtsvervulling een nationaal-socialistisch en Duitschgezind stempel droeg en

dat daardoor het Duitse civiele bestuur hier te lande, dat mede aan de belangen van de Duitse oorlogsvoering was dienstbaar gemaakt, den bezetter werd vergemakkelijkt;

dat een dergelijke wijze van ambtsvervulling dus op zich zelf verre van rechtmatig of plichtmatig was, terwijl, indien verdachtens beleid al zoude zijn gedragen door het oogmerk land en volk voor anarchie te behoeven, — welk oogmerk den Hove als hoofddoel van verdachtens beleid weinig aannemelijk voorkomt, — in ieder geval niet is gebleken van de noodzakelijkheid van een dergelijk bestuur of van het goed geloof van verdachte aan die noodzakelijkheid;

dat met name volstrekt niet aannemelijk is, dat de maatschappelijke en administratieve ontwrichting welke sedert September 1944 hier te lande viel waar te nemen, reeds in 1941 met alle verderfelijke gevolgen van dien zou zijn ingetreden, gelijk verdachte wil doen gelooven, indien dit niet mede door zijn beleid ware voorkomen;

dat toch verdachtens betoog dienaangaande voorbij gaat aan het onmiskenbare feit, dat de politiek van den bezetter tegenover het Nederlandsche volk gedurende de jaren aan September 1944 voorafgaande een geheel andere was dan daarna;

dat de bezetter vóórdien, zij het dan ook in steeds afnemende mate, er zijn voordeel in bleek te zien, en er zijn politiek op richtte, om het Nederlandsche volk voor zich en het Nationaal-Socialisme te winnen; en althans den schijn op te houden van een jegens Nederland welwillend en op het recht stoelend bestuur, en eerst nadien een politiek is gaan voeren van rechtstreeksche en openlijke uitbuiting met nagenoeg geheele uitsluiting van de behartiging van eenig Nederlandsch belang;

dat hieruit volgt, dat niet verdachtens Nationaal-Socialistisch gericht en Duitschgezind bestuur het vaderland vóór September 1944, voor den rampspoed in vollen omvang heeft behoeft, doch de politiek van den bezetter zulks medebracht, hetgeen ten overvloede hierdoor wordt bevestigd, dat verdachte na September 1944 dien rampspoed geenszins heeft kunnen voorkomen, terwijl het Hof van oordeel is, dat een man van de geestelijke ontwikkeling van verdachte, die in zoo nauw contact met den bezetter leefde, diens poliiek bij zijn ambtsaanvaarding en daarna moet hebben doorschouwd;

O. dat verdachte ter rechtvaardiging van

zijn beleid zich ook tevergeefs beroept op de reeds eerder vermelde ambtelijke verrichtingen, welke de Nederlandsche bevolking zouden zijn ten goede gekomen, daar uit niets blijkt, dat deze resultaten van zijn bestuur bij een niet in Nationaal-Socialistischen en Duitshgezinden geest gevoerd beleid niet zouden zijn verkregen;

O. dat verdachte mitsdien t. o. v. het beproeven verklaarde strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. t. o. v. de op te leggen straf, dat verdachte gedurende een tijdsperiode, waarin het Nederlandsche volk in doodsnood worstelde om zijn onafhankelijk voortbestaan, niet geschroomd heeft in een hoogst belangrijke administratieve functie dat volk te verraden en zijn vijand te dienen;

dat het Hof daarbij mede heeft overwogen, dat verdachte reeds in Mei 1942 wettende, dat de Duitse Machthebbers na een eindoverwinning slechts de annexatie van Nederland beoogden, desondanks zijn landsverraderlijk beleid is blijven voeren, en zelfs t. o. v. zijn eigen partij, de N.S.B., als adviseur van den Leider, den lijn van zijn verraad heeft doorgetrokken, door iedere poging na te laten om haar in een beter spoor te leiden, hoewel zij een, gelijk hem bekend was, tot vruchteloosheid gedoemde politiek voerde ten koste van het leven van duizenden partijgenooten; en door de N.S.B. van zijn hiervorenbedoelde wetenschap zelfs geheel onkundig te laten;

Gezien behalve vermelde wetsartikelen artt. 1, 2, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, en artt. 28 en 106 Sr.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot de doodstraf.

Ontzet hem van het recht van ambten te bekleeden en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven is bewezen verklaard.

Spreekt hem daarvan vrij.

Verleent hem het recht tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 178.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 6 April 1946. (Mrs. Suringar, van der Grinten en Maassen).

Onbevoegd verklaard kennis te nemen van de verordeningen tegen W.P.S. en Nagu. Vordering tegen gerequesteerde Teunissen, wiens vermogen onder beheer is gesteld, toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) (E 133) artt. 3, 18, 25.)
artt. 3, 18, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift d.d. 15 Januari 1946 van Dr. Julius Cohn, wonende Veldweg C 287 XI1 te Hattem, het naar aanleiding daarvan op 14 Februari 1946 ingediende verweerschrift van de Bestuurders van de Wirtschapsprüfstelle (W.P.S. en van de N.A.G.U., zoomede het naar aanleiding van het verzoekschrift ingekomen antwoord van J. R. Bakker te Zwolle, d.d. 22 Febr. 1946;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat requestant heeft verzocht hem de navolgende vorderingen toe te wijzen:

a. wegens opname ten behoeve van de z.g.n. Wirtschapsprüfstelle voor beheer . . .	f 1,000.—
b. wegens z.g. koopsom der zaak . . .	f 21,000.—
c. wegens rentevergoeding over idem	f 787.50
d. wegens saldo der kosten, uit de Zwolsche Lederwarenfabriek „Welma” te Zwolle genomen door A. Teunissen . . .	f 6,304.47
e. wegens opbrengst goederen, aan „Welma” onttrokken, en door A. Teunissen voor privé-doeleinden aangewend	f 24,093.97

f 53,185.94

van welke vorderingen die sub a, b en c worden ingesteld tegen de „Wirtschapsprüfstelle” en de „Nagu” respectievelijk tegen de personen of lichamen, die met de finantiele afwikkeling van de zaken dezer instelling of het beheer daarvan werden belast en die sub d en e tegen den boedel van A. Teunissen, gewoonde hebbende te Zwolle, over welken boedel als beheerder is aangesteld J. R. Bakker te Zwolle;

O. dat requestant toe lichting, in het kort weergegeven, heeft medegedeeld:

Tijdens de bezetting werd A. Teunissen tot beheerder over zijn zaak, de Zwolsche Lederwarenfabriek „Welma”, gev. Mandjessteeg 3 te Zwolle, aangesteld, welk beheer duurde van 29 October 1942 tot 1 Januari 1943. Voorzoover is na te gaan werd ter betaling van de kosten van dit beheer aan de Wirtschapsprüfstelle afgedragen een bedrag van f 1000, welk bedrag onrechtmatig aan de zaak werd onttrokken, weshalve hij meent restitutie daarvan te kunnen vorderen

Per 1 Januari 1943 werd door Teunissen de zaak „gekocht” van de „Nagu” — in feite werd aan requestant de zaak ontnomen — voor f 21,000 plus f 787.50 voor rentederving. Dit bedrag werd uit de middelen der zaak betaald. Ook dit onrechtmatig aan de zaak onttrokken bedrag wordt teruggevorderd

Teunissen onttrok om allerlei redenen aan zijne zaak in totaal f 30,398.44. Daar dit eveneens onrechtmatig geschiedde, verzoekt requestant hem dit bedrag te willen toewijzen.

O. dat requestant vervolgens aan den Raad heeft verzocht te gelasten dat bovenbedoelde koopovereenkomst Nagu/Teunissen d.d. 11 October 1943 nietig is geweest, althans momenteel als van onwaarde moet worden beschouwd, althans rechtens ongedaan behoort te worden gemaakt en voorts te willen bevelen, dat alle eigendommen door verzoeker na de bevrijding van Nederland in het bijzonder van de gemeente Zwolle in het bedrijfspand weder aangetroffen, alsmede alle bedrijfsvoorraden en het recht om de zaken der onderneming te voeren en den naam van het bedrijf te blijven gebruiken, wederom onverkort en wettig eigendom worden, respectievelijk eigendom zijn gebleven van verzoeker;

O. dat gerequesteerde J. R. Bakker, beheerder over het vermogen van A. Teunissen de aanspraak van verzoeker op het vermogen van A. Teunissen, ten bedrage van f 30,398.44 als juist heeft erkend;

O. dat de bestuurders van de Wirtschapsprüfstelle (W.P.S.) en van de N.A.G.U. verschillende verweren hebben gevoerd en onder meer hebben gezegd dat de W.P.S. en de N.A.G.U. in feite zijn de Deutsche Staat en dus een vijandelijke Staat in den zin van het Koninklijk Besluit van 20 October 1944 houdende vaststelling van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133), zoodat niet op de wijze als door verzoeker geschiedt een vordering tegen die lichamen kan worden ingesteld, aangezien zulks in strijd is met genoemd Besluit;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoekers vordering groot f 30,398.44 — ofschoon deze niet in het petitum is herhaald, moet verzoeker niettemin geacht worden bedoelde vordering te hebben ingesteld — welke vordering door gerequesteerde Bakker is erkend, voor toewijzing vatbaar is;

O. dat zulks eveneens het geval is met de vorderingen tot nietigverklaring van de koopovereenkomst Nagu/Teunissen d.d. 11 October 1943 en tot teruggave van de eigendommen van verzoeker en herstel van verzoeker in diens verlorenegegene rechten, met dien verstande dat onverkort moeten blijven de erkende of te erkennen rechten van derden, ten aanzien van aanwezig bevonden goederen;

O. ten aanzien van de tegen de W.P.S. en de Nagu ingestelde vorderingen, dat het daartegen door de bestuurders dier instellingen, hierboven vermelde, verweer juist is, immers ingevolge art. 18 van het Besluit

Vijandelijk Vermogen door derden ten aanzien van het vermogen van vijandelijke staten — het vermogen van die instellingen was eigendom van den Duitschen Staat — geen rechten kunnen worden uitgeoefend zonder toestemming van het Beheersinstituut, welke toestemming niet is verkregen, terwijl de vraag of en zoo ja, in hoeverre ten deze door derden jegens den vijandelijken Staat rechten kunnen worden geldend gemaakt krachtens art. 3 jis artt. 25 tot en met 28 van voornoemd Besluit in eerste instantie ter beoordeeling staat, niet van den Raad voor het Rechtsherstel, doch van het Beheersinstituut;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de ten requête genoemde koopovereenkomst Nagu/Teunissen d.d. 11 October 1943;

Beveelt dat alle eigendommen door verzoeker na de bevrijding van Nederland in het bijzonder van de Gemeente Zwolle in het bedrijfspannd weder aangetroffen, alsmede alle bedrijfsvoorraden en het recht om de zaken der onderneming te voeren en den naam van het bedrijf te blijven gebruiken, wederom onverkort en wettig eigendom worden van verzoeker, alles behoudens erkende of alsnog te erkennen rechten toekomende aan derden ten aanzien van aanwezig bevonden goederen.

Wijst aan verzoeker toe zijn bovengenoemde vordering groot f 30,398.44 tegen A. Teunissen, eventueel den beheerder van diens vermogen.

Verklaart zich onbevoegd van de tegen de W.P.S. en Nagu ingestelde vorderingen kennis te nemen.

No. 179.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 15 April 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Stukken in handen gesteld van het Beheersinstituut ter behandeling van de zaak ingevolge art. 25 E 133.

Aan het Nederlandsch Beheersinstituut van de afd. Beheer van den Raad voor het Rechtsherstel, te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Luitenant-kolonel Ir. Ludovicus Johannes Petrus Smulders, werktuigkundig-ingenieur, wonende te Wimbledon, adv. en proc. Mr. A. J. M. van Moorsel;

dat requestrant voor zijn vertrek naar Engeland in Maart 1940 zijn inboedel had opgeslagen bij de N.V. de Gruyter & Co. te 's-Gravenhage;

dat in Augustus 1941 de Deutsche Stichting „Heim in Holland”, „Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte”, Koningskade 9 te 's-Gravenhage, mede gevestigd aan de van Stolkweg aldaar, het overgrootste deel van den inboedel van requestrant bij de

N.V. de Gruyter & Co., heeft doen wegvoeren;

dat het weggevoerde bestond uit de navolgende goederen: eetkamerameublement bestaande uit: eiken dressoir, eiken theetafel, 6 eiken stoelen met leer bekleed, eiken uitschuiftafel met twee inlegbladen;

zitkamerameublement bestaande uit: 2 eiken fauteuils met stof bekleed, 2 eiken fauteuils met leer bekleed, 2 eiken tafels (waarvan 1 rond en 1 langwerpige), 2 eiken stoelen;

slaapkamerameublement bestaande uit: mahonie linnenkast, mahonie litsjumeaux, mahonie toilettafel, mahonie tafel, 3 mahonie stoelen, 2 mahonie nachtkastjes;

kinderkamerameublement bestaande uit: zes stoelen, 2 nachtkastjes, 1 legkist, 1 babytafel (dit zijn gelakte meubels);

voorts pluche en handgeweven gordijnen van de slaapkamer, eetkamer en zitkamer, 2 handgeknoopte Smyrnatapijzen van 3.50 × 2.50, twee opklapbedden, type Auping, 1 opklapbed (normaal type), 2 kinderbedjes, 9 kapokmatrassen, 2 kindermatrassjes, 25 dekens en verder serviesgoed;

dat de waarde der aan requestrant ontstolen goederen naar zijn oordeel op circa acht duizend gulden zal moeten worden gesteld;

dat requestrant gerechtigd is de hem ontstolen goederen als zijn eigendom terug te vorderen, althans te vorderen, dat de waarde daarvan aan hem wordt vergoed;

Met eerbiedig verzoek te erkennen de vordering van den requestrant op voormeld „Heim in Holland” en de teruggave der aan hem ontstolen goederen, althans de betaling van een schadevergoeding daarvoor aan requestrant te willen bevorderen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request, gericht aan het Nederlandsche Beheersinstituut van de Afdeling Beheer van den Raad voor het Rechtsherstel;

Gezien het antwoord van het Nederlandsche Beheersinstituut, d.d. 18 Januari 1946, waarbij het Beheersinstituut mededeelt, dat als beheerder over de Stichting „Heim in Holland” werd benoemd Mr. S. Roest Crollius, Nassaulaan no. 19 te 's-Gravenhage, en de gestelde feiten niet ontkent, doch als verweer heeft aangevoerd, dat naar zijne meening in dit geval geen sprake is van eene rechtshandeling en dat er derhalve van rechtsherstel ingevolge art. 23 E 100 geen sprake kan zijn, doch dat requestrant zich volgens het Besluit Materieele Oorlogsschade zal hebben te wenden tot de Schadeenquête commissie ter verkrijging van eene financiële bijdrage;

O. dat requestrant zich op 10 September 1945 heeft gewend tot het Nederlandsche Beheersinstituut met het verzoek om de aangeduide goederen ter waarde van f 8000 in eigendom terug te ontvangen of de waarde daarvan;

O. dat de stukken echter blijkens art. 25 van het K. B. E 133 ten onrechte in handen

zijn gesteld van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel in-plaats van in handen van het Beheersinsti-tuut;

O. dat hoewel deze vordering, als gegrond op een rechtsbetrekking ontstaan tijdens de bezettingsperiode uit dien hoofde ontvanke-lijk zou zijn, er geen aanleiding bestaat om af te wijken van de in het K. B. E 133 voor-geschreven behandeling;

Beschikkende:

Gelast de stukken in handen te stellen van het Beheersinstituut te 's-Gravenhage, ten einde deze zaak verder op den voet van het K. B. E 133 te behandelen.

No. 180.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK 's-GRAVENHAGE, 29 Maart 1946. (Prof. Mr. Houwing, Dr. Zijlstra en Prof. Eggens).

De ten uitvoerlegging van een door de Arnhemsche Kamer van de Afd. Recht-spraak van den Raad voor het Rechtsher-stel gewezen beslissing bij voorraad ge-schorst totdat op het verzoek tot herzie-nig bij gewijsde zal zijn beslist.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 143, 144.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van Willem van Ben-ther in zijne hoedanigheid van bestuurder over de firma A. A. Stramrood en Zoon te Utrecht en voor zooveel noodig, als beheer-der van het privévermogen van A. A. Stram-rood Sr., destijds wonende te Utrecht, thans gedetineerd, d.d. 25 Maart 1946;

O. dat requestant hierbij verzoekt her-ziening van een beslissing van de Arnhemsche Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, ge-geven op 22 Januari 1946 tusschen Ludwig Cohn, wonende te Velp, als requestant en requestant ten deze in hoedanigheid voormeld als ook Mevrouw Jutte-Mars te Am-sterdam als gerequesteerden;

O. dat requestant tevens verzoekt bij voorraad te bepalen, dat de tenuitvoerleg-ging van voormelde beslissing zal worden geschorst, totdat op dit verzoekschrift bij gewijsde zal zijn beslist;

O. dat een grond tot herziening kan schui-len in het feit, dat de Arnhemsche Kamer het verzoek — door requestant ten deze bij de mondelinge behandeling van het oorspronkelijke request volgens zijn bewering, gedaan — om de aanhangige procedure te schorsen tot na de beslissing van de Kamer van Koophandel over de toewijzing van het in het geding zijnde winkelpand, bij zijn be-slissing niet in aanmerking heeft genomen;

O. dat requestant gesteld heeft, dat de Kamer van Koophandel het verzoek van Ludwig Cohn, om het pand Choorstraat no.

9 te Utrecht wederom te mogen betrekken, heeft afgewezen;

O. dat een feitelijk zeer ongewenschte toestand zou ontstaan, wanneer, hangende het verzoek tot herziening, requestant ten deze genoodzaakt zou zijn op 1 April 1946 het genoemde pand te ontruimen zonder el-ders onderdak te hebben en het Ludwig Cohn, gerequesteerde ten deze, niet geoor-loofd zou zijn dat pand te betrekken;

Rechtdoende:

Schorst bij voorraad de tenuitvoerlegging van genoemde beslissing van de Arnhemsche Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel dd. 22 Januari 1946, totdat op het verzoek tot her-ziening bij gewijsde zal zijn beslist;

Houdt iedere andere beslissing aan.

No. 181.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK ARNHEM, 12 April 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen en Rink).

Herstel van de oorspronkelijke vennoot-schap onder firma.

Doorhaling bevolen van de inschrijvin-gen in het Handelsregister.

Gerequesteerde veroordeeld tot terug-gave van het bedrijf met alle activa, be-halve ten aanzien van de daartoe behoo-rende effecten.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 20 Decem-ber 1945 van Carel Kan, wonende te Arn-hem, zoo voor zich als in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Jacques Kan, laat-stelijk wonende te Arnhem, ten deze ver-tegenwoordigd door den advocaat Mr. G. A. de Cocq;

Gezien voorts het daarop ingekomen ant-woord van J. Volbede als beheerder over het vermogen van Dr. Ir. A. D. B. Stein-born;

Mede gezien de overgelegde afschriften van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Arnhem;

O. dat de door verzoeker prose en q.q. ge-stelde feiten in het kort samengevat, hierop neerkomen, dat over de Vennootschap onder de Firma Kan en Kan, gevestigd te Arn-hem, op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris d.d. 12 Maart 1941 een bewindvoerder is aangesteld, die op 16 April 1942 in het Handelsregister heeft doen in-schrijven, dat requestant en zijn voornem-de broeder als vennoten waren uitgetreden, gevolgd door een inschrijving in dat register, dat de vennootschap per 1 Juli 1942 is op-gegeven, met aanstelling van de N.A.G.U. te 's-Gravenhage als vereffenaar, welke op-heffing als onjuist bij beschikking van den Kantonrechter te Arnhem weer is doorge-haald; dat, eveneens blijkt voornoemd Handelsregister, de N.A.G.U. op 24 Juni 1942 de zaak Kan en Kan heeft verkocht

aan A. Brugger te Wuppertal-Barmen, die op 25 Juni 1942 het bedrijf heeft ingebracht in een Commanditaire Vennootschap Kan en Kan, met als beheerend vennoot Ir. A. L. B. Steinborn, over wien als beheerder door het Nederlandsche Beheersinstituut is benoemd J. Volbeda te Arnhem; dat alle voornoemde handelingen zijn geschied krachtens bezettingsmaatregelen, die geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest; op grond van deze feiten verzocht requestant pro se en q.q.

1°. nietig te verklaren de voormelde rechtshandelingen betreffende de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan;

2°. te bepalen dat de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan niet in liquidatie is getreden, noch opgeheven;

3°. de doorhaling in het Handelsregister te Arnhem te bevelen van alle inschrijvingen betreffende deze Vennootschap vanaf 3 Maart 1942, inclusief die betreffende de Commanditaire Vennootschap Kan & Kan;

4°. Dr. Ir. A. L. B. Steinborn en zijn beheerder J. Volbeda te Arnhem in die hoedanigheid te veroordeelen tot teruggave aan die Vennootschap van haar bedrijf en zaak met alle daartoe behorende activa;

O. dat J. Volbeda als beheerder over Dr. Ir. A. L. B. Steinborn op dit verzoek heeft geantwoord tegen het daarin aangevoerde geen bezwaar te hebben;

O. dat derhalve als niet weersproken en dus vaststaande kan worden aangenomen, dat tijdens de bezetting door de Verordening van den Rijkscommissaris d.d. 12 Maart 1941, ten aanzien waarvan door of vanwege de Koningin is bepaald, dat deze geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, de rechtsbetrekking van verzoeker pro se en q.q. tot de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan is te niet gegaan, zoodat, waar verzoeker pro se en zijn broeder Jacques Kan ingezetenen van het Koninkrijk waren en achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden ingevolge art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) onredelijk ware, nu het tegendeel niet is gebleken, de Raad termen aanwezig acht die rechtsbetrekking te doen herleven en de rechtshandelingen, welke het te niet gaan dier rechtsbetrekking hebben veroorzaakt, nietig te verklaren, zoodat het sub 1 en 2 in het verzoekschrift gevraagde kan worden toegewezen;

O. dat dit medebrengt, dat de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan geacht moet worden te zijn blijven voortbestaan, zoodat eveneens het sub 3 verzochte — daargelaten of zulks apart zou moeten worden bevelen — in elk geval toewijsbaar is;

O. dat ook de sub 4 gevraagde veroordeeling kan worden toegewezen, behalve voor wat betreft de teruggave van tot de activa der Firma Kan & Kan behorende effecten, bedoeld in art. 36 lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoodat dat artikel luidt na de wijziging bij Besluit van 16 November 1945 (F 272), voorzover die effecten niet

vallen onder al. 2 van genoemd artikel;

O. tenslotte, dat de Raad termen aanwezig acht om de gevraagde kostenveroordeeling toe te wijzen tot het bedrag in het dictum vermeld;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende op het verzoekschrift:

Verklaart nietig de aanstelling van een bewindvoerder over en de liquidatie en verkoop van de zaak van de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan aan A. Brugger te Wuppertal-Barmen, alsmede de oprichting van de Commanditaire Vennootschap Kan & Kan en den inbreng van het gekochte bedrijf in deze Commanditaire Vennootschap.

Herstelt de rechtsbetrekking van verzoeker pro se en q.q. tot de oorspronkelijke Vennootschap onder de Firma Kan & Kan.

Beveelt de doorhaling in het Handelsregister te Arnhem van alle inschrijvingen betreffende de Vennootschap onder de Firma Kan & Kan vanaf die d.d. 3 Maart 1942, inclusief die betreffende de Commanditaire Vennootschap Kan & Kan.

Veroordeelt Dr. Ir. A. L. B. Steinborn en zijn beheerder J. Volbeda te Arnhem in die hoedanigheid tot teruggave aan die Vennootschap onder de Firma Kan & Kan van haar bedrijf en zaak met alle daartoe behorende activa, behalve voor wat betreft tot die activa behorende effecten als bedoeld in art. 36 lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoodat dit artikel luidt na de wijziging bij Besluit van 16 November 1945 F 272, voorzover die effecten niet vallen onder alinea 2 van genoemd artikel.

Ontzegt in zooverre de vordering.

Veroordeelt de gerequesteerden in de proceskosten van requestant, tot hiertoe begroot op f 60.

No. 182.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 April 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Vordering ontzegd. Besluit Herstel Rechtsverkeer verzet zich niet tegen de geldigheid van een door partijen na de bezetting getroffen regeling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien het request van Flora Sanders, echtgenoot van Mozes Richard Hakkert;

Gezien het daarop ingekomen antwoord van de Stichting „Eigen Beheer” te Rotterdam, als beheerder over het vermogen van Th. Strunk en de bij dit antwoord overgelegde acte;

O. ten aanzien van de feiten, dat verzoeker bij inleidend request heeft gesteld:

Flora Hakkert-Sanders, Schiekade 172, Rotterdam, zoo voor zichzelf als in haar

hoedanigheid van bewindvoerdster voor haar afwezigen echtgenoot Mozes Richard Hakkert;

dat de zaak, gedreven onder den naam Philip Hakkert Jr., waarvan verzoeksters afwezige echtgenoot eigenaar was, gedurende de bezettingstijd door de Deutsche autoriteiten aangestelden Verwalter Theo Strunk is gekocht van de Niederländische Aktien Gesellschaft für Abwicklung von Unternehmen (N.A.G.U.), gevestigd Vijverberg te 's-Gravenhage, gelijk de N.A.G.U. die zaak heeft verkocht aan Theo Strunk voornoemd;

dat verzoekster van meening is, dat die koop en verkoop nietig zijn, daar ze zijn tot stand gekomen zonder medeweten of goedkeuring van den eigenaar van de verkochte zaak en zonder dat de voor die zaak betaalde koopprijs hem ten goede is gekomen;

dat verzoekster zich wendt tot den Raad voor het Rechtsherstel met verzoek de hierbovenbedoelde koop en verkoop nietig te verklaren en vast te stellen, dat de zaak, gedreven onder de handelsnaam Philip Hakkert Jr., wederom in eigendom toebehoort aan verzoekster zoo voor zichzelf als in haar hoedanigheid van bewindvoerdster voor haar afwezigen echtgenoot;

mitsdien de Raad voor het Rechtsherstel verklaare nietig en van geener waarde de overeenkomst waarbij Theo Strunk de zaak, gedreven onder de handelsnaam Philip Hakkert Jr., heeft gekocht van de N.A.G.U. gelijk de N.A.G.U. de zaak heeft verkocht aan Theo Strunk voornoemd en vaststelle, dat de zaak Philip Hakkert Jr. wederom in eigendom toebehoort aan Mevr. Flora Hakkert-Sanders en haar afwezigen echtgenoot Mozes Richard Hakkert.

dat gerequesteerde hierop heeft geantwoord:

De Stichting Eigen Beheer, ressorteerende onder het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, Matheneserlaan 208, Rotterdam, in haar hoedanigheid van beheerder van het vermogen van den Rijksduitscher Theo Strunk;

dat Mevrouw Flora Hakkert-Sanders, wonende Schiekade 172, Rotterdam, zich bij verzoekschrift heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel met verzoek, dat de Raad verklaare nietig en van geener waarde de overeenkomst waarbij Theo Strunk als Verwalter van de firma, gedreven onder de handelsnaam Philip Hakkert Jr. deze zaak heeft gekocht van de Niederländische Aktien Gesellschaft für Abwicklung von Unternehmen (N.A.G.U.) gevestigd Vijverberg te 's-Gravenhage, gelijk de N.A.G.U. die zaak heeft verkocht aan Theo Strunk voornoemd;

dat Mevrouw Flora Hakkert-Sanders in het door haar ingediende request niet-ontvankelijk is en de Raad derhalve zich onbevoegd verklaare om op dat request te beslissen;

dat immers dd. 2 Januari 1946 een overeenkomst is tot stand gekomen tusschen de

Stichting Eigen Beheer, ressorteerende onder het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, Matheneserlaan 208, Rotterdam, als beheerder over het vermogen van den Rijksduitscher Theo Strunk, vroeger wonende Nieuwe Binnenweg 68, Rotterdam, en Mevrouw Flora Hakkert-Sanders, Schiekade 172, Rotterdam, waarbij eerstgenoemde aan laatstgenoemde verkocht, gelijk laatstgenoemde van eerstgenoemde kocht de geheele zaak met handelsnaam, gedreven onder den naam Philip Hakkert Jr. waartegenover koopster cedeerde aan den verkooper alle rechten en aanspraken die zij tegenover de N.A.G.U. of eenige andere instantie terzake van de door Theo Strunk voor de firma Philip Hakkert Jr. eertijds betaalde koopprijs mocht hebben;

dat derhalve bij de boven weergegeven overeenkomst Mevrouw Flora Hakkert-Sanders wederom eigenaresse is geworden van de zaak, gedreven onder de handelsnaam Philip Hakkert Jr.;

mitsdien de Raad vaststelle, dat Mevrouw Flora Hakkert-Sanders niet-ontvankelijk worde verklaard op het door haar ingediende request, waarbij zij heeft verzocht de nietigverklaring van de koopovereenkomst van de zaak, gedreven onder de handelsnaam Philip Hakkert Jr. door Theo Strunk van de N.A.G.U.

In rechte:

O. dat uit de posita van partijen en de overgelegde acte blijkt:

dat gedurende den bezettingstijd de Niederländische Aktien Gesellschaft für Abwicklung von Unternehmen (N.A.G.U.) de zaak, gedreven onder den naam Philip Hakkert Jr., waarvan toen eenig eigenaar was Mozes Richard Hakkert, heeft verkocht aan Theo Strunk;

dat de Stichting Eigen Beheer, als beheerder over het vroeger vermogen van Theo Strunk, deze zaak op 2 Januari 1946 heeft verkocht en geleverd aan Flora Hakkert-Sanders, echtgenote van en bewindvoerdster voor haar afwezigen echtgenoot Mozes Richard Hakkert voornoemd en daarbij als tegenprestatie heeft bedongen de overdracht aan haar van alle rechten en aanspraken, welke Flora Hakkert-Sanders kan geldend maken tegenover de N.A.G.U. of eenige andere instantie terzake van den door Theo Strunk voor de zaak betaalden koopprijs;

O. dat aangenomen mag worden, dat Flora Hakkert-Sanders bij laatstomschreven koop optrad als bewindvoerdster over haar afwezigen echtgenoot;

O. dat mitsdien de daartoe bevoegde personen reeds na de vijandelijke bezetting, vrijwillig en zonder inmenging van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, een regeling hebben getroffen omtrent den verkoop der zaak door de N.A.G.U. aan Theo Strunk en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen en den inhoud daarvan gewijzigd hebben vastgesteld;

O. dat geen der bepalingen van het Be-

sluit Herstel Rechtsverkeer zich tegen de geldigheid van zulk een regeling verzet;

O. dat requesrante thans vordert, dat de Raad zal nietig verklaren den verkoop van de zaak door de N.A.G.U. aan Theo Strunk en zal vaststellen, dat deze zaak wederom in eigendom toebehoort aan requesrante en haren echtgenoot;

O. dat, — daargelaten of de Raad bevoegd is tot een ingrijpen als omschreven in art. 23 en 24 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, indien partijen na de vijandelijke bezetting omtrent de rechtshandeling of rechtsbetrekking, terzake waarvan zulk een ingrijpen gevraagd wordt, een regeling hebben getroffen, — in ieder geval het achterwege laten van een ingrijpen in casu blijkt alleszins redelijk te zijn, nu de door de aangevallen rechtshandeling benadeelde de hem daardoor ontnomen zaak reeds weder heeft terugontvangen;

O. dat requesrante's vordering, voorzover daartoe strekkende, dat worde vastgesteld, dat de zaak wederom mede aan haar toebehoort, niet kan worden toegewezen, nu als grondslag voor deze vordering o.m. is gesteld, dat de zaak ten tijde, dat zij door de N.A.G.U. werd verkocht, aan requesrante's echtgenoot toebehoorde;

Rechtdoende:

Ontzegt de vordering.

No. 183.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 17 April 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard. Het door den accountant, gerequesteerde, ontvangensalaris was overeenkomstig het tarief en niet buitensporig, terwijl gerequesteerde geen werkzaam aandeel heeft gehad in het beheer, door den „Verwalter” gevoerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen: de Naamlooze Vennootschap Spanjer's Handelsmaatschappij, gevestigd te Rotterdam, procureur Mr. H. J. Bink;

dat in 1941 requesrante, die volgens de verordeningen van den bezetter een Joodsche Vennootschap was, door den bezetter onder beheer is gesteld, waarbij H. E. Overman tot Verwalter der vennootschap is benoemd en de Heer D. Spanjer, de Joodsche directeur, die tezamen met zijne echtgenoot eigenaar was van alle aandeelen, als zoodanig is ontslagen;

dat genoemde Verwalter in 1941 J. A. M. Hodes, wonende te Schiedam aan de Marconistraat 97a, als accountant heeft aange-

steld en Hodes deze opdracht heeft aanvaard, teneinde voor dien Verwalter de administratie der vennootschap te controleren en hem bij zijn beheer behulpzaam te zijn;

dat Hodes de hem opgedragen werkzaamheden ten behoeve van den Verwalter gedurende de jaren 1941—1944 heeft verricht en hij daarvoor uit de kas der vennootschap, gelijk hij wist en kon begrijpen, een beloning heeft ontvangen, die in totaal eenige duizenden guldens heeft beloopt;

dat tengevolge van het ontbreken van groote gedeelten der administratie der vennootschap toen de Heer D. Spanjer na de bevrijding terugkeerde niet het juiste bedrag, dat Hodes ten laste der vennootschap genoten heeft, kan worden nagegaan, doch dit bedrag tenminste f 2025 beloopt, zijnde het bedrag waarvan Hodes heeft verklaard, dat hij het voor zijn werkzaamheden over 1941—1944 heeft ontvangen;

dat Hodes heeft geweten, dat Overman, die hem aanstelde, een handlanger van de Duitschers was en uiteraard onrechtmatig over de eigendommen van de vennootschap beschikte;

dat derhalve Hodes door zich bereid te verklaren voor een door de Duitschers benoemden Verwalter werkzaamheden te verrichten en gedurende langen tijd die werkzaamheden in feite te verrichten, hulp verleend heeft aan den vijand, gelijk in een soortgelijk geval door het Tribunaal te 's-Hertogenbosch op 26 September 1945 (Tribunalen in Nederland 1945 no. 42) is beslist;

dat door voor deze werkzaamheden uit de kas der vennootschap een beloning te aanvaarden, Hodes aan de vennootschap wilens en wetens schade heeft berokkend;

dat requesrante de nietigverklaring der tusschen den Verwalter en Hodes gesloten overeenkomst wenscht te verkrijgen ingevolge de art. 23 v.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100, opdat zij de ten onrechte ten behoeve van Hodes aan haar kas onttrokken gelden terugontvangen;

dat immers de in gemelde overeenkomst neergelegde rechtsbetrekkingen tot stand zijn gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk, Hodes ingezetene van het Koninkrijk is, de overeenkomst tot voorwerp heeft zaken en rechten, die zich binnen het Koninkrijk bevinden en het achterwege laten van het ingrijpen door den Raad in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, daar daardoor de ont-neming van haar eigendom en rechten aan de vennootschap, welke alleen mogelijk is geweest omdat zij volgens den bezetter een Joodsche vennootschap was, zoude worden bekrachtigd;

dat bovendien de overeenkomst krachtens welke Hodes van de vennootschap gelden heeft ontvangen, is tot stand gekomen door en tengevolge van handelingen tijdens de bezetting van het Rijk verricht door een persoon, die zijn bevoegdheid ontleende aan maatregelen en verordeningen van den be-

zetter, welke geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat derhalve voormelde overeenkomst, althans de daaruit voortgesproten rechtsbetrekkingen, behooren te worden nietig verklaard en de daaruit voortvloeiende gevolgen dienen te worden ongedaan gemaakt;

Redenen waarom requestrante Uw Raad eerbiedig verzoekt:

1. Voormelde overeenkomst en de daaruit voortgesproten rechtsbetrekkingen nietig te verklaren;

2. Te bepalen, dat genoemde Hodes alle bedragen, die hij terzake van voormelde overeenkomst als belooning heeft genoten en tenminste f 2025 aan requestrante zal hebben terug te betalen, vermeerderd met een rente ad 3% 's jaars sedert den dag van indiening van dit verzoekschrift;

3. Te bepalen, dat genoemde Hodes rekening en verantwoording zal afleggen van alle bedragen, die hij als voormeld van de vennootschap onder zich heeft gekregen, op verbeurte van een dwangsom van f 100 per dag voor elken dag, waarop hij in gebreke blijft met het doen van deze rekening en verantwoording, nadat drie dagen na betekening van de door Uw Raad ter zake te geven beslissing verstreken zullen zijn.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen, requestrante bij monde van haren Directeur D. Spanjer, bijgestaan door den procureur Mr. H. J. Bink, gerequesteerde in persoon bijgestaan door den procureur Mr. W. A. Hoek;

O. dat gerequesteerde heeft erkend op verzoek van H. E. Overman, Verwalter van de N.V. Spanjer's Handelmaatschappij zijn diensten als accountant te hebben verleend gedurende de jaren 1941/44 en daarvoor een salaris van f 2025 te hebben ontvangen, doch heeft ontkend in eenig opzicht aan het beheer der N.V. te hebben deelgenomen;

O. dat requestrante getracht heeft aannemelijk te maken, dat gerequesteerde daadwerkelijk aan het beheer heeft deelgenomen en ten bewijze hiervan heeft aangevoerd:

1. dat de Verwalter Overman een interim-dividend van f 20,000, dat door D. Spanjer in het begin van 1940 als aandeelhouder werd ontvangen, weder heeft teruggevorderd, hetgeen zonder medewerking van gerequesteerde niet aan den Duitschen bezetter zou zijn bekend geworden;

2. dat de boekhouding zoo correct werd gevoerd, dat de Deutsche bezetter de geheele zaak kon overzien en leeghalen;

3. dat een groot deel van de voorraden aan den procuratiehouder van Es, die een eigen zaak had opgericht, beneden de waarde werd verkocht;

O. dienaangaande:

ad 1. dat de betaling van het interim-dividend moet zijn gebleken uit de door de vroegere accountants opgemaakte stukken, daar de betaling is geschied vóórdat de gerequesteerde als accountant optrad;

ad 2. dat aan den accountant moeilijk

een verwijt kan worden gemaakt, dat hij zijn stukken correct opstelt nu niet aannemelijk is gemaakt, dat hij de gelegenheid had om de zaken voor den Duitschen bezetter te camoufleren en hij trouwens alleen de hem door den Verwalter gegeven opdrachten had uit te voeren;

ad 3. dat moeilijk als grief tegen den gerequesteerde kan gelden, dat de boekhouding correct was, nu daardoor de transacties met den vroegeren procuratiehouder zijn vastgelegd, zoodat requestrante daardoor in de gelegenheid is, van haar trouwden procuratiehouder — die volgens mededeeling van den Directeur Spanjer weder in haar dienst is — de daardoor geleden schade vergoed te krijgen;

O. dat derhalve niet aannemelijk is gemaakt, dat gerequesteerde een werkzaam aandeel aan het beheer zou hebben gehad;

O. dat derhalve alleen de vraag blijft te beantwoorden, of alle door den Verwalter gedane betalingen nietig zijn, en of betalingen voor salarissen en verrichte diensten aan employés en derden kunnen worden teruggevorderd;

O. dat requestrante heeft toegegeven, dat het bedrag van het ontvangen loon voor een accountant over een periode van drie à vier jaren niet bovenmatig hoog is, en ook niet heeft weersproken, dat het salaris volgens tarief werd berekend, terwijl verder tusschen partijen vaststaat, dat requestrante de door gerequesteerde opgemaakte stukken heeft kunnen gebruiken voor het overzicht over hare zaken, daar de boekhouding door de Omnia vrijwel geheel vernietigd was;

O. dat zich derhalve naar ons oordeel geen bijzondere omstandigheden voordoen, waardoor het achterwege laten van ingrijpen in deze onredelijk zou zijn, intengedeel, dat er groote rechtsonzekerheid zou ontstaan, als in gevallen als het onderhavige terugbetaling zou kunnen worden gevorderd.

Beschikkende:

Verklaren requestrante niet-ontvankelijk in hare vorderingen.

Veroordeelen requestrante in de kosten tot op deze beschikking begroot op f 40.

No. 184.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Zaak overgedragen aan gerequesteerde, winkeljuffrouw, wordt teruggevorderd. Verzoek toegewezen, doch redelijk geacht, dat verrekening van de zaken zal plaats vinden vanaf 22 October 1945 (datum inleidend request).

Comparitie van partijen gelast voor vaststelling van het saldo.

Vordering tot ontzulming ontzegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het door verzoeker ingediende request dd. 22 Oct. 1945, aangevuld bij een nadere schriftelijke uiteenzetting dd. 22 Febr. 1945 en het door gerequesteerde ingediende verweerschrift dd. 27 Dec. 1945, aangevuld bij nadere schriftelijke uiteenzetting s.d. welke stukken als hier ingelascht worden beschouwd;

Gehoord partijen, requestant bij monde van zijn gemachtigde den Heer L. van Bommel, en gerequesteerden bij monde van hun gemachtigde Mr. E. J. M. H. Bolsius;

Wat de feiten betreft:

O. dat verzoeker aanvankelijk, kort samengevat, heeft gesteld, dat Alexander Speyer en Hester Speyer voor en in den oorlog eigenaren waren van twee te Leiden gevestigde zaken in stoffen;

dat zij als Joden te rade zijn gegaan met het oog op de door de bezettende macht ten aanzien van Joden uitgevaardigde voorschriften deze zaken tijdelijk op naam van een ander te stellen en daartoe deze zaken bij een contract dd. 22 Oct. 1940 in schijn hebben verkocht aan de toen als winkeljuffrouw in hun dienst zijnde gerequesteerde Boersema;

dat de geheele koopsom door gerequesteerde aan Alexander en Hester Speyer is betaald uit middelen door dezen zelf verschaft of door gerequesteerde uit de zaak genomen;

dat gerequesteerde thans verplicht is mede te werken aan annuleering van deze overeenkomst en rekening en verantwoording af te leggen van het door haar gevoerde beheer, doch daartoe niet bereid is;

dat verzoeker op deze gronden als bewindvoerder over Alexander en Hester Speyer nietigverklaring van vorgenoemde overeenkomst en hare gevolgen heeft gevorderd en veroordeeling van gerequesteerde tot het doen van rekening en verantwoording en tot ontruiming van de percelen, waarin de zaken worden gedreven;

O. dat gerequest. daarop, kort samengevat, hebben geantwoord, dat zij ontkennen, dat meergenoemde overeenkomst een schijnhandeling zou zijn, voorts dat de overeenkomst een beding van wederinkoop bevat en dat Alexander en Hester Speyer, door slechts van dat beding gebruik te maken, de zaken weder kunnen terugverkrijgen en tenslotte, dat nader door de verkoopers zou zijn toegezegd, dat zij als zij de zaken zouden terugkopen, gerequesteerde als firmante in de zaak zouden opnemen;

dat partijen vervolgens de zaak mondeling hebben doen toelichten, verzoeker bij monde van den Heer L. van Bommel, gerequesteerden, dat meergenoemde overeenkomst een dat, nadat wij partijen naar aanleiding daarvan hadden uitgenoodigd, ons nadere inlichtingen te verstrekken, verzoeker, kort samengevat, nader heeft gesteld;

dat de overeenkomst van 22 Oct. 1940 en de daaraan aansluitende arbeidsovereenkomst waarbij Alexander en Hester Speyer

in dienst van gerequesteerde traden op last van de Wirtschafsprüfstelle in Mei 1941 zijn gewijzigd door een nadere overeenkomst, waardoor het beding van wederinkoop kwam te vervallen;

dat de tusschen partijen aangegane handelingen schijnhandelingen waren in dien zin, dat zij, hadden de destijds heerschende omstandigheden zich niet voorgedaan, niet zouden zijn aangegaan;

dat requestant voorts nauwkeurig heeft aangegeven, op welke wijze de overeengekomen koopprijs uit van Alexander en Hester Speyer zelf afkomstige middelen is betaald;

dat gerequesteerden daarop nog, kort samengevat, hebben geantwoord, dat indien de overeenkomst een schijnhandeling zou zijn, zij geen wijziging in de rechts-verhouding zou hebben gebracht en verzoeker bij den gewonen rechter de zaken zou kunnen opvorderen, terwijl indien die overeenkomst geen schijnhandeling zou zijn, Alexander en Hester Speyer de zaken vrijwillig, zij het onder den drang der omstandigheden zouden hebben verkocht en er geen aanleiding tot ingrijpen voor den Raad zou zijn, voorts dat wel degelijk tenslotte, toen partijen het beding van wederinkoop moesten laten vallen, is overeengekomen, dat de verkoop een reële verkoop zou zijn;

En in rechte:

O. dat Wij verzoekers op dit punt niet zeer duidelijke stellingen aldus opvatten, dat de tusschen partijen gesloten overeenkomst een schijnovereenkomst zou zijn geweest in dien zin, dat partijen de bedoeling hadden, dat de overeenkomst te zijner tijd weer ongedaan zou worden gemaakt;

O. dat gerequesteerden ontkennen, dat deze bedoeling bij partijen heeft bestaan en dat Wij niet bewezen achten, dat wederzijds zulk een bedoeling aanwezig en geuit zou zijn in zoodanigen vorm, dat de verkoopers daaraan rechten jegens de koopster zouden kunnen ontleenen;

dat dan echter niet opgaat het verweer van gerequesteerden, dat verzoeker geen nietigverklaring van deze schijnovereenkomst aan den Raad voor het Rechtsherstel kan vragen, doch slechts voor den gewonen rechter teruggave van het in schijn verkochte zou kunnen vorderen;

O. dat gerequesteerden deels niet ontkend, deels zelf gesteld hebben dat Alexander en Hester Speyer tot verkoop hunner zaken zijn overgegaan uitsluitend omdat de voorschriften der bezettende macht hen daartoe dwongen, dat zij getracht hebben door middel van een arbeidscontract de leiding van en hun belang bij de zaken zooveel mogelijk te handhaven en dat hun raadsman getracht heeft voor hen door een beding van wederinkoop althans de mogelijkheid open te houden de zaken terug te krijgen doch dat dit alles mislukt is doordat toegegeven moest worden aan den eisch van de Wirtschafsprüfstelle, dat de verkoopers geen enkel belang meer bij de zaak zouden hebben;

O. dat onder die omstandigheden naar

Onze meening het handhaven van de koopovereenkomst onredelijk ware en deze, met al wat daarbij mocht zijn overeengekomen, behoort te worden vernietigd;

dat in verband daarmee de rechtsbetrekking tusschen partijen opnieuw moet worden vastgesteld;

O. dat verzoeker vordert, dat gerequesteerde rekening en verantwoording zal doen van het door haar, en wel sedert de overname der zaken, gevoerde beheer, zich hierbij kennelijk stellende op het standpunt, dat de opbrengst der zaken, van dat tijdstip af ten volle aan Alexander en Hester Speyer ten goede moet komen;

dat Wij dit standpunt niet redelijk achten;

dat als koopprijs voor de zaken werd overeengekomen de gezamenlijke waarde van goederenvoorraad, inventaris en goodwill en deze koopprijs op 15 Juni 1941 door de koopster geheel aan de verkopers betaald was, zij het uitsluitend met gelden, die tenslotte vóór en na dien datum aan de zaken zelve werden onttrokken;

dat derhalve de verkopers gedurende het grootste deel van den tijd, dat gerequesteerde de zaken heeft gedreven, de beschikking over de tusschen partijen overeengekomen waarde dier zaken, zelfs met inbegrip van den goodwill, hebben gehad en gerequesteerde mitsdien die zaken vrijwel zonder van de verkopers afkomstig actief heeft gedreven;

dat voorts gerequesteerde het risico van mogelijk in de zaak te lijden verliezen heeft geloopt, waar de kans dat verkopers, aangenomen dat zij deze verliezen moesten dragen na den oorlog geen verhaal zouden bieden, zeker niet gering was;

dat tenslotte gerequesteerde door de met de joodsche eigenaren der zaak aangegane transacties zich aan gevaar van maatregelen van de zijde der bezettingsautoriteiten heeft blootgesteld;

dat Wij op deze gronden het redelijk achten, dat de rechtsbetrekking tusschen partijen aldus wordt vastgesteld, dat gerequesteerde geacht wordt, de zaken voor eigen rekening te hebben gedreven tot op het tijdstip waarop zijn redelijkheid verplicht was, de zaken weder over te dragen aan de vorige eigenaren, als welk tijdstip Wij aannemen den datum van het inleidend request, zijnde 22 October 1945;

dat alzoo over haar beheer van dien datum af gerequesteerde rekening en verantwoording zal hebben te doen aan verzoeker en het saldo van dat beheer onder aftrek van een redelijke vergoeding voor hare werkzaamheden zal hebben af te dragen;

O. dat gerequesteerde voorts aan verzoeker zal hebben terug te geven en te leveren de zaken, zooals zij die bij den koop ontvangen heeft, dat is de activa daarvan en voorzover deze niet meer aanwezig zijn, de waarde van deze, echter verminderd met — of tegen betaling door verzoeker van — den immers door de verkopers reeds ontvangen koopprijs en voorts al datgene zal hebben te doen en na te laten, wat noodig mocht zijn

teneinde verzoeker in staat te stellen de zaken verder te drijven;

dat partijen Ons geen gegevens hebben verstrekt ter vaststelling van wat dientengevolge zal moeten worden geleverd en betaald en verricht en Wij daarom eene comparitie van partijen zullen gelasten tot het geven van inlichtingen;

dat wellicht inmiddels partijen ter vermindering van een verdere met kosten gepaard gaande procedure en een mogelijk kostbaar deskundigenonderzoek omtrent dit punt eene minnelijke regeling kunnen treffen;

O. dat verzoeker tenslotte ook vordert, dat gerequesteerden zullen worden veroordeeld tot ontruiming van de perceelen, waarin de litigieuze zaken worden gedreven;

dat echter verzoeker met betrekking tot deze perceelen noch eenigerlei rechtsbetrekking tusschen gerequesteerde en Alexander en Hester Speyer noch eenigerlei rechtsbetrekking tusschen laatstgenoemden en den eigenaar dier perceelen stelt noch ook dezen eigenaar in het geding heeft geroepen en niet is in te zien, hoe verzoeker ontruiming kan vorderen van perceelen, ten aanzien van wier gebruik hij zelf geen enkel recht kan doen gelden;

Rechtdoende:

Gelasten partijen, vergezeld van hunne gemachtigde voor Ons te verschijnen op Vrijdag 3 Mei 1946, 10 uur, tot het verstrekken van inlichtingen;

houden iedere verdere beslissing aan.

No. 185.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 17 April 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Verzoekster vordering toegewezen tot een bedrag van f 2900, en gerequesteerde veroordeeld tot terugbetaling van dit bedrag met vaststelling van het honorarium, wegens zijn verleende bemiddeling om requestrante's echtgenoot uit handen van de Duitschers los te krijgen, op f 100.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

Aan de Raad voor het Rechtsherstel en Beheer, Griffie afdeling Rechtspraak, Neuhuyskade 94, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mevrouw de Weduwe M. Citroen—Rubens, wonende te 's-Gravenhage, adv. en proc. Mr. M. J. Broekhuijsen Jr., die voor en namens haar dit verzoekschrift ondertekent;

dat in de loop van het jaar 1944 haar zoon, H. J. Citroen, als zijnde van gedeeltelijk Joodschen bloede, door de bezettende macht werd gevangen genomen en weggevoerd;

dat zij daarop door tusschenkomst van den

heer A. Susijn te 's-Gravenhage in contact is gekomen met Mr. Dr. N. H. R. Franssen, destijds advocaat en procureur, Korte Voorhout 12b, 's-Gravenhage;

dat Mr. Franssen heeft voorgegeven met groote kans van slagen te kunnen en te willen proberen den heer H. J. Citroen uit handen van de Duitschers los te krijgen;

dat hij echter ter zake een bedrag eischte van f 5000;

dat dit bedrag door eischeres wederom door bemiddeling van den heer A. Susijn op 8 Juli 1944 aan Mr. Franssen is betaald;

dat echter, voorzoover verzoekster heeft kunnen nagaan en bekend is geworden, Mr. Franssen niets heeft gedaan en misschien ook niets heeft kunnen doen om de vrijlating van den heer H. J. Citroen te bewerkstelligen;

dat de heer H. J. Citroen dan ook niet door de bemiddeling van Mr. Franssen is vrijgekomen;

dat verzoekster meent te dezer zake rechtsherstel te mogen vorderen;

dat toch het bedoelde bedrag door haar is betaald onder invloed van de oorlogsgebeurtenissen in Nederland en de billijkheid en redelijkheid meebrengt, dat dit bedrag, waartegenover geen enkele prestatie van Mr. Franssen staat, aan haar wordt terugbetaald;

dat Mr. N. H. R. Franssen als N.S.B.-er, althans handlanger van den vijand, thans in bewaring is gesteld en tot beheerder over zijn vermogen is benoemd Jhr. Mr. F. M. de Brauw, advocaat en procureur, kantoorhoudende aan het Westeinde 28, 's-Gravenhage;

Weshalve verzoekster Uw Raad erbidig verzoekt te willen goedvinden en verstaan, dat de overeenkomst, destijds tusschen verzoekster en Mr. Franssen gesloten door bemiddeling van den heer Susijn, nietig wordt verklaard en Mr. Dr. N. H. R. Franssen voornoemd te veroordeelen om aan verzoekster terug te betalen tegen kwijting een bedrag van f 5000 (vijfduizend gulden), met veroordeeling van hem in de kosten op de onderhavige procedure gevallen.

't Welk doende enz.

De Procureur:
w.g. M. J. Broekhuijsen Jr.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen, requestante in persoon, bijgestaan door den procureur Mr. M. J. Broekhuijsen Jr., gerequesteerde bij monde van den procureur Jhr. Mr. F. J. W. de Brauw;

O. dat gerequesteerde heeft erkend dat inderdaad voor het ten requeste omschreven doel een bedrag van f 4 à f 5000 werd gestort, doch heeft medegedeeld dat daarvan aan den Duitscher Jarh het grootste deel werd uitbetaald;

O. dat gerequesteerde verder als verweer heeft aangevoerd:

1. dat Rechtsherstel slechts in aanmerking kan komen voorzoover de gelden als be-

taling aan Mr. Franssen zelf hebben gestrekt;

2. dat ook te dien aanzien niet van Rechtsherstel sprake kan zijn daar deze overeenkomst naar aard en karakter niet verschilt van andere overeenkomsten, die het gevolg zijn van aan advocaten gegeven opdrachten, waarvan de inhoud wel samenhang met oorlogsgebeuren in Nederland, maar dit voor den aard der overeenkomst niet van belang is;

3. dat geen der gevallen van artikel 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer zich hier voordeed;

O. dat dit verweer moet worden verworpen daar het onderwerpeijk geschil valt binnen het kader van artikel 23 van het Besluit Rechtsherstel, immers de rechtsbetrekking tijdens de vijandelijke bezetting tot stand is gekomen en requestante ingezetene is van het Koninkrijk, terwijl — daargelaten of hier niet van eene afpersing door Deutsche instanties en hun handlangers en/of van een ongeoorloofde oorzaak de reden was — naar Ons oordeel in de gegeven omstandigheden het nalaten van ingrijpen onredelijk zou zijn;

O. dat evenmin gerequesteerde's beroep op artikel 25 van meergenoemd Besluit opgaat, omdat daardoor het door artikel 23 bestreken terrein niet beperkt wordt, daar deze bepaling slechts een speciaal voorschrift bevat voor die gevallen, waarin de wet bepaalt dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk moet worden geacht, en de rechter zulks moet aannemen tenzij het tegendeel blijkt;

O. dat ter zitting van 14 Februari 1946 door requestant eene kwitantie is overgelegd ten bewijze dat inderdaad het bedrag van f 5000 werd gestort;

O. dat uit het ten procedure overgelegd schrijven van Mr. de Brauw qq. aan het Nederlandsche Beheersinstituut dd. 9 November 1945 verder blijkt dat Mr. Franssen heeft verklaard dat van het ontvangen bedrag van f 5000 2 à 3000 gld. aan zekeren S.D.-man is ter hand gesteld nadat deze heeft toegezegd dat de zoon van requestante zou worden vrijgelaten;

O. dat requestante niet heeft weersproken dat er inderdaad in de vier dagen, die tusschen de storting van het geld en de ontspinning van requestante's zoon uit het kamp te Vught is verlopen, een bedrag is uitbetaald, en dat naar ons oordeel — nu de door Mr. Franssen aan zijn beheerder genoemde cijfers, gelijk hiervoren bleek, met zeker voorbehoud moeten worden beschouwd — het uitbetaald bedrag moet worden aangenomen op f 2000;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat het koopen van Duitsche hulp en/of het omkopen van Deutsche instanties in gevallen als het onderhavige, althans voor een N.S.B.-er een eenvoudige en weinig tijd vorderende zaak was, zoodat, waar vaststaat, dat de opdracht door bemiddeling van een derde geschiedde en requestante slechts een enkele conferentie met Mr. Franssen had,

eene belooning van de werkzaamheden van laatstgenoemde ad f 100 voldoende voorkomt;

Beschikkende:

Wijzen de gedane vordering ten deele toe; Veroordeelen den gerequesteerde in voorschreven hoedanigheid aan verzoekster terug te betalen een bedrag van f 2900 met veroordeeling tevens in de kosten tot aan deze beschikking begroot op f 40;

Ontzeggen het meergevorderde.

No. 186.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 19 Februari 1946.
(Mr. Suringar).

Geen reden voor onmiddellijke voorziening uit hoofde van onverwijlden spoed.

De schade voor gerequesteerde bij toewijzing van het verzoek, indien hij ten principale in het gelijk zou worden gesteld, is aanmerkelijk grooter dan de schade van requestranten bij handhaving van de bestaande toestand. President acht zich deswege niet gerechtigd, de elsch toe te wijzen, en verklaart zich onbevoegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Den E.A. Heer Voorzitter van de Kamer te Arnhem van den Raad voor het Rechtsherstel.

Geven eerbiedig te kennen:

1. Samuel Van Gelder, slager, wonende te Hengelo (O); 2. David Salomon van Gelder, paardenhandelaar, wonende te Hengelo; 3. (Voorzoo veel noodig) Jan Hendrik Boswinkel, boekhouder, wonende te Hengelo (O), in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over den afwezigen Alex van Gelder, als zoodanig benoemd door den Militairen Commissaris; (gemachtigde Mr. M. A. Cohen, procureur, Drienerstraat No. 6 te Hengelo (O));

dat aan de firma A. van Gelder & Zn, te Hengelo (O), waarvan firmanten de sub 1 en 2 genoemden, en voorts de afwezigen Alex van Gelder, toebehoorde een zoogenaamden (pantserzilver) hangerij (een installatie, dienende om in een slagerswinkel bouten vleesch te hangen);

dat deze installatie in den zomer van het jaar 1942 door den heer H. Stevens te Enschede, die als ondergeschikte van de Omnia Treuhand A.G., welke belast was met de liquidatie op grond van de Verordening 48/1941 van de onderneming van de firma A. van Gelder & Zn., behandelde, is verkocht aan den heer A. J. Lefers te Enschede, die de installatie weer doorverkocht aan zijn broeder den heer J. G. Lefers te Enschede, van welken weder hetzij rechtstreeks hetzij via een als strooman fungerende derde, de

installatie is aangekocht door den heer B. E. Asveld, slager, wonende te Enschede, Oldenzaalschestraat 21c, die de voormelde installatie thans nog onder zich heeft;

dat de heer Asveld voor den aankoop niet alleen redelijkerwijze kon begrijpen, dat de hangerij afkomstig was van een door de Duitschers geliquideerde Joodsche slagerij, maar zelfs op de hoogte was met het feit, dat de hangerij toebehoorde aan de firma A. van Gelder & Zn.;

dat de requestranten de nietigverklaring kunnen vorderen van al de transacties, welke hebben plaats gevonden met betrekking tot deze hangerij, op grond van het bepaalde bij de artt. 24 en 25 en volgende van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, daar de verkoop is geschied op grond van de Deutsche Verordening 48/1941 van 12 Maart 1941 ten aanzien van welke verordening is bepaald bij het Besluit Bezettingsmaatregelen, dat zij geacht wordt nimmer te zijn van kracht geweest;

dat de heeren Lefers voornoemd na de bevrijding het onjuiste van hun handelwijze hebben ingezien, en in alle opzichten zich bereid hebben verklaard mede te werken aan het doen teruggeven van de aan de firma van Gelder toebehoorende goederen, doch de gerequesteerde Asveld daarentegen, niettegenstaande herhaaldelijk gedane aanmaningen in het geheel niet tot teruggave bereid is gebleken, op daartoe aan hem gerichte brieven geen antwoord geeft, en zelfs uitlatingen bezigt als: „ze doen me toch niets”;

dat requestranten zeer gedupeerd zijn door het gemis van deze hangerij, welke gebruikt moet worden in de weder geopende slagerij van de firma A. van Gelder & Zn. en hierom dringend verlegen zijn, weshalve uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

dat requestranten aan U EdelAchtbare verzoeken in deze een onmiddellijke voorziening bij voorraad in kort geding te treffen en daarin bij uitspraak, uitvoerbaar bij voorraad met of zonder borgstelling, aan B. E. Asveld, Oldenzaalschestraat 21c te Enschede te gelasten binnen twee dagen na den datum van Uwe uitspraak in deze aan de requestranten af te geven de door hem aangekochte hiervoor omschreven hangerij, aan requestranten ter uitvoering van deze veroordeeling het recht te geven deze hangerij te laten uitbreken en weghalen uit het perceel waar deze hangerij zich bevindt en voorts met veroordeeling van gerequesteerde Asveld, om voor iederen dag, dat hij met de afgifte in gebreke blijft als dwangsom te betalen een som van twintig gulden aan requestranten,

zulk als voorziening bij voorraad in kort geding, in afwachting van de beslissing in de hoofzaak betreffende de nietigverklaring van de koopovereenkomsten hiervoor vermeld;

en alles voorts onder vaststelling van zoodanige voorwaarden, als U EdelAchtbare zal vermeenen te behooren, en van verdere be-

palingen als U EdelAchtbare dienstig zal oordeelen;

met veroordeeling van gerequesteerde Asveld in de kosten dezes.

Hengelo (O.) 24 Januari 1946.

w.g. Mr. M. A. Cohen, gem.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en de overgelegde stukken;

Gehoord partijen in persoon, requestrant vertegenwoordigd door den firmant Samuel v. Gelder, en hun raadslieden resp. Mrs. Cohen en J. C. van der Sijs, advocaat te Enschede, alsmede den door verzoekers voor-gebrachten getuige;

O. dat verzoekers hebben volhard bij hun verzoek, daaraan toevoegende dat zij hun verzoek wenschen uit te breiden tot de bij de hangerij behorende consoles en worstrekker, welke voorwerpen eveneens aan den muur bevestigd zijn; dat zij weer in het bezit zijn van een slagwinkels doch alleen de hangerij met consoles en worstrekker ontbrekt;

dat zij zich behelpen met van collega's geleende stangen, doch dringend behoefte hebben aan het thans opgevorderde;

O. dat door en namens gerequesteerde Asveld is aangevoerd, dat hij de hangerij met toebehooren, waarvan hij thans wil aannemen dat een en ander afkomstig is uit de slagerij van verzoekers, voor f 1300, een behoorlijken prijs, heeft gekocht van een te goeder naam en faam bekende zaak, de Specht, die gedreven wordt door Lefers, die hem toen op zijn vragen vertelde dat die hangerij gekocht was in Amsterdam; dat hij verder niet geïnformeerd heeft; dat hij eerst later heeft hooren verluiden waar die hangerij vandaan kwam; dat hij derhalve meent kooper te goeder trouw te zijn en zich niet verplicht acht het gekochte terug te geven; dat hij, als de gevraagde voorloopige maatregel genomen zou worden, groote schade zou lijden. 1°. doordat hij de hangerij niet kan missen en niets heeft waarmee hij die zou kunnen vervangen, 2°. doordat zijn naam zoozeer in opspraak gebracht zou worden, dat hij zijn zaak wel zou moeten sluiten;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoekers hebben erkend zich thans te behelpen met geleende stangen, al zitten zij met kale muren in hun winkel, en gerequesteerde heeft verklaard niets te hebben wat de hangerij kan vervangen als hij die moet afgeven, het tegendeel waarvan door verzoekers niet is aangetoond, terwijl tusschen partijen wel vaststaat, dat een hangerij of vervangingsmiddel daarvan een onmisbaar instrument is in een slagwinkels;

O. dat bovendien aannemelijk is, dat gelijk gerequesteerde mede heeft aangevoerd, het uitbreken van hangerij met toebehooren ter restitutie aan de firma van Gelder onherstelbaar nadeel zou toebrengen aan zijn goeden naam en aan zijn zaak;

O. dat Wij op die gronden van oordeel zijn dat, zoo Wij niet reeds, hoezeer deze zaak

wel betreft de werkzaamheden van den Raad, ons desniettemin onbevoegd zouden verklaren op grond dat hier niet uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereischt wordt, omdat in deze eenvoudige zaak, waarin reeds lang een beslissing ten principale had kunnen zijn verkregen, binnen niet te langen tijd zulke beslissing zal kunnen verkregen worden, zoodat requestanten geacht moeten worden zich zoolang in den tegenwoordigen toestand te kunnen behelpen, ingeval van toewijzing van het verzoek de schade aan gerequesteerde toegebracht, indien hij ten principale uiteindelijk niet tot afgifte zou worden veroordeeld, zoozeer zou te boven gaan de schade, door requestanten bij voortdurende gedurende korten tijd van den bestaanden toestand te lijden, dat Wij ons niet gerechtigd zouden achten, de gevraagde voorziening te treffen;

Op voorschreven gronden:

Beslissende in kort geding:

Verklaren Ons onbevoegd van het ingediend verzoek kennis te nemen.

No. 187.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 April 1946. (Mrs. Cleveringa, Duyfjes en Kollwijn).

Beschikking van Beheersinstituut tot nietigverklaring van eenige overeenkomsten in 1941 tusschen verzoekers gesloten, en waarbij de tusschen hen bestaande vermogensrechtelijke verhouding was gewijzigd, vernietigd. Van eenig oogmerk van partijen om de maatregelen van het Besluit E 133 te verijdelen is niets gebleken.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 15; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 18, 5°.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut van 5 November 1945;

Gezien voorts een verzoekschrift van 29 November 1945 van Richard Boske en Jeanne Françoise Marie Gustave Alphon sine Loze, beiden te Rotterdam, strekkende tot vernietiging dier beschikking;

Gezien vervolgens een antwoord van 25 Januari 1946 van Marie Christine Adeline Boske en Antonius Marie Borg van dezelfde strekking;

Gezien eindelijk een antwoord hierop van het Nederlandsch Beheersinstituut van 13 Februari 1946, strekkende tot verwerping van deze vernietiging;

Gehoord partijen in hunne mondelinge toelichtingen op 1 April 1946, voor partijen Richard Boske en Loze voorgedragen door Mr. G. de Grooth te Rotterdam, voor par-

tijen Marie Boske en Borg door Mr. G. C. J. D. Kropman te Amsterdam en voor het Nederlandsche Beheersinstituut door Mevrouw Mr. H. M. de Kat—Presser te 's-Gravenhage;

O. dat het Beheersinstituut bij zijn beschikking van 5 November 1945 nietig heeft verklaard:

a. een op 18 November 1941 tusschen Richard Boske en zijn echtgenoot, verzoekster Loze, gesloten overeenkomst tot wijziging van de tusschen hen bestaande gemeenschap van vruchten en inkomsten in algeheele scheiding van goederen;

b. een op 24 December 1941 diensvolgens tot stand gebrachte scheiding en deeling;

c. een op 27 December 1941 daarna gesloten overeenkomst tot liquidatie der N.V. „Intermetaal” en tot oprichting eener gelijknamige firma;

d. een op 12 Juli 1944 tusschen Richard Boske en partij Loze enerzijds en Marie Boske anderzijds gesloten overeenkomst tot oprichting van een gelijknamige commanditaire vennootschap;

en zulks op grond daarvan, dat alle partijen bij deze overeenkomsten kennelijk het oogmerk hebben gehad vermogen te onttrekken aan de maatregelen, welke de Nederlandsche Staat ten aanzien van het vermogen van vijandelijke onderdanen zou nemen;

O. dat partijen Richard Boske en Loze hiertegen in beroep zijn gekomen met een verzoekschrift, waarin zij, zakelijk verkort weergegeven, hebben gesteld: dat Richard Boske Duitscher is, hoewel hij reeds sinds 1934 doende was naturalisatie te verkrijgen en deze in Mei 1940 voor de deur stond;

dat verzoekers 8 Juli 1911 te Ostende zijn gehuwd in gemeenschap van vruchten en inkomsten;

dat Loze voordien Belgische was en op 30 November 1922 ingevolge art. 18 der Belgische naturalisatiewet haar Belgische nationaliteit herkreeg, terwijl zij de door haar huwelijk verkregen Deutsche nationaliteit niet verloor;

dat verzoekers sinds 1919 in Rotterdam zijn gevestigd;

dat zij in 1941 samen bezaten alle 150 aandelen der N. V. Intermetaal;

dat zij toen te rade zijn geworden wegens het Liquidatiebesluit 1941 deze onderneming om te zetten in een firma, waarvan zij beiden de vennoten zouden zijn;

dat het hierom ongewenscht was, dat er tusschen hen een gemeenschap bleef bestaan;

dat zij daarom de overeenkomsten, hiervoren genoemd onder a, b en c hebben gesloten en dat elk oogmerk ter onttrekking van vijandelijk vermogen hun hierbij vreemd is geweest;

dat dit laatste evenzeer het geval is geweest met de onder d genoemde overeenkomst, waarbij hun dochter Marie Boske als commanditaire vennoote toetrad met een

bedrag van f 100,000;

dat bovendien het Beheersinstituut zijn beschikking van 5 November 1945 te laat heeft genomen en wel van het verstriken van den termijn uit art. 15 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Redenen waarom zij hebben geconcludeerd tot vernietiging dier beschikking;

O. dat partijen Marie Boske en haar echtgenoot Borg hiermee hebben ingestemd;

O. dat het Beheersinstituut in zijn schriftelijk antwoord de termijnoverschrijding gemotiveerd heeft betwist, als zijn oordeel heeft te kennen gegeven, dat de overeenkomst tot wijziging van de gemeenschapsverhouding is aangegaan met het oogmerk om maatregelen betreffende vijandelijk vermogen te vrijdelen of te bemoeilijken, en vermeld heeft, dat het bedrag, waarmee Marie Boske, die door haar huwelijk met Borg de Nederlandsche nationaliteit bezat, in de opgerichte commanditaire vennootschap deelnam, door haar ten geschenke was ontvangen van haar vader, die hiermee dacht het in veiligheid te stellen;

Redenen waarom het heeft geconcludeerd tot verwerping van het ingestelde beroep;

O. dat bij de mondelinge toelichting namens verzoekers is verklaard, dat zij de opgeworpen exceptie van termijnoverschrijding lieten vallen, terwijl van de zijde van het Beheersinstituut is verklaard, dat het de inwilliging van het ingediende verzoek met betrekking tot de onder a, b en c genoemde overeenkomsten mocht lijden, wanneer zou worden beslist, dat partij Loze voor wat betreft de toepassing van het Besluit Vijandelijk Vermogen als Deutsche moest worden aangemerkt;

O. dat art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen het Beheersinstituut bevoegd verklaart bepaalde rechtshandelingen nietig te verklaren, wanneer aan dit Instituut summier is gebleken, dat partijen hierbij het oogmerk hadden, maatregelen in den geest van dat Besluit te vrijdelen of te bemoeilijken, of dat een der partijen zulk een oogmerk had en de andere hiermee bekend was of moest zijn;

O. dat noch bij de schriftelijke, noch bij de mondelinge behandeling van het ingediende verzoekschrift eenig feit is gesteld of gebleken, dat zulk een oogmerk kon laten doorschemeren;

O. dat daartegenover van den kant der verzoekers een op zich zelf volkomen aannemelijke uiteenzetting is gegeven, waarom zij in December 1941 wegens het toen verschenen Liquidatiebesluit de boven onder a, b en c genoemde overeenkomsten hebben gesloten, terwijl zij terecht hebben betoogd, dat deze overeenkomsten de door den wetgever tegen het vijandelijk vermogen genomen maatregelen niet konden vrijdelen of bemoeilijken, zoodat een mogelijk oogmerk hiertoe toch van geen belang zou zijn geweest;

O. immers, dat, gelijk het Beheersinstituut bij de mondelinge behandeling ook

heeft toegegeven, indien verzoekster Loze bij de toepassing van het Besluit Vijandelijk Vermogen als vijandelijk onderdaan moet worden aangemerkt, het haar toegescheiden deel is wat eerst tusschen verzoekers gemeen was toch ook onder de werking van dit Besluit valt en kan worden gebracht en de waarde ervan in geen enkel opzicht wordt verkleind door de overzetting der N. V. „Intermetaal” in een firma, terwijl, indien zij als Belgische moet worden beschouwd, zij, ware zij nog in gemeenschap van vruchten en inkomsten gehuwd geweest, voor haar deel had moeten worden uitgeboedeld, hetgeen thans tevoren is geschied;

dat nu nog wel ten betooge van het tegendeel het Beheersinstituut heeft gewezen op ar. 10, lid 3, van het Besluit Vijandelijk Vermogen, doch niet gebleken is, dat verzoekers behooren tot de daarin bedoelde personen, en voorts het daarin genoemde beheer een latere uitboedeling geenszins uitsluit;

O. verder, dat de deelneming van Marie Boske, die, zooals onbetwist is, Nederlandsche is en in 1944 was, met een bedrag van f 100,000 in de onderneming harer ouders ten allermeeste kon bewerken dat deze som werd overgebracht uit een veilig vermogen in een, te welks aanzien gevaar dreigde voor toepassing van een of meer der maatregelen uit het Besluit Vijandelijk Vermogen, maar niet het tegendeel, en dit niet anders wordt, wanneer dat bedrag is verkregen door een vernietigbare schenking, zooals door het Beheersinstituut is geopperd;

O. dat het verzoek derhalve behoort te worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Vernietigt de bovenbedoelde beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut van 5 November 1945 en heft diensvolgens op de nietigverklaring van de in die beschikking onder a, b, c en d genoemde rechtshandelingen.

No. 188.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 6 April 1946. (Mrs. Suringar, van der Grinten en Maassen).

Vordering gesplitst.

Overdracht van de onderneming nietig verklaard, met herstel van den vroegeren eigenaar in zijn rechten.

Beslissing ten aanzien van de geldelijke verrekening aangehouden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27, 134.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 10 December 1945, waarbij Sander Pels, koopman, wonende te Velp, gemeente Rheden, bewindvoerder voor den afwezigen Leizer, zich noemenden Leo Pels, gewoond hebbende te

Arnhem, domicilie kiezende te Arnhem ten kantore van Mr. Z. Heymens Visser, advocaat en procureur, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij in het kort stellende:

dat Leizer Pels te Arnhem aan de Markt 30—31 een groothandel in zuidvruchten en aanverwante artikelen heeft gedreven onder den naam firma L. Pels, Import en Export-handel en deze zaak als joodsche onderneming door den Rijkscommissaris voor het Bezette Nederlandsche Gebied op 22 April 1942 onder bewind is gesteld van A. Waterman, wonende te Waarde (Zuid-Beveland) aan wien de onderneming met alle activa en passiva bij acte van 12 Augustus 1943 door de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G. U.) in eigendom werd overgedragen voor f 1000, welke koopsom aan L. Pels niet ten goede is gekomen; dat Waterman de onderneming is blijven exploiteeren tot 17 September 1944, toen het gebouw met wat zich daarin bevond door oorlogshandelingen vernietigd werd; dat het vermogen van A. Waterman onder beheer is gesteld van J. A. Struyk, wonende te Goes;

dat de activa van de onderneming thans nog in hoofdzaak bestaan uit een vordering wegens vergoeding van oorlogsschade, een aantal verkoelde bankbiljetten, een saldo bij den postchèque en girodienst en wellicht bij een of meerdere bankinstellingen, een vordering op de Grossierscombinatie in Groenten en Fruit en toewijzingen voor dien handel in groenten en fruit,

vorderende verzoeker, de overdracht van de onderneming aan A. Waterman nietig te verklaren en de rechten van L. Pels te doen herleven en te bevelen, dat de zaken en rechten, waarvan het bezit door of tengevolge van die overdracht voor L. Pels is verloren gegaan, door den beheerder van het vermogen van A. Waterman aan verzoeker in zijn voorzegde hoedanigheid zullen worden teruggegeven, daaronder begrepen alle thans aanwezige activa en passiva der onderneming, zulks op verbeurte van een boete van f 1000 voor iederen dag, dat gerequestreerde met die teruggave in gebreke zal blijven na verloop van den door den Raad daarvoor te bepalen termijn en veroordeeling van gerequestreerde in de proceskosten;

O. dat verweerder heeft geantwoord, er mee accoord te gaan, dat de overdracht van de onderneming ten requeste genoemd, wordt nietigverklaard, en Leizer Pels wordt hersteld in al zijn rechten die door voormelde overdracht zijn verloren gegaan en dat alle thans aanwezige activa en passiva der onderneming worden teruggegeven aan Sander Pels, als bewindvoerder, onder voorbehoud dat nader zal worden uitgezocht welk bedrag A. Waterman in de onderneming heeft ingebracht;

O. dat uit een schrijven van de accountants Elles en Hamelberg te Arnhem d.d. 21 Februari 1946 blijkt dat de bedragen van de vorderingen, bezittingen en schulden der

onderneming thans nog niet voldoende bekend zijn;

O. dat de voorwaarden, in de artt. 23 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) voor nietigverklaring van de bovenomschreven overdracht en herleving der rechten van L. Pels gesteld, vervuld zijn, doch thans nog niet voldoende vaststaat, wat door den beheerder van het vermogen van A. Waterman zal moeten worden teruggegeven, om welke reden termen bestaan de vordering voor zoover thans voor toewijzing vatbaar, af te doen en voor het overige aan te houden;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de bovenomschreven overdracht van de onderneming van Leizer Pels aan A. Waterman bij acte van 12 Aug. 1943;

Herstelt Leizer Pels in de door hem verloren rechten;

Beveelt dat de toewijzingen voor den handel in groenten en fruit ter beschikking van verzoeker, ten behoeve van L. Pels, zullen worden gesteld.

Houdt de beslissing voor het overige aan.

No. 189.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Tweede Kamer), 13 Febr. 1946. (Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Kol. Hotz, Kol. Camerling Helholt).

Doodstraf uitgesproken tegen een vrouw wegens verraad van een illegale werkster, die dientengevolge werd gearresteerd en ter dood gebracht.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Antonette Jaakke, verkoopster, wonende te Amsterdam, Eglantiersgracht No. 27, thans verblijvende in het Huis van Bewaring te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat zij in de gemeente Amsterdam, althans elders in Nederland in of omstreeks den zomer 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, opzettelijk Esmé Adrienne van Eeghen, geboren 7 Juli 1918 heeft blootgesteld aan opsporing en/of vervolging en/of vrijheidsberoving door althans vanwege de Duitse Sicherheitsdienst, welk feit den dood van gemelde van Eeghen tengevolge heeft gehad, hierin bestaande dat zij verdachte aldaar en alstoen genoemde van Eeghen, van wie zij wist, althans kon vermoeden, dat deze illegaal werkte en/of behoorde tot een zoogenaamde terroristengroep, opzettelijk heeft uitgeduid aan een of meer haar verdachte als zoodanig be-

kend(e) lid of (leden) en/of agent (agenten) en/of helper (helpers) van genoemde Sicherheitsdienst, waarna en tengevolge waarvan genoemde van Eeghen door een of meer leden en/of agenten en/of helpers van genoemden Sicherheitsdienst werd gearresteerd en later om het leven kwam zijnde van Eeghen voornoemd eenige tijd na haar arrestatie door althans vanwege genoemde Duitse Sicherheitsdienst doodgeschoten althans om het leven gebracht;

O. dat ter terechtzitting is verklaard onder meer: door den getuige P. J. Faber:

dat hij in 1944 in dienst van den Duitischen Sicherheitsdienst werkzaam was; dat hij in den zomer van 1944 van zijn chef bij de SD Knorr opdracht kreeg om naar Leeuwarden te gaan, ten einde aldaar verdachte te ontmoeten in het café De Kroon, die aan getuige mededeelingen zou doen in verband met de eventuele arrestatie van een belangrijke illegale werkster; dat hij met den SD-man Schäper naar Leeuwarden is gegaan en verdachte in De Kroon heeft ontmoet, aan wie hij zich bekend heeft gemaakt als behorende tot den Sicherheitsdienst; dat verdachte aan getuige en Schäper heeft medegedeeld dat zij eene ontmoeting met bedoelde illegale werkster had gearrangeerd op den volgenden dag te weten te Amsterdam op het Centraal Station aldaar, welke illegale werkster genaamd was Esmé; dat getuige en Schäper met verdachte hebben afgesproken dat zij zich den volgenden dag naar Amsterdam zouden begeven, alwaar zij verdachte zouden volgen nadat deze bedoelde Esmé zou hebben ontmoet; dat getuige en Schäper zoomede verdachte zich dien volgenden dag naar Amsterdam hebben begeven, alwaar verdachte op een der perrons van het Centraal Station een dame ontmoette, die zij omhelsde en met wie zij het Station verliet, waarna zij zich met die dame naar een café tegenover het Station begaf; dat getuige verdachte en die dame gevolgd zijn naar laatstbedoeld café en aldaar die dame heeft gearresteerd, waarna hij haar heeft overgebracht naar Groningen; dat verdachte te kennen gaf dat deze Esmé de illegale werkster was met wie zij eene ontmoeting had gearrangeerd; dat getuige een maand later van Knorr opdracht ontving om mee te gaan teneinde bedoelde Esmé van wie hem getuige inmiddels bekend was geworden dat zij Esmé van Eeghen heette en die op het Scholtenshuis te Groningen gevangen zat naar elders te transporteren; dat getuige vervolgens in de automobiel heeft plaats genomen waarin zich ook Esmé bevond, welke automobiel naar een plaats is gereden even buiten de stad Groningen, alwaar Esmé werd gelast uit te stappen en zij onmiddellijk daarna door Knorr werd doodgeschoten, terwijl haar lijk in het water werd geworpen.

door getuige Lammers:

dat hij in den zomer van 1944 in dienst was van de S.D. te Groningen in welke functie hij belast was nasporingen te doen aangaande de verrichtingen van zekere ille-

gale werkster genaamd Esmé; dat hij te Leeuwarden meerdere malen heeft gesproken met verdachte, die hem mededeelde wel in staat te zijn bedoelde Esmé in handen te spelen van de Sicherheitspolizei; dat hij met verdachte afsprak dat zij een ontmoeting met Esmé zou arrangeren; dat verdachte enkele dagen later hem een telegram liet zien volgens hetwelk verdachte een ontmoeting had gearrangeerd op het Centraal Station te Amsterdam, welk telegram volgens verdachte van Esmé afkomstig was; dat getuige zijn chef te Groningen hiermede in kennis heeft gesteld en bevorderd heeft dat verdachte een onderhoud had in café De Kroon te Leeuwarden met getuige P. J. Faber en diens collega Schäper, beiden werkzaam bij de SD;

door verdachte:

dat zij getuige Lammers, van wien zij merkt had dat deze nasporingen deed aangaande de verrichtingen van Esmé van Eeghen er mede in kennis heeft gesteld, dat zij wel in staat zou zijn bedoelde Esmé in handen te spelen van de Sicherheitspolizei; dat bedoelde Esmé haar verteld had dat zij illegaal werk verrichtte en lid was van een terroristengroep; dat zij volgens afspraak met getuige Lammers zich met Esmé in verbinding heeft gesteld en een ontmoeting heeft gearrangeerd met Esmé, die haar per telegram berichtte, dat zij op een bepaalden dag in den zomer van 1944 op zeker uur zich op een der perrons van het Centraal Station te Amsterdam zou bevinden; dat zij in café De Kroon te Leeuwarden gesproken heeft onder meer met getuige P. J. Faber, wiens hoedanigheid als behoorende tot den Sicherheitsdienst haar bekend was gemaakt, aan wien zij heeft medegedeeld den volgenden dag Esmé te Amsterdam te zullen ontmoeten en met wien zij een afspraak maakte dat deze haar te Amsterdam zou volgen; dat zij vervolgens op den afgesproken dag op het Centraal Station te Amsterdam Esmé heeft ontmoet, die zij heeft omhelsd, hetgeen volgens afspraak met Faber een teeken zou zijn, dat deze de bedoelde persoon was en met wie zij daarna naar een tegenover het Station gelegen café is gegaan; dat zij zich daar o. m. getuige Faber bij hen heeft gevoegd in gezelschap van den SD-man Schäper, welke Faber Esmé alsook haarzelf heeft gearresteerd en onder zijn toezicht op transport heeft gesteld naar elders; dat zij te Meppel weer is vrijgelaten; dat zij uit een voor Esmé bestemde koffer een regenjas en een jurk heeft weggenomen welke kledingstukken haar niet toebehoorden;

O. enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het haar ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat verdachte in den zomer van 1944 gedurende den tijd van den huidige oorlog zoowel te Amsterdam als elders in Nederland opzettelijk Esmé Adrienne van

Eeghen heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door de Deutsche Sicherheitsdienst, welk feit den dood van gemelden van Eeghen tengevolge heeft gehad, hierin bestaande, dat verdachte aldaar en alstoen genoemde van Eeghen van wie zij wist, dat deze illegaal werkte en behoorde tot een z.g. terroristengroep opzettelijk heeft uitgeduid aan een haar (verdachte) als zoodanig bekend helper van genoemde Sicherheitsdienst waarna en tengevolge waarvan genoemde Van Eeghen door een helper van genoemde Sicherheitsdienst werd gearresteerd en later om het leven kwam, zijnde Van Eeghen voornoemd eenigen tijd na haar arrestatie vanwege genoemde Deutsche Sicherheitsdienst doodgeschoten;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door den vijand, hetwelk den dood tengevolge heeft gehad”, strafbaar gesteld bij art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. dat het Gerechtshof na te melden straf gerechtvaardigd heeft geoordeeld, rekening houdende met het hoogst ernstig, misdadig en verraderlijk karakter van de feiten welke verdachte heeft begaan en het zeer ernstig gevolg dat deze hebben meegesleept;

Gezien art. 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en haar deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot de doodstraf;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Spreekt haar daarvan vrij;

Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis.

Ontzet de veroordeelde van het recht van kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiesingen voor het leven;

Verleent veroordeelde verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 190.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 15 April 1946. (Dr. Zijlstra).

Vordering tot ontruiming van een door gerequesteerde gekocht Joodsch perceel in kort geding toegewezen o. m. op grond van de overweging, dat het algemeen belang er mede gediend is, dat de oorspronkelijke eigenaar zoo spoedig mogelijk wordt hersteld in de positie, waaruit deze door de oorlog is verdreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request met bijlagen;
Geheard partijen, zoomede Mr. van Dillen voor requestrante en Mr. R. V. Bakker voor gerequesteerde;

O. dat requestrante bij haar verzoek heeft gepersisterd;

O. dat gerequesteerde dit verzoek heeft bestreden;

En in rechte:

O. dat ten processe vaststaat, dat L. G. van Vollenhoven te Wassenaar, als beheerder der N.V. J. van Vollenhoven's Wildhandel en mede als bewindvoerder van den afwezige A. L. C. van Vollenhoven, eigenaar van alle aandelen in genoemde N.V., gerechtigd is tot het instellen van deze vordering;

dat de panden in kwestie, Noordeinde 141/143 alhier en Riouwstraat 130a alhier, als joodsch bezit door den vijand in 1942 onder beheer zijn gesteld van zekeren Petersen, die ze daarna in 1943 heeft verkocht aan R. Tybout, alhier, den gerequesteerde,

dat gerequesteerde wist, dat hij Joodsch eigendom kocht;

O. dat gerequesteerde tegen toewijzing der vordering het navolgende verweer heeft gevoerd:

re. dat hij de onroerende goederen heeft gekocht in overleg met den thans afwezige, met hem bevrienden A. L. C. van Vollenhoven, om ze later aan dezen terug te kunnen leveren; dat er dus niet voldoende aanleiding is thans tot ontruiming over te gaan, en dat zeker niet zonder eene regeling der financiële verhouding tusschen betrokkenen, nu gerequesteerde onder meer op de hypotheken aflossingen en rente heeft betaald;

ze. dat de ontruiming geen zin heeft, daar requestrant L. G. van Vollenhoven de zaak niet zal kunnen exploiteeren, daar hij geen lid is van den Bedrijfsgroep en dit ook niet zal kunnen worden;

O. wat het eerste verweer betreft, dat inderdaad de afwezige A. L. C. van Vollenhoven op 14 September 1942 aan de Friesch-Groningsche Hypotheekbank geschreven heeft onder meer: „Er zijn personen, die zich voor mij interesseren en eventueel de panden zullen willen koopen, zoo-

dat als de toestand draait, ik er weer in zou kunnen trekken”;

dat ook vaststaat, dat gerequesteerde zich bij die Bank als reflectant heeft gemeld onder mededeeling, dat hij de aangelegenheid had besproken met den zwager van A. L. C. van Vollenhoven voornoemd, waarop de Bank tegen den aankoop der onroerende goederen door gerequesteerde geen bezwaar heeft gemaakt;

dat echter te Onzen overstaan bedoelde zwager (Dormits) nadrukkelijk heeft ontkend, dat hij zou hebben goedgevonden, dat gerequesteerde de panden kocht en dit niet tusschen hen is afgesproken;

dat waar aldus niet bewezen is, dat gerequesteerde één der personen is, als in den brief van 14 September 1942 bedoeld, dit verweer naar inhoud en bedoeling komt te vervallen;

dat het Ons voorts niet gelukt is ondanks besprekingen tusschen partijen eene financiële regeling te treffen;

O. dat ook het tweede verweer niet wordt aanvaard, nu tegenover de beweringen van gerequesteerde staat de mededeeling van den raadsman van requestrant, dat hem door een ambtenaar van het betrokken Departement, die geacht kan worden van deze materie op de hoogte te zijn, is medegedeeld, dat requestrant terstond, als hij zulks vraagt, een vergunning zal krijgen om zich als poelier te vestigen;

O. dat Wij dan ook aanvankelijk van oordeel zijn, dat te zijner tijd op verzoek van requestrant de bewuste verkoop en levering zullen worden nietig verklaard en dat dus de onderhavige vordering moet worden toegewezen, waarbij Wij uitgaan van de gedachte, dat het algemeen belang er mede gediend is, dat een oorspronkelijke eigenaar zoo spoedig mogelijk wordt hersteld in de positie, waaruit deze door den oorlog verdreven werd, terwijl de regeling der financiële verhouding tusschen partijen nog steeds bij de uitspraak in het bodemgeschil kan plaats vinden, waar zij ook meer thuis behoort;

O. dat Wij echter termen aanwezig achten requestrant een termijn te stellen, waarbinnen hij de hoofdzak ahangig moet maken en den in het request genoemden termijn te verlengen als hieronder is geschied, in verband met mogelijke moeilijkheden voor gerequesteerde bij het in orde brengen van diens vroegere eigen zaak;

Rechtdoende in Kort Geding:

Wijzen het beheer over de ten requeste onder a en b genoemde perceelen toe aan requestrante;

Gelasten R. Tybout om de sub a genoemde panden binnen een maand na de betekening van dit vonnis te ontruimen met achterlating van de daarin zich bevindende koeiinstallaties c.a. en van al hetgeen volgens de wet als onroerend door aard of bestemming daartoe behoort en een en ander ter beschikking van requestrante te stellen;

Verklaren dit vonnis tot zoover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut, des-

noods met behulp van den sterken arm;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;
Gelasten requestrante om het bodemgeschil binnen één maand na deze uitspraak bij den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeeling Rechtspraak aanhangig te maken;

Veroordeelen gerequesteerde in de proceskosten, welke tot aan deze uitspraak aan zijde van requestrante worden begroot op f 35.

No. 191.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK 's-GRAVENHAGE, 18 April 1946. (Mrs. Zijlstra, Eggens en van Meeuwen).

Onbevoegd verklaard op grond van art. 23, 3 van K. B. E 100 in verband met art. 4 lid 9 van K. B. F 214.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;
Gezien het request van Arie den Oudsten te Lekkerkerk dd. 8 September 1945;

Gezien het hierop ingekomen antwoord van gerequesteerde dd. 3 Januari 1946;

Wat de feiten betreft:

O. dat requestrant, kort samengevat, heeft gesteld dat hij, na ruim 50 jaar onafgebroken werkzaam te zijn geweest bij de N.V. T. van Duyvendijk, scheepswerfbedrijf, te Lekkerkerk, ten deze gerequesteerde, op of omstreeks 14 Maart 1942 op staande voet door gerequesteerde is ontslagen op grond van het feit, dat hij weigerde des Zondags ten behoeve van de Deutsche Weermacht door te werken;

dat dit ontslag tijdens de vijandelijke bezetting van Nederland is gegeven onder dwang, of onbehoorlijken invloed van den vijand, althans vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, derhalve onrechtmatig is en behoort te worden vernietigd;

O. dat gerequesteerde daarop heeft geantwoord, dat weliswaar door de Deutsche instanties werd geëischt dat des Zondags zou worden doorgewerkt, doch hiervan in de praktijk niets is terecht gekomen door de tegenwerking van gerequesteerde;

dat den Oudsten slechts op diens eigen dringend verzoek ontslag werd verleend en hij geenszins door gerequesteerde op staande voet is ontslagen;

In rechte:

O. dat de sub 1 gevraagde nietigverklaring van het ontslag blijkens het overigens gevraagde geene andere strekking heeft dan te dienen als basis tot het doen herleven van de arbeidsovereenkomst met ingang van den dag van het gesustineerde op staanden voet gegeven ontslag;

O. dat het verzoek dus strekt: sub 1, tot herleving van requestrant's vroegere arbeidsverhouding, m.a.w. tot herplaatsing van requestrant in die arbeidsverhouding, welke volgens zijn posita na 9 Mei 1940 door toe-

doen van den bezetter, althans in verband met de onder de bezetting heerschende omstandigheden, anders dan uit zijn vrijen wil is geëindigd; sub 2 en 3, tot regeling van de financiële gevolgen der sub 1 gevraagde herplaatsing;

O. dat de bevoegdheid van den Raad tot het nemen der beslissingen, bedoeld in het eerste en tweede lid van artikel 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ingevolge het derde lid van dat artikel uitzondering lijdt voor rechtsbetrekkingen, ten aanzien waarvan de herleving in verband met de bijzondere omstandigheden bij andere besluiten anders is geregeld;

O. dat gemelde bevoegdheid tot het doen herleven, moet worden beoordeeld naar de op het tijdstip der beslissing geldende wettelijke bepalingen en niet naar die, welke van kracht waren ten tijde van de indiening van het verzoek;

O. dat het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, in werking getreden op 15 October 1945, een eigen regeling geeft voor herplaatsing in een arbeidsverhouding als de onderwerpelijke, en volgens art. 4 lid 9 dier regeling, het Besluit Herstel Rechtsverkeer dan ook niet van toepassing is ten aanzien van zoodanige herplaatsing;

O. dat de Raad derhalve onbevoegd is tot de sub 1 gevraagde voorziening en dus ook die sub 2 en die sub 3 buiten zijn bevoegdheid liggen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd tot de ten rechte gevraagde voorzieningen.

No. 192.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK ARNHEM, 6 April 1946. (Mrs. Suringar, van der Grinten en Maassen).

Verzoeker hersteld in zijn eigendomsrechten op een radiotoestel, door verbeurdverklaring tijdens de bezetting voor hem verloren gegaan, en bij gerequesteerde aangetroffen.

Geen schadevergoeding aan gerequesteerde, daar deze zijn goede trouw niet aannemelijk heeft gemaakt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 10 Januari 1946 door Johann Heinrich Holtgräve, wonende te Deventer, procureur Mr. A. E. Kauffmann, ingediend verzoekschrift en het daartegen gericht verweerschrift van G. J. M. Mouwen, wonende te Zutphen;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker heeft gesteld, dat hij een hem toebehoorend radiotoestel ingevolge de algemeene verbeurdverklaring van radiotoestellen in Mei 1943 in Juni 1943 bij de politie heeft ingeleverd, welk toestel na

de bevrijding van Nederland is aangetroffen bij G. J. M. Mouwen, Nieuwstad 88 te Zutphen, die het toestel ten geschenke heeft gekregen van zekeren F. H. Gubbels, een berucht N.S.B.er te Zutphen, die het op zijn beurt van een S.S.onderofficier had gekregen, hetgeen aan Mouwen bekend was, hebbende deze in ieder geval begrepen dat het toestel — gezien de persoon van Gubbels — tot de door de Duitschers geroofde toestellen behoorde; dat Mouwen, bewerende voor het toestel f 200 te hebben betaald, weigert het toestel aan verzoeker af te geven, anders dan tegen betaling van genoemd bedrag, waarop verzoeker op grond dat Mouwen bij zijn verkrijging in ieder geval te kwader trouw is geweest, niet is ingegaan;

dat de verbeurdverklaring van radiotoestellen berust op art. 64 der Verordening Openbare Orde d.d. 5 Januari 1943 no. 1, welk artikel geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

dat een verzoeker nimmer eenige vergoeding is toegekend of uitbetaald voor het door hem ingeleverde toestel;

op welke gronden verzoeker rechtsherstel heeft verzocht in voege als hierna zal worden vermeld;

O. dat gerequesteerde Mouwen heeft geantwoord, dat hij het radiotoestel van genoemden F. H. Gubbels heeft gekocht; dat indertijd geruchten de ronde deden, dat voormelde persoon N.S.B.er zou zijn geweest, waarin gerequesteerde aanleiding vond om zijn dochter, die bij de Firma Gubbels in betrekking was, terug te nemen; dat zijn dochter echter op bevel van de Arbeidsbeurs in haar betrekking is gebleven, waargerequesteerde zich heeft neergelegd, daar hem naar ingewonnen inlichtingen was gebleken, dat vermelde Gubbels geen N.S.B.er was;

dat in dienzelfden tijd de Sicherheitsdienst de radio die gerequesteerde geweigerd had in te leveren in beslag had genomen, hetgeen hij aan Gubbels had medegedeeld, die hem daarop heeft toegezegd hem wellicht een radio te kunnen bezorgen, daar hij er nog eenige verborgen wist te zitten; dat dit ook is geschied en hij tegen den prijs van f 200 de radio in kwestie heeft gekocht; dat hij dus meent, niet dan tegen betaling van f 200 verplicht te zijn de radio af te staan en Holtgrave de redelijkheid van dit standpunt heeft erkend, doch niet bereid was meer te geven dan f 100;

Ten aanzien van het recht:

O. dat ten deze vaststaat, dat de rechtsbetrekking die verzoeker wenschte te doen herleven — verzoekers eigendomsrecht van het radiotoestel — is tenietgegaan tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa en betrof een zaak, welke zich binnen het Koninkrijk bevindt, terwijl naar het oordeel van den Raad die rechtsbetrekking is tenietgegaan door en tengevolge van handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel

van den bezetter, ten aanzien waarvan bij Koninklijk Besluit van 17 September 1944 (E 93) is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat mitsdien de Raad bevoegd is die rechtsbetrekking te doen herleven, tenzij zou blijken dat het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden niet onredelijk zou zijn;

O. dat het echter — daargelaten de vraag of aan den tegenwoordigen bezitter van het radiotoestel een schadeloosstelling moet worden toegekend, waarover later zal worden beslist — onredelijk zou zijn aan verzoeker het radiotoestel niet terug te geven, nu hem het radiotoestel door voormelden maatregel van den bezetter, zonder dat hij eenige vergoeding daarvoor ontving, is ontnomen en Mouwen, gelijk hierna zal worden overwogen, het radiotoestel niet had behoeven te accepteren;

O. toch, dat Mouwen het radiotoestel naar uit zijn eigen verklaringen blijkt, heeft verkregen van een persoon, wiens politieke betrouwbaarheid geenszins boven verdenking verheven was, zulks in den tijd, dat de radiotoestellen verbeurd verklaard werden, terwijl volgens Mouwen bedoelde Gubbels hem zou hebben medegedeeld, „dat hij eenige radiotoestellen verborgen wist te zitten”, op grond van welk een en ander Mouwen sterk had behooren te betwijfelen of Gubbels wel op normale en eerlijke wijze over dat radiotoestel kon beschikken;

O. dat de Raad mitsdien bij het doen herleven van de rechtsbetrekking van verzoeker tot het radiotoestel, daarbij de rechtshandeling, waardoor Mouwen het toestel verkreeg, zal nietig verklaren en zal bevelen dat dit toestel aan verzoeker zal worden teruggegeven, immers Mouwen niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij die zaak te goeder trouw van een derde heeft verkregen; dat in de omstandigheden van het geval voorts geen bijzondere redenen gelegen zijn, aan Mouwen een schadevergoeding toe te kennen;

O. dat mitsdien de vorderingen van verzoeker voor toewijzing vatbaar zijn, behoudens dat niet kan worden nietig verklaard de verbeurdverklaring van het radiotoestel, daar slechts rechtshandelingen — waaronder deze verbeurdverklaring niet valt, zijnde deze een handeling van een overheid — door den Raad kunnen worden nietig verklaard en van de rechtshandelingen die hebben plaats gevonden sinds de verbeurdverklaring van het toestel slechts de verkrijging door gerequesteerde in aanmerking komt voor nietigverklaring, zijnde geen andere rechtshandelingen bekend;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtshandeling, welke ten grondslag heeft gelegen aan den eigendomsovergang van het radiotoestel aan gerequesteerde en verklaart tevens nietig de rechtsbetrekking tusschen gerequesteerde en het toestel.

Herstelt verzoeker in zijn eigendomsrecht op het radiotoestel.

Veroordeelt gerequesteerde om binnen 14 dagen na den datum van afgifte van de aan verzoeker afgegeven grosse dezer beslissing het radiotoestel aan verzoeker af te geven, althans te gedoogen, dat aan verzoeker het toestel door de politie te Zutphen wordt afgegeven, zulks zonder dat verzoeker verplicht zal zijn, terzake daarvan eenige vergoeding aan gerequesteerde te betalen.

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van dit geding, aan zijde van verzoeker tot heden begroot op f 60.

Verklaart verzoeker voor het overige niet-ontvankelijk in hetgeen door hem is gevorderd.

No. 193.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 17 December 1945. (Mrs. van Schaeck Mathon, Loeff, Bolkestein, Gen.-Maj. Baron van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee van der Sande Lacoste).

In Augustus 1942 aan den Sicherheitsdienst, Euterpestraat te Amsterdam mededeelen, dat in de Electriche drukkerij J. Ruysendaal illegaal werd gedrukt en aldaar een Jood werkzaam was, arrestatie van verschillende personen en vrijheidsberoving zoome de dood van dien Jood tengevolge hebbende.

In het jaar 1942 was nog niet alom bekend, dat de maatregelen van den vijand tegenover gevangen genomen joden van dien aard waren, dat zij waarschijnlijk den dood van een jood tengevolge zouden hebben.

Levenslange gevangenisstraf.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Petrus Gerardus van Elst, drukker, wonende te Amsterdam, geïnterneerd in het kamp aan de Levantkade te Amsterdam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, in of omstreeks Augustus 1942 als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan den Sicherheitsdienst, Euterpestraat te Amsterdam, althans aan een Duitsche instantie heeft medegedeeld, dat in de Electriche Drukkerij, J. Ruysendaal, aan de Kromme Waal No. 22 te Amsterdam, illegaal werd gedrukt en aldaar een

Jood, genaamd Marcus, werkzaam was en aldus zoowel

1. opzettelijk de in die drukkerij werkzame personen, namelijk Marcus voornoemd en A. de Swaane geboren Poulisse, F. H. Houben, J. Z. Kannegieter, H. J. Kooy allen wonende te Amsterdam, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld,

welk feit tengevolge heeft gehad dat deze allen door den Sicherheitsdienst werden gearresteerd en voor langer dan een maand van hun vrijheid werden beroofd en bovendien den dood van voornoemden Marcus;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat zakelijk onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte:

dat hij op een dag in Augustus 1942 binnens is gegaan in de boven zijn woning aan de Kromme Waal no. 22 te Amsterdam gevestigde Electriche Drukkerij J. Ruysendaal, welke drukkerij hij eenige maanden tevoren had verkocht aan de getuige Poulisse; dat hij wist dat in die drukkerij een Jood, genaamd Marcus, werkte; dat hij in die drukkerij stapels blaadjes illegaal drukwerk aantrof, welk illegaal drukwerk hij toen heeft ingezien, waarbij hij las, dat er in werd aangespoord tot sabotage tegen den onderdrukker; dat hij den volgenden dag naar den Sicherheitsdienst in de Euterpestraat te Amsterdam is gegaan en daar toen aan een bij dien dienst werkenden Duitscher heeft verteld dat in bedoelde drukkerij illegaal werd gedrukt en dat daar een jood, genaamd Marcus, werkzaam was; dat die Duitscher zeide onmiddellijk een onderzoek in bedoeld perceel te zullen instellen; dat hij vervolgens naar huis is gegaan en spoedig daarop dienzelfden dag de Duitschers die drukkerij zijn binnengegaan; dat hij na korten tijd zag dat de jood Marcus en getuige Poulisse door de Sicherheitsdienst vanuit de drukkerij werden weggebracht; dat hij eenigen tijd later ook boven in de drukkerij moest komen en daar toen aantrof F. H. Houben, J. Z. Kannegieter en H. J. Kooy onder bewaking van Duitschers, van welke drie personen, toen hij naar den Sicherheitsdienst ging, hij wist dat zij op die drukkerij werkten; dat hij daarna tezamen met genoemde Houben, Kannegieter en Kooy door den Sicherheitsdienst naar de Euterpestraat te Amsterdam is gevoerd; getuige Annie de Swaan, geboren Poulisse: dat zij in April 1942 van verdachte heeft gekocht de in het perceel Kromme Waal 22 te Amsterdam op de eerste verdieping gevestigde drukkerij; dat zij daar toen als bedrijfsleider heeft aangesteld den jood Marcus; dat in die drukkerij tevens werkten F. H. Houben, J. Z. Kannegieter en H. J. Kooy; dat zij allen omstreeks Augustus 1942

zijn begonnen in die drukkerij illegaal drukwerk te maken; dat, toen reeds een zeer groot aantal illegale blaadjes daar gedrukt waren en gereed lagen om den volgenden dag te worden afgeleverd, de Sicherheitsdienst daar een inval heeft gedaan; dat de jood Marcus en zij zelf terstond werden weggevoerd naar de Euterpestraat; dat zij, getuige, voor dit illegaal drukken tenslotte, na 8 maanden in voorarrest te hebben gezeten, door de Duitschers is veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf, waarvan zij de laatste vier maanden in de strafgevangenis te Utrecht heeft uitgezeten; dat zij van Houber, Kannegieter en Kooy heeft vernomen, dat zij allen één jaar in de gevangenis gezeten hebben;

dat zij eenigen tijd na haar arrestatie Marcus eens heeft gesproken, die haar toen zeide dat hij zoo verschrikkelijk geslagen was, dat zijn geheele rug vol blauwe plekken daarvan zat en dat hij niet kon gaan zitten; dat zij weer eenigen tijd later van een Duitscher heeft vernomen dat Marcus in het concentratiekamp te Amersfoort was gestorven; dat zij bij gelegenheid van de behandeling van haar zaak van de Duitschers heeft ontvangen de door haar aan het Hof overgelegde doorslag van een „Anklageschrift”, betrekking hebbende op die zaak;

getuige Franciscus Hermanus Hendricus Houben:

dat hij vanaf April 1942 heeft gewerkt in de door getuige Poulisse geëxploiteerde, in het perceel Kromme Waal 22 te Amsterdam gevestigde Electricische Drukkerij J. Ruysendaal; dat daar ook werkten een jood, genaamd Marcus, en verder J. Z. Kannegieter en H. J. Kooy; dat zij daar in Augustus 1942 met z'n allen begonnen zijn illegaal te drukken; dat toen op een dag in Augustus 1942 een overval van den Sicherheitsdienst in bedoelde drukkerij heeft plaats gehad, waar toen een zeer groote partij illegaal gedrukte blaadjes, in welke tot sabotage tegen de Duitschers werd aangezet, voor aflevering gereed lag; dat getuige Poulisse, Marcus, Kannegieter, Kooy en hijzelf toen door den Sicherheitsdienst zijn gearresteerd en overgebracht naar de Euterpestraat; dat hij tenslotte voor dit illegaal drukken door de Duitschers is veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf met aftrek van voorarrest; dat getuige Poulisse, Kannegieter en Kooy allen tot dezelfde straf als hij werden veroordeeld en hij van hen heeft vernomen dat zij allen die straffen hebben uitgezeten;

O. dat de door getuige Poulisse ter terechtzitting overgelegde doorslag van een „Anklageschrift” gedateerd 6 April 1943, afkomstig van den „Deutschen Generalstaatsanwalt in den besetzten Niederländischen Gebieten” en gericht „An das Deutsche Obergericht in den besetzten Niederländischen Gebieten in den Haag” onder meer inhoudt:

„Wesentliches Ergebnis der Ermittlungen:
„Die Angeschuldigte zu 1) (d.i. getuige Poulisse) ist Inhaberin eines Druckereibe-

etriebes in Amsterdam, der bis zu ihrer Festnahme von einem inzwischen verstorbenen Juden namens Markus geleitet wurde”;

O. dat door den inhoud van voorgeschreven bewijsmiddelen het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte te Amsterdam omstreeks Augustus 1942 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan den Sicherheitsdienst, Euterpestraat te Amsterdam, heeft medege-deeld dat in de Electricische drukkerij J. Ruysendaal aan de Kromme Waal no. 22 te Amsterdam, illegaal werd gedrukt en aldaar een Jood, genaamd Marcus, werkzaam was en aldus zoowel

1. opzettelijk de in die drukkerij werkzame personen, namelijk Marcus voornoemd en A. de Swaan, geboren Poulisse, F. H. Houben, J. Z. Kannegieter, H. J. Kooy, allen wonende te Amsterdam, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld,

welk feit ten gevolge heeft gehad dat deze allen door den Sicherheitsdienst werden gearresteerd en A. de Swaan, geboren Poulisse, F. H. Houben, J. Z. Kannegieter en H. J. Kooy allen voornoemd voor langer dan een maand van hun vrijheid werden beroofd en bovendien den dood van voornoemden Marcus;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten vijand hulp heeft verleend;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit inhoudende een ernstig landverraad en overlevering van goedgezinde Nederlanders aan den vijand, en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken; dat in het jaar 1942 nog niet alom bekend was dat de maatregelen van den vijand tegenover gevangen genomen joden van dien aard waren dat zij waarschijnlijk den dood van een jood, in casu Marcus, ten gevolge zouden hebben;

Gezien de artt. 102 en 57 Sr.;

Gezien de artt. 8, 9, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het hem bij dagvaarding ten

laste gelege heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, terwijl het feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad”, meermalen gepleegd;

2. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad;

3. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Petrus Gerardus van Elst tot levenslange gevangenisstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd .

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

No. 194.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 9 April 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Een strafvonnis en de daaruit voortvloeiende rechtsbetrekkingen zijn van publiekrechtelijke aard. Onder rechtsbetrekkingen in art. 23 E 100 zijn te verstaan vermogenrechtelijke betrekkingen, waarmede alleen bedoeld zijn privaatrechtelijke betrekkingen.

Onbevoegd verklaard van de vordering tot afgifte van in beslag genomen gouden tientjes kennis te nemen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

Aan het Militair Commissariaat voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage, via de Advies-Commissie voor Rechtsherstel en Beheer Mijnstreek te Heerlen.

Geeft te kennen:

Cornelia, Henriëtte, Petronella, Antonia Martin, te Eindhoven, ten deze bijgestaan en gemachtigd door haren echtgenoot Joseph Kneepkens, wonende te Heerlen, Verestraat 12, deze laatste voor zooveel nodig ook in eigen naam, ten deze domicilie

kiezende te Heerlen aan de Akerstraat 110, ten kantore van Mr. Robert van Oppen, procureur bij de Arr.-Rechtbank te Maastricht;

dat verzoekster bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis dd. 18 Maart 1944, door de Arr.-Rechtbank te Maastricht is veroordeeld tot eene geldboete van f 40 met verbeurdverklaring van 20 gouden tientjes ter zake dat zij niet heeft voldaan aan de verplichting als bedoeld in art. 9 en 10 der Deviezenverordening 1940, zooals nader in dat vonnis, waarvan een afschrift hierbij wordt overgelegd, is omschreven;

dat Uwe Raad, alhoewel de Deviezenverordening 1940 no. 27 blijkens besluit Bezettingsmaatregelen van kracht is gebleven tot de bevrijding, niettemin ex art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) bevoegd is de door bedoeld vonnis en de uitvoering daarvan tot stand gekomen rechtsbetrekkingen geheel of gedeeltelijk nietig te verklaren, resp. gewijzigd vast te stellen; zie art. 25 E 100;

dat daartoe alle reden is, daar verzoekster door het niet voldoen aan de verplichting tot aangifte van de 20 gouden tientjes — alhoewel egoïsme daaraan niet vreemd was — eene vaderlandsche daad heeft gesteld, zijnde het algemeen bekend, dat de bezetter zich van alle goud meester wilde maken in het belang zijner oorlogsvoering;

dat verzoekster bij gelegenheid eener huiszoeking door of vanwege de vijandelijke bezetting tenslotte is bezweken toen men haar dreigde met arresteeren en daarna heeft erkend 20 gouden tientjes in voorraad te hebben;

dat requestanten hierbij overleggen een afschrift van het proces-verbaal van het Devisenschutzcommando Holland 12 Sept. 1941;

dat verzoekers na het in kracht van gewijsde gegaan zijn van voormeld vonnis den Griffier der Rechtbank verzocht hebben om de opbrengst der gouden tientjes te mogen ontvangen, echter vergeefs, stellende de Griffier zich vermoedelijk op het standpunt van den Hoogen Raad (arrest 13-12-1943 N. J. 1944-229), dat verbeurdverklaring der gouden tientjes tengevolge heeft de verbeurdverklaring van derzelver opbrengst;

dat verzoekers hierbij overleggen een brief van hun procureur van 4-6-1945 aan den Ontvanger der Registratie en Domeinen te Maastricht met onderschrift van dien ontvanger, waaruit blijkt, dat de f 40 betaald zijn.

Redenen waarom requestanten zich wenden tot Uwen Raad met verzoek, dat het Uwen Raad moge behagen de door het voormelde vonnis en de betaling der opgelegde boete ontstane rechtsbetrekkingen nietig te verklaren, eventueel gewijzigd vast te stellen, en de N.V. Nederlandsche Bank te Amsterdam, resp. den Staat der Nederlanden, gevestigd te 's-Gravenhage, te veroordeelen om aan eisders tegen kwijting af te geven, resp. te betalen:

1. 20 gouden tientjes, subsidiair derzelve

opbrengst ad f 242.80 met rente volgens de wet; voor zooveel noodig den Griffier der Arr.-Rechtbank te Maastricht te bevelen bedoelde opbrengst aan requestranten uit te betalen.

2. de som van f 40 ter voldoening aan het strafvonnis betaald met rente volgens de wet.

Kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request, alsmede het namens gerequesteerden daarop ingediende antwoord;

Wat de feiten betreft:

O. dat tusschen partijen vaststaat:

dat op 1 Juni 1941 door een ambtenaar van het Devisenschuttkommando Holland zijn in beslag genomen 20 aan requestrante toebehorende en door haar in strijd met de Deviezenverordening 1940 niet ingeleverde gouden tientjes;

dat deze op 4 Juli 1941 door het Devisenschuttkommando zijn verkocht aan de Nederlandsche Bank voor f 242.80, welk bedrag is overgebracht naar de Griffie van de Arr.-Rechtbank te Maastricht;

dat requestrante bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis van genoemde Rechtbank is veroordeeld tot een boete van f 40 wegens de niet-inlevering van deze gouden tientjes met verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen gouden tientjes;

dat requestrante op 5 Juli 1944 de opgelegde boete heeft betaald;

En in rechte:

O. dat requestrante vordert, dat de Raad met toepassing van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de door het vonnis en de betaling der boete ontstane rechtsbetrekkingen nietig zal verklaren of gewijzigd vaststellen en de Nederlandsche Bank dan wel den Staat der Nederlanden zal veroordeelen om aan haar af te geven 20 gouden tientjes dan wel te betalen de opbrengst daarvan ad f 242.80 en voorts den Staat der Nederlanden zal veroordeelen aan haar de betaalde boete terug te betalen;

dat requestrante geen vordering instelt met betrekking tot den verkoop der gouden tientjes aan de Nederlandsche Bank op 4 Juli 1941;

dat een strafvonnis en de daaruit voortvloeiende rechtsbetrekkingen zijn van publiekrechtelijken aard;

dat de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel slechts bevoegdheid heeft ten aanzien van privaatrechtelijke rechtsbetrekkingen;

dat immers onder rechtsbetrekkingen in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ingevolge art. 1 sub 2 van dat Besluit zijn te verstaan vermogensrechtelijke betrekkingen, waarmede kennelijk alleen privaatrechtelijke betrekkingen zijn bedoeld;

dat de Raad mitsdien op bovenstaanden grond, daargelaten of hij niet ook onbevoegd is op grond van art. 23 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, onbevoegd is van de verordening kennis te nemen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de ingestelde vordering kennis te nemen;

Veroordeelt requestrante in de kosten der procedure tot op deze uitspraak voor elk der gerequesteerden begroot op f 25.

No. 195.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Tweede Kamer), 13 Febr. 1946. (Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Kol. Hotz, Kol. Camerling Helholt).

Doodstraf uitgesproken tegen een vrouw wegens verraad van drie illegale werkers, die allen werden gearresteerd en van wie twee den dood vonden.

Beroep op overmacht door dwang of bedreiging verworpen.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Geessien Bleeker, kantoorbediende, wonende te Delfzijl, thans verblijvende in het Huis van Bewaring te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: ten eerste: dat zij in de gemeente Groningen in of omstreeks Juli 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in artikel 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht opzettelijk Berend Thobokholt, Willem Hoomoed en Hielke van der Heide, althans een of meer hunner althans een of meer anderen, heeft blootgesteld aan vervolging en/of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking althans eenige straf en/of eenige maatregel door of vanwege den Duitschen Sicherheitsdienst, welk feit, wat betreft Thobokholt voormeld vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad en wat betreft Hoomoed en van der Heide voormeld den dood, hierin bestaande dat zij alstoen aldaar opzettelijk, nadat zij door althans vanwege gemelden Duitschen Sicherheitsdienst in het perceel Turfsingel 51a te Groningen was gearresteerd, aan een of meer leden en/of helpers van genoemden Duitschen Sicherheitsdienst wier kwaliteit haar, verdachte, bekend was, heeft uitgeduid, althans medegedeeld dat een krant op een bepaalde manier voor het raam moest worden geplaatst ten teken van illegale werkers, voor wie bovengemeld perceel een postadres was, dat alles veilig was en zij ongehinderd konden binnentreden, waarna en tengevolge waarvan (bedoelde krant was inmiddels door haar zelf althans op haar, verdachtes aanwijzing door een of meer leden en/of helpers van genoemden Duitschen Sicherheitsdienst voor het raam van gemeld perceel geplaatst) bovenvermelde Thobokholt en/of Hoomoed en/of van der

Heide, gemeld perceel zijn binnengetreden en/of zich aan de deur van dit perceel hebben vervoegd en vervolgens zijn gearresteerd door een of meer van gemelde leden en/of helpers van genoemden Duitschen Sicherheitsdienst, welk feit de dood tengevolge heeft gehad van Hooemoed en van der Heide voormeld, zijnde van der Heide voormeld, daarna te Vught door althans of vanwege de vijandelijke Deutsche bezettende macht om het leven gebracht en Hooemoed in Duitschland om het leven gekomen in een concentratiekamp en voor wat betreft genoemde Thobokhol een vrijheidsberoving door althans vanwege de vijandelijke Deutsche bezettende macht vanaf omstreeks Juli 1944 tot omstreeks April 1945, althans van langer dan een maand, aanvankelijk in een concentratiekamp te Vught en vervolgens in een concentratiekamp in Duitschland, tengevolge heeft gehad;

ten tweede: dat zij in de gemeente althans in de provincie Groningen althans elders in Nederland in of omstreeks Juli 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht opzettelijk M. E. Veldman heeft blootgesteld aan opsporing en/of vervolging en/of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking door althans vanwege de Deutsche Sicherheitsdienst, welk feit de dood van Veldman voornoemd tengevolge heeft gehad, hierin bestaande, dat zij aldaar en alstoen opzettelijk de woning van genoemde Veldman, van wien zij tevoren aan een of meer leden en/of helpers van genoemde Deutsche Sicherheitsdienst wier kwaliteit haar, verdachte, bekend was, had medege-deeld dat hij, Veldman genoemd, chef was der K.P. Groningen, althans van een K.P., althans lid was van een K.P., heeft aange-wezen althans uitgeduid, waarna en tengevolge waarvan genoemde Veldman door een of meer leden der Deutsche Sicherheitsdienst voormeld, in, althans in de omgeving van, zijn woning te Hekkm is gearresteerd en later in een concentratiekamp in Duitschland, waarheen hij door of vanwege de vijandelijke Deutsche bezettende macht was overgebracht, om het leven is gekomen;

O. ten aanzien van het eerste ten laste ge-legde feit:

dat ter terechtzitting is verklaard:

door verdachte: dat zij in het begin van den oorlog te Delfzijl een intieme verhouding heeft gehad met den SD-man Becker; dat zij later te Groningen wel omgang had met den SD-man Schäper; dat zij in Juni 1944 koerierster werd bij de K.P. te Groningen onder de schuilnaam Rennie; dat zij eind Juli 1944 zich als zoodanig begeven heeft naar het postadres van de K.P. Turfsingel 51a; dat zij daar aangehouden is door eenige leden van de S.D.; dat zij toen heeft uitgeduid, dat een krant op een bepaalde manier voor het raam moest worden geplaatst ten teeken voor illegale werkers, dat alles veilig was en zij ongehinderd konden binnentreden; dat zij toen een krant op die bepaalde manier voor

het raam heeft geplaatst; dat daarna getuige Thobokholt, lid van de K.P. de woning is binnengekomen en gearreseerd; dat zij verder de namen van verschillende andere leden van de K.P. aan de S.D. heeft genoemd o.a.: Hielke van der Heide, Willem Hooemoed — ten rechte Homoet — Factor, Zuidveld, Poel, Haan en Offereins; dat zij allerlei onthullingen over het werk van de K.P. heeft gedaan, als de overval op het distributie-kantoor te Slochteren, brandstichtingen en de bevrijding van politieke gevangenen; dat zij van den S.D.-man Knorr de bedragen f 100 en f 150 ten geschenke heeft ontvangen;

door getuige Pieter Johan Faber: dat hij eind Juli 1944 als opperwachtmeester gede-tacheerd bij den Duitschen Sicherheitsdienst in opdracht van zijn superieur den Haupt-sturmführer Knorr met getuige van der Sluis en een derde naar het perceel Turfsingel 51a te Groningen is gegaan; dat hij daar ver-dachte heeft gearresteerd; dat verdachte zich direct bereid verklaarde om mee te werken en een krant op een bepaalde manier voor het raam heeft geplaatst ten teeken voor ille-gale werkers, dat alles veilig was; dat getuige Thobokholt in de woning is gekomen en gear-resteerd is; dat ook twee ondergedoken marechaussée's van der Heide en Hooemoed bij de woning zijn gekomen en later gearres-teerd konden worden; dat verdachte zeide, dat dien dag een arrestant uit het politie-bureau te Delfzijl bevrijd zou worden; dat verdachte allerlei adressen van onderduikers heeft opgegeven en andere onthullingen ge-daan over het werk van de K.P. te Gronin-gen;

door getuige Jacobus van der Sluis:

dat hij eind Juli 1944 als luitenant der poli-tie in opdracht van den Hauptsturmführer Knorr met getuige Faber en een derde naar het perceel Turfsingel 51a te Groningen is gegaan; dat verdachte daar door hen gear-resteerd is; dat verdachte een krant op een bepaalde manier voor het raam heeft ge-plaatst ten teeken voor illegale werkers, dat alles veilig was; dat getuige Thobokholt aan de woning is gekomen en gearresteerd; dat ook de twee ondergedoken marechaussee's van der Heide en Hooemoed bij de woning zijn gekomen; dat hij een van deze twee gear-resteerd heeft en getuige Faber den an-dere; dat verdachte allerlei onthullingen heeft gedaan en vele namen van leden van de K.P. heeft genoemd; dat verdachte deze verklaringen heeft afgelegd zonder eenige dwang of bedreiging hunnerzijds; dat onder-wijl S.D.-man Schäper zich ook vervoegd heeft aan bovengenoemd perceel en deze blijkbaar verdachte kennend, zeide: „So Mädchen was machst Du hier”.

door getuige Berend Thobokholt:

dat verdachte van ongeveer half Juni tot eind Juli 1944 als koerierster voor de K.P. te Groningen onder den naam Rennie werk-zaam is geweest en als zoodanig allerlei be-sprekingen en vergaderingen van de K.P., waarvan hijzelf ook lid was, heeft bijge-

woond; dat hij op 27 Juli 1944 naar het postadres van de K.P. Turfsingel 51a te Groningen is gegaan; dat de krant voor het derde raam, van de deur afgerekend op een bepaalde wijze was geplaatst ten teeken voor illegale werkers, dat alles veilig was en zij ongehinderd konden binnentreden; dat hij dan ook naar binnen is gegaan en daar terstond door de S.D. is gearresteerd en overgebracht naar het Scholtenshuis, waarin de Deutsche Sicherheitsdienst gezeteld was; dat daar ook vele andere leden van de K.P. gebracht zijn; dat hij later overgebracht is naar het Concentratiekamp te Vught en in September 1944 vandaar naar Sachsenhausen; dat hij eind April 1945 is bevrijd; dat hij in Vught nog heeft gezien zijn medeleden van de K.P. van der Heide en Hooemoed (Homoot);

O. enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden bewezen acht, dat verdachte het haar ten laste gelegde heeft begaan met dien verstande:

dat zij in de gemeente Groningen in Juli 1944 opzettelijk Berend Thobokholt, Willem Hooemoed en Hielke van der Heide heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door den Deutschen Sicherheitsdienst, welk feit, wat betreft Thobokholt voormeld vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad en wat betreft Hooemoed en van der Heide voormeld den dood, hierin bestaande, dat zij alstoen opzettelijk, nadat zij door gemelden Deutschen Sicherheitsdienst in het perceel Turfsingel 51a te Groningen was gearresteerd, aan een of meer leden van genoemden Sicherheitsdienst wier kwaliteit haar verdachte bekend was, heeft uitgeduid, dat een krant op een bepaalde manier voor het raam moest worden geplaatst ten teeken voor illegale werkers, voor wie bovengenoemd perceel een postadres was, dat alles veilig was en zij ongehinderd konden binnen treden, waarna en tengevolge waarvan (bedoelde krant was inmiddels door haar zelf voor het raam van gemeld perceel geplaatst) bovenvermelde Thobokholt en Hooemoed en Van der Heide gemeld perceel zijn binnen getreden of zich aan de deur van dit perceel hebben vervoegd en vervolgens zijn gearresteerd door leden van genoemden Sicherheitsdienst, welk feit de dood tengevolge heeft gehad van Hooemoed en van der Heide voormeld, zijnde van der Heide daarna te Vught door de vijandelijke Deutsche bezettende macht om het leven gebracht en Hooemoed in Duitschland om het leven is gekomen in een concentratiekamp en voor wat betreft genoemde Thobokholt een vrijheidsberoving door de vijandelijke Deutsche bezettende macht vanaf omstreeks Juli 1944 tot omstreeks April 1945, aanvankelijk in een concentratiekamp te Vught en vervolgens in een concentratiekamp in Duitschland tengevolge heeft gehad;

O. ten aanzien van het tweede ten laste gelegde feit:

dat ter terechtzitting is verklaard:

door verdachte: dat zij op 27 Juli 1944 in de provincie Groningen opzettelijk aan leden van de S.D. de woning van M. E. Veldman te Heksum gem. Adorp, wiens naam zij tevoren aan de S.D. als leider van de K.P. Groningen had genoemd, heeft aangewezen, waarna Veldman door de S.D. gearresteerd is;

door getuige Eemtien Wilhelmina Kijs:

dat haar echtgenoot Meindert Egbert Veldman op 27 Juli 1944 door de S.D. gearresteerd is, dat hij eerst naar het concentratiekamp te Vught is vervoerd, dat haar later bericht is, dat hij vandaar naar Oranienburg overgebracht is en van hier naar het kamp Bergen-Belsen, en dat hij daar aan typhus is overleden;

door getuige Jacobus van der Sluis:

dat hij als luitenant der politie in opdracht van den Hauptsturmführer van de S.D. Knorr op 27 Juli 1944 in het perceel Groningen Turfsingel 51a is geweest, dat verdachte aldaar kort na haar arrestatie geheel vrijwillig verklaard heeft, dat zekere Veldman te Heksum gem. Adorp leider van den K.P. Groningen was;

O. enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden bewezen acht, dat verdachte het haar ten laste gelegde feit heeft begaan, met dien verstande:

dat zij in de provincie Groningen in Juli 1944 opzettelijk M. E. Veldman heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door de Deutsche Sicherheitsdienst, welk feit de dood van Veldman voornoemd tengevolge heeft gehad, hierin bestaande, dat zij aldaar en alstoen opzettelijk de woning van genoemden Veldman, van wien zij tevoren aan een helper van genoemde Deutsche Sicherheitsdienst, wier kwaliteit haar verdachte bekend was, had medegedeeld, dat hij, Veldman genoemd, chef was der K.P. Groningen, heeft aangewezen, waarna en tengevolge waarvan genoemde Veldman door leden der Deutsche Sicherheitsdienst voormeld in zijn woning te Heksum is gearresteerd en later in een concentratiekamp in Duitschland, waarheen hij door de vijandelijke Deutsche bezettende macht was overgebracht om het leven is gekomen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van:

2e. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad, twee malen gepleegd;

1e. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door den vijand, welk feit vrijheidsberoving langer dan een maand tengevolge heeft gehad;

strafbaar gesteld bij artikel 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde en ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof het motief van verdachte uit angst verraad te hebben gepleegd verwerpt, nu van dwang of bedreiging niets is gebleken, en verdachte, die op zeer goeden voet stond met een of meer leden van de S.D. reeds direct na haar arrestatie vrijwillig de krant voor het raam heeft geplaatst, tal van namen van leden van de K.P. Groningen heeft genoemd en allerlei onthullingen over het werk van deze K.P. heeft gedaan;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof dan ook van oordeel is, dat verdachte een dermate immoreel persoon is, hoogst gevaarlijk voor de maatschappij, dat voor haar verachtelijke daden welke velen het leven hebben gekost, maar één straf in aanmerking komt, de doodstraf.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en haar deswege strafbaar.

Veroordeelt verdachte te dier zake tot den doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard.

Spreekt haar daarvan vrij.

Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis.

Ontzet de veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

Verleent veroordeelde verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 196.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 8 Januari 1946. (Mrs. van Vugt, van der Loos, Loeff, Lt.-Kol. De Vries en Lt.-Kol. Boswijk).

Aan een Nationaal-Socialistisch gezin den Inspecteur van Politie het verblijf van een Engelsche dame in de kuststreek mededeelen.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Margaretha Bergsma, huisvrouw van Boomstra, helderziend medium, wonende te Haarlem.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van 27 December 1945;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. Glastra, advocaat te Haarlem;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake, dat zij gedurende den tijd dat naar zij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in of omstreeks April 1942 ten of nabij Heemstede opzettelijk aan den Nationaal-Socialistisch gezinden Inspecteur van Politie te Heemstede, B. Hagen, heeft medegedeeld, dat ten huize van den Heer en Mevrouw Pliester, Jan Steenlaan 10 te Heemstede, een Engelsche dame logeerde en dat dit in strijd was met de voorschriften van de bezettende Deutsche autoriteiten omtrent het wonen of verblijven in de Nederlandsche kuststreek, tot welke kuststreek ook de gemeente Heemstede behoorde, wetende dat zij daardoor zoowel die Engelsche dame als den Heer en Mevrouw Pliester blootstelde aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat ter voormelde terechtzitting, zake-lijk gerelateerd, hebben verklaard:

Verdachte:

dat zij in het jaar 1942 bij den Heer en Mevrouw Pliester, wonende Jan Steenlaan 10 te Heemstede, als werkster in betrekking is geweest;

dat in dien tijd een zuster van Mevrouw Pliester bij genoemde familie logeerde;

dat zij gedurende den tijd dat zij bij de familie Pliester werkzaam was, wist dat Duitschland alstoen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde;

dat zij tot werken in staat is;

als getuige B. Hagen:

dat in het begin van het jaar 1942 een vrouw, in wie hij de ter terechtzitting aanwezige verdachte herkent, hem te Heemstede heeft medegedeeld, dat ten huize van den Heer en Mevrouw Pliester, wonende Jan Steenlaan 10 te Heemstede, een Engelsche dame, een zuster van Mevrouw Pliester, logeerde en dat dit in strijd was met de voorschriften van de bezettende Deutsche autoriteiten omtrent het wonen of verblijven in de Nederlandsche kuststreek;

dat tot die kuststreek ook de gemeente Heemstede behoorde en dat hetgeen, waarvan verdachte melding maakte, inderdaad een overtreding vormde van de te dier zake gestelde Deutsche bepalingen, krachtens welke gast, gastheer en gastvrouw strafbaar waren;

dat hij, toen hem gemelde mededeeling werd gedaan, waarvan de inhoud hem tevoren niet bekend was, inspecteur van politie te Heemstede en lid van de Nationaal-Socialistische Beweging was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, waarvan ter voormelde terechtzitting de

korte inhoud is medegedeeld, als relaas van den rechercheur J. Beers zakelijk inhoudt dat Mevrouw Pliester, wonende Jan Steenlaan 10 te Heemstede hem heeft verklaard: dat M. Bergsma gedurende een half jaar, tot Mei 1942, als werkster bij haar in dienst is geweest;

dat haar man en zijzelve in dien tijd eenige malen een schoonzuster, die Engelsche was, te logeeren hadden gehad;

dat juffrouw Bergsma haar in April 1942 heeft gezegd, dat zij den N.S.B.-inspecteur van politie Hagen had medegedeeld dat in haar (Pliesters) huis een schoonzuster vertoefde, die als Engelsche wel enkele nachten bij haar (Pliester) doorbracht, hetwelk in strijd was met de Duitsche bepalingen;

O. dat door den inhoud van voornoemde bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte het haar bij dagvaarding telastgelegde heeft begaan, in dier voege dat zij gedurende den tijd, dat, naar zij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in April 1942 te Heemstede opzettelijk aan den Nationaal-Socialistisch gezinden Inspecteur van Politie te Heemstede, B. Hagen, heeft medegedeeld, dat ten huize van den Heer en Mevrouw Pliester, Jan Steenlaan 10 te Heemstede een Engelsche dame logeerde en dat dit in strijd was met de voorschriften van de bezettende Duitsche autoriteiten omtrent het wonen of verblijven in de Nederlandsche kuststreek, tot welke kuststreek ook de gemeente Heemstede behoorde, wetende dat zij daardoor zoowel die Engelsche dame als den Heer en Mevrouw Pliester blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28 en 31 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8 en 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Margaretha Bergsma tot gevangenisstraf voor

den tijd van één jaar, met bepaling dat verdachte deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet de schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van zes jaren.

No. 197.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 30 Maart 1946. (Mr. Haga.)

Vordering tot teruggave van een groot aantal stoelen, op een veiling gekocht, en afkomstig van de Katholieke Volksbond te Schiedam, alwaar zij door de Duitschers in beslag waren genomen, afgewezen.

Het belang der rechtszekerheid brengt mede, dat te goeder trouw tot stand gekomen transacties zooveel mogelijk worden gehandhaafd.

Belang van gerequesteerde niet minder groot geacht dan dat van requestrant.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel, Neuhuyskade 15, 's-Gravenhage.

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen:

De Katholieke Volksbond, afd. Schiedam, gevestigd te Schiedam, advocaat en procureur Mr. M. M. van Velzen;

dat verzoeker eigenaar is van een pand aan de Lange Haven 71 te Schiedam, welk pand verzoeker tijdens de bezetting met achterlating van den geheelen inventaris heeft moeten verlaten;

dat verzoeker na de bevrijding is gebleken, dat op een veiling bij de Heeren Kruyne en Jonker te Schiedam tweehonderd stoelen zijn verkocht aan Gebrs. Bouter te Rotterdam, Sonooystraat 3;

dat ondanks een dergelijk verzoek teruggave in der minne niet is te verkrijgen, daar de Gebrs. Bouter verzoeker verwijten, dat hij hen indertijd niet heeft gewaarschuwd;

dat verzoeker dit echter niet kon doen, daar hijzelf eerst na de bevrijding kennis kreeg van den plaatsgevonden verkoop;

met bevel dat de zaken en rechten, dewelke door of tengevolge van bovengenoemde rechtshandeling voor den eigenaar verloren zijn gegaan aan hem worden teruggegeven.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand request, alsmede het namens gerequesteerde ingediende antidotaal request;

Gehoord partijen, requestrante bij monde

van Mr. M. J. M. van Kinderen, advocaat te Schiedam, gerequesteerde bij monde van Mr. I. K. E. van Eijck, advocaat te Rotterdam;

Wat de feiten betreft:

O. dat uit het request zonder meer niet blijkt, in welk opzicht de Raad bevoegd zoude zijn, van de vordering kennis te nemen, doch bij de mondelinge toelichting requestrante met toestemming harer wederpartij het request in diër voege heeft aangevuld, dat zij stelt, dat zij in November 1941 door den bezetter is verdreven uit haar pand aan de Lange Haven te Schiedam, welk pand toen in gebruik is genomen door het Nederlandsche Arbeidsfront, welke instelling vervolgens in het voorjaar van 1943 de inventaris van het gebouw heeft verkocht; dat de tot die inventaris behorende klapstoelen bij Kruyne en Jonker zijn geveild en gekocht door gerequesteerde;

O. dat laatstgenoemde den koop heeft erkend, en daaraan het volgende heeft toegevoegd:

Gerequesteerde, de firma Gebrs. Bouter, is onbekend met het feit dat requestrant eigenaar is geweest van de 200 stoelen; gerequesteerde wist ook niet dat, tijdens de bezetting, requestrant het pand Lange Haven 71 te Schiedam heeft moeten verlaten met achterlating van den inventaris.

Inderdaad heeft gerequesteerde op een veiling, gehouden in het Vendhuis te Schiedam in Maart 1943 door de deurwaarders Kruyne en Jonker, 200 stoelen gekocht; gerequesteerde heeft daarvoor blijkens hierbij in afschrift overgelegde nota inclusief veilingkosten betaald f 2346.05; voor het vervoer van Schiedam naar hare opslagplaats in de Sonoystraat heeft gerequesteerde f 11.22 betaald; de desbetreffende nota van de firma A. C. Hogervorst & Co. wordt hierbij in afschrift overgelegd.

Tenslotte heeft gerequesteerde nog moeten betalen f 106.51, zijnde vijf procent commissieloon.

Noch tijdens de kijkdagen vóór de veiling, noch tijdens de veiling zelve is er door requestrant bekendheid aan gegeven, dat deze stoelen afkomstig waren uit het gebouw van requestrant; gerequesteerde heeft na de veiling vernomen dat deze stoelen waren geveild in opdracht en voor rekening van zekeren Ruts, die reeds jarenlang te Rotterdam zaken deed.

In ieder geval had requestrant tijdens de kijkdagen er bekendheid aan kunnen geven dat deze stoelen uit zijn gebouw afkomstig waren; één der heeren Bouter heeft zelfs den concierge van requestrant tijdens de kijkdagen in het veilinglokaal gezien, maar deze heeft over het feit, dat deze stoelen afkomstig waren uit het gebouw van requestrant als een mof gezwegen.

Gerequesteerde ontkent met alle nadruk dat requestrant eerst na de bevrijding van het veilen van deze stoelen heeft kennis gekregen.

Tijdens de veiling waren twee ambtenaren van de Prijsbeheersching aanwezig en

door hen is bepaald, dat de stoelen tegen geen hooger prijs dan f 10 per stoel mochten worden verkocht; daar er ongeveer 50 gegadigden waren voor aankoop tegen dezen prijs, is er geloot en aldus zijn deze stoelen in het bezit van gerequesteerde gekomen.

Gerequesteerde heeft de stoelen in Maart 1943 van Schiedam laten overbrengen naar hare opslagplaats in de Sonoystraat 3 te Rotterdam; deze 200 stoelen namen zeker 1/10de van de ruimte in deze opslagplaatsen in beslag.

Gerequesteerde betaalde voor de door haar gehuurde bedrijfsruimten een huur van f 250 per maand en deze stoelen zijn gedurende 22 maanden in de Sonoystraat 3 opgeslagen geweest; de opslagkosten voor deze stoelen hebben dus minstens bedragen $22 \times f 25$ of wel f 550 en wel voor opslag gedurende de periode Maart 1943/Januari 1945.

Gerequesteerde, die ook voor een belangrijk deel handel drijft in tweedehandsche goederen, heeft gedurende den oorlog nog voor geen gulden goed gekocht van of verkocht aan Duitschers en N.S.B.ers, noch goederen gekocht afkomstig uit Joodsch bezit; zij leefde op voet van oorlog met de Duitschers en zij is tenslotte door de Duitschers in Januari 1945 uit haar pand gezet in de Sonoystraat 3.

Gerequesteerde heeft toen al hare voorraden, waaronder ook de 200 stoelen elders moeten opslaan en wel in het gebouw van de Coöperatieve Inkoopvereniging „St. Homobonus” te Rotterdam tegen een vergoeding van f 100 per week; dit heeft haar voor 24 weken gekost $24 \times f 100$ en voor deze stoelen heeft zij derhalve in het tijdvak Januari/Juni 1945 aan opslagkosten betaald $24 \times f 10$ of wel f 240.

In Juni 1945 heeft gerequesteerde haar pand in de Sonoystraat weer betrokken en de voorraden zijn toen weer van „St. Homobonus” overgebracht naar de Sonoystraat; de transportkosten heen en terug voor de 200 stoelen hebben bedragen f 25.

In Juni 1945 heeft gerequesteerde deze stoelen aan één harer relaties voor onbepaalde tijd in huur afgestaan; gerequesteerde heeft dus momenteel niet de beschikking over deze stoelen.

Uit al het bovenstaande blijkt, dat gerequesteerde deze stoelen volkomen te goeder trouw heeft gekocht en het is uitsluitend aan de schuld van requestrant te wijten, dat voor of tijdens de veiling niet is bekend geworden dat deze stoelen afkomstig waren uit het gebouw van verzoeker.

Gerequesteerde is door het feit, dat zij in Januari 1945 uit haar pand in de Sonoystraat is gezet, toch al zeer gedupeerd; zij heeft daardoor een schade geleden van niet minder dan f 17,000 à f 18,000.

Indien zij zou gedwongen worden deze stoelen terug te geven, beteekent dit voor haar een zeer groote schade, want zij heeft deze stoelen gekocht om deze te verhuren; gerequesteerde heeft bovendien momenteel niet de beschikking over de stoelen en zij zou den tegenwoordigen huurder tot terug-

gave moeten aanspreken.

Aangezien gerequesteerde deze stoelen volkomen te goeder trouw op een openbare veiling heeft gekocht en aangezien requestrant zelf eraan schuldig is dat niet voor of tijdens de veiling is bekend geworden dat deze stoelen uit het gebouw van requestrant afkomstig waren, behoort deze aankoop te worden gerespecteerd en in stand gelaten.

In het onverhoopte geval dat Uwe Raad gerequesteerde tot teruggave van deze stoelen zal veroordeelen, zal requestrant de navolgende bedragen aan gerequesteerde hebben te betalen:

I. aankoopkosten op de veiling	f 2346.05
II. transportkosten van Schiedam naar opslagplaats te Rotterdam	f 11.22
III. 5 % commissieloon voor den commissiër	f 106.51
IV. opslagkosten in de Sonoystraat	f 550.—
V. opslagkosten gebouw „St. Homobonus”	f 240.—
VI. transportkosten Sonoystraat/Homobonus heen en terug	f 25.—
VII. eventuele schadevergoeding te betalen aan den tegenwoordigen huurder	p.m.
VIII. schadevergoeding wegens het gemis dezer stoelen (winst-derving)	p.m.

Voorzoover noodig vordert gerequesteerde bij deze in reconventie de betaling door requestrant van bovenvermelde bedragen; Uwe Raad zal de bedragen voor de laatste twee posten naar billijkheid hebben vast te stellen.

Tenslotte zal Uwe Raad rekening moeten houden met het feit, dat gerequesteerde momenteel niet over de stoelen kan beschikken, zoodat een veroordeeling van gerequesteerde tot teruggave van deze stoelen geen effect kan sorteren; gerequesteerde meent dan ook dat requestrant in deze vordering niet ontvankelijk is, daar deze vordering had moeten worden ingesteld tegen den tegenwoordigen bezitter dezer stoelen.

O. dat bij de mondelinge toelichting van het request beide partijen hebben betoogd, dat de stoelen voor haar een grootere waarde vertegenwoordigen, dan voor de wederpartij: requestrante op grond, dat zij een gebouw exploiteert, dat elke avond verhuurd is, doch waarvan de inrichting nog allerslechtst is en zij zich tijdelijk heeft kunnen behelpen door elders stoelen te huren, welke echter spoedig weer moeten worden teruggegeven, gerequesteerde op grond, dat zij ze vanaf Augustus 1945 verhuurt voor f 0.50 per stoel per week, terwijl verwacht mag worden, dat ze nog een jaar of 5 bruikbaar zullen zijn;

O. dat vervolgens ten verzoeken van partijen respectievelijk 4 en 6 getuigen zijn gehoord, op wier verklaringen hieronder zoo noodig zal worden teruggekomen;

Wat het recht betreft:

O. dat de omstandigheid, dat gerequesteerde de stoelen thans voor onbepaalde

tijd heeft verhuurd, niet wegneemt, dat zij die voorwerpen thans bezit, zoodat haar beroep op niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen;

O. dat uit de getuigenverhooren en de opgaven van partijen is gebleken, dat de stoelen ter veiling zijn gegeven door zekere Ruts, iemand, die o.a. handelde in tweedehands-goederen en dikwijls goederen liet veilen door de firma Kruijne en Jonker, en omtrent wien niets ongunstigs is gebleken; dat op de kijkdagen en de veiling zelve velen er mede bekend waren, dat de klapstoelen afkomstig waren van requestrante en eveneens, dat deze door den vijand of zijne handlangers van de inventaris van haar gebouw was beroofd, terwijl daartegenover anderen zoowel met het één als het ander onbekend waren;

O. dat tot de eerste categorie behooren de ten verzoeken van requestrante gehoorde getuigen, welke allen reeds geruimen tijd te Schiedam wonen en dus geacht kunnen worden de vroegere inrichting van verenigingsgebouwen in die gemeente uit eigen aanschouwing te kennen, terwijl de tweede categorie wordt gevormd door de getuigen Moekes, opsporingsambtenaar voor de prijzen, de veilinghouders Kruijne en Jonker, den caféhouder Doejaren en de kooplieden Ooyens en Verkerk, waarvan de laatstgenoemde twee wonen te Rotterdam, de overigen vroeger eveneens aldaar, doch sedert de tweede helft van 1940, (getuige Kruijne eerst sedert 1945), te Schiedam;

O. dat volgens de verklaringen van laatstbedoelde getuigen zelfs zij, die 2½ jaren in Schiedam woonden, onbekend waren met de herkomst der goederen, zoodat, waar de Raad geen enkele reden heeft, om de juistheid hunner opgaven in twijfel te trekken, aannemelijk is, dat ook gerequesteerde, wier firmanten te Rotterdam wonen, niet wist, dat de stoelen van requestrante afkomstig waren, terwijl ook niet is gebleken van zoodanige feiten, op grond waarvan gerequesteerde de ondeugdelijke herkomst moest vermoeden;

O. dat requestrante subs. heeft gevraagd teruggave der stoelen tegen betaling harerzijds van hoogstens het bedrag van de kosten van aankoop ter veiling door gerequesteerde;

O. te dien aanzien, dat de Raad van oordeel is, dat in het belang der rechtszekerheid te goeder trouw tot stand gekomen transacties in het algemeen zooveel mogelijk behooren te worden in stand gehouden, zoodat het voorschrift van art. 27 lid 2 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer met voorzichtigheid behoort te worden gehanteerd;

O. nu, dat voorzeker requestrante groot belang heeft bij het bezit der stoelen met het oog op de exploitatiemogelijkheid van haar verenigingsgebouw, doch aan den anderen kant dit belang voor gerequesteerde zeker niet minder groot is, nu zij onweersproken heeft gesteld, dat zij de stoelen voor onbepaalde tijd heeft verhuurd tegen f 0.50 per stoel per week;

O. dat uit al het bovenstaande volgt, dat het verzoek niet kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt requestrante in de kosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequestreerde, begroot op f 157.20.

No. 198.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 12 April 1946. (Prof. Dr. van Hamel, Mrs. Lamers en Rohling, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent, Sch. b. N. b.d. Jolles).

Dienst doen bij de Nederlandsche Landwacht en als hulplandwachter deelnemen aan de arrestatie van iemand, die van anti-Nationaal-Socialistische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht. Beroep op ambtelijk bevel en noodweer verworpen.

Verdachte heeft als hulplandwachter door de overbrenging van bedoelden persoon een onmisbare schakel gevormd voor diens arrestatie en heeft die mogelijkheid in zijn bewustzijn opgenomen.

Verdachte verleende door zijn dienstverrichting den vijand hulp, nu de Landwacht, naar van algemeene bekendheid is, was opgericht, om den Duitschen bezetter in diens optreden hier te lande, ook het breken van het verzet omvattende, behulpzaam te zijn.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Alexander Diederik van der Velden, schoenmaker, wonende te Badhoevedorp, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in of omstreeks het najaar 1944, althans in of omstreeks Juli 1944 te of nabij Badhoevedorp (gemeente Haariemmermeer), althans in Nederland, vrijwillig is getreden in Duitschen krijgsveld, althans Duitschen Staats- of publieken dienst te weten bij den Hulpdienst van de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht”,

althans in geval het bovenstaande niet leidt tot veroordeeling van verdachte met oplegging van een straf of maatregel: ter zake dat hij gedurende den tijd dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in of omstreeks de tweede helft van het jaar 1944 althans in of

omstreeks het jaar 1944 in Nederland opzettelijk is toegetreden tot en heeft dienst gedaan bij de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht” en voorts in of omstreeks Augustus 1944 te of nabij Badhoevedorp (gemeente Haariemmermeer) opzettelijk als lid van die organisatie, te weten als zoogenaamde hulp-landwachter heeft deelgenomen aan de arrestatie van zekeren G. Schuitemaker te Badhoevedorp, die van anti-Nationaal-Socialistische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht, hebbende hij, verdachte, aldus alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend in diens streven het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan;

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig en overtuigend is bewezen, dat verdachte het hem bij dagvaarding in de eerste plaats tenlastegelegde heeft begaan, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: Getuige Anna Maria Hermans:

dat op 21 Augustus 1944, des namiddags te 10.25 uur, haar man, Gerrit Schuitemaker, en zij reeds te bed lagen, toen er aan de voordeur van hun woning te Badhoevedorp werd gebeld; dat er op haar vraag, wie er was, van buiten werd geantwoord: „Twee van de Landwacht; is Uw man thuis?”; dat er, toen zij bevestigend antwoordde, gezegd werd: „Uw man moet zich even komen melden bij den Commandant”; dat die laatste woorden werden herhaald, toen zij de deur opendeed; dat zij twee personen bij de voordeur zag staan, die ieder een uniform droegen en een geweer; dat zij in een dier personen haar buurman, verdachte, herkende; dat bedoelde personen zeiden, dat zij in opdracht van den Commandant kwamen; dat zij de beide Landwachters met haar man tusschen zich in zag wegloopen;

Verdachte:

dat hij in de tweede helft van 1944 dienst heeft gedaan bij de Nederlandsche Landwacht; dat hij hulplandwachter was; dat hij Van Munster als zijn commandant beschouwde en diens bevelen opvolgde; dat hij op een avond in het laatst van Augustus 1944 in het kringhuis te Badhoevedorp opdracht van Van Munster heeft gekregen met zijn, verdachtes, collega, den hulplandwachter Van Eekelen, naar de woning van zijn, verdachtes, buurman G. Schuitemaker mee te gaan; dat hij Van Munster tegen Van Eekelen hoorde zeggen, dat de commandant Schuitemaker spreken moest; dat van Eekelen en hij Schuitemaker in diens woning hebben aangetroffen; dat Schuitemaker, Van Eekelen en hij naar bedoeld kringhuis zijn teruggegaan; dat Van Munster Schuitemaker heeft ondervraagd en Van Eekelen Schuitemaker heeft gefouilleerd; dat bij Schuitemaker een lijst met namen van alle N.S.B.ers te Badhoevedorp is gevonden; dat Van Eekelen vervolgens van Van Munster opdracht kreeg Schuitemaker naar

het Hoofdbureau van de Landwacht aan de Viottastraat te Amsterdam over te brengen; dat hij, verdachte, van Van Munster opdracht kreeg Van Eekelen te vergezellen; dat Van Eekelen en hij aan die opdracht hebben voldaan; dat hij, verdachte, ook op bedoeld lijstje stond;

dat hij wist, dat Nederland met Duitsland in oorlog was;

O. dat een de zaak no. I-II-78/1945 D.V. (Van Munster) betreffend proces-verbaal der openbare terechtzitting van dit Hof, Eerste Kamer zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Anton Willem v. Munster: dat hij in het jaar 1944 als plaatselijk commandant van de hulplandwacht te Badhoevedorp heeft dienst gedaan; dat hij in Augustus 1944 van Aanholt heeft gehoord, dat G. Schuitemaker te Badhoevedorp met een lijstje van N.S.B.ers rondliep, die volgens uitlatingen van Schuitemaker vermoord zouden worden; dat hij daarna op 21 Aug. 1944 aan de hulplandwachten Van der Velden en Van Eekelen heeft verzocht dien Schuitemaker te vragen bij hem, Van Munster, te komen; dat die hulplandwachters Schuitemaker bij hem binnengebracht hebben; dat hij aan Schuitemaker naar dat lijstje en bedoelde uitlatingen heeft gevraagd; dat bij fouilleering door Van Eekelen op Schuitemaker een lijstje met N.S.B.ers heeft gevonden, waarop hij, verdachte, aan bedoelde hulplandwachters opdracht heeft gegeven tot overbrenging van Schuitemaker naar het Hoofdbureau van de Nederlandsche Landwacht, Viottastraat, Amsterdam;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte gedurende den tijd dat naar hij wist, Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in de tweede helft van het jaar 1944 in Nederland opzettelijk heeft dienst gedaan bij de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht“ en voorts in Augustus 1944 te Badhoevedorp (gemeente Haarlemmermeer) opzettelijk als zoogenaamde hulplandwachter heeft deelgenomen aan de arrestatie van zekeren G. Schuitemaker te Badhoevedorp, die van anti-Nationaal-Socialistische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht, hebbende hij, verdachte, aldus altoen aldaar opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleend in diens streven het verzet in Nederland te breken;

O. dat het Hof de door verdachtes raadsman gevoerde verweren verwerpt, daar:

a. verdachte zich alleen op een bevoegd gegeven ambtelijk bevel kan beroepen, indien de arrestatie van Schuitemaker had geleid tot terbeschikkingstelling van dezen aan een Nederlandsche politie-instantie;

b. aan het Hof niet zoodanige feiten en omstandigheden zijn gebleken, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat verdachte in

noodweer heeft gehandeld;

O. dat verdachte als hulplandwachter door de overbrenging van Schuitemaker uit te voeren een onmisbare schakel heeft gevormd voor diens arrestatie, welke mogelijkheid verdachte in zijn bewustzijn moet hebben opgenomen; dat verdachte door zijn dienstverrichting den vijand hulp verleende, nu de Landwacht, naar van algemeene bekendheid is, was opgericht, om den Duitschen bezetter in diens optreden hier te lande, ook het breken van het verzet omvattende, behulpzaam te zijn;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat aan het Hof, dat zich tot de tenlastegelegde feiten moet beperken, buitendien voldoende gedragingen van verdachte zijn gebleken, ten aanzien waarvan het Tribunaalbesluit de mogelijkheid opent deze voor onderzoek en beoordeeling aan een Tribunaal voor te leggen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het in de eerste plaats tenlastegelegde heeft begaan;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den verdachte in de tweede plaats meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien de artt. 27, 28, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding in de tweede plaats ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen“;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Alexander Diederik van der Velden tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt dat de tijd door veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen in de tweede plaats meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 199.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 5 Januari 1946. (Mrs. De Gaay Fortman, Prof. Dr. v. d. Bergh, Schölvincq, Schout bij N. Meyer en Majoor De Nijs Bik).

Staatsdienst.

Vrijwillig in dienst treden van de Duitse Oorlogsmarine (Deutsche Kriegsmarine) als verbindingsofficier tusschen den Duitschen havencommandant en den Amsterdamschen havenmeester.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hendrik van Hensbergen, oud-gezagvoerder der koopvaardij en luitenant ter zee 2e klasse K.M. Reserve, wonende te Huizen, geïnterneerd in het kamp de Roskam te Weesp, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal:

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, in of omstreeks Juni 1940 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden van de Deutsche Oorlogsmarine (Deutsche Kriegsmarine) als verbindingsofficier tusschen den Duitschen havencommandant en den Amsterdamschen havenmeester vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsmacht, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

Getuige Berend de Vries:

dat de verdachte na de capitulatie van Nederland in Mei 1940 bij hem is gekomen en hem verteld heeft, dat hij, verdachte, een betrekking aanvaard had als verbindingsofficier tusschen den Duitschen havencommandant en den Amsterdamschen havenmeester; dat het hem, als Amsterdamschen havenmeester bekend is, dat verdachte in bedoelde functie gedurende den oorlog werkzaam is geweest;

Verdachte:

dat hij omstreeks Juni 1940 te Amsterdam vrijwillig in dienst is getreden als verbindingsofficier tusschen den Duitschen havencommandant en den Amsterdamschen havenmeester; dat hij toen van Nederlandsche nationaliteit was, luitenant ter zee 2e klasse der Koninklijke Nederlandsche Marine Reserve, en wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

dat hij als verbindingsofficier door de Duitschers gesalarieerd werd;

dat in genoemde functie dienst heeft gedaan tot ongeveer half April 1945;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam omstreeks Juni 1940 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig in dienst te treden van de Deutsche Oorlogsmarine (Deutsche Kriegsmarine) als verbindingsofficier tusschen den Duitschen havencommandant en den Amsterdamschen havenmeester vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaar, met bepaling, dat de schuldige deze straf voor den tijd van acht jaar in een rijkswerk-inrichting zal ondergaan.

Ontzet den verdachte voor het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;

15 Mei 1946 (af. 26)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 200—215

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 200.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 27 Maart 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kapt. t. Zee v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Moord, waarbij de schuldige (lid v. d. Nederlandsche Landwacht) gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door den vijand of het feit der vijandelijke bezetting geboden.

Doodstraf.

Beroep op noodweer verworpen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johan Coenraad Moolenijzer, transporteur, wonende te Amsterdam, gedetineerd in de Rijkswerkinrichting te Hoorn, thans verblijvende in de Strafgewoensenis te Alkmaar.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk, nadat hij na kalm beraad en rustig overleg daartoe het besluit had genomen, Arie Frans van het leven heeft beroofd door daartoe op korten afstand van dezen verwijderd uit een met kogelpatronen geladen revolver, althans vuurwapen, een of meer schoten af te vuren in de richting van het achterhoofd, althans van het hoofd, althans van het lichaam, van gemelden Arie Frans, waardoor deze in zijn achterhoofd, althans in zijn hoofd, althans in zijn lichaam, werd getroffen en tengevolge daarvan kort daarop overleed, zulks terwijl verdachte bij het plegen van gemeld feit gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid, welke hem was geboden, doordat hij door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting, was geworden lid van de Nederlandsche Landwacht en in die hoedanigheid voorzien van een met munitie geladen vuurwapen, althans van een vuurwapen en munitie, als wachtcommandant, althans als lid van de Nederlandsche Landwacht, dienst deed, althans aanwezig was, in een bij de Nederlandsche Landwacht in gebruik zijnd gebouw, waar gemelde Arie Frans, welke kort tevoren door of op last van den vijand, door of met behulp van de Nederlandsche Landwacht was gearresteerd, in arrest werd gehouden, alsmede gebruik heeft gemaakt van gemelde revolver, althans van gemeld vuurwapen, hetwelk aan hem in zijn hoedanigheid van lid van de Nederlandsche Landwacht door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting, was verstrekt;

althans dat hij te Alkmaar, althans in

Nederland, in of omstreeks den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk Arie Frans van het leven heeft beroofd, door daartoe op korten afstand van dezen verwijderd uit een met kogelpatronen geladen revolver, althans vuurwapen, een of meer schoten af te vuren in de richting van het achterhoofd, althans van het hoofd, althans van het lichaam van gemelden Arie Frans, waardoor deze in zijn achterhoofd, althans in zijn hoofd, althans in zijn lichaam, werd getroffen en tengevolge daarvan kort daarop overleed, zulks terwijl verdachte bij het plegen van gemeld feit gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid, welke hem was geboden, doordat hij door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting, was geworden lid van de Nederlandsche Landwacht en in die hoedanigheid voorzien van een met munitie geladen vuurwapen althans van een vuurwapen en munitie, als wachtcommandant, althans als lid van de Nederlandsche Landwacht, dienst deed, althans aanwezig was, in een bij de Nederlandsche Landwacht in gebruik zijnd gebouw, waar gemelde Arie Frans, welke kort tevoren door of op last van de Nederlandsche Landwacht was gearresteerd, in arrest werd gehouden, alsmede gebruik heeft gemaakt van gemelde revolver, althans van gemeld vuurwapen, hetwelk aan hem in zijn hoedanigheid van lid van de Nederlandsche Landwacht door den vijand, althans door het feit der vijandelijke bezetting, was verstrekt;

althans dat hij in het arrondissement Alkmaar, althans in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de jaarwisseling 1944—1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand dienst heeft gedaan bij de Nederlandsche Landwacht en in dien dienst onder meer tezamen en in vereeniging met een of meer andere Landwachters een huis heeft omsingeld, teneinde te voorkomen, dat iemand uit dit huis zou ontvluchten of door leden der Ondergrondse Beweging zou worden ontzet, zulks terwijl in dat huis door den Duitschen Sicherheitsdienst en/of door de Nederlandsche Landwacht was, althans werd, aangehouden en gevangen gehouden Jaap Wagenaar, die door den Sicherheitsdienst en/of door de Deutsche politie werd gezocht omdat hij verdacht werd betrokken te zijn geweest bij een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht,

en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hen gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

O. dat in de dagvaarding op den derden

regel van onder, laatste woord, staat geschreven „hen”, hetgeen moet worden gelezen als „hem”, wordende de verdachte door deze verbetering niet in zijne verdediging geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben opgegeven en verklaard de getuigen:

1. George Bernhard Schmidt:

dat hij in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 als arts zich op telefonisch verzoek heeft begeven naar het hoofdkwartier van de Landwacht te Alkmaar en daar gebracht werd naar een vertrek, waar op den steenen vloer een man lag met een plas bloed onder zijn hoofd; dat hij constateerde, dat deze persoon zwaar bewusteloos was en de linkerzijde van het lichaam reeds verlamd, gelijk iemand, die in stervenden toestand verkeert; dat hem bij verder onderzoek bleek, dat de man een wond in den schedel aan de achterzijde had, veroorzaakt door een schot midden in het achterhoofd; dat deze wond de ingangsoopening van de kogel was, aangezien het haar er omheen eenigszins geschroeid was, zooals bij een schot, dat van korten afstand is gelost; dat de gewonde vervolgens in stervenden toestand is vervoerd naar het Marinelazaret te Heiloo; dat hij, hoorende dat verdachte dit schot had gelost, hem vertoewaardigd heeft gevraagd: „Hoe hebt U dat kunnen doen?”;

2. W. G. F. C. C. Schoemaker:

dat hij in het najaar van 1944 belast was met de leiding over een detachement landwachters, gelegd te Alkmaar in het Burgerweeshuis aldaar; dat ook verdachte deel uitmaakte van de onder zijn bevel staande landwacht en in die hoedanigheid voorzien was van een met munitie geladen vuurwapen; dat in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 door de Grüne Polizei en den Sicherheitsdienst, in samenwerking met de Landwacht, was gearresteerd Arie Frans en laatstbedoelde persoon in arrest werd gehouden in het kantoortje van vorengenoemd gebouw van de Landwacht; dat hij omstreeks 1 uur in dienzelfden nacht daar een schot heeft gehoord; dat hij toen op de gang bij dat kantoortje verdachte zag staan met het Mauser-pistool, kaliber 7.65, hetwelk aan hem, verdachte, in zijn hoedanigheid van lid van de Nederlandsche Landwacht was verstrekt in de hand; dat verdachte toegaf op Frans te hebben geschoten;

3. Nicolaas Hays:

dat in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 twee arrestanten werden binnengebracht in het huis van de Landwacht te Alkmaar; waarvan één Arie Frans genaamd was; dat het gewoonte was arrestanten op wapenen te fouilleeren; dat hij op een gegeven moment verdachte heeft hooren uitroepen: „dat gesedmieter moet maar eens uit wezen”, waarop verdachte tegelijkertijd opstond en een beweging maakte om zijn pistool te trekken, waarna hij zich naar het vertrek begaf, waarin gemelde Arie

Frans zich bevond; dat hij enkele minuten daarna een schot hoorde; dat twee dagen tevoren te Hoorn de landwachter Herlé in een kapperszaak was doodgeschoten, dat Herlé een kennis van verdachte was en later de landwachter Bijl aan hem, getuige, heeft medegedeeld, dat verdachte tegen hem, Bijl, gezegd heeft, dat hij zich opgelucht gevoelde toen hij Frans had doodgeschoten, doordat hij nu wraak had genomen voor den moord op zijn kameraad Herlé;

4. P. P. J. Makkink:

dat hij tezamen met zijn collega K. Hamming in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 belast was met de bewaking van een zekerer Arie Frans, die in arrest werd gehouden in het gebouw van de Landwacht te Alkmaar; dat op een gegeven moment verdachte het kamertje, waar gemelde Frans in arrest werd gehouden, heeft betreden en een en ander heeft gevraagd, waarna verdachte is weggegaan; dat eenigen tijd later verdachte ten tweeden male zich in het kamertje bij gemelden Frans heeft begeven; dat hij toen wat geschuivel hoorde en daarna een schot hoorde vallen; dat hij zich hierop heeft omgedraaid en zag, dat verdachte een pistool in zijn rechterhand hield, terwijl gemelde Arie Frans op den grond viel; dat hij verdachte even later de woorden heeft hooren gebruiken: „Zie-zoo, nu is onze kameraad Herlé gewroken!”; dat het schot op zeer korten afstand gelost is en het naar zijn oordeel een gericht schot is geweest;

5. Krijn Hamming:

dat hij in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 tezamen met P. Makkink in het gebouw van de Landwacht te Alkmaar was belast met de bewaking van Arie Frans; dat verdachte op een zeker moment het kamertje, waarin Arie Frans was opgesloten, heeft betreden en eenige woorden met Frans heeft gewisseld, waarop hij is weggegaan; dat verdachte enkele minuten daarna wederom het kamertje van Frans heeft betreden en hij kort daarna een schot hoorde vallen; dat hij heeft gezien, dat verdachte een pistool in zijn rechterhand hield en dat Frans op den grond was gevallen;

6. C. H. Schoemaker:

dat hij in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 om ongeveer 1 uur een schot heeft hooren vallen in het gebouw van de Landwacht te Alkmaar; dat hij daarop de gang is ingeloopt en in het kamertje, waarin Arie Frans was opgesloten geweest, een man op den grond zag liggen; dat hij verdachte in opgewonden toestand de gang zag inloopen en dezen hoorde uitroepen: „Ze hebben mijn kameraad vermoord”; dat hij daaruit later heeft opgemaakt, dat daarmede Herlé bedoeld was, eveneens een landwachter, die een dag tevoren in Hoorn was doodgeschoten;

7. Hermanus Johannes Spaan:

dat hij zich in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 bevond in het Marinelazaret te Heiloo om een gewonden gevangene te bewaken; dat er dien nacht

iemand in het Lazarett werd binnengebracht, waarvan hij later vernam dat het Arie Frans was; dat Arie Frans in stervenden toestand verkeerde; dat hij er bij tegenwoordig is geweest, dat Arie Frans tussen 2 à 4 uur in denzelfden nacht is overleden;

Verdachte:

dat hij door het feit der vijandelijke bezetting in Mei 1944 lid is geworden van de Nederlandsche Landwacht, waartoe hij zich heeft aangemeld bij het Kringhuis Amsterdam Zuid; dat hij in September 1944 werd overgeplaatst als landwachter naar Alkmaar, waar de Landwacht gelegerd was in het Burgerweeshuis aldaar; dat hij in zijn hoedanigheid van lid van de Nederlandsche Landwacht, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, voorzien was van een met munitie geladen vuurwapen; dat hij in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 aanwezig was in gemeld, bij de Nederlandsche Landwacht in gebruik zijnd gebouw te Alkmaar; dat in dat gebouw Arie Frans, die kort tevoren door den vijand, in samenwerking met de Nederlandsche Landwacht, was gearresteerd, in arrest werd gehouden; dat hij zich op een gegeven moment naar den arrestant Arie Frans heeft begeven en hem enkele vragen heeft gesteld naar aanleiding van den aanslag op de Landwacht, welke twee dagen tevoren te Rustenburg bij Ursem had plaats gehad; dat hij daarop weer naar zijn kamer is teruggegaan; dat hij enkele minuten later opnieuw naar gemelden Arie Frans is gegaan; dat het mogelijk is, dat hij, toen hij de tweede maal de kamer uitging, de uitdrukking heeft gebruikt: „dat gesodemieter moet maar eens uit zijn”; dat hij toen op korten afstand een schot heeft afgevuurd uit zijn met kogelpatronen geladen vuurwapen; dat het juist is, dat het consigne bij de Landwacht was: „eerst schieten, dan praten”;

O. dat een proces-verbaal van verhoor van den verdachte, gedateerd 24 December 1945 voor den Rechter-Commissaris Mr. H. Th. A. van der Loos, Raadsheer-Commissaris in het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, als verklaring van den verdachte onder meer inhoudt:

dat hij zich naar het kamertje, waar Frans zich bevond, heeft begeven; dat hij toen op een afstand van ongeveer 3 à 4 meter van gemelden Arie Frans een schot heeft gelost;

O. dat een ter terechtzitting voorgelezen brief van het Bevolkingsregister van Heiloo, gedateerd 10 October 1945, onder meer inhoudt, dat volgens mededeeling van de politieke opsporingsdienst, Arie Frans, geboren 20 October 1911 te Heiloo, gehuwd met Geertje Wagenaar, op 1 Januari 1945 te Alkmaar is neergeschoten en in het Marine-lazarett te Heiloo aan de bekomen verwondingen is overleden;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft

bekomen:

dat verdachte te Alkmaar, in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 opzettelijk, nadat hij na kalm beraad en rustig overleg daartoe het besluit had genomen Arie Frans van het leven heeft beroofd door daartoe op korten afstand van dezen verwijderd uit een met kogelpatronen geladen vuurwapen een schot af te vuren in de richting van het achterhoofd van gemelden Arie Frans, waardoor deze in zijn achterhoofd werd getroffen en tengevolge daarvan kort daarop overleed, zulks terwijl verdachte bij het plegen van gemeld feit gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid, welke hem was geboden, doordat hij door het feit der vijandelijke bezetting was geworden lid van de Nederlandsche Landwacht en in die hoedanigheid voorzien van een met munitie geladen vuurwapen, als lid van de Nederlandsche Landwacht, aanwezig was in een bij de Nederlandsche Landwacht in gebruik zijnd gebouw, waar gemelde Arie Frans, welke kort tevoren door den vijand met behulp van de Nederlandsche Landwacht was gearresteerd, in arrest werd gehouden, alsmede gebruik heeft gemaakt van gemeld vuurwapen, hetwelk aan hem in zijn hoedanigheid van lid van de Nederlandsche Landwacht door het feit der vijandelijke bezetting was verstrekt;

O. dat het Hof het beroep van verdachte op noodweer niet aanvaardt, daar het het Hof volstrekt ondenkbaar voorkomt, dat een arrestant, die ongewapend was en die door twee gewapende landwachters werd bewaakt, terwijl verdachte zelf eveneens bewapend was en over groote fysieke kracht beschikte, verdachte dusdanig in het nauw zou hebben kunnen brengen, dat hij gedwongen zou zijn geweest om uit zelfverdediging van een vuurwapen gebruik te maken, terwijl bovendien uit de bewijsmiddelen blijkt van voorbedachten raad en kalm overleg, onverenigbaar met een beroep op noodweer;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan den verdachte op te leggen straf dat het Hof van oordeel is, dat het door verdachte gepleegde feit een van de ernstigste misdrijven vormt. daar verdachte's daad, naar het oordeel van het Hof, niet anders kan worden gezien dan als een moord in koelen bloede en zonder eenige aanleiding uitgevoerd;

dat toch verdachte geen enkele bemoeienis had met den gearresteerden Arie Frans, daar hij immers noch met het onderzoek, noch met de bewaking was belast;

dat overigens de door verdachte begane daad temeer verwerpelijk is, nu verdachte den dood van zijn kameraad Herlé heeft gemeend temoeten wreken door een moord op een onschuldige, die geen lid van de Ondergrondse Beweging was en niet deelnam aan den illegalen strijd;

dat dan ook aan verdachte de zwaarste straf behoort te worden opgelegd;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders wordt ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard wordt aangenomen;

Gezien de artt. 28 en 289 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Moord, waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid en middel, hem door den vijand of het feit der vijandelijke bezetting geboden”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte J. C. Moolenijzer tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

Den veroordeelde wordt ambtshalve geen verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 201.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 April 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Lubbers.)

Vordering ontzegt. Onredelijk geacht, een alleszins reëel gebleken overeenkomst te vernietigen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 22, 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request 25/46 ingediend door Marjanne Weinberg—de Solla als bewindvoerder over haar afwezigen echtgenoot N. Weinberg en H. L. van Tijn, als bewindvoerder over zijn afwezigen broer S. van Tijn, gemachtigde Mr. A. Robles en gericht tegen de Comm. Venn. „De Vuurtoren” en A. Zijlstra, gemachtigde Mr. C. F. Kalff.

O. dat dit verzoekschrift o.m. strekt tot nietig verklaring van een tusschen bovengenoemde afwezigen als eigenaren van de gezamenlijke aandelen der N.V. Handelsmaatschappij N. Weinberg en Co. en de N.V. „de Vuurtoren” op 28 April 1941 gesloten overeenkomst en van de overdracht van de activa der eerstgencemde N.V. na hare liquidatie in de N.V. „de Vuurtoren” op 29 Juli 1942;

O. dat de Raad gelet op het uitvoerige verzoekschrift en het daarop ingekomen verzoekschrift met de daarbij overgelegde producties een mondelinge behandeling overbodig acht en zijn beslissing aan de hand van deze geschriften kan geven;

O. dat de hieronder te geven beslissing op de navolgende gronden rust:

Verzoekers stellen, dat N. Weinberg en H. van Tijn eenige directeuren en aandeelhouders waren van de N.V. Weinberg en Co. en dat deze door de maatregelen der Deutsche bezetters tegen Joodsche zaken gedwongen waren hun aandelen in de N.V. „de Vuurtoren” over te dragen.

Volgens hen was het hier echter een schijnverkoop, ten bewijze waarvan zij zich beroepen op een schrijven van prof. Blazer en notaris van Hasselt en op de omstandigheden, dat de activa voor een prijs ver beneden de werkelijke waarde werden overgedaan.

Verweerders bestrijden dit en noemen de transactie een volkomen reëele, waarbij betaald werd, wat de zaak na uitvoerig deskundigenonderzoek waard werd geacht, en geven aan de door verzoekers hiervoren geciteerde brieven een andere uitleg;

De Raad deelt het door verweerders ingenomen standpunt. Van dwang van de zijde van de bezettende macht blijkt niet; reeds in November 1940 — zooals uit productie 5 van verweerders blijkt — is de mogelijkheid van een overdracht tusschen pp. ter sprake gekomen. In dien tijd waren er nog geen maatregelen genomen, zooals in latere verordeningen wel is geschied en de zaak stond niet onder beheer. De beide thans afwezige directeuren hebben toen geheel uit vrijen wil en na langdurige besprekingen de aandelen in hun zaak overgedaan en deze overdracht is op 28 April 1941 bij notarieele acte vastgelegd. Er zijn zoowel van de zijde van de N.V. Weinberg als van de zijde van de wederpartij accountantsrapporten opgemaakt en eerst nadat deze rapporten, die in hunne eindcijfers aanvankelijk uiteenliepen, tot een ongeveer zelfde eindcijfer kwamen, is de koopsom vastgesteld en door alle partijen aanvaard. Een en ander blijkt uit de overgelegde rapporten en daarbij behorende correspondentie;

Het is dan ook niet aannemelijk, dat hier een prijs ver beneden de werkelijke waarde is besteed; een lezing van de rapporten heeft de Raad van de juistheid van het standpunt van verweerders overtuigd.

Bovendien kan de Raad in de brieven van prof. Blazer en notaris van Hasselt niet lezen, dat de heeren van oordeel zijn, dat hier een schijnverkoop plaats vond. Prof. Blazer zegt: „.....dat het de bedoeling was de zaak voor de oude eigenaren te behouden”; notaris van Hasselt spreekt in zijn brief aan Mr. Mr. Robles (prod. 3) van een „gecamoufleerde overdracht”, echter in zijn brief aan Mr. Kalff (prod. 15) zegt hij, dat aan die woorden een andere betekenis is toegekend dan door hem bedoeld en geeft hij als zijn

bedoeling ervan aan, dat wel een formeele overdracht plaatsvond, doch partijen de bedoeling hadden om na de bevrijding de overdracht, in nader overleg, ongedaan te maken.

Voorts stellen de verzoekers nog, dat de koopsom door de koopers in strijd met wat was overeengekomen ineens in handen van de Duitse instanties is gestort, maar dit vindt weerlegging in een verklaring van de directeuren van 29 April 1942, als prod. 1 door verweerders overgelegd, en hetwelk werd bevestigd door een schrijven van Ir. Voorhoeve aan Mr. Kalff (prod. 14).

Van een schijnverkoop kan derhalve moeilijk gesproken worden. De Raad neemt daarbij aan, dat verzoekers dit woord niet gebruiken in den zin, dat er in het geheel geen verkoop plaats vond, omdat dan hun petitum tot nietigverklaring van iets wat nooit bestaan heeft, geen zin zou hebben. Gelezen in den zin van een gelegenheidsverkoop met gefingeerde prijs beantwoordt hetgeen gebleken is ook niet aan de door verweerders gegeven voorstelling van de werkelijk plaatsgevonden hebbende transactie.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat de beide directeuren, die alles behandelden afwezig zijn en dus de verweerders niet uit eigen wetenschap hun stellingen konden formuleeren.

Mocht bedoeld zijn in het request een beroep op de artt. 23 en 25 van het Besluit E 100 te formuleeren, dan is de Raad van oordeel, dat geen dier beide artikelen hier toepassing kan vinden, omdat niet is gebleken, dat een van de daar genoemde omstandigheden zich in casu heeft voorgedaan.

Het zou integendeel onredelijk zijn een alszins reëel gebleken overeenkomst te vernietigen.

Rechtdoende:

Ontzegt de vordering.

Veroordeelt verzoekers in de kosten op de behandeling van dit verzoekschrift aan de zijde van verweerders tot heden begroot op f 100.

No. 202.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 16 Maart 1946.
(Mrs. De Gaay Fortman, Bolkestein, Schölvinck, Sch. b. N. Meijer en Majoor De Nijz Bik).

Aftrek van den tijd in verzekerde bewaring doorgebracht.

Het Hof vindt aanleiding met betrekking tot het op een vrijheidsstraf in mindering brengen van de voorloopige verzekerde bewaring hetzelfde standpunt in te nemen als de militaire rechter pleegt te doen.

Sedert de inwerkingtreding van het Wetboek van Strafrecht wordt artikel 27 van dit wetboek door de krijgsraden van zee- en landmacht toegepast in dezen zin, dat onder in dit artikel bedoelde voorloopige hechtenis mede moet worden begrepen het

arrest, opgelegd door de Commandeerende Officieren ingevolge artikel 5 der Rechtspleging bij de Zeemagt en artikel 7 der Rechtspleging bij de Landmacht; zulks is sinds jaar en dag door het Hoog Militair Gerechtshof gesanctionneerd.

Dit arrest is zeer wel te vergelijken met de vrijheidsbeneming ingevolge artikel 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg.

(Sr. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Susanna Sophia Apking, weduwe van M. T. ter Laare, wonende te Hilversum, Ehrlichstraat 4.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens de Proc.-Fiscaal, op den 19den Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard terzake:

dat zij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Februari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmerie te Hilversum, althans aan den vijand of diens helpers heeft medegedeeld, dat I. Porton, wonende te Hilversum aan den Meteorenweg 15, tijdens de razzia op 23 October op het sportpark te Hilversum er geweest, doch was ontvlucht, en tot werken in staat was, althans ongeveer 40 jaar oud was en nu werkte aan de Nieuwe Haven, en deze mededeeling kracht heeft bijgezet door daaraan toe te voegen, dat zij niet kon zien, dat zoo'n jonge man als Porton nog op straat liep, terwijl haar zoon bij de S.S. diende, althans heeft medegedeeld, dat haar zoon diende bij de S.S. en aldus:

1. opzettelijk I. Porton voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat in de telastelegging abusievelijk staat vermeld Meteorenweg 15, hetwelk, kennelijk een schrijffout zijnde, door het Hof gelezen wordt, alsof er stond Meteorenstraat 15, wordende de verdachte daardoor niet in haar verdediging benadeeld;

O. dat een ambtseidig proces-verbaal dd. 3 September 1945 van Nicolaas van der Veen, Rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, zakelijk o.m. inhoudt als voor dien afgelegde verklaring van:

Jacoba Theresia Catharina van den Nieuwenhof:

dat zij zich in het begin van Februari 1945 bevond op het Bureau van de Feldgendarmerie te Hilversum; dat zij toen een vrouw aan een lid van de Feldgendarmerie hoorde vertellen, dat zij een jongeman kende, die tijdens de razzia te Hilversum op het sportpark was geweest, doch was ontvlucht; dat deze vrouw verder mededeelde, dat die man nu werkte aan de Nieuwe Haven; dat zij niet kon zien, dat zoo'n jonge man nog op straat liep, terwijl haar zoon bij de S.S. was; dat bedoelde man was genaamd Porton, ongeveer 40 jaar was en woonde te Hilversum, Meteorenstraat 15;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben verklaard:

1. Getuige Isaak Porton:

dat hij in den oorlog te Hilversum in de Meteorenstraat 15 woonde; dat hij in October 1944 door de Duitschers opgepakt is en naar het sportpark te Hilversum gevoerd, waar hij twee dagen heeft verbleven en waaruit hij toen weer ontsnapt is; dat hij thans 40 jaar oud is;

2. Verdachte:

dat zij in Februari 1945 op het Bureau van de Feldgendarmerie te Hilversum geweest is; dat zij daar aan de Feldgendarmerie heeft medegedeeld, dat I. Porton, wonende te Hilversum tijdens de razzia op 23 Oct. 1944 op het sportpark te Hilversum was geweest, doch was ontvlucht;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Hilversum in Februari 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmerie te Hilversum heeft medegedeeld, dat I. Porton, wonende te Hilversum Meteorenstraat 15, tijdens de razzia op 23 October op het sportpark te Hilversum was geweest, doch was ontvlucht en ongeveer 40 jaar oud was en nu werkte aan de Nieuwe Haven, en deze mededeeling kracht heeft bijgezet door daaraan toe te voegen, dat zij niet kon zien, dat zoo'n jonge man als Porton nog op straat liep, terwijl haar zoon dien bij de S.S. en aldus opzettelijk I. Porton voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, om-

dat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen de verdachte meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. wat betreft den tijd, door verdachte in verzekerde bewaring doorgebracht, dat het Hof dezen in mindering zou willen brengen op de op te leggen straf;

dat hierbij de vraag rijst of de verzekerde bewaring, welke haren grondslag vindt in art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen staat van beleg, Stb. no. D 60, kan worden begrepen onder voorloopige hechtenis, als bedoeld in art. 27 Sr.;

dat in het W. v. Sr. een nadere omschrijving van het begrip „voorloopige hechtenis” niet wordt gegeven en dus een ruime interpretatie van dit begrip mogelijk zou zijn, ware het niet, dat art. 133 Sv. onder voorloopige hechtenis uitsluitend verstaat de vrijheidsbeneming ingevolge eenig bevel van bewaring, gevangenneming of gevangenhouding, bevelen dus van rechter-commissaris of rechter;

dat hieronder dus niet vallen de bevelen van het Militair Gezag, voortvloeiende uit artikel 16 voornoemd van het Besluit op den Bijzonderen staat van beleg;

O. dat er aanleiding kan bestaan om bij de toepassing van de Buitengewone rechtspleging, welke is opgedragen aan de Bijzondere Gerechtshoven, andere normen aan te leggen als bij de gewone strafrechtspraak, al worden dan ook, door artikel 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, in het algemeen de bepalingen van het W. v. Sv. op het rechtsgeding voor de Bijzondere Gerechtshoven van toepassing verklaard;

dat in dit verband valt op te merken, dat bij de tot standkoming van het geldende wetboek van strafvordering wel nimmer gedacht zal zijn, immers niet kon worden gedacht, aan de mogelijkheid, dat duizenden delinquenten, in afwachting van hun berechting, voor dikwijls zeer langen tijd een vrijheidsbeneming zouden hebben te ondergaan, in haren aard veel zwaarder dan de hechtenis in een huis van bewaring, terwijl noch rechter noch Openbaar Ministerie daarbij eenige zeggenschap hebben, althans hadden;

dat voorts de instelling der buitengewone strafrechtspraak medebrengt, dat door de Bijzondere Gerechtshoven ook militairen worden berecht, die in normale tijden voor den militairen rechter zouden hebben te verschijnen;

dat het den Hove bekend is, dat sedert de inwerkingtreding van het W. v. Sr., artikel 27 van dit Wetboek door de krijgswaarden van zee- en landmacht wordt toegepast in dezen

zin, dat onder in dit artikel bedoelde voorloopige hechtenis mede moet worden begrepen het arrest, opgelegd door de Commandeerende Officieren ingevolge art. 5 der Rechtspleging bij de Zeemagt en artikel 7 der Rechtspleging bij de Landmacht en dat zulks sinds jaar en dag door het Hoog Militair Gerechtshof is gesanctionneerd;

dat dit arrest niet valt onder het begrip „voorloopige hechtenis”, zooals dit in art. 133 Sv. is omschreven, maar zeer wel te vergelijken is met de vrijheidsbeneming ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen staat van beleg, al ware het alleen reeds omdat het soms, vooral bij de Zeemacht, van zeer langen duur kan zijn;

dat van deze door den militairen strafrechter sedert lange jaren gevolgde praktijk zeker wel gezegd mag worden, dat zij is geworden tot een regel van ongeschreven recht;

O. dat toepassing van dezen regel bij de berechting van delinquenten, die op last van het Militair Gezag van hun vrijheid zijn beroofd geworden, het voordeel biedt, dat daardoor, bij onderlinge vergelijking van in den loop des tijds te behandelen gevallen, een zuiverder beeld wordt verkregen van de mate van straf, door het Hof in elk speciaal geval noodig geacht; zoudende immers het Hof, wanneer bedoeld arrest niet in mindering wordt gebracht, in het belang van een rechtvaardige en billijke rechtspraak verplicht zijn om den duur der op te leggen vrijheidsstraf geleidelijk te verminderen naar gelang de afdoening der zaken in een verder verschieft komt te liggen;

dat de Bijzondere Gerechtshoven blijkens hunne samenstelling zijn te beschouwen als semi-militaire rechtscolleges zijnde immers ook de uitspraken dezer Hoven „sententies” en niet „arresten” geheeten, weshalve het Hof ook hierin aanleiding vindt om met betrekking tot het op een vrijheidsstraf in mindering brengen van de voorloopige verzeerde bewaring hetzelfde standpunt in te nemen als de militaire rechter pleegt te doen.

Gezien de artt. 27, 28, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -bepanking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, met bepaling, dat deze straf door de veroordeelde geheel zal worden ondergaan in een rijks-werkinrichting.

Bepaalt, dat de tijd door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrij-

pende het Hof hieronder ook den tijd, dien veroordeelde ingevolge artikel 16 van het Besluit op den Bijzonderen staat van beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering dezer straf geheel zal worden in mindering gebracht.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet de verdachte voor den tijd van het leven van het recht van het kiezen en de verkiezbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 203.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 1 April 1946. (Prof. Mr. Cleveringa).

Verzoek tot intrekking van een beslissing, gegeven door het Militair Gezag, uitoefenende de bevoegdheden van den Raad voor het Rechtsherstel, afgewezen.

Geen intrekking wegens een begane informaliteit, nu gelijke beschikking thans opnieuw zou worden gewezen op grond van art. 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 162.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Casper Johannes Kamp te 's-Gravenhage van 22 November 1945 tot intrekking van de door hem overgelegde beslissing van den militairen commissaris voor 's-Gravenhage van 28 Juli 1945 met bevestiging, dat hij gerechtigd is te beschikken over de achterstallige en te vervallen huurpenningen van de perceelen Schaarsbergenstraat 178, 180 en 182 te 's-Gravenhage, inbegrepen de huurpenningen, die aan Mr. M. J. van der Flier intuschen zijn betaald;

Mede gezien een daartegen gericht antwoord van Michel Kunstenaar, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Joseph Kunstenaar, van 9 Februari 1946;

O. dat uit deze stukken blijkt, dat op een namens Joseph Kunstenaar bij het Militair Gezag ingediend verzoek om, hangende zijn verzoek tot herstel in den eigendom van onder meer de perceelen Schaarsbergenstraat nos. 178, 180 en 182 te 's-Gravenhage, bij voorraad te bepalen, dat over de huurpenningen door C. J. Kamp te 's-Gravenhage niet mag worden beschikt, doch deze voorloopig moeten worden gestort op rekening van een derde, bij voorraad is bepaald door den militairen commissaris voor 's-Gravenhage en omstreken, dat Kamp met ingang van 28 Juli 1945 niet meer over deze huurpenningen mocht beschikken, doch deze in afwachting van de beschikking in de hoofdzaak, moesten worden betaald aan Mr. M. J. van der Flier, adv. te 's-Gravenhage; dat

deze beschikking steunt op de overwegingen, dat Joseph Kunstenaar aanvankelijk eigenaar was van de genoemde perceelen en dat deze tegen zijn wil verkocht en geleverd zijn door de „Niederländische Grundstückverwaltung“ aan C. J. Kamp, wiens goede trouw bij deze verkrijging niet aannemelijk is gemaakt noch ook, daar de herkomst voor een ieder in de openbare registers na kon worden gegaan, aannemelijk te maken zal zijn, zoodat inwilliging van Kunstenaar's verzoek tot rechtsherstel waarschijnlijk is en het redelijk is, dat Kamp, hangende de hoofdprocedure, niet over de huurpenningen beschikt;

O. dat Kamp, in het kort samengevat, tegen deze beschikking de volgende grieven heeft aangevoerd:

a. dat hij niet behoorlijk is opgeroepen noch gehoord;

b. dat hij bij de verkrijging der genoemde perceelen te goeder trouw is geweest;

c. dat de militaire commissaris onbevoegd was tot het geven van een uitspraak in kort geding, gelijk hij in dezen heeft gedaan;

O. dat Kunstenaar hiertegen op is gekomen in een antwoordschrijven, waarnaar hieronder, voor zooveel noodig, zal worden verwezen;

O. dat, wat er ook zij van de feitelijke voorstelling van zaken, waarop de eerste grief steunt, deze thans niet meer ter zake doet, nu Kamp in zijn verzoek tot intrekking zijn standpunt ten volle heeft kunnen ontwikkelen en er dus geen belang bij heeft zich er thans op te beroepen, dat hij het den 25en Juli 1945 niet tot een uiteenzetting voor den militairen commissaris heeft kunnen brengen en waardoor niet;

O. wat de derde grief betreft, dat, daargelaten, of de aangevochten provisioneele beschikking, waartegen het verzoekschrift van 22 November 1945 zich richt, in kort geding is gewezen dan wel bij wege van incident in de in die beschikking bedoelde hoofdprocedure, er geen aanleiding is tot intrekking van een indertijd bij wege van voorziening bij voorraad in kort geding gewezen beschikking van den militairen commissaris, nu zulk een beschikking thans krachtens artikel 150a van het besluit herstel rechtsverkeer, zooals dit is gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 16 November 1945, Stb. F 272, stellig bevoegdelyk zou kunnen worden gegeven en het niet aannemelijk is, in deze omstandigheden, dat zij wegens een begane informaliteit op grond van artikel 162 van het besluit herstel rechtsverkeer zou moeten worden ingetrokken, wanneer het wenschelijk blijkt, dat zij, zou zij thans langs den weg van het genoemde artikel 150a worden verzocht, op nieuw werd gewezen;

O. immers, dat het middel van intrekking, in artikel 162 van het besluit herstel rechtsverkeer, blijkens zijn benoeming en regeling niet automatisch op één lijn behoort te worden gesteld met één der rechtsmiddelen uit het wetboek van burgerlijke rechtsvordering,

maar het voor de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel enkel de vraag is, of de door het Militair Gezag genomen beslissing, zooals zij daar ligt in de gegeven omstandigheden niet in stand behoort te blijven;

O. dat dus thans moet worden onderzocht, of de huurpenningen der bovengenoemde perceelen inderdaad ten goede behooren te komen aan Kamp dan wel of het wegens het twijfelachtige van diens recht juist is, dat zij voorsnog in handen blijven van Mr. van der Flier, opdat deze ze te zijner tijd uitkeert aan dengene aan wien ze zullen blijken toe te komen;

O. dat Kamp het eerste staande houdt en zich hiertoe beroept op artikel 27, lid 1, van het besluit herstel rechtsverkeer, volgens hetwelk een zaak, waarvan het bezit tengevolge van een rechtshandeling, ten aanzien waarvan de Raad voor het Rechtsherstel gebruik maakt van één der bevoegdheden uit artikel 24 van dat besluit, voor den eigenaar is verloren gegaan, niet aan hem wordt teruggegeven, wanneer zij zich bevindt in het bezit van iemand, die aannemelijk maakt, dat hij haar te goeder trouw en onder zwarenden titel van een derde heeft verkregen;

O. dat Kamp's goede trouw bij de verkrijging der bovengenoemde perceelen niet kan worden aangenomen, daar hij bij raadpleging der openbare registers had kunnen bemerken, dat degene, die ze hem verkocht en leverde, niet bevoegd was over eigendom ervan te beschikken;

O. dat Kamp nu wel heeft opgegeven, dat hij dit laatste niet geweten heeft, doordat hij die raadpleging heeft overgelaten aan tusschenpersonen, die hem hebben misleid, doch, wat van deze onwetendheid, die door Kunstenaar trouwens gemotiveerd is ontkennd, aan moge zijn, zij Kamp's gebrek aan de in artikel 27, lid 1 van het besluit herstel rechtsverkeer bedoelde goede trouw niet vermag weg te nemen, daar hij, zoo hij niet begeerde af te gaan op eigen onderzoek en uitzicht, het risico droeg van degenen, waarvan hij zich bediende, en hun feiten als de zijnen moeten worden aangemerkt, dat toch anders dit artikel een premie zou stellen op slordigheid en lichtvaardigheid van vertrouwen en het de betekenis der registers ten eenenmale zou ondermijnen;

O. dat het derhalve hoogst waarschijnlijk is, dat de hiermee belaste Afdeling van den Raad voor het Rechtsherstel den verkoop en de levering aan Kamp nietig zal verklaren en de bovengenoemde perceelen zal aanmerken als rechtens steeds te zijn verbleven aan Joseph Kunstenaar, met bevel tot teruggave aan dezen en dat aan Kunstenaar diensvolgens de huurpenningen toekomen;

O. dat in deze omstandigheden het alleszins wenschelijk is, dat deze penningen in-middels worden betaald aan Mr. van der Flier, en er allerminst reden is voor intrekking der hiertoe strekkende beschikking van het Militair Gezag;

Rechtdoende:

Wijst het ingestelde verzoek tot intrekking af en veroordeelt den verzoeker Kamp in de kosten van dit geding, tot op deze uitspraak, gesteld op f 30.

No. 204.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 April 1946.
(Mrs. Jolles, Wiarda en v. Zeggelen.)

Vordering toegewezen en gerequestreerden veroordeeld tot teruggave van de gekochte inventaris goederen, zonder vergoeding van de betaalde koopsom, omdat gerequestreerde, koopende van een Duitschen Treuhänder, klaarblijkelijk te kwader trouw was.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 22 October 1945 No. 232/45 van: de N.V. Gebr. van der Woude's Vleeschhouwerijen, gevestigd te Amsterdam, procureur Mr. W. A. de Koe, en een daartegen gericht verzoekschrift dd. 17 December 1945 van H. Wouters, en zijn zoons J. B. Wouters, L. A. Wouters, F. C. Wouters en H. N. M. Wouters, procureur Mr. W. Vergnes;

Gehoord partijen en getuigen;

Gezien de stukken;

O. dat verzoekster zakelijk heeft gesteld: dat haar slagerij aan de Cornelis Krusemanstraat 55 te Amsterdam tijdens de bezetting als Joodsche onderneming onder bewind is gesteld van de in dienst van de Omnia Treuhand A.G. aangestelde Deutsche Frau Leupold, die begin 1943 den geheelen aan verzoekster toebehoorenden inventaris heeft verkocht aan H. Wouters en/of diens zoon J. B. Wouters;

dat deze inventaris bestond uit de navolgende voorwerpen:

1 Snijmachine v. Berkels patent 8; 1 Snelweger Olland 1941 (B.O.); 2 snelwegers Olland 1941; 1 Snelweger v. Berkels Patent; 1 koelkast met verdampert compleet met Copeland (J.E.); 1 nieuwe koelmachine-motor 1/2 p.k. (J.E.); 1 Unger gehaktmachine met motor en ingebouwde kast met marmeren plaat plus 2 stel platen en messen; 1 stopmachine; 1 geëmailleerde mengbak; 1 hakblok (boomstam); 2 snijblokken (B.O.); 1 snijblok; 1 zonnenscherm; 3 snijtafels met ondertafels waarvan 1 met marmeren plaat pl.m. 4 meter alles beukenhout; 1 toonbanklade met lade; 2 rolpensflesschen; 2 opstanden (ubbel) met marmer (B.O.); 1 hangklok; 2 fietsmanden; 3 bestelmandjes; 1 transportfiets; 12 verchromde draaihaken (B.O.); 100 nieuwe haken 10 c.m.; pl.m. 150 winkel- en draaihaken; 1 verchromde vleeschboom (B.O.); 2 verchromde vleeschboomen; 2 balonnen met lampen

en pendels; 4 schijnwerpers; 1 Nationaal kasregister optelmachine (B.O.); 1 Remington schrijfmachine; 1 kantoortafel met lade; 1 groot worstrek (B.O.); 1 groote celluloid prijscourant; 1 winkeltrap; 1 glazen boekenkast; 1 groote teil; 2 blokborstels; 2 platte krabbers; 3 zagen; 8 snijmessen; 8 uitbeemessen; 4 uitvliemessen; 4 aanzetstalen; 2 messenrekken; 1 gasstel; 2 bezems; 8 werkemmers; 1 ijzeren vloermat; 1 vijfdeelige grondplank 4 m; 2 stoelen; 6 aluminium vleeschbakken; 25 stenen schotels; 2 verchromde vleeschschotels; 1 hoornslag; 2 unsters en 1 grondbascule; voorraad goederen; pl.m. 150 kilo perkament; pl.m. 200 kilo gr.papier; pl.m. 50 kilo vl.zakken; 5 ijzeren pennen; 500 houten pennen; 5 kluwen rollade touw; 2 kluwen worsttouw; 3 lange witte slagersjassen; 1 lederen jekker; 2 paar werkschoenen; 2 paar schoenklompen;

dat verzoekster heeft kunnen constateeren, dat een aantal van die goederen zich bevinden of bevonden hebben in de slagerij van L. A. Wouters en F. D. (ter zitting gewijzigd in F. C. Wouters) aan de Jan Evertsenstraat 134 te Amsterdam, en in de slagerij van H. N. M. Wouters aan de Binnen Oranjestraat 17 aldaar;

dat alle gerequestreerden wisten of moesten weten, dat de onderhavige goederen eigendom waren van verzoekster;

op grond waarvan zij den Raad heeft verzocht bij beschikking, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut op alle dagen en uren;

1. den koop van den ten dezen genoemden inventaris der slagerij van verzoekster, welke koop is gesloten tusschen de Omnia Treuhand A.G. althans Frau Leupold, en gerequestreerden en alle rechtshandelingen welke gerequestreerden sub 1—5 onderling hebben verricht met deze inventaris nietig te verklaren;

2. te verklaren dat verzoekster eigenares is van deze goederen;

3. gerequestreerden sub 1—5 te veroordeelen, althans elk hunner voorzoover het hun aangaat, aan verzoekster tegen bewijs van ontvangst binnen acht dagen na den dag der beschikking alle aan den voet van dit verzoekschrift opgenoemde goederen af te geven, met bepaling dat gerequestreerden, althans diegene hunner ten aanzien van wie de afgifte zal worden gelast, aan verzoekster een bedrag van f 500 zullen resp. zal moeten betalen voor elke dag, dat zij, resp. hij met de afgifte in gebreke zullen resp. zal zijn;

4. gerequestreerde sub 1 in het geval, dat genoemde goederen niet meer bij de gerequestreerden aanwezig zijn, te veroordeelen tot het betalen van een schadevergoeding aan verzoekster, nader op te maken bij staat en

5. gerequestreerden sub 1—5 in het geval, dat een of meer goederen beschadigd aan verzoekster worden afgegeven voorzoveel het hun (hem) aangaat, te veroordeelen tot het betalen van een schadevergoeding op te maken bij staat;

alles met veroordeeling van geres-

treerden in de kosten van dit geding, daaronder begrepen die van de rechtskundigen bijstand van verzoekster;

O. dat gerequesteerde H. Wouters heeft erkend, dat hij van een Duitschen Treuhänder begin 1943 voor f 2800 heeft gekocht: een snelweger Olland 1941, een koelkast met verdamper, een Unger gehaktmachine, een Nationaal kasregister optelmachine, twee bezems, een unster, ongeveer 5 K.G. vleeschzakken en een fietsmand, welke goederen zich toen bevonden in het perceel Cornelis Krusemanstraat 55 te Amsterdam, waarin voorheen een hem bekend slagersbedrijf door verzoekster werd gedreven;

dat hij deze goederen heeft overgedragen aan zijn zoons, L. A. en F. C. Wouters aan de Jan Evertsenstraat 134 en H. N. M. Wouters aan de Binnen Oranjestraat 17 te Amsterdam en dat niet meer aanwezig zijn de 5 K.G. vleeschzakken, twee bezems, een fietsmand, twee kapotte stoelen en een gemailleerde mengbak;

O. dat de gerequesteerden L. A. en F. C. Wouters hebben erkend, dat zij in hun slagerij aan de Jan Evertsenstraat 134 aanwezig hebben een koelkast met verdamper, die zij van hun vader H. Wouters hebben overgenomen;

O. dat gerequesteerde H. N. M. Wouters heeft erkend, dat hij in zijn slagerij aan de Binnen Oranjestraat 17 aanwezig heeft een snelweger Olland, een Nationaal Kasregister en een groot worstrek, welke goederen hij van zijn vader H. Wouters heeft gekocht;

O. dat getuige Jacob Meyer ter zitting heeft verklaard, dat hij, administrateur der C. V. Rochdale, eigenaresse van het perceel Cornelis Krusemanstraat 55 te Amsterdam, heeft gezien, dat H. Wouters in het begin van 1943 met een zoon in dat perceel, waarin verzoekster een slagerij gedreven had, allerlei inventaris-goederen bij elkaar zette, dat dit niet alleen grote stukken waren, maar ook kleine, waaronder vleeschhaken en messen, dat bij een volgend bezoek alle inventaris-goederen verdwenen waren, dat hij later van H. Wouters na herhaalde aanmaningen de vleeschboomen heeft terugontvangen, daar deze eigendom van de eigenaresse waren, dat het perceel destijds behoorlijk gesloten was, dat hij niet heeft bemerkt, dat andere personen goederen weg haalden en dat hij geen sporen van braak heeft gezien;

O. dat de Raad op grond van het gehouden onderzoek overtuigd is, dat de stellingen van verzoekster juist zijn, behalve voor zoover zij J. B. Wouters en de vleeschboomen betreffen;

O. dat het verweer van H. Wouters, dat de bewuste koop zou zijn geschied met medeweten van verzoekster, gesteld het ware voor hem bevrijdend, als ontkend en onbewezen moet worden verworpen;

O. dat van vergoeding door hem betaalde koopsom geen sprake kan zijn, omdat hij, toen hij de inventaris-goederen van een hem bekende Joodsche slagerij van den Treuhänder kocht, klaarblijkelijk te kwader

trouw was;

O. dat naar het oordeel van den Raad het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden ten deze onredelijk zou zijn, zoodat het verzoek kan worden ingewilligd in voege en met uitzondering als hieronder wordt vermeldt;

Rechtdoende:

1. Verklaart nietig den koop van genoemden inventaris der slagerij van verzoekster, gesloten tusschen de Omnia Treuhänder A.G. of Frau Leupold en H. Wouters, alsmede alle rechtshandelingen betreffende dezen inventaris tusschen dien H. Wouters en zijn zoons tijdens de vijandelijke bezetting verricht;

2. Verklaart dat verzoekster eigenaresse is van de hierboven gespecificeerde inventaris-goederen met uitzondering van de vleeschboomen;

3. Veroordeelt de gerequesteerden L. A. Wouters en F. C. Wouters om aan verzoekster af te geven de voornelde koelkast met verdamper en den gerequesteerde H. N. M. Wouters om aan haar af te geven voornelde snelweger Olland, Nationaal Kasregister optelmachine en worstrek, een en ander binnen acht dagen na den dag dezer uitspraak, tegen bewijs van ontvangst van verzoekster, met bepaling, dat hij, ten aanzien van wien de afgifte is gelast, aan verzoekster zal betalen een bedrag van f 250 voor elken dag, dat hij met de afgifte in gebreke zal zijn;

4. Veroordeelt den gerequesteerde H. Wouters tot afgifte der overige gespecificeerde goederen en tot schadevergoeding, nader op te maken bij staat, voor zoover alle genoemde goederen niet in goeden staat worden teruggegeven, een en ander met uitzondering van de vleeschboomen;

Verklaart deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad;

Veroordeelt de gerequesteerden (behalve J. B. Wouters) in de kosten van dit geding, aan de zijde van verzoekster tot heden begroot op f 40.

Ontzegt verzoekster het meer gevorderde.

No. 250.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 April 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein.)

Boekenvoorraad van partij Frank is door „Verwalter” verkocht aan „Verwalter” van partij Goudsmit en berust onder partij Geerts.

Eisch in conventie van partij Goudsmit afgewezen.

Eisch in reconventie van partij Frank toegewezen.

Partij Geerts veroordeeld tot afgifte aan partij Frank onder voorwaarde, dat deze aan partij Goudsmit heeft voldaan een schadevergoeding van f 15,400.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift dd. 30 Maart 1945, ingediend door den procureur Mr. I. L. Hamburg te Amsterdam als gemachtigde van de N.V. Behangselpapiergroothandel voorheen firma A. Goudsmit, gevestigd en kantoor houdende te Groningen;

Gezien het verweerschrift op 12 Januari 1946 bij den Raad ingediend door den procureur Mr. L. Hartkamp te Amsterdam als gemachtigde van Israel Frank, handel drijvende onder den naam I. Frank & Zoon, wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift op 12 Januari 1946 bij den Raad ingediend door laatstgenoemden procureur als gemachtigde van Antonias Martinus Geers, wonende te Amsterdam;

Gehoord partijen ter zitting van den Raad van 18 Maart 1946;

O. dat als eenerzijds gesteld en anderzijds erkend of niet gemotiveerd betwist tusschen partijen vaststaat; dat einde Mei 1942 het bedrijf van partij Frank door de Omnia Treuhand Gesellschaft is geliquideerd op grond van de Verordening tot verwijdering van joden uit het bedrijfsleven nr. 48/1941 dd. 12 Maart 1941;

dat tot de bedrijfsvoorraad van partij Frank behoorde een partij boeken, welke door zekere Richter op 8 December 1942 voor f 23.333,21 is verkocht aan zekere Alberts;

dat genoemde Alberts bij deze overeenkomst van koop en verkoop optrad als Treuhänder van partij Goudsmit, ingevolge vermelde verordening nr. 48/1941;

dat aan genoemde Richter, die toendertijd afdelingschef was bij de Deutsche Kamer van Koophandel voor Nederland te Amsterdam, deze boeken door den Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft waren toegewezen;

dat tot die door Richter aan Alberts verkochte boeken behoorden 80.000 kinderboekjes, getiteld:

„Een Amsterdamsch Meisje naar Volendam en Marken”; „Samen lezen”; „Het „Goudblondje”; „Uit de eerste klas”; „Pluimpje is zoek”; „Voor het eerst naar school”; „Aladin en de wonderlamp”; „Ik kan lezen”;

dat de koopprijs van deze boekjes was bepaald op f 0.22 per stuk of totaal op f 17.600;

dat deze boekjes ten tijde van gemelde overeenkomst van koop en verkoop waren en thans nog zijn opgeslagen bij partij Geers in het perceel Oude Waal 35 te Amsterdam;

dat tusschen Richter en Alberts was overeengekomen, dat de levering der boeken zou plaats vinden door de betaling der koopsom; dat de koopsom ad f 23.333,21 door Alberts uit het vermogen van partij Goudsmit aan Richter is betaald;

dat zowel Richter als Alberts partij Geers van een en ander hebben in kennis gesteld;

da partij Geers 10.000 kinderboekjes van het totale aantal van 80.000 stuks aan partij Goudsmit heeft afgeleverd en de afzending

van de resteerende 70.000 stuks is achterwege gebleven doordat de Inspecteur voor de Prijsbeheersching daarop beslag legde;

dat op 27 Juli 1945 partij Frank een verzoekschrift heeft gericht tot de Adviescommissie voor Rechtsherstel en Beheer te Amsterdam om conservatoir beslag te mogen leggen op voormelde, zich nog steeds onder partij Geers berustende 70.000 kinderboekjes, welk verzoek op 28 Juli 1945 door den Militairen Commissaris voor het District Amsterdam is toegestaan, waarna op 30 Juli 1945 dit beslag door den deurwaarder H. Waterman te Amsterdam is gelegd;

O. dat partij Goudsmit in conventie heeft gevorderd;

1e. dat zal worden verstaan, dat zij is eigenaresse van de hierboven omschreven hoeveelheid van 70.000 bij partij Geers berustende boekjes;

2e. van onwaarde, althans vervallen te verklaren het ten verzoeken van partij Frank op 30 Juli 1945 op de sub 1 vermelde boeken gelegd beslag subsidiair de opheffing van dit bedrag te gelasten;

3e. partij Geers te veroordeelen tot afgifte van de sub 1 vermelde 70.000 boeken aan requestrante en partij Frank te veroordeelen deze afgifte te gehengen en te gedoogen;

4e. gerequestreerden althans partij Frank te veroordeelen in de kosten;

5e. zoodanige verdere beslissingen te nemen als de Raad zal vermeenen te behooren;

O. dat partij Frank deze vordering heeft bestreden en in reconventie heeft gevorderd te vernietigen de rechtsbetrekking tusschen voormelde boekjes en wijlen Hans Richter, alsmede respectievelijk de N.V. voorheen firma Goudsmit bestaande en te doen herleven; de rechtsbetrekking, welke tusschen partij Frank en die boekjes bestonden onder nietigverklaring, respectievelijk gewijzigde vaststelling van de rechtshandelingen, welke tot ontstaan, respectievelijk tot tenietgaan van bedoelde rechtsbetrekking hebben geleid, onder van waardeverklaring van het gelgde conservatoire beslag en onder veroordeeling van partij Goudsmit in de kosten van het geding;

O. dat partij Geers harerzijds eveneens tegen de vordering van partij Goudsmit verweer heeft gevoerd;

O. dat tenslotte partij Goudsmit heeft geconcludeerd tot afwijzing van de vordering in reconventie van partij Frank;

O. dat de vordering in reconventie, als zijnde van de verste strekking, het eerst in behandeling dient te worden genomen;

O. dat de Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft bij de toewijzing der ten processe bedoelde boeken aan Richter kennelijk gebruik maakte van zijne bevoegdheden, neergelegd in de artikelen 12 en 19 van de Verordening nr. 48/1941, respectievelijk onder meer inhoudende, dat genoemde autoriteit kan bepalen, dat de daarin vermelde ondernemingen vóór een door hem te bepalen tijdstip moeten worden geliquideerd en dat hij bevoegd is de voor de uitvoering van

die verordening noodzakelijke maatregelen te nemen;

O. dat daarom moet worden aangenomen, dat toen Richter de ten processe bedoelde boeken kreeg toegewezen en deze vervolgens aan Alberts verkocht en in eigendom overdroeg, hij optrad als liquidateur van partij Frank, hegeen des te aannemelijker is, omdat blijkens ter zitting gedane mededeelingen van partij Frank en diens raadsman er geldelijke stortingen door Richter ten gunste van partij Frank bij de Bank van den Arbeid zijn gedaan;

O. dat er derhalve bij die toewijzing geen rechtsbetrekking ontstond tusschen Richter en die boeken en a fortiori daarvan ook geen vernietiging kan worden gevraagd gelijk Frank doet;

O. dat echter wel door deze verkoop en daarmede gepaard gaande eigendomsoverdracht tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa een rechtsbetrekking voor partij Goudsmit ontstond, welke tot voorwerp had de zich binnen het Koninkrijk bevindende ten processe bedoelde boeken en daardoor tegelijkertijd die rechtsbetrekking voor partij Frank teniet ging;

O. toch dat door de koopovereenkomst, onder meer inhoudende dat door de betaling en kennisgeving van een en ander door Richter en Alberts aan partij Geers als houder dier boeken, moet worden aangenomen, dat Richter het bezit en daarmede den eigendom daarvan aan Alberts als bewindvoerder van partij Goudsmit overdroeg; dat partij Geers wel heeft beweerd, dat hij zich nimmer heeft beschouwd als houder der betreffende boekjes voor partij Goudsmit, intendeel alles heeft gedaan om deze voor partij Frank te behouden, doch zijn wil of bedoeling daarentrent ten deze irrelevant is;

O. dat de rechtsbetrekking voor partij Goudsmit is tot stand gekomen, respectievelijk voor partij Frank is tenietgegaan door rechtshandelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan in het Besluit bezettingsmaatregelen dd. 17 September 1944 is bepaald dat zij gacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, immers op grond van de Verordening tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven dd. 12 Maart 1941, berustende toch de door Richter verrichte rechtshandelingen op die Verordening;

O. dat derhalve, behoudens blijk van het tegendeel, waarvan ten deze niet is gebleken, moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, als bedoeld in art. 23 van het Besluit herstel rechtsverkeer, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat de Raad van oordeel is, dat de voor partij Goudsmit tot standgekomen rechtsbetrekking, betreffende de thans nog onder partij Geers berusende 70,000 boekjes, behoort te worden nietig verklaard, daartegenover de voor partij Frank met betrekking tot die boekjes tenietgegaane rechtsbetrekking

behoort te herleven en in verband daarmede de tusschen Richter en Alberts gesloten koopovereenkomst en daarop gevolgde eigendomsoverdracht moeten worden vernietigd met bevel aan partij Geers tot teruggave van die boekjes aan partij Frank, voor wien het bezit door die rechtshandelingen is verloren gegaan;

O. dat echter naar 's Raads oordeel er bijzondere redenen zijn tot toekenning van eene schadevergoeding aan partij Goudsmit, dat toch de boekjes door haar zijn gekocht toen zij zelf onder een Verwalter stond en door die persoon, terwijl deze uit haar vermogen zijn betaald aan Richter, van wien niet uitgesloten, intendeel waarschijnlijk is, dat deze de koopsom geheel of ten deele op de Bank van den Arbeid ten gunste van partij Frank heeft gestort;

O. dat de Raad deze schadevergoeding bepaald op 70.000 x f 0.22 of f 15,400, zijnde de daarvoor door partij Goudsmit betaalde koopprijs;

O. dat het door partij Frank gelegde conservatoir beslag niet van waarde kan worden verklaard, omdat de vereischte termijnen en formaliteiten niet zijn in acht genomen;

O. dat door de beslissing in reconventie aan de vordering in conventie haren grondslag is ontvallen, zoodat deze moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

in conventie:

Wijst de vordering af.

Veroordeelt partij Goudsmit in de kosten dezer procedure tot op heden aan de zijde voor partij Frank en Geers begroot op f 25, in reconventie:

Verklaart nietig de verkoop en levering door Richter en Alberts van de onder partij Geers berustende 70,000 kinderboekjes, zooals deze hierboven nader zijn omschreven;

Beveelt partij Geers deze boekjes aan partij Frank af te geven, onder voorwaarde dat partij Frank aan partij Goudsmit zal hebben voldaan eene schadevergoeding van f 15,400.

Wijst af het meer gevorderde.

Veroordeelt partij Goudsmit in de kosten dezer procedure tot op heden aan de zijde van partij Frank begroot op f 25.

No. 206.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 April 1946.
(Mrs. Verdum, Jhr. v. d. Does de Willebois en De Gaay Fortman.)

Rechtsbetrekking tusschen requestante en haar „Verwalter“ vernietigd. Overigens onbevoegd. Verwezen naar het Ned. Beheersinstituut.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 28 Sept. 1945 van de N.V. Beleggingsmaatschappij „Ingela”, procureur Mr. H. G. Stibbe;

Gezien het verzoekschrift dd. 12 Nov. 1945 van J. M. Boogert en Mr. N. Okma, in hun hoedanigheid van beheerder over H. H. Garbrecht;

O. dat de over het vermogen van den Duitscher H. H. Garbrecht, ingevolge K. B. E 133 aangestelde beheerders, verder gerequestreerden te noemen, bij hun verzoekschrift in de eerste plaats aanvoeren, dat niet blijkt of verzoekster de ingevolge art. 18 van voormeld Besluit vereischte toestemming van het Beheersinstituut tot het voeren van dit rechtsgeding heeft verkregen;

dat blijkens een schrijven van het Beheersinstituut van 8 Februari 1946, hetwelk bij de stukken is gevoegd, deze toestemming alsnog is aangevraagd en verkregen en dit middel van niet-ontvankelijkheid mitsdien kan worden voorbijgegaan;

O. dat gerequestreerden de sub a in het request gedane vordering tot nietigverklaring der vanwege den vijand geschapen rechtsbetrekking tusschen requetrante en Garbrecht als „Verwalter” niet ontvankelijk achten, omdat deze niet zou zijn, een rechtsbetrekking in den zin van art. 23 E 100, terwijl, daaronder ingevolge art. 1 sub 2 van dit Besluit is te verstaan een vermogensrechtelijke betrekking en de benoeming tot Verwalter is een publiekrechtelijke maatregel, weer in het bijzonder een bezettingsbeslissing als bedoeld in E 93 (art. 2 van dit Besluit);

O. dat de Raad deze stelling verwerpt omdat, al moge de benoeming zelve van den „verwalter” in zekeren zin een publiekrechtelijk karakter dragen, dit niet belet dat daardoor in het leven is geroepen een vermogensrechtelijke betrekking tusschen requetrante en Garbrecht als haar beheerder;

O. dat het verder nog door gerequestreerden gedaan beroep op art. 23 derde lid W 100 j°. E 93 faalt, omdat E 93 wel regelingen treft ten aanzien van bezettingsbeslissingen waarbij in het onderhavige geval met name te denken valt aan art. 22 van E 93, doch niet ten aanzien van de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen, met name niet geeft een regeling van de nietigverklaring, gewijzigde vaststelling, bepaling van den inhoud of herleving van rechtsbetrekkingen als waarvan sprake is in art. 23 derde lid E 100;

O. dat de Raad zich derhalve bevoegd acht tot de sub a in het request gevraagde nietigverklaring en het verzoek voor toewijzing vatbaar acht;

O. echter wat betreft de sub b gevorderde veroordeeling van gerequestreerden, om aan requetrante het bij requeste gespecificeerde bedrag van f 12,026.72 te betalen, dat daarop van toepassing is het bepaalde in art. 25 van K. B. E 133, zoodat requetrante — daargelaten haar rechtstreeksche aanspraken tegen de fa. Frese & Hogeweg en den onge-

noemden ontvanger der „z.g. verhuurkosten” — haar pretense vordering tot gelding zal hebben te brengen bij het Beheersinstituut; Rechtdoende:

Verklaart nietig de vanwege den vijand geschapen rechtsbetrekking tusschen requetrante en H. H. Garbrecht voornoemd;

Verklaart zich voor het overige onbevoegd, met verwijzing van requetrante in zooverre naar het Beheersinstituut;

Verklaart zich voor het overige onbevoegd, met verwijzing van requetrante in zooverre naar het Beheersinstituut;

Compenseert de kosten in diër voege, dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 207.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 April 1946.
(Mrs. De Gaay Fortman, Schreuder en Baron van der Feltz.)

Verzoek afgewezen.

Verwezen voor een deel naar de afdeling voorzieningen voor rechtspersonen. Voor een ander gedeelte naar de afdeling onroerende goederen.

De aanspraken tegen „Omnia” en „Grundstückverwaltung” afgewezen op grond van art. 18 en 25 Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 3; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 18, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 28 Aug. 1945 van S. en B. Philips, te Amsterdam, gemachtigden Mrs. Th. Boerlage en Th. W. Branbergen en het antwoord dd. 12 Nov. 1945 daarop van Mr. R. Korthals Altes als bestuurder van de Omnia Treuhand Gesellschaft;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 15 Maart 1946 bij monde van Mrs. Boerlage en R. Korthals Altes;

O. dat verzoekers verzoeken, dat de Raad zal bevelen nietig te verklaren de onderbeheerstelling van de vennootschap onder de firma Philips Reclamehandel door verzoekers aangegaan waarvan de acte van oprichting op 2 Februari 1931 voor notaris J. P. van Doorn te Amsterdam is verleden, de benoeming van de Omnia Treuhand Gesellschaft tot liquidatrice en de opheffing der handelszaak, met opdracht aan het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en fabrieken te Amsterdam om hiervan melding te maken;

nietig verklaren de overneming van het beheer over de aan Philips Reclamehandel toebehorende onr. goederen Singel no. 459 en 't Klooster 6 te Amsterdam door de Nederlândische Grundstücksverwaltung te 's-Gravenhage, dan wel door het Makelaarskantoor P. Everout te Amsterdam;

bevelen, dat aan verzoekers zullen worden uitgekeerd de vruchten dezer onr. goederen, ook die, welke niet genoten zijn, wanneer verzoekers als eigenaren, die hadden kunnen genieten, overeenkomstig art. 634 B. W. en schadevergoeding.

Veroordeelen de beheerders over het vermogen van Omnia Treuhandgesellschaft tot het doen van rekening en verantwoording aan verzoekers over het ten opzichte van de eigendommen van verzoekers gevoerd beheer, althans tot betaling van de door verzoekers geleden schade ad f 42,172 en tot teruggave van het bij de N.V. Bank voor Ned. Arbeid gestorte saldo;

O. dat verzoekers wat betreft hun vordering ten aanzien van de vennootschap onder de firma Philips Reclamehandel bij deze afdeling niet aan het juiste adres zijn, daar ten deze de afdeling voorzieningen voor rechtspersonen van den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is;

O. dat de vordering wat betreft de onroerende goederen allereerst moet worden behandeld door de afdeling onroerende goederen;

O. dat de aanspraken tegen de Omnia Treuhandgesellschaft en de Niederländische Grundstückverwaltung, daargelaten, dat niet blijkt van de toestemming van het Beheersinstituut, als volgens art. 18 van het Besluit Vijandelijk Vermogen is vereischt, volgens art. 25 van dat besluit tot erkenning daarvan moeten worden aangemeld;

O. dat hetzelfde ook geldt van de vordering van verzoekers op het saldo bij de N.V. Bank voor Ned. Arbeid, hetzij zij die rechtstreeks bij deze hetzij bij de Omnia moet doen gelden;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen.

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

No. 208.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 April 1946.
(Mrs. Jolles, Wiarda en v. Zeggelen).

Verzoek tot wijziging van huwelijksche voorwaarden ingewilligd en de inhoud daarvan gewijzigd vastgesteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23; B. W. artt. 202, 204.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 22 Nov. 1945 No. 323/45 van:

X, en Y, echtelieden van Nederlandsche nationaliteit, wonende te Amsterdam, beiden handelende voor zich, de man tevens voorzoveel noodig tot bijstand zijner echtgenoot;

Gehoord partijen;

Gezien de door hen overgelegde stukken;

O. dat verzoekers zakelijk hebben gesteld:

dat zij krachtens acte van huwelijksche voorwaarden, op 17 Mei 1940 voor Notaris D.J. Graaff te Amsterdam verleden, zijn gehuwd buiten elke gemeenschap van goederen, in welke acte is opgenomen hun verklaring, dat door de vrouw niets ten huwelijk werd aangebracht, zulks ten onrechte, omdat zij eigenaresse was van na te melden meubilaire goederen, dollars en contanten, van welken aanbreng zij destijds geen melding heeft durven maken, uit vrees, dat door de bezettende macht tot confiscatie van haar, Joodsch, vermogen zou worden overgegaan;

op grond waarvan zij den Raad verzoeken vast te stellen, dat nog kan worden gepasseerd een notarieele acte, waarin wordt geconstateerd, hetgeen door de vrouw destijds ten huwelijk werd aangebracht, althans — zooals het verzoek ter zitting is aangevuld — te dezer zake rechtsherstel te verleenen op de wijze als door den Raad zal worden geformuleerd;

O. dat uit de overgelegde acte van huwelijksche voorwaarden blijkt, dat ze niet zijn verleden voor Notaris D. J. Graaff, maar voor diens plaatsvervanger den candidaat-notaris R. H. de Vries, en tevens dat verzoekers bij die acte niet hebben verklaard, dat door de vrouw niets is aangebracht, maar dat zij aanbracht haar kleeren, lijfgoederen en lijfsieraden, welke onjuistheden voor de beslissing van geen belang zijn;

O. dat het verzoek niet is bestreden en de Raad op grond van het onderzoek aanneemelijk acht, dat de thans door verzoekers afgelegde verklaring met de werkelijkheid in overeenstemming is, zoodat het verzoek kan worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Stelt den inhoud der voormelde acte van huwelijksche voorwaarden aldus gewijzigd vast, dat zij geacht moet worden ook te bevatten de verklaring van verzoekers, dat door de vrouw werden aangebracht:

I. Diverse meubilaire goederen, te weten: enz.

II. Contanten ten bedrage van enz.

No. 209.

BIJZONDER GERECHTHOF ARNHEM,
17 April 1946. (Mrs. v. Nievelt, Jhr. Mollerus, Star Nauta Carsten, Hoofd-off. 1e klasse M.S.D., Klingen, Majoor v. Beek).

Emeritus-predikant, die een „ondergedoken” Jodin maandenlang huisvesting verleent, doch naderhand, door de politie verlast, de toenmalige verblijfplaats der Jodin mededeelt. Ontslag van rechtsvervolging, omdat verdachte rechte in een noodtoestand verkeerde, gelet op de omstandigheden, waaronder hij onrechtmatig handelde.

(Sr. art. 40.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen F. H. G. van Iterson, emeritus-predikant, wonende te Nijmegen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Mr. H. G. Brinkert, adv. te Arnhem;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks Febr. 1944 te Nijmegen, althans elders in het ressort van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, terwijl Nederland toen met Duitsland in oorlog was, opzettelijk Rebecca Bamberg, wed. van L. de Leeuwe heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en/of eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door toen aldaar opzettelijk aan de politie-agenten Wiebe en Verstappen, althans aan een van hen, toen zij Rebecca Bamberg als Jodin zochten voor arrestatie mededeeling te doen, dat zij zich bevond in het perceel Ubbergscheveldweg 47 te Nijmegen, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en/of eenige straf of eenigen maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg voor genoemde Rebecca Bamberg kon worden verwacht, zijnde Rebecca Bamberg voornoemd inderdaad dientengevolge gearresteerd en naar Westerbork, later naar Auschwitz gebracht, alwaar zij overleden is, althans in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van haar vrijheid beroofd geweest;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard: dat hij van Januari tot Juni 1943 een Joodsche dame, Mevrouw Rebecca Bamberg, weduwe van L. de Leeuwe, als onderduikster in zijn woning aan den Berg en Dalscheweg te Nijmegen heeft geherbergd; dat hij in Juni 1943 op last van de Duitschers die woning moest ontruimen en dientengevolge Mevrouw de Leeuwe niet langer bij zich kon houden; dat hij toen op aanraden van een familielid van Mevrouw de Leeuwe zijn dochter aan zekeren Peters te Nijmegen heeft laten vragen, of deze aan Mevrouw de Leeuwe onderdak wilde verschaffen; dat zijn dochter echter terugkwam met de mededeeling, dat Mevr. de Leeuwe daar niet kon komen; dat hij toen zelf heeft gezorgd, dat Mevrouw de Leeuwe onderdak heeft gekregen ten huize van Mevr. Metsch aan den Ubbergscheveldweg 47 te Nijmegen; dat hij in of omstreeks einde Januari 1944 bij geruchte heeft vernomen, dat genoemde Peters zenuwziek was geworden en naar de politie was gegaan; dat kort daarop op een avond twee politie-ambtenaren, getuige Verstappen en de beruchte N.S.B.-politie-agent Wiebe, bij hem zijn gekomen in zijn woning aan de Koolemans Beijnenstraat te Nijmegen; dat een hunner hem zei, dat hij, verdachte, een Jodin in huis had, en hem vroeg, waar deze was; dat daaraan toegevoegd werd, dat Peters naar de politie was geloopt en verteld had, dat hij, verdachte, een Jodin

had verborgen; dat hij langdurig is verhoord, waarbij een der politie-ambtenaren hem op zijn vraag, wat er met die dame zou gebeuren, heeft geantwoord, dat zij zou worden opgezonden; dat hij tenslotte voor de dreigementen der politie-ambtenaren is gezwicht en hun heeft medegedeeld, dat Mevrouw de Leeuwe zich bevond in het perceel Ubbergscheveldweg 47 te Nijmegen, opschoon hij wist en begreep, dat hiervan opsporing en vrijheidsberoving door of vanwege de Duitschers voor Mevrouw de Leeuwe als normaal gevolg te verwachten was;

O. dat de navolgende getuigen ter terechtzitting hebben verklaard:

M. Verstappen, geschorst Inspecteur van Politie der gemeente Nijmegen: dat hij in of omstreeks het begin van het jaar 1944 op een avond tezamen met den N.S.B.-agent van politie Wiebe naar de woning van verdachte te Nijmegen is gegaan teneinde een Jodin te arresteeren, die daar volgens verkregen inlichtingen zou verblijven; dat hij ten huize van verdachte huiszoeking heeft gedaan maar geen Jodin heeft gevonden; dat hij aan verdachte heeft gevraagd waar de Jodin gebleven was; dat verdachte na een verhoor tenslotte aan hem en Wiebe heeft medegedeeld, dat zij zich bevond in het perceel Ubbergscheveldweg 47 te Nijmegen;

Pierre Jean Mols: dat zijn schoonmoeder, de Joodsche Mevrouw Rebecca Bamberg, weduwe van L. de Leeuwe, in 1943 gedurende ongeveer een half jaar door verdachte belangeloos in diens woning te Nijmegen is geherbergd; dat zijn schoonmoeder daarna een onderkomen heeft gehad bij Mevr. Metsch aan den Ubbergscheveldweg te Nijmegen; dat hij in of omstreeks begin Februari 1944 heeft vernomen, dat zijn schoonmoeder was gearresteerd en naar het kamp te Westerbork was overgebracht; dat zijn vrouw eenigen tijd later een met de hand van zijn schoonmoeder geschreven brief heeft ontvangen, waarin deze mededeelde, dat zij in het kamp te Westerbork verbleef; dat hij heeft vernomen, dat zijn schoonmoeder eenigen tijd later naar het kamp te Auschwitz in Duitsland was overgebracht; dat zijn schoonmoeder sindsdien nimmer meer iets van zich heeft laten hooren; dat blijkens de hem bekende gegevens zijn schoonmoeder na haar arrestatie in ieder geval langer dan een maand van haar vrijheid beroofd is geweest;

O. dat een door J. G. H. Uijen, onbezoldigd rijksveldwachter, op ambtseed opgemaakt proces-verbaal d.d. 3 November 1945 o. m. inhoudt, dat hij, verbalisant, heeft gehoord een persoon, die op gaf te zijn genaamd, Antonius Hendrikus Wiebe, geschorst agent van politie te Nijmegen, die hem heeft verklaard: dat hij, Wiebe, begin 1944 met Opperluitenant Verstappen bij ds. van Iterson, wonende aan de Koolemans Beijnenstraat te Nijmegen, huiszoeking heeft gedaan naar een Joodsche dame, genaamd Mevrouw Rebekka de Leeuwe—Bamberg; dat zij een tip hadden gekregen van den N.S.B.-er Peters; dat zij bij die huiszoeking

geen Jodin hebben gevonden en aan Ds. van Iterson hebben gevraagd, waar die Mevrouw Rebekka de Leeuwe—Bamberg was gebleven; dat Ds. van Iterson uiteindelijk hun het adres, waar Mevrouw de Leeuwe—Bamberg verbleef, heeft opgegeven, namelijk bij Mevrouw Metsch, Ubbergscheveldweg; dat hij dienzelfden avond mevrouw de Leeuwe—Bamberg heeft gearresteerd; dat deze naderhand is overgebracht naar Westerbork;

O. dat door dien inhoud dezer bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan, op grond waarvan het Hof tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte op of omstreeks Februari 1944 te Niimegen, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk Rebecca Bamberg, weduwe van L. de Leeuwe, heeft blootgesteld aan opsporing en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door toen aldaar opzettelijk aan de politieagenten Wiebe en Verstappen, toen zij Rebecca Bamberg als Jodin zochten voor arrestatie, mededeeling te doen, dat zij zich bevond in het perceel Ubbergscheveldweg 47 te Niimegen, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, dat opsporing en vrijheidsberoving als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg voor genoemde Rebecca Bamberg kon worden verwacht, zijnde Rebecca Bamberg voornoemd inderdaad dientengevolge gearresteerd en naar Westerbork, later naar Auschwitz gebracht, alwaar zij in ieder geval langer dan een maand door of vanwege den vijand van haar vrijheid beroofd is geweest;

O. dat het Hof niet bewezen acht, hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard, zoodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

O. dat bij de beantwoording van de vraag of het bewezen feit een strafbaar feit volgens de wet oplevert, voorop moet worden gesteld, dat door het onderzoek ter terechtzitting het navolgende is komen vast te staan: dat verdachte ten tijde van het begaan van het bewezen feit 65 jaar oud was en een slechte gezondheid had, daar hij lijdende was aan bloeddrukverhooging en aderverkalking; dat verdachte door de komst der beide politieambtenaren, meer dan een half jaar na het vertrek van Mevrouw de Leeuwe volkomen verrast en uit het veld geslagen was en dientengevolge zich nerveus gedroeg en niet wist met welken leugen hij hun zou antwoorden op hun vraag, waar die Joodsche dame was; dat verdachte door zijn nerveus gedrag en zijn stilzweigen uiteraard reeds blijk gaf meer er van te weten; dat de politieambtenaren bovendien mededeelden, dat zij van Peters — die, naar verdachte wist, erme op de hoogte was — hadden vernomen, dat verdachte Mevrouw de Leeuwe verborgen had; dat verdachte wist, dat een der politieambtenaren de beruchte N.S.B.-agent van politie Wiebe was, die algemeen vrees inboezemde; dat voorts een der politieambtenaren, na tevergeefs huiszoeking te hebben ge-

daan, aan verdachte heeft medegedeeld, dat verdachte zou worden gearresteerd als deze hem de verblijfplaats der dame niet noemde; dat verdachte daarop zijn vrouw heeft verzocht een koffertje voor hem te pakken; dat de politieambtenaren inmiddels doorgingen met verdachte te verhooren en een hunner daarbij herhaaldelijk in dezen geest tegen verdachte heeft gesproken: „Wij zijn Hollandsche politie, maar wij leveren U over aan de Deutsche Politie en die kent U; U kunt U wel tot martelaar maken, maar die krijgen het eruit”; dat verdachte tijdens het verhoor heeft gevraagd, wat er met die dame zou gebeuren en hem daarop is geantwoord, dat zij zou worden opgezonden; dat verdachte tenslotte na een vrij langdurig verhoor voor de dreigementen is bezweken en de verblijfplaats der Joodsche dame heeft medegedeeld, omdat verdachte, zooals hij het in zijn verklaring uitdrukte, voelde, dat hij de mishandelingen en dreigementen, die hem in een concentratiekamp te wachten zouden staan, toch niet zou uithouden; dat verdachte naar het oordeel van getuige Verstappen op goede gronden kan hebben vermoed, dat hij naar een kamp zou worden overgebracht, als hij de verblijfplaats niet bekend maakte; dat verdachte, blijkens de opgave van den agent van politie Wiebe op dezen, tijdens het verhoor den indruk heeft gemaakt zeer bevreesd en overrompeld te zijn;

O. dat hieruit volgt, dat verdachte, toen hij het feit beging, aannam en alle omstandigheden in aanmerking genomen, redelijkerwijs mocht aannemen, dat hij, indien hij de verblijfplaats van Mevrouw de Leeuwe niet mededeelde, door de Duitschers zoodanig zou worden behandeld en mishandeld, dat hij, gezien zijn leeftijd en zijn fysieke en psychische toestand, erdoor om het leven zou komen;

O. dat verdachte mitsdien naar in rechten toe te passen maatstaven in een noodtoestand verkeerde en niet onrechtmatig heeft gehandeld door het feit te begaan, ook al heeft hij moeten begrijpen, dat dit groot gevaar voor het leven van Mevrouw de Leeuwe meebracht;

O. dat het bewezen feit derhalve niet strafbaar is en verdachte te dier zake van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen;

Rechtdoende: Verklaart bewezen, dat verdachte heeft begaan het boven bewezen geacht feit; Verklaart dit feit niet strafbaar; Ontslaat verdachte te dier zake van alle rechtsvervolging; Spreekt verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan boven is bewezen verklaard.

No. 210.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 17 April 1946. (Mr. Wyers, Mr. Dr. Eras, Mr. Drion, Gen. Maj. Baron van Lawick en Overste Mathon).

Opzettelijke hulpverlening aan den vijand.

Agent van politie, overigens goed vaderlander, schiet een ontvluchten gevangene van de Duitschers, die na aanhouding opnieuw tracht te ontkomen, neer. Uitvoerige motiveering van opzet, mate van schuld en straf.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch tegen Marinus Wilhelmus Leemhuis, agent van politie, wonende te Vught, Vlasmeerstraat 3.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de dagvaarding, den verdachte teekend en inhoudende vermelding van het feit met de omstandigheden hem te laste gelegd;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van 3 April 1946;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal strekkende tot veroordeeling van den verdachte tot een gevangenisstraf voor een tijd gelijkstaande aan dien door hem in voorloopige bewaring doorgebracht, met aftrek daarvan;

Gehoord den verdachte in zijne verdediging, bijgestaan door Mr. E. J. J. van Zinnicq Bergmann, advocaat te 's-Hertogenbosch;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij in of omstreeks October 1942, te Vught, althans in Nederland, opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was, nadat, zooals hem bekend was, op het politiebureau te Vught, was binnengekomen een alarmeeringsbericht, vermeldende dat uit het Deutsche kamp te Haaren, drie gevangenen, waaronder een zekere A. Hendriks, waren ontvlucht, heeft staande gehouden twee personen waarvan hij vermoedde, dat het de uit Haaren ontvluchte gevangenen waren en toen hem bleek dat de staandegehouden personen inderdaad twee der drie gesignaleerde ontvluchten waren en dat een van deze A. Hendriks was, deze heeft overgebracht naar het politiebureau te Vught, bij welke overbrenging beiden ontvluchtten, waarna hij verdachte heeft geschoten met een geladen pistool in de richting van genoemden Hendriks, waardoor deze werd getroffen, door welke handelwijze hij verdachte opzettelijk alstoen aldaar toen Nederland met Duitschland in oorlog was den vijand hulp heeft verleend,

en voorzoover terzake voor het hierboven ten laste gelegde geen veroordeeling mocht volgen terzake dat hij in of omstreeks 1942,

te Vught althans in Nederland, toen — zooals hij wist — Nederland met Duitschland in oorlog was opzettelijk een zekeren A. Hendriks, die — hetgeen hij, verdachte wist — door een Deutsche instantie van zijn vrijheid beroofd en nadien ontvlucht was, heeft aangehouden, en overgebracht naar het politiebureau te Vught en alstoen aldaar vervolgens opzettelijk toen deze Hendriks bij zijn overbrenging naar het politiebureau te Vught kort nabij dat bureau ontvluchtte, uit een geladen pistool een schot heeft gelost in de richting van Hendriks, teneinde opnieuw tot aanhouding te kunnen overgaan, waardoor Hendriks werd getroffen, door welke handelwijze hij verdachte — zooals hij wist, althans begreep, althans moest begrijpen — Hendriks blootstelde aan eenigen maatregel vanwege den vijand.

en voorzoover terzake voor het hierboven ten laste gelegde geen veroordeeling mocht volgen ter zake dat hij in of omstreeks 1942, te Vught, althans in Nederland toen — zooals hij wist — Nederland met Duitschland in oorlog was opzettelijk, een zekeren A. Hendriks, die — hetgeen hij verdachte wist — door een Deutsche instantie van zijn vrijheid beroofd en nadien ontvlucht was, heeft aangehouden, en overgebracht naar het politiebureau te Vught en alstoen aldaar vervolgens opzettelijk toen deze Hendriks bij zijn overbrenging naar het Politiebureau te Vught kort nabij dat bureau ontvluchtte, uit een geladen pistool een schot heeft gelost in de richting van Hendriks, teneinde opnieuw tot aanhouding te kunnen overgaan, waardoor Hendriks werd getroffen, zijnde de verdere uitvoering van zijn voornemen om, opzettelijk Hendriks bloot te stellen aan eenigen maatregel vanwege den vijand en van dit misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn verdachtes wil, doordat Hendriks door het in zijn richting geloste schot doodelijk werd getroffen en dientengevolge kort daarop is overleden;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: Verdachte:

In October 1942 was ik agent van politie te Vught. In den avond van een dag op het einde dier maand had ik met den getuige de Graaff en nog een ander dienst op het politiebureau aan de Dorpstraat aldaar. Te omstreeks kwart over 10 in dien avond kwam op het politiebureau binnen een alarmeeringsbericht, vermeldende, dat uit het Deutsche kamp te Haaren drie gevangenen, een zekere A. Hendriks en twee Polen, ontvlucht waren. Ik belde mijn corpschef op, die mij opdracht gaf met de Graaff een post te betrekken op het kruispunt van wegen naar den Bosch, Boxtel en Helvoirt, nabij het café „het Bijltje”. Toen wij daar eenige tijd gestaan hadden, naderden uit de richting Helvoirt drie personen, die ik staande hield; een hunner sloeg op de vlucht; van de beide anderen gaf één op te zijn A. Hendriks; de ander zeide Pool te zijn. Ik trok mijn dienstpistool en gaf dezen personen opdracht zich

om te keeren en voor mij uit te loopen, hun daarbij aanzeggende, dat zij geen poging tot ontvluchten zouden moeten doen, daar ik dan van mijn vuurwapen zou gebruik maken. Op een vraag van Hendriks, even later gedaan, om hem te laten loopen, antwoordde ik: „Daar denk ik niet aan, want dan hadden jullie maar niet zoo stom moeten zijn om over den grooten weg te loopen”. Ik liep met de aangehouden personen in de richting van het politiebureau eerst over den Helvoirtscheweg, daarna over de Dorpstraat. Toen wij vlak bij het aldaar gelegen politiebureau gekomen waren vluchtte de Pool plotseling verder de Dorpstraat in, terwijl Hendriks wegliep in de richting van den Helvoirtscheweg. Ik riep: „Hendriks blijf staan” en loste uit mijn met scherpe patronen geladen dienstpistool een schot in de lucht. Vervolgens loste ik uit dat pistool nog een of twee schoten in de richting, waarheen Hendriks gevlucht was, daarbij laag aanhoudende. Het was donker en ik zag Hendriks toen niet. Ik liep daarop in de richting van den Helvoirtscheweg en nabij de plaats waar de Schoolstraat op de Dorpstraat uitkomt op een afstand van ongeveer 35 meter van het politiebureau maakte een daar aanwezige burger er mij op attent, dat er iemand op het trottoir lag. Ik zag bij het schijnsel van mijn lantaarn daar toen Hendriks liggen. Hij bleek aan zijn hoofd te zijn gewond. Andere schoten dan de door mij geloste heb ik omstreeks dien tijd niet gehoord. Hendriks is na ter plaatse verbonden te zijn naar het Ziekenhuis te Vught vervoerd.

De getuigen:
de Graaff:

Op een avond op het eind van October 1942 kwam, terwijl ik mij met verdachte bevond op het politiebureau aan de Dorpstraat te Vught, aldaar binnen een alarmeeringsbericht, dat uit het kamp te Haaren drie personen waren ontvlucht. Ik kreeg opdracht om met verdachte een post te betrekken nabij het café „het Bijtje”. Ik heb mij met Leemhuis daarheen begeven. Na eenigen tijd hoorde ik Leemhuis roepen: „Ik heb ze” of iets dergelijks. Terwijl ik naderbij kwam zag ik twee personen bij Leemhuis staan, terwijl ik er één zag wegvluchten. Ik hoorde een plons in de nabijgelegen sloot om het landgoed Zionsburg, waarheen ik mij toen begaf. Toen ik even later wandelde in de richting van de Dorpstraat, hoorde ik het geluid van schoten en kort daarop trof ik in de Dorpstraat, nabij de plaats, waar de Schoolstraat hierop uitkomt, een man aan, die aan het hoofd bloedend verwond was. Later werd mij gezegd, dat dit Hendriks was.

van Bostel:

In October 1942 bevond ik mij op een avond tusschen 11 en 12 uur in de Dorpstraat te Vught op weg naar mijne aldaar gelegen woning. Ik hoorde toen meerdere personen door elkaar roepen en ving ook op: „Laat mij los, anders schieten ze mij dood” of iets dergelijks. Daarop hoorde ik het ge-

luid van snelle voetstappen naderende in de richting naar den Helvoirtscheweg en vrijwel tegelijk hoorde ik roepen: „Hendriks blijf staan”. Terstond daarop hoorde ik het geluid van schoten. Kort daarop zag ik iemand met een lantaarn bij zich uit de richting van het politiebureau naar de Schoolstraat loopen. Ik heb dezen persoon er opmerkzaam op gemaakt, dat daar iemand op de straat lag, waarop hij bijlichtte en weer wegging.

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachte in October 1942, te Vught, opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was, nadat, zooals hem bekend was, op het politiebureau te Vught was binnengekomen een alarmeeringsbericht, vermeldende dat uit het Duitse kamp te Haaren drie gevangenen, waaronder een zekere A. Hendriks, waren ontvlucht, heeft staande gehouden twee personen, waarvan hij vermoedde, dat het de uit Haaren ontvluchte gevangenen waren en toen hem bleek dat de staandegehouden personen inderdaad twee der drie gesignaleerde ontvluchten waren en dat een van deze A. Hendriks was, deze heeft overgebracht naar het politiebureau te Vught, bij welke overbrenging beiden ontvluchtten, waarna hij verdachte heeft geschoten met een geladen pistool in de richting van genoemden Hendriks, door welke handelwijze hij verdachte opzettelijk alstoen aldaar toen Nederland met Duitschland in oorlog was den vijand hulp heeft verleend;

O. dat dit feit is gepleegd gedurende den huidige oorlog, immers gedurende den in de jaren 1940—1945 tusschen Nederland en Duitschland gevoerden oorlog;

O. dat verdachte's raadsman heeft aangevoerd, dat onaannemelijk is, dat deze verdachte, van wien vaststaat, dat hij den ganschen oorlog door zich overigens als een goed vaderlander heeft gedragen, opzettelijk, dus bewust den vijand hulp heeft willen verleen-

nen;
O. dat, al moge moeilijk te verklaren zijn, hoe deze verdachte tot de te zijnen laste bezwezen verklaarde daad is gekomen, dit niet wegneemt, dat de verdachte door willens en wetens te handelen gelijk hij deed, ook moet hebben gewild het hem bekende gevolg van zijn handelen, namelijk, dat daardoor den vijand hulp werd verleend;

dat immers de verdachte moet hebben geweten, dat hij, door aan te houden en de ontvluchting te bemoeilijken van een uit een Duitsch gevangenkamp ontsnapten gevangene, de Duitsche politie-autoriteiten, dus den vijand hulp verleende;

O. dat aan een en ander niet kan afdoen, dat de verdachte, zooals wel aannemelijk is, niet door het oogmerk om den vijand te helpen tot het opleggen van die daad gedreven werd;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert: opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen;

strafbaar krachtens de artt. 102 Sr. en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de verdachte deswege strafbaar is, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van het feit of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft:

dat het feit, waaraan verdachte schuldig werd bevonden, zeer ernstig is, ook als men buiten aanmerking laat het door verdachte zeker niet gewilde noodlottige gevolg, dat de ontvluchte gevangene door het schot, dat de verdachte in zijn richting loste, in zijn hoofd werd getroffen en kort daarop overleden is;

dat immers op grond van de verklaringen van verdachte en den getuige de Graaff moet worden aangenomen, dat toen die beiden zich begaven naar den hun aangewezen post, zij besproken hebben, dat de hun gegeven opdracht wel niet zou leiden en ook niet moest leiden tot aanhouding van de ontsnapte gevangenen;

dat echter daarna de verdachte, toen eenmaal twee dier vluchtelingen voor hem stonden, hen heeft aangehouden, onder bedreiging met neerschieten bij ontvluchttingspogingen hen heeft meegevoerd naar het politiebureau, geweigerd heeft te voldoen aan het verzoek van een hunner om hen te laten ontsnappen en, toen zij inderdaad op de vlucht sloegen, een hunner heeft gesommeerd om te blijven staan en een schot heeft gelost in de richting, waarheen hij gevlucht was;

O. dat daartegenover staat, dat op grond van eigen opgaven van den verdachte en de verklaring van ter terechtzitting gehoorde getuigen bewezen moet worden geacht, dat de verdachte zich overigens gedurende den geheelen tijd der bezetting als een voortreffelijk vaderlander heeft gedragen en de vertrouwensman en helper was van velen, die in de plaats zijner inwoning bij het ondergrondsch verzet betrokken waren;

O. dat om enkele voorbeelden te noemen, hij reeds in 1940 werd uitgekozen om in het politiebureau te Vught aanwezig wapens en munitie van daar weg te voeren en op veiliger plaats te verbergen, dat hij regelmatig zorgde voor het verspreiden van illegale lectuur, voor het onderbrengen en helpen van onderduikers en voor het waarschuwen bij razzia's en bij bevolen arrestaties, dat hij met gevaar voor eigen vrijheid en leven Fransche krijgsgevangenen in veiligheid bracht en medewerkte aan het gelegenheid geven tot ontsnapping uit het politiebureau te Vught van een door de Duitschers ter dood veroordeelde, dat hij in September 1944 behulpzaam was bij het gevaarlijke werk om de springlading in het kamp te Vught te verwijderen, dat hij regelmatig zich belastte met het overbrengen van correspondentie van en aan door de Duitschers in het kamp te Vught gevangen gehouden personen, en ten slotte, dat hij in de dagen, dat

Vught krijgstooneel was en voortdurend beschoten werd, een der weinigen was, die dienst bleef verrichten en hulp verleende waar die noodig was;

O. dat in het licht van deze feiten onverklaarbaar lijkt hoe verdachte bij de onderhavige gelegenheid heeft kunnen handelen zooals te zijnen laste is bewezen verklaard en ook de verdachte zelf, die toegeeft verkeerd te hebben gehandeld en daarna terstond veel spijt te hebben gehad, mededeelt een verklaring daarvoor niet te weten, en als mogelijkheid oppert, dat hij, die te voren danig in dienst was bij de militaire politie, onder invloed mede van zekeren angst om hetgeen hem en zijn gezin bij ontvluchting der gevangenen te wachten stond, dien avond te veel als orders gehoorzaamend politiemann heeft gehandeld, en niet voldoende heeft be-seft, dat zijn plicht als vaderlander anders handelen medebracht;

O. dat dit alles, hoe betreurenswaardig het ook is, dat een overigens voortreffelijk vaderlander een dergelijke inzinking moest overkomen, niet kan wegnemen, dat verdachte verkeerd handelde, zich schuldig maakte aan het hem te laste gelegde feit en daarvoor aansprakelijk is, daar de geheele loop van zaken — de aanhouding, de waarschuwing, de weigering om te laten vluchten, de sommatie, het schieten — niet verdraagt de oplossing, dat hier gehandeld is in moment van onbedachtzaamheid bij zich plotseling voordoende moeilijkheid, doch slechts toelaat de slotsom, dat de verdachte in dit geval, ook uit strafrechtelijk oogpunt, een verkeerd besluit nam en verkeerd handelde;

O. dat echter bij het afwegen van de schuld van den verdachte vooreerst mag worden in aanmerking genomen, dat het voor de politie, die tot zekere hoogte gedwongen was met de bezetters mede te werken en verder soms tegenover den bezetter den schijn moest wekken alsof gegeven orders prompt werden uitgevoerd, een tijd was van groote spanning en van vaak moeilijke beslissingen;

dat voorts mag worden in aanmerking genomen, dat onaannemelijk is, dat bij verdachte's gedragingen heeft voorgezeten het uiteindelijke oogmerk om werkzaam te zijn ten voordeele van den vijand, en dat ook niet een zwakkeling of lafaard of draaier kwam tot een daad, die hulp aan den vijand beteckende, doch wij te doen hebben met een ongelukkigen misstap van iemand, die overigens toonde dien vijand te willen en durven weerstreven;

O. dat tenslotte bij het bepalen van de straf die den verdachte voor dit in zich ernstige feit moet worden toegemeten, mede in de weegschaal mag worden geworpen het vele goede, dat hij voor vaderland en goede vaderlanders gedaan heeft;

O. dat het Hof op grond van een en ander meent, dat met na te noemen straf kan worden volstaan en het Hof ook in het bijzonder geen termen aanwezig acht om dezen verdachte van eenig recht te ontzetten;

O. dat niet bewezen is hetgeen den ver-

dachte primair meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

O. dat het Hof termen aanwezig acht aan den verdachte verlof te verleenen om beroep in cassatie in te stellen;

Gezien behalve voormelde wettelijke bepalingen de artt. 27 Sr. en 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart den verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde feit en deswege strafbaar;

Veroordeelt den verdachte tot een gevangenisstraf van vier maanden,

met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie, sedert 25 Juni 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem primair meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 211.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 1 April 1946. (Mrs. Ruys, Loeff, Houthoff, Gen.-Maj. Baron van Voorst tot Voorst en Kap. t. Zee v. d. Sande Lacoste).

Hulpverleening aan den vijand.

In het tijdvak tusschen 1 Maart 1941 en 1 September 1944 als hoofd en bestuurder van een aannemersonderneming werkzaamheden doen uitvoeren aan het maken van draineeringen op Schiphol, in gebruik bij de Deutsche luchtmacht, en aan het voor de Deutsche Weermacht maken van splinterwanden te Badhoevedorp, schuilkelders te Amstelveen, onderkomens voor militairen te Bergen, betonnen onderkomens voor militairen te Schoorl en Bergen aan Zee, bunkers te Petten, camouflagerwerken op het vliegveld te Bergen en militaire stellingen te Bloemendaal en Velsen. Verdachte heeft de hem ten laste gelegde handelingen geheel verriicht ten dienste van de Deutsche oorlogsvoering.

Verdachtens beroep op uitlatingen van regeeringspersonen (Secr.-Gen. Frederiks, Generaal Winkelman en Secr.-Gen. Hirschfeld) kan hem niet baten.

Beroep op financiële omstandigheden en aandrang van Deutsche zijde verworpen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Nicolaas Worp, bouwkundige, wonende te Huizen N.H., geïnterneerd in het interneringskamp aan de Levantkade, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den vijfden Maart 1946 uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Geheard de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Maart 1941 en 1 September 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van gemelden oorlog ten voordeele van den vijand als hoofd en bestuurder van een aannemersonderneming door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van rioleeringen en/of draineeringen op het bij de Deutsche militaire luchtmacht in gebruik zijnde vliegveld Schiphol welk vliegveld uitsluitend, althans in hoofdzaak werd gebruikt ten behoeve van de Deutsche oorlogsvoering en meer in het bijzonder werd gebruikt voor de strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Deutschland — en aan het voor de Deutsche Weermacht, althans voor de Deutsche oorlogsvoering, maken van splinterwanden te Badhoevedorp, schuilkelders te Amstelveen, onderkomens voor militairen te Bergen, betonnen onderkomens voor militairen en beschutpostingen te Schoorl en Bergen aan Zee, bunkers te Petten, camouflagerwerken op het vliegveld te Bergen en militaire stellingen te Bloemendaal en Velsen, in ieder geval aan het voor de Deutsche weermacht, althans voor de Deutsche oorlogsvoering uitvoeren van militaire werken in Nederland, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuige Andries de Jong:

dat verdachte in het begin van het jaar 1941 aan hem heeft gevraagd, bij hem, verdachte, in dienst te komen; dat hem gebleken is, dat verdachte werk voor de Weermacht had aangenomen; dat verdachte aanvankelijk op het vliegveld Schiphol heeft gewerkt, alwaar draineeringen werden aangelegd; dat daarnaast in opdracht van en bestemd voor de Deutsche weermacht splinterwanden te Badhoevedorp en houten schuilkelders te Amstelveen gemaakt werden; dat, toen het werk te Schiphol afliep, verdachte opdrachten kreeg, welke bestonden uit het bouwen van onderkomens voor militairen en voorts het maken van konijnenhokken, grasilos enz. en het verplaatsen van barakken; dat daarna te Schoorl en Bergen aan Zee betonnen onderkomens voor militairen werden gemaakt; dat te Petten twee bunkers

werden gemaakt en dat verder door verdachte camouflagerwerken op het vliegveld te Bergen in orde werden gebracht; dat verdachte sinds September 1944 niet meer voor de Weermacht heeft gewerkt;

Verdachte:

dat hij in Nederland in het tijdvak, gelegen tusschen 1 Maart 1941 en 1 September 1944 als hoofd en bestuurder van een aannemersonderneming door die onderneming de volgende werkzaamheden heeft doen uitvoeren:

1. het maken van draineeringswerken en schermuren op het vliegveld Schiphol;
2. het maken van splinterwanden te Badhoevedorp en schuilkelders te Amstelveen;
3. het maken van onderkomens voor militairen te Bergen en betonnen onderkomens voor militairen te Schoorl en Bergen aan Zee, betonnen onderkomens te Petten, camouflagerwerken op het vliegveld te Bergen en militaire stellingen te Bloemendaal en Velsen;

dat de door hem uitgevoerde werken geschieden in opdracht van of bestemd waren voor de Deutsche weermacht; dat hij instemt met het gebruik van het woord „bunkers” in den zin van betonnen onderkomens voor militairen; dat het hem bekend was, dat op het moment, waarop hij de draineering op het vliegveld Schiphol maakte, dit vliegveld bij de Deutsche militaire luchtmacht in gebruik was en nagenoeg uitsluitend werd gebruikt ten behoeve van de Deutsche oorlogvoering en meer in het bijzonder voor den strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland; dat hij wist dat Engeland de bondgenoot van Nederland was in den oorlog tegen Duitschland; dat hij Nederlander is en dit altijd is geweest; dat hij wist dat Duitschland dd. 10 Mei 1940 met Nederland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal dd. 8 Februari 1946, opgemaakt door de verbaalsant A. J. G. Lemmers en S. Hertog, als verklaring van den voormaligen Generaal der Flieger Friedrich Christian Christiansen onder meer inhoudt:

dat hij op 29 Mei 1940 werd aangesteld als „Wehrmachtbefehlshaber” in Nederland; dat hij als zoodanig de taak had zorg te dragen voor de belangen van de Deutsche troepen, in Nederland gelegerd; dat hij dus alleen te maken had met de territoriale opdrachten en niet met de „militärische Einsatz”; dat hij ermede op de hoogte was, dat de in Nederland zich bevindende vliegvelden voor de „militärische Einsatz” werden gebruikt; dat het hem aldus bekend was, dat onder andere van het vliegveld Schiphol vliegtuigen zijn opgestegen, die deelnamen aan aanvallen op Engeland in het tijdvak liggende tusschen 24 Juni 1940 en 1 Juli 1942;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in het tijd-

vak gelegen tusschen 1 Maart 1941 en 1 September 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand als hoofd en bestuurder van een aannemersonderneming, door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van draineeringen op het bij de Deutsche militaire luchtmacht in gebruik zijnde vliegveld Schiphol, welk vliegveld in hoofdzaak werd gebruikt ten behoeve van de Deutsche oorlogvoering en meer in het bijzonder werd gebruikt voor de strijd van de Deutsche luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland — en aan het voor de Deutsche Weermacht maken van splinterwanden te Badhoevedorp, schuilkelders te Amstelveen, onderkomens voor militairen te Bergen, betonnen onderkomens voor militairen te Schoorl en Bergen aan Zee, bunkers te Petten, camouflagerwerken op het vliegveld te Bergen en militaire stellingen te Bloemendaal en Velsen en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de raadsman van verdachte er een beroep op heeft gedaan, dat de ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten niet strafbaar zouden zijn, omdat de werkzaamheden van verdachte zouden betreffen objecten, waaraan medewerking volgens het Landoorlogsreglement geoorloofd zou zijn, omdat hij zich kon beroepen op uitlatingen van regeeringspersonen, die deze werken toelaatbaar zouden hebben geacht, en omdat hij noodgedwongen tot het werk zou zijn overgegaan;

O. daaromtrent, dat uit het onderzoek ter terechtzitting naar het oordeel van het Hof bebleken is, dat verdachte de hem ten laste gelegde handelingen geheel heeft verricht ten dienste van de Deutsche oorlogvoering, immers deze strategisch voor de Duitschers van groot belang waren en dienden ter bevordering van de krijgsverrichtingen; dat de werkzaamheden tot verbetering van het vliegveld Schiphol immers plaats vonden in 1941, toen dit vliegveld, zooals algemeen bekend was, gebruikt werd — en naar aan te nemen is, hoofdzakelijk gebruikt werd — voor de luchtaanvallen op Engeland, Nederland's bondgenoot; dat het maken van splinterwanden en van schuilplaatsen in resp. Badhoevedorp en Amstelveen eveneens dienden om het vliegveld voor zijn oorlogsdoel bruikbaar te maken, immers om de militairen, die in die dicht bij het vliegveld gelegen plaatsen onderkomen vonden om van daaruit hetzij hun werk op Schiphol te verrichten, hetzij dit vliegveld tegen luchtaanvallen te verdedigen, van voldoende beveiliging te voorzien; dat de onderkomens te Bergen, Schoorl, Bergen aan Zee, de bunkers te Petten, de militaire stellingen te Bloemendaal, een onderdeel van de Deutsche kustverdediging vormden, welke bestemd was om invalspogingen onzer bondgenooten ter bevrijding van ons land

tegen te gaan; dat de camouflagewerkzaamheden aan het vliegveld te Bergen evenzeer uitsluitend een militair doel hadden, daar dit vliegveld, dat uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart, in het bijzonder voor afweer door jachtvliegtuigen van lucht-aanvallen der geallieerden werd gebruikt; dat dus uit den aard van het object en de plaats waar de werken werden verricht, volgt, dat deze werken uitsluitend voor militaire doeleinden dienden; dat verdachte dit ook moet hebben begrepen, daar naar redelijk inzicht en normaal begrip volkomen duidelijk was, dat de werkzaamheden uitsluitend strekten ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering;

O. dat het beroep op uitlatingen van regeeringspersonen den verdachte ook niet kan baten; dat de brief van den Secretaris-Generaal Frederiks aan den Burgemeester van Amsterdam, waarop de advocaat van verdachte de aandacht vestigt, daargelaten dat de inhoud daarvan aan verdachte wel niet bekend zal zijn geweest, gedateerd is 21 Juni 1940, toen nog niet van Schiphol als van een zuiver militair vliegveld kon worden gesproken, terwijl deze toestand in den loop van 1940 veranderde en in 1941 volkomen veranderd was; dat op de uitlatingen van den generaal Winkelman, voor zoover deze vaststaan, geen beroep kan worden gedaan, daar daaruit volgt, dat deze medewerking aan werken, die verband houden met de krijgsvoering, volstrekt afkeurde; dat de uitlatingen van den Secretaris-Generaal Hirschfeld, voor zoover blijkt, wel zwakker zijn en deze medewerking aan vliegvelden, deze vergelijkend met spoorwegstations, niet afkeurde, doch ook deze uitlatingen uit Juni 1940 dateeren en daaruit reeds te lezen valt, dat hij medewerking aan vliegvelden afraadt, daar hij in dit verband wijst op het gevaar, dat art. 102 Sr. voor den betrokkene oplevert; dat dan ook het Hof niet kan aannemen, dat verdachte door dergelijke uitlatingen in de meening heeft verkeerd, dat hij deze werken, zonder in strijd te handelen met voormeld art. 102, kon verrichten;

O. dat tenslotte wel door verdachte is aangevoerd, dat hij eenerzijds door zijn financiële omstandigheden gedwongen was werk voor de Duitschers te verrichten en anderzijds aan den dwang daartoe van de zijde van de Duitschers geen weerstand kon bieden, doch van hetgeen daartoe is aangevoerd niets is komen vast te staan; dat verdachte's financiële omstandigheden wellicht moeilijk genoemd konden worden, doch alleen omdat een slechte afloop van een proces dreigde, welke dreiging echter niet onmiddellijk was; dat zijn toestand wel voor verdachte de noodzaak met zich bracht verdachten te zoeken, doch het enkele feit, dat hij met zijn patroon oneenigheid had, niet insloot, dat hij geen ander werk kon vinden, vooral niet nu hij, zooals zijn raadsman aanvoert, als een flink en ijverig man bekend stond; dat daargelaten dat hij, als hij voor zoo'n conflict van plichten stond, toch beter

met zijn patroon vrede had kunnen sluiten, in ieder geval dit ontslag hem zeker niet noodzaakte zich op werk als het onderhavige, waarin hij vóór den oorlog niet werkzaam was, te gaan toeleggen en als zelfstandig aannemer van dit soort werkzaamheden te gaan optreden; dat voorts in 1941 het optreden der Duitschers nog in het geheel niet van dien aard was, dat hij, zonder veel moeilijkheden te ondervinden, zich niet aan werk op het vliegveld Schiphol had kunnen onttrekken; dat het mogelijk is, dat er aandrang van Duitsche zijde op hem is uitgeoefend, doch volstrekt onaannemelijk is, dat deze van dien aard was, dat verdachte eenig gevaar zou hebben geloopt, indien hij daar tegenin was gegaan;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de straf, dat eenerzijds als verzwarende omstandigheid geldt, dat verdachte in 1941 tot werkzaamheden als de onderhavige is overgegaan, terwijl hij in dit vak niet werkzaam was en daartoe geen materiaal bezat, voor welk zich begeven in dit werk zijn financiële positie geen voldoende verontschuldiging vormt, doch anderzijds verdachte wel getracht heeft eenige beperking in den aard zijner werkzaamheden te brengen en deze te beëindigen, terwijl daarnaast staat, dat hij aan het ondergrondsch werk hulp heeft verleend, waaraan risico verbonden was; dat op grond van een en ander, zooals dit ter terechtzitting is gebleken en in aanmerking nemend dat verdachte verklaard heeft tot werken in staat te zijn, na te melden straf aan het Hof voorkomt de juiste te zijn;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders wordt ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard, is aangenomen;

Gezien de artt. 28, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen of den Staat tegenover den vijand benadeelen”, meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Nicolaas Woert tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar, met bepaling dat deze straf geheel zal worden doorgebracht in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krach-

tens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den tijd van tien jaar.

Den veroordeelde wordt op zijn verzoek verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 212.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 1 April 1946. (Prof. Dr. van Hamel, Mrs. Loeff, Houthoff, Gen.-Maj. b.d. Baron van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee van der Sande Lacoste).

Hulpverlening aan den vijand:

In het tijdvak van 1 Januari 1941 tot 1 Januari 1945 een aantal goederen, waaronder vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta en toiletartikelen, ter beschikking stellen van de Organisation Todt.

Verdachttes verweren betreffende eigen financieele schade, slechte kwaliteit der waren en belang van „ondergedokenen” verworpen.

Uitvoerige strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus Holtrust, fabrieksdirecteur, wonende te Huizen N.H., geïnterneerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. J. H. de Pont;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1941 en 1 Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van artikel 83 Sr., wetende, dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig als inkoop, althans als gemachtigde voor den inkoop, althans in eenige andere functie, bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, althans in publieken dienst, althans in krijgsdienst, namelijk bij de Organisation Todt; althans

dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1941 en 1 Januari 1945 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei

1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeel van den vijand een aantal goederen, waaronder vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta, spijkers en toiletartikelen heeft ingekocht en vervolgens die goederen ter beschikking heeft gesteld van de Organisation Todt, althans van een Deutsche onderneming of instelling, welke naar hij wist die goederen inkocht voor de Organisation Todt, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

als getuigen:

H. Kerkhoven:

dat verdachte hem — getuige — aan de hand van een aantal door hem — getuige — bij de firma Reiman—Stok en Kersken te Amsterdam in beslag genomen vrachtbrieven heeft verklaard, dat hij — verdachte — de daarop vermelde goederen t.w. vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta en z.g. Marketender Ware eind 1943 en begin 1944 naar Duitschland heeft doen zenden;

en H. Kersten:

dat hij — getuige — gedurende de maanden December 1943 en Januari en Februari 1944 bediende was van de expeditie-firma Reiman—Stok en Kersken te Amsterdam;

dat hem uit dien hoofde bekend is, dat tijdens genoemde maanden bij gemelde firma in hare loods partijen goederen, waaronder vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta, toiletartikelen en messen, zijn binnengekomen, toegezonden in opdracht of ten name van verdachte en dat die binnengebrachte goederen door bedoelde firma verder zijn geëxpedieerd met bestemming naar afdelingen van de Organisation Todt in Duitschland; dat voor de verzending door verdachte ook vrachtbrieven aan het kantoor der firma zijn ter hand gesteld;

en verdachte:

dat hij omstreeks het begin van 1944 aan de firma Reiman—Stok en Kersken te Amsterdam heeft opgedragen een aantal door hem — verdachte — ingekochte goederen, waaronder vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta, messen en toiletartikelen te verzenden en dat de bij die goederen behoorende vrachtbrieven, waarvan hem — verd. — ter terechtzitting de fotocopiëën zijn getoond, aan de Organisation Todt te Berlijn en andere plaatsen in Duitschland, alsmede te Straatsburg en te Linz, waren gefactureerd;

dat hij, toen hij gemelde firma opdroeg bedoelde goederen te verzenden, wist, dat de Organisation Todt een Deutsche instelling was en dat Duitschland alstoen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

dat hij steeds van Nederlandsche nationaliteit is geweest;

O. dat op 14 in het Duitsch gestelde

vrachtbrieven, waarvan aan verdachte de fotocopieën ter terechtzitting zijn getoond, de navolgende aan de Organisation Todt te Berlijn en andere plaatsen in Duitschland, alsmede te Straatsburg en te Linz te verzenden goederen zijn vermeld:

5 wagons „Muschelpasta”, 2 wagons haringen, 7 wagons haringpasta, 1 wagon vischpastei, 1 wagon haringen, ansjovis en haringpastei, 1 wagon „Muschelfleisch” en „Aalpasta” en 1 wagon „Marketender Ware”;

O. dat door de inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Amsterdam als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in het tijdvak gelegen tusschen 1 Jan. 1941 en 1 Januari 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand een aantal goederen, waaronder vischpasta, gezouten visch, kokkelpasta en toiletartikelen ter beschikking heeft gesteld van de Organisation Todt en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat verdachte zich er te zijner bevrijding op heeft beroepen, dat hij de vorenbedoelde goederen aan de Organisation Todt geleverd heeft, omdat de in Duitschland gevestigde onderneming, ingevolge welke opdracht hij die goederen had ingekocht, plotseling in gebreke bleef te betalen en weigerde evengoemde goederen af te nemen, hetgeen voor hem een groote finantieele schade dreigde te zullen worden, daar de slechte kwaliteit der waren afzet in Nederland onmogelijk maakte;

dat, mede uit overweging, dat een gedeelte der goederen door „ondergedokenen” vervaardigd was, en het een Nederlandsch belang was, dat er een afzetgebied voor de huisvlijt van deze „ondergedokenen” behouden bleef, verdachte gemeend heeft zijn finantieel belang, gecombineerd met het belang van de „ondergedokenen” zwaarder te mogen laten wegen dan het nadeel, t.w. dat hij, door levering der waren aan de Organisation Todt, den vijand hulp verleende, temeer daar hij deze hulpverlening op grond van de slechte kwaliteit van het meerendeel der goederen slechts zeer gering achtte;

dat het Hof, daargelaten of de door verdachte geschetste omstandigheden zich inderdaad hebben voorgedaan en verdachte zich dus voor een conflict van belangen geplaatst zag, verdachte's beroep niet bevrijdend acht;

dat de Organisation Todt de door verdachte te leveren goederen begeerde en, zij het ook, dat zij een gedeelte van de partij uiteindelijk geweigerd heeft te accepteren, in het algemeen de goederen voor hare doeleinden, als verbonden aan de Deutsche Weermacht, bruikbaar achtte, terwijl ook naar objectieven maatstaf goederen als de onderhavige, in aanmerking genomen de toen al-

lerwege bestaande groote schaarste aan voedingsmiddelen en industrieele producten, in een — zij het, als gevolg van de oorlogsomstandigheden, tot het primitieve gereduceerde — behoefte voorzagen;

dat het Hof dan ook de levering van de bewuste goederen ziet als een wezenlijke hulpverlening aan den vijand;

dat verdachte's beroep op het belang van de „ondergedokenen” niet klemmend geacht kan worden, omdat verdachte de goederen had ingekocht en dus óf reeds betaald had, óf tot betaling verplicht was, en verdachte zich er juist met nadruk op beroepen heeft, dat hij, buiten deze bewuste partij, geen goederen aan de Organisation Todt verkocht heeft, waaruit dan echter ook moet volgen, dat het belang van de „ondergedokenen” niet bij verdachte's levering aan de Organisation Todt betrokken was;

dat het Hof geenszins de overtuiging heeft bekomen, dat het verd. niet mogelijk geweest zou zijn, althans een gedeelte der partij in Nederland te verkoopen, zij het wellicht niet tegen prijzen als hij voor de Organisation Todt kon bedingen;

dat verdachte bovendien een aanspraak behield op de Deutsche onderneming, die de goederen bij hem had besteld, doch niet betaalde en afname weigerde en welke, naar verdachte heeft verklaard, verhaal bood;

dat tegenover een wezenlijke hulpverlening aan den vijand, als hoedanig de onderhavige levering aan de Organisation Todt — die immers, naar van algemeene bekendheid is, met de Deutsche Weermacht ten nauwste was verbonden — beschouwd moet worden, een particulier finantieel nadeel dat tot het normale risico van het zakendoen met in Duitschland gevestigde ondernemingen behoort, in het algemeen al geen gewicht in de schaal vermag te leggen, doch zeker niet onder de geschetste omstandigheden;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte meer en anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte in zoverre behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat het Hof, bij de bepaling van de strafmaat, eenerzijds wil doen wegen, dat de door verdachte geleverde goederen den vijand in het algemeen niet van groot voordeel zijn geweest noch diens oorlogsinspanning sterk hebben bevorderd, doch anderzijds in aanmerking wil nemen, dat verdachte zich niet heeft ontzien in een tijd, waarin het Deutsche volk den totalen oorlog op felle wijze voerde, dit volk te steunen door in deszelfs behoeften, waarvan de vervulling binnen zijn vermogen lag, te voorzien en daarbij ten eigen profijte groote winsten heeft gemaakt, en het Hof dan ook de stellige overtuiging heeft verkregen uit het ter terecht-

zitting verhandelde, dat de omstandigheid, dat verdachte's hulpverlening aan den vijand geen ernstiger vormen heeft aangegenomen, niet aan hem of zijn gezindheid is toe te schrijven, maar uitsluitend aan het feit, dat zijn werkzaamheid nu eenmaal op een terrein lag, dat voor de oorlogvoering niet van zoo groot gewicht was;

dat bij de straftoemeting tevens rekening is gehouden met den tijd, gedurende welken verdachte zich reeds in bewaring bevindt;

Gezien de artt. 102, 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 8, 9, 11, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding in de tweede plaats ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Hermanus Holtrust tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, van het recht om te dienen bij de gewapende macht en van het recht tot het bekleeden van ambten, alles voor het leven.

Het Hof verleent veroordeelde verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 213.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 9 April 1946. (Mr. Haga).

Onder „vroegere bezitter” of „vroegere zakelijk gerechtigde” van art. 45 E 100 is mede begrepen hij, die rechtsopvolger onder algemeene titel is van hem, die vroeger bezitter of zakelijk gerechtigde was.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 45, 75 en 76.)

Aan den Raad voor Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mr. Willem Gerard Henri Albert Heskes, adv. en proc. te Leiden, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige Antje Mossel, weduwe van Hendrik Verstegee, laatstelijk gewoonde hebbende te 's-Gravenhage aan de van der Woerdstraat no. 43, te dezer zake domicilie kiezende te Leiden aan het Rapenburg no. 11, ten kantore, alsmede te 's-Gravenhage aan de Laan

van Meerdervoort no. 12, zijnde het gekozen domicilie van den voormelden advocaat en procureur;

dat voornoemde procureur op 7 September 1945 door het Nederlandsch Beheersinstituut als bewindvoerder is aangesteld over de afwezige Antje Mossel;

dat, wanneer Antje Mossel voornoemd, niet uit haar gevangenschap uit Duitschland mocht terugkeeren, als intestaat erfgenamen aan haar opvolgen:

1. Willem Frederik Heskes, echtgenoot van Henriëtte Emilie Mossel, als hoofd der gemeenschap;

2. Cornelis de Graaf, echtgenoot van Gretel Bertha Mossel, als hoofd der gemeenschap;

3. Mevrouw de weduwe Atie Mossel, weduwe van Henri Emiel Mossel met hare beide kinderen: Jeannetje Mossel en Hans Robert Mossel;

die voornoemden bewindvoerder over Antje Mossel, als hun procureur hebben aangesteld;

dat, daar het huwelijk met Hendrik Verstegee kinderloos was, de afwezige Antje Mossel eenige erfgename is van haar in Maart 1941 overleden echtgenoot, Hendrik Verstegee;

dat voormelde Hendrik Verstegee deelgerechtigd was in de N.V. Pianohandel Mossel en Verstegee te 's-Gravenhage, opgericht en gevestigd te 's-Gravenhage, op 1 Nov. 1939;

dat krachtens artikel 4 der Statuten van voormelde vennootschap, het kapitaal der vennootschap f 8000 bedroeg, verdeeld in 32 aandelen op naam, elk groot f 250 nominaal, welke allen zijn geplaatst en volgestort;

dat krachtens art. 29 sub a der Statuten van voormelde N.V. de Heer Hendrik Verstegee in het geplaatste en volgestorte aandelenkapitaal der voormelde N.V., 20 aandelen op naam had à f 250 per aandeel, zijnde f 5000 nominaal;

dat krachtens art. 29 sub A 1, voormelde Hendrik Verstegee in de obligatie-leening ten laste van voormelde vennootschap 71 obligatiën à f 500 had, ter waarde van f 35.876.72;

dat zoowel Antje Mossel als Hendrik Verstegee Joden waren in den zin zooals de vijand het uitlegde (artikel 4 Verordening aangeven van ondernemingen no. 189 Verordeningblad 1940);

dat krachtens verordening het aangeven van ondernemingen no. 18 Verordeningblad 1940 artikel 2 (1) 3b, een onderneming als Joodsch wordt beschouwd, indien meer dan $\frac{1}{4}$ deel van het kapitaal aan Joden toebehoorde;

dat teneinde te voorkomen, dat voormelde N.V. zou moeten worden aangegeven als Joodsche onderneming, met alle gevolgen van dien, voormelde Hendrik Verstegee bij zijn overlijden in Maart 1941, 12 aandelen nominaal f 3000 als schijnlegaat gelegateerd heeft aan den Heer Willem Johannes Grol (krachtens art. 11 der voormelde statuten)

directeur van de N.V. Pianohandel Mossel en Versteeg, zoodat Hendrik Versteeg voornoemd en zijne rechtverkrijgenden niet meer dan voor $\frac{1}{4}$ gerechtigd was in voormelde vennootschap, immers niet meer dan 8 aandelen à f 250 nominaal f 2000 overhield;

dat voormelde Hendrik Versteeg ten tijde van de making van het legaat zoodanig ernstig ziek was, dat elk oogenblik het einde kon worden verwacht;

dat Versteeg voornoemd, dan ook kort daarop is overleden;

dat voornoemde Willem Johannes Grol, directeur der N.V. Pianohandel Mossel en Versteeg, in begin Juni 1944 overleden is, als enige erfgename achterlatend zijn echtgenoot Mevrouw de weduwe E. Grol—de Jonge, wonende te 's-Gravenhage aan de Valkenboschlaan no. 313;

dat voormelde Mevrouw de weduwe E. Grol—de Jonge, daartoe door voormelden bewindvoerder gesommeerd, in gebreke is gebleven om voormelde 12 aandelen door wijlen haar echtgenoot uit schijnlegaat verkregen aan den bewindvoerder van Antje Mossel te restitueeren;

dat voormelde Mevrouw E. Grol—de Jonge, die behalve de 12 aandelen uit schijnlegaat aan haar opgekomen in voormelde vennootschap, ook nog uit anderen hoofde aandelen in deze vennootschap heeft verkregen, zoodoende dat zij de meerderheid heeft in het aandelenkapitaal thans tracht om een aandeelhoudersvergadering door te zetten en daar beslissingen te nemen ten nadeele van voornoemde Antje Mossel en hare eventuele voormelde erfgenamen;

dat voormeld schijnlegaat is gelegateerd met duidelijke afspraak tusschen partijen, dat voornoemde Grol of zijne rechtverkrijgenden de 12 aandelen na de bevrijding van Nederland aan Antje Mossel of diens rechtverkrijgenden zou restitueeren;

dat Hendrik Versteeg voornoemd eerst met een zekeren Graafland had afgesproken aan hem dit schijnlegaat te maken van voormelde 12 aandelen, maar daarna heeft besloten als legataris Grol voornoemd aan te stellen;

dat voor het geval Uw College aannemelijk zoude vinden, dat voormeld schijnlegaat van 12 aandelen in voornoemde N.V. te goeder trouw is verkregen door de gerequesteerde Mevrouw de weduwe E. Grol—de Jonge, voormelde bewindvoerder in zijne hoedanigheid van bewindvoerder alsook in zijne hoedanigheid van procureur van opgemelde erfgenamen, krachtens art. 27 van E 100 aan Uw College verzoekt te willen overwegen, of de zaak of het recht voor den eigenaar niet een aanmerkelijk grootere waarde heeft dan voor de huidige bezitster;

weshalve voormelde bewindvoerder in zijne hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige Antje Mossel, alsook in zijne hoedanigheid van procureur van opgemelde eventuele erfgenamen van voormelde Antje Mossel, tot Uwen Raad het verzoek richt,

om krachtens artikel 23—24 en 25 van het K. B. E 100 nietig te verklaren en te vernietigen het door Hendrik Versteeg aan Willem Johannes Grol vermaakte schijnlegaat, alsook van de rechtsbetrekkingen, die daaruit zijn ontstaan, te weten: het eigendomsrecht van uit dit schijnlegaat aan de weduwe van Willem Johannes Grol, Mevrouw E. Grol—de Jonge, opgekomen 12 aandelen à f 250 per aandeel in voormelde vennootschap;

met bevel tot teruggave van voormelde 12 aandelen aan den rechthebbenden eigenaar of de rechthebbende eigenaren als bovenvermeld;

zoodanig dat aan Antje Mossel voornoemd, of hare eventuele erfgenamen voormelde 12 aandelen in voormelde vennootschap in eigendom toebehooren, gelijk het geval ware geweest, indien geene bezetter verordeningen tegen Joodsch vermogen hadde uitgevaardigd, kosten rechtens;

subsidiar om krachtens art. 23, 24, 25 en 27 van het K. B. E 100 nietig te verklaren en te vernietigen het door Hendrik Versteeg aan Willem Johannes Grol vermaakte schijnlegaat, alsook van de rechtsbetrekkingen die daaruit zijn ontstaan, te weten: he eigendomsrecht waaruit dit schijnlegaat aan de weduwe van Willem Johannes Grol, mevrouw E. Grol—de Jonge opgekomen 12 aandelen à f 250 per aandeel in voormelde vennootschap, daarbij in aanmerkingnemende dat de zaak of het recht voor de afwezige eigenares of opgemelde eventuele erfgenamen een aanmerkelijk grootere waarde heeft dan voor de huidige bezitster;

zoodanig dat aan Antje Mossel voornoemd of hare eventuele erfgenamen voormelde 12 aandelen in voormelde vennootschap in eigendom toebehooren, gelijk het geval ware geweest, indien geene bezetter verordeningen tegen Joodsch vermogen hadde uitgevaardigd;

kosten rechtens.

Leiden, 16 November 1945.

w.g. W. B. H. A. Heskes,
Procureur.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand rekest, alsmede het antidotale rekest;

Gehoord partijen, rekestrant in persoon, gerekestreerde bij monde van Mr. W. R. G. C. van Solinge, adv. te 's-Gravenhage;

O. dat gerekestreerde in de eerste plaats de onbevoegdheid van de Afdeeling Rechtspraak heeft betoogd op grond, dat het geschil betreft effecten, ten aanzien van welke de Afdeeling Effectenregistratie alleen competent is, welke betoog door rekestrant is bestreden met een beroep op artikel 45 van het K. B. van 17 September 1944, Staatsblad E 100, krachtens hetwelk herstel van recht bij laatstgenoemde Afdeeling slechts kan worden gevraagd door den vroegeren bezitter van of zakelijk gerechtigden tot een effect, terwijl Antje Mossel de door haren echtgenoot aan gerekestreerde gelegateerde

effecten nimmer in bezit of eigendom heeft gehad, zoodat eerst het legaat moet worden nietig verklaard en daarop Antje Mossel als erfgename van haar man teruggave der stukken kan vragen;

O. te dien aanzien, dat volgens artikel 36 van genoemd Besluit het derde Hoofdstuk, regelende het rechtsherstel door de Afdeeling Rechtspraak, niet van toepassing is met betrekking tot effecten, die ingevolge het vierde Hoofdstuk moeten worden geregistreerd, voorzover dat Hoofdstuk afwijkende voorschriften geeft;

O. nu, dat het geschil betreft binnenlandse effecten, welke door de Afdeeling Effectenregistratie volgens artikel 41 moeten worden geregistreerd;

O. dat artikel 45 den vroegeren bezitter van of vroegeren zakelijk gerechtigden tot een zoodanig stuk het recht geeft, bij de genoemde Afdeeling herstel van recht te vragen, waarop die Afdeeling in het geval die aanvraag in strijd is met de aanmelding ter erkenning, door den tegenwoordigen bezitter gedaan, volgens artikel 52 al datgene zal verrichten, hetgeen naar haar oordeel noodig is ter vaststelling van de rechtsverhoudingen met betrekking tot dat stuk;

O. dat de artikelen 75 en 76 van genoemd Besluit verder in het algemeen elk rechtsgeding met betrekking tot een effect verbieden, zoolang niet is beslist over de erkenning of het herstel, welke beslissingen blijkens artikelen 52 en 53 tot het terrein van de Afdeeling Effectenregistratie behoren;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat die Afdeeling belast is met de volledige vaststelling van de rechtsverhoudingen met betrekking tot effecten als de onderhavige, zoodat die taak volgens artikel 36 valt buiten de bevoegdheid van de Afdeeling Rechtspraak;

O. dat nu wel Antje Mossel niet is „vroegere bezitter” of „vroegere zakelijk gerechtigde”, doch dat onder die woorden, in genoemd artikel 45, naar 's Raads oordeel mede is begrepen hij, die de rechtsopvolger onder algemeenen titel is van hem, die vroegere bezitter of zakelijk gerechtigde was (vergelijk ook de vroegere redactie van artikel 20 van het Besluit E 100);

O. dat een andere opvatting er toe zoude leiden, dat hij, die erfgenaam is van iemand, aan wien door den vijand een effect is ontgenomen, geen herstel zoude kunnen vragen op de wijze, voorgeschreven in Hoofdstuk IV, een gevolg, dat zoude indruischen tegen de geheele opzet en het doel der effectenregistratie;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van de vorderings kennis te nemen;

Veroordeelt rekestrent in de kosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van geresceerde begroot op f 60.

No. 214.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 24 April 1946. (Prof. Mr. Cleveringa, Prof. Mr. Kolléwijn en Prof. Mr. Duyfjes).

Vordering tot uitkeering van weduwenrente tegen de verzekeringsmaatschappij toegewezen.

Beroep op art. 33 lid 1 E 100 zou alleen bevrijdend zijn voor Pensioenrisico (gerequesteerde), indien er voor haar een verplichting bestond om aan Lippman te betalen, welke verplichting niet op grond van de Verordening 54/1943 kan worden aangenomen, daar deze verordening geen betrekking had op polissen, waarbij afkoop contractueel was uitgesloten, zooals ten deze het geval was.

In ieder geval had Pensioenrisico niet uit eigen beweging mogen betalen zonder daartoe door Lippman te zijn aangesproken en zonder rechterlijke veroordeeling.

Betaling van drie vierde van de premie-reserve op 30 Juni 1943 aan Lippman, waarop Koppens (requesterante) nooit een recht had gehad, scheidt geen bevrijding tegenover Koppens ex art. 33 lid 1 E 100.

Er bestaat alle aanleiding tot het aannemen van „bijzondere redenen” als bedoeld in art. 33 lid 3 van E 100, op grond waarvan Pensioenrisico betaling had moeten welgeren.

(Besluit bezettingsmaatregelen (E 93) artt. 16, 30; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Roosje Koppens, weduwe van Arnold de Vries, te Gouda, van 20 October 1945;

Gezien verder het antwoord hierop van de beheerders der firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat te Amsterdam van 20 December 1945 en dat van de vereniging „Pensioenrisico” aldaar van 27 December 1945;

Gehoord partijen in hun nadere mondelinge toelichtingen op 18 Februari 1946, voor verzoekster gegeven door Mr. S. H. Smit te Gouda, voor de firma Lippmann, Rosenthal & Co. door Mr. Th. P. J. Masthoff te Amsterdam en voor de vereniging „Pensioenrisico” door Mr. G. J. Roelofs te Amsterdam;

Gezien nog de daarna op verzoek der Kamer door Mr. Smit en Mr. Roelofs schriftelijk verstrekte inlichtingen;

O. dat uit hetgeen over en weer is aangevoerd gebleken is van een geschil, dat in het kort aldus kan worden weergegeven:

Verzoekster, hierna te noemen Koppens, is als „bevoordeelde” aangewezen in een overeenkomst van verzekering, den 18den Maart 1927 gesloten tusschen de vereniging „Pensioenrisico”, hierna te noemen Pensioenrisico, als verzekeraar en de vereniging „Het pensioenfonds van leden van het per-

soneel van Zwaneburg" als „verzekering-nemer", ten name en op het leven van Arnold de Vries, hierbij aangeduid als „verzekerde", waarbij Pensioenrisico zich verbond na den dood van Arnold de Vries een weduwenrente te betalen aan Koppens tot een bedrag van f 255,39 per jaar, uit te keeren, behoudens geval van hertrouwen, tot haar dood, in maandelijksche, op den laatsten dag der maand verschijnende, termijnen. Het bedrag van f 255,39 is later in der minne nader vastgesteld op f 254,50, uit te keeren in maandelijksche termijnen van f 21,20. Artikel 6 der gesloten overeenkomst bepaalde: „De aanspraken op weduwenrente zijn niet vatbaar voor afkoop, beleening, verpanding, bezwaring of overdracht".

Arnold de Vries overleed op 3 November 1940.

Een verordening van den toenmaligen Duitschen Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 21 Mei 1942 no. 58 bepaalde onder meer, dat vorderingen van elke soort (op een hier niet ter zake doende uitzondering na) schriftelijk moesten worden aangemeld bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co., hierna te noemen Lippmann, wanneer zij op dien dag aan een Jood in den zin der verordening van dien Rijkscommissaris van 22 October 1940 no. 189 toekwamen; en dat desbetreffende schuldbewijzen daarbij moesten worden ingeleverd. Koppens was zulk een Jood. Zij heeft aan deze verordening voldaan; dit althans moet worden aangenomen.

Een verordening van denzelfden Rijkscommissaris van 11 Juni 1943 no. 54 bepaalde vervolgens onder meer, dat een overeenkomst als de bovenvermelde eindigde op 30 Juni 1943; dat, indien zij voorzag in de mogelijkheid van een wederinkoop, de verzekeraar de wederinkoopwaarde moest betalen aan Lippmann; dat, indien zij dit niet deed, de verzekeraar aan Lippmann moest betalen „drie vierde deelen van de per 30 Juni 1943 wiskundig vastgestelde premiereserve voor de verzekeringsovereenkomst en de op dezen dag achterstallige rentebedragen"; en dat door zulk een betaling „de verzekeraar ten opzichte van den verzekeringnemer en van den verzekerde bevrijd" werd. Na overleg met andere verzekeringsmaatschappijen heeft Pensioenrisico diensvolgens besloten aan Lippmann bij wijze van afkoop der rechten van Koppens uit de gesloten overeenkomst een bedrag uit te keeren, berekend als boven aangegeven voor niet in de mogelijkheid van wederinkoop voorziende overeenkomsten. Pensioenrisico heeft hiertoe geen aanmaning van Lippmann ontvangen. Zij heeft aldus op of omstreeks 12 Juli 1943 een bedrag aan Lippmann betaald van f 2272,78.

Volgens artikel 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen werden de bovengenoemde verordeningen geacht nimmer van kracht te zijn geweest.

Na 30 Juni 1943 heeft Pensioenrisico niets meer aan Koppens betaald.

Koppens verzoekt: a. de „overdracht" van haar rechten nietig te verklaren;

b. den „afkoop" nietig te verklaren;

c. Pensioenrisico te veroordeelen tot uitbetaling aan haar van alle termijnen, verschenen sedert de „overdracht" harer rechten aan Lippmann; met veroordeeling van Pensioenrisico in de kosten van het geding; Lippmann heeft zich gerefereerd.

Pensioenrisico heeft voorop gesteld, dat omtrent vorderingen als de thans ingestelde een bijzondere wettelijke regeling wordt voorbereid; zij heeft betoogd, dat het daarom gewenscht is, dat de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel zich van een beslissing onthoudt of haar uitspraak voorloopig opschort.

Zij heeft voorts verklaard bij monde van haar bovengenoemden vertegenwoordiger geen bezwaar te hebben tegen inwilliging van de boven onder a en b weergegeven verzoeken, doch zij heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek onder c; met veroordeeling van Koppens in de kosten;

Deze afwijzing heeft zij als volgt verdedigd: Ook al worden de verordeningen van den Rijkscommissaris, waarover het ten dezen gaat volgens artikel 16 van het besluit bezettingsmaatregelen geacht nimmer van kracht te zijn geweest, daarmee is nog niet gezegd, dat geen rekening moet worden gehouden met hun bestaan in Juni en Juli 1943. Artikel 30 immers van dit besluit voegt er aan toe, dat aan de bepalingen ervan, krachtens welke bezettingsmaatregelen geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, geen rechten kunnen worden ontleend, zoolang geen bijzondere voorziening is getroffen, omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan. Zoolang dus niet ingevolge artikel 23 van het Besluit herstel rechtsverkeer een bijzondere voorziening is gegeven omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen van de in dezen spelende verordeningen van den Rijkscommissaris, kan op hun krachteloosheid geen beroep worden gedaan. Die voorziening is er nog niet; zij wordt eerst thans gevraagd. Zij was er a fortiori niet in 1943. Dit feit wordt niet ongedaan gemaakt, doordat zij achteraf gegeven wordt. Ook dus wanneer de rechtsbetrekking tusschen Koppens en Pensioenrisico wordt hersteld, waartegen op zich zelf geen bezwaar bestaat, dan nog moet er rekening mee worden gehouden, dat in 1943 Pensioenrisico gehouden was tot betaling aan Lippmann en hierdoor werd bevrijd. Deze bevrijding blijft ten gunste van Pensioenrisico bestaan krachtens artikel 33 van het besluit herstel rechtsverkeer; ook na herstel der op 30 Juni 1943 geëindigde rechtsbetrekking. Zij kan dus niet worden veroordeeld tot de door Koppens verzochte betaling.

Van den kant van Koppens is hiertegenover betwist, dat art. 30 van het besluit bezettingsmaatregelen in dezen iets ter zake zou doen, en verder opgemerkt, dat de bovengenoemde verordeningen van den Rijkscommissaris ook reeds nietig waren kracht-

tens artikel 46 van het landoorlogsreglement. Er heeft dus nimmer een verplichting bestaan van Pensioenrisico tot betaling aan Lippmann, zoodat Pensioenrisico zich niet kan beroepen op artikel 33 van het besluit herstel rechtsverkeer. Zij heeft betaald aan iemand, die niet haar schuldeischer was en is dus niet gekwetst.

Zij zou dit ook niet zijn, indien men uit zou moeten gaan van de verbindende kracht der verordening van 11 Juni 1943. Deze immers schreef in de eerste plaats betaling voor van de contractueele afkoopsom, indien deze bestond; hetgeen hier niet het geval was. In de tweede plaats schreef zij een bepaalde betaling voor, als de overeenkomst niet voorzag in de mogelijkheid van afkoop. Dit geval deed zich hier ook niet voor. Er was hier een derde geval aanwezig: de afkoop was nadrukkelijk uitgesloten. Voor dit geval was in de verordening geen betaling aan Lippmann voorgeschreven.

Ook al aanvaardt men voor zich de juistheid dezer betwisting en dezer opmerkingen niet, dan nog moet men toegeven, dat zij een nadere overweging waard zijn. Pensioenrisico had daarom niet aan Lippmann mogen betalen dan na een daartoe strekkende veroordeeling door den rechter; zij had zich hiertoe moeten laten dagvaarden. Hiertoe en tot het nemen van andere maatregelen, die konden strekken tot behoud harer rechten voor Koppens, was Pensioenrisico te eerder verplicht, omdat zij, als iedereen destijds, wist aan welken roof de verordening van 11 Juni 1943 uitvoering bedoelde te geven. Er hebben dus „bijzondere redenen” bestaan als bedoeld in het laatste lid van artikel 33 van het besluit herstel rechtsverkeer, op grond waarvan Pensioenrisico betaling had moeten weigeren. Nu zij dit niet heeft gedaan, kan de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel toch in elk geval in zoover van het eerste lid van dat artikel 33 afwijken, dat zij de betaling niet bevrijdend acht; en hiervoor bestaat alle aanleiding.

Deze aanleiding bestaat ook hierom, omdat het door Pensioenrisico ingenomen standpunt zou leiden tot een volkomen onbillijke verrijking te haren behoeve. Pensioenrisico immers heeft slechts uitgekeerd drie vierde van de reserve. Zij zou dus een ongemotiveerde winst overhouden van een vierde hiervan. Hiervoor bestaat geen aanleiding. Wordt zij tot de verzochte betaling veroordeeld, dan staat hier niet tegenover dat de overgehouden premiereserves te gering zijn. Een rechtspersoon als Pensioenrisico heeft uiteraard vele soortgelijke verplichtingen jegens Joodsche bevoordeelden als in dit geval jegens Koppens. Waarschijnlijk is (en het bedrijf van Pensioenrisico berust op waarschijnlijkheidsrekeningen), dat van deze bevoordeelden een soortgelijk percentage den oorlog heeft overleefd als van de totale groep van Joodsche burgers. Men schat dit percentage op ongeveer 16 %. Dit beteekent, dat, wanneer Pensioenrisico in het geval—Koppens en soortgelijke gevallen wordt veroordeeld tot nakoming, zij haar verplichtin-

gen ten volle kan voldoen uit dat deel der premiereserves, dat zij in kas heeft gehouden, terwijl zij dan nog een bedrag overhoudt van ongeveer 9 % van het gezamenlijk bedrag der voor Joodsche bevoordeelden aangelegde reserves. Er zijn ook hierom „bijzondere redenen” tot afwijking van het eerste lid van artikel 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, indien men dit al toepasselijk zou achten.

Pensioenrisico heeft deze uiteenzetting bestreden met de mededeeling, dat haar eigen Joodsche portefeuille niet tot deze gunstige uitkomst zou leiden, terwijl tegenover het door Koppens geschildeerde sterftevoordeel met betrekking tot de gezamenlijke verplichtingen van den aard als in dit geding aan de orde komt, sterftenaadeelen staan voortspuitende uit ten gevolge van eerder dan normaal overlijden ontstane opeischbaarheden. Zij heeft voorts gezegd, dat zij zich met andere levensverzekeringsmaatschappijen zoo goed en zoo kwaad als destijds mogelijk was na de verschijning van de verordening van 11 Juni 1943 heeft beraden, hoe zij zich hier tegen kon verzetten; hierbij bleek, dat zulk een verzet ten gevolge zou hebben gehad het onder beheer stellen van de zich verzettende ondernemingen, hetgeen het verlies van de waarden van alle verzekerden had meegebracht; dat zij daarom „aan den haar opgelegden dwang” heeft toegegeven;

O. dat er geen aanleiding bestaat zich van een beslissing te onthouden wegens een mischien in bewerking zijnde wettelijke regeling, daar zulks zou neerkomen op een ongeoorloofde rechtsweigering, noch ook wegens een opschorting om die reden, daar dit een onwettige schorsing zou beteekenen;

O. dat Koppens in de eerste plaats verzoekt de „overdracht” van haar rechten aan Lippmann nietig te verklaren; dat er van een eigenlijke overdracht niet is gebleken, doch bij de mondelinge toelichting op 18 Februari 1946 is komen vast te staan, dat Koppens hiermee heeft bedoeld den overgang in gevolge de verordening van 11 Juni 1943; dat tegen deze lezing te minder bezwaar behoeft te bestaan, nu Pensioenrisico heeft verklaard tegen inwilliging van dit verzoek geen bezwaar te hebben; dat deze inwilliging gerechtvaardigd wordt door artikel 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat Koppens in de tweede plaats verzoekt den „afkoop” nietig te verklaren, waaronder hier wel zal moeten worden verstaan de wijziging der overgegene rechtsbetrekking in diër voege, dat de overeenkomst den 30sten Juni 1943 eindigde; dat Pensioenrisico mede heeft verklaard tegen dit verzoek geen bezwaar te hebben, zoodat, nu ook dit kan steunen op art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, het moet worden ingewilligd;

O. dat het geschil tusschen Koppens en Pensioenrisico neerkomt op het verschillend standpunt, dat zij innemen met betrekking tot het derde verzoek;

O. hieromtrent, dat tusschen partijen vaststaat, dat tot 11 Juni 1943 Koppens als schuldeischeres op Pensioenrisico als schul-

denaar een vordering heeft gehad als bovenschreven, zoodat Pensioenrisico slechts bevrijdend kon betalen aan Koppens;

O. dat Pensioenrisico zich van haar schuld bevrijd acht door de betaling op of omstreeks 12 Juli 1943 van een som van f 2272.78 door haar aan Lippmann;

O. dat zij hiertoe een beroep doet op art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, eerste lid, doch voor het welslagen daarvan noodig is, dat er op 12 Juli 1943 een verplichting voor haar bestond aan Lippmann te betalen;

O. dat Pensioenrisico hiervoor heeft verwezen naar de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 11 Juni 1943 no. 54, doch op grond hiervan een dergelijke verplichting niet kan worden aangenomen;

O. toch, dat, indien al wegens art. 30 van het Besluit bezettingsmaatregelen zou kunnen worden aangenomen, dat er ten gevolge van deze verordening, hoezeer deze volgens art. 16 van dit besluit geacht wordt nimmer van kracht geweest te zijn en bij ontstentenis hiervan ook als nimmer rechtsgeldig bestaan hebbend had moeten worden aangemerkt wegens haar strijd met de artt. 43 en 46 van het Landoorlogsreglement, in Juli 1943 voor een schuldenaar onder bepaalde omstandigheden sprake kan zijn geweest van een „bestaande verplichting” tot het doen eener „betaling” aan een ander dan zijn schuldeischer, een en ander in den zin van art. 33, eerste lid van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, dan nog dit Pensioenrisico niet zou hebben gebaat, omdat die omstandigheden in dezen voor haar zeker niet aanwezig zijn geweest;

O. immers, dat de verordening van den Rijkscommissaris een contractueele uitsluiting van afkoop, gelijk deze hier was overeengekomen blijkens het hierboven aangehaalde art. 6, ongemoeid liet en dus daaruit geen verplichting kon worden gelezen tot uitkeering van een bedrag aan Lippmann als ten dezen plaats heeft gevonden;

O. dat de vraag is geopperd, of onder een „toen bestaande verplichting” in den zin van art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet mede zou kunnen worden verstaan een toestand, ontstaan door door of vanwege den bezetter uitgeoefenden dwang, waartegen inde gegeven omstandigheden redelijkerwijze van den schuldenaar geen weerstand kon worden geveerd, en waarvan dan, in afwijking van den normalen regel, het risico op den schuldeischer zou zijn gelegd;

O. dat niet behoeft te worden ingegaan op de kwestie, of het aangehaalde begrip een zoo ruimen inhoud heeft, omdat, ook al zou dit het geval zijn, van een verplichting in dien ruimen zin niets is gebleken;

O. dat Pensioenrisico weliswaar de bovenvermelde mededeeling heeft gedaan over het beraad, dat na de verschijning van de verordening van 11 Juni 1943 heeft plaats gevonden, maar zij, hoewel hiernaar uitdrukkelijk ondervraagd op 18 Februari 1946 en hoewel haar daarna alle gelegenheid is geboden tot het doen van nadere desbetreffende, gepreciseerde mededeelingen en tot

het overleggen van bescheiden, zelfs niet tot de bewering is kunnen komen, dat zij van Lippmann een verzoek om betaling heeft gekregen, hetwelk zij, die, zelfs zonder de rechtsgeldigheid der verordening van den Rijkscommissaris aan te hoeven tasten, blijkens het hierboven over art. 6 der polisvoorwaarden opgemerkte, geenszins zonder een pleitbaar zakelijk verweer had gestaan, indien zij door Lippmann was aangesproken, toch minst genomen had behooren af te wachten, doch het niet verder heeft gebracht dan de vage en door niets gestaafe bewering, dat „bleek”, dat „verzet” dwangbeheer ten gevolge zou hebben, „hetgeen het verlies van de waarden van alle verzekerden zou meebrengen”, waarbij zij in het midden heeft gelaten, aan wien en hoe zulks bleek, wat zij in dezen onder „verzet” verstond, en wie uit het als schrikbeeld opgeroepen en destijds, zoo hier als elders natuurlijk niet onmogelijke, maar evenmin zekere beheer tot het in uitzicht gestelde verlies concludeerde met zoo groote waarschijnlijkheid, dat hierdoor een noodtoestand voor Pensioenrisico ontstond;

O. dat derhalve in casu niet kan worden aangenomen, dat er een „toen bestaande verplichting” tot betaling aan Lippmann in den zin van het eerste lid van art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer is geweest, zoodat, nog daargelaten of de uitkeering van drie vierde van de premiereserve op 30 Juni 1943, waarop Koppens zelf nooit recht had gehad, wel een betaling in dien zin was, het beroep van Pensioenrisico op deze bepaling in elk geval faalt;

O. dat, indien er wegens art. 30 van het Besluit bezettingsmaatregelen in verband met de verordening van 11 Juni 1943, anders dan hierboven is aangenomen, toch wel een in Juli 1943 bestaande verplichting tot betaling door Pensioenrisico aan Lippmann had kunnen worden aangenomen, er toch wegens het hierboven omtrent de houding destijds van Pensioenrisico overwogene alle aanleiding zou zijn geweest „bijzondere redenen” aan te nemen als bedoeld in art. 33 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ten einde ten nadeele van Pensioenrisico van het in het eerste lid bepaalde af te wijken, en zulks wegens art. 22 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer te eerder, omdat de vraag gewettigd is, of er in dezen op zich zelf wel eenige redelijke aanleiding bestond de lasten van het roofzuchtig optreden van den bezetter, hoe onaangenaam ook voor verzekeraars en hoezeer haar aanleiding vindende in de hem onwelgevallige persoonlijkheden der desbetreffende verzekerden, te brengen ten laste van hun schuldeischers, aan wier rechten evenmin b.v. een gewone diefstal van voor uitbetaling aan hen bij den verzekeraar gereed liggende gelden afbreuk zou hebben gedaan, ook al had de dief hierdoor de verzekerden willen treffen;

O. dat na de nietigverklaring ingevolge de eerste beide verzoeken de gevolgen hiervan moeten worden geregeld, waarbij, na hetgeen met betrekking tot het derde verzoek hierboven is overwogen, uit moet worden gegaan van de onderstelling dat Pensioen-

risico door de betaling van 12 Juli 1943 niet jegens Koppens is bevrijd, zoodat zij alsnog moet worden veroordeeld tot betaling van hetgeen zij sinds 30 Juni 1943 aan haar schuldij is gebleven;

O. dat ook het derde verzoek van Koppens derhalve kan worden ingewilligd met dien verstande, dat als het daarin bedoelde tijdstip wordt aangenomen 30 Juni 1943, als boven is aangegeven;

O. dat aan de inwilliging der drie verzoeken geen bezwaar in den weg is gelegd door Lippmann, die zich heeft gerefereerd;

O. dat Pensioenrisico in de kosten behoort te worden veroordeeld, zoo van Koppens als van Lippmann;

Rechtdoende:

Verklaart nietig den overgang van de rechten van Koppens op Lippmann;

Verklaart nietig de beëindiging van de bovenomschreven levensverzekering op 30 Juni 1943;

Veroordeelt Pensioenrisico tot uitbetaling van alle weduwerente-termijnen, welke sedert 30 Juni 1943 zijn verschenen, aan Koppens;

Veroordeelt Pensioenrisico in de kosten van dit geding, tot op deze uitspraak begroot aan de zijde van Lippmann op f 50 en aan die van Koppens op f 200.

No. 215.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 27 April 1946.
(Mr. De Gaay Fortman, Prof. Mr. Dr. v. d. Bergh, Mr. Schölvincq, Schout bij N. Meyer en Maj. der Inf. De Nijs Bik).

In 1943 aan een N.S.B. politieambtenaar mededeelen het uitschelden voor „Rotmoffin” en het (onder na te noemen opmerking) ter betaling aanbieden van een russisch bankbiljet van een roebel.

Aftrek van den tijd, in bewaring doorgebracht.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Cornelis Jacobus Willemsen, caféhouder, wonende te Naarden, eerder geïnterneerd in het Kamp Oude Molen te Naarden en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. J. K. M. Mathuisen.

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Naarden, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, op of omstreeks 16 Augustus 1943, en op 9 November 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, ten voordeele van den vijand:

omstreeks 16 Augustus 1943 aan den „Po-

lizei Oberleutnant” Spannenberg te Naarden, althans aan den vijand of diens helpers heeft medegedeeld, dat Hendrik Bakker zijn (verdacht) vrouw had uitgescholden voor „Rotmoffin” en ten betalingen van zijn verteringen in het café van verdachte een Russische roebel had aangeboden en aan dezen zijn portemonnaie had getoond, waarop het sovjet-embleem te weten hamer en sikkel was aangebracht, althans een rood sovjet-embleem (hamer en sikkel) op tafel had geworpen, bij het een, althans het ander zeggende: „kijk eens (daarbij wijzend op bedoeld embleem) zoover komt het hier ook nog, en dan zul je de roebel wel als betaling moeten aannemen”; althans een uitdrukking van deze strekking; en heeft medegedeeld, dat zijn vrouw hetzelfde zou kunnen getuigen; en omstreeks 9 November 1943, voor het Deutsche gerecht te Utrecht, althans in Nederland, zijn voormelde mededeelingen heeft herhaald, zonder eenige poging aan te wenden zijn vroeger gedane mededeelingen te verlichten en aldus:

1. opzettelijk H. Bakker voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving voor langer dan een maand van H. Bakker voornoemd, ten gevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de woorden „eider” en „ten betalingen”, respectievelijk in de derde en tiende regel van de te laste legging kennelijk als gevolg van een typefout aldus in de dagvaarding zijn opgenomen en het Hof deze onderscheidenlijk leest als „ieder” en „ter betaling”. wordende daardoor verdachte in zijne verdediging niet benadeeld;

O. dat verdachte, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting heeft verklaard,

dat hij op 16 Augustus 1943 te Naarden aan den Corpschef van Politie aldaar Spannenburg, die, naar hij — verdachte — toen wist, lid was van de N.S.B., heeft medegedeeld,

dat zekere H. Bakker zijn — verdacht — echtgenoot had uitgescholden voor „rotmoffin”,

dat bedoelde Bakker hem — verdachte — ter betaling van zijn — Bakker's — verteringen in het café van hem — verdachte — een Russische roebel had aangeboden, en diezelfde Bakker hem — verdachte — zijn — Bakker's — portemonnaie had getoond, waarop het sovjet-embleem, te weten hamer en sikkel, was aangebracht, en hem — verdachte — daarbij wijzende op bedoeld embleem, had gezegd: „Kijk eens, zoover komt het hier ook nog en dan zul je de roebel wel als betaling moeten aannemen”,

dat hij — verdachte — toen te Naarden ook aan Spannenburg heeft gezegd, dat zijn — verdachte — echtgenoot hetzelfde zou

kunnen verklaren.

dat hij — verdachte — gedurende de maand Augustus 1943 wist dat Deutschland toen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat het door A. A. H. Hertsenberg op ambtseed opgemaakte proces-verbaal, waarvan de Voorzitter ter terechtzitting den korten inhoud heeft medegedeeld, als verklaring van Hendrik Bakker, zakelijk gerelateerd, inhoudt,

dat hij zich op 8 Augustus 1943 in de verlofslocaliteit van G. J. Willemsen te Naarden bevond en toen in die lokaliteit: de echtgenoot van bedoelden Willemsen het woord „Rotmoffin” heeft toegevoegd en dien Willemsen een Russisch bankbiljet ter waarde van 1 roebel ter betaling van zijn — Bakker's — verteringen in gemeld café heeft aangeboden en aan dezen zijn — Bakker's — portemonnaie heeft getoond, waarop het sovjet-embleem, te weten hamer en sikkel, was aangebracht, terwijl hij — Bakker — hem zeide: „Als dat hier komt, dan zul je de roebel wel als betaling moeten aannemen”;

dat hij op 16 Augustus 1943 werd ontboden op het bureau van politie te Naarden en daar gehoord is door den N.S.B.-commandant van politie te Naarden, genaamd Spannenburg, waarbij hem — Bakker — bleek dat het ging over het voorgevallene in het café van voormelden Willemsen;

dat, toen hij trachtte alles te ontkennen, Spannenburg hem zeide, dat Willemsen een verklaring tegen hem — Bakker — had afgelegd;

dat Spannenburg hem na het verhoor mededeelde: „Ik stei je in arrest” waarop hij — Bakker — den volgenden dag werd overgebracht naar den Sicherheitsdienst te Amsterdam;

dat hij toen door den Sicherheitsdienst is gehoord, die naar hem bleek, reeds met de feiten op de hoogte was;

dat hij na verhoor werd ingesloten in een gevangenis te Amsterdam en vandaar is overgebracht naar het concentratiekamp te Vught;

dat hij vandaar is overgebracht naar de gevangenis te Utrecht, waar hij tot 9 November 1943 van zijn vrijheid beroofd is geweest en dat op evengenoemde datum de zaak voor het „Landesgericht” te Utrecht is gekomen; dat hij door genoemd gerecht tot een vrijheidsstraf is veroordeeld;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Naarden op 16 Augustus 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland aan den politieambtenaar Spannenburg — kennelijk ten onrechte in de dagvaarding Spannenburg genoemd — een helper van den vijand, heeft medegedeeld, dat Hendrik Bakker zijn (verdachtes) vrouw had uitgescholden voor „Rotmoffin” en ter betaling van zijn verteringen in het café van verdachte aan dezen een Russische roebel

had aangeboden en aan dezen zijn portemonnaie had getoond, waarop het sovjet-embleem, te weten hamer en sikkel was aangebracht, zeggende: „Kijk eens (daarbij wijzende op bedoeld embleem), zoover komt het hier ook nog, en dan zul je de roebel wel als betaling moeten aannemen”;

en heeft medegedeeld dat zijn vrouw hetzelfde zou kunnen getuigen,

en aldus:

opzettelijk H. Bakker voornoemd heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving en eenige straf door of vanwege den vijand, welk feit de vrijheidsberoving voor langer dan een maand van H. Bakker voornoemd tengevolge heeft gehad;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan verdachte meer en anders ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene volgens de wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 27, 28 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging, vrijheidsberoving en eenige straf door of vanwege den vijand”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Cornelus Jacobus Willemsen tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden.

Bepaalt dat de tijd door veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiesingen, een en ander voor den tijd van tien jaren en van het recht tot het bekleeden van ambten, voor het leven.

Beveelt de invrijheidstelling van veroordeelde.

No. 216.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 8 April 1945. (Mrs. Westeroen van Meeteren, Schepel, Kickert, Kol. Rost van Tonningen en Lt. Kol. Sieperda).

Betekenis van het element „vrijwillig” in art. 101 Sr.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Cornelis Johannes Post, auto-monteur, wonende te Vlaardingen, thans gedetineerd in de cellenbarak van de Strafgevangenis te Scheveningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in Duitschland in of omstreeks de maand Februari 1944, Nederlander zijnde en wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsmarine is getreden, immers heeft dienst genomen bij de Kriegsmarine;

O. dat verdachte ter terechtzitting het hem ten laste gelegde heeft bekend echter met uitzondering van het vrijwillig karakter zijner indiensttreding, daaromtrent verklaarende dat hij na in Duitschland tot drie jaar gevangenisstraf te zijn veroordeeld, door ambtenaren van de Gestapo voor de keus is gesteld om toe te treden tot de Waffen S.S. dan wel naar een concentratiekamp te worden gezonden; dat hij bij die gelegenheid zelfs met doodschieten is bedreigd voor het geval hij niet in Duitschen militairen dienst wenschte te treden en dat na zijn weigering om bij de Waffen S.S. in dienst te gaan tenslotte door de Duitschers genoeg is genomen met toetreding tot de Kriegsmarine waartoe verdachte onder den indruk van meerbedeelde bedreigingen heeft besloten;

O. dat bij juistheid van voorgemelde feiten verdachte niet geacht kan worden „vrijwillig” in vijandelijken krijgsmarine te zijn getreden;

O. dat naar luid van art. 101 Sr. het vrijwillig karakter der dienstneming een der elementen oplevert van het in dat artikel strafbaar gestelde misdrijf;

dat weliswaar bij hem de parlementaire geschiedenis van gezegd wetsvoorschrift dit element in de delictomschrijving is opgenomen met het oog op een bijzonder, thans niet meer van belang zijnd geval — vgl. Smidt, geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht II blz. 29, Noyon, het Wetboek van Strafrecht II blz. 101 — doch zulks naar 's Hof's oordeel niet wegneemt, dat waar de Wet in algemeene en ondubbelzinnige bewoordingen de vrijwilligheid der dienstneming als bestanddeel van het strafbaar feit heeft aanvaard en gehandhaafd, de aanwezigheid van dat element mede dient te worden bewezen, wil veroordeeling krachtens art. 101 Sr. kunnen volgen;

O. dat nu verdachte omstandig die aanwezigheid heeft betwist en de geloofwaar-

digheid dezer betwisting aanvankelijk steun schijnt te vinden in het feit dat verdachte op 26 Februari 1944 een briefkaart heeft gericht aan zijn ouders, welke uit Sennheim geschreven en blijkens stempels van de „Feldpost” ook inderdaad verzonden briefkaart zakelijk inhoudt dat „het” — waaronder kennelijk te verstaan verdachtes militaire dienstneming — voor hem „de eenigste uitweg” was en dat de reden door verdachte als hij thuis kwam, wel zou worden verteld, het Hof geen termen aanwezig acht om verdachtes voorstelling van zaken als klaarblijkelijk strijdig met de waarheid of niet ernstig gemeend ter zijde te stellen;

O. dat waar ook overigens niet uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken dat verdachte vrijwillig in vijandelijken krijgsmarine is getreden, niet wettig en overtuigend is bewezen dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft gepleegd, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat in verband met de ongegrondbevinding van de tegen verdachte gerezen verdenking van overtreding van art. 101 Sr. en de omstandigheid dat niet is gebleken van gedragingen die verdachtes gevangenhouding om andere redenen zouden wettigen, ten deze zich voordoet het geval van art. 34a lid 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging;

Rechtdoende:

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte is ten laste gelegd; Spreekt hem daarvan vrij.

Verstaat dat naar het oordeel van het Bijzonder Gerechtshof tijdens de behandeling der zaak te Zijner zitting niet van genoegzame gronden is gebleken om verdachte nog langer in bewaring te houden, zullende van deze beslissing onverwijld schriftelijk kennis worden gegeven aan den Procureur-Fiscaal.

No. 217.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 10 April 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber en Maj. van Driest).

In art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht moet als dader van het daarin strafbaar gestelde „bloomstellen” worden beschouwd hij, die een ernstig gevaar daartoe in het leven roept, hetwelk naar algemeen menscheelijke ervaring kon worden voorzien, terwijl zonder zijn persoonlijk optreden dat gevaar bij die gelegenheid niet zou zijn ingetreden.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Pieter Swidde, smid, wonende te Alkmaar, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, vierde Kamer, van 30 Januari 1946,

waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad”, en met toepassing van de artt. 28 Sr., en 1, 7, 8, 9, 26 en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren, met bepaling, dat de schuldige vijf jaren van deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan, en met onzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen, van het recht tot het bekleden van ambten en van het recht om te dienen bij de gewapende macht, alles voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel;

Gehoord de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 47, 48, 49, 50 Sr. j^o. art. 26 B.B.S., doordat het Hof requirant heeft aangemerkt als dader van het misdrijf: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood ten gevolge heeft gehad”, zulks ondanks het feit dat uit het ter beschikking staande bewijsmateriaal het bewezen verklaarde ten aanzien van requirant hoogstens zou kunnen worden beschouwd als medeplichtigheid aan het bewezen verklaarde misdrijf, indien al requirant het opzet zou hebben gehad op het plegen van dit misdrijf door den dader, quod non.

II. S., althans v. t. der artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 B.B.S. j^o. art. 1 van het Tribunaalbesluit doordat het Hof in de strafbepaling als strafverzwarende omstandigheid in aanmerking heeft genomen dat requirant gedurende de bezettingstijd lid van de N.S. B. is geweest.

III. S., althans v. t. der artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad de sententie zal vernietigen en den requirant van alle rechtsvervolging zal ontslaan;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij te Alkmaar in de maand Juli 1944, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland — nadat hij te weten

was gekomen dat Abraham Trappel naar Alkmaar was gekomen om den Jood E. Bing van wien Trappel de schuilplaats had vernomen, aan te geven — tegen gemelden Trappel heeft gezegd dat hij dat bij de Landwacht moest melden en zich vervolgens daartoe met Abraham Trappel heeft begeben naar een bij die Nederlandsche Landwacht in gebruik zijnd gebouw en aan een lid der Nederlandsche Landwacht heeft gezegd: „Hier is Trappel uit Heerhugowaard, die bij kameraad Koelemey in Heerhugowaard thuis is. Hij is vandaag aan de weet gekomen dat de jood E. Bing bij Kout, dat is tegenover Koelemey aan den Rustenburgerweg te Heerhugowaard is ondergedoken” en aldus: opzettelijk gemelden Bing en Kout heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit tezamen met andere oorzaken den dood van gemelden Bing tengevolge heeft gehad;

O. met betrekking tot het eerste middel:

dat dit aan den Raad gegrond voorkomt;

dat toch als dader van het misdrijf van art. 26 B.B.S. slechts in aanmerking komt hij die, met het vereischte opzet, een ander blootstelt aan opsporing, vervolging enz., in dier voege, dat hij een ernstig gevaar daartoe in het leven roept, hetwelk naar algemeen menschelijke ervaring kon worden voorzien, terwijl zonder zijn persoonlijk optreden dat gevaar bij die gelegenheid niet zou zijn ingetreden;

dat de handeling van requirant niet een zoodanige onmisbare schakel tot het intreden van dat gevaar vormde;

dat toch requirant's optreden blijkens de bewezenverklaring zich beperkte tot de aanwijzing, door hem gegeven aan Trappel — die naar Alkmaar was gekomen om den Jood Bing, van wien hij, Trappel, de schuilplaats had vernomen, aan te geven — dat hij dat bij de Landwacht moest melden, waarna hij zich met Trappel naar die Landwacht heeft begeben en aan deze Trappel's voornemen tot aangifte betreffende Bing, die bij Kout was ondergedoken, heeft kenbaar gemaakt;

dat deze verrichtingen van requirant niet van dien aard zijn, dat zonder deze het bovengenoemd gevaar voor die Bing en Kout bij die gelegenheid niet zou zijn ingetreden, daar toch iemand die, zooals Trappel, in Juli 1944 in de stad Alkmaar een ondergedoken Jood en diens gastheer wilde aangeven, geacht moet worden, nadat de moeder van requirant reeds op zijn voorstel tot aangifte was ingegaan, deze aangifte op haar bestemming te hebben kunnen brengen ook zonder de medewerking van requirant;

dat derhalve het bewezenverklaarde niet als daderschap van het misdrijf van art. 26 B.B.S. strafbaar is, zoodat requirant, nu medeplichtigheid aan dat misdrijf, gepleegd door een ander, hem niet is te laste gelegd en het bewezen ook niet krachtens eenige andere wettelijke strafbepaling strafbaar is, van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen;

Vernietigt de bestreden sententie;
 Rechtsdoende krachtens art. 105 R. O.:
 Ontslaat requirant van alle rechtsvervolg-
 ging.

No. 218.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
 (Tweede Kamer), 25 Maart 1946. (Mrs.
 Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-
 gens, Vice-Admiraal Vos).

Art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht
 is niet te beschouwen als een *lex specialis*
 van art. 102 Sr., daar dit laatste artikel
 betrekking heeft op de veiligheid van den
 staat, het eerste artikel daarentegen op de
 persoonlijke vrijheid en veiligheid.

Tusschen beide artikelen kan zich meer-
 daadsche samenloop voordoen.

Wijziging van de qualificatie.

(Sr. artt. 55, 57, 102; B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Adrianus Cornelis
 Manintveld, analyst, wonende te Delft,
 thans in bewaring gesteld in de Strafgewan-
 genis te Scheveningen, requirant van cas-
 satie tegen een sententie van het Bijzondere
 Gerechtshof te 's-Gravenhage van 30 Oct.
 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard
 aan: „opzettelijk in tijd van oorlog den vij-
 and hulp verleenen” en met toepassing van
 de artt. 28, 55 en 102 Sr., 1, 2, 8, 9, 11 en
 22 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf
 met ontzetting van het recht van het kiezen
 en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk
 voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor
 het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer
 Vos;

Gezien de aanzegging aan den requirant
 vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag,
 voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn per-
 soon en zijn persoonlijke omstandigheden;
 Gelet op de middelen van cassatie, voor-
 gesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van art. 102 Sr., j°. art.
 22 B.B.S.,

alsmede s., althans v. t. van art. 55 twee-
 de lid Sr., gezien volgens dit lid art. 26
 B.B.S., en hiervan het tweede of derde lid
 toepasselijk geweest ware,

tenslotte s., althans v. t. van de artt. 2,
 8, 9 en 11 B.B.S. en art. 28 Sr., daar het
 Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage in
 zijn sententie van 30 Oct. 1945 een straf
 heeft opgelegd, welke niet geacht kan wor-
 den in overeenstemming te zijn met den
 ernst van het gepleegde feit, de omstandig-
 heden, waaronder het begaan is en de per-
 soon en de persoonlijke omstandigheden van
 den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens
 den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat
 de Raad een voorlichtingsrapport zal in-
 winnen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep,
 ten laste van requirant is bewezen ver-
 klaard: „dat hij te Delft op een tijdstip in
 1942 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog
 was met Duitschland, ten behoeve van den
 vijand, per brief aan de politie te 's-Grav-
 enhage verraden heeft, dat Ludwig Simon
 en Stella Moses als ondergedoken Joden ten
 huize van zekeren Hameetman in perceel
 Oudemanstraat 515 te 's-Gravenhage ver-
 bleven, zulks terwijl hij, verdachte, begreep,
 dat kennisgeving van dat bericht aan de
 Sicherheitsdienst te 's-Gravenhage als ge-
 volg van zijn verdachte's verraad kon wor-
 den verwacht, zijnde tengevolge van dat ver-
 raad die Sicherheitsdienst tegen vermelde
 Joden opgetreden”;

O. met betrekking tot de voorgestelde
 middelen van cassatie in verband met de
 daarbij gegeven mondelinge toelichting:

dat vooreerst is aangevoerd, dat het door
 het Hof bewezenverklaarde niet kan worden
 gebracht onder art. 102 Sr. in verband met
 art. 22 B.B.S.;

dat dit middel echter onjuist is, aange-
 zien het bewezen verklaarde feit valt onder
 het verrichten van eenige daad ten voor-
 deele van den vijand, daar toch de Deutsche
 autoriteiten en in het bijzonder de Sicher-
 heitsdienst van een daad, als door requirant
 gepleegd, voordeel hadden, daar hun stre-
 ven, zooals van algemeene bekendheid is, er
 op was gericht hier te lande ondergedoken
 Joden zooveel mogelijk op te sporen en van
 hun vrijheid en in vele gevallen zelfs van
 het leven te berooven;

dat in het volgend middel is gesteld, dat
 in het onderhavige geval ook hierom het
 bewezene niet onder art. 102 Sr. mocht
 worden gebracht, daar alleen art. 26 B.B.S.
 hiervoor als bijzondere strafbepaling in den
 zin van art. 55 2e lid Sr. in aanmerking
 diende te komen;

dat dit middel eveneens onjuist is, daar
 van een zoodanige bijzondere strafbepaling
 alleen kan worden gesproken, indien deze
 laatste alle elementen van de algemeene
 strafbepaling bevat en bovendien nog een
 bijzonder element erbij, welk geval zich
 hier niet voordoet, daar het rechtsbelang
 hetwelk deze artikelen onderscheidenlijk be-
 schermen en de strafrechtelijk relevante
 strekking van de daarin strafbaar gestelde
 handelingen in zooverre uiteenloopen, dat
 art. 102 Sr. betrekking heeft op de veilig-
 heid van den staat, art. 26 B.B.S. daaren-
 tegen op de persoonlijke vrijheid en veilig-
 heid, waarbij zich gevallen kunnen voordoen
 dat een handeling naar inhoud en strekking
 het laatstgenoemde delict verwezenlijkt doch
 het eerste niet;

dat zich tusschen deze misdrijven meer-
 daadsche samenloop kan voordoen, waarbij
 de op zich zelf staande feiten, welke los van
 elkaar kunnen plaats vinden, samengaan,
 hetgeen onder meer het geval zal zijn, in-
 dien het doel hetwelk de dader zich met
 betrekking tot de persoonlijke vrijheid of
 veiligheid van zijn slachtoffer voor oogen
 stelt, eerst verwezenlijkt wordt wanneer de

vijand, dus de Duitse bezetter, dit slachtoffer opspoor, vervolgt, van zijn vrijheid beroofd of een nog verdergaande inbreuk op zijn persoon begaat, terwijl dit laatste uit de doelstellingen van den vijand consequent voortvloeit;

dat alsdan de hulp aan den vijand, het verrichten van een daad ten zijnen voordeele, te weten het bevorderen van zijn doelstellingen, zoowel in de handeling van den dader als in zijn opzet noodzakelijkerwijs is inbegrepen;

dat de Raad van oordeel is, dat dit geval zich hier voordoet, daar in de bewezenverklaring ligt opgesloten, dat requirant, die zich kennelijk van de bedoelde Joodsche onderduikers wilde ontdoen ongeacht welke gevolgen dit voor hen zou kunnen hebben, hiertoe gebruik maakte van het streven van den bezetter, de joden in hun vrijheid aan te tasten;

dat in verband hiermee de qualificatie moet worden gewijzigd zooals hieronder zal worden aangegeven;

dat het laatste middel opkomt tegen de strafoplegging, echter ten onrechte;

dat toch requirant, die blijkens een in Januari 1944 omtrent hem uitgebracht reclasseringsrapport, hetwelk thans is overgelegd, herhaaldelijk goede kansen in zijn leven heeft gehad, telkens weer deze kansen verspeelde, reeds meermaalen ernstige diefstallen pleegde, en wordt gekenmerkt door een minderwaardig karakter, waarbij de Raad noch in genoemd rapport, noch in hetgeen verder bleek in deze strafzaak, gevens aantof welk het noodig doen voorkomen omtrent requirant psychiatrische voorlichting in te winnen;

dat requirant bij het thans bewezen verklaarde toonde de hoogste belangen van zijn medemenschen op dusdanige wijze aan zijn zelfzuchtige oogmerken op te offeren, dat dit de door het Hof opgelegde straffen, en in het bijzonder de doodstraf, rechtvaardigt;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en het daarbij aangehaalde art. 55 Sr.;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Qualificeert het bewezen verklaarde als:

1. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”;

2. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootsteller aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 B.B.S. bedoeld, meermaalen gepleegd”;

Verstaat, dat mede worden aangehaald de artt. 57 Sr. en 22 en 26 B.B.S.;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 219.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 6 Februari 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Kol. Tollenaar).

Bewezenverklaring niet behoorlijk met redenen omkleed.

Dagvaarding nietig, omdat in casu het element, dat de schuldige heeft gebruik gemaakt (of bedreigd te maken) van macht, gelegenheid of middel hem door den vijand of het feit der bezetting geboden, door een feitelijke omschrijving had moeten zijn uitgewerkt.

(Sr. art. 287 j°. art. 1 BBS.; Sv. art. 261.)

Op het beroep van 1. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, 2. Cornelis van der Kley, zonder beroep, wonende te Groningen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van 15 October 1945, waarbij de tweede requirant terzake van „doodslag, waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van gelegenheid en middel, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden” met toepassing van de artt. 9, 10, 28, 31 en 287 Sr., 1, 3, 8, 9 en 11 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, met ontzetting van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber;

Gezien de aanzegging aan den tweeden requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op het middel van cassatie door den eersten requirant voorgesteld, luidende:

V. t. en n.-t. van de artt. 9, 10, 287 Sr., 1, 11, 29 B.B.S., 16, 20 Besluit op de Bijzondere Gerechthoven, door den verdachte niet tot de doodstraf te veroordeelen.

Gelet op de middelen van cassatie door den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sr. j°. art. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), de artt. 1, 2, 3, 7, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), 287, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzondere Gerechtshof een straf en bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, of de persoon of de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde.

II. S., althans v. t. van de artt. 338 t/m 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., j° artt. 1, 2 en 3 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), de artt. 287, 300 t/m

302, 307 en 308 Sr., alsmede alle artikelen in het Wetboek van Strafrecht, waarin de uitdrukkingen opzet of oogmerk als bestanddeel voorkomen, speciaal de artt. 96 lid 4, 358bis en 225 Sr., doordien het Bijzondere Gerechtshof het bewijs dat de veroordeelde een kogel op Eland heeft afgevuurd „met het oogmerk opzettelijk Leendert Eland van het leven te beroven” uitsluitend heeft afgeleid hieruit, „dat verdachte, stilstaande, na tot drie malen toe geroepen te hebben” „staan”, met gestrekte rechterarm mikkende op de vluchtende Flipse en Eland, die zich toen op een afstand van ongeveer veertig meter, althans op korten afstand, van hem, verdachte, bevonden, uit een met scherp geladen revolver in de richting van die twee personen heeft geschoten, waarbij het Hof aanneemt, dat die handeling de strekking had een dier personen te doden, zulks ten onrechte omdat:

a. in de hierboven geciteerde overweging niet is opgenomen, dat Eland en Flipse kort bij elkaar liepen, in dezelfde richting wegliepen, kortom zoodanig dicht bij elkaar bevonden, dat een kogel in de richting mede moest treffen de ander, althans waarschijnlijk daartoe gegeven was;

b. de overweging aan het slot „dat die handeling de strekking had een dier personen te doden” geenszins ziet op de vraag van het opzet, doch uitsluitend op de oorzakelijkheid en wel in den zin van oorzaak als „de factor, welke de strekking heeft om in de gegeven omstandigheden het gevolg te doen intreden (aldus de omschrijving van Pompe, 2e druk, blz. 69);

c. in de geciteerde overweging van het Hof gemist wordt de overweging, dat bij verdachte de wetenschap gegeven was dat in het gegeven geval de handeling de strekking had om onder de gegeven omstandigheden het gevolg te doen intreden (aldus de formulering van Pompe, 2e druk, blz. 127), zijnde in tegendeel ten deze veel-
 eer aannemelijk dat verdachte wien het uitsluitend om Flipse te doen was, deze wetenschap niet heeft gehad;

d. uit de overweging van het Hof, dat de handeling de strekking had om of Eland of Flipse te treffen volgt dat het Hof gedacht heeft aan een trefkans van 50%, waarbij het Hof heeft vergeten te verdiscontereeren de zeer groote kans dat verdachte op een afstand van veertig meter in de opgewonden toestand, waarin hij verkeerde, de omstandigheid dat hij slechts 4 maal van zijn leven geschoten had, en dat de twee personen zich in een overhaaste vlucht bevonden, in zijn schot geen doel zou kunnen treffen, waaruit volgt dat hier op zijn hoogst een trefmogelijkheid was gegeven van $33\frac{1}{3}$ pCt., althans een veel kleinere trefkans;

dat hieruit volgt dat het Hof ten deze heeft aangenomen de aanwezigheid van z.g. voorwaardelijk opzet, dat immers steeds bij mogelijkheidsbewustzijn optreedt, zonder dat op eenigerlei wijze wordt gemotiveerd hoe het Hof tot het aannemen van dit voorwaardelijk opzet komt. Er blijkt namelijk niets

van een bepaalde psychische gesteldheid, waarbij de verdachte, de dood van Flipse, altijd volgens de tenlastelegging, beoogende, de eventuele dood van Eland op den koop toe heeft genomen, noch de overweging dat gebleken zou zijn, dat verdachte ook zou hebben gehandeld indien hij de dood van Eland als zeker zou hebben verondersteld, noch ook dat verdachte liever schoot en de dood van Eland zag komen dan dat hij, onder de gegeven omstandigheden, had willen nalaten van zijn revolver gebruik te maken;

e. uit de cumulatie in de tenlastelegging „met het oogmerk opzettelijk Leendert van Eland van het leven te beroven”, volgt dat de tenlastelegging hier de uitdrukkingen oogmerk en opzet als tegenstellingen, althans als verschillende begrippen beschouwt, zoodat het ervoor moet worden gehouden, dat ten laste wordt gelegd, dat verdachte het andere oogmerk, de bedoeling had om juist Eland en geen ander te treffen, zulks terwijl uit het geheele proces-dossier, alsmede uit de in de sententie opgenomen bewijsmiddelen, zonneklaar blijkt, dat het verdachte uitsluitend beoogde om Flipse overeenkomstig het hem gegeven bevel te zijner beschikking te houden, waarvoor hij immers met zijn leven borg stond, terwijl het hem volmaakt onverschillig was of Eland al dan niet zich van het bureau Stieltjesplein verwijderde,

f. hier zeer duidelijk gegeven is, even aangenomen de juistheid dat verdachte heeft gemikt op personen, een poging tot doodslag op Flipse, in meerdaadsche samenloop gecombineerd met dood door schuld ten aanzien van Eland (aberratis ictus), waarbij nogmaals uitdrukkelijk er op wordt gewezen, dat uit niets blijkt, dat verdachte, schietende, het besef had van de mogelijkheid of zelfs de waarschijnlijkheid dat hij daarmede tevens Eland kon treffen, gelijk dat tevens het geval is bij de klassieke voorbeelden van Thomas van Bremerhaven en de Aanrander van den Koning, die een bom werpt in diens rijtuig, waarin andere personen zijn gezeten op wie de dader het niet gemunt heeft. Treffend hierbij is dat het Hof nalaat te overwegen, dat de kogel de strekking had om zowel Eland als Flipse te treffen, overwegende immers het Hof uitsluitend deze trefkans ten aanzien van of Eland of Flipse.

III. S., althans v. t. van de sub II vermelde artikelen, doordien de bewezen verklaarde omstandigheid uit de tenlastelegging „gebruik makende van macht, gelegenheid en middelen, hem, verdachte, door dien vijand of door het feit dier vijandelijke bezetting geboden” is

a. vooreerst een loutere qualificatie en geen feitelijke omschrijving, daar in de tenlastelegging toch feitelijk had moeten zijn omschreven waardoor, door welke omstandigheden, en waarom verdachte gebruik heeft gemaakt van de bedoelde als qualificatie omschreven machtsgelegenheid of middelen, wordende dit euvel in de tenlasteleg-

ging niet verholpen door de feitelijke overwegingen die het Hof daarna in de sententie ten beste geeft, om tot de feitelijke constructie van dit wettelijk bestanddeel van het strafbare feit conform art. 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) j^o. 287 Sr., te komen;

b. niet kan worden afgeleid uit de bewijsmiddelen, zooals deze in de sententie zijn opgenomen en bovendien daartoe geheel onvoldoende is de motiveering, die het Hof daarbij wellicht uit eigen wetenschap, althans niet uit de bewijsmiddelen, aanvoert. Uit geen der bewijsmiddelen blijkt namelijk dat verdachte tevoren technisch hoofdambtenaar was bij den Gemeentedienst te Rotterdam, dat hij lid was van de N.S.B., dat hij tijdens de bezetting bij de Staatsbrandweer was aangesteld in den rang van Kapitein, en kort daarna was bevorderd tot commandant van de Hoofdwacht aan het Stieltjesplein, in welke functie hij bewapend werd met een revolver met scherpe patronen, terwijl ook nergens uit blijkt dat verdachte des te gereeder kon handelen gelijk hij deed, nu hij als lid van de N.S.B. verzekerd kon zijn van zoo al niet straffeloosheid dan toch zeker van een niet ernstige straf, daar hij immers den bezetter geheel op zijn hand zou weten.

Al deze punten hadden in het stelsel van het Hof vooreerst in den tenlastelegging moeten zijn opgenomen en ten tweede op de terechtzitting uit wettige bewijsmiddelen moeten blijken.

Al ware zulks anders dan nog zijn de door het Hof aangevoerde punten ten eenenmale onvoldoende om te betoogen dat de veroordeelde gebruik heeft gemaakt van macht enz. hem door den vijand of de bezetting geboden: er bestaat geen enkel verband tusschen de revolver en het lidmaatschap van de N.S.B., evenmin tusschen de positie van commandant en de N.S.B., evenmin tusschen de bezetting en den vijand eenerzijds en de positie van Hoofd van den Brandweer anderzijds. Talloze ambtenaren hebben dergelijke functies bekleed, zonder enig verband met de N.S.B., de vijand of de bezetting, en talloze N.S.B.ers zijn niet in de gelegenheid geweest om een functie als de onderhavige te bekleeden. Het dragen van een revolver was eenvoudig krachtens wettelijk voorschrift verbonden aan de positie van het Hoofd van de Brandweer. N.S.B.ers droegen immers geen wapens. De overweging dat verdachte dit schot niet had kunnen lossen als hij geen lid van de N.S.B. was geweest en niet Hoofd van de Brandweer was geworden is even sterk als de overweging dat Generaal Eisenhouwer de overwinnende legers niet had kunnen leiden, indien hij niet ware geboren. Het schot dat deze ambtenaar heeft gelost heeft in zoverre met den vijand en met de bezetting te maken, als de verdachte opdracht kreeg en met zijn leven daardoor werd aansprakelijk gesteld om Flipse in zijn macht te houden, hetgeen juist het tegendeel is van het gebruik maken van machtsgelegenheid of mid-

del hem door den vijand of door de bezetting geboden. Dit middel beoogt materieel te betoogen dat het onderhavige delict niets te maken heeft met bijzondere rechtspleging en afdoende had kunnen zijn berecht door den gewonen strafrechter.

IV. S., althans v. t. van de sub II vermelde artikelen, alsmede van de artt. 10 t/m 43 Sr., alsmede van de artt. 1 t/m 73 van de Verordening 1943 no. 1 van 9 Januari 1943 (Ordnungsschutzverordnung) in verband met art. 17 van het Besluit Bezettingsmaatregelen en Lijst B daarvan (E 93), zulks mede in verband met het bekende door den Hoogen Raad tijdens de bezetting gewezen toetsingsarrest, alsmede van de artt. 1 t/m 19 van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied van 29 Mei 1940 met name art. 5 in verband met art. 17 van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93 en de daarbij behorende Lijst B. Eveneens in verband met het genoemde toetsingsarrest doordien het Hof ten onrechte heeft nagelaten de verdachte te ontslaan van alle rechtsvervolgung op grond dat hij handelde in overmacht, althans ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, althans ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegde gezag (n.l. zijn superieur Budde), althans een onbevoegd gegeven ambtelijk bevel dat verdachte ter goeder trouw als bevoegd gegeven kon beschouwen en waarvan de nakoming binnen den kring van zijn ondergeschiktheid lag (nu immers ook Flipse behoorde tot de Brandweer en weer onder verdachte's bevelen stond), terwijl tevens verdachte zeer duidelijk heeft gehandeld ter verdediging van zijn eigen lijf althans hier noodweer-exces aangenomen kan worden.

Het is zonder meer duidelijk dat verdachte krachtens zijn positie als ondergeschikte brandweerman van Budde diens bevelen had te gehoorzamen, zowel krachtens de wettelijke organisatie van den Brandweer, als krachtens de bestaande interne instructie's.

Het is verder zonder meer duidelijk dat verdachte zich aan een strafbaar feit schuldig maakte, waarop de doodstraf stond (sabotage) indien hij weigerde het bevel van Budde om Flipse vast te houden, na te komen. De bewijsmiddelen opgenomen in de sententie bieden niertoe voldoende aanknopingspunten.

V. S., althans v. t. van de sub II vermelde artikelen, alsmede 168 der Grondwet, benevens art. 20 R. O., alsmede art. 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven (D. 62), doordien het Hof ten onrechte, in strijd met voormelde artikelen, speciaal in strijd met art. 359 lid 4 Sv. ten aanzien van de opgelegde straffen slechts overweegt dat deze „in overeenstemming zijn met den bijzonderen ernstigen aard van het gepleegde misdrijf en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder dit is begaan”, welke motiveering ten eenen male onvoldoende geacht moet worden om te verklaren

waarom het Hof de buitengewoon zware straf heeft opgelegd van twintig jaren gevangenisstraf met ontzetting van het actief en passief kiesrecht voor het leven, waaraan niet afdoet dat deze standaard-motivering in normale strafzaken door den Hoogen Raad wordt aanvaard nu immers deze bijzondere procedure de Raad van Cassatie mede mag toetsen de vraag of de opgelegde straf of maatregel beantwoordt aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde, welke bevoegdheid de normale cassatie-Rechter niet toekomt omdat in een normale strafprocedure niet dergelijke zware straffen worden opgelegd, als thans bij de Bijzondere rechtspleging.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal, namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad, rechtdoende op grond van art. 105 der Wet R. O. de inleidende dagvaarding nietig zal verklaren.

Gehoord den tweeden requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie ten laste van den tweeden requirant heeft bewezen verklaard: dat hij op 6 Februari 1945 te Rotterdam, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was en Nederland door dien vijand was bezet, gebruik makende van gelegenheid en middel, hem, verdachte, door het feit dier vijandelijke bezetting geboden, opzettelijk gewelddadig, met het oogmerk om opzettelijk Leendert Eland van het leven te berooven, uit een met een scherpen patroon geladen revolver een kogel op Eland voornoemd heeft afgevuurd, welke kogel Eland voornoemd heeft getroffen en eene verwonding heeft veroorzaakt, tengevolge waarvan Eland voornoemd onmiddellijk daarna is overleden;

O. dat het eerste middel van den tweeden requirant (als ook het middel van den eersten requirant), betrekking hebbende op de strafmaat, eerst aan de orde komt, wanneer het beroep voor wat betreft de overige aangevoerde middelen zou zijn verworpen, zoodat deze laatste middelen eerst moeten worden onderzocht;

O. dat het tweede middel zich richt tegen de wijze, waarop het Hof „het oogmerk om opzettelijk Leendert Eland van het leven te berooven” uitsluitend heeft afgeleid uit de door het Hof overwogen en in het middel aangehaalde feiten;

dat het Hof daarbij niet, zooals het middel onder a betoogt, in die overweging behoefde op te nemen, dat Eland en Flipse kort bij elkaar liepen, in de zelfde richting wegliepen, kortom zoo dicht bij elkaar zich bevonden, dat een kogel in de richting (bedoeld is kennelijk: van den een) mede den ander moest althans waarschijnlijk zou treffen, daar toch dit alles, zij het ook zeer beknopt, ligt opgesloten in de zinsnede, dat verdachte „mikkende op de vluchtende Flipse en Eland” „in de richting van die

twee personen” heeft geschoten, daar een en ander bij een schot niet mogelijk is met betrekking tot twee personen, die in verschillende richtingen vanaf dengene die schiet wegvluchten, blijkende het overigens ook uit de vooraf door het Hof gebezigde bewijsmiddelen, dat Eland in draf liep naast Flipse, die op zijn rijwiel reed;

dat niet, zooals in het middel onder b wordt betoogd, in de overweging van het Hof „dat die handeling de strekking had een dier personen te dooden” het woord „strekking” uitsluitend doelt op de oorzaakelijkheid en niet op het opzet, daar toch dit woord zoowel op psychische als op fysieke gebeurtenissen betrekking kan hebben, en het Hof, gelet op het logisch verband van zijn overweging, genoemd woord kennelijk heeft gebezigd in zijn psychische betekenissen;

dat het bezwaar, in het middel onder c vermeld, door het zoo juist overwogene komt te vervallen;

dat, met betrekking tot het middel onder d, het aan den Raad ontgaat, hoe uit het aldaar gevoerd betoog over de trefkans zou volgen, dat het Hof ten aanzien van het dooden van Eland bij verdachte voorwaardelijk opzet zou hebben aangenomen, terwijl in de telastelegging niet, zooals in het middel wordt beweerd, is gesteld, dat verdachte den dood van Flipse beoogde;

dat de Raad het in het tweede middel onder e en f naar voren gebrachte als juist erkent, in zoverre dat in de bestreden sententie de bewezen verklaring, dat verdachte had „het oogmerk om opzettelijk Leendert Eland van het leven te berooven” niet behoorlijk met redenen is omkleed, daar zoodanig oogmerk niet uit de bewijsmiddelen is af te leiden, door geen nadere overweging in de sententie wordt gemotiveerd, terwijl blijkens den inhoud der sententie — als ook de overige gegevens in deze strafzaak — de tweede requirant, toen hij schoot, zich klaarblijkelijk in de eerste plaats richtte tegen Flipse, dien hij volgens ontvangen opdracht onder zijn bewaking moest houden, hebbende zijn bedoeling ten opzichte van Flipse slechts een pogingshandeling ten gevolge gehad;

dat, indien al daarnaast voor het treffen van Eland opzet, althans voorwaardelijk opzet, zou worden aangenomen, in ieder geval het mede te laste gelegde „oogmerk” daartoe niet is bewezen;

O. met betrekking tot het derde middel, dat naar het oordeel van den Raad aan de telastelegging niet steeds den eisch mag worden gesteld, dat het element, dat de schuldige gebruik heeft gemaakt (of heeft bedreigd te maken) van macht, gelegenheid of middel, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, daarin door een feitelijke omschrijving moet zijn uitgewerkt, doch dat in bepaalde gevallen zou kunnen worden volstaan met de kwalificatieve aanduiding, zooals deze in de wettelijke bepaling voorkomt, in het bijzonder in die gevallen, waarin uit den aard van

het te laste gelegde zonder meer duidelijk kan zijn, wat met genoemde macht, gelegenheid of middel is bedoeld, zoodat de verdachte kan begrijpen, welke in dit opzicht de feitelijke inhoud van de telastelegging is, tegen welken hij zich heeft te verdedigen;

dat echter in het onderhavige geval uit de feitelijk te laste gelegde handelingen niet zonder meer duidelijk is, op welke wijze verdachte daarbij van zoodanige macht, gelegenheid of middel zou hebben gebruik gemaakt, zoodat het Hof, alvorens tot de bevezene verklaring te kunnen overgaan, dan ook in een afzonderlijke overweging verschillende omstandigheden heeft genoemd, waaruit het afleidt, dat verdachte bij het plegen van het feit van zoodanige gelegenheid en middel heeft gebruik gemaakt, welke omstandigheden overigens slechts ten deele in de bewijsmiddelen van de sententie of in het procesverbaal van de behandeling ter terechtzitting van het Hof zijn vermeld;

O. dat, nu van deze omstandigheden niets in de dagvaarding is gesteld, en zij ook niet voor de hand liggen, de dagvaarding wegens onvoldoende feitelijke omschrijving van hetgeen daarin wordt te laste gelegd, nietig behoort te worden verklaard;

dat uit dien hoofde de bestreden sententie, waarin het Hof op deze dagvaarding een bevezene verklaring en veroordeeling heeft doen steunen, behoort te worden vernietigd;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Verklaart de inleidende dagvaarding nietig.

No. 226.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 April 1946. (Mr. van Walsem).

Het Besluit Reëvacuatie Kleinbedrijf (F 254) staat naast het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100). De bevoegdheid van de Kamer van Koophandel is een andere dan die van den Raad. In casu het achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk geacht en het verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25, 150a.)

*Aan den Voorzitter van de Afdeling
Rechtspraak voor den Raad voor het
Rechtsherstel,
te 's-Gravenhage.*

Geven eerbiedig te kennen:

Herman Hirsch Kupferschmidt, wonende te 's-Gravenhage, optredende in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor zijn afwezigen Vader, M. L. Kupferschmidt, als zoodanig benoemd door het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, en

Julius Elias, wonende te Arnhem, adv. en proc. Mr. I. E. Hes Bzn.;

dat M. L. Kupferschmidt door de Duitschers tijdens de bezetting is gedeporteerd naar Polen en thans als afwezige te beschouwen in den zin van het art. 84, besluit E 100, tezamen met verzoeker J. Elias, in het pand Zoutmanstraat 57, alhier, exploiteerde de fotohandel Firma Kupferschmidt, welke fotohandel sinds 1920 te 's-Gravenhage was gevestigd, terwijl omstreeks 1930 genoemd pand werd gehuurd van den eigenaar J. Noordam, wonende te West IJsselmonde, ten deze mede-gerequesteerde;

dat genoemde huurovereenkomst gedurende den laatsten tijd telkens met één jaar is verlengd en nog van kracht was, toen de fotohandel Firma Kupferschmidt door de Duitschers werd geliquideerd;

dat inmiddels in bedoeld pand is getrokken via het A.N.B.O. de Heer Geerts, wapenhandelaar, ten deze gerequesteerde, wonende, althans verblijf houdende Zoutmanstraat 57;

dat gerequesteerde voordien eveneens in de Zoutmanstraat zijn zaak sinds lange jaren had gevestigd en om hem dienende redenen, doch zonder eenige noodzaak als evacuatie bominslag of dergelijken, zijn oude pand heeft verlaten en zich gevestigd heeft in het pand Zoutmanstraat 57, hetwelk door den huurder tengevolge der Jodenvervolging werd ontruimd, van welke omstandigheden hij geheel en al op de hoogte was;

dat verzoekers het voornemen hadden om den fotohandel Kupferschmidt op den ouden voet voort te zetten en recht en belang hebben om het gedurende lange jaren door hun gebruikte pand thans weer ter beschikking te krijgen, te meer daar het Haagsche publiek het oude adres kent en aan genoemd pand voor hun zaak groote good-will is verbonden;

dat het hem niet mogelijk is op goeden winkelstand een ander pand in 's-Gravenhage te krijgen;

dat verzoekers zich gewend hebben tot de Commissie voor toewijzing van bedrijfsruimten en den Hulpdienst voor getroffen bedrijven, ressorteerende onder de Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's-Gravenhage, doch herhaaldelijk hun verzoek is afgewezen op den enkelen grond, dat genoemd pand thans niet meer beschikbaar zou zijn in den zin van het Besluit E 257;

dat dit „niet beschikbaar” zijn slechts tot grond heeft, dat gerequesteerde het pand bezet houdt;

dat echter gerequesteerde, nu hij zonder noodzaak het pand heeft betrokken, waarvan hij wist, dat het door de Joodsche huurders moest worden verlaten ten gevolge van dwang van den vijand en op grond van maatregelen, welke moeten worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest, dan ook het risico van zijn vrijwillige verhuizing dient te aanvaarden;

dat verzoekers zich dan ook niet kunnen vereenigen met de uitspraak van genoemde

Commissie voor toewijzing van bedrijfsruimten;

dat zij sinds de bevrijding doende zijn om hun bedrijf op gang te krijgen, doch hierin niet slagen tengevolge van voornoemde omstandigheden;

dat de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is de rechtsbetrekkingen, ontstaan tusschen gerequesteerde Geerts en mede-gerequesteerde, de huiseigenaar J. Noordam en verzoekers nietig te verklaren en tevens de overeenkomst, welke het ontstaan van deze rechtsbetrekkingen heeft veroorzaakt, nietig te verklaren, zijnde immers bedoelde rechtsbetrekkingen tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, en tusschen personen, allen ingezetenen van het Koninkrijk, terwijl deze rechtsbetrekkingen tot voorwerp hebben zaken en rechten, zich binnen het Koninkrijk bevindende en terwijl het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, zijnde immers de rechtsbetrekkingen tusschen gerequesteerde en mede-gerequesteerde en verzoekers en de daaraan ten grondslag gelegde overeenkomst tot stand gekomen onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, althans zonder goorloofde oorzaak of op grond van de maatregelen van den bezetter, ten aanzien waarvan door Ons of van Onzentwege is bepaald, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat mede-gerequesteerde Geerts het pand heeft verkregen op grond van een verhuysvergunning van 11 November 1942, afgegeven door het Rijks Evacuatiebureau Zuid-Holland, welke vergunning geen vestigingsvergunning is, als thans wettelijk wordt geëischt;

dat de oorspronkelijk aan den fothandel Kupferschmidt toebehoorende vloeren en étalage-betimmeringen nog steeds in genoemd pand aanwezig zijn en door den tegenwoordigen huurder worden gebruikt;

dat verzoekers voor den Raad voor het Rechtsherstel een verzoekschrift zullen indienen tot rechtsherstel van de oorspronkelijke huurovereenkomst, doch dat zij recht en belang hebben en recht en billijkheid medebrengen, dat verzoekers genoemd pand, nu gerequesteerde Geerts onwillig is om genoemd pand te verlaten, op een onmiddellijke voorziening bij voorraad, geëischt uit hoofde van onverwijlde spoed, inhoudende, dat gerequesteerde Geerts terstond het perceel Zoutmanstraat 57 zal hebben te verlaten met al de zijnen en het zijne, onder afgifte van de sleutels aan verzoekers en met verlof aan en machtiging op verzoekers om dit pand wederom te betrekken, in afwachting van het uiteindelijke rechtsherstel;

Met verzoek te bepalen bij beslissing, uitvoerbaar bij voorraad zonder borgtocht en op de minuut, zoo noodig met behulp van den sterken arm, dat gerequesteerde Geerts het pand Zoutmanstraat 57 te 's-Gravenhage onmiddellijk zal hebben te ontruimen met al de zijnen en het zijne met afgifte van

de sleutels aan gemachtigde, met bepaling, dat gerequesteerde zal hebben te betalen een dwangsom van f 100 voor iederen dag, welke hij nalatig zal zijn aan de beslissing gevolg te geven, tevens met bepaling, dat verzoekers gerechtigd zullen zijn het pand Zoutmanstraat 57 te betrekken, tevens met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift zomede de door partijen bij de mondelinge toelichting overgelegde stukken;

Gehoord partijen, de verzoekers in persoon, adv. Mr. I. E. Hes Bzn., de gerequesteerde, de N. V. Nederlandsch Wapenmagazijn voorheen S. de Jager, bij monde van haar directeur G. Th. C. Geerts, adv. Mr. H. J. Frima ter zitting van 28 Maart 1946 in het Gebouw van den Raad voor het Rechtsherstel aan de Koninginnegracht no. 24 te 's-Gravenhage;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenstaand verzoekschrift;

O. dat de verzoekers bij de mondelinge toelichting den inhoud van het verzoekschrift hebben gewijzigd in dezer voege, dat het pand Zoutmanstraat no. 57 sinds 1 Januari 1943 is gehuurd en wordt gebruikt, niet door G. Th. C. Geerts, maar door de Naamlooze Vennootschap Nederlandsch Wapenmagazijn voorheen S. de Jager, gevestigd te 's-Gravenhage, waarvan directeur is G. Th. C. Geerts, zoodat als gerequesteerde moet worden aangemerkt, niet genoemde Geerts, maar genoemde Naamlooze Vennootschap;

O. dat de gerequesteerde bij de mondelinge toelichting in de hoofdzaak het volgende heeft betoogd:

dat de beslissing in deze zaak behoort, niet bij den Raad voor het Rechtsherstel, doch ingevolge het Besluit reëvacuatie-vestiging kleinbedrijf 1945 F 257 bij de Kamer van Koophandel, zoodat de Raad voor het Rechtsherstel in deze niet is bevoegd;

dat de Kamer van Koophandel ingevolge art. 4 van genoemd Besluit aan de gerequesteerde goedkeuring heeft verleend in het pand Zoutmanstraat no. 57 te blijven en de Raad voor het Rechtsherstel niet is een beroepsinstantie ten aanzien van beslissingen van de Kamer van Koophandel, zoodat de verzoekers bij de beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel geen belang hebben en het niet waarschijnlijk is, dat een verzoek ten principale zal worden toegewezen;

dat de huurovereenkomst tusschen de gerequesteerde en den eigenaar op normale wijze is ontstaan en de A.N.B.O. met deze zaak nooit iets te maken heeft gehad, terwijl andere feiten voor de toepasselijkheid van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 niet zijn gesteld, zoodat het ook om die reden niet waarschijnlijk is, dat een vordering ten principale zal worden toegewezen;

dat het achterwege laten van ingrijpen in

dit geval om verschillende redenen niet onredelijk is;

O. dat de gerequesteerde heeft geconcludeerd, dat de Raad voor het Rechtsherstel ten deze zich zal verklaren niet bevoegd, althans de verzoekers in hunne vordering zal verklaren niet-ontvankelijk of hun die zal ontzeggen, met veroordeeling van verzoekers in de kosten van het kort geding;

In rechte:

O. dat op grond van het verzoekschrift en het gevoerde debat benevens de wederzijds overgelegde stukken de volgende feiten in deze vaststaan:

dat de eerste verzoeker, Herman Hirsch Kupferschmidt, bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, van 26 September 1945 op grond van art. 85 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 is benoemd tot bewindvoerder over zijn vader, Mozes Lazar Kupferschmidt, die tijdens de vijandelijke bezetting door de Duitschers is weggevoerd naar Polen en thans is te beschouwen als afwezige in den zin van art. 84 van voormeld Besluit;

dat genoemde Mozes Lazar Kupferschmidt te zamen met den tweeden verzoeker, J. Elias, in het pand Zoutmanstraat no. 57 te 's-Gravenhage exploiteerde den „fotohandel Kupferschmidt”, welke fotohandel sinds 1920 te 's-Gravenhage was gevestigd en waarvoor omstreeks 1930 genoemd pand werd gehuurd van den eigenaar J. Noordam;

dat blijkens het door de verzoekers overgelegde laatste huurcontract d.d. 26 September 1940, gesloten door bemiddeling van het Woningbureau Falkenburg & Co. te 's-Gravenhage tusschen den eigenaar J. Noordam als verhuurder en Mozes Lazar Kupferschmidt als huurder, een huur was aangegaan voor den tijd van één jaar en één jaar optie, ingaande op 1 Januari 1941 en eindigende op 31 December 1941 of 31 December 1942, tegen een jaarlijksche huurprijs van f 1350, met bepaling onder meer dat, indien partijen uiterlijk drie maanden vóór het expireeren van den huurtijd geen nieuw contract zouden hebben geteekend, de huur zou eindigen op 31 December 1942;

dat de huurder heeft gebruik gemaakt van het jaar optie, doch partijen niet uiterlijk drie maanden vóór het expireeren van den huurtijd een nieuw contract hebben geteekend, zoodat de huur is geëindigd op 31 December 1942;

dat intusschen in Juli 1942 de fotohandel Kupferschmidt, als Joodsche onderneming, vanwege den vijandelijken bezetter door den S.S.-man Herman Heukels was geliquideerd en dit kennelijk de reden is geweest, waarom de huur niet is verlengd;

dat blijkens een door de gerequesteerde overgelegd nieuw huurcontract d.d. 12 December 1942, gesloten door bemiddeling van het Woningbureau Falkenburg & Co. te 's-Gravenhage tusschen den eigenaar J. Noordam als verhuurder en de gerequesteerde als huurster, het pand Zoutmanstraat no. 57 op dien dag is verhuurd aan de gere-

questeerde voor den tijd van drie jaren, ingaande op 1 Januari 1943 en eindigende op 31 December 1945, tegen een jaarlijksche huurprijs van f 1350, met bepaling onder meer dat, indien partijen uiterlijk drie maanden vóór het expireeren van den huurtijd geen nieuw contract zouden hebben geteekend, de huur zou eindigen op 31 December 1945;

dat sinds 1 Januari 1943 de gerequesteerde is gevestigd in meerbedoeld pand en partijen mondelijk zijn overeengekomen, dat na 31 December 1945 de huur met één jaar werd verlengd;

dat bij beschikking van de Commissie voor Toewijzing van Bedrijfsruimte (Hulpdienst voor getroffen Bedrijven van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland) d.d. 23 November 1945 is bepaald, dat de bedrijfsruimte in het perceel Zoutmanstraat no. 57 niet aan den eersten verzoeker, H. H. Kupferschmidt, is toegewezen;

dat voorts bij beschikking van de Commissie als bedoeld bij art. 7 lid 5 van het Besluit reëvacuatie-vestiging kleinbedrijf F 257 d.d. 7 Februari 1946 nogmaals is bepaald, dat de bedrijfsruimte in het perceel Zoutmanstraat no. 57 niet aan den eersten verzoeker, H. H. Kupferschmidt, is toegewezen en dat aan dezen geen toestemming is verleend om aldaar te wonen en zijn bedrijf daarin uit te oefenen;

dat daarentegen bij beschikking van genoemde Commissie d.d. 8 Februari 1946 is bepaald, dat het perceel Zoutmanstraat no. 57, omvattende bedrijfsruimte en bewoning, met ingang van 8 Februari 1946 aan de gerequesteerde is toegewezen om aldaar te wonen en om haar kleinhandel in wapens en munitie daarin uit te oefenen;

O. dat de verzoekers niet hebben bewezen hun stelling dat de gerequesteerde „in bedoeld pand is getrokken via het A.N.B.O.”, doch veeleer het tegendeel aannemelijk is, vermits het onderhavige pand toebehoorde aan een niet-Joodsche eigenaar, zoodat daarop niet van toepassing was de Verordening No. 154/1941 betreffende het Joodsche gronden huizenbezit, terwijl het door de gerequesteerde overgelegde huurcontract d.d. 12 December 1942 is gesloten via het Woningbureau Falkenburg & Co., dat daarbij optrad niet namens of voor de A.N.B.O., maar voor den eigenaar;

O. dat de gerequesteerde heeft betoogd, dat de beslissing in deze zaak behoort, niet bij den Raad voor het Rechtsherstel, doch ingevolge het Besluit reëvacuatie-vestiging kleinbedrijf 1945 F 254 bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken en de considerans van dat Besluit duidelijk zou aanwijzen, dat hier een afzonderlijke regeling voor gevallen als deze is tot stand gekomen;

O. te dien aanzien, dat het zoeven genoemd Besluit volgens zijn considerans bevat een regeling voor de hernieuwde vestiging van middenstandsbedrijven, welke als gevolg van door of vanwege den bezetter getroffen maatregelen zijn geëvacueerd of

opgeheven;

dat daarbij aan de Kamer van Koophandel en Fabrieken is verleend de bevoegdheid tot rechtsherstel voor zoover betreft de uitoefening van een bepaald bedrijf in een bepaalde inrichting, maar deze bevoegdheid een andere is dan die, welke krachtens het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 toekomt aan den Raad voor het Rechtsherstel om een tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen nieuwe huurovereenkomst betreffende het betrokken perceel nietig te verklaren en de oude huurovereenkomst te doen herleven;

O. dat mitsdien de Raad voor het Rechtsherstel ten deze wèl bevoegd is, maar verwacht mag worden, dat die Raad bij het vormen van zijn oordeel over de vraag, of een ingrijpen als zoeven bedoeld redelijk of onredelijk is, rekening zal houden met voormelde beschikkingen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken, gelijk omgekeerd verwacht mocht worden, dat deze Kamer bij het vormen van haar oordeel zou rekening houden met een eventueel voorafgegaane beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel (vgl. de uitspraak van den Raad, Kamer te Amsterdam, van 11 Januari 1946, Na-oorlogscbe rechtspraak No. 79);

O. dat bovendien een ingrijpen van den Raad practische beteekenis zou missen, immers als gevolg van voormelde beschikkingen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken niet zou kunnen leiden tot het door de verzoekers beoogde doel om den fotohandel Kupferschmidt op den ouden voet voort te zetten in het pand Zoutmanstraat no. 57, nu bij die beschikkingen dat pand is toegewezen, niet aan de verzoekers, maar aan de gerequesteerde en de Raad niet de bevoegdheid heeft die beschikkingen te vernietigen of op andere wijze buiten werking te stellen;

O. voorts, dat naar Ons aanvankelijk oordeel de bedoelde beschikkingen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken ook juist zijn en een ingrijpen van den Raad in voege als verzocht onredelijk ware, omdat na het eindigen van de huurovereenkomst tusschen den eigenaar en Mozes Lazar Kupferschmidt op 31 December 1942 in redelijkheid niet kon worden verlangd, dat de eigenaar het pand zou vrijhouden voor dien Joodschen huurder, van wien onbekend was, of en wanneer hij zou terugkeeren, terwijl de eigenaar het pand kon verhuren aan een niet-Joodsche en goeode nieuwe huurster;

dat bovendien het bedrijf van de verzoekers niet onverbrekkelijk is verbonden aan het pand Zoutmanstraat no. 57 en dat bedrijf aan veel minder beperkende bepalingen onderhevig is dan de wapen- en munitiehandel van de gerequesteerde, zoodat de verzoekers gemakkelijker dan de gerequesteerde een nieuw geschikt pand ter beschikking kunnen krijgen;

O. dat mitsdien naar Ons aanvankelijk oordeel art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 in deze niet van toepassing is en ook voor het overige het achter-

wege laten van ingrijpen in deze niet onredelijk is;

O. da bij dit alles geenszins wordt voorbijgezien, in welke moeilijke omstandigheden de verzoekers zijn geraakt door de maatregelen van den Duitschen bezetter, jegens hen genomen alleen omdat zij zijn van Joodschen bloede, en zulks Ons aanleiding geeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken in overweging te geven den verzoekers spoedig een geschikt pand toe te wijzen;

Rechtdoende in kort geding;

Verklaren Ons in deze bevoegd tot het treffen van een voorziening bij voorraad;

Wijzen echter het verzoek af;

Compenseeren de kosten in dezer voege, dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 221.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 April 1946.
(Mrs. Raedt, Mijnsen en Hoog).

Gerequesteerde, vroeger employé van requesrant, heeft de zaak van verzoeker overgenomen en welert, na terugkeer van requesrant, de zaak weer over te dragen aan verzoeker.

Overdracht van de zaak nietig verklaard met bepaling, dat de zaak van gerequesteerde is gebleven de zaak van verzoeker, met veroordeeling van gerequesteerde tot betaling aan verzoeker van de behaalde winst, een bedrag van f 500 per jaar, en afgifte van de winkelinventaris.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 24 en 30.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 24 October 1945 aan den Raad ingediend door den procureur Mr. J. H. Polenaar, als gemachtigde van Ernst Eduard Bergman, koopman, wonende te 's-Gravenhage, Statenlaan 81;

Gezien het verzoekschrift dd. 7 Januari 1946 van den gerequesteerde B. G. Nugteren, koopman, wonende te Amsterdam, procureur Mr. J. M. D. Lijberse;

Gehoord partijen en hare raadslieden en gehoord de verklaringen der getuigen Hiemstra en Favier;

O. dat tusschen pp. vaststaat, dat verzoeker onder de firma Bergmann's Rubberhandel aan de O.Z. Achterburgwal 217 sedert 1936 een groot- en commissiehandel gedreven heeft in diverse rubberartikelen, zoowel van technische als chirurgische aard en dat gerequesteerde sedert een aantal jaren daarin werkzaam is geweest;

O. dat verzoeker thans stelt, dat hij, toen hij in 1942 als jood moest voorzien, dat zijn zaak door de bezetters zou worden stilgelegd, gerequesteerde heeft voorgesteld, dat deze onder eigen naam in de voor verzoeker gehuurde lokaliteiten een eigen zaak zou openen, naar welke activa van verzoekers zaak

zouden worden overgeheveld, waarbij hij voorop stelde, dat dit in beider belang was, daar hij op die wijze zijn zaak voor het geval van zijn terugkeer zou redden, doordien dan de oude firma zou herleven en de nieuwe weer zou worden opgeheven en gerequesteerde aldus de zaak zou redden, waarin hij zijn brood verdiende; dat gerequesteerde daarmede accoord ging en verzoeker alle boeken, bescheiden, klanten- en leverancierskartotheek etc. benevens een bedrag van f 3000 als werkkapitaal aan hem heeft overgedragen; dat verzoeker in begin 1943 is gedeporteerd en eerst eind Juli 1945 is teruggekeerd en toen moest ervaren, dat gerequesteerde het standpunt innam, dat, nu hij zoolang, zelfstandig is geweest, hij niet meer in andermans dienst wil treden en evenmin „zijn” zaak opgeven, terwijl hij niet bereid is van de inkomsten der zaak gedurende de tijd, dat zij onder de camouflagenaam Nugteren gedreven is, rekening en verantwoording te doen;

O. dat verzoeker thans vraagt:

1. dat de Raad verstaan, dat de overdracht van de camouflagezaak nietig en van onwaarde is en dat deze zaak, nu onder de firma Nugteren gedreven, is gebleven de zaak van verzoeker;

2. dat de Raad gerequesteerde zal veroordeelen om over het door hem gevoerde beheer en de in de zaak behaalde niet onaanzienlijke winsten rekening en verantwoording af te leggen;

3. dat de Raad gerequesteerde zal gelasten zijn firma te doen doorhalen in het Handelsregister;

4. dat de Raad gerequesteerde zal veroordeelen om de huur van het kantoor benevens het abonnement van de telefoon weer over te dragen aan verzoeker;

5. dat de Raad gerequesteerde zal veroordeelen de schade te vergoeden, die verzoeker lijdt doordat hij thans niet over zijn kantoor, adres, telefoon, archief enz. beschikt;

O. dat ter terechtzitting verzoekers gemachtigde het request zoo heeft aangevuld, dat achter archief nog wordt gelezen „machines” en inventaris;

O. dat gerequesteerde heeft ontkend, dat de zaak Nugteren slechts een camouflage zaak zou zijn geweest en heeft betoogd, dat in 1942, juist toen gerequesteerde plannen had om zich zelfstandig te maken, verzoeker hem vroeg of hij niet genegen zou zijn een zelfstandige zaak in de branche op te richten, in welk geval verzoeker hem nog van zijn klanten loopende orders ter uitvoering zou overgeven en hem ter financiering een bedrag van f 3000 zou bezorgen; dat nadat gerequesteerde hiermede accoord was gegaan, hij per 1 Januari 1942 in het handelsregister is ingeschreven en een bedrijfsvergunning heeft verkregen; dat deze nieuwe zaak niet werd gevestigd in de door verzoeker gehuurde lokaliteit, doch op een geheel ander adres, nl. O.Z. Voorburgwal 187 en dat toen tusschen partijen geen bepaalde

afspraken zijn gemaakt voor het geval verzoekers zaak weder zou kunnen werken noch minder tusschen partijen werd overeengekomen of zelfs maar besproken, dat de nieuwe zaak van gerequesteerde een camouflagezaak zou zijn ten behoeve van verzoeker;

O. dat gerequesteerde er nog op heeft gewezen, dat naast zijn nieuwe zaak die van verzoeker bleef bestaan, zoodat beide zaken onafhankelijk van elkaar stonden, en dat hij ook andere artikelen verhandelde dan verzoeker gedaan had;

O. dat gerequesteerdes voqrstelling van zaken den Raad niet overtuigend voorkomt, daar niet is in te zien welk belang verzoeker zou hebben gehad om in de zaak van gerequesteerde f 3000 te steken en waarom hij gerequesteerde zou verzoeken een zelfstandige zaak in de branche van verzoeker op te richten, indien het niet was het door hem gestelde belang om op deze wijze zijn zaak te trachten te redden;

O. echter, dat hoe dit ook moge zijn, in ieder geval door de verklaringen der getuigen Hiemstra en Favier, in onderling verband en samenhang beschouwd, is bewezen, dat de door verzoeker gestelde toedracht der zaak overeenkomstig de werkelijkheid was;

O. toch, dat de getuige Hiemstra geheel verzoekers standpunt heeft omschreven, terwijl uit de verklaring van den getuige Favier, dat bij de bezichtiging van de kantoorlocaliteiten voor de zaak van gerequesteerde is meegegaan en daarbij de leiding heeft gehad, volgt, dat verzoeker geïnteresseerd bleef in de nieuwe zaak;

O. dat het gerequesteerde niet kan baten, dat na de oprichting van de zaak van Nugteren de oude zaak Bergmann nog eenige tijd heeft bestaan, daar zeer aannemelijk is de verklaring van den getuige Hiemstra en van verzoeker, dat dit alleen geschiedde om de Duitschers een rad voor de oogen te draaien, daar deze anders gemakkelijk argwaan hadden kunnen krijgen, indien op hetzelfde moment verzoekers zaak verdween en die van Nugteren, die bekend was als een employé van verzoeker verrees;

O. dat evenmin ter zake doet of gerequesteerde in de jaren 1942—1945 wellicht ook in andere artikelen is gaan handelen dan verzoeker vroeger gehandeld had, daar dit niet belet dat de zaak van verzoeker bleef;

O. dat in casu sprake is van een rechtsbetrekking bestaande tusschen personen die beiden ingezetene van het Koninkrijk waren en dat de transactie tusschen partijen is tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa;

O. dat uit de hierboven als bewezen gang van zaken onmiddellijk volgt, dat, in casu het achterwege laten van een ingrijpen van den Raad als bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat derhalve de overdracht van de zaak van verzoeker op gerequesteerde nietig en van onwaarde moet worden verklaard en

moet worden bepaald, dat de nu onder de firma Nugteren gedreven zaak is gebleven de zaak van verzoeker;

O. wat de vordering sub 2° betreft, dat gerequesteerde heeft gesteld, dat de winst van de firma Nugteren gemiddeld f 3500 per jaar heeft bedragen, welk bedrag verzoeker als juist heeft aanvaard;

O. dat derhalve de procedure tot het afleggen van rekening en verantwoording achterwege kan blijven en alleen nog moet worden beslist, welk bedrag van de winst aan Nugteren toekomt als belooning voor zijn werkzaamheden;

O. dat verzoeker heeft aangeboden een bedrag van f 3000 per jaar, terwijl gerequesteerde f 3300 billijk heeft geacht;

O. dat de Raad, oordeelende naar redelijkheid en billijkheid het door verzoeker aangeboden bedrag voldoende acht;

O. wat de doorhaling van de firma Nugteren in het Handelsregister betreft, dat verzoeker zich bereid heeft verklaard van den eisch daartoe afstand te doen, mits gerequesteerde zich bereid verklaart het oude telefoonnummer aan verzoeker af te staan, alsmede de huur van het kantoor;

O. dat, waar gerequesteerde zich hiertoe bereid heeft verklaard de doorhaling niet behoeft te worden bevolen, terwijl de Raad aan gerequesteerde, die heeft verzocht het kantoor te mogen blijven gebruiken totdat hij een ander kantoor zal hebben gevonden, een termijn van 6 maanden gunt om een ander kantoor te zoeken, welke termijn voldoende moet worden geacht;

O. dat gerequesteerde verplicht is de navolgende goederen, welke hij nog onder zich heeft en welke afkomstig zijn van de oude zaak van verzoeker weder aan verzoeker af te geven, nl. een magazijntafel, een tafel, een brievenkast, een boekenkast, een houten magazijnstelling, gereedschap, ringsnijmachine met electromotor;

O. dat gerequesteerde nog heeft verzocht te bepalen, dat verzoeker hem daarvoor zal vergoeden de getaxeerde waarde, omdat hij destijds die goederen zelf heeft gekocht van den beheerder van de zaak van verzoeker;

O. dat de Raad echter geen termen aanwezig acht om aan gerequesteerde eenig recht op vergoeding toe te kennen;

O. toch, dat gerequesteerde deze goederen destijds koopende, dit heeft gedaan of ten behoeve van de nieuwe zaak of ten behoeve van zich zelf;

O. dat in het eerste geval uit den aard der zaak met de aankoopsom dezer goederen rekening is gehouden bij de vaststelling van de winst, welke met de nieuwe zaak is gemaakt, terwijl in het tweede geval gerequesteerde zou moeten worden beschouwd als bezitter te kwader trouw;

Rechtdoende:

Verstaat, dat de overdracht van de camouflagezaak aan Nugteren nietig en van onwaarde is en dat deze zaak, nu onder de firma Nugteren gedreven, is gebleven de zaak van verzoeker;

Veroordeelt gerequesteerde om van de behaalde winst in die zaak over de jaren 1942, 1943, 1944 en de eerste helft van 1945 aan verzoeker te betalen $3\frac{1}{2} \times f 500$ of f 1750;

Verstaat, dat gerequesteerde onmiddellijk het abonnement van de telefoon zal overdragen aan verzoeker alsmede het telefoonnummer, althans zijn medewerking ertoe zal verleenen dat de telefoondienst een en ander overdraagt;

Veroordeelt gerequesteerde om terstond aan verzoeker af te geven de voormelde goederen, te weten magazijntafel, tafel, brievenkast, boekenkast, houten magazijnstelling, gereedschap, ringsnijmachine met electromotor en wel zonder vergoeding;

Veroordeelt gerequesteerde voorts om binnen 6 maanden na heden zijn kantoor weder ter beschikking van verzoeker te stellen;

Veroordeelt gerequesteerde in de proceskosten, aan zijde van verzoeker tot heden begroot op f 50.

No. 222.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 31 December 1946.
(Mrs. Van Schaeck Mathon, Bolkestein, Houthoff, Gen.-Maj. Baron Van Voorst tot Voorst en Kap. t. Zee Van der Sande Lacoste).

Hulpverlening aan den vijand.

In 1942 en 1943 bij de Dienststelle Rosenberg te Amsterdam als portier en later als administratieve kracht (administratie van de sleutels van Joodsche woningen en taxatie van Joodsche inboedels) werkzaam zijn.

De Dienststelle Rosenberg of Einsatzstab Reichleiter Rosenberg was een hier te lande door een S.S. Obersturmführer geleide Deutsche Overheidsinstelling, welke zich bezigheeld met het liquideeren van Joodsche bezittingen en andere goederen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Jacobus Johannes Steunenberg, reiziger, wonende te Amsterdam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht.

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, op of omstreeks 10 Mei 1943, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland tezamen en in vereeniging met een ander persoon ter uitvoering van een

door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, althans alleen, opzettelijk de afgesloten kamers in de woning van de toen juist door de Duitschers weggevoerde Joodsche familie Augurkiesman aan de Sarphatistraat 96b heeft geopend met daartoe medegebrachte sleutels; die kamers heeft betreden met een leege koffer en die kamer vervolgens heeft verlaten na de koffer te hebben gevuld met niet aan hem of zijn metgezel toebehoorende goederen, een en ander zonder toestemming van de familie Augurkiesman voornoemd en aldus opzettelijk gebruik heeft gemaakt van machtsgelegenheid of middel hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen en/of om zich wederrechtelijk te bevoordeelen;

dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, in of omstreeks de jaren 1942 en 1943, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand werkzaam is geweest bij de Dienststelle Rosenberg te Amsterdam aanvankelijk als portier, later als administratieve kracht, onder meer belast met de administratie van sleutels van Joodsche woningen en ook als taxateur van Joodsche inboedels

en aldus opzettelijk in tijd van genoemden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de telastelegging ter terechtzitting op de vordering van den Procureur-Fiscaal is gewijzigd in dier voege dat na de woorden „metgezel toebehoorende goederen” zijn ingevoegd de woorden „zulk met medeneming met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening van vorenbedoelde koffer, gevuld met goederen, geheel of ten deele toebehoorende aan een of meer anderen dan aan hem, verdacht, of zijn vorenbedoelde metgezel”;

O. dat het onderzoek ter terechtzitting niet heeft opgeleverd het wettig en overtuigend bewijs van hetgeen aan den verdachte bij dagvaarding sub A, luidende als ter terechtzitting gewijzigd, is ten laste gelegd, zoodat hij daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat zakelijk onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: dat hij zich in 1942 heeft begeven naar de Dienststelle Rosenberg aan de Weteringschans te Amsterdam en daar toen portier is geworden; dat hij na eenige maanden bij die Dienststelle werd belast met allerlei administratief werk, onder meer met de administratie van sleutels van Joodsche woningen; dat hij ook wel Joodsche inboedels voor genoemde Dienststelle, toen hij daar werkte, heeft getaxeerd; dat hij in Mei en Juni 1943 nog met dat werk in dienst van die Dienststelle was belast;

getuige van Beek: dat hij op een dag in Mei 1943 met zijn vrouw komende aan de woning van de kort tevoren weggevoerde

Joodsche familie Augurkiesman aan de Sarphatistraat 96-boven te Amsterdam, waar zij waren ingekwartierd, bemerkte dat deze verzegeld was; dat er een briefje op de deuring, waarop vermeld stond dat de sleutels van de woning konden worden afgehaald bij de Einsatzstab Rosenberg aan de Weteringschans te Amsterdam; dat zijn vrouw toen op weg daarheen is gegaan en deze na eenigen tijd terugkwam tezamen met den verdachte; dat verdachte toen met hem, getuige, en zijn vrouw naar bedoelde woning is gegaan en de voordeur met een sleutel heeft geopend en hen heeft binnengelaten; dat hij ongeveer een maand later, postgevat hebbend tegenover het gebouw van de Dienststelle Rosenberg aan de Weteringschans te Amsterdam, den verdachte op een gegeven oogenblik daar naar buiten heeft zien komen;

getuige Poppelsdorf: dat zij op een dag omstreeks half Mei 1943 met haar man, den getuige van Beek, komend aan de woning van de kort tevoren weggevoerde Joodsche familie Augurkiesman, Sarphatistraat 96-boven te Amsterdam constateerde dat deze verzegeld was; dat er op de voordeur een briefje hing, dat de sleutels konden worden afgehaald bij de Einsatzstab Rosenberg aan de Weteringschans te Amsterdam; dat zij toen daarheen is gegaan en daar iemand, den verdachte, meekreeg om met haar mede te gaan naar de woning; dat verdachte, bij de woning aangekomen, deze met een sleutel opende en haar, getuige, en haar man binnenliet;

O. dat de Dienststelle Rosenberg, ook genaamd Einsatzstab Reichleiter Rosenberg, was een hier te lande voor een SS. Obersturmführer geleide Deutsche instelling, welke zich bezig hield met het liquideeren van Joodsche bezittingen en andere goederen en als zoodanig is te beschouwen als een Deutsche overheidsinstelling, en verdachte derhalve, door bij deze instelling in Dienst te treden, en voor deze te werken, den vijand hulp heeft verleend;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte het hem bij dagvaarding sub B telastegelegde heeft begaan met dien verstande dat hij te Amsterdam in de jaren 1942 en 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en Nederland ten voordeele van den vijand werkzaam is geweest bij de Dienststelle Rosenberg te Amsterdam aanvankelijk als portier, later als administratieve kracht, onder meer belast met de administratie van sleutels van Joodsche woningen en ook als taxateur van Joodsche inboedels

en aldus opzettelijk in tijd van genoemde oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, om-

dat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte naar het oordeel van het Hof tot werken in staat is;

Gezien art. 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen den verdachte bij dagvaarding sub A, zooals deze na wijziging ter terechtzitting luidt, is ten laste gelegd.

Spreekt hem daarvan vrij.

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit hem bij dagvaarding sub B ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Jacobus Johannes Steunenberg tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, waarvan de laatste vier jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

No. 223.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
12 April 1946. (Mr. baron de Vos v. Steenwijk, Mr. Kronenberg, Mr. Vos, Maj. Houtman, Kap. ter Zee v. Aller).

Opzettelijk vrijwillige indiensttreding bij het S.S. Legioen Nederland. Motiveering der doodstraf (doch met cassatiebevoegdheid).

(Besluit Buitengew. Strafrecht art. II.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen A. J. Bonthuis, wever, wonende te Enschede, thans in bewaring in het Verblif- en Bewaringskamp te Harskamp, verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Mr. J. Waller, advocaat te Arnhem;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in of omstreeks Aug. 1942 te Amersfoort althans elders in of buiten het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig heeft dienst genomen, althans in dienst is getreden bij het S.S. Legioen Nederland, wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was, althans toen al-

daar als Nederlander opzettelijk vrijwillig in krijgsveld dienst of staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden, wetende dat deze buitenlandsche mogendheid toen met Nederland in oorlog was;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard: dat hij in Augustus 1942, terwijl hij Nederlander was en wist, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was, opzettelijk vrijwillig te Amersfoort dienst heeft genomen bij het S.S. Legioen Nederland en als zoodanig dienst heeft gedaan tot de capitulatie in begin Mei 1945; dat hij onder meer van October 1944 tot Februari 1945 recruten heeft afgericht;

O. dat een proces-verbaal op 4 Dec. 1945 op ambtseid opgemaakt door J. G. L. Krabbe, rechercheur bij de P.O.D. in het district Enschede, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, o. m. inhoudt, dat Frederik Johannes Marinus Teesink, oud 25 jaren, van beroep wevershulp, wonende te Enschede, aan verbalisant heeft verklaard: dat hij verdachte Bonthuis als instructeur heeft gehad, toen hij van Dec. 1944 tot Febr. 1945 in opleiding was voor S.S.-soldaat;

O. dat het Hof door dezen inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte in Aug. 1942 te Amersfoort, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig heeft dienst genomen bij het S.S.-legioen Nederland, wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat het bewezene oplevert het misdrijf van: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, zijnde het immers van algemeene bekendheid, dat het S.S.-Legioen Nederland deel uitmaakte van de Deutsche krijgsmacht;

O. dat verdachte deswege is strafbaar, zijnde niet gebleken van omstandigheden, die zijn strafbaarheid uitsluiten;

O. wat de op te leggen straf betreft, dat ter terechtzitting de navolgende feiten zijn gebleken: na eerst vrijwillig eenige maanden Wachdienst voor den vijand te hebben verricht, heeft verdachte in Aug. 1942 vrijwillig dienst genomen bij het S.S.-Legioen Nederland en heeft hij als zoodanig den eed van trouw tot den dood aan Adolf Hitler afgelegd; hij deed Wachdienst bij het kamp van Nederland'sche gijzelaars te Haren, richtte soldaten af voor het Deutsche leger, eerst als Sturmman, later als S.S. Rottenführer-Unterscharführer, nam actief deel als commandant van een mitrailleur-groep aan den slag om Arnhem en later bij Wageningen en op de Grebbelinie en capituleerde op 6 Mei 1945 op bevel van Deutsche officieren; hij voelde zich, gelijk hij verklaarde, toen hij het bericht van de Deutsche capitulatie vernam, alsof hij een klap in zijn gezicht kreeg; hij heeft op zijn linkerbovenarm het bloedgroep-teeken A; hij is in het bezit van het Sturmabzeichen; volgens ver-

klaring van bovengenoemden Teesink, die bij verdachte in opleiding is geweest voor S.S.-soldaat, was verdachte iemand, die zijn plicht als soldaat stipt uitvoerde en die bij zijn lesgeven kon schreeuwen en schelden gelijk een echte Duitse instructeur; dat een en ander duidelijk maakt, dat verdachte zich met volle overtuiging aan de zijde — en in dienst van den vijand heeft gesteld en zich met dezen geheel heeft vereenzelvigd; dat onder deze gebleken omstandigheden naar 's Hof's oordeel het opleggen van de zwaarste straf geboden is;

Gezien artt. 101 Sr. en 1, 2, 3 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende: Verklaart bewezen, hetgeen den verdachte primair is ten laste gelegd, zooals dit hierboven als bewezen is aangenomen; Verklaart het bewezene strafbaar, met qualificatie als voormeld en verdachte deswege strafbaar; Veroordeelt den verdachte te dier zake tot de doodstraf; Verleent den verdachte verloop om beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

No. 224.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 30 April 1946. (Mr. Scholten).

Verzoek afgewezen op grond van de overweging, dat verzoeker als Duitscher moet worden beschouwd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E133)
art. 3.)

*Aan den Raad voor het Rechtsherstel
Neuhuijskade 94, 's-Gravenhage.*

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen:

Kurt Schindler, koopman, wonende te Jutphaas, Hoograven, Prinses Julianaweg 317 (post Utrecht), notaris Mr. W. H. J. Cambier van Nooten.

dat requestrant, die van Joodschen bloede is, zonder het maken van huwelijksvoorwaarden is gehuwd met Mevrouw Paula Hermine Nathalie Speth, van niet-Joodschen bloede, uit welk huwelijk op 1 September 1928 te Keulen is geboren een dochter Dagmar Karin Schindler, gedomicilieerd te Jutphaas, Hoograven, Prinses Julianaweg 317 (post Utrecht);

dat requestrant tot 18 November 1943 in het perceel aan Laan 1942 nummer 317 (thans Prinses Julianaweg 317) te Hoograven, gemeente Jutphaas, eene handelszaak in Kantoorartikelen en Kantoor machines heeft gedreven onder de Handelsnaam „Van Doorn & Co.”;

dat bovengemelde Handelszaak door de Omnia Treuhandgesellschaft te Arnheim zou worden geliquideerd ingevolge de Verorde-

ning tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, hetgeen blijkt uit een door requestrant ontvangen brief van L. Mattern, Sachbearbeiter der Omnia Treuhandgesellschaft te Arnheim, gedateerd 11 Augustus 1943; (bijlage I);

dat echter aan requestrant de mogelijkheid werd gegeven zijn Handelszaak over te dragen aan zijn dochter Dagmar Karin, als zijnde laatstgenoemde geboren uit een gemengd huwelijk, waardoor de liquidatie van bovengemelde Handelszaak zou worden voorkomen (bijlage II);

dat blijkens akte van schenking, op 18 November 1943 verleden voor notaris Mr. W. H. J. Cambier van Nooten te Vianen, meerbedoelde Handelszaak door requestrant aan zijn genoemde dochter werd overgedragen (bijlage III);

dat uit het bovenstaande volgens oordeel van requestrant voldoende blijkt dat de overdracht van zijn Handelszaak het gevolg is geweest van dwang van den vijand.

Redenen, waarom requestrant U Edel Gestrenge beleefd verzoekt bovenbedoelde overdracht geheel nietig te willen verklaren en requestrant wederom in zijn oorspronkelijke rechten te willen herstellen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand verzoekschrift, inhoudende een verzoek tot nietigverklaring eener schenking op 18 November 1943, verleden voor notaris Mr. W. H. J. Cambier van Nooten te Vianen, waarbij de handelszaak van verzoeker, gedreven onder de handelsnaam „Van Doorn & Co.” werd overgedragen aan zijn minderjarige dochter Dagmar Karin Schindler;

O. dat Felix Johannes Vorrsselmans, candidaat notaris, wonende te Vianen, in zijn hoedanigheid van bijzonder curator over voornoemde Dagmar Karin Schindler heeft verklaard met de vernietiging van bovenomschreven schenking accoord te gaan;

O. dat verzoeker, blijkens schrijven van notaris W. H. J. Cambier van Nooten te Vianen d.d. 9 April 1946 van origine Duitscher is en Ons geen bewijs is geleverd noch aangeboden, dat hij deze nationaliteit zou hebben verloren, zoodat ook zijn voornoemde dochter als hebbende de Duitse nationaliteit dient te worden beschouwd;

O. dat mitsdien ingevolge art. 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133), het vermogen van verzoeker en zijn voornoemde dochter van rechtswege in eigendom is overgegaan op den Staat en aan de beschikking van verzoeker en zijn dochter is onttrokken, weshalve het verzoek niet kan worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Wijst het gedane verzoek af.

No. 225.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 April 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en de Gaay Fortman).

Met de annexatie van Oostenrijk werden de „Oostenrijkers” Duitsche onderdanen, waarbij in het midden wordt gelaten, of Oostenrijk valt onder vijandelijk gebied en art. 1, 6 van E 133 of onder bezet gebied ex art. 1, 7 van E 133.

Vergelijking van Oostenrijk met Luxemburg, Polen en andere door Duitschland geannexeerde gebieden gaat mank. „Anschluss” met Duitschland was vóór het begin van de oorlog reeds door ons land de jure erkend.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 18 5°, 95e en 99.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift dd. 27 October 1945 van de

1. N.V. Vereenigde delfstoffen- en petroleummaatschappijen,
2. N.V. Gallia petroleummaatschappij,
3. N.V. Corodex,
4. N.V. Ned. petroleummaatschappij „Photogen”,
5. N.V. Amsterdamsche maatschappij voor industrie en handel,
6. N.V. Fanto petroleummaatschappij in liq.,
7. N.V. Maatschappij tot import van petroleumproducten „Matip” in liq.,
8. N.V. Haagsche benzineveem in liq.,
9. N.V. Maatschappij voor opslag en import van petroleumproducten „Petro-tank” in liq.,
10. N.V. Amstel petroleummaatschappij in liq.,

allen gevestigd of gevestigd geweest te Amsterdam, en, voor zoover noodig, 11. Johann Rudolf Lochner, wonende te Aerdenhout, allen woonplaats kiezende te Haarlem ten kantore van Mr. P. J. Prinsen Geerligs, alsmede een verweerschrift dd. 21 December 1945 van het Nederlandsche Beheersinstituut bureau Amsterdam;

Gehoord den gemachtigde van verzoekers, Mr. Prinsen Geerligs voornoemd, en Mr. R. E. Hattink namens het Nederlandsche Beheersinstituut;

O. dat verzoekers bij deze afdeling komen in hooger beroep van de beschikking van het Beheersinstituut bureau Amsterdam van 13 September 1945, waarbij Ir. J. E. IJzerman en Mr. F. Heemskerck tot bestuurders met bevoegdheid van beheerders over de verzoekende naamlooze vennootschappen zijn benoemd;

O. dat verzoekers tegen deze beschikking in de eerste plaats aanvoeren, dat art. 99 van het Besluit E 100 den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd verklaart om in het bestuur van rechtspersonen te voorzien, en hun geen bepaling bekend is, waarbij deze

bevoegdheid is opgedragen of gedelegeerd aan het Beheersinstituut;

O. dat volgens punt 10 van art. 4 van E 100 de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is een afdeling aan te wijzen om hem voor bepaalde handelingen te vertegenwoordigen, en dat, nu verzoekers niet hebben ontkend wat het Beheersinstituut heeft gesteld, dat de Raad zijn bevoegdheid ex art. 99 aan hem heeft gedelegeerd, deze benoeming rechtsgeldig is geschied;

O. dat verzoekers in de tweede plaats aanvoeren, dat van voorziening in het bestuur van een rechtspersoon alleen sprake kan zijn, als er geen bestuur is, wat hier ten aanzien van verzoekers 1 tot 5 niet het geval is, omdat, ook al zou de directeur van verzoekers 1 tot 5 vijandelijk onderdaan zijn en daardoor geschorst zijn, in het bestuur voorzien is door de bepaling der statuten, dat bij ontstentenis van den directeur de directie wordt waargenomen door commissarissen;

O. dat de Kamer tegelijk met deze grief wil behandelen de vierde grief, gegrond op de beweerde onjuistheid van de beschouwing van den directeur van verzoekers 1 tot 5, den verzoeker onder 11, als vijandelijk onderdaan;

O. dat uit een verklaring van den algemeen secretaris van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland, bij de stukken aanwezig, blijkt, dat bij de inschrijving van het besluit tot ontbinding der N.V. Amstel petroleummaatschappij van 27 Juli 1943, welke inschrijving uiteraard door of vanwege verzoeker Lochner zelf is bewerkstelligd, als liquidateur is opgegeven Johann Rudolf Lochner met de toevoeging „nationaliteit Duitsche”, zoodat deze valt onder art. 2 lid 1 onder 2 van het „Besluit Vijandelijk Vermogen” (E 133);

dat hierin geen verandering zou komen, als, gelijk verzoekers meenen en hier in het midden gelaten wordt, Lochner „Oostenrijker” zou zijn en Oostenrijk zou vallen onder „bezet gebied” volgens art. 1 onder 7 van E 133 en niet onder „vijandelijk gebied” van dat artikel onder 6, omdat met de annexatie van Oostenrijk de „Oostenrijkers” Duitsch onderdaan werden, en ook ingezetenen van een „bezet gebied” onderdanen van den bezettenden — in casu een „vijandelijken” — staat kunnen zijn;

dat de Raad in dit verband ten overvloede nog opmerkt — naar aanleiding van de door Lochner's raadsman gemaakte vergelijking van Oostenrijkers met Luxemburgers, Polen, Elzassers e.a., die naar zijn meening hoewel geannexéerd toch niet als vijandelijke onderdanen mogen worden aangemerkt —, dat deze vergelijking mank gaat, daar Luxemburg, Polen, Elzas en nog andere door Duitschland geannexeerde gebieden dit enkel waren krachtens een eenzijdige verklaring van Duitschland gedurende een nog niet geëindigden oorlog, zoodat zeer wel de stelling te handhaven is, dat Luxemburgers, Polen en Elzassers nimmer onderdanen van Duitschland zijn geweest, doch hetzelfde

geenszins geldt ten aanzien van Oostenrijk, waar groote volksgroepen sedert jaren naar „Anschluss” met Duitschland streefden en tenslotte hun wil onder krachtdadige medewerking van Duitschland hebben doorgezet, met als gevolg een aaneensluiting welke reeds vóór het begin van den wereldoorlog door ons land de jure was erkend;

O. dat dus volgens art. 95 E 100 de directeur van verzoekers 1 tot 5 als zoodanig was en is geschorst en volgens art. 99 lid 1 de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd was hier een voorziening te treffen, gelijk hij deed, ondanks de statutaire voorziening bij ontstentenis van den directeur;

O. dat verzoekers verder hebben aangevoerd, dat verzoekers 6 tot 10 in liquidatie zijn getreden en deze liquidatie is voltooid, zoodat bij deze naamlooze vennootschappen van voorziening in het bestuur geen sprake kan zijn, doch dit evenmin opgaat, daar juist de mogelijkheid van rechtsherstel, die ook te haren opzichte bestaat, hier voorziening mogelijk en wenschelijk maakt;

O. tenslotte, dat de afdeeling rechtspraak de benoeming van bestuurders met de bevoegdheid van beheerders ten aanzien van de tien requestreerende vennootschappen juist acht, reeds op grond van de onzekerheid omtrent het vermoedelijk in Duitsche of Oostenrijksche, althans buitenlandsche, handen zich bevinden van het aandeelenbezit;

dat wel nog de vraag is gerezen, of de afdeeling rechtspraak ook de doelmatigheid van de benoeming van bestuurders mag beoordeelen, doch deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, daar art. 18 lid 5 van E 100 onbeperkt de besluiten van de andere afdeelingen van den Raad voor het Rechtsherstel aan hooger beroep bij de afdeeling rechtspraak onderwerpt;

O. dat de beschikking, waarvan beroep is ingesteld, dus moet worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van het Beheersinstituut Bureau Amsterdam van 13 September 1945, hiervóór genoemd.

No. 226.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 20 April 1946. (Mrs. De Gaay Fortman, Bolkestein, Feenstra, Schout bij N. Meyer en Maj. De Nijs Bik).

a. Verraad van personen, die goederen van Joden in veiligheid brachten.

b. Op de Bauleitung te Hilversum en in het Kriegslazaret te Apeldoorn werkzaam zijn als steno-typiste.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Maria Johanna Smits, gescheiden echtgenoot van A. J. Boek,

steno-typiste, wonende te Hilversum, gedefinieerd in het kamp te Hilversum, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat zij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, op of omstreeks 20 Juni 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand, aan den Deutschen Alfred Rügner, althans aan den vijand of diens helpers, heeft medegedeeld:

a. betreffende den „Jood” de Vries, Gijsbrecht van Amstelstraat 372 dat deze voor zijn vertrek uit zijn huis, koffers, kisten, pakketten, meubels, haarden, bedden, matrassen en huishoudelijke artikelen, liet halen door de firma de Jong, expeditie van Hilversum; dat deze en zijn vrouw zakken vol met artikelen brachten naar den „Jood” van der Velden (gehuwd met een Deutsche vrouw), wonende Gijsbrecht van Amstelstraat 418 te Hilversum — dat de huiseigenaar van het door de Vries verlaten huis, namelijk van Ree, Kerkstraat 88 te Hilversum, door verbreking van de zegels zich toegang tot de achterzijde van dat huis verschafte, geen leden van de N.S.B. in zijn huis wenschte en anti-Duitsch is ingesteld;

b. betreffende den „Jood” Querido, Reestraat 34 te Hilversum, dat diens bureu de Heer en van der Elst en diens overbuurman van den Berg, allerlei goederen met diens toestemming uit diens woning haalden, dat voornoemde van der Elst zelfs de banden van de fiets van den „Jood” Querido afhaalde en meenam, dat voornoemde van den Berg de tuinslang en andere zaken uit de woning van Querido haalde, dat de Heer, nadat het huis was verzegeld, nog een schop uit den tuin van Querido nam. en aldus:

1. opzettelijk de Vries, de firma de Jong, van der Velden, van Ree, van den Berg, de Heer en van der Elst, allen voornoemd, heeft blootgesteld aan opsparing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat zij te Hilversum, te Arnhem, te Apeldoorn, te Utrecht en te Delft, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr.,

vanaf omstreeks einde 1942 tot omstreeks 20 Mei 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

a. tot omstreeks Maart 1944 werkzaam is geweest op de zoogenaamde Bauleitung te Hilversum;

b. vervolgens tot omstreeks September 1944, werkzaam is geweest op de zoogenaamde „Bauleitung” te Arnhem en op de Ortskommandantur te Apeldoorn;

c. vervolgens tot omstreeks November 1944 te Apeldoorn werkzaam is geweest in dienst van het „kriegslazaret” en in dien dienst werkzaam is gebleven te Hilversum, Utrecht en Delft tot omstreeks 20 Mei 1945; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat de dagvaarding sub B. in den aanhef spreekt van het tijdvak van omstreeks einde 1942 tot omstreeks 20 Mei 1945 en sub a, b en c respectievelijk vermeldt „tot omstreeks Maart 1944”, vervolgens tot omstreeks September 1944” en „vervolgens tot omstreeks November 1944”;

O. dat het kennelijk de bedoeling is van den steller van de dagvaarding om voormeld tijdvak wat betreft de hiervoor sub c vermelde periode te bepalen als „van omstreeks September 1944 tot omstreeks November 1944”, wordende verdachte door deze lezing van de dagvaarding niet in haar verdediging benadeeld;

O. dat een ter terechtzitting aan na te noemen getuige Marinus van der Ploeg vertoond getypt stuk, gemerkt op de eerste bladzijde groen A₁ en op de tweede bladzijde groen A₂, aan het hoofd waarvan staat vermeld A. Rügner, Hollandschel. 11 Hilversum, 21 Juni 1942 übersetzung der Beilage, Brief von Frl. R. Smits in Hilversum, Gijsbrecht van Amstelstraat 376, Hilversum, 20 Juni 1942 en blijkens onderschrift op de tweede bladzijde gericht An die Deutsche Sicherheitspolizei z.H. Herrn Hptstf. Wörlein, Amsterdam-Z., Euterpestraat 99 een in Deutsche taal gestelden brief bevat, inhoudende onder meer de volgende zinsneden: Geehrter Herr! Hierdurch teile ich Ihnen mit, dass der Jude M. de Vries, Gijsbrecht v. Amstelstr. 372 vor Seiner Abreise sein Haus hat leerholen lassen. Bei ihm wurden herausgetragen: koffer, kisten, Pakete, Möbel, Herde, Betten und Matratzen. Am Morgen des 17 Juni d. J. kam vor das Gebäude G. v. Amstelstraat ein Umzugswagen von der Firma de Jong, Spediteure Noorderweg in Hilversum. Hierin wurden auch Haushaltungsgegenstände getragen. Weiter haben der Jude und die Jüdin de Vries Taschen voll mit Waren gebracht nach dem Juden S. van der Velden (verheirat mit einer Frau deutscher Nationalität) wohnhaft Gijsbrecht v. Amstelstraat 418 in Hilversum. Am Montag den 15. Juni d. J. wurde an der Hinterseite des Hauses

Gijsbr. v. Amstelstraat 372 ein Kupferner Blumenkessel weggetragen. Der Hausbesitzer des Hauses Gijsbrecht v. Amstelstr. 372 soll, wie die Nachbarn erzählen, am Donnerstag (18.6.1942) durch Verbrechung der Siegel an der Hinterseite in diesem Hause gewesen sein. Dieser Hausbesitzer H. van Ree, Kerkstraat 88 in Hilversum wünscht nicht, dass in sein Haus N.S.B.-Mitglieder kommen, Leute vom Niederl. Rundfunk kämen vielleicht noch in betracht. Diese Person ist sehr anti-deutsch eingestellt. Der in der Reestraat (Nr. 34) wohnhafte Jude Querido had auch alles durch seine beiderseitigen Nachbarn sowie die Bewohner an der Strassenüberseite aus seinem Hause holen lassen. Die Bewohner an der Strassenüberseite sind von den Berg, links und rechts von Reestraat 34 de Heer bezw. van der Elst. Die Nachbarn van der Elst haben sogar von Fahrrad des Juden Querido die Reifen und Schläuche abmontiert und dieses Fahrrad wieder in die Scheuer gestellt. Van den Berg hat der Gartenslauch und andere Dinge aus diesem Haus geholt. Herr de Heer holte, nachdem das Haus bereits versiegelt, noch einem Spaten aus dem Garten.

Hoffend, Ihnen hiermit gedient zu haben. Heil Hitler: (gez.) Frl. R. Smits, Gijsbr. v. Amstelstr. 376, Hilversum;

O. dat getuige Marinus van der Ploeg ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij het hem ter terechtzitting getoond stuk, gemerkt op de eerste bladzijde groen A₁ en op de tweede bladzijde groen A₂, herkent als een, waarvan het origineel hem in 1942 is ter hand gesteld met opdracht om ten behoeve van den S.D. een onderzoek in te stellen naar de juistheid der daarin vermelde feiten, terwijl hij voorts heeft verklaard, dat verdachte schrok, toen hij haar mededeelde, dat voormelde opdracht aan hem was gedaan, na welke mededeeling verdachte aan getuige onder meer heeft gezegd, dat zij het onjuist vond, dat een bij de Duitschers gedane aangifte onderzocht werd door de Hollandsche politie, die volgens verdachte niet te vertrouwen was; dat hij tenslotte heeft verklaard, dat het te Hilversum in den zomer van 1942 van algemeene bekendheid was, dat Alfred Rügner daar een aanbrengekantoor hield;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 28 December 1945, opgemaakt door Mr. Gustav Wilhelm Otto Riep, onbezoldigd Rijksveldwachter, secretaris der Directie van den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, onder meer inhoudt als door dien verbalisant gedane opgave, dat hij in een in de woning van den Rijksduitscher Alfred Rügner, Hollandschelaan 11 te Hilversum gevonden dossier, getiteld Meldungen an S.D. über Möbel usw von Juden, heeft aangetroffen een brief, gedateerd Hilversum 21 Juni 1942, dragende tot titel: Uebersetzung der Beilage, Brief van Frl. R. Smits in Hilversum, Gijsbrecht van Amstelstraat 376, geadresseerd: An die Deutsche Sicherheitspolizei z.H. Herrn Hptstf. Wörlein, Amster-

dam Z., Euterpestraat 99; bestaande uit twee bladen ondertekend met de paraaf Rr;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat zij Nederlandsche is; dat zij op 1 Januari 1943 geheel vrijwillig in dienst is getreden als steno-typiste bij de Bauleitung te Hilversum; dat zij aldaar is werkzaam geweest tot Maart 1944; dat zij omstreeks September 1944 is geplaatst tot omstreeks November 1944 te Apeldoorn in dienst van het „Kriegslazaret” en dat zij ten slotte in dien dienst werkzaam is gebleven tot 20 Mei 1945 achtereenvolgens te Hilversum, te Utrecht en te Delft;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 17 November 1945, opgemaakt door Johannes Cornelis Mol, rechercheur van den Politieken Opsporingsdienst in het district Hilversum te Hilversum, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter onder meer inhoudt als voor dien verbalisant gedane opgave van Marja van Eck, dat zij Mevrouw Boek-Smits heeft leeren kennen in Maart 1944; dat zij, van Eck, in die maand bij de Bauleitung van de Duitschers te Hilversum is gekomen; dat zij de opvolgster was van Mevrouw Boek-Smits; dat deze haar, van Eck, gedurende een week heeft ingewerkt;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van die feiten en omstandigheden tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat de verdachte te Hilversum op 20 Juni 1942 als Nederlandsche in den zin van artikel 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand heeft medegeedeeld:

a. betreffende den „Jood” de Vries, Gijsbrecht van Amstelstraat 372 dat deze voor zijn vertrek uit zijn huis, koffers, kisten, pakketten, meubels, haarden, bedden, matrassen en huishoudelijke artikelen, liet halen door de firma de Jong, expeditie te Hilversum, dat deze en zijn vrouw zakken vol met artikelen brachten naar den „Jood” van den Velden, (gehuwd met een Deutsche vrouw), wonende Gijsbrecht van Amstelstraat 418 te Hilversum — dat de huiseigenaar van het door de Vries verlaten huis, namelijk van Ree, Kerkstraat 88 te Hilversum, door verbreking van de zegels zich den toegang tot de achterzijde van dat huis verschafte, geen leden van de N.S.B. in zijn huis wenschte en anti-Duitsch is ingesteld;

b. Betreffende den „Jood” Querido, Reestraat 34 te Hilversum, dat diens bureu de Heer en van der Elst en diens overbuurman van den Berg, allerlei goederen met diens toestemming uit diens woning haalden, dat voornoemde van der Elst zelfs de banden van de fiets van den „Jood” Querido afhaalde en meenam, dat voornoemde van den Berg de tuinslang en andere zaken uit de woning van Querido haalde, dat de Heer nadat het huis was verzegeld, nog een schop uit den tuin van Querido nam; en aldus:

1. opzettelijk de Vries, de firma de Jong,

van der Velden, van Ree, Querido, van den Berg, de Heer en van der Elst, allen voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

B. dat de verdachte te Hilversum, te Apeldoorn, te Utrecht en te Delft als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr. vanaf omstreeks einde 1942 tot omstreeks Maart 1944 en vervolgens van omstreeks September 1944 tot omstreeks 20 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

a. tot omstreeks Maart 1944 werkzaam is geweest op de zoogenaamde Bauleitung te Hilversum;

b. vervolgens van omstreeks September 1944 tot omstreeks November 1944 te Apeldoorn werkzaam is geweest in dienst van het „Kriegslazaret” en in dien dienst werkzaam is gebleven te Hilversum, Utrecht, en Delft tot omstreeks 20 Mei 1945; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zoals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof op grond van het uiterlijk voorkomen van de verdachte de overtuiging heeft bekomen, dat de verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 56, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 22, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtsdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt voorzoover ten laste gelegd sub A:

gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, als voortgezet misdrijf gepleegd; voorzoover ten laste gelegd sub B: opzettelijk in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen; meer-malen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte Maria Johanna Smits tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met bepaling dat de schuldige de straf geheel in een rijkswerk-richting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet de verdachte van de rechten van:
1e. het bekleeden van ambten;
2e. het dienen bij de gewapende macht;
3e. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen; alles voor het leven.

No. 227.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 1 April 1946. (Mrs. Ruys, Loeff, Houthoff, Gen.-Maj. b.d. Baron van Voorst tot Voorst en Kaplt. t. Zee van der Sande Lacoste).

Hulpverleening aan den vijand.

Als eigenaar van een aannemers-onderneming:

1. Werkzaamheden doen uitvoeren op het vliegveld Schiphol en aan van de Duitse kustverdediging deel uitmakende tankgrachten tusschen Petten en Kamperduin, Julianadorp en Kijkduin.

2. Arbeidskrachten beschikbaar stellen en laten werken voor bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van militaire werken te Schoorl en Castricum van de Duitse kustverdediging. Beroop over overmacht (materiaalverlies) verworpen.

Het advies van Dr. Hirschfeld (zie voorts sententie Gebr. De Vilder onder No. 125.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Ko de Rooy, aannemer, wonende te Amsterdam, Zuidelijke Wandelweg 19, gedetineerd in het kamp Craailoo te Laren, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den vijfdien Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als hoofd en bestuurder en als eigenaar van de aannemers-onderneming „de Cycloop”:

1. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 24 Juni 1940 en 1 September 1941

door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage, en de verhooging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden, van het vliegveld Schiphol — welk vliegveld uitsluitend, althans nagenoeg uitsluitend, door de Duitse militaire luchtmacht werd gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering en meer in het bijzonder werd gebruikt voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland;

2. in of omstreeks het jaar 1942, door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van een van de Duitse kustverdediging in Nederland, althans van de Duitse defensie in Nederland, deel uitmakende tankgracht — althans werk — tusschen Petten en Camperduin, zulks nadat verdachte het maken van die tankgracht — althans van dit werk — had aangenomen van de Organisation Todt, althans van een voor de Duitse oorlogsvoering werkende Duitse instantie;

3. in of omstreeks het jaar 1943 door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van van de Duitse kustverdediging in Nederland — althans van de Duitse defensie in Nederland — deel uitmakende tankgrachten, althans werken, te Julianadorp en te Kijkduin, zulks nadat verdachte het maken van die tankgrachten, althans van die werken — had aangenomen van de Organisation Todt, althans van een voor de Duitse oorlogsvoering werkende Duitse instantie;

4. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1944 en 5 Mei 1945, door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren tezamen en in vereeniging met een of meer andere ondernemingen aan Duitse kustverdedigingswerken — althans militaire werken — te Schoorl en Castricum, zulks nadat het maken van die werken door die andere ondernemingen of onderneming was aangenomen van de Organisation Todt, althans van een voor de Duitse oorlogsvoering werkende Duitse instantie, althans in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1944 en 5 Mei 1945 arbeidskrachten, welke in dienst waren van verdachte's onderneming, beschikbaar heeft gesteld en heeft laten werken voor de bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van militaire werken te Schoorl en Castricum van de Duitse kustverdediging in Nederland, althans van de Duitse defensie in Nederland er aldus op de wijzen als hierboven sub 1, 2, 3 en 4 vermeld, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuigen:

Josephus Theodorus van Ballegooy;

dat hij tijdens de oorlogsjaren in dienst

was bij de aannemersonderneming „De Cycloop”, van welke onderneming verdachte hoofd, bestuurder en eigenaar was; dat hij in dienst van verdachte werkzaamheden heeft verricht op het vliegveld Schiphol, voornamelijk bestaande uit rioleerings- en drainagewerken ten behoeve van de outillage en de verhooging van de bruikbaarheid van het vliegveld; dat hij in dienst van verdachte door hem werd belast met het maken van een tankgracht voor Petten en Camperduin; dat hij heeft medegewerkt aan het graven van een tankgracht te Julianadorp en te Kijkduin;

Hendrik van Eykelboom:

dat hij in dienst van verdachte als baas heeft gewerkt aan een tankgracht te Petten en Camperduin; dat hij als uitvoerder in dienst van verdachte heeft geholpen aan het graven van een tankgracht te Julianadorp en een te Kijkduin; dat hij daarna in opdracht van verdachte toezicht heeft gehouden op een werk, dat door een anderen uitvoerder met machines en personeel van verdachte, werd verricht op last van de Duitse bouwleiding;

Verdachte:

dat hij Nederlander is en dit ook altijd geweest is; dat hij wist dat Duitsland met Nederland in oorlog was sinds 10 Mei 1940; 1. dat hij in het tijdvak, gelegen tusschen 24 Juli 1940 en 1 September 1941 als hoofd en bestuurder en als eigenaar van de aannemers-onderneming „de Cycloop” door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage en de verhooging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden van het vliegveld Schiphol; dat de werkzaamheden voornamelijk bestonden in het aanbrengen van rioleering, het uitvoeren van drainagewerken en het brengen van groote hoeveelheden zand op het vliegveld; dat hij ermede op de hoogte was, dat het vliegveld Schiphol nagenoeg uitsluitend door de Duitse militaire luchtmacht werd gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering en meer in het bijzonder voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland; dat hij wist dat Engeland een bondgenoot van Nederland was in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland;

2. dat hij in het jaar 1942 door zijn onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van een tankgracht tusschen Petten en Camperduin in opdracht van de Organisation Todt; dat het hem bekend was, dat deze tankgracht diende voor en deel uitmaakte van de Duitse kustverdediging in Nederland;

3. dat hij in het jaar 1943 door zijn onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van van de Duitse kustverdediging in Nederland deel uitmakende tankgrachten te Julianadorp en te Kijkduin, welk werk hij eveneens had aangenomen van de Organisation Todt;

4. dat hij in het tijdvak, gelegen tusschen 1 Januari 1944 en 5 Mei 1945 ar-

beidskrachten, die in dienst waren van zijn onderneming, beschikbaar heeft gesteld en heeft laten werken voor de bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van militaire werken te Schoorl en Castricum van de Duitse kustverdediging in Nederland;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 Februari 1946, opgemaakt door de verbalisanten A. J. G. Lammers en S. Hertog, resp. hoofd-rechercheur en rechercheur van het Bureau Nationale Veiligheid, als verklaring van Friedrich Christian Christianen inhoudt: dat de in Nederland zich bevindende vliegvelden voor de „militärische Einsatz” werden gebruikt; dat het hem bekend is, dat van de vliegvelden Schiphol, Schellingwoude, Valkenburg bij Katwijk, Deelen bij Arnhem, Twente en Oldenzaal vliegtuigen zijn opgestegen, die deelnamen aan aanvallen op Engeland in het tijdvak, liggende tusschen 24 Juni 1940 en 1 Juli 1942; dat deze vliegvelden uitsluitend voor militaire doeleinden zijn gebruikt;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand als hoofd en bestuurder en als eigenaar van de aannemers-onderneming „de Cycloop”:

1. in het tijdvak gelegen tusschen 24 Juni 1940 en 1 September 1941 door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan en ten behoeve van de uitbreiding, de verbetering der outillage en de verhooging van de bruikbaarheid voor militaire doeleinden van het vliegveld Schiphol — welk vliegveld nagenoeg uitsluitend door de Duitse militaire luchtmacht werd gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering en meer in het bijzonder werd gebruikt voor den strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland;

2. in het jaar 1942, door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van een van de Duitse kustverdediging in Nederland deel uitmakende tankgracht tusschen Petten en Camperduin, zulks nadat verdachte het maken van die tankgracht had aangenomen van de Organisation Todt;

3. in het jaar 1943 door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van van de Duitse kustverdediging in Nederland deel uitmakende tankgrachten te Julianadorp en te Kijkduin, zulks nadat verdachte het maken van die tankgrachten had aangenomen van de Organisation Todt;

4. in het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1944 en 5 Mei 1945 arbeidskrachten, welke in dienst waren van verdachte's on-

derneming, beschikbaar heeft gesteld en heeft laten werken voor de bediening van machines, welke werkten aan en ten behoeve van militaire werken te Schoorl en Castricum van de Deutsche kustverdediging in Nederland;

en aldus op de wijzen als hierboven sub 1, 2, 3 en 4 voormeld, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het beroep van verdachte, dat hij gedwongen was, in opdracht van de Organisation Todt voor de Deutsche Weermacht werkzaamheden uit te voeren, daar hij anders zijn materiaal had moeten afstaan, voor zoover daarin een beroep op overmacht mocht zijn gelegen, door het Hof wordt verworpen, daar de mogelijkheid, dat verdachte bij weigering om voor de Duitschers te werken zijn materiaal zou zijn kwijtgeraakt, niet oplevert een omstandigheid, welke een beroep op overmacht zou rechtvaardigen;

O. dat verdachte heeft aangevoerd, dat hij is afgegaan op het door de Federatie van Werkgevers in het Bouwbedrijf gevraagd en op 14 Juni 1940 door den Secretaris-Generaal van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Dr. Hirschfeld, gegeven advies;

O. ten aanzien daarvan: dat bedoeld advies, naar het Hof bekend is uit eigen wetenschap, op het volgende neerkomt:

dat het leveren van materialen voor en het verrichten van werkzaamheden aan vliegvelden, hoewel dit een netelige kwestie bleef, toelaatbaar geacht moest worden, wanneer zulks geschiedde ten dienste van het bezettingsleger en bleef binnen de grenzen op dit stuk door het Landoorlogsreglement (artikel 52) getrokken, mits te dier zake door een bevoegde Deutsche instantie een strikt bevel, waaraan niet te ontkomen viel, gegeven was; dat vliegvelden op één lijn gesteld konden worden met spoorwegstations en spoorwegemplacementen; dat het graven van tankgrachten en het maken van bunkers nimmer mocht geschieden; dat echter ieder's aansprakelijkheid in verband met art. 102 Sr. onverzwakt bleef bestaan; dat, waar een protest van Nederlandsche ambtelijke zijde onlangs in een meer geprononceerd geval tot de Deutsche overheid gericht, zonder succes was gebleven, een herhaald protest terzake van het onderhavige geval geen zin zou hebben;

O. dat het advies derhalve de geoorloofde werkzaamheden uitdrukkelijk beperkt tot die ten behoeve van het verschaffen van onderdak aan het bezettingsleger, een en ander binnen het kader van het bij het Landoorlogsreglement bepaalde;

O. dat het Hof niet wil nalaten er hier op te wijzen, dat de vraag, of door den bezetter bevolen werkzaamheden, welke binnen voormelde limites lagen, uitgevoerd mochten worden, er eene is, welke niet in principe bevestigend beantwoord mag worden, doch elke telkens afzonderlijk in het licht van de feitelijke omstandigheden be-

zien zal dienen te worden, waarbij nog zij opgemerkt, dat hierbij niet uit het oog verloren mag worden, dat het Landoorlogsreglement, naar uit de praebule duidelijk blijkt, slechts regelingen geeft met het doel om de macht van den bezetter te beknotten, doch niet om hetzij den bezetter rechten te geven, hetzij de onderdanen van het bezette land verplichtingen op te leggen;

O. dat het boven weergegeven advies van den toenmaligen Secretaris-Generaal van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Dr. Hirschfeld, wel heel duidelijk deed uitkomen en niet was mis te verstaan, dat verdachte in geen geval voor den vijand werkzaamheden mocht verrichten, welke een rechtstreeks deelnemen aan of ondersteunen van diens krijgsverrichtingen beteekenden;

O. dat het Hof echter de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte wel verre van de uiterste voorzichtigheid bij het aanvaarden en doen uitvoeren van Deutsche opdrachten te betrachten, in strijd met bedoeld advies werkzaamheden ten dienste van den bezetter heeft laten verrichten, in vele gevallen onder bijlevering van de daartoe benodigde materialen, aan vliegvelden en tankgrachten, welke werkzaamheden uitsluitend of bijna uitsluitend wel degelijk rechtstreeks ten dienste van de Deutsche krijgsv verrichtingen strekten en dus een rechtstreeksche deelname aan die krijgsv verrichtingen vormden;

O. dat de stelling, dat eerst wanneer zou vaststaan, dat een vliegveld uitsluitend voor krijgsv verrichtingen moest dienen (en dus niet ook voor de voorziening in de behoeften van het bezettingsleger) het advies Hirschfeld niet langer bruikbaar zou zijn, en ook eerst dan de vergelijking van vliegvelden met spoorwegstations geen steek meer zou houden, onjuist is; dat toch het advies, wanneer het al de bedoelde strekking zou hebben gehad — quod non — zoozeer in strijd gekomen zou zijn met het verbod om den vijand hulp te verlenen, dat het verdachte naar redelijk inzicht duidelijk had moeten zijn, dat hij zulk een advies, ondanks zijn herkomst, niet mocht opvolgen, op straffe van in strijd te geraken met de bestaande Strafwetgeving in zijn land;

dat een dergelijke interpretatie van het advies immers lijnrecht ingaat tegen de bevoordingen van art. 52 van het Landoorlogsreglement en, waar het advies Hirschfeld juist bij dit artikel wilde aansluiten, ook nimmer de strekking daarvan aldus geweest kan zijn; dat het Landoorlogsreglement in art. 52 toch de beperking maakt, dat de diensten, welke de bezetter van de inwoners van het bezette gebied vordert, strekken ter voorziening in de behoefte van het bezettingsleger en niet de strekking hebben, dat de inwoners daardoor rechtstreeks deelnemen aan de krijgsv verrichtingen tegen hun eigen land;

dat aangenomen moet worden, dat tijdens den duur van een gemeenschappelijken oor-

log het land van een bondgenoot ten deze met het eigen land gelijkgesteld dient te worden;

dat het onder omstandigheden geoorloofd kan zijn, diensten voor den vijand te blijven verrichten, ook wanneer de krijgsverrichtingen van den vijand tegen het eigen land daardoor worden gediend, namelijk in het geval, dat wezenlijke belangen van de eigen burgerbevolking met de voortzetting van de werkzaamheden gemoeid zijn, in welk geval de grens ook dan nog deze is, dat medewerking geweigerd moet worden, wanneer het belang van de werkzaamheden voor de krijgsverrichtingen van den vijand gaat overheerschen en in ieder geval wanneer deze werkzaamheden een nagenoeg uitsluitend strategisch-militaire beteekenis verkrijgen dat echter in het geval, dat de werkzaamheden voor den vijand niet de belangen van de eigen burgerbevolking, maar die van het bezettingsleger dienen en daarnaast nog de krijgsverrichtingen van den vijand steunen; het verrichten van deze werkzaamheden onmiddellijk het karakter van ongeoorloofde hulpverlening aan den vijand aanneemt en verdachte zulks ingezien en gevoeld moet hebben;

dat in casu het vliegveld Schiphol gedurende de bezettingsperiode, zoals blijkt uit de verklaring van den Generaal der Vliegers Friedrich Christian Christiansen, gerelateerd in voormeld proces-verbaal dd. 8 Februari 1946, gelijk ook van algemeene bekendheid was, uitsluitend of nagenoeg uitsluitend diende voor de uit Duitsland komende vliegtuigen tijdens hun bijzonderlijk tegen Engeland gerichte vluchten;

O. dat zulks verdachte nog niet duidelijk behoeft te zijn geweest op het tijdstip, waarop het bewuste advies werd verstrekt, doch het Hof van oordeel is, dat verdachte, gelijk iedere Nederlander, de werkelijke toestand, zooals deze in de vorige alinea is weergegeven, al zeer spoedig volkomen moet hebben begrepen;

dat verdachte bij de werkzaamheden en materiaalleveranties, welke hij ten behoeve van den bezetter heeft doen verrichten, dan ook niet gebleken is noch te goeder trouw gemeend kan hebben te zijn gebleven binnen de grenzen, door het Landoorlogsreglement getrokken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf:

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de straf: dat de aan verdachte ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten een uitermate ernstige kwetsing van het Nationaal belang beteekend hebben en het Hof dan ook alle aanleiding vindt om een strenge straf op verdachte toe te passen;

dat het Hof daarom geen hoogere dan na te noemen straf aan verdachte wil opleggen, daar rekening wordt gehouden met de omstandigheid, dat verdachte lijdende is aan

angina pectoris en verdachte heeft opgegeven niet tot werken in staat te zijn, zoodat de geheele door verdachte te ondergaan straf in een gevangenis zal moeten worden doorgebracht;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders wordt ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

Gezien de artt. 28, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Ko de Rooy tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaar.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den duur van het leven.

Den veroordeelde wordt ambtshalve verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 228.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 13 April 1946.
(Mr. De Gaay Fortman, Prof. Dr. v. d. Bergh, Mr. Schölvincq, Sch. bij N. Meijer en Majoor De Nijs Bik).

Hulpverlening aan den vijand.

a. Van Maart tot Juli 1941 de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandse Radio Omroep leiden;

b. Schrijver van de teksten voor de hoorspelen „Europa marcheert” en „Strijd met Duitsland voor een Nieuw Europa”.

Beroep op nietigheid van de dagvaarding verworpen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen George Johannes Petrus Maria Bosman, zonder beroep, wonende te Hilversum, gedetineerd in het kamp Craillou te Laren, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in de jaren 1941 en 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

a. vanaf omstreeks 1 November 1940 het contact heeft onderhouden tusschen het Centraal Bureau voor de Nederlandsche Radio Omroep en de zogenaamde „Rundfunkbetreuungsstelle”, vanaf omstreeks 3 Januari 1941 de cultureele uitzendingen in de Engelsche taal heeft verzorgd voor die „Rundfunkbetreuungsstelle”, vanaf Maart 1941 de afdeeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandsche Radio Omroep heeft geleid en vanaf einde 1941 tot omstreeks Mei 1942, aan die afdeeling werkzaam is geweest;

b. de teksten heeft geschreven voor de hoorspelen „Europa marcheert”, „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa” en „Front en Vaderland”, van welke hoorspelen „Europa marcheert” onder meer inhoudt „Europa marcheert tegen het Bolsjewisme. En tegen zijn bondgenooten! Engeland! En al wie achter Engeland staan! Maar waar staat Nederland? Waar staan wij? Waar staat gij Nederlandsche luisteraar? Deert het Christendom, deert de Europeesche cultuur U nog? Of verlangt gij er ook naar al het schoone in en buiten den mensch vernietigd te zien?” en sluit met de opwekking „Nederland strijdt mee! Tegen de vernietiging. Voor den opbouw. En vóór God!”;

terwijl het hoorspel „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa” naast een gelijksoortigen inhoud en strekking bovendien onder meer inhoudt, de prijzing van Hitler als een groot man, opgestaan om de idealen van een nieuwe generatie te verwezenlijken en als oorzaak van den oorlog aangeeft den haat der geallieerden, het geld en de machtswellust der Joodsche Bankiers en Joodsche fabrikanten;

terwijl het hoorspel „Front en Nederland” de strekking had den „grooten” band tusschen Front en Nederland te versterken, althans te scheppen en tot onderwerp had, gelijk verdachte het formuleerde „een Nederlandsch programma voor deze Nederlandsche mannen aan het Oostfront — voor hen, die uit vrijen wil en overtuiging huis en haard in Nederland verlieten, om huis en haard voor Europa te verdedigen, voor hen, die met het geweer in de hand zijn: de idealisten van de daad”;

c. deze hoorspelen heeft doen uitzenden onder meer nog op 7 Augustus 1942;

d. anti-Joodsche en anti-Bolsjewistische slagzinnen, althans slagzinnen heeft ontworpen, althans heeft helpen ontwerpen;

e. het politieke cabaret van Paulus de

Ruiter voor de Radio Omroep heeft georganiseerd, althans bevorderd en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat de raadslieden van verdachte ter terechtzitting hebben betoogd de nietigheid van de dagvaarding op grond van het ontbreken van het element opzet in het sub b telastegelegde en op grond van onduidelijken inhoud van het sub c, d en e telastegelegde;

O. dat dit betoog faalt, aangezien aan alle vereischten van art. 261 Sv. is voldaan en aangezien de geheele telastelegging door den het opzet inhoudenden aanhef wordt beheerscht;

O. dat de telastelegging sub a onder meer inhoudt „vanaf Maart 1941 de afdeeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandsche Radio Omroep heeft geleid” zonder daarbij met zooveel woorden nader aan te geven tot wanneer zulks heeft geduurd, doch de telastelegging onmiddellijk daarop vervolgt met „en vanaf sinds 1941 tot omstreeks Mei 1942, aan die afdeeling werkzaam is geweest”; waaruit blijkt, dat het de kennelijke bedoeling van den steller is geweest den tijd van bedoelde leiding aan te geven als eindigend eind 1941, en het Hof derhalve de telastelegging als zoodanig leest, wordende de verdachte hierdoor in zijn verdediging niet benadeeld;

O. dat nu kennelijk tengevolge van een schrijffout in de dagvaarding vermeld staat „En al wie achter Engeland staan”, terwijl dit blijkens het geschrift gemerkt blauw A₂ behoort te zijn „En al wie er achter Engeland staan”, het Hof de dagvaarding dienovereenkomstig verbeterd en verbeterd leest; wordende de verdachte hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

O. dat verdachte ter terechtzitting zake-lijk onder meer heeft verklaard, dat hij in Maart 1941 werd belast met de leiding van de Afdeeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandsche Radio Omroep;

O. dat blijkens verklaring van verdachte, ter terechtzitting afgelegd, van Gorkum van de Rundfunkbetreuungsstelle verdachte na het uitbreken van den oorlog tusschen Duitschland en Rusland op heeft gedragen te bewijzen, dat verdachte een uitgesproken tegenstander van het communisme was, waarop verdachte de stukken betreffende Hongarije en Finland, die voorkomen in „Europa marcheert”, heeft overgelegd aan voormelde Rundfunkbetreuungsstelle;

O. dat een door Piet Gerritsen, adjunct-Inspecteur bij den Politieken Opsporingsdienst, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, opgemaakt ambtseedig proces-verbaal, gesloten 7 Augustus 1945, zake-lijk onder meer inhoudt als opgave van verdachte, dat hij op 28 Juli 1941 werd ontslagen van de Afdeeling Ontwikkeling en Voorlichting;

O. dat een blauw A₂ gemerkt geschrift, getiteld „Europa marcheert” onder meer inhoudt de volgende zinsneden: Europa mar-

cheert tegen het Bolsjewisme. En tegen zijn bondgenooten! Engeland! En al wie er achter Engeland staan! Maar waar staat Nederland? Waar staan wij? Waar staat gij Nederlandsche luisteraars? Deert het Christendom, deert de Europeesche cultuur U nog? Of verlangt gij er ook naar al het schoone in en buiten den mensch vernietigd te zien?" en sluit met de opwekking „Nederland strijdt mee! Tegen de vernietiging! Voor den opbouw! En vóór God!”;

O. dat een blauw B₁ gemerkt geschrift, getiteld „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa” onder meer inhoudt de volgende zinsneden: Het Duitsche volk hervond zijn kracht. Het juk van de onderdrukking werd afgeworpen. Een nieuwe generatie werd geboren, een generatie met idealen... En een groot man stond op om die idealen te verwezenlijken, om zijn volk de plaats te hergeven, waarop het recht had en heeft! Tienmaal reikt hij zijn vroegere vijanden de vriendenhand, maar telkens werd zij afgewezen, afgeslagen... En zóó kwam weer de oorlog over Europa. Wéér moesten jonge levens geofferd worden terwille van de haat, van het geld, terwille van de machtswellust van Joodsche bankiers en Joodsche fabrikanten. Wéér trachtte men een miljoenenfolk te knechten en te verdrukken! Maar... het Duitsche volk marcheerde. Zijn leider nam den handschoen op. Slag op slag versloeg hij den vijand... En aan zijn zijde schaarden zich de goedwillende volkeren van Europa. Zij wisten, dat de strijd tegen Duitschland afbraak beteekent, maar de strijd mét Duitschland: den opbouw. Den opbouw van een beter, van een wèrkelijk nieuw Europa, zónder haat!

O. dat voormeld proces-verbaal, opgemaakt door Piet Gerritsen, bovendien zakelijk onder meer inhoudt als opgave van verdachte, dat hij den hem door verbalisant getoonden tekst van het geschrift, gemerkt A₂, heeft geschreven en dat deze geheele tekst met alle aanvullingen en wijzigingen van zijn hand afkomstig is; dat hij den hem door verbalisant getoonden tekst van het geschrift „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa”, gemerkt B₁, heeft geschreven;

O. dat voorts ter terechtzitting hebben verklaard:

1. getuige K. W. C. Blom:

dat hij tijdens den oorlog chef is geweest van de afdeling manuscripten van de Nederlandsche Omroep; dat hij den tekst van „Europa marcheert”, gemerkt A₂, die hem door den Voorzitter is voorgehouden, kent; dat hij de vermelding „zie wijzigingsblad!” welke op dit stuk voorkomt, herkent als te zijn geschreven in het handschrift van verdachte; dat ook de paraaf, welke onder deze vermelding is geplaatst van verdachte afkomstig is;

2. getuige J. A. M. Delfgaauw:

dat verdachte sinds Maart 1941 zijn chef was bij de Nederlandsche Radio Omroep te Hilversum; dat hij toen bij verdachte op de kamer zat; dat hij zich den hem voorge-

houden tekst van „Europa marcheert”, gemerkt A₂, kan herinneren; dat hij tegenover den verdachte zat, toen deze dezen tekst schreef; dat verdachte hem indertijd genoemden tekst te lezen heeft gegeven en hem gevraagd heeft, wat hij er van dacht;

O. dat, nu van algemeene bekendheid is, dat, wat in 1941 door de Nederlandsche Radio Omroep werd uitgezonden aan „Voorlichting” voor een groot deel een Duitsch-propagandistisch karakter had, het optreden als leider van de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting opleverde hulpverleening aan den vijand;

O. dat nu moet worden aangenomen, dat verdachte den tekst van voornoemd hoorspel „Europa marcheert” heeft geschreven of uit vroeger door hem geschreven geschriften heeft samengesteld in opdracht van van Gorkum van de Rundfunkbetreuningstelle en den tekst van voornoemd hoorspel „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa” heeft geschreven gezien den titel en inhoud daarvan tusschen 22 Juni 1941, den datum waarop de oorlog van Duitschland tegen Rusland is uitgebroken, en 7 December 1941, den datum der eerste uitzending, verdachte zeer wel begrepen moet hebben, dat het in de bedoeling lag de beide vorenbedoelde teksten uit te zenden, hetgeen volgens ter terechtzitting afgelegde verklaring van verdachte ook geschied is ten aanzien van beide voornoemde hoorspelen;

O. dat de inhoud der voornoemde teksten een uitgesproken Duitsch-propagandistisch karakter had, waardoor uitzending daarvan hulpverleening aan den vijand opleverde;

O. dat verdachte ter terechtzitting zijn bekentenis, afgelegd bij den P.O.D., heeft herroepen, doch naar des Hofs oordeel op niet aannemelijke gronden en iemand van de juridische eruditie van verdachte zeer zeker de draagwijdte moet hebben beseft van het afleggen eener bekentenis tegenover dien P.O.D. en verdachte aan die bekentenis houdt;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan, wordende ieder der bewijsmiddelen gebruikt voor datgene, waarop het betrekking heeft, wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte te Hilversum in het jaar 1941 opzettelijk gedurende den tijd van den 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

a. vanaf Maart 1941 tot 28 Juli 1941 de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandsche Radio Omroep heeft geleid;

b. de teksten heeft geschreven voor de hoorspelen „Europa marcheert” en „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa”; van welke hoorspelen „Europa marcheert” onder meer inhoudt: „Europa marcheert tegen het Bolsjewisme.” En tegen zijn Bondgenooten! Engeland! En al wie er achter Engeland staan. Maar waar staat Neder-

land? Waar staan wij? Waar staat gij, Nederlandsche luisteraar? Deert het Christendom, deert de Europeesche cultuur U nog? Of verlangt gij er ook naar al het schoone in en buiten den mensch vernietigd te zien?" en sluit met de opwekking „Nederland strijdt mee! Tegen de vernietiging! Voor den opbouw! En voor God!";

terwijl het hoorspel „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa" naast een gelijksoortigen inhoud en strekking bovendien onder meer inhoudt de prijzing van Hitler als een groot man, opgestaan om de idealen van een nieuwe generatie te verwezenlijken en als oorzaak van den oorlog aangeeft den haat der geallieerden, het geld en de machtswellust van Joodsche bankiers en fabrikanten;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof op grond van het uiterlijk voorkomen van den verdachte de overtuiging heeft bekomen dat de verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding aanhef, sub a en b, en slot ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen", meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte George Johannes Petrus Maria Bosman tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met bepaling, dat deze straf geheel zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten tot:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen; voor het leven.

Den veroordeelde wordt op verzoek van zijn raadslieden verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 229.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 20 December 1945. (Mrs. De Boer, Lubbers, van Regteren Altena, Kapt. t. Zee van de Wetering de Rooy, Lt.-Kol. van der Woude).

A. Aan een Duitsch militair o.m. de verblijfplaats van wapenen en onderduikers mededeelen, vrijheidsberoving van vader en twee zoons tengevolge hebbende.

B. Verschillende lijfgoederen, toebehorende aan de leden van dat gezin, uit het door hen bewoonde perceel wegnemen na vorenbedoelde arrestatie.

(Sr. art. 102; B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Helena Susanna Migchelsen, huisnaaister, wonende te Amsterdam, thans geïnterneerd in het Kamp te Amersfoort.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

I. dat zij, Nederlandsche zijnde, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks November 1944 te Amersfoort, althans elders in Nederland, ten voordeele van Duitschland aan een Duitsch militair heeft medegedeeld dat:

1. ten huize van A. Klok aan de Zuidsingel 22 te Amersfoort wapenen aanwezig waren;

2. dat de beide zoons van A. Klok in bovenstaande woning waren ondergedoken of zouden onderduiken;

3. dat in het Wehrmachtshuis aan de Emmalaan te Amersfoort een vrouw werkzaam was die bij de familie Klok burgerkleeren had gehaald om een SS-soldaat in de gelegenheid te stellen te desertieren,

wetende dat zij, verdachte, dusdoende alle personen voornoemd blootstelde aan eenige maatregel door of vanwege de Deutsche overheid of derzelver helpers, dan wel door een persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van die overheid.

Als gevolg van vorenbedoelde aangifte zijn bovengenoemde A. Klok en zijn beide zoons langer dan een maand van hun vrijheid beroofd geworden.

II. dat zij, Nederlandsche zijnde, gedurende den tijd, dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks November 1944 te Amersfoort opzettelijk gebruik heeft gemaakt van de omstandigheid dat de bewoners van het perceel Zuidsingel 22 te Amersfoort de familie Klok op aangifte van haar, verdachte, waren

gearresteerd door de Feldgendarmerie om verschillende lijfgoederen geheel of gedeeltelijk toebehoorende aan leden van het gezin van de familie Klok met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening uit bovenbedoeld perceel weg te nemen.

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard:

verdachte:

dat zij in November 1944 aan een haar bekende Duitschen militair te Amersfoort heeft medegedeeld, dat ten huize van A. Klok aan de Zuidsingel 22 te Amersfoort wapenen en munitie aanwezig waren, en dat de beide zoons van dien Klok in gemelde woning zouden onderduiken; dat zij eveneens aan dien Duitschen militair heeft medegedeeld, dat er eens een vrouw bij de familie Klok burgerkleeren had gehaald om een SS-soldaat in de gelegenheid te stellen te deserteeren;

dat zij op 8 November 1944 thuis komende in de woning van Klok heeft gezien dat de Feldgendarmerie daar was en dat er wapenen op tafel lagen; dat zij eenigen tijd nadien voormelde vrouw in de keuken van het Wehrmachtshem aan de Emmalaan te Amersfoort heeft zien werken; dat zij zulks toen direct aan de Feldgendarmerie heeft medegedeeld;

dat zij wist dat het in bezit hebben van wapenen door de Duitschers streng werd gestraft en dat Duitschland in oorlog was met Nederland;

dat zij op 11 November 1944 uit de voormelde woning van de familie Klok te Amersfoort, terwijl zij wist, dat de familie Klok toen door de Feldgendarmerie was gearresteerd, heeft weggenomen met de bedoeling zich dezelve toe te eigenen verschillende lijfgoederen; dat zij niet het recht had die goederen, welke haar niet toebehoorden, weg te nemen en zich toe te eigenen;

Getuige Klok:

dat hij in November 1944 in zijn woning aan de Zuidsingel 22 te Amersfoort wapenen en munitie heeft aanwezig gehad; dat hij in den avond van den 5 November 1944 in zijn woning in tegenwoordigheid van verdachte met zijn vrouw heeft afgesproken, dat zij den volgenden dag naar achter de IJssel zou vertrekken om hun beide zoons, die daar door de Duitschers waren te werk gesteld, te halen en dat zij op 8 November 1944 met hun zoons zou thuiskomen, waarna deze thuis zouden onderduiken; dat in den avond van de 8 November de Feldgendarmerie in zijn woning is gekomen en huiszoeking heeft gedaan, waarbij gemelde wapenen zijn aangetroffen; dat in den vroege morgen van den 9 November de Feldgendarmerie weer is gekomen en toen zijn beide zoons heeft gearresteerd; dat op 10 November zijn vrouw en hijzelf zijn gevangen genomen door de Feldgendarmerie; dat hij vervolgens is overgebracht naar het concentratiekamp te Amersfoort; dat hij daar van zijn vrouw een smokkelbriefje heeft ontvangen, waarin stond, dat Lena — zooals verdachte genoemd werd — hen verra-

den had en dat zij dit van een lid van de Feldgendarmerie vernomen had; dat hij op 14 April 1945 uit het kamp is ontslagen;

dat hij thuiskomende heeft geconstateerd, dat een aantal lijfgoederen uit zijn woning waren verdwenen; dat hij niemand het recht had gegeven die goederen, welke hem en zijn gezinsleden toebehoorden, weg te nemen en zich toe te eigenen;

Getuige Berg:

dat zij in November 1944 in haar woning aan de Zuidsingel 22 te Amersfoort wapenen en munitie had verborgen; dat zij in den avond van den 5 November 1944 verdachte wegens te laat thuiskomen een standje heeft gegeven; dat verdachte daarop vertelde, dat er parachutisten achter de IJssel waren geland; dat zij toen met haar man, getuige Klok, in tegenwoordigheid van verdachte heeft afgesproken, dat zij getuige, den volgenden morgen naar achter de IJssel zou vertrekken om haar beide zoons, die daar door de Duitschers waren te werk gesteld, op te halen en dat zij dan op Woensdag 8 November zou terugkomen met haar zoons; dat zij den volgenden morgen is vertrokken en genoemde Woensdag weer is teruggekeerd; dat zij toen bij haar thuiskomst heeft gezien dat de Feldgendarmerie in haar woning was en dat er wapenen op tafel lagen; dat den volgenden morgen vroeg de Feldgendarmerie weer is gekomen en toen haar beide zoons heeft gevangen genomen; dat zij en haar man den 10 November 1944 in hun woning zijn gearresteerd door de Feldgendarmerie; dat bij haar verhoor een lid van de Feldgendarmerie haar gezegd heeft, dat de rooie Lenie — daarmede kennelijk doelende op verdachte — hen verraden had; dat zij dit in een smokkelbriefje aan haar man heeft medegedeeld; dat zij op 31 Januari 1945 is vrijgekomen; dat haar beide zoons ruim 3 maanden gevangen hebben gezeten en dat haar man op 14 April 1945 is vrijgekomen;

dat zij na ongeveer 5 dagen in het concentratiekamp te hebben gezeten onder bewaking in haar voormelde woning is geweest en dat zij daar toen heeft gezien dat een groot aantal lijfgoederen was verdwenen; dat zij niemand het recht had gegeven die goederen, welke aan haar en haar gezinsleden toebehoorden, weg te nemen en zich toe te eigenen;

Getuige van Gulik:

dat omstreeks eind 1943 verdachte verschillende malen tegen haar gezegd heeft, dat zij, verdachte, indien zij daarvoor de kans kreeg, de familie Klok zou aanbrengen en eraan zou laten gaan;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 31 Juli 1945 van C. Hulleman en G. Boonen, beiden agent van politie der gemeente Amersfoort, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, thans gedetacheerd als rechercheur bij den politiekele opsporingsdienst te Amersfoort, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Everharda Hendrika van Dijnl:

dat zij omstreeks November 1944 bij Klok

te Amersfoort een koffer met burgerkleeren heeft gehaald voor een SS-soldaat, die wilde deserteeren; dat zij eenigen tijd nadien, toen zij werkzaamheden verrichtte in het Wehrmachtstheim aan de Emmalaan te Amersfoort, is aangesproken door een roodharig meisje, dat zij al eens eerder bij de familie Klok had ontmoet; dat zij den volgenden morgen door de Feldgendarmerie is gearresteerd en dat daarop tijdens het verhoor werd gevraagd, of zij iets afwist van een koffer met burgerkleeding;

O. dat door den inhoud van voorgescreven bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte het haar bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan met dien verstande dat — betreffende sub I — zij opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks November 1944 te Amersfoort ten voordeele van Duitschland aan een Duitsch militair heeft medegedeeld als in de dagvaarding vermeld, wetende, dat zij, verdachte, dusdoende alle personen voornoemd blootstelde aan eenige maatregel door of vanwege de Duitse overheid; dat als gevolg van vorenbedoelde aangifte bovengenoemde A. Klok en zijn beide zoons langer dan een maand van hun vrijheid zijn beroofd geworden; — betreffende sub II — zij gedurende de in de dagvaarding vermelden tijd en plaats opzettelijk gebruik heeft gemaakt van de in de dagvaarding genoemde omstandigheid om verschillende lijfgoederen geheel toebehoorende aan leden van het gezin van de familie Klok met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening uit bovenbedoeld perceel weg te nemen;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat het Hof de door verdachte gepleegde feiten zeer ernstig acht en in het bijzonder zwaar laat wegen, dat zij haar verraad jegens de familie Klok in samenwerking met Duitschers heeft uitgebuit door deze familie in hare afwezigheid uit te plunderen;

dat het Hof anderzijds echter in de jeugd van verdachte termen vindt een straf op te leggen, welke nog eenige kans biedt, dat zij, na geruimen tijd onder strenge tucht te hebben geleefd, als een ordelijk mensch in de maatschappij zal terugkeeren;

o. dat verdachte tot werken in staat is; Gezien de artt. 55 lid 1, 102, 57 Sr.; Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 27, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding onder I en II ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen“;

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, haar door den vijand geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.“

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Helena Susanna Migchelsen tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren.

Bepaalt, dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet de schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 230.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 29 April 1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

Textielgoederen, afkomstig van Joodsche zaak, gekocht onder pressie van Distex. Verzoek tot oproeping van den Staat als proces-partij afgewezen.

Gerequesteerden veroordeeld tot betaling van schadevergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27 en 132.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het op 22 October 1945 ontvangen verzoekschrift van Fransje Cats, echtgenoot van Salomon van Gelder, en van laatstgenoemden tot machtiging en bijstand van zijn voormelde echtgenoot, procureur Mr. Y H. M. Nijgh, waarbij wordt gesteld, dat verzoekster met stilzwijgende machtiging van haar echtgenoot een zaak dreef onder den naam „Het Haagsche Lingeriehuis F. van Gelder-Cats“;

dat met ingang van 2 November 1941 de vergunning van verzoekster tot het handelen in textielgoederen werd ingetrokken, hetgeen haar op last en in opdracht van de bevoegde Duitse instanties werd medegedeeld door het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Rijksbureau voor de distributie van textielproducten door den handel, verder te noemen Distex, bij brief van 30 October 1941;

dat blijkens dien brief de haar in eigendom toebehoorende textielproducten door den directeur van Distex in beslag waren genomen;

dat daarna door Distex verschillende wederverkoopers zijn aangezocht deze en soortgelijke andere in beslag genomen goederen te koop van de Joodsche eigenaren, welke genoodzaakt waren daarin toe te stemmen;

dat de gerequesteerden:

ra. de Firma Iserief en Co's Manufacturenhandel, gevestigd te 's-Gravenhage aan de Veenestraat Nrs. 14—22, waarvan firmanten zijn en destijds waren:

b. Johannes Antonius Leonardus Caminada, wonende te 's-Gravenhage aan het Louise de Colignyplein Nr. 25;

c. Gerardus Henricus Marie Caminada, wonende te 's-Gravenhage aan het Frankenslag Nr. 395, en

d. Ludovicus Leonardus Caminada, wonende te 's-Gravenhage aan de Kiggelaerstraat Nr. 10 en

2a. De Firma Gebrs. Teepe, gevestigd te 's-Gravenhage aan de Boekhorststraat Nr. 23, waarvan vennoten zijn en destijds waren:

b. Laurenz Anton Teepe, wonende te 's-Gravenhage aan de Laan v. Poot Nr. 166;

c. Georg Joseph Teepe, wonende te Rijswijk aan de Prins Hendriklaan Nr. 25,

mede aldus aangezocht haar geheelen voorraad hebben verkocht, respectievelijk tot de bedragen van f 6002.14 en f 1597.18, welke prijzen door Distex ver beneden de normaal geldende verkoopprijzen waren vastgesteld;

dat deze bedragen zijn betaald aan de Bank van Nederlandsche Arbeid te Amsterdam, die ze zou hebben doorbetaald aan de Firma Lippmann, Rosenthal & Co. aldaar;

dat zij bereid is bij inwilliging van haar verzoek hare vordering op de Firma Lippmann, Rosenthal & Co. te Amsterdam aan gerequesteerde over te dragen;

Redenen, waarom verzoekster zich tot den Raad wendt met het vijfledig ten requeste omschreven verzoek, waarop hieronder nader wordt teruggekomen;

Nog gelezen het op 7 Januari 1946 ontvangen antwoord van gerequesteerden, ten deze domicilie kiezende ten kantore van de advocaten Mrs. A. F. de Jong, L. J. M. Nouwen en D. van Duyne, hunne gemachtigden, waarbij onder erkenning in hoofdzaak van de gestelde feiten betwist wordt 1° het bedrag der door verzoekster gestelde schade en 2° hunne aansprakelijkheid daarvoor;

Gehoord partijen en den getuige Mr. H. J. W. van der Poel, die naar aanleiding van het over en weer door partijen aangevoerde ambtshalve door den Raad is opgeroepen;

O. dat deze getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij thans de functie bekleedt van adjunct-directeur van de Distex;

dat dit bureau, ressorteerende onder het Departement van Sociale Zaken is ingesteld in voldoening aan de reeds vóór den oorlog tot stand gekomen distributiewet, welke de bevoegdheid der Regeering in het leven had geroepen om zoo noodig, in het handels- en bedrijfsleven in te grijpen;

dat vanaf de bezetting in Mei 1940 van de dwangmaatregelen, welke die wet toeliet, ook ten aanzien van de distributie van textielgoederen is gebruik gemaakt, zoodat de Distex in de tweede helft van 1941 blijkens besprekingen met en uitlatingen van de

Wirtschaftsprüfstelle — de Deutsche instantie, met wie zij deze zaken had te behandelen — voor de keus stond om òf het bezit van textielhandelaren van Joodsch ras door de Deutsche N.S.D.A.P. naar Duitschland te zien vervoeren, of wel haar tusschenkomst te verlenen om dit bezit aan de Joodsche eigenaren te doen ontnemen en de goederen door z.g. Arische zaken hier te lande te doen verkoopen ten behoeve van de Nederlandsche volksgemeenschap;

dat de Distex toen gemeend heeft in het belang van die volksgemeenschap haar tusschenkomst in den aangegeven zin te moeten verlenen;

dat zij dit, haar standpunt, ter kennis heeft gebracht van de niet-joodsche handelaren, wier medewerking zij daarbij behoefde, en overigens daarbij zooveel mogelijk met de belangen der Joodsche eigenaren rekening heeft trachten te houden, b.v. door partijen beneden de waarde van f 1000 geheel vrij te laten en de betaling te doen geschieden aan de eigenaren persoonlijk, hetgeen ook tot 30 April 1942 inderdaad tot belangrijke bedragen geschied is, zijnde echter op dien datum door de Deutsche instanties voorgeschreven, dat sindsdien deze betalingen zouden moeten geschieden aan de Bank van Nederlandsche Arbeid te Amsterdam; dat naar zijne schatting, berustende op de bij het bureau van de Distex aanwezige geregistreerde gegevens, het totaal bedrag aan aldus in beslag genomen textielgoederen circa vier millioen gulden moet belopen;

O. dat partijen de zaak hierop nader mondeling hebben toegelicht en de gemachtigde van gerequesteerden hierbij heeft te berde gebracht, dat indien inderdaad overeenkomstig de verklaring van getuige van der Poel moet worden aangenomen, dat zoowel zijn cliënten als een groot aantal andere voor dezelfde vraag gestelde textielhandelaren op instigatie van de Distex hunne medewerking hebben verleend om deze Joodsche textielgoederen ten bate van de Nederlandsche volksgemeenschap te behouden zonder daarvan zelf eenig noemenswaard voordeel te genieten, de schade, die de Joodsche eigenaren hebben geleden en lijden, doordien de betaalde koopsommen hun niet ten goede zijn gekomen, door die volksgemeenschap behoort te worden gedragen, weshalve hij verzocht heeft dat de Raad met toepassing van art. 132 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, den Staat der Nederlanden als belanghebbende in dit geding zal oproepen; bij welk verzoek de gemachtigde van requestrante zich heeft aangesloten;

O. dat het aangehaalde artikel 132 de Kamer bevoegd verklaart niet in het geding betrokken belanghebbenden, al of niet op hun verzoek als partij toe te laten of op te roepen;

O. dat hieruit voortvloeit, dat niet elk belang bij de zaak in geschil voldoende is, doch alleen een belang van dien aard, dat het den betrokkene tot partij in het geding kan stemmen;

O. dat dit aldus moet worden opgevat, dat het belang van den betrokkene zoodanig moet zijn, dat het een vordering voor de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel door of tegen hem naar aanleiding van het aanhangige geschil kan wettigen;

O. dat dit geding de nietigverklaring wordt gevraagd van twee koopovereenkomsten en de daarop gevolgde leveringen met veroordeeling tot teruggave of schadevergoeding en zulks, omdat een en ander geschied is ten gevolge van onbehoorlijken invloed vanwege den vijand uitgeoefend door een rijksbureau;

O. dat dit laatste misschien aanleiding zou kunnen geven tot een vordering tot schadevergoeding wegens onrechtmatige daad of uit anderen hoofde, doch niet valt in te zien, hoe zulk een vordering zou kunnen behoorren tot de bevoegdheid van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

O. dat er derhalve geen aanleiding bestaat den Staat als belanghebbende in dit geding te roepen;

O. wat de zaak zelve betreft, dat de Distex ten deze onder onbehoorlijken invloed van den vijand het opportunistische standpunt heeft ingenomen, dat het de voorkeur verdiende, haar door de vijandelijke instanties gewenschte tusschenkomst te verleenen, aangezien op die wijze de toch onvermijdelijke roof van het Joodsche textielbezit niet ten goede zou komen van den Duitschen roover, maar van de Nederlandsche volksgemeenschap, boven een principiële weigering van die tusschenkomst op voor de hand liggende rechtsgronden, waardoor het geroofde zonder meer ten bate van den roover zou zijn gekomen;

O. dat dit opportunisme haar bovendien aanvankelijk nog de gelegenheid heeft gegeven om de uitvoering der vijandelijke maatregelen te verzachten, door de kleinere partijen beneden de waarde van f 1000 aan de Joodsche eigenaren te laten, en de betaling der koopsommen aan die eigenaren persoonlijk te doen geschieden, totdat in April 1942 de anti-Joodsche maatregelen werden verscherpt en betaling bij de Nederlandsche Bank voor den Arbeid werd voorgeschreven;

O. dat de Distex haar standpunt onderhands ter kennis heeft gebracht van de niet-Joodsche textielhandelaren, die in het algemeen haar leiding gevolgd hebben, terwijl alleen enkele grootere detailzaken, die niet wisten, wat ze met zulke betrekkelijk kleine partijen zouden moeten beginnen, zich afwijzend hebben verhouden, en voorzoover aan getuige van der Poel bekend, slechts twee grossiers op principiële gronden geweigerd hebben zich met de zaak in te laten;

O. dat de gerequesteerden in deze zaak zich, zij het niet zonder tegenzin, bij het standpunt van de Distex hebben neergelegd, ten aanzien waarvan partij Teepe Jr. nog uitdrukkelijk verklaard heeft, dat zijn vader destijds aanvankelijk niets met de zaak te

doen wilde hebben en eerst na een te Rotterdam gehouden vergadering van textielhandelaren, waarop besloten werd de door de Distex aangegeven lijn te volgen, noode daarin heeft berust;

O. dat voldoende vaststaat, dat de hooger bedoelde rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen onder onbehoorlijken invloed vanwege den vijand, zoodat volgens art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, behoudens blijk van het tegendeel, moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat dit tegendeel naar 's Raads oordeel niet gebleken is;

dat weliswaar de houding van gerequesteerden in overeenstemming is geweest met het advies van de Distex en daarop steunde, doch dat, ook al is noch door de Distex noch door deze gerequesteerden het ten aanzien van requetrante gepleegde onrecht beoogd, het niettemin onredelijk zou zijn, dit ten laste te laten van de beroofden, op grond dat de Distex en met haar deze gerequesteerden slechts noode de helpende hand hebben geleend om het te plegen en de gevolgen van dit onrecht, voor anderen dan de benadeelden, in gunstige richting hebben trachten te leiden;

dat er alzoo termen zijn om artikel 23 toe te passen, hetgeen er toe leiden moet, dat de schade, die de Joodsche textielhandelaren door de Duitsche maatregelen hebben geleden, in de eerste plaats ten laste komt van hen, die haar hun rechtstreeks hebben helpen berokkenen, in dit geval gerequesteerden;

O. dat bij de mondelinge behandeling tusschen partijen is komen vast te staan, dat de bedragen van f 6002.14 en f 1597.18, waarvoor de textielgoederen in kwestie verkocht zijn in billijkheid met 8 % behooren te worden verhoogd, terwijl de gemachtigde van requetrante, toegevend, dat een toewijzing van het sub 2 en 3 verzochte niet meer mogelijk is, de vordering tot schadevergoeding, door hem aanvankelijk abusievelijk op een te hoog bedrag gesteld, dienovereenkomstig heeft verminderd met intrekking van het sub 2 en 3 gevorderde;

O. dat mitsdien het verzoek sub 1 en dat sub 4 tot schadevergoeding met inachtneming van de vorige overweging voor toewijzing vatbaar is;

O. dat op grond van de uit te spreken nietigverklaring komt vast te staan, dat van een vordering van requetrante op Lippmann, Rosenhal & Co., die aan gerequesteerden zou kunnen worden overgedragen, geen sprake kan zijn;

Gelet op de aangehaalde bepalingen;

Beschikkende:

Wijst van de hand het verzoek om den Staat der Nederlanden als belanghebbende partij in dit geding toe te laten;

Wijst de verminderde vordering toe;

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, welke het gevolg zijn geweest van meer ge-

melde overeenkomsten van koop en verkoop en de levering van de voormelde textielgoederen aan de gerequesteerden, zoomede de voormelde overeenkomsten van koop en verkoop en de evenbedoelde levering;

Wijst aan verzoekster een schadevergoeding toe ten laste van de gerequesteerden sub 1, a, b, c en d tot een bedrag van f 6482.31 en van de gerequesteerden sub 2a, b en c tot een bedrag van f 1724.95;

Veroordeelt gerequesteerden in de kosten des gedinges tot heden begroot op f 50.

No. 231.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 19 April 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Beschikking in kort geding bevestigd. De vraag of — en zoo ja in hoeverre — recht op schadevergoeding bestaat, dient in de hoofdzaak te worden beslist, nu niet is gebleken, dat de bevolen ontruiming onmiddellijk van schadevergoeding behoort vergezeld te gaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 27.)

*Aan den Raad voor het Rechtsherstel,
Afdeling Rechtspraak.*

Geeft eerbiedig te kennen:

Petrus Johannes van Vliet, wonende te Leiden, advocaten en procureurs Mrs. W. Hugenholtz, T. R. H. Vreede en N. v. Veen, die ieder afzonderlijk met het recht van substitutie gemachtigd zijn appelland te dezer zake te vertegenwoordigen;

dat hij op verzoek van Jacob Joseph Cohen, wonende te Leiden, adv. en proc. Mr. W. B. H. A. Heskes, bij vonnis in kort geding van den E.A. Heer wnd. Voorzitter van Uw afdeling van 21 Maart 1946 bij verstek is veroordeeld om binnen vier dagen na de betekening van dat vonnis de brandvrije opslagplaats voor vluchtige vloeistoffen in het perceel Middelweg 23 en 23a te Leiden, kadastraal bekend gemeente Leiden Sectie I 2674, te verlaten en te ontruimen met alle daarin aanwezige goederen voor zoover deze het eigendom van Cohen vnd. niet waren en met overgifte der sleutels ter vrije beschikking van Cohen vnd. te stellen;

dat appelland bij dezen in hooger beroep komt van voormeld vonnis, op de navolgende gronden:

dat appelland, die tabaksgrossier was, op 11 April 1939 werd gemobiliseerd en zijn grossierderij moest sluiten;

dat hij na de capitulatie zijn grossierderij niet meer kon exploiteeren, daar de tabaksproducten gerantsoeneerd waren naar de omzet van 1939;

dat hij toen een distributieophaaldienst is begonnen, waarmede hij vele menschen, ook onderduikers, heeft kunnen helpen;

dat in Augustus 1943 deze distributieophaaldienst verboden werd en appelland op het politiebureau te Leiden werd ontboden, waar hem werd medegedeeld dat hij naar Duitschland zou worden gedeporteerd;

dat appelland, die dit wel had zien aankomen, te voren voor de leus een ijzer- en staalhandel was begonnen, en zich op het bestaan van dit bedrijf beriep;

dat men hem toen mededeelde dat deze zaak onderzocht zou worden;

dat de ijzer- en staalhandel slechts op papier bestond;

dat appelland deze besprak met den (goed vaderlandschen) Heer de Jong van het Gewestelijk Arbeidsbureau, die hem zeide dat, wilde hij niet gedeporteerd worden, hij ervoor moest zorgen een pakhuis te huren en dit met ijzer- en staalwaren te vullen, om aan zijn ijzer- en staalhandel een schijn van werkelijkheid te geven;

dat appelland de ijzer- en staalwaren vrij gemakkelijk krijgen kon, doch niet een pakhuis;

dat de eenige wijze waarop hij aan een pakhuis kon komen was door het perceel Middelweg 21/23/23a te Leiden te koopen van A.N.B.O. voor f 6850 met een eerste hypotheek van f 3000;

dat dit perceel, behalve een pakhuis, ook een woonhuis en een garage omvatte, welke appelland niet noodig had, doch hij het pakhuis niet afzonderlijk kon krijgen;

dat appelland inderdaad geweten heeft dat het perceel Joodsch eigendom was, doch niet heeft gehandeld uit anti-semietisme of als profiteur, maar uit nood, om niet in Duitschland te werk te worden gesteld;

dat derhalve hier bijzondere redenen zijn, als bedoeld in art. 27 lid 3 Besluit Herstel Rechtsverkeer, om, wanneer Cohen in zijn recht hersteld wordt, aan appelland schadevergoeding toe te kennen;

dat appelland steeds bereid is geweest voormeld perceel tegen een vergoeding aan geïntimeerde terug te leveren;

dat geïntimeerde steeds geweigerd heeft eenige vergoeding te betalen;

dat appelland bij gebrek aan wetenschap moet ontkennen dat geïntimeerde voor zijn cellulose lakken een brandvrije opslagplaats noodig heeft of door het gemis van het litigieuze perceel onredelijk in zijn bedrijf zou worden geschaad;

dat geïntimeerde destijds op slinksche wijze achter de rug van appelland om de huurders van het woonhuis en de garage in het perceel Middelweg 21/23/23a heeft bewogen de huurpenningen aan hem en niet aan appelland te betalen — totdat appelland hierachter kwam, waarna deze gelden aan een sequester zijn betaald, hangende het geschil of appelland bij het rechtsherstel van geïntimeerde eenige schadevergoeding zal ontvangen;

dat appelland nu vermoedt dat de onderwerpelijke actie alleen macht om hem bij voorbaat ook de laatste macht over het perceel Middelweg 21/23/23a te ontnemen;

29 Mei 1946 (afl. 28)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 232—251

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.) :

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

dat hij niettemin bereid is ook het pakhuis aan geïntimeerde ter beschikking te stellen (en na hier toe gesommeerd te zijn dit ook aan geïntim.'s raadsman heeft doen weten) mits geïntimeerde zorg draagt dat de aldaar opgeslagen goederen van geëvacueerden elders opgeslagen worden en mits aan appellant een huur van f 10 per maand wordt vergoed, doch geïntimeerde ook dit niet heeft willen accepteren;

dat appellant aanbiedt zijn stellingen zoonodig met getuigen te bewijzen;

Weshalve het Uw afdeling Rechtspraak behage het vonnis van den wnd. Voorzitter Uwer afdeling op 21 Maart 1946 tusschen partijen gewezen, te vernietigen en geïntimeerde, verzoeker in prima in zijn verzoek niet te ontvangen, althans hem dit te ontzeggen, althans te bepalen, dat appellant de brandvrije opslagplaats in het perceel Middeweg 23/23a te Leiden niet ter beschikking van geïntimeerde zal behoeven te stellen dan tegen vergoeding van f 10 per maand, door geïntimeerde aan appellant te betalen totdat in de hoofzaak over de aan appellante toe te kennen schadevergoeding zal zijn beslist, kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand appellerequest en het antwoord van geïntimeerde;

Ten aanzien der feiten:

O. dat ten verzoeken van J. J. Cohen, thans geïntimeerde, bij beschikking in kort geding d.d. 27 Maart 1946 P. J. van Vliet, thans appellant, is veroordeeld de opslagplaats in het perceel Middeweg 23 en 23a te Leiden te ontruimen;

dat P. J. van Vliet tegen deze beschikking bij vorenstaand request in hooger beroep is gekomen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat appellant niet betwist, dat geïntimeerde in zijn recht op de ten processe bedoelde opslagplaats behoort te worden hersteld en verklaart steeds bereid te zijn geweest die opslagplaats tegen vergoeding aan geïntimeerde uit te leveren;

O. dat appellant zich beroepende op art. 27 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer betoogt, dat hem schadevergoeding behoort te worden toegekend;

dat evenwel de vraag of — en zoo ja in hoeverre — appellant op schadevergoeding recht heeft, in de hoofzaak dient te worden beslist;

dat dit alleen dan anders zoude zijn, indien appellant aannemelijk had gemaakt, dat de, op zich zelve door hem niet betwiste, onverwijld ontruiming van de opslagplaats alleen mag worden bevolen, indien aan appellant tegelijkertijd schadevergoeding wordt toegekend;

dat echter allerminst is gebleken, dat die ontruiming onmiddellijk van schadevergoeding behoort vergezeld te gaan;

dat de beschikking, waarvan hooger beroep, dus behoort te worden bevestigd;

Rechtdoende in hooger beroep:

Bevestigt de beschikking in kort geding d.d. 27 Maart 1946;

Veroordeelt appellant in de kosten van het hooger beroep tot aan deze uitspraak aan de zijde van geïntimeerde begroot op f 50.

No. 232.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 24 Januari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, van Regteren Altena, Kapt. t. Z. v. d. Wetering de Rooy en Lt.-Kol. van der Woude).

Krijgsdienst (Waffen S.S.).

Indien verdachte bij het Vrijwilligerslegioen Nederland in dienst was getreden, zou hij ook in Duitschen krijgsveld zijn getreden. Dat legioen heeft volgens de opzet aan Duitsche zijde en onder Duitsch bevel gestreden tegen de bondgenooten van Nederland, gelijk blijkt uit na te noemen aan het Hof uit eigen wetenschap bekend zijnde omstandigheden.

Dienstneming bij het Vrijwilligerslegioen Nederland sluit niet dienstneming bij de Waffen S.S. uit.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem van der Loos, cadet-vaandrig, wonende te Utrecht, Heerenstraat 23bis, eerder geïnterneerd in het kamp Fort de Bilt te Utrecht, thans in de Straftevangenis Wolvenplein aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 28sten December 1945 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks Oct. 1943 te Utrecht, althans elders, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsveld, althans publieken dienst, is getreden bij de Waffen SS;

O. dat ter terechtzitting de telastlegging overeenkomstig art. 313 Sv. is gewijzigd in dier voege, dat is toegevoegd de zinsnede „althans bij een onderdeel van het Duitsche Leger”;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 20 October 1945 van Gerrit Leistra, rechercheur van den Politieken Opsporingsdienst Utrecht-Stad, tevens onbe-

zoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meen inhoudt als verklaring van

Jacob Cornelis van Duuren:

dat het hem bekend is, dat W. van der Loos, wonende te Utrecht, Heerenstraat 23bis, omstreeks eind October 1943 vrijwillig in dienst is getreden bij de Waffen SS; dat hij zulks uit zijn gesprekken heeft kunnen opmaken; dat hij een verslag gelezen heeft van een voetbalwedstrijd van een Junkerschule; dat in dat verslag werd genoemd de naam van voornoemden W. van der Loos;

Jan Willem Hendrik Pluijgers:

dat de hem bekende W. van der Loos, wonende te Utrecht, Heerenstraat 23bis, hem, Pluijgers, heeft verteld, dat hij vrijwillig in dienst is getreden bij de Waffen SS;

Verdachte Willem van der Loos:

dat hij op 10 October 1943 tot de Divisie Nederland van de Waffen SS is toegetreden en dat dit dienstverband omstreeks 5 Mei 1945 beëindigd is; dat hij als SS-Oberjunker in dienst is gekomen; dat de aard van zijn verrichte dienst zuiver troepen- en frontdienst was;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk heeft opgegeven:

dat hij in of omstreeks October 1943 te Utrecht vrijwillig in krijgsdienst is getreden bij het Vrijwilligerslegioen Nederland; dat hij na nog een militaire opleiding te hebben gehad op een Junkerschule in Duitschland, met voormeld Legioen aan het Oostfront tegen de Russen heeft gestreden; dat hij na eenigen tijd bevorderd is tot Untersturmführer; dat hij den eed van trouw aan den Leider van het Duitsche Rijk als Opperste Legerleider heeft afgelegd; dat het hem bekend was, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden en dat in 1943 Duitschland eveneens oorlog voerde tegen Rusland; dat hij Nederlander is door geboorte;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in October 1943 te Utrecht opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsdienst is getreden bij de Waffen SS;

O. dat verdachte ter terechtzitting weliswaar in zooverre op zijn verklaring aan den verbalisant Leistra, gerelateerd in voormeld ambtseedig proces-verbaal dd. 20 October 1945, is teruggekomen, dat hij niet bij de Waffen SS, doch bij het Vrijwilligerslegioen Nederland heeft dienst genomen;

dat het Hof zulks onaannemelijk acht op grond van de hierboven gerelateerde verklaringen van van Duuren en Pluijgers en bovendien dienstneming bij het Vrijwilligerslegioen Nederland niet dienstneming bij

de Waffen SS uitsluit;

dat verdachte trouwens, na aan voornoemden verbalisant te hebben verklaard: „Ik ben 10 October 1943 tot de Divisie Nederland der Waffen SS toegetreden”, daarop heeft doen volgen: „In vreemden krijgsdienst ben ik nooit geweest”; dat het Hof deze schijnbare tegenstrijdigheid aldus opvat, dat verdachte heeft willen zeggen, dat de Divisie Nederland der Waffen SS, waarmede blijkbaar hetzelfde wordt bedoeld als het Vrijwilligerslegioen Nederland, geen vreemd legeronderdeel zou zijn, een conclusie, welke het Hof geenszins onderschrijft;

dat immers uit de omstandigheid, dat de voormalige Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied het noodig heeft geoordeeld bij Verordening no. 135/1941 te bepalen, dat het verrichten van diensten door Nederlanders bij de Waffen SS of het Vrijwilligerslegioen Nederland niet oplevert het feit omschreven in art. 101 Sr., waarin over krijgsdienst wordt gesproken, is af te leiden; dat zonder deze bepaling — die immers ingevolge het Besluit bezettingsmaatregelen wordt geacht nimmer van kracht te zijn geweest — een in dienst treding bij de Waffen SS of het Vrijwilligerslegioen Nederland integendeel wel als zoodanig moet worden beschouwd en dan ook valt onder voormeld art. 101;

dat ten overvloede het Hof van oordeel is, dat indien verdachte niet bij de Waffen SS, maar slechts bij het Vrijwilligerslegioen Nederland zou zijn in dienst getreden, hij ook hierdoor in Duitschen krijgsdienst zou zijn getreden;

dat immers van algemeene bekendheid is, dat dit legioen aan Duitsche zijde en onder Duitsch bevel heeft gestreden tegen de bondgenooten van Nederland, hetgeen trouwens overeenkomstig de opzet was;

dat zulks blijkt uit de navolgende omstandigheden, welke het Hof uit eigen wetenschap bekend zijn;

1. dat de eerste oproep om tot het Vrijwilligerslegioen Nederland toe te treden tegelijkertijd en dus kennelijk in onderling overleg is uitgegaan van den voormaligen Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied en van den commandant en oprichter van het Vrijwilligerslegioen Nederland, den oud luitenant-generaal Seiffardt;

2. dat reeds in dezen oproep wordt opgewekt den strijd tegen het bolsjewistische Rusland te ondersteunen, en Seiffardt daarin verklaart, dat dit Legioen het Duitsche Leger te hulp zal komen en zijn taak verlichten;

3. dat herhaaldelijk in de dagbladen en door middel van de radio met ophef is gewag gemaakt van de krijgsverrichtingen van het Legioen en van de onderscheidingen, die terzake daarvan aan leden van dit Legioen van Duitsche zijde zijn verleend;

O. dat het bewezen verklaarde volgens de Wet strafbaar is omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is,

omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden gebleken zijn;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan — ook in aanmerking genomen hetgeen ter terechtzitting ten gunste van den persoon van verdachte is aangevoerd — tot geen andere slotsom kan komen, dan dat aan verdachte de zwaarste straf moet worden opgelegd;

dat toch op zich zelf reeds het vrijwillig in dienst treden bij eenig onderdeel van de Duitse Weermacht door een Nederlander een misdrijf van zeer ernstigen aard is;

dat dit voor dezen verdachte, die bij zijn dienstneming cadet-vaandrig van het Nederlandsche Leger was, te zwaarder weegt; Gezien de artt. 28, 55, 101, 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Willem van der Loos tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten en van het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

Verleent verdachte ambtshalve verlof beroep in cassatie in te stellen tegen deze sententie.

No. 233.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 19 Februari 1946. (Mrs. van Vugt, Loeff, Houthoff, Lt.-Kol. De Vries en Hoofdoff. v. Adm. Mr. Franken).

Aan de Haarlemsche politie schriftelijk mededeelen, dat iemand in diens café het zingen van na te noemen liedje had toegelaten, waarmede Hitler en de Duitse Weermacht beleedigd waren.

Wanneer tijdens de bezetting aan de Nederlandsche politie, die, naar algemeen bekend was, belast was met het waken voor en de handhaving van de belangen van den bezetter, een mededeeling als voormeld werd gedaan, bestond de kans dat een en ander aan den bezetter werd gerapporteerd.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Gerritje Dixon, huisvrouw

van M. F. Schmidt, wonende te Haarlem, Kleine Houtweg 83rd., eerder geïnterneerd in Huize Duinrust te Overveen en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 30sten Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mej. Mr. H. B. Bahlmann;

O. dat verdachte bij dagvaarding zooals deze ter terechtzitting is gewijzigd, is ten laste gelegd, dat zij te Haarlem, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Augustus 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, terwijl zij toen Nederlandsche was in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan den toenmaligen burgemeester van Haarlem, het lid van de N.S.B., S. L. A. Plekker, althans aan de Haarlemsche politie, schriftelijk heeft medegedeeld, dat in het café van zekeren Koning aan den Kleinen Houtweg te Haarlem door een aantal personen een lied was gezongen, luidende:

„Nederland is gevallen door verraad

Engeland kwam natuurlijk weer te laat

Hitler is een groote ploert

Die op kleine landjes loert

Nederland is gevallen door verraad”

dat daarmede Hitler en de Duitse weermacht werden beleedigd, dat voormelde Koning het zingen van dat lied had toegelaten, en dat deze daarvoor diende te worden gestraft, en aldus

1. opzettelijk dien Koning heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in zijn streven om de anti-Duitsche elementen uit de Nederlandsche samenleving te verwijderen en om het verzet in Nederland te breken en het levendig houden van den geest van verzet in Nederland tegen te gaan;

O. dat zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting hebben verklaard,

als getuige,

C. Koning;

dat hij gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog van Duitschland tegen Nederland op zekeren dag op het politiebureau te Haarlem door een rechercheur van politie is gehoord terzake een ingekomen klacht, waarin ter kennis werd ge-

bracht dat in zijn — getuiges — aan den Kleinen Houtweg te Haarlem gelegen café door een aantal personen een lied was gezongen, luidende:

„Nederland is gevallen door verraad enz., dat daarmede Hitler en de Deutsche Weermacht werden beleedigd en dat hij — Koning — het zingen van dat lied had toegelaten;

en verdachte,

dat zij te Haarlem gedurende den tijd dat, naar zij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde een door haar — verdachte — onderteekend geschrift bij de Haarlemsche politie heeft ingediend, waarin vermeld stond dat in het café van getuige Koning, gelegen aan den Kleinen Houtweg te Haarlem, door een aantal personen een lied was gezongen, luidende:

„Nederland is gevallen door verraad enz., dat daarmede Hitler en de Deutsche Weermacht werden beleedigd en dat voormelde Koning het zingen van dat lied had toegelaten;

dat zij tot lichte werkzaamheden in staat is;

O. dat het gedurende de bezettingsperiode van algemeene bekendheid was dat de Nederlandsche politie door de bezettende macht mede belast was met het waken voor en de handhaving van de belangen van den bezetter, — alles onder beroep op de noodzaak de „openbare orde en rust” te handhaven”, hetgeen de noodzaak met zich bracht de politie als helpster van den vijand te beschouwen, terwijl het eveneens van algemeene bekendheid was dat de Nederlandsche politie, in verband met deze, haar opgedragen taak, van Duitsche zijde de plicht was opgelegd ieder te harer kennis gekomen geval, waarin sprake was of kon zijn van een gelaedeerd Duitsch belang, ter kennis van de Duitsche politie te brengen;

O. mitsdien dat wanneer er tijdens de bezetting aan de politie mededeeling van werd gedaan dat Hitler of de Duitsche weermacht beleedigd waren en daarbij degene(n), die daaraan schuldig werd(en) geacht, werd(en) genoemd, de kans bestond dat een en ander aan den bezetter werd gerapporteerd;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Haarlem, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland aan de Haarlemsche politie schriftelijk heeft medegedeeld dat in het café van zekeren Koning aan den Kleinen Houtweg te Haarlem door een aantal personen een lied was gezongen, luidende:

„Nederland is gevallen door verraad enz., dat daarmede Hitler en de Deutsche weermacht beleedigd waren en dat voormelde Koning het zingen van dat lied had toegelaten en aldus opzettelijk die Koning heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en

vrijheidsberoving door of vanwege den vijand en/of diens helpers;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte meer en anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 1, 7, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Gerrit Dixon, tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, met bepaling dat de schuldige deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

No. 234.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 23 Januari 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kapt. t. Zee van den Berg en Lt.-Kol. Boswijk).

De verantwoordelijke leiders van een scheepswerf blootstellen aan opsporing enz. door aan een N.S.B. burgemeester mede te deelen, dat op die scheepswerf, waar een vischkotter ten behoeve van de Deutsche oorlogsvoering tot mijnenveger werd omgebouwd, bij dat werk na te noemen sabotage was gepleegd.

Beroep op art. 10 B.B.S. verworpen.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Gerrit van Eisland, kliniker, wonende te Oostzaan, Kerkstraat 11, geïnterneerd in het kamp te Castricum, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dag-

vaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 28sten November 1945 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij binnen het rechtsgebied van het Kantongerecht Zaandam, althans is Nederland, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Augustus 1942 en 1 Januari 1943 als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand eerst te Oostzaan, althans in Nederland, aan den tot de N.S.B. en de S.S. behoorende Burgemeester de Bree van Oostzaan heeft medegedeeld, dat op de scheepswerf van de firma Stapel en Baerveldt, alwaar een vischkotter, althans een boot, ten behoeve van de Duitsche oorlogsvoering tot mijnenveger werd omgebouwd, bij dat werk sabotage was gepleegd doordat om het klinkwerk, hetwelk hij, verdachte, had aangebracht aan de machinefundatie van dat vaartuig reeds een bekisting was aangebracht voordat dat klinkwerk door hem behoorlijk was afgewerkt en dat daardoor bij gebruik van dat vaartuig gevaar kon ontstaan en vervolgens te Zaandam, althans in Nederland, toen naar aanleiding van gemelde mededeeling door Ingenieur Ballow, die in opdracht van de Kriegsmarine regelmatig toezicht op gemeld werk moest houden, en door een Oberscharführer der Abwehrstelle tegen sabotage, althans een functionaris van gemelde Abwehrstelle, op gemelde werf een onderzoek werd ingesteld, aan de beide laatstgenoemde personen het vaartuig heeft aangewezen, waarin zij bedoeld onderzoek moesten verrichten en aldus zoowel

1. opzettelijk de verantwoordelijke leiders van gemelde scheepswerf en/of het op die werf werkzame personeel, althans een of meer van die personen, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel,

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleateerd — hebben opgegeven en verklaard:

de getuigen:

Gerrit Stapel:

dat hij met zijn compagnon Baerveldt aan het Noordzee-kanaal, onder de gemeente Zaandam, een scheepswerf heeft en op die werf sedert 1941 voor de Deutsche Weermacht werkte; dat in het najaar van 1942 een onderzoek op de werf heeft plaats gevonden door Ingenieur Ballow, die in opdracht van de Kriegsmarine regelmatig toezicht op gemeld werk moest houden en door een Oberscharführer der Abwehrstelle tegen sabotage; dat deze beide personen naar een kotter zijn gegaan, die voor de Deutsche Wehrmacht in aanbouw was en genoemde Ingenieur Ballow dezen met een hamer beklepte en de klinknagels van de machinefundatie betikte; dat verdachte toen plotseeling naar voren sprong en aan Ingenieur Ballow den kotter aanwees, waarin zij een onderzoek hadden te verrichten; dat daarbij werd geconstateerd, dat in dezen kotter het klinkwerk niet goed was verricht en dit als sabotage werd aangemerkt; dat het mogelijk was, dat als het schip in de vaart was gekomen, de motor zou zijn losgetrild;

Johannes Nicolaas van der Stok: dat verdachte zich in 1942 tegenover hem, zoowel als tegen zijn medewerkers op de werf heeft uitgelaten, dat hij naar den burgemeester van Oostzaan, De Bree, was gegaan, ten einde een einde te maken aan de sabotage op de werf;

Verdachte:

dat hij vanaf 1 Augustus 1942 tot 1 Januari 1943 als klinker werkzaam is geweest op de werf van de firma Stapel & Baerveldt te Zaandam; dat hij gedurende dien tijd aan den burgemeester van Oostzaan, De Bree, van wien hij wist, dat deze tot de N.S.B. behoorde, heeft medegedeeld, dat op de scheepswerf van de firma Stapel & Baerveldt, alwaar een vischkotter ten behoeve van de Duitsche oorlogsvoering tot mijnenveger werd omgebouwd, bij dat werk sabotage was gepleegd, doordat om het klinkwerk, hetwelk hij, verdachte, had aangebracht aan de machinefundatie van dat vaartuig, reeds een bekisting was aangebracht, voordat dat klinkwerk behoorlijk was afgewerkt en dat daardoor bij het gebruiken van dat vaartuig gevaar kon ontstaan; dat hij, verdachte, tevens aan den burgemeester heeft verzocht, om dit aan den Duitschen Ingenieur Ballow te gaan melden, opdat deze het zou kunnen controleren; dat door Ingenieur Ballow en een Duitscher in burger enkele dagen na zijn mededeeling aan den burgemeester een onderzoek op de werf is ingesteld; dat hij toen naar voren gekomen is en hun mededeelde, dat zij in een anderen kotter moesten zoeken en hun dien kotter heeft aangewezen; dat de Duitschers in dien kotter een onderzoek hebben ingesteld en de machinefundatie hebben gecontroleerd; dat hij Nederlander is en dit ook altijd is geweest; dat hij wist ten tijde van zijn mededeeling aan burgemeester De Bree, dat er op de werf van Stapel & Baerveldt gesaboteerd werd, dat Duitschland nog met Nederland in oorlog was;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte binnen het rechtsgebied van het Kantongerecht Zaandam, in het tijdvak gelegen tusschen 1 Augustus 1942 en 1 Januari 1943 als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland eerst te Oostzaan aan den tot de N.S.B. behoorenden Burgemeester De Bree van Oostzaan heeft mededeeld, dat op de scheepswerf van de firma Stapel en Baerveldt, alwaar een vischkotter ten behoeve van de Deutsche oorlogsvoering tot mijnenveger werd omgebouwd, bij dat werk sabotage was gepleegd, doordat om het klinkwerk, hetwelk hij, verdachte, had aangebracht aan de machiefundatie van dat vaartuig reeds een bekisting was aangebracht voordat dat klinkwerk door hem behoorlijk was afgewerkt en dat daardoor bij gebruik van dat vaartuig gevaar kon ontstaan en vervolgens te Zaandam, toen naar aanleiding van gemelde mededeeling door Ingenieur Ballow, die in opdracht van de Kriegsmarine regelmatig toezicht op gemeld werk moest houden en door een functionaris van de Abwehrstelle tegen sabotage op gemelde werf een onderzoek werd ingesteld, aan de beide laatst genoemde personen het vaartuig heeft aangewezen, waarin zij bedoeld onderzoek moesten verrichten en aldus

opzettelijk de verantwoordelijke leiders van gemelde scheepswerf en/of het op die werf werkzame personeel, althans een of meer van die personen, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel.

O. dat de raadsman van verdachte bij pleidooi een beroep heeft gedaan op art. 10 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, doch het Hof dit beroep verwerpt, daar geen feiten zijn gebleken, waaruit zou zijn op te maken, dat verdachte de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, ten einde den vijand te benadeelen, doch het Hof daarentegen aanneemt, dat verdachte uit wraak gehandeld heeft;

O. dat het Hof wijders afwijst het beroep van verdachte's raadsman op de omstandigheid, dat geen gevaar voor de directie van de gemelde scheepswerf en/of het op die werf werkzame personeel zou zijn ontstaan, daar het van algemeene bekendheid is, dat een aangifte, als verdachte heeft gedaan, gevaar opleverde voor maatregelen van de zijde van de Duitschers;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van meening is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien ar. 28 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers, of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Gerit van Eislund tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar, met bepaling, dat van deze straf drie jaar zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den tijd van 10 jaar.

Den veroordeelde wordt ambtshalve geen verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 235.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 29 Januari 1946.
(Mrs. van Vugt, v. d. Loos, Loeff, Lt.-Kol. De Vries en Off. v. Adm. te Kl. Mr. Franken).

Aan den leider van den politieken inlichtingendienst te Haarlem mededeelen, dat iemand eenige Engelsche leden van een

vliegtuigbemanning had voortgeholpen en als belooning daarvoor van een hunner een overall had gekregen (welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad).

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Pieter Wey, chauffeur, wonende te Haarlem en Hermanus van Rossum, glasblazer, wonende te Haarlem, beiden thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den vijftien Januari 1946 aan verdachten in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake:

dat zij tezamen en in overleg en vereeniging met elkander, althans een hunner, gedurende den tijd, dat — naar zij wisten — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem op of omstreeks 11 October 1944, opzettelijk aan den Nationaal-Socialistisch gezinden hoofdwachtmeester der Haarlemsche politie Krist, die toen leider was van den politieken inlichtingendienst dier politie, hebben medegedeeld, dat een schilder, die in die maand October 1944 met zijn vader werkzaam was in de perceelen Minahassastraat 55 en 57 te Haarlem (in welke laatste woning de verdachte van Rossum toen woonde), in den zomer van 1943 eenige Engelsche, althans geallieerde, leden van een vliegtuigbemanning, die toen in of nabij de gemeente Velsen een noodlanding gemaakt hadden, had voortgeholpen en als belooning daarvoor van een hunner een overall had gekregen, die hij thans op zijn werk droeg, zulks terwijl zij, verdachten, wisten, dat zij dusdoende dien schilder en zijn vader — die onderscheidenlijk genaamd waren Th. J. Duwel en J. Duwel, althans den schilder Th. J. Duwel, blootstelden aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit ten gevolge heeft gehad, dat zoowel Th. J. Duwel door voormelden Krist werden gearresteerd, vervolgens naar de Feldgendarmeerie te Haarlem werden overgebracht en gedurende zes weken, althans langer dan een maand, van hun vrijheid werden beroofd, en door welk feit, zij, verdachten, althans een hunner, tevens opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp hebben verleend in

diens streven om het door Nederlanders beletten, belemmeren of verijdelen van het door den vijand maken van geallieerde krijgsgevangenen te onderdrukken of tegen te gaan.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuigen:

1. Jacob Duwel:

dat hij op 12 October 1944 door den leider van den Inlichtingendienst der Staatspolitie te Haarlem, Krist, is gearresteerd; dat hij tot half November 1944 heeft doorgebracht in gevangenschap in het Huis van Bewaring te Haarlem;

2. Theodorus Johannes Duwel:

dat hij in den zomer 1943, toen een Engelsch vliegtuig in de Inlaadpolder in Velsen een noodlanding moest maken, aan de inzittenden hulp heeft verleend en voor die hulp een overall heeft gekregen; dat hij begin October 1944, met zijn vader Jacob Duwel, werkzaam was aan schilderswerkzaamheden in de Minahassastraat 57, de woning van verdachte van Rossum, en aan deze heeft medegedeeld, dat hij Engelsche vliegers had geholpen en daarvoor van één van deze de overall, die hij, getuige, droeg, had gekregen; dat hij een week daarna werd gearresteerd en tot 16 November 1944 gevangen heeft gezeten in het Huis van Bewaring te Haarlem;

3. Lodewijk Albertus Weber:

dat hij in 1944 verdachten van Rossum en Wey meermalen heeft gezien in het bureau van de Staatspolitie, Nassauplein te Haarlem, alwaar hij, getuige, was tewerkgesteld; dat hij gehoord heeft, dat verdachten naar den leider van den politieken inlichtingendienst van de Staatspolitie Haarlem, Krist, vroegen en ze ook buiten met Krist heeft zien spreken;

4. Gerrit van Esch:

dat hij verdachten in 1944 meermalen aan het Bureau Staatspolitie, Nassauplein, Haarlem, alwaar hij portier was, heeft gezien; dat de verdachten altijd vroegen naar den leider van den inlichtingendienst Staatspolitie Haarlem, Krist;

5. Jacob Blokker:

dat in October 1944 verdachte Wey hem op het Bureau Nassauplein te Haarlem heeft medegedeeld, dat hij, Wey, en verdachte van Rossum aan Krist hadden kennis gegeven, dat iemand Engelsche vliegers bij hun vlucht voor de Duitschers had geholpen, waardoor de persoon en zijn vader door Krist werden gearresteerd en ingesloten in het Huis van Bewaring te Haarlem; dat den dag daarna beide verdachten bij hem op het bureau Nassauplein te Haarlem zijn geweest om de door Krist in uitzicht gestelde belooning in ontvangst te nemen;

Verdachte Wey:

dat hij in October 1944, tezamen met van Rossum, naar den leider van den politieken inlichtingendienst Staatspolitie Haarlem, Krist, aan het Bureau Nassauplein Haarlem, is geweest, wetende, dat van Rossum aan Krist wilde mededeelen, dat een van de

schilders, die bij hem thuis in het perceel Minahassastraat 57 Haarlem werkten, Engelsche vliegers bij een noodlanding had geholpen en daarvoor van één van hen een overall had gekregen; dat hij na de arrestatie van de beide schilders in gezelschap van van Rossum naar Krist is gegaan om een belooning voor hun inlichting omtrent de schilders in ontvangst te nemen, doch op het Bureau Nassauplein vernam, dat Krist was doodgeschoten; dat zij eenigen tijd daarna op het Bureau Nassauplein met Blokker hebben gesproken over de hun door Krist in uitzicht gestelde belooning voor het aanbrengen van het feit, dat een van de in van Rossum's huis werkzame schilders Engelsche militairen had geholpen en daarvoor een overall had ontvangen; dat hij wist, dat op het moment waarop van Rossum en hij mededeelingen omtrent de schilders Duwel aan Krist verstrekten, Duitschland nog met Nederland in oorlog verkeerde;

Verdachte van Rossum:

dat hij in October 1944 met Wey is meegegaan naar het Bureau van den Inlichtingendienst Staatspolitie, Nassauplein, Haarlem; dat hij eenige dagen na dien met Wey wederom naar het Nassauplein Haarlem is geweest en aldaar heeft gesproken met den leider van den Inlichtingendienst, Krist; dat het mogelijk is, dat hij een derde maal op het bureau Nassauplein is geweest en daar heeft gesproken met den opvolger van Krist, Blokker; dat hij wist op het moment, waarop hij met den leider van den Inlichtingendienst, Krist, in contact kwam, dat Duitschland met Nederland in oorlog verkeerde;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, waarbij de opgaven van ieder der verdachten alleen te zijnen aanzien zijn geslaagd, de daarin vermelde feiten en bijzonderheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachten tezamen en in overleg en vereeniging met elkander gedurende den tijd, dat — naar zij wisten — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem op 11 October 1944 opzettelijk aan den hoofdwachtmeester der Haarlamsche politie, Krist, die toen leider was van den politieke inlichtingendienst dier politie, hebben medegedeeld, dat een schilder, die in die maand October 1944 met zijn vader werkzaam was in de perceelen Minahassastraat 55 en 57 te Haarlem (in welke laatste woning de verdachte van Rossum toen woonde) in den zomer van 1943 eenige Engelsche leden van een vliegtuigbemanning had voortgeholpen en als belooning daarvoor van een hunner een overall had gekregen, die hij thans op zijn werk droeg, zulks, terwijl zij, verdachten, wisten, dat zij dusdoende dien schilder Th. J. Duwel blootstelden aan opsporing, vervolging en vrijheidsberooft of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens

helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit tengevolge heeft gehad, dat zoolwel Th. J. Duwel, als J. Duwel door voormelden Krist werden gearresteerd, vervolgens naar de Feldgendarmerie te Haarlem werden overgebracht en gedurende zes weken, althans langer dan een maand van hun vrijheid werden beroofd en door welk feit zij, verdachten, tevens opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp hebben verleend;

O. dat verdachten door hun mededeeling aan den leider van den inlichtingendienst der Staatspolitie Haarlem, Krist, dat een van de schilders, werkzaam in het perceel van van Rossum, Minahassastraat 57, Engelsche leden van een vliegtuigbemanning had geholpen en daarvoor als belooning een overall had gekregen, die hij op dat oogenblik in zijn werk droeg, zich bewust moeten zijn geweest, dat zij dien persoon blootstelden aan opsporing en vervolging door den vijand;

O. ten overvloede, dat het van algemeene bekendheid was, dat het noemen van namen van personen aan den vijand of diens helpers in verband met feiten, als in de dagvaarding zijn vermeld, gevaar voor opsporing en vervolging door of vanwege den vijand voor die personen met zich bracht;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachten deswege strafbaar zijn, omdat te hunnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de straf:

dat aan verdachte Wey in de zaak, waarin hij is gedagvaard bij dagvaarding Parket No. D. I 386/1945 D.V. een gevangenisstraf is opgelegd voor den duur van het leven, weshalve het Hof in deze zaak moet volstaan met verdachte schuldig te verklaren zonder oplegging van straf;

O. ten aanzien van de straf, welke moet worden opgelegd aan verdachte van Rossum: dat het Hof van oordeel is dat de door hem in gemeen overleg met verdachte Wey gepleegde feiten uiterst ernstig en strafwaardig zijn, doch het Hof dezen verdachte niet een gevangenisstraf voor den duur van het leven wil opleggen, daar het Hof rekening wil houden met den gevorderden leeftijd van dezen verdachte;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachten meer of anders wordt ten laste gelegd dan hierboven, als bewezen verklaard, is aangenomen;

Gezien de artt. 28, 57, 63, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachten de feiten, bij dagvaarding ten laste gelegd, hebben begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstel-

len aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers, of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht", welk feit gevangenisstraf van langer dan een maand tengevolge heeft gehad.

2. „Opzettelijk gedurende den tijd van den huidige oorlog den vijand hulp verleenen of den Staat tegenover den vijand benadeelen.”

Verklaart het bewezene en verdachten deswege strafbaar.

Verklaart voornoemden verdachte Pieter Wey schuldig zonder oplegging van straf.

Veroordeelt voornoemden verdachte Hermanus van Rossum tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaar.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachten daarvan vrij.

Ontzet den schuldige Hermanus van Rossum van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Den veroordeelden wordt ambtshalve verlof verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 236.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 28 Februari 1946. (Mrs. De Boer, Bolkestein, Rutgers van Rozenburg, Kapt. t. Zee van de Wetering de Rooy en Lt.-Kol. van der Woude).

Krijgsdienst (Wach- und Schutzdienst).

Het woord „vrijwillig” in art. 101 van het Wetboek van Strafrecht doet blijkens de Memorie van Toelichting op dat artikel slechts op het niet aanwezig zijn van eenige verplichting, voortvloeiende uit de wetgeving van de vreemde mogendheid.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem de Bouter, autobekleeder, wonende te Utrecht, Griftstraat no. 112.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 1sten Februari 1946 aan verdachte niet in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Utrecht, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen

Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij den buitenlandschen mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij den Wach- und Schutzdienst, althans de Wachabteilung des Chef-Intendanten des Wehrmachtbefehlshabers in den Nederlanden;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

getuige van Os:

dat omstreeks Januari 1945 verdachte hem, getuige, vertelde, dat hij, verdachte, bij den Wach- und Schutzdienst zou gaan; dat hij eenigen tijd daarna verdachte heeft zien loopen in het groene uniform van de groene kikkers; dat verdachte toen bewapend was met een geweer;

getuige Metz:

dat zij omstreeks begin 1945 verdachte heeft zien loopen in het uniform van de zoogenaamde groene kikkers;

Verdachte:

dat hij in Januari 1945 te Utrecht in Duitschen dienst is getreden bij den Wach- und Schutzdienst; dat hij als Wachmann een groene uniform heeft gedragen en bewapend is geweest met een geweer;

dat hij Nederlander door geboorte is;

dat het hem in Januari 1945 bekend was dat Duitschland toen oorlog voerde tegen Nederland;

O. dat door den voorgeschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht dat verdachte te Utrecht in Januari 1945 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, namelijk bij den Wach- und Schutzdienst;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat verdachte en zijn raadvrouw hebben aangevoerd, dat verdachte niet vrijwillig, doch gedwongen is in dienst getreden, daar hij bij een razzia opgepakt zijnde, door de Feldgendarmerie voor de keuze werd geplaatst of dienst te nemen bij den Wach- und Schutzdienst of naar Duitschland gezonden te worden; dat derhalve verdachte van alle rechtvervolging behoort te worden ontslagen;

O. dat het Hof dit verweer verwerpt;

dat immers het woord „vrijwillig” in art. 101 Sr. blijkens de Memorie van Toelichting op dat artikel slechts doet op het niet aanwezig zijn van eenige verplichting, voortvloeiende uit de Wetgeving van de vreemde mogendheid; dat van het bestaan van zoodanige verplichting voor verdachte evenwel niets is gebleken;

dat het Hof voorts van oordeel is, dat

verdachte geenszins aannemelijk heeft gemaakt, dat hij, toen hij voor de gemelde keuze was geplaatst, onder zoodanige fysieke of psychische drang heeft gestaan, dat hem niets anders te doen stond dan in dienst te treden bij een vijandelijke organisatie als den Wach- und Schutzdienst;

dat toch verdachte zonder meer gekozen heeft voor dienstname;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is;

O. dat verdachte deswege strafbaar is omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf dat het Hof bij de bepaling daarvan eenerzijds rekening houdt met den ernst van het door verdachte gepleegde misdrijf — immers het in dienst treden bij een onderafdeeling van de Deutsche Weermacht — en anderzijds met den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat naar 's Hofs oordeel verdachte zeer wel tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 31, 101 en 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Willem de Bouter tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht van het dienen bij de gewapende macht voor den duur van vijf jaren, en van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van 10 jaren.

No. 237.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 24 April 1946. (Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kapt. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Als leider van een aantal arbeiders in dienst van een voor de Deutsche weermacht werkende aannemersonderneming een dier

arbeiders na een woordenwisseling en handgemeen aan de Duitschers overleveren.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem Vriendjes, uitvoerder, wonende te Den Helder, Lombokstraat 23, gedetineerd in het Fort „Erfprins” te Den Helder, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam;

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Den Helder, althans in Nederland, in of omstreeks de maand April 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, terwijl hij de leiding had over een aantal arbeiders, welke in dienst waren van een voor de Deutsche Weermacht werkende aannemersonderneming, als Nederlander in den zin van artikel 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, nadat hem door een van bovenbedoelde arbeiders, genaamd Jan Vriesman, een klap was gegeven, een in de nabijheid op wacht staand Duitsch militair heeft geroepen en dezen heeft verzocht gemelden Jan Vriesman in te sluiten, en later, nadat gemelde Deutsche militair gemelden Vriesman naar de Deutsche wacht had gebracht, tegen een of meer in die wacht dienstdoende Deutsche militairen, althans personen, heeft gezegd, dat gemelde Jan Vriesman de saboteur van dit ploeg was en communistische neigingen had, en aldus opzettelijk gemelden Jan Vriesman heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit een vrijheidsberoving van langer dan een maand van gemelden Jan Vriesman ten gevolge heeft gehad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuige Jan Vriesman:

dat hij in April 1944 te Den Helder werkzaam was onder verdachte die uitvoerder was in dienst van een voor de Deutsche weermacht werkende aannemersonderneming een klap in het gezicht heeft gegeven; dat verdachte een in de nabijheid op wacht staand Duitsch militair heeft geroepen en aan dezen heeft verzocht hem, getuige, in te sluiten; dat hij daarop werd gearresteerd; dat hij verdachte enkele uren daarna tegen in de wacht dienstdoende Deutsche militairen heeft hooren zeggen, dat hij, getuige, de saboteur van de ploeg was en communistische neigingen had; dat hij via Den Helder, Amsterdam en Amersfoort is overgebracht naar

een strafkamp in Duitschland en zoodoende eenige maanden in gevangenschap heeft doorgebracht;

de getuige J. Swart:

dat op een Woensdag vóór Paschen 1944 hij te Den Helder aan bunkerbouw werkte onder verdachte, die daar als uitvoerder werkte; dat getuige Vriesman toen na een woordenwisseling verdachte een slag in het gezicht gaf; dat verdachte daarop in de nabijheid staande wacht riep en den schildwacht verzocht Vriesman in te sperren;

Verdachte:

dat hij in April 1944 te Den Helder als uitvoerder in dienst was van een voor de Duitse weermacht werkende aannemers-onderneming en in die functie een groep van ongeveer 12 arbeiders onder zich had; dat na een woordenwisseling een van die arbeiders, Jan Vriesman, hem, verdachte, een slag in het gezicht heeft gegeven; dat een Duitsch militair kort daarop getuige Vriesman naar de Duitse wacht heeft gebracht; dat hij Nederlander is en dit altijd is geweest; dat hij wist dat Duitschland met Nederland in oorlog verkeerde;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte te Den Helder in de maand April 1944, terwijl hij de leiding had over een aantal arbeiders, welke in dienst waren van een voor de Duitse weermacht werkende aannemersonderneming, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland nadat hem door een van bovenbedoelde arbeiders, genaamd Jan Vriesman, een klap was gegeven, een in de nabijheid op wacht staand Duitsch militair heeft geroepen en aan dezen heeft verzocht gemelden Jan Vriesman in te sluiten, en later, nadat gemelde Duitse militair gemelden Vriesman naar de Duitse wacht had gebracht, tegen een of meer in die wacht dienstdoende Duitse militairen heeft gezegd, dat gemelde Jan Vriesman de saboteur van die ploeg was en communistische neigingen had, en aldus opzettelijk gemelden Jan Vriesman heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welke feit een vrijheidsberoving van langer dan een maand van gemelden Jan Vriesman ten gevolge heeft gehad;

O. dat de raadsman een beroep heeft gedaan op noodweer, doch dit reeds daarom moet worden verworpen, omdat verdachte ontkent het hem ten laste gelegde te hebben gepleegd;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien art. 28 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beneming, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte, Willem Vriendjes, tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaar en zes maanden, met bepaling, dat deze straf geheel zal worden doorgebracht in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den tijd van tien jaar.

Den veroordeelde wordt ambtshalve geen verlot verleend beroep in cassatie in te stellen.

No. 238.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 30 April 1946. (Mr. Dr. Zijlstra).

Vordering tot overdracht van beheer over onroerend goed toegewezen. Gerequestreerde dient het risico te dragen van de keuze van zijn notaris.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25 en 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift;

Gehoord partijen, requestrante vertegenwoordigd door haar gemachtigde Mr. I. G. Hortensius, advocaat te 's-Gravenhage, gerequestreerde vertegenwoordigd door zijn gemachtigde Mr. N. J. Vellenga, advocaat te 's-Gravenhage;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat de gemachtigde van requestrante heeft gepersisterd bij de ingestelde vordering;

O. dat de gemachtigde van gerequestreerde verweer heeft gevoerd en heeft betoogd, dat de verkoop van de litigieuze percelen blijkens het verzoekschrift is geschied door O. H. A. Lampe, op grond van de Deutsche verordening 26/1940;

dat deze verordening valt onder de lijst B van het K. B. E 93, zoodat verzoekster geen beroep kan doen op art. 25c van het K. B. E 100; gerequestreerde heeft zich verder beroepen op zijn goede trouw, hieruit blijken- de, dat hij in het voorloopig koopcontract een clause heeft laten opnemen, waarbij verkooper hem garandeerde geen Joodsch bezit te koop en het van een gewonen burger niet te vergen is, dat hij het verschil weet tusschen verkoop op grond van Joodsch ver- mogen en op grond van vijandelijk vermo- gen;

O. dat gerequestreerde verder om zijn goede trouw te bewijzen, heeft aangevoerd, dat hij kocht als gemachtigde van een Jood en te diens behoeve en dat ook een lichaam als het Administratiekantoor O.O.M. aan- vankelijk geen enkel bezwaar tegen den aan- koop heeft gehad;

dat gerequestreerde's gemachtigde nog heeft medegedeeld, dat gerequestreerde op den dag van het transport op het kantoor van notaris Verheggen aanwezig zijnde, is weggegaan omdat hij de zaak niet vertrouw- de en zich heeft begeven naar het kantoor van notaris Sluis, doch na een telefonisch onderhoud te hebben bijgewoond tusschen beide notarissen is gerustgesteld en naar het kantoor van notaris Verheggen is terugge- keerd om de onderwerpelijke koopacte te teekenen, zoodat hem zeer zeker geen licht- vaardigheid kan worden verweten;

dat gerequestreerde overigens voldoende solvent is om, indien hij in het bodemgeschil in het ongelijk mocht worden gesteld het saldo der rekening te restitueeren en hij de percelen tot nu toe steeds zeer behoorlijk heeft beheerd en geadmistreerd, zoodat geen enkele reden aanwezig is voor een voor- ziening bij voorraad;

O. dat partijen hebben gerepliceerd en ge- duplicceerd, waarop voor zooveel nodig hier- onder zal worden teruggekomen;

In rechte:

O. dat de ten requeste gestelde feiten be- treffende de achtereenvolgens plaats gehad hebbende transporten niet zijn weersproken en als tusschen partijen vaststaande dienen te worden aangemerkt;

O. dat de onderhavige percelen op 2 De- cember 1942 door den Duitscher O. H. A. Lampe, als Verwalter van onroerende goe- deren behorende tot vijandelijk vermogen op grond van de Deutsche verordening 26/ 1940 zijn verkocht aan Th. v. d. Vlucht;

O. dat gerequestreerde's meening juist is, dat requestrante dus geen beroep kan doen op art. 25c van het K. B. E 100, doch zulks

de toepasselijkheid van art. 23 en volgende van het K. B. E 100 geenszins in den weg staat, indien overigens „een achterwege la- ten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware”;

O. dat verder uit de reeks van overdrach- ten blijkt, dat de percelen door Van der Vlucht zijn verkocht aan het Administratie- kantoor O.O.M. te 's-Gravenhage op den- zelfden datum (2 December 1942) en dat de O.O.M. de percelen wederom heeft terug- verkocht aan Van der Vlucht voornoemd op 11 Februari 1944;

O. dat gerequestreerde op denzelfden da- tum 11 Februari 1944 de percelen koopen- de, door een eenvoudig onderzoek in de open- bare registers ten hypotheekkantore zich van beide bovengenoemde feiten had kunnen vergewissen, terwijl dan het laatste feit, de verkoop en terugverkoop tusschen dezelfde partijen, hem tot waarschuwing had kunnen en moeten strekken dat er met deze percee- len iets niet in den haak was, terwijl hem dan tevens de verkoop door den Duitschen vijandelijken bezetter zoude zijn gebleken;

O. dat gerequestreerde heeft erkend, dat door hem bovenbedoeld onderzoek niet is geschied en hij ten deze heeft vertrouwd op een mededeeling van zijn notaris, doch ge- requestreerde alsdan ook het risico dient te dragen, indien achteraf blijkt, dat hij dit vertrouwen heeft gegeven aan iemand, die dit niet verdiende en, door wien hij is mis- leid, zoodat zulks hem tegenover reques- trante niet vermag te disculpeeren;

O. dat uit het feit, dat gerequestreerde het kantoor van notaris Verheggen heeft ver- laten om bij notaris Sluis nadere inlichtingen in te winnen blijkt, dat gerequestreerde zelf en terecht aanvoelde, dat er iets met dien koop niet in den haak was, doch dat hij daar- uit niet de eenige juiste consequentie heeft getrokken n.l. van den koop af te zien en derhalve thans de gevolgen van zijn zwak- heid moet dragen;

O. dat de ten requeste gestelde feiten het spoedeisende karakter der gevraagde voor- ziening voldoende aannemelijk maken en het beheer van de percelen beter kan worden toevertrouwd aan requestrante dan aan ge- requestreerde, nu deze met het verlies dier percelen ernstig rekening zal moeten hou- den;

Rechtdoende in kort geding:

Wijzen requestrante hare vordering toe.

Bepalen mitsdien, dat Joh. Aardse zich onmiddellijk zal hebben te onthouden van het beheer over de ten requeste omschreven onroerende goederen.

Dragen dit beheer op aan verzoekster met bepaling, dat daaronder valt de inning van eventueel achterstallige huren.

Veroordeelen gerequestreerde in de kosten van het geding tot op deze uitspraak aan zijde van requestrante begroot op f 30.

No. 239.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 29 Januari 1946. (Mrs. Van Vugt, v. d. Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Off. v. Adm. te kl. Mr. Franken).

Art. 26 B.B.S. (vrijheidsberoving tengevolge hebbende) en 102 Sr.

Iemand als verdachte levert een voortdurend gevaar voor de maatschappij op en moet voor den duur van het leven uit de maatschappij worden verwijderd.

Levenslange gevangenisstraf.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Pieter Wey, chauffeur, wonende te Haarlem, geïnterneerd in de strafgevangenis te Haarlem, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij gedurende den tijd, dat — naar hij wist — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem in of omstreeks de eerste helft van Maart 1943:

1. opzettelijk aan het lid van de N.S.B. A. G. A. van der Reep, werkzaam op het Bureau van Maatschappelijk Hulpbetoon, althans op het Bureau Sociale Zaken, te Haarlem, vervolgens aan het Nationaal-Socialistisch gezinde Hoofd van den Inlichtingendienst der Haarlemsche politie, den inspecteur of luitenant van politie Agema, en tenslotte aan het lid van de N.S.B. Ph. Blank, toen luitenant-kolonel van politie en politie-president der Staatspolitie te Haarlem, en aan de in diens gezelschap zich bevindende voornoemden Agema, zekeren Neumeijer, die tot den Duitschen Sicherheitsdienst behoorde, en het lid van de N.S.B. J. Nederkoorn, toen banleider van de W.A., heeft medegedeeld, dat hij, verdachte, vorenbedoelden J. Nederkoorn in opdracht, althans op verzoek, van zekeren P. F. Regter en tegen een hem, verdachte, daarvoor in vooruitzicht gestelde geldelijke belooning en met behulp van een hem door dien Regter daartoe beschikbaar gesteld pistool moest neerschieten en voorts, dat niet alleen die Regter, maar ook nog andere personen tezamen als een „complot” achter deze zaak stonden, zulks terwijl hij, verdachte, wist, dat hij dusdoende alstoen aldaar dien P. F. Regter en diens medestanders in dat „complot” blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers, of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; en

2. onmiddellijk, althans vrijwel onmiddellijk, nadat hij de bovenomschreven mededeelingen had gedaan, opzettelijk zich bereid verklaard heeft om in opdracht van de Deutsche Sicherheitsdienst en met medewerking, medeweten en voorkennis van voornoemde Blank, Agema, Nederkoorn en enkele andere Nationaal-Socialistisch gezinde personen, waaronder een arts, een gefingeerde moordaanslag op dien Nederkoorn te plegen met behulp van een hem door dien Blank, althans door de Haarlemsche politie of door den Duitschen Sicherheitsdienst verschaft pistool en dien aanslag ook inderdaad gepleegd heeft, waarbij men het in strijd met de waarheid deed voorkomen, alsof die Nederkoorn daardoor gewond werd, en vervolgens opzettelijk met voorenoemden Regter contact heeft gezocht om van dezen de in het uitzicht gestelde geldelijke belooning in ontvangst te nemen en tevens dien Regter en diens medestanders in het zogenaamde „complot” in handen van den vijand of diens helpers te spelen, hebbende hij, verdachte, aldus alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend in diens streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan, zulks terwijl de hierboven onder I en II omschreven feiten, althans het hierboven onder I omschreven feit, tengevolge hebben gehad, dat door den vijand, althans door diens helpers, van hun vrijheid werden beroofd

1. voornoemde P. F. Regter gedurende ongeveer 15 maanden,

2. G. Jöngerling gedurende ongeveer 2½ week,

3. juffrouw A. C. Mulder gedurende ongeveer 3 weken,

4. de inspecteur van politie te Haarlem K. H. R. Meinema gedurende ongeveer 23 maanden,

5. de rechercheur van politie te Haarlem A. IJzerman gedurende ongeveer 3 weken.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuigen:

1. Johannes Nederkoorn:

dat hij in Maart 1943 op het bureau van Politie in de Smedestraat te Haarlem met den overste Ph. Blank en den luitenant van Politie Agema een onderhoud had, waarbij werd overeengekomen, dat de hun ter oore gekomen, tegen hem, getuige, beraamde aanslag, gefingeerd zou plaats vinden; dat dien avond in Maart 1943 de gefingeerde overval op hem heeft plaats gevonden; dat na verloop van eenigen tijd verdachte bij hem op kantoor is gekomen om geld te vragen, als grond waarvan verdachte opgaf, dat hij het leven van hem, getuige, had gered;

2. Adrianus Gerardus Antonius van der Reep:

dat hij in den oorlogstijd werkzaam was op het Bureau Sociale Zaken te Haarlem en in die functie verdachte heeft leeren kennen; dat verdachte hem in het voorjaar van

1943 heeft medegedeeld, dat hij, verdachte, f 2000 kon verdienen, als hij een N.S.B.'er zou neerschieten en dat verdachte het pistool, waarmee het zou moeten gebeuren, toonde; dat, toen verdachte volgens afspraak, den dag daarop op zijn, getuige's kantoor terugkwam, verdachte door den luitenant van politie Agema, Hoofd van den Inlichtingendienst der Haarlemsche politie, aan een verhoor werd onderworpen; dat verdachte hem enkele dagen nadien heeft medegedeeld, dat de aanslag zou doorgaan, doch gefingeerd door de politie en dat de naam van dengene, op wien de aanslag zou worden gepleegd, Nederkoorn was; dat verdachte nog vermeldde, dat Regter zijn oorspronkelijke opdrachtgever tot het plegen van den aanslag was;

3. Petrus Franciscus Regter:

dat hij omstreeks Maart 1943 met verdachte was overeengekomen, dat deze een aanslag op den banleider der W.A. te Haarlem, Jan Nederkoorn, zou plegen; dat hij verdachte voor het plegen van den aanslag f 1000 had beloofd; dat hij door den Inspecteur van Politie K. Meinema gewaarschuwd werd en in Den Haag is ondergedoken; dat verdachte trachtte om via Jöngerling met hem in contact te komen; dat hij, daar hij de zaak niet vertrouwde, Jöngerling naar de plaats van de afspraak heeft gestuurd; dat hij op 16 Maart 1943 is gearresteerd en tot Juli 1944 in gevangenschap heeft doorgebracht op den Amstelveenscheweg te Amsterdam, in Vught, Eindhoven, Mörns, weer Vught, Amersfoort en in de strafgevangenis te Utrecht;

4. Gerardus Jöngerling:

dat hij in Maart 1943 op verzoek van Regter naar Café Monopool in Den Haag is gegaan om daar verdachte te treffen, die in contact poogde te komen met Regter; dat hij verdachte daar f 1000 heeft overhandigd, doch verdachte weigerde de door hem uitgeschreven kwitantie te teekenen, waarna hij, getuige, deze verscheurde; dat hij op 16 Maart 1943 is gearresteerd en tot 2 April 1943 in gevangenschap verkeerde;

Verdachte:

dat hij in Maart 1943 aan het lid van de N.S.B. Arie van der Reep, werkzaam op het Bureau Maatschappelijk Hulpbetoon te Haarlem, heeft medegedeeld, dat hij f 2000 zou ontvangen, indien hij een lid van de N.S.B. zou neerschieten; dat hij den dag daarna aan den Luitenant van Politie te Haarlem Agema op het Bureau van Maatschappelijk Hulpbetoon heeft medegedeeld, dat hij f 2000 van Regter zou ontvangen, indien hij Nederkoorn zou neerschieten, terwijl hij Agema tevens het pistool, dat hij tot dit doel van Regter had ontvangen, toonde; dat hij den dag daarna heeft deelgenomen aan een bespreking bij Luitenant-Kolonel Ph. Blank, lid van de N.S.B., aan welke bespreking tevens deelnamen Agema, Neumeijer van den Duitschen Sicherheitsdienst, Dr. Hylkema en hij, verdachte, terwijl later Nederkoorn zich erbij voegde; dat tijdens deze bespreking werd besloten, dat

hij, verdachte, den aanslag op Nederkoorn gefingeerd zou uitvoeren met een losse patroon, waartoe hem het pistool door Blank werd verstrekt; dat dienzelfden avond de zoogenaamde aanslag werd uitgevoerd, waarbij Nederkoorn neerviel en hij, verdachte, wegluchtte, zooals was afgesproken; dat hij daarna, via den vriend van Regter, Jöngerling, met Regter in contact poogde te komen om de beloofde belooning van f 1000 in ontvangst te nemen; dat hij daartoe een afspraak ofwel met Jöngerling ofwel met Regter maakte; dat hij van Jöngerling ter bestemder plaatse f 1000 in ontvangst heeft genomen; dat hij wist op het moment, dat hij aan van der Reep, Agema, Blank en Nederkoorn, van wie het hem bekend was, dat ze N.S.B.'ers waren, mededeeling deed van de voorgenomen aanslag op Nederkoorn, dat Duitschland nog met Nederland in oorlog verkeerde en hij dientengevolge afbreuk deed aan het tegen den vijand gerichte verzet;

O. dat een ter terechtzitting voorgelezen proces-verbaal dd. 21 Juli 1945, opgemaakt door Jan Pieter Meulenbergh, onbezoldigd rijksveldwachter, en Mr. Hans Erik Ras, beiden rechercheurs bij den Politieken Opsporingsdienst van het District Haarlem te Haarlem, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Andrea Catharina Mulder aan genoemden verbalisanten:

dat zij in Maart 1943 ter zake van den aanslag op den N.S.B.'er Nederkoorn werd gearresteerd en 25 dagen van haar vrijheid is beroofd geweest;

en als opgave van Karel Huibert Rubert Meinema aan genoemden verbalisanten:

dat hij terzake van den aanslag op Nederkoorn werd gearresteerd en veroordeeld werd tot anderhalf jaar gevangenisstraf; dat hij totaal 23 maanden van zijn vrijheid is beroofd geweest;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan, en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen: dat verdachte gedurende den tijd, dat — naar hij wist — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem in of omstreeks de eerste helft van Maart 1943:

1. opzettelijk aan het lid van de N.S.B., A. G. A. van der Reep, werkzaam op het Bureau van Maatschappelijk Hulpbetoon te Haarlem, het hoofd van den Inlichtingendienst der Haarlemsche politie, den Luitenant van Politie Agema, en tenslotte aan het lid van de N.S.B. Ph. Blank, toen Luitenant-Kolonel van Politie te Haarlem, en aan de in diens gezelschap zich bevindenden voornoemden Agema heeft medegedeeld, dat hij, verdachte, J. Nederkoorn op verzoek van zekeren P. F. Regter en tegen een hem, verdachte, daarvoor in het vooruitzicht gestelde geldelijke belooning en met behulp van een hem door dien Regter daartoe beschikbaar gesteld pistool moest neerschieten, zulks terwijl hij, verdachte, wist,

dat hij dusdoende alstoen aldaar dien P. F. Regter blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberooft of -beperking, althans aan eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; en

2. onmiddellijk nadat hij de bovenomschreven mededeelingen had gedaan, opzettelijk zich bereid verklaard heeft om in opdracht van den Duitschen Sicherheitsdienst en met medewerking, medeweten en voorkennis van voornoemde Blank, Agema, Nederkoorn en een arts een gefingeerde moordaanslag op dien Nederkoorn te plegen met behulp van een hem door dien Blank verschafft pistool en dien aanslag ook inderdaad gepleegd heeft, waarbij men het in strijd met de waarheid deed voorkomen, alsof die Nederkoorn daardoor gewond werd, en vervolgens opzettelijk met voorenoemden Regter contact heeft gezocht om van dezen de in het uitzicht gestelde geldelijke belooning in ontvangst te nemen en tevens dien Regter in handen van den vijand of diens helpers te spelen, hebbende hij, verdachte, alstoen aldus opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleend in diens streven om het verzet in Nederland te breken; zulks terwijl de hierboven onder I en II omschreven feiten tengevolge hebben gehad, dat door den vijand, althans door diens helpers, van hun vrijheid werden beroofd

1. voornoemde P. F. Regter gedurende ongeveer 15 maanden,

2. G. Jöngerling gedurende ongeveer 2½ week,

3. juffrouw A. C. Mulder gedurende ongeveer 3 weken,

4. de inspecteur van politie te Haarlem K. H. R. Meinema gedurende ongeveer 23 maanden;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken,

alsmede dat het Hof van oordeel is, dat iemand als verdachte een voortdurend gevaar voor de maatschappij oplevert en het Hof dan ook tot het oordeel komt, dat verdachte voor den duur van het leven uit de maatschappij moet worden verwijderd;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders wordt ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

Gezien de artt. 28, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering

als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de feiten, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberooft of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”;

welk feit vrijheidsberooft van langer dan een maand tengevolge heeft gehad.

2. „Opzettelijk gedurende den tijd van den huidige oorlog den vijand hulp verleenen of den Staat tegenover den vijand benadeelen.”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voorenoemden verdachte Pieter Wey tot levenslange gevangenisstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Den veroordeelde wordt ambtshalve verlost verleend om beroep in cassatie in te stellen.

No. 240.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 23 April 1946. (Jhr. Mr. Dr. Calkoen).

Overdracht van een bedrijf nietig verklaard. Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van schadevergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Karel van Baaren, wonende te Scheveningen, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder over de goederen van zijn broeder Meyer van Baaren, en het daarop ingekomen antwoord dd. 25 Januari 1946 van Mr. J. van der Hoeven, wonende te Amsterdam, in zijne hoedanigheid van beheerder over de goederen van Julius Rudolf Kessler;

O. dat, in het kort daaruit blijkt, dat requestrant, stellende, dat de bezetter over het bedrijf van Meyer van Baaren, bestaande in een engros-handel in meetinstrumenten en laboratoriumartikelen, gevestigd te 's-Gravenhage, als bewindvoerder heeft aangesteld voorenoemden J. R. Kessler, die later deze zaak heeft overgenomen, kennelijk door tusschenkomst van de betrokken Deutsche instantie, en aan de Wirtschaftsprüfstelle f 867 zomeede aan de Nederlandsche Arbeidsbank

f 4303 heeft betaald, waarna hij onder meer f 14,030.80 aan de postgirorekening en f 1410 per kassa heeft onttrokken, aan den Raad, op grond, dat deze overdracht onder onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand is geschied, heeft verzocht deze overdracht nietig te verklaren en genoemden Meyer van Baaren in diens eigendom daarvan te herstellen;

dat gerequesteerde de gestelde feiten, behoudens ten aanzien van de gestelde bedragen, niet heeft betwist en heeft geconcludeerd tot toewijzing van de gevraagde nietigverklaring van de overdracht met afwijzing van het overige;

O. dat gerequesteerde ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat, naar zijne meening, het saldo, waarvoor voornoemde Kessler persoonlijk aansprakelijk zou kunnen worden geacht, blijkens het plaatsgevonden accountsonderzoek behoort te worden gesteld op f 13,605, waarna requestant heeft verklaard zich met dit standpunt te kunnen vereenigen;

O. dat, waar de desbetreffende overdracht heeft plaats gehad tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa en in vijandelijk gebied is verricht onder onbehoorlijken invloed van den vijand, deze overdracht behoort te worden nietig verklaard met veroordeeling van gerequesteerde qq. als hieronder zal worden aangegeven;

Beschikkende:

Verklaart nietig de vorenomschreven overdracht van het bedrijf van Meyer van Baaren aan J. R. Kessler voornoemd;

Veroordeelt gerequesteerde in opgemelde hoedanigheid te betalen als schadevergoeding aan requestant in zijne voormelde hoedanigheid de som van f 13,605;

Veroordeelt voorts gerequesteerde qq. in de kosten van dit geding, aan zijde van requestant qq. tot heden begroot op f 50.

No. 241.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 April 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein).

Verzoekster niet-ontvankelijk verklaard, daar wegens onvoldoende omschreven posita en het ultimatum vage petitum niet vaststaat, welke rechtsbetrekking verzoekster bedoelt, en of zij herstel of nietigverklaring daarvan vordert.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 126, 4° en 127.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 9 Februari 1946 door de N.V. Realgold Rollen Maatschappij, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. W. Vernes, ingediend verzoekschrift tegen de Papierwarenfabriek Firma „Carbos” in liquidatie, gevestigd te Amsterdam.

O. dat verzoekster verzocht heeft haar te erkennen als rechthebbende op de eigenaresse (vermoedelijk bedoelt verzoekster: den eigendom) van een aantal in het verzoekschrift vermelde goederen, middelen en vorderingen, voorts gerequesteerde te veroordeelen alle deze zaken aan verzoekster af te geven en tevens het pand Jan Hanzenstraat 12 te verlaten, onder afgifte der sleutels alsmede tot het betalen van een dwangsom van f 500 voor elken dag, dat gerequesteerde in gebreke mocht blijven in de nakoming van het te vellen vonnis, en tenslotte in de kosten der procedure;

O. dat gerequesteerde schriftelijk verklaard heeft geen bezwaar te hebben tegen inwilliging van het gedane verzoek;

O. dat verzoekster verder gesteld heeft, dat zij destijds door de Duitschers onder beheer is gesteld en dat de als zoodanig benoemde Verwalter heeft opgericht de Papierwarenfabriek Firma „Carbos”, waarin, zooals verzoekster het uitdrukt, haar (verzoeksters) bedrijf „geheel werd overgeheveld”, tengevolge waarvan verzoekster de firma „Carbos” — zooals zij dit formuleert — rechtstreeks als voortzetting van haar eigen bedrijf beschouwt;

O. dat verzoekster volstaat met van de door haar gepretendeerde „goederen, middelen en vorderingen” de volgende globale opsomming te geven: „alle voorraden aan bedrijfsgoederen, machinerieën, kantoorinventaris en meubilair, bedrijfsmateriaal en gereedschappen, kantoorbenodigdheden, gereede producten, vorderingen op derden en aanwezige kasmiddelen”, alsmede „de saldi bij de Amsterdamsche Bank, de Incasso Bank, De Hollandsche Bank Unie en den Postcheque- en Girodienst;

O. dat door de aldus ten eenenmale onvoldoende omschreven posita en het ultimatum vage petitum niet vaststaat, welke tusschen partijen bestaande rechtsbetrekking verzoekster heeft bedoeld en of, en zoo ja, in welke mate, zij herstel of nietigverklaring daarvan, alsmede van de rechtshandelingen welke die rechtsbetrekking hebben veroorzaakt, vordert;

O. dat waar het verzoekschrift derhalve niet voldoet aan de vereischten, gesteld in art. 126 sub 4 E 100, de Raad niet in staat is zich omtrent het gedane verzoek een duidelijk oordeel te vormen;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om art. 127 E 100 toe te passen, en aldus verzoekster toe te staan wijzigingen in haar request aan te brengen;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart verzoekster niet-ontvankelijk in haar verzoek.

No. 242.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 27 April 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Verzoeker had aan gerequesteerde onder pressie der tijden f 1890 betaald, welk bedrag door hem wordt teruggevorderd. Vordering aan verzoeker toegewezen tot een bedrag van f 890. Aan gerequesteerde voor bewaarloon, kosten, enz. een bedrag van f 1000 toegeschat. Compensatie van kosten.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, requestrant bij monde van Mr. Y. H. M. Nygh, gerequesteerde in persoon;

Wat de feiten betreft:

O. dat tusschen partijen als gesteld en erkend of niet weersproken vaststaat, dat requestrant en zijne echtgenooten Joden zijn in de zin van de verordening 6/1941;

dat zij van ongeveer Juli 1942 tot begin 1945 bij gerequesteerde zijn ondergedoken geweest;

dat zij aan gerequesteerde daarvoor een vergoeding hebben aangeboden van f 100 per week, doch gerequesteerde niet meer heeft willen aanvaarden dan f 25 per week, welk bedrag requestranten hebben betaald;

dat gerequesteerde nadat requestrant en zijn echtgenooten hem hadden verlaten, aan requestrant een rekening heeft gezonden, gedateerd 12 Maart 1945, ten bedrage van f 1890, en wel voor het bewaren van een gedeelte van een inboedel gedurende 2½ jaar à f 5 per week = f 650, voor het bewaren van een collectie postzegels f 5 per week gedurende 4 jaar = f 1040, voor het in orde maken van een door requestrant bewoonde kamer en voor vergoeding van gebroken en beschadigde goederen f 200;

dat op 25 Maart 1945 deze rekening niet was voldaan en op dien dag gerequesteerde den requestrant schriftelijk tot betaling heeft aangemaand, met aanzegging, dat hij bij gebreke van dien zijn vordering ter incasso uit handen zou moeten geven;

dat requestrant daarop in Maart en April 1945 het bedrag van f 1890 heeft voldaan;

dat requestrant, toen hij de vermelde aanmaning ontving, nog steeds was ondergedoken en wel bij een gezin, waarvan de man Jood was;

dat tusschen partijen tal van onverkwikkelijke quaesties bestaan betreffende de bijdragen van requestrant aan levensmiddelen, gerequesteerde's bemiddeling bij den verkoop van aan req. toebehoorende postzegels en zijn beloning daarvoor, de mate van door requestrantes echtgenooten verleende huishoudelijke hulp, requestrants waardeering voor het hem door gerequesteerde verleende onderdak, de door requestrant en

echtgenooten daarbij veroorzaakte risico's enz. enz.;

O. dat requestrant stelt, dat hij in de boven gestelde omstandigheden het risico niet mocht nemen, dat gerequesteerde zijn dreigement, de vordering uit handen te zullen geven, zou uitvoeren, en uitsluitend daarom de gevorderde bedragen, die hij ontkent, verschuldigd te zijn, heeft betaald;

dat gerequesteerde daartegenover de verschuldigdheid dier bedragen handhaaft;

O. dat requestrant thans vordert, dat Wij de rechtsbetrekking tusschen partijen gedeeltelijk nietig zullen verklaren of wijzigen, en in verband daarmee de betaling zullen nietigverklaren, en gerequesteerde zullen veroordeelen tot terugbetaling van de betaalde f 1890 met rente en kosten.

En in rechte:

O. dat Wij op grond van de hiervoor omschreven, tusschen partijen vaststaande feiten aannemen, dat requestrant inderdaad meende, de gevorderde bedragen niet schuldig te zijn en deze uitsluitend betaald heeft omdat gerequesteerde dreigde, bij nietbetaling van zijn vordering deze ter incasso uit handen te zullen geven;

dat Wij voorts van oordeel zijn, dat in de gegeven omstandigheden gerequesteerde zijn dreigement had behooren achterwege te laten;

dat het mitsdien onredelijk ware, indien de betaling instand zou blijven, en dat deze alsmede de uit haar ontstane rechtsbetrekking behooren te worden nietig verklaard;

dat ten gevolge daarvan de inhoud van de tusschen partijen bestaande rechtsbetrekking opnieuw moest worden vastgesteld.

O. alsnu, dat gerequesteerde van requestrant loon heeft gevorderd voor het bewaren van een gedeelte van een inboedel en van een postzegelverzameling, en vergoeding voor het in orde maken van een door requestrant gebruikte kamer en voor door requestrant tijdens zijn verblijf veroorzaakte schade;

dat requestrant ontkent, terzake iets schuldig te zijn, doch niet heeft ontkend, dat gerequesteerde gedurende den door requestrant gestelden tijd eenige meubelen en een zeer waardevolle postzegelverzameling voor hem heeft bewaard, noch ook dat door zijn verblijf ten huize van gerequesteerde eenige schade aan huis en inventaris is ontstaan.

O. dat partijen omtrent een ter zake van een en ander te betalen vergoeding niets blijven te zijn overeengekomen;

dat Wij echter uit den aard der tusschen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking afleiden, dat aan gerequesteerde ter zake daarvan eenige vergoeding toekomt, en het bedrag daarvan, nu partijen dit niet zijn overeengekomen, naar billijkheid en gebruik moet worden vastgesteld;

dat Wij naar dezen maatstaf het door requestrant in totaal verschuldigde bedrag vaststellen op f 1000;

dat Wij hierbij niet buiten beschouwing

laten, dat de door gerequesteerde aan requestrant en zijn echtgenoot als Joden gedurende den bezettingstijd verleende hulp voor hem groote gevaren heeft meegebracht, die in den voor de huisvesting berekend prijs van f 50 per week geen enkele compensatie hebben gevonden, hetgeen reeds kan blijken uit het feit, dat requestrant zelf een prijs van f 100 per week had aangeboden en voorts dat requestrant heeft verklaard, dat, indien gerequesteerde niet door middel van een dreigement hem tot betalen had gedwongen, hij hem vrijwillig zeker met een hooger bedrag dan het gevorderde zou hebben beloofd.

O. dat gerequesteerde mitsdien aan requestrant schuldig is het door dezen betaalde bedrag van f 1890, doch daartegenover van requestrant te vorderen heeft een bedrag van f 1000, zoodat hij nog f 890 zal hebben te betalen;

dat Wij in den aard der tusschen partijen bestaande verhouding aanleiding vinden de proceskosten te compenseeren.

Rechtdoende:

Verklaren nietig de door requestrant in Maart en April 1945 aan gerequesteerde gedane betaling van f 1890 en de daaruit tusschen partijen ontstane rechtsbetrekking.

Veroordeelen gerequesteerde om aan requestrant te betalen f 890, met rente ad 5 % 's jaars van den datum van indiening van het inleidend request, zijnde 31 Augustus 1945, af.

Ontzeggen het anders of meer gevorderde.

Compenseeren de proceskosten in dier voege, dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 243.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 30 Januari 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Als landwachter huiszoeking verrichten, personen arresteren en overbrengen naar den Sicherheitsdienst en bij een dier transporten een jood, die op de vlucht sloeg, neerschieten.

Doodstraf.

Beroep op ambtelijk bevel verworpen: De Nederlandsche Landwacht is geen wettig Nederlandsch politieorgaan geweest; bevelen door ambtsdragers in gemelde organisatie uitgevaardigd kunnen niet als ambtelijke bevelen in den zin van art. 43 Sr. worden aangemerkt.

(Sr. artt. 102, 57.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hendrikus van Kleef, los arbeider, wonende te Bergen (N.H.), Spoorlaan 4, eerder geïnterneerd in het Huis van Bewaring te Alkmaar en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;
Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 5den Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. Schuurman;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij in de provincie Noord-Holland, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Maart 1944 en 5 Mei 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende ten tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand dienst heeft gedaan bij de Nederlandsche Landwacht en in dien dienst onder meer

a. tezamen en in vereeniging met een of meer andere landwachters op of omstreeks 14 Juni 1944 een huiszoeking, althans een onderzoek heeft verricht ten huize van Jacob Kokkes te Heer Hugowaard ter opsporing van het radiotoestel, hetwelk in strijd met de door of op last van de Deutsche bezettingsautoriteiten uitgevaardigde voorschriften aldaar gehouden werd, althans aanwezig was,

b. tezamen en in vereeniging met een of meer andere landwachters op of omstreeks 8 Augustus 1944 Dirk Leeuwenkamp heeft gearresteerd teneinde hem ter beschikking te stellen van de Sicherheitsdienst en gemelden Leeuwenkamp heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van de Sicherheitsdienst te Amsterdam en gemelden Leeuwenkamp tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietwapen en munitie heeft bewaakt,

c. tezamen en in vereeniging met een of meer andere landwachters in of omstreeks de maand Augustus 1944 A. H. A. Kusters, A. H. Spruit, A. W. M. Spruit, W. A. J. Spruit, S. R. Hamstra, J. H. Wiese, T. Bonsema, Klepper, Erkamp en Mr. Leesberg Jr., althans een of meer van deze personen, heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van de Sicherheitsdienst te Amsterdam, teneinde hen aldaar ter beschikking van den Sicherheitsdienst te stellen en gemelde personen of persoon tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietgeweer en munitie heeft bewaakt,

d. tezamen en in vereeniging met een of meer andere landwachters op of omstreeks 25 Juli 1944 den Jood Eliazar Bing, die was ondergedoken geweest bij Nicolaas Kout, omdat hij door de Duitschers gezocht werd, Nicolaas Kout en den van sabotage tegen de Duitschers verdachten Simon Frans van Veen, althans een of meer hunner heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam tenein-

de deze personen of persoon ter beschikking te stellen van den Sicherheitsdienst en gemelde personen of persoon tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietgeweer en munitie heeft bewaakt en daarbij alleen, toen gemelde Eliazar Bing voor het Centraal Station te Amsterdam op de vlucht sloeg en sprong in het water van het Openhavenfront, opzettelijk vanuit een met scherpe patronen geladen schietgeweer een schot heeft gelost in de richting van gemelden zich in het water bevindenden Bing, waardoor Bing in zijn hoofd, althans in zijn lichaam werd getroffen en onder water zonk en tengevolge daarvan kort daarop overleed en door al deze handelingen opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat de voorletters „A.H.A.” voorkomende voor den naam „Kusters” in de dagvaarding sub c genoemd, kennelijk een schrijffout zijnde voor „A.B.A.” als zoodanig door het Hof worden gelezen, wordende verdachte daardoor in zijne verdediging niet benadeeld;

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting hebben verklaard:

als getuigen:

1. Jacob Kokkes:

dat op 14 Juni 1944 een aantal leden van de landwacht huiszoeking hebben verricht in zijn te Heerhugowaard gelegen woning en de daarbij behorende schuur;

dat hij in de schuur in strijd met de door de Deutsche bezettingsautoriteiten uitgevaardigde voorschriften een radiotoestel verborgen hield;

dat verdachte aan gemeld onderzoek heeft deelgenomen;

2. Dirk Leeuwenkamp:

dat op 8 Aug. 1944 een drietal leden der Nederl. Landwacht, waaronder verdachte hem te Heerhugowaard hebben gearresteerd;

dat hij dienzelfden dag door een aantal landwachters, waaronder verdachte, is overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam;

dat hij tijdens genoemd transport door verdachte, die een geweer bij zich had, bewaakt werd;

3. A. B. A. Kusters:

dat hij op 8 Augustus 1944 met de hem bekende A. H. Spruit, A. W. M. Spruit, W. A. J. Spruit, S. R. Hamstra, J. H. Wiese, T. Bonsema, Klepper, Erkamp en Mr. Leesberg Jr. door eenige leden van de Nederlandsche Landwacht, waaronder verdachte, is overgebracht van het politiebureau te Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam;

dat verdachte hen tijdens gemeld transport, gewapend met een geweer, bewaakt heeft;

4. G. H. Meiroos:

dat hij op 25 Juli 1944 heeft geconstateerd, dat de hem bekende Jood Eli Bing, afkomstig uit Heerhugowaard, zich in het water van het Openhavenfront vóór het Centraal

Station te Amsterdam bevond, dat genoemde Bing onder water dook en, vervolgens, dat op ongeveer 15 M. afstands van het punt, waar hij — getuige — zich bevond, een pluk haar naar boven kwam; dat hij — getuige —, toen hij een en ander waarnam, zich in het begin der bocht, welke door de brug, recht tegenover den hoofdingang van het Centraal Station en het stationsplein wordt gevormd, aan de zijde van dat plein, bevond;

dat hij onmiddellijk daarop zag, dat verdachte, die zich op gemelde brug bevond, het geweer, hetwelk hij droeg, in den aanslag bracht en dat hij — getuige — vrijwel gelijktijdig een schot hoorde en eveneens na genoeg op hetzelfde oogenblik een weinig rook waarnam vlak bij den loop van bovengenoemd geweer;

dat hij onmiddellijk na dat schot genoemde pluk haar onder water zag verdwijnen;

5. Nicolaas Kout:

dat hij op 25 Juli 1944 met den hem bekende Jood E. Bing, die bij hem — getuige — was ondergedoken geweest, omdat hij door de Duitschers werd gezocht, en zekere Simon Frans van Veen, door drie leden van de Nederlandsche Landwacht, waaronder verdachte, is overgebracht van Alkmaar naar Amsterdam;

dat verdachte hen tijdens dat transport gewapend met een geweer bewaakt heeft;

6. A. J. E. Rademaker, wonende Middenweg G 161 te Heerhugowaard:

dat haar omstreeks begin Augustus 1944 in het Binnengasthuis te Amsterdam het lijk is getoond van haar man Eliazar Bing, die Jood was;

7. M. A. Stor:

dat hem op 1 Augustus 1944 in het Binnengasthuis te Amsterdam het lijk is getoond van den hem bekende Jood Eliazar Bing, gewoond hebbende Middenweg G 161 te Heerhugowaard;

dat hij daarbij constateerde, dat gemeld lijk een kwetsuur had aan het achterhoofd als veroorzaakt door een geweerschot;

en 8. C. J. Briefjes:

dat hij op een dag in den zomer van 1944 een burger tusschen twee mannen, gekleed in de uniform van de Nederlandsche Landwacht op het stationsplein voor het Centraal Station te Amsterdam heeft zien staan;

dat verdachte een dier geuniformeerde personen was;

dat hij — getuige — vlak daarop genoemde burger in het water van het Openhavenfront heeft zien springen;

dat hij even later waarnam, dat verdachte zijn geweer in den aanslag bracht in de richting van de plaats, waar hij — getuige — bedoelde burger te water had zien gaan;

dat hij — getuige — onmiddellijk daarop een schot hoorde en direct daarna zag, dat genoemde man in burger onder water verdween;

Verdachte:

dat hij telkens, in zijn kwaliteit van lid van de Nederlandsche Landwacht,

a. in den zomer van het jaar 1944 tijdens en in verband met een huiszoeking, welke door een aantal zijner medeleden van bovengenoemde organisatie ten huize en in de schuur van getuige Kokkes te Heerhugowaard werd verricht, nabij bedoelde woning op wacht heeft gestaan;

dat gemeld onderzoek plaatsvond ter opsporing van een radiotoestel;

b. dat hij op 8 Augustus 1944 te Alkmaar getuige Leeuwenkamp heeft gearresteerd, teneinde hem ter beschikking van den Sicherheitsdienst te stellen en hem — Leeuwenkamp — dienzelfden dag heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam, bij welk transport hij — verdachte — gewapend met een geweer, waarmede scherpe patronen konden worden afgeschoten en hetwelk tot zijn uitrusting behoorde, Leeuwenkamp heeft bewaakt;

c. dat hij in de maand Augustus 1944 tezamen met andere landwachters omstreeks 10 personen, waaronder getuige Kusters, heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam, teneinde die personen aldaar ter beschikking van den Sicherheitsdienst te stellen;

dat hij die personen tijdens dat transport gewapend, te weten met een geweer, waarmede scherpe patronen konden worden afgeschoten en hetwelk tot zijn uitrusting behoorde, heeft bewaakt;

d. dat hij op zekeren dag in Juli 1944 tezamen met eenige andere landwachters zekeren Bing, die, naar hij — verdachte — toen wist, jood was, getuige Kout en zekeren S. F. van Veen heeft overgebracht van Alkmaar naar Amsterdam teneinde deze personen ter beschikking van den Sicherheitsdienst te stellen;

dat hij die personen tijdens dat transport gewapend, te weten met een geweer, waarmede scherpe patronen konden worden afgeschoten en hetwelk tot zijn uitrusting behoorde, heeft bewaakt;

dat toen zijn collega's en hij te Amsterdam met gemelde arrestanten voor het Centraal Station stonden te wachten, Bing op de vlucht is geslagen en in het water van het Openhavenfront is gesprongen;

dat hij — verdachte — korten tijd daarna en als gevolg van hetgeen Bing zoojuist gedaan had, zijn geweer in den aanslag heeft gebracht en een schot heeft gelost, waarbij hij den loop van het geweer min of meer in de richting van Bing gehouden heeft;

dat hij — verdachte — onmiddellijk nadat hij dat schot had gelost, zag, dat Bing onder water verdween en dat dit ter plaatse waar zulks gebeurde, een roode kleur aannam;

dat hij gedurende het jaar 1944 van Nederlandsche nationaliteit was en wist, dat Duitsland alstoen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden zijn komen vast te

staan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte in de provincie Noord-Holland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in het tijdvak gelegen tusschen 1 Maart 1944 en 5 Mei 1945, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordeele van den vijand heeft dienst gedaan bij de Nederlandsche Landwacht en in dien dienst onder meer

a. tezamen en in vereeniging met andere landwachters op 14 Juni 1944 een huiszoeking heeft verricht ten huize van Jacob Kokkes te Heerhugowaard ter opsporing van een radiotoestel, hetwelk in strijd met de door de Deutsche Bezettingsautoriteiten uitgevaardigde voorschriften aldaar gehouden werd;

b. tezamen en in vereeniging met andere landwachters op 8 Augustus 1944 Dirk Leeuwenkamp heeft gearresteerd ten einde hem ter beschikking te stellen van den Sicherheitsdienst en gemelden Leeuwenkamp heeft overgebracht naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam en gemelden Leeuwenkamp tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietwapen heeft bewaakt;

c. tezamen en in vereeniging met andere landwachters in de maand Augustus 1944 A. B. A. Kusters, A. H. Spruit, A. W. M. Spruit, W. A. J. Spruit, S. R. Hamstra, J. H. Wiese, T. Bonsema, Klepper, Erkamp en Mr. Leesberg Jr. heeft overgebracht van Alkmaar naar het gebouw van den Sicherheitsdienst te Amsterdam, teneinde hen aldaar ter beschikking van den Sicherheitsdienst te stellen en gemelde personen tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietgeweer heeft bewaakt;

d. tezamen en in vereeniging met andere landwachters op 25 Juli 1944 een jood Eliazar Bing, die was ondergedoken geweest bij Nicolaas Kout, omdat hij door de Duitschers gezocht werd, Nicolaas Kout en Simon Frans van Veen heeft overgebracht van Alkmaar naar Amsterdam teneinde deze personen ter beschikking te stellen van den Sicherheitsdienst en gemelde personen tijdens dat transport gewapend en uitgerust met een schietgeweer en munitie heeft bewaakt en daarbij alleen, toen gemelde Eliazar Bing voor het Centraal Station te Amsterdam op de vlucht sloeg en sprong in het water van het Openhavenfront, opzettelijk vanuit een met scherpe patronen geladen schietgeweer een schot heeft gelost in de richting van gemelden zich in het water bevindenden Bing, waardoor Bing in zijn hoofd werd getroffen en onder water zank en tengevolge daarvan kort daarop overleed en door al deze handelingen opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat niet is bewezen, hetgeen aan verdachte meer en anders is telastegelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, en verdachte in zooverre behoort te worden vrijgesproken;

O. dat verdachte ten aanzien van de hem sub *a*, *b* en *c* ten laste gelegde handelingen en ten aanzien van het hem sub *d* ten laste gelegde transport heeft betoogd, dat hij een en ander in opdracht van zijn superieuren bij de Nederlandsche Landwacht heeft verricht, waarmede verdachte kennelijk een beroep op art. 43 Sr. heeft gedaan;

O. te dien aanzien:

dat uit de geschiedenis van het instituut der Nederlandsche Landwacht blijkt, dat dit een politie-organisatie was, waarin uitsluitend leden van de N.S.B. en nevenorganisaties werden opgenomen, door den leider der N.S.B. in het leven geroepen om de leden dier beweging te beschermen en daarna door den Rijkscommissaris gereguleerd bij verordening van 12 November 1943 no. 110;

dat derhalve ten deze niet is geschapen eene zoodanige politieorganisatie, als die, tot welker oprichting de bezetter op grond van in het art. 43 van het Landoorlogsreglement bepaalde, mogelijk bevoegd geacht kon worden;

dat derhalve de Rijkscommissaris in zijn kwaliteit van drager de facto van het gezag der Nederlandsche regering in het bezet gebied, de bevoegdheid miste een politie-organisatie van aard en strekking als de Nederlandsche Landwacht, wettelijk te reglementeeren, waarmede in overeenstemming is, dat art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen bepaalt, dat bovengenoemde verordening geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

dat hieruit volgt, dat de Nederlandsche Landwacht geen wettig Nederlandsch politie-organen geweest is, hetgeen met zich brengt, dat bevelen door ambtsdragers in gemelde organisatie uitgevaardigd, niet als ambtelijke bevelen in den zin van art. 43 Sr. kunnen worden aangemerkt;

dat daarom verdachtes hierbovengenoemde beroep, hetzij dit geacht moet worden gebaseerd te zijn op het eerste lid, hetzij op het tweede lid van laatstgenoemd artikel, verworpen dient te worden;

O. dat verdachte voorts naar voren heeft gebracht, dat het door hem geloste schot als waarschuwingsschot bedoeld was, waarmede verdachte, naar het Hof aanneemt, heeft willen doen uitkomen, dat hij niet het opzet heeft gehad om Bing te dooden;

dat het Hof dit verweer verwierpt, omdat uit de afgelegde verklaringen blijkt, dat verdachte wel opzettelijk op Bing geschoten heeft; dat voorts verdachte zelf heeft toegegeven, dat hij „min of meer” in de richting van Bing schoot, hetgeen in strijd is met zijn verklaring, dat het een waarschuwingsschot zou zijn geweest en voorts de situatie ter plaatse schieten volstrekt onnoodig maakte, daar genoemde Bing onmogelijk, zwemmen-de kon ontsnappen;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof als strafverzwarende omstandigheden aanmerkt, dat verdachte niet alleen gedurende den bezettingstijd lid van de landverraderlijke N.S.B. is geworden, maar bovendien van het zoo verfoeilijke instituut der Nederlandsche Landwacht een zeer actief lid is gebleken, dat niet schroomde zelf een Nederlander van het leven te berooven;

Gezien de artt. 28, 57, 102, 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 9, 11, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte de feiten, bij dagvaarding sub *a*, *b*, *c* en *d* ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen,” meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Hendricus van Kleef tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, van het recht om te dienen bij de gewapende macht en van het recht tot het bekleeden van ambten, alles voor het leven.

Het Hof verleent veroordeelde verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 244.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 5 Januari 1946.
(Mr. De Gaay Fortman, Prof. Dr. v. d. Bergh, Schölvincq, Sch. bij N. Meyer en Maj. De Nijls Bik).

Na de arrestatie van iemand diens ouders bezoeken en hun mededeelen, dat hun zoon bij betaling van geld de vrijheid zou kunnen verkrijgen. In een van die ouders ontvangen briefje, houdende verzoek tot uitschrijving van een cheque van f 400 voor het getal 400 een één plaats en vervolgens de daarop ter hand gestelde cheque van f 1400 verzilveren.

Onder dreiging met de Gestapo afgifte van een viool vragen.

(B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Maria Paulina Cornelia van Turnhout, zonder beroep, wonende te Hilversum, Liebergstraat 12, geïnterneerd in de Weeshuiskazerne te Naarden, thans

gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 20 November 1945 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

A. dat zij te Hilversum, althans in Nederland, op of omstreeks 23 November 1942, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmarie te Hilversum heeft medege-deeld, althans aan Gré Major, heeft toege-staan aan die Feldgendarmarie mede te deelen, wetende dat deze die mededeeling zou doen, dat W. Th. Bloemers, haar toenmalige echtgenoot dien dag de Joodsche familie van der Woude te Amsterdam zou bezoeken, dat hij illegale papieren en krantjes van Joden in zijn woning had en dat hij bij de „ondergrondsche” was, en dat zij te Hilversum, althans in Nederland, op of omstreeks 21 Januari 1943, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche opzettelijk gedurende den tijd van dien oorlog ten voordeele van den vijand aan de Feldgendarmarie te Hilversum, althans aan Gré Major, die goede vrienden had bij, althans werkte voor die Feldgendarmarie, heeft medege-deeld, dat J. van der Woude, een „ondergedoken” Jood, haar dien avond om omstreeks 22.45 uur in haar woning zou bezoeken, en door een en ander zoowel

1. opzettelijk W. Th. Bloemers en J. van der Woude voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheids-berooft, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld,

welke feiten tengevolge hebben gehad, dat W. Th. Bloemers gedurende langer dan een maand door den vijand van zijn vrijheid werd beroofd,

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat zij te Amsterdam, althans in Nederland, in of omstreeks Januari 1943, althans gedurende den tijd van voormelden oorlog, opzettelijk na de arrestatie van J. van der Woude voornoemd, diens ouders heeft bezocht, hen heeft medege-deeld, dat hun voornelde zoon zijn vrijheid zou kunnen verkrijgen, indien geld werd betaald, daarop van die ouders een aan een Heer Möller gericht briefje heeft ontvangen, houdende een verzoek aan deze om een cheque

voor f 400 uit te schrijven, vervolgens buiten aanwezigheid van die ouders een één voor het genoemde getal 400 heeft geplaatst (althans heeft Gré Major voornoemd zulks in haar aanwezigheid gedaan), voorts met dit aldus veranderde briefje Möller voornoemd heeft bezocht en van dezen een cheque voor f 1400 heeft ontvangen, welke cheque zij heeft verzilverd hebbende zij het geld voor zich en/of voor Gré Major voornoemd behouden en bovendien Möller voornoemd heeft bezocht en hem heeft uitgenoodigd aan haar de aan den voornoemden van der Woude toebehoorende viool althans deszelfs waarde af te geven en voor het geval hij die afgifte weigerde heeft bedreigd met aangifte bij de Gestapo, althans bij den vijand of diens helpers op grond, dat hij Joodsch bezit, immers die viool in huis had en aldus opzettelijk gebruik heeft gemaakt en bedreigd heeft te maken van macht, gelegenheid of middel, haar door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen en/of om zich en/of een ander wederrechtelijk te bevoor-deelen.

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig en overtuigend is komen vast te staan, dat verdachte de haar bij dagvaarding sub A tenlastegelegde feiten heeft begaan, en het Hof derhalve van oordeel is, dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. wat de sub B tenlastegelegde feiten betreft, dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

Getuige Paul Max Möller:

dat verdachte op 24 Januari 1943 in zijn zaak geweest is en hem heeft verteld, dat de hem wel bekende J. van der Woude door de Duitschers was opgepakt;

dat zij hem toen een briefje overhandigde, geschreven door den vader van voornoemden van der Woude, dat een verzoek bevatte een bedrag van f 1400 te willen leenen, welk bedrag moest dienen om de in-vrijheidstelling van Van der Woude voornoemd te verkrijgen;

dat hij aan verdachte voor dit bedrag op haar naam een cheque uitgeschreven heeft, welke inwisselbaar was bij de Amsterdam-sche Bank te Amsterdam;

dat op 25 Januari 1943 de vader van Van der Woude voornoemd bij hem gekomen is en hem verteld heeft, dat hij den dag tevoren door verdachte een briefje naar hem, Möller, had laten brengen met het verzoek f 400 te willen leenen;

dat hij toen aan den vader van Van der Woude voornoemd heeft medege-deeld, dat in bedoeld briefje niet stond vermeld een bedrag van f 400, maar van f 1400; dat toen de vader van Van der Woude voornoemd gezegd heeft, dat de verdachte dan voor het getal 400 een cijfer één geplaatst moest hebben;

dat de verdachte een paar weken of maanden later weer bij hem in de zaak is geweest, thans vergezeld van een andere dame,

die hem onbekend was; dat de verdachte toen tegen hem gezegd heeft: „U hebt de viool van Van der Woude in huis, welke viool joodsch bezit is. Van der Woude is thans dood, ik ben zijn erfgenaam en wil in het bezit gesteld worden van de viool”; dat zijn, getuige's, dochter daarbij ook aanwezig was;

Getuige Antonia Christina Henriette Möller, echtgenoot van T. C. A. Paris:

dat verdachte in Januari 1943 in de zaak van haar, getuige's, vader kwam op de Willemsparkweg te Amsterdam; dat verdachte, waar zij, getuige, bij was, aan haar, getuige's, vader vroeg haar geld te willen leenen, daar zij dit geld noodig had om den Jood van der Woude los te krijgen, die gevangen zat bij den S.D. in de Euterpestraat te Amsterdam;

dat verdachte toen een briefje bij zich had van den vader van Van der Woude, dat zij aan haar en haar vader liet lezen en waarin stond: „Gelieve aan brengster dezes de somma van f 1400 uit te betalen”, of iets van dien aard; dat zij toen aan verdachte een cheque voor dit bedrag uitgeschreven heeft; dat den volgenden dag de vader van Van der Woude voornoemd in de zaak kwam en zeide, dat hij in genoemd briefje niet vermeld had een bedrag van f 1400, maar van f 400;

dat verdachte eenigen tijd later, vergezeld van een andere dame, wederom in bedoelde zaak kwam, waarin zij, getuige, en haar vader aanwezig waren; dat verdachte toen aan haar, getuige's, vader vroeg haar de viool van Van der Woude, althans deszelfs waarde, te willen geven; dat, toen haar, getuige's, vader dit weigerde, de verdachte dreigde naar de Duitschers te zullen gaan;

Getuige Guillaume Max Möller:

dat hij verdachte ontmoet heeft in zijn zaak te Amsterdam in gezelschap van een andere vrouw; dat verdachte hem toen vroeg een viool van zekeren Van der Woude, die hij in bewaring had, terug te koopen en het daarop afbetaalde bedrag aan haar af te dragen; dat verdachte en de vrouw, die zij bij zich had, hem toen gezegd hebben, dat zij, als hij het geld niet afdroeg, zich tot de Gestapo, waarbij zij goede relaties hadden, zouden wenden;

Getuige Jacob van der Woude:

dat hij na op een avond in Januari 1943 met de verdachte afgesproken te hebben haar den volgenden avond te zullen bezoeken, toen aan haar woning te Hilversum heeft gebeld en door 2 mannen is aangehouden en eenigen tijd heeft vastgezet in Amsterdam en te Vught; dat hij in den oorlog zijn viool aan Paul Möller te Amsterdam in bewaring heeft gegeven;

Verdachte:

dat zij na de arrestatie van haar man, welke plaats vond in November 1942, van Gré Majoor vernomen heeft, dat Van der Woude gearresteerd was; dat zij toen diens ouders in Amsterdam heeft bezocht en hun heeft medegedeeld, dat hun voormelde zoon zijn vrijheid zou kunnen verkrijgen, indien

er geld werd betaald; dat daarop de vader van Van der Woude voornoemd een briefje heeft geschreven voor een zekeren Heer Möller op de Willemsparkweg te Amsterdam met het verzoek een bedrag van f 400 te willen leenen; dat zij met dit briefje naar genoemden Möller is gegaan en van dezen een cheque ontvangen heeft, voor welke cheque zij bij een bankgebouw in Amsterdam een bedrag van f 1400 gekregen heeft, welk bedrag zij aan Gré Majoor heeft gegeven;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam omstreeks Januari 1943 opzette-lijk na de arrestatie van J. van der Woude, diens ouders heeft bezocht, hun heeft medegedeeld, dat hun voormelde zoon zijn vrijheid zou kunnen verkrijgen, indien geld werd betaald, daarop van die ouders een aan een Heer Möller gericht briefje heeft ontvangen, houdende een verzoek aan deze om een cheque voor f 400 uit te schrijven, vervolgens een één voor het genoemde getal 400 heeft geplaatst (althans heeft Gré Majoor zulks in haar aanwezigheid gedaan) voorts met dit aldus veranderde briefje Möller voornoemd heeft bezocht, en van dezen een cheque voor f 1400 heeft ontvangen, welke cheque zij heeft verzilverd, hebbende zij het geld voor zich en/of voor Gré Majoor voornoemd behouden en bovendien Möller voornoemd heeft bezocht en hem heeft uitgenoodigd aan haar de aan den voornoemden Van der Woude toebehoorende viool althans deszelfs waarde af te geven, en, voor het geval hij die afgifte weigerde, heeft gedreigd met aangifte bij de Gestapo, althans bij den vijand of diens helpers op grond, dat hij Joodsch bezit, immers die viool in huis had

en aldus opzettelijk gebruik gemaakt en gedreigd heeft te maken van macht, gelegenheid of middel, haar door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen en/of om zich en/of een ander wederrechtelijk te bevoor-deelen;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is wat verdachte meer of anders is te lastegelegd onder B dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat zij daarvan moet worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 27, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken en dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel, door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen of om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaar, met bepaling, dat de schuldige deze straf voor den tijd van zeven jaar in een rijks-werkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet de verdachte voor den tijd van dertien jaar van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en voor den tijd van het leven van het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht.

No. 245.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 April 1946.

(Mrs. Verdam, v. d. Does de Willebois en Tablingh Suermondt).

Overschrijving van het depôt van verzoeker door de Ned. Middenstandsbank op een rekening bij de Bank voor Nederlandsche Arbeid, op last van de Omnia Treuhand, nietig verklaard.

Middenstandsbank is bevrijd ingevolge art. 33 K. B. E 100.

Verzoek voor zoover gericht tegen Omnia Treuhand niet-ontvankelijk i.v.m. art. 25 E 133.

Verzoek, gericht tegen Bank voor Ned. Arbeid, toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 20 September 1945 van Willem Cornelis Rivière, wonende te Alkmaar, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Abraham Drukker, procureur Mr. H. Schuurman, en het gewijzigde verzoekschrift van dezelfde requestrant van 20 November 1945;

Gezien de verweerschriften van:

1. de N.V. Ned. Middenstandsbank, ge-

vestigd te Amsterdam dd. 22 December 1945;

2. Firma Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat, gevestigd te Amsterdam dd. 22 November 1945;

3. Mr. R. Korthals Altes, wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bestuurder van de Omnia Treuhand Gesellschaft m.G.H. dd. 22 December 1945;

4. de Heeren Prof. C. A. Blazer en A. Harms, beiden wonende te Amsterdam, in hun hoedanigheid van bestuurders van den Bank voor Nederlandsche Arbeid N.V., dd. 22 December 1945;

Gelet op het behandelde ter zitting van 4 April 1946;

O. dat blijkens het gewijzigde verzoekschrift de firma Lippmann Rosenthal & Co niet meer in geding is;

O. dat de tweeledige vordering van requestrant, zooals deze thans luidt, wat het eerste gedeelte betreft de strekking heeft, dat worde nietig verklaard de op 8 Juli 1944 door de Ned. Middenstands Bank gedane betaling door overschrijving van het depot van Abraham Drukker bij deze Bank, groot f 720, op een rekening bij de Bank voor Nederlandsche Arbeid;

O. dat het feit dezer overschrijving vast staat en tevens, dat zij heeft plaats gehad op last van de Omnia Treuhand Gesellschaft, op grond van de verordening van den Rijkscommissaris No. 58/1942, welke ingevolge het bepaalde in K. B. E 93 geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat dit deel der vordering, hetwelk trouwens door geen der betrokkenen bestreden is, voor onmiddellijke toewijzing vatbaar is, met dien verstande echter dat de Middenstands Bank terecht vordert — waartegen requestrant zijnerzijds zich niet verzet —, dat worde vastgesteld, dat zij op grond van het bepaalde in art. 33 van K. B. E 100 door de gedane betaling is bevrijd;

O. dat requestrant sub 2 van zijn verzoek vordert f 720, met rente ad 5 % 's jaars, als schadevergoeding te betalen hetzij door de Omnia Treuhand Gesellschaft hetzij door de Bank voor Nederlandsche Arbeid, dan wel eenig ander lichaam, persoon of instelling, die met het beheer over het vermogen van deze vennootschappen zijn belast;

dat zoodanig lichaam, persoon of instelling niet nader zijn genoemd en de Raad deze verder buiten beschouwing laat;

O. dat requestrant zijn vordering ter zitting van 4 April 1946 nog in dier voege heeft gewijzigd, dat thans in overeenstemming met het bepaalde in art. 34 tweede lid E 100, verzocht wordt de hoofdelijke veroordeeling van Omnia Treuhand Gesellschaft en Bank voor Nederlandsche Arbeid;

dat inderdaad beiden gerequestreerden voor vergoeding van het bedrag van f 720 in aanmerking komen, doch de vordering, voor zoover gericht tegen Omnia Treuhand Gesellschaft niet voor toewijzing vatbaar is, omdat deze onder beheer is gesteld ingevolge K. B. E 133, zoodat requestrant zijn aanspraak tot gelding zal moeten brengen door

indiening van een verzoekschrift bij het Beheersinstituut, in voege als bepaald in art. 25 E 133;

dat de vordering, voorzover de Bank voor Nederlandsche Arbeid aangaat — over welke Bank bestuurders zijn benoemd ingevolge art. 99 K. B. E 100 —, voor toewijzing vatbaar is, met dien verstande dat requestrant geen aanspraak kan maken op hooger rentevergoeding dan Drukker met de Middenstandsbank was overeengekomen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door de Nederlandsche Middenstandsbank N.V. te Amsterdam gedane betaling, geschied door overschrijving van het Depot van Abraham Drukker, bij deze bank ten bedrage van f 720 op een rekening bij de Bank voor Nederlandsche Arbeid.

Verstaat, dat de Ned. Middenstandsbank N.V. voornoemd door de gedane betaling is bevrijd.

Veroordeelt de Bank voor Nederlandsche Arbeid om aan requestrant te betalen f 720, vermeerderd met de tusschen Abraham Drukker en de Ned. Middenstandsbank overeengekomen rente vanaf 8 Juli 1944 tot aan den dag der voldoening.

Wijst het verzoek voor het overige af.

Veroordeelt de Bank voor Nederlandsche Arbeid in de proceskosten, aan de zijde van requestrant en van de Ned. Middenstandsbank gevallen, begroot op achtereenvolgens f 50 en f 25.

No. 246.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK '8-GRAVENHAGE, 22 Maart 1946. (Prof. Mr. Eggens).

Raad zich onbevoegd verklaard. Art. 23 E 100 heeft alleen betrekking op civiel rechtelijke verhoudingen. Eveneens onbevoegd door art. 23 lid 3 in verband met Besluit Rechtsherstel ontslagen ambtenaren (E 94, F 298).

VERZOEKSCHRIFT.

Aan den Raad voor het Rechtsherstel, Afd. Rechtspraak, Neuhuyskade 94, 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Dr. Salomon Anholt, wonende te 's-Gravenhage, adv. en proc. Mr. A. J. M. van Dal te 's-Gravenhage;

dat hij de Nederlandsche nationaliteit bezit en van Joodsche afstamming is;

dat hij tot 22 November 1940 leeraar was aan de Rijks H.B.S. en het Stedelijk Gymnasium te Schiedam, resp. voor 14 uren en 11 uren per week;

dat hij bij schrijven dd. 22 November 1940 van den waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (Productie 1) van de

waarneming dezer functie is ontheven op grond zijner Joodsche afstamming;

dat hij vervolgens met ingang van 1 Maart 1941 niet op eigen verzoek is ontslagen als leeraar aan de beide voornoemde scholen en op wachtgeld is gesteld;

dat het betreffende stuk met requestrant's inboedel is verloren gegaan en derhalve niet meer kan worden overgelegd;

dat requestrant daarop gevaar liep als wachtgelder van Joodsche afstamming in een werkinrichting of werkkamp geplaatst te worden van den Duitschen bezetter;

dat requestrant onder invloed van deze bedreiging en om aan het gevaar eener tewerkstelling door den bezetter met alle gevolgen van dien te ontkomen, zijn pensioen heeft aangevraagd;

dat hem dit pensioen met ingang van 1 October 1941 door den Pensioenraad is toegekend;

dat requestrant, wiens echtgenoot op 5 Januari 1941 gestorven was, vervolgens op 3 Augustus 1942 gehuwd is met Elsje Joosten, eveneens van Joodsche afstamming, uit welk huwelijk op 8 Maart 1943 een zoon, Marius is geboren;

dat ook dit huwelijk onder den drang der omstandigheden en invloed van den vijand heeft plaats gevonden, daar de vrouw oogenblikkelijk zou weggevoerd zijn, indien dit huwelijk niet ware gesloten;

dat dit huwelijk niettemin gelukkig is en een harmonische samenleving is geworden;

dat requestrant met zijn gezin vervolgens in April 1943 als Israëliet in Barneveld is geïnterneerd;

dat hij later van Barneveld naar Westerbork en vervolgens van Westerbork naar Theresienstadt is vervoerd vanwaar hij eerst na de bevrijding van Nederland en Europa is teruggekeerd;

dat requestrant, wiens ontslag en pensioen-aanvraag en verleenning onder bedreiging en onbehoorlijken invloed van resp. vanwege den vijand heeft plaats gevonden, thans gaarne in zijn vorige betrekking zou worden hersteld;

dat deze betrekking thans wordt uitgeoefend door den heer J. Terpstra te Schiedam, met 5 lesuren per week aan de Rijks H.B.S. en 8 lesuren per week aan het Stedelijk Gymnasium;

dat requestrant dezen Terpstra kent en vriendschappelijk met hem verkeert en indien in zijn vorige betrekking hersteld, gaarne met de aanvaarding daarvan wil wachten tot Terpstra een andere betrekking in het Onderwijs heeft gevonden; dat requestrant, die thans 61 jaar is, als vervroegd gepensioneerde, zeer moeilijk weer een andere werkkring kan vinden;

dat requestrant ook daarom belang heeft in zijn betrekking hersteld te worden, omdat bij zijn eventueel overliden zijn huidige echtgenoot en zijn kind anders onverzorgd zullen achterblijven, daar zij voor weduwen- en weezenpensioen niet in aanmerking komen en requestrant zijn vermogen en bezit-

tingen aan den bezetter heeft verloren;

Met verzoek:

het aan requestrant per 1 Maart 1941 als leeraar aan de Rijks H.B.S. te Schiedam en als leeraar aan het Gymnasium aldaar niet op eigen verzoek verleende ontslag ongedaan te willen maken en requestrant in die betrekkingen te willen herstellen met intrekking van de per 1 October 1941 aan requestrant toegekende pensioenverleening.

't Welk doende enz.;

's-Gravenhage 3 November 1945.

w.g. A. J. M. van Dal.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat verzoekt wordt 1. de ten requeste omschreven ontslagen ongedaan te maken, 2. de daarop gegronde pensioenverleening in te trekken;

O. wat het eerste onderdeel van het verzoek betreft:

dat requestrant klaarblijkelijk toepassing verlangt van de in art. 23 van het Besluit herstel rechtsverkeer (Stbl. E 100) aan den Raad toegekende bevoegdheid tot herstel van tijdens de vijandelijke bezetting te niet gegane rechtsbetrekkingen;

dat dit Besluit onder „rechtsbetrekking” verstaat iedere vermogensrechtelijke betrekking en deze bevoegdheid derhalve is beperkt tot betrekkingen, welke haar regeling, uitsluitend of voornamelijk, vinden in het vermogensrecht, waarmede dit Besluit kennelijk — uitsluitend — op het oog heeft een bepaald onderdeel van het privaatrecht;

dat de betrekkingen tusschen de Overheid en haar ambtenaren daarentegen hoofdzakelijk door het publieke recht worden geregeld;

dat requestrant verzoekt zijn ontslag als ambtenaar van het Rijk (leeraar aan een Rijks hogere burgerschool) en van de Gemeente Schiedam (leeraar aan het Stedelijk gymnasium aldaar) ongedaan te maken, met andere woorden hem te herstellen in zijn vroegere ambtenaarsverhouding, dus in publiekrechtelijke betrekking tot die Overheden;

dat, aangezien ook geen andere wettelijke bepaling den Raad hiertoe bevoegd maakt, de Raad onbevoegd is tot de gevraagde voorziening;

dat, al zouden ook publiekrechtelijke betrekkingen aan de voorzieningen, bedoeld in art. 23 lid 1 en 2 zijn onderworpen, de Raad toch onbevoegd zou zijn, aangezien het derde lid zooals terecht wordt aangevoerd in het verweerschrift van den Minister van Onderwijs enz., een uitzondering maakt voor rechtsbetrekkingen, welke herleving in verband met de bijzondere omstandigheden bij andere Koninklijke Besluiten is geregeld en het herstel der onderhavige rechtsbetrekkingen haar regeling vindt, thans nog in het Besluit Rechtsherstel ontslagen ambtenaren (Stbl. E 94), straks wellicht in het Besluit van 20 November 1945, houdende nadere regelen met betrekking tot de herziening van tijdens de bezetting verleende ontslagen en andere maatregelen ten aanzien van personen in overheidsdienst (Stbl. F 298);

O. ten aanzien van het tweede onderdeel van het verzoek;

dat de Raad dit beschouwt als een nevenverzoek, uitsluitend voor het geval het principale verzoek zou kunnen worden ingewilligd;

dat trouwens de rechtsbetrekking, waarvan requestrant hier teniet doening verlangt, evenzeer een publiekrechtelijke is, zoodat ook te dezer zake de Raad onbevoegd is;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd tot de ten requeste gevraagde voorzieningen.

No. 247.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 April 1946.
(Mrs. Verdam, v. d. Does de Willebois en Tabingh Suermond).

Verzoekster gerechtigd verklaard, haar genaaste vermogen terug te vorderen.

Ten aanzien der onroerende goederen en effecten naar de desbetreffende afdelingen verwezen.

De door gerequesteerde ingediende schadevordering bij de Schade Enquête Commissie zal worden beschouwd als te zijn gedaan door verzoekster.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25 en 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging „Nederlandsche Bioscoopbond” te Amsterdam, dd. 25 October 1945;

Gelet op de antwoorden op dit verzoekschrift bij den Raad ingekomen van Mr. A. Mouw te 's-Gravenhage in zijn hoedanigheid van vereffenaar der Nederlandsche Kultuurkamer, van de N.V. de Nederlandsche Bank en van het Bestuur van den Postchèque en Girodienst;

Gelet op de omstandigheid, dat van de Schade-enquête-commissie geen antwoord op dit verzoekschrift is ingekomen;

O. omtrent het in het verzoekschrift onder A gevraagde (luidend: uit te spreken dat de Bond gerechtigd is op bovenbedoeld genaast vermogen van den vereffenaar der Nederlandsche Kultuurkamer, resp. van den Staat der Nederlanden terug te vorderen): dat in lijst B behoorend bij Kon. Besluit E 93 is bepaald, dat het vermogen van de Nederlandsche Kultuurkamer aan den Staat vervalt; dat de Afdeling Rechtspraak niet bevoegd is van dit verzoek kennis te nemen voorzover het betrekking heeft op onroerend goed en op effecten en in zooverre verwezen moet worden naar de Afdelingen onroerende goederen, resp. effectenregistratie; dat voor het overige het verzoek, dat in zooverre door gerequesteerden niet bestreden wordt, behoort te worden toegewezen, daar de Raad van oordeel is, da het achterwege laten hiervan onredelijk ware;

O. omtrent het in het verzoekschrift onder B gevraagde (luidend: met name uit te spreken, dat de door de Nederlandsche Kultuurkamer bij de Schade-Enquête-commissie te 's-Gravenhage ingediende schade-aangiften beschouwd zullen moeten worden als van den Bond afkomstig te zijn); dat deze schade-aangiften blijkens de verderen inhoud van het verzoekschrift zijn gedaan door de Nederlandsche Kultuurkamer naar aanleiding van de vernietiging van perceel Kon. Maria-plein 10 te 's-Gravenhage en van den inventaris van het bondsbureau door het bombardement van 3 Maart 1945; dat voorts is komen vast te staan dat voormeld perceel en inventaris toebehoorden aan den Ned. Bioscoopbond, totdat zij met ingang van 2 Maart 1942 op grond van de verordening 211/1941 werden geacht, in eigendom te zijn overgegaan aan de Nederlandsche Kultuurkamer; dat dit gedeelte van het verzoek door gerequesteerden niet is weersproken, met name niet door Mr. Mout in zijn hoedanigheid van vereffenaar der Nederlandsche Kultuurkamer; dat de Raad ook op dit punt van oordeel is, dat achterwege laten van het gevraagde ingrijpen onredelijk ware;

O. omtrent het in het verzoekschrift onder C gevraagde (luidend): te beslissen, dat de onder no. 24547 bij de Nederlandsche Bank in open bewaring berustende effecten, welke bewaarneming in den bezettingstijd is gesteld ten name van de Ned. Kultuurkamer, zonder verdere formaliteiten ter beschikking van den Bond moeten worden gesteld; dat de Afdeling Rechtspraak onbevoegd is van dit verzoek kennis te nemen, daar het betrekking heeft op effecten, en het verzoek in zoverre naar de Afdeling Effectenregistratie behoort te worden verwezen;

O. omtrent het in het verzoekschrift onder D gevraagde betreffende postrekening 150660, dat dit niet is weersproken en de Raad ook hier achterwege laten van ingrijpen onredelijk acht;

O. omtrent het in het verzoekschrift onder E gevraagde, daar dit betrekking heeft op coupons van effecten en derhalve verwezen behoort te worden naar de Afdeling Effectenregistratie;

Rechtdoende:

A. Verklaart, dat de rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging „Nederlandsche Bioscoopbond” te Amsterdam gerechtigd is haar genaast vermogen terug te vorderen van den vereffenaar der Nederlandsche Kultuurkamer, resp. van den Staat der Nederlanden, behalve voorzover dit bestond uit onroerend goed of effecten.

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van dit verzoek voorzover dit op onroerend goed en effecten betrekking hebbend.

Verwijst deze zaak, voorzover betrekking hebbend op onroerend goed, naar de Afdeling Onroerende goederen van den Raad.

Verwijst deze zaak, voorzover betrekking hebbend op effecten, naar de Afdeling Effectenregistratie van den Raad.

B. Beveelt, dat de schade-aangiften gedaan door de Nederlandsche Kultuurkamer bij de Schade-Enquête-Commissie te 's-Gravenhage met betrekking tot schade door het bombardement van 3 Maart 1945 toegebracht aan perceel Kon. Maria-plein 10 te 's-Gravenhage, kadastraal bekend onder Sectie E 8659 en 8660 en aan „Inventaris Bonds-bureau” zullen worden beschouwd als te zijn gedaan door de Vereeniging „Nederlandsche Bioscoopbond” voornoemd en ten name van die vereeniging zullen worden gesteld.

C. Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het verzoek betreffende terbeschikkingstelling van bij de Nederlandsche Bank in open bewaring berustende effecten.

Verwijst de zaak in zoverre naar de Afdeling Effectenregistratie van den Raad.

D. Beveelt, dat de rekening bij den Postchèque en Girodienst No. 150660 welke thans is gesteld op naam van het Filmgilde van de Nederlandsche Kultuurkamer, wederom zal worden gesteld op naam van de Vereeniging „Nederlandsche Bioscoopbond” te Amsterdam, nadat eerst de vereffenaar der Nederlandsche Kultuurkamer over het saldo dier rekening zal hebben beschikt.

E. Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het verzoek betrekking hebbend op onverrekenende coupons van waarborgfondsen e.d.

Verwijst de zaak in zoverre naar de Afdeling Effectenregistratie van den Raad.

No. 248.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 6 December 1945. (Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Burgemeester der gemeente IJsselstein:

1. In krijgsdienst treden bij den Landstorm Nederland.

2. Bij den Ortskommandant aangifte doen, dat gemeentebuitenaren weigerachtig waren mede te werken aan het vorderen van paarden voor de Duitsche Weermacht.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Henri Moot, zonder beroep, wonende te IJsselstein, thans geïnterneerd in het Kamp te Nieuwersluis.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 31 October 1945 aan verdachte is uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

I. dat hij, Nederlander zijnde, gedurende

den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden opzettelijk ten voordeele van Duitschland:

a. te Utrecht, althans elders in Nederland, in of omstreeks Mei 1943 vrijwillig in Duitschen krijgsmacht althans publieken dienst is getreden bij den „Landstorm Nederland”;

b. te Driebergen, althans elders in Nederland, in of omstreeks Mei 1944 het initiatief heeft genomen tot het instellen van een onderzoek naar de verblijfplaats van J. L. H. Moes, verdacht betrokken te zijn geweest bij een overval op het gemeentehuis te IJsselstein door leden van het ondergrondse verzet;

c. te IJsselstein, althans elders in Nederland, in of omstreeks 1944 als burgemeester van de gemeente IJsselstein aan het personeel dier gemeente opdracht heeft gegeven geschriften waarin tot sabotage, tegenwerking e.d. werd aangespoord te zijner kennis te brengen, als gevolg waarvan het plegen van sabotage en tegenwerking werd belemmerd;

II. dat hij opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks Januari 1945 te IJsselstein, althans elders in Nederland, ten voordeele van Duitschland bij den Ortskommandant van IJsselstein aangifte heeft gedaan, dat de gemeente-ambtenaren van Pienbroek en Wagenaar weigerachtig waren mede te werken aan het vorderen van paarden voor de Deutsche Weermacht wetende, dat hij, verdachte, dusdoende van Pienbroek en Wagenaar voornoemd blootstelde aan eenige maatregel door of vanwege de Deutsche overheid of derzelver helpers, dan wel door een persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van die overheid;

O. dat een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 3 September 1945 van M. Slof, marechaussee-opsporingsambtenaar, tijdelijk werkzaam bij den politieken opsporingsdienst te Linschoten, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van

Willem Cornelis van Zwieten:

dat hij meerdere malen in of omstreeks de maanden Mei, Juni en Juli 1943 te Velzen H. Moot heeft gezien in het uniform van de Landwacht Nederland;

O. dat ter terechtzitting zakelijk onder meer hebben verklaard:

getuige Johan Mondria:

dat omstreeks Januari 1945 de gemeente-ambtenaren van Pienbroek en Wagenaar te IJsselstein hebben geweigerd mede te werken aan het vorderen van paarden ten behoeve van de Deutsche Weermacht, gelijk hun door den burgemeester, verdachte, was bevolen; dat verdachte daarop naar den Ortskommandant van IJsselstein is gegaan, waarna die van Pienbroek en Wagenaar door de Deutsche Weermacht zijn gearresteerd; verdachte:

dat hij, Nederlander zijnde, in of omstreeks Mei 1943 in Nederland vrijwillig is in dienst getreden bij de Landwacht Nederland, welke naam in October 1943 is gewijzigd in Landstorm Nederland; dat hij omstreeks Januari 1945 te IJsselstein bij den Ortskommandant aldaar de aangifte heeft gedaan, dat zijn ambtenaren weigerachtig waren mede te werken aan het vorderen van paarden voor de Deutsche Weermacht; dat de Ortskommandant wel kon begrijpen wie hij, verdachte, met „zijn ambtenaren” bedoelde;

dat daarop de gemeenteambtenaren van Pienbroek en Wagenaar, die geweigerd hadden mede te werken, door de Deutsche Weermacht zijn gearresteerd; dat hij wel begrepen had, dat door zijn aangifte genoemde ambtenaren de kans liepen gearresteerd te worden;

dat hij wist, dat Nederland sedert 10 Mei 1940 in oorlog was met Duitschland;

dat hij in 1943 in Velzen wel heeft geloopt in het uniform van de Landwacht Nederland;

O. dat verdachte heeft aangevoerd, dat hij niet in dienst is getreden bij den Landstorm Nederland doch bij den Landwacht Nederland;

O. dat uit het bepaalde in de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 16 October 1943, opgenomen in het Verordeningenblad no. 103/1943 blijkt dat de bij Verordening no. 70/1943) opgerichte Landwacht Nederland met ingang van 16 October 1943 den naam draagt van Landstorm Nederland;

dat hieruit duidelijk blijkt, dat slechts een simpele naamsverandering op 16 October 1943 is tot stand gekomen en dat derhalve Landwacht Nederland en Landstorm Nederland twee verschillende benamingen zijn voor een en dezelfde organisatie”;

O. dat de Landwacht Nederland, later genaamd Landstorm Nederland, is een onderdeel van de krijgsmacht van het Deutsche Rijk, weshalve verdachte door daarbij in dienst te treden, in den krijgsmacht bij een buitenlandsche mogendheid is getreden;

O. dat verdachte voorts nog heeft aangevoerd, dat hij den eed op den Führer Adolf Hitler niet heeft afgelegd en dus niet is te beschouwen als militair;

O. dat het Hof ook dit beroep van den verdachte verwerpt, daar die eed niet is te beschouwen als een essentieel element van het militaire dienstverband, doch uitsluitend als een formaliteit;

O. dat door den inhoud van voorgeschreven bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande dat

betreffende sub I

hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog

voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden in Nederland, in of omstreeks Mei 1943 vrijwillig in Duitschen krijgsveld is getreden bij den Landstorm Nederland;

betreffende II

dat hij opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden omstreeks Januari 1945 te IJsselstein aangifte heeft gedaan, dat de gemeentebesturen van Pienbroek en Wagenaar weigerachtig waren mede te werken aan het vorderen van paarden voor de Duitse Weermacht wetende, dat hij, verdachte, dusdoende van Pienbroek en Wagenaar voornoemd blootstelde aan eenige maatregel door of vanwege de Duitse overheid;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

dat in het bijzonder niet is komen vast te staan, dat de onder I b en c ten laste gelegde feiten ten voordeele van Duitschland zijn gepleegd en dat het onder I c ten laste gelegde feit het daargemelde gevolg heeft gehad;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

dat het Hof het hierboven sub I bewezen verklaarde van ernstiger aard acht dan het sub II bewezen verklaarde, omdat verdachte omstreeks Januari 1945 weliswaar ten onrechte de aangifte deed, doch aanmerkelijk is, dat hij aldus heeft gehandeld uit angst voor bedreigingen van de Duitschers; dat evenwel niet is gebleken, dat die bedreigingen van dien aard waren, dat verdachte als burgemeester zich daardoor moest laten intimideeren;

O. dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 31 en 101, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 22, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding sub I onder a en sub II ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Henri Moot tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren.

Bepaalt dat de schuldige de laatste drie jaren van deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 249.

BLIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 29 Maart 1946.
(Prof. Dr. van Hamel Mrs. Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent, Sch. b. N. b.d. Jolles).

Krijgsveld (Waffen S.S.).

Verdachte heeft verschillende malen aan het Oostfront tegen een van Nederlands bondgenooten in den oorlog, nl. Rusland, gevochten en heeft zich in den bondgenootschappelijken strijd gesteld aan de zijde van den vijand, de wapenen gedragen en gebruikt tegen een medestander, wiens standhouden en volharden van zeer groote beteekenis was voor de zake van de Nederlandse zaak.

Doodstraf.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Zweer Lapperre, klompenmaker, wonende te Zoelmond, gedetineerd in het kamp Amersfoort, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding namens den Procureur-Fiscaal, op den 2den Maart 1946, aan verdachte is uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte dagvaard is ter zake:

dat hij te Rotterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks December 1941, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende, dat Duitschland als toen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij den buitenlandschen mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij de Waffen SS;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte: dat hij in December 1941 te Rotterdam in dienst is getreden bij de Waffen SS; dat hij toen Nederlander was en

wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was; dat hij te Rotterdam is gekeurd, zich in Den Haag heeft gemeld en te Amersfoort een uniform en karabijn ontvangen heeft; dat hij te Amersfoort moest exerceren en onderricht kreeg in het bedienen van geweer en pantserwagen; dat hij vervolgens als pantser-grenadier een zware mitrailleur bedienend, bij Charkov tegen de Russen heeft gevochten; dat hij tenslotte van Februari tot April 1945 met een geweer gewapend in de voorste linies van het front bij Stettin tegen de Russen heeft gevochten; dat hij was ingedeeld bij het Wachtbataljon Nord-West;

O. dat een ambteedig-proces-verbaal dd. 23 October 1945 van Otto v. d. Velde, wachtleider-Postcommandant der Koninklijke Marechaussee te Beusichem, thans werkzaam bij den Politieken Opsporingsdienst te Geldermalsen, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van dien verbaal:

dat hij, Zweer Lapperre, die zich bij de SS had gemeld, verschillende malen in de uniform van de SS heeft gezien; dat hij, verbaal, in 1943 of 1944 met een onderofficier van het SS Wachtbataljon Nord-West te Amersfoort, naar de woning van bedoelden Lapperre te Zoelmond Z 88, gemeente Beusichem is gegaan; dat die onderofficier militaire kleedingstukken, geweer en munitie aldaar heeft medegenomen; dat die onderofficier op een desbetreffende vraag van hem, verbaal, heeft geantwoord, dat Lapperre was ingedeeld bij „Het Wachtbataljon Nord-West” te Amersfoort;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Rotterdam in December 1941 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, namelijk bij de Waffen SS;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof in het bijzonder rekening houdt met de omstandigheid, dat verdachte verschillende malen aan het Oostfront tegen een van Nederlands bondgenooten in den oorlog n.l. Rusland, heeft gevochten;

dat verdachte zich in den bondgenootschappelijken strijd gesteld heeft aan de zijde van den vijand en de wapenen heeft gedragen en gebruikt tegen een medestander, wiens standhouden en volharden van zeer

grootte beteekenis was voor de zege van de Nederlandsche zaak;

Gezien de artt. 28, 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Zweer Lapperre tot de doodstraf;

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het dienen bij de gewapende macht;
2. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Den verdachte wordt ambtshalve verlof verleend beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

No. 250.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 April 1946.

(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en de Gaay Fortman).

Met de annexatie van Oostenrijk werden de „Oostenrijkers” Duitsche onderdanen, waarbij in het midden wordt gelaten, of Oostenrijk valt onder vijandelijk gebied ex art. 1, 6 van E 133 of onder bezet gebied ex art. 1, 7 van E 133.

Vergelijking van Oostenrijk met Luxemburg, Polen en andere door Duitschland geannexeerde gebieden gaat mank. „Anschluss” met Duitschland was vóór het begin van de oorlog reeds door ons land de jure erkend.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 18, 5°, 95e en 99.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een verzoekschrift d.d. 27 October 1945 van de

1. n.v. Vereenigde delfstoffen- en petroleummaatschappij; 2. n.v. Gallia petroleummaatschappij; 3. n.v. Corodex; 4. n.v. Nederlandsche petroleummaatschappij „Photogen”; 5. n.v. Amsterdamsche maatschappij voor industrie en handel; 6. n.v. Fanto petroleummaatschappij in liq.; 7. n.v. Maatschappij tot import van petroleumproducten „Matip” in liq.; 8. n.v. Haagsche benzineveem in liq.; 9. n.v. Maatschappij voor opslag en import van petroleumproducten „Petrotank” in liq.; 10. n.v. Amstel Petroleummaatschappij in liq.,

allen gevestigd of gevestigd geweest te

Amsterdam, en, voor zoover noodig, 11. Johan Rudolf Lochner, wonende te Aerdenhout, allen woonplaats kiezende te Haarlem ten kantore van Mr. P. J. Prinsen Geerligs, alsmede een verweerschrift dd. 21 December 1945 van het Nederlandsche Beheersinstituut bureau Amsterdam;

Gehoord den gemachtigde van verzoekers, Mr. Prinsen Geerligs voornoemd, en Mr. R. E. Hattink namens het Nederlandsche Beheersinstituut;

O. dat verzoekers bij deze afdeling komen in hooger beroep van de beschikking van het Beheersinstituut bureau Amsterdam van 13 September 1945, waarbij ir. J. E. IJzerman en Mr. F. Heemskerck tot bestuurders met bevoegdheid van beheerders over de verzoekende naamlooze vennootschappen zijn benoemd;

O. dat verzoekers tegen deze beschikking in de eerste plaats aanvoeren, dat art. 99 van het Besluit E 100 den Raad voor het Rechtsherstel bevoegd verklaart om in het bestuur van rechtspersonen te voorzien, en hun geen bepaling bekend is, waarbij deze bevoegdheid is opgedragen of gedelegeerd aan het Beheersinstituut;

O. dat volgens punt 10 van art. 4 van E 100 de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is een afdeling aan te wijzen om hem voor bepaalde handelingen te vertegenwoordigen, en dat, nu verzoeker niet hebben ontkend wat het Beheersinstituut heeft gesteld, dat de Raad zijn bevoegdheid ex art. 99 aan hem heeft gedelegeerd, deze benoeming rechtsgeldig is geschied;

O. dat verzoekers in de tweede plaats aanvoeren, dat van voorziening in het bestuur van een rechtspersoon alleen sprake kan zijn, als er geen bestuur is, wat hier ten aanzien van verzoekers 1 tot 5 niet het geval is, omdat, ook al zou de directeur van verzoekers 1 tot 5 vijandelijk onderdaan zijn en daardoor geschorst zijn, in het bestuur voorzien is door de bepaling der statuten, dat bij ontstentenis van den directeur de directie wordt waargenomen door commissarissen;

O. dat de Kamer tegelijk met deze grief wil behandelen de vierde grief, gegrond op de beweerde onjuistheid van de beschouwing van den directeur van verzoekers 1 tot 5, den verzoeker onder 11, als vijandelijk onderdaan;

O. dat uit een verklaring van den algemeen secretaris van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland, bij de stukken aanwezig, blijkt, dat bij de inschrijving van het besluit tot ontbinding der n.v. Amstel petroleummaatschappij van 27 Juli 1943, welke inschrijving uiteraard door of vanwege verzoeker Lochner zelf is bewerkstelligd, als liquidateur is opgegeven Johan Rudolf Lochner met de toevoeging „nationaliteit Duitsche”, zoodat deze valt onder art. 2 lid 1 onder 2 van het „Besluit Vijandelijk Vermogen” (E 133);

dat hierin geen verandering zou komen, als, gelijk verzoekers meenen en hier in het midden gelaten wordt, Lochner „Oostenrij-

ker” zou zijn en Oostenrijk zou vallen onder „bezet gebied” volgens art. 1 onder 7 van E 133 en niet onder „vijandelijk gebied” van dat artikel onder 6, omdat met de annexatie van Oostenrijk de „Oostenrijkers” Duitsch onderdaan werden, en ook ingezetenen van een „bezet gebied” onderdaan van den bezettenden — in casu een „vijandelijken” — staat kunnen zijn;

dat de Raad in dit verband ten overvloede nog opmerkt — naar aanleiding van de door Lochner's raadsman gemaakte vergelijking van Oostenrijkers met Luxemburgers, Polen, Elzassers e.a., die naar zijn meening hoewel geannexeerd toch niet als vijandelijke onderdaanen mogen worden aangemerkt — dat deze vergelijking mank gaat, daar Luxemburg, Polen, Elzas en nog andere door Duitschland geannexeerde gebieden dit enkel waren krachtens een eenzijdige verklaring van Duitschland gedurende een nog niet geëindigden oorlog, zoodat zeer wel de stelling te handhaven is, dat Luxemburgers, Polen en Elzassers nimmer onderdaanen van Duitschland zijn geweest, doch hetzelfde gezinszins geldt ten aanzien van Oostenrijk, waar groote volksgroepen sedert jaren naar „Anschluss” met Duitschland streefden en tenslotte hun wil onder krachtdadige medewerking van Duitschland hebben doorgezet, met als gevolg een aaneensluiting welke reeds vóór het begin van den wereldoorlog door ons land de jure was erkend;

O. dat dus volgens art. 95 E 100 de directeur van verzoekers 1 tot 5 als zoodanig was en is geschorst en volgens art. 99 lid 1 de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd was hier een voorziening te treffen, gelijk hij deed, ondanks de statutaire voorziening bij ontstentenis van den directeur;

O. dat verzoekers verder hebben aangevoerd, dat verzoekers 6 tot 10 in liquidatie zijn getreden en deze liquidatie is voltooid, zoodat bij deze naamlooze vennootschappen van voorziening in het bestuur geen sprake kan zijn, doch dit evenmin opgaat, daar juist de mogelijkheid van rechtsherstel, die ook te haren opzichte bestaat, hier voorziening mogelijk en wenschelijk maakt;

O. tenslotte, dat de afdeling rechtspraak de benoeming van bestuurders met de bevoegdheid van beheerders ten aanzien van de tien requestreerende Vennootschappen juist acht, reeds op grond van de onzekerheid omtrent het vermoedelijk in Duitsche of Oostenrijksche, althans buitenlandsche, handen zich bevinden van het aandeelen bezit;

dat wel nog de vraag is gerezen, of de afdeling rechtspraak ook de doelmatigheid van de benoeming van bestuurders mag beoordeelen, doch deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, daar art. 18 lid 5 van E 100 onbeperkt de besluiten van de andere afdelingen van den Raad voor het Rechtsherstel aan hooger beroep bij de afdeling rechtspraak onderwerpt;

O. dat de beschikking, waarvan beroep is ingesteld, dus moet worden bekrachtigd.

Rechtsdoende:
Bekrachtigt de beschikking van het Beheersinstituut Bureau Amsterdam van 13 September 1945, hiervóór genoemd.

No. 251.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Onbevoegd verklaard kennis te nemen van een vordering betreffende een rechtsbetrekking van publiekrechtelijken aard.

Onder vermogensrechtelijke betrekkingen van art. 1 E 100 zijn uitsluitend bedoeld betrekkingen van privaatrechtelijken aard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 1 en 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Wat de feiten betreft:

O. dat requestrant bij inleidend request heeft gesteld, dat hij op 10 Mei 1940 te Nootdorp vervulde de betrekkingen in vasten dienst van hoofdcommies ter gemeentesecretarie, gemeente-ontvanger, directeur-administrateur van het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf en ambtenaar van den burgerlijken stand;

dat hij op 29 Juli 1941 wegens het verspreiden van pamfletten met anti-Duitschen inhoud is gearresteerd;

dat hij op grond daarvan door het „Deutsches Landesgericht“ is veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf maanden;

dat hij op initiatief van den N.S.B.-er van Vloten, waarnemend burgemeester der gemeente Nootdorp, in verband met het in de vorige alinea vermelde met ingang van 3 September 1942 door den „Generalkommissar für Verwaltung und Justiz“ op grond van het bepaalde in par. 3 van de Verordening No. 108/40, juncto par. 4, afd. 1 der Verorden. 3/40 is ontslagen als „Gemeindebeambter der Gemeinde Nootdorp“ zonder toekenning van eenige geldelijke vergoeding;

dat dit ontslag volgens de geldende opvatting niet van toepassing geacht kon worden op de functie van ambtenaar van den burgerlijken stand;

dat hij, mede met het oog op het verkrijgen van een andere betrekking in de onmogelijkheid kwam te verkeerden deze functie uit te oefenen;

dat hij op suggestie van den inmiddels nieuw benoemden burgemeester — wiens politieke richting in Nederlandschen zin goed was — ontslag als ambtenaar van den burgerlijken stand heeft aangevraagd, hetwelk hem met ingang van 1 October 1942 werd verleend;

dat voor hem naar de toen geldende bepalingen der Pensioenwet 1922 slechts de mogelijkheid openstond tot een verzekering met een uitzicht op weduwnepensioen, zooals omschreven in het vierde lid van art. 95, juncto de artt. 43 tot en met 46 van genoemd wet;

dat hij van de in eerstgenoemd artikel ge-

geven bevoegdheid heeft gebruik gemaakt; dat hij hiervoor een jaarlijksche premie van f 154.82 verschuldigd is, berekend naar een gezamenlijken pensioengrondslag van f 2735, welke abusievelijk op dit bedrag door den Pensioenraad is vastgesteld en blijkens mij later door de gemeente Nootdorp toegezonden besluiten op f 2742 bepaald diende te worden;

dat, wanneer hem geen ontslag in bovengenoemde functies was verleend, deze grondslag per 1 Februari 1944 op f 2817 zou zijn vastgesteld;

dat hij op 13 November 1942 is aangesteld als ambtenaar op arbeidsovereenkomst bij het Gewestelijk Evacuatiebureau Zuid-Holland (na de bevrijding genaamd Provinciaal Bureau Verzorging Oorlogsslachtoffers Zuid-Holland) op een salaris van f 190 per maand, met ingang van 1 Januari 1944 en 1 Januari 1945 respectievelijk verhoogd tot f 220 en f 230 per maand;

dat het in het voornemen ligt van het Centraal Bureau Verzorging Oorlogsslachtoffers hem met ingang van 5 Mei 1945 in vasten dienst aan te stellen; en op deze grond heeft gevorderd, dat de Raad te bevoegder plaatse zal bevorderen, dat alsnog het ontslag van de bezettende macht gedurende de periode 3 September 1942 tot 5 Mei 1945 als ongedaan wordt beschouwd met het oogmerk dat deze tijd in aanmerking wordt gebracht bij berekening van het eventueel te zijner tijd toe te kennen pensioen dan wel, dat hem de gelegenheid wordt geboden dezen tijd voor pensioen in te koop;

dat gerequesteerde heeft geantwoord, dat betrokkene valt onder het Koninklijk Besluit van 20 November 1945 (No. F 298), waardoor zijn rechtspositie als door den bezetter ontslagen ambtenaar geregeld is;

in zooverre het verzoek betrekking heeft op weder geldend verklaren van het tijdvak 3 September 1942—5 Mei 1945 inzake diensttijd voor pensioen, verwijzen wij naar de verklaring van den Minister van Binnenlandsche Zaken, in de Tweede Kamer gedaan, bij welke verklaring is toegezegd, dat bedoelde diensttijd voor de berekening van het pensioen in aanmerking zal komen. In verband waarmede een wetsontwerp, c.q. Koninklijk Besluit, te verwachten is;

En in rechte:

O. dat requestrant's vordering strekt tot nietigverklaring van een hem als ambtenaar in dienst der gerequesteerde gemeente verleend ontslag en mitsdien betrekking heeft op een rechtsbetrekking van publiekrechtelijken aard;

dat de Raad krachtens art. 23 juncto art. 1 sub 2 van het Besluit E 100 alleen bevoegdheid bezit ten aanzien van vermogensrechtelijke betrekkingen, waarmede kennelijk slechts zijn bedoeld betrekkingen van privaatrechtelijken aard;

dat Wij mitsdien onbevoegd zijn van requestrant's vordering kennis te nemen;

Rechtsdoende:

Verklaren Ons onbevoegd van requestrant's vordering kennis te nemen.

No. 252.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 10 Mei 1946. (Mr. de Boer).

Lijfrente-overeenkomst tusschen verzoekers en gerequesteerde (Mij. „Utrecht“) hersteld met terugwerkende kraecht tot 1 Juli 1943. De polis bevatte geen bepalingen omtrent afkoop, en verzoekers waren niet gerechtigd, uit dien hoofde eenige betaling te vorderen.

„Utrecht“ werd door den bezetter gennoopt, een bedrag bij Lippmann te betalen, waarbij de bezetter voorgaf, dat daarmede een schuld tegenover verzoekers zoude zijn betaald. Geen reden om het aan „Utrecht“ gepleegde onrecht af te wentelen op verzoekers.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Joseph Schrijver, wonende te Zeist, waarbij hij den Raad verzoekt te vernietigen de ten aanzien van een door hem op 25 Februari 1938 tezamen met zijn echtgenoot Elma Vivienne Lord bij de Naamlooze Vennootschap Levensverzekerings Maatschappij Utrecht door storting van een bedrag van f 45489,06 gesloten lijfrenteovereenkomst, (dadelijk ingaande op polis no. 3502038, krachtens welke hem f 650 per drie maanden moesten worden uitbetaald tot aan zijn overlijden en zo zijn vrouw hem overleefde daarna f 433,33 aan haar tot aan haar overlijden) beweerdelijk door gerequesteerde met Lippmann Rosenthal & Co. gesloten overeenkomst te verstaan, dat deze afkoop nietig is en geacht wordt niet te hebben plaats gevonden en gerequesteerde te veroordeelen om alsnog aan verzoeker uit te betalen de vervallen lijfrenten vanaf 1 Juli 1944 met bijrekening van rente en met zoodanige bepalingen als Uw Raad zal vermenen te behoren,

O. dat requestrant dit verzoekschrift heeft gewijzigd en aangevuld welke wijzigingen en aanvullingen zakelijk inhouden:

dat het verzoek geacht moet worden te zijn gedaan door Joseph Schrijver en diens echtgenoot Elma Vivienne Lord, waarmede hij buiten gemeenschap van goederen gehuwd is;

dat verzoekster geen jood is in den zin der Deutsche verordeningen;

dat de lijfrente termijnen zijn uitgekeerd tot 1 Juli 1943, alsmede dat verzoekers voor hun levensonderhoud geheel zijn aangewezen op deze uitkeeringen, omdat zij geen andere inkomsten hebben;

O. dat het verzoek is gegrond op de volgende stellingen van verzoekers:

dat verzoekers op 25 Februari 1938 bij de N.V. Levensverzekeringsmaatschappij Utrecht door storting van een bedrag van f 45489,06 heeft gesloten een lijfrenteovereenkomst, dadelijk ingaande op polis no.

3502038, krachtens welke hem f 650 per drie maanden moesten worden uitbetaald tot aan zijn overlijden, en zoo zijn vrouw hem overleefde daarna f 433,33 aan haar tot aan haar overlijden;

dat hij Jood was in de zin der Deutsche verordeningen doch zijn vrouw niet;

dat verzoekers beide zijn Nederlanders;

dat die uitkering echter betaald is tot 1 Juli 1943 doch gerequesteerde, verzekeringsmaatschappij, hen toen bericht heeft, dat zij die overeenkomst had beëindigd door betaling van een bedrag van f 31152 op hun rekening bij de firma Lippmann Rosenthal & Co., Sarphatistraat 55 te Amsterdam;

dat verzoekers tot die beëindiging, welke volgens de polisvoorwaarden alleen met hunne medewerking zou kunnen plaats vinden, in het geheel niet meegewerkt hebben en dat dan ook de lijfrenteovereenkomst door die betaling, welke verzoekers, naar aan te nemen is, niet eens ten goede zal komen, niet is beëindigd;

dat, al zou de gerequesteerde zich voor de afkoop van dergelijke overeenkomsten in het algemeen kunnen beroepen op dwang van de Deutsche autoriteiten — quod non — dit in elk geval niet zou kunnen geschieden voor deze overeenkomst, waarin verzoekster medegerechtigde was, nu op haar en haar rechten die verordeningen nimmer van toepassing waren;

dat verzoeker na de beëindiging der vijandelikheden en der Deutsche bezetting zich tot gerequesteerde heeft gewend met verzoek om van 1 Juli 1943 af de hem verschuldigde lijfrentetermijnen te betalen, doch zij dit ook toen en sedert heeft geweigerd;

O. dat verweerster hiertegen heeft aangevoerd:

dat „de Utrecht“ in een dwangpositie verkeerde en niet anders doen kon, als debitrice, dan betalen, zoodat zij overeenkomstig art. 33 van het besluit E 100, bevrijd blijft;

O. dat ter openbare terechtzitting d.d. 24 April 1946 van de Enkelvoudige Kamer te Utrecht van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel zijn verschenen Mr. J. H. Polenaar, advocaat en procureur te Amsterdam als gemachtigde van verzoekers en Mr. A. J. Moll, advocaat en procureur te Utrecht als gemachtigde van de Naamlooze Vennootschap Levensverzekeringsmaatschappij Utrecht te Utrecht, die het verzoekschrift en verweerschrift mondeling hebben toegelicht;

O. dat bij de mondelinge behandeling is komen vast te staan, dat verzoeker bij verweerster op 25 Februari 1938 de in het verzoekschrift nader omschreven lijfrenteovereenkomst heeft gesloten;

dat hij Jood is in den zin van art. 4 der Verordening van 189/1940;

dat de lijfrentetermijnen zijn betaald tot 1 Juli 1943, maar verweerster toen de betalingen heeft stopgezet en een bedrag van f 31,152 op verzoekers rekening bij de firma Lippmann Rosenthal & Co. (hierna te noemen Lippmann) heeft gestort, daarmede be-

doelende te voldoen aan hare verplichting voortvloeiende uit art. 2, 2 van de Verordening 54/1943;

O. dat verweerster heeft toegelicht met haar verweer als zoude zij in een dwangpositie hebben verkeerd, te bedoelen, dat zij door de Verordening 54/1943 tot betaling gehouden zou zijn geweest en ingevolge een toen bestaande verplichting in den zin van art. 33, 1 Besluit Herstel Rechtsverkeer aan Lippmann zou hebben betaald, door welke betaling zij jegens verzoeker zou zijn bevrijd;

O. te dien aanzien, dat de in afschrift overgelegde polis, anders dan verzoekers hebben gesteld, geen bepaling omtrent afkoop bevat, terwijl overigens den Raad niet is gebleken, dat bij het aangaan der voren bedoelde lijfrenteovereenkomst eenige bepaling omtrent afkoop is gemaakt, en artikel 2, 2 van de Verordening 54/1943 bepaalde,

dat verweerster in deze omstandigheden aan Lippmann het genoemde bedrag moest betalen voor rekening van verzoekers;

dat het voor de toepassing van artikel 33, 1 Besluit Herstel Rechtsverkeer noodig is, dat hetgeen betaald is, is betaald aan een ander dan den schuldeischer en dus moet worden nagegaan of Lippmann dan wel verzoeker schuldeischer was en aan wien van beide is betaald;

O. dat nu de polis geen bepalingen omtrent een recht van afkoop bevatte, verzoeker niet het recht daartoe had en hij dus niet gerechtigd was uit dien hoofde eenige betaling te vorderen;

dat Lippmann zijn vordering niet ontleende aan den inhoud van de overeenkomst, maar deze haar grondslag vond in art. 2, 2 der Verordening 54/1943, waar verzoekers part noch deel aan hadden, zij het ook, dat dit vorderingsrecht alleen werd toegekend in verband met het bestaan van zulk een overeenkomst;

dat dus niet een uit de overeenkomst voortvloeiende vordering, welke aan verzoeker toekwam, aan Lippmann is betaald, maar door de Duitschers een geheel andere vordering van Lippmann is gesteld in de plaats van de vordering van verzoeker op verweerster tot uitkeering van lijfrentetermijnen;

dat Lippman en niet verzoeker derhalve schuldeischer was;

dat het bedrag van f 31,152 aan Lippmann is betaald en de vermelding bij deze betaling, dat zij moest geschieden voor rekening van verzoeker daaraan niet afdoet;

dat het immers van algemeene bekendheid is, dat de Joodsche rekeninghouders bij Lippmann geen enkel beschikkingsrecht hadden over bij die bank op hun rekening gestorte bedragen en dus deze vermelding zinledig was;

dat, nu de betaling van de afkoopsom aan Lippmann, die schuldeischer was, heeft plaats gehad, op de bepaling van art. 33, 2 Besluit Herstel Rechtsverkeer geen beroep kan worden gedaan voor de bevrijding van uit de polis voortvloeiende verplichtingen, gesteld zelfs, dat uit de Verordening 54/1943 een

gehoudenheid tot betaling in den zin van dit artikel zou volgen;

O. dat van een door verweerster met Lippmann ten aanzien van de onderhavige polis gesloten overeenkomst niets is gebleken en de vordering tot vernietiging van deze overeenkomst dus moet worden ontzegd;

O. dat de Raad van oordeel is, dat het verzoek overigens in dezen zin moet worden opgevat, dat verzoekers wenschen de rechtsbetrekking, welke tusschen hen en verweerster tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa is te niet gegaan, te doen herleven en verweerster te doen veroordeelen, als bij het verzoekschrift nader omschreven, welke bedoeling bij de mondelinge behandeling duidelijk is gebleken en door verweerster blijkens hetgeen zij heeft aangevoerd, ook zoo is begrepen;

dat inwilliging van dit verzoek den Raad redelijk en billijk voorkomt;

dat immers de door den bezetter te dezer zake ondernomen manipulaties hierop neerkomen, dat verweerster werd genoopt een zeker bedrag bij Lippmann, een zijner handlangers, te betalen en dat hij daarbij voorgaf dat daarmede een schuld aan verzoekers zou zijn betaald;

dat verweerster hierdoor schade heeft geleden, waarvoor wel niet enig verhaal op den bezetter zal kunnen worden gevonden;

dat het hierdoor aan verweerster gepleegde onrecht wellicht niet zal worden hersteld, hetgeen zeer onbevredigend is, maar daaruit nog niet volgt, dat er een bepaalde reden zou zijn om de schade op verzoekers af te wentelen, die aan deze Duitsche afpersing in het geheel geen deel hebben gehad en van wie bovendien verzoeker behoort tot een volksgroep, die in zeer belangrijke mate zelf van dit soort praktijken slachtoffer is geweest;

dat het voor de waardeering van des bezetters praktijken geen verschil maakt of verweerster tot betaling is gebracht door diens feitelijke macht alleen, dan wel deze machtsaanwending is gepaard gegaan met een verhaal, waarin verzoekers een lijdelijke rol speelden en dat geen andere bedoeling had dan aan de uitplundering van het Nederlandsche volk een schijn van recht te geven;

dat verweerster wel heeft gesteld, dat de gesloten lijfrenteovereenkomst moet worden opgevat als een molestverzekering, d.w.z. als een middel om tegen de voorziene Duitsche rooverijen kapitaal veilig te stellen met alle daaraan verbonden risico's, zoodat het redelijk en billijk zou zijn, dat verzoekers die risico's zelf dragen, nu dit middel ondeugdelijk is gebleken;

dat dit betoog niet opgaat, omdat voor de beoordeling van deze wederkerige overeenkomst niet uitsluitend de beweegredenen van een der partijen van belang zijn, maar hierbij tevens rekening dient te worden gehouden met de beweegredenen, die verweerster tot aanneming van de verzekering hebben genoopt en die er toe leiden, dat zij

geen reden kan hebben de goede en kwade risico's niet ten volle te moeten loopen;

O. dat er twijfel zou kunnen bestaan of de rechtsbetrekking, welke tusschen partijen op grond van de lijfrenteovereenkomst bestond, tijdens de bezetting van het Rijk in Europa is te niet gegaan, dan wel wegens gemis aan rechtskracht van art. 1 der Verordening 54/1943 is blijven voortbestaan;

dat een antwoord in den laatsten zin wellicht tot een niet-ontvankelijkheid zou kunnen leiden, maar nu partijen beide op het standpunt staan, dat de rechtsbetrekking is te niet gegaan, over dit alternatief geen beslissing behoeft te worden genomen;

O. dat er geen reden kan zijn om verweerster te veroordeelen over de vervallen lijfrenten rente te vergoeden over den tijd, gedurende welke de rechtsbetrekking niet is hersteld, omdat in deze periode daaruit geen vordering kon voortvloeien — immers zulk een vordering was verzoeker niet toegelaten, aangezien de beschikking over de uit de polis voortvloeiende vorderingen krachtens art. 7, 2 van de Verordening 58/1942 uitsluitend aan Lippmann was toegestaan — en ook niet is gebleken, dat verweerster ter zake van de betaling in gebreke is gesteld.

Rechtdoende :

Verleent verzoeker acte van de aangebrachte wijzigingen en aanvullingen.

Doet herleven de rechtsbetrekking, welke tusschen verzoeker en verweerster bestond uit hoofde van de lijfrenteovereenkomst, op 25 Februari 1938 bij polis no. 3502038 tot stand gekomen.

Verleent aan deze bepaling terugwerkende kracht tot 1 Juli 1943.

Veroordeelt verweerster aan verzoeker tegen kwijting te betalen een bedrag van f 7150 met de rente daarvan, berekend tegen 5 % 's jaars van heden af.

No. 253.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 27 April 1946.
(Mrs. Suringar, Maassen en Rink).

De verplichting tot betaling van f 40 per week door gerequesteerde aan verzoeksters sproot niet voort uit een verzekeringsovereenkomst, maar uit een tusschen partijen overeengekomen scheiding en deeling eener vennootschap.

Gerequesteerde kan zich voor de betaling aan Lippmann niet beroepen op de verordening 54/1943, waarin de betaling van 3/4 der premie-reserve voor bepaalde verzekeringsovereenkomsten verplichtend was gesteld.

Vordering tot herleving der rente-uitkeering toegewezen vanaf 15 April 1945.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23 en 33.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift d.d. 8 Februari

1946, waarbij 1. Mevrouw R. Levie, weduwe L. L. Boekbinder, wonende te Amsterdam; 2. Mevrouw B. C. Boekbinder, weduwe R. de Haas, wonende te Rijssen; 3. Mevrouw C. A. Boekbinder, wonende te Assen; te dezer zake domicilie kiezende te Amsterdam, ten kantore van Mr. L. W. D. Schreuder, zich hebben gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel en daarbij, in het kort weergegeven voorzover van belang voor de te nemen beslissing, hebben gesteld:

dat zij de eenige erfgenamen zijn van Lambertus Lodewijk Boekbinder, die tezamen met zijn broer Mozes Salomon Boekbinder, koopman, wonende te Assen — gerequesteerde — een vennootschap onder firma S. Boekbinder & Zonen had aangegaan, welke vennootschap na het overlijden van voornoemden L. L. Boekbinder werd gescheiden en gedeeld bij acte van 29 Juli 1937, ten overstaan van Notaris van Halsema te Assen;

dat bij deze scheiding en deeling alle activa en passiva aan gerequesteerde werden toegedeeld en deze zich o. m. verbond om aan de erven van den vennoot L. L. Boekbinder — zijnde de drie verzoeksters — tegen kwitantie van de verzoekster sub 1 wekelijks een bedrag van f 40 te betalen, ingaande 1 Augustus 1937 en wel gedurende het leven van verzoekster sub 1 of bij vooroverlijden van gerequesteerde tot uiterst 5 jaar na diens overlijden;

dat deze wekelijksche betalingen aan verzoekster sub 1 zijn gedaan tot 22 Mei 1942 en na dezen datum niet meer;

dat de door gerequesteerde voortgezette zaak op grond van de Verordening 48/1941 onder bewind is gesteld en de bewindvoerder voornoemde uitkeering heeft afgekocht voor f 17,160 en dit bedrag, vermeerderd met de op den dag van den afkoop achterstallige uitkeeringen ad f 1080 heeft betaald op rekening van verzoekster sub 1 bij het Bankierskantoor Lippmann, Rosenthal & Co. te Amsterdam;

dat deze afkoop nietig is en de gedane betaling voor gerequesteerde niet bevrijdend;

dat de rechtsbetrekking tusschen partijen ter zake van deze uitkeering moet herleven en verzoeksters recht hebben op deze uitkeering sedert 22 Mei 1942, hebbende zij van het bij Lippmann Rosenthal & Co. betaalde bedrag niets terugontvangen;

En op die gronden hebben gevorderd met toepassing van de betreffende bepalingen van het Besluit E 100, dat voormelde afkoop zal worden nietigverklaard en de daardoor tenietgegangene rechtsbetrekking in ongewijzigden vorm zal herleven en zal worden verstaan, dat gerequesteerde verplicht is sedert 22 Mei 1942 de wekelijksche uitkeering van f 40 aan verzoeksters te betalen;

hebbende zij aan deze primaire vordering een subsidiaire toegevoegd, waarbij zij, in geval de afkoop in stand zou blijven, de uitkeering vorderen van 22 Mei 1942 af tot 25 December 1942 — dag, waarop de bewindvoerder aan Lippmann betaalde — en

overigens verzoeken de rechtsbetrekking tusschen partijen vast te stellen op zoodanige wijze als de Raad zal vermeenen te behoreen, o. m. met toekening eener schadeloosstelling; in alle gevallen met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten;

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequesteerde, domicilie kiezende te Groningen, ten kantore van Mr. N. J. Polak, waar bij hij de gestelde uitkeeringsverplichting erkent en verder stelt:

dat hij op grond van art. 7 der Verordening 48/1941 een bewindvoerder — J. F. W. Nimitsche te Groningen — heeft gekregen en deze aanvankelijk de betaling der uitkeering aan verzoekster sub 1 heeft voortgezet, doch na 22 Mei 1942 op grond der Verordening 58/1942 verplicht was aan Lippmann Rosenthal & Co. te betalen en ook de gestelde afkoop aan die Bankiersfirma moest geschieden, immers deze uitkeering was een rente-verzekering, als bedoeld in art. 1 van Verordening 54/1943, waarvan drie vierde der per 30 Juni 1943 wiskundig vastgestelde premie-reserve moest worden betaald aan Lippmann Rosenthal & Co., welke betaling den verzekeraar volgens het 4e lid van art. 2 dier Verordening bevrijdde;

dat hij geen bezwaar heeft tegen de gevorderde nietigverklaring van den afkoop, doch meent dan ook bevrijd te blijven op grond van het bepaalde in het eerste lid van art. 33 van het Besluit E 100;

dat hij de subsidiaire vorderingen, zoodmede de gevraagde kostenveroordeeling be-
twist;

O. in rechte:

dat de verplichting van gerequesteerde tot betaling van f 40 per week aan verzoeksters tusschen partijen vaststaat en ten overvloede wordt bewezen door de overgelegde notarieele scheidingsacte van 29 Juli 1937;

dat eveneens vaststaat dat de wekelijkse betalingen aan verzoekster sub 1 niet langer dan tot 22 Mei 1942 zijn gedaan;

dat na dien datum tot aan den dag van den z.g.n. afkoop de wekelijkse betalingen zijn gedaan door den bewindvoerder aan Lippmann Rosenthal & Co. en thans de vraag beantwoord moet worden of gerequesteerde door deze betalingen is bevrijd ten aanzien van verzoeksters;

dat deze vraag bevestigend beantwoord moet worden, vermits gerequesteerde, resp. zijn bewindvoerder, jegens verzoeksters tot die betalingen gehouden was en tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa ingevolge een toen bestaande verplichting, immers ingevolge het voorschrift van het 2e lid van art. 7 der Verordening 58/1942 aan een ander dan verzoekster sub 1, immers uitsluitend aan Lippmann Rosenthal & Co. kon en moest betalen;

dat het vaststaat dat de gestelde afkoop is geweest, wat het 2e lid van art. 2 der Verordening 54/1943 noemt de betaling van 3/4 van de per 30 Juni 1943 wiskundig vastgestelde premie-reserve voor de verzekeringsovereenkomst;

dat gerequesteerde meent dat hij, als

verzekeraar, door deze krachtens genoemd art. 2 verplichte betaling aan Lippmann, Rosenthal & Co., ten opzichte van verzoeksters is bevrijd, doch deze meening is onjuist:

dat immers een beroep op laatstgenoemde Verordening moet falen, omdat deze blijkens art. 1 betrekking heeft op overeenkomsten van levens-kapitaal-rente of pensioen-verzekering en gerequesteerde's verplichting tot betaling van f 40 per week niet voortspuit uit een verzekeringsovereenkomst, als hier bedoeld;

dat het karakter van dien betalingsplicht wordt bepaald door de oorzaak daarvan, zooals die door partijen is vastgelegd in meergenoemde scheidingsacte van 29 Juli 1937;

dat in die akte wordt bepaald dat gerequesteerde, aan wien alle baten en schulden der ontbonden vennootschap worden toebedeeld, behalve het kapitaal, waarvoor de overleden vennoot op den balans per 1 Januari 1937 voorkomt, aan verzoeksters zal uitbetalen voor goodwill: een bedrag van f 14,000 in eens en bovendien jaarlijks een bedrag van f 2080, gedurende het leven van verzoekster sub 1 of bij vooroverlijden van gerequesteerde tot uiterst 5 jaren na diens overlijden, terwijl gerequesteerde zich verder verbond om ter voldoening van voorschreven bedrag van f 2080 per jaar, verschuldigd ter oorzake van de bovenvermelde goodwill, wekelijks, ingaande 1 Augustus a.s. op iederen Vrijdag van elke week te voldoen aan de erven van wijlen L. L. Boekbinder — zijnde de verzoeksters — een bedrag groot f 40, wordende gerequesteerde onherroepelijk gemachtigd om dit bedrag geheel te voldoen in handen en tegen kwitantie van verzoekster sub 1;

dat derhalve de wekelijkse betaling van f 40 niets anders was dan de voldoening in termijnen van een schuld, ontstaan door geldelijke waardeering van den goodwill van het aan gerequesteerde toebedeelde firma-bedrijf, waaraan het karakter van een verzekeringsovereenkomst vreemd was;

dat mitsdien de Verordening 54/1943 op de onderhavige uitkeering niet van toepassing is geweest en de verplichting tot betaling van 3/4 der premie-reserve niet heeft bestaan, zoodat gerequesteerde de nadeelen van deze handeling van zijn bewindvoerder zal moeten dragen, waarvoor hij echter zijnerzijds rechtsherstel zal kunnen vragen;

dat het intusschen billijk voorkomt om ten aanzien van de na den z.g.n. afkoop verschenen uitkeeringen gedurende den tijd, dat gerequesteerde's zaak onder bewind stond, aan te nemen dat gerequesteerde, die gedurende dien tijd jegens verzoeksters tot betaling daarvan gehouden bleef, door dien afkoop, welke toch ook op die uitkeeringen betrekking had, is bevrijd, waarbij wordt aangenomen dat genoemd bewind is geëindigd op den bevrijdingsdatum 15 April 1945;

dat aan de bij de artt. 23 en 25 van het Besluit E 100 gestelde voorwaarden voor nietigverklaring wordt voldaan ten opzichte

van den gestelden z.g.n. afkoop en de door dien afkoop tenietgegane rechtsbetrekking tusschen partijen moet herleven met ingang van 15 April 1945;

dat bij toewijzing der primaire vordering, zij het in minderen omvang dan gevorderd, de subsidiaire vorderingen buiten beschouwing kunnen blijven;

dat de verminderde toewijzing aanleiding geeft tot compensatie der kosten;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de betaling op 30 Juni 1943 aan Lippmann, Rosenthal & Co. van f 17,160, vormende drie vierde deelen van de per 30 Juni 1943 wiskundig vastgestelde premie-reserve van de ten onrechte als rente-verzekeringsovereenkomst beschouwde verplichting tot wekelijksche betaling van f 40.

Doet de door de betaling van f 17,160 tenietgegane tusschen partijen bestaan hebbende rechtsbetrekking herleven met ingang van 15 April 1945.

Veroordeelt gerequesteerde om van 15 April 1945 af op dezelfde wijze en op dezelfde voorwaarden als in de scheidings-acte van 29 Juli 1937 is beschreven, de wekelijksche uitkeering van f 40 aan verzoeksters te betalen;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Compenseert de kosten in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten draagt.

No. 254.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. (Prof. Mr. Cleveringa).

Verzoek om te verklaren, dat de huur-overeenkomst tusschen partijen ongewijzigd voortbestaat, afgewezen.

Subsidiaire verzoek tot herstel van de te niet gegane huurovereenkomst, op de oude voorwaarden, toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Simon van Gelderen, destijds verblijfhoudende te Utrecht, van 30 October 1945;

Gezien een aanvullend verzoekschrift van denzelfde van 1 Februari 1946;

Gezien voorts een op 21 Februari 1946 ingekomen verzoekschrift van Mevrouw A. J. A. Zondag-Schilte te Nieuwkoop-Noorden;

Gehoord de mondelinge toelichting hierop, op 1 April 1946, voor verzoeker in zijn tegenwoordigheid gegeven door Mr. I. E. Hes, en voor verweerster door Mr. K. van Rijkevorsel, beiden advocaat te 's-Gravenhage;

Gelet mede op eenige door partijen in het geding gebrachte schriftelijke stukken, waarop hieronder, voor zoover van belang, terug zal worden gekomen;

O. dat het gerezen geschil na hetgeen over en weer schriftelijk en mondeling is aangevoerd zakelijk in het kort als volgt kan worden weergegeven:

Verzoeker, hierna te noemen van Gelderen, heeft gesteld, dat hij van verweerster, hierna te noemen Zondag, sinds Juli 1934 voor f 5000 per jaar in huur gehad heeft de percelen Vlamingstraat 40 en Groote Markt 28 te 's-Gravenhage, waarin hij een handel in meubelen uitoefende. De schriftelijke huurovereenkomst is geregeld vernieuwd; de laatst geteekende liep af op 15 September 1940. In deze overeenkomst kwam steeds een bepaling voor, die luidde: „Vier maanden vóór het eindigen van den huurtijd moet door één der partijen worden medegedeeld, dat de huur verlengd zal worden, in welk geval een nieuw contract zal worden opgemaakt”. Vier maanden voor 15 September 1940 of daaromtrent hebben partijen elkaar niets meegedeeld. Op 11 September 1940 heeft van Gelderen opnieuw een soortgelijke schriftelijke overeenkomst geformuleerd en geteekend voor een huur van 15 September 1940 en eindigende 14 September 1941; dit stuk is bij de mondelinge toelichting door hem overgelegd en door Zondag niet van valsheid beticht. Zondag heeft het niet geteekend; zij heeft het volgens haar zeggen niet willen teekenen, omdat van Gelderen het gehuurde slecht gebruikt en bovendien de huurprijs te laag was, doch zij heeft wegens den benarden toestand, waarin van Gelderen als Jood destijds verkeerde, niet getracht aan haar voornemen om de verhouding tot van Gelderen te beëindigen uitvoering gegeven en heeft hem in het gehuurde gelaten. In Juli 1942 is van Gelderen, bedreigd als hij zich begrijspelijkerwijze voelde, uitgeweken naar Zwitserland, nadat in Mei 1942 over zijn zaak door den bezetter een „Verwalter” was aangeesteld. Deze heeft de zaak eerst leegverkocht en er vervolgens inboedels van geëvacueerden in opgeslagen. Op 15 December 1944 heeft de toenmalige „Verwalter” Zondag voor de keuze gesteld het geheel te verhuren voor f 416.66 per en bij de maand aan een zekeren Nuyen, die er dan de opgeslagen inboedels in zou laten, of de huur te beëindigen met ontruiming der percelen door den „Verwalter” na verkoop door dezen van die inboedels; zij heeft toen het eerste gedaan. Tegen 15 Mei 1945 heeft Nuyen haar de huur opgezegd; zij is daarna in het feitelijk bezit van het gehuurde gebleven, waarin de inboedels zich nog bevonden. Na zijn terugkeer heeft van Gelderen zich tot Zondag gewend „met het verzoek”, zooals hij stelt, „hem opnieuw gemelde woon- en winkelhuizen in huur te willen afstaan”, waaruit moeilijk iets anders kan worden afgeleid dan dat hij zich toen op het standpunt stelde, dat er geen huur meer was en er een nieuwe moest komen, terwijl Zondag zelf zich op het standpunt heeft gesteld, dat „de huurovereenkomst tusschen eischer en gedaagde per 15 December 1944 geëindigd is”. Bij gelegenheid van

over huurvernieuwing gevoerde onderhandelingen heeft Zondag's gemachtigde op 28 Augustus 1945 een brief aan van Gelderen geschreven, dien deze heeft overgelegd, gelijk hij door Zondag als echt is erkend, en die luidde: „Naar aanleiding van Uw verzoek gericht tot cliënte Mevr. de Wed. J. Zondag-Schilte heeft deze dit in overweging genomen. U deelde cliënte mede, dat de Kamer van Koophandel ten Uwent een verklaring wenscht, dat dezerzijds men bereid was U de panden Vlamingstraat 40 en Groote Markt 28 wederom te verhuren. Cliënte is hiertoe genegen. Hoogachtend, M. H. van Velzen.”.

In een eenigen tijd later door van Gelderen voor den president der arr.-rechtbank te 's-Gravenhage in kort geding ingestelde vordering tot ontruiming heeft hij gesteld, dat deze onderhandelingen geleid hebben tot een nieuwe overeenkomst, doch de president heeft in zijn in dezen overgelegd vonnis van 8 October 1945 op overtuigende wijze aangetoond, dat hiervan toen niets was gebleken. Sindsdien heeft van Gelderen deze opvatting niet weer herhaald; hij heeft integendeel eenerzijds geopperd, of niet toch de vroegere huurovereenkomst door was blijven bestaan, en anderzijds, uitgaande van de onderstelling, dat dit niet kan worden aangenomen, herstel hiervan gevorderd. Hij heeft dit gedaan en in het tot dit geding inleidend verzoekschrift en in een ter verkrijging van een voorziening bij voorraad in kort geding bij den vervangenden voorzitter der afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingediend verzoek van 8 December 1945, waarop deze den 19en December 1945 heeft beslist, dat van Gelderen de omstreden perceelen terstond mocht betrekken en betrokken houden, zulks voornamelijk uit overweging, dat de hoofdvordering waarschijnlijk zou worden toegewezen.

Van Gelderen vordert thans: primair: te verklaren, dat de oorspronkelijk tusschen partijen bestaande huurovereenkomst nog steeds ongewijzigd voortbestaat en hij gerechtigd was de perceelen terstond te betrekken; en subsidiair: te doen herleven de te niet gegane huurovereenkomst gelijk tusschen partijen destijds bestaande; alles met bevel hem tot het gehuurde toe te laten.

In zijn aanvullend verzoekschrift heeft hij daarnaast nog, onder herinnering aan het in December 1945 door hem gevoerd kort geding, gesteld ernstige schade te hebben geleden door Zondag's onjuiste weigerachtige houding, welke hij heeft becijferd op f 3151.60, terwijl hij tevens heeft beweerd, dat Zondag nalaat de noodzakelijke herstellingen te doen plaats vinden; hij heeft diensvolgens verzocht haar hiertoe te veroordelen alsmede tot een vergoeding dier schade.

Zondag heeft daartegenover gesteld de panden op 15 Mei 1945 vrij van huur in bezit te hebben gekregen en ze te mogen verhuren aan wien zij wil, terwijl zij heeft verklaard ze niet aan van Gelderen te willen verhuren om verschillende, hieronder te

bespreken, redenen en de vergoedings- en herstellvorderingen heeft betwist. Een poging tot het treffen eener schikking is blijkens een brief van 30 April 1946 mislukt;

O. dat van Gelderen's primaire verzoek in elk geval moet worden afgewezen, omdat, indien hij niet „de oorspronkelijk tusschen partijen bestaande huurovereenkomst” de voortgezette overeenkomst uit 1934 zou bedoelen, hier geen sprake zou zijn van een tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen of gewijzigde rechtsbetrekking, terwijl, indien hij er mee zou bedoelen een op 15 September 1940 door een nieuwe huurovereenkomst aangegeven of gewijzigde rechtsbetrekking, zijn verzoek hierom door de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel niet kan worden ingewilligd, omdat een verklaring van ongewijzigd voortbestaan onmogelijk als een geheele of gedeeltelijke nietigverklaring, een gewijzigde vaststelling of een inhoudsbepaling eener onbepaalde betrekking kan worden aangemerkt;

O. dat van Gelderen subsidiair vordert het doen herleven der „te niet gegane huurovereenkomst gelijk tusschen partijen destijds bestaande”, met welke laatste vijf woorden hij kennelijk doelt op prijs en voorwaarden, doch niet op de tijdsbepaling van voor 15 September 1940;

O. dat deze vordering steunt op het te niet gegaan zijn van de in 1934 begonnen en mitsdien tot in den oorlog doorgelopen betrekking en dit, al heeft van Gelderen zelf dit feit eenige malen in twijfel gesteld, wel kan worden aangenomen, nu hij blijkens hetgeen hierboven over het gezeten geschil is vermeld zich ook zelf aanvankelijk op het standpunt heeft gesteld, dat er in Mei 1945 geen huurbetrekking meer bestond, en Zondag bepaaldelijk van meening is, dat de huur tusschen partijen op 15 December 1944 geëindigd is;

O. dat het nu de vraag is, of de te niet gegane huurbetrekking tusschen partijen al dan niet in gewijzigden vorm moet herleven;

O. dat de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel tot dit doen herleven bevoegd is, indien naar haar oordeel het achterwege laten van zulk ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat, behoudens blijk van het tegendeel, hetgeen hier niet het geval is, volgens art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer aangenomen moet worden, dat het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, indien zich één der in dat artikel opgesomde omstandigheden voordoet, hetgeen hier buiten kijf het geval is;

O. dat de afdeling Rechtspraak dus bevoegd is de vroegere rechtsbetrekking tusschen partijen te doen herleven en hiervoor in zoover alleszins aanleiding is, daar van Gelderen in de gehuurde perceelen niet slechts woont, maar tevens het bedrijf uitoefent, waarin hij zijn bestaan vindt, zoodat er hem veel aan gelegen moet zijn juist deze

perceelen weer te kunnen betrekken als van ouds;

O. dat Zondag hiertegen heeft aangevoerd, dat van Gelderen de panden slecht heeft gebruikt, dat zij geen vertrouwen in hem heeft en de huurbetaling niet gewaarborgd is, doch deze klachten in dezen van geen gewicht van betekenis kunnen worden geacht, nu Zondag blijkens den bovenaangehaalden brief desondanks in Aug. 1945 geheel vrijwillig zich in beginsel bereid verklaarde de perceelen opnieuw aan van Gelderen te verhuren en bovendien van Gelderen onbetwist heeft kunnen stellen de huur steeds stipt te hebben betaald;

O. dat zij evenwel ook bezwaar heeft gemaakt tegen herleving der vroegere huur, omdat de door van Gelderen geboden huurprijs te laag zou zijn;

O. dat blijkens eenige passages uit de stukken en blijkens hetgeen over en weer is opgemerkt bij de mondelinge toelichting op 1 April 1946 hem hier voornamelijk de schoen wringt en ook Zondag's opmerking, dat zij zich wellicht definitief metterwoon bij haar zoon in Amerika gaat vestigen, in welk geval zij de panden zoo voordeelig mogelijk wil verkoopen, hetgeen niet mogelijk zou zijn met een huurder als van Gelderen, na het hiervoor overwogene niet als van ernstigen aard kan worden opgevat, nu harezijds zelf is toegegeven, dat zij over een huurovereenkomst in onderhandeling is getreden met een anderen gegadigde, die een hooger huurprijs biedt;

O. dat van den kant van van Gelderen bij de mondelinge toelichting op 1 April is toegegeven, dat de huurprijs aan den lagen kant was, en deze zich bereid heeft verklaard een hooger huurprijs te betalen;

O. dat het huurprijsbesluit 1940 j^o. art. 18 van het Besluit bezettingsmaatregelen het bedingen van een hooger huurprijs dan f 5000 evenwel uitsluit, tenzij het prijzenbureau, bedoeld in art. 2 van het huurprijsuitvoeringsbesluit 1941, anders bepaalt, doch in de gegeven omstandigheden dit laatste wel kan worden verwacht en er trouwens anders geen aanleiding in den prijs van f 5000 kan bestaan de tenietgegane huurbetrekking niet te doen herleven;

O. dat er daarom reden bestaat de huurbetrekking wat den huurprijs aangaat in gewijzigden vorm te doen herleven als hieronder vastgesteld;

O. dat de huurbetrekking ook wat den tijd betreft niet anders dan in gewijzigden vorm kan herleven;

O. nader hieromtrent, dat van van Gelderen laatstelijk in September 1940 het voorstel uitging voor een huurverlenging van een jaar en er derhalve geen aanleiding is de herstelde rechtsbetrekking voor langer dan een jaar in het leven te roepen, hetwelk, waar ingevolge de uitspraak in kort geding van 19 December 1945 van Gelderen de perceelen weer kort daarop kon gaan betrekken en heeft betrokken, moet worden geacht in te zijn gegaan op 1 Januari 1946;

O. wat de gevraagde vergoeding voor

schade, geleden door het niet eerder ter beschikking stellen van de perceelen, betreft, dat voor toekenning hiervan geen grond bestaat, aangezien Zondag hiertoe, gelet op het tenietgaan der vroegere huurbetrekking, noch contractueel noch anderszins rechtens gehouden was;

O. dat van Gelderen heeft gezegd omtrent het opknappen der perceelen geen eischen te stellen en hij zich er dus in zijn aanvullend verzoekschrift niet over kan beklagen, dat Zondag niet voorziet in zekere, door hem trouwens al te vaag aangeduide, herstellingen, nog daargelaten, dat van een vordering hiertoe de afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel geen kennis kan nemen;

O. dat van Gelderen heeft gezegd er geen bezwaar tegen te hebben, dat de in de perceelen aanwezige meubelen van derden tijdelijk aldaar blijven en hij de zorg voor de bewaring op zich wil nemen, en hieromtrent tusschen partijen van geen geschil is gebleken of eenig verzoek is gedaan;

O. dat partijen over en weer op eenige punten in het ongelijk zijn gesteld en er daarom geen reden bestaat voor eenige kostenveroordeeling, welke trouwens, schoon wel door Zondag, door van Gelderen ook niet is gevraagd;

Rechtdoende:

Wijst het primair gedane verzoek af;

Wijst het subsidiair gedane verzoek toe met dien verstande, dat de te niet gegane huurovereenkomst op de oude voorwaarden herleeft voor den tijd van een jaar, ingaande 1 Januari 1946 en eindigende den 31en December 1946, tegen een huurprijs van f 5000 of zooveel hooger als het prijzenbureau, bedoeld in art. 2 van het huurprijsuitvoeringsbesluit 1941, zal bepalen, te betalen in maandelijksche termijnen bij vooruitbetaling, dies dat de reeds vervallen termijnen alle terstond en op eens opeischbaar zullen zijn;

Wijst al hetgeen verder is verzocht van de hand.

No. 255.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Mei 1946.
(Mr. Boll).

President in kort geding verklaart zich onbevoegd, omdat verzoeker heeft verklaard, dat tusschen partijen geen huurovereenkomst bestaat en derhalve een vernietiging van een bestaande rechtsbetrekking niet kan worden uitgesproken, zoodat alleen de gewone rechter bevoegd is een bevel tot ontruiming te geven.

Bovendien heeft verzoeker zijn belang bij een voorzending bij voorraad niet aange-toond.

Tenslotte is gerequesteerde vijand in den zin van E 133 en heeft verzoeker geen toestemming van het Beheersinstituut over-

gelegd om gerequesteerde in rechte te mogen betrekken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 18.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 12 April 1946 van Huibert van Saane, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr. H. H. Steneker).

Gehoord verzoeker en diens gemachtigde Mr. Steneker en gerequesteerde G. Palange en diens gemachtigde Mr. S. Stoppelsteen Jr.;

O. dat verzoeker van Ons een voorziening bij voorraad verzoekt in dezen zin, dat Wij gerequesteerde zullen veroordeelen tot ontruiming van de woning Stadionweg 146 III te Amsterdam, zolang nog niet zal zijn beslist op een door verzoeker bij den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, in te dienen verzoekschrift, waarbij hij zal vorderen dat de rechtsverhouding tusschen partijen t. a. v. deze woning zal worden nietig verklaard;

O. dat verzoeker daartoe aanvoert, dat gerequesteerde, die de Italiaansche nationaliteit bezit, de woning buiten medewerking van hem, verzoeker, die daarvan eigenaar is, omstreeks Januari 1944 heeft betrokken, nadat het Gemeentelijk Centraal Bureau voor Huisvesting te Amsterdam hem op bevel van de N.S.D.A.P. deze had toegewezen; dat verzoeker na de bevrijding aan gerequesteerde heeft verzocht het perceel te verlaten, maar hem op zijn verzoek nog eenige tijd in de woning heeft gelaten, omdat hij familie in huis had, welke geen onderdak had; dat deze familie reeds geruimen tijd geleden vertrokken is, maar gerequesteerde nog steeds het huis niet wil verlaten; dat verzoeker belang bij een spoedige ontruiming heeft om een Nederlandsch gezin in het huis te kunnen onderbrengen;

O. dat verzoeker op deze zitting heeft verklaard van meening te zijn, dat er tusschen partijen geen huurovereenkomst bestaat, al betaalt gerequesteerde maandelijks een zeker bedrag aan verzoeker, die dit aanvaardt;

O. dat Wij voorshands van meening zijn, dat verzoeker, wanneer hij stelt, dat gerequesteerde niet krachtens een tusschen partijen bestaande huurovereenkomst, maar op grond van een aanwijzing van de overheid in de woning verblijft, er niet in zal slagen van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel vernietiging van een rechtsbetrekking tusschen gerequesteerde en hem te verkrijgen, aangezien hij immers zelf het bestaan van een rechtsbetrekking tusschen partijen ontkent, waaruit moet volgen, dat alleen de gewone rechter bevoegd is een bevel tot ontruiming te dezer zake te geven;

O. dat wij ook afgezien van het voorgaande geen reden voor een voorziening onzerzijds zien, aangezien Ons niet is aangetoond,

dat verzoeker zelf (niet een eventueele nieuwe bewoner) belang bij een voorziening bij voorraad heeft;

O. ten overvloede, dat verzoeker niet een toestemming van het Nederlandsche Beheersinstituut om gerequesteerde, die als Italiaan vijand in den zin van E 133 is, in rechte te betrekken, heeft overgelegd;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd om de gevraagde voorziening te verlenen;

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding, aan de zijde van gerequesteerde tot aan den uitspraak begroot op f 30.

No. 256.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Mei 1946.
(Mr. Boll).

Verzoek tot herstel in de huur van verzoekster toegewezen. Het feit, dat de eigenaar zich tegenover een anderen huurder heeft gebonden en verzoekster liever kwijt wil, vermag geen gewicht in de schaal te leggen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 1 April 1946 van de naamlooze vennootschap Jacob's IJzerhandel N.V., gevestigd te Amsterdam (gemachtigde Mr. H. H. Steneker);

Gehoord de bestuurder van verzoekster, de Heer H. van Saane, haar gemachtigde Mr. Steneker, gerequesteerde H. Degens en den Heer Gravendijk, verschijnende namens den Heer W. de Roover, eigenaar van na te melden perceel;

O. dat verzoekster van Ons een voorloepige voorziening heeft gevorderd in dezen zin, dat H. Degens door Ons veroordeeld zal worden het perceel Haarlemmerplein 35 te Amsterdam te ontruimen, zolang nog niet beslist zal zijn op een door verzoekster bij den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, ingediend verzoekschrift, waarbij zij vordert dat zal worden nietig verklaard een overeenkomst van (onder)huur, waarbij de over verzoekster door de Duitschers aangestelde Verwalter in 1943 vermeld perceel heeft verhuurd aan Degens;

O. dat verzoekster daartoe heeft aangevoerd, dat zij vroeger in dit door haar van den Heer de Roover gehuurde pand een filiaal van haar bedrijf gevestigd had, welk filiaal door haar Verwalter Neumann gesloten is, waarna deze het perceel onderverhuurde aan Degens; dat verzoekster thans haar filiaal wil heropenen; dat zij Degens heeft verzocht in der minne te vertrekken, hetgeen deze echter weigert te doen;

O. da gerequesteerde Degens ter zitting heeft aangevoerd, dat hij verzoekster had toegezegd per 1 Maar 1946 het pand te zul-

len ontruimen, hetgeen hij ook gedaan heeft; dat hij na 1 Maart 1946 nog een keer in het perceel is geweest om een hem toebehoorende kachel weg te halen, bij welke gelegenheid hij bemerkte, dat anderen in het huis waren geweest, hetgeen hem aanleiding gaf de deur met een nieuw door hem aangebracht slot af te sluiten; dat hij dit laatste uitsluitend in het belang van verzoekster deed, daar hem ter oore was gekomen, dat de eigenaar van het pand dit niet meer aan verzoekster, maar aan een derde in huur wilde geven, wat hij, gerequesteerde, wilde beletten door het aanbrengen van dit slot;

O. dat de veregenwoordiger van den huis-eigenaar de Roover ter zitting heeft medegedeeld, dat de eigenaar het pand aan een derde verhuurd heeft, toen hij vernomen had, dat Degens eruit zou trekken, zoodat hij in verlegenheid zou komen, indien verzoekster thans weer het perceel zou betrekken, dat de eigenaar om die reden verzoekster liever niet als huurder wil terugzien, teneer, omdat het pand te lijden heeft van het door verzoekster uitgeoefende bedrijf;

O. dat Wij termen aanwezig achten voor toewijzing van het verzoek, nu gerequesteerde Degens daartegen geen bezwaar heeft en het belang van verzoekster bij een spoedige beslissing voor de hand liggend is, terwijl het geen gewicht in de schaal kan leggen, dat de huiseigenaar zich ook aan een anderen huurder gebonden heeft en verzoekster liever kwijt wil;

Rechtdoende:

Wijzen het verzoek toe en veroordeelen tusschen gerequesteerde H. Degens binnen acht dagen na de beteekening van deze beslissing het winkelhuis Haarlemmerplein 35 te Amsterdam met al de zijnen en het zijne te verlaten en te ontruimen en met overgifte van de sleutels ter vrije beschikking van verzoekster te stellen, zulks totdat de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel zal hebben beslist op het door verzoeker te dezer zake ingediende verzoek;

Veroordeelen H. Degens tot betaling van een dwangsom van vijftig gulden voor iedere dag, waarop hij na voormelde dag in gebreke mocht blijven aan deze beschikking te voldoen;

Veroordeelen H. Degens in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van verzoekster begroot op f 25.

No. 257.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. (Mr. Van Hinloopen Labberton).

Verzoekster niet-ontvankelijk verklaard in haar verzoek, in kort geding aangebracht, tot ontruiming van het kantoor, door gerequesteerde gehuurd van den eigenaar, omdat deze laatste huurovereenkomst, waaraan gerequesteerde het recht

ontleent het kantoor te occuperen, hierdoor niet zou worden aangetast. (Hooger beroep aanhangig).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request;

Gehoord partijen in persoon, reques-trante bijgestaan door den procureur Mr. Y. H. M. Nijgh, gerequesteerde door den procureur Mr. M. Bergmans, terwijl voor W. M. A. Vintges aanwezig is J. Verbaarsschot, namens het Beheersinstituut, beheerder van het vermogen van Vintges voornoemd;

O. dat reques-trante heeft gevorderd nakoming van een in Mei 1941 gesloten overeenkomst, waarbij gerequesteerde het kantoor Kettingstraat 23 te 's-Gravenhage in gebruik ontving dat door haar tot Augustus 1940 voor haar bedrijf als collectrice der Staatsloterij was gebruikt en waarvan hij eventueel met haar medewerking de huur zou overnemen van den toenmaligen eigenaar, tegen betaling van een deel der winst uit de eerste loterijen met bepaling dat bij reques-trantes terugkeer althans op het moment dat zij haar bedrijf weer zou kunnen uitoefenen; het kantoor weder aan haar zou worden afgestaan, en gerequesteerde zou meewerken tot het sluiten van eene nieuwe overeenkomst tusschen reques-trante en den eigenaar;

O. dat gerequesteerde heeft erkend de huur van reques-trante te hebben overgenomen, doch heeft ontkend dat deze overname een tijdelijk karakter zou hebben gedragen en zijnerzijds heeft gesteld een bedrag van f 1050 aan reques-trante te hebben betaald voor goodwill van het gunstig gelegen kantoor, dat vervolgens door hem zelfstandig van den eigenaar werd gehuurd, terwijl hij verder de meubels van reques-trante heeft bewaard, welke meubels intusschen grootendeels weer door haar zijn teruggehaald;

O. dat reques-trante de door haar gestelde vage overeenkomst wat duur en inhoud aangaat niet nader heeft gepreciseerd, en gerequesteerde heeft volgehouden dat de zoo-gezegde schriftelijke overeenkomst, welke door partijen werd vernietigd uit vrees dat deze in Deutsche handen zou vallen, niet anders was dan een lijst van in bewaring gegeven goederen;

O. dat reques-trante in gebreke is gebleven de door haar gestelde overeenkomst te bewijzen of aannemelijk te maken, terwijl ter zitting niet is weersproken door reques-trante dat, toen zij circa 8 maanden na het staken van haar bedrijf de huur beëindigde, zulks vrijwillig deed, aangezien destijds van dwangmaatregelen tegenover Joodsche huurders nog geen sprake was;

O. dat ook al ware de overeenkomst aannemelijk gemaakt, deze toch niet zou kunnen leiden tot de gevraagde veroordeeling om het perceel te ontruimen en weder ter beschikking te stellen van reques-trante, omdat door deze veroordeeling de huurovereen-

komst tusschen gerequesteerde en den eigenaar, waaraan eerstgenoemde het recht ontleent het kantoor te occuperen, niet zou worden aangetast;

O. dat, ook al heeft de beheerder ten processe geen verweer gevoerd en zich bepaald tot referte, van eene veroordeeling van den eigenaar van het perceel of van den beheerder van diens vermogen om het met den vroegeren eigenaar tot 1941 bestaan hebbende huur-contract te doen herleven en het perceel door gerequesteerde te doen ontruimen en ter beschikking van requestrante te stellen, geen sprake kan zijn daar zulk door requestrante niet is gevorderd;

O. dat in verband met het vorenstaande het verweer van gerequesteerde, dat hier ten onrechte een vordering in kort geding werd ingesteld, inplaats van eene vordering ten principale, onbesproken kan blijven;

Beschikkende:

Verklaren requestrante niet-ontvankelijk met de door haar ingestelde vordering;

Veroordeelen requestrante in de kosten tot op deze beschikking begroot op f 40.

No. 258.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. Lunsingh Tonckens, Scholten en Haga).

Schenking aan zoon (half-Jood) nietig verklaard. Fa. Lippmann, Rosenthal & Co. veroordeeld tot terugbetaling van de door haar in rekening gebrachte kosten.

Verzoekers niet-ontvankelijk verklaard in hun vordering tegen den notaris tot terugbetaling van de kosten voor het passeeren der schenkingsacte gedeclareerd, omdat niet is gebleken van de in dit geval vereischte toestemming van het Beheersinstituut om deze vordering in te stellen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 18, 19, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien de stukken;

Gehoord partijen, verzoekers bij monde van verzoeker en Mevrouw Mr. L. Sprenger-Dubois, advocate te Dordrecht, de gerequesteerde Lippmann, Rosenthal en van Meurs bij monde hunner beheerders, resp. Mr. Th. Masthoff en J. Hupkes; zijnde gerequesteerde Hijmans niet verschenen;

Wat de feiten betreft:

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat requestrant Hijmans, in gemeenschap van goederen gehuwd met de requestrante Wolterbeek Muller, Jood was in den zin der betrekkelijke, gedurende den bezettingstijd door de Duitschers uitgevaardigde verordeningen, tengevolge waarvan hij de nader te noemen vermogensbestanddeelen, behorende aan hem en zijn echtgenoot, heeft

ingeleverd of doen overschrijven bij de Firma Lippmann, Rosenthal en Co, Sarphatistraat te Amsterdam; dat hij echter, als gehuwd met een niet-Joodsche vrouw, gebruik makend van de hem daartoe door den bezetter geboden gelegenheid, die vermogensbestanddeelen heeft geschonken aan zijn uit zijn genoemd gemengd huwelijk geboren zoon, den gerequesteerde Dirk Hijmans; dat bij de daartoe vereischte toestemming destijds door den Commissaris-Generaal van Financiën en Economische Zaken is bepaald, dat de schenkingsacte moest worden verleden door den thans gerequesteerde van Meurs, notaris te Rotterdam; dat die schenking daarop is tot stand gebracht bij acte, voor dien noaris verleden op 17 Juli 1944, waarbij alle geschonken goederen specifiek zijn omschreven; dat requestrant ter zake van de bemoeiingen van Lippmann Rosenthal en van Meurs te dezer zake aan kosten heeft moeten betalen aan eerstgenoemde f 1483.73 en via haar aan notaris van Meurs f 1116.65;

O. dat requestranten nu, stellende, dat zij, zoowel als de begiftigde, ingezetenen zijn van het Koninkrijk en dat de schenking is tot stand gekomen op grond van maatregelen van den bezetter, welke geacht worden, nimmer van kracht te zijn geweest, heeft gevorderd nietigverklaring daarvan met veroordeeling van:

1°. Dirk Hijmans, voornoemd, tegen behoorlijke kwijting af te geven alle waarden, die hij tengevolge van bedoelde schenking onder zich heeft of die daarvoor in de plaats zijn gekomen, alsmede alle revenuen, die sedert den dag van overdracht daarbij zijn gekomen;

2°. de firma „Lippmann, Rosenthal en Co, Sarphatistraat” tot terugbetaling tegen behoorlijke kwijting van de haar, te dezer zake betaalde bedragen, tezamen vormende een bedrag van f 1483.73, vermeerderd met een rente naar 5 % 's jaars sedert den dag, waarop dit bedrag aan haar is betaald tot dien der voldoening;

3°. A. P. W. van Meurs, voornoemd, tot betaling tegen behoorlijke kwijting van f 1116.62, vermeerderd met een rente naar 5 % 's jaars sedert den dag, waarop hem dit bedrag is betaald tot dien der voldoening; en veroordeeling van gerequesteerden in de kosten van het geding;

O. dat bij de mondelinge behandeling de gemachtigde van requestranten de vordering van rente heeft ingetrokken en nog heeft overgelegd een schrijven van het Beheersinstituut, bureau Amsterdam, van 23 Maart 1946, waarbij toestemming werd verleend, de onderhavige vordering tegen Lippmann, Rosenthal & Co. in te stellen;

O. dat gerequesteerde Hijmans bij zijn antwoord heeft geconcludeerd tot toewijzing van het verzoek, doch Lippmann, Rosenthal & Co. in de eerste plaats de onbevoegdheid van den Raad heeft ingeroepen op grond van art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (Stbl. E 133) en vervolgens heeft betoogd, dat de vordering moet worden ont-

zegt, omdat a. requerstranten de kosten, welke zij thans terugvorderen, hebben gemaakt tot behoud van hun vermogen, b. geen betaling kan worden gevorderd, doch hoogstens eene erkenning als crediteur, daar immers vaststaat, dat de firma niet in staat zal zijn, hare schulden volledig te betalen;

O. dat de beheerder over het vermogen van gerequesteerde van Meurs tegen het verzoek heeft aangevoerd, dat laatstgenoemde partijen niet heeft gedwongen tot het passeeren der acte over te gaan en dat bovendien de door hen betaalde kosten de mogelijkheid hebben geschapen de goederen voor requerstranten te behouden, waaraan hij nog heeft aangevoerd, dat requerstranten blijkens het request geen beroep doen op art. 24 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, noch op art. 26 van dat Besluit;

Wat het recht betreft:

O. dat, nu de gerequesteerde Hijmans heeft verklaard, met het verzoek in te stemmen, de vordering te zijnen aanzien kan worden toegewezen;

O. met betrekking tot de vordering tegen Lippmann, Rosenthal & Co., dat deze firma, ook reeds, voordat zij bij beschikking van den Minister van Justitie d.d. 9 Februari 1946 overeenkomstig art. 2 lid 5 van het Besluit Vijandelijk Vermogen tot vijandelijk onderdaan was verklaard, als zoodanig behoorde te worden aangemerkt, nu zij blijkens de vijandelijke verordeningen van 8 Augustus 1941 no. 148 en 21 Mei 1942 no. 58 optrad als agente van den vijand in den zin van art. 2 lid 1 van genoemd Besluit, bij de uitvoering dier verordeningen;

O. dat, nu het Beheersinstituut, zij het dan ook eerst op 23 Maart 1946, toestemming heeft gegeven tot het instellen der vordering, het beroep op onbevoegdheid moet worden verworpen;

O. dat ook het verweer, hierboven sub a genoemd, ondeugdelijk is;

O. immers dat de hier bedoelde kosten verbonden waren aan de plaats gehad hebbende schenking, welke het rechtstreeksche gevolg was van de door den vijand onwettig getroffen maatregelen, welke weliswaar requerstranten niet onmiddellijk verplichtten de goederen aan hun zoon te schenken, doch hen wel dwongen, om, teneinde een verbeurdverklaring te ontgaan, zulk een schenking te bewerkstelligen en de daartoe verbonden kosten te betalen aan een van 's vijands agenten;

O. dat eveneens het onder b genoemde verweer faalt, daar de namens gerequesteerden in dit verband genoemde vrees voor eene verbreking der paritas creditorum ongegrond is, immers executie eener verordeeling tot betaling volgens art. 19 van het Besluit Vijandelijk Vermogen afhankelijk is van de toestemming van het Beheersinstituut, dat zelf het beheer over het vermogen der firma in handen heeft;

O. ten aanzien van de vordering tegen gerequesteerde van Meurs, dat de beheerder Hupkes heeft verklaard, dat het vermogen onder zijn beheer stond ingevolge

artt. 35 j°. 10 lid 2 en 6 lid 1 van het Besluit Vijandelijk Vermogen en hieruit volgt, dat, nu niet blijkt van eenige toestemming van het Beheersinstituut, ook deze vordering in te stellen, requerstranten in zooverre niet ontvankelijk moeten worden verklaard;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de schenking, geëffectueerd bij acte, op 17 Juli 1944 verleden voor notaris A. P. W. van Meurs te Rotterdam tusschen requerstranten als schenkers en gerequesteerde Hijmans als begiftigde;

Veroordeelt Dirk Hijmans voornoemd, om tegen kwijting aan requerstrant Hijmans af te geven alle waarden, die hij tengevolge dier schenking onder zich heeft of welke daarvoor zijn in de plaats gekomen, alsmede de sedert de overdracht genoten reuvenen;

Veroordeelt de firma Lippmann, Rosenthal & Co, Sarphatistraat, Amsterdam, aan requerstrant Hijmans tegen kwijting te betalen een som van f 1483.73;

Verklaart requerstranten niet ontvankelijk in hun vordering tegen gerequesteerde van Meurs;

Veroordeelt de firma Lippmann, Rosenthal & Co. Sarphatistraat, Amsterdam in de kosten ten aanzien van de haar betreffende vordering aan zijde van requerstranten gevallen, tot aan deze uitspraak begroot op f 35;

Veroordeelt requerstranten in de kosten, aan zijde van gerequesteerde van Meurs gevallen, tot aan deze uitspraak begroot op f 50;

Compenseert ten aanzien van de vordering tegen gerequesteerde Hijmans de kosten in dier voege, dat gerequesteerden en requerstranten ieder de hunne zullen dragen.

No. 259.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, Mei 1946.
(Mr. Van Walsem).

Vordering in kort geding tot afgifte van goederen, noodzakelijk voor het bedrijf van de Haagsche Courant, aan verzoeker toegewezen; ten aanzien van de niet dringend noodzakelijke goederen de vordering ontzegt.

Goede trouw niet aangenomen. Gerequesteerden hadden een onderzoek naar de herkomst dier goederen moeten in stellen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27 en 32.)

Wij, Lid van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gevestigd te 's-Gravenhage, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van deze Afdeling, krachtens art. 150a van het Besluit herstel rechtsverkeer E 100, zooals dat is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 F 272, bevoegd tot het treffen van voorzieningen bij voorraad in kort geding;

Gezien vorenstaand verzoekschrift zoodeme de door partijen overgelegde stukken, waaronder:

I A en B. een proces-verbaal d.d. 12 October 1944 en een proces-verbaal d.d. 16 October 1944, beide opgemaakt door Mr. B. Grootenboer, Notaris te 's-Gravenhage, inhoudende een beschrijving van de roerende zaken en waarden, zich bevindende in het gebouw der „Haagsche Courant” aan de Wagenstraat no. 37 te 's-Gravenhage, met, voor zooveel doenlijk, een waardeering van de aanwezig bevonden roerende lichamelijke goederen door den beëdigd makelaar in roerend goed P. J. van Deurzen, wonende te 's-Gravenhage;

II A en B. een proces-verbaal d.d. 5 October 1945 en een rapport d.d. 20 Febr. 1946 (39 bladzijden), beide opgemaakt door J. D. van Veenendaal en J. L. Roel, beiden onbezoldigd rijksveldwachter, dienstdoende aan het Bureau Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders te 's-Gravenhage, inhoudende bijzonderheden omtrent de inbeslagneming, den verkoop en de wegvoering van vorenbedoelde roerende zaken en waarden door of vanwege den Duitschen bezetter, zoodeme de relazen van verhoor der verschillende daarbij betrokken personen;

III A en B. een proces-verbaal van Ons verhoor van de getuigen Ch. G. Coucke en P. A. J. van Leeuwen en een proces-verbaal van Ons verhoor van den getuige Th. van der Voet;

IV. een Inventarislijst van het Bureau Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders te 's-Gravenhage d.d. 20 Februari 1946, Register Nr. 17066, vermeldende onder wiens berusting vorenbedoelde goederen zich bevinden;

V. een brief van het Nederlandsche Beheersinstituut te 's-Gravenhage d.d. 22 Maart 1946, Afd. Procedures, No. WP '41, 319, houdende het resultaat van het onderzoek naar de aanwezigheid en den toestand der goederen, welke volgens de sub IV bedoelde inventarislijst ter beschikking zijn gesteld van het Bureau Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders te 's-Gravenhage;

Gehoord partijen, en wel den verzoeker A. W. Sijthoff en zijn gemachtigde Th. G. van der Gardin, bijgestaan achterevolgens door Mr. E. Drooglever Fortuyn, Mr. A. E. J. Nysingh en Mr. C. B. Reinhold, allen advocaat te 's-Gravenhage, zoodeme de volgende gerequesteerden:

1. G. F. Laurier, bijgestaan door Mr. W. J. van Es, advocaat te 's-Gravenhage;
2. J. L. A. Steyger, bijgestaan door Mr. G. A. Vos, advocaat te 's-Gravenhage;
4. H. J. G. Heyer, bijgestaan door Mr. G. A. Vos voornoemd;
5. F. J. van der Zalm, bijgestaan door Mr. W. J. van Es voornoemd;
6. J. J. A. van der Zalm, bijgestaan door Mr. W. J. van Es voornoemd;
7. J. N. de Graaf, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde, Mr. J. M. J. W. Mausens, advocaat en procureur te 's-Graven-

hage;

8. G. van Nieuwkerk, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde, Mr. L. J. Th. Bakker, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, voor wien optrad Mr. N. J. Vellenga, eveneens advocaat en procureur aldaar;

9. N.V. Uitgeverij Maandblad „Succes”, vertegenwoordigd door haar gemachtigde, Mr. N. J. Vellenga voornoemd;

10. H. B. J. M. Truffino, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde, Mr. R. P. Beseling, advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

11. J. L. Talens, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde, Mr. Tj. Mobach, advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

12. K. Pronk, bijgestaan door Jhr. Mr. J. M. van Asch van Wijck, advocaat te 's-Gravenhage;

14. M. den Uyl, bijgestaan door Mr. H. O. Thunissen, advocaat te 's-Gravenhage;

16. Het Nederlandsche Beheersinstituut, bij monde van deszelfs gemachtigde, Mr. J. H. A. M. Lampe;

Akte verleende aan den verzoeker van zijn verklaring, dat het verzoek, voor zover gericht tegen den gerequesteerde no. 3, Mr. W. M. van der Wissel, als curator in het faillissement van den gerequesteerde no. 2, J. L. A. Steyger, is ingetrokken, maar dat anderzijds het verzoek bovendien is gericht tegen A. Th. van Engh, wonende te Wassenaar, van Calcarlaan no. 48, als gerequesteerde no. 15, zoodat het Nederlandsche Beheersinstituut moet worden aangemerkt als gerequesteerde no. 16;

Vaststellende, dat de gerequesteerden no. 13, W. J. van der Kloet en no. 15, A. Th. van Engh, ofschoon behoorlijk opgeroepen, noch in persoon noch bij gemachtigde zijn verschenen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenstaand verzoekschrift;

○ dat de gerequesteerden — met uitzondering van de gerequesteerden nos. 13 en 15, die niet zijn verschenen, en no. 16, die zich heeft gerefereerd aan Ons oordeel — bij de mondelinge toelichting het verzoek uitvoerig hebben bestreden en hun verweer als volgt kan worden samengevat:

1 a. dat een bevel tot afgifte der goederen, gelijk verzocht, „practisch” zou neerkomen op een beslissing der zaak ten principale en bovendien te ingrijpend zou zijn voor een maatregel in kort geding;

b. dat in ieder geval de zaak te ingewikkeld is voor het uitspreken van een aanvankelijk oordeel ten principale, zooals noodig zou zijn voor een toewijzing van het verzoek;

2. dat ten deze niet uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, zulks niet:

a. omdat als gevolg van een aanhangig onderzoek door de Commissie voor de Perszuivering de verzoeker voorloopig zijn bedrijf niet mag uitoefenen;

b. omdat in ieder geval vele van de in

het verzoekschrift genoemde goederen voor dat bedrijf niet noodig zijn en die goederen bovendien zoodanig worden bewaard, dat ze zonder gevaar voor verwaarloozing en/of beschadiging kunnen blijven waar ze zijn, totdat de zaak ten principale zal zijn beslist;

3. dat de toedracht der zaak in het verzoekschrift deels onjuist deels onvolledig is weergegeven, weshalve de daarin gestelde feiten en gevolgtrekkingen worden ontkend en betwist, voor zoover zij niet uitdrukkelijk zijn erkend;

4. dat de gerequesteerden in ieder geval aannemelijk hebben gemaakt, dat zij de goederen te goeder trouw en onder bezwaarden titel van een derde hebben verkregen, en wel in het bijzonder te goeder trouw:

a. sommige gerequesteerden, omdat zij mochten aannemen, dat B. L. Poelstra en J. Ch. A. Coucke bevoegd waren tot verkoop van den inventaris der „Haagsche Courant”, en deze hun hadden medegedeeld, dat die verkoop geschiedde ter betaling van rekeningen en van het loon van het personeel van die courant, terwijl notaris Mr. B. Grootenboer en ook de beëdigd makelaar H. Luyendijk te goeder naam en faam bekend stonden;

b. andere gerequesteerden, omdat zij de goederen hebben gekocht of op andere wijze hebben verkregen uit de tweede en volgende hand van lieden, die eveneens te goeder naam en faam bekend stonden, terwijl zij niet wisten, noch redelijkerwijze hadden behoeven te vermoeden, dat de goederen afkomstig waren van de „Haagsche Courant”;
f. O. dat de hier bedoelde gerequesteerden om deze redenen hebben geconcludeerd: dat de verzoeker in zijn vordering zal worden verklaard niet-ontvankelijk, althans hem die zal worden ontzegd, een en ander met veroordeeling van den verzoeker in de kosten van het kort geding; en de gerequesteerde no. 9, N. V. Uitgeverij Maandblad „Succes”, bovendien subsidiair: dat de eisch niet zal worden toegewezen dan tegen gelijktijdige afgifte door den gerequesteerde no. 8, G. van Nieuwkerk, van de geruilde ponsmachine en tegen terugbetaling van vijf duizend gulden met de rente sedert den dag van den ruil, kosten rechtens;

O. dat partijen bij haar re- en dupliek de stellingen harer wederpartij(en) hebben bestreden en haar eigen standpunt hebben gehandhaafd en nader toegelicht;

In rechte:

O. dat op grond van het verzoekschrift en het gevoerde debat, zoomede de door partijen overgelegde stukken, onder meer de volgende feiten in dit kort geding vaststaan:

dat de verzoeker sedert jaren te 's-Gravenhage heeft uitgegeven het dagblad de „Haagsche Courant”, waarvan het bedrijf in hoofdzaak was gevestigd in het gebouw, gelegen te 's-Gravenhage aan de Wagenstraat no. 37 en aangrenzende gebouwen, doch hij zijn bedrijfsinstallatie inclusief drukkerij tevens gebruikte voor de afgifte van andere couranten en tijdschriften;

dat, toen in September 1944 in Nederland op bevel van de Nederlandsche Regering te Londen de spoorwegstaking was ingetreden, en toen de, op eisch van de Deutsche autoriteiten in 1942 aangestelde, hoofdredacteur van de „Haagsche Courant”, J. Ch. A. Coucke, berichten in die courant wilde doen opnemen, strekkende tegen voortzetting der staking, redacteuren en personeel daaraan niet hebben willen medewerken en — toen gebleken was dat Coucke de Deutsche autoriteiten had gewaarschuld en de Deutsche politie getracht had twee redacteuren te arresteren — hun werk hebben neergelegd, waarna de courant niet meer is verschenen;

dat als gevolg daarvan op of omstreeks 27 September 1944 op last van de Deutsche autoriteiten de drukpersen van de „Haagsche Courant” met springstoffen zijn vernietigd, terwijl op of omstreeks 9 October 1944 het vermogen van de „Haagsche Courant” door de Sicherheitspolizei en den Sicherheitsdienst voor het bezette Nederlandsche gebied, Einsatzkommando Den Haag, „sicherheitspolizeilich eingezogen” werd, met verzoek aan B. L. Poelstra, toen directeur van de Landsdrukkerij te 's-Gravenhage, dat vermogen te beheeren resp. te liquideeren, welke taak Poelstra heeft aangevaard;

dat Poelstra diersvolgens op 12 en 16 October 1944 door notaris Mr. B. Grootenboer te 's-Gravenhage heeft doen opmaken een inventaris van de roerende zaken en waarden, zich bevindende in het gebouw der „Haagsche Courant”, en vervolgens, bijgestaan door voornoemde Coucke, in of omstreeks de maand Januari 1945, door bemiddeling van den beëdigd makelaar H. Luyendijk, alle die zaken en waarden, uitgezonderd een aantal voorwerpen, omschreven op bl. 10, 11, 12 en 13 van bedoelden inventaris, heeft verkocht aan den gerequesteerde No. 1, G. F. Laurier, zulks voor de som van f 35,000;

dat deze goederen voor een klein gedeelte zijn behouden door Laurier zelf en de overige door doorverkoop of schenking verder zijn gegaan van hand tot hand, waardoor het meerendeel nog vóór Mei 1945 is gekomen in het bezit van de gerequesteerden nos. 2 t/m 15, terwijl vervolgens in September of October 1945 alle goederen vanwege den gerequesteerde no. 16, het Nederlandsche Beheersinstituut, zijn in beslag, en voor een deel onder haar berusting genomen;

dat te 's-Gravenhage algemeen bekend was, dat de Deutsche bezettingsautoriteiten srtafmaatregelen hadden genomen tegen de „Haagsche Courant” en de gerequesteerden nos. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 12 en 14, te weten G. F. Laurier, J. L. A. Steyger, H. J. G. Heyer, F. J. van der Zalm, J. J. A. van der Zalm, G. van Nieuwkerk, K. Pronk en M. den Uyl wisten, dat de door hen verkregen goederen afkomstig waren van de „Haagsche Courant”;

en tenslotte, dat het door de gerequesteerden bedoelde onderzoek door de Com-

missie voor de Perszuivering betreft, niet uitgeversbedrijf, maar slechts zijn uitgeversbedrijf, en bij Besluit van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen d.d. 26 April 1946 aan de Stichting „Haagsche Courant” vergunning is verleend tot het uitgeven van de „Haagsche Courant”, waarvoor verscheidene der opgevorderde goederen dringend noodig zijn, die de verzoeker aan de Stichting wil overdragen;

O. dat uit voormelde vaststaande feiten allereerst volgt, dat de verkoop van de inventaris van de „Haagsche Courant” door Poelstra kennelijk heeft plaats gehad, hetzij op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende het verbeurdverklaren van vermogens van 4 Juli 1940 No. 33/1940, welke verordening ingevolge art. 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen E 93 wordt geacht nimmer van kracht te zijn geweest, hetzij buiten eenig voorschrift om en zonder goorloofde oorzaak;

O. dat mitsdien krachtens art. 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer E 100 moet worden aangenomen, behoudens blijk van het tegendeel, dat het achterwege laten van het ingrijpen, strekkende tot rechtsherstel, zooals door den verzoeker bij nader in te dienen verzoekschrift aan den Raad voor het Rechtsherstel zal worden verzocht, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat Wij op grond van dit een en ander waarschijnlijk achten, dat de Raad ingevolge art. 24 van genoemd Besluit herstel rechtsverkeer, niet slechts den verkoop door Poelstra aan Laurier, maar ook de daarop gevolgde rechtshandelingen zal nietig verklaren en krachtens art. 27 van dat Besluit zal bevelen, dat de goederen aan den verzoeker worden teruggegeven, zulks tenzij de goederen zich zouden bevinden in het bezit van gerequestreerden, die aannemelijk zouden maken, dat zij de goederen te goeder trouw en onder bezwarenden titel van een derde hebben verkregen;

O. met betrekking tot dit laatste, dat ingevolge art. 32 van meergenoemd Besluit goede trouw in deze slechts kan worden aangenomen, indien degeen, op wiens goede trouw een beroep wordt gedaan, niet wist, noch redelijkerwijze had behooren te vermoeden, dat het bezit van de goederen voor den eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25, terwijl goede trouw niet wordt verondersteld, doch door dengeen, die zich daarop beroept, moet worden aannemelijk gemaakt, wat medebrengt, dat bij twijfel een non-liquet te zijnen nadeele moet volgen;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel de gerequestreerden in dit aannemelijk maken van goede trouw niet zijn geslaagd en niet zullen slagen: de reeds genoemde gerequestreerden nos. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 12 en 14 niet, omdat zij wisten, dat de goederen afkomstig waren van de „Haagsche Courant”, en bovendien wisten of redelijkerwijze hadden

behooren te vermoeden, dat het bezit voor den eigenaar verloren zou gaan of was gegaan, tengevolge van rechtshandelingen als bedoeld in art. 25 van meergenoemd Besluit herstel rechtsverkeer; de gerequestreerden nos. 7, 9, 10, 11, 13 en 15 niet, omdat zij zowel het een als het ander hadden kunnen weten of redelijkerwijze hadden behooren te vermoeden;

dat immers deze gerequestreerden met betrekking tot goederen als de onderhavige, in het gegeven tijdsgewricht en in de gegeven omstandigheden, alvorens die goederen te koopen of op andere wijze te verkrijgen, tot plicht hadden naar de herkomst daarvan een grondig onderzoek in te stellen, en niet mochten afgaan enkel op ongecontroleerde mededeelingen en vermoedens van hen, uit wier handen zij de goederen ontvingen, zoodat zij, zulk een onderzoek nalatende, daarmede het risico eener ondeugdelijke herkomst en dientengevolge van rechtsherstel hebben aanvaard;

O. ten overvloede, dat Wij bovendien aanvankelijk van oordeel zijn, dat de verzoeker met vrucht aan den Raad teruggave der goederen zal kunnen verzoeken, niet slechts op grond van voormelde bijzondere bepalingen van het Besluit herstel rechtsverkeer i.v.m. het Besluit bezettingsmaatregelen, maar evenéens krachtens de regelen van het gemeene recht, met name krachtens art. 2014, lid 2, B. W. i.v.m. artt. 43, 46 en 47 van het Landoorlogreglement (Stbl. 1910 No. 73), en zulks naar luid van art. 637 B. W. zonder verplicht te zijn aan den houder den door dezen besteden koopprijs terug te geven, vermits de goederen niet op een jaar- of andere markt of op een openbare veiling gekocht zijn;

O. alnu met betrekking tot de gevoerde verweren:

ad 1 a. dat een bevel tot afgifte der goederen in kort geding niet méér is dan een voorloopige maatregel, gegrond op een voorloopig oordeel, hetwelk de Raad bij een beslissing der zaak ten principale niet bindt, en zulk een maatregel naar Ons oordeel met name ook in dit geval niet te ingrijpend is;

b. dat reeds uit het hiervoren overwogene blijkt, dat de zaak niet te ingewikkeld is voor het uitspreken van een aanvankelijk oordeel ten principale;

ad 2 a. dat het onderzoek door de Commissie voor de Perszuivering de uitoefening van verzoekers drukkerijbedrijf en van het uitgeversbedrijf van de Stichting „Haagsche Courant” niet resp. niet langer verhindert;

b. dat inderdaad voor die bedrijven niet dringend noodig zijn kunstvoorwerpen, luxeklokken en eenige andere in het verzoekschrift genoemde zaken, welke daarenboven zoodanig worden bewaard, dat ze zonder gevaar voor verwaarloozing en/of beschadiging kunnen blijven waar ze zijn, totdat de zaak ten principale zal zijn beslist, zoodat Wij niet bevoegd zijn tot het treffen van een onmiddellijke voorziening bij voorraad met betrekking tot die goederen;

ad 3 en 4. dat voor de toedracht der zaak en voor de stelling der gerequestreerden, als zouden zij hebben aannemelijk gemaakt, dat zij de goederen te goeder trouw zouden hebben verkregen, worde verwezen naar hetgeen te dien aanzien hiervoren is overwogen;

O. met betrekking tot de subsidiaire conclusie van de gerequesteerde no. 9, N. V. Uitgeverij Maandblad „Succes”, te weten dat de eisch niet zal worden toegewezen dan tegen gelijktijdige afgifte door den gerequesteerde no. 8, G. van Nieuwkerk, van de geruilde ponsmachine en tegen terugbetaling van de toebetaalde f 5000; dat niet is gesteld en ook niet is gebleken, dat de geruilde ponsmachine nog in het bezit is van G. van Nieuwkerk, en voorts niet, dat „Succes” de genoemde f 5000 dringend noodig heeft, zoodat te dien aanzien een onmiddellijke voorziening bij voorraad in dit kort geding niet gerechtvaardigd zou zijn;

O. tenslotte, dat de gerequesteerden nos. 7, 13 en 14, J. N. de Graaf, W. J. van der Kloet en M. den Uyl, slechts kunstvoorwerpen en luxe-klokken hebben gekocht en verkregen en mitsdien vooralsnog niets hebben af te geven of hebben te gehangen en te gedoogen;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren Ons niet bevoegd tot het trefpen van een onmiddellijke voorziening bij voorraad met betrekking tot andere in het verzoekschrift vermelde zaken dan de hierna genoemde;

Wijzen het verzoek toe voor zoover betreft de volgende in het verzoekschrift vermelde goederen;

Bevelen mitsdien de hierna genoemde gerequesteerden nos. 2, 5, 9, 10, 11 en 16, ieder voor zoover betreft de achter zijn naam vermelde goederen, deze binnen drie dagen na deze uitspraak aan den verzoeker af te geven:

no. 2 J. L. A. Steyger, een brandkast;

no. 5 F. J. van der Zalm, twee brandkasten;

no. 9 N. V. Uitgeverij Maandblad „Succes”, een ponsmachine;

no. 10 H. B. J. M. Truffino, een adresseermachine met plaatjes en vier ladekasten;

no. 11 J. L. Talens, twee staande ladekasten;

no. 16 Het Nederlandsche Beheersinstituut:

a. in bewaring in de school Bisschopstraat no. 3: een gedemonteerde patronensnijmachine, een boekhoudmachine, een rekenmachine, twee schrijfbureaux, een ladekast, twee stalen archiefkasten, drie stalen schrijfbureaux, een copiepers, een Continental schrijfmachine;

b. in bewaring in het gebouw Koninginengracht no. 98: een Dodge-vrachtautobiel, een Chevrolet-autobiel, een cylinderbureau, twee tafels;

c. in de school Neuhuyskade no. 94: een prikklok;

d. in het gebouw Casuariestraat no. 5: een bureaulamp, twee open gashaarden;

e. in bruikleen bij het Bureau Afwikkeling ex-politieke gevangenen Burnierstraat no. 1: het gezamenlijk meubilair van de vergaderzaal der „Haagsche Courant”;

i. in bewaring in het warehouse Voldersgracht no. 45: tien schrijfbureaux, diverse papiermanden, twaalf brievenmandjes, vier schrijfbakjes;

Bevelen de gerequesteerden nos. 1, 4, 6, 8, 12 en 15, G. F. Laurier, H. J. G. Heyer, J. J. A. van der Zalm, G. van Nieuwkerk, K. Pronk en A. Th. van Engh, te gehangen en te gedoogen, dat deze goederen aan den verzoeker worden afgegeven;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde;

Veroordeelen de gerequesteerden nos. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12 en 15 in de kosten van het kort geding voor zoover betreft deze gerequesteerden aan de zijde van den verzoeker gevallen, tot deze uitspraak begroot op f 110 voor verschotten (waaronder de kosten voor de exploiten van oproeping) en f 275 voor salaris, te zamen f 385, door ieder van deze gerequesteerden te voldoen tot een bedrag van f 35;

Veroordeelen den verzoeker in de kosten van het kort geding, aan de zijde van de gerequesteerden nos. 7, 13 en 14 gevallen, tot deze uitspraak begroot voor ieder van dezen op f 25;

Compenseeren de kosten voor zoover betreft het kort geding tegen den gerequesteerde no. 16, Het Nederlandsche Beheersinstituut, zulks in dezer voege dat iedere partij drage haar eigen kosten.

No. 260.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 April 1946.
(Mrs. Jhr. v. d. Does de Willebois, Tabingh Suermondt en Bruyn).

Overeenkomst van levensverzekering op de oude voorwaarden hersteld onder voorwaarde, dat verzoekster betaalt aan de Maatschappij „Amstleven” de sedert September 1942 vervallen premiën. Amstleven bevelen tot uitreiking van een duplicaatpolis, gelijkkluidend aan de oorspronkelijke, bij Lippmann Rosenthal ingeleverde polis.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een request tot den Raad gericht door Eva Cohen, echtgenoot van Louis Blits, daarbij door haren echtgenoot vernoemd bijgestaan en gemachtigd d.d. 9 November 1945;

Mede gezien een verweerschrift tot den Raad gericht door de N.V. Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering „Amstleven”, gevestigd te Amsterdam;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekster heeft gesteld dat zij bij verweerster een verzekering had afgesloten

op het leven van haren echtgenoot, groot f 15,000, ingaande op 1 September 1941, waarbij de premie was gesteld op f 266.22 per halfjaar, allen overeenkomstig polis No. 215081;

dat verzoekster op deze verzekering tweemaal premie heeft betaald, ingevolge verordening No. 58/42 genoodzaakt was de bedoelde polis in te leveren bij Lippmann, Rosenthal & Co. en zelf in Juli 1942 genoodzaakt was onder te duiken;

dat zij van verweerster de mededeeling heeft ontvangen dat de verzekering op 31 October 1942 was geroyeerd wegens niet-betaling van de overeengekomen premie;

dat haar met betrekking tot het niet betalen van de premie geen verwijt treft, daar dit geweten moet worden aan bijzondere omstandigheden, waardoor onder meer ook aanmaningen tot betaling haar nimmer hebben kunnen bereiken;

dat zij onder bereidverklaring om de achterstallige premiën alsnog te voldoen aan den Raad heeft verzocht te bepalen dat de voormelde polis nog van kracht is, althans wederom van kracht is geworden, en dat de achterstallige premies daarop alsnog kunnen worden voldaan, terwijl zij verzocht heeft veroordeeling van de verweerster in de kosten van het geding;

dat verweerster de ingestelde vordering heeft bestreden;

dat zij de gestelde verzekeringsovereenkomst heeft erkend en voorts heeft gesteld: dat de op 1 September 1942 vervallen premie ad f 266.22 onbetaald bleef en zij op 17 October 1942 schriftelijk aan verzoekster kennis heeft gegeven dat zij de verzekering zou moeten royeeren indien niet de premie vóór 31 October 1942 zou zijn betaald;

dat zij ingevolge de polisvoorwaarden tot dit royement gerechtigd was;

O. dat op de verdere beweringen van partijen hieronder voor zooveel noodig zal worden teruggekomen.

Ten aanzien van het recht:

O. dat als onbetwist tussch partijen vaststaat, dat verzoekster van Joodschen bloede is en de Raad eveneens als onweersproken aanneemt dat verzoekster in Juli 1942 ondergedoken is;

dat de Raad mede aanneemt dat verzoekster in de feitelijke onmogelijkheid verkeerd heeft om de overeengekomen premie sedert dien tijd te voldoen, althans dat de niet-betaling dier premie te wijten is aan de bijzondere, door den vijand geschapen omstandigheden;

dat de gestelde verzekeringsovereenkomst vormde een rechtsbetrekking tusschen ingezetenen van het Koninkrijk, welke door het eveneens vaststaande royement tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa is te niet gegaan;

dat de Raad bevoegd is deze rechtsbetrekking te doen herleven indien hij oordeelt dat het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat de Raad achterwege laten van het gevraagde ingrijpen inderdaad onredelijk zou achten;

dat immers eenzijdig verzoekster een redelijk belang heeft bij het herleven der verzekeringsovereenkomst nu immers zij wel een nieuwe verzekering zou kunnen sluiten, doch daarbij de reeds door haar betaalde premie verloren zou zijn en bovendien door haar bij het sluiten van een verzekering meer dan vier jaar na het sluiten der litigieuze verzekering, een hogere premie zou zijn te betalen;

dat de Raad anderzijds bij verweerster geen gelijkwaardige belangen ziet welke zich tegen het herleven van de verzekering verzetten, mits de achterstallige premiën betaald worden;

dat de Raad geen termen aanwezig acht om verzoekster te veroordeelen tot betaling van de volgens de polis verschuldigde achterstandsrente ad $\frac{1}{2}$ % per maand;

dat nu de oorspronkelijke polis bij Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat is ingeleverd en deze geacht moet worden in het ongereede te zijn geraakt, verweerster aan verzoekster zal hebben af te geven een duplicaatpolis gelijkkluidend aan de oorspronkelijke;

dat de Raad het billijk acht dat verzoekster de op dat duplicaat vallende zegelkosten zal dragen;

Rechtdoende:

Verstaat dat de tusschen partijen bestaan hebbende verzekeringsovereenkomst belichaamd in polis No. 215081, herleeft, mits verzoekster binnen vier weken na den dag dezer uitspraak aan verweerster betaalt voor premiën vervallen op 1 September 1942, 1 Maart 1943 en zoo vervolgens tot op 1 Maart 1946, $8 \times f 266.22$ of f 2129.76;

Beveelt verweerster om aan verzoekster uit te reiken een duplicaatpolis gelijkkluidend aan de oorspronkelijke polis No. 215081, tegen betaling van de op dat duplicaat vallende zegelkosten;

Verstaat dat de uit die polis voortvloeiende verplichtingen van verweerster zullen herleven op den dag waarop voormelde bedragen aan verweerster zullen zijn voldaan;

Veroordeelt verweerster in de kosten van het geding tot op deze uitspraak begroot aan de zijde van verzoekster op f 30.

12 Juni 1946 (afl. 30)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 261—282

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 261.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 11 Maart 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Vcegens, Vice-Adm. Vos).

Het drukken van Duitsche propaganda. Begrip drukpersmisdrijf. Het aanwenden van personeel en outillage van de door requiranten geleide drukkerij tot het doen drukken van geschriften met als inhoud propaganda ten behoeve van Duitschland en het Nationaal-Socialisme, valt onder het bevorderen van vijandelijke propaganda.

Art. 54 Sr. is in dit geval niet toepasselijk.

Beroep op overmacht verworpen.

Veroordeeling tot voorwaardelijke straffen met als bijzondere voorwaarde het betalen van een geldsom in vier gelijke termijnen aan de Stichting 1940—45 ten einde te worden aangewend ten behoeve van werkgevers en arbeiders in de Grafische Vakken en hun gezinnen, die voor steun van genoemde Stichting in aanmerking komen.

Met de tenuitvoerlegging van een beslissing in dezen zln neemt de bewaring, waarin een politieke delinquent zich bevindt, van rechtswege een einde.

(Sr. artt. 102, 54; B.B.S. art. 22.)

Op de beroepen van Cornelis Verwey, boekdrukker, wonende te Mijdrecht en Johannes Verwey, firmant boekdrukkerij, wonende te Mijdrecht, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, zesde Kamer van den 29sten November 1945, waarbij zij werden schuldig verklaard aan: „medeplegen van het opzettelijk in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen” en met toepassing van de artt. 28, 31, 47, 102, 106 Sr., 1, 2, 8, 9, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werden veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van tien jaren.

Conclusie van den Advocaat-Fiscaal Lan-gemeyer.

Post alia:

Van genoemde sententie heeft requirant (lees: hebben requiranten, Red.) zich tijdig in cassatie voorzien onder aanvoering van de navolgende middelen:

I. S. althans v. t. van artt. 7 Grondwet, 48, 54 en 102 Sr., 2 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, 339, 350 en 359 Sv., doordat het Hof:

a. het drukken van boeken heeft aangemerkt als het aanwenden van personeel en bedrijfsoutillage tot het doen drukken van van boekwerken, welke propaganda ten be-

hoeve van Duitschland inhielden, en verdachten deswege heeft veroordeeld ingevolge art. 22 B.B.S.;

dat het drukken van boeken privaatrechtelijk kan worden aangezien als het verrichten van enkele diensten, doch dit nimmer inhoudt of het bevorderen van propaganda (hetgeen ook niet is ten laste gelegd of be-wezen verklaard), dan wel het ter beschikking stellen van personeel of bedrijfsoutillage, waarover toch de drukker volkomen zeggenschap behoudt;

b. art. 54 van het W. v. S. niet toepasselijk heeft verklaard, waar zij niet in hun hoedanigheid van drukkers zouden zijn vervolgd, zulks ten onrechte, daar verdachten in hun beroep het feit (van het drukken) hebben gepleegd, en zij — naar uit de omschrijving hunner persoonlijke antecedenten bij dagvaarding en sententie zelve blijkt — in hun hoedanigheid van drukker zijn vervolgd;

c. het feit heeft beschouwd niet als een drukpersdelict, doch een op zich zelf staand misdrijf van hulp aan den vijand door het ter beschikking stellen van personeel en outillage, strafbaar volgens art. 102 S. en 22 B.B.S., zulks ten onrechte, daar het feit, ook al zou het strafbaar zijn volgens art. 102 S. en 22 B.B.S., is gepleegd door middel van den drukpers, zoodat ingevolge art. 2 B.B.S., art. 54 S. toepasselijk is, en, als geplaatst in het algemeene deel (1e boek) van het Wetboek van Strafrecht, moet worden inachtgenomen bij ieder bijzonder delict, aldus evenzeer dat van 102 S. j^o. en 22 B.B.S.;

d. heeft overwogen, dat het verweer van verdachten, gegrond op art. 54 S. niet opgaat, waar aan het Hof in geen enkel opzicht is gebleken, dat de gedrukte stukken den naam en woonplaats van verdachten vermeldden, zulks ten onrechte, waar blijkens het proces-verbaal d.d. 8 Juni 1945 van J. de Noo en K. Boltjes, in de sententie gerelateerd, de drukwerken als ten laste gelegd, zijn inbeslag genomen ten dienste der procedure, waarvan aldus het Hof had behooren kennis te nemen;

dat hieruit zou blijken, dat de drukwerken naam en adres van den uitgever vermeldden, terwijl bovendien verdachten op eerste aanmaning nadat tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek was overgegaan, de personen op wier last de stukken werden gedrukt, hebben bekend gemaakt;

e. zelfs bij verwerping van de toepasselijkheid van art. 54 S. de gedragingen van verdachten heeft bewezen verklaard als daderschap, zulks ten onrechte, waar zij dan slechts als medeplichtigen tot het feit zouden kunnen worden veroordeeld, welke de medeplichtigheid noch ten laste gelegd, noch be-wezen verklaard is;

f. ten onrechte opzet bij verdachten heeft aangenomen.

II. S. althans v. t. van artt. 40 en 41 Sr., 339, 342, 343, 350 en 352 Sv., doordat het Hof ondanks het feit dat door de gehoorde getuigen en deskundigen, in overeen-

stemming met de verklaringen der verdachten, is komen vast te staan, dat hun gelaakte handelwijze slechts het doel had, sluiting van het bedrijf en daardoor wegvoering van personeel en outillage naar Duitschland te voorkomen, doch geenszins geschiedde met het oogmerk den vijand hulp te verlenen of de vijandelijke propaganda te bevorderen, het beroep op overmacht, althans noodweer, heeft verworpen;

II. S. althans v. t. van artt. 338, 339, 350 en 351 Sr., doordat het Hof overweegt, dat verdachten „onder meerderen” de met name genoemde drukwerken hebben gedrukt, zijnde eenig bewijs van het drukken van meerderen dan de met name genoemde drukwerken met propagandistische strekking niet geleverd;

IV. S. althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelden.

Aan de bespreking van de middelen afzonderlijk meen ik een opmerking te moeten doen voorafgaan omtrent een gedachte die het geheele betoog van den geachten raadsman doortrekt en die m.i. een misverstand is. Het is namelijk de opvatting als zou het Hof met zijn qualificatie van hun gedrag als „medeplegen” hebben willen uitdrukken, dat naast hen nog een ander zou staan die hetzelfde feit zou hebben gepleegd. Naar mijn meening daarentegen is er geen enkele reden om bij het Hof een andere opvatting te veronderstellen dan deze volkomen verantwoorde dat de requiranten tezamen het feit volledig hebben gepleegd aldus dat elk het heeft medegepleegd.

Wat nu onderdeel a van middel I aangaat, dit komt mij feitelijk ongegrond voor. Er is geen enkele reden om van het Hof de nogal wonderlijke opvatting toe te schrijven dat het bewezenverklarde zou uitmaken het aan den vijand ter beschikking stellen van eenig geld of goed. De qualificatie reeds bewijst dat het Hof hier eenvoudig de algemeene formule van art. 102 Sr. en niet een der meer bijzondere van art. 22 B.B.S. toepasselijk heeft geacht.

De onderdeelen b—d van het middel betreffen alle de vraag, of wij hier te doen hebben met een misdrijf door middel van de drukpers gepleegd? Het zou onjuist zijn deze vraag bevestigend beantwoord te achten met het enkele constateeren van het feit dat de requiranten het misdrijf van art. 102 Sr. hebben gepleegd met de drukpers als middel. Algemeen toch wordt de stelling aanvaard dat met „misdrijf door middel van de drukpers gepleegd” een enger begrip is bedoeld. Verspreiding van voor de eerbaarheid aanstootelijke geschriften is niet zulk een misdrijf volgens den Hoogen Raad (29 Januari 1912, W. 9290), inbreuk op auteursrecht, volgens een impliciete beslissing van het-

zelfde college evenmin (29 April 1895, W. 6647). De wetenschap heeft zich unaniem vereenigd op deze formule, dat alleen bedoeld zijn „misdrijven, welke bestaan in eene op zichzelf strafbare openbaring van gedachten, aan het publiek gericht en door middel van de drukpers geschied (Simons I No. 227, v. Hamel—v. Dijck, blz. 418, Pompe, blz. 338/9, Zevenbergen, blz. 270).

De requiranten nu zijn vervolgd wegens het medeplegen van het misdrijf van hulp aan den vijand, wat volgens de formulering der heerschende leer geen drukpersdelict is.

Dit beteekent dus dat ik van de verschillende gronden, die het Bijzonder Hof voor de niet-toepasselijkheid van art. 54 Sr. aanvoert diengene afdoende acht, waartegen zich onderdeel e van middel I richt. Aan de onderdeelen b en d, die zich dus tegen overwegingen ten overvloede keeren, ontvalt hiermee hun betekenis.

Ook onderdeel e acht ik ongegrond. De requiranten hebben door het aanwenden van hun personeel en outillage voor het drukken van Deutsche propagandalectuur een daad gesteld die een zelfstandige hulp aan den vijand oplevert.

Al evenmin als de andere kan onderdeel f mij overtuigen. Opzet in den zin van wetenschap dat zij den vijand van dienst waren is door de requiranten zelf erkend.

Ook middel II acht ik ongegrond. Geen enkele mededeeling van de requiranten behelst omstandigheden, welker druk zwaar genoeg kan zijn geweest om als overmacht te kunnen gelden.

Middel III mist feitelijk den grondslag. De woorden „onder meer” komen voor in de eigen verklaring van requiranten gelijk die is opgenomen in de sententie.

Tenslotte middel IV, dat de strafmaat behandelt. Inderdaad acht ik die te hoog. Wat naar mijn meening de schuld van de requiranten betrekkelijk licht doet zijn is vooreerst dat zij drukkers waren en geen uitgevers en dus van beroepswege reeds minder gedisponeerd om zich van een soort van cultureele verantwoordelijkheid bewust te zijn en bovendien dat wij hen duidelijk hebben leeren kennen als lieden van zeer geringe algemeene ontwikkeling bij wie het besef van een dergelijke verantwoordelijkheid nog minder kan worden verwacht.

Dit alles vermindert de schuld van requiranten maar heft die niet op. Hun geheele fout is tenslotte samengevat in de woorden die de oudste zich tegenover de P.O.D. heeft laten ontvallen: „We zijn te bang geweest”.

Ik houd nu verder nog rekening voor wat den oudsten requirant betreft met zijn niet heel gunstige gezondheidstoestand en voor wat de jongste aangaat met de reeds vrij lange voorloopige detentie. Verder is dan de oudste duidelijkerwijze nog iets angstiger geweest dan de jongste, blijkens den gang van zaken bij het drukken van illegale lectuur.

Al deze factoren tegen elkaar afwegende

kom ik voor C. Verweij tot een gevangenisstraf van 6 maanden en voor J. Verweij tot een van 2 maanden.

Ik concludeer dus, dat Uw Raad, de sententie in zoover vernietigende, die straffen zal opleggen.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe;

Gezien de aanzegging aan de requiranten vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord de requiranten omtrent hun persoon en hun persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende: (zie conclusie Proc.-Fiscaal);

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requiranten is bewezen verklaard: (zie conclusie Proc.-Fiscaal);

O. ten aanzien van het derde middel, dat als den vorm betreffende het eerst moet worden behandeld:

dat onder de bewijsmiddelen, in de bestreden sententie opgenomen, voorkomt een opgave van requiranten, ieder voor zich, doch eensluidend, voor zooveel thans van belang inhoudende, dat hij in de drukkerij van hem en zijn mede-requirant „onder meer” de in de bewezenverklaring genoemde prenten, brochures en boekwerken heeft doen drukken;

dat dit middel mitsdien feitelijkten grondslag mist;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat het aanwenden van personeel en outillage van de door requiranten geleide drukkerij tot het doen drukken van geschriften, welke propaganda inhielden ten behoeve van Duitsland en het nationaal-socialisme, valt onder het bevorderen van vijandelijke propaganda, hetgeen ingevolge art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht mede begrepen wordt onder den vijand hulp verleenen;

dat derhalve onderdeel a van het middel ongegrond is;

dat onderdeelen b, c en d van het middel alle uitgaan van de opvatting, dat een drukker tegen de telastelegging van opzettelijke hulpverlening aan den vijand in oorlogstijd beroep kan doen op het bepaalde in art. 54 Sr.;

dat de vrijheid van meeningsuiting door middel van de drukkers in art. 7 der Grondwet wordt gewaarborgd tegen voorafgaande inmenging van de eigen Nederlandsche Overheid, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet;

dat dit grondrecht verder is uitgebouwd in de artt. 53 en 54 Sr., die onderscheidenlijk ten gunste van den uitgever en van den drukker een van het gemeene recht afwijken. de regeling bevatten van hun vervolgbaarheid als deelnemers aan een door een ander gepleegd misdrijf, voor zoover zij binnen de grenzen van de normale uitoefening van hun beroep zijn gebleven;

dat deze tegemoetkomende regeling echter

wordt doorkruist door het in art. 102 Sr. neergelegde verbod om opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp te verleenen, waaronder volgens art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht mede begrepen wordt het bevorderen of verspreiden van vijandelijke propaganda;

dat bij een andere opvatting immers de vrijheid van drukpers in tijd van oorlog mede ten gunste van den vreemden vijandelijken staat zou strekken;

dat bovendien, gelijk in de bestreden sententie met juistheid wordt overwogen, ten laste van requiranten bewezen is verklaard, dat zij als mededaders het misdrijf van art. 102 Sr. i. v. m. art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht hebben gepleegd, terwijl art. 54 Sr. alleen de vervolgbaarheid van den drukker als medeplichtige op het oog heeft;

dat het eindelijk opmerking verdient, dat de artt. 418 t/m 420 Sr., regelende de strafrechtelijke aansprakelijkheid van den uitgever en den drukker, die zich niet met vrucht op de artikelen 53 en 54 Sr. kunnen beroepen, in art. 1 Besluit Buitengewoon Strafrecht niet worden genoemd, een vermelding, die in het namens requiranten verdedigde stelsel niet had mogen ontbreken;

dat uit een en ander volgt, dat onderdeelen b en c van het middel ongegrond zijn en dat onderdeel d daarvan niet in behandeling komt;

dat onderdeel e dientengevolge evenmin tot cassatie kan leiden, omdat de bewezen verklaarde handelingen van requiranten door de wet zijn gestempeld tot een zelfstandig misdrijf;

dat ten slotte ook onderdeel f faalt, omdat het, blijkens de mondelinge toelichting, berust op een verwarring tusschen naastliggend en verder strekkend oogmerk — daargelaten welke betekenis aan het woord „opzettelijk” in art. 102 Sr. moet worden gehecht;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat het Hof het beroep van den raadsman van requiranten op overmacht heeft verworpen op grond, dat weliswaar kan worden gesproken van een zekeren drang, welke door den vijand en zijn helpers op de drukkers in het algemeen werd uitgeoefend, doch ten aanzien van deze requiranten in het bijzonder niet van een zoodanigen fysieken of psychischen dwang is gebleken, dat zij niet anders hebben kunnen en mogen handelen dan zij gedaan hebben;

dat integendeel requiranten, blijkens de ter terechtzitting van het Hof aanwezige correspondentie, steeds vrijwillig hebben verzocht om opdrachten van „foute” uitgeverijen;

dat het Hof hiermede het gevoerde verweer heeft verworpen op gronden, die in hun geheel genomen de beslissing kunnen dragen en die overigens, als van feitelijkten aard, in cassatie niet kunnen worden onderzocht;

dat in het middel bovendien beroep wordt gedaan op noodweer, doch de feitelijke grondslag hiervoor ontbreekt;

O. ten aanzien van het vierde middel: dat het den Raad wenschelijk is voorgekomen bij de bepaling van de soort en de mate van straffen of maatregelen in dit geval van collaboratie rekening te houden met het bepaalde in art. 2 lid 2 van het Besluit Zuivering Bedrijfsleven, Stbl. F 160;

dat te dier plaatse wordt bepaald, dat ontzetting uit het recht een leidende functie uit te oefenen in het bedrijfsleven niet plaats vindt, indien de betrokkene (onder meer) den vijand hulp heeft verleend a) uit noodzaak of b) met het oogmerk of in de redelijke veronderstelling daardoor uiteindelijk het Nederlandsche belang te dienen;

dat de uitzondering onder a) in het strafrecht eveneens bekend is, immers zal vallen onder overmacht in den zin van art. 40 Sr., en gelijk uit het ten aanzien van het tweede middel overwogene volgt in dit geval niet aanwezig is;

dat de uitzondering onder b) als zoodanig in het strafrecht niet bestaat, maar bij de strafbepaling in aanmerking kan worden genomen, met dien verstande, dat aan het bestaan van een bloot subjectief oogmerk bij den verdachte geen betekenis toekomt en dat de veronderstelling uiteindelijk het Nederlandsche belang te dienen slechts dan als redelijk kan worden aanvaard, indien de verdachte ten tijde van het plegen van het feit mocht verwachten gewichtiger algemeene Nederlandsche belangen te zullen dienen dan die, waaraan hij door zijn hulpverlening aan den vijand afbreuk zou doen;

dat requiranten het te hunnen laste bewezen verklaarde feit in het geheel niet hebben gepleegd met het oogmerk, noch in de redelijke veronderstelling, daardoor uiteindelijk het Nederlandsche belang te dienen, omdat zij, naar het Hof in zoover terecht heeft overwogen, uitsluitend het oog gevestigd hebben gehouden op hun eigen en anderer bijzondere belangen met totale negeering van het algemeene Nederlandsche belang;

dat de in de bestreden sententie aan beide requiranten opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraffen echter niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, en de personen en de persoonlijke omstandigheden van requiranten;

dat de Raad, in aanmerking nemende zowel den aard en den omvang van de in het bedrijf van requiranten gedrukte vijandelijke propaganda en de directe en indirecte voordeelen, die requiranten door het plegen van het feit hebben genoten, als de houding van vele andere Nederlandsche drukkers, die zich sterk hebben laten beïnvloeden door angst voor het verlies van hun bedrijven en machinerieën, van oordeel is, dat aan requiranten na te melden gevangenisstraffen behooren te worden opgelegd, echter voorwaardelijk onder zoodanige bijzondere voorwaarden, dat zij belangrijk meer moeten oefenen, dan de winst, welke zij blijkens de beschikbare gegevens door het vervaardigen van propagandadrukwerk voor den vijand

hebben behaald, zulks ten gunste van werkgemers en arbeiders in de grafische bedrijven, die tijdens de bezetting door daad of houding tot het binnenlandsche verzet hebben bijgedragen, alsmede van hun gezinnen of nabestaanden;

dat de Raad bij de bepaling van deze straffen en voorwaarden in het bijzonder nog in aanmerking heeft genomen, dat eenzijdig requiranten tijdens den oorlog geen ander drukwerk ten behoeve van het verzet tegen den vijand en zijn handlangers hebben uitgevoerd dan een bevrijdingskalender, die tegen het einde van 1944 ter perse is gegaan, en dat anderzijds requirant Cornelis Verwey ruim acht maanden huisarrest en requirant Johannes Verwey ruim acht maanden bewaring heeft ondergaan;

O. ten aanzien van het door den raadsman van requiranten ter terechtzitting gedane verzoek tot invrijheidsstelling;

dat beide requiranten blijkens de stukken aanvankelijk op last van het Militair Gezag op grond van het bepaalde in art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in bewaring zijn gesteld uitsluitend uit hoofde van verdenking van het misdrijf, ter zake waarvan zij bij dit arrest onherroepelijk worden veroordeeld, welke bewaring voor wat betreft requirant Cornelis Verwey na korten tijd is veranderd in huisarrest op grond van het bepaalde in art. 15 van het aangehaalde besluit;

dat art. 39a Besluit Bijzondere Rechtspleging, daaraan toegevoegd bij het Besluit Politieke Delinquenten 1945, Stbl. F 244, alleen toepasselijk is in geval de Raad termen aanwezig acht een in bewaring gestelden requirant reeds vóór de uitspraak van het eindarrest in vrijheid te stellen;

dat de in deze zaak gegeven einduitspraak van rechtswege ten gevolge heeft, dat de bewaring, waarin requirant Johannes Verwey ter zake van verdenking van het bewezen verklaarde misdrijf is gesteld, een einde neemt, zoodra dit arrest kan worden ten uitvoer gelegd, en het verzoek tot invrijheidsstelling derhalve te zijnen aanzien is komen te vervallen;

dat het aan requirant Cornelis Verwey opgelegde huisarrest reeds ten gevolge van de opheffing van den bijzonderen staat van beleg een einde heeft genomen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de opgelegde hoofdstraffen;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Mede gezien de artt. 13 Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b en 14c Sr.;

Veroordeelt requirant Cornelis Verwey tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en requirant Johannes Verwey tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Beveelt dat deze straffen niet zullen worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Raad later anders mocht gelasten op grond dat de requirant, wien zulks aangaat, zich voor het einde van een proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of na te noemen bijzondere voorwaarde niet heeft

nageleefd;

Stelt als bijzondere voorwaarden, dat requirant Cornelis Verwey een gift van f 12000 en requirant Johannes Verwey een gift van f 3000 zal schenken aan de Stichting 1940-1945, gevestigd te Amsterdam, ten einde door haar te worden aangewend ten behoeve van werkgevers en arbeiders in de grafische bedrijven, alsmede van hun gezinnen of nabestaanden, die ingevolge haar doelstelling in aanmerking komen om door haar te worden bijgestaan, welke giften dienen te worden gedaan in vier gelijke termijnen, achtereenvolgens verschijnende drie, zes, negen en twaalf maanden na de beteekening van de kennisgeving, bedoeld in art. 14e Sr., een en ander onder gehoudenheid van requiranten om ten genoegte van den Procureur-Fiscaal bij dezen Raad van die giften te doen blijken;

Verstaat, dat dit bevel zich mede uitstrekt tot de in de bestreden sententie aan requiranten opgelegde bijkomende straf van ontzetting van het actieve en passieve kiesrecht;

Verwerpt het beroep voor het overige.

Verstaat, dat het verzoek tot invrijheidstelling van requiranten vervallen is.

No. 262.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE (Vijfde Kamer), 17 December 1945. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Bink, Ooninx, Kols. van Voorthuysen en Hoog).

Vrijwillig in dienst treden bij het NSKK. Beteekenis van het bestanddeel „vrijwillig”.

Verdachte ontslagen van rechtsvervolging op grond van overmacht, nu hem in de cel de keus gesteld is tusschen het concentratiekamp te Amersfoort en in dienst treding bij het NSKK.

(Art. 101 j°. 40 W. v. Sr.).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Cornelis Geluk, los werkman, gedetineerd in de Strafgevangenis te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks September 1943 te Rotterdam, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij het N.S.K.K., althans vrijwillig in krijgsdienst of Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de verdachte:

dat hij in September 1943 te Rotterdam, terwijl hij Nederlander was en wist dat Nederland met Duitschland in oorlog was, dienst heeft genomen bij het N.S.K.K.;

dat hij tevoren te Leerdam werkzaam was, waar hem op een goeden dag zijn persoons-

bewijs, dat hij iederen dag bij den aanvang van het werk moest afgeven, niet werd teruggegeven;

dat hem daarbij werd medegedeeld, dat hij zich voor arbeid melden moest bij een kamp te Wijk aan Zee;

dat hij dit niet gedaan heeft en ondergedoken is, omdat hij aan zag komen, dat hij, eenmaal in het kamp beland, naar Duitschland zou worden overgebracht;

dat hij daarna door de Feldgendarmerie is gearresteerd en te Rotterdam is ingesloten;

dat hij 3 of 4 weken in arrest is gebleven, zonder dat hij werd verhoord;

dat er toen een man bij hem is gekomen, die blijkbaar een propagandist was van de N.S.B. of het N.S.K.K., — een Hollander — die hem zeide, dat hij keus had tusschen opzending naar het concentratiekamp te Amersfoort of dienstneming bij een Duitsch legeronderdeel;

dat hij toen geen uitweg meer zag, en daar in zijn detentie geteekend heeft voor het N.S.K.K.;

dat hij het N.S.K.K. koos, omdat hij een slecht oog had en meende voor chauffeursdiensten wel te zullen worden afgekeurd, hetgeen echter niet geschiedde, waarna hij bij het N.S.K.K. gediend heeft als Sanitäter; de getuige Hoekman:

dat hij tijdens de bezetting van familie van verdachte vernomen had, dat verdachte dienst had genomen bij het N.S.K.K., nadat hem de keus gesteld was tusschen dienstnemen of concentratiekamp;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat het het N.S.K.K. was, waarbij verdachte heeft dienstgenomen;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. meer in het bijzonder, dat de omstandigheid dat verdachte in de cel onder bedreiging met opzending naar een concentratiekamp tot het teekenen van een dienstverband is gebracht, naar 's Hof's oordeel aan het „vrijwillig” karakter van zijn daad niet afdoet;

O. immers dat „vrijwillig” in art. 101 Sr., overtreding van welk artikel kennelijk aan verdachte wordt telastgelegd, blijkens de geschiedenis van dat artikel niets anders beteekent dan „niet dienstplichtig” en van een op verdachte rustende wettelijke verplichting tot dienstnemen niet is gebleken;

O. dat het N.S.K.K. was een op militaire leest geschoeid korps, bestemd voor den aanvoer van oorlogsbenodigdheden, dat als zoodanig deel uitmaakte van de Duitse Krijgsmacht;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Als Nederlandsche vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mo-

gendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is; strafbaar gesteld bij art. 101 Sr.;

O. dat het Hof verdachte deswege niet strafbaar oordeelt, vermits de hiervóór samengevatte ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder verdachte tot het teekenen van het dienstverband is gebracht, overmacht in den zin der Wet opleveren, zoodat hij van alle rechtsvervolging dient te worden ontslagen;

Rechtdoende:

Ontslaat verdachte van alle rechtsvervolging.

No. 263.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE (Vijfde Kamer), 3 December 1945. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Bink, Ooninx, Kols. Wilmar en Hoog).

Beteekenis van het bestanddeel „vrijwillig” in art. 101 Sr.

Vrijspraak omdat geen sprake is van „opzettelijk” in krijgsdienst treden, nu verdachte automatisch van particulieren dienst is overgegaan naar het Deutsche leger.

Ware opzet niet vereischt, dan nog zou verdachte geen schuld hebben aan de overtreding van art. 101, nu hij niet kon voorzien dat hij t.z.t. automatisch in Duitschen krijgsdienst zou overgaan.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Jonhan Hendrik Janse, winkelbediende, wonende te Rotterdam, thans gedetineerd in het interneringskamp te Hoek van Holland.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Overweegt: aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1943 te Rotterdam, althans in Nederland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen als wachtsman bij de Deutsche Weermacht, althans vrijwillig in krijgsdienst of Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden;

Verdachte heeft ter terechtzitting verklaard:

dat hij, Nederlander zijnde, zich in begin December 1942 heeft aangemeld bij het Rotterdamsche filiaal van de Firma Kötter te Amsterdam en vanaf dat tijdstip te Rotterdam wachtdiensten heeft verricht ten behoeve van de Deutsche Weermacht;

dat hij die diensten is blijven verrichten ook nadat die particuliere wachtdienst werd omgezet in een militaire en werd opgenomen in de Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtbefehlshaber in den Nieder-

landen, en hij dus kwam te staan onder de bevelen van een staf te Zeist;

dat hem van die overgang bericht werd gegeven omstreeks Augustus 1943 bij den brief van 8 Juli 1943, dien hij hier ter terechtzitting aanwezig ziet en die door de politie is gevonden tusschen andere, door hem bewaarde papieren;

dat hij in het najaar van 1943 meermalen aan den hoogsten chef te Zeist ontslag heeft gevraagd, doch hem dit steeds geweigerd is; dat hij nimmer een verbintenis heeft geteekend en hem die ook nooit is voorgelegd; dat hij ten slotte in December 1943 te Zeist een uniform heeft gekregen;

De getuige Clasina Schot, echtgenoot van J. van den Heuvel heeft ter terechtzitting verklaard:

dat zij den verdachte tijdens de Deutsche bezetting in Duitsch uniform heeft zien loopen;

Het is van algemeene bekendheid dat Nederland in Augustus 1943 met Duitschland in oorlog was en het Hof neemt aan dat verdachte dit heeft geweten daar hij ter terechtzitting blijkt gaf van normale geestelijke ontwikkeling;

De ter terechtzitting voorgelezen brief van 8 Juli 1943 — een, aan het bij haar in dienst zijnde Wachpersoneel gerichte circulaire van de Firma Kötter — houdt o.m. in de volgende zinsneden:

Aus militärischen Gründen scheidet die Organisation der Firma Westdeutscher Wach- und Schutzdienst mit dem 1.8.43 im Bereich der Niederlande aus der Bewachung aus und werden sämtliche Wachführer- und Männer mit dem gleichen Zeitpunkt in die Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden übernommen und zwar nicht als Soldat, sondern als Gefolgschaftsmitglied der Wehrmacht.

Aus diesem Grunde wird Ihnen Ihr Arbeitsverhältnis mit dem West-deutschen Wach- und Schutzdienst zum 31.7.43 gekündigt. Es steht den Wachmännern und Wachführern nicht frei, ob sie sich in die Wachabteilung des W.B.N. übernehmen lassen wollen, eine Freigabe erfolgt nur im Falle wehrmachtsärztlich festgestellter Untauglichkeit. Im Weigerungsfalle erfolgt Dienstverpflichtung. Die Dienststelle der Luftwaffe sind angewiesen die Wachmänner und Führer bei den Dienststellen zurückzubehalten und Fälle böswilligen bzw. eigenmächtigen Verlassens des Arbeitsplatzes sofort dem L.G.K. Holland zu melden. Es wird darauf hingewiesen, das jeder Wachmann- und Führer, der gegen vorstehend genannte Richtlinien verstösst, unweigerlich mit schärfster Bestrafung zu rechnen hat.

Het Hof is van oordeel dat uit het vorenstaande volgt, dat niet is komen vast te staan dat verdachte vrijwillig in of omstreeks Augustus 1943 als wachtsman bij de Deutsche Weermacht heeft dienst genomen, of in eenigen dienst zooals nader subsidiair te laste gelegd, is getreden.

Het Hof heeft zich daarbij laten leiden door de overwegingen:

dat „vrijwillige” in de telastelegging dezelfde betekenis heeft als in art. 101 Sr.;

dat uit de geschiedenis van dit artikel (Smidt II blz. 29) blijkt, dat het element vrijwillig in deze strafbepaling werd opgenomen omdat de wetgever van oordeel was dat zij die krachtens eenige hen bindende wet — hetzij een Nederlandsche, hetzij een vreemde — tot krijgsdienst verplicht waren, nist strafbaar behooren te zijn;

dat echter deze omstandigheid zich in het onderhavige geval niet voordoet, daar voorschreven circulaire wet inhoudt dat bij weigering „Dienstverplichting” volgt, maar niet is gebleken en dan ook door het Hof niet wordt aangenomen, dat voor verdachte, toen hij naar de weermacht overging, eenige wettelijke verplichting bestond om als Wachtsman bij de weermacht dienst te nemen;

dat het Hof evenwel aanneemt, dat onder het in de telastelegging gebruikte „dienstnemen” en onder het in de telastelegging en in art. 101 Sr. gebezigde „in krijgsdienst treden” moeten worden verstaan opzettelijk verrichte handelingen;

dat verdachte dergelijke opzettelijk verrichte handelingen niet kunnen worden verweten daar hij automatisch, ja misschien zelfs wel tegen zijn wil, van den particulieren wachtdienst der firma Kötter is overgegaan naar den wachtdienst van de Deutsche Weermacht;

dat verdachte dan ook moet worden vrijgesproken van het hem te laste gelede;

dat al ware het anders en al zou moeten worden aangenomen dat opzet ten deze niet vereischt is, een veroordeeling toch niet mogelijk zou zijn, omdat verdachte geen schuld heeft aan de overtreding van den norm neergelegd in art. 101 Sr., daar hij, toen hij in dienst trad van den particulieren bewakingsdienst der firma Kötter — hoe laakbaar dat ook was — niettemin niet heeft kunnen bevredenen dat hij na verloop van tijd automatisch zou worden opgenomen in de „Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden”, welke afdeling onder militaire leiding werd ingezet voor de bewaking van militaire complexen en het verrichten van arbeid bij Weermachtseenheden en Weermachtbureaux, onder de Deutsche militaire strafwet stonden en onderworpen was aan het disciplinaire strafreglement der Weermacht en als zoodanig krijgsdienst verrichtte in de Deutsche weermacht;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bezwezen hetgeen verdachte bij dagvaarding primair of subsidiair is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij.

No. 264.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTS-
SPRAAK AMSTERDAM, 30 April 1946.
(Mr. Boll).

Bij vonnis in kort geding gerequestreerde veroordeeld tot ontruiming van winkel en woning op een termijn van 14 dagen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Esther Blom (gemachtigde Mr. A. B. Gomperts) gericht tegen B. G. Tax en N.V. Kuypers Bouwmaatschappij;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 16 en 23 April 1946;

O. dat het verzoekschrift zakelijk hiertoe strekt, dat bij voorloopige voorziening, wij, a. verstaan dat ten aanzien van het winkelhuis Amsterdam, Linnaeusstraat 74, verzoekster als huurster zij te beschouwen in plaats van gerequesteerde Tax, en dat beide gerequesteerden zulks moeten gehengen en gedoogen;

b. gerequesteerde Tax veroordeelen om uiterlijk 30 April 1946 het perceel te ontruimen en ter beschikking van verzoekster te stellen, een en ander met bepaling van een dwangsom en machtiging tot tenuitvoerlegging met behulp van de sterke macht;

O. dat vooraansnog voldoende aannemelijk is gemaakt:

a. dat verzoeksters broer gedurende vele jaren voormeld perceel in huur heeft gehad en daarin een winkelzaak in sigaren en aanverwante artikelen heeft gedreven;

b. dat verzoekster in 1939 die handelszaak van haar broer heeft overgenomen en voormeld perceel van gerequesteerde Kuypers Bouwmaatschappij heeft gehuurd, welke huur is aangegaan aanvankelijk voor drie jaren en daarna stilzwijgend is verlengd;

c. dat die huur nog doorliep en zij in dat perceel nog die winkelzaak dreef, toen zij in den zomer van 1943 als jodin moest onderduiken;

d. dat met ingang van 1 September 1943 gerequesteerde Tax van Kuypers Bouwmaatschappij het perceel heeft gehuurd aanvankelijk voor een jaar en 8 maanden, welke huur daarna verlengd is en door de verhuurster is opgezegd tegen 1 Mei 1946;

e. dat sinds 1 September 1943 vanwege gerequesteerde Tax in dat perceel een winkelzaak in sigaren en aanverwante artikelen wordt gedreven;

O. dat eveneens voldoende aannemelijk is gemaakt dat gerequesteerde Tax bij het huren van het perceel wist dat voordien daarin een joodsche winkelzaak in sigaren gedreven was;

O. dat wij aannemelijk achten dat in de door verzoekster aan te spannen hoofdzaak haar rechtsherstel zal worden verleend;

O. dat tegen de thans ingestelde vordering Kuypers Bouwmaatschappij zich niet

heeft verzet, en wij deze zaak spoedeischend achten daar verzoekster groot belang er bij heeft om ten spoedigste haar bedrijf in dat perceel te hervatten;

O. dat dat perceel ook een woning bevat en het gezin van gerequesteerde Tax die zal hebben te verlaten, doch Wij bij Onze beslissing in aanmerking nemen dat ten deze de belangen van verzoekster zwaarder wegen dan die van gerequesteerde Tax en zijn gezin;

O. dat wij een voorloopige voorziening als hieronder te formuleeren voldoende achten, waarbij wij verwachten dat verzoekster de hoofdzaak bij den Raad voor het Rechtsherstel zal hebben ingediend binnen veertien dagen na heden;

Rechtdoende:

Bevelen bij voorraad gerequesteerde Tax om binnen veertien dagen na beteekening van dit vonnis het door hem gehuurde perceel Amsterdam Linnaeusstraat 74 te ontruimen met al wie en wat van hem daarin aanwezig is en ter beschikking te stellen van verzoekster;

Machtigt verzoekster om zoo noodig de ontruiming te bewerkstelligen met behulp van de sterke macht;

Bepaalt dat gedurende den tijd dat verzoekster over het perceel kan beschikken, zij het behoorlijk gebruike en aan Kuypers Bouwmaatschappij betale de huurtermijnen die anders ten laste van gerequesteerde Tax zouden vervallen;

Verklaart deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Ontzegt het meer gevorderde;

Veroordeelt gerequesteerde Tax in de kosten van het geding tot heden begroot aan de zijde van verzoekster op f 30 en aan die van Kuypers Bouwmaatschappij op nihil.

No. 265.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 6 Mei 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Verzoek tot ontruiming van een woonhuis toegewezen.

Gerequesteerde mag niet profiteeren van een anti-Joodsche maatregel, van welken verzoekster slachtoffer werd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request en het antwoord van gerequesteerde;
Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

O. dat ten processe vaststaat;
dat requestrante eigenares is van het ten requeste bedoelde pand;
dat requestrante tijdens de bezetting als Jodin door de Duitschers is weggevoerd;

dat gerequesteerde het pand op 1 Dec. 1944 heeft betrokken en dit nog bewoont;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het verweer van gerequesteerde er op neer komt, dat het pand door het Evacuatiebureau te Wassenaar aan haar is toegewezen;

dat dit verweer de gerequesteerde echter niet kan baten;

dat immers, indien dit wèl het geval zoude zijn, de gerequesteerde zoude profiteeren van een anti-Joodschen maatregel, van welken requestrante slachtoffer werd;

dat het Besluit herstel rechtsverkeer gelegenheid geeft tegen onrecht als dat, aan requestrante begaan, op te komen;

dat het beoogd van gerequesteerde, dat Wij onbevoegd zijn en requestrante in haar request niet kan worden ontvangen, dan ook faalt;

Rechtdoende:

Bevelen gerequesteerde het pand Konijnenlaan 38 te Wassenaar vóór 15 Juli 1946 met alle personen en goederen, welke zich op of in dat pand van harentwege mochten bevinden, te ontruimen, te verlaten en met overgave der sleutels en achterlating van hetgeen requestrante toebehoort, ter vrije en algeheele beschikking van requestrante te stellen, op verbeurte van eene som van tien gulden voor iederen dag, dat zij, gerequesteerde, met de uitvoering van genoemd bevel in gebreke mocht blijven;

Machtigen requestrante om zoo noodig de bevelen ontruiming met behulp van den sterken arm te doen bewerkstelligen;

Verklaren deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Ontzeggen het meer of anders verzochte;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten, tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante, begroot op vijftig gulden.

No. 266.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 April 1946. (Mr. Verdam).

President in kort geding verklaart zich onbevoegd, omdat een deel der vorderingen de hoofdzaak betreffen en overigens de zaak niet spoedeischend is, bij afwezigheid van hen, die de handelszaak „Delicia” vroeger hebben gedreven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift van Mr. W. L. Spijker in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Leopold Pollack, Robert Pollack, Walter Pollack en Mevr. Pollack-Reinhaus, gericht tegen T. Tjomsma en J. Sjouwerman;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 23 April 1946;

O. dat het verzoekschrift zakelijk hiertoe strekt dat bij wijze van voorloopige voorziening wij bepalen dat,

a. gerequesteerde Tjomsma het winkelhuis met belétage, Beethovenstraat 55, Amsterdam ontruime en ter beschikking stelle van verzoeker;

b. dat gerequesteerde zich onthoude van het gebruik van den firmanaam Delicia en de desbetreffende inschrijving in het Handelsregister worde doorgedaald;

c. dat verzoeker moge publiceeren bij uitsluiting van ieder ander gerechtigd te zijn het banketbakkersbedrijf in voormeld perceel te hervatten en voort te zetten;

d. dat gerequesteerde Sjouwerman moet gehengen en gedoogen dat verzoeker voormeld bedrijf in dat perceel hervat en voortzet onder dezelfde conditiën als voorheen;

O. dat verschillende van die vorderingen niet een voorloopige voorziening behelzen doch de hoofdzaak betreffen, zoodat wij te dien aanzien onbevoegd zijn, terwijl wij ook voor het overige ons onbevoegd achten, daar deze zaak niet spoedeischend is waarbij wij in aanmerking nemen dat het hier betreft een vroeger door de heeren Leopold, Walter en Robert Pollack uitgeoefend bedrijf, dat deze personen alle drie afwezig zijn, dat omtrent hun bestaan niets bekend is, dat bij toewijzing van de vordering het bedrijf niet zou worden uitgeoefend door een dezer drie personen of hun nabestaanden, doch door iemand dien de verzoeker in zijn kwaliteit van beheerder daartoe zou aanstellen en niet is in te zien waarom deze zaak geen uitstel kan leiden tot omtrent de hoofdzaak beslist is;

Rechtdoende:

Verklaren ons onbevoegd van de vordering kennis te nemen;

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van ieder der gerequesteerden tot heden begroot op f 15.

No. 267.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer, 14 Februari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, van Regteren Altena, Kapt. t. Z. b.d. van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. van der Woude).

Gedeeltelijk vrijspraak en overigens de dagvaarding nietig verklaard, daar de plaatsaanduiding „elders” niet voldoet aan art. 261 Sv.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus Hendrikus Mitendorff, verzekeringsagent wonende te Utrecht, eerder geïnterneerd in het kamp te Nieuwersluis, thans in de Strafgewangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van den 31 Januari 1946;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks Juli 1941 te Utrecht, althans elders, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsdienst, althans publieken dienst, is getreden bij het N.S.K.K.

O. dat ter terechtzitting de telastelegging is gewijzigd in dier voege dat achter „1941” is ingevoegd „althans in 1942”;

O. dat het onderzoek ter terechtzitting niet het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd dat verdachte te Utrecht in dienst is getreden bij het N.S.K.K.;

O. dat in de dagvaarding subsidiair als plaatsaanduiding staat vermeld „elders”;

O. dat zulks niet is te beschouwen als een voldoende feitelijke omschrijving waar ter plaatse het feit zou zijn gepleegd daar toch elke bepaaldheid aan deze aanduiding ontbreekt dat dan ook verdachte zich tegen deze telastelegging niet behoorlijk heeft kunnen verdedigen;

dat derhalve de dagvaarding wat betreft de vermelding van de plaats waar het feit zou zijn gepleegd niet voldoet aan het vereishte van art. 261 Sv.;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bezeugen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd, te Utrecht heeft begaan;

Spreekt hem daarvan vrij.

Verklaart voor het overige de dagvaarding nietig.

No. 268.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 14 Mei 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Verkoop van kast en toonbank van verzoeker nietig verklaard, en verzoeker hersteld in zijn rechten.

Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van f 700 schadevergoeding, daar de goederen onvindbaar zijn.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 1 Januari 1946, waarbij Salomon Levie, manufacturer, wonende te Dieren, gemeente Rheden, adv. Mr. Z. Heymens Visser, te Arnhem, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij in het kort stellende, dat zijn

zaak in manufacturen tengevolge van den door de Deutsche bezetting tegen Joden genomen maatregelen geliquideerd is en daarbij onder meer een tot die zaak behorende overhemdenkast ter waarde van f 450 en een glazen toonbank met vitrine ter waarde van f 400 benevens alle markiezen ter waarde van f 1200 zijn gekocht en ontvangen door L. H. van Zutphen, wonende te Apeldoorn, die heeft geweten, althans had behooren te weten dat het bezit dezer goederen voor verzoeker was verloren gegaan door maatregelen van den bezetter, ten aanzien waarvan bij K. B. is bepaald, dat zij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest; op deze gronden vordert verzoeker dat de Raad de rechtsbetrekking, door L. H. van Zutphen met betrekking tot deze goederen tot stand gekomen en de rechtshandelingen die deze betrekking hebben veroorzaakt, nietig zal verklaren en verzoekers eigendomsrecht op die goederen zal doen herleven, met terug-gave dier goederen aan verzoeker, subsidiair van Zutphen voornoemd te veroordeelen om aan verzoeker als schadevergoeding te betalen f 2100 met 5% rente vanaf heden tot aan de voldoening, met zijn veroordeeling in de kosten van het geding;

O. dat de verweerder zakelijk heeft geantwoord dat hij van een zekeren R. van Wijk te Apeldoorn een overhemdenkast en een glazen toonbank heeft gekocht en ontvangen, welke goederen geen hoogere waarde hadden dan respectievelijk f 400 en f 150; dat hij als handelaar in tweedehands goederen deze gekochte voorwerpen weer heeft doorverkocht, dat hij geen markiezen heeft gekocht of ontvangen;

O. dat de verweerder bij de mondelinge behandeling voor den Raad nader heeft verklaard, dat hij de overhemdenkast en vitrine tezamen heeft gekocht voor f 600 en met een kleine winst heeft verkocht; dat van Wijk hem had medegedeeld dat de goederen te Dieren stonden en hij deze aldaar uit een bijna leegen winkel heeft gehaald, waarin geen bewoner of eigenaar meer aanwezig was; dat van Wijk hem niet gezegd heeft, wie eigenaar der goederen was en hij daarnaar ook niet gevraagd heeft;

O. dat Roel van der Wijk, aannemer, wonende te Apeldoorn als getuige heeft verklaard dat een zekere Groeneveld hem had gevraagd of hij geen koper wist voor een overhemdenkast en glazen vitrine, waarna hij hierover gesproken heeft met van Zutphen; dat hij de goederen niet kende en aan van Zutphen een oppervlakkige beschrijving heeft gegeven zooals hij van Groeneveld had gehoord; dat van Zutphen de goederen ongezien heeft gekocht en hem niet heeft gevraagd, wie de eigenaar was; dat hij er bij is geweest dat van Zutphen deze goederen uit een bijna leegen winkel te Dieren weghaalde; dat in dien winkel niemand aanwezig was; dat aan van Zutphen geen markiezen zijn verkocht of overgedragen; dat de koopprijs is afgedragen aan Groeneveld;

O. dat de voorwaarden, in de artt. 23 en

25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) voor nietigverklaring van bovenomschreven overdracht en herleving van de rechten van verzoeker gesteld vervuld zijn, zoodat verzoeker kan hersteld worden in den eigendom van de overhemdenkast en glazen vitrine; dat toch ingrijpen in deze redelijk is, daar van Zutphen had kunnen begrijpen dat dit Jodengoederen waren; dat deze goederen echter onvindbaar zijn, zoodat verzoeker, die de waarde hiervan niet heeft ontvangen, recht heeft op schadevergoeding;

O. dat de Raad, rekening houdende met den prijs waarvoor van Zutphen deze goederen gekocht heeft en in aanmerking nemende, dat de goederen steeds meer waard zijn dan een tweedehands koopman daarvoor geeft, de schade begroot op f 700, welk bedrag van Zutphen aan verzoeker zal moeten vergoeden;

Op voorschreven gronden;

Verklaart nietig de bovenomschreven overdracht van de overhemdenkast en glazen vitrine aan L. van Zutphen, koopman te Apeldoorn en de daaruit voor dezen tot de goederen ontstane rechtsbetrekking;

Herstelt verzoeker in de door hem met betrekking tot die goederen verloren rechten;

Veroordeelt van Zutphen voornoemd om aan verzoeker als schadevergoeding te betalen een bedrag van f 700 met 5% rente 's jaars van dit bedrag vanaf 1 Januari 1946 tot aan de voldoening;

Ontzegt het meer gevorderde;

Veroordeelt van Zutphen in de proceskosten van dit geding aan zijde van verzoeker begroot op f 75.

No. 269.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Mei 1946. (Mr. Duyfjes).

Gerequesteerde veroordeeld om de fabriek aan verzoeker terug te geven.

Partijen in de gelegenheid gesteld de verdere gevolgen in der minne te regelen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van Henri Blitz te Rotterdam van 11 Augustus 1945, advocaat en procureur Mr. S. Ivens, waarin op de daarin nader aangegeven gronden wordt verzocht te verklaren voor recht, dat nietig is de rechtsbetrekking van gerequesteerde Bernaerts als eigenaar van de ten requeste vermelde fabriek ten opzichte van die fabriek; dat nietig zijn de rechtshandelingen welke tot deze rechtsbetrekking hebben geleid, vastgelegd in de acten van 25 November 1940 en 31 October 1941; en te doen herleven de rechtsbetrekking van verzoeker als eigenaar van de litigieuze fabriek ten op-

zichte van die fabriek met bepaling van alle gevolgen van dien en toekenning van schadevergoeding;

Gezien de daarbij overgelegde, even aangehaalde acten;

Mede gelezen het antwoord van Matthias Peter Stokbroeks, wonende te Weert, adv. en proc. Mr. L. H. M. Nijst., te Eindhoven, van 28 September 1945, zijnde Stokbroeks voornoemd, benoemd tot beheerder over het vermogen van gerequesteerde Bernaerts, waarbij onder ontkenning in hoofdzaak van het gestelde wordt geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring althans ontzegging van den eisch;

Gehoord partijen in hunne mondelinge toelichting der zaak;

Gelet op de van beide zijden voorgebrachte, onder eede afgelegde getuigenverklaringen;

Gezien de door partijen in den loop van het geding en bij pleidooi overgelegde stukken en de pleitnota's van hunne rechtgeleerde raadslieden;

Ten aanzien der feiten:

O. dat daarvoor in hoofdzaak verwezen kan worden naar den inhoud van vorenaangehaalde stukken en verklaringen, waaraan nog is toe te voegen, dat gerequesteerde Bernaerts desgevraagd heeft medegedeeld, dat hij nog steeds is aangehouden zij het niet meer te Vught, zooals in het verzoekschrift wordt gesteld; dat die aanhouding is geschied wegens een economisch vergrijp, dat hem ten laste gelegd wordt, niet, zooals men misschien zou kunnen veronderstellen, omdat hij lid zou zijn geweest van de N.S.B., ook niet uit hoofde van Duitschgezindheid;

dat verzoeker een specificatie van de door hem geleden schade heeft ingediend en daarmee zijn verzoek om een veroordeeling tot het toewijzen van schade nader op te maken bij staat heeft teruggenomen;

dat partijen ten slotte verzocht hebben, dat de raad zich eerst over de hoofdzaak zou uitspreken, waarna de gevolgen nader onder de oogen zouden kunnen worden gezien;

dat het geheele onderzoek en ten laatste de pleidooien dan ook alleen over die hoofdzaak hebben geloopt, waarop partijen een beslissing ten aanzien daarvan hebben verzocht;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoeker gesteld heeft, dat hij met het oog op toen reeds genomen en nog te verwachten anti-joodsche maatregelen van den Duitschen bezetter op 25 November 1940 een overeenkomst met gerequesteerde Bernaerts heeft aangegaan, waarbij hij zijn fabriek, de firma Jos. Blitz Dzn., Graveer- en Stempelfabriek, gevestigd te Rotterdam aan de Valkstraat 12 en 's-Gravenweg 337, onder bezwarenden titel aan dezen heeft overgedragen, welks overeenkomst op schrift is gebracht en in afschrift ten processe overgelegd; dat de bedoeling van dit contract echter was, dat gerequesteerde requestants fabriek slechts gedurende den bezettingstijd voor hem zou beheeren

en behouden en na beëindiging van den bezettingstijd wederom aan hem in eigendom terug overdragen;

dat verzoeker zich derhalve bij zijn verzoek niet op het standpunt heeft gesteld, dat tusschen partijen enkel een schijnovereenkomst is tot stand gekomen, maar duidelijk gesteld heeft, dat de fabriek krachtens de aangegane overeenkomst in eigendom is overgedragen, waarbij partijen stilzwijgend waren overeengekomen, dat zij te zijner tijd weder in eigendom zou worden terug overgedragen;

dat derhalve de vraag, of het aangegane contract slechts een schijncontract was, die bij de mondelinge behandeling en bij het getuigenverhoor een hoofdrol speelt, niet in dien zin is te verstaan, of partijen reëel bedoelden te verkoopen en te koopen, maar of de ware bedoeling geweest is, dat dit reëel aangegane contract te zijner tijd onder bepaalde omstandigheden, weder ongedaan zou worden gemaakt, welke ware bedoeling vanzelf insloot, dat gerequesteerde Bernaerts, hoewel eigenaar geworden, bij zijn gestie met die eventuele terugoverdracht rekening zou moeten houden;

dat verzoeker dan ook gesteld heeft, dat het contract is opgemaakt onder de bedreiging van dwang tijdens den bezetter, zoodat de Raad voor het Rechtsherstel krachtens de artt. 23 c.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer bevoegd is van het verzoek kennis te nemen, terwijl de bezwaren die de raadsman der tegenpartij daartegen bij pleidooi heeft opgeworpen, niet opgaan;

O. dat verzoeker verder gesteld heeft, dat de fabriek op de basis van opgemeld contract aan de Wirtschapspruifstelle is opgegeven, ingevolge de verordening van den bezetter 189/1940, doch deze daarmede geen genoegen wilde nemen en z.g. arisering slechts op andere, voor verzoeker nog onvoordeeliger wijze wilde goedkeuren, waarop partijen een nadere overeenkomst hebben aangegaan op 11 October 1941, waarvan eveneens een afschrift in het geding is gebracht, veel onvoordeeliger voor verzoeker en die door den bezetter is geaccepteerd;

O. dat de gerequesteerde partij heeft erkend, dat deze tweede overeenkomst onder dwang van den bezetter is tot stand gekomen, dat het nooit hare bedoeling is geweest, requestant daaraan te houden, zoodat op dit punt de eisch voor toewijzing vatbaar is, maar heeft betwist, dat hetzelfde zou gelden voor de eerste overeenkomst;

dat zij daaromtrent heeft gesteld, dat de verkoop van het bedrijf van verzoeker een geheel normale transactie was, welke ook in vredestand zou zijn tot stand gekomen; dat Bernaerts en verzoeker Blitz reeds jarenlang zaken met elkander deden; Blitz geen opvolger in zijn zaak had, terwijl Bernaerts een bedrijf voor zijn zoon zocht; dat partijen dan ook reeds voor den oorlog in onderhandeling waren over overname van het bedrijf en deze onderhandelingen ten slotte hebben gevoerd tot de volkomen normale overeenkomst van

25 November 1940, door Blitz zonder eenigen dwang of onbehoorlijke beïnvloeding gesloten;

O. dat, gelet op de dagtekening der overeenkomst, ruim een maand, nadat op 22 October 1940 de verordening van den bezetter 189/1940 betreffende het aangeven van Joodsche ondernemingen was afgekomen, de voorstelling van zaken door verzoeker gegeven op het eerste gezicht aannemelijk is; dat het immers weinig waarschijnlijk is, dat een Jood, die op dat tijdstip zijn onderneming van de hand deed, daarbij niet onder onbehoorlijken invloed van den vijand zou hebben gestaan en gehandeld en alleszins verklaarbaar, dat verzoeker aan den drang der omstandigheden heeft toegegeven om met de hulp van Bernaerts, dien hij als een goede relatie kende, van zijn zaak te redden, wat er voor hem van te redden viel;

dat het uiteraard niet onmogelijk is, dat niettemin de overeenkomst zonder eenigen dwang gesloten is, maar dat de partij Bernaerts in gebreke is gebleven eenig bewijs aan te voeren voor hare bewering, dat de onderhandelingen over de overname reeds van vóór den oorlog dateerden; dat dit essentiele punt door geen der gehoorde getuigen uit eigen wetenschap is bevestigd en het onderzoek ook geen enkele aanwijzing in die richting heeft opgeleverd; dat bij gebreke daarvan moet worden aangenomen, dat die onderhandelingen eerst na de bezetting zijn begonnen en alzoo voor de Joodsche partij onder den drang der bijzondere omstandigheden en den onbehoorlijken invloed vanwege den vijand, waarop de artt. 23 en 25 van het Besluit herstel Rechtsverkeer doelen;

O. dat hierbij van betrekkelijk ondergeschikt belang is of de tot stand gekomen overeenkomst, objectief gezien, van commercieel standpunt voor beide partijen aannemelijk was, aangezien het ook in den gedachtengang van verzoeker voor dezen van belang bleef een contract, waaraan hij tenminste gedurende den oorlog gebonden zou blijven, zoo voordeelig mogelijk af te sluiten;

dat het overigens niet waarschijnlijk voorkomt, dat verzoeker, afgezien van de bijzondere oorlogsomstandigheden en den dwang, waaronder hij als Jood stond, zijn welvarend bedrijf zou hebben van de hand gedaan voor een contrapraestatie die in hoofdzaak bestond in een winstaandeel, dat hem in de voor hem als Jood zeer onzekere toekomst een eveneens onzekere voordeel zou kunnen opbrengen, terwijl de daarnaast bedongen kooprijns in jaarlijksche termijnen van f 1000 zou kunnen worden betaald, waardoor de algeheele voldoening ook weder verschoven werd in de voor verzoeker uiterst onzekere toekomst;

dat dit een en ander van de zijde van Bernaerts verklaard wordt door het feit, dat hij niet over voldoende liquide middelen beschikte, maar dat juist deze omstandigheid hem voor Blitz als koper onaannemelijk zou hebben gemaakt afgezien van de bijzondere

oorlogsomstandigheden en de dwangpositie, waarin deze zich bevond;

O. dat het hier bovendien een bedrijf gold, dat reeds sinds 1862 te Rotterdam was gevestigd, waarin verzoeker zelf 25 jaar had gearbeid, waaraan hij als vakman zijn beste krachten gegeven had, dat hij als zijn levenswerk beschouwde en waarvan hij, blijkens zijn uitlatingen ter terechtzitting, naar aanleiding van de door den rechter geopperde mogelijkheid eener schikking ook thans in geen geval vrijwillig geheel of gedeeltelijk afstand zou willen doen;

dat dit alles er mede op wijst, dat verzoeker zonder de bijzondere oorlogsomstandigheden en den daarmede verbonden onbehoorlijken invloed van den bezetter, het bewuste contract niet zou hebben afgesloten en zich zeker niet zou hebben neergelegd bij een bepaling als die van art. 9, waarin den koper de verplaatsing van het bedrijf binnen Nederland wordt vrijgelaten, een bepaling, waaruit overigens ook volgt, dat de koper het noodig achtte een vrijheid te bedingen, die in een contract, waarbij de vorige eigenaar definitief van alle rechten afzag, als vanzelfsprekend misplaatst ware;

O. dat de afgelegde getuigenverklaringen in hoofdzaak betrekking hebben gehad op de vraag of alsdan niet een schijnovereenkomst was gesloten, — een vraag, die blijkens het bovenoverwogene niet ter zake is — waarbij nog komt, dat verzoeker zelf zeer nadrukkelijk heeft erkend, dat hij bij al de gevoerde voor- en onderhandelingen en besprekingen de houding heeft aangenomen van iemand, die onvoorwaardelijk zijn bedrijf van de hand zette, omdat naar zijn eigen uitlating destijds voor een Jood „alles gevaarlijk” was; dat hij zijn ware bedoeling dan ook wel onder vier oogen aan gemaakte Bernaerts heeft kenbaar gemaakt, doch in het bijzijn van vreemden bij de tot standkoming van het contract daarvan niet heeft doen blijken;

O. dat voorts uit die getuigenverklaringen nog gebleken is, dat verzoeker voor het tot de onderhandelingen met Bernaerts kwam tot tweemaal toe getracht heeft zijn zaak aan een ander op dezelfde voorwaarde van terugontvangst na den oorlog van de hand te doen, hetgeen de eerste maal is afgestuit op het bezwaar, dat de koper alleen wilde koopen „voor goed” en de tweede maal hierop, dat de koper niet over voldoende contanten beschikte om de transactie voor den bezetter aannemelijk te maken;

O. dat dit met de voorstelling van Bernaerts, als zou het hier een overeenkomst betreffen, waartoe reeds voor de bezetting onderhandelingen waren aangeknoopt en die ook in vredetijd zou zijn tot stand gekomen, bezwaarlijk te rijmen is;

O. dat op deze gronden de voor dit geschil beslissende vraag, of ook de eerste koopovereenkomst is tot stand gekomen onder den drang der bijzondere oorlogsomstandigheden der toenmaals reeds genomen en der verder te voorziene anti-joodsche maatregelen, alzoo onder onbehoorlijken in-

vloed vanwege den vijand, naar 's rechters oordeel bevestigend moet worden beantwoord, zoodat overeenkomstig art. 25 van het Besluit herstel Rechtsverkeer redelijkerwijs moet worden ingegrepen op de wijze als bedoeld in art. 23, terwijl als niet terzake in het midden kan blijven of er buiten het contract om al dan niet afspraken omtrent terugoverdracht van den eigendom waren gemaakt;

O. dat tusschen partijen ter 's Raads zitting is overeengekomen, dat eerst deze hoofdvraag zou worden beslist, waarna de kwestie van de gevolgen daarvan en van eventuele schadevergoeding nader zou worden bezien;

O. dat de rechter van oordeel is, dat in dit geval waar de eigenlijk belanghebbende Bernaerts onder beheer is gesteld, de beheerder, die gemeend heeft zich uit eigen overtuiging bij diens voorstelling van zaken te moeten aansluiten, ongetwijfeld zich zal neerleggen bij de gevallen beslissing en nu eenmaal vaststaat, dat het bedrijf tot verzoeker moet terugkeeren, zijn volle medewerking zal verleen om de wijze waarop en de gevolgen daarvan in redelijkheid tusschen de belanghebbenden te schikken, waartoe verzoeker zich zijnerzijds ter 's Raads zitting reeds uitdrukkelijk bereid heeft verklaard, mits hij zijn bedrijf maar terugkreeg;

dat het daarom gewenscht voorkomt de regeling van de gevolgen der genomen beslissing voorloopig aan partijen over te laten met dien verstande, dat een termijn wordt vastgesteld, waarbinnen de meest gereede partij zich tot deze Kamer zal kunnen wenden, indien die gevolgen niet in der minne kunnen worden geregeld;

Rechtdoende:

Verklaart voor recht, dat nietig is de rechtsbetrekking van den gerequesteerde Bernaerts, als eigenaar van de fabriek in geschil ten opzichte van die fabriek;

Verklaart nietig de tusschen Blitz en Bernaerts aangegane rechtshandelingen, welke tot deze rechtsbetrekking hebben geleid en welke zijn vastgelegd in de acte van 25 November 1940 en 31 October 1941;

Doet herleven de rechtsbetrekking van requestrant Blitz als eigenaar van de ligtitieuze fabriek ten opzichte van die fabriek;

Veroordeelt de gerequesteerde partij hem die fabriek terug te geven;

Stelt partijen in de gelegenheid om ten aanzien van de gevolgen dezer beslissing tot een schikking te komen met dien verstande, dat het de meest gereede partij vrijstaat om bij gebleken onmogelijkheid van een minnelijke regeling zich wederom tot deze Kamer te wenden, mits dit geschiedt vóór 1 Juli 1946, bij gebreke waarvan zal worden aangenomen, dat de zaak verder geschikt en daarmede geheel afgedaan is;

Veroordeelt de gerequesteerde partij in de tot dusver gevallen kosten, tot heden begroot op f 200.

No. 270.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 April 1946.
(Mrs. Verdum, Jhr. van der Does de Willebois en Tabingh Suermondt).

Vonnis in kort geding van gedelegeerde, afdeling onroerende goederen, bevestigd.

Belang voor de wederopbouw bij handhaving van appellaante's timmerfabriek niet voldoende groot geacht tegenover de rechten van geïntimeerde op rechtsherstel.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 113d en 150c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien de stukken:

Ten aanzien van de feiten:

O. dat de N.V. Bouw- en Handelmaatschappij „Paciolo” te Amsterdam bij verzoekschrift, dat op 21 Maart 1946 ter griffie dezer Kamer is ingekomen, in hooger beroep is gekomen van een beslissing van den Gedelegeerde voor Amsterdam van dezen Raad, Afdeling Onroerende Goederen, dd. 13 Maart 1946, in kort geding tusschen Joseph de Leeuw, wonende te Laren (N.H.) en Mr. Tom Schadd, wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Maurits Cohen en Victor Breemer, eenerzijds en verzoekster anderzijds gegeven;

O. dat appellante tegen voormelde beslissing vijf grieven heeft aangevoerd;

O. dat J. de Leeuw en Mr. Schadd voornoemd een schriftelijk antwoord op voormeld verzoekschrift hebben ingediend;

O. dat ter terechtzitting van den Raad van 9 April 1946 te dezer zake zijn verschenen en gehoord: Herman Stap, directeur van appellante, Abraham van Es, employé van appellante, verklarend tevens op te treden namens zijn echtgenoot Ida van Es-Schulz Mr. H. Boekel, gemachtigde van appellante, J. de Leeuw voornoemd en Mr. H. Korthals Altes, gemachtigde van geïntimeerden;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de eerste grief luidt, dat de Gedelegeerde ten onrechte ervan is uitgegaan, dat het door thans geïntimeerden gedaan verzoek tot definitief rechtsherstel er toe zal leiden, dat geïntimeerden zullen worden hersteld niet alleen in hun eigendomsrechten, doch ook in het feitelijk gebruiksrecht van de fabrieksruimte;

O. dat de rechten, die naar de stellingen van geïntimeerden, J. de Leeuw, M. Cohen en V. Breemer op 10 Mei 1940 hadden ten aanzien van perceel Schaafstraat 24 te Amsterdam, door appellante niet betwist worden, dat J. de Leeuw voldoende aannemelijk heeft gemaakt, dat hij ernstig voornemens is en ook in staat is thans in dat perceel wederom te vestigen het voorheen door hem met Cohen en Breemer daarin uitgeoefende bedrijf Biscuit-, Koek- en Banketfabriek „De Onderneming”; dat toch vaststaat, dat met dit bedrijf reeds weer een

begin is gemaakt en dat de Leeuw zijn artikelen laat bakken in de Koekfabriek „Victoria” te Dordrecht, welke echter niet lang meer kan voortgaan met het bewijzen van dezen dienst;

dat het bezwaar van appellante, dat er thans voor haar bedrijf geen andere ruimte kan gevonden worden, evenzeer voor geïntimeerden geldt; dat onder deze omstandigheden de rechten van geïntimeerden behoren voor te gaan, daar zij hun rechten hebben verloren op grond van verordeningen van de bezettende macht, die geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, terwijl de Raad met den Gedelegeerde van oordeel is, dat mevrouw van Es-Schulz ten tijde van den aankoop van het perceel, had kunnen en moeten onderzoeken en te weten komen welk bedrijf in het pand op 10 Mei 1940 werd uitgeoefend en onder welke omstandigheden en waarom dit bedrijf uit het pand verdwenen was;

dat ditzelfde geldt voor de N.V. „Paciolo” toen zij haar bedrijf in dat pand vestigde en dit liet herstellen en verbouwen;

dat appellante er ook niet in geslaagd is aannemelijk te maken, dat haar bedrijf van bijzonder groot belang is voor den wederopbouw en wel in die mate, dat bovenschreven belangen van geïntimeerden om de fabriek te kunnen gebruiken daarvoor zouden moeten wijken;

dat de Gedelegeerde het dan ook terecht waarschijnlijk heeft geacht, dat geïntimeerden niet alleen in hun eigendomsrechten, doch ook in hun gebruiksrechten van de fabrieksruimte zullen worden hersteld, zoodat de eerste grief behoort te worden verworpen;

O. dat de tweede grief luidt: ten onrechte heeft de Gedelegeerde aangenomen, dat het belang van het door appellante uitgeoefende bedrijf voor den wederopbouw niet van dien aard is, dat de belangen van geïntimeerden daarvoor zouden moeten wijken en dat geïntimeerden voldoende aannemelijk hebben gemaakt, dat zij groot belang bij een onmiddellijke voorziening bij voorraad hebben;

O. dat het eerste gedeelte van deze grief reeds is weerlegd in de overwegingen ten aanzien van de eerste grief;

O. dat ook de Raad het groote belang van geïntimeerden bij een onmiddellijke voorziening bij voorraad aangetoond acht, nu vaststaat, dat nog belangrijke verbouwingen moeten geschieden voordat het perceel weer geschikt is voor het bedrijf van geïntimeerden, en het niet zeker is, dat de behandeling van het verzoek tot definitief rechtsherstel spoedig zal kunnen geschieden;

O. dat dus ook de tweede grief behoort te worden verworpen;

O. dat de derde grief luidt: ten onrechte heeft de Gedelegeerde uit het oog verloren, dat het bedrijf van appellante door de genomen beslissing ten doode is gedoemd;

O. dat de Raad deze overtuiging niet heeft gekregen, al neemt hij aan, dat ap-

pellante voor zeer groote moeilijkheden zal komen te staan ten gevolge van die beslissing;

dat dus ook de derde grief moet worden verworpen;

O. dat de vierde grief luidt: ten onrechte heeft de Gedelegeerde in zijn beslissing geen aandacht besteed aan appellante's verweer, dat de fabriek weer zal moeten worden verbouwd tot koekfabriek en de daarvoor noodige materialen in de huidige omstandigheden zeker niet ter beschikking zullen worden gesteld, vooral niet, indien blijkt, dat daarvoor een goed geoutilleerde timmerfabriek moet worden afgebroken. Voor deze werkzaamheden zal toestemming noodig zijn van den Dienst voor Wederopbouw en van Bouw- en Woningtoezicht. Zoolang niet vaststaat, dat deze vergunningen zijn verleend, is het onverantwoord de ontruiming van de fabriek te gelasten;

O. dat de Raad het voor geïntimeerden ter verkrijging van de noodige vergunningen noodzakelijk acht, dat zij de beschikking hebben over het perceel waarvoor de vergunningen worden aangevraagd, en dat hieruit juist hun belang bij een spoedige beslissing blijkt, zoodat ook deze grief verworpen moet worden;

O. dat de vijfde grief luidt: In zijn beslissing heeft de Gedelegeerde geen aandacht gewijd aan het niet door geïntimeerden weersproken feit, dat de Leeuw geen koekfabrikant is, doch indertijd alleen met den verkoop van het product was belast, terwijl zijn compagnons de fabrikanten waren;

O. dat hieromtrent geldt het ten aanzien van de eerste grief overwegene omtrent het voornemen van en de mogelijkheid voor de Leeuw om het bedrijf wederom in het perceel te vestigen, zoodat ook deze grief niet opgaat;

O. dat de aangevallen beslissing derhalve behoort te worden bekrachtigd; dat de Raad echter op grond van den tijd die intusschen verstreken is, termen aanwezig acht de datum voor of welke het op de plattegrond rood omlijnde gedeelte moet worden ontruimd te stellen op 1 Mei 1946, met handhaving van 15 Juli 1946 als datum waarop het geheele perceel moet zijn ontruimd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van den Gedelegeerde voor Amsterdam van dezen Raad, Afdeling Onroerende Goederen, waarvan beroep, met dien verstande, dat in plaats van den datum 15 April 1946 daarin zal worden gelezen de datum 1 Mei 1946.

Veroordeelt appellante in de kosten van het hooger beroep, begroot op f 25.

No. 271.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-
SPRAAK UTRECHT, 17 April 1946.
(Mr. de Boer).

Beslissing op verzoek in kort geding om hersteld te worden in het feitelijk bezit van een perceel en tot ontruiming daarvan door gerequesteerde aangehouden. De eigenaar-kooper in het geding geroepen of als procespartij of als getuige.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 132, 140.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de Roomsche Katholieke Militaire Vereeniging, gevestigd te Amersfoort met strekking om bij voorraad

a. requestrante in het feitelijk bezit van het pand Kortegracht nr. 8 te Amersfoort te stellen in afwachting van het rechtsherstel dat requestrante heeft aangevraagd, of toe te staan dat requestrante zich in het feitelijk bezit stelt, van het pand voornoemd en daarbij

b. gerequesteerde te veroordeelen om het pand voornoemd binnen een bij Uwe beschikking te bepalen termijn aan requestrante op te leveren, alzoo hetzelfde te ontruimen en te verlaten met alles wat zich van wege gerequesteerde daarin mocht bevinden en onder overgave der sleutels ter vrije beschikking van requestrante te stellen met machtiging om, indien gerequesteerde daarmede in gebreke mocht blijven, de ontruiming zelf te doen uitvoeren, zoo noodig met behulp van den sterken arm, en/of met veroordeeling van gerequesteerde om aan requestrante voor elken dag dat hij in gebreke mocht blijven het pand te ontruimen na den in Uwe beschikking te bepalen termijn aan requestrante te betalen de som van f 25;

c. wijders met veroordeeling van gerequesteerde om binnen te bepalen termijn de te kwader trouw in zijn bezit zijnde roerende goederen, die het eigendom waren van requestrante aan requestrante tegen deugdelijk bewijs van kwijting af te geven eveneens met bepaling dat zoo gerequesteerde dit mocht weigeren te doen requestrante gemachtigd is om zich zelf in het bezit van deze goederen te stellen, zoo noodig met behulp van den sterken arm, of althans gerequesteerde te veroordeelen om aan requestrante voor elken dag dat hij in gebreke mocht blijven deze goederen af te geven na den bepaalden termijn de som van f 25 te betalen; kosten rechtens.

O. dat te Onzer terechtzitting zijn verschenen requestrante, vertegenwoordigd door haar secretaris, de heer A. H. H. Rekveld te Amersfoort en bijgestaan door Mr. J. G. P. Westera, advocaat en procureur te Amersfoort alsmede gerequesteerde H. J. Bakker in persoon, bijgestaan door Mr. C.

Cohen Tervaert, advocaat en procureur te Amersfoort;

O. dat verzoekster heeft gesteld eigenares te zijn geweest van een gebouw aan de Korte Gracht nr. 8 te Amersfoort, kadastraal bekend in de Gemeente Amersfoort onder Sectie E nummer 2046, (hierna te noemen: het gebouw);

dat zij dit verzoek grondt op de volgende feiten: dat zij in het begin der bezetting krachtens de verordening van den Rijks-commissaris voor het bezette Nederlandsche gebied tot herordening van de niet-commerciele Vereenigingen en Stichtingen d.d. 28 Februari 1941, werd opgeheven;

dat zij, wetende dat deze maatregel door de bezettingsautoriteiten zou worden genomen en bovendien omdat het werk van requestrante toch practisch stil was gelegd, het gebouw aan gerequesteerde verhuurd hebben, vanzelfsprekend echter onder het beding — wat natuurlijk in het huurcontract niet mocht worden vermeld — dat gerequesteerde bij herstel van de werkzaamheden der Vereeniging, dus na den oorlog, het pand weer ter beschikking van requestrante zou stellen;

dat ook al zou deze afspraak niet zijn gemaakt — requestrante vreesde dat gerequesteerde deze afspraak zal ontkennen — gerequesteerde moest en kon begrijpen, dat requestrante oogenblikkelijk na den oorlog, wanneer ons Nederlandsche leger weer op Vaderlandsche bodem zou worden samengesteld en opgeleid, weer noodig zou hebben;

dat na de opheffing der Vereeniging het gebouw op Dinsdag 8 September 1942 op last der Duitsche autoriteiten, publiek geveild werd en aan G. H. Scheerder te Amersfoort werd verkocht, terwijl gerequesteerde in het bezit bleef van het pand krachtens de huurovereenkomst van requestrante met hem, welke huurovereenkomst tot 1 December 1943 liep;

dat oogenblikkelijk, althans kortelijks na de bevrijding, requestrante zich in verbinding heeft gesteld met gerequesteerde en hem verzocht heeft zoo spoedig mogelijk het pand te verlaten, conform de afspraak en op grond van de spoedig te hervatten werkzaamheden van requestrante ten behoeve der militairen;

dat zij ondertusschen — naar zij mondeling ter terechtzitting heeft medegedeeld — op 2 Juli 1945 een request tot het verkrijgen van rechtsherstel heeft ingediend en dat zij verweerder meermalen heeft aangemaand het gebouw te ontruimen, alles echter zonder resultaat;

dat verweerder verder een aantal roerende goederen, aan verzoekster toebehoorende, na haar opheffing van den commissaris voor niet commercieele vereenigingen heeft gekocht;

dat verzoekster haar vordering grondt op het feit, dat zij over haar voormalige eigendommen dringend moet kunnen beschikken, nu onze militairen bij stroomen Amersfoort

binnen zijn gekomen en zij haar werkzaamheden noodig moet hervatten om de geestelijke en ook de materiele belangen van de soldaten te kunnen behartigen;

O. dat verweerder allereerst tegen de vordering betreffende het gebouw Onze onbevoegdheid heeft ingeroepen, omdat verweerder niet ten gevolge van den verkoop door den liquidateur of door een andere gebeurtenis van de vijandelijke bezetting het gebouw in zijn macht heeft, maar uitsluitend krachtens een huurcontract, dat tusschen partijen in December 1940 is gesloten;

O. dat Wij verweerder hierin niet kunnen volgen;

dat Wij immers krachtens art. 150a Besluit Herstel Rechtsverkeer bevoegd zijn in zaken, welke de werkzaamheid van den Raad voor het Rechtsherstel betreffen en deze Raad zijn werkzaamheid krachtens art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer o. m. vindt bij het ingrijpen in tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen rechtsbetrekkingen, welke tot voorwerp hebben een zaak, zich bevindende binnen het Koninkrijk;

dat nu hier een onmiddellijke voorziening uit hoofde van onverwijlde spoed wordt verzocht naar aanleiding van een overeenkomst, op 5 December 1940 — dus tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa — tot stand gekomen, welke tot voorwerp heeft een pand en inboedel, die zich te Amersfoort — dus binnen het Koninkrijk — bevonden;

dat de wettelijke bepalingen met betrekking tot Onze bevoegdheid geen onderscheid maken uit welken titel de rechtsbetrekking is tot stand gekomen;

da Wij derhalve bevoegd zijn van de vordering kennis te nemen;

O. dat verweerder heeft ontkend, dat is afgesproken bij herstel van de werkzaamheden der vereniging, dus na den oorlog, het gebouw weer ter beschikking van verzoekster zou komen en zulks zelfs zonder zulk een afspraak een stilzwijgende voorwaarde zou zijn en verder heeft aangevoerd, dat de toewijzing van de vordering onredelijk zou zijn, waar bij het op 5 December 1940 tot stand gekomen huurcontract met de thans bestaande omstandigheden is rekening gehouden;

dat immers juist met het oog op de hervatting door verzoekster van haar werkzaamheden bedongen is een opzegging met een termijn van een half jaar en zulk een opzegging hem nimmer heeft bereikt;

dat van zulk een afspraak of van een opzegging niets is gebleken en daarmee dus geen rekening kan worden gehouden;

dat immers in genoemd beding met verweerder geen andere bedoeling kunnen zien, dan verweerder heeft gesteld en daarmee het standpunt van verzoekster in strijd is, waar niet is in te zien hoe een onmiddellijke terbeschikkingstelling te verenigen zou zijn met een opzeggingstermijn van een half jaar, die deel uitmaakt van een overeen-

komst, welke — naar verzoekster zelf mededeelt — is aangegaan, wetende dat haar werk zou worden stilgelegd;

O. dat verweerder overigens moet worden toegegeven, dat dit beding, indien niet van onvoorziene omstandigheden zou zijn gebleken, zich reeds tegen een toewijzing op dit oogpunt zou verzetten, maar zulk een omstandigheid naar Onze meening wel aanwezig is;

dat immers partijen, toen zij het beding maakten, moeten hebben verwacht dat de verhuurster van het recht van opzegging zou kunnen gebruik maken en blijkbaar niet hebben voorzien dat het gebouw door den bezetter aan verzoekster afhandig zou worden gemaakt en deze handeling aanvaardbaar door de Nederlandsche Overheid in haar gevolgen zou worden erkend waardoor zij formeel onmiddellijk na de bevrijding geen eigenaar zou zijn en dus, zonder rechtsherstel, aan het huurcontract geen recht zou kunnen ontleenen;

dat Wij in de onzekerheid, welke door deze onvoorziene omstandigheid is ontstaan, in verband met het belang van verzoekster om spoedig haar werkzaamheden te kunnen hervatten en dat van verweerder om een redelijken termijn te hebben ter voorziening in de noodzakelijke overplaatsing van zijn bedrijf, aanleiding vinden tot het treffen van een onmiddellijke, zij het ook niet een onmiddellijk ingaande voorziening, alles echter slechts indien verwacht mag worden, dat het verzoek om rechtsherstel zal worden toegewezen;

dat Wij, zonder dat de tegenwoordige eigenaar van het gebouw zich heeft doen hooren, omtrent deze verwachting echter geen inzicht hebben;

O. dat partijen eenstemmig zijn in hun wensch, dat over de roerende goederen geen beslissing zal worden genomen, zolang over het gebouw niet is beslist;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaren Ons bevoegd van de vordering kennis te nemen;

Bepalen, dat verzoekster uiterlijk 20 April 1946 bij deurwaardersexploit aan G. H. Scheerder te Amersfoort een afschrift van het inleidend verzoekschrift zal doen teekenen onder aanzegging, dat hij te Onzer terechtzitting van 24 April 1946 des n.m. om 3.30 uur, te houden ten Stadhuis te Utrecht (Kamer 10), zal kunnen verschijnen, indien hij zich in dit geding wensch te voegen of tusschen te komen, en dat hij, indien hij zulks niet wensch, wordt gedagvaard om alsdan daar te verschijnen en getuigenis af te leggen aangaande de wijze, waarop hij den eigendom van het gebouw heeft verkregen;

Houden Onze verdere beslissing aan.

No. 272.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Mei 1946. (Mr. Haga).

Requestrant, door het M. G. benoemd tot bestuurder eener N. V., verzoekt vaststelling, dat hij is directeur der N. V.

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard op grond van art. 4, 9 F 214 en overigens geen belang bij de gevraagde voorziening.

(Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (F 214) artt. 4, 9; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 99.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Ir. Alfred Eduard Matthijs Nix, wonende te 's-Gravenhage, procureur Mr. A. C. Rueb; dat requestrant sedert 1 Mei 1929 directeur is geweest van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie der Ondernemingen nagelaten door Mr. W. A. Baron Baud, gevestigd te 's-Gravenhage;

dat hij als zoodanig op 27 September 1941 is ontslagen door Dr. jur. Heinrich Bodenheim, advocaat te Keulen, die door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied was aangesteld als Verwalter over evengenoemde naamlooze vennootschap;

dat dit ontslag bekrachtigd is bij besluit van de buitengewone algemeene vergadering van aandeelhouders in genoemde naamlooze vennootschap, gehouden op 2 October 1943;

dat requestrant hierbij overlegt den evenbedoelden ontslagbrief, alsmede authentiek afschrift van het proces-verbaal van gezegde vergadering van aandeelhouders waarbij requestrant volledigheidshalve opmerkt, dat het door den Verwalter voor het ontslag opgegeven motief (onmogelijkheid om voor de naamlooze vennootschap de noodige contante middelen te erlangen) feitelijken grond mist;

dat de rechtsbetrekking, bestaan hebbende tusschen requestrant en de N. V. Maatschappij tot Exploitatie der Ondernemingen nagelaten door Mr. W. A. Baron Baud, krachtens welke requestrant als dier bestuurder fungeerde, is teniet gegaan door, althans ten gevolge van handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht onder dwang, althans onbehoorlijken invloed van den persoon (Dr. jur. Heinrich Bodenheim vorennoemd) door of vanwege den vijand met macht bekleed, zoodat behoudens blijk van het tegendeel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het Besluit E 100 in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat derhalve termen bestaan voor nietigverklaring van meerbedoeld ontslag en tot

het doen herleven van de voorzegde tenietgegane rechtsbetrekking;

dat requestrant ondanks de omstandigheid, dat hij inmiddels door het Nederlandsch Beheersinstituut tot bestuurder van de meergenoemde naamlooze vennootschap is benoemd, om praktische redenen prijs stelt op inwilliging van het onderwerpelijk verzoek tot nietigverklaring van het hem vanwege den vijand verleend ontslag; dat immers bij vertegenwoordiging van de vennootschap in het buitenland, verwikkelingen geenszins uitgesloten zijn te achten, indien requestrant slechts kan optreden uit kracht van een door de Overheid gedane benoeming, waarvan het effect buiten de Nederlandsche rechtssfeer zou kunnen worden bestreden, hoedanige complicatie zich niet kan voordoen wanneer requestrant zijn bevoegdheid kan funderen op zijne aanvankelijke, statutaire, benoeming;

Redenen waarom requestrant zich wendt tot Uw Raad met het eerbiedig verzoek nietig te verklaren het tenietgegaan der ten requeste bedoelde rechtsbetrekking tusschen requestrant en de N.V. Maatschappij tot Exploitatie der Ondernemingen nagelaten door Mr. W. A. Baron Baud en mitsdien te verstaan, dat requestrant is directeur der genoemde naamlooze vennootschap en in verband met de herleving der voormelde rechtsbetrekking tevens nietig te verklaren het aan requestrant als zoodanig op 27 September 1941 gegeven ontslag gelijk mede de bekrachtiging daarvan in de buitengewone algemeene vergadering van aandeelhouders d.d. 2 October 1943.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request alsmede het antwoord van de N.V. Mij. tot Exploitatie der Ondernemingen, nagelaten door Mr. W. A. Baron Baud, gevestigd te 's-Gravenhage, waarbij het verzoek op de daartoe aangegeven gronden wordt ondersteund;

O. dat requestrant vraagt de nietigverklaring van het tenietgegaan der tusschen hem en genoemde N.V. bestaan hebbende rechtsbetrekking en de verklaring, dat requestrant (weder) is de (statutair benoemde) directeur dier N.V., een en ander op grond van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer S. E 100;

O. dat, waar tusschen een N.V. en haren directeur een arbeidsverhouding bestaat requestrant daartoe den weg heeft te volgen, aangegeven in art. 4 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 S. F 214, welk artikel in zijn laatste lid ten aanzien van de daarin bedoelde „herplaatsingen” het Besluit Herstel Rechtsverkeer met zoovele woorden niet van toepassing verklaart;

O. dat nu wel de N.V. blijkens haar antwoord van meening is, dat dit voorschrift hier niet ter zake dienende is, daar het verzoek de strekking heeft niet om speciaal de arbeidsverhouding te doen herleven, doch om verzoeker te doen herkrijgen de hoedanigheid van statutair aangewezen vertegen-

woordigend orgaan der N.V., doch dat dit betoog aan het bovenstaande niet kan afdoen, daar beide hoedanigheden in denzelfden functionaris, den directeur, vereenigd zijn;

O. dat, al ware dit alles anders dan nog niet is in te zien, welk belang requestrant zoude kunnen hebben bij de inwilliging van zijn verzoek;

O. toch, dat hij door het Militair Gezag op grond van art. 99 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer is benoemd tot bestuurder der N.V. zoodat hij volgens lid 3 van dat artikel reeds de bevoegdheden bezit, welke de Statuten aan den directeur toekennen, terwijl het niet duidelijk is waarop zoude kunnen zijn gegrond requestrant's vrees dat buitenslands die bevoegdheid zoude kunnen worden bestreden;

Beschikkende:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

No. 273.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 27 Februari 1946. (Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kap. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Aan de Landwacht te Alkmaar een brief van na te melden inhoud schrijven en posten.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johan Helder, agent wascherij, wonende te Alkmaar, gedetineerd in het Huis van Bewaring te Alkmaar, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 20sten Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Maart 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog heeft geschreven een brief van den volgende inhoud:

Aan de Landwacht te Alkmaar

Mijne Heeren,

Hiermede bericht ik U, alsdat Mej. Han Blauw, Ritsevoort 37 (sigarenzaak) en Jan Arntz Jr., Emmastraat 11, samen veel aan ondergrondsch werk doen.

Ze hebben ieder een nachtausweis (die niet geldig is) en gaan veel 's avonds er op uit. Bij Arntz is ook een of twee radiotoestellen aanwezig, ook hebben ze veel levensmiddelen gehamsterd of geruild.

Ingrijpen is hier wel noodzakelijk.

Inmiddels verblijf ik, een goede bekende die zijn naam liever niet noemt"

en vervolgens deze brief heeft gedaan in een enveloppe, en deze enveloppe heeft gesloten, op de adreszijde van deze enveloppe heeft geschreven: „Aan de Landwacht, Hoek Varnebroek te Alkmaar”, deze enveloppe heeft gefrankeerd met een postzegel van 7½ cent en tenslotte deze enveloppe met inhoud in een brievenbus der Nederlandsche Post-rijen heeft gepost of doen terechtkomen en aldus:

opzettelijk gemelde Mej. Blauw en J. Arntz heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

O. dat in de dagvaarding op den vijfden regel van onderen de naam „Blauw” voorkomt, hetgeen moet zijn „Blaauw”, wordende verdachte door deze verbetering niet in zijne verdediging geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben opgegeven en verklaard:

Cornelis Gerardus Marie Erkamp:

dat omstreeks Paschen 1945 op het postkantoor te Alkmaar, waaraan hij werkzaam was als waarnemend hoofdbesteller, een brief binnenkwam, gedresseerd aan de Landwacht te Alkmaar; dat hij dezen brief heeft geopend en gelezen heeft, dat in dien brief de heer Arntz en Mej. Blauw werden beschuldigd van het verrichten van illegalen arbeid; dat in den brief was vermeld, dat de heer Arntz twee radiotoestellen in zijn bezit had en deze een hoeveelheid levensmiddelen in huis had;

Verdachte: dat hij op 20 Maart 1945 een brief met een inhoud als van den ter terechtzitting voorgelezen brief heeft geschreven en gedresseerd aan de Landwacht te Alkmaar; dat hij dezen brief in een enveloppe heeft gedaan en op de adreszijde heeft geschreven: „Aan de Landwacht Hoek Varnebroek te Alkmaar”, deze enveloppe heeft gefrankeerd met een postzegel van 7½ cent en tenslotte deze enveloppe met inhoud in een brievenbus der Nederlandsche Post-rijen heeft gepost; dat hij Nederlander is en dit ook altijd geweest is; dat hij wist, dat op het moment, waarop hij den brief aan de Landwacht schreef, Duitsland met Nederland in oorlog was;

O. dat ter terechtzitting is voorgelezen een brief van den volgende inhoud:

Alkmaar, 20/3/45.

„Aan de Landwacht te Alkmaar,

Mijne Heeren,

Hiermede bericht ik U, als dat Mej. Han Blauw, Ritsevoort 37 (sigarenzaak) en Jan

Arntz Jr. Emmastraat 11, samen veel aan ondergronds werk doen.

Ze hebben ieder een nachtausweis (die niet geldig is) en gaan veel 's avonds er op uit. Bij Arntz is ook één of twee radiotoestellen aanwezig, ook hebben ze veel levensmiddelen gehamsterd of geruild.

Ingrijpen is hier wel noodzakelijk.

Inmiddels verblijf ik, een goede bekende, die zijn naam liever niet noemt."

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte te Alkmaar in Maart 1945 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, een brief heeft geschreven van den inhoud, als omschreven in de dagvaarding en vervolgens dezen brief heeft gedaan in een enveloppe, deze enveloppe heeft gesloten en op de adreszijde van deze enveloppe heeft geschreven: „Aan de Landwacht, Hoek Varnebroek te Alkmaar", deze enveloppe heeft gefrankeerd met een postzegel van 7½ cent en tenslotte deze enveloppe met inhoud in een brievenbus der Nederlandsche postrijen heeft gepost en aldus:

opzettelijk gemelde Mej. Blaauw en J. Arntz heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing vervolging, vrijheidsberoving of -beneming, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het

Besluit Buitengewoon Strafrecht", meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Johan Helder tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaar, welke straf geheel zal moeten worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den duur van het leven.

No. 274.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Mei 1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Inboedel van f 60,000 aan een Duitscher verkocht voor f 6000, welk bedrag is gestort bij Lippmann. Verzoeker hersteld in zijn eigendomsrecht op voorwaarde, dat deze aan gerequesteerde betaalt de som van f 6000.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Verwijzende naar de stukken en naar het interlocutoir vonnis van 22 Februari 1946;

O. dat verzoeker stukken heeft overgelegd waardoor voldoende is bewezen dat hij, toen hij als Jood tijdens de Deutsche bezetting Nederland moest verlaten met achterlating en prijsgave van zijn geheele bezit, een overeenkomst heeft gesloten met den Duitscher Kurt Fichtner, waarbij hij aan dezen zijn inboedel ter waarde van f 60,000 verkocht voor f 6000;

O. dat evenwel niet is komen vast te staan, dat de koopprijs, zooals verzoeker stelde, nimmer is betaald doch integendeel is gebleken, dat Fichtner te dezer zake een bedrag van f 6000 heeft betaald aan Lippmann, Rosenthal en Co.;

O. dat mag worden aangenomen dat Fichtner is overleden en dat de inboedel wordt gebruikt door zijn weduwe en kinderen in het door hen bewoonde huis te Baarn;

O. dat, zooals reeds in het interlocutoir is overwogen, de noodtoestand, waarin verzoeker bij den verkoop verkeerde en de wanverhouding tusschen de waarde der goederen en den koopprijs zoodanige bijzondere omstandigheden vormen dat moet worden aangenomen dat de redelijkheid vergt dat de koopovereenkomst en de rechtsbetrekking die daaruit ten aanzien van den inboedel is ontstaan, nietig worden verklaard;

dat verzoeker weliswaar tevens heeft gesteld dat partijen mondeling zouden hebben afgesproken dat de goederen na den oorlog weder ter beschikking van verzoeker zouden worden gesteld tegen terugbetaling van den

koopprijs waardoor een ander licht wordt geworpen op de koopovereenkomst;

dat echter deze mondelinge overeenkomst uiteraard niet of moeilijk zal zijn te bewijzen en het daarom niet juist zou zijn daaraan voor de beoordeeling van het gevraagde rechtsherstel eenige waarde toe te kennen;

O. ten aanzien van de vraag of er termen zijn om te bepalen dat de betaalde koopprijs door den verzoeker aan de gerequesteerde moet worden terugbetaald;

dat bij gebreke van voldoende gegevens aan Fichtner niet kan worden verweten, dat hij den koopprijs aan Lippman, Rosenthal en Co. heeft betaald, maar veeleer moet worden aangenomen dat dit noodzakelijk was om de verkoop tegenover de bezettende macht aan-nemelijk te doen zijn;

dat, nu verzoeker zelf stelt dat het de be-doeling van partijen was — waaromtrent zij een mondelinge afspraak maakten — dat de goederen na den oorlog weder ter beschik-king van eischer zouden worden gesteld tegen terugbetaling van den koopprijs het redelijk en billijk is den verzoeker hieraan te houden en aan de beslissing de voorwaar-de te verbinden dat de koopprijs worde terugbetaald;

O. dat de proceskosten moeten worden gecompenseerd, nu gerequesteerde de vorde-ring niet heeft tegengesproken en deze voorts slechts voorwaardelijk wordt toegewezen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomst d.d. 15 Februari 1942, zoomede de rechtsbetrekking die ten aanzien van den inboedel ingevolgt deze overeenkomst is ontstaan;

Verklaart voor recht dat requestrant is eigenaar van en rechthebbende op dien in-boedel;

En en ander onder de voorwaarde, dat verzoeker aan gerequesteerde betale de som van f 6000;

Compenseert de proceskosten des dat iedere partij de hare drage.

No. 275.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Mei 1946. (Prof. Mr. Kolléwijn).

Schenking nietig verklaard. De Staat der Nederlanden veroordeeld tot teruggave van het ter zake dier schenking betaalde schenkingsrecht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van 5 Februari 1946 van Dr. Ir. Gerhard Lewin, hierna te noemen verzoeker, het daarop gevolgde antwoord dd. 29 Maart 1946 van Mr. H. R. Goudsmit in zijn hoedanigheid van bijzonder curator van de minderjarige Ina Lewin hierna te noemen gerequesteerde, en het

antwoord van 19 Maart 1946 van den Inspecteur der successie te Amsterdam namens den Staat der Nederlanden;

O. dat door verzoeker in hoofdzaak is gesteld, dat hij ten einde als Jood aan de Duitse confiscatie-maatregelen te ontkomen, zijn vermogen, nader omschreven in een bij het request gevoegd afschrift van een voor notaris Rodenberg te Amsterdam verleden akte dd. 22 September 1943, aan zijn bovengenoemde minderjarige dochter heeft geschonken;

dat hij terzake van deze schenking aan den Staat als recht heeft voldaan de som van f 779.71;

dat deze handelingen hebben plaats gehad onder dwang en onbehoorlijken invloed van den vijand en op grond van een maatregel van den bezetter ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest en dat hij daarom met nietigverklaring van voormelde rechtshandelingen verzoeker teruggave van hetgeen hij schonk en restitutie van hetgeen hij aan schenkingsrecht betaalde, kosten rechtens;

O. dat zoowel Mr. Goudsmit in zijn voormelde hoedanigheid als de Staat zich aan het oordeel van den Raad hebben gerefereerd;

O. dat het gedane verzoek, op de gronden bovenvermeld, voor inwilliging vatbaar is, behoudens, dat ten aanzien van de bestanddeelen van het geschonken vermogen in meergenoemde notarieele acte sub c. gerelateerd, als zijnde effecten den weg in Hoofdstuk IV van het Besluit Herstel Rechtsverkeer voorgeschreven, zal moeten worden gevolgd en requestrant in zooverre met zijn verzoek niet ontvankelijk zal moeten worden verklaard;

O. dat er geen grond bestaat om gerequesteerden in de kosten te veroordeelen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de bij akte van 22 September 1943 voor notaris Rodenberg te Amsterdam geconstateerde schenking door verzoeker aan zijn dochter Ina Lewin gedaan, voor zoover de bij die akte onder a, b, d en e gerelateerde vermogensbestanddeelen betreft;

Voordeelt gerequesteerde tot teruggave van voormelde vermogensbestanddeelen;

Voordeelt den Staat der Nederlanden tot teruggave van het ter zake van de schenking van deze vermogensbestanddeelen betaalde recht;

Verklaart verzoeker met het meer door hem gevorderde niet ontvankelijk.

No. 276.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-SPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Verzoeker in haar verzoek in kort geding niet ontvankelijk verklaard, omdat door de gevraagde veroordeeling tot ont-

ruiming van het kantoor door gerequesteerde, de huurovereenkomst, bestaande tusschen eigenaar en gerequesteerde, niet wordt aangetast.

Van een veroordeeling van den eigenaar (mede opgeroepene) om de oude huurovereenkomst met verzoekster te doen herleven kan geen sprake zijn, daar zulks niet is gevorderd.

(Hooger beroep aanhangig).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen in persoon, requestrante bijgestaan door den procureur Mr. Y. H. M. Nijgh, gerequesteerde door den procureur Mr. M. Bergmans, terwijl voor W. H. A. Vintges aanwezig is J. Verbaarsschot, namens het Beheersinstituut, beheerder van het vermogen van Vintges voornoemd;

O. dat requestrante heeft gevorderd nakoming van een in Mei 1941 gesloten overeenkomst, waarbij gerequesteerde het kantoor Kettingstraat 23 te 's-Gravenhage in gebruik ontving dat door haar tot Augustus 1940 voor haar bedrijf als collectrice der Staatsloterij was gebruikt en waarvan hij eventueel met haar medewerking de huur zou overnemen van den toenmaligen eigenaar, tegen betaling van een deel der winst uit de eerste loterijen met bepaling dat bij requestrante terugkeer althans op het moment dat zij haar bedrijf weer zou kunnen uitoefenen, het kantoor weder aan haar zou worden afgestaan, en gerequesteerde zou meewerken tot het sluiten van eene nieuwe overeenkomst tusschen requestrante en den eigenaar;

O. dat gerequesteerde heeft erkend de huur van requestrante te hebben overgenomen, doch heeft ontkend dat deze overname een tijdelijk karakter zou hebben gedragen en zijnerzijds heeft gesteld een bedrag van f 1050 aan requestrante te hebben betaald voor goodwill van het gunstig gelegen kantoor, dat vervolgens door hem zelfstandig van den eigenaar werd gehuurd, terwijl hij verder de meubels van requestrante heeft bewaard, welke meubels intusschen grootendeels weer door haar weder zijn teruggehaald;

O. dat requestrante de door haar gestelde vage overeenkomst wat duur en inhoud aangaat niet nader heeft gepreciseerd, en gerequesteerde heeft volgehouden dat de zoogezegde schriftelijke overeenkomst, welke door partijen werd vernietigd uit vrees dat deze in Deutsche handen zou vallen, niet anders was dan een lijst van in bewaring gegeven goederen;

O. dat requestrante in gebreke is gebleven de door haar gestelde overeenkomst te bewijzen of aannemelijk te maken, terwijl ter zitting niet is weersproken door requestrante dat, toen zij circa 8 maanden na het staken van haar bedrijf de huur beëindigde, zulks

vrijwillig deed, aangezien destijds van dwangmaatregelen tegenover Joodsche huurders nog geen sprake was;

O. dat ook al ware de overeenkomst aannemelijk gemaakt, deze toch niet zou kunnen leiden tot de gevraagde veroordeeling om het perceel te ontruimen en weder ter beschikking te stellen van requestrante, omdat door deze veroordeeling de huurovereenkomst tusschen gerequesteerde en den eigenaar, waaraan eerstgenoemde het recht ontleent het kantoor te occupeeren, niet zou worden aangetast;

O. dat, ook al heeft de beheerder ten processe geen verweer gevoerd en zich bepaald tot referte, van eene veroordeeling van den eigenaar van het perceel of van den beheerder van diens vermogen om het met den vroegeren eigenaar tot 1941 bestaan hebbende huurcontract te doen herleven en het perceel door gerequesteerde te doen ontruimen en ter beschikking van requestrante te stellen, geen sprake kan zijn daar zulks door requestrante niet is gevorderd;

O. dat in verband met het vorenstaande het vervoer van gerequesteerde, dat hier ten onrechte een vordering in kort geding werd ingesteld, inplaats van eene vordering ten principale, onbesproken kan blijven;

Beschikkende:

Verklaren requestrante niet-ontvankelijk met de door haar ingestelde vordering;

Veroordeelen requestrante in de kosten tot op deze beschikking begroot op f 40.

No. 277.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 22 Maart 1946.
(Prof. Dr. van Hamel, Mrs. Rohling, Cremer, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. b. N. b.d. Jolles).

I. Krijgsmiddeelen (Legioen Nederland).

II. Als lid van de redactie, journalist en hoofdredacteur van het blad „De Zwarte Soldaat” artikelen schrijven en in dat blad publiceren, zooals hieronder nader omschreven.

Het blad „De Zwarte Soldaat” was voor iedereen verkrijgbaar en mitsdien kon verdachte ook kringen, die niet tot de N.S.B. behoorden, bereiken.

(Sr. artt. 101, 102, 57.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Henricus Joannes Maria Vredevoort (abusievelijk gedagvaard als Hendrikus Johannes Maria Vredevoort), wonende te Amsterdam, gedetineerd in de Roskam te Weesp, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;
Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:
A. dat hij in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Juni 1941, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende, dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij den buitenlandschen mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij het Legioen Nederland, in ieder geval bij een onderdeel van het Deutsche leger;

B. dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, in de jaren 1944 en 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand als lid van de redactie, journalist en hoofdredacteur van het blad „De Zwarte Soldaat” artikelen heeft geschreven en in dit blad gepubliceerd, waarin propaganda gemaakt werd voor het treden in Duitschen krijgsveld en werd aangedrongen op zoo volledig mogelijke doorvoering van den arbeidsinzet, op het gedwongen inzetten van arbeidskrachten ten bate van de Deutsche oorlogsvoering, op het houden van razzia's en op het geven van grotere bevoegdheden aan de Landwacht, en waarin voorts anti-semitische propaganda werd gemaakt; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend althans den staat tegenover den vijand benadeeld;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal no. 2126 dd. 13 December 1945 van Hendrik Breek, agent van politie en onbezoldigd rijksveldwachter, dienstdoende bij den Politieken Opsporingsdienst, District Amsterdam, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien verbalisant gedane opgave van Antonius Constantinus Hermanus Strack van Schijndel:

dat het hem bekend is, dat Vredevoort zich na de oprichting van het Legioen Nederland daarbij heeft gemeld;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte: A. dat hij zich in Juni 1941 te 's-Gravenhage vrijwillig heeft gemeld bij het Legioen Nederland; dat hij toen Nederlander was en wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was; dat hij zijn opleiding heeft genoten in Senheim (Duitschland) en aldaar onder Deutsche instructeurs schietoefeningen met het geweer heeft gehad; dat hij voor frontdienst werd opgeleid; dat hij een grijs uniform droeg;

O. dat het Hof heeft kennis genomen van den inhoud van een elftal bij voormeld ambtseedig proces-verbaal gevoegde foto-

copieën van het blad „De Zwarte Soldaat”, waarin de navolgende passages voorkomen:

„Onder deze omstandigheden hebben deze overgebleven jongeren den heiligen plicht zich actief in te zetten in het land of aan de fronten”; (Hopman H. J. Vredevoort);

„Het wordt meenens Kameraad; Overwinning van het nieuwe Europa. Binnenkort zijn maatregelen te verwachten, welke de Beweging in staat zullen stellen, om zich, evenals de Partij in Duitschland, onder gebruikmaking van haar laatste reserves aan strijdvaardige nationaal-socialisten, in te zetten voor de doorvoering van de totale mobilisatie van arbeidskrachten in Nederland en daarmede beslissend bij te dragen tot de uiteindelijke overwinning van het Nieuwe Europa”;

„Razzia's op groote schaal dienen te worden gehouden om het heirleger van volkschadelijke elementen op te sporen en aan het werk te zetten. Hiermede zal tevens de terreur gebroken worden”;

„Grooter bevoegdheden aan de Landwacht en meedoogenlooze afstraffing van volksuitreTERS”;

„De behoorlijke Nederlander, die volksgenoot in het algemeen, die sociale orde wil zien en niet den chaos van communisme of Amerikanisme wil ondergaan, eischt ook ten opzichte van de totale mobilisatie van arbeidskrachten rechtvaardigheid; De behoorlijke Nederlander eischt den totalen arbeidsinzet”;

„In Loosdrecht en Warmond worden zeilfeesten gehouden, waar ondergedoken nietsnutters, verwende papkereltjes en voorname ventjes met een hazenhart, die allen gevaar, werk en inspanning schuwen, nog steeds het heertje uithangen, terwijl een paar honderd kilometers verder steden in puin gegooid en geheele stadsbevolkingen worden gedecimeerd. Een heirleger van zwart en sluikhandelaren, onderduikers van nature, profiteurs en volksparasieten, slungels en klungels, vraagt, neen schreeuwt om ingezet te worden. Laat men niet zeggen, dat men aan deze menschen niets heeft, dat hun handen verkeerd staan, dat zij toch slechts zullen saboteeren, zooveel zij kunnen; spitten en graven en het werk van een lossen arbeider verrichten, kunnen zij zeer zeker. Daar staat elke overgebleven gewapende W.A. man, aan wiens hoede men een honderdtal van deze werkonwilligen toevertrouwt, borg voor. Naar den arbeidsinzet er mee! Spitten en graven. Een stad als Amsterdam kan met de helft van zijn zaken ruimschoots toe”;

„Anderzijds het semitische gedrocht met den janus-kop, de splijtzwam der volkeren, de aanstichter en profiteur van wereldoorlogen, welke hen aan hun bloedige macht moesten helpen, het degenererende en ontbindende element, dat slechts door de demoralisering, knechting en ontaarding hunner gastvolken hun wereldmachtsdroom kan verwezenlijken, de vampiers die gezonde volkeren het levensbloed uitzogen en door onttering van den arbeid, den Europeeschen

mensch langzamerhand tot slaaf degradeerden. Dit tweekoppige monster, bolsjewistisch en demo-plutocratisch beet zich vast in die menschengemeenschappen, welke door de ontarding van hun leidende laag of door de minderwaardige en heterogene samenstelling van hun rassische bestanddeelen aan zijn aanval geen weerstand kon bieden. Engeland, Amerika, Rusland, werden de bolwerken, vanwaar Europa zou worden bestookt. Onder leiding van den jood ontstond het onnatuurlijke verbond tusschen bolsjewisme en demo-plutocratendom, van welker onnatuur slechts Juda de vruchten zou kunnen plukken”;

O. dat verdachte voorts ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

B. dat hij erkent in de jaren 1944 en 1945 terwyl hij wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was, te Utrecht als lid van de redactie, journalist en hoofdredacteur van het blad „De Zwarte Soldaat” de in de tenlastelegging aangeduide artikelen te hebben geschreven en in dat blad gepubliceerd, waarvan hij de fotocopiëën ter terechtzitting aanwezig ziet en verschillende passages hem zijn voorgelezen;

O. dat door voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van de in voormeld ambtseedig proces-verbaal no. 2126 voorkomende opgave van Antonius Constantinus Hermanus Strack van Schijndel zoomede de verklaring van verdachte sub A tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in Nederland in Juni 1941 als Nederlander in den van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsmacht, namelijk bij het legioen Nederland;

voorts op grond van voormelde passages uit het blad „De Zwarte Soldaat” en de verklaring van verdachte sub B tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in Nederland in de jaren 1944 en 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als lid van de redactie, journalist en hoofdredacteur van het blad „De Zwarte Soldaat” artikelen heeft geschreven en in dit blad gepubliceerd, zooals nader in de tenlastelegging omschreven en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat verdachte nog heeft aangevoerd, dat hij alleen in de kringen van de N.S.B. propaganda voor het treden in Duitschen krijgsmacht heeft willen maken doch het Hof dit verweer verwerpt, daar het blad „De Zwarte Soldaat”, waarin verdachte zijn artikelen publiceerde, voor iedereen verkrijgbaar was en mitsdien verdachte met zijn publicaties ook kringen, die niet tot de N.S.B. behoorden, kon bereiken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden

misdriften;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 101, 102, 57 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

A. „Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

B. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Henricus Joannes Maria Vredevoort (abusievelijk gedagvaard als Hendrikus Johannes Maria Vredevoort), tot gevangenisstraf voor den tijd van 12 jaren, waarvan de laatste 10 jaren te ondergaan in een rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 278.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 16 April 1946. (Mrs. van Vugt, van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff. v. adm. Mr. Franken).

Krijgsmacht (Wasserschutzpolizei).

Tot de taak der Wasserschutzpolizei behoorde het opsporen en gevangen nemen van geallieerde vliegtuigen en leden van de bemanning.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johannes Schipper, stuurmansleerling, wonende te Velsen, eerder geïnterneerd in Kruthuis te Halfweg en thans in het Huis van Bewarenig I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dag-

vaarding, namens den Proc.-Fiscaal op den 21sten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Enkhuizen, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks November 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland als toen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij de Wasserschutzpolizei.

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard: als getuige A. C. H. van Lieshout: dat hij verdachte omstreeks het begin van 1945 heeft gezien, gekleed in de uniform, welke door leden van de Wasserschutzpolizei werd gedragen;

en verdachte: dat hij op 18 November 1944 te Enkhuizen vrijwillig een stuk heeft geteekend, waardoor hij zich verbond om dienst te doen bij de Deutsche Wasserschutzpolizei;

dat hij gedurende zijn diensttijd bij genoemde instelling de uniform droeg, welke door leden van de Wasserschutzpolizei werd gedragen en gewapend was met een karabijn; dat het schip, waarop hij, in dienst van de Wasserschutzpolizei heeft gevaren, voorzien was van twee stukken 2 c.m. geschut;

dat hij, toen hij bij de Wasserschutzpolizei in dienst trad, van Nederlandsche nationaliteit was en wist, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat van algemeene bekendheid is dat

O. dat van algemeene bekendheid is dat het tot de taak der Wasserschutzpolizei behoorde om geallieerde vliegtuigen en leden van de bemanning daarvan op te sporen en gevangen te nemen;

O. dat het Hof op grond van vorenstaande feiten het in dienst treden bij de Wasserschutzpolizei aanmerkt als het in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Enkhuizen in November 1944 als Nederlander in den zin van artikel 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, namelijk bij de Wasserschutzpolizei;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat verdachte heeft opgegeven, gelijk het den Hove, mede gelet op verdachtes uiterlijk voorkomen, aannemelijk voorkomt,

dat hij tot werken in staat is;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 101 en 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Schipper tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren, met bepaling, dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te dienen bij de gewapende macht, voor het leven.

No. 279.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 10 April 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kpt. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

I. Aan ambtenaren van den S.D. namen van personen opgeven, die bij de ontvoering van den Burgemeester van Edam en Purmerend zoomede diens adviseur als leden van de „ondergrondse” betrokken zouden zijn.

II. Aan de Deutsche politie een lijst van namen van 50 „Illegale” en vooraanstaande personen verschaffen.

III. Bij Deutsche militairen een door dezen gevangen genomen persoon als terrorist aanduiden.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Jacob de Boer, veehoudersknecht, wonende te Edam, gedetineerd in de Rijkswerkinrichting, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den vijftienden Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Edam, althans in Nederland, in of omstreeks den nacht van 29 op 30 Januari 1945, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand aan een of meer ambtenaren van den Sicherheitsdienst — die een onderzoek kwamen instellen, in verband met het feit, dat de fungeerende Burgemeester van Edam en Purmerend, tevens lid van de N.S.B. H. A. van Baak en diens adjudant en adviseur, de veehouder en boerenleider, tevens lid van de N.S.B. Jan de Boer op of omstreeks 29 Januari 1945 in de Purmer waren overvallen en ontvoerd — heeft medegedeeld, dat Molenaar, Haafakker en Smits wel meer van die ontvoering zouden afweten, en dat die personen waarschijnlijk wel bij de „ondergrondse” waren, en vervolgens aan een of meer van gemelde ambtenaren van den Sicherheitsdienst heeft aangegeven de woningen van gemelde Molenaar en van gemelde Haafakker, en aldus:

1. opzettelijk Molenaar, Haafakker en Smits heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitsland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

II. dat hij in Edam en omgeving, althans in Nederland, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Febr. 1945 en 5 Mei 1945, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, nadat hem in verband met de hierboven sub 1 vermelde ontvoering door een of meer ambtenaren van den Sicherheitsdienst, althans door een of meer bij de Deutsche politie werkzame personen, althans door een of meer Deutsche militairen, was gevraagd om namen te verzamelen van illegale en vooraanstaande personen, en om die namen op te geven aan de Deutsche politie, althans aan Deutsche militairen — daartoe inlichtingen heeft ingewonnen en een lijst heeft samengesteld, waarin circa 50, althans een aantal namen voorkwamen van personen, welke daarmede werden aangeduid als „illegale” en vooraanstaande personen en die lijst heeft

doen toekomen aan de Deutsche politie, althans aan een Duitsch militair en aldus:

1. opzettelijk bedoelde op gemelde lijst voorkomende personen — waaronder waren vermeld Hillaert, Dr. van der Steen Mol, Maarten Buyten, Fleggaart, Schardam, Buys en Slooten, Muusses en Jan Meyer, althans een of meer van laatstgemelde personen heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitsland bezette gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

III. dat hij in de Purmer, in de provincie Noord-Holland op of omstreeks 3 Mei 1945, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, aan een of meer Deutsche militairen, welke Maarten Pieter Buyten hadden gevangen genomen en gevangen hielden, heeft medegedeeld, dat gemelde Buyten een terrorist was en zijn verdachte's vader — zijnde de hierboven sub 1 gemelde Jan de Boer — had doodgeschoten en heeft geroepen, dat de Duitschers gemelde Buyten moesten doodschieten en aldus:

1. opzettelijk gemelde Buyten heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitsland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelaateerd — hebben opgegeven en verklaard:

de getuigen:

Maarten Kuiper:

dat hij in begin 1945 met een commando van den Sicherheitsdienst naar Edam is geweest in verband met de aldaar plaats gehad hebbende ontvoering van den fungeerenden burgemeester van Edam en Purmerend, tevens lid van de N.S.B., H. A. van Baak, en diens adjudant en adviseur, den veehouder en boerenleider, tevens lid van de N.S.B., Jan de Boer;

dat verdachte op het politiebureau te Edam drie namen heeft genoemd van personen, die vermoedelijk meer van de ontvoering afwisten en aan het commando, waartoe hij, getuige, behoorde, de woningen van twee dier personen heeft aangewezen;

Maarten Pieter Buyten:

dat verdachte op 3 Mei 1945 in den Purmer aan eenige Deutsche militairen, die hem, getuige, hadden gevangen genomen, en gevangen hielden, heeft medegedeeld, dat hij, getuige, een terrorist was en zijn, verdachte's vader had doodgeschoten; dat verdachte diverse malen tegen de Duitschers heeft gezegd, dat zij hem, getuige, moesten doodschieten;

Verdachte:

I. dat hij in den nacht van 29 op 30 Januari 1945 te Edam aan enkele ambtenaren van den Sicherheitsdienst — die een onderzoek kwamen instellen in verband met het feit, dat de fungerende Burgemeester van Edam en Purmerend, tevens lid van de N.S.B., H. A. van Baak, en diens adjudant en adviseur, de veehouder en boerenleider, tevens lid van de N.S.B., Jan de Boer (zijn- de zijn, verdachte's, vader) heeft medegedeeld, dat Molenaar, Haafakker en Smits wel meer van die ontvoering zouden afweten, en dat die personen waarschijnlijk wel bij de „ondergrondse” waren; dat hij vervolgens aan gemelde ambtenaren van den Sicherheitsdienst de woningen van Haafakker en Molenaar heeft aangewezen;

II. dat hij te Edam en omgeving in het tijdvak, gelegen tusschen 1 Februari en 5 Mei 1945 inlichtingen heeft ingewonnen en een lijst heeft samengesteld van personen, welke daarmede werden aangeduid als „illegale” en vooraanstaande personen; dat hij deze lijst heeft opgemaakt op verzoek van bij de Deutsche politie werkzame personen, in verband met de sub I plaats gehad hebbende ontvoering; dat hij deze lijst met namen heeft doen toekomen aan een Duitsch militair; dat onder meer op deze lijst voorkwamen de namen Hillaert, Dr. van der Steen, Mol, Maarten Buyten, Fleggaart, Scharдам, Buys, Slooten, Muusses en Jan Meyer;

III. dat hij op 3 Mei 1945 in den Purmer aan eenige Deutsche militairen die Maarten Pieter Buyten hadden gevangen genomen en gevangen hielden, heeft medegedeeld, dat gemelde Buyten een terrorist was en zijn, verdachte's, vader had doodgeschoten en heeft geroepen, dat de Duitschers gemelden Buyten moesten doodschieten; dat hij Nederlander is en dit altijd is geweest; dat hij wist, dat Deutschland met Nederland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt dd. 14 Juni 1945 door Jacob Heijndijk, rechercher van den politieken opsporingsdienst district Waterland, tevens agent van gemeentepolitie te Purmerend en onbezoldigd rijksveldwachter, en Willem van de Weerdhof, hulprechercheur van den politieken opsporingsdienst district Waterland, inhoudt als verklaring van Siemon de Boer, voor genoemden verbalisanten afgelegd:

dat bij een bespreking op Maandag 5 Februari 1945 bij hem thuis te Edam, waarbij ook verdachte aanwezig was, verdachte aan enkele ambtenaren van den Sicherheitsdienst heeft beloofd, een lijst samen te stel-

len van namen van „illegalen”; dat verdachte ten slotte een lijst had samengesteld van wel 50 personen; dat het hem bekend is dat verdachte met deze lijst bij de Duitschers is geweest;

O. dat een ter terechtzitting voorgelezen uittreksel uit het Bevolkingsregister der Gemeente Edam, afgegeven d.d. 17 Januari 1946 namens den burgemeester van Edam, inhoudt, dat verdachte de Nederlandsche nationaliteit bezit;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

I. dat verdachte te Edam in den nacht van 29 op 30 Januari 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan een of meer ambtenaren van den Sicherheitsdienst — die een onderzoek kwamen instellen in verband met het feit, dat de fungerende Burgemeester van Edam en Purmerend, tevens lid van de N.S.B., H. A. van Baak en diens adjudant en adviseur, de veehouder en boerenleider, tevens lid van de N.S.B., Jan de Boer, op 29 Januari 1945 in den Purmer waren ontvoerd — heeft medegedeeld, dat Molenaar, Haafakker en Smits wel meer van die ontvoering zouden afweten en dat die personen waarschijnlijk wel bij de „ondergrondse” waren, en vervolgens aan een of meer van gemelde ambtenaren van den Sicherheitsdienst heeft aangewezen de woningen van gemelden Molenaar en van gemelden Haafakker, en aldus:

1. opzettelijk Molenaar, Haafakker en Smits heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbereping en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Deutschland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

II. dat hij in Edam en omgeving in het tijdvak, gelegen tusschen 1 Februari 1945 en 5 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand, nadat hem in verband met de hierboven sub I vermelde ontvoering door een of meer bij de Deutsche politie werkzame personen was gevraagd om namen te verzamelen van illegale en vooraanstaande personen, en om die namen op te geven aan Deutsche militairen, daartoe inlichtingen heeft ingewonnen en een lijst heeft samengesteld, waarin circa 50 namen voorkwamen van personen, welke daarmede werden aangeduid als „illegale” en vooraanstaande personen en die lijst heeft doen toekomen aan

een Duitsch militair en aldus:

1. opzettelijk bedoelde op gemelde lijst voorkomende personen — waaronder waren vermeld Hillaert, Dr. van der Steen, Mol, Maarten Buyten, Fleggaart, Schardam, Buys en Slooten, Muusses en Jan Meyer, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitschland bezette gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

III. dat hij in den Purmer in de provincie Noord-Holland op 3 Mei 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan een of meer Duitsche militairen, welke Maarten Pieter Buyten hadden gevangen genomen en gevangen hielden, heeft medegedeeld, dat gemelde Buyten een terrorist was en zijn, verdachte's vader — zijnde de hierboven sub 1 gemelde Jan de Boer — had doodgeschoten en heeft geroepen, dat de Duitschers gemelden Buyten moesten doodschieten en aldus:

1. opzettelijk gemelde Buyten heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de straf, dat de door verdachte gepleegde feiten van zeer ernstigen aard zijn, doch het Hof rekening wil houden met de omstandigheden, dat verdachte ongunstig is beïnvloed door de omgeving, waarin hij was opgevoed, zoomede, dat verdachte handelde onder den indruk van hetgeen ten aanzien van zijn vader was geschied, terwijl het Hof tevens den jeugdigen leeftijd van verdachte in aanmerking neemt;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard, is aangenomen;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voor-

komen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is.

Gezien de artt. 28, 55, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26, 28 van het het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of .beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”, meermalen gepleegd;

2. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen of den Staat tegenover den vijand benadeelen”, meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Jacob de Boer tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaar, met bepaling dat deze straf geheel zal worden doorgebracht in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den tijd van 15 jaar.

No. 280.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 27 Februari 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

In April 1945 op het eiland Texel aan Duitsche militairen toegeven, dat na te noemen personen als vrijwilligers stredden aan de zijde der tegen de Duitschers in opstand gekomen Russische militairen.

Beroep op het ontbreken van opzet bij verdachte en op noodtoestand verworpen.

Bij de bepaling der strafmaat rekening gehouden met de omstandigheid, dat de Texelse bevolking na den opstand op Texel groote vrees koesterde voor de represaillemaatregelen der Duitsche bezetting.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen René Hoogerwerf, landarbeider, wonende te Texel, gedetineerd in het Fort „Erfprins” te Den Helder, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;
Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 30sten Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;
Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij op het eiland Texel, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks April 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan een of meer Duitsche militairen heeft toegegeven, althans medegedeeld, dat J. P. Donker, Andries Jonker (in werkelijkheid genaamd Andries de Jong) en J. Schelfhout door hem, verdachte, in uniform gekleed en gewapend bij de Russen waren gezien, toen in Duitsche krijgsgevangenschap geraakte Russische militairen, welke in Duitschen dienst waren getreden, tegen de Duitschers in opstand waren gekomen en tezamen met enkele Nederlandsche vrijwilligers tegen de Duitschers streden en aldus

1. opzettelijk gemelde Donker, de Jong en Schelfhout heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit den dood van gemelde Donker, de Jong en Schelfhout tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens strijd tegen gemelde Russische militairen, welke een georganiseerde krijgsmacht hadden gevormd, welke niet langer was onderworpen aan het gezag van de vijandelijke mogendheid Duitsland en welke vijandelikheden verrichtte tegen Duitsland in een gemeenschappelijken oorlog met Nederland.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuige Reyer Schaap:

dat verdachte en hij ongeveer half April 1945 door enkele Duitsche militairen zijn verhoord in verband met den door J. R. Donker, Andries Jonker en J. Schelfhout aan de Russen tijdens den opstand op het eiland Texel verleenden hulp; dat verdachte tijdens dit verhoor heeft toegegeven, dat Donker, Jonker en Schelfhout door hem, verdachte, in uniform gekleed en gewapend, bij de Russen waren gezien;

Jan Dingemans:

dat hij op 23 Juli 1945 met behulp van vier gevangenen in het Fort „Erfprins” te Den Helder, een graf heeft blootgelegd, waarin na identificatie de lijken bleken te

zijn geborgen van Jacob Reint Donker, Andries de Jong (veelal genoemd Andries Jonker) en Jozef Schelfhout;

Suzanna Elisabeth Moens:

dat zij op 17 April 1945 op het fort „Erfprins” te Den Helder drie gevangenen zag loopen, van wie een Duitscher haar mededeelde, dat dit Hollanders waren, die hadden meegevochten met de Russen op Texel; dat zij deze gevangenen den dag daarop niet heeft gezien met etenstijd en dat dezelfde Duitsche militair haar heeft medegedeeld, dat deze drie personen waren gefusilleerd en in een kuil geworpen;

Verdachte:

dat hij in de maand April 1945 in de woning van Schaap op het eiland Texel aan eenige Duitsche militairen heeft toegegeven, dat J. R. Donker, Andries Jonker (in werkelijkheid genaamd Andries de Jong) en J. Schelfhout door hem, verdachte, in uniform gekleed en gewapend bij de Russen waren gezien, toen in Duitsche krijgsgevangenschap geraakte Russische militairen, die in Duitschen dienst waren getreden, tegen de Duitschers in opstand waren gekomen en tezamen met enkele Nederlandsche vrijwilligers tegen de Duitschers streden; dat hij Nederlander is en dit altijd is geweest; dat hij wist, dat Duitsland alstoen met Nederland in oorlog verkeerde;

O. dat door den inhoud van vorenstaande verklaringen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte op het eiland Texel in April 1945, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, aan een of meer Duitsche militairen heeft toegegeven, dat J. R. Donker, Andries Jonker (in werkelijkheid genaamd Andries de Jong) en J. Schelfhout door hem, verdachte, in uniform gekleed en gewapend bij de Russen waren gezien, toen in Duitsche krijgsgevangenschap geraakte Russische militairen, welke in Duitschen dienst waren getreden, tegen de Duitschers in opstand waren gekomen en tezamen met enkele Nederlandsche vrijwilligers tegen de Duitschers streden en aldus opzettelijk gemelde Donker, de Jong en Schelfhout heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit den dood van gemelde Donker, de Jong en Schelfhout tengevolge heeft gehad;

O. dat verdachte's raadsman heeft betoogd, dat verdachte het vereischte opzet tot het plegen van het ten laste gelegde misdrijf niet heeft gehad, doch het Hof dit beroep verwerpt, daar de verdachte, wetende dat hem bij het verhoor door Duitsche militairen vragen zouden worden gesteld betreffende handelingen van J. R. Donker, Andries de Jong

(meestal Andries Jonker genaamd) en J. Schelfhout, en ondanks de hem uitdrukkelijk door getuige Reijer Schaap gegeven waarschuwing, dat hij „niet moest kletsen”, heeft moeten en kunnen begrijpen en inderdaad ook begrepen heeft, dat hij, door op de hem betreffende die personen gestelde vragen bevestigend te antwoorden, de genoemde drie personen blootstelde aan opsporing en vervolging door den vijand;

O. dat verdachte's raadsman voorts nog heeft aangevoerd, dat verdachte, in aanmerking genomen diens bange natuur, in een noodtoestand heeft verkeerd, doch het Hof ook dit beroep verwerpt, daar uit niets is gebleken, dat zich bij het den verdachte door Duitsche militairen afgenomen verhoor omstandigheden hebben voorgedaan, die zelfs voor iemand met een bange natuur als verdachte, een overmacht opleverenden noodtoestand zouden hebben geschapen;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof bij de bepaling van de strafmaat als verzachtende omstandigheid in aanmerking wil nemen, dat de Textelsche bevolking in het algemeen en de verdachte, die bang van natuur was, in het bijzonder, na den opstand op Texel groote vrees koesterde voor de représaillemaatregelen der Deutsche bezetting;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beneming, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit den dood tengevolge heeft gehad, meermalen gepleegd”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden René Hooger-

werf tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren, met bepaling, dat deze straf geheel zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den duur van het leven.

No. 281.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 27 Maart 1946. (Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kap. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Verraad van een onderduiker, den dood van dezen tengevolge hebbende.

Het Hof wil bij de bepaling der strafmaat o.m. rekening houden met de omstandigheid, dat bij verdachte angst een rol heeft gespeeld.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Leendert van der Weken, landbouwer, wonende te Kerkwerpe, gedetineerd in het kamp Rochdale te Alkmaar, thans verblijvende in de Strafgevangenis te Alkmaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den eersten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Geheard de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Alkmaar, althans te Heiloo, althans in Nederland, in of omstreeks de maand December 1944, als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand eerst aan de leden der Nederlandsche Landwacht W. A. van der Spek en P. J. van der Meer, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat hij de door hem bewoonde woning had kunnen huren van of door bemiddeling van een zeker Frans, dat hij door dezen in aanraking was gekomen met diens schoonzoon Jaap Wagenaar, dat bij dezen Wagenaar — van wien het gerucht ging, dat deze betrokken was geweest bij een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht — en die was ondergedoken — een duim was afgezet of verwond, dat de vrouw en kinderen van gemelden Wa-

genaar verblijf hielden bij diens zwager Arie Frans te Heiloo en dat Wagenaar zelf was ondergedoken in de Wieringerwaard of in de Wieringermeer, en eenige weken later op den Oudejaarsavond van 1944 aan den Commandant der Grüne Polizei te Alkmaar Horn, aan den SD-beambte Pegels en aan het lid der Nederlandsche Landwacht P. J. van der Meer, althans aan een of meer hunner heeft aangeduid de woning van gemelden Arie Frans, in welke woning gemelde Horn, Pegels en v. d. Meer, althans een of meer hunner, een of meer arrestaties wilden verrichten, aangezien rekening werd gehouden met de mogelijkheid, dat gemelde Wagenaar den Oudejaarsavond met zijn gezin zou willen doorbrengen en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelde Jaap Wagenaar en Arie Frans, althans een hunner, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeweging, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel — welk feit al dan niet tezamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Jaap Wagenaar en Arie Frans of van een hunner tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

O. dat in de dagvaarding op den eersten regel van boven voor de woorden „te Alkmaar” zijn weggelaten de woorden „dat hij” en dat op den 18en en zosten regel van boven voorkomt de naam „Pegels” hetgeen moet zijn „Peters”, wordende de verdachte door deze verbeteringen niet in zijne verdediging geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard:

1. Pieter Johannes van der Meer:

dat hij in begin December 1944 als lid van de Nederlandsche Landwacht was geplaatst in Alkmaar in het gebouw van het Burgerweeshuis; dat hij zich in opdracht van den commandant Schoemaker heeft begeven naar het huis van Jaap Wagenaar te Heiloo, welk pand door verdachte werd bewoond; dat hij verdachte voor een verhoor heeft medegenomen naar het gebouw van de Landwacht te Alkmaar; dat verdachte daar aan hem en het lid van de Nederlandsche Landwacht W. A. van der Spek heeft medegedeeld, dat hij de door hem bewoonde woning had kunnen huren door bemiddeling van een zekeren Frans, dat hij door dezen in aanraking was gekomen met diens schoonzoon Jaap Wagenaar, die was ondergedoken in de Wieringermeer of Wieringerwaard en dat genoemde Wagenaar aan den duim was ver-

wond en dat diens vrouw en kinderen verblijf hielden bij den zwager van gemelden Wagenaar, Arie Frans te Heiloo;

dat hij, getuige, enkele weken later op den Oudejaarsavond van 1944 met een groep van de Nederlandsche Landwacht, tezamen met een afdeling van de Grüne Polizei te Alkmaar, onder leiding van den commandant Horn en in aanwezigheid van den SD-beambte Peters, naar de woning van verdachte te Heiloo is gegaan, waarna hij verdachte heeft verzocht mede te gaan, ten einde de woning van gemelden Arie Frans aan te wijzen; dat verdachte toen is medegegaan en de woning van Arie Frans heeft aangeduid; dat het de bedoeling was van gemelden Horn, Peters en de Nederlandsche Landwacht, om Wagenaar en Frans te arresteerden, waarbij juist de oudejaarsavond werd uitgezocht, omdat de mogelijkheid bestond, dat Wagenaar dien avond bij zijn gezin wilde doorbrengen;

2. Hermanus Johannes Spaan:

dat hij in den nacht van 31 December 1944 op 1 Januari 1945 als landwachter aanwezig was in het Marinelazaret te Heiloo ter bewaking van een gewonden gevangene; dat in dien nacht de boer Arie Frans in sterfenden toestand het Marinelazaret te Heiloo werd binnengedragen; dat Frans enkele uren daarna in zijn tegenwoordigheid is overleden;

Verdachte:

dat hij in December 1946 naar Heiloo is verhuisd en daar de woning van een zekeren Jaap Wagenaar heeft betrokken; dat hij in dezelfde maand, toen hij omstreeks een week in deze woning verblijf hield, door een persoon in uniform werd aangemaand, met hem mede te gaan, waarna hij gebracht werd in een gebouw te Alkmaar; dat hij aldaar door eerstbedoelde en nog een tweede persoon, eveneens in uniform, werd ondervraagd; dat hij toen niet wist dat deze beiden tot de Nederlandsche Landwacht behoorden, doch hij dit later heeft vernomen en toen ook heeft gehoord, dat zij W. A. v. d. Spek en P. J. van der Meer waren genaamd; dat hij echter op dat moment wel begreep te doen te hebben met een Duitsche organisatie, in ieder geval met een organisatie, die met den vijand verband hield; dat hij aan bovenbedoelde personen toen heeft medegedeeld, dat hij de door hem bewoonde woning had kunnen huren door bemiddeling van een zekeren Frans, dat hij door dezen in aanraking was gekomen met diens schoonzoon, Jaap Wagenaar, dat deze Wagenaar was ondergedoken in de Wieringermeer of Wieringerwaard en aan zijn duim was gewond, dat de vrouw en kinderen van voormelden Wagenaar verblijf hielden bij diens zwager, Arie Frans te Heiloo; dat hij eenige weken later op Oudejaarsavond van 1944 aan eerdergenoemden P. J. van der Meer op diens verzoek heeft aangeduid de woning van gemelden Arie Frans te Heiloo; dat hij later vernam dat in deze woning onder meer werden gearresteerd meergenoemde Jaap Wagenaar en Arie Frans en dat Wagenaar bij een poging tot

ontvluchting is aangeschoten en later is doodgeschoten, en dat Arie Frans na zijn overbrenging naar Alkmaar in den nacht is vermoord; dat hij Nederlander is en dit ook altijd is geweest; dat hij wist dat Duitschland met Nederland in oorlog verkeerde;

O. dat een ter terechtzitting voorgelezen afschrift van een Bescheinigung van den Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden, Amsterdam, onderteekend door SS. Untersturmführer Viermann, gedateerd 5 Febr. 1945, inhoudt een opdracht aan den begrafenisondernemer Bleekemolen, om onder meer het lijk van Jacob Wagenaar, geboren 31 Januari 1903 in St. Pancras, af te halen;

O. dat een schrijven van het Bevolkingsregister te Heiloo, gedateerd 10 October 1945, onder meer inhoudt, dat volgens mededeeling van den politieken opsporingsdienst op 1 Januari 1945 te Alkmaar is neergeschoten: Arie Frans, geboren 20 October 1911 te Heiloo;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt door Hendrik van der Broek en Herman Heere, gedateerd 19 Juli 1945, inhoudt als verklaring van Aafje Frans, voor genoemde verbalisanten afgelegd:

dat zij, in verband met gegevens, haar verschafte door voornoemde verbalisanten, moet aannemen, dat in kist N. 3 was geboren het lijk van haar man Jacob Wagenaar, geboren te St. Pancras, 31 Januari 1905, kweker, gewoond hebbende te haren huize;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte te Alkmaar in de maand December 1944, als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland eerst aan de leden der Nederlandsche Landwacht, W. A. v. d. Spek en P. J. van der Meer, heeft medegedeeld, dat hij de door hem bewoonde woning had kunnen huren door bemiddeling van een zekeren Frans dat hij door dezen in aanraking was gekomen met diens schoonzoon Jaap Wagenaar, dat bij dezen Wagenaar, die was ondergedoken, een duim was verwond, dat de vrouw en kinderen van gemelden Wagenaar verblijf hielden bij diens zwager Arie Frans te Heiloo en dat Wagenaar zelf was ondergedoken in de Wieringerwaard of in de Wieringermeer, en eenige weken later op den Oudejaarsavond van 1944 aan het lid der Nederlandsche Landwacht P. J. van der Meer heeft aangeduid de woning van gemelden Arie Frans, in welke woning de Commandant der Grüne Polizei te Alkmaar Horn, de S.D.-betamte Peters en gemelde v. d. Meer een of meer arrestaties wilden verrichten, aangezien rekening werd gehouden met de mogelijkheid, dat gemelden Wagenaar den Oudejaarsavond met zijn gezin zou willen doorbrengen, en aldus opzettelijk gemelde Jaap Wagenaar en Arie Frans heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, al-

thans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel — welk feit al dan niet te zamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Jaap Wagenaar en Arie Frans ten gevolge heeft gehad;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf:

dat het Hof eenerzijds overtuigd is, speciaal gezien de treurige gevolgen, welke het door verdachte gepleegde feit met zich heeft gebracht, van den buitengewonen ernst van het door verdachte gepleegde verraad, doch anderzijds in sterke mate rekening wil houden met de omstandigheid, dat bij verdachte angst een rol heeft gespeeld;

dat daarbij komt het feit, dat verdachte uit een andere streek was geëvacueerd en zich dus in moeilijker en onzekerder omstandigheden heeft bevonden dan een ander;

dat het Hof dan ook, dit alles in aanmerking genomen, meent, dat met na te melden straf kan worden volstaan;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard, is aangenomen;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 23, 24, 27 en 28 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt;

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beneming, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht” welk feit den dood tengevolge heeft gehad: tweemaal gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Leendert van der Wekken tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, geheel door te brengen in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of

anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, voor den duur van het leven.

No. 282.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 14 Mei 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink.)

Verkoop van Joodsche goederen via Distex aan gerequesteerde nietig verklaard. Verzoeker hersteld in zijn eigendomsrechten. Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van schadevergoeding, nu deze goederen zijn doorverkocht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 1 Januari 1946, waarbij Salomon Levie, manufacturier, wonende te Dieren, gemeente Rheden, adv. en procureur Mr. Z. Heymens Visser, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij in het kort weergegeven; stellende, dat tengevolge van de door de Duitse bezetting tegen de Joden genomen maatregelen zijn te Dieren gedreven zaak in manufacturen met ingang van 10 April 1943 is geliquideerd door de Omnia Treuhand Gesellschaft G.M.B.H., waarbij onder meer zijn voorraad handelsgoederen ter waarde van f 7500 via het Rijksbureau Distex voor dezen prijs is verkocht en geleverd aan den manufacturier L. van Everdingen te Doesburg; op grond der bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer verzoekt requestrant nietig verklaring van de rechtsbetrekking, voor genoemden Van Everdingen tot standgekomen tot voormelde handelsgoederen en verzoekers eigendomsrecht op deze goederen te doen herleven, met nietigverklaring van de rechtshandelingen, welke het ontstaan van de rechtsbetrekking voor Van Everdingen hebben veroorzaakt, voorts teruggave van bedoelde handelsgoederen, subsidiair voor geval dit niet kan de veroordeeling van Van Everdingen om aan verzoeker als schadevergoeding te betalen f 7500 met de rente van 5 % 's jaars vanaf heden tot de voldoening en gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van het geding;

O. dat verweerder Van Everdingen hierop heeft geantwoord dat hij in overleg met en goedvinden van den vertegenwoordiger van verzoeker, den heer Becude, een deel der handelsgoederen van verzoeker via de Distex heeft gekocht en ontvangen tot ten hoogste f 2369.21, terwijl de rest der goederen door andere winkeliers is gekocht, waarna hij de

geheele opbrengst, vermeerderd met 20 % winst voor verzoeker, ten behoeve van dezen heeft overgemaakt aan het Bankierskantoor Lippmann, Rosenthal & Co. te Amsterdam;

O. dat de heer Becude, door den Raad als getuige gehoord, heeft verklaard, dat hij geen enkele bevoegdheid had om namens verzoeker over den verkoop der goederen met Van Everdingen in overleg te treden of dezen verkoop namens verzoeker goed te keuren en hij dit ook niet gedaan heeft;

O. dat verzoeker aan den Raad bij de mondelinge behandeling heeft medegedeeld dat blijkens nadere gegevens van het Bureau Distex door Van Everdingen is gekocht en overgenomen een voorraad handelsgoederen ter waarde van f 2120.33, zoodat hij zijn vordering tegen dezen vermindert tot teruggave dezer goederen, subsidiair betaling van een schadevergoeding tot dit bedrag, vermeerderd met 20 % winst ad f 424.07, totaal f 2544.40;

O. dat nu niet bewezen is dat Van Everdingen in overleg en met goedvinden van verzoeker heeft gehandeld de voorwaarden, in de artt. 23 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) voor nietigverklaring van bovenbedoelde koop en overdracht der handelsgoederen van verzoeker en herleving zijner rechten ten aanzien dier goederen vervuld zijn, zoodat verzoeker in de door hen verloren rechten ten aanzien van de door Van Everdingen gekochte en overgenomen goederen kan worden hersteld;

O. dat tusschen partijen vaststaat dat de goederen, waar van ingevolge dit herstel de teruggave aan verzoeker zou kunnen worden bevolen, door Van Everdingen zijn doorverkocht en dus onvindbaar zijn, zoodat verzoeker ingevolge art. 34 van voornoemd Besluit recht heeft op schadevergoeding; dat de door verzoeker nader opgegeven waarde der door Van Everdingen gekochte en overgenomen goederen ad f 2120.33 niet betwist is, evenmin als het daarvan door verzoeker gederfde winstpercentage, zoodat de schadevergoeding kan bepaald worden op f 2544.40;

Op voorschreven gronden:

Verklaart nietig de bovenomschreven koop en overdracht van de handelsgoederen van verzoeker aan L. van Everdingen voornoemd en diens daardoor ontstane rechtsbetrekking tot die goederen;

Herstelt verzoeker in het door hem verloren eigendomsrecht dier goederen;

Veroordeelt L. van Everdingen voornoemd om aan verzoeker als schadevergoeding te betalen f 2544.40 met 5 % rente vanaf 1 Januari 1946 tot den dag der voldoening;

Veroordeelt van Everdingen in de proceskosten, tot heden begroot op f 75.

19 Juni 1946 (af. 31)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 283—297

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.) :

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 283.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 16 Februari 1946. (Mr. De Gaay Fortman, Prof. v. d. Bergh, Mr. Schölvinc, Schout bij Nacht Meijer en Majoor De Nijs Bik).

Doodstraf.

Verraad van plannen tot sabotage en spionage tegen de Duitsche Weermacht zoomede betreffende een geheimen zender, vrijheidsberoving en dood tengevolge hebbende.

Als belooning voor het verraad een bedrag van f 1000 en 4 kaarten voor een vacantiereis naar Duitschland ontvangen.

Distributiebescheiden, bestemd voor „ondergedokten” voor zich behouden en tegen elgen bate aan derden verkoopen.

(B.B.S. artt. 26 en 27; Sr. art. 102).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Izaak Metz, constructie-teenknaar, wonende te Hilversum, Heidestraat 60, geïnterneerd A—I te Hilversum, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op 22 Januari aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

A. dat hij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks het najaar van 1941 en den winter van 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

a. betreffende W. van Hallenberg Hubar, toentertijd wonende te Den Haag, eerst aan den Nederlandschen Politie-president te den Haag, en vervolgens aan de Ortskommandantur te Hilversum, mededeelingen heeft gedaan over diens plannen tot sabotage en spionage tegen de Duitsche Weermacht;

b. betreffende R. P. Wirix, toentertijd wonende te Hilversum aan van der Drift van de Duitsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.” mededeelingen heeft gedaan over diens werkzaamheden aan en voor een geheime zender en over diens verblijfplaats;

c. betreffende C. H. C. Mellema uit Eindhoven en C. H. Leger uit Hilversum aan genoemden van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun zoeken naar een schuilplaats voor voornoemden Wirix;

d. betreffende W. J. Bijleveld uit Amsterdam aan genoemden van der Drift, mededeelingen heeft gedaan over diens belangstelling voor den geheimen zender;

e. betreffende J. F. de Wit uit Heemstede en A. Daalder uit Alkmaar, aan genoemden van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun bezoek aan verdachte ter bezichtiging van den geheimen zender en over de gemaakte afspraak ter versturing van dien zender;

f. betreffende F. C. W. Slooff en B. Graaff, allen uit Hilversum, aan genoemden van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun werkzaamheden aan den geheimen zender en hun medewerking aan de verzending van dien zender, althans de vorenbedoelde mededeelingen heeft gedaan aan den vijand of diens helpers, althans aan dezen zoodanige mededeelingen heeft gedaan, dat na te noemen gevolgen zijn ingetreden en aldus:

1. opzettelijk W. van Hellenberg Hubar, R. P. Wirix, C. H. G. Mellema, W. J. Bijleveld, J. F. de Wit, C. H. Leger, A. Daalder, F. C. W. Slooff en B. Graaff, allen voornoemd, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of een of andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welke feiten de vrijheidsberoving van langer dan een maand van C. H. G. Mellema, C. H. Leger, W. J. Bijleveld, J. F. de Wit, A. Daalder, F. C. W. Slooff en B. Graaff voornoemd, alsmede den dood van R. P. Wirix, C. H. G. Mellema, C. H. Leger, W. J. Bijleveld en A. Daalder voornoemd, tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat hij te Scheveningen, te Hilversum en in Duitschland, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Maart en volgende maanden van 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk ter belooning van zijn voormeld verraad, heeft ontvangen, gelden tot een bedrag van ongeveer f 1000, althans aanmerkelijke bedragen en 4 kaarten voor een vacantiereis van vier weken met zijn vrouw en twee kinderen naar Duitschland voor rekening van de Duitsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.” en aldus gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid of middel, hem door den vijand, of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen of om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen.

C. dat hij te Hilversum, althans in Nederland, in de jaren 1943 en 1944, in ieder geval tijdens den duur van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland

tegen Nederland opzettelijk de hem kosteloos ten behoeve van anderen, die „ondergedoken” waren, ter beschikking gestelde distributiebescheiden gedeeltelijk voor zich heeft behouden en gedeeltelijk uitsluitend ten eigen voordeele aan derden heeft verkocht en aldus te dien tijde opzettelijk heeft gebruik gemaakt van macht, gelegenheid of middel, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.

O. dat een ambtseidig proces-verbaal d.d. 2 December 1945 van Franciscus Bernardus Kortland, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Verdachte:

dat hij in het najaar van 1941 met zijn collega Van Hellenberg Hubar een afspraak gemaakt heeft om te komen tot een organisatie voor sabotage en spionnage tegen de Deutsche weermacht; dat hij daarna een brief geschreven heeft aan den Nederlandschen politiepresident te Den Haag, waarin hij de plannen van Van Hellenberg Hubar verraadde; dat hij, toen hij van den Nederlandschen politiepresident niets hoorde op zijn brief, aan den Ortskommandantur te Hilversum geschreven heeft, waarmede hij voor de tweede maal de plannen van Van Hellenberg Hubar verraadde; dat hij daarna zelf naar de Ortskommandantur is gegaan en daar te woord werd gestaan door Kees Vermeeren, een man, die te Hilversum bekend stond als Gestapo-agent; dat hij aan dezen Vermeeren alles vertelde, wat hij wist van Van Hellenberg Hubar en diens plannen om sabotage en spionnage tegen de Deutsche weermacht te plegen; dat genoemde Vermeeren hem toen beloofde er verder werk van te zullen maken;

dat Ir. Sloof hem eind 1941 vertelde, dat Wirix uit Hilversum, was ondergedoken; dat Sloof hem toen verzocht eenige radio-onderdeelen uit het huis van Wirix te willen halen; dat Wirix met een geheimen zender bezig was, doch die zender reeds was overgebracht naar een schuur in de De Bazelstraat; dat hij in overleg met Ir. Sloof toen besloten heeft den zender en de onderdeelen naar zijn, verdachte's, huis te brengen en daar den zender verder af te monteeren; dat Bart Graaff nu bij hem thuis kwam, en dat zij samen vele avonden aan den zender gewerkt hebben; dat zijn collega Smits hem op 5 December 1941 vroeg dien avond bij hem thuis te willen komen voor een bespreking met iemand van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.”; dat hij toen gegaan is, en door Smits werd voorgesteld aan een zekeren Mulder, die zich later bekend maakte als Van der Drift, en die Duitscher was; dat hij aan Van der Drift alles verteld heeft, wat hem bekend was omtrent de plannen van Van Hellenberg Hubar; dat hij op 6 December 1941 met Van der Drift de zenderkwestie Wirix-Sloof besproken heeft; dat zij toen overeen geko-

men zijn, dat hij, verdachte, gewoon door zou gaan met deze heeren, en dat de zender eerst in zijn huis zou worden afgemonteerd, alvorens de Deutsche instantie zou ingrijpen en tot arresteren overgaan; dat hij, zoodra de zender klaar zou zijn, Van der Drift hiervan in kennis zou stellen;

dat hij daarna van Ir. Slooff een brief ontving, die afkomstig was van Wirix, waarin Wirix alle gegevens en instructies verstrekte betreffende de zenderinstallatie; dat hij dezen brief direct in handen van Van der Drift gaf, dat Van der Drift hem een dag later opbelde en vroeg, of Wirix thuis was; dat hij even later van Slooff hoorde, dat Wirix thuis was en bij hem was geweest; dat hij toen naar Wirix is gegaan en met hem over den zender heeft gesproken; dat hij bij zijn thuiskomst Van der Drift opgebeld heeft en hem verteld heeft, dat Wirix thuis was; dat een en ander hem later door Van der Drift is verteld; dat hij vóór voornoemd geval nog eens bij Van Hellenberg Hubar is geweest naar aanleiding van een brief van dezen, waarin deze hem, verdachte, vroeg, of Ir. Leger te Hilversum en Dr. Mellema uit Eindhoven te vertrouwen waren, daar deze heeren bij hem waren geweest om een schuilplaats voor collega Wirix; dat hij dien brief weer overgaf aan Van der Drift;

dat hij daarna een brief ontving van een zekeren De Wit uit Heemstede, waarin ook den naam Daalder uit Alkmaar werd genoemd en waarin gesproken werd over onderdeelen van den zender en gevraagd werd hoever de werkzaamheden met den zender stonden;

dat hij vervolgens een brief ontving van een zekeren Ir. Bijleveld te Alkmaar, ook betrekking hebbende op den zender; dat hij beide brieven aan Van der Drift gaf, wetende, dat hij daardoor de afzenders en de daarin vermelde personen aan vervolging der Duitschers blootstelde en hen verraadde;

dat op 15 Maart 1942 Ir. Slooff hem berichtte, dat er eenige heeren zouden komen om de piano, zooals de zender genoemd werd, te bezichtigen; dat er den volgende dag drie heeren bij hem kwamen, die verklaarden te zijn De Wit uit Heemstede en Daalder uit Alkmaar; dat hij zich den naam van den derde niet meer kan herinneren; dat zij toen afspraken, dat hij, verdachte, den zender zou verpakken in waschmanden en de heeren een bode zouden sturen om die waschmanden te halen; dat hij Van der Drift van deze plannen op de hoogte gesteld heeft; dat op 18 Maart 1942 naar aanleiding van deze kwestie door de Duitschers gearresteerd werden: Ir. Slooff, Ir. C. Ch. Leger, B. Graaff, A. Schmale en hijzelf; dat hij met Slooff, Graaff en Leger in Scheveningen geweest is, waar deze ingesloten werden; dat hij toen ging naar het huis van een rijksduitscher in de omgeving, waar hij zou wachten op nadere instructies van Van der Drift; dat Van der Drift hem kort daarop een protokol liet teekenen, waarin alle gegevens betreffende de zenderkwestie wa-

ren opgeteekend, en waarop een pasfoto van hem, verdachte, was vastgehecht, dat hij daarna van Van der Drift 4 kaarten ontving voor een vacantiereis van 4 weken met zijn vrouw en 2 kinderen naar Duitsland voor rekening van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.”, benevens f 300 in contanten; dat hij na 4 weken in Hilversum weer f 200 in contanten ontvangen heeft, waarna Van der Drift hem nog drie- of viermaal f 100 stuurde en een paar fietsbanden als belooning voor zijn verraad; dat Ir. Slooff hem in begin 1942 vertelde, dat hij iemand uit Eindhoven op bezoek had gehad, die een geheime agent was van de Geallieerden en voor wien hij foto's en een plattegrond van de N.S.F. noodig had; dat hij Slooff toen aan die foto's geholpen heeft, doch dit tegelijkertijd aan Van der Drift heeft medegedeeld;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 12 Juni 1945 van Barend Sterling, hoofdagent van politie, tevens rechercher bij den politieken opsporingsdienst en onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Jeannette Betsij van Linschoten, echtgenote van M. H. Mackenzie:

dat omstreeks December 1944 haar achterbuurman Metz haar mededeelde, dat hij geldige bonkaarten te koop had, welke afkomstig waren van de ondergrondsche, en welke hij daarvoor moest verkoopen, voordat zij hun geldigheid verloren hadden; dat de prijs voor een kaart bedroeg f 40; dat zij twee bonkaarten van verdachte gekocht heeft, tezamen voor f 80; dat verdachte een maand later weer bij haar kwam en zeide, dat hij beide genoemde bonkaarten even mee moest nemen naar de ondergrondsche, die er enkele bonnen van noodig had; dat zij verdachte toen beide bonkaarten meegegeven heeft; dat zij deze bonkaarten nimmer van hem terug heeft ontvangen;

Adrianus van Marle:

dat hij met ingang van Juni 1943 tot en met Januari 1944 iedere maand ongeveer 10 bonkaarten aan de woning van verdachte heeft gebracht; dat het mogelijk is, dat hij wel eens 10 of 20 gulden van verdachte heeft ontvangen voor de ondergrondsche, doch nimmer een grooter bedrag;

Verdachte:

dat hij omstreeks December 1944 bij zijn achterburen, Mackenzie, twee bonkaarten heeft geleverd voor den prijs van f 40 per stuk; dat hij van Juni 1943 tot en met Januari 1944 iedere maand twee bonkaarten geleverd heeft aan den heer Themans, die met zijn vrouw als Joden ondergedoken waren; dat Themans hem de eerste keer, dat hij, verdachte, bonkaarten bracht, f 10 voor de ondergrondsche betaalde; dat hij aan Themans in de maanden Juli, Augustus, September en October 1943 iedere maand twee bonkaarten geleverd heeft en hem daarvoor f 70 per stuk liet betalen; dat hij hem in November en December 1943 f 35 per stuk liet betalen en in Januari 1944 f 25

per stuk; dat hij zodoende in het geheel f 760 ontvangen heeft voor geleverde bonkaarten aan Themans; dat hij van Juni 1943 tot omstreeks Januari 1944 van de ondergrondsche, door middel van Van Baarle, bonkaarten heeft ontvangen; dat hij iedere maand ongeveer 7 of 8 bonkaarten ontving; dat hij gedurende den tijd, dat hij bonkaarten van Van Baarle kreeg, aan deze slechts één keer f 10 of f 20 heeft afgedragen; dat hij het geld, dat hij voor geleverde bonkaarten ontving van den heer Themans en Mevrouw Mackenzie, zijnde resp. f 750 en f 80 zich wederrechtelijk heeft toegeëigend; dat hij gedurende den tijd van Juni 1943 tot en met Januari 1944 in zijn gezin ook altijd 4 van deze bonkaarten gebruikt heeft;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 22 December 1945 van Franciscus Bernardus Kortland, rechercher bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Gerrit Jacob Polak:

dat hij op een avond in Maart 1942 den hem bekenden Nart Daalder op straat ontmoette; dat deze hem toen vroeg, of hij met hem mee wilde gaan naar het Veehuis te Alkmaar, waar een zender lag, verpakt in eenige kisten, welke vanuit Hilversum naar Alkmaar was gezonden; dat hij even naar huis ging en toen Bart Daalder naar het veehuis volgde; dat Daalder, toen hij, Polak, daar was aangekomen, reeds gearresteerd was;

dat zijn neef, J. F. de Wit te Heemstede, ook betrokken was bij de zenderkwestie-Slooff; dat hij van De Wit zelf vernomen heeft, dat deze correspondeerde met een zekeren Metz te Hilversum; dat hij in April 1942 gearresteerd is en terecht kwam in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam; dat hij van daar tegelijk met Daalder op transport is gegaan naar Scheveningen; dat hij toen met Bart Daalder gesproken heeft en deze hem vertelde, dat een zekere Metz te Hilversum hem, Daalder, had verraden, want dat de Duitschers tijdens een verhoor den naam Metz gebruikt hadden en wisten te vertellen, dat hij, Daalder, zoowel als De Wit bij Metz in Hilversum waren geweest en ook met Metz hadden gecorrespondeerd over een zender;

dat hij De Wit na diens vrijlating gesproken heeft en dat deze hem verteld heeft, dat hij tijdens zijn verhoor door de Duitschers een brief had gelezen van Metz, waarin een persoonsbeschrijving van hem, De Wit, was opgenomen;

O. dat een brief van den Joodschen Raad voor Amsterdam, d.d. 4 December 1942, gericht aan den Joodschen Raad voor Amsterdam, afdeling Hilversum te Hilversum onder meer inhoudt, dat blijkens mededeeling van de Sicherheitspolizei op 27 November 1942 te Amersfoort overleden is Charles Leger, geboren 31.3.13, gewoon hebbende te Hilversum, Joh. Gerardsweg 77;

O. dat een brief van het Nederlandsche

Roode Kruis Informatie-Bureau 's-Gravenhage, d.d. 8 September 1945, gericht aan den heer C. Daalder, Snaarmanslaan 119, Alkmaar, als mededeeling bevat, dat de heer Abraham Daalder op 9 Januari 1945 in het concentratiekamp te Buchenwalde is overleden;

O. dat een brief van J. R. de Wit te Heemstede, d.d. 22-12-45, zakelijk onder meer inhoudt, dat hij in Maart 1942 met Bram Daalder naar Metz in Hilversum is geweest voor het keuren van een zender; dat hij vijf weken nadien thuis gearresteerd werd door de Gestapo, die hem een brief liet zien welke hij aan Metz geschreven had en waarin hij Metz verzocht om lampen voor een zender, welke hij, De Wit, in reparatie had; dat hij na zijn arrestatie op het Binnenhof verhoord is geworden; dat hij daarbij de kans kreeg om zijn arrestatiebevel te lezen, waarin Metz een beschrijving gegeven had van zijn persoon en de kleur van zijn jas en hoed had opgegeven;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal dd. 5 December 1945 van Sytze van der Laan, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Cornelis Johannes Antonius Maria Vermeeren:

dat hij met zijn rechterhand het pistool van een onderofficier aangreep; dat hij daarbij de trekker aangeraakt moet hebben, want dat op hetzelfde oogenblik een knal klonk en hij zag, dat Wirix naar voren tegen den onderofficier aanviel en in elkaar zakte;

dat hij het betreurt, dat hij oorzaak is geweest, dat een man, die geen enkele verzetspoging bij zijn arrestatie deed door een ongelukkige en noodlottige samenloop van omstandigheden het leven heeft moeten laten;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

Wolter Adriaan Johan Josef van Hellenberg Hubar:

dat hij in het begin van den oorlog werkzaam was op de fabriek van de N.S.F. te Hilversum; dat hij in dien tijd in Hilversum een groep heeft opgericht, welke ten doel had spionage op de fabriek van de N.S.F.; dat hij te dien einde contact gezocht heeft met de heeren Ir. Slooff, Graaff en met verdachte; dat hij in Den Haag, waar hij toen woonde, door de Duitschers is gearresteerd en overgebracht naar de strafgevangenis te Scheveningen, waar hem door de Duitschers een verhoor is afgenomen; dat men hem tijdens dit verhoor ook inlichtingen vroeg over Ir. Sloof en over de sabotageplannen op de N.S.F. te Hilversum; dat de Duitschers toen op de hoogte bleken te zijn van details van deze plannen, welke zij alleen konden weten van iemand, die er mee te maken had gehad; dat hij daarna een jaar in de gevangenis heeft doorgebracht; dat hij vóór zijn arrestatie in Den Haag eens bezoek heeft gehad van Ir. Le-

ger en van Dr. Mellema, die hem kwamen vragen, of hij een onderduikadres voor den heer Wirix wist;

Getuige Bart Graaff:

dat hij omstreeks Augustus 1941 met Ir. Slooff en den heer Wirix een apparaat voor een geheimen zender heeft gebouwd; dat hij eenige maanden later heeft gehoord, dat Wirix door de Duitschers aangehouden was, en doodgeschoten was, en toen met den verdachte eenige onderdeelen van genoemden zender uit het huis van Wirix heeft gehaald; dat hij bij den verdachte thuis regelmatig aan den zender heeft gewerkt;

dat hij in Maart 1942 op de fabriek van de N.S.F. met zijn collega's Slooff, Leger en den verdachte werd gearresteerd; dat hij toen naar Scheveningen is gebracht en daarna veroordeeld is tot 12 jaar tuchthuisstraf, welke hij tot de capitulatie van Duitschland in verschillende tuchthuizen in Duitschland heeft uitgezeten;

Getuige Cornelis Antonius Johanna Maria Vermeeren:

dat hij van eind 1940 tot midden 1942 in dienst is geweest op de Ortskommandantur te Hilversum; dat hij in dien tijd den verdachte daar gesproken heeft, die hem toen mededeelde dat hij, verdachte, aan den politiepresident in Den Haag een brief geschreven had over een geval van sabotage, doch daarop geen antwoord gekregen had; dat verdachte bij die gelegenheid den naam Van Hellenberg Hubar noemde; dat hij van deze mededeeling van verdachte een rapport heeft opgemaakt, dat hij aan den chef op de Kommandantur heeft gegeven;

dat hij in December 1941 van de Duitschers opdracht kreeg om in het huis van Wirix de telefoon te bewaken; dat er toen in dat huis soldaten waren, die opdracht hadden om ieder, die daar kwam, te arresteren; dat op een avond Wirix aan dit huis kwam; dat een soldaat Wirix wilde arresteren en hem, getuige, verzocht even zijn revolver vast te houden; dat, toen hij dezen revolver aannam, per ongeluk de trekker is overgegaan en hij Wirix door diens hoed geschoten heeft;

Getuige Hendrik Berend Smits:

dat hij in 1941 met Van der Drift, een Duitscher, afgesproken heeft, dat deze bij hem thuis zou komen, en dat hij, getuige, den verdachte dan ook zou uitnoodigen; dat dit gebeurd is, en verdachte en v. d. Drift tezamen bij hem zijn geweest; dat hij toen den verdachte met Van der Drift hoorde spreken over eenige mensen, die een zender samenstelden; dat verdachte toen vertelde, dat hij dit al had doorgegeven aan den Ortskommandant te Hilversum;

dat hij naderhand den verdachte weer gesproken heeft en deze hem toen verteld heeft, dat Ir. Slooff hem, getuige, naar het leven stond, doch dat hij zich hierover niet ongerust behoefde te maken, want dat hij, verdachte, Van der Drift al gewaarschuwd had; dat hij toen naar Van der Drift gegaan is om bij hem te informeren, of er een complot tegen zijn, getuige's, leven was; dat

Van der Drift toen zei, dat Slooff over eenige uren gearresteerd zou worden en dat verdachte van deze arrestatie op de hoogte was; dat hij gezien heeft, dat de heer Slooff op de N.S.F. eenige uren daarna gearresteerd is;

Getuige Floris Cornelis Willem Slooff:

dat hij tijdens den oorlog werkzaam was op de fabriek van de N.S.F. te Hilversum; dat hij toen met zijn collega Wirix en den heer Schmale zat in een illegale groep, welke zich bezig hield met het vervaardigen van een geheimen zender; dat, toen Wirix was ondergedoken, deze hem een brief geschreven heeft met aanwijzingen voor den zender; dat hij dezen brief aan verdachte heeft laten lezen; dat Wirix ook een avond in December 1941 bij hem thuis kwam; dat hij het bericht van diens komst had medege-deeld aan zijn collega Graaff en aan verdachte; dat de S.D. om 1 uur 's nachts bij hem kwam om naar Wirix te zoeken; dat de zender, die tevoren door Wirix naar een schuur in de De Bazelstraat was gebracht, door Graaff en verdachte is overgebracht naar verdachte's woning; dat daar de zender verder gemonteerd is door Graaff;

dat hij na eenigen tijd een brief kreeg van Dr. Bijleveld uit Amsterdam, waarin deze hem vroeg, of hij, Bijleveld naar de piano kon komen kijken; dat met de „piano" de zender bedoeld werd; dat hij verdachte van den inhoud van dezen brief op de hoogte gesteld heeft; dat hij op 14 Maart 1942 een brief ontving uit Alkmaar, waarin het bezoek werd aangekondigd van twee heeren, die de piano kwamen bezichtigen en het transport daarvan wilden regelen; dat hij ook van den inhoud van dezen brief den verdachte in kennis gesteld heeft; dat hij op 18 Maart 1942 op de N.S.F. te Hilversum door de Duitschers gearresteerd is, tegelijk met Graaff, Schmale, Leger en verdachte; dat hij toen naar Den Haag vervoerd is, alwaar hij in de gevangenis te Scheveningen ingesloten is; dat hij daar door de Duitschers vijf maal verhoord is over den zender, waarbij het hem opviel, dat deze op de hoogte waren van zeer kleine details; dat deze hem toen ook Deutsche vertalingen van zijn brieven voorlezen;

dat hij na een verblijf van 22 maanden in de gevangenis te Scheveningen in Utrecht door een Duitsch gerecht veroordeeld is tot 15 jaar tuchthuisstraf; dat hij toen vervoerd is naar een tuchthuis te Siegburg, waar hij op 25 Mei 1945 werd bevrijd;

dat Ir. Leger hem tegen het einde van 1941 had gevraagd om een schuilplaats voor Wirix; dat hij Leger daarvoor stuurde naar Van Hellenberg Hubar in Den Haag; dat hij op denzelfden dag bezoek kreeg van Dr. Hellema uit Eindhoven, die hem ook vroeg om een schuilplaats voor Wirix; dat hij dezen ook verwees naar Van Hellenberg Hubar in Den Haag; dat Mellema hem toen eveneens vroeg naar luchtfoto's en een plattegrond van de N.S.F. en naar aanwijzingen omtrent het belangrijkste gedeelte van de fabriek, wanneer eventueel een bombarde-

ment noodig zou zijn; dat hij deze boodschap overbracht aan verdachte, die eenige dagen daarna aan hem de foto's en den plattegrond overhandigde, welke hij, getuige, weer aan Mellema gaf; dat hem bij een van zijn verhooren door de Duitschers een Deutsche vertaling van een brief van Van Hellenberg Hubar werd voorgelezen, waarin deze den verdachte vroeg, of Leger en Mellema te vertrouwen waren; dat hij ook over de foto's en de plattegrond van de fabriek door een Deutsche Sachbearbeiter is gehoord;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Hilversum omstreeks het najaar van 1941 en den winter van 1942 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

a. betreffende W. van Hellenberg Hubar, toentertijd wonende te Den Haag, eerst aan den Nederlandschen Politie-president te Den Haag, en vervolgens aan de Ortskommandantur te Hilversum, mededeelingen heeft gedaan over diens plannen tot sabotage en spionage tegen de Deutsche Weermacht;

b. betreffende R. P. Wirix, toentertijd wonende te Hilversum aan Van der Drift van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W." mededeelingen heeft gedaan over diens werkzaamheden aan en voor een geheimen zender en over diens verblijfplaats;

c. betreffende C. H. G. Mellema uit Eindhoven en C. H. Leger uit Hilversum aan genoemden Van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun zoeken naar een schuilplaats voor voornoemden Wirix;

d. betreffende W. J. Bijleveld uit Amsterdam aan genoemden van der Drift mededeelingen heeft gedaan over diens belangstelling voor den geheimen zender;

e. betreffende J. F. de Wit uit Heemstede en A. Daalder uit Alkmaar aan genoemden Van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun bezoek aan verdachte ter bezichtiging van den geheimen zender en over de gemaakte afspraak ter versturing van dien zender;

f. betreffende F. C. W. Slooff en B. Graaff, allen uit Hilversum aan genoemden Van der Drift mededeelingen heeft gedaan over hun werkzaamheden aan den geheimen zender en hun medewerking aan de verzending van dien zender en aldus:

1. opzettelijk W. van Hellenberg Hubar, R. P. Wirix, C. H. G. Mellema, W. J. Bijleveld, J. F. de Wit, C. H. Leger, A. Daalder, F. C. W. Slooff en B. Graaff, allen voornoemd, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking of een of andere straf of maatregel door of vanwege den vijand, welke feiten de vrijheidsberoving voor langer dan een maand van C. H. G. Mellema, C.

H. Leger, W. J. Bijleveld, J. F. de Wit, A. Daalder, F. C. W. Slooff en B. Graaff voornoemd, alsmede den dood van R. P. Wirix, C. H. Leger en A. Daalder voornoemd tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat hij in Nederland omstreeks Maart en de volgende maanden van 1942 opzettelijk ter belooning van zijn voormeld verraad heeft ontvangen gelden tot een bedrag van ongeveer f 1000 en 4 kaarten voor een vacante reis van vier weken met zijn vrouw en twee kinderen naar Duitsland voor rekening van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.” en aldus gebruik heeft gemaakt van middel hem door den vijand geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.

C. dat hij te Hilversum in de jaren 1943 en 1944 opzettelijk de hem kosteloos ten behoeve van anderen, die „ondergedoken” waren, ter beschikking gestelde distributiebescheiden gedeeltelijk voor zich heeft behouden en gedeeltelijk uitsluitend ten eigen voordeele aan derden heeft verkocht en aldus te dien tijde opzettelijk heeft gebruik gemaakt van gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26, 27 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin;

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand;

2. Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen;

3. Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid of middel, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen of om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte tot de doodstraf.

Ontzet den verdachte voor het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 284.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 27 Maart 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kapt. t. Z. v. d. Berg en Lt. Kol. Boswijk).

Doodstraf.

Aan den Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar o. m. mededeelen:

1. dat zekere Wagenaar had deelgenomen aan een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht. Deze mededeeling heeft den dood van Wagenaar tengevolge gehad.

2. dat bij zekeren Slot te Noord-Scharwoude het illegale blad „Trouw” werd gestencild en uitgegeven.

3. dat een zekere Ten Pas deel uitmaakte van de Ondergrondse Beweging, den dood van dien Ten Pas tengevolge hebbende.

4. Verblijfsplaats van „Illegalen” en radotoestellen van de Ondergrondse Beweging te Alkmaar.

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Klaas de Geus, tuinbouwer, wonende te St. Pancras, gedetineerd in het kamp „Hoekdale” te Alkmaar, thans verblijvende in de Strafgangenis te Alkmaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 1sten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

1. dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks het tijdvak, gelegen tusschen 9 October 1944 en 1 Januari 1945 als Nederlander, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar, heeft medegedeeld, dat hij in een scheederswinkel in St. Pancras had gehoord, dat een zekere Jaap Wagenaar had deelgenomen aan, althans

tegenwoordig geweest bij — een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht, hetwelk in of omstreeks de maand October 1944 had plaats gehad in de gemeente Rustenburg, althans in of in de omgeving van Ursem, en daarbij een vingerlid had verloren, althans aan een hand was verwond, dat gemelde Jaap Wagenaar aan den Kennemerstraatweg woonde en dezelfde persoon was als de in de telefoongids als bloembollenexporteur vermelde Wagenaar en — nadat gemelde Schoemaker aan hem, verdachte, een foto had getoond en hem had gevraagd of de op die foto afgebeelde persoon bovenbedoelde Jaap Wagenaar was, op die vraag bevestigend heeft geantwoord en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelden Jaap Wagenaar heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en, of andere straf of maatregel, welk feit al dan niet tezamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Jaap Wagenaar ten gevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

II. dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks het eerste kwartaal van 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand: aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant, althans lid, der Nederlandsche Landwacht te Alkmaar en aan F. J. van der Meer, lid der Nederlandsche Landwacht, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat bij Frans Slot te Noord Scharwoude het illegale blad „Trouw” althans een illegaal blad, werd gestencild en/of uitgegeven, waarbij verdachte nader aanduidde, waar gemelde Slot woonde en aldus:

1. opzettelijk gemelden Slot heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel

mogelijk afbreuk te doen.

III. dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks de maand Maart 1945, althans in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1945 en 5 Mei 1945, als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand eerst aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Landwacht te Alkmaar, en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat een zekere ten Pas deel uitmaakte van de Ondergrondse Beweging en dat deze ten Pas was gekomen bij verdachtes buurman Piet Groen, en aan dezen had medegedeeld, dat hij uit naam van de Ondergrondse Beweging kwam zeggen, dat Groen op moest houden met zwarten handel, omdat anders de Binnenlandsche Strijdkrachten zouden ingrijpen, en eenigen tijd later, nadat Kals — die als vijand van de Ondergrondse Beweging bekend had gestaan, was gedood, aan gemelden Schoemaker heeft medegedeeld, dat Ten Pas niet lang voor den dood van Kals bij Piet Groen had gezegd, dat Kals dood moest, en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelden Ten Pas, wiens adres verdachte eveneens aan gemelden Schoemaker had opgegeven, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel, welk feit al dan niet tezamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Ten Pas tengevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

IV. dat hij te Alkmaar, althans in Nederland, in of omstreeks de maand April 1945, althans in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1945 en 5 Mei 1945, als Nederlander, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat in St. Pancras in een huis, waarvoor een bord stond met het opschrift „Provinciaal Waterleiding Bedrijf” naar hij, verdachte, verwachtte, menschen van de Ondergrondse Beweging zaten, dat bij Dr. Destree in St. Pancras eveneens „illegalen” over de vloer kwamen en dat er bij gemelden Dr. Destree in een „boet” achter het huis

radiotoestellen van de Ondergrondse Beweging waren, dat Jan Sinjewiel uit St. Pancras lid was van de Ondergrondse Beweging en op verdachte wijze koffers van het eene huis naar het andere huis sleepte en „Vrij Nederland” verspreidde, waarbij verdachte een teekening maakte en/of overlegde waarop stond aangegeven, waar zich het huis van Sinjewiel bevond en aldus zoowel:

1. opzettelijk den bewoner, althans den gebruiker van bovenbedoeld huis, waarbij bedoeld bord stond met opschrift „Provinciaal Waterleiding Bedrijf”, welke was genaamd D. J. Wijminga, alsmede het in dat huis aanwezig lid der Ondergrondse Beweging W. van Kasteren, en ook gemelden Sinjewiel heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel.

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen.

O. dat in de dagvaarding op den achtsten regel sub II de naam F. J. van der Meer voorkomt, hetgeen moet zijn P. J. van der Meer, wordende de verdachte door deze verbetering niet in zijne verdediging geschaad; dat wijders in de dagvaarding voorkomt „Provinciaal Waterleiding Bedrijf”, hetgeen moet zijn „Provinciale Waterstaat”, wordende de verdachte door deze verbetering niet in zijne verdediging geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard: de getuigen:

1. W. G. F. C. C. Schoemaker:

dat hij in het najaar van 1944 belast was met het commando over een detachement van de Landwacht te Alkmaar, welk commando hij gehad heeft tot aan de capitulatie van de Duitschers in Nederland;

I. dat verdachte in de maand October 1944 bij hem gekomen is en toen heeft medegedeeld, dat hij, verdachte, in een scheerderswinkel te St. Pancras had gehoord, dat een zekere Jaap Wagenaar had deelgenomen aan een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandse Landwacht, hetwelk in of omstreeks de maand October 1944 had plaats gehad in de omgeving van Ursem, en dat deze daarbij een vingerlid had verloren;

dat verdachte hem verder mededeelde, dat gemelde Jaap Wagenaar aan de Kennemersstraatweg woonde en dezelfde persoon was als de in de telefoongids als bloembollen exporteur vermelde Wagenaar; dat hij aan verdachte een foto heeft getoond, en aan verdachte heeft gevraagd of de op die foto afge-

beelde persoon bovenbedoelden Jaap Wagenaar was; dat verdachte op die vraag bevestigend heeft geantwoord; dat gemelde Wagenaar later is gearresteerd en bij wijze van repressasie maatregel door de Duitschers is gefusilleerd;

II. dat verdachte einde Januari of begin Februari 1945 weer bij hem te Alkmaar is gekomen en hem heeft medegedeeld, dat bij Frans Slot te Noord-Scharwoude het illegale blad „Trouw” werd gestencild en uitgegeven; dat verdachte nader aanduidde, waar gemelde Slot woonde;

III. dat verdachte op een Zaterdag in de maand Maart 1945 aan hem te Alkmaar heeft verteld, dat bij zijn — verdachtes — buurman een zekere Ten Pas gekomen was, die aan dien buurman uit naam van de Ondergrondse Beweging was komen zeggen, dat hij op moest houden met zwarten handel, omdat anders de Binnenlandsche Strijdkrachten zouden ingrijpen;

dat verdachte eenigen tijd later, nadat Kalis, een boer uit Stompvoren, die lid was van de N.S.B. en als vijand van de Ondergrondse Beweging bekend stond, door de Ondergrondse Beweging was doodgeschoten, aan hem, getuige, op diens vraag, wie dit gedaan zou hebben, heeft gezegd, dat eerdergenoemde Ten Pas niet lang voor den dood van Kalis aan dienzelfden buurman had gezegd dat Kalis dood moest; dat verdachte het adres van gemelden Ten Pas aan hem, getuige, heeft opgegeven;

dat gemelde Ten Pas is gearresteerd en hij, getuige, later van den Politieken Opsporingsdienst te Alkmaar heeft vernomen, dat Ten Pas is gefusilleerd;

IV. dat verdachte in het begin van de maand April 1945 aan hem te Alkmaar in het bijzijn van het lid van de Nederlandse Landwacht P. J. v. d. Meer, heeft medegedeeld, dat op de deur van een huis te St. Pancras een bord was aangebracht met het opschrift „Provinciale Waterstaat”; dat verdachte verder zeide, dat in dat huis waarschijnlijk menschen van de Ondergrondse Beweging zaten, en dat bij Dr. Destree in St. Pancras eveneens illegalen over den vloer kwamen en bij gemelden Dr. Destree in een „boet” achter het huis radiotoestellen van de Ondergrondse Beweging verstoppt waren; dat naar aanleiding van dit bericht een onderzoek is ingesteld, waarbij twee personen werden gearresteerd, waaronder een zekeren van Kesteren, die lid der Ondergrondse Beweging was en een revolver in zijn bezit had;

2. Pieter Johannes van der Meer:

dat hij lid is geweest van de Nederlandse Landwacht, dat hij verdachte wel kent, doordat deze wel inlichtingen kwam geven aan de Landwacht te Alkmaar;

dat zoo onder meer in den tijd gelegen tusschen 1 Januari 1945 en 5 Mei 1945 verdachte aan hem en aan den Commandant van den Landwacht te Alkmaar Schoemaker heeft medegedeeld: dat bij een zekeren Piet Groen te St. Pancras een persoon was geweest, wel-

ke Ten Pas genaamd was en welke voormelden Groen had gewaarschuwd om op te houden met den zwarten handel, daar anders de Binnenlandsche Strijdkrachten zouden ingrijpen; dat in Mrt van datzelfde jaar Kalis, een boer uit Stompeteren, die lid was van de N.S.B., door de Ondergrondse Beweging is neergeschoten; dat de S.D. in samenwerking met de Landwacht toen een onderzoek heeft ingesteld en den knecht van Kalis heeft gearresteerd; dat later ook Ten Pas werd gearresteerd op grond van de uitlatingen, welke hij betreffende Kalis had gedaan;

dat in de maand April 1945 verdachte weer in het gebouw van de Landwacht te Alkmaar is gekomen; dat verdachte toen heeft gezegd, dat hij er van overtuigd was, dat in St. Pancras in een huis, waarvoor een bordje stond met het opschrift „Provinciale Waterstaat”, menschen van de Ondergrondse Beweging zaten, terwijl verdachte verder zeide, dat bij Dr. Destree in St. Pancras illegalen over den vloer kwamen en dat er bij gemelden Dr. Destree in een „boet” achter het huis radiotoestellen van de Ondergrondse Beweging waren;

dat verdachte bij die gelegenheid verder mededeelde, aan hem, getuige, dat Jan Sinjewel uit St. Pancras lid was van de Ondergrondse Beweging en op verdachte wijze koffers van het eene huis naar het andere sleepte en „Vrij Nederland” verspreidde, waarbij verdachte een tekening maakte, waarop stond aangegeven, waar zich het huis van Sinjewel bevond;

dat kort daarna door de Duitschers een huiszoeking is gedaan in bedoeld huis, waarbij werden gearresteerd W. van Kesteren en den bewoner, althans den gebruiker van bovenbedoeld huis, waarbij bedoeld bord stond met opschrift „Provinciale Waterstaat” D. J. Wijninga;

3. Franciscus Johannes ten Pas:

dat zijn zoon Frans ten Pas op 4 Maart 1945 door de Duitschers werd gearresteerd en 12 Maart daaropvolgende in het Weteringplantsoen te Amsterdam is gefusilleerd;

4. De verdachte:

I. dat hij, in het tijdvak, gelegen tusschen 9 October 1944 en 1 Januari 1945 te Alkmaar aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar, heeft medegedeeld, dat hij in een scheerderswinkel te St. Pancras had gehoord, dat een zekere Jaap Wagenaar had deelgenomen aan een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht, hetwelk in of omstreeks de maand October 1944 had plaats gehad in of in de omgeving van Ursem, en daarbij een vingerlid had verloren, dat gemelde Jaap Wagenaar aan de Kennerstraatweg woonde en dezelfde persoon was als de in de telefoongids als bloembollenexporteur vermelde Wagenaar;

dat gemelde Schoemaker aan hem, verdachte, een foto heeft getoond en hem heeft gevraagd of de op die foto afgebeelde persoon bovenbedoelde Jaap Wagenaar was;

dat hij, verdachte, op die vraag bevestigend heeft geantwoord;

II. dat hij te Alkmaar in het eerste kwartaal van 1945 aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar heeft medegedeeld, dat bij Frans Slot te Noord-Scharwoude het illegale blad „Trouw” werd gestencild en uitgegeven; dat hij nader heeft aangeduid, waar gemelde Slot woonde;

III. dat hij te Alkmaar in het tijdvak tusschen 1 Januari 1945 en 5 Mei 1945 eerst aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Landwacht te Alkmaar, en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, heeft medegedeeld, dat een zekere Ten Pas deel uitmaakte van de Ondergrondse Beweging, en dat deze Ten Pas was gekomen bij zijn, verdachte's, buurman Piet Groen, en aan dezen had medegedeeld, dat hij uit naam van de Ondergrondse Beweging kwam zeggen, dat Groen op moest houden met den zwarten handel, omdat anders de Binnenlandsche Strijdkrachten zouden ingrijpen;

dat hij eenigen tijd later, nadat Kalis, die als vijand van de Ondergrondse Beweging bekend had gestaan, was gedood, aan gemelden Schoemaker heeft medegedeeld, dat Ten Pas niet lang voor den dood van Kalis bij Piet Groen had gezegd, dat Kalis dood moest; dat hij het adres van gemelden Ten Pas aan gemelden Schoemaker heeft opgegeven;

IV. dat hij te Alkmaar in de maand April 1945 aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat in St. Pancras in een huis, waarvoor een bord stond met het opschrift „Provinciale Waterstaat”, volgens zijn verwachting menschen van de Ondergrondse Beweging zaten, dat bij Dr. Destree in St. Pancras eveneens „illegalen” over de vloer kwamen en dat er bij gemelden Dr. Destree in „een boet” achter het huis radiotoestellen van de Ondergrondse Beweging waren, dat Jan Sinjewel uit St. Pancras lid was van de Ondergrondse Beweging en op verdachte wijze koffers van het eene huis naar het andere huis sleepte en „Vrij Nederland” verspreidde; dat hij verder een tekening heeft gemaakt, waarop stond aangegeven, waar zich het huis van Sinjewel bevond;

dat hij Nederlander was op het oogenblik, waarop hij de onderscheidene bovengemelde mededeelingen heeft gedaan, en dat hij toen wist dat Duitschland nog met Nederland in oorlog was;

O. dat een uittreksel uit de registers van overlijden der Gemeente Alkmaar gedateerd 24 October 1945, onder meer inhoudt, dat op 12 Maart 1945 te Amsterdam is overleden Frans Ten Pas, oud 31 jaar, gehuwd met Margaretha Bootsma; dat een afschrift van een Bescheinigung van den Befehlshaber der Sicherheitspolizei Amsterdam, ondertekend door SS-Untersturmführer Viemann,

gedateerd 5 Februari 1945, inhoudt een opdracht aan den begrafenisondernemer Bleekemolen, om onder meer het lijk van Jacob Wagenaar, geboren 31 Januari 1903 te St. Pancras, af te halen en te begraven;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, houdende evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, als bewezen verklaard wordt aangenomen:

I. dat verdachte te Alkmaar, in het tijdvak gelegen tusschen 9 October 1944 en 1 Januari 1945 als Nederlander, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar, heeft medegedeeld, dat hij in een scheerderswinkel te St. Pancras had gehoord, dat een zekere Jaap Wagenaar had deelgenomen aan een gevecht tusschen leden van de Ondergrondse Beweging en leden van de Nederlandsche Landwacht, hetwelk in of omstreeks de maand October 1944 had plaats gehad in of in de omgeving van Ursem, en daarbij een vingerlid had verloren, dat gemelde Jaap Wagenaar aan den Kennemerstraatweg woonde en dezelfde persoon was als de in de telefoongids als bloembollen-exporteur vermelde Wagenaar aan — nadat gemelde Schoemaker aan hem, verdachte, een foto had getoond en hem had gevraagd, of de op die foto afgebeelde persoon bovenbedoelde Jaap Wagenaar was, op die vraag bevestigend heeft geantwoord en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelden Jaap Wagenaar heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel, welk feit al dan niet tezamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Jaap Wagenaar ten gevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

II. dat hij te Alkmaar, in het eerste kwartaal van 1945, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant der Nederlandsche Landwacht te Alkmaar, heeft medegedeeld, dat bij Frans Slot te Noord-Scharwoude het illegale blad „Trouw” werd gestencild en/of uitgegeven, waarbij verdachte nader aanduidde, waar gemelde Slot woonde en aldus:

1. opzettelijk gemelden Slot heeft bloot-

gesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

III. dat hij te Alkmaar, in het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1945 en 5 Mei 1945, als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, eerst aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Landwacht te Alkmaar, en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, heeft medegedeeld, dat een zekere Ten Pas deel uitmaakte van de Ondergrondse Beweging, en dat deze Ten Pas was gekomen bij verdachtes buurman Piet Groen, en aan dezen had medegedeeld, dat hij uit naam van de Ondergrondse Beweging kwam zeggen, dat Groen op moest houden met den zwarten handel, omdat anders de Binnenlandsche Strijdkrachten zouden ingrijpen, en eenigen tijd later, nadat Kalis — die als vijand van de Ondergrondse Beweging bekend had gestaan — was gedood, aan gemelden Schoemaker heeft medegedeeld, dat Ten Pas niet lang voor den dood van Kalis bij Piet Groen had gezegd, dat Kalis dood moest en aldus zoowel

1. opzettelijk gemelden Ten Pas, wiens adres verdachte eveneens aan gemelden Schoemaker had opgegeven, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing, en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel, welk feit al dan niet tezamen met een of meer andere feiten den dood van gemelden Ten Pas tengevolge heeft gehad;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

IV. dat hij te Alkmaar, in de maand April 1945, als Nederlander, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand aan W. G. F. C. C. Schoemaker, Commandant van de Nederlandsche Landwacht te Alkmaar en aan P. J. van der Meer, lid van de Nederlandsche Landwacht, althans aan een hunner, heeft medegedeeld, dat in St. Pancras in een huis, waarvoor een bord stond met

het opschrift „Provinciale Waterstaat” naar hij verdachte, verwachtte, menschen van de Ondergrondse Beweging zaten, dat bij Dr. Destree in St. Pancras eveneens „illegalen” over de vloer kwamen en dat er bij gemelden Dr. Destree in een „boet” achter het huis radiotoestellen van de Ondergrondse Beweging waren, dat Jan Sinjewel uit St. Pancras lid was van de Ondergrondse Beweging en op verdachte wijze koffers van het eene huis naar het andere huis sleepte en „Vrij Nederland” verspreidde, waarbij verdachte een teekening maakte waarop stond aangegeven, waar zich het huis van Sinjewel bevond en aldus zoowel:

1. opzettelijk den bewoner, althans den gebruiker van bovenbedoeld huis waarbij bedoeld bord stond met opschrift „Provinciale Waterstaat”, welke was genaamd D. J. Wijminga, alsmede het in dat huis aanwezige lid van de Ondergrondse Beweging W. van Kesteren, en ook gemelden Dr. Destree en gemelden Sinjewel heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking en of andere straf of maatregel;

als 2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

O. dat de raadsman van verdachte de verbindende kracht heeft betwist van de te Londen uitgevaardigde Koninklijke Besluiten, en meer speciaal de verbindendheid van de Besluiten D 61 en D 62;

O. hieromtrent, dat het Hof van oordeel is, dat de Regeering — in den noodtoestand, geschapen door de bezetting van het Rijk in Europa — die het grondwettelijk voorgeschreven overleg tusschen de Kroon en de Staten-Generaal volstrekt verhinderde, bevoegd was de door de bijzondere omstandigheden geboden maatregelen van wetgeven den aard bij Koninklijk Besluit te treffen;

dat deze noodtoestand het ter hand nemen van de onderwerpen, geregeld in de boven aangehaalde Besluiten D 61 en D 62 door de Regeering rechtvaardigde en zij bij het uitvaardigen van deze besluiten en de daarin geregelde materie hare bevoegdheid niet heeft misbruikt;

O. dat deze besluiten met wetten gelijkgesteld moeten worden, en, evenals met wetten het geval is, niet dan door een latere wet hun geldigheid kunnen verliezen; dat dan ook evenmin als het einde van den noodtoestand medebrengt, dat deze besluiten hun geldigheid zouden verliezen, een bekrachtiging der besluiten door den wetgever ver-

eischt is;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. wat de strafmaat betreft:

dat verdachte, die behoorde tot de N.S.B., door een reeks verraderlijke aangiften van personen, welke deelnamen aan de tegen 's lands vijand gericht verzetsbeweging, een aantal verfoeilijke acties van de Nederlandse Landwacht, welke geheel en al gericht waren op de hulpverlening aan den vijand van Nederland, Duitschland, heeft uitgelokt, dan wel ten zeerste in de hand heeft gewerkt;

dat dientengevolge onder meer twee actieve Nederlandsche deelnemers aan de verzetsbeweging den dood hebben gevonden;

dat verdachte derhalve in den strijd van Nederland tegen Duitschland onvoorwaardelijk partij heeft gekozen tegen het eigen vaderland en voor het vijandige Duitschland; dat het Hof den schuldige dan ook niet anders kan zien, dan als een verderfelijk vijand van Nederland, ten wiens gunste geen enkele verzachtende omstandigheid kan worden aangevoerd;

dat het Hof dan ook van oordeel is, dat op den verdachte de zwaarste straf behoort te worden toegepast;

O. dat niet bewezen is, hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen; zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artt. 28, 57, 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

Ten aanzien van de aan verdachte sub I en III ten laste gelegde feiten:

1. „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”, welk feit den dood tengevolge heeft gehad, meermalen gepleegd;

2. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, of den Staat tegenover den vijand benadeelen”, meermalen gepleegd;

Ten aanzien van de aan verdachte sub II en IV ten laste gelegde feiten:

1. „Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens hel-

heidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. Opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het Hof den naam „Bonman” voorkomende onder sub a der telastelegging leest als „Bosman”, zijnde het Hof van oordeel dat dit kennelijk een schrijffout is en dat verdachte hierdoor niet in zijn verweer wordt benadeeld;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk gerelateerd onder meer heeft verklaard:

Ik heb mij op 2 Mei 1944 vrijwillig bij de Landwacht Nederland opgegeven en ben altoos tevens in dienst getreden. Ik ben Nederlander van geboorte en het was mij in 1943 bekend, dat Duitschland met Nederland in oorlog was. Ik ben te Willeskop op 8 September 1944 opzettelijk als landwachter werkzaam geweest bij een vordering van rijwielen bij G. Bosman en L. Pak. Deze rijwielen waren bestemd voor de Landwacht. In 1944, en in ieder geval na 2 Mei van dat jaar ben ik te Willeskop als landwachter opzettelijk ten voordeele van den vijand werkzaam geweest bij een poging tot arrestatie van een onderduiker voor den arbeidsinzet ten huize van G. de Graaf.

In Montfoort en wel in het voorjaar 1943 heb ik opzettelijk mijn medewerking verleend bij het opstellen van een lijst van bedrijven gevestigd te Montfoort, welke in aanmerking kwamen om te worden gesloten ten behoeve van den arbeidsinzet in Duitschland. De lijst van bedrijven vervat in de twee blocnota's welke U mij toont, is, met uitzondering van het grove schrift door mij opgeteekend. Omtrent de met een „N” gemerkte zaken heb ik geadviseerd deze te sluiten.

Ik heb te Utrecht op 15 Juni 1944 opzettelijk bij den afdelingscommandant van de Landwacht Nederland aangifte gedaan, dat tijdens het transport van een viertal gearresteerde onderduikers de marechaussee Sas zich in kleineerende zin over de Landwacht Nederland had uitgelaten. In die aangifte kwam tevens een uitlating voor waaruit volgde dat de marechaussee ter Laak weigerachtig was aan het transport van aangehouden onderduikers mede te werken. Ik erken het rapport, waarin voormelde aangifte is vervat, eigenhandig te hebben geschreven;

O. dat het ambtseedig proces-verbaal dd. 22 October 1945 opgemaakt door Egbert Jan Kruizinga, wachmeester der marechaussee te Hoenkoop zakelijk onder meer inhoudt:

als opgave van Fijgje van der Wind, echtgenoot van G. Bosman, wonende te Willeskop aan den verbalisant voornoemd: „op 8 September 1944 zijn de mij bekende landwachters Splinter Hol en de Kuyper bij mij thuis geweest om de fiets van mijn man te vorderen;”

als opgave van Leendert Pak, wonende te Willeskop, aan den verbalisant voornoemd:

„Op 8 September 1944 zijn de mij bekende landwachters Splinter Hol en de Kuyper bij mij een rijwielen wezen vorderen;”

als opgave van Gerrit de Graaf, wonende te Willeskop, aan den verbalisant voornoemd:

„Begin November 1944 kwamen eenige landwachters bij mij op de boerderij en in mijn woning zoeken naar een onderduiker, genaamd Douwe Blonk. Zij konden hem niet vinden;”

als opgave van Dirk Baan, wonende te Hoenkoop, aan den verbalisant voornoemd:

Begin November 1944 ben ik met eenige landwachters, waarvan ik mij alleen nog herinner de Kuyper en A. Hol bij de Graaf in Willeskop geweest, alwaar wij een onderduiker zochten. Daar deze onderduiker er niet was, konden wij hem niet arresteren.

O. dat een voor eensluitend afschrift door den wachmeester der marechaussee E. J. Kruizinga voornoemd geteekend stuk, houdende een afschrift van een rapport van verdachte dd. 15 Juni 1944 gericht aan den afdelingscommandant W. Jonkers, Landwacht Nederland, Janskerkhof 18 te Utrecht, onder meer inhoudt:

„Op Woensdag 31 Mei 1944 moesten onderduikers naar Gouda worden gebracht. Hiertoe werden aangewezen de marechaussees van de Vlist te Linschoten en Sas en van de Ham te Montfoort. Bij het instappen der aangehouden en in de autobus werden door de marechaussee Sas de volgende woorden gebezigd: „Nu moeten wij die arme jongens wegbrengen. Dat hebben die Landwachters gedaan, ja, daar waren Splinter, de Kuyper en Hol ook bij”. Een van de reizigers bezigde de volgende woorden: „Jullie moesten weigeren hen weg te brengen. Jullie zijn geen kerels, dan ter Laak, die verd. het?”

O. dat twee blocnota's, volgens opgave van verdachte, met uitzondering van de met het grove schrift beschreven bladzijden, eigenhandig door hem beschreven, inhouden gegevens betreffende te Montfoort gevestigde bedrijven, die voorzover met een „N” gemerkt, naar het destijds gegeven advies van verdachte, voor sluiting in aanmerking kwamen ten behoeve van den arbeidsinzet in Duitschland;

O. dat het Hof door de verklaring van verdachte, alsmede door den inhoud van het ambtseedig proces-verbaal dd. 22 October 1945 opgemaakt door Egbert Jan Kruizinga, wachmeester bij de Koninklijke Marechaussee met de bij dat proces-verbaal behoorende stukken van overtuiging, bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat de verdachte:

A. te Willeskop als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. op 8 September 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand als landwachter is werkzaam geweest bij een vordering van rijwielen bij G.

Bosman en L. Pak en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

B. dat verdachte te Willeskop als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland opzettelijk ten voordeele van den vijand als landwachter is werkzaam geweest bij een poging tot arrestatie van een onderduiker voor den arbeidsinzet ten huize van G. de Graaf en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

C. dat verdachte te Montfoort als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in het voorjaar 1943 opzettelijk ten voordeele van den vijand zijn medewerking heeft verleend bij het opstellen van een lijst van bedrijven, gevestigd te Montfoort, welke in aanmerking kwamen om gesloten te worden ten behoeve van den arbeidsinzet in Duitschland en aldus opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland den vijand hulp heeft verleend;

D. dat verdachte te Utrecht op 15 Juni 1944 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand;

bij den afdeelingcommandant van de Landwacht Nederland aangifte heeft gedaan dat tijdens het transport van een viertal gearresteerde onderduikers de marechaussee Sas zich in kleineerende zin over de Landwacht Nederland had uitgelaten, terwijl in die aangifte tevens een uitlating voorkwam, waaruit zou volgen, dat de marechaussee ter Laak weigerachtig was aan het transport van aangehouden onderduikers mede te werken en aldus:

1. opzettelijk Sas en ter Laak voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving een en ander door of vanwege den vijand;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de feiten en omstandigheden, welke reden geven tot de beslissing dat de verdachte de hem ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feiten heeft begaan, zijn die vermeld in de vorenstaande bewijsmidde-len;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is overwogen en verdachte derhalve daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. toch immers, dat verdachte zich er te zijner verontschuldiging op heeft beroepen de onder D genoemde aangifte te hebben ge-

daan op bevel van den afdeelingcommandant Jonkers der Landwacht Nederland, bij welke organisatie hij diende;

dat het Hof echter dit beroep op een ambtelijk bevel verwerpt;

dat immers in de eerste plaats van een dergelijk bevel niets is gebleken;

dat bovendien een ambtelijk bevel wel tot uitsluiting van straf kan leiden, maar niet — zooals hier — wanneer de verdachte zich vrijwillig in een ambtelijke verhouding heeft begeven, waarvan bedrijvigheid ten behoeve van den vijand doel was en die dus op zich zelf moet worden afgekeurd;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof uit eigen aanschouwing is gebleken, dat verlachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 22 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: voor wat betreft de feiten vermeld onder A, B, C en D der bewezen verklaring:

„het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen;”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Anton Hol tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, met bepaling, dat de schuldige dezen tijd geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

No. 286.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 9 April 1946. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff. v. Adm. Mr. Franken).

De Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk verklaard.

Verdachte was, toen hij de in de dagvaarding genoemde werkzaamheden verrichtte, in dienst bij de S.S. en had derhalve de Nederlandsche nationaliteit verloren.

Aan verdachte zijn slechts handelingen, buiten het Rijk in Europa gepleegd, ten laste gelegd, welke overtreding van het in art. 102 Sr. bepaalde opleveren.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Josephus Maria Kohlschein, schilder, wonende te Haarlem, eerder geïnterneerd in het kamp Koudenhorn te Haarlem en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op 14 Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. A. Beets;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij in Duitschland, en in verschillende landen van Oost Europa, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in de jaren 1942, 1943 en 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

a. tezamen met een of meer anderen röntgenologische arbeid heeft verricht, onder anderen bestaande in het doorlichten en op tuberculeuze aandoeningen onderzoeken van personen, zoowel bij de burgerbevolking als bij de SS;

b. als assistent medische, althans röntgenologische arbeid, althans verplegingsarbeid heeft verricht in een lazaret te Laibach of Leibach;

en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat verdachte ter terechtzitting, zake-lijk gerelateerd, heeft opgegeven, dat hij gedurende den tijd waarin hij de in de dagvaarding sub a en b genoemde werkzaamheden verrichtte, zonder verlof van Hare Majesteit de Koningin in dienst was bij de S.S.;

dat die bewering steun vindt in hetgeen is afgebeeld op een aan verdachte ter terechtzitting getoonde foto, waarop hij zichzelf heeft herkend, gekleed in laboratoriumjas, welke van een S.S. runeteeken is voorzien, terwijl de juistheid dier bewering voorts blijkt uit den inhoud van eenige passages van het vers, waarvan ter terechtzitting de korte inhoud is medegedeeld en welke luiden:

„Daarom strijden wij fier en vrij in de S.S.” en „Dat men mij van „Schütze” nu, „Sturman” noemen mag,”

hebbende verdachte erkend dat hij bedoeld vers op 14 September 1943 te Krakau heeft gedicht;

dat uit een en ander voortvloeit dat verdachte ten tijde van gemelde in de dagvaarding genoemde werkzaamheden ingevolge het bij art. 7 sub 4 van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap

van 12 December 1892 bepaalde, de Nederlandsche nationaliteit verloren had;

en dat dit laatste met zich brengt dat nu verdachte slechts handelingen buiten het rijk in Europa gepleegd ten laste zijn gelegd, welke overtreding van het in het art. 102 Sr. bepaalde opleveren, de Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk verklaard moet worden;

Gezien de artt. 2, 5 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart den Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk.

No. 287.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Mei 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Willebois en Tabingh Suermondt).

Onbevoegd verklaring ten aanzien van de terugvordering van „zoengeld” van de gemeente Amsterdam (gerequesteerde), wegens de publiekrechtelijke aard der rechtsbetrekking.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 1 sub 2.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Hermanus Johannes van Goyen, wonende te Amsterdam, gemachtigde H. M. van Goyen te Badhoevedorp, waarin hij verzoekt, dat de gemeente Amsterdam worde veroordeeld tot teruggave van het aandeel van verzoeker in den omslag, welke die gemeente heeft gedaan naar aanleiding van het aan die gemeente in Maart 1941 door de bezettende macht opgelegde z.g. „zoengeld”, althans tot teruggave van een evenredig deel van de som, waarmede de gemeente Amsterdam is verrijkt, subsidiair, dat verzoeker op andere wijze schadeloos gesteld worde;

Gezien het schriftelijk antwoord ingediend door Burgemeester en Wethouders der gemeente Amsterdam;

O. dat blijkens gemeld antwoord door een orgaan van de bezettende macht bij beschikkingen van 1 Maart 1941 en 5 April 1941 aan de gemeente Amsterdam wegens de op 25 en 26 Februari 1941 in die gemeente uitbroken staking een zoengeld is opgelegd van f 15,000,000; dat tevens deswege de bezettende macht aan de gemeente de verplichting werd opgelegd dat bedrag te verhalen op haar ingezetenen en forensen met een inkomen van meer dan f 10,000, zulks bij wijze van omslag en in den vorm van een toeslag op den aanslag in de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1940/1941;

O. dat de rechtsbetrekkingen, ten aanzien waarvan de Raad ingevolge het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) bevoegd is een beslissing te geven, zich blijkens art. 1 sub 2

van dat Besluit beperken tot vermogensrechtelijke, dus privaatrechtelijke rechtsbetrekkingen; dat echter de rechtsbetrekkingen, ten aanzien waarvan verzoeker thans een beslissing vraagt, van publiekrechtelijk aard zijn; dat mitsdien de Raad niet bevoegd is van het verzoek kennis te nemen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen.

No. 288.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Mei 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Craandijk).

Gerequesteerde weigert de door den vijand bij requestrant in beslag genomen buitenboordmotor „Archimedes”, door gerequesteerde gekocht van de firma Joosten, aan verzoeker terug te geven dan tegen betaling van f 200.

Gerequesteerde veroordeeld de motor af te geven aan verzoeker zonder eenige vergoeding.

Ambtshalve bepaling van een dwangsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer) (E 100)
artt. 23, 27, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van H. Post, wonende te Amsterdam d.d. 9 Februari 1946, alsmede een verweerschrift van de firma De Hartog en Maarssen te Aalsmeer d.d. 11 Maart 1946 en van K. Tas Jr. te Aalsmeer d.d. 21 Maart 1946;

Gelet op de behandeling van het verzoekschrift, waarbij requestrant Post en de verweerders in persoon zijn gehoord (de firma De Hartog en Maarssen bij monde van den firmant Maarssen) en het daarvan gemaakte proces-verbaal d.d. 23 April 1946;

O. dat bij die behandeling op grond van de mededeelingen van partijen het navolgende feitelijk is komen vast te staan:

dat in Juni 1943 een aan partij Post in eigendom toebehoorende buitenboordmotor, merk „Archimedes”, gekenmerkt type B. 20 no. 36202 door de vijandelijke bezettende macht is in beslag genomen, waarna aan hem als vergoeding een bedrag van f 135 per postwissel is toegezonden;

dat ongeveer in denzelfden tijd een aan partij Tas in eigendom toebehoorende buitenboordmotor, merk „Penta” eveneens door de bezettende macht is gevorderd;

dat laatstgemelde motor is ingeleverd bij partij de Hartog en Maarssen en daar tot na de bevrijding steeds is gebleven, terwijl eerstgemelde motor met andere motoren is terechtgekomen bij de firma Joosten te Amsterdam daar, (toen de tuinders in Aalsmeer in de gelegenheid werden gesteld lichtere motoren te koop) door De Hartog en Maarssen is gekocht en vervolgens is ver-

kocht aan Tas voor f 217;

dat na de bevrijding De Hartog en Maarssen de „Penta”-motor hebben teruggegeven aan partij Tas tegen afstand door dezen van de door hem indertijd gekochte „Archimedes” motor oorspronkelijk eigendom van partij Post zonder aan Tas het door hem voor die motor betaalde bedrag van f 217 geheel of gedeeltelijk terug te betalen;

dat de Hartog en Maarssen weigeren de bedoelde motor aan Post terug te geven tenzij tegen betaling van een bedrag van f 200;

O. dat partij Post thans verzoekt hem in zijn rechten op gemelde „Archimedes”-motor te willen herstellen, daarmede kennelijk bedoelende dat de Raad de rechtsbetrekking tusschen hem als eigenaar en die motor, voorzover deze door de handeling van den bezetter is te niet gegaan, zal doen herleven en hem als eigenaar weer in het bezit van die motor zal stellen;

O. dat dit verzoek op grond van vorenstaande feiten behoort te worden ingewilligd, zijnde het naar het oordeel van den Raad in verband met de bijzondere omstandigheden en de houding van de firma De Hartog en Maarssen onredelijk een ingrijpen achterwege te laten;

O. dat dan ook bedoelde „Archimedes”-motor door de fa. De Hartog en Maarssen in eigendom aan partij Post behoort te worden afgegeven, doch het tevens redelijk is, dat laatstgenoemde de door hem indertijd ontvangen vergoeding ad f 135 terugbetaalt en wel aan partij Tas, die voor diezelfde motor een bedrag van f 217 aan De Hartog en Maarssen heeft moeten betalen en van dit bedrag bij de teruggave van de motor aan genoemde firma niets heeft terugontvangen en in zoverre schade heeft geleden;

O. dat de Raad het gewenscht acht om aan het bevel tot afgifte te verbinden het bealen door partij De Hartog en Maarssen van een dwangsom voor het geval deze firma niet binnen de te stellen termijn aan het bevel mocht hebben voldaan;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Gelast de firma De Hartog en Maarssen om bedoelde buitenboordmotor merk „Archimedes” gekenmerkt type B 20 no. 36202 af te geven aan requestrant H. Post, zulks zonder eenige vergoeding of betaling door hem aan die firma en wel binnen 8 dagen na den uitspraak;

Veroordeelt genoemde firma om als dwangsom aan Post te betalen van f 5 voor iederen dag dat hij in gebreke mocht blijven met deze afgifte;

Beveelt requestrant H. Post om aan partij Tas tegen kwijting te betalen een bedrag van f 135;

Veroordeelt partij De Hartog en Maarssen in de kosten van het geding, aan de zijde van partij Post begroot op f 35 en aan de zijde van partij Tas op f 25.

No. 289.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 18 Februari 1946. (Mrs. Ruys, Houthoff, De Flines, Gen.-Maj. b.d. Baron van Voorst tot Voorst en Kap. t. Z. Van der Sande Lacoste).

Levenslange gevangenisstraf.

Hulpverlening aan den vijand: Als lid van de Nederlandsche Landwacht patrouillediensten verrichten, controle op persoonsbewijzen houden en actief deelnemen aan een inval, welke leidde tot de arrestatie van personen, verdacht van illegale activiteit.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Jan Kemper, caféhouder, wonende te Amsterdam, geïnterneerd in het kamp te Laren, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 22sten Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander, in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de maanden Januari, Februari, Maart en April 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, ten voordeele van den vijand in dienst getreden zijnde bij de Nederlandsche Landwacht, in die dienst patrouillediensten heeft verricht en controle op persoonsbewijzen heeft gehouden en op of omstreeks 13 April 1945 de leiding heeft gehad van, althans actief heeft deelgenomen aan een inval, welke leidde tot de arrestatie van B. Engelenburg en W. Klijn, welke verdacht werden van illegale activiteit, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat zakelijk onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte:

dat hij Nederlander is en dat altijd is geweest; dat hij in Januari 1945 te Amsterdam in dienst is getreden als hulp-landwachter bij de Nederlandsche Landwacht en daarbij in dienst is gebleven in de maanden Februari, Maart en April 1945;

dat hij op 13 April 1945 tezamen met andere Landwachters, onder wie getuige Boers, heeft deelgenomen aan een inval in de woning Kraaipanstraat te Amsterdam; dat toen zij daar kwamen, getuige En-

gelenburg trachtte te vluchten, doch deze werd gegrepen en teruggebracht; dat hij bij de huiszoeking aldaar zag dat Boers een brief in de hand had, waarin vermeld stond dat er munitie in die woning zou zijn en dat deze munitie ontvangen zou zijn door getuige Klijn, die daar ook woonde; dat Engelenburg toen op grond van verdenking van illegale activiteit door hen is gearresteerd en overgebracht naar de Landwachtkazerne; dat hij, verdachte, vervolgens dienzelfden middag met getuige Boers per motor met zijspan is gegaan naar de houthaven te Amsterdam, waar volgens opgave van Engelenburg genoemde Klijn werkte; dat hij toen daar Klijn heeft gearresteerd en heeft overgebracht naar het politiebureau aan de Spaarndammerstraat te Amsterdam en dezen daar heeft laten opsluiten, eveneens wegens verdenking van illegale activiteit;

de getuige B. Engelenburg:

dat in den ochtend van 13 April 1945 bij hem thuis in de Kraaipanstraat te Amsterdam een inval werd gedaan door een aantal mannen in uniform van de Landwacht, bij wie ook verdachte in burger gekleed; dat die mannen het geheele huis doorzochten en verdachte daarbij besliste welke van de door die mannen gevonden voorwerpen in beslaggenomen moesten worden; dat hij na afloop van die huiszoeking is gearresteerd, waarop vooral verdachte aandrang, en hij toen is overgebracht naar de Landwachtkazerne aan de Stadionkade te Amsterdam; de getuige W. Klijn:

dat in den namiddag van 13 April 1945 de verdachte is gekomen op zijn, Klijn's, werkplaats aan de Houthaven te Amsterdam en deze daar heeft gevraagd of Willem Klijn daar werkte; dat hij, getuige, toen den verdachte heeft geantwoord dat hij Willem Klijn was, waarop verdachte een revolver trok en na de mededeeling, dat hij, verdachte, van de Sicherheitsdienst was, hem, Klijn, beval hem, verdachte, te volgen; dat verdachte hem toen in een motor met zijspan heeft doen plaatsnemen en hem heeft overgebracht naar het politiebureau aan de Spaarndammerstraat te Amsterdam;

de getuige F. Boers:

dat bij een huiszoeking op 13 April 1945 aan het Mariotteplein te Amsterdam de verdachte een brillenhuis met patronen vond en een portefeuille met een brief van zeke ren Klijn, wonende Kraaipanstraat no. 9 en dezen aan getuige toonde, eischende dat ten huize van Klijn een huiszoeking zou worden gehouden; dat in dezen brief onder meer geschreven werd over een illegale groep, die in een garage zou zijn gelegerd en eenige duizenden scherpe patronen in bezit zou hebben; dat hij aan den eisch van verdachte om ten huize van Klijn in de Kraaipanstraat no. 9 een onderzoek in te stellen gevolg heeft gegeven en dienzelfden dag met een aantal medelandwachters, onder wie verdachte, naar dit adres is gegaan; dat zij daar den getuige Engelenburg hebben aangetroffen en daar huiszoeking hebben verricht, aan het einde waarvan verdachte zeide

dat Engelenburg mee moest;

dat hij in den namiddag van dienzelfden dag samen met verdachte per motor met zijspan genoemden Klijn van diens werk aan de Houthaven te Amsterdam heeft opgehaald; dat verdachte, zonder dat hij, Boers, hem daartoe opdracht gegeven had, dien Klijn heeft overgebracht naar het politiebureau aan de Spaarndammerstraat te Amsterdam; dat verdachte sinds Januari 1945 in dienst was bij de Nederlandsche Landwacht en was ingedeeld in een sectie, welker leden om beurten patrouillediensten verrichtten en contrôle op persoonsbewijzen hielden;

O. dat een door Johannes Alberus Sleijfer, recherchéur bij den politieken opsporingsdienst te Amsterdam, op ambtseeds opgemaakt proces-verbaal, dd. 20 November 1945, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van den verdachte:

dat hij van daar uit (te weten: de Landwacht-kazerne aan de Stadionkade te Amsterdam) patrouillediensten heeft verricht en contrôle heeft gehouden op persoonsbewijzen;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte te Amsterdam als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in de maanden Januari, Februari, Maart en April 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog met Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand in dienst getreden zijnde bij de Nederlandsche Landwacht, in die dienst patrouillediensten heeft verricht en contrôle op persoonsbewijzen heeft gehouden en op 13 April 1945 actief heeft deelgenomen aan een inval, welke leidde tot de arrestatie van B. Engelenburg en W. Klijn, welke verdacht werden van illegale activiteit, en aldus;

opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de Nederlandsche Landwacht blijkens de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied dd. 12 November 1943, gepubliceerd in het Verordeningenblad, was een beschermingscorps, door den Leider der Nationaal socialistische Beweging der Nederlanden uit de leden en de leden van de nevenorganisaties van deze beweging gevormd en dat dit corps — hetwelk „werd ingezet ter handhaving van de openbare orde en tot bescherming van leven en goed van de orde-lievende bevolking” — tijdens deszelfs optreden stond onder bevel van den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en den Hoogeren SS. en Politieleider;

O. dat uit een en ander volgt — daarbij in het bijzondere gelet op de Duitschgezinde geestgesteldheid van hen, uit wier rijen de leden van dit corps werden gerecrueteerd — dat deze Landwacht was opgericht om den Duitschen bezetter in diens

optreden hier te lande behulpzaam te zijn;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den verdachte bij dagvaarding meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat dat zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de art. 28 ten 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen;”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Jan Kemper tot levenslange gevangenisstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschift uitgeschreven verkiezingen, voor het leven.

No. 290.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Mei 1946.
(Mrs. Jolles, v. Geggelen en Wiarda).

Gerequesteerde, koper van een partij zakken van een Joodschen eigenaar, is niet te goeder trouw, ook al heeft hij gekocht op aanbieding en onder auspiciën van Distex.

Koopovereenkomst vernietigd.

Gerequesteerde veroordeeld tot teruggave van de zakken en/of schadevergoeding.

(Zie no. 230 Na-oorlogse rechtspraak).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer) (E 100)
artt. 23, 27, 32, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift No. 268/45 van: Mr. Frits Geiler, advocaat en procureur, wonende te Bergen (N.-H.) als bewindvoerder over den afwezigen Barend Vlessing,

zakkenhandelaar, gewoonde hebbende te Alkmaar en aldaar gehandeld hebbende onder den naam Firma B. Vlessing, en een verweerschrift van: de N.V. Zakkenhandel v/h K. Hulst, gevestigd te Rotterdam, gemachtigde A. C. W. Beerman, aldaar;

Gehoord partijen:

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld: dat genoemde Vlessing op 31 Mei 1945 eigenaar was van een partij zakken ter waarde van f 2170.99, gespecificeerd en gezaamd als volgt:

Aantal stuks	Omschrijving	Prijs per stuk	Eindbedrag
1913	mudzakken 3e soort	f 0.29	f 554.77
425	dunne mudzakken	„ 0.33	„ 140.25
225	groenstreepmudzakken 2e soort	„ 0.36	„ 81.—
50	groote mudzakken	„ 0.36	„ 18.—
50	curaché 1e soort	„ 0.45 ⁵	„ 22.75
342	curaché zakken 2e st	„ 0.36	„ 123.12
850	cuba balen	„ 0.39	„ 335.40
217	middel coprabalen	„ 0.22 ⁵	„ 48.83
70	groote coprabalen	„ 0.29	„ 20.30
193	snijkoekbalen	„ 0.26	„ 50.18
94	¾ mudzakken	„ 0.29	„ 27.26
23	centrale suikerzakjes 3e soort	„ 0.16	„ 3.68
486	melkpoederzakken met papier	„ 0.29	„ 140.94
185	czabroassip zakken	„ 0.10	„ 18.50
180	cementzakjes met papier	„ 0.12 ⁵	„ 22.50
615	slakkemeelzakken gelapt	„ 0.12 ⁵	„ 76.88
1425	slakkemeelzakken	„ 0.17 ⁵	„ 249.38
305	dunne mudzakken 2e soort	„ 0.33	„ 100.65
300	la plata's 3e soort	„ 0.14	„ 42.—
360	zout en soda la plata's	„ 0.16	„ 57.60
370	½ zoutzakjes	„ 0.10	„ 37.—
Totaal			f 2170.99

dat op of omstreeks 31 Mei 1943 de Omnia Treuhandgesellschaft als Liquidations-treuhänder op grond van de Verordening 48/1941 van den Rijkscmissaris voor het bezette Nederlandsche gebied den bedrijfsvoorraad van dien Vlessing in beslag heeft genomen en kort nadien verkocht en geleverd aan de Zakkenhandel N. Hulst N.V., gevestigd te Rotterdam;

dat deze transactie is geschied zonder voorkennis, medeweten of goedkeuring van Vlessing, op grond van een maatregel van den bezetter, welke ingevolge het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zoodat verzoeker recht en belang heeft bedoelde transactie vernietigd te zien;

dat verweerster bij die transactie te kwader trouw is geweest;

dat verzoeker zijn rechten op de door verweerster betaalde tegenprestatie ter beschikking houdt van den Staat,

met verzoek, dat de Raad bij uitspraak,

uitvoerbaar bij voorraad,

1. voormelde beslagneming, verkoop en levering, nietig zal verklaren en mitsdien zal verstaan, dat verzoeker eigenaar is van de voormelde partij zakken, vrij van alle rechten en lasten, welke daarop sedert 31 Mei 1943 mochten zijn gevestigd;

2. de verweerster zal veroordeelen tot onmiddellijke teruggave aan verzoeker van bedoelde partij zakken in den staat, waarin zij zich op 31 Mei 1943 bevonden, en bij gebreke daarvan tot een schadevergoeding groot f 2170.99;

3. ten aanzien van de rechten, die verzoeker mocht hebben op de door verweerster betaalde tegenprestatie, zoodanig zal beschikken als de Raad nuttig en noodig zal achten;

O. dat verweerster daarop heeft geantwoord:

dat niet zij doch H. H. van Nahuys, wonende te Rotterdam en aldaar handel drijvende onder de firma N. Hulst, de bewuste partij zakken heeft gekocht;

dat deze wist, dat dit door een Verwalter verkocht Joodsch bezit was, maar deze transactie niet heeft gezocht en daarbij niet te kwader trouw is opgetreden;

dat immers op zekeren dag K. v. Oordt, hoofdcontroleur van het Rijkstextielbureau (sedert overleden), hem heeft medegedeeld, dat de voorraden van de firma Vlessing werden geliquideerd en door de overgebleven firma's moesten worden overgenomen, waarop hij onder auspiciën van dat Bureau en het deszelfs goedkeuring den voorraad van Vlessing heeft overgenomen en betaald met den vastgestelden maximaal toelaatbaren prijs van f 2073.99;

dat de zakken door hem zijn verhandeld op uitzondering van een partij van 50 zisal of groote mudzakken ter factuurwaarde van totaal f 18 welke hij tegen restitutie van den factuurprijs ter beschikking van verzoeker wil stellen;

O. dat verzoeker ter zitting zijn verzoekschrift aldus heeft gewijzigd, dat het wordt gericht tegen H. H. v. Nahuys, handelende onder de firma N. Hulst te Rotterdam, (hierna te noemen de verweerder), die in de procedure verklaarde als zoodanig op te treden, tegen welke wijziging de Raad geen bezwaar heeft;

O. dat door het onderzoek voor den Raad aannemelijk is gemaakt dat de voorgeschreven partij zakken, zijnde Joodsch bezit, in 1943 door den Verwalter van den eigenaar buiten diens toestemming is verkocht en geleverd aan verweerder en dat deze transactie is tot stand gekomen door of ingevolge handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa verricht op grond van een maatregel, die nimmer van kracht is geweest, zoodat, nu het tegendeel niet is gebleken, het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat de goede trouw van verweerder bij deze transactie niet kan worden aangenomen, omdat hij naar 's Raads oordeel als

vakman wist of redelijkerwijze had moeten vermoeden dat het bezit der partij zakken voor den Joodschen eigenaar verloren was gegaan tengevolge van een rechtshandeling, als bedoeld in de vorige overweging, in verband waarmede hem dan ook geen schadevergoeding kan worden toegekend;

O. dat hierin geen verandering wordt aangebracht door zijn verweer, dat hij de zakken tegen normale prijzen en zonder voordeel heeft gekocht op aanbieding en onder auspiciën van het Rijkstextiel Bureau, omdat het hem toch vrijstond, dat aanbod betreffende Joodsche goederen te weigeren;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat het verzoek in voege als volgt kan worden ingewilligd;

Rechtsdoende:

1. Verklaart meerbedoelde inbeslagneming, verkoop en levering betreffende de hierboven omschreven partij zakken nietig.

2. Veroordeelt verweerder H. H. Nahuys, handelende onder de firma N. Hulst, tot onmiddellijke teruggave van die partij zakken aan verzoeker en tot betaling van schadevergoeding, overeenkomende met de door verzoeker in zijn voormelde specificatie genoemde prijzen, voorzover die zakken niet in goeden staat worden teruggegeven.

3. Bepaalt dat de teruggave, c.q. betaling van schadevergoeding geschiedt tegen opdracht door verzoeker aan verweerder van de rechten, die verzoeker mocht hebben op de door verweerder betaalde koopsom.

4. Ontzegt het meer gevorderde.

5. Verklaart deze uitspraak tot zoover uitvoerbaar bij voorraad.

6. Veroordeelt den verweerder in de kosten van dit geding, tot heden aan de zijde van verzoeker begroot op f 30.

No. 291.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 11 Maart 1946. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Lubbers, Houthoff, Gen.-Maj. b.d. Baron v. Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee Van der Sande Lacoste).

Aan iemand, die met den Sicherheitsdienst in verbinding stond, namen en adressen van joden en een illegaal werker opgeven met de bedoeling, dat die mededeelingen aan dien dienst zouden worden doorgegeven, vrijheidsberoving en dood tengevolge hebbende.

Levenslange gevangenisstraf (waarvan eerste vijf jaren in R.W.I.).

(B.B.S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Simon van Hoorn, etaleur, wonende te Amsterdam, thans geïnterneerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 14den Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks het eerste halfjaar 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand:

A. in zijn woning onderdak heeft verleend aan het joodsche echtpaar M. Pels en H. Pels-Brandon, terwijl hij met de hem bekende Anna van Dijk was overeengekomen, althans overeenkwam, dat deze namen en adres van het joodsche echtpaar, aan den Duitschen Sicherheitsdienst zou doorgeven;

B. aan Anna van Dijk, van wie hij wist, dat zij met den Duitschen Sicherheitsdienst in verbinding stond, en met de bedoeling, dat zij zijn mededeelingen aan dien dienst zou doorgeven, heeft opgegeven de namen en adressen van de joodsche mevrouw Colle en van een joodsch meisje enkel bekend als „Puck”;

C. door middel van voornoemde Anna van Dijk, althans op andere wijze, zoodanige gegevens omtrent B. Beekman, welke zich met illegale werkzaamheden ophield, ter kennis heeft gebracht van den Duitschen Sicherheitsdienst, en dat deze dienst tot arrestatie van Beekman overging; en aldus:

1. opzettelijk het echtpaar Pels-Brandon, Mevrouw Colle, het meisje „Puck” en B. Beekman heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsberoving en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, al hetwelk de dood, althans de vrijheidsberoving, van meer dan een maand van M. Pels en B. Beekman, de vrijheidsberoving van langer dan een maand van H. Pels-Brandon en van mevrouw Colle tengevolge heeft gehad.

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten vijand hulp heeft verleend in diens streven, de joden te interneren en te deporteren, en in diens streven het illegale werk tegen te gaan:

O. dat de telastelegging ter terechtzitting is gewijzigd op vordering van Advocaat-Fiscaal in diër voege, dat steeds achter het woord: „Sicherheitsdienst.” is ingevoegd „althans aan personen of instanties, die met dien Sicherheitsdienst in verbinding stonden”;

O. dat ter terechtzitting zakelijk onder

meer hebben verklaard:

Getuige H. Brandon:

dat zij Jodin is en in 1944 gehuwd was met den jood Marcus Pels; dat zij op 26 Maart 1944 met dien verdachte heeft afgesproken, dat zij en haar man bij hem zouden onderduiken; dat zij den volgenden dag met haar man bij den verdachte te Amsterdam is in huis gekomen; dat zij en haar man daar een paar dagen zijn gebleven en zij beiden op 31 Maart 1944 's avonds omstreeks half acht in de woning van den verdachte door den Sicherheitsdienst zijn gearresteerd; dat zij beiden een paar dagen later zijn overgebracht naar het kamp te Westerbork en vandaar op 19 Mei 1944 naar Birkenau in Polen; dat zij aldaar, direct na aankomst, op 22 Mei 1944 heeft gezien, dat haar man werd vervoerd naar een kamer, van welke eenige jongens uit het kamp haar vertelden, dat dit de gaskamer was; dat zij haar man sedert dien niet heeft teruggezien; dat zij zelf tot hare bevrijding in Juni 1945 is gevangen gehouden;

Getuige Anna van Dijk:

dat zij omstreeks Januari 1944 heeft gesproken met den verdachte en deze haar toen vroeg of zij iets kon doen voor zijn moeder, over wie zij — van Dijk — vernomen had, dat deze in Westerbork zat; dat zij toen den verdachte heeft verteld, dat zij voor den Sicherheitsdienst werkte en dat zij met den rechercheur Schaap van den Sicherheitsdienst zou spreken; dat zij dit heeft gedaan en Schaap haar zeide, dat de moeder van verdachte vrij zou komen, als verdachte ondergedoken joden aanbracht; dat zij eind Maart 1944 samen met verdachte bij kennis heeft ontmoet getuige H. Pels-Brandon; dat verdachte en getuige Pels-Brandon afspraken, dat deze en haar man bij verdachte zouden onderduiken; dat dienzelfden avond getuige Pels-Brandon met verdachte naar Utrecht zouden gaan om haar man te halen; dat zij — getuige — daarop met den verdachte heeft afgesproken om het echtpaar M. Pels en H. Pels-Brandon aan den Sicherheitsdienst over te leveren om de moeder van verdachte vrij te krijgen; dat zij daarop aan den Sicherheitsdienst heeft doorgegeven, dat er joden bij verdachte waren ondergedoken, waarna er eenige rechercheurs van den S.D. zijn gekomen, die vernoemd echtpaar hebben weggehaald; dat zij ook omstreeks dienzelfden tijd op verzoek van verdachte aan den Sicherheitsdienst heeft doorgegeven het adres en den naam „Puck” van een joodsch meisje;

dat zij eind Maart 1944 met den verdachte is gegaan naar een adres in de Javastraat te Amsterdam, waar volgens zeggen van verdachte zekeren B. Beekman woonde; dat zij samen met den verdachte daar naar binnen is gegaan en daar op de 2de etage is gebleven, terwijl verdachte is doorgestaan naar de derde etage, waar zij hem een gesprek hoorde voeren; dat verdachte even later terugkomende, haar heeft gezegd, dat zij het adres van Beekman en diens naam aan den Sicher-

heidsdienst kon doorgeven, daar Beekman steeds voor bonkaarten voor hem, verdachte, had gezorgd; dat zij toen het door verdachte omtrent Beekman aan haar medegedeelde en diens naam en adres aan den rechercheur Schaap van den Sicherheitsdienst heeft doorgegeven;

Getuige C. M. Hanou:

dat zij eind October 1943 den verdachte heeft leeren kennen en sindsdien omgang met hem heeft gehad; dat verdachte haar heeft verteld, dat zijn moeder was opgepakt en hij, na een gesprek met getuige van Dijk, haar heeft gezegd, dat, als hij joden aanbracht zijn moeder vrij zou komen; dat in Mei 1944 de verdachte haar heeft verteld, dat hij het echtpaar Pels-Brandon en het meisje „Puck” had verraden; dat de haar bekende Freddy de Leeuw haar toen ook heeft verteld, dat verdachte Mevr. Colle had verraden; dat verdachte haar eveneens heeft gezegd, dat hij wel bonnen van B. Beekman ontving;

Getuige C. E. Koldijk:

dat haar man, B. Beekman, op 30 Maart 1944 in haar bijzijn te Amsterdam door den Sicherheitsdienst uit haar woning is weggehaald; dat zij na aanhouding van haar man door tusschenkomst van een veertien-jarig jongetje een door haar man geschreven clandestien briefje vanuit Het Huis van Bewaring aan de Weteringschans heeft ontvangen, waarin stond, dat haar man bij diens verhoor een papier had gezien, ondertekend door verdachte, hetwelk onder meer inhield, dat haar man bonkaarten gaf aan 30 ondergedoken joden; dat zij in Augustus 1944 wederom een clandestien briefje van haar man, thans uit het Kamp te Vught heeft ontvangen, welk briefje een bevestiging inhield van het vorenbedoelde briefje;

dat verdachte ook zelf wel bonkaarten bij haar man kwam halen;

dat op 28 Maart 1944 de verdachte bij haar is gekomen en deze vroeg aan zekeren Scheffer, die ook bij haar was: „Hoe is het met je tante, is die er nog?“, daarbij doelende op de haar — getuige — bekende Mevr. Colle een joodsche dame uit de Celebestraat;

dat zij twee dagen later heeft vernomen, dat Mevr. Colle was weggehaald en zij sindsdien nooit meer iets van deze heeft vernomen; dat op 31 Maart 1944 na de arrestatie van haar man verdachte nog eens bij haar is teruggekomen om, naar zijn zeggen, aan haar man een adres te vragen;

dat zij den verdachte heeft geantwoord, dat haar man even voor een boodschap uit was, doch verdachte sindsdien niet meer bij haar is teruggeweest;

dat zij geruimen tijd na de arrestatie van haar man, van twee jongens heeft vernomen, dat deze beiden het overlijden van haar man in een kamp in Duitsland hadden meegemaakt;

Getuige L. Witte:

dat in den zomer van 1944 getuige Koldijk hem een briefje heeft laten lezen, waar-

van hij het schrift herkende als te zijn van B. Beekman; dat dit briefje afkomstig was uit het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam en dat er onder meer instond: „Pas op voor Simon van Hoorn, want hij heeft mij verraden”;

dat hij wist, dat verdachte en diens zuster door Beekman van bonnen werden voorzien; Getuige Koldijk:

dat dit het eerste briefje was, waarover zij heeft verklaard;

Verdachte:

dat hij is Nederlander; dat hij is geboren in Nederland uit Nederlandsche ouders; dat hij omstreeks eind Maart 1944 getuige H. Pels-Brandon en haar echtgenoot, beiden joden, in zijn huis te Amsterdam onderdak heeft verleend, waarna beiden zijn gearresteerd; dat hij zulks heeft gedaan om hunne namen en adressen op te kunnen geven aan getuige Anna van Dijk, met wie hij was overeengekomen, dat hij haar de namen en adressen van joodsche personen zou opgeven, welke namen en adressen zij dan zou doorgeven aan den Duitschen Sicherheitsdienst; dat hij ook in dien tijd en met hetzelfde doel aan getuige van Dijk de namen en adressen heeft opgegeven van de joodsche Mevr. Colle en van een joodsch meisje, hem enkel bekend als „Puck”; dat het hem bekend was, dat getuige van Dijk in verbinding stond met den Duitschen Sicherheitsdienst;

dat hij omstreeks eind Maart 1944 samen met getuige van Dijk naar B. Beekman te Amsterdam is geweest; dat zijn zuster bonkaarten van Beekman ontving; dat Beekman korten tijd na dat bezoek door den Sicherheitsdienst is gearresteerd;

O. dat het van algemeene bekendheid is dat de Duitschers in 1944 hier te lande er naar streefden de joden te interneeren en te deporteren en het illegale werk tegen te gaan;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan, wordende elk bewijsmiddel gebezigd tot bewijs van het feit waarop het betrekking heeft, tot de overtuiging is gekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam in het eerste halfjaar van 1944 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

a. in zijn woning onderdak heeft verleend aan het joodsche echtpaar M. Pels en H. Pels-Brandon, terwijl hij met de hem bekende Anna van Dijk overeenkwam, dat deze namen en adres van dat joodsche echtpaar aan den Duitschen Sicherheitsdienst zou doorgeven;

b. aan Anna van Dijk, van wien hij wist dat zij met den Duitschen Sicherheitsdienst in verbinding stond en met de bedoeling, dat zij zijn mededeelingen aan dien dienst zou doorgeven, heeft opgegeven de namen en adressen van de joodsche Mevr. Colle en

van een joodsch meisje, enkel bekend als „Puck”;

c. door middel van voornoemde Anna van Dijk, zoodanige gegevens omtrent B. Beekman, welke zich met illegale werkzaamheden ophield, ter kennis heeft gebracht aan den Duitschen Sicherheitsdienst, dat deze dienst tot arrestatie van Beekman overging; en aldus:

1. opzettelijk het echtpaar Pels-Brandon, Mevr. Colle, het meisje „Puck” en B. Beekman heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving althans vrijheidsbeperving en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, al hetwelk den dood van M. Pels en B. Beekman en de vrijheidsberoving van langer dan een maand van H. Pels-Brandon tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand heeft hulp verleend in diens streven, de Joden te interneeren en te deporteren en in diens streven het illegale werk tegen te gaan;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 8, 9, 11, 22 en 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding zooals deze na wijziging ter terechtzitting luidt, hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperving, eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, meermalen gepleegd.

2. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperving, eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad, meer-

malen gepleegd.

3. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezen en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Simon van Hoorn, tot levenslange gevangenisstraf, uitgezonderd de eerste vijf jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de verkiezbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

No. 292.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 26 Maart 1946. (Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Off. v. Adm. te kl. Mr. Franken).

Hulpverlening aan den vijand.

Verschillende partijen goederen, zooals sigaren, schoenen en olie, opsporen en een inkoop van de S.S. bij het koopen der partijen behulpzaam zijn. Art. 15 B.B.S. 1°. art. 68 Sr. op een deel der tenlastelegging toepasselijk en de Procureur-Fiscaal in zoverre niet-ontvankelijk verklaard.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof tegen Gerhardt Johannes Pasveer, aannemer, te Middelburg, wonende te Amsterdam, eerder geïnterneerd in het Kamp Koudenhorn te Haarlem, thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 22 Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij op verschillende plaatsen in Nederland, althans te of nabij Rotterdam, in ieder geval in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de jaren 1942 en/of 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand verschillende partijen goederen zooals sigaren, sigaretten, schoenen en olie, althans een of meer partijen sigaretten, heeft opgespoord en met

zijn bevindingen een zekeren Slijkhuis in kennis heeft gesteld, wetende dat deze Slijkhuis tot de S.S. behoorde en opdracht had ten behoeve van de S.S., althans van den vijand, allerlei goederen in te koopen, en voorts opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand, bedoelde partijen tezamen met dien Slijkhuis en een of meer anderen, althans tezamen met dien Slijkhuis, althans hij verdachte alleen, ten behoeve van de S.S., althans van den vijand, heeft gekocht, althans bij het door dien Slijkhuis of een ander ten behoeve van de SS, althans van den vijand, koopen der partijen behulpzaam is geweest door het inleiden der transacties;

en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat verdachte tevoren is vervolgd ter zake dat hij als Nederlander gedurende den tijd dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde,

I. in of omstreeks Juli 1943, althans in of omstreeks 1943, te of nabij 's-Gravenhage, althans in Nederland, opzettelijk aan den Meister der Ordnungs- of Grüne Polizei, Jäger, heeft medegeleed, dat zekere P. L. Henssen te Rotterdam een partij sigaretten van de Deutsche weermacht trachtte te verkoopen voor een Untersturmführer van den Sicherheitsdienst, genaamd Bracht, wetende dat hij daardoor dien Henssen blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en voorts

II. in of omstreeks dien tijd te of nabij Rotterdam, althans in Nederland, opzettelijk tezamen met voornoemden Jäger, althans hij, verdachte, alleen, bedoelde partij sigaretten, althans een gedeelte daarvan, van dien P. L. Henssen heeft gekocht, althans getracht te koopen, voor welke transactie hij, verdachte, evenals van soortgelijke andere transacties over zeer groote geldsommen beschikte, die hij als weermachtsinkoop daartoe van een Duitschen SS-commandant te 's-Gravenhage had gekregen, en ten slotte

III. in of omstreeks dien tijd althans kort daarop te Amsterdam, opzettelijk tezamen met voornoemden Jäger dien Henssen onder bedreiging met zijn arrestatie en overbrenging naar het concentratiekamp te Vught heeft bewogen om mede te deelen, waar zich een verdere partij van die sigaretten bevond; hebbende hij, verdachte, opzettelijk handelende als bovenomschreven, alstoen aldaar:

1. opzettelijk dien Henssen blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; en

2. opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend in diens streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan, en om het door Nederlanders verhandelen van van de Duitsche weermacht afkomstige goederen te onderdrukken, althans te verminderen of tegen te gaan;

O. dat verdachte van deze feiten is vrijgesproken bij sententie van dit Hof en deze Kamer van den 12den Maart 1946;

O. dat deze sententie thans in kracht van gewijsde is gegaan;

O. dat de huidige telastelegging voorzoveel betreffende het opsporen, het koopen en het behulpzaam geweest zijn bij het koopen van sigaretten kennelijk hetzelfde feitelijk gebeuren betreft als in de telastelegging waarvan verdachte bij voormelde sententie is vrijgesproken, zoodat op dit deel der telastelegging art. 15 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht juncto art. 68 Sr. van toepassing is;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven:

getuige Hessels:

dat hij sedert 1940 werkzaam is geweest aan het Hoofdbureau van Politie, Afdeling Economische Zaken, te Amsterdam; dat het hem uit dien hoofde bekend is, dat gedurende de bezettingsjaren de Duitschers gebruik gemaakt hebben van personen, bij de Politie „tien-procent-mannetjes” genoemd, voor het opsporen van goederen en dat deze personen als belooning voor hun diensten tien procent van de opbrengst of tien procent van de door hen opgespoorde goederen in natura ontvingen; dat hij in dit verband van zijn collega's heeft vernomen, dat zekere Pasveer goederen inkocht voor de SS; dat het hem uit hoofde van zijn functie eveneens bekend is gelijk hij ook zelf eens bij een door hem ingesteld onderzoek heeft geconstateerd — dat de handelwijze van voormelde personen zoo was, dat zij via hun relaties op de zwarte markt partijen goederen opspoorden, zich vervolgens tot den eigenaar of verkooper van die goederen wendden en met dezen een bepaalden — zwarten — prijs overeenkwamen, waarvoor zij die goederen zouden koopen; dat zij echter, wanneer de goederen geleverd moesten worden, weigerden den afgesproken prijs te betalen en zeiden niet meer te willen betalen dan den vooroorlogsch prijs dier goederen, hetgeen dan met het uiten van dreigementen zooals gevangenneming door de Duitschers gepaard ging;

dat hij van zijn collega de Boer heeft vernomen, dat hij, de Boer, op 30 September 1942 zekeren Pasveer heeft gearresteerd als verdacht van zwarten handel en dat die Pasveer toen tegen hem, de Boer, had gezegd, dat hij, Pasveer, toch zoo weer vrij was, want dat hij voor de Duitschers werkte;

dat zijn collega, getuige Davids, hem eens heeft medegedeeld, dat Pasveer in Kampen 400.000 sigaren had gekocht, doch dat op het moment der aflevering een SS-er erbij was gekomen en de geheele partij had meegenomen;

dat getuige Davids hem ook verteld heeft, dat Pasveer hem, Davids, gezegd had, dat hij, Pasveer, voor de Duitsche weermacht werkte en een bepaald percentage van de goederen, die hij voor de Duitsche weermacht ingekocht had, als belooning ontving;

getuige Davids:

dat hij in het begin van de bezettingsjaren werkzaam is geweest bij de Politie te Amsterdam aan de Afdeling Economische Zaken; dat hij in het jaar 1942 werd gedetacheerd bij het Rijksbureau voor Tabak als opsporingsambtenaar; dat het hem uit dien hoofde bekend is, dat er omstreeks Augustus/September 1942 in Kampen een partij van in totaal 400.000 sigaren is inbeslaggenomen; dat hem bij het toen door hem ter zake ingesteld onderzoek is gebleken, dat verdachte Pasveer deze partij van 400.000 sigaren in Kampen had opgekocht voor den prijs van tachtig cent per stuk; dat evenwel toen deze partij sigaren geleverd zou worden, verdachte Pasveer met een lid van de SS is gekomen en dat deze SS-er de sigaren heeft inbeslaggenomen en dat de sigaren ten slotte bij de Groene Politie zijn terecht gekomen;

dat hij in verband met deze zaak een huiszoeking ten huize van verdachte heeft verricht en daar toen omstreeks 45.000 sigaren heeft inbeslaggenomen; dat Pasveer hem toen gezegd heeft, dat al deze sigaren van de weermacht waren...

dat hem ook uit verschillende andere door hem ingestelde onderzoeken is gebleken, dat verdachte Pasveer groote partijen goederen opkocht en, wanneer die goederen dan geleverd moesten worden, met een SS-er kwam en dan de goederen meenam tegen betaling — soms ook wel zonder betaling — van den vooroorlogsch prijs dier goederen, hoewel aanvankelijk een veel hogere prijs was overeengekomen;

dat verdachte hem zelf gezegd heeft, dat hij, verdachte, als belooning voor zijn diensten een gedeelte der door hem opgespoorde en opgekochte goederen in natura ontving;

verdachte:

dat hij in het jaar 1942 in contact is gekomen met het lid der Waffen SS, Slijkhuis; dat deze Slijkhuis hem heeft verteld, dat hij, Slijkhuis, de opdracht had om voor rekening en ten behoeve van de SS allerlei goederen in te koopen; dat hij toen in relatie met dien Slijkhuis is getreden in dien zin, dat hij, verdachte, partijen goederen opspoort, welke partijen dan door Slijkhuis gekocht werden; dat hij op deze wijze in de jaren 1942 en 1943 op verschillende plaatsen in Nederland verschillende partijen goederen heeft opgespoord, zulks aan Slijkhuis heeft medegedeeld en dien Slijkhuis verder behulpzaam is geweest bij het koopen dier goederen;

dat hij op deze wijze in het jaar 1942 te Kampen een partij van 180.000 sigaren heeft opgespoord; dat hij zich toen tot de verkoopters van die sigaren heeft gewend en met deze is overeengekomen, dat hij, verdachte, deze sigaren zou koopen voor den prijs van

zestig cent per stuk; dat hij daarna Slijkhuis van deze zaak in kennis heeft gesteld en vervolgens met dezen naar Kampen is gegaan; dat Slijkhuis toen gekleed was in het uniform der Waffen SS; dat in Kampen Slijkhuis de zaak verder heeft afgehandeld en heeft gezegd, dat hij niet meer betaalde dan den normalen prijs, want dat hij anders wel andere maatregelen zou nemen; dat Slijkhuis daarop die sigaren heeft in ontvangst genomen voor den prijs van zes cent per stuk; dat deze partij sigaren met een auto van de Groene Politie naar Amsterdam is vervoerd; dat hij op dezelfde wijze handelende in 1942 in Brabant een paar schoenen en in of omstreeks 1942/1943 te Amsterdam een hoeveelheid lijnolie heeft opgespoord, dit aan Slijkhuis heeft medegedeeld, met dien Slijkhuis er op af is gegaan en dat Slijkhuis de schoenen en de lijnolie toen heeft gekocht; dat hij alus ongeveer tien à twaalf partijen goederen voor Slijkhuis heeft opgespoord en hem behulpzaam is geweest bij het koopen daarvan;

dat hij voor opgemelde transactie te Kampen eenige kisten sigaren plus tien procent van de opbrengst in geld heeft ontvangen als belooning;

dat getuige Davids te zijnen huize goederen in beslag genomen heeft;

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren; dat het hem in de jaren 1942 en 1943 bekend was, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

dat hij toen ook wist, dat voornoemde Slijkhuis tot de SS behoorde;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte op verschillende plaatsen in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks de jaren 1942 en/of 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand verschillende partijen goederen zooals sigaren, schoenen en olie heeft opgespoord en met zijn bevindingen een zekeren Slijkhuis in kennis heeft gesteld, wetende dat deze Slijkhuis tot de SS behoorde en opdracht had om ten behoeve van de SS, althans van den vijand allerlei goederen in te koopen en bij het door dien Slijkhuis ten behoeve van de SS althans van den vijand koopen dier partijen behulpzaam is geweest; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is telastegelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het Hof aanneemt, dat verdachte, gezien den tijd waarin en de omstandigheden waaronder alsmede de wijze waarop hij het telastegelegde heeft begaan, in zijn bewustzijn mede moet hebben opgenomen en ook

heeft opgenomen het besef dat hij door zijn handelingen als bewezen verklaard den vijand hulp heeft verleend;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is;

O. dat verdachte deswege strafbaar is omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf, dat het Hof het door dezen verdachte gepleegde misdrijf van hoogst ernstigen aard acht; dat toch verdachte enkel en alleen om zichzelf te verrijken systematisch goederen, die in de jaren der vijandelijke bezetting van groot belang waren voor ons volk, in handen heeft gespeeld van den vijand en daardoor heeft medegewerkt aan de totale uitplundering van land en volk door dien vijand;

dat het Hof daarnaast ook rekening houdt met den persoon en de persoonlijke omstandigheden van verdachte zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, zoodmede met het feit, dat verdachte zich sedert 16 Juli 1945 in bewaring bevindt;

O. dat verdachte blijkens zijne ter terechtzitting gedane opgave tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 31, 57, 102 en 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart den Proc.-Fiscaal niet ontvankelijk in zijn strafvervolgning voorzoo veel betreffende het opsporen het koopen en het behulpzaam geweest zijn bij het koopen van sigaretten;

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”, meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte, Gerhard Johannes Pasveer, tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren;

Bepaalt, dat de schuldige acht jaren van de straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Verleent verdachte ambtshalve verlof beroep in cassatie in te stellen tegen deze sententie.

No. 298.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 18 Februari 1946. (Mrs. Ruys, Houthoff, De Flines, Gen.-Maj. b.d. Baron van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Z. Van der Sande Lacoste).

Aan twee agenten van politie te Amsterdam aangeven, dat een jood tegen de door de Duitschers uitgevaardigde voorschriften van de tram had gebruik gemaakt.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Albert Max Berling, musicus, wonende te Amsterdam, de Clercqstraat no. 117—III, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Generaal, op 23 Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, op of omstreeks 25 November 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand, tezamen en in vereeniging met H. E. A. Ostendorf, althans alleen, S. Kusmirak heeft aangegeven aan twee agenten van politie, onder mededeeling, dat voornoemde Kusmirak, die Jood was, tegen de door de Duitschers uitgevaardigde voorschriften, van de tram gebruik had gemaakt, en opzettelijk ten voordeele van den vijand er op heeft aangedrongen en er op heeft toegezien, dat deze agenten Kusmirak overbrachten naar het politie-bureau Leidscheplein en aldus:

1. opzettelijk voornoemden S. Kusmirak heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit tengevolge heeft gehad, de vrijheidsberoving van langer dan een maand en den dood van voormelden Kusmirak;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat zakelijk onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

getuige W. P. Koning;

dat hij op 25 November 1942 omstreeks 13 uur door den wachtcommandant van het politie-bureau aan het Leidscheplein te Am-

sterdam, waar hij toen als politieagent dienst deed, tezamen met een collega werd gestuurd naar een oploop in de Leidsche Kruisstraat; dat hij daar aangekomen twee jonge mannen zag, nl. den verdachte en zekeren H. E. A. Ostendorf, die een man vasthielden, van wien zij zeiden dat deze van de gemeentetram had gebruik gemaakt, hetgeen toen volgens de door de Duitschers uitgevaardigde voorschriften aan joden verboden was; dat deze man een jodenster droeg en zelf verklaarde jood te zijn; dat hij, getuige, en zijn collega toen dien jood hebben overgebracht naar het politiebureau aan het Leidscheplein, alwaar hij opgef. te zijn genaamd Schaeie Kusmirak; dat verdachte en genoemde Ostendorf bij het overbrengen van dien Kusmirak medegingen naar het politiebureau; dat volgens voorschrift van de Duitschers alle in dien tijd door de politie opgebrachte joden overgebracht moesten worden naar de Sicherheitsdienst aan de Euterpestraat; dat Kusmirak dan ook, na eerst op gemeld politiebureau te zijn vastgehouden, is weggebracht naar de Sicherheitsdienst; de verdachte:

dat hij op 25 November 1942 des middags te ongeveer 12 uur zich met zijn vriend H. E. A. Ostendorf heeft bevonden op het voorbalcon van de bijwagen van lijn 10 of lijn 7 van de gemeentetram Amsterdam; dat zich toen ook op dat balcon een man bevond, die naar zijn, verdachte's, indruk een jood was; dat hij, verdachte, aangezien het in dien tijd aan joden verboden was om van de tram gebruik te maken, dien man heeft gevraagd of deze jood of ariër was; dat hij tevens zag dat die man, die daarop antwoordde: „dat gaat U niet aan”, een jodenster droeg; dat die man vervolgens zeide dat hij voor een dringende zaak op het politiebureau aan het Leidscheplein moest zijn en ook op het Leidscheplein van de tram stapte, maar toen bij dat politiebureau gekomen, omkeek en vervolgens het op een loopen zette in de richting van de Leidschestraat; dat hij, verdachte, en Ostendorf toen dien man zijn achterna gehold en hem in de Leidschedwarsstraat hebben te pakken gekregen; dat toen kort daarop aldaar getuige Koning en nog een politieagent zijn gekomen en Ostendorf en hij een en ander aan die agenten hebben verteld, waarna Koning en die andere agent dien door Ostendorf en hem, verdachte, vastgepakt jood hebben overgebracht naar het politiebureau aan het Leidscheplein; dat Ostendorf en hij, verdachte, toen zijn meegegaan naar dat politiebureau; dat hij in 1942 Nederlander was;

O. dat een door Simon Tump en Jan van Telgen, beiden rechercheur bij het Bureau Nationale Veiligheid, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, op ambtseed opgemaakt proces-verbaal, gesloten 30 October 1945, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van verdachte:

dat hij op 25 November 1942 tezamen met H. E. A. Ostendorf omstreeks 12 uur in de Lange Leidschedwarsstraat te Amsterdam een man heeft vastgehouden en overgegeven

aan twee agenten van politie; dat hij aan die agenten heeft verteld dat die man zich als jood zonder vergunning op de tram had bevonden; dat de agenten op straat den naam van dien man wilden opnemen; dat hij er toen echter op aangedrongen heeft dat de agenten dien man zouden overbrengen naar het Bureau Leidscheplein, daar hij begreep dat de agenten dien man anders zouden laten lopen; dat hij en Ostendorf mee zijn gegaan naar het Bureau Leidscheplein, waar zij de zaak hebben aangegeven bij den Wachtcommandant;

O. dat het in November 1942 van algemeene bekendheid was dat het streven van de Duitschers hier te lande onder meer erop gericht was de joden te elimineeren;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte te Amsterdam op 25 November 1942 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand tezamen en in vereeniging met H. E. A. Ostendorf, S. Kusmirak heeft aangegeven aan twee agenten van politie onder mededeeling, dat voornoemde Kusmirak, die jood was, tegen de door de Duitschers uitgevaardigde voorschriften van de tram had gebruik gemaakt en opzettelijk ten voordeele van den vijand er op heeft toegezien, dat deze agenten Kusmirak overbrachten naar het politiebureau Leidscheplein en aldus:

1. opzettelijk voornoemden S. Kusmirak heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit tengevolge heeft gehad de vrijheidsberoving van voormelden Kusmirak;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de wet straffbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zoodals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte, gelijk aan het Hof uit eigen aanschouwing ter terechtzitting is gebleken, tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9, 22, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het bij dagvaarding hem ten laste gelegde heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Albert Max Berling tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de verkiezbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

No. 294.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Mei 1946. (Mr. Zijlstra).

Vordering tot ontruiming van wafelpand in kort geding aan verzoeker toegewezen in verband met het belang, dat zij, die door geweld van den vijand uit hun zaak zijn gestooten, daarin zoo spoedig mogelijk terugkeeren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 150a.)

Aan den Voorzitter van de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Sally Bernhard de Liema, wonende te 's-Gravenhage, adv. en proc. Mr. I. B. Nes Bzn.;

dat verzoeker sinds Mei 1938 van G. S. van Oudheusden, Trouwweg 155, Amerongen, ten deze mede-gerequesteerde, gehuurd had het pand Appelstraat 76 te 's-Gravenhage voor f 720 per jaar, waarin verzoeker had gevestigd zijn detailzaak in parfumerieën onder den naam „Parfumerie Succes”, welke handelszaak was ingeschre-

ven in de Kamer van Koophandel te 's-Gravenhage;

dat verzoeker een huurcontract voor twee jaar had, welk huurcontract stilzwijgend telkenmale is verlengd;

dat verzoeker het pand heeft bewoond en als woonhuis en handelszaak heeft gebruikt tot December 1942, toen hij als Jood voor het geweld van den bezetter moest wijken;

dat verzoeker in 1939 de handelszaak in huurkoop overdeed aan zijn zwager, S. Peekel, met bepaling, dat eerst na betaling der laatste termijn, zij zijn eigendom zou worden. Terwijl deze overeenkomst er was, droeg verzoeker al zijn rechten uit de overeenkomst met zijn zwager Peekel voortvloeiende, over aan den heer A. J. de Kok, Beukestraat 143, 's-Gravenhage, welke overdracht uitsluitend ten doel had, z.g. arisering en was dit een camouflage tegenover de Duitschers;

de de heer de Kok, toen Peekel met zijn vrouw moest onderduiken, en zijn verplichtingen, uit de overeenkomst voortvloeiende, niet meer kon nakomen, de zaak heeft voortgezet, doch toen in November 1942 de Duitschers de ontruiming van een groot gedeelte van den Haag gelastte, ook een deel der Goudsbloemlaan werd ontruimd;

dat de Rijksduitscher Liefkes, ten deze mede-gerequesteerde, thans gedetineerd in Duindorp, wiens vermogen eigendom van den Staat der Nederlanden is geworden en wordt beheerd door het Nederlandsche Beheersinstituut, ten deze eveneens mede-gerequesteerde, in de Goudsbloemlaan een levensmiddelenzaak dreef;

dat Liefkes de N.S.D.A.P. aan de Andries Bickerweg bereid vond om hem de „Joodsche” woning en winkel in de Appelstraat 76 toe te wijzen, waarbij de overeenkomst tusschen verzoeker en de Kok werd genegeerd en het slechts met groote moeite gelukte om het beslag van de goederenvoorraad op te heffen, mits deze binnen 24 uur uit het perceel Appelstraat 76 werd verwijderd;

dat echter de winkelinventaris voor het grootste gedeelte in dit perceel achterbleef en Liefkes daarvan vanaf Dec. 1942 een dankbaar gebruik heeft gemaakt;

dat nu Liefkes zelf in Duindorp is gedetineerd, zijn echtgenoot en kinderen nog steeds in het perceel vertoeven, terwijl een voorstel om vanaf December 1942 een zeker bedrag aan huur voor het gebruik der winkelinventaris te betalen, door Mevrouw Liefkes werd afgewezen;

dat verzoeker zich heeft gewend tot de Commissie van toewijzing voor bedrijfsruimte bij de Kamer van Koophandel te 's-Gravenhage, om op grond van het Besluit F 257 weer in het bezit van het pand te komen;

dat echter zijn verzoek bij de Kamer van Koophandel is afgewezen, zijnde dit pand niet meer beschikbaar in den zin van het Besluit;

dat de rechtsbetrekkingen bovenvermeld en de rechtshandelingen, waarvan deze

rechtsbetrekkingen het gevolg zijn, zijn tot stand gekomen tijdens de bezetting, en bestaan tusschen personen, allen ingezetenen van het Koninkrijk en betrekking hebben op zaken, zich in het Koninkrijk bevindende;

dat de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is deze rechtsbetrekkingen nietig te verklaren en te doen herleven de oorspronkelijke tusschen den verhuurder en gerequesteerde van Oudheusden en verzoeker bestaande huurovereenkomst;

dat het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld, onredelijk zou zijn in verband met de bovenvermelde bijzondere omstandigheden;

dat immers verzoeker thans gedwongen is verblijf te houden ten huize van zijn ouders en voor zijn gezin, man, vrouw en twee kinderen, slechts de beschikking heeft over één klein kamertje, terwijl hij niet in staat is om zijn bedrijf weer te beginnen, hetgeen des te meer klemt, nu verzoeker zijn bedrijf al jaren heeft moeten staken, daarvan geen inkomsten heeft getrokken en alle ellende van de Jodenvervolgving heeft moeten meemaken;

dat bovenvermelde rechtsbetrekkingen en de daaraan ten grondslag gelegde rechtshandelingen zijn verricht onder dwang, bedreiging, of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand of vanwege personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, althans zonder geoorloofde oorzaak en op grond van maatregelen, ten aanzien waarvan bepaald is, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat verzoeker recht en belang heeft bij een onmiddellijke voorziening bij voorraad uit hoofde van onverwijlden spoed, zooals hierboven nader uiteengezet;

met verzoek te bepalen bij beslissing, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut, zoodanig met behulp van den sterken arm, dat gerequesteerde Liefkes het pand Appelstraat 76 terstond zal hebben te ontruimen met al de zijnen en het zijne met uitzondering van de roerende goederen, welke zich in het pand bevinden en eigendom zijn van verzoeker, met afgifte der sleutels aan verzoeker of diens gemachtigde, tevens met veroordeeling van den gerequesteerden G. S. van Oudheusden, en de mede-gerequesteerde het Nederlandsche Beheersinstituut, om tenuitvoerlegging van genoemde beslissing te gehengen en te gedoogen. Kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en gehoord partijen;

O. dat ten processe is komen vast te staan:

dat requestant de Liema sinds 1938 van gerequesteerde van Oudheusden in huur had het perceel Appelstraat 76 te 's-Gravenhage en daarin een handelszaak uitoefende onder de naam „Parfumerie Succes”;

dat dit huurcontract na twee jaar telken-

male stilzwijgend is verlengd;

dat requestrant de Liema als Jood in December 1942 voor het geweld van den bezetter heeft moeten wijken;

dat hij reeds in 1939 genoemde handelszaak in huurkoop had overgedaan aan zijn zwager Peekel, welke eerst na betaling der laatste termijn eigenaar zou worden;

dat requestrant de Liema daarop als camouflage tegenover den vijand al zijn rechten, voortvloeiende uit voormelde overeenkomst van huurkoop, overdroeg aan A. J. de Kok te 's-Gravenhage, die tijdens de behandeling van het verzoek zich in het geding heeft gevoegd aan de zijde van de Liema;

dat voornoemde de Kok de zaak in bezit heeft genomen als eigenaar, toen Peekel, die moest onderduiken, zijn afbetalingsverplichtingen niet meer nakwam, waarop de Kok de zaak nog eenigen tijd in genoemd perceel heeft voortgezet;

dat tegen het einde van 1942 gerequesteerde Liefkes door onbehoorlijken invloed van eene vijandelijke instantie het perceel Appelstraat in bezit heeft genomen en daarin thans nog een kruideniersbedrijf uitoefent, terwijl hij niet genegen is dit pand te ontruimen en ter beschikking te stellen van de Liema of de Kok;

dat gerequesteerde Liefkes als Duitscher thans is gedetineerd, terwijl zijn vermogen wordt beheerd door het Ned. Beheersinstituut, welk instituut toestemming heeft verleend tot het instellen van deze vordering;

dat gerequesteerde van Oudheusden bij de behandeling geen partij heeft gekozen, waar hij de Liema en Liefkes gelijkwaardige huurders acht;

In rechte:

O. dat namens gerequesteerde de niet-ontvankelijkheid der vordering is voorgesteld, daar de Liema al zijn rechten op de zaak zou hebben overgedragen aan een ander, ten deze genoemden de Kok;

O. dat dit betoog echter faalt, daar vaststaat, dat die overdracht slechts was een schijnhandeling, dus zonder rechtsgevolg, maar bovendien de Kok ook zelf de ontruiming van het pand door gerequesteerde heeft verzocht, terwijl de eigendom der zaak weer was teruggekeerd naar de Liema of de Kok van het oogenblik af, dat de huurkoop zijn verplichtingen niet meer nakwam, hetgeen plaats vond toen deze moest onderduiken;

O. dat het Ons wil voorkomen, dat later in de hoofdzak op grond van bovenvermelde vaststaande feiten de Liema wederom als huurder van het bewuste perceel zal worden hersteld;

O. dat wel aan de Liema bij brief van 11 Maart 1946 door de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland geschreven is, dat afwijzend beschikt was op zijn verzoek om wederom zijn tak van bedrijf in de Appelstraat te mogen vestigen, maar dit aan een toewijzing der vordering niet in den weg staat;

dat toch niet gebleken is, dat die Kamer bezwaar heeft tegen vestiging aldaar van het bedrijf als zoodanig om de door bedoelde Kamer in genoemden brief genoemde redenen, namelijk dat niet de Liema, maar de Kok het bedrijf indertijd gesloten had, en dat de Kamer niet bevoegd was een door de echtgenoot van gerequesteerde Liefkes t.a.v. het perceel gesloten huurovereenkomst te ontbinden, niet opgaan, nu de Kok ook zelf de vordering instelt en in wezen één is met de Liema, en Wij wel bevoegd zijn een huurovereenkomst, die direct verband houdt met ongeoorloofden dwang van den vijand, te niet te doen;

O. dat ook niet beslissend is, dat de kruidenierszaak van Liefkes tijdens diens detentie, door zijn vrouw, eene Nederlandsche, wordt gedreven, daar het alleen gaat over de vraag, of de Liema of de Kok weer in de vroegere huur moeten worden hersteld, welke vraag naar Ons aanvankelijk oordeel in de hoofdzak bevestigend zal worden beantwoord;

O. dat het Ons van direct belang voorkomt, dat zij, die door geweld van den vijand uit hun zaak zijn gestooten, daarin zoo spoedig mogelijk terugkeeren; dat het nu wel aannemelijk is, dat gerequesteerde Liefkes groote schade zal lijden, doordat hij het pand moet verlaten, maar dit risico ten zijnen laste komt, waar hij zijn zaak is gaan uitoefenen in een perceel, dat op onrechtmatige wijze aan den rechthebbende was ontnomen;

O. dat Wij echter ter beperking van die schade den gerequesteerde Liefkes een ruimer termijn voor de ontruiming zullen toestaan dan ten requeste is verlangd, en meenen dien termijn te moeten stellen op twee maanden na deze uitspraak;

Rechtdoende in Kort Geding:

Veroordeelen gerequesteerde Liefkes om uiterlijk twee maanden na den datum dezer uitspraak het pand Appelstraat 76 te 's-Gravenhage te ontruimen met al de zijnen en het zijne met uitzondering van de roerende goederen welke zich in het pand bevinden en eigendom zijn van verzoeker, met afgifte der sleutels aan verzoeker of diens gemachtigde;

Veroordeelen het Nederlandsche Beheersinstituut en de gerequesteerde van Oudheusden om de tenuitvoerlegging van deze beslissing te gehangen en te gedoogen;

Verklaren deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut, zoo noodig met behulp van den sterken arm;

Veroordeelen gerequesteerde Liefkes in de proceskosten welke aan zijde van de Liema en de Kok tezamen tot op deze uitspraak worden begroot op f 25 en aan zijde van het Nederlandsche Beheersinstituut en gerequesteerde van Oudheusden op nihil.

No. 295.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 21 Maart 1946.
(Mrs. De Boer, Bolkestein, Visser, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Gemotiveerde vrijspraak.

Niet is komen vast te staan, dat het N.S.K.K. reeds in Mei 1941, toen verdachte daarbij in dienst trad, een onderdeel vormde van de krijgsmacht van het Duitsche Rijk of dat er toen eenig publiekrechtelijk verband bestond tusschen het N.S.K.K. en dat Rijk.

De enkele daad van indiensttreding bij het N.S.K.K. is niet te beschouwen als hulpverlening aan den vijand.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus van Koot, slaager, wonende te Amersfoort, eerder geïnterneerd in het kamp te Amersfoort, thans in de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 22sten Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens niet met wettig en overtuigend bewijs heeft

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks Mei 1941 te Amersfoort, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsmacht, althans publieken dienst, is getreden bij de N.S.K.K.;

O. dat het onderzoek ter terechtzitting niet het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd, dat verdachte het hem bij dagvaarding tenlastegelegde heeft begaan;

dat toch niet is komen vast te staan dat het N.S.K.K. reeds in of omstreeks Mei 1941 — op welk tijdstip verdachte volgens zijn opgave in dienst zou zijn getreden — een onderdeel vormde van de krijgsmacht van het Duitsche Rijk of dat er toen eenig publiekrechtelijk verband bestond tusschen het N.S.K.K. en dat Rijk;

dat voorts de enkele daad van het in dienst treden bij het N.S.K.K. niet is te beschouwen als hulpverlening aan den vijand;

dat derhalve verdachte van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bezeten dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan;

Spreekt hem daarvan vrij.

No. 296.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 14 Maart 1946.
(Mrs. De Boer, Lubbers, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. v. d. Woude).

Vrijspraak.

De zgn. Schutzgruppe was geen organisatie doch degenen, die werden gezegd daarbij te behooren, waren niet anders dan buiten eenig onderling verband onder den Wehrmachtsskandaant arbeid verrichtende personen.

De zgn. Indiensttreding bij de Schutzgruppe deed den betrokkene niet behooren tot de Duitsche krijgsmacht of eenigen Duitschen publieken dienst.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Christiaan Cornelis van Rijn, kantoorbediende, wonende te Jutphaas, thans in de Strafgevangenis Wolvenplein Utrecht, eerder geïnterneerd in het kamp Fort de Bilt.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 18den Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks December 1943 te Utrecht, althans te Amersfoort, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsmacht, althans publieken dienst, is getreden;

dat ter terechtzitting is gebleken, dat de telastelegging, sprekende over Duitschen krijgs- en publieken dienst, daar mede het oog heeft gehad op verdachtes deelneming aan de zgn. Schutzgruppe; dat echter de Schutzgruppe geen organisatie was, maar degenen, die werden gezegd daarbij te behooren, niet anders waren dan buiten eenig onderling verband onder den Wehrmachtsskandaant arbeid verrichtende personen; dat de zgn. indiensttreding bij de Schutzgruppe derhalve den betrokkene niet deed behooren tot de Duitsche krijgsmacht, of eenigen Duitschen publieken dienst;

O. dat derhalve niet anders dan vrijspraak kan volgen op de aan verdachte ten laste gelegde feiten;

Verklaart niet bewezen hetgeen verdachte is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij.

No. 297.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 12 Februari 1946. (Mrs. van Vugt, van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff. v. Adm. Mr. Franken).

Poging tot hulpverlening aan den vijand.

Een brief van na te melden inhoud schrijven, adresseeren aan de Feldgendarmerie te Leiden en in een brievenbus werpen. Bedoelde brief werd door de Posterijen niet bij de Feldgendarmerie bezorgd doch onderschept en door bemiddeling van meerdere illegale werkers in handen van na te noemen Van der Lip gesteld.

Verweer van verdachte verworpen, dat zij er niet bij zou hebben nagedacht, dat de in bedoelden brief vermelde personen aan opsporing enz. door of vanwege den vijand zouden kunnen worden blootgesteld.

(Sr. artt. 45, 55, 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Antje Johanna Maria van Haastrecht, huisvrouw van Loogman, wonende te Haarlemmermeer, eerder geïnterneerd in het Sectorpark te Halfweg en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 17den Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht door Mevrouw Mr. A. S. Den Hollander—Staalman;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat zij gedurende den tijd, dat naar zij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, ter uitvoering van haar voornemen om opzettelijk de personen genaamd Koos Loogman, Jan Loogman, Izaak Bos, Corstiaan van der Lip, Cornelis Hulsbos, Jan Hulsbos en zekeren van Ruiten bloot te stellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, en om opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp te verlenen in zijn streven om het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan, te of nabij Haarlemmermeer, althans in Nederland, in of omstreeks Februari 1945, opzettelijk een brief heeft geschreven, luidende als volgt:

Lisse.

Geachte Polizei
is 't U bekend, dat er aan de Kaag en Lis-

serdijk leden van de ondergrondse beweging bevinden. Dat daar iedere avond blaadjes worden rondgestuurd. In 't dorp de Binnen Kaag bevinden 2 jongens Koos Loogman en Jan Loogman beiden 23 jaar. Groote zwarte handelaren. Geven iederen dag maar feesten. Die hebben een Engelsche benzinetank gevonden met 100 Liter benzine erin. Dat deze jongens is gepakt worden is hoog tijd. Bij Izaak Bosch wonende Lisserdijk 49 bevindt zich onder de grond radio, fietsen en clandestien vleesch bovendien steunt hij menschen van de verzetsbeweging. Ook bij Cor van de Lip Kruidenier bevinden leden van de verzetsbeweging. Ook Cor Hulsbosch J. Hulsbosch bevinden zich een hoeveelheid tarwe ook voor de menschen te helpen die van de verzetsbeweging zijn.

Bij Boer van Ruiten in de Binnen Kaag is een stier verkocht voor 17.000 gulden. En die heeft opgebracht 30.000 gulden. Bovendien hebben alle jongelui hier schuilplaatsen onder de grond. Dat hier spoedig een eind wordt gemaakt is hard noodig."

en dien brief heeft geadresseerd aan de Feldgendarmerie en vervolgens te of nabij Leiden, althans in Nederland, in of omstreeks Februari 1945 dien aldus geadresseerden brief in een brievenbus heeft geworpen, zijnde de uitvoering van deze door haar voorgenomen misdrijven, althans van dit door haar voorgenomen misdrijf, niet voltooid alleen van de van haren wil onafhankelijke omstandigheid, dat die brief niet door de Posterijen bij de Feldgendarmerie werd bezorgd, doch werd onderschept en door bemiddeling van een of meer illegale werkers in handen van den bovenvermelden Corstiaan van der Lip werd gesteld.

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting hebben verklaard:

als getuige, Corstiaan van der Lip:

dat op zekeren dag in Februari 1945 de hem bekende illegale werker Heek hem — getuige — een brief heeft overhandigd, die naar hij — van Heek — zeide, door zijn — van Heeks — zuster op het postkantoor te Leiden was onderschept en hem — van Heek — door een koerierster was gebracht;

dat de hem — getuige — ter terechtzitting getoonde brief, dragende bovenaan de woorden „Lisse" en „Geachte Polizei" en eindigende met den zin „Dat hier spoedig een eind aan word gemaakt is hard noodig" dezelfde is als de brief, die hem — getuige — door van Heek is gebracht;

dat op grond van hetgeen in dien brief was vermeld de daarin genoemde personen niet zijn gestraft en dat te dier zake tegen die personen geen maatregelen zijn genomen; en verdachte:

dat zij in het jaar 1945 — naar mogelijk is in Februari van dat jaar — te Haarlemmermeer den haar — verdachte — ter terechtzitting getoonde brief heeft geschreven, welke bovenaan draagt de woorden „Lisse" en „Geachte Polizei" en welke eindigt met de woorden „Dat hieraan een eind word gemaakt is hard noodig";

dat zij dien brief in een enveloppe heeft gedaan, welke zij aan de Feldgendarmerie te Leiden heeft geadresseerd en zich vervolgens ten tijde voormeld naar Leiden heeft gegeven en bedoelden brief aldaar in een brievenbus heeft geworpen;

dat zij, toen zij dien brief schreef en postte, wist dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen Nederland voerde;

dat zij tot werken in staat is;

O. dat de inhoud van het ter terechtzitting aan getuige van der Lip en verdachte getoond schrijven luidt als volgt:

Lisse.

Geachte Polizei

Is 't U bekend dat er aan de Kaag en de Lisserdijk leden van de ondergrondse beweging bevinden. Dat daar ieder avond blaadjes worden rondgestuurd, In 't dorp de Binnen Kaag bevinden 2 jongens, Koos Loogman en Jan Loogman beiden 23 jaar. Groote zwarte handelaren. Geven iederen avond maar feesten. Die hebben een Engelsche Benzinetank gevonden met 100 Liter benzine er in. Dat deze jongens is gepakt worden is hoog tijd. Bij Izaak Bosch wonende Lisserdijk 49 bevind zich onder de grond radios, fietsen en clandestien vleesch bovendien steunt hij menschen van de verzetsbeweging. Ook bij Cor v. d. Lip Kruidenier bevinden leden van de verzetsbeweging. Ook Cor Hulbosch J. Hulbosch bevinden zich een hoeveelheid tarwe ook voor de menschen te helpen die van de verzetsbeweging zijn. Bij Boer van Ruiten in de Binnen Kaag is een stier verkocht voor 17.000 gulden. En die heeft opgebracht 3000 gulden. Bovendien hebben alle jongelui hier schuilplaatsen onder de grond. Dat hier spoedig een eind word gemaakt is hard noodig".

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte, gedurende den tijd dat, naar zij wist, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, ter uitvoering van haar voornemen om opzettelijk de personen genaamd Koos Loogman, Jan Loogman, Izaak Bos, Corstiaan van der Lip, Cornelis Hulbosch, Jan Hulbosch en zekeren Ruiten bloot te stellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, om opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp te verlenen in zijn streven om het verzet in Nederland te breken, te Haarlemmermeer omstreeks Februari 1945, opzettelijk een brief heeft geschreven, luidende als in de dagvaarding tusschen aanhalingsteekens vermeld, en dien brief geadresseerd aan de Feldgendarmerie te Leiden en vervolgens te Leiden omstreeks Februari 1945 opzettelijk dien aldus geadresseerden brief in een brievenbus heeft geworpen, zijnde de uitvoering van deze door haar voorgenomen misdrijven niet voltooid alleen tengevolge van de van haren wil onafhankelijke omstandigheid, dat

die brief niet door de Posterijen bij de Feldgendarmerie werd bezorgd, doch werd onderschept en door bemiddeling van meerdere illegale werkers in handen van den bovengemeldten Corstiaan van der Lip werd gesteld;

O. dat verdachte heeft opgegeven dat zij, toen zij den in de dagvaarding genoemden brief schreef en postte, er niet bij heeft nagedacht, dat daardoor de daarin vermelde personen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand zouden kunnen worden blootgesteld;

dat het Hof echter dit verweer verwerpt, blijkende toch reeds uit den inhoud zelve van genoemden brief, die van gedetailleerde gegevens werd voorzien, en uit het feit dat verdachte de door haar te Haarlemmermeer geschreven brief te Leiden in een brievenbus wierp, dat verdachte met kalm overleg bij hare voormelde handelingen te werk is gegaan, terwijl voorts die handelingen plaatsvonden in een tijd, waarin de vijand met de scherpste maatregelen tegen hetgeen verdachte in haar brief vermeldde, placht op te treden;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 45, 55, 102 en 106 Sr.; Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 12, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan en het aldus bewezene uitmaakt:

„Poging tot het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk den vijand hulp verlenen”,

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte Antje Johanna Maria van Haastrecht, tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met bepaling dat de schuldige deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Ontzet de schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, voor het leven.

26 Juni 1946 (afl. 32)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 298—305

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCIJNT WOENSDAG)

1^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

BERICHT

Slotaflevering, Register en Jaaromslag worden U zoo spoedig mogelijk toegezonden.

N.V. UITGEVERS-MIJ. W. E. J. TJEENK WILLINK

RECTIFICATIE

Het onder no. 264 opgenomen vonnis der Amsterdamsche Kamer van den Raad voor het Rechtsherstel in zake Blom tegen Tax c.s. is niet geweest door Mr. Boll, doch door Mr. Verdam. (*Red.*)

In „Na-oorlogsche Rechtspraak” onder No. 231 moeten bij de samenstelling der Kamer behalve de naam Lunsingh Tonckens de namen Scholten en Haga vermeld worden.

No. 298.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer). 6 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Tiber, Kol. Tollenaar).

Verblijfplaats van Russisch militair op Texel mededeelen aan Duitsch militair.

Beroep op overmacht verworpen.

Beroep op wettelijk voorschrift en ambtelijk bevel is bij art. 26 B.B.S. niet mogelijk, daar dit artikel zich juist richt tegen de bezettingsoverheid en bovendien het artikel dan door voorschriften van de Duitse bezettingsautoriteiten illusoir zou kunnen worden gemaakt.

Onder „een ander” in art. 26 B.B.S. moet worden verstaan een ander dan de dader.

(B.B.S. art. 26, j°. Sr. artt. 40, 42, 43).

Op het beroep van Pieter Willem Lap, veehouder, wonende te Den Hoorn, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, Vierde Kamer, van den 19den December 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers, of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht” en met toepassing van de artt. 28 Sr., 1, 2, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren met ontzetting van het recht tot kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van tien jaar.

Conclusie van den Adv.-Fiscaal Lange-meijer:

Bij sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam d.d. 19 December 1945 is ten laste van requirant tot cassatie bewezen verklaard:

„dat verdachte te Den Hoorn op het eiland Texel, in de maand April 1945 — toen in Duitsche krijgsgewangenschap geraakte Russische militairen op het eiland Texel in opstand waren gekomen tegen de Duitsche militaire bezetting en verzet boden tegen de Duitsche militairen — als Nederlander opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland tezamen en in vereniging met P. Lap Klzn. ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, aan een Duitsch militair heeft medegedeeld, dat in een bij hem in gebruik zijnde schuur zich een van bovenbedoelde Russische militairen bevond en vervolgens, nadat voormelde patrouille naar aanleiding van door P. Lap Klzn. gedane

mededeelingen, dat in een bij verdachte in gebruik zijnde schuur zich een van bovenbedoelde Russische militairen bevond, ter plaatse een onderzoek had ingesteld en gemelden Russischen militair niet had gevonden, nog weer eens met nadruk aan een of meer militairen, welke deel uitmaakten van die patrouille, heeft medegedeeld, dat zich toch werkelijk een Russisch militair als bovenvermeld in bedoelde schuur bevond en aldus opzettelijk voormelden Russischen militair heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking en/of andere straf of maatregel”;

Het Hof heeft dit bewezen verklaarde gequalificeerd als: (Zie boven).

Het Hof verleent den veroordeelde ambtshalve verlof om beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

Van genoemde sententie heeft requirant zich tijdig in cassatie voorzien onder aanvoering van de navolgende middelen:

I. S. a. v. t. van de artt. 40 en 91 Sr. en 348, 350, 352, 358 en 359 Sv. omdat het Hof een onjuiste beteekenis heeft gehecht aan het begrip overmacht door te overwegen dat voor requirant in geen enkel opzicht aanleiding bestond aan de Deutsche patrouille, nadat de schuur doorzocht was, mede te deelen dat zich toch een Russisch militair in die schuur verborgen moest houden, waarbij het Hof over het hoofd zag, dat de angst (voor rancunes), waaronder requirant handelde en op grond waarvan hij de bovenstaande mededeeling deed, niet ophield, nadat het onderzoek van de schuur was afgelopen, doch bleef voortduren zoolang de Russische militair zich daar bleef verbergen, weshalve requirant niet strafbaar was.

II. S. a. v. t. van de artt. 42 en 91 Sr. en 348, 350, 352, 358 en 359 Sv., art. 43 Reglement betreffende wetten en gebruiken van den oorlog te land (1907) en art. 38 W.M.S. doordat het Hof requirant strafbaar oordeelde ofschoon hij, mededeeling doende aan de Deutsche patrouille, nadat de schuur doorzocht was, dat zich daar toch een Russisch militair verborgen hield, handelde ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, zijnde de Deutsche bezetting gerechtigd maatregelen te nemen ter handhaving der openbare orde.

III. S. a. v. t. van de artt. 43 en 91 Sr. en 348, 350, 352, 358 en 359 Sv., art. 43 Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land (1907) en art. 38 W.M.S. doordat het Hof requirant strafbaar oordeelde, ofschoon hij, mededeeling doende aan de Deutsche patrouille, nadat de schuur doorzocht was, dat zich daar toch een Russisch militair verborgen hield, handelde ter

uitvoering van een ambtelijk bevel, zijnde de Duitsche bezetting gerechtigd bevelen te geven ter handhaving der openbare orde.

IV. S. a. v. t. van de artt. 26 en 28 B.B.S., daar onder „een ander” blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of beperking etc. verstaan moet worden „een ander dan de vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 B.B.S. genoemd” en het Hof, door onder „een ander” te verstaan een Georgiër, die in de maand April van 1945 op het eiland Texel in opstand was gekomen tegen de Duitschers, daardoor aan het begrip „een ander” een met de bedoeling en tekst strijdigen uitleg heeft gegeven van art. 26 B.B.S., daar de Georgiërs ondanks het plegen van opstand, tot den vijand bleven behooren en volgende dit laatste uit het feit, dat zij, hoewel militairen, „opstand” pleegden.

V. S. a. v. t. van de artt. 350, 338, 339, 340, 341, 342, 422 Sv., doordat het Hof heeft overwogen dat verdachte begrepen heeft dat met „in Duitsche krijgsgevangenschap geraakte Russische militairen” bedoeld zijn „Georgiërs”, die in de maand April 1945 van dit jaar op het eiland Texel tegen de Duitschers in opstand zijn gekomen, daar uit geen der bewijsmiddelen kon afgeleid worden dat hier van Georgiërs sprake was.

VI. S. a. v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Middel I acht ik ongegrond. Zooals de feiten — mede op grond van de verklaringen van requirant ter zitting van het Hof voor Uwen Raad vaststaan, verklaren deze misschien wel dat bij requirant, toen de Duitschers niemand in de schuur konden vinden, niet alle vrees was weggenomen (wanneer was dat in die dagen ooit het geval?), maar een verklaarbare vrees, zoo dringend dat zij als overmacht zou kunnen gelden, valt daaruit niet af te leiden.

De middelen II en III brengen een belangrijke vraag ter sprake. Ik kan ze gezamenlijk bespreken, immers, een bevoegd gegeven ambtelijk bevel kan hier alleen aanwezig zijn geweest, wanneer de voorschriften tegen hulp aan de Georgiërs wettelijke voorschriften waren. Op zijn overtuiging te goeder trouw dat er een bevoegd gegeven bevel was, een overtuiging die hem, ook indien onjuist, misschien straffeloos zou maken, heeft requirant zich niet beroepen.

Waren nu de voorschriften waarom het hier gaat geldige wettelijke voorschriften? Voorop moet worden gesteld, dat de Georgiërs geenszins zonder meer waren: krijgsmacht van de bondgenoot. Zij waren eerst krijgsgevangen gemaakt, toen in Duitschen dienst overgegaan en destijds aan het muiten geslagen. Zij verdienden een zekere sympathie, omdat zij met grooten moed vochten tegen den gemeenschappelijken vijand, maar

regelmatige strijdkrachten der Unie van Socialistische Sovjetrepublieken waren zij alderminst. De Duitsche voorschriften tegen steun aan hen, op zich zelf beschouwd, gingen dan ook de handhaving der openbare orde niet te buiten en bleven dus binnen de grenzen van art. 43 van het Landoorlogsreglement.

De vraag is nu: is dit voldoende om aan die voorschriften het karakter te geven van een wettelijk voorschrift van Nederlandsch recht, gelijk art. 42 Sr. bedoelt? Twee meeningen zijn hierover tot dusver verdedigd. De eene antwoordt bevestigend uitgaande van de gedachte dat art. 43 van het Landoorlogsreglement aan een bezettende macht een gelimiteerde wetgevende bevoegdheid geeft, de andere wijst deze conclusie af op grond van deze, meer subtiele redeneering, dat art. 43 slechts bepaalt, dat wat dit artikel te buiten gaat stellig inbreuk op het volkenrecht is, maar geenszins waarborgt dat wat daarbinnen blijft onder alle omstandigheden volkenrechtelijk in orde is (immers de geheele bezetting als zoodanig kan reeds onrechtmatig zijn) en in ieder geval geen beslissing geeft ten aanzien van de vraag van het interne recht van het bezette land; in hoever de voorschriften van een bezetter de burgers binden. Ik houd de eerste meening voor de juiste. Wel heeft wijlen V. H. Rutgers (N.J.B. 1941, blz. 749) op overtuigende gronden aangetoond dat de bedoeling van de makers van het Landoorlogsreglement niet is geweest om aan den bezetter wetgevende bevoegdheid te geven, maar ondanks de gezaghebbende auteurs die ik daarbij tegen mij heb (Zie D. v. Eck, Het misdrijf van hulp aan den vijand; blz. 316 e.v. en de daar geciteerden) meen ik dat art. 43 een dergelijke bevoegdheid in beginsel meebrengt. Dat deze restrictie „in beginsel” groot praktisch belang heeft zal aanstonds blijken. Voor mij is het de strekking van het Landoorlogsreglement als geheel dat aan art. 43 deze consequentie verbindt. Die strekking toch is onder meer om de belangen van de niet-oorlogvoerende burgers te beschermen. Een volkenrechtelijke bevoegdheid nu van den bezetter om in het belang der openbare orde regels voor die burgers te geven, waaraan die burgers echter niet in beginsel gehoorzaamheid verschuldigd zouden zijn, zou elke bezettende macht wil zij de openbare orde inderdaad handhaven, naar het middel van terreur verwijzen. Dit is zeker niet beoogd.

Ik erken dus regelingen van den bezetter als geldend recht indien zij blijven binnen de zeer enge grenzen van art. 43 van het Landoorlogsreglement. Maakt bijv. een bezettende macht een inderdaad door de veranderde omstandigheden geboden nieuwe regeling van het verkeer of tot bestrijding van besmettelijke ziekten of tot distributie van goederen (mits werkelijk ten behoeve van de bevolking), dan ontstaat daardoor naar mijn meening een rechtsplicht van de burgers van het bezette land om die regeling na te leven.

Intusschen, deze rechtsplicht is reeds aan-

stonds daarom geen volstrekke, omdat hogere belangen van het eigen land een rechtvaardigingsgrond voor niet-naleving (hetzij noodtoestand, hetzij een buiten wettelijke, zie H. R. 20 Febr. 1933, W. 12600, N. J. 1933, 918) kunnen opleveren.

Bovendien echter — en nu kom ik tot de beoordeeling niet van bezetterswetgeving in abstracto, maar in concreto van de Duitsche wetgeving in Nederland van 1940 tot 1945 — die wetgeving zal als één geheel moeten worden beoordeeld. Immers al haar voorschriften steunen elkaar. De handhaving van de openbare orde, een geoorloofd object voor bezettingswetgeving die zich daartoe beperkt, wordt tot een hulpmiddel en onderdeel van een ongeoorloofd regime, zoodra de vijand dit laatste invoert. Dat nu de Duitsche bezetting dit heeft gedaan, behoeft niet veel betoog. Uit een zee van volkenrechtelijk ongeoorloofde regelingen, en waarlijk geen van ondergeschikt belang, grijp ik slechts als bijzonder ondubbelzinnig de opheffing van het verbod om in vijandelijken krijgsdienst te treden.

Deze gedragslijn van den Duitschen bezetter is het, die, reeds jaren vóór 1945 naar mijn meening aan zijn regelingen elk rechtskarakter had ontnomen, ook voorzover zij, geïsoleerd beschouwd, dat karakter hadden kunnen hebben. Hieruit volgt voor mij de ongegrondheid van de middelen II en III.

Middel IV acht ik eveneens ongegrond. Het is een steevast spraakgebruik van het Wetboek van Strafrecht, dat met „een ander” bedoeld wordt een ander dan de dader. Deze lezing is ook bij art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht geboden. De lezing daarentegen die een ander doet terugslaan op den vijand, die n.b. eerst een eind verder in dezen zin genoemd wordt, zou een zeer gekunstelde en onelegante uitdrukkingwijze veronderstellen. Een onderstelling waarvoor niets pleit, nu een meer aannemelijke voor de hand ligt.

Evenzoo is mijn meening omtrent middel V. Het richt zich tegen een overweging die zonder bezwaar in de sententie had kunnen ontbreken en die, nu zij er wel in staat, aan de constructie van deze laatste niets verandert. Immers „Russische militairen” is voor de krijgsmacht der Unie van Socialistische Sowjetrepublieken een wel wat slordige maar toch gebruikelijke uitdrukking en omvat, al dus begrepen, ook de Georgiers waarom het in dit geval ging.

Tenslotte middel VI. Dit acht ik inderdaad tot op zekere hoogte gegrond. Gerelativeerd keeren hier de argumenten terug die m.i. onvoldoende waren om de middelen II, III en IV te doen slagen. De Georgiers waren overloopers van de Russische naar de Deutsche weermacht, die vervolgens ook in hun nieuw verband aan het muiten waren geslagen. De georganiseerde B.S. op Texel werkte met hen niet samen. Onder deze omstandigheden is er in requirants gedrag en in de massale tusschenkomst van de Texelsche bevolking te zijnen gunste veel begrijpelijks.

Zeker: objectief juist ware op dit oogenblik het standpunt geweest: ik help de Duitschers in niets, ook niet in het onderdrukken van muiterij in eigen gelederen. (m.i. had het bijzonder hof dan ook veilig de hulp aan den vijand bewezen kunnen verklaren, maar dit doet voor de strafmaat niet ter zake), maar dat hij het zoo niet aanstonds heeft beschouwd is, gezien de positie der Georgiers en de vrees waarin hij verkeerde verklaarbaar. Daar komt bij dat de requirant over enkele weken 70 jaar wordt. Rekening houdende met dit alles en met de reeds ondergane detentie schijnt een gevangenisstraf van zes maanden mij de juiste.

Ik heb de eer te concluderen, dat Uw Raad, de sententie in zoover vernietigende die straf zal opleggen.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende: (Zie conclusie A.-F.);

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijne conclusie, dat de Raad, de sententie in zooverre vernietigende, aan requirant een gevangenisstraf zal opleggen voor den tijd van zes maanden;

O. ten aanzien van het eerste middel is bewezen verklaard: (Zie conclusie A.F.);

O. ten aanzien van het eerste middel: dat het Hof terecht het beroep op overmacht van requirant heeft kunnen verwerpen op grond van de overweging, dat naar de meening van het Hof voor requirant er in geen enkel opzicht aanleiding toe was, aan de Duitsche patrouille, nadat de schuur doorzocht was, mede te deelen, dat zich tóch een Russisch militair in die schuur verborgen moest houden, daar toch, naar 's Raads oordeel, nadat de Duitschers op requirant's aangifte, diens schuur hadden doorzocht en daarin den betreffenden Russischen militair niet hadden gevonden, het gevaar voor requirant, diens gezin en diens bezit, nu hij had gedaan wat van Duitsche zijde van hem kon worden verlangd, niet van dien aard was, dat hij toen onder zoodanigen zwaren psychischen dwang stond, dat deze overmacht zou kunnen opleveren;

O. ten aanzien van het tweede middel: dat, juist omdat art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht zich richt tegen de bezettingsoverheid, in zooverre dit het verraden van anderen aan den bezetter of diens handlangers strafbaar stelt, voorschriften van die bezettingsoverheid in deze geen grond kunnen opleveren voor een beroep, te handelen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, zoodals dit met betrekking tot de eigen overheid mogelijk ware;

da, indien op grond van een dergelijk Duitsche voorschrift, gegeven zoogenaamd ter handhaving van de openbare orde, een aangifte als de te laste gelede straffeloos zou kunnen worden gedaan, als ware deze gedaan ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, de strafbaarstelling en daarmede de geheele doelstelling van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht door voorschriften van de Duitsche bezettingsautoriteiten illusoir zou worden gemaakt;

O. ten aanzien van het derde middel, inhoudend dat requirant in deze zich zou kunnen beroepen op een ambtelijk bevel van de Duitsche bezetting, op den zelfden grond, als bij het tweede middel overwogen, moet worden verworpen;

O. ten aanzien van het vierde middel: dat, overeenkomstig vast spraakgebruik in strafrechtelijke bepalingen, onder „een ander” wordt verstaan een ander dan de dader, en geenerlei grond aanwezig is om aan te nemen dat dit in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht anders zoude zijn;

dat een eventueele inperking voor de in dat artikel gegeven strafbaarstelling derhalve niet in het begrip „een ander” is te vinden;

O. ten aanzien van het vijfde middel: dat het Hof terecht heeft kunnen overwegen, dat requirant begrepen heeft, dat met de in de dagvaarding voorkomende zinsnede „in Duitschen krijgsgewangenschap geraakte Russische militairen” bedoeld zijn de Georgiërs, die in de maand April 1945 op het eiland Texel tegen de Duitschers in opstand zijn gekomen, daar voor bewoners van Texel, waartoe requirant behoort, van algemeene bekendheid was, dat de in de telastelegging aangeduide Russische militairen identiek waren met de Georgiërs, die in April 1945 op Texel tegen de Duitschers in opstand kwamen, zoodat deze laatste, meer feitelijke en voor requirant meer begrijpelijke aanduiding voor de in de telastelegging genoemde personen niet uit eenig bewijsmiddel behoefde te blijken;

O. ten aanzien van het zesde middel: dat de Raad de verzachtende omstandigheden, in het bijzonder die, welke gelegen zijn in de verwarde en voor verschillende uitleg vatbare verhoudingen op Texel ten tijde van dezen opstand der Georgiërs, als ook de begrijpelijke angststemming waarin de landbouwers op Texel toen verkeerden met betrekking tot Duitsche repressailemaatregelen, zwaarder wil doen wegen dan het Hof zulks deed, en een gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden juist acht, waarbij de bijkomende straf van ontzetting van actief en passief kiesrecht beperkt kan worden tot den duur van zes jaren;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij aan requirant opgelegde hoofdstraf en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.: Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Ontzet requirant van het recht tot het kies-

zen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van zes jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 299.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 20 Februari 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Kol. Tollenaar).

Landwacht en Hulplandwacht.

Daar er in het tijdvak, in de telastelegging genoemd, slechts één Landwacht hier te lande bestond (de zgn. Nederlandsche Landwacht), te onderscheiden in Landwachten in een Beroepsdienst en een Hulplandwacht, welke onderscheiding van zeer geringen aard was, zijn er geen termen om de dagvaarding nietig te verklaren, nu daarin alleen van Landwacht zonder meer wordt gesproken.

Karakter van de Landwacht zoodanig, dat het dienst-doen alleen al hulpverleening aan den veld is.

Verkeerde plaatsing van „opzettelijk” in de dagvaarding.

(Sr. art. 102).

Op het beroep van Martinus Kievit, distributieambtenaar, wonende te Rotterdam (Hillegersberg), thans in bewaring gesteld in Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 22sten October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen” en met toepassing van de artt. 9, 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Tollenaar;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), de artt. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) de artt. 102, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzondere Gerechtshof een hoofdstraf en bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan de ernst van het

misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, en de persoon of de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde. Met name is niet voldoende rekening gehouden daarmee, dat requirant geen hulp heeft verleend doordat het patrouillelopend bestond in het roken van sigaretten op een verlaten caféterras des nachts in Rotterdam, dat hij nooit huiszoekingen e.d. heeft verricht, geen fietsen gevorderd, kortom geen dier daden heeft begaan die de Landwacht bij het Nederlandse publiek zo gehaat heeft gemaakt; dat requirant helemaal niet heeft behoord tot de Landwacht van de Verordening van 12 November 1943 no. 110 (Nederlandse Landwacht; uitmonstering: zwarte broek met veldgrijze tuniek en lange Franse of Italiaanse geweren, naderhand de korte karabijn;) en natuurlijk evenmin tot de Landwacht Nederland, later Landstorm Nederland van de Verordening van 11 Maart 1943 no. 24; requirant was daarentegen de hulplandwachter conform de Verordening no. 57/1942 gewijzigd bij nr. 67/1942 (geen uitmonstering; alleen de rode armband met opdruk „Landwacht” bewapening: jachtgeweer; benaming in de volksmond „Jan Hagel”);

Vergeten is ook in aanmerking te nemen de gezondheid van requirant blijkende daaruit, dat hij voor een ondergedoken Joodse Nederlander (Verstraten) een radio verborgen heeft gehouden, dat hij op de hoogte was met de schuilplaats in Zeist van een andere joodse landgenoot: J. Kreisberg, Kruiskade 42 te Rotterdam, dat hij een jachtgeweer voor de metselaar v. d. Meer in Schiedam heeft verborgen gehouden en na de oorlog heeft teruggegeven; tenslotte is vergeten rekening te houden met het feit, dat uit het lidmaatschap der N.S.B. als vanzelf het lidmaatschap der Hulplandwacht voortvloeide, terwijl meer speciaal de toenmalige burgemeester te Rotterdam requirant als zijn ondergeschikte gem. distributieambtenaar dwong in opleiding te gaan bij die Hulplandwacht;

II. S. althans v. t. van de artt. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), 261, 348, 349, 350, 351, 358 en 359 Sv., 102 Sr., 1, 2, 3 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) doordien het Bijzondere Gerechtshof ten onrechte:

a. heeft nagelaten de inleidende dagvaarding nietig te verklaren, nu daarin geen onderscheid is gemaakt tussen Nederlandsche Landwacht van de Verordening 1943 no. 110 j°. nr. 57/1942 en de zgn. Hulplandwacht van de Verordening no. 57/1942 en er zonder meer gesproken wordt van Landwacht, zodat geen voldoende duidelijke omschrijving van het telastegelegde feit is gegeven; (De Landwacht Nederland volgens verordening no. 24/1943 kan buiten beschouwing blijven, nu de telastelegging speelt in 1944, toen de naam van deze organisatie met ingang van 16 October 1943 reeds was veranderd in Landstorm Nederland);

b. het telastegelegde strafbaar heeft ge-

oordeeld, nu duidelijk is dat:

1. patrouilleren zonder meer geen hulpverlening aan de vijand betekent, en zelfs niet eens hulpverlening;

2. patrouilleren zonder meer door de Landwacht, Hulplandwacht dan wel Nederlandse Landwacht, al evenmin hulpverlening, aan den vijand dan wel anderen, betekent; het is niets anders dan een — onvolledige — definitie van de politietoekering; in dit verband moge erop worden gewezen dat een andere opvatting meebrengt dat alle Nederlandse politieambtenaren wegens hulpverlening aan de vijand terecht zouden moeten staan, zulks vanwege art. 5 lid 1 Verordening 3/1940 in verband met de Ordnungsschutzverordnung 1/1943 (daarvoor de Verordeningen nrs. 195/1941, 55/1941, 138/1941, 55/1942 en 75/1942) en de Duitse rechtsopvattingen die alles onder het bewaren van openbare rust, orde en veiligheid brachten;

In deze opmerking ligt ook de weerlegging van de bewering van het Hof, dat het van algemene bekendheid zou zijn, dat het patrouille lopen door leden van de Landwacht geschiedde ten voordele van Duitsland, even daargelaten het gesignaleerde gebrek aan onderscheiden tussen de soorten Landwacht en even opvallende de geciteerde overweging van het Hof niet als bewijsoverweging, doch als juridieke motivering van de strafbaarheid van het telastegelegde;

3. in de telastelegging het woord „opzettelijk”, anders dan in de wettelijke omschrijving van art. 102 Sr., niet taalkundig beherst het bestanddeel: „terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was”;

III. S. a. v. t. van de artt. 338 t.m. 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63) 1, 2, 3 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) en art. 102 Sr., doordat het bewezenverklarde niet uit de in de sententie opgenomen bewijsmiddelen noch uit de als van algemene bekendheid aangenomen omstandigheid kan worden afgeleid, meer speciaal o.m. niet het bewijs van het gedeelte: „opzettelijk ten voordele van den vijand in dienst bij de Landwacht”, doordien:

a. niet bewezen is dat het opzet van requirant was gericht op helpen

b. niet bewezen is dat het opzet van requirant was gericht op het den vijand helpen

c. niet bewezen is dat hulp effectief is geweest;

d. niet bewezen is dat requirant bij de Nederlandsche Landwacht is geweest, zijnde in tegendeel uit de stukken duidelijk, dat hij daarbij juist niet is geweest, doch slechts bij de Hulplandwacht;

e. de overweging van het Hof dat het van algemene bekendheid is dat het patrouille lopen door leden van de Landwacht geschiedde ten voordele van Duitsland, slechts beteekenis zou kunnen hebben voor de vraag of er — los van schuld — hulpverlening aan Duitsland is gegeven (welke overweging overigens ook dan nog niet houdbaar is), doch volkomen niets zegt ten aan-

zien van het opzet ten aanzien van die hulpverleening bij een bepaald persoon;

ander voorbeeld: men kan veilig aannemen dat het van algemeene bekendheid was en is, dat Nederland met Duitschland in oorlog was gedurende de bezettingsjaren; dit beteekent echter geenszins dat nu ook iedereen dus opzet ten aanzien van deze oorlogstoestand heeft gehad; de praktijk heeft bewezen, dat tallooze Nederlanders (vooral onontwikkelden en jongeren, mede onder invloed der Duitsche propaganda) hieromtrent een volkomen scheve voorstelling hadden; het is dus nooit van algemeene bekendheid, dat zekere persoon A opzet had ten aanzien van die oorlogstoestand, doch het is hoogstens van algemeene bekendheid, dat — objectief en losgedacht van opzet bij een bepaald persoon — die oorlogstoestand bestond. Deze verwarring tusschen bewijsvoering van een bestanddeel met bewijsvoering van opzet of onachtzaamheid ten aanzien van een bepaald bestanddeel vindt men slag op slag in de rechtspraak, als deze gaat opereeren met bewijsvoering door middel van algemeene bekendheid.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijne conclusie, dat de Raad, rechtdoende volgens art. 105 R. O., de inleidende dagvaarding zal nietig verklaren.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 1 Februari en 1 September 1944 te Rotterdam, althans in Nederland, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk ten voordeele van den vijand in dienst bij de Landwacht, gewapend met een geweer, patrouilles heeft geloopt;

O. ten aanzien van de voorgestelde middelen, welke hierna in logische volgorde zullen worden behandeld:

dat de dagvaarding niet, zoals in middel IIa wordt betoogd, nietig had moeten worden verklaard, daar er in het tijdvak, in de telastelegging genoemd, slechts één Landwacht hier te lande bestond, namelijk de Landwacht geregeld bij de Verordening van 12 November 1943 (No. 110), als regel genaamd De Nederlandsche Landwacht, ook wel: Landwacht Nederland, voor welke Landwacht, overeenkomstig art. 2 van genoemde Verordening, de dato 19 November 1943 nadere regelingen zijn getroffen door den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid en Hooger SS- en Politieleider betreffende taak, organisatie, bevoegdheden, bezoldiging enz.; dat deze nadere regelingen onder meer inhielden een onderscheiding van de Landwachters in een Beroepsdienst en een Hulpdienst (Hauptberufliche en nebenberufliche Diensttätigkeit);

dat derhalve de aanduiding Landwacht in de telastelegging beide onderdeelen van deze organisatie omvat en het verschil tusschen deze onderdeelen niet van dien aard is, dat het in de telastelegging tot uitdrukking behoefde te komen; dat deze Hulpdienst ook

werd aangeduid als Hulplandwacht, welke laatste dus niet, zoals de schriftuur vermeldt, is geregeld in de Verordening no. 57/1942 betreffende de Vrijwillige Hulppolitie;

O. ten aanzien van middel IIb onder 3, dat inderdaad het woord opzettelijk in de telastelegging niet beheerscht de woorden „terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was”, welk gebrek echter wordt ondervangen, doordat door het woord opzettelijk wel wordt beheerscht, dat requirant „ten voordeele van den vijand in dienst bij de Landwacht, gewapend met een geweer, patrouilles heeft geloopt”, welke vijand in het zinsverband van de telastelegging geen andere kan zijn dan een land (met name Duitschland) waarmede Nederland in oorlog was;

dat het bewezen verklaarde opzet, den „vijand” omvattend, derhalve ook den oorlogstoestand bestrijkt;

O. ten aanzien van het middel IIb onder 1 en 2:

dat genoemde Nederlandsche Landwacht, zoals van algemeene bekendheid is en zoals ook reeds uit de bovenaangehaalde regelingen kon worden verwacht, zich heeft doen kennen als een bij uitstek landsverraderlijke, Duitschgezinde en aan de Duitsche oogmerken beantwoordende organisatie; dat het dienst-doen in en derhalve versterken van deze organisatie derhalve als zoodanig reeds hulpverleening aan den Duitschen vijand inhoudt;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat 's Hof's overweging, dat het van algemeene bekendheid is, dat het patrouille loopen door leden van de Landwacht geschiedde ten voordeele van Duitschland (welke beknopte overweging de Raad leest in het licht van het zoo juist overwogene omtrent het karakter van de Landwacht) insluit, dat ook requirant dit wist, terwijl het niet voor de strafbaarheid noodzakelijk is en dus ook niet bewezen behoeft te worden, dat de hulp effectief is geweest, d.w.z. direct aantoonbaar resultaat heeft gehad, zijnde overigens in het onderhavige geval het zijdelingsch resultaat, gelegen in het versterken van een door den vijand gewenschte organisatie zeer zeker aanwezig;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat hierin terecht gewag wordt gemaakt van daden, welke de Landwacht bij het Nederlandsche publiek zoo gehaat hebben gemaakt; dat het behooren tot en het aldus zich solidaire verklaren met een organisatie welke het Nederlandsche volk in de laatste en moeilijkste oorlogsjaren in zoo sterke mate heeft opgejaagd en onderdrukt, op zich zelve reeds een zware schuld op requirant laadt; dat voor een zeer groot deel van de ongerechtigheden, door Landwachters bedreven, door den aard van hun optreden achteraf helaas nooit de schuldigen zullen kunnen worden aangewezen; dat aldus de bewering, dat requirant als Landwachter slechts geheel onschuldige diensten verrichtte, slechts onder groot voorbehoud ontlastend mag worden ge-

acht; dat de Raad echter het middel in zoverre gegrond acht, dat hij, alle omstandigheden in aanmerking nemend, een hoofdstraf van acht jaren gevangenisstraf in deze juist oordeelt;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt requirant tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 300.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 25 Februari 1946. (Mrs. Prof. Pompe, Halbertsma, Feber, Vee-gens, Vice-Adm. Vos).

De belastinglegging bevat niet verschillende onvereenbare alternatieven, waaruit een keuze moet worden gedaan, maar primair een fetselijke omschrijving, subsidiar eenige qualification.

Ook al zou zijn dienstbetrekking bij het N.S.K.K. requirant niet tot militair in den zin van de Duitsche wetgeving hebben gestempeld, toch is hij door zich aan te sluiten bij het zgn. „Wehrmachtsegefolge” in vreemden krijgseidienst getreden.

Dat door requirant slechts chauffeursdiensten zijn verricht en dat hij geen eed van trouw aan het Duitsche Staatshoofd heeft afgelegd en geen soldijboekje heeft ontvangen, doet hiearaan niet af.

(Sr. art. 101 NSKK.)

Op het beroep van H. van Herwijnen, hoefsmid, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van 22 October 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig in krijgseidienst bij een buitenlandsche mogendheid treden, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 9, 10, 28 en 101 Sr., 1, 8, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiesingen voor den duur van tien jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 van het Besluit Buitengewoon Rechtspleging (D 63) de artt. 1, 2, 4, 3, 7, 8, 9, 11 en 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), de artt. 101, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr. doordien het Bijzondere Gerechtshof een hoofdstraf en een bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

II. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) en van art. 28 Sr., de artt. 5, 83, 87, 93, 130, 145 en 108 Grondwet, art. 3 Kieswet, 23 Wet op de Rijksverzekeringsbank en de Raden van Arbeid, alsmede de wettelijke bepalingen uit de waterschapsreglementen die het stemrecht van ingelanden regelen, doordien het Hof de veroordeelde, die in het standpunt van het Hof zijn Nederlandsch onderdaanschap had verloren, de bijkomende straf van ontzetting uit actief en passief kiesrecht heeft opgelegd, welke ontzetting of onmogelijk is volgens de bestaande rechtspraak van Uw Raad, of juist slechts had kunnen zijn opgelegd met de beperking: „Indien en voorzover de veroordeelde als vreemdeling deze rechten heeft”;

III. S., althans v. t. van de artt. 210 t/m 236, 338 t/m 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 van het Besluit Bijzondere Rechtspleging (D 63), de artt. 101 Sr., 1 t/m 4 en 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), art. 7 lid 1 onder 4° van de Wet van 12 December 1892 S. 268 op het Nederlandschap en het Ingezetenschap, art. 2 lid 1 onder 3° van de Wet van 10 Februari 1910 S. 55 houdende regeling van het Nederlandsche onderdaanschap van niet-Nederlanders, doordien het Bijzondere Gerechtshof ten onrechte:

a. de geheele belastinglegging zonder beperking heeft bewezen verklaard;

b. het bewijs van krijgseidienst heeft geput uit de in de sententie opgenomen bewijsmiddelen, zijnde dit bewijs daaruit niet af te leiden; eerder het tegendeel, nu uit de veroordeeling door het zgn. Marinekriegericht wegens diefstal van een karabijn, terwijl men het wegloopen van de N.S.K.K. buiten beschouwing liet, zeer sterk tegen den militair aard van deze instelling pleit en requirant dan ook niet als militair, doch als burger bij dit gerecht voorkwam;

IV. S., althans v. t. van de sub III vermelde artikelen, doordien het Bijzondere Gerechtshof het belastinggelegde, zelfs indien bewezen verklaard slechts tot en met het woord „N.S.K.K.”, ten onrechte heeft strafbaar geoordeeld, met name heeft laten vallen onder art. 101 Sr., omdat immers het dienstnemen bij het N.S.K.K. zonder meer geen treden in Duitsche krijgseidienst oplevert en daartoe op zijn minst is vereischt het afleggen van den eed van trouw aan Hitler en het ontvangen van een zgn. Sold-

buch, terwijl bovendien ten deze de werkzaamheden van requirant in niets verschillen van andere Nederlanders, die als chauffeur voor de Duitsers hebben gereden;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad een voorlichtingsrapport zal inwinnen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard „dat hij op of omstreeks 25 Februari 1944 te 's-Gravenhage, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij het N.S.K.K., althans vrijwillig in krijgsmacht of Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat aan requirant bij inleidende dagvaarding, voor zoover thans van belang, is te laste gelegd, dat hij vrijwillig dienst heeft genomen bij het N.S.K.K., althans vrijwillig in krijgsmacht of staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden;

dat deze tenlastelegging niet bevat verschillende onvereenigbare feitelijke alternatieven, waaraan eenig wettelijk voorschrift uiteenlopende rechtsgevolgen verbindt en waaruit derhalve een keuze moet worden gedaan, maar primair een feitelijke omschrijving, subsidiair eenige qualificatiën;

dat uit den inhoud van de bewijsmiddelen, waarin uitsluitend van het N.S.K.K. sprake is, en uit de aan het bewezen verklaarde gegeven benaming als „krijgsmacht” blijkt, welk feit het Hof bewezen heeft verklaard en hoe het dit feit heeft gequalificeerd, zoodat onderdeel a van het middel ongegrond is;

dat in de bestreden sententie voorts het militaire karakter van het N.S.K.K. is aangenomen op grond van een afschrift van een proces-verbaal, opgemaakt door een der Raadsheren-Commissarissen bij het Hof, onder meer zakelijk inhoudende, dat Herbert Woelk als getuige-deskundige onder eede heeft verklaard, dat alle Nederlanders, die dienst genomen hebben bij het N.S.K.K., als militairen zullen moeten worden aangemerkt;

dat het Hof het karakter van dien dienst als krijgsmacht uit deze verklaring heeft kunnen afleiden, tegen welke beslissing in onderdeel b van het middel, blijkens de toelichting, wordt opgekomen met beweringen betreffende de deskundigheid en de betrouwbaarheid van Woelk, die in cassatie niet kunnen worden onderzocht;

dat de beweringen van requirant omtrent hetgeen een Deutsche krijgsmacht te zijnen aanzien zou hebben beslist reeds hierom buiten beschouwing moeten blijven, omdat daarvan niet blijkt uit eenig stuk, waarvan deze Raad kennis neemt;

dat de bestreden sententie derhalve op dit punt voldoende met redenen is omkleed en ook dit onderdeel van het middel ongegrond is;

O. ten aanzien van het vierde middel:

dat de vraag, of een bepaalde dienst bij den vijand als „krijgsmacht” in den zin van

art. 101 Sr. valt aan te merken, door de Bijzondere Gerechtshoven niet alleen uit eigen wetenschap omtrent het vreemde recht en omtrent de feiten maar ook na verhoor van getuigen en deskundigen kan worden beantwoord;

dat de op dit punt gegeven beslissing, als betreffende een rechtsvraag, echter zoowel in het eene als in het andere geval in cassatie kan worden getoetst, zoodat het middel behoort te worden onderzocht;

dat het nu van algemeene bekendheid is, dat het N.S.K.K. een hulpkorps en onderdeel vormde van de Deutsche krijgsmacht en dat zijn leden onderworpen waren aan het Deutsche militaire straf- en tuchtrecht;

dat het militaire karakter van deze formatie bevestigd wordt door de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied no. 135/1941, gelijk deze is aangevuld door diens Verordening no. 45/1942, alsook door de Verordening van den Rijkscommissaris no. 137/1942, met de aanvulling bij diens Verord. no. 11/1943;

dat met den inhoud van deze Verordeningen — gelijk met dien van voor het Deutsche rijk uitgevaardigde verordeningen betreffende de geldelijke aanspraken van de familie van leden van het N.S.K.K. (Reichs-gesetzblatt 1940, deel I blz. 911 en 1942 deel I, blz. 248), bij de toelichting van het middel aangehaald — wellicht een uitlegging te rijmen valt, volgens welke dienst bij het N.S.K.K. niet in ieder opzicht op één lijn zou hebben gestaan met dienst bij de Deutsche krijgsmacht in engeren zin, doch dat deze mogelijkheid requirant niet kan baten;

dat toch het tegenwoordige art. 101 Sr. bij de Memorie van Toelichting tot het oorspronkelijke regeringsontwerp onder meer als volgt werd toegelicht: „Er is niet, gelijk elders, als vereischte aangenomen, dat de dader tegen Nederland de wapenen hebbe gevoerd. Vooreerst is hij wel nog op het oogenblik van zijn in dienst treden Nederlander, maar niet meer tijdens hij aan de strijd deelneemt. Ten andere wordt reeds door zijn in dienst treden de militaire kracht van den vijand verhoogd; of hij de wapenen draagt, dan wel als geneesheer of beampte in militairen dienst is, of hij zelf aan de strijd deelneemt, dan wel garnizoensdienst verricht en daardoor een ander voor den strijd beschikbaar maakt, is onverschillig” (Smidt II, 2de druk, blz. 25);

dat deze opvatting bij de verdere parlementaire behandeling onweersproken is gebleven;

dat requirant mitsdien, ook al zou zijn dienstbetrekking bij het N.S.K.K. hem niet tot militair in den zin van de Deutsche wetgeving hebben gestempeld, gelijk namens hem is betoogd, toch door zich aan te sluiten bij het zgn. „Wehrmachtsgesolge” in vreemden krijgsmacht is getreden in den zin van art. 101 Sr.;

dat het niet ter zake dienende is, of requirant al dan niet den eed van trouw aan het Deutsche Staatshoofd heeft afgelegd en

een soldijboekje heeft ontvangen, en evenmin, of anderen eveneens, in of buiten het verband van het N.S.K.K., als chauffeurs voor den vijand hebben gereden;

dat derhalve ook dit middel ongegrond is;

O. ten aanzien van het eerste middel en ambtshalve:

dat de bij de bestreden sententie van requirant opgelegde hoofdstraf van gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren op juiste wijze beantwoordt aan den ernst van het misdrijf en de omstandigheden, waaronder het is begaan, alsmede aan hetgeen ter terechtzitting van den Raad is gebleken omtrent den persoon en de persoonlijke omstandigheden van requirant;

dat echter bij het verhoor van requirant ter terechtzitting van den Raad is gebleken, dat hij tot werken in staat is, en de Raad termen heeft gevonden te bepalen, dat hij zijn straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat de primaire klacht van dit middel gegrond is, behalve voor zoover daarin wordt geklaagd over schending of verkeerde toepassing van niet nader aangeduide waterschapsreglementen, omdat niet blijkt, dat requirant krachtens die wettelijke voorschriften actief of passief kiesrecht bezit;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aanhaling van de artt. 28 Sr., 8 en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht, het achterwege laten van na te noemen bepaling en de oplegging van de bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Gezien art. 7 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Bepaalt dat requirant de hem opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 301.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 21 Maart 1946. (Mrs. De Boer, Bolkestein, Jhr. Rutgers van Rozenburg, Kap. t. Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. v. d. Woude).

Krijgsdienst (Waffen S.S.).

Het afleggen van den eed is niet een essentieel element van het militaire dienstverband doch uitsluitend een formaliteit. De hoedanigheid van militair kan zeer wel worden verkregen zonder dat een eed wordt afgelegd, zooals zulks met name in het Nederlandsche leger met onderofficieren en manschappen het geval is.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Anthonius Adelaar, chauffeur-monteur, wonende te Utrecht, eerder geïnterneerd in het kamp Rhijnauwen, thans in de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 2den Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van den 14den Februari 1946, voortgezet op 7 Maart 1946;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Bremen, althans 's-Gravenhage, althans elders in Europa in of omstreeks medio 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij den buitenlandschen mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij de Waffen SS;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard en opgegeven:

Getuige Schenk:

dat hij is rechercheur van den politieken opsporingsdienst te Utrecht; dat hij als zoodanig verhoord heeft Antoon Karel Willem Adelaar, vader van verdachte Adelaar, dat deze hem, getuige, toen heeft medegedeeld, dat zijn zoon Anthonius Adelaar in dienst was getreden bij de Waffen SS.; dat hij, getuige, heeft gezien, dat in de linker bovenarm van verdachte Adelaar ter hoogte van de oksel een blauwe letter A was getatoueerd;

Verdachte:

dat hij in 1942 zich te Bremen schriftelijk verbonden heeft tot indiensttreding bij de Waffen SS.; dat hij na eenigen tijd, toen hij in Nederland verbleef, een oproep heeft ontvangen om zich te 's-Gravenhage bij de Waffen SS. te melden; dat hij dit gedaan heeft, waarna hij op transport werd gesteld naar Klagenfurt, alwaar hij gedurende drie maanden een militaire opleiding heeft gehad bij de Waffen SS.; dat hij twee dagen na aankomst in Klagenfurt op zijn linker bovenarm het bloedgroepeteeken van de SS. heeft ontvangen; dat hij Nederlander door geboorte is; dat het hem bekend was in 1942, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte te Bremen in of omstreeks 1942 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst bij de Waffen SS.;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte anders is te lastegelegd, dan als bewezen is aangenomen;

O. dat de raadsman heeft betoogd, dat het dienstverband bij de krijgsmacht eerst aanvang bij de beëdiging en dat, wat daaraan voorafgaat als opleiding moet worden beschouwd, en dat dus verdachte, die reeds voor de beëdiging is weggelopen en ook geen uniform heeft gedragen, niet kan gezegd worden in krijgsdienst te zijn getreden bij de Waffen SS;

O. dat het Hof dit verweer verwerpt; dat immers het afleggen van den eed niet is een essentieel element van het militaire dienstverband, doch uitsluitend een formaliteit, en dat voorts zeer wel de hoedanigheid van militair kan worden verkregen zonder dat een eed wordt afgelegd, zooals zulks met name in het Nederlandsche leger met onderofficieren en manschappen het geval is; dat verder de vraag of de opleiding binnen het dienstverband wordt genoten of daaraan voorafgaat, afhangt van het tijdstip waarop de verbintenis is aangegaan en niet omgekeerd; dat waar vaststaat, dat verdachte zich voor het ontvangen van zijn opleiding heeft verbonden en zulks zelfs is vastgelegd door hem het zoogenaamde bloedmerk te geven, er geen twijfel aan kan bestaan dat verdachte in dienst is getreden;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan eenzijdig rekening houdt met den hoogst ernstigen aard van het misdrijf — immers het in dienst treden bij een onderdeel van de krijgsmacht van den vijand — en anderzijds met den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, alsmede met het feit dat verdachte zich sedert 12 October 1945 in bewaring bevindt;

O. dat naar 's Hof's oordeel verdachte zeer wel tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 31, 101 en 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Anthonius Adelaar tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

Bepaalt dat de schuldige deze straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte van het recht van

het dienen bij de gewapende macht voor den tijd van vijf jaren en van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van tien jaren.

No. 302.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 4 Maart 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Feber, Halbertsma, Veegens, Vice-Adm. Vos).

Nu het Hof, terecht, als van algemeene bekendheid heeft aangenomen, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, hetgeen dus zonder nader bewijs in rechte kwam vast te staan, mocht het Hof dit felt als redeggevend beschouwen voor het bewijs, dat requirant wist, dat die oorlogstoestand bestond, nu die wetenschap bij een persoon van normale ontwikkeling, als waarvan requirant ter zitting van het Hof heeft blijk gegeven, mocht worden aangenomen.

Door zich te melden als chauffeur bij het Rijkscommissariaat te 's-Gravenhage is requirant in Duitschen publieken dienst getreden.

Sv. art. 339 l. 1., en 359 3de lid; B.B.S. art. 24).

Op het beroep van Willy van Wijk, chauffeur, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 12den Nov. 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig in Staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artikelen 28 en 101 Sr., 8, 9, 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Conclusie v. d. Adv.-Fiscaal Langemeyer:

Bij sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage dd. 12 November 1945 is ten laste van requirant tot cassatie bewezen verklaard:

„dat hij in of omstreeks de maand Juli 1941 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen als chauffeur bij het Deutsche Rijkscommissariaat in Nederland, althans vrijwillig is toegetreten tot den Duitschen staatsdienst”;

Het Hof heeft dit bewezen verklaarde gequalificeerd als: (zie boven);

Het Hof heeft requirant verlof verleend om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen;

Van genoemde sententie heeft requirant zich tijdig in cassatie voorzien onder aanvoering van de navolgende middelen:

I. „S., althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j° art. 1 Besluit D 63, 1 t/m 9, 11 en 24 Besluit D 61, 101, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Hof een hoofdstraf en bijkomende straf heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, of de persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde”;

II. „S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8 en 9 Besluit D 61 en art. 28 Sr., doordien het Hof in zijn gedachtengang ten onrechte requirant heeft ontzet uit actief en passief kiesrecht”;

III. „S., althans v. t. van de artt. 338 t/m 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., j° art. 1 Besluit D 63, de artt. 101 Sr., 1 t/m 4 en 24 Besluit D 61, doordien:

a. het Hof ter voldoening aan art. 359 lid 3 Sv. het Cliché gebruikt, dat redengevend zijn „de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden”, terwijl uit geen dier bewijsmiddelen kan worden afgeleid dat requirant opzet had ten aanzien van den oorlogstoestand tusschen Nederland en Duitschland, zelfs in geen dier bewijsmiddelen de vraag van dit opzet middellijk of onmiddellijk ook maar wordt aangevoerd;

b. het Hof ten onrechte uit de algemeene bekendheid van den oorlogstoestand afleidt het opzet ten aanzien van dien toestand bij een bepaalden verdachte.”

IV. „S., althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv., j° art. 1 Besluit D 63, 101 Sr., 1 t/m 4 en 24 Besluit D 61, 42 t/m 56 van het Landoorlogsreglement (S. 1900 No. 163), de artt. 16, 17 en 18 van het Besluit E 93 (in verband met de op bijbehorende lijsten voorkomende verordeningen, zooals Nr. 22/1940), de Verordeningen als geldig erkend, zij het afgeschaft, voorkomende op lijst B., bijv. de Nos. uit 1940; 1 t/m 10 en 23, de bepalingen uit de in lijst C als gehandhaafd opgenomen verordeningen, de bepalingen van het in geen der drie artikelen van E 93 behandelde Decreet van den Führer over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 Mei 1940 (Reichsgesetzblatt deel I, blz. 778) (hetwelk als Nederlandsch bezettingsrecht kan worden getoetst) al is de werking ervan dan o.m. wegens art. 15 E 93 geschorst) de artt. 1 t/m 61 Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, alsmede de artt. 1 t/m 43 Besluit op de Loonbelasting 1940, een en ander j° art. 18 E 93 en het Besluit F 51, alsmede van de Fiscale Resoluties van 25 Juli 1941, Nr. 102 en 22 Febr. 1944, Nr. 23, doordien het Bijzondere Gerechtshof ten onrechte het bewezenverklaarde heeft straf-

baar geoordeeld, met name heeft laten vallen onder de artt. 101 Sr. en 24 D 61, in stede van requirant te ontslaan van rechtsvervolging”.

Middel III, dat een vormmiddel is moet het eerst worden besproken. Ik acht het ongegrond. Het legt op zichzelf terecht den vinger op een incongruentie tusschen de artikelen 338 en 339 Sv. Immers het eerste artikel zegt dat de rechter zijn overtuiging moet putten uit wettige bewijsmiddelen, terwijl het volgende artikel de algemeene bekendheid niet stempelt tot een wettig bewijsmiddel, maar integendeel tegenover deze laatste plaatst. De slotsom echter die de geachte raadsman hieruit trekt veroordeelt zichzelf. Zij zou deze zijn, dat feiten van algemeene bekendheid in geen enkel opzicht tot de bewezenverklaring zouden mogen meewerken, tenzij ze uit wettige bewijsmiddelen zouden blijken. Dit zou dus beteekenen dat de slotalinea van art. 339, die juist zegt dat feiten van algemeene bekendheid geen bewijs behoeven, zonder eenige uitwerking was. Juridisch is deze wijze van uitlegging volkomen onhoudbaar en komt alleen deze in aanmerking, dat als redengevende feiten en omstandigheden, waarop volgens art. 359 de bewezenverklaring moet berusten op één lijn staan: re. feiten, waarvan de rechter uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen en ze. feiten van algemeene bekendheid.

Dat het Hof, dat blijkbaar ook de wonderlijke terminologie van het wetboek uit het oog heeft verloren, in zijn bewezenverklaring alleen naar bewijsmiddelen verwijst, is juist, maar de bouw van het arrest als geheel toont volkomen duidelijk dat 's Hof's bedoeling is geweest zich ook op de algemeene bekendheid te beroepen.

Dat nu het algemeen bekende feit, dat een bepaalde omstandigheid ten tijde van het voorvallen van het telastegelegde algemeen wordt ingezien redengevend kan zijn voor de bewezenverklaring dat ook de verdachte die omstandigheid heeft ingezien, behoeft naar mijn meening ook al geen verder betoog.

Ik acht het doelmatig thans het vierde middel te bespreken. Dit is wel niet als een vormmiddel geformuleerd, maar de als geschonden aangehaalde artikelen toonen aan dat de raadsman hier zoowel aan een vormmiddel als aan een materieel-rechtelijk middel heeft gedacht. Naar mijn meening nu is het formeele bestanddeel van het middel gegrond. Men kan niet met den raadsman zeggen, dat het bewezenverklaarde zeker geen vreemde staatsdienst beteekent, maar wel dat de bewijsmiddelen niet voldoende bevatten om een sluitend bewijs op te leveren dat requirants positie, genoemd karakter had. De particuliere chauffeur van een Duitscher, die een functie bekleedt, hoog of laag, in de bezettingsorganisatie is daarom nog niet in vreemden staatsdienst.

Niet dat ik de beschouwingen van den geachten raadsman op dit punt tot de mijne maak. Ook al had de bezittende macht het

volkenrecht volkomen geëerbiedigd dan beteekent dit nog geenszins dat een Nederlander straffeloos in staats- of publieken dienst van een bezetter had mogen treden, evenmin als die eerbiediging van het volkenrecht zou meebrengen dat een Nederlander ongestraft zou mogen dienstnemen in het bezettingsleger. De stelling dat de organen der bezettende macht tot een soort van Nederlandsche staatsorganen worden is stellig onhoudbaar.

Wel echter ben ik van meening dat de requirant buiten art. 101 zou vallen, wanneer na een vollediger onderzoek zou blijken, dat hij in dienstbetrekking had gestaan bij Seyss Inquart privé en niet bij het Rijkscommissariaat.

Ik wil hiermede nog niet eens zeggen dat hij door bij Seyss privé in dienst te treden per sé iets niet-straftbaars zou hebben gedaan. Het zou nog zoo kunnen liggen, dat hij door een plaats in te nemen, waar, als geen Nederlander daartoe bereid geweest was, een Duitscher noodig zou zijn geweest, hulp aan den vijand had verleend.

Het middel II is volgens de vaste rechtspraak van Uw Raad gegrond, maar komt niet aan de orde indien Uw Raad zich met mijn meening ten aanzien van middel IV mocht vereenigen.

Omtrent middel I, dat de strafmaat betreft, meen ik mij niet te moeten uitspreken, nu naar mijn meening de feiten nog niet voldoende vast staan.

Ik concludeer dat Uw Raad de sententie waarvan beroep zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam ten einde haar op de bestaande dagvaarding opnieuw te berechten.

De Bijzondere Raad van Cassatie;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Procureur-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden; Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende (zie conclusie A.-F.).

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en verwijzing der zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam ten einde haar op de bestaande dagvaarding opnieuw te berechten;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard „dat hij in of omstreeks de maand Juli 1941 te 's-Gravenhage, althans in Nederland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen als chauffeur bij het Deutsche Rijkscommissariaat in Nederland, althans vrijwillig is togetreden tot den Deutschen staatsdienst”;

O. dat het derde middel als vormmiddel

het eerst moet worden behandeld;

O. dat de Raad dit middel in zijn beide onderdeelen ongegrond acht;

dat toch nu, gelijk het Bijzondere Gerechtshof terecht heeft aangenomen, het feit dat Nederland met Duitschland in oorlog was, van algemeene bekendheid was en daarmee zonder nader bewijs in rechte kwam vast te staan, het Hof dat feit te dezen aanzien met den inhoud der bewijsmiddelen op één lijn mocht stellen en als redeggevend mocht beschouwen voor het mede als bewezen aangenomen deel der telastelegging, dat requirant wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, nu die wetenschap bij een persoon van normale ontwikkeling, als waarvan requirant ter zitting van het Hof heeft blijik gegeven, mocht worden aangenomen;

dat art. 359, lid 3 Sv. zich er niet tegen verzet, dat de Rechter uit de feiten, zooals deze op grond van algemeene bekendheid en eigen waarneming zijn komen vast te staan door redeneering afleidt, dat het telastegelegde bewezen is, en het Gerechtshof zulks in het onderhavige geval ook ten aanzien van requirant's opzet op gemeld punt kon doen;

O. ten aanzien van het vierde middel:

dat dit er over klaagt, dat het Gerechtshof het bewezen verklaarde strafbaar heeft geoordeeld krachtens de artt. 101 Sr. en 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht in stede van requirant van rechtsvervolgving te ontslaan;

dat de namens requirant voorgedragen stelling, dat hij slechts in particulieren dienst van den Rijkscommissaris en van den gevolmachtigde voor Rotterdam, Völkens, en niet in Duitschen overheidsdienst zou hebben gestaan, in strijd is met zijn voor het Bijzonder Gerechtshof afgelegde verklaring, dat hij zich, ten einde tewerkstelling in Duitschland te ontgaan, gemeld heeft als chauffeur bij het Rijkscommissariaat te 's-Gravenhage en wist zoodoende in Duitschen overheidsdienst te zullen treden;

dat voorts namens requirant weliswaar terecht is aangevoerd, dat de Rijkscommissaris in feite hier te lande regeringsbevoegdheid uitoefende, immers krachtens Decreet van het Deutsche staatshoofd d.d. 18 Mei 1940 (Verord. Blad 1940 no. 1) voor het bezette Nederlandsche gebied in het civiele ressort het opperste regeeringsgezag uitoefende, doch dat deze functionaris krachtens hetzelfde Decreet in de eerste plaats beschermer van de Rijksbelangen was en dus duidelijk het Rijkscommissariaat was een Duitsch overheidsorgaan, zij het met bijzondere bevoegdheid voor een bepaald bezet gebied;

dat dus eenzijdig requirant is getreden in Duitschen overheidsdienst, doch anderzijds de Rijkscommissaris hier te lande over dusdanige zelfstandige eigen bevoegdheden beschikte, dat requirant niet in dienst is getreden bij den Duitschen staat als zoodanig, doch bij een publiekrechtelijk Duitsch overheidsorgaan, zoodat hij niet in Duitschen

staatsdienst, doch wel in Duitschen publieken dienst is getreden;

dat hieruit volgt, dat requirant niet van rechtsvervolgning moet worden ontslagen, daar zijn handeling toch krachtens art. 101 Sr. j°. art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht strafbaar is;

dat alleen de benaming, in de bestreden sententie aan het bewezen verklaarde feit gegeven, behoort te worden gewijzigd, gelijk hieronder zal worden vermeld;

O. dat ten gevolge van deze beslissing het tweede middel, dat uitgaat van den zoo juist verworpen gedachtingang van het Hof, buiten behandeling kan blijven, aangezien requirant het Nederlanderschap niet heeft verloren;

O. eindelijk ten aanzien van het eerste middel, dat opkomt tegen de aan requirant opgelegde straf;

dat de Raad dit middel gegrond acht;

dat toch, nu ten nadeele van requirant niets anders is gebleken dan dat hij als burgerchauffeur gedurende bijna vier jaren voor Duitse overheidsinstanties heeft gereden ten einde in zijn levensonderhoud te voorzien, de Raad, mede in aanmerking nemende, dat requirant reeds ongeveer negen maanden in voorarrest heeft doorgebracht, termen aanwezig acht de hem opgelegde gevangenisstraf terug te brengen tot een duur van drie maanden;

O. dat voorts de termijn der ontzetting van requirant uit het actieve en passieve kiesrecht kan worden teruggebracht tot het minimum, hetgeen het Besluit Buitengewoon Strafrecht ten deze toelaat, n.l. vijf jaar en drie maanden;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen voor zoover betreft de aan het feit gegeven qualificatie en de aan requirant opgelegde straffen;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Qualificeert het bewezen verklaarde als:

„Als Nederlander vrijwillig in publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Veroordeelt requirant tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Ontzet hem van het recht tot kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van vijf jaar en drie maanden;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 303.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 29 Maart 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. bij N. b.d. Jolles).

Hulpverlening aan den vijand: Werkzaam zijn als koerier bij de Landwacht Nederland.

De woorden „werkzaam is geweest als

koerier bij de Landwacht Nederland” in de tenlastelegging vormen een voldoende feitelijke omschrijving. Verdachte heeft door zijn koeriersdiensten den vijand uitsluitend hulp verleend.

Van een bevoegd gegeven ambtelijk bevel kan niet worden gesproken, nu verdachte op aandrang van N.S.B.zijde tot de Landwacht Nederland toetrad.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Wilhelmus Versteeg, los werkman, wonende te Utrecht, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den tweeden Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Utrecht, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks September 1944—April 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand werkzaam is geweest als koerier bij de Landwacht Nederland, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte:

dat hij te Utrecht van September 1944 tot April 1945 werkzaam is geweest als koerier voor het rondbrengen van brieven en stukken van het eene kantoor naar het andere bij de Landwacht Nederland; dat hij Nederlander was en wist, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

dat hij toen een grijs uniform droeg en bewapend was met een revolver;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 4 December 1945 van Willem Marinus Schatz en Jacobus Gijsbertus Hornstra, beiden rechercher van den Politieken Opsporingsdienst, beiden tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Nicolaas Christiaan de Groot:

dat hij Versteeg in September 1944 een Landwachtersuniform heeft zien dragen; dat Versteeg hem heeft verteld koerier van de Landwacht te zijn; dat Versteeg een grijs groen uniform droeg en bewapend was met geweer en revolver; dat Versteeg hem heeft verteld brieven te moeten rondbrengen, terwijl zijn, Versteeg's, standplaats Utrecht was;

O. dat door voormelden inhoud van vo-

renstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Utrecht als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in September 1944—April 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand werkzaam is geweest als koerier bij de Landwacht Nederland, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O dat het Hof de door den raadsman gevoerde verweren verwerpt, daar:

a. naar het oordeel van het Hof de woorden „werkzaam is geweest als koerier bij de Landwacht Nederland” in de tenlastelegging een zoodanig voldoende feitelijke omschrijving uitmaken, dat verdachte zich behoorlijk tegen de aanklacht kan verdedigen;

b. verdachte koeriersdiensten verrichtende bij de Landwacht Nederland, daarvan een onmisbare schakel uitmaakte en den vijand door zijn dienstverrichting hulp verleende, nu die Landwacht was opgericht om den Duitschen bezetter in diens optreden hier te lande behulpzaam te zijn;

c. niet van een bevoegd gegeven ambtelijk bevel gesproken kan worden, nu verdachte op aandrang van N.S.B.- zijde tot de Landwacht Nederland toetrad;

d. niet gebleken is, dat verdachte onder een zoodanige fysieke of psychische dwang stond, dat hem niets anders overbleef dan werkzaamheden bij de Landwacht Nederland te verrichten.

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 27, 28 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8 en 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart invoege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen;”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Wilhelmus Versteeg tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

Bepaalt dat de tijd door veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in be-

waring is geweest, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht.

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

Het Hof verleent den verdachte ambts-halve verlof beroep in cassatie tegen sententie in te stellen.

No. 304.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Mei 1946.
(Mrs. Jolles, v. Zeggelen en Wiarda).

Gerequesteerde, koper van een piano, aan verzoekster toebehoorende, veroordeeld tot betaling van schadevergoeding. Goede trouw bij gerequesteerde niet aanvaard en zijn verweer als „uitvlucht” gequalificeerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 32, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift No. 389/45 van de Vereeniging „Eigen Gebouw”, gevestigd te Wormerveer, procureur Mr. J. Mannourij, en het verweerschrift van J. Renooy te Wormerveer;

Gehoord partijen;

O. dat verzoekster zakelijk heeft gesteld: dat een haar toebehoorende piano op of omstreeks Mei 1942 (ter zitting gewijzigd in: 1941) door Mr. Nieuwenhuis te Heerlen — handelende op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 28 Februari 1941 No. 41, welke Verordening krachtens art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest — is verkocht en geleverd aan J. Renooy (klaarblijkelijk bedoeld: J. Renooy) te Wormerveer, die wist of moest weten, dat het bezit dier piano voor verzoekster verloren was gegaan door voormelden verkoopen levering en dat deze plaats vonden op grond van voormelde Verordening;

met verzoek dien verkoop met levering nietig te verklaren en aan verzoekster toe te wijzen een schadevergoeding, hoofdelijk te betalen door alle personen, die de piano in hun bezit hebben gehad;

O. dat verweerder J. Renooy heeft erkend in Juni 1944 te Wormerveer een in-middels weer verkochte piano te hebben gekocht, welke hij heeft gehaald uit het Distributiekantoor, gevestigd in het gebouw van verzoekster te Wormerveer, en waarvan hij den koopprijs ad f 225 heeft betaald aan Mr. Nieuwenhuis te Haarlem, een en ander op aanwijzing van den hem bekenden

N.S.B.-Burgemeester van Wormerveer;

O. dat naar het oordeel van den Raad voormelde rechtsbetrekking tot stand is gekomen door of ingevolge handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa verricht op grond van een maatregel van den bezetter, waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, zoodat, nu het tegendeel daarvan niet is gebleken, het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat verweerders bewering, dat hij dacht de piano van den Burgemeester van Wormerveer in privé te hebben gekocht, gezien voormelde wijze van levering en betaling, als een kennelijke uitvlucht ter zijde moet worden gesteld, terwijl zijn goede trouw niet kan worden aangenomen, omdat hij als inwoner van Wormerveer onder voormelde omstandigheden wist of redelijkerwijze had moeten vermoeden, dat verkoop en levering waren geschied tengevolge van een rechtshandeling als in de vorige overweging bedoeld;

O. dat verzoeker het bedrag der schadevergoeding aan den Raad heeft overgelaten, daarbij te kennen gevende, dat een bedrag van f 225 overeenkomende met den door verweerder genoemde koopprijs, haar billijk voorkomt, waarmede de Raad zich kan vereenigen;

O. dat derhalve op grond van het gehouden onderzoek het verzoek kan worden ingewilligd, behalve voor zoover het strekt om ook andere personen dan verweerder tot schadevergoeding te veroordeelen, nu deze niet genoemd zijn;

Rechtdoende:

Verklaart voormelde verkoop en levering nietig.

Veroordeelt verweerder Renooy tot betaling van een schadevergoeding aan verzoekster ten bedrage van f 225;

Ontzegt verzoekster het meer gevorderde;

Veroordeelt verweerder in de proceskosten, ten deelen aan de zijde van verzoekster begroot op f 25.

No. 305.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 25 April 1946. (Mrs. De Boer, Bolkestein, Van Regteren Altena, Kapt. t. Zee b.d. Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. b.d. Van der Woude).

Art. 26 B.B.S.: Bij de Politie te Utrecht de verblijfplaats van een onderduiker aangeven met verzoek dit door te geven aan de Duitse autoriteiten.

Het verweer van den raadsman, dat de aangifte van verdachte een ondeugdelijke poging zou zijn, omdat de Utrechtsche politie „goed” zou zijn, verworpen.

De maatregel van de zijde van den vij-

and is niet gevolgd, maar zulks wordt voor de voltooiing van het delict van art. 26 B.B.S. niet gevorderd, nu dat delict slechts bestaat uit het blootstellen aan zulk een maatregel.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Dirk Brouwer, landbouwer, wonende te Jutphaas, geïnterneerd in het Kamp „Pomona” te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 29sten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal:

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks het jaar 1943, te Utrecht, althans elders in Nederland, ten voordeele van Duitschland, bij de Utrechtsche politie aangifte heeft gedaan, dat ten huize van zijn buurman aan de Hoonkade No. 155 te Vreeswijk, C. van Ewijk, zich een persoon als onderduiker ophield, met verzoek dit door te geven aan de Duitse autoriteiten, beoogende, althans wetende, althans zeer wel begrijpende en vermoedende, dat hierdoor die onderduiker werd blootgesteld aan eenige maatregel door of vanwege de Duitse overheid of derzelve helpers, dan wel door een persoon, werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van die Overheid;

O. dat verdachte, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting, heeft opgegeven als volgt:

Ik ben Nederlander door geboorte en ik was er mede bekend, dat omstreeks het jaar 1943 Duitschland met Nederland in oorlog was.

O. dat getuige Cornelis van Ewijk, landbouwer te Vreeswijk, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting onder meer heeft opgegeven als volgt:

Ik woonde in 1943 naast verdachte en had alstoen een onderduiker bij mij inwonen. Ik ken verdachte zeer goed.

Op een avond omstreeks het jaar 1943, kwam een agent van politie Bruggers uit Utrecht bij mij. Deze persoon zeide tegen mij, dat verdachte bij hem geweest was en tegen hem verteld had, dat ik een onderduiker in mijn huis had.

O. dat getuige Harm Bruggers, agent-rechercheur te Utrecht, ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, onder meer heeft opgegeven als volgt:

Ik ken verdachte als schilleboer. In begin 1944 deed ik dienst als wachtcommandant aan het bureau van Politie aan de Tolsteegbrug te Utrecht, toen een persoon, dien ik thans herken als te zijn verdachte bij mij kwam en mij het navolgende vertelde:

„Bij mijn buurman, genaamd van Ewijk, wonende aan de Hoonkade te Vreeswijk is een onderduiker te huis. Ik had gaarne, dat U zulks doorgaf aan de Deutsche instanties.”

O. dat getuige Harm Heinen, agent van Politie te Utrecht, ter terechtzitting, zake-lijk gerelateerd, onder meer heeft opgegeven als volgt:

In begin 1944 deed ik dienst aan het bureau van Politie aan de Tolsteegbrug te Utrecht, toen ik een persoon, dien ik thans herken als te zijn verdachte, aan voormeld bureau heb gezien, toen hij het bureau verliet. Op dien zelfden dag zeide mijn commandant Bruggers tegen mij, dat hij een aangifte had gekregen van een zekeren Brouwer en dat deze hem had medegedeeld, dat bij zijn buurman Van Ewijk, wonende aan de Hoonkade te Vreeswijk, een onderduiker in huis was, met verzoek van de aanwezigheid van dezen onderduiker mededeeling te doen aan de Deutsche Politie;

O. dat het Hof, door de verklaringen van den verdachte en van de ter terechtzitting gehoorde getuigen een en ander voorzoover de inhoud daarvan hierboven is geciteerd, bewezen acht en daaruit de overtuiging heeft bekomen,

dat verdachte, Nederlander zijnde, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen het Koninkrijk der Nederlanden, omstreeks het jaar 1943, te Utrecht, bij de Utrechtsche Politie aangifte heeft gedaan, dat ten huize van zijn buurman aan de Hoonkade no. 155 te Vreeswijk, C. v. Ewijk, zich een persoon als onderduiker ophield, met verzoek dit door te geven aan de Deutsche autoriteiten, beoogende, dat hierdoor die onderduiker werd blootgesteld aan eenige maatregel vanwege de Deutsche overheid en derzelver helpers.

O. dat de feiten en omstandigheden, welke reden geven tot de beslissing, dat verdachte het hem ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feit heeft begaan, zijn die vermeld in de vorenstaande bewijsmiddelen;

O. dat de raadsman van verdachte onder meer ter verdediging heeft aangevoerd, dat de aangifte van verdachte bij de Utrechtsche Politie, gelijk in de tenlastelegging vermeld, een poging zou opleveren en meer in het bijzonder een ondeugdelijke poging, omdat de Utrechtsche Politie „goed” zou zijn;

O. dienaangaande, dat het strafbaar feit, omschreven in art. 26 B.B.S., bestaat in een handeling, waardoor een derde aan eenigen maatregel van de zijde van den vijand wordt blootgesteld, welke handeling in dit geval is het doen van aangifte aan de Utrechtsche Politie en deze handeling is bewezen verklaard als te zijn voltooid;

dat weliswaar de maatregel van de zijde van den vijand niet is gevolgd, maar zulks voor de voltooiing van het delict niet wordt gevolgd, nu het delict slechts bestaat uit het blootstellen aan zulk een maatregel;

dat ten overvloede het van algemeene bekendheid is, dat onder de Utrechtsche

Politie zich verschillende „verkeerde” elementen bevonden, en verdachte, die zonder Bruggers te kennen, en iets van zijn politieke gezindheid te weten, niettemin aan hem aangifte deed van de aanwezigheid van een zoogenaamde onderduiker bij Van Ewijk, nog wel met het verzoek zulks aan de Deutsche instanties door te geven, zeker geen beroep kan doen op de „goede” gezindheid der Utrechtsche Politie, die hij althans bij Bruggers blijkbaar niet onderstelde;

O. voorts, dat waar de tenlaste gelegde en hierboven bewezen verklaarde aangifte bij de Utrechtsche Politie moet worden gequalificeerd als: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand en diens helpers”, in casu van poging geen sprake is;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven overwogen en verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 9 Sr.;

Gezien de artt. 8, 9 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand en diens helpers.”

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Dirk Brouwer tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en zes maanden.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdaarde daarvan vrij.

Ontzet den verdachte van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

REGISTER

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE

No.			
156	v. Wijk	1945 14 Nov.	Sr. art. 101.
10	Kunz	1945 14 Nov.	Sr. artt. 40, 42; B. B. S. art. 26.
150	J. Breedveld	1945 5 Dec.	B. B. S. art. 3.
3	Blokzijl	1945 5 Dec.	Sr. art. 102.
4	de Blocq v. Scheltinga	1945 5 Dec.	Sr. art. 102.
5	Lolleman	1945 5 Dec.	B. B. S. art. 24.
6	Hampe	1945 5 Dec.	B. B. S. art. 26.
151	Dingler	1945 24 Dec.	Sr. art. 101; Wet Nederl.schap art. 7.
11	Stentjes	1945 24 Dec.	B. B. S. art. 26.
157	Kooiman	1946 14 Jan.	B. B. S. art. 27.
152	Langendoen	1946 14 Jan.	Sr. artt. 28, 101; Wet Ned.schap artt. 3, 7.
158	Scholten	1946 14 Jan.	Sr. art. 101.
159	v. d. Berg	1946 14 Jan.	Sr. art. 359; Wet R. O. art. 107.
154	C. Breedveld	1946 4 Febr.	Sr. artt. 28, 101; B. B. S. art. 24.
219	v. d. Kley	1946 6 Febr.	Sr. art. 287; Sv. art. 261; B. B. S. art. 1.
299	Kievid	1946 20 Febr.	Sr. art. 102.
300	van Herwijnen	1946 25 Febr.	Sr. art. 101.
58	Kievid	1946 26 Febr.	Sr. art. 102; Sv. art. 359; B. B. Gerechtsh. art. 16.
298	Lap	1946 6 Maart	B. B. S. art. 26; Sr. artt. 40, 42, 43.
302	v. Wijk	1946 4 Maart	Sr. art. 339, 359; B. B. S. art. 24.
261	Verwey	1946 11 Maart	Sr. artt. 54, 102; B. B. S. art. 22.
124	Mussert	1946 20 Maart	Sr. artt. 93, 94, 96, 102.
171	Scheps	1946 20 Maart	Sr. art. 101.
218	Manintveld	1946 25 Maart	Sr. artt. 55, 57, 102; B. B. S. art. 26.
217	Swidde	1946 10 April	B. B. S. art. 26.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH

No.			
43	v. Lieshout	1946 13 Febr.	B. B. S. art. 26.
47	Goossens	1946 26 Febr.	Sr. art. 101.
51	Gerrits	1946 26 Febr.	Sr. art. 43; B. B. S. art. 26.
109	v. Rijsingen	1946 20 Maart	Sr. artt. 27, 101.
210	Leemhuis	1946 17 April	Sr. art. 102.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM

No.			
36	Feenstra	1946 22 Febr.	Sr. art. 102.
45	Janssen	1946 27 Febr.	Sr. artt. 32, 101; Sv. art. 341.
49	Stapper	1946 27 Febr.	Sr. artt. 27, 32, 101; Sv. art. 339.
146	Umbgrove	1946 19 Maart	Sr. artt. 101, 102.
223	Bonthuis	1946 12 April	B. B. S. art. 11.
209	v. Iterson	1946 17 April	Sr. art. 40.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE

No.			
155	v. Wijk	1945 4 Sept.	Sr. art. 101.
2	Blokzijl	1945 25 Sept.	Sr. art. 102.
7	v. Genechten	1945 17 Oct.	Sr. art. 102.
8	Hulscher	1945 8 Nov.	Sr. art. 101.
9	v. Roon	1945 20 Nov.	Sr. artt. 28, 101
170	Scheps	1945 20 Nov.	Sr. art. 101.
263	Janse	1945 3 Dec.	Sr. art. 101.
1	Mussert	1945 12 Dec.	Sr. artt. 93, 94, 96, 102.
262	Geluk	1945 17 Dec.	Sr. artt. 40, 101.

No.			
161	de l'Orme	1946 15 Jan.	B. Pol. Del. artt. 11, 32.
160	v. d. Waal	1946 8 Maart	Sr. art. 300.
89	Carp	1946 19 Maart	Sr. art. 102.
177	Schrieke	1946 2 April	Sr. art. 120.
162	A.	1946 4 April	B. Pol. Del. artt. 21, 25, 32.
163	X.	1946 4 April	B. Pol. Del. art. 21.
216	Post	1946 8 April	Sr. art. 101.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM

No.			
29	Heinsius-Carré	1945 9 Nov.	Sr. art. 102; Wet A. B. art. 11.
35	Groot	1945 23 Nov.	Sr. art. 101.
40	Verwey	1945 29 Nov.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 22.
37	v. Lunzen	1945 1 Dec.	Sr. art. 101; B. B. S. art. 24.
41	v. Schravendijk	1945 1 Dec.	Sr. artt. 27, 101; B. B. S. art. 24.
56	Westmijze	1945 5 Dec.	Sr. artt. 55, 102; B. B. S. art. 26.
248	Moot	1945 6 Dec.	Sr. artt. 101, 102.
38	Ytsma	1945 7 Dec.	Sr. art. 102; B. B. S. artt. 26, 27.
48	Papendorp	1945 13 Dec.	B. B. Rechtspl. art. 34a.
46	de Callavon	1945 13 Dec.	Sr. art. 101.
53	v. Duin	1945 13 Dec.	B. B. S. artt. 21, 26.
57	Ambagtsheer	1945 13 Dec.	Sr. art. 101.
42	v. d. Kuur	1945 14 Dec.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
32	R. K.	1945 14 Dec.	Sr. artt. 14a e.v., 101.
52	Maatman	1945 17 Dec.	Sr. artt. 55, 57, 102; B. B. S. art. 26.
193	v. Elst	1945 17 Dec.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
54	Gouda	1945 19 Dec.	Sr. art. 101.
229	Migchelsen	1945 20 Dec.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 27.
50	Ebbeing	1945 22 Dec.	Sr. art. 101.
39	Norder	1945 22 Dec.	Sr. art. 300; B. B. S. art. 27.
166	Entink	1945 22 Dec.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
169	Noret	1945 22 Dec.	Sr. art. 102, B. B. S. art. 26.
34	v. Rijn	1945 27 Dec.	B. B. S. art. 26.
31	W. J.	1945 27 Dec.	Sr. art. 69; B. B. Rechtspl. art. 34a.
222	Steunenberg	1945 31 Dec.	Sr. art. 102.
244	v. Turnhout	1946 5 Jan.	B. B. S. art. 27.
199	v. Hensbergen	1946 5 Jan.	Sr. art. 101
196	Bergsma	1946 8 Jan.	B. B. S. art. 26.
127	Tjepkema	1946 8 Jan.	Sr. artt. 111, 114.
86	Tusenius	1946 15 Jan.	Sr. art. 102.
88	Vergay	1946 16 Jan.	Sr. art. 101; B. B. S. art. 24.
55	Dekker	1946 16 Jan.	Sr. art. 101.
83	de With	1946 17 Jan.	Sr. art. 101.
84	Stigter	1946 17 Jan.	Sr. art. 102.
85	v. d. Sluys	1946 17 Jan.	Sr. artt. 101, 102; B. B. S. art. 24.
87	v. Donselaar	1946 19 Jan.	Sr. art. 102.
234	v. Eisland	1946 23 Jan.	B. B. S. art. 26.
33	Morren	1946 24 Jan.	Sr. artt. 40, 102.
232	v. d. Loos	1946 24 Jan.	Sr. art. 101.
235	Wey—v. Rossum	1946 29 Jan.	B. B. S. art. 26.
239	Wey	1946 29 Jan.	Sr. art. 102, B. B. S. art. 26.
30	Hart	1946 30 Jan.	B. B. S. art. 26.
243	v. Kleef	1946 30 Jan.	Sr. artt. 57, 102.
297	v. Haastreht	1946 12 Febr.	Sr. artt. 45, 102.
267	Mittendorff	1946 14 Febr.	Sv. art. 261.
168	Baerveldt-Stapel	1946 15 Febr.	Sr. artt. 14a e.v., 102.
90	Gort	1946 15 Febr.	Sr. artt. 14a e.v., 102.
283	Metz	1946 16 Febr.	Sr. art. 102; B. B. S. artt. 26, 27.
289	Kemper	1946 18 Febr.	Sr. art. 102.
293	Berling	1946 18 Febr.	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
233	Dixon	1946 19 Febr.	B. B. S. art. 26.
273	Helder	1946 27 Febr.	B. B. S. art. 26.
280	Hoogerwerf	1946 27 Febr.	Sr. art. 40; B. B. S. art. 26.
236	de Bouter	1946 28 Febr.	Sr. art. 101
291	v. Hocrn	1946 11 Maart	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26
126	Oldeman	1946 15 Maart	B. B. S. art. 26
128	id.	1946 15 Maart	B. B. S. art. 27
202	Aphing	1946 16 Maart	Sr. artt. 27, 102
295	v. Koot	1946 21 Maart	Sr. art. 101
301	Adelaar	1946 21 Maart	Sr. art. 101

277	Vredevoort	1946 22 Maart	Sr. artt. 101, 102.
292	Pasveer	1946 26sMaart	Sr. art. 102.
200	Moolenijzer	1946 27 Maart	Sr. art. 289; B. B. S. art. 1.
281	v. d. Werken	1946 27 Maart	B. B. S. art. 26.
284	de Geus	1946 27 Maart	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
249	Lapperre	1946 29 Maart	Sr. art. 101.
303	Versteeg	1946 29 Maart	Sr. art. 102.
125	de Vilder	1946 1 April	Sr. art. 102; L. O. R. art. 52.
211	Worp	1946 1 April	Sr. art. 102.
212	Holtrust	1946 1 April	Sr. art. 102.
227	de Rooij	1946 1 April	Sr. art. 102
286	Kohlschein	1946 9 April	Sr. art. 102.
279	de Boer	1946 10 April	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
285	Hol	1946 11 April	Sr. art. 102.
198	v. d. Velden	1946 12 April	Sr. artt. 27, 28, 102.
228	Bosman	1945 13 April	Sr. art. 102.
278	Schipper	1946 16 April	Sr. art. 101.
226	Smits	1946 20 April	Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.
237	Vriendjes	1946 24 April	B. B. S. art. 26.
305	Brouwer	1946 25 April	B. B. S. art. 26.
215	Willemsen	1946 27 April	Sr. art. 27; B. B. S. art. 26.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN

No.

189	Jaakke	1946 13 Febr.	B. B. S. art. 26.
195	Bleeker	1946 13 Febr.	B. B. S. art. 26.

HOOG COLLEGE VAN DE RECHTERLIJKE MACHT

No.

101	Mr. X.	1946 16 Maart	Stbl. F 242 artt. 2, 6.
-----	--------	---------------	-------------------------

RAAD VOOR HET RECHTSHERSTEL

Nos.

I.	Diverse vorderingen ex artt. 23 e.v. E 100.	13, 19, 136, 140, 165, 242, 245, 304.
II.	Vorderingen m.b.t. onder beheer gesteld vermogen (art. 25 E 133)	23, 130, 134, 141, 172, 178, 179, 206, 207, 245.
III.	Vorderingen tot teruggave van verkochte handelszaken of roerende goederen.	12, 14, 15, 22, 26, 72, 73, 81, 97, 98, 99, 108, 122, 132, 133, 135, 136, 142, 145, 167, 173, 174, 175, 181, 184, 186, 188, 192, 197, 204, 205, 221, 230, 240, 247, 259, 266, 268, 269, 274, 282.
IV.	Terugvordering van salarissen.	75, 183, 185, 258.
V.	Vorderingen m.b.t. huur- en pacht-overeenkomsten	24, 76, 79, 103, 106, 129, 131, 254.
VI.	Ontruiming	16, 20, 25, 69, 94, 95, 100, 116 184, 190, 231, 255, 256, 257, 261, 265, 266, 270, 271, 276.
VII.	Vorderingen m.b.t. huwelijksgoederen- en erfrecht.	27, 111, 115, 121, 203.
VIII.	Vorderingen tot herstel van arbeids-overeenkomsten, c.q. tot schadeloosstelling (F 214).	18, 74, 119, 120, 123, 137, 191, 272.
IX.	Vorderingen tot nietigverklaring van aan de Ned. Bank verkochte dollar- en pondenbankbiljetten, resp. verkochte baren goud.	44, 112, 118.
X.	Vorderingen m.b.t. verzekeringsovereenkomsten.	214, 252, 253, 260.
XI.	Vorderingen tot nietigverklaring van vonnissen van den gewonnen rechter.	24, 110, 164, 194.
XII.	Vorderingen tot opdracht van beheer van verkocht onroerend goed (K.G.).	17, 23, 66, 67, 70, 71, 82, 93, 96, 144, 147, 148, 238.
XIII.	Appel van beslissingen van het Beheersinstituut.	67, 68, 77, 105, 117, 139, 149, 187.
XIV.	Gevallen van onbevoegdverklaring e.d.	21, 82, 91, 92, 96, 104, 113, 114, 138, 143, 145, 149, 176, 186, 205, 241, 246, 251, 266, 271.
XV.	Diverse beslissingen.	180, 182, 203, 213, 220, 224, 225, 250

XVI. Vorderingen tot nietigverklaring van een schenking.	80, 102, 107, 258, 275.
XVII. Rekening en verantwoording.	13, 73, 142, 172, 184, 221.
XVIII. Dading.	19, 136.
XIX. Bewaargeving.	113, 242.
XX. Bevrijdende werking van betaling.	91, 130, 214, 245, 252, 253.
XXI. Art. 126, al. 4 E 100: gronden en duidelijke conclusie.	172.
XXII. Vermogensrechtelijke betrekking is privaatrechtelijke betrekking.	194, 206, 246, 251.
XXIII. Besl. Reëvacuatie kleinbedrijf (F 257).	22, 79, 220.
XXIV. Deskundigen-onderzoek.	133.
XXV. Van waarde verklaring van conservatoir beslag.	108, 135.
XXVI. Kostenveroordeeling	167, 274.
XXVII. Art. 30 — E 93.	173, 214.
XXVIII. Als partij in het geding roepen. (Art. 132 — E 100).	174, 230, 271.
XXIX. Aandeelen.	175.
XXX. Splitsing der vordering (Art. 134, al. 3 E 100).	188.
XXXI. Uitvoerbaarverklaring bij voorraad.	75.
XXXII. Huurprijs-besluit 1940 en huurprijs-uitvoeringsbesluit 1941.	254.
XXXIII. No enemy verklaring (art. 34f E 133).	77.
XXXIV. Inlichtingen verzocht aan andere afdeling (art. 137 — E 100).	77.
XXXV. Art. 15 — E 133: „oogmerk”.	105, 187.
XXXVI. Rechtskracht van F 272.	105.
XXXVII. Art. 15 — E 133: toepasselijkheid op rechtshandelingen, aangegaan vóór het inwerking treden van E 133.	105.
XXXVIII. Beklag over beheerder.	139.
XXXIX. Herziening.	180.
XL. Minnelijk rechtsherstel.	182.
XLI. Vordering tot intrekking van beslissing van M.C. (art. 162 — E 100).	203.
XLII. Appèl beslissing gedelegeerden afd. Onroerende Goederen (Artt. 113d ^{jo} 150c — E 100).	270.
XLIII. Geen belang bij inwilliging van verzoek	272.
XLIV. Benoeming tot bestuurder eener N.V. (art. 99 — E 100).	272.
XLV. Besluit vordering woonruimte.	265.

REGISTER

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

No.			
1.	Breda	1945 25 Juni	Dienstneming bij S.S. en Landstorm.
2.	—	1945 25 Juni	Beperking interneering.
3.	—	1945 25 Juni	Lidmaatschap N.S.D.A.P.
4.	—	1945 10 Juli	Werken bij Deutsche Weermacht.
5.	—	1945 9 Juli	Volledige uitspraak.
6.	—	1945 10 Juli	Lidmaatschap Ned. Arbeidsfront.
7.	—	1945 3 Aug.	Lidmaatschap Ned. Volksdienst; Ab. Nat. Dagblad.
8.	—	1945 16 Juli	Collecteeren Winterhulp Nederland.
9.	's-Hertogenbosch	1945 8 Aug.	Lidmaatschap Ned. Volksdienst.
10.	—	1945 10 Aug.	Werkzaamheid S.S. bouwarbeider.
11.	—	1945 10 Aug.	Assistent-social-voorman.
12.	—	1945 3 Aug.	Lidmaatschap N.S.B.
13.	—	1945 3 Aug.	Lidmaatschap N.S.B.
14.	—	1945 3 Aug.	Nat. Soz. Kraftfahrer Korps.
15.	—	1945 15 Aug.	Lidmaatschap Front v. ambacht en nering.
15a.	—	1945 25 Juli	Functionaris N.V.V.
16.	—	1945 15 Aug.	Voordeel trekken van den vijand. Bewijs.
17.	—	1945 10 Aug.	Voordeel trekken van feitelijk toestand.
18.	—	1945 3 Aug.	Lidmaatschap Ned. Arbeidsfront.
19.	—	1945 15 Aug.	Nietigverklaring dagvaarding.
20.	—	1945 5 Sept.	Omgang met Deutsche militairen.
21.	Breda	1945 17 Sept.	Goede trouw v. beschuldigde. Deutsche Cultuurgemeenschap.
22.	's-Hertogenbosch	1945 17 Aug.	Interpretatie van art. 37, 5e lid T.B.
23.	—	1945 17 Aug.	Lidmaatschap Nat. Jeugdstorm.
24.	Breda	1945 13 Aug.	Lidmaatschap Nat. Soc. Vrouwenorg.
26.	's-Hertogenbosch	1945 5 Sept.	Wasschen voor Deutsche militairen.
27.	—	1945 5 Sept.	Omgang met Deutsche militairen.
28.	Breda	1945 13 Aug.	Streekleider v. Nat. Jeugdstorm.
29.	's-Hertogenbosch	1945 22 Aug.	Toelaten dat zijn kinderen lid worden v. Nat. Jeugdstorm.
30.	Breda	1945 13 Aug.	Uitsteken van hakenkruisvlag.
31.	's-Hertogenbosch	1945 22 Aug.	Werk voor Transportflotte Speer.
32.	—	1945 21 Sept.	Bezoeken vergaderingen N.S.B.
33.	—	1945 21 Sept.	Dragen van speldje; bedreiging met concentratiekamp; bezoeken uitvoering Vreugde en Arbeid.
34.	Breda	1945 13 Aug.	Leiderschap Technische noodhulp.
35.	—	1945 17 Sept.	Lidmaatschap Economisch Front.
36.	Maastricht	1945 4 Oct.	Bijdr. Strijd- en Vierduitenfonds der N.S.B.
37.	—	1945 27 Sept.	Afleggen van getuigenis voor Vrederechter.
38.	's-Hertogenbosch	1945 17 Oct.	Huizen- en Propagandafonds der N.S.B.
39.	Maastricht	1945 27 Sept.	Bewaker en commandant Gem. bewakingsdienst tegen sabotage.
40.	's-Hertogenbosch	1945 26 Sept.	Vrijwillig werken in Duitschland?
41.	—	1945 26 Sept.	Cafébezoek met leden v. Sicherheitsdienst.
42.	—	1945 26 Sept.	Controleuse in Joodsche zaak.
43.	—	1945 26 Sept.	Laten overnachten van vrouwen van leden Ned. S.S.
44.	—	1945 17 Oct.	Voor-interneering.
45.	—	1945 10 Oct.	Bewijs Lidmaatschap N.S.B.
46.	Arnhem	1945 27 Aug.	Volledige uitspraak.
47.	—	1945 3 Sept.	Ned. Jeugdherbergcentrale is Nat. Soc. inst.
48.	—	1945 17 Sept.	Geen interneering wegens hoogen leeftijd.
49.	—	1945 10 Sept.	Lidmaatschap Rechtsfront.
50.	—	1945 24 Sept.	Volledige uitspraak.
51.	—	1945 10 Sept.	Aannemen van functie van ondergedoken plantagemeester.

No.			
52.	Middelburg	1945 24 Oct.	Lidmaatschap N.S.B. is zonder meer een desbewuste gedraging in strijd met de belangen van het Ned. Volk.
53.	Middelburg	1945 17 Oct.	Landstand Nederland is nat.-soc. instelling.
54.	—	1945 17 Oct.	Verweer zich niet desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Ned. volk.
55.	—	1945 11 Oct.	Opgave lidmaatschap N.S.B. tijdens dronkenschap?
56.	Breda	1945 3 Oct.	Stichting nationaal tehuis.
57.	—	1945 2 Oct.	Uitvoerder Groninger bouwbedrijf.
58.	Middelburg	1945 12 Oct.	Ocker-Action.
59.	—	1945 12 Oct.	Bezorging van de „Zeeuwsche Stroom”.
60.	's-Hertogenbosch	1945 19 Oct.	Helpen als chauffeur bij overbrengen van auto's voor de Duitse Weermacht.
61.	Breda	1945 31 Oct.	Werk verrichten als Oostland-boer.
62.	—	1945 17 Oct.	W.A., Landwacht, Ec. Front, N.A.F. en N.V.D. zijn aan de N.S.B. verwante organisaties.
63.	—	1945 17 Oct.	Verkoop van meubelen aan D. weermacht.
64.	—	1945 31 Oct.	Nat. Jeugdstorm is een aan de N.S.B. verwante organisatie.
65.	—	1945 16 Oct.	Landstand, Germaansche S.S. in Nederland, Ned.-D. cultuurgemeenschap zijn aan de N.S.B. verwante organisaties.
66.	Middelburg	1945 30 Oct.	Organisation Todt.
67.	Breda	1945 29 Oct.	Wache- und Schutzdienst.
68.	Middelburg	1945 10 Oct.	Verschaffen persoonsbewijs aan D. militair.
69.	—	1945 12 Oct.	Werk voor het Duitse Deviezenbureau.
70.	—	1945 7 Nov.	Het fungeren als arbeidsbemiddelaar.
71.	Arnhem	1945 5 Nov.	Stamboeknummers van leden en sympathiseerende leden der N.S.B.
72.	—	1945 22 Oct.	De Ned. Arbeidsdienst is een nat.-soc. inst.
73.	—	1945 22 Oct.	Vrijwillig werken voor de Baustelle Speer.
74.	—	1945 22 Oct.	Het Ec. Front is een nat.-soc. instelling.
75.	—	1945 22 Oct.	De Ned.-Duitse Cultuurkamer is een nat.-soc. instelling.
76.	—	1945 8 Oct.	Zenden van gelukwensen aan Rijkscomm.
77.	—	1945 8 Oct.	Volgen van een opleiding in een S.S. vormingskamp.
78.	Maastricht	1945 8 Nov.	Plaatsen van handtekening voor het denkboek aan Mussert.
79.	Middelburg	1945 7 Nov.	Medewerking tot veroordeeling door een Feldgericht.
80.	's-Hertogenbosch	1945 3 Oct.	Maken van propaganda voor D. weermacht.
81.	—	1945 8 Nov.	Dienstname vrijwilligerslegioen Nederland.
82.	Maastricht	1945 8 Nov.	Lidm. N.S. studentenfront.
83.	—	1945 15 Nov.	Lidm. opvoedersgilde.
84.	's-Hertogenbosch	1945 12 Nov.	Interpretatie van art. 37, 4 T.B. (nieuw).
85.	—	1945 17 Oct.	Volledige uitspraak.
86.	—	1945 5 Sept.	Lidmaatschap N.S.B. om pensioenregeling te krijgen.
87.	—	1945 15 Nov.	Verzoek om journalistieke arbeid aan N.S.B.
88.	Maastricht	1945 15 Nov.	Bijwonen van een kameraadschapsavond.
89.	's-Hertogenbosch	1945 2 Oct.	Dienstname motor W.A.
90.	—	1945 3 Oct.	Omgang met Ned. S.S.man levert op hulpverleening aan den vijand.
91.	—	1945 8 Nov.	Huren van een huis met behulp van N.S.B.-ambtenaren.
92.	Breda	1945 18 Oct.	Volledige uitspraak.
93.	—	1945 18 Oct.	Voordeel trekken uit door den vijand genomen maatregelen.
94.	's-Hertogenbosch	1945 25 Sept.	Front v. Ambacht en nering is geen specifieke instelling tot het maken van N.S.B.-propaganda.
95.	—	1945 25 Sept.	Werk bij de munitieverwaltung.
96.	—	1945 31 Oct.	Nederl. en Germaansche S.S. zijn identiek.
97.	—	1945 5 Sept.	De Staatsbrandweer is een nat. soc. organisatie.

No.			
100.	Middelburg	1945 16 Nov.	Seponeering aangifte na inwerkingtreding Besluit Politieke Delinquenten 1945.
101.	Breda	1945 21 Nov.	Deelname W.A.-marsch.
102.	's-Hertogenbosch	1945 31 Oct.	„Frontzorg”.
103.	Breda	1945 20 Nov.	Interpretatie art. 37, 4e en 5e lid T.B.
104.	's-Hertogenbosch	1945 24 Oct.	Gedeeltelijke verwijzing van de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof.
105.	Middelburg	1945 21 Nov.	Voeging van zaken tegen verschillende personen.
106.	—	1945 21 Nov.	Voor oplegging van verbeurdverklaring van vermogen is niet noodig het voordeel trekken uit feitelijken toestand.
107.	Middelburg	1945 21 Nov.	Dienst bij anti-sabotagewacht.
107a.	Arnhem	1945 30 Oct.	Duitsche opvoeding aan minderj. kinderen.
108.	—	1945 27 Sept.	Verleenen van moreele steun a/d vijand.
109.	—	1945 24 Sept.	Ontruiming woning door tusschenkomst van Ortskommandant.
110.	—	1945 15 Oct.	Verzachtende omstandigheden.
111.	's-Hertogenbosch	1945 22 Nov.	Aanwijzen van onderduikers.
112.	—	1945 31 Oct.	Vrij krijgen v. inbeslaggenomen goederen met Duitsche hulp.
113.	Breda	1945 22 Nov.	Gedwongen of vrijwillige arbeid ten behoeve van den vijand?
114.	—	1945 14 Dec.	Werd door lidm. techn. noodhulp steun verleend aan den vijand?
115.	's-Hertogenbosch	1945 9 Nov.	Beoordeeling v. „Einbürgerungsurkunde”.
116.	—	1945 7 Nov.	Dienstname S.S. Postschutz.
117.	Breda	1945 21 Dec.	Vrijwillige Brandweer.
118.	—	1945 21 Dec.	Alarmdienst is nat. soc. instelling.
119.	's-Hertogenbosch	1945 30 Nov.	Publicatie in Nederl. dagbladen.
120.	—	1945 7 Nov.	Werk voor Duitschers tegen contraprestatie.
121.	—	1945 9 Nov.	Fungeeren als bode bij Ned. Arbeidsdienst.
122.	Middelburg	1945 21 Dec.	Toepasselijkheid art. 68 W. v. Sr.
123.	Hooge Autoriteit		Weigering fiat executie (inhoud bewijsmiddelen).
124.	's-Hertogenbosch	1945 2 Oct.	Nat. front is een nat. soc. organisatie.
125.	's-Hertogenbosch	1945 23 Oct.	Koop krijgsbuit.
126.	Middelburg	1945 14 Dec.	Als burgemeester uitvoeren v. D. bevelen.
127.	—	1945 21 Nov.	Levering verf voor camouflagedoeleinden.
128.	's-Hertogenbosch	1945 14 Nov.	Werkloosheid als rechtvaardigingsgrond voor aanname van werk op vliegveld.
129.	—	1945 21 Sept.	Ontvangen v. D. militairen in café.
130.	Middelburg	1945 21 Dec.	Verkrijgen v. betrekking als N.S.B.'er.
131.	's-Hertogenbosch	1945 31 Oct.	Indienen verzoek bij Ned. Volksdienst.
132.	—	1945 5 Dec.	Vrijwillige aansluiting Ned. Arbeidsdienst.
133.	—	1945 5 Dec.	Intieme omgang met D. militairen en D. S.S.-mannen.
134.	—	1945 16 Oct.	Voorzien in levensonderhoud als rechtvaardigingsgrond.
135.	Maastricht	1945 17 Dec.	Indienen verzoekschrift bij Rijkscommissaris.
136.	's-Hertogenbosch	1945 19 Dec.	Omgang met D. militairen.
137.	—	1945 19 Dec.	Het zenden van een zoon naar D.
138.	—	1946 9 Jan.	Het zich laten voorstaan op D. afkomst.
139.	Middelburg	1945 27 Dec.	Het toestaan van oefeningen van de Nat. Jeugdstorm.
140.	Leeuwarden	1946 7 Jan.	„Vreugde en Arbeid”.
141.	—	1946 7 Jan.	„Langemarck-Studium”.
142.	's-Hertogenbosch	1945 3 Oct.	Dienstname Heeres Kraftwagen Park.
143.	Leeuwarden	1946 24 Jan.	Transportactie der Motor W.A.
144.	Almelo	1946 29 Jan.	Melden voor de S.S. (met noot). De „Winterhulp” heeft geen leden.
145.	—	1946 5 Febr.	Genaturaliseerde Nederlanders.
146.	—	1946 8 Febr.	Breken van de staking bij de N. S.
147.	—	1946 8 Febr.	Goedkeuren van Duitsche inval.
148.	—	1946 12 Febr.	Afleggen van eed van trouw aan Mussert.
149.	—	1946 12 Febr.	Geldelijke steun aan N.V.D. en W.H.N.
150.	—	1946 5 Febr.	Beheerder van goederen der N.S.D.A.P.
151.	's-Hertogenbosch	1946 16 Jan.	Plaatsen v. advertenties in N.S.B. bladen.
152.	Almelo	1946 8 Febr.	Inlevering radiotoestellen.

No.			
153.	's-Hertogenbosch	1946 16 Jan.	Opgave van tegenstanders der N.S.B.
154.	Maastricht	1945 29 Dec.	Abonnement op „Duitsche Zeitung“.
155.	Breda	1946 11 Febr.	Bemoeilijken van sabotage-arbeid op arbeidsbureau.
156.	's-Hertogenbosch	1945 7 Nov.	Burgerrechtelijke minderjarigheid.
157.	—	1945 23 Oct.	Wanneer beroep op overmacht?
158.	Arnhem	1945 13 Dec.	Levert het behouden van een radio het voordeel trekken uit de door den vijand getroffen maatregelen op?
159.	Leeuwarden	1945 21 Dec.	Vervoersfront.
160.	Zutphen	1946 1 Febr.	Geen verbeurdverklaring uitgesproken.
161.	Almelo	1946 26 Febr.	Soc.-Ec. Genootschap Nederland en Europa.
162.	—	1946 1 Maart	Verhinderen van ontvluchting van politieke gevangenen.
163.	—	1946 7 Febr.	„Ned. Landwacht“ en „Landwacht Nederland“.
164.	—	1946 7 Febr.	Verbeurdverklaring van ereteekenen.
165.	—	1946 31 Jan.	Gevreesd lijfsgevaar levert een verzachtende omstandigheid op, geen rechtvaardigingsgrond.
166.	—	1946 31 Jan.	Pro-Duitsche gezindheid.
167.	's-Hertogenbosch	1946 31 Jan.	Vrijwillig in de kost nemen van D. militairen.
168.	—	1946 31 Jan.	Omgang met Nederlandsche S.S.man.
169.	—	1945 20 Dec.	Pro-Duitsche uitlatingen. Karakter van het Nederl. Arbeidsfront.
170.	—	1946 10 Jan.	Lidmaatschap Nederl. Kultuurkamer.
171.	Maastricht	1946 21 Jan.	Frankische werkgemeenschap „De Spade“.
172.	—	1946 14 Jan.	Abonnement op „Deutsche Zeitung“.
173.	Almelo	1946 8 Maart	Zich in 't openbaar vertoonen in uniform van de Nat. Jeugdstorm.
174.	Breda	1946 26 Febr.	Nederl. Arbeidsdienst.
175.	—	1946 12 Febr.	Vervoersfront is een aan de NSB verwante organisatie.
176.	—	1946 29 Jan.	Volledige uitspraak.
177.	Almelo	1946 25 Febr.	Nationale Radio-omroep.
178.	's-Hertogenbosch	1946 8 Jan.	Propaganda voor de N.S.B.
179.	—	1946 2 Jan.	Vormen van nat. soc. gezindheid.
180.	—	1946 30 Jan.	Nat. Soc. Nederduitse Arbeiders Partij.
181.	Leeuwarden	1945 27 Dec.	Verweer inzake lidmaatschap NSB.
182.	Breda	1946 29 Jan.	Ontzetting uit actief en passief kiesrecht.
183.	Maastricht	1946 4 Febr.	Bezoeken van Kracht durch Freude-uitvoeringen.
184.	Breda	1946 13 Febr.	Niet-protesteeren tegen inschrijving als lid van een nat. soc. organisatie.
185.	Almelo	1946 11 Maart	Abonnement op fascist. dagbl. (Met noot).
186.	's-Hertogenbosch	1945 20 Nov.	„ „ „ „ „ „
187.	Arnhem	1945 16 Oct.	„ „ „ „ „ „
188.	Almelo	1946 7 Maart	Duitsche Roode Kruis.
189.	Breda	1946 13 Febr.	Nietigverklaring dagvaarding.
189a.	Arnhem	1945 12 Nov.	Genaturaliseerde Duitschers.
190.	—	1945 17 Oct.	Volledige uitspraak.
191.	's-Hertogenbosch	1945 20 Dec.	Voordeel trekken uit omgang met D. militairen.
192.	Middelburg	1946 24 Jan.	Nederl. Agrarisch Front.
193.	Amsterdam	1946 19 Maart	Volledige uitspraak.
194.	Almelo	1946 29 Maart	Nat.-Soc. Arbeidskern.
195.	—	1946 29 Maart	Arbeid aan militaire werken.
196.	Middelburg	1946 10 Jan.	Volledige uitspraak.
197.	Almelo	1946 5 Maart	Soc.-Economisch Genootschap Nederland en Europa.
198.	Zutphen	1946 22 Febr.	Correspondentie met frontsoldaten.
199.	Arnhem	1945 22 Oct.	Bioscoopbezoek met D. militairen.
200.	's-Hertogenbosch	1945 27 Nov.	Aansluiting bij W.A.
201.	Almelo	1946 26 Maart	Betekenis van voordeel trekken.
202.	—	1946 19 Maart	V-actie.
203.	—	1946 1 April	Ned. Verbond voor Sibbekunde.
204.	—	1946 2 April	Zenden v. chantage-brief.
205.	Breda	1946 19 Febr.	Volledige uitspraak.

No.			
206.	Zutphen	1946 12 Febr.	Koopen v. Joodsch eigendom.
207.	—	1946 22 Maart	Beledigen v. Eng. vliegeniers.
208.	Amsterdam	1946 26 Maart	Overbrengen van anti-D. uitlatingen.
209.	Middelburg	1946 25 Jan.	Collecteeren Winterhulp.
210.	Breda	1946 15 Maart	Collaboratie met S.S.
211.	Assen	1946 21 Jan.	Dragen uniform v. d. Jeugdstorm.
212.	—	1946 9 Febr.	Stichting Saxo-Frisia.
213.	—	1946 9 Febr.	Agrarisch Front.
214.	—	1946 9 Febr.	Agrarische Landjeugd.
215.	Almelo	1946 12 April	Uitlegging telastelegging.
216.	Zutphen	1946 22 Maart	Instellen afstammingsonderzoek.
217.	's-Hertogenbosch	1945 12 Dec.	Verkrijgen van voorrangverklaring voor schoenenbon.
218.	Breda	1945 11 Dec.	Beteekenis van „vrijwillig dienst doen”.
219.	Zutphen	1946 22 Maart	Bezoeken van kaderschool van den Ned. Arbeidsdienst.
220.	Leeuwarden	1946 28 Maart	Voorwaardelijke invrijheidsstelling (m. noot).
221.	—	1946 4 Maart	Ondertoezichtstelling (met noot).
222.	Breda	1946 1 April	„Lidmaatschap” Ned. Landwacht.
223.	Middelburg	1946 3 April	Openbaar in uniform N.S.K.K.
224.	Leeuwarden	1946 4 April	Wachtman in concentratiekamp.
225.	Amsterdam	1946 15 April	Hulpverlening aan vijand.
226.	—	1946 15 April	Lid N.S.B. om Joodsche echtgenoot te beschermen.
227.	—	1946 15 April	Hulp en steun verleen aan vijand.
228.	Assen	1946 27 Febr.	Tribunaalbesluit art. 7.
229.	Leeuwarden	1946 4 Febr.	Zich niet bewust gedragen in strijd met belangen Ned. volk.
230.	Amsterdam	1946 12 April	Werkzaamheden bij Berichtendienst Ned. omroep.
231.	Assen	1946 30 Maart	Verstrekken van bijdrage voor muziekcorps.
232.	Breda	1946 17 Jan.	Loyaliteitsverklaring.
233.	Hengelo	1946 14 Mei	Loyaliteitsverklaring.
234.	Breda	1946 13 Mei	Eed van trouw aan Mussert.
235.	—	1946 17 Jan.	Ingenomenheid met begrip vijand.
236.	—	1946 30 April	Extra bijdragen aannemen.
237.	Almelo	1946 15 April	Opheffing Beheer.
238.	Breda	1946 16 Mei	Hernieuwde dagvaarding onder andere qualificatie.

TRIBUNAALESLUIT

- Art. 1 N°. 111, 122, 134, 210.
 „ 1 lid 1 N°. 3.
 „ 1 lid 1, 1e alinea. N°. 156, 158.
 „ 1 lid 1, 2e alinea. N°. 1, 4, 9, 10, 11, 14, 20, 21, 26, 27, 31, 33, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 57, 58, 60, 61, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 76, 79, 80, 81, 85, 89, 90, 95, 107, 107a, 108, 113, 114, 116, 119, 125, 126, 127, 128, 129, 133, 136, 142, 144, 146, 154, 155, 162, 166, 167, 168, 169, 172, 177, 183, 184, 185, 188, 189, 190, 202, 205, 207, 208, 211, 215, 218, 222, 223, 224, 225, 227, 230, 233, 235.
 „ 1 lid 1, 3e alinea. N°. 1, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15a, 18, 23, 24, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 38, 47, 49, 53, 56, 58, 59, 62, 63, 64, 65, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 86, 87, 88, 92, 94, 96, 97, 101, 102, 109, 110, 115, 117, 118, 124, 132, 138, 139, 140, 143, 145, 147, 148, 149, 151, 153, 159, 161, 163, 165, 166, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 184, 186, 187, 192, 194, 197, 198, 200, 203, 209, 212, 213, 214, 216, 219, 226, 231, 232, 234.
 „ 1 lid 1, al. 4. N°. 15, 16, 17, 39, 43, 51, 78, 85, 91, 92, 93, 112, 120, 121, 125, 130, 131, 135, 137, 141, 150, 152, 170, 191, 195, 199, 201, 204, 205, 206, 217, 236.
 „ 1 lid 1, al. 6. N°. 52.
 „ 1 lid 2, sub 3. N°. 106.
 „ 1 lid 3. N°. 189a.
 „ 2 N°. 48, 221.
 „ 2 lid 1. N°. 44.
 „ 2 lid 2. N°. 2, 220.

- Art. 4 lid 1. No. 182.
 „ 5 N°. 182.
 „ 6 N°. 4, 21, 160, 164.
 „ 7 N°. 228.
 „ 8 lid 2. N°. 106.
 „ 23 N°. 104.
 „ 37 lid 4. N°. 84, 103.
 „ 37 lid 5. N°. 22, 103.
 „ 39 N°. 237.
 „ 58 lid 1. N°. 3.
 „ 58 lid 4. N°. 19.
 „ 63 lid 1. N°. 189.
 „ 63 3e lid. N°. 100, 229.
 „ 64 lid 4. N°. 16, 40, 54, 59.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

- Art. 37 en 37a N°. 55.
 Art. 40. N°. 157.
 Art. 68. N°. 122.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

- Art. 259. N°. 105.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

- Art. 25 lid 13. N°. 100.
 „ 39 N°. 237.

BESLUIT BIJZ. RECHTSPLEGING

- Art. 26 N°. 104.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 158

- Art. 7. N°. 123.

BESLUIT VIJANDELIJK VERMOGEN

- Art. 6 N°. 237.
 „ 12 N°. 180, 237.

BESLUIT 23 Dec. 1944 S. E 153

- Art. 10 3e lid. N°. 238.